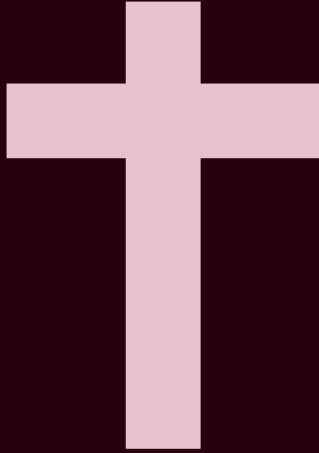

Nduudu n'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e cuicateco yeⁿ'e

Tepeuxila

New Testament in Cuicatec, Tepeuxila (MX:cux:Cuicatec,
Tepeuxila)

**Nduudu n'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e cuicateco yeⁿ'e
Tepeuxila
New Testament in Cuicatec, Tepeuxila (MX:cux:Cuicatec,
Tepeuxila)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Tepeuxila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Tepeuxila [cux], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Tepeuxila

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
28b090dc-326e-56c7-994e-5d3354d1d54f

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	67
SAN LUCAS	107
SAN JUAN	175
HECHOS	217
ROMANOS	274
1 CORINTIOS	305
2 CORINTIOS	335
GÁLATAS	354
EFESIOS	365
FILIPENSES	376
COLOSENSES	384
1 TESALONICENSES	391
2 TESALONICENSES	398
1 TIMOTEO	402
2 TIMOTEO	411
TITO	417
FILEMÓN	421
HEBREOS	423
SANTIAGO	446
1 PEDRO	454
2 PEDRO	463
1 JUAN	468
2 JUAN	474
3 JUAN	475
JÚDAS	476
APOCALIPSIS	479

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGUŪⁿ APÓSTOL MATEO

*Yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaata yeⁿ'é Jesu-
cristo chí vmnááⁿ vmnaaⁿ
(Lc. 3.23-38)*

¹ Chuū chí lista yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Jesucristo, ndíí na ndaata Abraham ndíí na ndaata David ndíí tiempo chí ch'iindiyáⁿ Jesucristo.

² Abraham miiⁿ ch'iindí daiya sa chí nguuví Isaac. Isaac miiⁿ ní ch'iindí daiya sa chí nguuví Jacob. Jacob miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Judá ndúú^cú tanáⁿ'ā 'díínu yā. ³ Judá miiⁿ ní ndúú^cú Tamar chí n'daataá yeⁿ'é sa ch'iindí daiyá yā chí cuate chí nguuví Fares ndúú^cú Zara. Fares miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Esrom. Esrom miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Aram. ⁴ Aram miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Aminadab. Aminadab miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Naasón. Naasón miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Salmón. ⁵ Salmón ndúú^cú Rahab chí n'daataá yeⁿ'é sa ní ch'iindí daiyá yā Booz. Booz miiⁿ ndúú^cú Rut chí n'daataá yeⁿ'é sa ní ch'iindí daiyá yā Obed. Obed miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Isaí. ⁶ Isaí miiⁿ ní ch'iindí daiya sa rey David. Rey David miiⁿ ní ch'iindí daiyá yā Salomón taachi caneé yā ndúú^cú n'daataá chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ní n'daataá yeⁿ'e saⁿ'ā Urías.

⁷ Salomón miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Roboam. Roboam miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Abías. Abías miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Asa. ⁸ Asa miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Josafat. Josafat miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Joram. Joram miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Uzías. ⁹ Uzías miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Jotam. Jotam miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Acáz. Acáz miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Ezequías. ¹⁰ Ezequías miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Manasés. Manasés miiⁿ ní ch'iindí

daiya sa Amón. Amón miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Josías. ¹¹ Josías miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Jeconías. Jeconías miiⁿ ndúú^cú tanáⁿ'ā vi'í yā ch'iindiyáⁿ yā taachi chiidá yā ndúú^cú chεεcú yā ní preso yā ndúú^cú tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ní taachi cueⁿ'é yā na cyúúⁿí na yáⁿ'āa Babilonia.

¹² Cuayivi chí cho'ó yā na yáⁿ'āa Babilonia, Jeconías miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Salatiel. Salatiel miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Zorobabel. ¹³ Zorobabel miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Abiud. Abiud miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Eliaquim. Eliaquim miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Azor. ¹⁴ Azor miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Sadoc. Sadoc miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Aquim. Aquim miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Eliud. ¹⁵ Eliud miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Eleazar. Eleazar miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Matán. Matán miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Jacob. ¹⁶ Jacob miiⁿ ní ch'iindí daiya sa José, 'iiⁿ'yāⁿ chí isáⁿ'ā yeⁿ'e María. Ní daiya ta ní Jesús chí nguuví Cristo.

¹⁷ 'Túicā nducueⁿ'é ndaata yeⁿ'e Abraham ndíí rey David ní ndiichicúúⁿ ndaata yeⁿ'é yā o generaciones. Ní ndíí rey David miiⁿ ndíí taachi cueⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ndaata yeⁿ'e yā na país Babilonia ní ndiichicúúⁿ ndaata yeⁿ'é yā. Ní ndíí taachi cheⁿ'e yā na yáⁿ'āa Babilonia ndíí taachi ndaá Cristo iⁿ'yéⁿdi 'cūú ní ndiichicúúⁿ ndaata yeⁿ'é yā.

*'Túú^cā ch'iindiyáⁿ Jesucristo
(Lc. 2.1-7)*

¹⁸ 'Túú^cā ch'iindiyáⁿ Jesucristo. Taachi María miiⁿ chí chεεcu Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí 'caandavaacú yā ndúú^cú José níicú taachi 'āā cuéé 'caandavaacú yā ndúú^cú vi'í, véé 'áámá daiya yā chεεtí yā cucááⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. ¹⁹ José miiⁿ ní neⁿ'é yā 'caandavaacu yā ndúú^cú María miiⁿ. Ní José miiⁿ ní

nééné n'dai yā. Ní cuayiivi nguée ne'né yā 'caandavaacú yā ndúúcú tá'nā cucáávā chi véé dacua'a chεεtí yā. Ní nguée ne'né yā yaa'ví yā 'ii'nyān ye'ne yāān mii'ya ye'ne María chi nguée n'daācā ti nguée ne'né yā chi María cuuví 'cuinaa' yā. ²⁰ Ní taachí José mii' nacadínuu' yā chi cu'nee' yā María mii', cuayiivi ní taachí cyaadu yā, 'áámá ángel ye'ne Señor Ndyuūs che'enaán yā ye'né yā ní ca'nā yā chí yā José mii': Díí, José, sa'nā ye'ne ndaata rey David, nguée 'va'a di cuuví n'daata ye'ne di María, ti dacuá'a ye'ne tá chi véé chεεti tá nguée ye'ne 'ii'nyān ti ye'ne Espíritu N'dai ye'ne Ndyuūs. ²¹ Ní tá'nā mii' ní 'cuundiyaān daiya tá 'áámá sa'nā 'líí'. Díí ní cu'nee' di chí nguúví sá JESÚS caati cucáávā Jesús mii' ní nadanguán'ai 'ii'nyān ye'ne ín'yeedí 'cūū ní nadich'εεcú yā nuu'ndi ye'ne nducyaaca 'ii'nyān.

²² Tanducué'ē chuū ní 'tíicā chí ndúúcú María ní 'íicú cuuví cuaacu chí ca'nā profeta ye'ne nduudu ye'ne Ndyuūs ndíí cuaa' vmnaa', nduudu chi canéé nguū' na libro ye'ne Ndyuūs 'tíicā:

²³ Níicú n'diichí nī. Tá 'cūū 'áámá chí cuinuū tá 'cuūndí daiya tá. Taachí 'cuundiyaān 'áámá daiya tá ní cu'nee' chi duuchi Emanuel chí ne'ne caa'ma' Ndyuūs ndúúcú s'uūú'.

²⁴ Cuayiivi mii' ní taachi José mii' nanduuchi yā, tuu'mi ní díín yā tan'dúúcā chí nga'nā ángel ye'ne Señor Ndyuūs níicú ch'iindivaacú yā ndúúcú María mii'. ²⁵ Naati José mii' nguée n'diichi sá María mii' ndíí ch'iindiyaān daiya tá, ní José s'nee' sá chí nguúví dacua'āa mii' dúúchí JESÚS.

2

Ye'ne 'ii'nyān magos chí che'ne sa n'diichi sa Jesús

¹ Taachí Jesús ch'iindiyāa' yā na yāān Belén ye'ne yā'nāa Judea,

tiempo mii' ní sa'nā Herodes mii' ní rey ye'ne yā'nāa Judea. Ní n'duuví magos, 'ii'nyān chí déenu ca yā ye'ne 'íi'nyú' ndiicá cha'ái yā ndíí cuaa' ná ícan'daā 'yá'nā. Ní magos ndaa yā na yāān Jerusalén. ² Magos ní ndaa yā nanáān rey Herodes mii' ní ntiinguunee' yā rey: ¿Tíí cánéé 'ii'nyān chí rey ye'ne 'ii'nyān Israel chí 'niindiyāa' yā? Nús'uū ní n'diichí 'nū 'áámá 'íi'nyú' ch'εεε cuáān ná ícan'dáā 'yá'nā 'íicú chíín chí cuchíí 'nū. Níicú ndaa 'nū chí cu'téénú 'nū sa'nā 'líí' rey mii'.

³ Taachí rey Herodes mii' ch'iindiveé' yā chuū, chista'nā vaanicadínuu' ye'ne yā. 'Tiicá ntúū' nducyaaca 'ii'nyān ye'ne yāān Jerusalén taachi ch'iindiveé' yā. ⁴ Ní rey Herodes mii' ní nádaamá yā nducyaaca chiidūu n'gεεté chí nga'nā ntii'nyú' yā ye'ne yaacū Israel ndúúcú 'ii'nyān chí ngi'cuéé' ley 'ii'nyān ye'ne Israel. Ní itiinguunee' yā 'ii'nyān s'ee':

¿Tíí 'niindiyāa' Cristo? ⁵ 'ii'nyān s'ee' ní ca'nā yā chí yā rey mii': 'Cuundiyaān yā na yāān Belén ye'ne yā'nā Judea caati 'tíicā canéé nguū' na libro ye'ne Ndyuūs cucáávā sa'nā profeta:

⁶ Ndís'tíí 'ii'nyān ye'ne yāān Belén ye'ne yā'nā Judá, ¿'áá nguée yāān ye'ne nī chí 'líí' cá nguaa' nducué'ē yāān ye'ne yā'nā Judá naachi 'ii'nyān ndíí tííín nga'nā ntii'nyú' yā? Nguée chí 'tíicā, caati nguaa' ndís'tíí chí ye'ne yāān Belén can'daā 'áámá sá'nā chí nga'nā ntii'nyu' sá ye'ne nducyáácá 'ii'nyān Israel chí judíos chí 'ii'nyān s'ee' chí Ndyuūs nndεεε yā.

⁷ Tuu'mi ní rey Herodes yaa'vi n'dé'éí yā sa'nā magos ní ntiinguunee' cá yā sa'nā s'ee': ¿De'ē tiempo n'diichi ní 'íi'nyú' mii'? ⁸ Ní rey mii' ní ca'nā yā chí yā sa'nā s'ee': Ndís'tíí magos, cue'ne nī na

yáān Belén ní in'nuūn n'daāca nī dacua'a 'lín miiⁿ. Ní taachí ndaaca nī dacua'a miiⁿ, nanguecunéⁿ nī ní caaⁿmaⁿ nī yeⁿ'é. Maaⁿ níccú 'úú ntúūn ní cuuvi caⁿ'á cu'teenú dacua'a 'lín miiⁿ.

⁹ Magos ní ch'iindiveén yā nduudu yeⁿ'e rey miiⁿ ní cūnaⁿ'a yā. Cuin'diichí nī. 'Íiⁿnyúⁿ chi 'iiⁿyāⁿ magos n'diichi yā cuaaⁿ na ican'daa 'yáⁿ'ā, 'íiⁿnyúⁿ miiⁿ cueⁿ'é nanááⁿ yeⁿ'e magos taanduvéé ndaā ní cānee lugar naachi canéé dacua'a 'lín. ¹⁰ Ní taachí magos 'āā n'diichí yā 'íiⁿnyúⁿ miiⁿ, yéénú taaví yā. ¹¹ Ní taachí sndaá yā va'āi miiⁿ, n'diichí yā saⁿ'ā 'lín dacua'ā miiⁿ ndúúcu chεεcu sá María. Ní chíintii'yā yā nanááⁿ dacua'ā miiⁿ ní s'téenu yā. Taachí n'guaaⁿ yā caja naachi snéé regalos yeⁿ'e yā, tuu'mi ní ca'á yā yeⁿ'é dacua'ā miiⁿ. Regalos ní 'díiⁿnguaāⁿ ndúúcu yáⁿ'ā chi n'dεεve ngéén ndúúcu mirra chí diitū taavi n'dai ngéén. ¹² Cuayivi miiⁿ ní Ndyuūs yaa'vi yā magos na 'yúúduyaaⁿ yeⁿ'e yā chí 'āā ntéé naⁿ'a yā nanááⁿ rey Herodes miiⁿ. Níccú magos cunaⁿ'a yā na vaacu yā na taama yúúni.

Cueⁿ'e yā ngéenu yā na yáⁿ'āa Egipto

¹³ Taachí magos cunaⁿ'a yā, tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā 'áámá ángel níccú ángel miiⁿ ní ndaá yā nanááⁿ José miiⁿ taachí cyaadú yā ní caⁿ'a yā chíi yā José: Díi José, nducueeⁿ di ní cuta'a di saⁿ'ā 'lín ní cueⁿ'e di cáanū di ndúúcu chεεcu sa ndíi yáⁿ'āa Egipto. Ní 'cuεetinée nī miiⁿ ndíi taachí 'úú caaⁿ'máⁿ caati canéé chí rey Herodes miiⁿ ní nan'nuúⁿ yā saⁿ'ā 'lín chí 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā.

¹⁴ José miiⁿ ní nanduuchí yā. 'Ticá ntúūn chεεcu sa. Ní sta'a yā saⁿ'ā 'lín miiⁿ ní nguiinū miiⁿ nūⁿ cueⁿ'e yā ndúúcu chεεcu sa na yáⁿ'āa Egipto. ¹⁵ Níccú miiⁿ ch'εεtinée yā ndíi chí ch'iī rey Herodes. Níccú cúúnú ca'a chíiⁿ chí Señor Ndyuūs

caⁿ'a yā na libro yeⁿ'e yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ cucáávā saⁿ'a profeta miiⁿ taachí caⁿ'a yā 'tíicā: Ná yáⁿ'āa Egipto 'caí daiyá.

Rey Herodes caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chi 'caaⁿ'núⁿ yā dacua'āa ngaiyāā

¹⁶ Taachí rey Herodes miiⁿ tuumicadiinuuⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ magos chinnche'éei yā 'iiⁿyāⁿ, tuu'mi ní nduuví taáⁿ n'dai yā. Ní rey miiⁿ ní caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ní dichó'ó yā soldados chí ch'iīⁿnuⁿ yā nducuyáácá dacua'āa chí saⁿ'ā ndíi cuaacu 'uūvī nduūyū chí véé na yáān Belén ndúúcu tanáⁿ'ā yáān chí na niiⁿnuúⁿ. 'Tíicā rey miiⁿ diiⁿ cuenta yā ti cho'ōo 'uuví nduūyū chí magos n'diichí yā 'íiⁿnyúⁿ ch'εεte miiⁿ yeⁿ'e nanguuvi. ¹⁷ Tuu'mi ní cho'ōo chuū chí cuuvi cuaacu tan'dúúccā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs cucáávā chí caⁿ'a saⁿ'ā profeta Jeremías cuááⁿ vmnaaⁿ 'túúccā:

¹⁸ Na yáāⁿ Ramá ch'iindiveén 'iiⁿyāⁿ chí ngeεcu yā ní n'gái yā ndúúcu 'áámá vaadi ya'ai ch'εεté cucáávā daiya yā chí ch'iī. N'daataá yeⁿ'e Israel s'eeⁿ ngeεcu yā cucáávā daiya yā chí ch'iīⁿnūⁿ rey tan'dúúccā chí táⁿ'ā Raquel ngeεcu yā cucáávā daiya yā chí ch'iī. Ní nguéé chíi ndaacā n'daataa s'eeⁿ 'viich'εεtíinūⁿ miiⁿ.

¹⁹ Cuayivi taachí ch'iī rey Herodes miiⁿ, José miiⁿ ní 'āā canee yā na yáⁿ'āa Egipto. Tuu'mi ní Señor Ndyuūs dicho'o yā 'áámá ángel ní ángel che'enaáⁿ yā yeⁿ'é José taachí cyaadú yā. ²⁰ Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā chíi yā José: Díi José, nducueeⁿ di ní cuta'a di saⁿ'ā 'lín dacua'āa ní cuinaⁿ'a di ndúúcu chεεcu sa na yáⁿ'āa Israel caati chí 'iiⁿyāⁿ chí neⁿ'e yā 'caaⁿ'nuⁿ yā saⁿ'ā 'lín.

²¹ Tuu'mi ní José ncueeⁿ yā. 'Ticá ntúūn chεεcu sa. Ní sta'a yā saⁿ'ā 'lín miiⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúcu chεεcu

sa na yá'n'āa ye'n'e 'ii'n'yā'n Israel. 22 Taachí José mii'n ch'iindivee'n yā chi sa'n'ā Arquelao canéé lado ye'n'e rey Herodes chí chiida sa, tuu'mi ní José mii'n ní 'va'á yā chí ca'n'a yā na yá'n'āa Judea chí yá'n'āa ye'n'e 'ii'n'yā'n Israel. Naati tan'dúúcā chí ángel che'enaá'n ye'n'e yā na 'yu-udiyaa'n ye'n'e yā, cue'n'e yā yá'n'āa Galilea chí yá'n'āa ye'n'e 'ii'n'yā'n Israel ntúū'n. 23 Ní ndaá yā na yá'n'āa mí'n ní cue'n'e yā ch'εεtinee yā na yāā'n Nazaret ye'n'e yá'n'āa Galilea. Ní 'iicu cuuvi cuaacu chí ca'n'a profetas vm-náá'n vmnaa'n ye'n'e Jesús chí 'túúcā: Canéé chí cuuvi ngúúví yā 'ii'n'yā'n nazareno yā cucáávā chí cue'n'e yā na yāā'n Nazaret.

3

Ye'n'e chí Juan cueεdínuū'nín yā ní nga'n'a yā nduudu cuaacu

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Tiempo mii'n chiicá Juan chí cueεdínuū'nín yā na lugar naachi nguéé ch'εεtinéé 'ii'n'yā'n. Lugar mii'n chí ye'n'e yá'n'āa Judea ní mí'n nga'n'a Juan nduudu cuaacu. 2 Juan mii'n ní nga'n'a yā chí 'túúcā: Ndís'tiī, ndaacadaamí nī ye'n'e chí dí'n nī chí nguéé n'dai caati 'āā ndaā nii'nuú'n nguuvi mii'n naachi Ndyuūs nga'n'a ntiī'nyú'n yā na va'ai cheεti nguuvi. 3 Níicú ye'n'e Juan 'cūū ní sa'n'a profeta Isaiás ca'n'a yā ye'n'e yā vmnáá'n vmnaa'n taachí ca'n'a yā 'túúcā:

'Caandiveé'n nī. 'Áámá sa'n'ā nga'n'ā yuudu sa 'túúcā na yá'n'āa cuū'má'n naachi nguéé ch'εεtinéé 'ii'n'yā'n: 'Cuundiyaá'n nī yúúní ye'n'ē Señor Ndyuūs caati cúchii yā. Nan'guáa'n nī yúúní cuaacu caavá yā. Didεεvé nī staava ye'n'é nī ní cuuvi cuaá'n nī 'ii'n'yā'n mii'n taachi ndaa yā.

4 Cateai Juan mii'n ní nin'dai ndúúcū yuūdū ye'n'ē 'iiti camello. Ní cinturón ye'n'ē sa ní dii'ma'n 'iiti.

Níicú chí che'ē sa ní 'iiti langostas ndúúcū n'di'i ye'n'ē 'iiti 'yáai'n chí veε cueεti. 5 N'deeé 'ii'n'yā'n can'daa yā chí 'caandiveé'n yā nduudu ye'n'é Juan mii'n. Ní can'daa yā ye'n'e yāā'n Jerusalén, ye'n'e yá'n'āa Judea, ní ye'n'e yá'n'āa chí cuaa'n 'diituú ye'n'ē yíicú Jordán. 6 'Ii'n'yā'n ní ca'n'a yā nuu'ndi ye'n'é yā nanáá'n Ndyuūs níicú Juan mii'n ní cheεdínuū'nín sá 'ii'n'yā'n mii'n na yíicú Jordán mii'n.

7 Taachí Juan mii'n n'diūchī sa chí neené 'yaa'n 'ii'n'yā'n fariseos ndúúcū 'ii'n'yā'n saduceos ne'n'é yā chí cueεdínuū'nín sa 'ii'n'yā'n Juan mii'n ca'n'a sa chí sa 'ii'n'yā'n mii'n: Ndís'tiī tan'dúúcā cúú, 'tíicā ndís'tiī. ¿Du'ú chí 'cuéé'n ndís'tiī chí cuuvi cáánu nī ye'n'e castigo taa'n chí cuchii? 8 N'daāca dii'n nī maa'n níicú 'cuu'mí'n nī 'ii'n'yā'n chí 'āā ndaacadaamí nī ye'n'e nuu'ndi ye'n'e nī. 9 Ndís'tiī ní 'āā ntéé nadacádínuū'n nī chí n'dai nī caati ndaata ye'n'e Abraham ndís'tiī. Naati 'úú ní nga'n'á ngūi ndís'tiī chí Ndyuūs cuuvi dii'n yā chí tuūu s'tiī ní cuuvi daiya Abraham. 10 Cutíi'n mí'n 'āā canéé na dii'yu yá'n'á. Nducyaa ca yá'n'á chí nguéé n'dáacā ngūi n'gui'i ye'n'ē canee chí 'caata yá'n'á mí'n ní cūnuu'n na ya'n'ā. 11 'Úú ní cuaacu ní'nyú'n chí ngeεdínuū'nín ndís'tiī ndúúcū nuū'nín caati 'āā ndaacadaamí nī ye'n'e nuu'ndi ye'n'e nī. Naati ndáá táámá 'ii'n'yā'n cuayiivi ye'n'e 'úú chí ch'εεte taavi cá poder ye'n'e yā nguéé ti 'úú. 'Úú ní nguéé neené n'dai 'úú chí cuuvi candéé ndaacuú ye'n'e yā. 'Ii'n'yā'n mii'n ní n'dai taavi cá yā chí cuuvi 'úú. 'Ii'n'yā'n mii'n ní cueεdínuū'nín yā ndúúcū Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ndúúcū ya'n'ā. 12 Ní taachi ndaa 'ii'n'yā'n mii'n chí nguuvi Jesús dii'n yā tan'dúúcā 'áámá 'ii'n'yā'n chí didεεvé yā trigo 'tíicā dii'n yā ndúúcū 'ii'n'yā'n. Ní sta'á yā zaranda ye'n'e yā ní nadidaamá yā trigo na cheεti díínūu'n. Ní dεεcú

miiⁿ ni'neeⁿ yaⁿa yā ná nguuchí yaⁿā chi 'āā ntéé n'tuūvi. Deεcú miiⁿ ní tan'dúúcā 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs.

Juan cheεdínuuⁿnīⁿ sa Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Tuu'mi ní Jesús chiicá yā na yáⁿāa Galilea ní ndaá yā na yíicú Jordán naachi canee Juan chi Juan miiⁿ ní cuεēdinuuⁿnīⁿ sa Jesús miiⁿ.
¹⁴ Juan miiⁿ ní nguéé 'cuuⁿ sa. Ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: 'Úú ní neⁿ'é chi dii cuεēdinuuⁿnīⁿ di 'úú. ¿'Áá dii cuchii di nanáaⁿ 'úú?

¹⁵ Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: Diiⁿ dí maaⁿ 'tíicā; ní diiⁿ yú tan'dúúcā chi Dendyuūs neⁿ'e yā chi diiⁿ yú. Tuu'mi ní Juan 'cuūⁿ sa.

¹⁶ Cuayiivi taachi 'āā cheεdínuuⁿnīⁿ Juan miiⁿ Jesús miiⁿ, tuu'mi ní Jesús ní nan'dáa yā na nuūⁿnīⁿ. Cuayiivi ní nanguaaⁿ nanguuvi. Ní Juan n'diichí sa Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ chi tan'dúúcā paloma 'tíicā. Chiica yeⁿ'é na va'ai cheεti nguuvi ní ndaā vmnaaⁿ yeⁿ'e Jesús miiⁿ.
¹⁷ Tuu'mi ní n'giindiveéⁿ yā 'áámá nduudu yeⁿ'é nanguuvi chí ngaⁿ'a: Saⁿ'a 'cūū Daiyá chí neⁿ'e taaví. Ní yeenú taaví cáávā sáⁿ'a 'cūū.

4

Yááⁿ'nguiinūⁿ neⁿ'e sa tuu'vi neeⁿ sa Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Tuu'mi ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs candéε Jesús miiⁿ ná yáⁿāa cuūⁿmáⁿ naachi nguéé ch'εtinéé 'iiⁿyāⁿ chí yááⁿ'nguiinūⁿ neⁿ'e sa chí Jesús diiⁿ yā nuuⁿndi.

² Jesús canéé yā miiⁿ 'uūvū ngeεcu nguuvi ní 'uūvī ngeεcu n'gaaⁿ ní nguéé che'é yā. Ní cuayiivi ní cui-icú yā. ³ Yááⁿ'nguiinūⁿ ní ndaā sa nanáaⁿ Jesús chí n'diichineeⁿ sa 'iiⁿyāⁿ. Ní caⁿ'ā sa: Dii Jesús, nduuti chí dii chí Daiya Dendyuūs dii, caaⁿ'maⁿ dí cuuvi dí tuū 'cūū

chi nduuví pan. Ní nduuvi pan ní cuuvi che'e di.

⁴ Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: 'Túúcā canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Nguéé dámaaⁿ pan che'é 'iiⁿyāⁿ ní cunduūchi yā caati ndúúcū tanducuéⁿ'ē nduudu chí ngaⁿ'a Ndyuūs ní 'iiⁿyāⁿ cunduūchí yā nduuti chí cu'téenu yā.

⁵ Tuu'mi ní yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ candεε sa Jesús na yááⁿ Jerusalén chí yááⁿ yeⁿ'e Ndyuūs. Ní chin'duu sá 'iiⁿyāⁿ na yáácú yeⁿ'e yaácū. ⁶ Ní yááⁿ'nguiinūⁿ caⁿ'a sa chí sa Jesús: Nduuti chí dii chí Daiya Dendyuūs dii, cáávā di ndii 'múúⁿ ndii na yáⁿāa; caati 'túúcā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:

Ndyuūs dichó'o yā ángeles yeⁿ'e yā chí diiⁿ yā cuidado yeⁿ'é di. Ní ángeles cundéε yā dii ndúúcū ta'á yā, ní nguéé cuuvi ya'ai ca'a di na tuū.

⁷ Jesús nán'guεεcútaⁿ'a yā: 'Tucá ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Nguéé diiⁿ di mar 'áámá cosa chí n'diichineeⁿ di Señor Ndyuūs yeⁿ'é di.

⁸ Tuu'mi candéε yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ Jesús miiⁿ na 'áámá yíicú yáácú ní ch'iⁿi sa tanducuéⁿ'ē naciones yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿndi 'cūū ndúúcū chí ngaⁿ'a ntiinⁿyuⁿ sa yeⁿ'é ndúúcū dendú'ū chí n'geεte chí véé yeⁿ'é.

⁹ Ní caⁿ'a sa chí sa Jesús miiⁿ: Tanducuéⁿ'ē chuū teé dii nduuti chí caantí'ya dí nanaáⁿ ní cu'téenu di 'úú.

¹⁰ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā miiⁿ: Díi yááⁿ'nguiinūⁿ, cuvii di nanaáⁿ caati 'túúcā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs: Cu'téenu di Señor Ndyuūs yeⁿ'é di ní 'caandiveeⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ míiⁿ nūⁿ.

¹¹ Tuu'mi ní yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ diví sa yeⁿ'e Jesús, ní nindaā ángeles ní dichí've yā Jesús miiⁿ.

Jesús tucá'a yā ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e yā na yáⁿāa Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Taachi ch'iindiveén Jesús miiⁿ chi Juan chi ngeεdinuūⁿnī 'iiⁿ'yāⁿ canúúⁿ sá vácūū, nangeεcunée yā cunaⁿ'a yā na yáⁿ'āa Galilea.

13 Chiicá yā na yāⁿ Nazaret ní ndaa yā canee yā na yāⁿ Capernaum. Yāⁿ miiⁿ ní niiⁿnuúⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā canee, ní canee na yáⁿ'āa yeⁿ'e Zabulón ndúú^{cū} yáⁿ'āa yeⁿ'e Neftalí. 14 Ní cuuvi cuaacu nduudu yeⁿ'e saⁿ'ā profeta Isaías chí caⁿ'a sa cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíicā:

15 Ná yáⁿ'āa yeⁿ'ē Zabulón ndúú^{cū} na yáⁿ'āa yeⁿ'e Neftalí chí canéé na yúúⁿ chí ngeⁿ'e ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúú^{cū} na yáⁿ'āa chí canee taama lado yeⁿ'e yíicú chí nguuví Jordán. Míⁿ canéé yáⁿ'āa Galilea yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel.

16 'Iiⁿ'yāⁿ chí snéé na maāⁿ ti nguéé yeⁿ'e Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichi yā 'áamá dεεvε ch'εεtε. Ní chí dεεvε miiⁿ naachi sneé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

17 Ndí tuuⁿ'mí tucáⁿ'ā Jesús caⁿ'a yā nduudu cuaacu ní caⁿ'a yā: Ndaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'é nī caati tiempo chí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā na va'ai chεεti nguuví 'āā ndaa niiⁿnuúⁿ.

Jesús yaaⁿ'vi yā cuūⁿ saⁿ'a chí itungááⁿ 'yaācā

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Cuayiivi ní Jesús miiⁿ cachiicá yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chí nguuví Galilea, ní n'diichi yā na 'uuví saⁿ'ā 'diínu sa vi'í. 'Áamá saⁿ'a ní Simón Pedro nguuví sa. Táamá saⁿ'ā ní 'diinu sa ní Andrés nguuví sa. Saⁿ'ā s'uuⁿ ní n'gaa nuuⁿ sa yāanā yeⁿ'é 'yaācā miiⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ti saⁿ'ā s'eeⁿ itungááⁿ sa 'yaācā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ti ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'ē sa. 19 Jesús caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Cuchí nī nduucú, ní 'úú ní diíⁿ chí in'nuúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi caⁿ'á yā nduucú. Ní tan'dúú^{cā} chí tungaáⁿ nī 'yaācā

yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā, 'tíicā in'nuúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'á yā nduucú.

20 Hora míⁿ nūuⁿ ní saⁿ'ā s'eeⁿ s'neeⁿ sa yaāⁿ yeⁿ'ē sa ní cueⁿ'e sa ndúú^{cū} Jesús miiⁿ.

21 Tuuⁿ'mí ní Jesús miiⁿ cueⁿ'e ca yā ní n'diichi yā taama 'uuví saⁿ'ā chí 'diinu sá vi'í chí nguuví sa Jacobo ndúú^{cū} Juan. Ní saⁿ'ā s'uuⁿ ní daiya Zebedeo. Ní snee sa na barco miiⁿ ndúú^{cū} chíida yā Zebedeo miiⁿ ní n'diyaatā yā yāanā yeⁿ'e yā. Jesús 'cai yā Juan ndúú^{cū} Jacobo miiⁿ. 22 Tuuⁿ'mí nūuⁿ ní saⁿ'ā s'uuⁿ ní s'neeⁿ sa barco miiⁿ ndúú^{cū} chíida sa, ní cueⁿ'e saⁿ'ā s'uuⁿ ndúú^{cū} Jesús miiⁿ.

Jesús ngi'cuéⁿ yā 'yaaⁿ taavi 'iiⁿ'yāⁿ

(Lc. 6.17-19)

23 Jesús cachiicá yā núúⁿ'máⁿ ná yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea ní ngi'cuéⁿ yā na yaacú sinagogas na yāⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa miiⁿ. Ní caⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā. Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā chí nduū^{vā} yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē naaⁿ ca'ái ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí ya'ai yeⁿ'e yā. 24 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿ'máⁿ yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Siria ch'iindiveén yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní candéε yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ya'ai yeⁿ'ē, ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí n'deeé nááⁿ ca'ai ndii yā, ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí canee yā ndúú^{cū} espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguīnūuⁿ, ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí ndistáⁿ'ā vaanicádīnūuⁿ yeⁿ'ē, ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ ndúú^{cū} ca'ái chí in'dúuví cuerpo yeⁿ'e yā. Ní Jesús diíⁿ yā chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nduū^{vā} yeⁿ'é yā. 25 Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'é yā ndúú^{cū} Jesús miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea, ndúú^{cū} distrito yeⁿ'ē Decápolis chí véé ndíichi yāⁿ yeⁿ'ē, ndúú^{cū} yāⁿ Jerusalén, ndúú^{cū} yáⁿ'āa yeⁿ'e Judea, ndúú^{cū} yáⁿ'āa chí snéé táámá lado yeⁿ'é yíicú Jordán.

5

Jesús nga'n'a yā nduudu cuaacu na 'áamá yīicu

(Lc. 6.20-23)

¹ Taachi Jesús n'diichí yā chi n'dee n'dái 'ii'yān cue'n'e yā ndúucu yā tuu'mi ní Jesús cue'n'e yā 'áamá yīicū. Taachi Jesús mii'n ch'iindí yā tuu'mi ní discípulos ye'n'e yā ní ndaa yā nanáán yā. ² Jesús ní ca'n'a yā ní ngi'cuéen yā 'ii'yān s'ee'n.

³ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi deenú yā na staava ye'n'é yā chi ne'n'e deenu cá yā ye'n'e Ndyuūs, caati cuuvi ye'n'é yā ye'n'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'yú'n yā ná va'ai cheeti nguuvi.

⁴ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi ndaachi 'iinú yā cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs maa'n, caati cuuyiivi ní Ndyuūs ca'á yā 'viich'etiinū'n 'ii'yān.

⁵ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi ndi-icú'u'n yā na staava ye'n'e yā, ti 'ii'yān s'ee'n cuuvi ndaácā yā de'ε chi cuuvi ye'n'e yā chi Ndyuūs ca'n'a yā chi ca'a yā 'ii'yān s'ee'n.

⁶ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi ne'n'e ca yā diin yā chi n'daácā tan'dúucā chi ne'n'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs cúnnee yā 'ii'yān s'ee'n.

⁷ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi 'nuū'n ndī ya'ai 'iinú yā cáávā taná'n'ā 'ii'yān, caati Ndyuūs 'nuū'n ndī ya'ai 'iinú ntúu'n yā cáávā 'ii'yān s'ee'n.

⁸ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi de'eve staava ye'n'é yā, ti 'ii'yān s'ee'n ní snaa'n yā Ndyuūs.

⁹ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi diin yā chi nguéé 'caa'vá 'ii'yān, ti taná'n'ā 'ii'yān caa'n'mán yā ye'n'é 'ii'yān chi daiyá Dendyuūs 'ii'yān.

¹⁰ De'ε chúúcā n'dai 'ii'yān chi n'geenú yā ngii cáávā chi diin yā chíin chi Ndyuūs ne'n'é yā, caati véé parte ye'n'e yā naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'yú'n yā ná va'ai cheeti nguuvi.

¹¹ De'ε chúúcā n'dai ndís'tiī taachi 'ii'yān diin yā chi ndís'tiī 'cuenú nī cuuvi cucáávā 'úú, ní taachi 'ii'yān taán yā ndúucū ndís'tiī ní n'dee n'dái caa'n'mán yā nduudu yaadi ye'n'e ndís'tiī cucáávā 'úú. ¹² Cuuvi yeenu taavi nī caati cuuvi ndaácā nī chí ch'εεε ye'n'é nī ná va'ai cheeti nguuvi. 'Túucā 'ii'yān can'daa yā ndíi cuaa'n vmaaa'n 'ii'yān profetas chi ndéé yā nduudu ye'n'e Ndyuūs. Ní profetas ch'eenú yā chíi.

Yīimā ye'n'é yán'āa

(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³ Jesús ca'n'a yā: Ndís'tiī, nduuti chi i'téenu nī chí 'úú chí Cristo, tuu'mi ní ndís'tiī, tan'dúucā yīimā ye'n'é yán'āa 'tiicá nī. Nduuti chí yīimā nguéé n'daácā sabor ye'n'é, ¿de'ε cuuvi diin nī? Nguéé de'ε veε dichí'vε yīimā mii'n. 'Āa taanduu rá chí cungeé 'ii'yān na yán'āa ní n'diivi nee'n ca'a yā.

Déévé ye'n'e in'yeēndí cūū

¹⁴ Ndís'tiī chí i'téenu nī chí 'úú chí Cristo, tan'dúucā de'eve ye'n'e in'yeēndí cūū 'tiicá nī, ti ca'n'á nī chí'n'i ní de'eve ye'n'é Ndyuūs nanáán 'ii'yān. 'Áamá yāān chí canduūu na 'áamá yīicū nguéé cúuví cunuun n'de'ēi. ¹⁵ Ndíi nguéé ndúú 'ii'yān ra 'cuu'mi'n yā 'áamá lámpara ní cu'nuū'n yā maa'n 'áamá caja; naati cun'duún yā na 'áamá mesa, ní ícú cuuvi de'eve ye'n'é nducyaaca 'ii'yān chí snée yā cheeti va'āi. ¹⁶ Tan'dúucā 'áamá lámpara chí ngii nde'eve, 'tiicá cuuvi n'daácā vida ye'n'é nī nanáán 'ii'yān chí snée yā in'yeēndí cūū. Ní 'ícú 'ii'yān s'ee'n cuuvi snaa'n yā ntiin'nyu'n chí n'daacā chí idiin nī. Ní 'ii'yān s'ee'n caa'n'mán yā: De'ε chúúcā ch'εεε Ndyuūs chí Chiidá nī, Ndyuūs chí canée yā ná va'ai cheeti nguuvi.

Jesús nga'n'a yā ye'n'e ley ye'n'e 'ii'yān Israel

¹⁷ Nguéé nadicádíinuu'n ndís'tiī chí 'úú chí Jesús ní cúchí chí divií

ley yeⁿe Moisés ndúú^{cū} nduudu yeⁿe profetas chí canéé nguūⁿ ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ. 'Úú nguéé ndaá chí divíi t'í ndaá chí dicuaá^{cú} yeⁿe. ¹⁸ Tí cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tíi: Neⁿe chí canéé cá nanguuvi ndúú^{cū} iⁿ'yeeⁿdí 'cūú nguéé cuuvi chó'oo mar 'áámá punto 'líiⁿ ndíí nguéé ndúú mar 'áámá coma yeⁿe ndúú^{dú} yeⁿe ley, nuu^mmaⁿ neⁿe chí tanducuéⁿ'ē 'āá cuéé cuuvi cuaacu taanduvεε chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs. ¹⁹ 'Tíicā 'āá du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé díiⁿ yā cumplir 'áámá mandamiento 'líiⁿ ní 'tíicā ngí'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā tan'dúú^{cā} maáⁿ yā díiⁿ yā, 'líiⁿ 'líiⁿ cá nūuⁿ cuuvi tuneeⁿ yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi nguéé tan'dúú^{cā} tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí n'daāca idiiⁿ yā ní ngí'cueeⁿ yāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ táácā chí cuuvi díiⁿ n'daacá yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuuvi tuneeⁿ yā dendu'ú chí n'daacā ná va'ai chεeti nguuvi naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. ²⁰ 'Úú ní ngaⁿ'á ngí ndís'tíi: Nduuti chí ndís'tíi nguéé n'daāca ca idiiⁿ nī chí cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí ngí'cueeⁿ ley ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ fariseos, tuu'mi ní ndís'tíi nguéé cuuvi cundaa nī na va'ai chεeti nguuvi naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿe chí nduuvi tááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ

(Lc. 12.57-59)

²¹ Maaⁿ ní ch'íindiveéⁿ nī chí caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ chí 'túúca: Nguéé 'caaⁿ'nuⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ. Du'u chí 'caāⁿ'nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ véé nuuⁿndi yeⁿe yā nguuvi chí Ndyuūs caaⁿ'maⁿ yā yeⁿe nuuⁿndi. ²² Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngí ndís'tíi 'tíicā: 'Āá du'ú nūuⁿ chí nduuvi taaⁿ yeⁿ'ē ví'i, véé nuuⁿndi yeⁿe yā nguuvi chí Ndyuūs caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'ē nuuⁿndi. 'Āá du'ú nūuⁿ chí caaⁿ'maⁿ cuuvi ví'i 'tíicā: De'ē chúúca chεechí tiiⁿ di, véé nuuⁿndi

yeⁿe yā nanááⁿ juez. 'Āá du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'maⁿ yā 'tíicā: De'ē chúúca zonzo díi, caⁿ'á yā na infierno naachi canéé 'áámá nguuchi yaⁿ'ā.

²³ Nduuti chí díiⁿ di tan'dúú^{cā} costumbre yeⁿ'ē di ní ndεε di ofrenda yeⁿ'ē di ní ca'a di Ndyuūs vmnááⁿ nátaí yeⁿe yaácū templo, ní hora míiⁿ nūuⁿ ninán'gaacu di chí ví'i di ní véé vaadi 'caa'va yeⁿ'ē di ndúú^{cú} sa; ²⁴ tuu'mi ní cu'neeⁿ di ofrenda yeⁿ'ē di níiⁿ'nuúⁿ nátaí. Ní cueⁿe di ntun'dáá n'dai di ndúú^{cū} ví'i di. Cuayivi ní cuuvi nguεεcundíi di ní ca'a di ofrenda yeⁿ'ē di nátaí.

²⁵ Tun'dáá n'dai di ndúú^{cū} 'āá du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí taaⁿ yeⁿ'e di maāⁿchεēté nūuⁿ taachi canúu di yúúni ndúú^{cú} yā, 'aatíi caⁿ'a yā canguu yā díi nanááⁿ juez. Ní juez míiⁿ nca'a yā díi ta'ā policía. Ní policía miiⁿ ní cu'nuúⁿ sa díi vácūú. ²⁶ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngí díi chí nguéé nan'daā di vácūú neⁿ'e chí nguéé 'cuiinu nadíi'vε di tanducuéⁿ'ē chí can'diicu di.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿe adulterio

²⁷ N'giindiveéⁿ nī chí caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi chí adulterio 'túúca: Ndís'tíi chí n'giindivaacú nī, nguéé in'nuúⁿ nī n'daátaá o isaⁿ'ā chí nguεε yeⁿ'ē di. ²⁸ Naati 'úú, Jesús ní ngaⁿ'á ngí ndís'tíi 'tíicā: 'Āá du'ú nūuⁿ chí n'giiⁿnyūⁿ ndúú^{cū} 'áámá saⁿ'ā o n'daataá ní neⁿ'e yā cuuvi n'dái yā ndúú^{cū} ví'i, 'āá díiⁿ nuuⁿndi yā na staava yeⁿ'e yā tan'dúú^{cā} chí 'āá 'tíica yā ndúú^{cū} ví'i. Ní 'āá díiⁿ yā adulterio.

²⁹ Chuū ngaⁿ'á: Nduuti chí nduutináaⁿ di lado tá cuaácú di díiⁿ chí díiⁿ di nuuⁿndi, 'caaca di nduutinaaⁿ di ní cun'dáa di. Tí n'dáacā ca chí cuuvi ndai di 'áámá parte yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'ē di, nguéé ti tanducuéⁿ'ē cuerpo yeⁿ'ē di caⁿ'a na infierno. ³⁰ Ndúú^{tí} chí ta'ā cuaácú di idiiⁿ chí díiⁿ di nuuⁿndi, 'caaca di ní cun'dáa di. Tí n'dáacā ca chí cuuvi ndai 'áámá parte yeⁿ'e

cuerpo yeⁿē di, ngu^é ti nú^u máⁿ ch'εεε cuerpo yeⁿē dii caⁿ'a na infierno.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chí i'tεεchi vi'i yā

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ Tiempo chi chó'ōo 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā 'túúca: 'Āā du'ú nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí 'εεchi n'daataá yeⁿ'é yā, canéé chí ca'a yā 'áamá caaca yeⁿ'é chí 'εεchi vi'i yā. ³² Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī 'túúca: Nduuti chí 'áamá saⁿ'ā chí 'εεchi sá n'daataá yeⁿ'é sa, ngu^é cáávā chí véé saⁿ'ā chí n'dai ndúúcu tá, tuuⁿ'mi ní diiⁿ sa chí n'daātā cuuvi adulterio tá. 'Āā du'ú nūⁿ saⁿ'ā chí 'caandavaacu sá ndúúcu n'daataa chí i'nééⁿ isaⁿ'ā yeⁿ'e ta táⁿ'ā, saⁿ'ā miiⁿ idiiⁿ ntúūⁿ sa nuuⁿndi chí adulterio.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē nduudu chí 'túúca o nguεε 'túúca

³³ Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī chí caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chí 'āā chó'ōo 'tuuca: Ngu^é caaⁿ'maⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs”, cáávā cosa chí cuaacu níⁿnyúⁿ chí diiⁿ nī ní ngu^é 'túúca diiⁿ nī. Taachi caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs”, diiⁿ cuaacú nī tan'dúúca chí diiⁿ nī cáávā Ndyuūs. ³⁴ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Ngu^é caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs”, yeⁿ'ē mar 'áamá naaⁿ. Ndí ngu^é caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “cucáávā nanguuvi”, ti miiⁿ canéé trono yeⁿ'e Dendyuūs. ³⁵ Ndí ngu^é ndúú caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “cáávā yāⁿ'āa 'cūū”, ti chíⁿ chí banco 'líiⁿ yeⁿ'ē ca'a Ndyuūs; ndí ngu^é ndúú 'áamá nduudu, “cáávā yāⁿ Jerusalén”, ti chiiⁿ chí yāⁿ yeⁿ'ē Rey Ndyuūs chí ch'εεε yā. ³⁶ Ndí ngu^é ndúú caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “cáávā tíiⁿ nī”, ti ngu^é cúúyí diiⁿ nī chí cuuvi cuéε naachi cuáiⁿ mar 'áamá yuūdū tíiⁿ nī. Ní ngu^é cuuvi diiⁿ nī chí cuuvi cuáiⁿ naachi cuéε mar 'áamá yuūdū tíiⁿ nī. ³⁷ Naati ndís'tiī caaⁿ'máⁿ nī, “'túúca”, nduuti chí 'túúca; o nduuti

chí ngu^é 'túúca, tuuⁿ'mi ní caaⁿ'maⁿ nī, “nguεε 'túúca”, caati nduuti chí caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs” o cáávā táamá yeⁿ'e chuū, tuuⁿ'mi ní nduudu miiⁿ ní ngu^é n'daaca chí caaⁿ'maⁿ nī.

Diné'e nī 'iiⁿ'yāⁿ chí ngu^é ngii n'diichí yā ndís'tiī

(Lc. 6.29-30)

³⁸ Jesús caⁿ'a yā: Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī chí caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chí chó'ōo yeⁿ'e ley chí 'túúca: Nduuti chí 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ tun'dáa yā nduutinaaⁿ taama 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cuuvi tun'daá yā nduutinaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ nduucú yā 'túúca. Ní 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ chí tun'dáa yā 'diiⁿ'yuⁿ táamá 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ cuuvi tun'daa yā 'diiⁿ'yuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ nduucú yā 'túúca. ³⁹ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Ngu^é 'cuuⁿ'maⁿ nī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí yaadii'yá yā. 'Āā du'ú nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cuen^{'é} yā tiicūnáaⁿ nī ti duuchineéⁿ yā yeⁿ'e nī 'cuuⁿ nī chí diiⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe nduuti chí neⁿ'e yā. ⁴⁰ Ní nduuti chí 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chí in'nuúⁿ yā vaadi 'caa'va ndúúcu nī, ní neⁿ'e yā diví yā tiinuⁿ yúudū yeⁿ'e nī, ca'a ntúūⁿ nī cotón yeⁿ'e nī. ⁴¹ Ní nduuti chí 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi yā ndís'tiī chí a fuerza canéé chí cándεε nī chéédí yeⁿ'e yā tan'dúúca 'uūvī kilómetros 'túúca yaⁿ'ai ca candéε nī yeⁿ'e yā ndii cuūⁿ kilómetros. ⁴² Taachí caaca 'iiⁿ'yāⁿ ndís'tiī 'āā dε'ε nūⁿ cosa ca'a nī 'iiⁿ'yāⁿ cosa miiⁿ. Ngu^é nguεεcundíi nī cuadaámí nī yeⁿ'é yā.

Diné'e nī 'iiⁿ'yāⁿ chí taaⁿ ndúúcu nī

(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī chí caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chí 'āā chó'ōo: Diné'e di 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacu dí. Ngu^é dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ chí taán yā ndúúcu di. ⁴⁴ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Diné'e nī 'iiⁿ'yāⁿ

chi taaⁿ yā ndúúcu nī. N'dáacā caaⁿmaⁿ nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi nguéé n'dáacā ngaⁿa yā yeⁿe nī. N'dáacā diiⁿ nī ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi nguéé neⁿe yā ndís'tiī. Caaⁿmaⁿngua^a nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi 'cueⁿe ndís'tiī ní nguéé n'daācā idiíⁿ yā ndúúcu nī ní idiíⁿ yā chi ndís'tiī n'geenu nī ngii.
 45 Ní ndís'tiī ní 'cuuⁿmiⁿ nī 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi ndís'tiī ní daiya Dendyuūs ndís'tiī. Chiida yú chi cánéé na va'ai cheeti nguuvi idiíⁿ yā chí ican'daa 'yáⁿā naachi snéé 'iiⁿyāⁿ chí n'dai ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi nguéé n'daācā diiⁿ yā. Ní Ndyuūs idiíⁿ yā chí n'geenu cuūvi yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ chí n'daācā idiíⁿ yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi nguéé n'daācā idiíⁿ yā. 46 Ndúúti chi ndís'tiī dinéⁿe nī 'iiⁿyāⁿ chi neⁿe yā ndís'tiī, ¿d'éⁿ premio chi ndaacá nī? ¿'Áá nguéé 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ 'iiⁿyāⁿ chi cobrador yā? 47 Nduuti chi ndís'tiī diiⁿ nī saludar dámaāⁿ hermanos yeⁿe nī, ¿d'éⁿ premio chi ndaacá nī? ¿'Áá nguéé 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ 'iiⁿyāⁿ chi nguéé yeⁿ'é ndaata Israel chi nguéé i'téenu yā Ndyuūs?
 48 N'daācā n'dai ca diiⁿ ndís'tiī chi diiⁿ nī tan'dúúca chi diiⁿ Dendyuūs, Chiida yú, chi cánéé na va'ai cheeti nguuvi.

6

Jesús ngaⁿa yā yeⁿ'e chi nginee yú 'iiⁿyāⁿ

1 Ndís'tiī nguéé diiⁿ nī dendu'ū chi n'daācā yeⁿe yaācu nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ caati snaaⁿ yā chí diiⁿ nī chi nada-cadiinúūⁿ yā chí ndís'tiī ní n'daācā nī. Nduuti chi 'túúca idiíⁿ nī, tuu'mi ní Ndyuūs Chiida yú nguéé téé yā chí cuuvi yeⁿ'e nī yeⁿ'é chí diiⁿ nī taachi ndaa nī ná va'ai cheeti ngu- uvi. 2 Taachi ndís'tiī ca'a nī ofrenda yeⁿ'e nī, nguéé diiⁿ yuudú nī nícu nguéé cuuvi cadíinuⁿ 'iiⁿyāⁿ. 'Tíicā idiíⁿ náⁿā 'iiⁿyāⁿ chí 'uūvi naaⁿ 'uūvi cheendí yā taachi snéé yā na yaācū sinagoga ndúúcu na cuaaⁿ cyúúni. Ní 'íicú 'iiⁿyāⁿ ní cuuvi

snaaⁿ yā ní caaⁿmaⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nn'dai yā. Cuaacu níⁿnyúⁿ 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní vee chí 'āā ndaacā yā yeⁿ'e chí diiⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí'cūū. 3 Taachi ndís'tiī ní ca'á nī cosas chí inneé nī 'iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿ'e yā, nguεε ca'a nī chí tuumícadíinuⁿ ta'ā 'cueé nī chí diiⁿ tá'ā cuaacú nī. 4 'Tíicā ca'a n'de'ei nī cosas miⁿ yeⁿ'e nī ní 'iiⁿyāⁿ nguεε cuuvi snaaⁿ yā; 'íicú Chiida yú chí cánéé ná va'ai cheeti nguuvi inaaⁿ yā chí nguéé n'diichi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní Chiida yú téé yā chí cuuvi yeⁿ'e nī nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ.

Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿ'e chí ngaⁿ'ānguá'āa

(Lc. 11.2-4)

5 Taachi ndís'tiī caaⁿmaⁿngua^a nī, nguéé diiⁿ nī tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ chí 'uūvi naaⁿ 'uūvi cheendí yā, caati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ inee yiinú yā chí n'geetíndi yā na yaācū sinagogas ndúúcu cuaaⁿ cyúúni ní 'íicú 'iiⁿyāⁿ ní snaaⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'āā véé chí cuuvi yeⁿ'é yā na iⁿ'yeeⁿdí'cūū. 6 Ndís'tiī, taachi caaⁿmaⁿngua^a nī, cundáa nī na cuarto 'líiⁿ yeⁿ'e va'ai yeⁿ'e nī ní n'gaadi nī cheendi va'āi cuarto 'líiⁿ miⁿ. Ní caaⁿmaⁿngua^a nī ndúúcu Chiida yú chí inaaⁿ n'de'ei yā. Ní Chiida yú ntée yā chí cuuvi yeⁿ'e nī nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ.

7 Ní taachi caaⁿmaⁿngua^a nī, nguéé dachíiⁿ dachíiⁿ caaⁿmaⁿ nī tan'dúúca chí diiⁿ náⁿā 'iiⁿyāⁿ chí 'uūvi naaⁿ 'uūvi cheendí yā chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs ní nguεε yeⁿ'e ndaata Israel yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nadicadíinuⁿ yā chí Ndyuūs caⁿ'á yā 'caandiveeⁿ yā nduudu yeⁿ'é yā ti neené n'deé nduudu ngaⁿ'a yā. 8 Nguéé diiⁿ nī tan'dúúca chí idiíⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ti Chiida yú 'āā déenu yā dendu'ū chí neⁿ'e nī taachi 'āā cuéé caaca nī. 9 Ní taachi ndís'tiī caaⁿmāⁿngua^a nī, 'túúca caaⁿmaⁿngua^a nī:

N'diī Chiidá nducyaaca 'nū, n'diī chi canéé nī ná va'ai cheeti nguuvī. De'ε chūúcā deεve chi nguúví nī.

10 Canéé chi ndaá tiempo naachi chí nga'a ntii'nyuⁿ nī. Cúúví tan'dúúcā chi n'diī ne'n'e nī tan'dúúcā ná va'ai cheeti nguuvī 'tiicá ntúūⁿ na yá'āa 'cūū.

11 Téé nī chi cuuví che'é 'nū nguuvī 'cūū.

12 Nadich'εεcú nī nuuⁿndi ye'n'e 'nū tan'dúúcā chí nús'uu inadich'εεcú 'nū ye'n'e 'iiⁿyāⁿ chí nguεε n'daācā diiⁿ yā nduucú 'nū.

13 Nguéé 'cuáaⁿ nī chi ndaā nanaáⁿ 'nū cosas chi cheεchi ca chí diiⁿ chí diiⁿ 'nū nuuⁿndi naati nadanguáⁿ'ai nī nús'uu ye'n'é nducuéⁿ'ē chí nguεε n'daācā. Ti ye'n'é nī naachi nga'a ntii'nyúⁿ nī ndúúcū poder ndúúcū deεve chí n'dái taavi ca ye'n'e nī ndúúcū nducuéⁿ'ē nduuyū cue'n'e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā cuuvi.

14 Nduuti chí ndís'tiī nadich'εεcú nī ye'n'e 'iiⁿyāⁿ chí nguéé n'daācā idiíⁿ yā nduucú nī, tuu'mi ní Chiida yú chí cánéé yā ná va'ai cheeti nguuvī nadich'εεcú ntúūⁿ yā ye'n'é nī. 15 Ndúúti chí ndís'tiī nguéé nadich'εεcú nī ye'n'e 'iiⁿyāⁿ chí nguéé n'daācā idiíⁿ yā ndúúcu nī, 'tiicá ntúūⁿ Chiida yú nguéé nadich'εεcú yā nuuⁿndi ye'n'é nī.

Jesús nga'a yā ye'n'e chí 'iiⁿyāⁿ nguéé ca'diinú yā tiempo chí nga'angua'á yā

16 Taachi nguéé nga'diíⁿnúⁿ nī caati nga'angua'á nī nguéé nduuví ndaachií naáⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿyāⁿ chí 'uúví naaⁿ 'uúví cheendí yā chí ne'n'é yā chí tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ snaaⁿ yā. 'Iiⁿyāⁿ s'een idiví yā catecai vmnáaⁿ yā ní 'cuuⁿmíⁿ yā tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ chí nguéé nga'diíⁿnúⁿ yā. Cuaacu ní'nyúⁿ nga'ⁿá ngií ndís'tiī, chí 'iiⁿyāⁿ s'een ní 'āa véé chí ndaācā ye'n'e yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 17 Naati

ndís'tiī, ní taachi nguéé nga'diíⁿnúⁿ nī, 'cuiinī aceite tiíⁿ nī ní nááⁿnú nī naaⁿ nī. 18 Ní nguéé 'cuuⁿmíⁿ nī nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chí nguéé nge'é nī naati Chiida yú chí cánuuⁿ yā nán'de'ei snaáⁿ yā. Ní Chiida yú chí snaáⁿ yā chí diiⁿ chí diiⁿ nī taachi cánúúⁿ nī nán'de'ei ní téé yā nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ de'ε chí cuuví ye'n'e nī.

Véé vaadi 'cuiica ná va'ai cheeti nguuvī

(Lc. 12.33-34)

19 Ca'a Jesús: Ndís'tiī ní nguéé diiⁿ nī chí cuuvi 'cuiica nī ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naachi véé i'yéεve chí di'tuuví tī ndúúcū che'e yá'āa chí tuuvi ní naachi véé chí duucu ní diduucú sa. 20 Naati n'daācā chí diiⁿ nī chí 'cuūndi ye'n'e nī ná va'ai cheeti nguuví naachi nguéé véé i'yéεve chí di'tuúví tī ndií nguéé ndúú che'e yá'āa chí tuuvi, ndií nguéé ndúú cuuvi cundaā chí duucu ní diduucú sa. 21 Caati naachi canéé vaadi 'cuiica ye'n'é nī, miiⁿ canee staava ye'n'e nī chí nadicadiinúúⁿ nī ye'n'e tanducuéⁿ'ē.

Chideεve ye'n'e cuerpo ye'n'e yú ní nduutinaaⁿ yú

(Lc. 11.34-36)

22 Ca'a Jesús chí chideεve ye'n'e cuerpo ye'n'e yú chí diiⁿ chí nduutinaaⁿ yú. Ndúúti chí nduuti-naáⁿ nī n'daācā, tuu'mi ní núúⁿmaⁿ ncheεte cuerpo ye'n'e nī ní inaaⁿ chí deεve. 23 Ní nduuti chí nduutinaaⁿ nī nguéé n'dai, tuu'mi ní núúⁿmaⁿ ncheεte cuerpo ye'n'é nī cunéé na maāiⁿ. 'Tíicā nduuti chí deεve chí cánée nduucú nī nguéé n'daācā, tuu'mi ní cánée nī na maāiⁿ chí díitūu n'dái.

Jesús nga'a yā ye'n'e chí 'cuiica 'iiⁿyāⁿ

(Lc. 16.13)

24 Mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ nguéé cuuvi dichíⁿ've yā 'uúví 'iivi yā caati dinéⁿ'e yā 'aama yā ní nguεε dinéⁿ'e yā taama yā. Ní n'daācā nadicadínuuⁿ yā ye'n'e 'aama yā ní nguéé n'daācā nadicadínuuⁿ

yā yeⁿe taama yā. Nguéé cuuvi in'nuúⁿ nī vaadī 'cuiica yeⁿe nī ní dichíí'vē nī 'iivú Ndyuūs.

Ndyuūs idiíⁿ yā cuidado yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yā

(Lc. 12.22-31)

²⁵ Chuū ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Nguéé nadicádíínuuⁿ nī yeⁿe vida yeⁿe maaⁿ nī, o yeⁿe chí che'é nī, o yeⁿe chí cu'u nī, ndíí nguéé ndúú cáávā chí neⁿe cuerpo yeⁿe nī chí 'cuεetinúu nī. ¿'Áá nguéé yaⁿ'ai ca vida yeⁿe nī nguéé tí chí ngé'e nī? ¿'Áá nguεε yaⁿ'ai ca chíí'vē cuerpo yeⁿe nī nguéé tí catecai nī? ²⁶ Cuin'diichí nī 'yaada yeⁿe nanguuvi. Nguéé ngiinú tí ndaata, ndíí nguéé ngii cosecha yeⁿe tí, ndíí nguéé ndúú in'guain'daí tí yeⁿe tí. Chiida yú chí cánéé ná va'ai chεeti nguuvi ngá'a yā chí nge'e tí. ¿'Áá nguéé yaⁿ'ai cá chíí'vē ndís'tiī nguéé tí 'yaada? ²⁷ ¿Chéé ndís'tiī chí nééné n'dai tííⁿ nī cúúví iintiineeⁿ nī 'áámá yuūchí yeⁿe chí yaacu nī?

²⁸ ¿De'ē cáávā chí inadicádíínuuⁿ nī yeⁿe catecai nī? Nadacádíínuuⁿ nī yeⁿe naāndā cuéé yeⁿe cuεeti táácā chí n'giita. Nguéé diíⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ ndíí nguéé ndúú idin'daí hilo. ²⁹ Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, chí rey Salomón miiⁿ ní ndúúcu tanducuén'ē catecai yā chí n'déévé n'dai ndii tuunu ngii 'yáⁿ'ā naati nguéé neené n'dεεvéε tan'dúúca yeⁿe naāndā s'eeⁿ. ³⁰ Ndúúti chí Ndyuūs idiíⁿ yā cuidado yeⁿe yáatā chí vεε cuεeti chí maāⁿ ní canee ní cavyaaⁿ ní ntíí ní n'nee yaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ.

¿'Áá nguéé diíⁿ cá Ndyuūs cuidado yeⁿe ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chí duū'vī i'téenu nī Ndyuūs? ³¹ Nguéé nadicádíínuuⁿ ndís'tiī, ní caaⁿ'maⁿ nī 'tíicā: ¿Dé'ē che'é 'nú? o ¿de'ē cu'ú 'nú? o ¿dé'ē 'cuεetinúu' nū? ³² 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿe ndaata Israel in'nuúⁿ yā dendu'ū chí 'túúca. Chiida yú chí cánéé yā ná va'āi chεeti nguuvi déénu yā tanducuén'ē dendu'ū chí necesidades neⁿe yú.

³³ Naati ndís'tiī ní canee chí in'nuúⁿ nī vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿe'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā ndúúcu vaadī cuaacu yeⁿe'ē Ndyuūs, ní 'íicú tanducuén'ē dendu'ú 'cūū ní ntiineeⁿ yā yeⁿe'ē nī. ³⁴ Nguéé nadicádíínuuⁿ nī yeⁿe'ē cavyaaⁿ caati cavyaaⁿ ní táámá nguuvi ndúúcu yeⁿe'ē, ní 'íicú nguuvi ní 'āā véé nūuⁿ chí véé. Dámaāⁿ nadacádíínuuⁿ nī yeⁿe'ē maaⁿ'nguuví, 'āā 'tíicā nūuⁿ.

7

'Túúca ngaⁿ'a Jesús: Nguéé tun'daá nī nuuⁿndi yeⁿe táámá 'iiⁿ'yāⁿ

(Lc. 6.37-38, 41-42)

¹ Jesús caⁿ'a yā: Ndís'tiī ní nguéé caaⁿ'maⁿ nééⁿ nī yeⁿe'ē táámá 'iiⁿ'yāⁿ maaⁿ ní 'íicú Ndyuūs nguéé caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe nī. ² Caati ndúúti chí ndís'tiī caaⁿ'maⁿ nī nuuⁿndi yeⁿe'ē 'iiⁿ'yāⁿ, 'tíicā ntúūⁿ Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe nī. Nduuti chí n'deeé n'daí caaⁿ'máⁿ nī, 'tíicā ntúūⁿ caaⁿ'máⁿ Dendyuūs yeⁿe'ē nī. Nduuti chí duu'ví nūuⁿ, 'tíicā ntúūⁿ Ndyuūs caaⁿ'máⁿ yā yeⁿe'ē nī. ³ ¿De'ē cúúví chí maaⁿ nch'εete nūuⁿ n'gíinu nī nuūⁿndi chí diíⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéé inaaⁿ nī nuuⁿndi ch'εete chí diíⁿ nī? ⁴ ¿De'ē cúúví chí caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe'ē chí diíⁿ yā chí nguεε n'daācā nduuti chí ndís'tiī diíⁿ nī cosas chí nguéé n'daācā? 'Caandivééⁿ nī. Véé nuuⁿndi yeⁿe'ē nī chí ch'εete chí nguéé ndaacadaamí nī yeⁿe'ē. ⁵ Ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ 'uūví naaⁿ 'uuví cheendi nī. Dííⁿ cá maáⁿ nī ndaacadaamí nī yeⁿe'ē nuuⁿndi chí diíⁿ nī ní 'íicú cuuvi caaⁿ'máⁿ nī yeⁿe'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí cánéé chí din'daācā yā ní ndaacadaamí yā yeⁿe'ē nuuⁿndi chí diíⁿ yā.

⁶ Nguéé ca'a nī dendu'ū chí yeⁿe'ē Ndyuūs 'yaānā s'eeⁿ tí 'yaānā s'eeⁿ cuuvi contra yeⁿe'ē nī. Ní caⁿ'á tí che'e tí ndís'tiī chí pedazos cánéé nī. Nguéé 'cuií ní cosas yeⁿe'ē nī chí dichíí'vē tan'dúúca perlas nanááⁿ

puercos ti cuuvi nanguεεcúndii tī ní ca'a ta'á tī ní ndís'tiī canée nī maaⁿ ca'a tī.

Caacá nī, in'nuúⁿ nī, ní yaa'ví nī cheendi va'ai

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ Caⁿ'a Jesús: Caacá nī Ndyuūs, ní Ndyuūs téε yā yeⁿ'e nī. In'nuúⁿ nī ní ndaāca nī. Yaa'ví nī cheendi va'ai ní nan'guaaⁿ yeⁿ'é nī. ⁸ Caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiica Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a yā yeⁿ'e yā. Ní nducyaáca 'iiⁿ'yāⁿ chí in'nuuⁿ yā, ní inndaaca yā. Ní nducyaáca 'iiⁿ'yāⁿ chí yaa'ví yā cheendi va'ai, ní nan'guaaⁿ yeⁿ'é yā.

⁹ ¿Cheé yeⁿ'e ndís'tiī taachi caaca daiya nī 'aama pan, ca'a nī 'áamá tuūu? ¹⁰ O nduuti chi caaca daiyá nī 'áamá 'yaācā, ¿'áá ca'á nī 'áamá cúú? ¹¹ Nduuti chi ndís'tiī chí cúⁿncheeⁿ nī deenú nī ca'a nī cosa chí n'daācā daiya nī, ndiī 'tεε cá Chiida yú chí canée yā na va'ai cheeti nguuví ca'á yā cosas chí n'dáacā n'dai cá 'iiⁿ'yāⁿ chí caaca yā Ndyuūs.

¹² 'Tíicā chí tanducuéⁿ'ē chí neⁿ'é nī chí diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu nī, chuū ntúūⁿ diíⁿ nī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ. Chuū chí ley yeⁿ'e Moisés ndúúcu chí canée nguūⁿ yeⁿ'e profetas s'uuⁿ ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ.

Cheendi va'ai chí 'tuūcuú

(Lc. 13.24)

¹³ Caⁿ'a Jesús: Cundáa nī chééndí va'ai chí 'tuūcuú, tí cheendi va'ai ch'εε'nū ndúúcu yúúní ch'εε'nū, chíin chí candéε 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a yā na infierno. Néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaa yā chééndí va'ai chí ch'εε'nū miiⁿ. ¹⁴ Naati chééndí va'ai 'tuūcuú miiⁿ ní yúúní cuéεⁿ miiⁿ chí candéε 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a yā na vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní duu'ví 'iiⁿ'yāⁿ chí nndaāca yā chééndí va'ai miiⁿ.

Yáⁿ'á ní cucáavā n'gui'i yeⁿ'ē tumucadíínuuⁿ nī

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Caⁿ'a Jesús: Diíⁿ nī cuidado ndís'tiī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ profetas chí

falsos yā chí ngaⁿ'a yā chí ndεε yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs naati nguεε 'tíicā. Taachi nndaā yā nanááⁿ ndís'tiī cuaaⁿ dáámí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúca catecai 'iiti cuūchí naati cuááⁿ cheeti yā tan'dúúca 'yááⁿyāⁿ ngaatāā chí taaⁿ tī. ¹⁶ Ní yeⁿ'e chí diíⁿ yā tuumicadíínuuⁿ nī yeⁿ'e yā. ¿'Áá cuta'a 'iiⁿ'yāⁿ uvas yeⁿ'e yááⁿ? o ¿'áá cuta'a 'iiⁿ'yāⁿ n'guiidíí yaaⁿ nguuví yeⁿ'e yááⁿ? Nguεε 'tíicā. ¹⁷ 'Tíicā, nducyaaca yáⁿ'á chí n'dái, n'daācā ngíi n'gui'i n'dáacā yeⁿ'ē, naati yáⁿ'á chí nguéé n'daācā ní nguéé n'dai n'gui'i yeⁿ'ē. ¹⁸ 'Áamá yáⁿ'á chí n'dáacā nguéé 'cuūndi n'gui'i chí nguéé n'daācā, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e chí nguéé n'daācā 'cuūndi n'gui'i chí n'daācā yeⁿ'ē. ¹⁹ Nducyaaca yáⁿ'á chí nguéé n'daācā ngíi n'gui'i yeⁿ'ē, 'iiⁿ'yāⁿ ní 'cáaca yā ní 'cuii yā na yaⁿ'ā. ²⁰ 'Tiicā ntúūⁿ ndís'tiī tumucadíínuuⁿ nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ cáavā cosas chí diíⁿ yā yeⁿ'e chí n'daacā o yeⁿ'e chí nguéé n'daācā.

Nguéé cuuví cundaa nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ na va'ai cheeti nguuví

(Lc. 13.25-27)

²¹ Jesús ngaⁿ'a yā 'tíicā: Nguéé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē 'úú: N'díí Señor, Señor, ní cuuví cundaa yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā, dámaāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí diíⁿ yā tan'dúúca chí neⁿ'e Chidá chí canee yā na va'ai cheeti nguuví. ²² Néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā cuuví yā 'úú nguuví yeⁿ'é juicio N'díí Señor, Señor, ¿'áá nguéé caⁿ'a 'nū nduudu cuaacu ndúúcu chí duuchí nī ní tun'dáa 'nū yááⁿn'guiinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu chí duuchí nī? Ní néené n'deēε vaadi n'gííⁿú idiíⁿ 'nū ndúúcu chí duuchí nī. ²³ Tuu'mi ní 'úú Cristo caaⁿ'māⁿ cuaacu cuuví 'iiⁿ'yāⁿ s'een: 'Úú nguéé n'diichí tandií ndís'tiī. Cuví nī yeⁿ'ē 'úú, ndís'tiī chí nguéé n'daācā diíⁿ nī.

Ye'nē ndúú 'uúví cimientó ye'né va'aī s'ee'n

(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴ Ní ca'n'a ntúūⁿ Jesús: 'Āā du'ú nūⁿ 'ii'n'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā ndúúⁿ 'cūū ye'né nííⁿ ídííⁿ yā chēē chí 'úú nga'n'á, 'ii'n'yāⁿ miiⁿ ní tan'dúúⁿ cā 'áámá sa'n'ā chí n'dēēveē nadicádíínuuⁿ sa. Sa'n'ā miiⁿ dín'dái sa vaacu sá na 'áámá yááⁿvá. ²⁵ Nííⁿ cú chééⁿ cúúⁿ vī na'n'á ní chíiⁿta yííⁿcú. Ní chéénū 'yúúné taaⁿ contra ye'né va'aī miiⁿ ní nguéé chindeēve caatí n'daacā chééndii na yááⁿvá miiⁿ. ²⁶ 'Āā du'ú nūⁿ 'ii'n'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduúⁿ 'cūū ye'né ní nguéé ídííⁿ yā tan'dúúⁿ cā chí nga'n'á, 'ii'n'yāⁿ miiⁿ ní tan'dúúⁿ cā 'aama sa'n'ā chí nguéé n'daacā inadicádíínuuⁿ sa. Sa'n'ā miiⁿ ní dín'dái sa vaacu sa na yááⁿaa ndúúⁿtí. ²⁷ Ní cheeⁿ cuuví na'n'ā ní chíiⁿta yííⁿcú miiⁿ. Ní chéénū 'yúúné taaⁿ contra ye'né va'aī miiⁿ ní va'aī chideēve ní ntúūⁿvī.

²⁸ Taachí Jesús miiⁿ chíiⁿna ca'n'a yā ndúúⁿ 'cūū, 'ii'n'yāⁿ mííⁿ che'n'e yííⁿú yā ye'n'e chííⁿ chí ngi'cueeⁿ Jesús. ²⁹ Caati Jesús miiⁿ ngi'cueeⁿ yā 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúⁿ cā 'áámá 'ii'n'yāⁿ chí déénu o 'áámá 'ii'n'yāⁿ chí nga'n'a ntiiⁿnyúⁿ yā nguéé tan'dúúⁿ cā 'áámá maestro chí ngi'cueeⁿ ley ye'n'e ya.

8

Jesús idiiⁿ yā chí nduūvā ye'né 'áámá sa'n'ā ye'n'e ca'aī chí nguuví lepra chí ín'duuti yuūtē ye'né sa

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Taachí Jesús cuch'eeⁿ yā na 'áámá yííⁿcū, nééné 'yaaⁿ 'ii'n'yāⁿ cue'n'é yā ndúúⁿcu yā. ² N'diichí nī. Nanááⁿ Jesús ndaā 'áámá sa'n'ā chí ndíí sa 'áámá ca'ai chí nguuví lepra chí ín'duuti yuūtē ye'né sa. Ní chíntiiⁿya sa nanááⁿ yā ní s'teenu sá ní ca'n'a sa chíi sa 'ii'n'yāⁿ: N'dií Señor, nduuti chí ne'n'e nī, ní dííⁿ ní chí nduūvā ye'né.

³ Jesús ní n'doó yā ta'á yā ní tuu'ví yā sa'n'ā miiⁿ ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'ā: 'Úú ne'n'é. Nduūvā ye'né di. Tuu'mí nūⁿ ndúúvā n'daacā ye'né sa ní nduūvī deēve sa. ⁴ Tuu'mí ní Jesús ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'ā miiⁿ: Cué'n'e di ní 'cuuⁿ'míⁿ dí cuerpo ye'né di nanááⁿ chíiduú ní ca'a di ofrenda nanááⁿ Ndyuūs tan'dúúⁿ cā chí nga'n'a na ley chí dinguuⁿ Moisés. 'Tííⁿca ní chíiduú caa'n'maⁿ cuaacú yā ye'né di nanááⁿ nducyaaca 'ii'n'yāⁿ, ní nguéé 'cuuⁿ'míⁿ di ye'né chí chíí ndúúⁿcu di mar 'áámá 'ii'n'yāⁿ.

Jesús dííⁿ yā chí nduūvā ye'né 'aama mozo ye'n'e capitán romano

(Lc. 7.1-10)

⁵ Taachí Jesús cáámá ndaa yā na yááⁿ Capernaum, ndaa 'áámá sa'n'ā capitán ye'n'e ndaata ye'n'e 'ii'n'yāⁿ romanos nguéé ye'n'e ndaata Israel. Ní ndaa sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní dí'cuíⁿtu sa 'ii'n'yāⁿ. ⁶ Ní ca'n'a sa chíi sa Jesús: N'dií Señor, mozo ye'né candííⁿtí sá na cama ndúúⁿcū ca'aī chí ín'duúⁿví cuerpo ye'né sa. Nééné ya'aī ngiitā sa.

⁷ Jesús ca'n'a yā chíi yā sa'n'ā: 'Úú ní ca'n'á ní dííⁿ chí sa'n'ā ní nduūvā ye'né sa.

⁸ Sa'n'ā capitán nan'guεcútaⁿ a sa ní ca'n'a sa chíi sa Jesús miiⁿ: N'dií Señor, 'úú nguéé neéné n'dai 'úú chí cundaa ní chééⁿtí va'aī ye'né. Dámaāⁿ chí caa'n'maⁿ nūⁿ nī ní sa'n'ā mozo ye'né ndúúvā ye'né sa. ⁹ 'Úú ní sa'n'ā chí véé sa'n'ā ndíí tíiⁿ ye'né, ní nga'n'ā ntiiⁿnyúⁿ yā ye'né 'úú. 'Úú ntúūⁿ ní nga'n'á ntiiⁿnyúⁿ ye'né cien soldados chí maaⁿ poder ye'né. 'Úú ní nga'n'á ngií 'aama sa: Cúnaⁿ'ā di, ní inaⁿ'ā sa. Ní nga'n'á ngií taama sa: Cuchí di, ní chíi sa. Ní nga'n'á ngií mozo chí dííⁿ mandado ye'né: Dííⁿ di ntiiⁿnyúⁿ 'cūū, ní dííⁿ sa.

¹⁰ Taachi Jesús chíiⁿdiveéⁿ yā chuū che'n'é yííⁿú yā. Ní ca'n'a yā chíi yā 'ii'n'yāⁿ chí ndúúⁿcu yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ nga'n'á ngií ndis'tíi

chí 'úú nguéé ĩndaacá 'ii'yān chí i'téenu n'dai yā mar 'áámá 'ii'yān ye'n'e ndaata Israel tan'dúúcā sa'n'á 'cūū. ¹¹ Ní nga'n'á ngii ndís'tiī, chí neené 'yaa'n yā chí caaca yā cuaa'n ná ícan'daa 'yá'n'ā ndúúcu cuaa'n na ngiyya 'yá'n'ā ní 'cuēētē yā ná va'ai cheeti nguuvi ndúúcu Abraham, ndúúcu Isaac, ndúúcu Jacob. ¹² Naati n'dee n'dái daiyá 'ii'yān ye'n'e ndaata Israel chí canéé chí 'cuētinee yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinyu'n yā ná va'ai cheeti nguuvi, Ndyuūs tun'dáa yā 'ii'yān s'ee'n chuya'āi naachí maāi'n. Míi'n ní cuēcu yā ní che'e 'dii'yū'n yā ti nguéé i'téenu yā Dendyuūs.

¹³ Tuu'mi ní Jesús mii'n ca'n'a yā chí yā capitán mii'n: Cuna'n'ā di. Tan'dúúcā chí i'téenu di chí 'úú idiī'n chí nduūvā ye'n'e mozo ye'n'ē di, 'tíicā cuuvi ndúúcu mozo ye'n'ē di. Ní hora míi'n nū'n nduūvā ye'n'e mozo ye'n'ē sa.

Jesús dii'n yā chí nduūvā ye'n'e indá'n'ā Pedro

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

¹⁴ Cuayiivi ní ndaā Jesús ná va'ai ye'n'ē Pedro mii'n ní n'diichí yā chí indá'n'ā Pedro mii'n candiiti yā na cama. Ndeē 'ii'n'nū'n taán tá'n'ā mii'n. ¹⁵ Jesús tuu'vi yā ta'a tá ní 'ii'n'nū'n míi'n ní chivii. Tuu'mi ní tá'n'ā mii'n ní nducuee'n tá ní dii'n ta mandado ye'n'ē 'ii'yān s'ee'n ní ca'a ta chí che'e yā.

Jesús dii'n yā chí nanduūvā ye'n'ē n'dee n'dái 'ii'yān

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

¹⁶ Taachi chí 'da'a nguuvi mii'n, tuu'mi ní 'ii'yān ye'n'e yáā'n mii'n ndaa yā chí ndéε yā 'yaa'n n'dái 'ii'yān nanáán Jesús. Ndeε yā 'ii'yān chí snéε yā ndúúcu espíritus ye'n'e yáán'nguiinū'n. Jesús ca'n'a yā 'áámá nduudu nū'n ní tun'dáa yā espíritus ye'n'e yáán'nguiinuu'n ye'n'e 'ii'yān. Ní dii'n yā chí nduuva ye'n'ē nducyáácá 'ii'yān s'ee'n chí ngíta yā. ¹⁷ Tíicā ní cuuvi cuaacu chí ca'n'a sa'n'ā profeta Isaías ndíi cuaa'n

vmnaa'n taachí ca'n'a yā 'túúcā: 'Ii'yān maán yā sta'á yā ca'āi ye'n'e yú ní candéε yā vaadi ya'ai ye'n'e yú.

Ti'yān 'āā ne'n'e yā ca'n'a yā ndúúcu Jesús

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca 'ii'yān cuaa'n 'diitú yā ca'n'a yā chí yā discípulos ye'n'e yā chí cho'ó yā táámá lado ye'n'e nuū'n'i'yá'n'ā. ¹⁹ 'Áámá sa'n'ā chí ngi'cuee'n ley ndaā sa nanáán Jesús ní ca'n'a sa chí sa 'ii'yān: N'dii Maestro, ca'n'á ndúucu ní 'āā tíi nū'n naachi cá'n'a nī.

²⁰ Jesús ca'n'a yā chí yā sa'n'ā mii'n: 'Yuunéε ní véε yiivi yáává ye'n'e tī. 'Yáádá ye'n'ē nanguuvi véé 'dééε tī naati 'úú chí Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs nguéé va'ai chí vaacú naachi cundiiti tíi'n.

²¹ Táámá discípulo ye'n'ē yā ca'n'a sá chí sa Jesús: N'dii Señor, vmnáán vmnaa'n téε ní lugar 'úú ti ca'n'á 'cuúchí chiidá ní ca'n'a yú.

²² Jesús nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā: Cuchíi di ndúúcu 'úú. Cu'nee'n dí 'ii'yān chí nguéé i'téenu yā chí 'cuuchí yā tiná'n'ā chí chiida di. Tí 'ii'yān s'ee'n tan'dúúcā tiná'n'ā 'tíica yā.

Jesús chí'nee'n 'dii'n yā olas ye'n'ē nuū'n'i'yá'n'ā nduūcu 'yúúné chí táán
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Jesús sndaa yā na 'áámá barco ní discípulos ye'n'e yā cuen'e yā ndúucu yā ní sndaa yā na barco mii'n. ²⁴ Hora míi'n nū'n ní ndaā 'áámá 'yúúné táán chí olas ye'n'e nuū'n'i'yá'n'ā mii'n ní ch'εεε cá chí ndaā nuū'n'i'n cheeti barco mii'n. Téé 'téε nū'n nguéé cánduūu ná barco. Jesús mii'n ní cyaadu yā. ²⁵ Discípulos ye'n'ē yā ndaa yā nanáán Jesús ní nanduúchí yā 'ii'yān mii'n ní nga'n'a yā ngii yā Jesús: N'dii Señor, nadanguá'ai ní s'uúú'n caati 'cuuvi yú. 'Āā 'cuēchi yú cuaa'n maa'n nuū'n'i'yá'n'ā.

26 Jesús ca'n'a yā chii yā discípulos ye'n'é yā: ¿De'ē cúuví chí 'va'á ní? Ndís'tiī ní dúú'vī i'téenu nī. Tuu'mi ní Jesús nducuee'n yā ní yaa'vi yā 'yúúné mii'n ndúúcu nuū'nī'yá'n'ā chí cu'néé'n 'dii'n. Ní hora mii'n nūu'n canee 'dii'n. 27 Discípulos ní che'n'e yiinú yā ní ca'n'a yā nguaa'n vi'ī: ¿Du'u sá'n'ā chí 'túúcā, ti ndii 'yúúné ndíi nuū'nī'yá'n'ā n'giindiveé'e'n ye'n'é sa?

Sa'n'ā s'ee'n ye'n'e yán'āa Gadara chí véé espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n ndúúcu sa

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Taachi Jesús ndúúcu discípulos ye'n'é yā cho'ó yā nuū'nī'yá'n'ā mii'n ní ndaá yā nīi'nuu'n na yá'n'āa Gadara mii'n, snéé na 'uuvi sa'n'ā chí snéé sa ndúúcu espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n ní nacan'dáa sa na yii'ε yáává chí nguaa'n yáinyā'n. Ní nééne taa'n sa chí mar 'áámá 'ii'n'yā'n ngu'éé ngii ngo'ó yā yúúni mii'n. Sa'n'ā s'ee'n ní ndaa sa nanáá'n Jesús. 29 Ní 'cai yīicu sa: N'dii Jesús Daiya Dendyuūs, ¿d'é'ē canéé ye'n'é nī ndúúcu nús'uu? ¿'Áá ndaá nī 'muu'n chí di'vaachí nī ye'n'é nús'uu taachi 'āa cuéé cúúnú ca'a tiempo taachi Dendyuūs ca'a yā castigo?

30 Ní naachi snéé sa'n'ā s'ee'n ní ya'n'ai 'téé na 'áámá yīicū. Ní nīi'nuu'n sa'n'ā s'ee'n snéé 'yaa'n n'dáí puercos, chí nge'é tī. 31 Ní espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n mii'n ní di'cuítu sa Jesús mii'n: N'dii Jesús, ndúúti chí tun'dáa nī nús'uu ye'n'e sa'n'ā s'uu'n, 'cuáa'n nī chí cundaa 'nū che'eti puercos mii'ya. 32 Jesús mii'n ca'n'a yā chii yā espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n: Cuén'e nī. Tuu'mi ní espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n cán'daa sa ní cue'n'e sa che'eti puercos. Cuin'diichi nī. Nducyaaca puercos chéenu tī na yīicū mii'n ní chingéé nuú'n tī nguáá'n nuū'nī'yá'n'ā ní ch'íi nuú'n tī nguáá'n nuū'nī'yá'n'ā mii'n.

33 'Ii'n'yā'n chí dii'n cuidado puercos mii'n cuna'n'á yā ngéenu yā na

yáá'n mii'n ní ca'n'a yā tanducué'n'é chí chíi tan'dúúca chí chó'oo ye'n'e 'ii'n'yā'n chí snéé ndúúcu espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n. 34 Nducyaaca 'ii'n'yā'n ye'n'e yáá'n mii'n che'n'e yā n'diichi yā Jesús. Taachí ndaa yā naachi canéé Jesús mii'n, 'ii'n'yā'n s'ee'n ní di'cuítu yā Jesús mii'n chí cu'εvíi yā ye'n'é yáá'n vaacu yā.

9

Jesús dii'n yā chí nduuvā ye'n'e 'áámá sa'n'ā ndúúcu ca'āi chí in'dúúví sá

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

1 Tuu'mi ní Jesús mii'n sndáa yā na barco, ní cue'n'é yā táámá lado ye'n'é nuū'nī'yá'n'ā ní cue'n'e yā ní ndaa yā yáá'n vaacu yā. 2 Tuu'mi ní ndaá nanáá'n Jesús 'ii'n'yā'n ní ndεε yā 'áámá sa'n'ā ndúúcu ca'āi chí in'dúúví cuerpo ye'n'e sa. Candúu sa na 'áámá yii'ε. Taachí Jesús mii'n tuumicadínuu'n yā chí sa'n'ā s'ee'n i'téenu sa ye'n'é yā, tuu'mi ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'a mii'n: Nduuví tīnú di daiyá. 'Úú 'āa nadach'εεcú nuu'ndi ye'n'é di.

3 Tuu'mi ní ná'n'ā sa'n'ā s'ee'n chí ngi'cuee'n ley chí snee sa mii'n tucá'a sa nadacadínuu'n sa nguaa'n maā'n sa: Sá'n'a 'cūū ní nga'n'a taa'n sa contra ye'n'e Ndyuūs. 4 Jesús mii'n tuumicadínuu'n yā vaanicadínnūu'n ye'n'é sa ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'ā s'ee'n: ¿De'ē cuuvi chí ngu'éé n'daācā inadicadínuu'n nī na staava ye'n'e nī? 5 ¿Cheε cá chí ngu'éé ngi'n'ī chí caa'n'má'n cuuvi sá'n'a 'cūū: Nuu'ndi ye'n'é di nch'εεcú o chí caa'n'má'n: Ndúcuéé'n dí ní caaca dí? 6 'Tíicā nga'n'ā chí ndís'tiī cadínuu'n nī chí Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs ní véé poder ye'n'é sa na i'yee'n'dí 'cūū chí nadach'εεcú sa nuu'ndi ye'n'é 'ii'n'yā'n. Tuu'mi ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'ā ndúúcu ca'āi chí in'dúúví sá: Nducuee'n di ní nta'a di yii'ε ye'n'e di ní cuna'n'ā di na vaacu di.

7 Tuu'mi ní sa'n'ā mii'n ní nducuéé'n sá ní cuna'n'ā sa na vaacu sa. 8 Taachí 'ii'n'yā'n s'ee'n n'diichi

yā chuū chen'e yiinú yā ní ca'n'a yā: Dε'ε chúúca ch'εεε Dendyuūs chí ca'á yā poder 'cūū sa'n'a i'n'yee'ndí cūū.

Jesús yaa'vi yā sa'n'a chi nguuvi Mateo
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Jesús cho'ó yā mii'n, ní cachiicá yā ní n'diichí yā 'áamá sa'n'a chi nguuví sa Mateo. Mateo mii'n ní vεε sa na cuarto naachi nadíí'vε 'ii'n'yā'n ye'n'e yá'n'áa ye'n'e yā. Jesús ca'n'a yā chii yā sa'n'a: Díí, cuchíí di ca'n'a di nduucú. Ní Mateo mii'n nducuee'n sa ní cue'n'e sa ndúúcu Jesús.

¹⁰ Taachí Jesús vεε yā na mesa ná va'āi ye'n'e Mateo mii'n, hora mí'n nééné 'yaa' 'ii'n'yā'n publicanos chí cobradores chí inn'guεε yā ye'n'e impuesto ndúúcu 'ii'n'yā'n nuū'ndíí ní ndaa yā ní ch'εεté yā na mesa ndúúcu Jesús ndúúcu discípulos ye'n'e yā. ¹¹ Taachí 'ii'n'yā'n fariseos n'diichí yā chuū, ca'n'a yā chii yā discípulos ye'n'e Jesús: ¿Dε'ε cúúví chí nge'e maestro ye'n'e nī ndúúcu sa'n'a publicanos chí cobradores chí inn'guεε yā ye'n'e impuesto ndúúcu 'ii'n'yā'n nuū'ndíí?

¹² Taachí Jesús ch'iindivee'n yā chuū, ca'n'a yā chii yā 'ii'n'yā'n s'een: 'Ii'n'yā'n chí nguéé ngiitā nguéé ne'n'e yā 'aama médico, dámaa'n 'ii'n'yā'n chí ngiitā. ¹³ Cue'n'e nī ní tuumicádinuun nī dε'ε chí canéé nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs ndúúcu chí ne'n'e caa'n'ma'n chí 'tíicā: 'Úú ne'n'é chí 'ii'n'yā'n nduuvi ya'āi 'iinú yā ndúúcu vi'í. 'Úú ní nguéé ne'n'é chí 'caa'n'nu'n yā 'iiti ní ca'á yā 'iiti tan'dúúca ofrenda cucáá'vā 'úú. Ní 'úú ní nguéé cuchíí i'n'yee'ndí 'cūū chí yaa'ví 'ii'n'yā'n chí nadacádínuu'n yā chí n'dáaca yā ti nguéé dinuu'ndí yā, naati 'ii'n'yā'n chí véeé nuu'ndí ye'n'e yā ní 'íicú ndaacadaamí yā ye'n'e nuu'ndí ye'n'e yā.

'Ii'n'yā'n ntiinguuneen yā ye'n'e chi nguéé ca'dii'nú'yā ti caa'n'ma'ngua'a

yā

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Tuu'mi ní discípulos ye'n'e Juan chí chεédinuū'ní'n yā ndaa yā nanáán Jesús mii'n ní ca'n'a yā: N'dií Jesús, ¿dε'ε cúúví chí nús'uu ndúúcu 'ii'n'yā'n fariseos nééné n'deeε cuūví nguéé nga'dii'nú'n 'nū ní discípulos ye'n'e nī nga'díí'nú'n yā?

¹⁵ Jesús ca'n'a yā chii yā 'ii'n'yā'n s'een: ¿'Áá cuuvi 'cuεεtinéé 'ii'n'yā'n ndúúcu catecai 'cuá'n tina'n'a taachí ca'n'a yā naachi n'giindivaacu 'ii'n'yā'n ne'n'e chí sa'n'a chí n'giindivaacu mii'n canéé sá? Naati ndaa nguuví chí isa'n'a ye'n'e yā ní cuaví sa ye'n'é yā ti 'cuūví sa; tuu'mi ní nguεε ca'dii'nú'n yā.

¹⁶ Mar 'áamá 'ii'n'yā'n nguéé cúúví cuta'á yā 'áamá tiinū'n ngai chí nguéé naa'nu yā chí n'dyaatá yā na catecai ndiicúu ye'n'e yā. Nduuti chí 'tíicā di'n yā, caātā ndu'ú tiinū'n ndiicúu. Ní cuuvi ch'εεε ca naachí ndíí ntee'n tiinū'n ndiicúu. ¹⁷ Ndíí nguéé ndúú caa'n'yú'n 'ii'n'yā'n vino ngai chéé'tí bolsa yii'ma'n ndiicúu tan'dúúca chí di'n 'ii'n'yā'n tiempo chí ch'ó'oo caati yii'ma'n ndiicúu mii'n ní cútee'n ní vino mii'n ní cungéé. Ní cuuvi ndái yii'ma'n. Caa'n'yú'n yā vino ngai chεεti bolsa yii'ma'n ngai; ní cuaví'í nduu 'uūví n'dáaca canéé ye'n'e.

Jesús di'í yā chí nanduū'vā ye'n'e 'uū'vī n'daataá

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Taachí Jesús mii'n nga'n'a yā ndúúdu 'cūū, 'áamá sa'n'a chí nga'n'a ntii'nyú'n yā ye'n'e yáacú sinagoga ndaa sa nanáán Jesús, ní chiintí'ya sá ní chí'teenú sa. Ní ca'n'a sa chí sa 'ii'n'yā'n: N'dií Jesús, minii'yu'n chí'íi daiyá; naati cuchíí nī ní cun'duu nī ta'a nī vmnaa'n ye'n'e tá ní nnduuchi tá.

¹⁹ Ní Jesús nducuee'n yā ní cue'n'e yā ndúúcu discípulos ye'n'e yā ní ndaa yā ndúúcu sa'n'a mii'n na vaacu sá. ²⁰ Tuu'mi ní 'áamá n'daataa chí canéé ndúúcu 'áamá ca'ai, chí

ican'dáa yuuúⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe tá 'āā ndiichúvⁱ nduūyū ndaa niiⁿnuⁿ tá cuaaⁿ dáámí Jesús. Tuū'vi tá naachi ndεεtúú yeⁿe catecai Jesús miiⁿ. ²¹ Ti taⁿā miiⁿ maāⁿ tá nadicádiinuⁿ tá 'tíicā: Ndúúti chi 'úú tuū'vi dámaaⁿ catecai yā, tuu'mi ní nduūvā yeⁿé. ²² Tuu'mi ní Jesús nguεεcúndii yā ní n'diichi yā táⁿā, ní caⁿ'a yā chii yā táⁿā: Cúúví dítiⁿú di, díí daiyá; 'āā nanduuvā yeⁿe di ti i'téenu di 'úú. Hora miiⁿ nūⁿ táⁿā miiⁿ nāduūvā yeⁿé tá.

²³ Taachi Jesús miiⁿ sndaⁿ yā na va'ai yeⁿé sáⁿā chi ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ yā yeⁿe yāacū sinagoga tuu'mi ní n'diichi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'tiiví yā flauta, ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'gai yā, ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chi nguεεcú yā ní snéé yā naachi candiúti tináⁿā. ²⁴ Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuvíi ní; ti ta'díí miiⁿ nguée n'dii tá, cyaadu tá. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'íiⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ. ²⁵ Taachi tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cheeti va'āi, Jesús ndaa yā va'āi ní sta'á yā ta'ā n'daataa líiⁿ miiⁿ, ní n'daata líiⁿ miiⁿ ní nducueeⁿ tá. ²⁶ Chuū chí diiⁿ Jesús ní ndōō fama miiⁿ nuuⁿmaⁿ ná yāāⁿ naachi chii chuū.

Jesús diiⁿ yā chi nanduūvā 'uuví 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ

²⁷ Taachi Jesús cho'ó yā yeⁿe miiⁿ, ní 'uuví saⁿ'ā chi ngueenááⁿ can'dáa sa 'iiⁿ'yāⁿ. 'Cai yiicú sá ní caⁿ'a sa: N'dií Daiya David, cunéé ya'ai 'iinu ní nús'uu.

²⁸ Taachi Jesús cueⁿé yā ndaa yā na va'ai tuu'mi ní ndaa ndúú 'uūvⁱ saⁿ'ā ngueenááⁿ miiⁿ nanááⁿ Jesús. Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿'Áá i'téenu ní chi 'úú cuuvi diiⁿ chi nanduūvā yeⁿé ní? Saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: 'Tíicā Señor.

²⁹ Tuu'mi ní Jesús tuū'vi yā nduutinááⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: 'Tíicā cuuví tan'dúúⁿcā chi i'téenu ní yeⁿé.

³⁰ Nduutinááⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ ní n'guaaⁿ ní nduuvā yeⁿé sa. Ní Jesús

caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Nguée ca'a ní chi cadíinúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe chuū.

³¹ Naati saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿe sa núúⁿmáⁿ ná yāⁿ'āa miiⁿ, ní caⁿ'a sa nducueⁿéⁿé chí Jesús miiⁿ diiⁿ yā.

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'áámá 'dii'mí

³² Taachi Jesús ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nan'daa yā na va'ai miiⁿ, ndaa saⁿ'ā s'eeⁿ nanááⁿ Jesús ní ndéé sa 'áámá 'dii'mí chí canee sa ndúúⁿcū espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ. ³³ Ní taachi Jesús miiⁿ tun'dáa yā espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ, tuu'mi ní 'díí'mi miiⁿ ní chí caⁿ'a sa. 'Iiⁿ'yāⁿ ní cheⁿe yiinú yā ní caⁿ'a yā: Nguée in'diichí dendu'ū chí 'túúⁿcā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe Israel.

³⁴ Naati 'iiⁿ'yāⁿ fariseos caⁿ'a yā: Saⁿ'ā miiⁿ ní tun'dáa sa espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ cáávā saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ sa yeⁿe espíritus yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ.

Jesús ya'ai iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ

³⁵ Jesús cachiica yā nuuⁿmáⁿ na yāāⁿ n'geete ndúúⁿcū yaāⁿ n'gaiyāā, ní ngi'cueeⁿ yā na yāacū sinagogas yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿe naachi Ndyuūs ngaⁿ'ā ntiⁿnyuⁿ yā na va'ai cheeti nguuví. Ní diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿe nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nducueⁿéⁿé naaⁿ ca'ai yeⁿe yā ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ya'ai yeⁿé yā. ³⁶ Ní taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní yá'ai 'iinú yā caava 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndicúúnu yā ní snéé yā tan'duucā 'iiti cuūchí chí nguée du'ū chí idiiⁿ cuidado 'iiti. 'Tiicá yā. ³⁷ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿe yā: Cuaacu níiⁿnyúⁿ chí ngí yeⁿe nééné n'deēe chí diiⁿ yú cosechar naati 'iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ ntiⁿnyuⁿ nguée 'yaaⁿ yā. ³⁸ Cáávā chuū cáácá ní Ndyuūs chí véé cosecha yeⁿe yā chí dicho'ó yā mozos ní nadidáámá yā cosecha yeⁿé yā.

10

Jesús yaa'vi yā ndu'u ndiichúúví discípuulos

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā ndu'ū ndiichúúví discípuulos yeⁿe yā chí ndaa yā nanáaⁿ yā. Ní Jesús miíⁿ ca'a yā poder discípuulos chí tun'daá yā espíritus yeⁿe yáá'n'guuinūⁿ yeⁿé 'iiⁿ'yāⁿ, ní dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿé 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā yeⁿe nducuéⁿé naaⁿ ca'ai yeⁿe yā ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ya'ai yeⁿé yā.

² Túúⁿcā duūchi ndu'u ndiichúúví apóstoles; Simón chí nguuví Pedro ndúúⁿcū Andrés 'díinu sa, Jacobo ndúúⁿcū Juan 'diinū sa chí daiya Zebedeo; ³ ndúúⁿcū Felipe, ndúúⁿcū Bartolomé, ndúúⁿcū Tomás, ndúúⁿcū Mateo chí sáⁿ'a publicano chí cobrador; ndúúⁿcū Jacobo saⁿ'ā daiya Alfeo; ndúúⁿcū Lebeo chí nguuví Tadeo; ⁴ ndúúⁿcū Simón yeⁿe yáⁿ'āa Caná; ndúúⁿcū Judas Iscariote saⁿ'a miíⁿ chí cuayiivi chíⁿ'i sá du'u chí Jesús miíⁿ chí cuuvi 'caaⁿ'núⁿ ya 'yā.

Ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é ndiichúúví apóstoles

(Mr. 6.7-13; Lc. 9. 1-6)

⁵ Jesús dicho'ó yā ndu'ū ndiichúúví apóstoles ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ taacā chí canee chí dííⁿ yā. Ní Jesús caⁿ'a yā: Nguεε caⁿ'á ní cuaaⁿ yúúⁿi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ndaata yeⁿ'é Israel chí judíos. Nguéé cundaa ní yāⁿ vaacú 'iiⁿ'yāⁿ Samaritanos. ⁶ Naati ndís'tíí ní caⁿ'a ní nanáaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúⁿcā 'ítí cuuchi chí nindái tí na icyáⁿ'ā, 'túca yā. ⁷ Ní taachi caⁿ'á ní 'túúⁿcā caaⁿ'maⁿ ní nduudu cuaacu ní caaⁿ'maⁿ ní yeⁿ'é naachi Dendyuūs ngaⁿ'a ntiíⁿ'nyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuví chí 'āā ndaa nijⁿ'nuúⁿ. ⁸ Dííⁿ ní chí nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiita. Dííⁿ ní chí nduuchi 'iiⁿ'yāⁿ chí n'díí chí tináⁿ'ā. Dííⁿ ní chí nduūvā ní nduuví δεεε cuerpo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí véé vaadí ya'ai chí nguuví lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿ'e yā. Ní

dííⁿ ní chí diví ní espíritus yeⁿ'é yáá'n'guuinūⁿ chí snéé ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ. Ndís'tíí ndaacá ní poder 'cū yeⁿ'é Dendyuūs, ní nguéé cuta'a ní tuumí cááⁿvā chuū. Chuū chí dííⁿ ní ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi cún'di'i yeⁿ'é yā.

⁹ Nguéé candée ní 'dííⁿ'nguaaⁿ, ndíí nguéé ndúú 'dííⁿ'ngueεε, ndíí nguéé ndúú tuumí cheeyé ra. ¹⁰ Nguéé candée ní morral yeⁿ'e ní cuaaⁿ cyúúⁿi chí cáⁿ'a ní. Ndíí nguéé ndúú 'uūvī ra catecai ní candée ní. Ndíí nguéé ndúú canduu ndaacuú yeⁿ'é ní, ndíí nguéé ndúú in'daacuú rá yeⁿ'é ní, tí 'iiⁿ'yāⁿ chí dííⁿ ntiíⁿ'nyuⁿ, na ntiíⁿ'nyúⁿ chí dííⁿ yā ní ndaācā chí chéⁿ'e yā ndúúⁿcū necesidades chí neⁿ'e yā.

¹¹ 'Āā tíí nūⁿ yāⁿ n'gεεε ndúúⁿcū yāⁿ n'gaiyāá naachi cundāa ní tíínguuneeⁿ ní du'ú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yāⁿ miíⁿ chí n'dai yā ní cunée ní na vaacú yā ndíi n'dáá cá ní. ¹² Taachí ndaa ní na vaacu 'iiⁿ'yāⁿ: Ndaí ndís'tíí, caaⁿ'máⁿ ní, tan'dúúⁿcā costumbre yeⁿ'e ní. ¹³ Ndúúⁿti chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é va'āí miíⁿ n'dai yā tuu'mi ní vaadí 'dííⁿ yeⁿ'e ní cunée ndúúⁿcū yā. Nduuti chí nguéé n'dai yā o nguéé vaadí 'dííⁿ ndúúⁿcū yā, nacandāa ní va'āí miíⁿ ndúúⁿcū 'áámá nduudu n'dai. ¹⁴ Nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé 'cuaaⁿ yā ndís'tíí ndíí nguéé ndúú 'caandiveeⁿ ra yā nduudu yeⁿ'e ní nan'dāa ní va'ai miíⁿ o yeⁿ'e yāⁿ miíⁿ ní n'dááⁿi ní iyaācāa yeⁿ'e ca'á ní tí nguéé n'giindiveeⁿ yā yeⁿ'é ní. ¹⁵ Cuaacu nííⁿ'nyúⁿ cuaacu nííⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngī ndís'tíí chí taachi ndaa nguuví chí Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yāⁿ, castigo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāⁿ 'cū cuncāā ca chí cuuví castigo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāⁿ Sodoma ndúúⁿcū yāⁿ Gomorra chí yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé dííⁿ yā chí n'dai ndíí nguéé 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel yā.

Ndaá nguuví chí 'iiⁿ'yāⁿ din'gítu

yā nduucú nī

¹⁶ Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó ndís'tiī tan'dúúcā chí ndís'tiī ní 'iiti cuūchī náávta'n'a ye'n'ē 'yáa'yāa'n n'gaātáá, 'tiicá nī. Canéé chí dii'n nī chí listo nī tan'dúúcā 'aama cúú. Ní canéé chí din'daacá nī ní canéé manso nī tan'dúúcā 'áámá paloma. 'Tiicá dii'n nī. ¹⁷ Candéε nī cuidado caati 'ii'n'yā'n s'ee'n ní nca'á yā ndís'tiī nanáán 'ii'n'tye'n'ē ye'n'e yaacū sinagoga. Ní cúúví 'cue'n'é yā ndís'tiī na yaacū sinagoga mii'n. ¹⁸ Ní 'ii'n'yā'n s'ee'n candéε yā ndís'tiī nanáán gobernadores ndúúcu nanáán reyes cucáávā 'úú. Ní 'íicú ndís'tiī cuuví caa'n'mán nī nduudu cuaacu ye'n'ē 'úú nanáán 'ii'n'yā'n s'ee'n ndúúcu 'ii'n'yā'n chí nguéé ye'n'e ndaata Israel. ¹⁹ Ní taachi 'ii'n'yā'n nca'a yā ndís'tiī nanáán 'ii'n'yā'n s'ee'n, nguéé nadicádíinuu'n nī ye'n'e chí caa'n'mán nī ti hora mii'n nūu'n ní Ndyuūs téé yā nduudu chí caa'n'mán nī. ²⁰ Ti nguéé ndís'tiī chí caa'n'mán nī naati Espíritu N'dai ye'n'ē Ndyuūs Chiida yú. Espíritu mii'n caa'n'mán yā cáávā ndís'tiī ti canéé yā nduucú nī.

²¹ Nguaa'n 'dínū sa ca'n'a sa caa'n'ma'n sa contra ye'n'ē ví'í chí canéé chí 'cuūví sa. 'Tiicá ntúū'n chiidá yā ca'n'a yā caa'n'ma'n yā contra ye'n'ē daiya yā chí canéé chí 'cuūví yā. 'Tiicá ntúū'n daiyá yā ní ca'n'á yā dii'n yā ndúúcu chiidá yā ti ndís'tiī candéε nī nduudu ye'n'ē. ²² Ní nducyáácá 'ii'n'yā'n nguéé cuuvi n'diichí yā ndís'tiī cucáávā 'úú ti cue'n'é nī nduucú. 'Ii'n'yā'n chí cuchéε yā tanducue'n'ē chuū nducue'n'ē nguandu ye'n'ē yā 'ii'n'yā'n mii'n chí nangua'n'ai yā. ²³ Taachí 'ii'n'yā'n can'daá yā ndís'tiī chí ne'n'e yā chí ndís'tiī 'cureenú nī cuuvi, na 'áámá yáā'n, tuu'mi ní ca'n'ā nī cáanu nī ná taama yáā'n ti cuaacu ní'n'nyú'n nga'n'á ngii' ndís'tiī chí Sa'n'ā chí Daiya Ndyuūs mii'n nndaa sá taama vmné'n'ēe vmnaa'n chí ndís'tiī cuuvi caa'n'ma'n nī nduudu cuaacu ye'n'ē nuu'ma'n na yá'n'āa Israel.

²⁴ Mar 'áámá discípulo ní nguéé

n'geete ca ntiin'nyu'n sá chí cuuvi maestro ye'n'ē sa, ndii' nguéé ndúú mar 'áámá mozo ní nguéete ca sa chí cuuvi 'iivi sa. ²⁵ N'dáacā chí discípulo mii'n dii'n sa tan'dúúcā chí Idii'n maestro ye'n'e sa ní mozo mii'n dii'n sa tan'dúúcā chí dii'n 'iivi sa. Ndúúti chí 'ii'n'yā'n chí nga'n'a ntiin'nyu'n ye'n'e va'ai chí nguuví Beelzebú chí yáa'n'nguiniūu'n, tuu'mi ní taná'n'ā 'ii'n'yā'n chí nguéé ye'n'e familia ye'n'e Beelzebú mii'n cunncaá ca'n'a yā caa'n'mán yā ye'n'e 'ii'n'yā'n ye'n'e Beelzebú.

Du'ū chí cuuvi 'va'ā yú

(Lc. 12.2-9)

²⁶ Tuu'mi ní ndís'tiī nguéé 'va'á nī 'ii'n'yā'n ti nguéé 'áámá chí canúú'n n'de'ei chí nguéé cuuví snaa'n yú, ndii' nguéé ndúú canee 'áámá secreto chí 'ii'n'yā'n nguéé cuuvi cadíinuu'n yā. ²⁷ 'Iicu chii'n chí 'úú nga'n'á ngii' ndís'tiī ye'n'e nduūdū n'de'ei chí nguéé ituumicádíinuu'n 'ii'n'yā'n, ndís'tiī caa'n'ma'n nī nduudu chí túúmíicádíinuu'n 'ii'n'yā'n. Níicú de'ε chí nga'n'á ngii' ndís'tiī ní 'cuai nī ndii na yaacū ye'n'ē tii'n va'āi ní túúmíicádíinuu'n 'ii'n'yā'n nduudú'cūú. ²⁸ Nguéé 'va'á nī 'ii'n'yā'n chí 'caā'n'nū'n cuerpo ye'n'e nī ní nguéé cuuvi 'caa'n'nú'n yā alma ye'n'e nī. Di'va'á ca nī Dendyuūs chí cuuvi 'caa'n'nú'n yā alma ye'n'e nī ndúúcu cuerpo ye'n'e nī chí ca'n'á nī na infierno.

²⁹ ¿'Áá nguéé in'díicui yā na 'uūví 'yaada cáávā 'aama tuūmí? Mar 'áámá 'yáádá s'ée'n nguéé 'cuuvá tī na yá'n'āa 'cūú núú'mán ne'n'e chí nguéé déenu Ndyuūs Chiida yú. ³⁰ Níicú nducyaa ca yuudu tií'n nī ní ndii dúúché ndúúchí Ndyuūs. ³¹ Nguéé di'vá'a ndís'tiī caati ch'εete cá nī chí cuuvi 'yaa'n n'dái 'yaada.

'Ii'n'yā'n chí nga'n'á yā iintii'naa'n yā Cristo nanáán 'ii'n'yā'n

(Lc. 12.8-9)

³² 'Áá du'ū nūu'n chí nga'n'a chí iintii'naa'n 'úú nanáán 'ii'n'yā'n, 'úú ntúū'n ní caa'n'mán chí iintii'naa'n

'ii'yān s'eeⁿ nanáán Chiidá chi canée yā na va'ai cheeti nguuvi. ³³ 'Āā du'ú nūuⁿ chí caān'máⁿ chí nguéé in'diichi 'úú nanáánⁿ 'ii'yān, 'úú ntūūⁿ ní caān'máⁿ chí nguéé in'diichi 'ii'yān s'eeⁿ nanáán chiidá chi canée yā na va'āi cheeti nguuví.

Cáāvā Jesús miiⁿ véé divisiones nguuaⁿ 'ii'yān

(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Nguéé nadicádíinuⁿ ní chí 'úú, Jesús, ndaá chí ndéé vaadī 'diīⁿ 'ii'yān na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nguéé ndaá chí ndéé vaadī 'diīⁿ caati ndéé vaadī 'caā'va ní tan'dúúcā chí candéé 'áámá machete chí 'caāiⁿ nduu 'uuví lados. ³⁵ Tí ndaá chí 'ii'yān ní nguéé cuuvi n'diichi yā chiidá yā, ní n'daataá nguéé cuuvi n'diichi tá cheecu tá, n'daataá nguéé cuuvi n'diichi ntūūⁿ tá indá'a tá. ³⁶ Caati 'áámá 'áámá yā ní enemigos yā yeⁿe yā ví'i na vaacu yā.

³⁷ 'Ii'yān chí neⁿe cá yā chiidá yā o cheecu yā nguéé ti 'úú, nguéé neene n'dai yā chí cuuvi yeⁿe 'ii'yān. 'Ii'yān chí neⁿe cá yā daiyá yā saⁿ'ā o daiyá yā n'daataá nguéé ti 'úú, nguéé neene n'dai yā chí cuuvi yeⁿe 'ii'yān. ³⁸ Ní 'ii'yān chí nguéé neⁿe yā 'cueenú yā cuuvi cucáāvā 'úú chí tan'dúúcā chí cuta'á yā cruz yeⁿe yā ní caⁿ'a yā nduucú, nguéé neené n'dai yā chí cuuvi yeⁿe 'ii'yān. ³⁹ 'Ii'yān chí neⁿe cá yā vida yeⁿe yā cáāvā cosas chí véé ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé ti 'úú, tuu'mi ní táámá vida ní dindaí yā. 'Iicú 'ii'yān chí dindaí yā vida yeⁿe yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cucáāvā 'úú, ti diīⁿ yā chí 'úú neⁿe ní ndaacá yā táámá vida yeⁿe yā.

Yeⁿe chí ndaacā yeⁿe yū

(Mr. 9.41)

⁴⁰ 'Ii'yān chí 'cuuaⁿ yā ndís'tiī, 'cuuaⁿ yā 'úú. 'Ii'yān chí n'gúuⁿ yā 'úú, n'gúuⁿ yā 'ii'yān chí dichó'o yā 'úú. ⁴¹ 'Ii'yān chí n'gúuⁿ yā 'áámá saⁿ'a profeta caati profeta miiⁿ chí yā lado yeⁿe Ndyuūs 'ii'yān ní cuta'á yā premio chí ndaacá

yeⁿe chí tunééⁿ 'ii'yān chí profeta. 'Ii'yān chí n'gúuⁿ yā 'áámá 'ii'yān chí n'dai caati 'ii'yān miiⁿ ní n'dai yā, 'ii'yān ní cuta'á yā premio chí tunééⁿ 'ii'yān chí n'dai. ⁴² 'Āā du'ú nūuⁿ 'ii'yān chí ca'a 'áámá vaso nuūⁿnī 'iiche 'áámá 'ii'yān caati i'téenu yā 'úú, cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí véé premio yeⁿe 'ii'yān miiⁿ chí cuuvi ndaacā yā yeⁿe yā.

11

Juan chí cheédínuūⁿnī sa dichó'o sa 'ii'yān nanáán Jesús

(Lc. 7.18-35)

¹ Taachí Jesús ch'íinú chii yā ndu'u ndiichúúví discípulos yeⁿe yā táácā chí canée chí diīⁿ yā tuu'mi ní Jesús chiicá yā yāān miiⁿ ní cueⁿ'é yā na tanáⁿ'ā yāān s'eeⁿ chí ca'cueeⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs.

² Juan chí cheédínuūⁿnī sa 'ii'yān canúúⁿ sá vácūū. Ní taachí ch'iindiveeⁿ sá taacā idiīⁿ Jesús miiⁿ, tuu'mi ní dichó'o sa ná 'uuví discípulos yeⁿe sa nanáán Jesús.

³ Ní 'ii'yān s'eeⁿ ndāa yā ní ntiin-guueeⁿ yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá n'diī chí Cristo chí canee chí ndaa o cunee ngiīnū 'nū taama yā?

⁴ Jesús miiⁿ nán'guuecútaⁿ'a yā yeⁿe 'ii'yān s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī cúnaⁿ'a ní ní cuuvi ní Juan miiⁿ yeⁿe dendu'ū chí inaaⁿ ní ndúúcū chí n'giindiveeⁿ ní. ⁵ 'Ii'yān chí ngueenáán ní inaaⁿ yā, 'ii'yān chí nguéé ngii ngiicá ní ngiicá yā, 'ii'yān chí ndiī ca'ai lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿe yā ní nduuva deεε yeⁿe yā, 'ii'yān chí cheētúū ní n'giindiveeⁿ yā, 'ii'yān chí n'díí ní nnduuchí yā yeⁿe nguuaⁿ tináⁿ'ā, níicú 'ii'yān chí ndaacá snee yā ch'iindiveeⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs chí nadanguáⁿ'ai 'ii'yān ti 'ii'yān candéε yā nduudu cuaacu miiⁿ nanáaⁿ yā. ⁶ De'ē chúúcā n'dai 'ii'yān chí nguéé

cunncáa ch'εεnú yā 'úú ndúúcu nduudu yeⁿé.

⁷ Taachi cuinaⁿa yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ, Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Juan chí chεεdínuūⁿīⁿ miiⁿ: ¿De'ε cheⁿe ndís'tiī n'diichi nī na yāⁿ'āa cuūⁿmaⁿ naachi nguée ch'εεtinée 'iiⁿyāⁿ? ¿'Áá 'áámá ndúú chí n'giīdī 'yúúné? ⁸ O ¿de'ε tuu'mi cheⁿe nī n'diichi nī? ¿'Áá 'áámá saⁿ'ā chí cánuuⁿ sa catecái n'dai sa? Cuin'diichi nī. 'Iiⁿyāⁿ chí snúuⁿ yā catecai n'dai yā snee yā ná va'ai yeⁿ'ē rey. ⁹ Tuu'mi ní ¿de'ε cheⁿ'é nī n'diichi nī? ¿'Áá 'aama profeta chí ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs? 'Tíicā nduudu cuaacu. Ní 'úú ní ngaⁿ'á ngī ndís'tiī 'tíicā. Cheⁿ'é nī n'diichi nī 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí ch'εεte ca yā chí cuuvi profeta. ¹⁰ Chuū cánée nguūⁿ yeⁿe Juan miiⁿ náⁿ libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ:

Cuin'diichi nī. 'Úú ní dicho'ó 'áámá saⁿ'ā chí caaⁿ'maⁿ sa nduudu cuaacu yeⁿ'é nanáⁿ di. Saⁿ'ā miiⁿ ní nuūⁿ'nūⁿ cuaacú sa yúúni cáávā di.

¹¹ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Nguááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí n'giindiyáaⁿ yā yeⁿ'ē n'daataá nguée taama yā chí ch'εεte ca yā ti Juan miiⁿ chí chεεdínuūⁿīⁿ sa. Naati 'iiⁿyāⁿ chí ndiicuúⁿ ca yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyuⁿ yā ní ch'εεte ca yā nguée ti Juan miiⁿ.

¹² Caati ndíi tiempo chí ch'iindiyāⁿ Juan chí chεεdínuūⁿīⁿ sa ndíi maaⁿ yeⁿe naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyuⁿ yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs ní n'geenu cá yā ngii. Ní 'iiⁿyāⁿ chí nguⁿ'u yā contra yeⁿe Ndyuūs neⁿe yā caaⁿ'maⁿ ntiīⁿnyuⁿ yā yeⁿe naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyuⁿ yā. ¹³ Ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ profetas ndúúcu ley yeⁿe Moisés ngaⁿ'ā nduudu cuaacu yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyuⁿ yā ndíi tiempo chí ndaa Juan miiⁿ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¹⁴ Ndúúti chí ndís'tiī neⁿe

nī 'caandiveeⁿ nī nduudu yeⁿe profetas ndúúcu nduudu yeⁿe ley miiⁿ, tuu'mi ní cadínuuⁿ nī chí Juan miiⁿ ní saⁿ'ā chí profeta Elías dinguuⁿ yā chí canée chí ndaa sa. ¹⁵ Ndís'tiī chí véé veéⁿ nī 'caandiveeⁿ nī yeⁿ'é.

¹⁶ ¿De'ε tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ chí snée yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū maaⁿ? 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ tan'dúúca saⁿ'ā n'gaiyāá chí n'geēte niiⁿvēē ní duūchi sa ní n'gai sa compañeros yeⁿe sa. ¹⁷ Ní ngaⁿ'a sa: 'Tiiví 'nū flauta cáávā baile naati nguée inde'ei nī. Ní chiita 'nū canción chí ndaachií tan'dúúca canciones cáávā tináⁿ'ā naati nguée ch'εεcu nī. ¹⁸ Juan chí chεεdínuūⁿīⁿ sa ndaa sa. Nguée cheⁿe sa pan, nguée chí'i sa vino ní ndís'tiī ngaⁿ'á nī chí saⁿ'ā miiⁿ ní canee sa ndúúcu espíritu yeⁿe yááⁿ'nguinūⁿ. ¹⁹ 'Úú ní ndaa, 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiyá Ndyuūs 'úú. Ní nge'é ní ngi'í. Tuu'mi ní ndís'tiī ngaⁿ'a nī yeⁿ'é: Cuin'diichi nī. 'Áámá saⁿ'ā chí n'deēe n'dái nge'e sa ní ngi'i taavi sá vino. Ní ngaⁿ'á nī chí 'úú ní saⁿ'ā chí n'dai ndúúcu 'iiⁿyāⁿ publicanos chí cobradores chí inn'guεε yā yeⁿe yáⁿ'āa ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí dinuuⁿndi yā. Nducyaaca 'iiⁿyāⁿ deenu yā chí vaadī deenu miiⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿyāⁿ chí iⁿ'i yā vaadī deenu miiⁿ cáávā dendu'ū chí n'daacā chí diīⁿ yā ti yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿyāⁿ.

De'ε chúúca ya'āi 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yááⁿ naachi nguée indaacadaamí yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā

(Lc. 10.13-15)

²⁰ Jesús tucá'a yā diīⁿ yā regañar 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ na yááⁿ s'eeⁿ naachi diīⁿ yā nééné n'deēe vaadī n'giinu ti 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yááⁿ miiⁿ 'āa cuée ndaacadaamí yā yeⁿ'ē núúⁿndí yeⁿ'e yā. Ní ngaⁿ'a yā 'tíicā: ²¹ De'ε chúúca ya'āi yeⁿ'é ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yááⁿ Corazín. De'ε chúúca ya'āi yeⁿ'é ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yááⁿ Betsaida ti ndúúti chí chíi vaadī n'giinu na yááⁿ Tiro ndúúcu yááⁿ Sidón tan'dúúca chí chíi nguaaⁿ ndís'tiī,

tuu'mi ní 'ii'yān ye'n'e yá'āa s'ee'n 'āā 'naa'n tiempo ndaacadaamí yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'é yā. Ní ch'i'n'í yā 'ii'yān tan'dúúcā costumbre ye'n'é yā chi neené ya'ai yā. Ní ch'εetinúu'n yā catecaí yā ye'n'e chi dínūu'n ní ch'εεté yā nguaa'n yaiyāā. ²² 'Úú nga'n'á ngii ndís'tiī ti nguuvi chí Ndyuūs caa'n'mán yā nuu'ndi ye'n'é 'ii'yān nguéeé ya'āi ca 'cueenú yā cuuvi 'ii'yān ye'n'e yá'āa Tiro ndúúcu 'ii'yān ye'n'e yá'āa Sidón nguéeé ti ndís'tiī. ²³ Ndís'tiī 'ii'yān ye'n'e yāān Capernaum, ¿'áá cuuvi ca'n'á nī na va'ai cheeti nguuvi? Nguéeé cuuvi. Ca'n'á nī infierno ti nguéeé i'téenu nī nduudu cuaacu ye'n'é ndúúcu vaadi n'giinu chí dii'n Ndyuūs. Ndúúti chí chii vaadi n'giinu na yāān Sodoma tan'dúúcā chí chii nguaa'n ndís'tiī tuu'mi ní 'ii'yān ye'n'e yāān 'cūū 'āā i'téenu yā. Ní yāān 'cūū 'āā canée ndíi maa'n. ²⁴ 'Úú nga'n'á ngii ndís'tiī ti nguuvi chí Ndyuūs caa'n'mán yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'yān nguéeé ya'āi ca 'cueenú yā cuuvi 'ii'yān ye'n'e yá'āa Sodoma nguéeé ti ndís'tiī.

Cuchii nī nanaa'n 'úú ní ntaavi'tuunúú'n nī
(Lc. 10.21-22)

²⁵ Ní tiempo mii'n ní Jesús nan'guεεcúta'n'a yā ye'n'e yā ní ca'n'a yā: N'diī Chiidá chí 'iivi nī ye'n'e va'ai cheeti nguuvi ndúúcu yá'āa 'cūū, 'úú ca'á gracias n'diī caati snuu'n n'dé'ei nī nduudu 'cūū ye'n'e 'ii'yān chí déenu ca yā ndúúcu 'ii'yān chí n'deeé nd'ái tuumicádínuu'n yā, ní ca'a nī chí cadínuu'n 'ii'yān chí ndiicúu'n yā chí nguéeé n'deeé cá déenu yā. ²⁶ 'Tíicā dii'n nī Chiidá ti 'tíicā ne'n'e nī chí n'daācā dii'n nī ti n'daācā.

²⁷ Ní Jesús ca'n'a yā chí yā discípulos ye'n'e yā: Chiidá ní teé yā 'úú tanducue'n'e dendu'ū. Mar 'áámá 'ii'yān nguéeé deenu yā táácá 'áámá n'dyá'n'ā Daiya Dendyuūs, dámaān Chiidá yā. Mar 'áámá 'ii'yān nguéeé deenu yā táácá

Dendyuūs Chiida yú, dámaān 'áámá n'dyá'n'ā Daiyá yā ndúúcu 'āā du'ú nūu'n 'ii'yān chí Daiyá Ndyuūs ne'n'é yā 'cuu'mi'n yā Chiida yā. ²⁸ Cuchii nī nanaa'n 'úú, ndís'tiī, chí v'éé n'deēe n'dái cuidado yē'n'e nī chí tan'dúúcā 'áámá carga ye'n'é nī ní 'úú ní dii'n chí ntaavi'tuunúú'n nī. ²⁹ Ní dii'n nī tan'dúúcā chí can'déε nī yugo ye'n'é chí 'tíica. 'Cueen nī ye'n'e 'úú caati 'úú ní ndiicúu'n 'úú ní neéné n'dai staava ye'n'é, tuu'mi nī ndaācā nī vaadi ntaavi'tuunúu'n ye'n'e alma ye'n'e nī. ³⁰ Caati yugo ye'n'é chí teé ndís'tiī nguéeé ngi'n'ii. Candéε nī cheedí ye'n'é ní nguéeé cuuvi n'gii ye'n'e nī.

12

Discípulos ye'n'e Jesús sta'á yā trigo nguuvi chí ntaavi'tuunúú'n 'ii'yān Israel

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ 'Áámá nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúú'n 'ii'yān Israel, Jesús cue'n'e yā ndúúcu discípulos ye'n'e yā cuaa'n naachí 'ii'yān 'āā ndíin ntii'nyúu'n yā ní míi'n ní v'éé trigo. Discípulos ye'n'e Jesús mii'n chíi cuiicú yā ní sta'á yā trigo ní che'e yā. ² 'Ii'yān fariseos n'diichí yā chuū, ní ca'n'a yā chí yā Jesús mii'n: Cuin'diichí nī, discípulos ye'n'e nī ní nguéeé dii'n yā tan'dúúcā chí nga'n'a ley ye'n'e nguuvi chí ntaavi'tuunúú'n 'ii'yān.

³ Jesús ca'n'a yā chí yā 'ii'yān s'ee'n: ¿'Áá nguéeé n'gee'n nī táácá dii'n David mii'n ndúúcu 'ii'yān chí cue'n'e ndúúcu sa taachi chíi cuiicú yā? ⁴ David mii'n sndáa yā ná yáacū ye'n'e Ndyuūs ní sta'á yā pan chí canée na mesa ye'n'e nátaí. Ní che'é yā ní ca'a yā chí che'e 'ii'yān chí nduucú yā. Pan mii'n dámaān chiiduú s'ee'n cuuvi che'é yā. Ní tan'dúúcā chí nga'n'a na ley mii'n nguéeé canée chí che'e rey David ní nguéeé canée chí che'é 'ii'yān chí ndúúcu yā. ⁵ ¿'Áá nguéeé n'gee'n ndís'tiī na ley ye'n'e Moisés

chi diinⁿ chíidúú s'eeⁿ? Nguéé ntaaviⁿtuunúúⁿ yā yeⁿe ntiⁿnyuⁿ yeⁿe yaācū tínmūⁿ nguuvⁱ chi ntaaviⁿtuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Chiidu s'eeⁿ nguéé diinⁿ yā tan'dúúca chí ngaⁿa ley yeⁿe Moisés ní nguéé nuuⁿndi yeⁿe yā. ⁶Úú ngaⁿá ngī ndís'tiī chí véé 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'εεε ca yā chí yaācū templo ní canee yā ndúúcu ndís'tiī. ⁷Ndís'tiī nguéé déenu nī dε'ε chí neⁿe caaⁿ'maⁿ chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs yeⁿe chuū: Neⁿe chí 'iiⁿ'yāⁿ ya'āi 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ caavā 'úú. Nguéé neⁿe chí 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiti ní téé yā 'iiti caavā ofrenda yeⁿe 'úú. Nduuti chí cadíinuⁿ nī tuu'mi ní nguéé diinⁿ nī condenar 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé nuuⁿndi yeⁿe yā. ⁸Tíicā Saⁿ'ā chí Daiyā Dendyuūs miiⁿ véé ntúūⁿ poder yeⁿe sa yeⁿe nguuvⁱ chí ntaaviⁿtuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

Saⁿ'ā chí ntí'i ta'ā sa
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Cuayiivi ní Jesús cheⁿe yā na yáacū sinagoga yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yaāⁿ miiⁿ. ¹⁰ Cuin'diichí nī. Miiⁿ ní canéé 'áámá saⁿ'ā chí ntí'i ta'ā sa. Snéé 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí tiinguunéⁿ yā Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: ¿'Áá canéé na ley yeⁿe yú chí nduuvā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ nguuvⁱ chí ntaaviⁿtuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ? Chuū ní caⁿ'a yā ti neⁿe yā cuuvi caaⁿ'maⁿ yā núúⁿndi yeⁿe Jesús miiⁿ.

¹¹ Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dú'u 'aama saⁿ'ā nguaaⁿ ndís'tiī chí véé 'áámá 'iiti cuūchí yeⁿe sa? Ní ndúúti chí cun'daa nuúⁿ tī na 'áámá yiivi yáⁿ'āa nguuvⁱ chí ntaaviⁿtuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá nguéé ntuun'dáa sa 'iiti nguuvⁱ miiⁿ? ¹² ¿'Áá nguéé yaⁿ'ai ca chíiⁿvē 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ti 'áámá 'iiti cuūchí? 'Tíicā diinⁿ yú chí n'daācā nguuvⁱ chí ntaaviⁿtuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

¹³ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā chí ya'āi yeⁿe sa: N'doo dí ta'a di. Saⁿ'ā miiⁿ ní n'doō sá ta'ā sa ní ta'ā sa nduūvi n'dáācā tan'dúúca taama. ¹⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos nan'dáa

yā cheⁿe ti yaācū ní nduuvidaamá yā chí caⁿ'a yā contra yeⁿe Jesús miiⁿ ti neⁿe yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

'Áámá nduudu chí caaⁿ'maⁿ yeⁿe
Jesús

¹⁵ Taachí Jesús chicadíinuⁿ yā chuū nan'daa yā miiⁿ. Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cuen^e yā ndúúcu Jesús miiⁿ ní Jesús miiⁿ idiinⁿ yā chí nduūvā yeⁿe nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁶ Ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ du'u yā. ¹⁷ Ní 'iicu cuaacu chí profeta Isaías miiⁿ caⁿ'a yā ndii cuáán vmnaaⁿ taachí dinguuⁿ yā 'tíicā. Ndyuūs ngaⁿ'a yā:

¹⁸ Sáⁿ'a 'cūū ní idichíⁿvē 'úú. 'Úú chíⁿndēēvé saⁿ'á 'cūū chí neⁿe ní neene yeenú ndúúcu sa. 'Úú ní cuⁿ'neéⁿ Espiritu N'dai yeⁿe vmnááⁿ yeⁿe sa. Saⁿ'á 'cūū caaⁿ'maⁿ sa yeⁿe ley yeⁿe nanááⁿ nducyáácá naciónes na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

¹⁹ Nguéé 'cuuⁿ'maⁿ sa ndíi nguéé ndúú 'cuāi ra sa. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ na yúúni nguéé 'caan-diveéⁿ yā nduudú yeⁿe sa ti nguéé caaⁿ'maⁿ yúúdu sa cuaaⁿ na yúúni.

²⁰ Saⁿ'á 'cūū nginne sa 'iiⁿ'yāⁿ chí véé ca cuidados yeⁿe yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí tan'dúúca 'áámá taaⁿ ndúú chí 'aa ndēētuú 'εε 'téé, 'tiicā yā. Ndíi nguéé ndúú chí ntuūvi sa 'aama mecha yeⁿe quinqe chí ican'dáa ca 'yaāⁿ'míⁿ yeⁿe. Ndíi nguéé candéé sa nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs ndii taachí a fuerza 'āā cuéé dε'ε véε chí cuchεε sa ndúúcu vaadi cuaacu miiⁿ yeⁿe tanducuéⁿe.

²¹ Ní 'íicu nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe naciónes yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cūnee ngiínú yā yeⁿe saⁿ'á 'cūū chí cuⁿ'téenu yā yeⁿe sa.

'Ii'ya'n nga'ná yā chi Jesús véé poder ye'n'e yáá'n'guiinūu'ndúúcu yā
(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

22 Tuu'mi ní 'ii'ya'n ndaa yā nanáá'n Jesús ní ndéé yā 'áámá sa'ná chi canee sa ndúúcu espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu' ye'n'e chi ngueenáa'n sa ndúúcu chi nguée ngii nga'n'a sa. Jesús mii'n dii'n yā chi nduūvā ye'n'e sa. Ní sa'ná chi ngueenáa'n mii'n ní inaa'n sa ní ngii nga'ná sa. 23 Nducyaca 'ii'ya'n nge'n'e yiinú yā ní nga'n'a yā: ¿'Áá sá'n'a 'cūū Daiya 'ii'ya'n chí ndaataa ye'n'e David?

24 Ní taachi 'ii'ya'n fariseos ch'iindiveé'n yā chuū ní ca'n'a yā: Sán'a 'cūū nitun'dáa sa espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu' cáávā Beelzebú, chí Satanás chí nga'ná ntiin'nyu' sa ye'n'e espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'.

25 Jesús mii'n déénu yā chi nadacadiínūu' 'ii'ya'n s'een ní ca'n'a yā chii yā 'ii'ya'n s'een: 'Áámá gobierno chí nga'n'a ntiin'nyú'n yā ye'n'e yá'n'aa chí véé 'uūvī partido yā chí ngu'u yā 'áámá yā ndúúcu taama yā, tuu'mi ní nguεε cuuvi 'naa'n chí 'iin'tnyé'n'e yā. Ní nducué'n'e yá'n'aa o va'ai naachi 'ii'ya'n véé 'uūvī vaanicadiínūu' ye'n'e yā nguée cuuvi nduuvidaamá yā. 26 'Tiicá ntúū' nduuti chí yáá'n'guiinūu' tun'dáa sa espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu' véé 'uūvī vaanicadiínūu' ye'n'e sa ní cuáácú chí ngu'u sa ye'n'e maa'n sa ní véé 'uūvī partido ye'n'e sa ní cuiinu sa. 27 Ndís'tiī ní nga'n'a ní chí 'úú itun'daá espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu' ye'n'e 'ii'ya'n ndúúcu poder ye'n'e Beelzebú chí Satanás chí nga'n'a ntiin'nyu' sa ye'n'e espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'. Ndúúti chí 'tiicá tuu'mi ní, ¿ndúúcu du'ū rá poder ye'n'e tun'daá 'ii'ya'n chí ndúúcu ní espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu'? Chí'n chí dii'n 'ii'ya'n chí ndúúcu ní n'gin'i yā chí nguée 'tiicá chí nga'ná ní. 28 Ndúúti chí 'úú itun'daá espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu' cáávā poder ye'n'e

Espíritu N'dai ye'n'e Dendyuūs, cuaacu níin'nyú'n naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyú'n yā ndaā nanáá'n ndís'tiī.

29 Mar 'áámá 'ii'ya'n nguεε cuuvi cundaa yā va'ai ye'n'e 'aama sa'ná chí véé fuerzas ye'n'e sa ní divií yā chí véε ye'n'e sa. ¿Canéé chí cachiichí yā sa'n'a vmnáá'n vmnaa'n? Cuayiivi ní cuuvi dii'n yā tun'dáa yā dendu'ū chí snúū'n va'ai ye'n'e sa.

30 'Ii'ya'n chí nguée canée yā lado ye'n'é, 'ii'ya'n mii'n canée yā contra ye'n'é. 'Ii'ya'n chí nguée dáámá dii'n yā cosechar nduucú, tuu'mi ní dii'n yā tan'dúúca chí ingée tanducué'n'e cosecha.

31 Chí'n chí nduudu cuaacu chí 'úú nga'ná ngii ndís'tiī: Tanducué'n'e nuu'ndi chí dii'n 'ii'ya'n ndúúcu nduudu taa'n chí nguée n'dáacā chí nga'n'a yā contra ye'n'e Ndyuūs, Ndyuūs nadach'εεcú yā ye'n'e yā. Naati 'ii'ya'n chí nga'n'a yā nduudu taa'n chí nguée n'dáacā chí contra ye'n'e Espiritu N'dai ye'n'e Ndyuūs ní nguée nch'εεcū yē'n'e yā maa'n ní tiempo chí cuchii. 32 'Āā du'ū nūu' chí caa'n'ma' nduudu chí nguée n'dáacā contra ye'n'e Sa'ná chí Daiyá Ndyuūs ní cuuvi nach'εεcu ye'n'e yā. Naati 'ii'ya'n chí nguée n'daācā nga'n'a yā contra ye'n'e Espiritu N'dai ye'n'e Ndyuūs ní nguée cuuvi nach'εεcū ye'n'e yā ndii nguée ndúú na i'n'yee'ndi 'cūū ndii nguée ndúú táámá i'n'yee'ndi chí cuchii.

'Áámá yá'n'á ní ngi'n'i cucáávā n'gui'i ye'n'e

(Lc. 6.43-45)

33 'Tiicá ntúū' ca'n'a Jesús: Ndúúti chí véé 'áámá yá'n'á chí n'dáacā ye'n'é ní tuu'mi ní cuuvi n'gui'i n'dáacā ye'n'é. Níicú ndúúti chí véé 'áámá yá'n'á chí nguée n'daācā ye'n'é ní nguεε n'dáacā cuuvi n'gui'i ye'n'é. Cáávā n'gui'i ye'n'e yá'n'á ituumi-cadiínūu' yā táácá yá'n'á nduuti chí n'dai o nduuti chí nguée n'dai. 34 Ndís'tiī, tan'dúúca ndaata ye'n'e

cúu 'tiicá nī. ¿Táácā nga'a nī cosas chi n'daācā ní idiīn nī chi nguεε n'daācā? Ti chíi'n chi nga'a nī ndúúcu cheendí nī ngiica na staava ye'n'é nī. ³⁵ Sa'nā chi n'dái idiīn sa dendú'u chi n'daācā chi nada-cadiīnuuⁿ sa na staava ye'n'e sa chi n'daācā. Sa'nā chi cunncaā idiīn sa tanducuén'ē chi nguεε n'daācā nadacadiīnuuⁿ sa caati staava ye'n'e sa nguéé n'dáacā. Nduudu chi nga'nā sa ngiica sa ye'n'é chi ndiituú na staava ye'n'e sa. ³⁶ Naati 'úú ní nga'nā ngií ndís'tiī: Nducuén'ē nduudu chi nguéé d'ε'ε vεε chíi'vē chi 'ii'yān nga'nā yā, nducyááca yā ní cánéé chí nca'á yā cuenta ye'n'e nduudu chi nguεε n'daācā chi ca'nā yā nguuví chí Ndyuūs caa'maⁿ yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā. ³⁷ Ti cáávā nduudu ye'n'e nī chi n'daācā nduuví n'dai nī ní 'iicu cáávā nduudu ye'n'é nī nduuti chi nguéé n'dáacā cuuví nī castigo.

'Ii'yān chi nguéé n'daācā né'n'e yā snaa'yā señales

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸ Tuu'mi ní n'duuví maestros ye'n'e ley ndúúcu n'duuví sa'nā fariseos nga'nā sá ngii sa Jesús miiⁿ ní ca'nā sa: N'diī maestro, né'n'e 'nū snaa' nū 'áámá señal chí diīn nī.

³⁹ Jesús nān'guεεcúta'nā yā ye'n'e sa'nā s'eeⁿ ní ca'nā yā: 'Ii'yān cunncaā ndúúcu 'ii'yān chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs ne'n'e yā snaaⁿ yā señal naati señal nguéé snaaⁿ yā. Dámaaⁿ snaaⁿ yā señal ye'n'e profeta Jonás chí ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ canee nguūⁿ na libro ye'n'e Ndyuūs. ⁴⁰ Ti tan'dúúca Jonás canúúⁿ sá chεeti 'yaācā ch'εεε 'iīnū nguuví 'iīnū n'gaaⁿ 'tíicā canee chí cūnee Sa'nā chí Daiyá Ndyuūs mááⁿ yá'nā 'cúū 'iīnū nguuví 'iīnū n'gaaⁿ. ⁴¹ Na nguuví ye'n'e juicio 'ii'yān chí ch'εetinée yā na yāān chí nguuví Nínive nducuéeⁿ yā contra ye'n'e 'ii'yān chí snée maa'nguuví taachi Ndyuūs caa'máⁿ yā ye'n'é nuu'ndi ye'n'e 'ii'yān, ní cuuví yā

condenado. 'Tíicā tí 'ii'yān ye'n'e yāāⁿ Nínive ní ndaacadaamí yā taachi profeta Jonás miiⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ca'nā sá nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs. Cuin'diichí nī 'áámá sa'nā chí ch'εεε ca nguéé tí profeta Jonás miiⁿ canee sa 'muuⁿ na lugar 'cūū. ⁴² Tiicá ntúūⁿ nguuví ye'n'e juicio n'daataá reina chí tiempo chí ch'ó'ōo nga'nā ntii'nyuⁿ tá ye'n'e lado ye'n'e Sur ca'nā tá nducueeⁿ tá contra ye'n'e 'ii'yān chí snée yā maa'nguuví taachi Ndyuūs caa'máⁿ yā nuu'ndi ye'n'é 'ii'yān. Ní tá'nā miiⁿ ní diīn tá condenar 'ii'yān chí snée yā maa'nguuví ti tá'nā miiⁿ ndaā tá ndíi na ya'nai taaví ye'n'é yá'nā. Ní ngiica tá ní ch'iindiveeⁿ tá ye'n'é vaadī deenu ye'n'e rey Salomón. Cuin'díichí nī 'áámá sa'nā chí ch'εεε ca vaadī deenu ye'n'e sa canee sa 'muuⁿ nguéé ti Salomón miiⁿ.

Espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūuⁿ chí nanguεεcunée na sa'nā

(Lc. 11.24-26)

⁴³ Ca'nā Jesús: Taachi espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūuⁿ nacan'daa na 'áámá sa'nā cachica na yá'nā cuū'máⁿ naachi nguεε ch'εetinée 'ii'yān ní n'nūūⁿ naachi cuuví ntaaví'tuunúuⁿ ní nguéé ndaācā. ⁴⁴ Tuu'mi ní

espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūuⁿ nga'nā: Nanguεεcuneeé na vaacú naachi chíicā. Taachi nguεεcūnéee ní ndaā na vaacu miiⁿ ndaācā sa'nā miiⁿ ní tan'dúúca 'aama va'āi chí n'dai ní nduuví d'εεv'ε ndúúcu nducuén'ē na lugar ye'n'é. ⁴⁵ Tuu'mi ní espíritu miiⁿ cue'n'e ní in'nuuⁿ tá ná ndεēchē espíritus chí cunncaā ca chí cuuví maāaⁿ. Ní ndaā espíritu miiⁿ ndúúcu ndεēchē espíritus ní ch'εetinée na sa'nā miiⁿ. Cuayiivi ní n'geenu sa ngiī taaví ca ní cunncaā ca canee sa nguéé ti vmnaaⁿ. Tiicá ntúūⁿ 'cuenú yā cuuví 'ii'yān chí snée yā maaⁿ ti nguεε n'dáacā idiīn yā.

Chεεcú Jesús miiⁿ ndúúccū 'dúinu yā
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Taachí Jesús miiⁿ indeé yā ndúúccū 'iiⁿyāⁿ, tuuⁿmi ní ndaaⁿ niiⁿnuúⁿ chεεcú yā ndúúccū 'dúinu yā ní snée yā chuva'āi. Ní neⁿe yā ndeé yā ndúúccū Jesús miiⁿ. 47 'Áámá 'iiⁿyāⁿ caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'dií Jesús, cuin'diíchi ní. Chεεcú ní ndúúccū 'dúinu ní snée yā chuva'āi ní neⁿe yā ndee yā ndúúccū ní.

48 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a miiⁿ: ¿Dú'ú chí chεεcú miiⁿ? o ¿dú'ú chí 'diinu miiⁿ?

49 Ní n'doó yā ta'á yā naachi snée discipulos ní caⁿ'a yā: Cuin'diíchi ní, 'iiⁿyāⁿ s'úuⁿ ní tan'dúúccā chí chεεcú ndúúccū 'diinú, 'túca yā. 50 Tí 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí diíⁿ yā tan'dúúccā chí neⁿe Chiidá chí canée yā ná va'ai chεeti nguuví tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'diinu ndúúccū vi'í ndúúccū chεεcú.

13

'Áámá ejemplo yeⁿ'ē sán'ā chí ngiñū ndaata

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Nguuvi miiⁿ Jesús can'dáa yā va'āi miiⁿ ní ch'iíndi yā niiⁿnuúⁿ ná nuūⁿnīⁿyáⁿā. 2 Ní néené n'deēe 'iiⁿyāⁿ ndúúvidaamá yā naachi canée Jesús. Tuuⁿmi ní Jesús ndaa yā na 'áámá barco ní ch'iíndi yā. Nducyááca 'iiⁿyāⁿ snée yā 'diituu núuⁿnīⁿ naachi vεε yáⁿāa ndúútií. 3 Ní Jesús caⁿ'a yā néené n'deēe nááⁿ ndúúccū parábolas chí ejemplos tan'dúúccā dendu'ū chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní caⁿ'a yā chuū: 'Áámá saⁿ'ā chí ngiñū ndaata can'dáa sa chíñū sa ndaata. 4 Taachí chíñū sa, 'áámá duutu ndaata míⁿ ní chiya cyúúni. Ndaā 'yaadá ní ch'iinu che'e tí. 5 Náⁿ'ā duutu ndaata miiⁿ ní chiya na tuū naachi nguée ch'εete yáⁿā. Maan'chεete nūuⁿ can'dáa tí nguée ch'εete yáⁿā yeⁿ'ē. 6 Can'dáa 'yáⁿ'ā ní yaata miiⁿ ní ti'í ti nguée dii'yū

yeⁿ'ē. 7 'Iicu náⁿ'ā duutu ndaata miiⁿ ní chiya nguaaⁿ yááⁿ. Yááⁿ miiⁿ ní chíiita ní di'vaāchí yeⁿ'ē yaata miiⁿ. 8 'Iicu náⁿ'ā duutu ndaata miiⁿ ní chiya na yáⁿ'āa n'dáacā ní n'dáacā chíi cosecha yeⁿ'ē. 'Áámá ní chíi 'áámá ciento yeⁿ'ē, taama ní chíi 'iñū ngeεecu yeⁿ'ē, ní táámá ní chíi ndíccū ndiichi yeⁿ'ē. 9 'Iiⁿyāⁿ chí véé veéⁿ yā ní 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē.

Chíⁿ chí neⁿ'ē caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ

(Mr. 4.10-20; Lc. 8.9-15)

10 Tuuⁿmi ní discipulos ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús: ¿De'ε cáávā chí ndúúccū ejemplos ngi'cueeⁿ ní 'iiⁿyāⁿ?

11 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chíi yā discipulos yeⁿ'ē yā: 'Áā ndís'tií nūuⁿ ndaācā chicadiínuuⁿ ní dendu'ū chí canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā ná va'ai chεeti nguuví, naati tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguée canée chí cadíínuuⁿ yā. 12 'Iiⁿyāⁿ chí véé yeⁿ'ē yā Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá cuuvi yeⁿ'ē yā. 'Iiⁿyāⁿ chí nguée véé yeⁿ'ē yā, 'áará chí dúú'ví nūuⁿ chí nadacadiínuuⁿ yā chí véé yeⁿ'ē yā chuū ní Ndyuūs ndivií yā yeⁿ'ē yā. 13 Cáávā chíⁿ chí ngaⁿ'á ngií 'iiⁿyāⁿ ndúúccū ejemplos caati inaaⁿ yā naati n'gεetinée yā tan'dúúccā chí nguée inaaⁿ yā. Ní n'giindiveéⁿ yā naati n'gεetinee yā tan'dúúccā chí nguée n'giindiveéⁿ yā ndíi nguée ndúú tuumicadiínuuⁿ yā. 14 Ní 'íccú cuuvi cuaacu yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chíⁿ chí caⁿ'a profeta Isaías ndii cuááⁿ vmḡaaⁿ taachi caⁿ'a yā 'túccā ní canée nguūⁿ na libro yeⁿ'ē Ndyuūs:

Ndúúccū veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā ní nguεε tuumicadiínuuⁿ yā; ní snaaⁿ yā ní nguée ca'a yā cuenta yeⁿ'ē.

15 Caati staava yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní chεechi. Ndúúccū veéⁿ yā n'giindiveéⁿ yā naati nguée

tuumicadiínuuⁿ yā n'daācā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'gaadi yā nduutinaaⁿ yā caati nguéé snaaⁿ yā ndúúcu nduutinaáⁿ yā; ní nguéé 'caandiveéⁿ yā ndúúcu veéⁿ yā, ndii nguεε ndúú ituumicadiinúuⁿ yā ndúúcu staava yeⁿ'é yā, ndii nguéé ndúú ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā chí 'úú cuuyí nadich'εεcú nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

16 De'ε chúucā n'dai ndís'tiī ti véé nduutinaaⁿ ní chí inaaⁿ nī ní veéⁿ nī chí n'giindiveéⁿ nī. 17 Ti cuaacu níⁿnyúⁿ 'úú Jesús ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chí neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ profetas ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai neⁿ'é yā snaaⁿ yā chíⁿ chí ndís'tiī inaaⁿ nī naati nguéé n'diichi yā. Neⁿ'e yā 'caandiveéⁿ yā chíⁿ chí ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī naati nguéé chí'iindiveéⁿ yā.

18 'Caandiveeⁿ ndís'tiī ejemplo yeⁿ'e saⁿ'ā chí ngiīnū ndaata. 19 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē va'ai chεεti nguuví ní nguéé ituumicadiínuuⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúca duutu ndaata chí chiya cuaaⁿ cyúúni. Ndaa yááⁿnguiinūⁿ ní sta'a sa nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chí canéé na staava yeⁿ'é yā. 20 Ndaata chí chiya nguaaⁿ tuū ní tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní taachí n'giindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ ní yeenú n'dai yā, 21 naati nguéé 'áamá cānee na staava yeⁿ'é yā ní nguéé 'nááⁿ tiempo cūnee. Taachí n'géenu yā ngií ti 'iiⁿ'yāⁿ cán'daa yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávⁿ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, tuu'mí nūⁿ diví yā nduudu miiⁿ ní nguéé canéé na staava yeⁿ'é yā. 22 Ndaata chí chiya nguaaⁿ yááⁿ ní tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí chí'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ naati neⁿ'e cá yā nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí cūú ndúúcu chí véé. Ní nginche'éi yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní vaadi 'cuiica miiⁿ di'vaachí yeⁿ'ē nduudu

miiⁿ ní diiⁿ chí nguéé dichíⁿvē nduudu miiⁿ na vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 23 Ndaata chí chiya na yáⁿ'āa n'dáacā chíⁿ chí tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní tuumicadiinúuⁿ yā ní i'téenu yā nduudu miiⁿ. Ní n'daācā idiīⁿ yā. Ní nduudu miiⁿ tan'dúúca chí chíⁿ'aama ciento yeⁿ'ē o chí chíⁿ 'iīnū nguεεcu yeⁿ'ē o chí chíⁿ ndiicú ndiichi yeⁿ'ē. 'Tíicā chí cosecha yeⁿ'ē nduudu miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'é yaātā chí nguéé n'daācā chí véé nguaaⁿ trigo

24 Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngií yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuuví ndís'tiī táamá ejemplo. Ní caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē na va'ai chεεti nguuví ní tan'dúúca 'áamá saⁿ'ā chí ngiīnū sa ndaata yeⁿ'e trigo chí n'daācā na campo yeⁿ'ē sa. 25 Taachí mozos cyaadu sa, tuu'mí ní saⁿ'ā chí enemigo yeⁿ'ē sa ndaā sa ní chíinū sa 'daaⁿ'nuⁿ trigo na campo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ nguaaⁿ trigo chí n'daācā miiⁿ, ní cūnaⁿ'a sa. 26 Taachí can'daa yaata yeⁿ'ē ní chíⁿ trigo, tuu'mí ní can'daa nguuví 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ. 27 Tuu'mí ní mozos chí idiīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ na campo miiⁿ ndaa sa nanááⁿ saⁿ'a chí 'iivi yeⁿ'e campo miiⁿ ní caⁿ'a sa chíⁿ sa 'iivi: N'diī Señor, ¿'áá nguéé chíinū ndaata yeⁿ'e trigo chí n'daācā na campo yeⁿ'e nī? ¿Tíí chíicā ndaata 'daaⁿ'nuⁿ trigo? 28 Saⁿ'ā 'iivi miiⁿ ní caⁿ'a sa chíⁿ sa mozos chí idiīⁿ ntiīⁿnyuⁿ: 'Áamá saⁿ'ā enemigo yeⁿ'é niinū sa. Mozos ní caⁿ'a sa chíⁿ sa 'iivi sa: ¿'Áá neⁿ'e nī chí caⁿ'a 'nū ní tiicu 'nū yaātā miiⁿ chí nguéé n'daācā? 29 'Iivi miiⁿ ní caⁿ'a sa chíⁿ sa mozos chí idiīⁿ ntiīⁿnyuⁿ: Nguéé tiicú di 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ caati cuuví tiicú ntúuⁿ di trigo chí n'daācā miiⁿ. 30 Caⁿ'a di lugar chí dáámá 'cuiita ndíi taachi ndaa tiempo yeⁿ'e cosecha miiⁿ, tuu'mí ní 'úú caaⁿ'máⁿ cuuví 'iiⁿ'yāⁿ chí 'caacá yā trigo miiⁿ chí 'caacá

yā vmnáánⁿ vmnaaⁿ 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ ní dichiihí yā caadi ticuaá ní 'neeⁿ yaⁿa yā. 'Cuiinu maaⁿ ní nandéε yā trigo miiⁿ ní 'cuí yā chεeti díinūⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'ē yiiwē ntí'yāa

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Táámá ejemplo Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā na va'ai chεeti nguuví ní tan'dúúca 'aama nduutí yeⁿ'e yiiwē ntí'yāa chí 'áámá saⁿ'ā staⁿ'ā sa ní chíinū sa na yáⁿ'āa yeⁿ'ē sa. ³² Ndaata yiiwē ntí'yāa 'cūū ní 'liiⁿ ca nguéé ti tanducuén^{'ē} ndaata. Taachí n'giita yaātā miiⁿ, tuu^{'mi} ní ch'εεε ca chí cuuvi tanáⁿ'ā yaātā. Ní chíi yáⁿ'á. Ní ndaá 'yáádá yeⁿ'ē nanguuvi ní din'dái tī 'dεεε tī na dúuⁿ'nē yáⁿ'á miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'e levadura yeⁿ'e pan

(Lc. 13.20-21)

³³ Táámá ejemplo Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'ē na va'ai chεeti nguuví ní tan'dúúca 'áámá táán levadura yeⁿ'e pan. 'Áámá n'daataá sta'a tá levadura miiⁿ ní chistaⁿ'ā tá nguaaⁿ 'iinū medida yeⁿ'e harina ndíi chí nan'guiita tanducuén^{'ē} yaächí yeⁿ'ē.

Chuū chí ngaⁿ'ā Jesús miiⁿ ndúúcu ejemplos

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Tanducuén^{'ē} chuū ngi'cueeⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcu ejemplos. Ní nduuti chí nguéé ndúúcu ejemplos yeⁿ'e chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cuū, nguéé ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ³⁵ Ní 'iicu cuuvi cuaacu chí caⁿ'a profeta ndii cuáán vmnaaⁿ taachí caⁿ'a yā 'túúca. Ní canéé nguūⁿ ná libro yeⁿ'é Ndyuūs 'túúca:

Caaⁿ'máⁿ ndúúcu ejemplos. Ca'cueén dendu'ū chí canúúⁿ n'de'ei ndíi taachí Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chí neⁿ'e caaⁿ'mān ejemplo yeⁿ'e trigo

³⁶ Tuu^{'mi} ní Jesús yaa^{'vi} yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cunaⁿ'á yā na vaacú yā. Jesús ntúūⁿ cunaⁿ'a yā ní sndaa yā 'áámá va'ai. Discípulos yeⁿ'e yā nndaa yā nanáán Jesús, ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'díi, Jesús, ca'cuééⁿ ní chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ ejemplo yeⁿ'e 'daaⁿ'nuⁿ trigo chí véé nguaaⁿ trigo na campo.

³⁷ Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngiinu ndaata chí trigo chí n'dáacā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs. ³⁸ Campo miiⁿ ní tan'dúúca iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndaata chí n'dáacā miiⁿ ní tan'dúúca nducyáacá 'iiⁿ'yāⁿ chí daiya Ndyuūs ní yeⁿ'ē naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā. Yaātā yeⁿ'e ndaata chí nguéé n'daācā ní tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'daācā idiíⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí daiya yáán'guiinūⁿ. ³⁹ Saⁿ'ā chí chíinū sa 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ ní tan'dúúca maāⁿ yáán'guiinūⁿ. Ní cosecha yeⁿ'ē miiⁿ ní tan'dúúca chí 'cuiinu iⁿ'yeeⁿdí. Saⁿ'ā s'eeⁿ chí ita'a sa cosecha miiⁿ ní tan'dúúca ángeles. ⁴⁰ Tan'dúúca chí tíicú yā 'daaⁿ'nuⁿ trigo ní nadidáámá yā ní 'neeⁿ yaⁿ'a yā, 'tíicā cuuvi tiempo taachí 'cuiinū iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁴¹ Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs ní dichó'o yā ángeles yeⁿ'e yā chí nadidáámá yā 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'ē naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā. Niicú tun'dáa yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā chí náⁿ'a yā idiíⁿ nuuⁿndí yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí idiíiⁿ chí nguεε n'daācā. ⁴² Ní cu'nuúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ na nguuchí yaⁿ'ā. Míiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuεεcú yā ní che'e 'diiⁿ'yúⁿ yā. ⁴³ Tuu^{'mi} ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dái nanáán Ndyuūs cuuvi dεεvé yā ngii tan'dúúca 'yáⁿ'ā taachí 'āā snée yā naachí Ndyuūs Chiidá yā ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi. Ndís'tíi chí véé veéⁿ ní 'caandiveéⁿ ní nduudu yeⁿ'ē.

Ejemplo yeⁿ'e vaadī 'cuiica chí canúúⁿ n'de'ei

⁴⁴ Caⁿ'a ca Jesús miiⁿ táámá ejemplo: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē va'ai chεeti nguuvi ní tan'dúú^{cā} vaadī 'cuiica chí canúúⁿ n'de'ei na 'áámá campo. 'Áámá saⁿ'ā ní ndaācā sa vaadī 'cuiica miiⁿ ní cunuuⁿ n'dé'ei ntúūⁿ sa lugar miiⁿ. Yeenú taavi sa. Cunaⁿ'a sa ní n'diicui sa tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'ē sa ní cuái sa campo miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'ē 'áámá perla chí yaⁿ'ai taavi chíiⁿvē

⁴⁵ 'Tiicá ntúūⁿ. Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi ní tan'dúú^{cā} 'áámá saⁿ'ā chí n'diicui sa chí in'nuuⁿ sa perlas chí yaⁿ'ai taavi chíiⁿvē. ⁴⁶ Taachí ndaācā sa 'áámá perla chí n'dεεvéé ní yaⁿ'ai taavi chíiⁿvē, tuu'mi ní cuinaⁿ'ā sa ní n'diicui sa tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'ē sa ní cú cuai sa perla miiⁿ.

Yeⁿ'e ejemplo yeⁿ'e yaānā

⁴⁷ 'Tiicá ntúūⁿ. Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi ní tan'dúú^{cā} 'áámá yaānā chí saⁿ'ā n'gaa nuúⁿ sa na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní ita'āa nducuéⁿ'ē naaⁿ 'yaācā. ⁴⁸ Taachí 'āā ndiituú yaānā miiⁿ, intun'dáa yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ. Ní n'daaviyai yā ní nan'guaáⁿ yā 'yáacā chí n'daācā. N'gīi yā 'iiti 'cuéétεε. Ní 'iiti chí nguéé n'dáacā miiⁿ nginngée yā 'iiti. ⁴⁹ 'Tíicā cuuvi taachí 'cuiinū in'yeeⁿdí 'cūū. Nandaā ángeles ní tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguεε n'dáacā idiíⁿ yā. ⁵⁰ Ní 'cuíi yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'daācā ná nguuchi yaⁿ'ā. Míiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cuεcú yā ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ché'é 'diiⁿ'yuⁿ yā.

Ejemplo yeⁿ'ē vaadī 'cuíicá ngai ndúú^{cū} chí ndiicúū

⁵¹ Jesús tinguuuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá tuumicádíinuⁿ ndís'tiī

tanducuéⁿ'e dendu'ū chí 'túú^{cā}? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'guεcútaⁿ'a yā: 'Tíicā Señor.

⁵² Jesús ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Áámá 'aama maestro yeⁿ'ē ley chí'neeⁿ yā yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi, maestro miiⁿ ní cuuvi yā tan'dúú^{cā} 'áámá patrón chí véé vaadī 'cuiica yeⁿ'e sa na va'ai yeⁿ'ē sa. Ní deenu sa táacā tun'dáa sa yeⁿ'e vaadī 'cuiica yeⁿ'ē sa dendu'ū cosa chí ngai ndúú^{cū} cosa chí ndiicúū.

Jesús canee yā na yāāⁿ Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Taachí Jesús miiⁿ chí'ínú caⁿ'a yā nduudu 'cūū, cueⁿ'é yā yeⁿ'ē miiⁿya. ⁵⁴ Ní ndaá yā yāāⁿ vaacú yā chí nguuvi Nazaret ní ngí'cueeⁿ yā yaācū sinagoga miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cheⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e chí chí'cueeⁿ Jesús. Ní ngaⁿ'a yā: ¿Tíi ndiicaá vaadī déenu yeⁿ'ē saⁿ'á 'cūū? ¿Táacā cuuvi díiⁿ sa vaadī n'giinu chí idiíⁿ sa? ⁵⁵ Sáⁿ'a 'cūū chí daiya 'vi-ichiyáⁿ'ā ní María nguūvi chεecu sa. Ní 'dínū sa ní Jacobo, ndúú^{cū} José, ndúú^{cū} Simón, ndúú^{cū} Judas. ⁵⁶ VÍ'i ntúūⁿ sa snee yā ndúú^{cū} yú. ¿Tíi ndiicaá tanducuéⁿ'ē vaadī deenú 'cūū chí ngí'cuééⁿ sa? ⁵⁷ Ní cáavā chuū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ cuncná caⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ, ní nguéé i'téenu yā yeⁿ'e yā. Naati Jesús ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Nguéé véé mar 'áámá profeta chí candεε nduudu yeⁿ'ē Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yāāⁿ vaacú yā ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā dinéⁿ'e yā profeta miiⁿ.

⁵⁸ Jesús miiⁿ nguéé neené n'deēe vaadī n'giinu díiⁿ yā miiⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé s'téenu yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ.

14

Ch'iiⁿ'núⁿ yā Juan chí n'geédínuūⁿnīⁿ

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

¹ Tiempo 'cūū saⁿ'a rey Herodes, chí gobernador yeⁿ'e yáⁿ'ā Galilea,

ch'iindiveen sá tan'dúúccā chi 'ii'yān nga'n'a yā ye'n'e Jesús miiⁿ.
 2 Ní rey miiⁿ ca'n'a sa chíi sa mozos ye'n'e sa: Sán'ā Jesús 'cūū ní Juan chí ngēdínuūⁿnī chí nnduuchi sá ye'n'e nguaaⁿ tiná'n'ā. Ní cáávā chuū véé poder ye'n'e sa chí idiīⁿ sa vaadi n'giīnu.

3 Rey Herodes miiⁿ ní 'ii'yān chí ca'n'a ntii'nyúⁿ yā chí soldados sta'a sa Juan miiⁿ ní cāchiichí sa Juan ndúúccū cadenas ní chi'nuuⁿ sa Juan vácūū. 'Tíicā díīⁿ rey miiⁿ cucáávā n'daataá ye'n'e yā chí ngu-uvi Herodías ti vmnááⁿ vmnaaⁿ n'daataá miiⁿ ní n'daataá ye'n'e Felipe chí 'díīnu rey miiⁿ. Ní divíi rey miiⁿ tá'n'ā miiⁿ ye'n'e Felipe.
 4 'Tíicā díīⁿ rey ndúúccū Juan chí ngēdínuūⁿnī ti Juan miiⁿ nga'n'a sá ngii sa Herodes miiⁿ chí tan'dúúccā chí nga'n'a na ley, nguéé canee chí cuuvi n'daataá ye'n'é yā n'daataá miiⁿ.

5 Rey Herodes miiⁿ ní ne'n'e yā 'caan'nuⁿ yā Juan miiⁿ, naati 'va'á yā 'ii'yān ye'n'e yáāⁿ miiⁿ; ti 'ii'yān s'eeⁿ ní s'téenu yā chí Juan miiⁿ ní 'ii'yān profeta chí dich'óⁿ Ndyuūs.
 6 Taachí 'ii'yān díīⁿ yā 'viicu ye'n'e cumpleaños ye'n'e Herodes miiⁿ, n'daataá 'líīⁿ daiya tá'n'ā Herodías miiⁿ nde'ei tá naavta'n'ā ye'n'e 'ii'yān s'eeⁿ. Ní rey Herodes miiⁿ ní chíi yeenú yā chí nde'ei tá ní ca'n'a yā: 7 Díi, n'daataá 'líīⁿ. 'Úú nga'n'á ndúúccū nduudu, “por Dios”, chí teé díi 'āā de'é nūūⁿ chí ne'n'e dí.
 8 Chεεcu tá ní ca'n'a yā chíi yā n'daataa 'líīⁿ miiⁿ de'ē chí caaca tá. Ní n'daata 'líīⁿ ca'n'a ta chíi tá rey miiⁿ: N'díi rey, téé nī 'úú tíiⁿ Juan chí ngēdínuūⁿnī cu'nuúⁿ cheeti 'áámá cu'u.

9 Tuu'mi ní rey Herodes miiⁿ s'neeⁿ ndaachii yiīnú yā; naati rey miiⁿ caati 'āā ca'n'a yā ndúúccū nduudu, “por Dios”, ní ch'iindiveeⁿ 'ii'yān chí snée yā ndúúccū yā na mesa miiⁿ, ca'n'a yā chí 'āā ca'a núúⁿ yā chíiⁿ chí ngiica tá'n'ā miiⁿ.

10 Ca'n'a ntii'nyúⁿ yā chí 'caātā daandu Juan chí ngēdínuūⁿnī chí canúūⁿ sa vácūū. 11 Ní ndεε sa tíiⁿ yā miiⁿ sn'núúⁿ cheeti cu'u ní ca'a sa n'daata 'líīⁿ miiⁿ. Ní tá'n'ā miiⁿ ní ca'a tá chεεcu tá.

12 Tuu'mi ní discípulos ye'n'e Juan chí ngēdínuūⁿnī ndaá yā ní sta'á yā cuerpo ye'n'e Juan miiⁿ ní ch'iichi yā. Ní che'n'e yā chíi yā Jesús miiⁿ tan'dúúccā chí chíi.

Jesús ca'á yā che'e nyu'u mil 'ii'yān

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Taachí Jesús miiⁿ ch'iindiveeⁿ yā chuū, cueⁿ'é yā ní sndáa yā na 'áámá barco, ní cueⁿ'e yā na 'áámá lugar cueti naachi nguéé 'ii'yān. Taachí 'ii'yān s'eeⁿ ch'iindiveeⁿ yā chuū, can'dáa yā ye'n'e yáāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúccū Jesús. 14 Ní taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā ná barco miiⁿ, n'diichí yā ndeēe n'dái 'ii'yān, ní nnee ya'ai 'iinu yā 'ii'yān s'eeⁿ. Ní díīⁿ yā chí nduūvā ye'n'é 'ii'yān chí ngítā chí ndaā ndúúccū 'ii'yān chí candεε yā 'ii'yān s'eeⁿ. 15 Ní taachí 'āā chíinu discípulos ye'n'e Jesús miiⁿ ndaá yā nanááⁿ Jesús ní ca'n'a yā chíi yā 'ii'yān: 'Āā chí chíiⁿū maan, ní 'muuⁿ nguéé n'gεεtinéé 'ii'yān. Yaa'ví nī 'ii'yān s'tíi chí ca'n'á yā cuááⁿ na yáāⁿ n'gaiyāā ní cuái yā chí che'e yā.

16 Jesús ca'n'a yā chíi yā discípulos: 'Ii'yān s'tíi nguéé cánéé chí ná'n'a yā. Ndí's'tíi ca'a nī chí che'e yā.

17 Discípulos ní ca'n'a yā: Nguéé tunééⁿ chí che'e yā. Dámāāⁿ nyu'u panes ndúúccū na 'uūvī 'yaācā véé.

18 Jesús ca'n'a yā chíi yā discípulos: Candéε nī panes ndúúccū 'yaācā 'muuⁿ.

19 Cuayiivi ní Jesús chíi yā 'ii'yān s'eeⁿ chí ch'εεté yā ná yaātā miiⁿ. Jesús ní sta'á yā nduu nyúⁿú panes miiⁿ ndúúccū 'uūvī 'yaaca ní n'diichí yā nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs Chiidá yā. Cuayiivi ní ndeēe yā panes ní ca'a yā

discípulos ye'e yā. Discípulos miiⁿ ní ca'a yā 'ii'yāⁿ chí snéé miiⁿ.
 20 Nducyaáacá yā che'e yā ní chiitu 'ii'yāⁿ. Ní discípulos nān'guaáⁿ yā chí nángaāva panes ye'e miiⁿ ndúúcu 'yaācā miiⁿ ní chiitu tá ndiichúúví 'cuεētēε. 21 'Ii'yāⁿ chí che'e miiⁿ nyu'u mil ngii yā, ndii nguéé chiduūche n'daataá, ndii nguéé ndúú da'caīyā ra.

Jesús ngiicá yā cuááⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnī'yáⁿā
 (Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Cuayiivi ní Jesús ca'a yā chii yā discípulos ye'e yā chí cundaa yā na barco ní ca'ná yā táámá 'díituú nuūⁿnī'yáⁿā, 'naaⁿ chí Jesús miiⁿ diiⁿ yā despedir ye'né 'ii'yāⁿ. 23 Jesús diiⁿ yā despedir ye'né 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní divii yā ye'e yā ní cuchεε yā na 'áámá yiicū ní ca'angua'á yā. Taachí chii 'da'a, 'āā dámaaⁿ Jesús cané yā miiⁿ. 24 Barco miiⁿ ní 'āā cánduū naavtaⁿā ye'né nuūⁿnī'yáⁿā miiⁿ naachi olas ye'e nuūⁿnī miiⁿ ne'né 'cuuchii na yaānūu ye'e nuūⁿnī miiⁿ. 'Yúúné ní ngeēnū taaⁿ ní diitu n'dái n'ge'né na barco miiⁿ. Ní barco miiⁿ nguéé ngii ngiicá. 25 Taachi 'da'a ca táámá nguuvi tan'dúúcā n'gεεcu cuūⁿ o n'gεεcu nyu'u, Jesús ndaá yā nanááⁿ discípulos ní ngiicá yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnī'yáⁿā miiⁿ. 26 Taachí discípulos ní n'diichi yā Jesús miiⁿ chí ngiicá yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnī'yáⁿā miiⁿ ní dii'yá yā chii. Ní chista'a vaanicadiinūu ye'né yā. Ní 'cai yā: Chuū ní 'áámá bulto. Ní ca'ná yā ndúúcu vaadi 'va'a.

27 Cuayiivi miiⁿ ní Jesús yaa'ví yā discípulos ní ca'a yā: Ndís'tií cúúví ditiinú nī caati 'úú. Nguéé di'va'á nī.

28 Tuu'mi ní Pedro nán'guεεcútaⁿ a sa ní ca'a sa: N'dií Señor, ndúúti chí n'dií caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyúⁿ nī chí ca'ná naachi canee nī ní caacá cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnī'yáⁿā.

29 Jesús miiⁿ ní ca'a yā chii yā: Pedro, cuchí di. Pedro miiⁿ ní nan'dáa sa na barco miiⁿ ní tucá'a sa ngiica sa cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnī miiⁿ. Ní cueⁿē sa naachi canéé Jesús miiⁿ. 30 Taachí Pedro miiⁿ n'diichi sa 'yúúné taaⁿ miiⁿ di'vá'a sa ní 'āā tucá'ā chεεchi sa nguaaⁿ nuūⁿnī miiⁿ. Tuu'mi ní 'cái yiicu sa ní ca'a sa: Señor, nadanguáⁿai nī 'úú.

31 Hora míⁿ nūuⁿ, Jesús miiⁿ n'doó yā ta'a yā ní sta'á yā ta'a Pedro ní ca'a yā chii yā Pedro: Dii sa'ná chí dúú'vī i'téenu di, ¿de'ē cúúví chí nadi'uúvī di staava ye'né di ní nguéé i'téenu di?

32 Ní taachí Jesús ndúúcu Pedro sndáa yā na barco miiⁿ, canee 'diiⁿ 'yúúné míⁿ. 33 Tuu'mi ní discípulos chí snúuⁿ yā na barco miiⁿ ní ndaá yā nanááⁿ Jesús ní s'téenu yā 'ii'yāⁿ. Ní ca'a yā: N'dií Jesús, cuacu níⁿnyúⁿ chí Daiya Ndyuús n'dii.

Jesús diiⁿ yā chí nduuvā ye'né 'ii'yāⁿ ye'né yáⁿā Genesaret
 (Mr. 6.53-56)

34 Tááchí ch'iinu cho'ó yā táámá lado ye'né nuūⁿnī'yáⁿā miiⁿ ní ndaá yā na yáⁿā Genesaret. 35 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ye'e yáⁿā miiⁿ taachí tuumicádínuuⁿ yā chí Jesús canéé yā miiⁿ, tuu'mi ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ca'ná yā ní chii yā 'ii'yāⁿ ye'né núúⁿmáⁿ cuaaⁿ yáāⁿ n'gaiyāá chí snéé niiⁿnuúⁿ chí Jesús canéé yā miiⁿ. Níicú 'ii'yāⁿ s'eeⁿ cándéε yā nducyaaca 'ii'yāⁿ chí ngiita yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. 36 Ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ di'cuítu yā Jesús miiⁿ chí 'cuáaⁿ yā chí 'ii'yāⁿ s'eeⁿ tuu'ví yā naachi n'détií ye'né catecaí yā. Ní nducyaaca 'ii'yāⁿ chí tuu'ví yā catecai Jesús miiⁿ ní nduuvā ye'né yā.

15

Ye'né chí diiⁿ chí vεε nuuⁿndi ye'né 'ii'yāⁿ
 (Mr. 7.1-23)

1 Tuu'mi ní duu'vi maestros chí ngi'cueeⁿ ley ndúúcu 'iiⁿyāⁿ fariseos chí chiicá yā yāⁿ Jerusalén ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ: 2 ¿De'ē cúúví chí discípulos yeⁿ'e nī nguéé díiⁿ yā tan'dúúca costumbre yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ ndiicúú? ¿De'ē cúúví chí nguéé inaaⁿnu yā ta'á yā taachi 'āa cuéé che'e yā pan?

3 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē cúúví chí ndís'tiī ní nguéé díiⁿ nī tan'dúúca chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs ní díiⁿ nī tan'dúúca costumbre yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ ndiicúú? 4 Ti Ndyuūs ní ca'á yā ley yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: Díiⁿ nī honrar chiidá nī ndúúcu cheεcú nī. 'Iiⁿyāⁿ chí nguéé n'dáacā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chiidá yā o yeⁿ'e cheεcú yā ní 'cuūvi yā. 5 Naati ndís'tiī ní ngaⁿ'a nī chí 'āa du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā chíidá yā ndúúcu cheεcú yā 'tíicā: Nducuéⁿ'ē chí teé n'diī maaⁿ ní ca'á lado yeⁿ'é Ndyuūs caava ofrenda yeⁿ'e yā. 6 'Iiⁿyāⁿ 'āa ntéé idiīⁿ yā chí neⁿ'é yā chíida yā ndúúcu cheεcú yā. 'Tíicā caavā costumbre yeⁿ'é nī díiⁿ nī chí 'āa ntéé idichíⁿvē ley yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e yú. 7 Ndís'tiī 'uūvī naaⁿ 'uuvi cheendi nī. N'daācā caⁿ'a profeta Isaías miiⁿ yeⁿ'é nī taachi caⁿ'a sa ndíi vmaⁿ ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíica:

8 'Iiⁿyāⁿ s'uun ní i'téenu yā 'úú ndúúcu nduudu yeⁿ'e yā, naati staava yeⁿ'é yā yaⁿ'ai canee yeⁿ'e 'úú.

9 Nguéé de'ē veε dichíⁿvē chí i'téenu yā 'úú, caati chí ngi'cueeⁿ yā ní ley yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé yeⁿ'é Ndyuūs.

10 Jesús n'gai yā n'dee n'dái 'iiⁿyāⁿ chí ndaa yā nanáaⁿ yā. Ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Caandivéⁿ nī ní tuumicadínuuⁿ nī. 11 Nguéé tanducuéⁿ'ē chí

nge'e saⁿ'ā chí ndaā cheendi saⁿ'ā idivaatí saⁿ'ā naati nduudu chí ican'daā cheendi saⁿ'ā, chíⁿ chí díiⁿ chí véé nuūⁿndi yeⁿ'e saⁿ'ā.

12 Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e Jesús ndaá yā nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā chí yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá nguéé déenu nī chí 'iiⁿyāⁿ fariseos taachi chí'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū ndu- uvi taáⁿ yā?

13 Naati Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Taanduvéé yaāta chí nguéé chíichi Chiidá chí canéé yā na va'ai cheεti nguuvi canee chí tíicūu ndii díi'yú. 14 'Áa s'nééⁿ rá 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ chí ngeuenááⁿ chí candéε yā táamá 'iiⁿyāⁿ chí ngeuenááⁿ ndúúcu yā. Nduuti chí 'áamá 'iiⁿyāⁿ chí ngeuenááⁿ candéε yā táamá 'iiⁿyāⁿ chí ngeuenááⁿ ndúúcu yā, nduu 'uuví yā cungeé nuūⁿ yā na yíivi yáⁿ'ān.

15 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chíi sa Jesús miiⁿ: Cúúví nī nús'uu de'ε néⁿ'é caāⁿ'māⁿ ejemplo 'cūū.

16 Jesús caⁿ'a yā: ¿'Áá 'tiicá ntúūⁿ nguéé ituumicadínuuⁿ nī? 17 ¿'Áá nguéé ituumicadínuuⁿ nī chí tanducuéⁿ'ē chí indaā cheendi saⁿ'ā ngeⁿ'e cheεti sa ní cungeé cuaaⁿ chuva'āi? 18 Naati nduudu chí ican'daa cheendi sa chí níngiica na staava yeⁿ'e sa, chuū idiīⁿ chí véé núúⁿndi yeⁿ'e sáⁿ'ā. 19 Caati yeⁿ'e na staava yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ ngiicá dendú'ú chí nguéé n'dáacā chí inadícadínuuⁿ yā. Chuū ní inadícadínuúⁿ yā yeⁿ'e chí 'caāⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿyāⁿ, ndúúcu yeⁿ'e chí caⁿ'á yā ndúúcu isan^{'ā} o n'daataá chí nguéé yeⁿ'e yā, ndúúcu chí n'diichi yā 'aama saⁿ'ā o n'daataá chí duuchí vi'i, ndúúcu yeⁿ'e chí ididuucú yā, ndúúcu yeⁿ'e chí testigo yā ní caaⁿ'māⁿ yā nduudu yaadi, ndúúcu yeⁿ'e chí caaⁿ'maⁿ taáⁿ yā contra yeⁿ'e Ndyuūs. 20 Dendú'ú 'cūū chí idiīⁿ

chi véé nuuⁿndi yeⁿ'ē sa naati chi che'e sa taachi ngu^éé naaⁿnú sa ta'a sa, chiiⁿ ní ngu^éé idinuuⁿndi sa.

Yeⁿ'e áámá n'daataá chi ngu^éé yeⁿ'e ndaata Israel ní i'téenu tá Jesús (Mr. 7.24-30)

²¹ Jesús chiicá yā yeⁿ'ē yāⁿ miiⁿ ní cueⁿ'e yā na yāⁿ'āa yeⁿ'e Tiro ndúú^cú Sidón. ²² Cuiⁿ'díichí nī. 'Áámá n'dáátā yeⁿ'e yāⁿ'āa Canaán chí can'daā tá yeⁿ'e yāⁿ vaacu tá. N'gaī yiicu tá ní ngaⁿ'a tá ngii tá Jesús miiⁿ: N'diī Señor chi Daiya David, nnéé ya'ai iinu nī 'úú. 'Áámá espíritu yeⁿ'e yāⁿ'n'guinūⁿ idindú'ú taaví táⁿ'ā daiyá.

²³ Jesús ngu^éé nan'gu^éé^cútaⁿ'a yā yeⁿ'ē tá. Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'ē Jesús miiⁿ ndaá yā nanáⁿ yā ní di'cuí^utu yā Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Jesús, diiⁿ nī despedir yeⁿ'ē ta ti táⁿ'a 'cūú ní n'gaī tá cūchiitá cuaaⁿ daami yú.

²⁴ Jesús nan'gu^éé^cútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Dendyuūs dicho'ó yā 'úú cucáá^v 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel chí tan'dúú^cā 'iiti cuūchí chí nindái, 'tiicá yā.

²⁵ Tuu'mi ní taⁿ'ā miiⁿ ndaā ta nanáⁿ Jesús ní chiintīⁱ'ya tá ní caⁿ'a tá chii tá 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Señor, cunneé nī 'úú.

²⁶ Jesús miiⁿ ní nan'gu^éé^cútaⁿ'á yā yeⁿ'ē tá ní caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā: Ngu^éé n'daācā chí diví pan yeⁿ'ē daiyá 'nū ní ca'á chí che'e 'yaānā.

²⁷ Táⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā ta: 'Tíicā Señor, naati 'yāanā miiⁿ ngé'e tī yeⁿ'ē cheeyé^e chí ngéé yeⁿ'ē na mesa yeⁿ'ē 'iiví tī.

²⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'gu^éé^cútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā: Diī n'daataá, dé'e chúú^cā ch'εετε vaadī i'téenu yeⁿ'ē di. Cuuví ndúú^cu di tan'dúú^cā chí neⁿ'ē di. Daiya tá miiⁿ ní hora miiⁿ nūⁿ nduuva yeⁿ'ē ta.

Jesús idiⁿ yā chí nduū^vā yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿ'yāⁿ

²⁹ Jesús chiicá yā yeⁿ'ē yāⁿ'āa miiⁿ ní ndaá yā 'diituú nuūⁿ'nī'yāⁿ'ā Galilea. Cuayiivi ní cuchéé yā ná yiicū miiⁿ ní ch'iindi yā. ³⁰ Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá niiⁿnuúⁿ yā nanáⁿ Jesús miiⁿ ní ndéé yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaā yó'ōo, ndúú^cú 'iiⁿ'yāⁿ chí ngueenááⁿ, ndúú^cú 'iiⁿ'yāⁿ 'díi'mī, ndúú^cú 'iiⁿ'yāⁿ chí ló'ō tá'á yā o ca'a yā, ndúú^cú 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ chí véé cá tanáⁿ'ā ca'ai chí ndíi yā. Ní s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanáⁿ Jesús miiⁿ. Ní Jesús diiⁿ yā chí nduū^vā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ³¹ Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cheⁿ'e yiinū yā taachí n'diichi yā chí 'iiⁿ'yāⁿ 'díi'mī ní ngíi ngaⁿ'a, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ló'ō tá'á yā o ca'a yā nduuva yeⁿ'e yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ngu^éé ngii ngiicá, ngiica yā; ní 'iiⁿ'yāⁿ ngueenááⁿ, inaaⁿ yā; ní tucá'a yā caⁿ'a yā: De'ē chúú^cā ch'εετε Ndyuūs yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel.

Jesús ca'a yā chí che'e cuūⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ

(Mr. 8.1-10)

³² Jesús 'caí yā discípulos yeⁿ'é yā ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Ya'ái cáá^v 'iiⁿ'yāⁿ s'tíi ti 'āā 'iinū nguuví snéé yā nduucú ní 'muuⁿ ní ngu^éé de'ē vεε chí che'e yā. Ngu^éé neⁿ'é nadicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ chí ngu^éé che'e yā. 'Áátīi cuuví cúunu yā cuaaⁿ cyúúⁿi chí náⁿ'a yā.

³³ Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e yā caⁿ'a yā chí yā Jesús: ¿Tíi cáⁿ'a 'nū nguai 'nū pan chí n'dee n'dái chí ch'éé nducyaaca 'iis'tíi na lugar 'cūú naachi ngu^éé ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ?

³⁴ Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos: ¿'Áá 'yaaⁿ ca pan yeⁿ'é nī vεε? Discípulos caⁿ'a yā: Ndeēchē panes ndúú^cú n'duuví 'yaācā n'gaiyáá vεε.

³⁵ Jesús ca'a yā orden 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'cuεεté yā na yāⁿ'āa miiⁿ. ³⁶ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ndu'ū ndeēchē panes miiⁿ ndúú^cú 'yaācā miiⁿ. Ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáá^v panes miiⁿ. Ní n'dee yā

panes miiⁿ ní ca'a yā discipulos yeⁿe yā. Ní discipulos ní ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chí snéé miiⁿ. 37 Nducyááca yā che'e yā ní chiitu 'iiⁿ'yāⁿ. Discipulos ní nān'guaáⁿ yā chí nángaáva ní chitu tá ndeēchē 'cuéētē. 38 'Iiⁿ'yāⁿ chí che'e yā miiⁿ ní taanduu cuūⁿ mil ngii sáⁿā. Nguéé diduuche yā n'daataá ndí nguéé ndúú da'caiyā. 39 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cunaⁿá yā. Ní Jesús ndaá yā na barco miiⁿ ní cueⁿe yā na yáⁿāa yeⁿe Magdala.

16

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngiica yā vaadi n'giinu

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

1 'Iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos ndaá yā nanááⁿ Jesús chí neⁿe n'diichíneeⁿ yā Jesús. Ní chiica yā Jesús 'áamá vaadi n'giinu yeⁿe va'ai chēeti nguuvi.

2 Naati Jesús nan'guεcútaⁿa yā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa yā: Taachí ngii chíinū ní nanguuvi ní ndíí cuá'āa, ndís'tiī ní ngaⁿá nī chí n'dáacā díiⁿ tiempo. 3 Ní cuááⁿ ná nguεtyaaⁿ taachí meēⁿ ngíí cuá'áa, ndís'tiī ngaⁿa nī chí nguéé n'dáacā díiⁿ tiempo maaⁿ. Ndís'tiī 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí nī chí déenu ní de'ē chí cúúví yeⁿe nanguuvi naati nguéé tuumicadínuuⁿ nī de'ē chí cuuvi tiempo 'cūú ndúúcu señales chí inaaⁿ nī. 4 'Iiⁿ'yāⁿ chí cunncaā idiíⁿ yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ néⁿe yā snaaⁿ yā 'áamá vaadi n'giinu naati señal miiⁿ nguéé ndaāca yā. Dámaāⁿ cánéé señal yeⁿe profeta Jonás chí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ chí canéé nguuⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs. Jesús s'néⁿe yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿe yā.

Levadura yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ fariseos (Mr. 8.14-21)

5 Discipulos yeⁿe Jesús ndaá yā táamá lado yeⁿe nuūⁿnī'yáⁿá

ní chinaáⁿ yā chí cāndeε yā pan. 6 Jesús ca'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cundéε ndís'tiī cuidado yeⁿe levadura yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos ti levadura miiⁿ ní chíiⁿ chí chí'cueeⁿ yā.

7 Discipulos ní tuca'á yā caⁿa yā nguaaⁿ maaⁿ yā. ¿'Áa chí nguéé ndeε yú pan chíiⁿ chí 'túicā ngaⁿa yā?

8 Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā yeⁿe chí inadiciáinuūⁿ discipulos ní caⁿa yā chíi yā discipulos: ¿De'ē cúúví chí inadaciáinuūⁿ nī 'túúca na staaⁿ yeⁿe nī chí cáavā chí nguéé ndeε nī pan? Ndís'tiī ní dúú'víi i'téenu nī. 9 ¿'Áa nguéé ituumicadínuuⁿ nī, ndii nguεε ndúú inan'gaacú nī yeⁿe nyuⁿu panes chí che'e nyuⁿu mil saⁿá? nī ¿'áa n'deēε 'cuéētēε ca panes nángaáva? 10 ¿'Áa ndíí nguéé nduu inan'gaacú nī yeⁿe ndeēchē panes chí che'e cuūⁿ mil saⁿá? nī ¿'áa n'deēε 'cuéētēε ca panes nángaáva? 11 ¿De'ε cuuvi chí nguεε ituumicadínuuⁿ nī chí nguéé cáavā pan miiⁿ chí caⁿá chí cundeε nī cuidado yeⁿe levadura yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos?

12 Tuu'mi ní discipulos tuumicadínuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ nguéé caⁿa yā chíi yā chí discipulos nguéé cundeε yā cuidado yeⁿe levadura yeⁿe pan ti yeⁿe chí chí'cueeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos.

Pedro miiⁿ caⁿa sa nduudu cuaacu chí Jesús chí Cristo yā

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Jesús ndaá yā yeⁿe yáⁿāa yeⁿe Cesarea yeⁿe yáⁿāa yeⁿe Filipino ní itiinguuneéⁿ yā discipulos yeⁿe yā ní caⁿa yā: ¿Du'ú 'úú ngaⁿa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe 'úú chí Saⁿá chí Daiya Dendyuūs 'úú?

14 Discipulos ní caⁿa yā: Náⁿa yā ní ngaⁿa yā chí díí chí Juan chí chēdinuūⁿnī díí. Náⁿa yā ní

ngaⁿa yā chí díí chí profeta Elías miiⁿ díí. Níícú náⁿa yā ní ngaⁿa yā chí díí profeta Jeremías o 'āā du'ú nūⁿ profeta.

¹⁵ Jesús caⁿa yā chii yā discípulos: ¿Du'ú 'úú ngaⁿa ndís'tií?

¹⁶ Simón Pedro miiⁿ nan'guεεcútaⁿa sa ní caⁿa sa: N'dií ní Cristo chí Daiya Dendyuūs chí cánduuchí cueⁿe daāⁿmaⁿ.

¹⁷ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿe sa ní caⁿa yā: De'ε chúúcā n'dai díí Simón, daiya Jonás, tí 'úú nguéé chíⁿí díí ndii nguεε nduu táámá 'iiⁿyāⁿ, naati Chiidá chí canée yā ná va'ai chεeti nguuvi chíⁿí yā díí. ¹⁸ 'Úú ntúūⁿ ngaⁿá ngii díí chí díí ní nguuvi Pedro díí ní nguuvi dí neⁿe caaⁿmaⁿ tuūu. Ní vnaaⁿ 'áámá tuūu chíⁿéⁿé 'cūū chí neⁿe caaⁿmaⁿ Cristo, ní 'úú din'dai yaācū yeⁿé. Ní ndíí mar 'áámá poder yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ nguéé cuuvi din'nú'u tuūu miiⁿ. ¹⁹ 'Úú teé díí, Pedro, poder tan'dúúcā chí teé díí llaves yeⁿe va'ai chεeti nguuvi yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā 'tíicā díí. Ní tandu-cuéⁿé chí cachiichí dí na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuchiichi ntúūⁿ ná va'ai chεeti nguuvi. Ní tanducuéⁿé chí n'gúūⁿ dí na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'cuaāⁿ ntúūⁿ ná va'ai chεeti nguuvi.

²⁰ Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chí yā discípulos yeⁿe yā chí nguéé caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí Jesús miiⁿ chí Cristo yā.

Jesús caⁿa yā chí canee chí 'cuūvi yā

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ tucá'a yā chí'cueeⁿ yā discípulos yeⁿe yā. 'Úú cánéé chí caⁿá na yāāⁿ Jerusalén ní cánéé chí 'cueenu taaví cuuvi nééné n'deéé dendu'ú yeⁿé 'iiⁿyāⁿ ndiicū chí ngaⁿā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yaācū miiⁿ, ndúúcū chiiduú n'gεεtē, ndúúcū yeⁿe maestros yeⁿe ley. Cuayiivi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿnúⁿ yā 'úú. Ní 'cuūví. Ndiichi ndii 'íínú

nguuvi ní 'úú nduūchí yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā. ²² Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní cueⁿe sa ndúúcū Jesús 'áámá lado ní caⁿa sa chii sa Jesús: N'dií Señor, nguéé 'cuáaⁿ nī Ndyuūs 'iivi yú ndii mar 'áámá naaⁿ chí cuuvi chuū ndúúcū nī.

²³ Jesús nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿe Pedro miiⁿ ní caⁿa yā chí yā saⁿā: Diví dí nanaáⁿ, díí chí tan'dúúcā yááⁿnguiniūⁿ. Díí ní nguéé nadicádíínuuⁿ dí tan'dúúcā Ndyuūs nadicádíínuuⁿ yā tí nadicádíínuuⁿ dí yeⁿe dendu'ú yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

²⁴ Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chí yā discípulos yeⁿe yā: Nduuti chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ néⁿe yā caⁿá yā ndu-ucú, canée chí cu'neeⁿ maáⁿ yā tanducuéⁿé dendu'ú chí véé yeⁿe yā ní cuta'á yā cruz yeⁿe yā chí tan'dúúcā chí 'cueenu taaví yā cu-uvi cucáāvā 'úú. Ní 'íícú caⁿa yā nduucú. ²⁵ Tí nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí neⁿe yā nadanguáⁿai maáⁿ yā vida yeⁿe yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí dindaí yā vida yeⁿe yā cucáāvā 'úú ní nandaācā yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. ²⁶ ¿De'ε dichí'vε yeⁿe saⁿā ndúúti chí díí sa ganar nducuéⁿé chí véé núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí sa alma yeⁿe sa? ¿Áá n'deéé cuuvi nadí'vε sa 'áámá 'iiⁿyāⁿ cucáāvā alma yeⁿe sa? ²⁷ Naati 'úú chí Saⁿá chí Daiya Dendyuūs 'úú ní ndaá ndúúcū dεεvε chíⁿéⁿé Chi-idá chí canée yā na va'ai chεeti nguuvi. Ní ndaá ndúúcū ángeles yeⁿé. Tuu'mi ní 'úú díí chí nadí'vε ca'áámá ca'áámá yā tuunu tuunu ca chí ndíí yā. ²⁸ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngii ndís'tií chí véé náⁿa nī chí snée nī 'muuⁿ chí nguéé 'cuūvi nī taanduvéé ndíí snaaⁿ nī Saⁿa chí Daiya Dendyuūs ndaa sá chí caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe tandu-cuéⁿé.

17

Jesús n̄'dáa'n yā cuerpo ye'n'e maan
yā

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Chó'oo jaān nguuví, ní Jesús candéε yā Pedro ndúúcū Jacobo ndúúcū Juan chi dínū Jacobo. Ní Jesús cue'n'é yā ndúúcū sa'n'ā s'ee'n na 'áamá yīcū yaacu. ² Ní Jesús n̄'dáa'n yā cuerpo ye'n'e maān yā nanáán sa'n'ā s'ee'n. Ní chín'gai naa'n yā tan'dúúcā 'yá'n'ā 'iicu catecai yā ní nduuví cuéε tan'dúúcā deεve. ³ Cuin'diichí nī, Tuu'mí nūu'n che'enaāa'n Moisés ndúúcū profeta Elías. 'Ii'n'yā'n s'ee'n chi n'díi ndíi cuaa'n vmnaa'n ní nndeé yā ndúúcū Jesús mii'n. ⁴ Tuu'mi ní Pedro ca'n'a sá chii sa Jesús: Señor, de'ε chúúcā n'dáacā ye'n'e yú chí 'cuetinée yú 'muu'n. Ndúútí chí ne'n'é ní dín'daí 'nū ná 'iinū va'ai n'gaiyā, 'áamá ní ye'n'é n'díi, táamá ní ye'n'e Moisés, táamá ní ye'n'e profeta Elías.

⁵ Taachí Pedro nga'n'a sá chuū, 'áamá meēe'n cuéε chí ngii yá'n'āa ndii sn'dír 'ii'n'yā'n s'ee'n ní discípulos ch'iindiveén yā 'áamá nduudu ná meēe'n mii'n chí nga'n'ā: Sá'n'a 'cūū Daiyá chí ne'n'e taaví ní yeenú cáávā sán'a 'cūū. 'Cu'nee'n veé'n ní ye'n'é sa.

⁶ Taachí discípulos ch'iindiveén yā nduudu 'cūū candiitín'dii yā ní dii'yaa n'dái yā chíi. ⁷ Tuu'mi ní Jesús mii'n ndaa nii'nnuú'n yā ní tuu'ví yā discípulos ní ca'n'a yā: Nducuee'n nī. Nguéé 'va'a nī.

⁸ Taachí nducuee'n discípulos 'āā ntéé n'diichí yā du'ū veε caatí 'āā dámaāa'n Jesús mii'n n'diichi ya.

⁹ Taachi nangua'á yā ye'n'e yīcū mii'n ní na yúúní naachí cuna'n'a yā, Jesús ca'n'a yā chíi yā 'ii'n'yā'n s'ee'n chí nguéé cuuví yā mar 'áamá 'ii'n'yā'n ye'n'e chí n'diichí yā ndíi taachi Sa'n'ā chí Daiya Ndyuūs nduuchí yā ye'n'e nguaa'n tiná'n'ā.

¹⁰ Tuu'mi ní discípulos ntiinguunée'n yā Jesús ní ca'n'a yā: ¿De'ε

cúúví chí nga'n'a maestros ye'n'e ley chí canéé chí profeta Elías mii'n ndaa sa vmnaa'n?

¹¹ Jesús mii'n nán'guεεcúta'n'a yā ní ca'n'a yā chíi yā discípulos: Cuaacu níi'nyú'n profeta Elías mii'n ndaa sá vmnáán vmnaa'n ní 'cuundiya'a'n sa tanducué'n'é. ¹² Naati 'úú ní nga'n'á ngii ndís'tíi chí profeta Elías mii'n ní 'āā ndaa yā. Ní 'ii'n'yā'n s'uu'n nguéé tuumicadínuu'n yā ye'n'e yā du'u chí Elías mii'n naati dín yā ndúúcū Elías mii'n tan'dúúcā chí ne'n'e yā ní n'geenu sá ngii. 'Tiicá ntúū'n Sa'n'ā chí Daiyá Ndyuūs 'cueenu sá cuuví ye'n'e 'ii'n'yā'n s'uu'n.

¹³ Tuu'mi ní discípulos tuumicadínuu'n yā chí Jesús nga'n'a yā ngii yā discípulos ye'n'e Juan chí cheεdínuū'ní'n.

Jesús idiín yā chí nduūvā ye'n'e 'áamá sa'n'ā 'díi'n chí ndii sa ataques
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Taachí ndaa Jesús ndúúcū discípulos ye'n'e yā naachi snéé n'dee n'dái 'ii'n'yā'n, tuu'mi ní ndaa 'áamá sa'n'ā nanáán Jesús ní chiintii'ya sá ní ca'n'a sá: ¹⁵ Señor, nnéé ya'ai 'iinú nī daiyá ti sta'a ataques daiyá ní neené n'geenu sá ngii. Néené n'deeε cuūvi in'dáa nuū'n sa na ya'n'ā ní 'āā neené n'deēε cuūví chí in'dáa nuū'n sa nguaa'n nuū'ní'n. ¹⁶ Ní 'āā chí nguú sa'n'ā nanáán discípulos ye'n'e ní naati nguéé ngii díi'n yā chí nduūvā ye'n'e sa.

¹⁷ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'ā: Ndís'tíi 'ii'n'yā'n chí nguεε i'téenu nī ndíi nguéé ndúú idii'n n'daacá nī. ¿'Áá 'naa'n tiempo cánéé chí cuneeé ndúúcu nī? ¿'Áá 'naa'n cuheé ndúúcū ndís'tíi? Candéε nī 'muu'n sa'n'ā 'díi'n.

¹⁸ Jesús mii'n yaa'ví nee'n yā espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu'n ní espíritu mii'n nan'dáa ye'n'e sa'n'ā 'díi'n mii'n ní tuu'mí nūu'n nduūvā ye'n'e sa.

¹⁹ Tuu'mi ní discípulos ní ndaa yā nanáán Jesús na 'áamá lado naachi nguéé snéé 'ii'n'yā'n ní ca'n'a yā chíi

yā Jesús: ¿De'ē cúvī chí nús'uū nguéé chíi tun'dáa 'nū espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu' mii'n ye'n'e sa'n'á 'díí?

²⁰ Jesús mii'n ní ca'n'a yā chíi yā discípulos: Nguéé ch'εεte vaadī i'téenu ye'n'e nī. Cuaacu ní'nyú'n nga'n'á ngú ndís'tiī chí nduuti chí v'éé vaadī i'téenu ye'n'e nī ní tan'dúucā 'áámá duuti ye'n'é yīvē ntí'yaá chí 'lín' ca cuuvi nī yīcū 'cúū: Yīcū, cuvī ndii 'muu' nī cuén'é ndíi taama lugar. Ní yīcū ní ca'n'á. Tanducuén'ē cuuvi díi'n nī nduuti chí cuaacu chí i'téenu nī. ²¹ Naati tanducuén'ē espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu' chí 'túucā nguéé nan'daā ye'n'e 'ii'yā'n chí 'tíicā nūu' caati dámaā'n ndúucū chí nga'angua'a yā ndúucū chí nguεε 'áā ca'dii'nú'n yā nguuvi chí nga'angua'á yā.

Jesús ca'n'a ntuún yā táámá ye'n'ē chí'cuuvi yā

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Taachi 'ii'yā'n s'ee'n snée yā na yá'n'āa Galilea Jesús ca'n'a yā chíi yā discípulos ye'n'e yā: Sa'n'á chí Daiya Ndyuūs ní 'ii'yā'n canéé chí ca'a yā sa'n'á na tá'ā 'ii'yā'n. ²³ Ní 'ii'yā'n 'caan'nu' yā sa'n'á mii'n naati sa'n'a mii'n ndii chíi'n ndii 'línú ngu-uvi nduuchi sa ye'n'e nguaa'n tiná'n'ā. Discípulos ní s'nee'n ndaachi yīinú yā.

Ye'n'ē chí nadíí'vε yā ye'n'ē yáacū templo

²⁴ Taachí ndaa Jesús ndúucū discípulos ye'n'e yā na yáā'n Capernaum, 'ii'yā'n s'ee'n chí indaaca tuumī ye'n'e yaacū templo ní ndaá yā nanáá'n Pedro mii'n. Ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'á: ¿'Áá nguéé nadíí'vε maestro ye'n'é nī tuumī chí cáávā ye'n'ē yaacū templo?

²⁵ Pedro mii'n ní ca'n'á sa chí 'tíicā va. Taachí sndaá yā va'ai ye'n'e sa Jesús mii'n ca'n'a yā ndúucū Pedro: ¿Táácā chí ngú ye'n'e di, díi Simón Pedro? ¿Du'ú nadíí'vε impuestos ye'n'ē yá'n'āa nanáá'n reyes ye'n'ē

in'yee'ndí 'cūū? ¿'Áá daiya 'ii'yā'n ye'n'e yá'n'āa naachi rey nga'n'a ntiin'nyú'n yā nadíí'vε sa o 'ii'yā'n chí cuchii táámá lado?

²⁶ Pedro mii'n nan'guεεcúta'n'a sa ní ca'n'a sa chíi sa Jesús: 'Ii'yā'n chí chíica táámá lado nadíí'vε yā. Jesús ca'n'a yā chíi yā Pedro: Daiya 'ii'yā'n ye'n'e yá'n'āa naachi rey nga'n'a ntiin'nyú'n yā mii'n ní nguéé canéé chí nadíí'vε sa. ²⁷ Nguéé ne'n'e yú chí nduuvi taa'n yā. Maa'n ní cue'n'e di ná nuū'n'nyá'n'ā ní ca'nuu' di 'áámá gancho ye'n'ē 'yaacā nguaa'n nuū'n'ni'. 'Yaācā chí ndaācā di vmnáá'n vmnaa'n cutá'a di ní nn'guaa'n di cheendí tī. Míi'n ní ndaācā di 'aama tuumī. Nduucū tuumī mii'n ní ca'n'a di cá'ā di ye'n'ē 'úú ndúucū ye'n'e maa'n di chí nadíí'vε yú ye'n'e yaacū templo.

18

¿Du'u 'ii'yā'n chí ch'εεte ca yā?

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Nguuvi mii'n discípulos ye'n'e Jesús ndaá yā nanáa'n yā ní ca'n'a yā chíi yā Jesús: N'diī Jesús, ¿du'u cá chí ch'εεte cá naachi Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyu'n yā na va'ai chεeti nguuvi?

² Jesús 'cai yā 'áámá sa'n'á 'lín' ní ch'íindi yā sa'n'á 'lín' náávta'n'a ye'n'e discípulos. ³ Ní ca'n'a yā: Cuaacu ní'nyú'n nga'n'á ngú ndís'tiī. Ndúuti chí ndís'tiī nguéé díi'n nī tan'dúucā 'áámá sa'n'á 'lín' nguéé cuuvi ndaa nī naachí Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyú'n yā na va'ai chεeti nguuvi. ⁴ 'Tíicā 'áā du'ú nūu' 'ii'yā'n chí ndiicúū'n maá'n yā tan'dúucā sa'n'a 'lín' 'cūū, 'ii'yā'n 'cūū chí ch'εεte ca yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyú'n yā na va'ai chεeti nguuvi. ⁵ 'Áā du'ú nūu' 'ii'yā'n chí 'cuaá'n yā 'áámá sa'n'á 'lín' ndúucū chí duuchí, tuu'mi ní 'cuaá'n yā 'úú.

Dendu'ū chí idii'n chí 'ii'yā'n dinuu'ndi yā

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Ní ca'n'a Jesús: 'Áā du'ú nūu' 'ii'yā'n chí díi'n yā chí 'áámá chεε chí n'gaiyāá chí i'téenu yā 'úú

dinuuⁿndí yā n'daācā ca cáāvā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cāchiichí yā 'áámá tuūu yúúúdí chí íngúú 'iiⁿ'yāⁿ na daandú yā ní canuúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ naachi yáanuⁿ yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿā ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cun'dáá nuúⁿ yā. ⁷ De'ε chúúccā ndaachii yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūú cáāvā dendu'ū chí 'túúccā chí diiⁿ chí cuuvá yā na nuuⁿndi. 'Áā véé nūuⁿ cosas chí 'túccā naati de'ε chúúccā ndaachii yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā chí táámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuva yā na nuuⁿndi.

⁸ Ní nduuti chí ta'a di o ca'a di idiíⁿ chí dinuuⁿndí ní, 'caacá ní ta'a di o ca'a di ní divíi di. N'dáacā ca chí ndaa dí ló'ó ta'a di o ló'ó ca'a di na vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní nguéé chí caⁿ'a di ndúúccū 'uūvi ta'a di o nduu 'uūvi ca'a di na infierno naachi nguuchi yaⁿ'ā chí 'áámá cūnee. ⁹ Nduuti chí nduutináaⁿ di idiíⁿ chí idinuuⁿndí dí, tun'dáa di ní divíi di. N'daācā ca chí cunee di ndúúccū 'áámá nduutináaⁿ di nguéé ti chí cunee di ndúúccū nduu 'uūvi nduutináaⁿ di ní caⁿ'a di ná nguuchi yaⁿ'ā chí 'áámá cānee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'e 'iiti cuūchí chí nindái
(Lc. 15.3-7)

¹⁰ Ní caⁿ'a Jesús: Tandii ra diíⁿ nī ndúúccū mar 'áámá da'caiyāa n'gaiyāā ní diiⁿ nī chí cuuvi dinuuⁿndí nī. Nguéé cunncaā diiⁿ nī yeⁿ'e ti 'úú ngaⁿ'á ngii ndis'tií chí ángeles yeⁿ'e da'caiyāā snée yā ná va'ai cheeti nguuví nanááⁿ Chiidá ní ínaaⁿ yā cucáāvā da'caiyāā. ¹¹ Ti Saⁿ'ā Daiyá Ndyuūs miiⁿ ní ndaa sa chí nadinguáⁿai sa chíiⁿ chí nindái.

¹² ¿De'ε inadiciadiinuuⁿ ndís'tií? Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā véé 'áámá ciento 'iiti cuūchí yeⁿ'e sa ní cuuvi ndái 'áámá tí ¿'áá nguéé cū'neeⁿ sa 'iiti chí cuūⁿ ngeεcú ndítiiⁿ'yuⁿ cuúⁿ tí ní caⁿ'a sa cuááⁿ yiicū miiⁿ ní cun'nuuⁿ sa 'áámá 'iiti chí nindái miiⁿ. ¹³ Nduúti chí ndaācā sa 'iiti, cuaacu níiⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií ti yeenú taavi sa cáāvā 'iiti

chí nindai nguéé ti ndu'ū chí cuūⁿ ngeεcú ndítiiⁿ'yuⁿ cuúⁿ tí chí nguéé chí nindai tí. ¹⁴ 'Tíicā Chiidá yú chí canée yā ná va'ai cheeti nguuví nguéé neⁿ'e yā chí mar 'áámá chí n'gaiyāā s'ūuⁿ cuuvi ndái.

Tiⁿ'yāⁿ canee chí nadich'εcú yā yeⁿ'e ví'i

(Lc. 17.3)

¹⁵ 'Tiicá ntúūⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Nduúti chí 'dínū di diiⁿ sa chí nguéé n'daācā ndúúccū di, cueⁿ'e di ní ndee di ndúúccū sa nguuaⁿ maáⁿ nī yeⁿ'e chí nguεε n'daācā chí diiⁿ sa. Nduuti chí cu'neeⁿ veenⁿ sa yeⁿ'e di, 'āā nan'dáā n'daí di ndúúccū 'dínū di. ¹⁶ Naati nduuti chí nguéé cu'neeⁿ veenⁿ sa yeⁿ'e di 'cuai di ná 'uūvi o 'iinu 'iiⁿ'yāⁿ. Ní chíi yā na 'uūvi yā o na 'iinu yā chí 'caandiveeⁿ yā tanducuén'e chí caaⁿ'maⁿ di ní véé testigos yeⁿ'e di tan'dúúccā chí canée nguūⁿ na ley. ¹⁷ Nduúti chí 'dínū di nguéé cu'nēēⁿ veenⁿ sa yeⁿ'e yā ndúúccū yeⁿ'e di cúvív dí 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs. Nduúti chí 'dínū di miiⁿ nguéé cu'nēēⁿ veenⁿ sa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs, cu'neeⁿ di 'dínū di tan'dúúccā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ndiica yáⁿ'ái chí nguéé yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e di o tan'dúúccā chí 'aama saⁿ'ā chí inn'guεε sa yeⁿ'e yáⁿ'āa.

¹⁸ Cuaacu níiⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Tanducuén'e chí nguéé 'cuaaⁿ nī chí 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūú Ndyuūs chí canée ná va'ai cheeti nguuví nguéé 'cuaaⁿ ntuúⁿ yā. Tanducuén'e chí 'cuáaⁿ nī chí 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūú Ndyuūs chí canée ná va'ai cheeti nguuví 'cuaaⁿ ntuúⁿ yā.

¹⁹ Taama vmn'éⁿ'ee ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Nduuti chí ná 'uūvi ndís'tií nduuvidaamá nī ná yáⁿ'āa 'cūú yeⁿ'e 'āā de'ε nūuⁿ chí caacá nī yeⁿ'e Chiidá chí canée yā na va'ai cheeti nguuví, Chiidá tée yā ndís'tií. ²⁰ Tii naachi snée 'uūvi o 'iinu 'iiⁿ'yāⁿ chí

nduuvidaama yā cucáāvā chi du-
uchí, miiⁿ canee nduucú yā.

²¹ Tuu'mi ní ndaā Pedro miiⁿ
nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā
'iiví'yāⁿ: N'díi Señor, ¿'áá n'deēe
cuūví canee chí nádich'ēcū yēⁿ'ē
'dīnū chi nguée n'daācā idiiⁿ sa
nduucú? ¿'Áá ndēēchē cuūví?

²² Jesús caⁿ'a yā chii yā Pedro:
Nguée ngaⁿ'á ngii dii chí ndēēchē
cuuvi tīi 'iīnū ngēecu ndiichi veces
chí ndēēchē ngaⁿ'á ngii dii.

Ndúu 'uūví 'iiví'yāⁿ chí sn'diicu yā

²³ Ní caⁿ'a Jesús: "Tíicā naachi
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyūⁿ yā ná
va'ai chēti nguuvi ní tan'dúúcā
'áámá rey chí neⁿ'e yā tun'dáa yā
cuenta ndúúcū mozos yeⁿ'é yā.
²⁴ Taachi neⁿ'e yā tuca'a yā tun'daa
yā cuenta, candēe yā 'áámá mozo
yeⁿ'é rey nanáaⁿ yā chí can'diicū
sa n'dee n'dái ml tuūmī. ²⁵ Mozo
miiⁿ ní nguée cuuvi diiⁿ sá nadíí'vē
sa. Tuu'mi ní rey chí 'iiví sa caⁿ'a
yā chii yā táámá mozo miiⁿ chí
n'diicui sa mozo ndúúcū n'daataá
yeⁿ'é sa ndúúcū daiya sa ndúúcū
tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'ē sa ní
nadíí'vē mozo miiⁿ chí can'díicū sa
yeⁿ'é yā. ²⁶ Tuu'mi ní mozo miiⁿ
candiitin'díi sa nanááⁿ 'iiví sa ní
di'cuítu sa 'iiví'yāⁿ ní caⁿ'a sa chii
sa 'iiví'yāⁿ: N'díi Señor, cunee ngíinū
ní 'áámá tiempo ní 'úú ní nadíí'vē
tanducuéⁿ'ē yeⁿ'é nī. ²⁷ 'Iiví sa
miiⁿ ní nneé ya'ai 'iinu yā saⁿ'ā ní
caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Cunaⁿ'ā di ní
'āā ntéé cun'diicū di yeⁿ'é. ²⁸ Sáⁿ'a
'cūú cuínaⁿ'a sa ní nan'daā sa ní
ndaācā sa mozo chí daama idiiⁿ
sa ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū sa. Táámá
mozo miiⁿ can'díicu ntúūⁿ sa 'aama
ciento tuūmī yeⁿ'ē sa. Ní mozo
miiⁿ chitaⁿ'ā sa daandu sáⁿ'ā miiⁿ
ní tucá'a sa chíi sa yaācū sa ní
caⁿ'a sa: Nadíí'vē di chí can'díicu di.
²⁹ Tuu'mi ní mozo miiⁿ candiitūⁿ dii
sa nanáaⁿ sa ní caⁿ'a sa chíi sa:
Cunee ngíinū dí 'téé ní nadíí'vē yeⁿ'é
di. ³⁰ Naati saⁿ'ā miiⁿ nguée 'cuūⁿ
sa. Cheⁿ'e sa chíca sa nuūⁿndi
yeⁿ'e mozo miiⁿ ndúúcū sa ní s'nuūⁿ

yā mozo vácūú ndíi nadíí'vē sa
chí cán'díicū sa. ³¹ Tanáⁿ'ā mozos
ndúúcū sa n'diichi yā chí chíi ní
s'neeⁿ ndaachi yiinú yā. Ní cheⁿ'e
yā nanááⁿ 'iiví yā ní caⁿ'a yā chíi
yā 'iiví yā tanducuéⁿ'ē chí chíi.
³² Tuu'mi ní 'iiví mozos 'cai yā
mozo 'cūú chí ndaa sa nanáaⁿ
yā. Ní caⁿ'a yā chíi yā mozo
miiⁿ: Dii mozo, nguée n'daācā di.
Tanducuéⁿ'ē chí can'díicū di yeⁿ'é
'āā chíi dii chí 'āā ntéé nadíí'vē di
ti di'cuítu di 'úú. ³³ ¿'Áá nguée
nnee ya'ai 'iinu di mozo ndúúcū di
tan'dúúcā chí 'úú nneé ya'ai 'iinu
dii? ³⁴ Tuu'mi ní nduuvi taáⁿ 'iiví
sa ní chíicā yā nuūⁿndi yeⁿ'ē sa. Ní
cueⁿ'e sa vácūú chí ch'eⁿ'é yā saⁿ'ā
ní miiⁿ canee sa ndii nadíí'vē sa
tanducuéⁿ'ē chí can'díicū sa yeⁿ'e
yā.

³⁵ 'Tiicā ntúūⁿ Chiidá chí canéé
na va'ai chēti nguuvi 'tíicā diiⁿ yā
ndúúcū ndíi'tiī nduuti chí ndíi'tiī
ní nguée nadich'ēcū nī ndúúcū
nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'e nī yeⁿ'e 'áámá
'áámá 'dīinu nī yeⁿ'e chí nguée
n'daācā ndiiⁿ yā ndúúcū nī.

19

*Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿ'ē chí 'tēchí
vi'í 'iiví'yāⁿ*

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Taachi Jesús chí'ínū caⁿ'a yā
ndúúdú 'cūú chíicā yā na yáⁿ'āa
Galilea ní cueⁿ'e ya'ai cá yā na
yáⁿ'āa yeⁿ'e Judea chí táámá lado
yeⁿ'e yíicú Jordán. ² Néené 'yaaⁿ
'iiví'yāⁿ cueⁿ'é yā n'daa yā Jesús miiⁿ
ní Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e
'iiví'yāⁿ s'eeⁿ chí ngiitā.

³ Tuu'mi ní 'iiví'yāⁿ fariseos ndaá
yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ti neⁿ'é yā chí
n'diichíneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní ngaⁿ'a
yā ngii yā 'iiví'yāⁿ: N'dii Jesús, ¿'áá
canéé ná ley chí saⁿ'ā ní cu'neeⁿ sa
n'daataá yeⁿ'e sa chí nguée ch'ēte
de'ē chí ndiiⁿ tá?

⁴ Jesús miiⁿ nan'guēcútaⁿ'a yā ní
caⁿ'a yā chíi yā 'iiví'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá
nguée n'geeⁿ nī naachi canéé nguūⁿ

na libro yeⁿé Ndyuūs naachí ngaⁿá chi Ndyuūs din'dái yā taanduvéé cosas ndíi cuáán vmnaaⁿ ní din'dái yā saⁿá ndúúcu n'daataá? ⁵ Ní caⁿa yā: Chíⁿ chí saⁿá cu'neeⁿ sá chiida sa ndúúcu cheεcu sá ní ndúúvidaama sa ndúúcu n'daataá yeⁿé sa ní nduu 'uuví yā ní nduūví 'aama yā nduucū vi^í. ⁶ Tuu'mi ní 'āā ntéé 'uuví ngii yā tí 'āā 'aama núúⁿ yā. Chíⁿ chí Ndyuūs nádaama yā, 'iiⁿyāⁿ nguεε cánéé chí idiví yā.

⁷ 'Iiⁿyāⁿ fariseos caⁿa yā chii yā Jesús: ¿De'ε cáávā chi Moisés caⁿa ntiiⁿnyuⁿ sa chí ca'á yā carta chí i'tεεchi vi'í yā ní cu'neéⁿ yā n'daataá yeⁿe yā?

⁸ Jesús caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ fariseos: Moisés miiⁿ ní 'cuūⁿ sa chí s'neeⁿ saⁿá n'daataá yeⁿe sa cucáávā chi staava yeⁿe sa ní nééné cheεchi. Naati cuáánⁿ vmnaaⁿ naachí chí nga'a, nguεε 'túicā chí. ⁹ 'Úú ní ngaⁿá ngii ndís'tí chí 'āā du'ú núūⁿ saⁿá chí cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿé sa ndúúti chí nguéé cáávā chí cuen'e tá ndúúcu taama saⁿá ní saⁿá miiⁿ cunee sa ndúúcu taama tá, véé nuūⁿndí yeⁿé sa. Sán'á chí 'caandavaacu sa ndúúcu n'daataá chí s'neeⁿ tá isaⁿá yeⁿe tá, véé ntúūⁿ nuuⁿndi yeⁿé sa chí adulterio.

¹⁰ Tuu'mi discípulos yeⁿe Jesús ní caⁿa yā chii yā Jesús: Ndúúti chí saⁿá miiⁿ cú'neeⁿ sa n'daataá yeⁿé sa tuu'mi ní n'daācā ca chí nguéé 'caandavaacu sa.

¹¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿa yā chii yā discípulos: Nguéé nducyaaca 'iiⁿyāⁿ cuuvi deenu yā chuū naati 'āā dámaāⁿ 'iiⁿyāⁿ chí Ndyuūs nca'a yā chuū. ¹² Véé 'yaaⁿ razones chí nguéé 'caandavaacu saⁿá. Véé saⁿa chí ndii taachi n'giindiyáaⁿ sa yeⁿé cheεcu sa 'āā nguéé cuuvi 'caandavaacu sa. Ní véé ntúūⁿ saⁿá eunucos chí 'iiⁿyāⁿ idiⁿ yā chí nguéé cuuvi 'caandavaacu sa. Véé ntúūⁿ saⁿá chí maaⁿ sa nguéé neⁿe sa 'caandavaacu sa cáávā chí diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe naachí Ndyuūs

ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā. Nduuti chí 'iiⁿyāⁿ cuuvi ca'cueeⁿ yā nduudú 'cūú tuu'mi ní 'āā deenú yā.

Jesús idi'viicú yā dá'caiyā

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Tuu'mi ní ndaa 'iiⁿyāⁿ chí ndεε yā da'cáiyā nanaáⁿ Jesús. Ní 'íicú Jesús miiⁿ cun'du'ú yā ta'a yā vmnáánⁿ yeⁿé da'caiyā s'eeⁿ ní caⁿ'angua'á yā yeⁿé dá'caiyā. Discípulos yaa'vi néenⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí índaa ndúúcu dá'caiyā. ¹⁴ Jesús miiⁿ ní caⁿa yā chii yā discípulos: 'Cuaánⁿ ní chí chí dá'caiyā nanaáⁿ. Nguéé caaca taaⁿ ní yeⁿé da'caiyā s'tí ti naachí Ndyuūs chí canéé na va'ai cheεti nguuvi ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā ní yeⁿé da'caiyā s'tí. 'Túica chí. ¹⁵ Ch'iinu chin'du'ú ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿé da'caiyā s'eeⁿ ní chiicá yā lugar miiⁿ.

Saⁿá 'díiⁿ chí 'cuiica ní indeē sa ndúúcu Jesús

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Tuu'mi ní ndaa 'áámá saⁿá 'díiⁿ nanaáⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿa sa chí sa Jesús: N'díi maestro chí n'dai, ¿de'ε chí n'dáacā chí cuuvi díiⁿ ní cuuvi ndaācā vida cuen'e daāⁿmaⁿ chí cuuvi yeⁿé?

¹⁷ Jesús caⁿa yā chii yā saⁿá 'díiⁿ miiⁿ: ¿De'ε cúúví chí ngaⁿá di chí n'dai 'úú? Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé n'dai yā ti dámaāⁿ Ndyuūs. Naati ndúúti chí neⁿe di cundaā di na va'ai cheεti nguuvi naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā, idiⁿ di tan'dúúcā chí ngaⁿa mandamien-tos.

¹⁸ Saⁿá 'díiⁿ míiⁿ ní caⁿa sa: ¿Chéé chíiⁿ? Jesús caⁿa yā: Nguéé 'caāⁿnūⁿ di. Nguéé caⁿa di ndúúcu 'aama n'daataá chí nguéé yeⁿé di. Nguéé diduucú di. Nguéé caaⁿmaⁿ di nduudu yaadi yeⁿé mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ. ¹⁹ Dinéⁿe di cheεcu di ndúúcu chíida di. Dinéⁿe di 'iiⁿyāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú di tan'dúúcā chí neⁿe di maāⁿ di.

²⁰ Saⁿá 'díiⁿ miiⁿ ní caⁿá sa: Tanducuéⁿé chuū 'āā idiⁿ ndíi taachi saⁿá 'líiⁿ 'úú. ¿De'ε cá indai yeⁿé?

21 Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā: Nduúti chi neⁿe di chí cúúví n'dai ca di tuuⁿmi ní cueⁿe di ní n'diicui di tanducueⁿē chí véé yeⁿē di ní ca'a di 'iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿe yā. Tuuⁿmi ní ndaācā chí véé vaadi 'cuiica yeⁿē ná va'ai cheeti nguuví chí cuuví yeⁿē di. Ní cuchí di ní caⁿa di nduucú.

22 Taachí saⁿā 'díiⁿ miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chuū, cunáⁿa sa ní s'neeⁿ ndaachí yiinú sa ti neené 'cuiica sa.

23 Tuuⁿmi ní Jesús caⁿa yā chii yā discípulos yeⁿe yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngii ndís'tií chí ngíⁿi chí cundaā 'áamá saⁿā 'cuiica naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuví. 24 Táamá cosa ngaⁿá ngii ndís'tií chí 'áama iti camello chí ch'ete ca nguéé ti 'yuudū 'tiicá ti, nguéé ngíⁿi ca chí cho'ó ti na nduutinááⁿ 'iini chí cheendi va'ai 'líiⁿ nguéé ti 'áamá 'iiⁿyāⁿ 'cuiica cu'ténu yā Ndyuūs ní cundáa yā naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuví.

25 Taachí ch'iindiveeⁿ discípulos yeⁿé yā chuū, neené nadicádínuuⁿ yā ní caⁿa yā nguááⁿ maaⁿ yā: ¿Du'u cuuví nanguaⁿāi?

26 Jesús chíⁿu yā discípulos ní caⁿa yā: Saⁿā yeⁿe iⁿyeeⁿdí 'cūú ní nguéé cuuví diiⁿ sa chuū naati Ndyuūs cuuví diiⁿ yā tanducueⁿē.

27 Tuuⁿmi ní Pedro miiⁿ ní nan'güecútaⁿa sa ní caⁿa sa chí sa Jesús: N'dií Señor, cuin'diichí nī. Nús'ūú ní sn'neeⁿ 'nū tanducueⁿē chí véé yeⁿé 'nū ní cuchí 'nū ndúucū n'dií. ¿De'é ndaācā yeⁿé 'nū?

28 Jesús caⁿa yā chii yā discípulos: Cuaacu níⁿnyúⁿ, ngaⁿá ngii ndís'tií, chí tiempo chí cuchí taachí nducueⁿē nduuví ngai ní Saⁿa chí Daiyá Dendyuūs 'cuūndí sa na trono yeⁿé sa ndúucū deⁿe ch'ete yeⁿe maaⁿ sa ní 'cuai sa ndís'tií chí cueⁿe nī ndúucu sa. Ní ndís'tií ní 'cuete nī na ndiichuuví tronos ní diiⁿ ní juzgar ndu'u ndiichúví ndaata yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel chí judíos

yā. 29 'Āā du'ú nūⁿ chí cu'neen ná vaacu yā o 'díinu yā o ví'i yā o chíidá yā o cheecú yā o n'daataá yeⁿe yā o daiya yā o yáⁿā yeⁿe yā cáávā chí duuchí, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ndaāca cá yā táamá ciento más cá. Ní Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā ná va'ai cheeti nguuví. 30 Néené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí maaⁿ snée yā cuááⁿ chí vmaaaⁿ ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'cuetinée yā cuaaⁿ chí cuayiivi ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí maaⁿ snée yā cuaaⁿ chí cuayiivi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'cuetinée yā cuaaⁿ chí vmaaaⁿ.

20

Ejemplo yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ

1 Caⁿa Jesús: Naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā yeⁿe na va'ai cheeti nguuví ní tan'dúucā 'áamá dueño chí véé yáⁿā yeⁿe yā. Dueño miiⁿ ní can'dáa yā cuaaⁿ ná nguetiⁿyaaⁿ chí in'nuuⁿ yā mozos chí diiⁿ ntiⁿnyuⁿ naachi véé dí'yú uvas yeⁿé yā. 2 Ní indeé yā ndúucū mozos taaca chí nadí'vé yā mozos. Ní caⁿa yā chí ca'a yā 'aama caadi plata nguuví miiⁿ ní dicho'ó yā mozos miiⁿ chí diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ naachi véé dí'yú uvas yeⁿé yā. 3 Dueño miiⁿ can'dáa yā na vaacu yā taandúú cuááⁿ nááⁿ n'gēcú nuuⁿ nguetiⁿyaaⁿ ní cuéⁿe yā cuaaⁿ nii'veé ní n'diichi yā ta n'duuví sáⁿā chí snée sa chí nguéé ndaācā ntiⁿnyuⁿ yeⁿe sa. 4 Ní caⁿa yā chí yā saⁿā s'eeⁿ: Ndis'tií, cuéⁿe nī diiⁿ nī ntiⁿnyuⁿ yeⁿé naachi véé dí'yú uvas yeⁿé. 'Úú ní nadí'vé ndís'tií tan'dúucā chí tuumicadiinúúⁿ chí n'daācā. Saⁿā s'eeⁿ ní cueⁿe sa diiⁿ sa ntiⁿnyúⁿ miiⁿ. 5 Ní can'dáa ntuuⁿ yā taandúú cuááⁿ naaⁿ ingyáⁿā. 'Tiicá ntúūⁿ cun'daa yā táandu cuaaⁿ nááⁿ n'gēcú 'íinú chíinū, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ yā n'nuúⁿ yā mozos chí diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ. 6 Ní taandúú n'gēcú juⁿu chíinū cueⁿe ntúūⁿ yā ní ndaācā

yā taanduu 'uuvi saⁿā chi nguéeé ındaācā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe sā. Ní caⁿa yā chii yā saⁿā s'eeⁿ: ¿DÉⁿé cúúví chí ndís'tiī snée nī 'muuⁿ ní núúⁿmáⁿ nguuví chí nguéeé ntiiⁿnyuⁿ chí idiíⁿ nī? ⁷ Saⁿā s'eeⁿ caⁿa sa: Ti mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéeé tee yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe 'nū. Dueño miiⁿ caⁿa yā chii yā saⁿā s'eeⁿ: Ndis'tiī, cueⁿé nī diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ naachi véé dí'yú uvas yeⁿe ní nadiíⁿvé ndís'tiī tan'dúúca chí ituumicádiinúⁿ chí n'daācā. ⁸ Taachí cueⁿe yā 'yáⁿāa, dueño miiⁿ naachí véé dí'yú uvas miiⁿ caⁿa yā chii yā saⁿa chí ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe mozos: 'Cuai dí mozos ní nadiíⁿvé di mozos chí ndaa sa cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadiíⁿvé di mozos chí ndaa sā cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadiíⁿvé di mozos chí ndaa sā cuayiivi 'tēé 'téé. 'Cuiinu maaⁿ ní nadiíⁿvé di mozos chí ndaa sā vmaaaⁿ. ⁹ Ndaa mozos chí cheⁿe sā na ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ taanduu na n'geecú juⁿu chiinū ní nadiíⁿvé sa mozos. 'Áámá 'áámá sā ndaāca sā 'áámá caadi plata yeⁿe sā. ¹⁰ Taachí ndaa mozos chí cheⁿe sā vmaaaⁿ ná ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ, nadacádiinuuⁿ sā n'deēe cá tuūmī ndaāca sā. Mozos ntúūⁿ ndaāca sā 'áámá caadi tuūmī yeⁿe sā. ¹¹ Taachí nadiíⁿvé sā mozos ní neené n'deeé caⁿa mozos yeⁿe dueño yeⁿe naachi véé dí'yú uvas miiⁿ. ¹² Mozos ní caⁿa sa: Sáⁿa s'tiī ti 'āā 'ai chiinū ndaa sa ní 'áámá hora nūuⁿ diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ ní dáámá nūuⁿ nadiíⁿvé nī sáⁿa s'tiī ndúúcu nús'uū. Nús'uū ní diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ ní ch'εetinée 'nū na 'yáⁿā. ¹³ Dueño miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿá yā ní caⁿa yā chii yā 'áámá cheε mozos: Ndis'tiī saⁿā chí n'dai nduucú, nguéeé nduuví taaⁿ di nduucú. Nguéeé cunncaá idiíⁿ nduucú ndís'tiī. ¿'Áá nguéeé ndeé ndúúcu nī chí nadiíⁿvé ndís'tiī 'áámá caadi plata ní 'āā canéeé yiinú nī? ¹⁴ Cutaⁿá nī chí tunéeⁿ ndis'tiī ní cunaⁿa nī. 'Úú ní nadicádiinúⁿ chí nadiíⁿvé mozos chí ndaa sa cuayiivi tan'dúúca chí nadiíⁿvé

ndís'tiī. ¹⁵ ¿'Áá nguéeé cuuvi diiⁿ 'úú tan'dúúca chí neⁿé ndúúcu tuūmí yeⁿe? ¿'Áá ngíi nguee nī ti 'úú ní n'dai? ¹⁶ 'Túúca 'iiⁿyāⁿ chí snéeé cuááⁿ vmaááⁿ 'cuεetinée yā ndii cuaaⁿ cuayiivi. 'Iiⁿyāⁿ chí snéeé cuayiivi ní 'cuεetinée yā cuááⁿ vmaaaⁿ ti neéné 'yaaⁿ n'deeé 'iiⁿyāⁿ chí 'cai Ndyuūs naati duuⁿvī 'iiⁿyāⁿ chí ndεεvε Ndyuūs.

Jesús ngaⁿa ntuuⁿ yā yeⁿe chí cuúvi yā

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jesús cuchεε yā na yāāⁿ Jerusalén ní cueⁿé yā ndúúcu nduⁿū ndiichúví discípulos yeⁿe yā 'áámá lado. Ní Jesús caⁿa yā chii yā discípulos taachi ngiicá yā: ¹⁸ Ndis'tiī ní maaⁿ ní cuchεε yú na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. 'Úú chí Saⁿā chí Daiya Dendyuūs 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ncaⁿá yā 'úú tá'āa chiiduū n'geeté ndúúcu maestros chí ngi'cueeⁿ ley. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní diíⁿ yā condenar 'úú ní 'cuúví. ¹⁹ Ní nca'a yā 'úú ta'a 'iiⁿyāⁿ chí nguéeé ndaata yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'cááⁿnyuⁿneeⁿ yā 'úú ní 'cueⁿe yā 'úú ní cu'neeⁿngaⁿá yā 'úú. Ní 'úú chí Saⁿā chí Daiya Ndyuūs miiⁿ nanduuchí ndiichi ndii 'iínú nguuví yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā.

Chí cheεcu Jacobo ndúúcu Juan chiica tá yeⁿe 'áámá naaⁿ

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Tuuⁿmi ní ndaa n'daataá yeⁿe saⁿā Zebedeo nanááⁿ Jesús miiⁿ ndúúcu daiya tá ní chiintiiⁿya tá nanááⁿ Jesús miiⁿ ní dich'εete tá 'yā ní chiica ta 'áámá favor. ²¹ Jesús ní caⁿa yā: ¿DÉⁿε neⁿe di? Táⁿā miiⁿ ní caⁿa tá: Taachí ndaa di naachí caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ di, caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ di chí ndúú 'uūvī saⁿā daiyá 'cuεete sa 'diituu dí, 'aama sa ní lado tá cuaacu di ní taama sa ní lado tá 'cué di.

²² Tuuⁿmi ní Jesús nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ: Nguéeé déénu nī deⁿ chí ngiica nī. ¿'Áá

cuuvi diin nī chí cú'u nuún nī ye^{n'e} chí n'geeⁿ ye^{n'e} vaso chí ye^{n'e} chí 'cuenú cuuvi? ¿'Áá cuuvi cuta'á nī maaⁿ ngēēdínuūⁿ nīⁿ chí cuta'á? Juan ndúucū Jacobo miiⁿ ní nga^{n'a} yā chí cuuvi diiⁿ yā. ²³ Jesús miiⁿ ca^{n'a} yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ; Cuaacu níⁿ'nyúⁿ canéé chí cu'ú nī ye^{n'e} vaso ye^{n'e} ye^{n'e} chí 'cuenú cuuvi ní canéé chí cuta'á nī chí chēēdínuūⁿ nīⁿ chí 'úú ita'á. Naati nguéé tunééⁿ 'úú chí ca'á du'ú chí 'cuundi lado tá cuaācú o lado tá 'cuēe. Lugar 'cūū ní Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs 'cuundiyaáⁿ yā cáāvā 'iiⁿ'yāⁿ.

²⁴ Taachí ndu'u ndííchí discípulos ch'iindiveéⁿ yā chuū, nduuví taáⁿ yā ye^{n'e} nduu 'uūví discípulos chí daiya sa^{n'a} Zebedeo. ²⁵ Tuu'mi ní Jesús yaaⁿ'ví yā discípulos ní ca^{n'a} yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ; 'Áā deenu ndís'tií chí 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} naciones chí nga^{n'a} ntiíⁿ'nyuⁿ vεε poder ye^{n'e} yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} naciones ye^{n'e} yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'gēete cá ye^{n'e} naciones ní nga^{n'a} ntiíⁿ'nyúⁿ yā ye^{n'e} taná^{n'a} yā. ²⁶ Naati nguéé 'tíicā cuuvi nguaaⁿ ndis'tií. Sa^{n'a} chí ne^{n'e} sa cúúví ch'ēete sa nguaaⁿ ndís'tií canéé chí dichíⁿ've sa ndís'tií. ²⁷ Sa^{n'a} chí ne^{n'e} sa cūnee cuaaⁿ vmnaaⁿ ca ye^{n'e} ndís'tií canéé chí dichíⁿ've ca sa ndís'tií. ²⁸ Naati Sa^{n'a} chí Daiya Ndyuūs nguéé ndaa sa chí 'iiⁿ'yāⁿ dichíⁿ've yā sa^{n'a} ti maāⁿ sa dichíⁿ've sa 'iiⁿ'yāⁿ, ní chí ca'a sa vida ye^{n'e} maaⁿ sa tan'dúúccā chí precio ye^{n'e} nuuⁿndi cáāvā chí nadanguaⁿ'ai yā 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ.

'Uūví chí ngueenááⁿ nduūvā ye^{n'e} sa
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Taachí Jesús ndúucū discípulos ye^{n'e} yā can'daa yā ye^{n'e} yāāⁿ Jericó néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ can'daa yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ³⁰ 'Uuvi sa^{n'a} chí ngueenááⁿ chí vēete sa niíⁿ'nuúⁿ cyúúni taachí ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús cho'ó yā miiⁿ, 'cai yiicú sa ní

ca^{n'a} sa: N'dií Señor, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

³¹ Néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yaaⁿ'vi neeⁿ yā sa^{n'a} s'eeⁿ chí cunéé 'diiⁿ cheendi sa naati sa^{n'a} s'eeⁿ ní n'gai yiicú cá sa: N'dií Señor, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

³² Jesús miiⁿ cheendii yā ní 'cai yā sa^{n'a} s'eeⁿ ní ca^{n'a} yā chíi yā sa^{n'a} s'eeⁿ: ¿De'ē ne^{n'e} ní chí 'úú diiⁿ ndúucu ní?

³³ Sa^{n'a} s'eeⁿ ní ca^{n'a} sa: N'dií Señor, diiⁿ ní chí snaaⁿ 'nū.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu yā sa^{n'a} s'eeⁿ ní tuuⁿ'ví yā nduutináaⁿ sa. Ní hora miiⁿ nūuⁿ nduutináaⁿ sa nnguaaⁿ ní chíi snaaⁿ sa. Sa^{n'a} s'eeⁿ ní cue^{n'e} sa ndúucū Jesús.

21

Jesús sndaá yā na yāāⁿ Jerusalén tan'dúúccā 'áámá rey

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Taachi Jesús ndaa niíⁿ'nuúⁿ yā na yāāⁿ Jerusalén ní ndaa yā ná yiicú chí nguuvi Olivos chí ye^{n'e} yāāⁿ 'líiⁿ chí nguuvi Betfagé, dichó'o yā na 'uūví discípulos ye^{n'e} yā. ² Ní ca^{n'a} yā chíi yā discípulos: Cuen^e nī na yāāⁿ 'líiⁿ chí canéé niíⁿ'nuúⁿ. Miiⁿ ní ndaaca nī 'áámá burra chí n'dēēchiichí tī ndúucū daiya tī. Ndís'tií ní n'daatí nī 'iiti ní candéε nī 'iiti 'muuⁿ. ³ Ní ndúúti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yaaⁿ'vi yā ndís'tií ye^{n'e} 'iiti miiⁿ, caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī 'iiⁿ'yāⁿ ti Señor ye^{n'e} yú ne^{n'e} yā 'iiti miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caama nadicho'ó yā 'iiti.

⁴ Tanducué^{n'e} 'túúccā chíi ní 'iicu cuuví cuaacu chí ca^{n'a} profeta chí ndεε yā nduudu ye^{n'e} Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachí dinguúⁿ yā chuū na libro ye^{n'e} Ndyuūs:

⁵ Cuuví nī 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā na yāāⁿ Sión 'tíicā. Cun'diichí nī, Rey ye^{n'e} nī cuchíi yā nanáaⁿ nī. Rey miiⁿ ní ndiicuúⁿ yā ní canduú yā burra 'líiⁿ. Ní burra 'líiⁿ ní daiya 'iiti chí candéé.

6 Discípulos cueⁿe yā ní diiⁿ yā tan'dúúca chí Jesús miiⁿ dichó'ó yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. 7 Ní candεε yā burra miiⁿ ndúúcu daiyá tí. Ní sn'duú yā cotón yeⁿ'é yā vmnááⁿ yeⁿ'é burra 'lííⁿ. Ní Jesús miiⁿ ní canduú yā 'iiti. 8 'Iiⁿyāⁿ chí n'deeé n'dái n'doo yā cotón yeⁿ'é yā cuaaⁿ cyúúni. Tanáⁿa yā ch'iica yā dúuⁿnē yáⁿ'á ní n'doo yā cuaaⁿ cyúúni. 9 'Iiⁿyāⁿ chí cueⁿ'e yā cuááⁿ vmnaaⁿ ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí cueⁿ'e yā cuaaⁿ dáámí yā tucá'a yā 'cai yiicú yā, ní caⁿ'a yā: De'ε chúúcā ch'εεε n'dai 'iiⁿyāⁿ chí Daiya rey David. De'ε chúúcā n'dai 'iiⁿyāⁿ chí cuchii ndúúcu chí duuchi Señor miiⁿ. Dich'εεε yú Ndyuūs chí snée ná va'ai chεēti ngu-uví.

10 Taachí Jesús miiⁿ sndaa yā na yáāⁿ Jerusalén nducyááca 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ tuumicadiínuuⁿ yā ní caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: ¿Du'u rá sán'a 'cūú?

11 'Iiⁿyāⁿ mííⁿ ngaⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūú saⁿ'a profeta Jesús chí cuchii sá cuaaⁿ na yáāⁿ Nazaret yeⁿ'e yáⁿ'aa Galilea.

Jesús inadidεévé yā yaācū templo
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Jesús miiⁿ sndáa yā ná yaācū templo yeⁿ'é Ndyuūs ní tun'dáa yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí in'diicui yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí ngái yā na yaācū miiⁿ. Ní chεεcundaa yā mesas yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chí n'dáaⁿ yā tuūmī yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ. Ní chεεcú yā sillas yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí in'diicui yā 'yáádá palomas. 13 Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Na libro yeⁿ'e Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ 'túúca ngaⁿ'a: Vá'ai yeⁿ'é canéé chí duuchi va'ai naachi 'iiⁿyāⁿ caaⁿmaⁿnguaⁿ'á yā, naati ndís'tií ní diiⁿ nī chí yiivi yáává yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chí díduucu.

14 Ní chεeti yaācū miiⁿ ndaa nanááⁿ Jesús 'iiⁿyāⁿ chí ngueenááⁿ ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí ngaā yó'oo, ní Jesús miiⁿ diiⁿ yā chí nduūvá

yeⁿ'e nducyaaca yā. 15 Naati chiiduu n'gεεtée ndúúcu maestros yeⁿ'e ley nduuvi taāⁿ yā taachi n'diichi yā chí 'tíicā idiíⁿ Jesús miiⁿ ní ch'iindiveéⁿ yā chuū. Ní saⁿ'ā dá'caiyāa n'gai sa ní caⁿ'a sa: De'ε chúúcā ch'εεε saⁿ'ā chí Daiya rey David miiⁿ. 16 Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá n'giindiveéⁿ nī chí saⁿ'ā da'caiyāa ngaⁿ'ā sa? Jesús caⁿ'a yā: N'giindiveéⁿ. ¿'Áá nguéeⁿ n'geeⁿ ndís'tií Nduudu yeⁿ'e Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ? Ní ngaⁿ'a 'túúca:

'Áá diiⁿ di chí da'caiyáá ndúúcu dacua'aá caata yā chí n'daāca n'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

17 Jesús ní nan'daa yā yeⁿ'e yaācū miiⁿ. Ní nan'daa yā yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní cueⁿ'e yā na yáāⁿ 'lííⁿ chí nguuvi Betania. Ní mííⁿ canee yā nguūinū miiⁿ.

Jesús ngaⁿ'a yā chí nguεε n'dáacā yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíidūi yaaⁿ nguuvi chí nguéeⁿ n'gui'i yeⁿ'é

(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Chidéévé táámá nguuvi, ní Jesús ndaa ntúuⁿ yā ná yáāⁿ miiⁿ ní chii cuiicú yā. 19 Cuaaⁿ cyúúni ní n'diichi yā 'áámá yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíidūi yaaⁿ nguuvi niiⁿnuúⁿ cyúúni, ní cueⁿ'e yā naachi cutá'a yā n'guiidūi miiⁿ, ní nguéeⁿ ndaaca yā n'gui'i yeⁿ'é, dámaāⁿ tá'aa. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā yáⁿ'á 'túúca: Dii yáⁿ'á, 'āā ntée nguεεcunéé 'cuūndi n'gui'i yeⁿ'é di. Tuu'mí nūuⁿ yaⁿ'á miiⁿ nti'i. 20 Taachí discípulos n'diichi yā chuū, ngeⁿ'é yiinú yā yeⁿ'é ní caⁿ'a yā: ¿De'ε cúúví chí maāⁿchεεtε nuūuⁿ nti'i n'guíidūi yaaⁿ nguuvi?

21 Jesús nán'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tií, ndúúti chí ndís'tií i'téenu nī ní nguéeⁿ n'deēe nadicadínuuⁿ nī, nguéeⁿ dámaāⁿ chuū cuuvi diiⁿ nī yeⁿ'é n'guíidūi yaaⁿ nguuvi naati cuuvi

diiⁿ nī ndúú^{cū} yīcū 'līn' 'cūū chí caaⁿmaⁿ nī cuuvi nī: Dii yīcū, cuvī dí 'múúⁿ ní cueⁿe dí cundáá nuūⁿ di ná nuūⁿnī'yáⁿā, ní cuuvi. ²² Tanducuéⁿe chí caaca nī naachí caaⁿmaⁿngua^a nī, ndúú^{ti} chí cu'téenu nī, ní ndaācā yeⁿe nī.

Jesús ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā tan'dúú^{cā} 'iⁿntyéⁿe

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Taachí Jesús miiⁿ ndaá yā cheeti yaācū templo miiⁿ, chiiduú n'gεε^{té} ndúú^{cū} 'iⁿyāⁿ ndiicūū chí ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā yeⁿe yaācū ndaá yā nanaáⁿ Jesús miiⁿ taachí ngi'cueⁿ yā, ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿Du'ú 'iⁿntyéⁿe ngaⁿa yā chí 'túú^{cā} idiíⁿ ní? ¿Du'ú 'iⁿyāⁿ tee yā poder chí caaⁿmaⁿ ntiⁿnyúⁿ nī 'túú^{cā}?

²⁴ Nan'guεε^{cúta}'a Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iⁿyāⁿ s'een: 'Úú ntúūⁿ ní intiinguuneéⁿ ndís'tiī. Nduuti chí nan'guεε^{cúta}'a nī yeⁿe, tuu'mi ní cuuvi ndís'tiī du'ú 'iⁿntyéⁿe tee yā poder 'úú chí idiíⁿ dendú'u chuū. ²⁵ Yen'e chí cheedinúūⁿnī Juan, ¿tií chiīcā? ¿Áá yeⁿe Ndyuūs chí canéé na va'ai cheeti nguuví o yeⁿe saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū? Tuu'mi ní 'iⁿyāⁿ s'een ndeé yā nguááⁿ maáⁿ yā ní caⁿ'a yā: Nduuti chí caaⁿmaⁿ yú chí yeⁿe nanguuvi, tuu'mi ní Jesús caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā s'uūūⁿ: ¿De'ē cuuví chí nguéé s'teenu nī yeⁿe chí ngaⁿa Juan miiⁿ? ²⁶ Ní nduuti chí caaⁿmaⁿ yú chí yeⁿe saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'va'a yú 'iⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ ti nducyaaca yā ní déenu yā chí Juan chí cheedinúūⁿnī ní 'aama profeta yeⁿe Ndyuūs.

²⁷ Ní nan'guεε^{cúta}'a yā yeⁿe Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Nguéé déenu 'nū. Jesús miiⁿ ní caⁿ'a ntúūⁿ yā: 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní nguéé cuuvi ndís'tiī du'ú 'iⁿntyéⁿe tee yā poder 'úú chí idiíⁿ chuū.

'Áámá ejemplo yeⁿe 'uuví daiya yā

²⁸ Jesús caⁿ'a yā: ¿De'ē inadacadi-inúúⁿ ndís'tiī yeⁿe chuū? Caⁿ'á caaⁿmaⁿ ndúú^{cū} ndís'tiī yeⁿe 'áámá saⁿ'ā chí véé 'uuví daiya sa. Ndaā sa nanaáⁿ 'áámá daiya sa ní caⁿ'a sa: Díí daiyá, cuéⁿe dí ní diiⁿ dí ntiⁿnyuⁿ naachi véé dí'yú uvas yeⁿe. ²⁹ Daiya sa ní nan'guεε^{cúta}'a sa ní caⁿ'a sa: Nguéé neⁿe. Ch'iinu maaⁿ ní nadicádínuuⁿ sa chí nguéé n'daācā diiⁿ sa ní cuéⁿe sa diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ miiⁿ. ³⁰ Ní cueⁿe ntúūⁿ saⁿ'ā miiⁿ ní yaa'vi sa táámá daiya sa, ní 'tiicá ntúūⁿ caⁿ'a sa chí sa daiya sa. Ní daiya sa múíⁿ nan'guεε^{cúta}'ā sa ní caⁿ'a sa: 'Tiicā, n'diī chiidá, caⁿ'á. Naati nguéé cueⁿe sa diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ. ³¹ ¿De'ē inadacadiinuⁿ ndís'tiī? Naachi 'uuví daiya yā ¿chee chí diiⁿ tan'dúú^{cā} chí neⁿe chiidá yā? 'iⁿyāⁿ s'een caⁿ'a yā: Saⁿ'ā chí yaa'vi yā vmnaaⁿ. Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iⁿyāⁿ s'een: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chí 'iⁿyāⁿ chí inn'guéé yeⁿe impuestos ndúú^{cū} n'daataá chí véé cá saⁿ'ā yeⁿe tá caⁿ'á yā vmnaaⁿ yeⁿe ní naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿnyúⁿ yā. ³² Ti Juan chí cheedinúūⁿnī ndaā sa vmnaáⁿ ndís'tiī. Chiica sá na 'áámá yúúni cuaacu ní ngaⁿ'a sa yeⁿe yúúni cuaacu yeⁿe Ndyuūs ní nguéé s'téenu nī yeⁿe sa. Naati saⁿ'ā publicanos chí inn'guéé yeⁿe impuestos ndúú^{cū} n'daataá chí véé saⁿ'ā s'ee ndúú^{cū} tá s'téenu yā nduudu yeⁿe sa. Ndís'tiī, taachí n'diī chí ní chuū chí 'āá diiⁿ Juan, nguéé ndaacadaami ní yeⁿe nuuⁿndí yeⁿe ní ní nguéé s'téenu nī chíⁿ chí ngaⁿ'a Juan miiⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí nguεε n'dáacā idiíⁿ yā ntiⁿnyuⁿ

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: 'Caandiveéⁿ nī táámá ejemplo chí 'tεε nguεε dáámá. Canéé 'áámá 'iⁿyāⁿ chí véé yáⁿ'āa yeⁿe yā ní chínu yā diiⁿ yu yeⁿe uvas na yáⁿ'āa yeⁿe yā. Ní din'dái yā 'áámá cheeⁿ

yeⁿē yáⁿá lííⁿ núúⁿmáⁿ cuaaⁿ 'di-
ituú. Din'dái yá 'aama tanque
naachi cuuví tun'dáa yá nuúⁿníⁿ
yeⁿe uvas miiⁿ. Ní din'dái yá 'áamá
torre nguaaⁿ diiⁿyu uvas naachi
mosos yeⁿe yá 'cuεetinéeⁿ sa diiⁿ sa
cuidado n'gui'i uvas miiⁿ. Dueño
miiⁿ ca'a yá yáⁿáa yeⁿe yá saⁿá
s'eeⁿ chí diiⁿ sa ntiíⁿnyuⁿ miiⁿ ní
cueⁿe yá táámá país. ³⁴ Taachí snuú
ca'a yeⁿē tiempo yeⁿe n'gui'i uvas
miiⁿ chí túúmá yá, dueño dicho'ó
yá mosos yeⁿe yá chí saⁿá s'eeⁿ
nca'a sa n'gui'i uvas yeⁿe yáⁿáa,
parte yeⁿe n'gui'i chí tuneⁿ dueño.
³⁵ Saⁿá chí diiⁿ ntiíⁿnyuⁿ na yáⁿáa
miiⁿ sta'a sa mosos. 'Áamá ní ch'eⁿe
sa, táámá ní ch'íiⁿnuⁿ sa ní táámá ní
chíituu sa. ³⁶ Dueño miiⁿ dicho'ó yá
taandúú 'uúvī mosos, 'áá ví'í mosos
chí cheⁿē vmnaaⁿ. 'Tiicá ntúúⁿ diiⁿ
sa ndúúⁿcū mosos.

³⁷ Cuayíivi míiⁿ dichó'o yá daiya
yá ti dueño miiⁿ ní ngaⁿa yá:
Saⁿá s'eeⁿ ní diiⁿ sa honrar daiyá.
³⁸ Taachí saⁿá s'eeⁿ chí diiⁿ sa
ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe yáⁿáa miiⁿ n'diichi
sa daiya dueño miiⁿ, caⁿa sa
nguááⁿ maaⁿ sa: Sáⁿa 'tī chí cuuví
yeⁿē sa yáⁿáa 'cū. 'Caaⁿnuⁿ yú
sáⁿá miiⁿ ní ndúúⁿcū chí véé naaⁿ
chí cuuví yeⁿē sa ní cuuví yeⁿē
yú. ³⁹ Ní sta'a sa daiya dueño
miiⁿ ní tun'daa sa saⁿá 'áamá lado
yeⁿe chéēⁿ yeⁿe díí'yú uvas miiⁿ ní
ch'íiⁿnuⁿ sa saⁿá.

⁴⁰ Taachí ndaā dueño yeⁿe díí'yú
uvas ¿de'ē diiⁿ yá ndúúⁿcū saⁿá chí
ídiíⁿ ntiíⁿnyuⁿ na yáⁿáa yeⁿē ya?

⁴¹ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa yá: Dueño
miiⁿ ní 'caaⁿnúⁿ yá saⁿá chí
cúúncheeⁿ sa diiⁿ sa. Ní ca'á yá
yáⁿáa yēⁿe yá naachi véé díí'yú
uvas táámá 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yá
ntiíⁿnyuⁿ na yáⁿáa miiⁿ, 'iiⁿyāⁿ
chí ntée yá uvas chí tuneéⁿ yá na
tiempo yeⁿē n'gui'i.

⁴² Jesús caⁿa yá chíi yá 'iiⁿyāⁿ
s'eeⁿ: ¿'Áá nguéé n'geēⁿ ndís'tī
naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿe
Ndyuūs chí ngaⁿa 'túúca:

Tuūu chí 'iiⁿyāⁿ chí idin'dái yá va'ai
sta'á yá ní ch'εécú yá 'áámá
lado ti nguéé neⁿe yá. Tuūu
'cū tuūu ch'εεte ní dichíí'vē
ca ní canéé tuūu ch'εεté es-
quina yeⁿē va'ái. Chuū ní
Señor Ndyuūs diiⁿ yá. Chuū
ní 'áámá chí ngeⁿe yiinu yú
taachí inaaⁿ yú yeⁿē.

⁴³ Chíⁿ chí 'túúca nga'á ngii ndís'tī,
chí naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiíⁿnyúⁿ
yá diví yá yeⁿē ndís'tī ní ca'á yá
táámá 'iiⁿyāⁿ chí ca'á yá n'gui'i chí
tuneⁿ lado yeⁿē Ndyuūs. ⁴⁴ 'Áá
du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cun'dáá nduú
yá vmnaaⁿ na tuūu 'cū ní caātū
'íiⁿ yeⁿe yá. Naati 'áá du'ú nūuⁿ
'iiⁿyāⁿ chí cun'dáá nduūu tuūu 'cū
vmnaaⁿ yeⁿe yá, 'cuíínú ndúúví
yuūni yá.

⁴⁵ Taachí 'iiⁿyāⁿ chíiduú
n'gεεté ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ fariseos
ch'iindiveéⁿ yá chuū, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ
tuumicadínuuⁿ yá chí yeⁿē yá
ngaⁿa Jesús miiⁿ. ⁴⁶ Nadicadínuuⁿ
yá taāca chíi cuta'á yá Jesús miiⁿ
naati 'va'a yá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáāⁿ tí
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ i'téenu yá Jesús miiⁿ
tan'dúúca chí 'áámá profeta chí
ngaⁿa nduudu yeⁿē Ndyuūs.

22

*'Áámá ejemplo yeⁿē 'viicu chí
n'gúindivaacú yá*

¹ Jesús tuca'á yá ndee yá taama
vmnéⁿēe ndúúⁿcū ejemplos, ní
caⁿa yá: ² Naachí Ndyuūs ngaⁿa
ntiíⁿnyúⁿ yá yeⁿē va'ai chεεti
nguuví tan'dúúca 'áámá rey chí
chíica yá 'viicu chí ch'iindivaacu
saⁿa daiya yá. ³ Ní dichó'o yá
mosos yeⁿe yá chí yaa'vi sa 'iiⁿyāⁿ
chí ndí yá invitado naati 'iiⁿyāⁿ
s'eeⁿ nguéé néⁿe yá caⁿa yá. ⁴ Ní
dichó'o yá tan'duuví mosos ní caⁿa
yá chíi yá mosos: Caaⁿmaⁿ ní
cuuví ní 'iiⁿyāⁿ chí ndí yá invitado
'túúca. 'Áá véé yaāⁿ comida miiⁿ.
'Áá ch'íiⁿnúⁿ i'tiindu yeⁿē ní 'iiti
chí 'viichéé. Tanducuéⁿē 'áá véé

yaāaⁿ. Cuchii nī 'viicu. ⁵ Naati 'ii'yāⁿ s'eeⁿ nguéé diiⁿ yā cuenta. 'Áamá yā ní cueⁿe yā cuééti yeⁿe yā. Taama yā ní cueⁿe yā negocio yeⁿe yā. ⁶ Tanáⁿa yā ní sta'á yā mozos. Cuⁿu yā ndúúcu sa ní ch'iiⁿnuⁿ yā mozos. ⁷ Taachi rey miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, ndúúvi taaⁿ yā. Ní dichó' o yā soldados yeⁿe yā ní caⁿ'a ntiinyúⁿ yā chí 'caaⁿ'nuⁿ sá 'ii'yāⁿ chí ch'iiⁿnuⁿ yā mozos yeⁿe yā. Ní neeⁿ yaⁿ'ā sa yāāⁿ vaacú 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. ⁸ Tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā mozos yeⁿe yā: Cuaacu níinyúⁿ 'viicu miiⁿ ní 'āā véé yaāāⁿ caavā 'ii'yāⁿ chí chii yā invitado naati nguéé n'dai taavi yā chí cuchii yā. ⁹ Maaⁿ ní cueⁿe nī na yúúni chí can'daa yeⁿe yāⁿ'āa yāāⁿ ní diiⁿ nī invitar 'ii'yāⁿ chí chii yā na 'viicu, 'ii'yāⁿ chí ndaāca nī. ¹⁰ Mozos ní can'daa sa ní cueⁿe sa cuaaⁿ cyúúni ní nadaama sa nducyaaca 'ii'yāⁿ chí ndaāca sa, 'ii'yāⁿ chí cúúncheeⁿ yā ndúúcu 'ii'yāⁿ chí n'dai yā. Ní ndaā nducyaacá 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chí mozos 'cai sa ní n'deēe n'dái 'ii'yāⁿ ndaā yā 'viicu miiⁿ.

¹¹ Ní rey miiⁿ chen'e yā n'diichi yā 'ii'yāⁿ chí ndii yā invitado ní ndaāca yā 'áamá saⁿ'ā chí nguéé cánúúⁿ sá catecai sa yeⁿe naachi n'giindivaacu yā. ¹² Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: N'dii amigo, ¿taācá chí ndāa nī 'muuⁿ chí nguéé canúuⁿ nī catecai nī yeⁿe chí n'giindivaacú 'ii'yāⁿ? Saⁿ'ā miiⁿ ní nguéé nan'guεεcútaⁿ'a sa yeⁿe yā. ¹³ Tuu'mi ní rey miiⁿ caⁿ'a yā chii yā mozos yeⁿe yā: 'Caāchiichí nī ca'a sa ndúúcu ta'a sa ní divíi nī saⁿ'ā ndii 'múúⁿ ní 'cuεεcú nī saⁿ'ā cuaaⁿ chuvá'āi na maāiⁿ. Miiⁿ cuεεcu sa ní ché'é 'diiⁿ'yuⁿ sa cueⁿe daāⁿmaⁿ. ¹⁴ Jesús caⁿ'a ntúuⁿ yā chuū: Nééne 'yaaⁿ yā chí Ndyuūs 'cuai yā naati duu'ví yā chí Ndyuūs ndεεvé yā.

Chiiⁿ chí ntiinguuneⁿ yā yeⁿe asunto yeⁿe impuestos
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Tuu'mi ní 'ii'yāⁿ fariseos cueⁿe yā ní nduuvidaamā yā. Ní ndeé yā nguaaⁿ maáⁿ yā táácā cuuvi diiⁿ yā chí Jesús miiⁿ cástaⁿ'a nduudú yeⁿe yā chí caaⁿ'máⁿ yā 'áamá nduudu yaadi. ¹⁶ Ní fariseos dicho'ó yā 'ii'yāⁿ yeⁿe yā ndúúcu 'ii'yāⁿ yeⁿe Herodes miiⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā Jesús: N'dii maestro, déenu 'nū chí n'dii ní 'áamá saⁿ'ā chí n'dai. N'dii ní diiⁿ nī chí n'daácā. Ní cuaacu níinyúⁿ ngi'cueeⁿ nī yúúni yeⁿe Ndyuūs. Ní nguéé 'va'a nī 'ii'yāⁿ ti nguéé indéé ní cuidado táāca 'ii'yāⁿ. ¹⁷ Maaⁿ ní cúúvi nī nús'uu: ¿De'ε inadacádiiⁿnuuⁿ nī? ¿'Áá canéé nguūⁿ na ley chí nadíi'vε 'nū emperador César tuūmī yeⁿe 'nū o nguéé?

¹⁸ Jesús tuumicádiiⁿnuuⁿ yā chí 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní diiⁿ yā chí nguéé n'daācā ní caⁿ'a yā chii yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ε cúúvi chí neⁿ'e nī n'diichineⁿ nī 'úú? Ndís'tii ní vεε 'uúvi chí nadacádiiⁿnuuⁿ nī. ¹⁹ Téé nī tuūmī chí nadíi'vε nī yeⁿe impuesto. 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'iⁿ'i yā 'áamá tuūmī Jesús miiⁿ. ²⁰ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Du'u nááⁿ chí canéé ná tuūmī? ¿Du'ú chí nguúvi cánéé nguūⁿ?

²¹ 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Naaⁿ emperador César cānee. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Nca'a nī tuūmī emperador César chíiⁿ chí yeⁿe sa ní ca'a nī Ndyuūs chí yeⁿe Ndyuūs.

²² Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿe yiinu yā ní cueⁿe yā.

Chiiⁿ chí ntiinguuneⁿ yā yeⁿe chí 'ii'yāⁿ nduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Nguuvi miiⁿ 'ii'yāⁿ saduceos ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. 'Ii'yāⁿ saduceos ngaⁿ'a yā chí nguéé índuuchi 'ii'yāⁿ yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní ntiinguunéⁿ yā Jesús, ²⁴ ní caⁿ'a yā: N'dii maestro, Moisés miiⁿ caⁿ'a sá chí 'āā du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chí

'cuūvī sa ní nguée ch'iindī daiya n'daataá ye^{n'}ē sa tuu'mi ní 'diinū sa 'caandavaacu sa ndúú^{cū} n'daataá miiⁿ. Ní sa^{n'}ā miiⁿ ní 'cuūndī daiya sá lado ye^{n'}ē 'dínu tiná^{n'}ā. ²⁵ Maaⁿ ní véé ndéechē sá^{n'}a nūⁿ ye^{n'}ē chεεcú sa ye^{n'}ē chiidá sa. Sá^{n'}ā vmaⁿ miiⁿ ní ch'iindivaacu sa ní ch'iī sa. Ní nguée daiya n'daataá ye^{n'}ē sa. Ní canee n'daataá ye^{n'}ē sa. Ní 'dínu sa ní canee sá ndúú^{cū} tá. ²⁶ 'Tiicá ntúūⁿ chó'oo ye^{n'}ē ndii chiiⁿ ndii 'uuvi sa^{n'}ā. 'Tiicá ntúūⁿ chó'oo ye^{n'}ē sa^{n'}ā chi ndii 'iīnū. 'Tiicá ntúūⁿ chó'oo ye^{n'}ē sa^{n'}a s'eeⁿ nduu ndéechē sa. ²⁷ Ndíí ná ch'iinú ní ch'iī ntúūⁿ n'daataá miiⁿ. ²⁸ Taachí nduuchi 'iiⁿyāⁿ ye^{n'}ē nguaⁿ tiná^{n'}ā, naachí ndéechē sa^{n'}ā s'eeⁿ ní ζcheε sa chí n'daataá ye^{n'}ē sa tá^{n'}ā caati nducyaaca sá canee sá ndúú^{cū} tá?

²⁹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní nan'guεεcúta^{n'}a yā ní ca^{n'}a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní nguée déenu nī taacá nga^{n'}a na libro ye^{n'}é Ndyuūs naachi canée nguūⁿ. Ndíí nguée ndúú déenu nī poder ye^{n'}é Ndyuūs. ³⁰ Ti naachí nduuchi 'iiⁿyāⁿ ye^{n'}ē nguaⁿ tiná^{n'}ā, nguée 'caandavaacú yā. Ndíí nguée ca'a ra yā chí 'caandavaacu daiya yā ti cuuví yā tan'dúú^{cā} ángeles chi dichí^{l'}vē Ndyuūs chi canee yā na va'ai chεεtí nguuví. ³¹ Naati ye^{n'}ē chí nduuchi yā ye^{n'}ē nguaⁿ tiná^{n'}ā, ζ'áá nguée n'geeⁿ nī chi maán Ndyuūs ca^{n'}a yā ye^{n'}ē taachí ca^{n'}a yā 'túúca?: ³² 'Úú ní Ndyuūs ye^{n'}é Abraham ndúú^{cū} Isaac ndúú^{cū} Jacob. Ndyuūs miiⁿ ní nguée Ndyuūs ye^{n'}é tiná^{n'}ā ti ye^{n'}é 'iiⁿyāⁿ chí sduuchi.

³³ Taachí nducyaaca 'iiⁿyāⁿ ch'iindiveén yā chuū, che^{n'}e yiinú yā ye^{n'}ē nduudu ye^{n'}é Jesús miiⁿ tan'dúú^{cā} chí ngi'cueeⁿ yā.

Mandamiento chi ch'εεte ca
(Mr. 12.28-34)

³⁴ Tuu'mi ní sa^{n'}ā fariseos taachí ch'iindiveén yā ye^{n'}é chí

Jesús diiⁿ yā, 'iiⁿyāⁿ saduceos 'āā ntéé ca^{n'}a yā ndúú^{cū} Jesús miiⁿ, fariseos miiⁿ nduuvidaamá yā. ³⁵ 'Áámá sa^{n'}a fariseo abogado chí ngi'cueeⁿ sa chí nga^{n'}ā ley miiⁿ ne^{n'}e sa n'diichinéén sa Jesús ní ntinguunéén sa 'iiⁿyāⁿ. Ní ca^{n'}a sá chii sa Jesús: ³⁶ N'diī Maestro, ζcheé mandamiento chí ch'εεte n'dai ca ye^{n'}ē na ley ye^{n'}é Moisés?

³⁷ Jesús ca^{n'}a yā chii yā sa^{n'}ā: Diné^{n'}e di Señor Ndyuūs ye^{n'}é di ndúú^{cū} núú^{má}n stáává ye^{n'}é di ndúú^{cū} núú^{má}n alma ye^{n'}é di ndúú^{cū} núú^{má}n vaanicadínuuⁿ ye^{n'}é di. ³⁸ Chuū chí vmaⁿ ní ch'ééte ca chí cuuvi taná^{n'}ā mandamientos. ³⁹ Ndiichi ndii 'úúví tan'dúú^{cā} chí vmaⁿ vmaⁿ: Diné^{n'}e di 'iiⁿyāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú di tan'dúú^{cā} chí ne^{n'}e dí maⁿ di. ⁴⁰ Ye^{n'}é ndúú 'uūví mandamientos miiⁿ canee tanducué^{n'}ē ye^{n'}é ley Moisés miiⁿ ndúú^{cū} nduudu chí nga^{n'}a profetas ndii cuááⁿ vmaⁿ.

ζDu'u 'iiⁿyāⁿ chí daiya Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Taachí 'iiⁿyāⁿ fariseos ndi- idáámá yā Jesús ntinguuneeⁿ yā fariseos, ⁴² ní ca^{n'}a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ζDe'ε nadicadínuuⁿ ndís'tiī ye^{n'}é Cristo? ζDu'ú daiyá 'iiⁿyāⁿ 'cúú? Ní fariseos ca^{n'}a yā chii yā: Daiya David miiⁿ.

⁴³ Ní Jesús ca^{n'}a yā chii yā fariseos: ζTáácá cuuvi David miiⁿ na espíritu ye^{n'}é sa ní ca^{n'}a sa chí Cristo ní Señor? Ní ca^{n'}a yā chuū:

⁴⁴ Ca^{n'}a Señor Ndyuūs miiⁿ chii yā Señor Cristo ye^{n'}é: 'Cuūndi di lado tá cuaacú chí lado ye^{n'}é honor ndíí 'úú cu'neéⁿ 'iiⁿyāⁿ chí contra ye^{n'}é di cuaaⁿ ndii yā na ca'a di tan'dúú^{cā} chí enemigos ní 'áámá banco lííⁿ.

⁴⁵ Maaⁿ ní nduuti chí David miiⁿ ca^{n'}á yā ye^{n'}é Cristo chí Señor ye^{n'}é yā, ζtáácá cuuvi chí chí Señor miiⁿ ní daiya David 'iiⁿyāⁿ?

⁴⁶ Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguée cuuvi nan'guεεcúta^{n'}a yā ye^{n'}é mar 'áámá.

Ndíi nguuví miiⁿ s'neeⁿ naaⁿ yā nti-
inguuneⁿ yā Jesús miiⁿ.

23

*Jesús ngaⁿ a yā chí díiⁿ yā
cuidado yeⁿe maestros chí ngi'cueeⁿ
ley ndúúcu 'iiⁿyāⁿ fariseos*

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54;
20.45-47)

¹ Jesús yaaⁿvi yā 'iiⁿyāⁿ ndúúcu
discípulos yeⁿe yā ní caⁿa yā:
² Maestros chí ngi'cueeⁿ ley ndúúcu
'iiⁿyāⁿ fariseos, 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ deenu
n'dai yā ní ngi'cueeⁿ yā ní caaⁿmaⁿ
cuaacú yā ley yeⁿe Moisés. ³ Tiicá
ntúūⁿ cu'téenu ndís'tiī ní díiⁿ nī
tan'duucā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ a yā,
naati nguéé díiⁿ nī tan'dúúcu 'iiⁿyāⁿ
s'eeⁿ idiíⁿ yā tí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní
ngaⁿ a yā yeⁿe ley naati nguéé tíicā
idiíⁿ yā. ⁴ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní díiⁿ yā
tan'dúúcu chí 'caachiichí yā cheedi
chí n'gii taaví chí 'iiⁿyāⁿ nguéé
cuchéé yā ní ngaⁿ á yā chí 'iiⁿyāⁿ
canéé chí cuchéé yā. Naati 'iiⁿyāⁿ
s'eeⁿ maáⁿ yā ndíi nguéé neⁿe yā
'neeⁿ nduutitáⁿ a yā chí tuuⁿvi yā
cheedi miiⁿ ní díiⁿ yā. ⁵ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ
ní idiíⁿ yā nducuéⁿe ntiⁿnyuⁿ yeⁿe
yā caati tanáⁿ á 'iiⁿyāⁿ snáaⁿ yā ní
n'diichí yā táacā idiíⁿ yā. Neⁿe yā
candéé yā chí canéé nguⁿ chí yeⁿe
Nduudu yeⁿe Ndyuūs ní s'neeⁿ
yā 'áámá cajú líiⁿ ní dich'iichí yā
'áámá yiiⁿmaⁿ ní s'neeⁿ yā maaⁿ
taⁿ a yā ní ncheeté yā. Ní n'gēēti
núuⁿ yā vestido yeⁿe yā chí n'gēē
'nūuⁿ ca. ⁶ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní neⁿe yā
'cuundí yā sillas chí yeⁿe 'iiⁿyāⁿ
ch'εεte taachi caⁿ á yā 'áámá 'viicu
chí cheⁿ é yā. Ní neⁿe yā 'cuundí
yā sillas yeⁿe honor chí vmnááⁿ
vmnaaⁿ ná yáacu sinagogas. ⁷ Ní
neⁿe yā chí tanáⁿ á 'iiⁿyāⁿ diiⁿ
n'daacá yā ní diiⁿ yā saludar 'iiⁿyāⁿ
taachi sneeⁿ yā cuaaⁿ niiⁿvēē ní neⁿe
yā chí 'iiⁿyāⁿ caaⁿ máⁿ yā, maestro,
maestro, taachi díiⁿ yā saludar
'iiⁿyāⁿ.

⁸ Naati ndís'tiī ní nguéé neⁿe
ní chí caaⁿmaⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nī
maestro tí 'áámá 'iiⁿyāⁿ nūuⁿ chí
maestro ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí Cristo.
Ní nducyaaca ndís'tiī ní hermanos
yeⁿe nī viⁿ. ⁹ Nguéé caaⁿmaⁿ nī
yeⁿe mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ áa
'cúu: N'diī chiiduú padre, tí dámaāⁿ
'áámá chí Chiida yú chí Ndyuūs
chí canéé na va'ai cheeti nguuví.
¹⁰ Ndíi nguéé ndúú caaⁿmaⁿ rá
yā yeⁿe nī: Maestro, tí 'áámá
chí maestro yeⁿe nī chí Cristo.
¹¹ 'Iiⁿyāⁿ chí ch'εεte ca yā yeⁿe nī
caneé chí dichíiⁿ ve yā ndís'tiī. ¹² Ní
'iiⁿyāⁿ chí díiⁿ yā chí cuuví ch'εεte
maáⁿ yā, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ cuuví ndiicuúⁿ
yā. 'Iiⁿyāⁿ chí idiíⁿ yā chí maáⁿ yā
ndiicuúⁿ yā, cuuví ch'εεte yā.

*Jesús caaⁿ máⁿ yā yeⁿe nuuⁿ ndi
yeⁿe 'iiⁿyāⁿ fariseos*

(Mk. 12.40; Lc. 11.39-42, 44, 52;
20.47)

¹³ Naati deⁿε chúúcu ya'ai yeⁿe
ndís'tiī, maestros chí ngi'cueeⁿ ley
ndúúcu 'iiⁿyāⁿ fariseos, ndís'tiī
'uūvi naaⁿ 'uūvi cheendí nī, tí nguéé
ngi'cueeⁿ nī yeⁿe naachí Ndyuūs
ngaⁿ a ntiⁿnyuⁿ yā nanaáⁿ 'iiⁿyāⁿ
yeⁿe iⁿ yeeⁿ díⁿ 'cūū. Ndíi nguéé
ndúú maaⁿ ndís'tiī cundáa nī va'ai
cheeti nguuví. Ndíi nguéé n'guúⁿ nī
tanáⁿ á 'iiⁿyāⁿ chí neⁿe ndaaⁿ yā chí
cūndaa yā.

¹⁴ Deⁿε chúúcu ya'ai yeⁿe ndís'tiī,
'iiⁿyāⁿ chí dingúūⁿ ní ngi'cueeⁿ
nī ley ndúúcu 'iiⁿyāⁿ fariseos, tí
ndís'tiī 'uūvi náaⁿ 'uūvi cheendí
nī, tí ndivíi nī va'ai yeⁿe nī n'daataá
nguaⁿ áa. Ní neéne n'deēe ngaⁿ a
nī taachi ngaⁿ anguaⁿ á nī nanaáⁿ
nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. 'Úú ngaⁿ á chí
ch'εεte ca castigo yeⁿe nī nguuví
yeⁿe juicio.

¹⁵ Deⁿε chúúcu ya'ai yeⁿe ndís'tiī,
maestros chí ngi'cueeⁿ ley ndúúcu
ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ fariseos tí ndís'tiī
'uūvi naaⁿ 'uūvi cheendí nī. Ndíi
ní chíicá nī ndíi yáⁿ áa yaⁿ ái táámá
lado nuūnīⁿ yáⁿ á ní díiⁿ nī chí

'áámá 'ii'yān i'téenu yā tan'dúúcā ndís'tiī. Ní taachí 'ii'yān cu'téenu yā tan'dúúcā ndís'tiī ne'é nī, idiín nī chí 'ii'yān mii'n ní 'uūvī tanto cuuví yā ye'n'e daiya infierno nguéé ti chí ndís'tiī. ¹⁶ De'ε chúúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī, chí ngi'cueéⁿ nī tan'dúúcā 'ii'yān chí ngeenááⁿ. De'ε inadacádínuuⁿ ndís'tiī. Nduuti chí 'áámá 'ii'yān can'a yā chí diín yā 'áámá cosa ní 'cuai yā, “cáávā yaācū templo”, tuu'mi ní nguéé de'ε veε nacadínuuⁿ nī ye'n'e chuū, naati nduuti chí 'ii'yān 'cuai yā, “cáávā 'dii'nguaaⁿ” chí véé cheeti yaācū templo mii'n, tuu'mi ní 'ii'yān mii'n canee cuu'miⁿ chí diín yā chí caa'n máⁿ yā chí ca'n'a yā chí dii'n yā. ¹⁷ Ndís'tiī ní 'ii'yān chí ngeεε deenu ti tan'dúúcā 'ii'yān ngeenááⁿ 'tiicá nī. ¿Cheε cá ch'εete ca? ¿'Áá 'dii'nguāáⁿ mii'n o yáacū mii'n chí dii'n chí didεεve 'dii'nguāáⁿ mii'n cucááva Ndyuūs? ¹⁸ 'Tiicá ntūūⁿ ndís'tiī: Ndúúti chí 'áámá 'ii'yān can'a yā chí diín yā 'áámá cosa, ní n'gai yā, “cáávā nátaī”, nguéé de'ε veε nacadínuuⁿ nī ye'n'e. Naati ndúúti chí 'ii'yān n'gai yā, “cáávā ofrenda” chí candúú vmnááⁿ ye'n'e nátaī, tuu'mi ní 'ii'yān mii'n canee cúú'miⁿ chí diín yā chí ca'n'a yā chí dii'n yā. ¹⁹ Ndís'tiī ní tan'dúúcā 'ii'yān chí cheεchí tiīⁿ o 'ii'yān chí ngeenááⁿ, 'tiicá nī ti chí cheé ca chí ch'εete ca? ¿'Áá ofrenda mii'n o nátaī chí dii'n chí ofrenda mii'n ní didεεve cucáávā Ndyuūs? ²⁰ 'Tiicá. 'Ii'yān chí n'gai yā, “cáávā nátaī”, n'gai yā cáávā nátaī ndúúcū tanducuéⁿ chí cánduū nátaī. ²¹ 'Ii'yān chí n'gai yā, “cáávā yaācū templo”, nguéé dámaaⁿ nga'n'a yā cáávā yaācū templo mii'n naati cáávā maáⁿ Ndyuūs chí canéé na yaācū templo mii'n. ²² 'Ii'yān chí n'gai yā, “cáávā va'ai cheeti nguuví”, n'gai yā cáávā trono ye'n'e Ndyuūs ní cáávā Ndyuūs chí véε yā na trono mii'n.

²³ De'ε chúúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī,

maestros chí ngi'cueéⁿ yā ley ndúúcū 'ii'yān fariseos, ndís'tiī 'uuvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī. Ndís'tiī ní nga'á nī Ndyuūs 'áámá ndiichi parte ye'n'e yaātā chí yiivií, ndúúcū yaāta anís, ndúúcū yaātā comino. Ní ndís'tiī ní s'néeⁿ nī 'aama lado cosas chí n'geεε ca ye'n'e na ley, chíⁿ chí n'diichi nī nuu'ndi ye'n'e 'ii'yān ndúúcū vaadi cuaacu ndúúcū vaadi ya'ai 'iinu ndúúcū vaadi i'téenu. Chuū canee chí diín nī ní dii'n nī táámá naaⁿ dendu'ū. ²⁴ Ndís'tiī 'ii'yān chí tan'dúúcā chí ngeenááⁿ chí candεε nī 'ii'yān. Díi'n nī tan'dúúcā chí i'yaáⁿ nī 'áámá 'yaācū ye'n'e nuū'nīⁿ chí cu'ú nī naati cu'ú nī 'iiti camello chí ch'εεε.

²⁵ De'ε chúúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī, maestros ye'n'e ley ndúúcū 'ii'yān fariseos, ndís'tiī ní 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti inadεεvé nī cuaaⁿ daami ye'n'e vaso ndúúcū cu'ú, chí tan'dúúcā cuerpo ye'n'e maáⁿ nī, naati cuááⁿ cheētí nī ní ndiituú ndúúcū chí diduucú nī ndúúcū tanducuéⁿ chí ngeεε n'daācā. ²⁶ 'Caandiveéⁿ nī ndís'tiī 'ii'yān fariseos chí tan'dúúcā chí ngeenááⁿ. Dii'n cá nī chí didεεvé nī chí cuaaⁿ cheeti vaso ní 'tiicá ntūūⁿ cu'ú, tuu'mi ní cuuvi deεvé nī cuaaⁿ chuvá'nāi vaso mii'n.

²⁷ De'ε chúúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī, maestros ye'n'e ley ndúúcū 'ii'yān fariseos, ndís'tiī 'uuvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti ndís'tiī ní tan'dúúcā yaīnyāⁿ 'cuéé chí cuaaⁿ daami míiⁿ n'dεεvéé chí nne'n'e yaāchī caaca, ti cuaacu ní'nyúⁿ cuááⁿ cheētí mii'n ndiituú 'iini ye'n'e tiná'nā ndúúcū taanduvéé cosas chí vaati. ²⁸ 'Tiicá ndís'tiī ti cuaacu ní'nyúⁿ n'gi'ní nī 'ii'yān chí ndís'tiī ní sa'nā chí n'dai ndís'tiī naati cuaaⁿ cheētí nī ndi-ituú ndúúcū nduudu yaadi ndúúcū nuu'ndi.

²⁹ De'ε chúúcā ya'ai ye'n'e ndís'tiī, maestros ye'n'e ley ndúúcū 'ii'yān fariseos, 'ii'yān 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti idin'dái nī yaīnyāⁿ ye'n'e profetas ní n'dεεve nī yaīnyāⁿ ye'n'e 'ii'yān chí n'dai taachi sné

yā iⁿ'yee^{ndi} 'cūū. ³⁰ Ndís'tiī ní ngaⁿ'á ní tíicā: Nduúti chi nús'uu ch'εεtinéé 'nū tiempo chí ch'εεtinéé chiidá 'nū cuááⁿ vmnaaⁿ, nguéé chinnee 'nū ch'iⁿ'núⁿ 'nū profetas taachi cungeé yuūⁿ yeⁿe yā. ³¹ Tíicā ndís'tiī ní ngaⁿ'á ní nduudu cuaacu yeⁿe maáⁿ ní ti ndís'tiī ní dáiyá 'iⁿ'yāⁿ chí ch'iⁿ'nuⁿ yā profetas. ³² Ndís'tiī ní canéé chí diiⁿ ní tan'dúú^{cā} chiidá ní.

³³ Ndís'tiī ní tan'dúú^{cā} cúú 'tíicā ndáátá yeⁿe ní. ¿Táácā cuuvi nguáⁿ'ai ní yeⁿe castigo yeⁿe infierno? ³⁴ Cáávā chuū 'úú ní dicho'ó nanááⁿ ndís'tiī profetas chí candεε yā Nduudu yeⁿe Ndyuūs, ndúú^{cū} 'iⁿ'yāⁿ chí déenū, ndúú^{cū} 'iⁿ'yāⁿ chí ngi'cueeⁿ ley. N'dúúví 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndís'tiī ní chita'á ní 'iⁿ'yāⁿ ní chí'nee'nga'á ní 'iⁿ'yāⁿ. Tá n'duuví yā ní ch'eⁿ'é ní 'iⁿ'yāⁿ na yaācū sinagogas yeⁿe ní ní can'dáa ní 'iⁿ'yāⁿ ndii na 'áámá yáāⁿ táámá yáāⁿ chí ch'eenú yā chíi. ³⁵ Ní ndís'tiī ní ca'á ní cuenta yeⁿe nducueⁿ'e yuūⁿ yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ chí n'dai chí 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'é ní ch'iⁿ'núⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa 'cūū ndii yuūⁿ yeⁿe Abel chí saⁿ'ā n'dai ndii yuūⁿ yeⁿe Zacarías daiya saⁿ'ā Berequías chí ndís'tiī ch'iⁿ'nuⁿ ní náávtaⁿ'ā yeⁿ'e yaācū miiⁿ ndúú^{cū} nátaí miiⁿ. ³⁶ Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Castigo yeⁿ'e tanducueⁿ'é chuū canee vmnaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí snée yā maaⁿ tiempo 'cūū.

Jesús ngεεcu yā cáávā 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén

(Lc. 13.34-35)

³⁷ Ní ngaⁿ'a Jesús: Ndís'tiī 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén, ndís'tiī 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén, chí ch'iⁿ'núⁿ ní 'iⁿ'yāⁿ profetas ní chí chíiⁿtuú ní 'iⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs dicho'ó yā nanááⁿ ní. Néené n'deée 'cuúví neⁿ'é nadaamá daiya ní tan'dúú^{cā} tú'ū chí inadáámá tí daiya tí maaⁿ ngεεchi tí ní nguéé 'cuuⁿ ní. ³⁸ Ndís'tiī, n'diichí ní. Ndyuūs chí'neeⁿ yā ndís'tiī ndúú^{cū} vaacu

ní dámaāⁿ. ³⁹ Tí 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, ti ndii maaⁿ ní 'āā ntéé snaaⁿ ní 'úú ndíí ndaa tiempo taachi caaⁿ'maⁿ ní: De'ε chúú^{cā} n'dai 'iⁿ'yāⁿ chí cuchii yā ndúú^{cū} chí duuchi Señor chí Daiyá Dendyuūs miiⁿ.

24

Jesús ngaⁿ'a yā chí yaācū templo miiⁿ ní ntuuví

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Taachi Jesús miiⁿ nan'dáa yā yeⁿ'e yaācū templo cueⁿ'é yā. Discípulos yeⁿ'é yā ní ndaa yā nanááⁿ yā ní n'giⁿ'i yā Jesús miiⁿ va'ai s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū templo miiⁿ. ² Jesús miiⁿ ní n'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: ¿'Áá inaaⁿ ndís'tiī nducyáá^{cā} chuū? Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, chí nguéé cunee tuūⁿ cuaaⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ví'í chí nguéé ntuuví.

Jesús ngi'cueeⁿ yā de'ε chí cuuvi taachi 'āā ndaa níⁿ'nuúⁿ nguuví chí 'cuiinu iⁿ'yee^{ndi}

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús véε yā ná yiicū chí nguuví Olivos. Discípulos ndaa yā nanááⁿ yā taachi canéé yā damáaⁿ yā ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús: Cúúví ní nús'uu tíi cuaⁿ'ā cuuví chuū. ¿De'ε señal 'cuuⁿ'miⁿ ní taachi 'āā ndaa ní taama vmnéⁿ'ée ní taachi 'cuiinu iⁿ'yee^{ndi}?

⁴ Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: Cundεε ní cuidado chí mar 'áámá 'iⁿ'yāⁿ nguéé canche'éi yā ndís'tiī. ⁵ Yááⁿ n'dái 'iⁿ'yāⁿ ndaa yā ndúú^{cū} chí duuchí ní caaⁿ'maⁿ yā 'tíicā: 'Úú chí Cristo 'úú. Ní canche'éi yā 'yaaⁿ n'dái 'iⁿ'yāⁿ. ⁶ Ní 'caandiveéⁿ ní chí véé caandaá ní 'caandiveéⁿ ní chí 'cuúndi caandaá. Cundεε ní cuidado chí 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé castaⁿ'a vaanicádiinúúⁿ yeⁿ'e ní ti canéé chí chíiⁿ nducueⁿ'é dendu'ú chí 'túú^{cā} cuuvi, naatí 'āā cuéé chí 'āā 'cuiinu iⁿ'yee^{ndi}. ⁷ Tí 'áámá nación 'cuuⁿ'maⁿ ndúú^{cū} taama nación, ní

'áamá rey ndúúcu nducuéⁿe país naachi ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā contra yeⁿe taama rey ndúúcu nducuéⁿe país naachi chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā. Ndaá tiempos chí cuiicu ndúúcu tiempos chí 'iiⁿyāⁿ 'cueenu yā cuuvi cáávā chí ya'ai yeⁿé yā, ní ndúúcu tiempos chí inuⁿu yāⁿāa n'dee cuááⁿ n'dai. ⁸ Taachí cuuvi dendúⁿú chí 'túúca ní chíi tuuⁿmi ní cáamá cúuⁿnga'a vaadí ya'ai.

⁹ Tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nca'a yā ndísⁿtiī na ta'a 'iiⁿyāⁿ chí 'cueenu ní cuuvi ní 'caaⁿnúⁿ yā ndísⁿtiī. Ní nducyááca 'iiⁿyāⁿ nguéé caaⁿ yā ndísⁿtiī caavā chí ngaⁿa ní chí duuchí. ¹⁰ Ní tiempo miiⁿ neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí 'āā i'téenu yā yeⁿe 'úú ní 'cueenu yā cuuvi. Ní 'áamá yā caaⁿmáⁿ yā contra yeⁿe taama yā chí i'téenu yā. Ní 'āā ntéé neⁿé yā viⁿ. ¹¹ Ní néené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ profetas falsos chí nguéé ngaⁿa yā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs ndaa yā ní canche'éi yā 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ. ¹² Ní cáávā chí 'iiⁿyāⁿ neené dinuuⁿndí yā. 'Āā ntéé neⁿe yā 'áamá yā táamá yā viⁿ. ¹³ 'Iiⁿyāⁿ chí cuché yā ní 'áamá i'téenu yā yeⁿé Ndyuūs ndii tiempo chí 'cuuvi yā ní nguáⁿai yā. ¹⁴ Ní nduūdū cuaacú 'cūú chí ngai yeⁿé naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā 'iiⁿyāⁿ canéé chí caaⁿmaⁿ yā nanááⁿ nducuéⁿe iⁿyeeⁿdī. Ní nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs ní cūnee chí 'caandiveéⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe tanducuéⁿe nación yeⁿe núuⁿmáⁿ iⁿyeeⁿdī tuuⁿmi ní ndaa chí 'cuiinu iⁿyeeⁿdī.

¹⁵ Taachí ndísⁿtiī snaaⁿ ní tanducuéⁿe chí cunncaá ca tan'dúúca chí dinguuⁿ profeta Daniel ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachi cheendí yā na cuaaⁿ chí santo tuuⁿmi ní ndísⁿtiī ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí n'geen yā túúmícadínuuⁿ yā yeⁿé. ¹⁶ Ní tiempo yeⁿe chúú, 'iiⁿyāⁿ chí snéé yā na yáⁿāa Judea cáanu yā caⁿá yā cuaaⁿ yīicū. ¹⁷ Ní 'iiⁿyāⁿ chí sndúu yā tiīⁿ va'āi nguéé ngua'ái yā chí cuta'á yā 'tēé chí snúúⁿ chēeti va'āi

ti cáanu yā. ¹⁸ 'Iiⁿyāⁿ chí canéé yā cuēeti nguéé nguēcundí yā na vaacu yā chí cuta'á yā tiīnuuⁿ yeⁿe yā ti cáanu yā. ¹⁹ De'ε chúúca ya'ai yeⁿé n'daataá chí véé daiya tá chēeti tá ndúúcu n'daataá chí ngiicu dacua'āa yeⁿé tá nguuvi s'eeⁿ chí cáanu yā. ²⁰ Caaⁿmaⁿngua'á ní chí taachí ndaa nguuvi chí cáanu ní, nguéé tiempo chí 'iiche ndíí nguéé ndúú nguuvi sábado chí ntaaviⁿtuunúúⁿ ní. ²¹ Tuuⁿmi ní ndaa nguuvi chí néené 'cueenu cá ní cuuvi chí nguéé n'diichi ní, ndíí nguéé ndúú ndíí naachi chinga'ā yeⁿe iⁿyeeⁿdī, ndíí mááⁿ, ndíí nguéé ndúú snaaⁿ ra ní cuayivi. ²² Ndúúti chí Ndyuūs nguéé 'āā diduuⁿvi yā tiempo chí 'cueenu cá ní cuuvi mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ nguéé nguaⁿai yā. Naati cáávā 'iiⁿyāⁿ chí Ndyuūs dēve yā, Ndyuūs diduuⁿvi yā tiempo miiⁿ.

²³ Tuuⁿmi ní ndúúti chí 'áamá 'iiⁿyāⁿ caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā ndísⁿtiī: Cuiⁿdiichí ní, 'muuⁿ canéé Cristo, o cuiⁿdiichí ní, miiⁿ canéé Cristo miiⁿya, nguéé cu'teenú ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ. ²⁴ Ti ndaa 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿá yā chí Cristo yā naati nguéé Cristo 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ndaá 'yaaⁿ n'dái profetas falsos chí nguéé caaⁿmáⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ idiíⁿ yā señales chí n'gēete ndúúcu vaadí n'giinu. Ní canche'éi yā 'iiⁿyāⁿ ndíí 'iiⁿyāⁿ chí Ndyuūs ndēve yā nduuti chí cuuvi yā. ²⁵ 'Caandiveéⁿ ní. Āā ndíí vmnaaⁿ, 'āā ngaⁿá ngiiⁿ chuú ndísⁿtiī. ²⁶ Ndúúti chí 'iiⁿyāⁿ caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā ndísⁿtiī 'tíicá: Cuiⁿdiichí ní, Cristo canéé yā na yáⁿāa cuūⁿmáⁿ, nguéé caⁿá ní miiⁿ. O nduuti chí caaⁿmáⁿ yā: Cuiⁿdiichí ní, Cristo canéé yā ná 'aama cuarto chēeti va'ai, nguéé cu'téenu ní. ²⁷ Tan'dúúca 'cuai chí ngiia cuááⁿ naachi ican'daa 'yáⁿā ní inaaⁿ yú ndíí taachi ndaa cuaaⁿ na ngiia 'yáⁿā, 'tíicá ntúúⁿ cuuvi taachí 'úú ndaa, 'úú chí Saⁿā

chi Daiya Ndyuūs. ²⁸ Tí 'āā tíi nūuⁿ naachi candiiti cuerpo yeⁿe tináⁿā, míiⁿ nduuvidaama luutí.

Taaca ndaa Saⁿa chi Daiya Ndyuūs

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-28)

²⁹ Jesús caⁿa yā: Tuuⁿmi ní taachi 'cuiinu 'cueenu yā cuuvi ní chó'oo tiempo miiⁿ, tuuⁿmi ní 'yáⁿā ní cuuvi maaiⁿ, ní 'iiyū miiⁿ ní nguéé cunuūⁿ dεεve. 'iinyuⁿ ní cun'daā yeⁿe nanguuvi ní nanguuvi ní nuⁿu ndúúcu poder yeⁿe. ³⁰ Tuuⁿmi ní snaáⁿ yā señales nanguuvi chi yeⁿe Saⁿā chi Daiya Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nducuéⁿe nación yeⁿe iⁿyeedí ní cuεεcú yā ní snaaⁿ yā chí ndaa Saⁿā chi Daiya Ndyuūs na meéⁿ yeⁿe nanguuvi ndúúcu poder yeⁿe yā ndúúcu chíεεvé n'dai yeⁿe maáⁿ yā. ³¹ Taachí dichó'o yā ángeles yeⁿe yā, tuuⁿmi nūuⁿ áámá yā ní di'cuεεcú yā trompeta yeⁿe yā. Ní ángeles miiⁿ nadaámá yā 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿe Cristo chí Cristo ndεεve yā yeⁿe cuaaⁿ núúⁿmaⁿ yáⁿāa 'cūū ndii 'áámá 'diituú ndii táámá 'diituú yeⁿe nanguuvi.

³² Cuayiivi miiⁿ ní Jesús caⁿa yā: 'Cueéⁿ nī ejemplo yeⁿe yán'á yeⁿe n'guíidíi yaaⁿ nguuvi taachí ínguuaaⁿnu duūⁿnε n'gaiyáá ní ican'daā tá'āā 'āā déénu ní chí 'āā cuchii yáāa. ³³ 'Tiicá ntúūⁿ, ndís'tiī, taachí snaaⁿ nī tanducuéⁿe chúū, 'āā deenú nī chí 'āā cháā ndaa Saⁿā chi Daiya Dendyuūs. Ní 'āā neené niiⁿnuúⁿ cánéé tiempo chi ndaa sa. ³⁴ Cuaacu níiⁿnyúⁿ ngaⁿá ngii ndís'tiī, chí 'iiⁿyāⁿ chí snéé yā maaⁿ nguéé 'cuuvi yā neⁿe chí 'āā cuéé cuuvi tanducuéⁿe chúū. ³⁵ Nanguuvi ndúúcu yán'āa 'cūū chó'oo naati nduudu yeⁿe nguεε chó'oo.

³⁶ Naati nguuvi miiⁿ ndúúcu hora miiⁿ taachí ndaa Saⁿā chi Daiya Dendyuūs, nguεε véé mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí deenú yā yeⁿe, ndii nguéé ndúú ángeles yeⁿe va'ai chεεti

nguuvi, ti dámaaⁿ Ndyuūs Chiidá deenú yā.

³⁷ Tan'dúúcā chí chíi tiempo chí 'āā chó'oo taachi canéé Noé miiⁿ tiempo taachi chó'oo diluvio, 'tiicá cuuvi taachí ndaa Saⁿā chí Daiya Dendyuūs. ³⁸ Ní tiempo taachi 'āā cuéé chó'oo diluvio chí cueenⁿ taaⁿ cuuvi, 'iiⁿyāⁿ ní ngé'e yā, ní ngi'i yā, ní n'giindivaacu yā, ní nga'a yā daiya yā chí n'giindivaacu, ndii nguuvi chí Noé miiⁿ sndaā yā na arca chí barco ch'εεte ca chí din'dái yā. ³⁹ Ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe tiempo yeⁿe Noé nguéé s'neeⁿ veéⁿ yā ndii taachi cheeⁿ taaⁿ cuuvi ní chíiⁿū nducyáácá 'iiⁿyāⁿ ti chíi yā. 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi taachí ndaa Saⁿā chí Daiya Ndyuūs. ⁴⁰ Tuuⁿmi ní nguuvi taachi ndaa Daiya Ndyuūs snéé 'uūvī saⁿā na cuεεti. 'Aama saⁿā ní Cristo candéε yā saⁿā, taama saⁿā ní cūnee sa. ⁴¹ Ní na 'uūvī n'daataá snee ta ingúú tá 'áámá va'ai naachi ingúú yā. 'Aama tá ní candéε yā táⁿā, taama ta ní cūnee ta.

⁴² Ndís'tiī cundéε nī cuidado, ti nguεε déénu ní de'ε hora chí ndaa Señor yeⁿe nī. ⁴³ Naati déénu nī chuū. Ndúúti chí saⁿā n'dai chí vaacu sa miiⁿ déénu sa de'ε hora ndaa chí duucu tuuⁿmi ní canduuchi sa. Ní nguéé ca'a sa lugar chí diduucú yā chí véé chεεti vaacu sa. ⁴⁴ Chíiⁿ chí ndís'tiī ní 'cuεεtinéé yaaⁿ nī ti Saⁿā chí Daiya Ndyuūs miiⁿ ndaa yā hora chí ndís'tiī nguéé déénu nī.

Ejemplo yeⁿe mozo chí n'daācā ní yeⁿe mozo chí nguéé n'daācā

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵ Caⁿa Jesús: ¿Du'ú dueño caⁿa yā ntiⁿnyuⁿ chí s'nee yā vmnaaⁿ yeⁿe va'ai yeⁿe yā nduuti chí nguéé 'aama mayordomo chí n'daācā n'dai ní deenu sa ní ca'a sa chí che'e mozos yeⁿe yā hora chí che'e sa? ⁴⁶ De'ε chúúcā n'dai mayordomo miiⁿ chí diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ taachi dueño miiⁿ ní ndaa yā ní ndaaca yā mayordomo chí diiⁿ sa tan'dúúcā chí neⁿe yā. ⁴⁷ Cuaacu níiⁿnyúⁿ

ngaⁿá ngí ndís'tiī, chí dueño miiⁿ caⁿ'néⁿ yā mayordomo miiⁿ chí caaⁿ'maⁿ ntiīⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē chí véé yeⁿ'e yā. ⁴⁸ Nduúti chí mayordomo miiⁿ ní nguéé n'dáacā idiiⁿ sá ní 'íicú nacádíinuⁿ sa na staava yeⁿ'ē sa chí dueño cuuvi 'náaⁿ yā ní ndaa yā. ⁴⁹ Ní tucá'a sa ch'eⁿ'e sa mozos chí idiiⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ ndúúcu sa ní ngé'e sa ní ngi'i sa ndúúcu amigos yeⁿ'e sa ní cuu'vi sa. ⁵⁰ Dueño miiⁿ ní ndaa yā nguuvi chí nguéé canéé ngíínú sa ní hora chí nguéé deenu sa. ⁵¹ Ní dueño miiⁿ ní ca'a yā 'aama castigo ch'εεε mayordomo chí cheeyē ní cu'neeⁿ yā mayordomo miiⁿ chuva'āi ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ 'uuvi nááⁿ 'uūvi cheendi yā. Lugar miiⁿ ní cuεεcu sa ní che'e 'diiⁿ'yuⁿ sa cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

25

Ejemplo yeⁿ'e ndiichi n'daataa chí cuíinuú

¹ Jesús caⁿ'a yā taama ejemplo: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyúⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi tan'dúúca ndiichi n'daataa chí cuíinuú chí sta'a yā lámparas yeⁿ'e yā ní can'dáa yā. Ní cueⁿ'e yā ndaāca yā saⁿ'ā chí 'caandavaacú sa. ² Ní nyuⁿ'u yā candéé n'daāca yā cuidado ti lista yā. Tá nyuⁿ'u yā nguéé candéé yā cuidado ní diīⁿ yā tan'dúúca chí n'daataá tonta yā. ³ N'daataa chí cuíinuú chí nguéé candéé yā cuidado, candéé yā lámparas yeⁿ'e yā ní nguéé candéé yā petróleo yeⁿ'ē. ⁴ Ní nyuⁿ'u yā ní candéé n'daacá yā cuidado, candéé yā botellas yeⁿ'e petróleo ndúúcu yā ndúúcu lámparas yeⁿ'e yā. ⁵ Ní chí'naaⁿ saⁿ'ā miiⁿ chí ndaa sa chí 'caandavaacu sa. Ní taachi 'āā cuéé ndaa sa, n'daataá s'eeⁿ chí ndaa yááⁿ nááⁿ yā ní ch'εeti yaadú yā. ⁶ Chí maⁿ'ā yaaⁿ, ch'iindiveén yā 'áámá nduudu chí 'caī. Ní ngaⁿ'a yā: Ndaa sáⁿ'ā chí 'caandavaacu sa. Can'dáa ní ní diīⁿ ní recibir saⁿ'ā. ⁷ Tuu'mi

ní nducyaaca chí cuíinuú s'éeⁿ nducueeⁿ yā ní nuuⁿ'mí yā lámparas yeⁿ'e yā. ⁸ Chí cuíinuú chí nguéé lista yā caⁿ'a yā chíi yā chí cuíinuú chí lista yā: Téé ní 'téé petróleo yeⁿ'é ní nús'uⁿu ti lámparas yeⁿ'é 'nū 'āā cháā 'āā n'tuuvi. ⁹ Chí cuíinuú chí candéé yā petróleo n'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chíi yā tanáⁿ'a yā: Nguéé cuuvi teé 'nū ndís'tiī. Nús'uū ní neⁿ'e cá 'nū petróleo chí candéé 'nū ní 'íicú 'áatī nguéé cuuvi falta yeⁿ'e yū. N'dáaca ca yeⁿ'e ndís'tiī chí caⁿ'a ní naachí n'diicú yā petróleo ní cuái ní yeⁿ'é ní. ¹⁰ Neⁿ'e chí n'daātā s'eeⁿ chí nguéé lista yā cueⁿ'e yā cuái yā petróleo miiⁿ, saⁿ'ā chí 'caandavaacu sa ndaa sa ní chí cuíinuú chí candéé n'daacá yā cuidado cueⁿ'é yā ndúúcu saⁿ'ā naachí n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ nan'gaādí sá cheendi va'āi miiⁿ. ¹¹ Cuayiivi miiⁿ ní ndaa tanáⁿ'ā chí cuíinuú s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī Señor, Señor, nan'guaaⁿ ní yeⁿ'é 'nū. ¹² Naati saⁿ'ā miiⁿ chí 'caandavaacu sa ní nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ nga'á ngí ndís'tiī, 'úú ní nguéé n'diichi ndís'tiī.

¹³ Maaⁿ ní nducyaaca ndís'tiī candéé ní cuidado ti nguéé déenu ní de'ε nguuvi o de'ε hora chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs nndaa sa.

Ejemplo yeⁿ'e tuūmī

¹⁴ Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiīⁿnyuⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi tan'dúúca 'áámá saⁿ'ā chí caⁿ'ā yaⁿ'ái yā ndii táámá yaⁿ'āa ní 'cai yā mozos yeⁿ'e yā ní nca'a yā mozos miiⁿ dendú'u chí véé yeⁿ'e yā, chí diīⁿ sa cuidado yeⁿ'ē.

¹⁵ 'Aama mozo ní ca'a yā nyuⁿ'u mil caadi, táámá mozo ní 'uūvi mil caadi, táámá mozo ní 'aama mil caadi. Ní ca'a yā 'áámá 'áámá mozo tan'dúúca chí chεε sa. Ní cueⁿ'e yaⁿ'ái yā. ¹⁶ Mozo chí sta'a nyuⁿ'u mil caadi cunaⁿ'ā sa ní diīⁿ sa negocio ndúúcu tuumī miiⁿ. Ní ndaāca ní tá nyuⁿ'u mil caadi yeⁿ'e daiya

túumī miiⁿ. 17 'Tiicá ntúūⁿ mozo chí sta'a sa ná 'uūví mil caadi miiⁿ ndaācā sa ná 'uūví mil caadi yeⁿ'ē daiya tuumi miiⁿ. 18 Mozo chí sta'ā sa 'aama mil caadi cheⁿ'e sa ní s'neeⁿ sa tuūmī miiⁿ chēeti 'áámá 'cuutií cuééé ní ch'íi sa maaⁿ yáⁿ'āa. 'Tíicá chinuuⁿ n'dé'ei sa tuumī yeⁿ'e 'iiví sa.

19 Chi 'naáⁿ ní ndaā 'iivi mozos miiⁿ ní tun'dáa yā cuenta ndúúcu mozos. 20 Ndaā mozo chí nca'a yā nyuⁿ'u mil caadi naná^a yā. Ndéé sa ta nyuⁿ'u mil caadi yeⁿ'ē daiya tuūmī miiⁿ. Ní caⁿ'a sa chíi sa 'iiví sa: N'dií señor, nyuⁿ'u mil caadi tee nī 'úú. 'Íngaā. Ndaācā ta nyuⁿ'u mil caadi daiya tuūmī yeⁿ'e nī. 21 'Iivi mozo miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: Dii mozo yeⁿ'é chí n'daācā ní n'dai, n'daācā n'dai ndíⁿ di. Maaⁿ ti 'āā n'daācā diⁿ di ndúúcu chí duū'vi, maaⁿ ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ di yeⁿ'e n'deēe cá téé dii. Cho'o di cuaaⁿ chēeti va'āi ní cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ cuuvi yeenú di nduucú. 22 Ndaā ntúūⁿ naná^a yā mozo chí nca'a yā na 'uūví mil caadi. Mozo miiⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa 'iivi sa: N'dií señor, 'uūví mil caadi tee nī 'úú. 'Íngaā tuumi yeⁿ'e nī. Ndaācā ta na 'uuvi mil caadi daiya tuūmī miiⁿ. 23 'Iivi sá caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: Díí mozo yeⁿ'é chí n'daācā ní n'dai, ní n'daācā idiⁿ di. Nguéé ch'ēte teé dii ní n'daācā diⁿ di. Maaⁿ ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e n'deēe ca chí téé dii. Cho'o di cuaaⁿ chēeti va'āi ní cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ cuuvi yeenú di nduucú. 24 Ndaa naná^a yā mozo chí nca'a yā 'áámá mil cáadi, ní caⁿ'a sa chíi sa 'iivi sa: N'dií Señor, deenú ti n'dií ní chēechí nī, ní diíⁿ nī cosechar ndúúcu tuumī yeⁿ'é nī chí nguéé ngiinu nī, ní 'naaⁿ trigo ngaáⁿ nī naachí nguéé ngiinu nī ti yeⁿ'e nī. 25 Chíⁿ chí diíⁿ ti 'va'á. Ní cheⁿ'é ní s'nuuⁿ n'de'ei tuūmī yeⁿ'e nī na 'áámá yiivi yáává maaⁿ yáⁿ'āa. 'Íngaā tuūmī yeⁿ'e nī chí tee nī 'úú. 26 'Iivi sa míⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chíi yā mozo miiⁿ: Díí mozo chí nguεε n'dáacā ní 'daān'di dii. Ní nguéé

n'dáacā ídiíⁿ. Díí ní déenu di chí ntā'a cosecha naachi nguéé ndiíⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ ní nn'guaáⁿ trigo naachi nguéé ngiinu ti yeⁿ'é. 27 ¿De'ē cúví chí nguéé s'neeⁿ di tuūmī yeⁿ'é na banco? Ní taachi 'úú ndaá cuuvi ntee di tuūmī yeⁿ'é ndúúcu daiya tuūmī miiⁿ. 28 'Iivi miiⁿ caⁿ'a yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí snéé miiⁿ: N'dií, diví nī tuūmī yeⁿ'e sa ní ca'a nī tuūmī mozo chí ndéé ndiichi mil caadi. 29 Tí 'iiⁿ'yāⁿ chí v'éé yeⁿ'e yā, ní ndaācā ca yeⁿ'e yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'deēe cá v'εε yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'e yā, ta 'lííⁿ duū'vi chí v'éé yeⁿ'e yā ní diví yā yeⁿ'e yā. 30 Mozo chí nguεε dichíⁿ'v'ē ní cuta'á nī ní cu'nuuⁿ nī cuaaⁿ chuva'āi ná maaiⁿ, Mííⁿ cuεεcu sa ní che'ε 'dííⁿ'yúⁿ sá cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ.

N'diichí Jesús nuuⁿndi yeⁿ'ē naciones

31 Ní caⁿ'a Jesús: Taachí ndaa Saⁿ'ā chí Daiyā Dendyuūs tan'dúúca Rey chí ch'εεte ca ní n'dεεve taavi ndúúcu tanducuéⁿ'ē ángeles yeⁿ'e yā, tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ 'cuūndi sa na trono yeⁿ'e sa. 32 Ní nduuvidaama naná^a Rey miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyaaca naciones ní Rey miiⁿ diví yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'áámá yā yeⁿ'e táámá yā tan'dúúca chí 'iiⁿ'yāⁿ pastor chí idiíⁿ yā cuidado yeⁿ'e 'iiti cuūchí diví yā chíivu nguaaⁿ 'iiti cuūchí. 33 Ní cu'neeⁿ yā 'iiti cuūchí lado tá cuaacú yā ní chíivu miiⁿ lado ta 'cueé yā. 34 Tuu'mi ní Rey miiⁿ caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ lado ta cuaacu yā: Ndís'tií chí Chiidá ngaⁿ'a yā yeⁿ'e nī n'dái taavi nī. Cuchí nī. 'Íngaā parte chí ituneeⁿ ndís'tií yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā ní nguaiⁿ'dai yā yeⁿ'e ndís'tií ndíí taachi Ndyuūs 'āā cuéé din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí. 35 Tí taachí cuíicú, ní tee nī chí che'ε. Ní taachí chí yaācá, ní tee nī chí chí'í. Ní taachí canuúⁿ yúúni tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí ndiicá yā táámá yāāⁿ, ndís'tií 'cuúⁿ nī 'úú. 36 Ní taachi 'āā ntéé catecaí, ní tee nī catecaí. Ní

taachi chíitā 'úú, dicuéénaa nī 'úú. Ní taachi cheⁿé vácūú, ní ndaa nī n'diichi nī 'úú. ³⁷ Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ chi n'dáí yā nan'güεεcútaⁿ'a ní caⁿ'a yā cuuvi yā 'iiⁿyāⁿ: N'dií señor, ¿tíí cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'dií chí cuiicu nī ní tee 'nū chí che'é nī, o yaacá nī ní tee 'nū chí chí'i nī? ³⁸ ¿Tíí cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'dií cuaaⁿ cyúúní ní nta'á 'nū n'dií na vaacú 'nū, o nguéé catecaí nī ní tee 'nū catecaí nī? ³⁹ O ¿tíí cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'dií chí ngííta nī o vácūú canuuⁿ nī, ní nínndaá 'nū nanáaⁿ nī? ⁴⁰ Rey miiⁿ ní nan'güεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ: Cuaacu níⁿnyúⁿ 'úú ngaⁿ'á ngíí ndís'tií, ti taachi dííⁿ nī 'tíicā ndúúⁿcū 'áámá hermano 'áará chí ndíicúúⁿ cá yā, tuu'mi ní 'tíicá ntúúⁿ dííⁿ nī nduucú.

⁴¹ Tuu'mi ní Rey caaⁿ'maⁿ ntúuⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿyāⁿ chí snéé lado ta 'cueé yā: Cuvíí nī yeⁿ'é 'úú, ndís'tií, 'iiⁿyāⁿ condenado chí nguéé n'daācā idiíⁿ nī. Ní caⁿ'a nī ná nguuchi yaⁿ'ā chí 'áámá ngiichi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Lugar 'cūú ní n'dai cááva yááⁿ'nguiinūⁿ ndúúⁿcū ángeles yeⁿ'e sa. ⁴² Tí taachí cuiicú, nguéé tee nī chí che'é. Chíí yaācá, ndíí nguéé ndúú tee nī chí chí'í. ⁴³ Canuúⁿ yúúní, ndíí nguéé ndúú 'cuúⁿ nī 'úú. 'Áā ntéé catecaí, ndíí nguéé ndúú tee nī catecaí. Chíitā 'úú ní canuúⁿ vácūú, ndíí nguéé ndúú dicuéénaaⁿ nī 'úú. ⁴⁴ Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nan'güεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: N'dií señor, ¿tíí cuáⁿ'ā n'diichí 'nū n'dií chí cuiicú nī, o yaācá nī, o canúuⁿ nī yúúní, o nguéé catecaí nī, o ngííta nī, o vácūú cánuuⁿ nī, ní nguéé dichíⁿ'vé 'nū n'dií? ⁴⁵ Tuu'mi ní Rey miiⁿ nan'güεεcútaⁿ'a yā ní caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tií, tan'dúúⁿcā chí nguéé dííⁿ nī ndúúⁿcū 'áámá chí ndíicúúⁿ cá 'tíicá ntúúⁿ 'úú, nguéé dííⁿ nī nduucú. ⁴⁶ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā na 'áámá castigo chí 'áámá canee ní 'iiⁿyāⁿ chí n'dáí yā

caⁿ'á yā ná vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

26

'Iiⁿyāⁿ ní n'nuuⁿ yiinú yā táacā cuta'á yā Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Taachí Jesús ch'iinu caⁿ'a yā tanducuéⁿ'é nduudú 'cūú, caⁿ'a yā chíi yā discípulos yeⁿ'e yā: ² 'Áā déénu ndís'tií ná 'uúvī nguuvi maaⁿ cuūvā 'viicu yeⁿ'é pascua. 'Íicu 'úú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs 'úú ní 'iiⁿyāⁿ nca'a yā 'úú ní cuⁿ'nééⁿnga'a yā 'úú.

³ Tuu'mi ní chiiduú n'gεεε ndúúⁿcū maestros yeⁿ'e ley ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'é yaācū nduuví-daamá yā na palacio yeⁿ'é chiiduú ch'εεté ca chí nguuvi Caifás. ⁴ Ní ndeé yā taācā cuuvi canche'éí yā Jesús ní cuta'á yā 'iiⁿyāⁿ ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿyāⁿ. ⁵ Ní caⁿ'a yā: Nguéé dííⁿ yú nguuvi 'viicu ti 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ didáⁿ'a yā ní dííⁿ yā vaadī 'caa'va ndúúⁿcū nús'uu.

Ch'eēndáa yā aceite vmnaaⁿ tiiⁿ Jesús na yāāⁿ Betania

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Jesús canéé yā na yāāⁿ Betania ná va'ai yeⁿ'e Simón chí canéé ca'ai lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿ'é sa.

⁷ Ní ndaa 'áámá n'daataá nanááⁿ Jesús miiⁿ chí ndéé tá 'áámá frasco tuūu alabastro chí s'nééⁿ aceite perfume chí yaⁿ'ai n'dai chí'vē. Ní ch'eēndáa ta perfume miiⁿ na tíⁿ Jesús taachí véε yā na mesa.

⁸ Ní discípulos taachi n'diichí yā chūú nduuvi taāⁿ yā. Ní caⁿ'a yā: ¿De'ē cúúví chí chingéé aceite 'cūú?

⁹ Cuuví n'diicuí ta chuū ti yaⁿ'ai n'dai chí'vē chuū ní ca'a tá tuūmí miiⁿ 'iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿ'e yā.

¹⁰ Jesús tuumicadínuuⁿ yā chí discípulos ngaⁿ'a yā 'tíicā, ní caⁿ'a yā chíi yā discípulos: ¿De'ε cúúví chí n'gaa'va nī ndúúⁿcū n'daataá tíí? Táⁿ'a 'tíí n'dáacā dííⁿ tá nduucú.

11 Ti 'iiⁿyāⁿ chi nguéé véé yeⁿ'é yā ní 'áámá cánée yā nduucú nī, naati 'úú ní nguéé 'aama cuneé nduucú nī. ¹² Taachi tá 'tī ch'eēndāā ta perfume vmnááⁿ cuerpo yeⁿ'é, ndaā ta 'úú tí taachí 'cuūví 'āā canee listo cuerpo yeⁿ'é chí 'cuēchí. ¹³ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tī, chí 'āā tíí nūⁿ chí caaⁿmáⁿ yā ndúúúú ngai yeⁿ'e chí nanguaⁿ'ai 'iiⁿyāⁿ na núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdī, caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ yā chí tá 'tī diiⁿ tá chuū ní n'gaacu yā yeⁿ'e tá.

Judas miiⁿ ngaⁿ'a maaⁿ sa chí nca'a sa Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Tuu'mi ní 'áámá discípulo yeⁿ'ē naachi ndiichúúví yā chí nguuvi sa Judas Iscariote, cheⁿ'e sá nanááⁿ chiidúú n'gēté. ¹⁵ Ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē téé nī 'úú ní 'cuuⁿ'míⁿ ndís'tī du'u chí Jesús? 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chí nadiiⁿvé yā Judas miiⁿ ndiicū ndiichi caadi 'díínguē. ¹⁶ Ndíí tuu'mí nūⁿ in'nuuⁿ yííú Judas miiⁿ de'ē tiempo ní táácā chí nca'a sa Jesús miiⁿ.

Jesús yaa'ví yā yeⁿ'ē chí che'e nguiínú yā 'viicu pascua

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicu pascua, nguuvi yeⁿ'e pan chí nguéé levadura yeⁿ'ē, discípulos ní ndaa yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ: ¿Tíí neⁿ'e nī chí in'nuúⁿ 'nū chí che'e nguiínú yú mááⁿ yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua?

¹⁸ Níícú Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cueⁿ'é nī na yááⁿ Jerusalén ni ndaacá nī 'áámá saⁿ'ā ní caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī saⁿ'ā: Maestro yeⁿ'e yú caⁿ'a yā 'túúcā: Tiempo yeⁿ'e chí 'cuūví 'āā snee níiⁿnuúⁿ ní neⁿ'é dííⁿ 'viicu yeⁿ'e pascua ndúúú discípulos yeⁿ'é na va'ai yeⁿ'é nī.

¹⁹ Discípulos dííⁿ yā tan'dúúcā chí Jesús dicho'ó yā chí diiⁿ yā. Ní

in'nuúⁿ yā chí che'e yā yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua.

²⁰ Taachi 'āā chii chiinū miiⁿ, Jesús ch'iindí yā na mesa ndúúúú ndu'u ndiichúúví discípulos. ²¹ Ní taachí véēté yā ní nge'e yā Jesús caⁿ'a yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tī, chí 'áámá ch'éé ndís'tī díí nī entregar 'úú.

²² Discípulos s'neeⁿ ndaachi yiinú yā. 'Áámá 'áámá yā ní tucá'á yā caⁿ'a yā: N'díí Señor, ¿'áá 'úú?

²³ Tuu'mi ní Jesús nan'guēcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: 'Iiⁿyāⁿ chí nduucú ní di'caandá yā pan yeⁿ'é yā na cú'ú 'cūū nduucú, 'iiⁿyāⁿ 'cūū ní nca'a yā 'úú. ²⁴ Cuaacu níⁿnyúⁿ cuuvi ndúúúú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs tan'dúúcā chí canéé nguūⁿ yeⁿ'ē sa na libro yeⁿ'é Ndyuūs, naati de'ē chúúcā ya'āi yeⁿ'e saⁿ'ā chí nca'a sa 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs. N'dáacā ca yeⁿ'ē sa nduutí chí nguéé ch'iindiyáaⁿ sa.

²⁵ Tuu'mi ní Judas, saⁿ'a chí neⁿ'e nca'a sa Jesús, ní caⁿ'a sa: ¿'Áá 'úú, Maestro? Jesús caⁿ'a yā chii yā Judas: Díí, ngaⁿ'a di 'tíícā.

²⁶ Taachí 'iiⁿyāⁿ s'uunⁿ nge'e yā, Jesús miiⁿ sta'á yā pan ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos yeⁿ'e yā. Ní caⁿ'a yā: Cuta'á nī, che'e nī pan caati tan'dúúcā cuerpo yeⁿ'é 'tíícā.

²⁷ Ní Jesús sta'á yā taza ndúúúú jugo yeⁿ'e uvas ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ, ní ca'a yā discípulos yeⁿ'e yā. Ní caⁿ'a yā: Nducyaaca ndís'tī, cu'u nī nuūⁿnīⁿ uvas yeⁿ'e taza 'cūū, ²⁸ ti jugo nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ ní tan'dúúcā yuūⁿ yeⁿ'é ní yeⁿ'ē compromiso chí ngai yeⁿ'é. Yuūú yeⁿ'é chí cungéé cáávā 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿyāⁿ, 'tíícā. Yuūúⁿ yeⁿ'é chííⁿ chí nch'ēcú nuuⁿndí yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿyāⁿ.

²⁹ 'Úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tī chí 'āā ntéé cu'ú jugo nuūⁿnīⁿ yeⁿ'ē uvas na iⁿ'yeēⁿdí 'cūū ndii nguuvi chí

cu'ú ndúúcu ndís'tiī naachi Chiidá ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

Jesús ngaⁿ'a yā Pedro miiⁿ chí cuééⁿdúútu sa chí nguééⁿ n'diichi sa Jesús

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Taachí ch'iinu chiita yā 'áamá canción yeⁿ'é Ndyuūs nan'dáa yā va'āi ní cuen[']é yā na yiicū chí nguuvi Olivos. ³¹ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos: Nducyáácá ndís'tiī cuuvi 'cuináaⁿ nī yeⁿ'e 'úú maaⁿnguínū. Caati ngaⁿ'a naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Dendyuūs 'túúca: 'Úú Ndyuūs 'nuúca'ai ní 'caaⁿ'núⁿ saⁿ'ā chí idiīⁿ sa cuidado 'iiti cuūchī, ní 'iiti s'eeⁿ ní caⁿ'á 'múúⁿ caⁿ'á miiⁿ tī ní cuuvi ndai tī. ³² Taachí 'úú nduuchi nguuaⁿ tináⁿ'ā, caⁿ'á vmnaaⁿ yeⁿ'e ndís'tiī na yáⁿ'aa Galilea.

³³ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chí sa Jesús: 'Áará chí nducyaaca yā cuuvi 'cuinaaⁿ yā cáávā n'diī 'úú nguéé cuuvi 'cuinaáⁿ mar 'aamá naaⁿ.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā Pedro: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíⁿ dii chí maaⁿnguínū taachi 'āa cuéé 'cuaī túsāⁿ'ā, dii ní 'āā 'iinū cuuvi cueeⁿdúútu di yeⁿ'e 'úú chí nguéé in'diichi di 'úú.

³⁵ Naati Pedro miiⁿ caⁿ'a sa: Ndúúti chí canéé chí 'cuūví nduucú nī maestro ní 'cuūví. Nguéé caaⁿ'máⁿ chí nguéé n'diichí n'diī. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicá ntúūⁿ caⁿ'a yā.

Jesús ngaⁿ'angua'á yā na jardín chí nguuvi Getsemaní

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'é yā na 'áamá cuaaⁿ chí nguuvi Getsemaní ní caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿ'e yā: 'Cuεεtē nī 'muuⁿ. 'Úú ní caⁿ'a níⁿnuúⁿ miiⁿ ní caaⁿ'maⁿngua'á.

³⁷ Jesús miiⁿ cuen[']e yā ndúúcu Pedro ndúúcu nduu 'uuvi saⁿ'ā daiya Zebedeo. Tuu'mi ní Jesús s'neeⁿ

ndaachi yiinú yā. ³⁸ Ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ: Alma yeⁿ'é ní néené ndaachí yiinú chí ya'āi chí 'cuūví. 'Cuεεtinéé nī 'muuⁿ ní 'cuεεti nduuchi nī nduucú.

³⁹ Jesús ní cuen[']é yā ta 'línⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ. Candiitin'dii yā ní caⁿ'angua'a yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, ndúúti chí cuuvi, nguéé diīⁿ nī chí 'cuenú cuuvi prueba 'cūu naati nguéé cuuvi tan'dúúca chí 'úú neⁿ'é naati tan'dúúca chí n'diī neⁿ'é nī.

⁴⁰ Tuu'mi nūⁿ ndaá yā naachi snéé discípulos yeⁿ'e yā ní ndaāca yā 'iiⁿ'yāⁿ chí stiyaadú yā. Ní caⁿ'a yā chí yā Pedro: ¿'Áá 'túúca nguéé íchéé dí chí induūchi dí nduucú 'áamá hora? ⁴¹ Ndís'tiī ní candéé nī cuidado ní caaⁿ'maⁿngua'á nī níícu nguéé diīⁿ nī nuuⁿndi. Cuaacu níⁿ'nyúⁿ espíritu yeⁿ'e nī neⁿ'e diīⁿ n'daacaá naati cuerpo yeⁿ'é nī 'āā dūūvā.

⁴² Jesús chen[']e chí ndii 'úúví cuuvi ní caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, ndúúti chí neⁿ'é nī, diīⁿ nī chí nguéé 'cuenú cuuvi prueba 'cuu chí n'daāca tuu'mi ní 'túúca diīⁿ nī, naati cuuvi tan'dúúca chí neⁿ'e nī.

⁴³ Jesús nndaa ntuuⁿ yā táamá vmnéⁿ'ēe naachi snéé discípulos yeⁿ'é yā ní ndaaca ntúūⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ stiyaadú yā ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéé ichεε yā nduutináaⁿ yā chí yaāⁿnnáaⁿ yā. ⁴⁴ Jesús miiⁿ ní nguéé yaaⁿ'vi yā discípulos ní s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí stiyaadú yā. Ní cuen[']e ntúūⁿ yā ní caⁿ'angua'á ntúūⁿ yā ndii chí ndiiⁿ 'íínú cuuvi ní caⁿ'a ntuuⁿ yā tan'dúúca chí 'āā ngaⁿ'a yā. ⁴⁵ Cuayiiⁿ ní ndaa ntuuⁿ yā nanááⁿ discípulos ní cáⁿ'a yā chí yā discípulos: 'Cuεεtiyaadú nī ní ntaavi'tuunúúⁿ nī. Cuin'diichí nī tī 'āā ndaā hora yeⁿ'e 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú tá'a saⁿ'ā s'eeⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e sā. ⁴⁶ Nducueeⁿ ndís'tiī ní cúⁿ'u yú. 'Āā cuchii níⁿnuúⁿ saⁿ'ā chí nca'a 'úú.

Sta'á yā Jesús ní candéε yā 'ii'yān presos

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ 'Naañ chí Jesús indeé yā, ndaā Judas miiñ, 'áámá sa'nā yeñ'e ndu'u ndiichúúví discipulos. Ní néénéé 'yaañ 'ii'yāñ ndaā yā ndúúcu Judas miiñ ndúúcu machetes 'uūví lados 'caāñ ndúúcu yā'ná. Chiiduú n'gεεté ndúúcu 'ii'yāñ ndiicú s'eeñ chí nga'nā ntiñnyuñ yeñ'e yaācú dichó'lo yā 'ii'yāñ s'eeñ. ⁴⁸ Judas miiñ chí nca'a sá Jesús 'ii'yāñ s'eeñ, ca'a sa 'áámá seña ní 'túúca ca'nā sa: 'Ii'yāñ chí 'úú chí'neeñ cheendí, 'ii'yāñ miiñ chí 'ii'yāñ chí cuta'a nī chí preso yā.

⁴⁹ Tuu'mi ní Judas miiñ ní ndaa sa nanááñ Jesús miiñ ní ca'nā sa: Tavacho'onoó nī, n'diñ Maestro. Ní 'neeñ cheendi sá Jesús. ⁵⁰ Jesús miiñ ní ca'nā yā chí yā Judas: Díí, amigo yeñ'é, ¿de'ē cáāvā chí cuchíí dí? Tuu'mi ní 'ii'yāñ s'eeñ ní ndaa yā nanááñ Jesús miiñ ní sta'á yā Jesús ní candéε yā 'ii'yāñ preso.

⁵¹ Naati 'áámá sa'nā chí canéé sá ndúúcu Jesús miiñ ní tun'dáa sa machete 'uūví lados 'caāñ nā chεεtí vaacu ní 'nuūcá'ai sa 'áámá mozo yeñ'e chiiduú ch'εεté ca ní chíica sa veēñ mozo miiñ. ⁵² Tuu'mi ní Jesús ca'nā yā chí yā sa'nā: 'Nuūñ dí machete 'uūví lados 'caāñ yeñ'e dí vaacu. Nducyaaca 'ii'yāñ chí ita'á yā machete 'uūví lados 'caāñ ní ndúúcu machete 'uūví lados 'caāñ 'cuūví. ⁵³ ¿'Áá nguéé déénu dí chí 'úú cuuvi caa'nmañnguá'á ní caacá Chiidá ní miñniñnyuñ miñniñnyuñ cho'ó yā nanááñ 'úú taanduu ngo'oó ndiichúúví taāñ ángeles ní chiidá cuuvi díñ yā? ⁵⁴ Naati maañ ní nduuti chí díñ chuu ¿taācā cuuvi cúúnú ca'a naachi canéé nguūñ na libro yeñ'é Ndyuūs, chí canéé chí cuuvi 'tíicā?

⁵⁵ Hora miiñ Jesús ca'nā yā chí yā 'ii'yāñ s'eeñ: ¿De'ē cúúví chí can'daa nī ndúúcu machetes 'uūví lados 'caāñ ndúúcu yā'nā s'eeñ

tan'dúúca chí 'úú 'ii'yāñ chí duucu 'úú chí sta'á nī 'úú? Nguuvi nguuvi chí'indí ndúúcu ndís'tiñ na yaācú templo ní ng'icueeñ ndís'tiñ ní nguéé sta'á nī 'úú. ⁵⁶ Tanducuéñ'e chuū cuuvi ní cúúnú ca'a yeñ'e chí canéé nguūñ na libro yeñ'é Ndyuūs cáāvā profetas ndii cuááñ vmaañ. Tuu'mi ní nducyaaca discipulos s'neéñ yā Jesús miiñ ní chéénu yā.

Jesús nanááñ 'ii'ntyéñ'e yeñ'e yaācú templo

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ 'Ii'yāñ chí sta'á yā Jesús miiñ candéε yā 'ii'yāñ miiñ nanááñ chí-iduú ch'εεté ca chí nguuvi Caifás. Miiñ nduuvídáámá maestros yeñ'e ley ndúúcu 'ii'yāñ ndiicú s'eeñ chí nga'nā ntiñnyuñ yā yeñ'e yaācú. ⁵⁸ Pedro miiñ cueñ'e ntúuñ sa ní n'dáa ya'nāi sa cuaañ dáámí Jesús ndíí chuva'āi yeñ'e va'ai ch'εεte yeñ'e chiiduú ch'εεte cá. Ní ndaa sa na patio ní chí'indí sa ndúúcu policías chí díñ yā cuidado yeñ'e va'āi miiñ. Pedro neñ'e sa snaañ sa táacā chí díñ yā ndúúcu Jesús miiñ.

⁵⁹ Chiiduú n'gεεté ndúúcu 'ii'yāñ ndiicú s'eeñ chí nga'nā ntiñnyuñ yā yeñ'e yaācú ndúúcu nducyaaca 'ii'yāñ chí nga'nā ntiñnyuñ yā in'nuúñ yā 'áámá testigo chí nguéé nga'nā cuaacu yeñ'e Jesús miiñ. Ní 'íicú cuuvi nca'a yā Jesús miiñ chí 'cuuvi yā. ⁶⁰ Nguéé ndaaca yā mar 'áámá naañ taācā chí 'caañnuñ yā Jesús miiñ. 'Áará chí neené 'yaañ 'ii'yāñ ca'nā yā nduudu yaadi yeñ'e Jesús miiñ. Cuayiivi miiñ ní ndaa ntúuñ tanaañ 'uūví testigos chí nga'nā yā nduudu yaadi. ⁶¹ Testigos ní ca'nā yā: Saa'nā 'cūú ní ca'nā sa: 'Úú ní cuuvi díñ chuū. Natuūví yaācú templo 'cūú chí yeñ'é Ndyuūs naati chεεtí 'iññ nguuvi nadan'dái.

⁶² Chiiduú ch'εεte cá miiñ ní ncueeñ yā ní ca'nā yā chí yā Jesús: ¿'Áá nguéé nan'guεεcúta'nā nī mar

'áamá nduudu ye'n'e de'ē chí nga'n'a 'íís'tiī ye'n'e ní?

⁶³ Naati Jesús ngu'éé de'ē vεε ca'n'a yā. Tuu'mi ní chiiduú ch'εεte cá mii'n ca'n'a yā: 'Úú ní n'gaí, “por Ndyuūs chí canduuchi”. Cuuvi ní nús'uu ndúúti chí n'diī chí Cristo, Daiya Ndyuūs chí cánduuchi.

⁶⁴ Jesús mii'n ní ca'n'a yā chí yā chiiduú ch'εεte cá mii'n: 'Úú tan'dúúca chí n'diī nga'n'a nī. Nga'n'á ca ngií ndís'tiī, chí ndii maa'n snaa'n nī Sa'n'á chí Daiya Ndyuūs 'cuūndi sa lado ye'n'e honor ye'n'é Ndyuūs chí véé tanducué'n'é poder ye'n'é yā ní ndaa sa na me'e'n ye'n'é nanguuvi.

⁶⁵ Tuu'mi ní chiiduú ch'εεte cá mii'n chí'n'cuū'n yā catecai yā ní ca'n'a yā: Sá'n'a 'cūū ní nga'n'ā sa contra ye'n'é Ndyuūs. ¿De'ē ca dii'n yú testigos chí in'nuu'n yú? Cuin'dííchí nī. Maa'n ní ndís'tiī ní n'giindivee'n nī táácā nga'n'a sa contra ye'n'e Ndyuūs. ⁶⁶ ¿De'ē nadacadínuu'n ndís'tiī? 'Ii'n'yā'n s'ee'n ní nan'guεεcúta'n'a yā ní ca'n'a yā: Véé nuu'ndi ye'n'e sa chí canéé chí 'cuūvī sa.

⁶⁷ Tuu'mi ní ca'a nee dai'n yā naa'n Jesús mii'n ní ch'e'n'é yā Jesús. Ní n'gaadi yā nduutináa'n sa ndúúcu tiinūu'n. Ní taná'n'a yā ch'e'n'é yā 'ii'n'yā'n ndúúcu ta'á yā. ⁶⁸ 'Ii'n'yā'n s'ee'n ní ca'n'a yā: N'diī chí Cristo, cuuvi nī nús'uu, ¿du'u chí ch'e'n'é n'diī?

Pedro mii'n ní nga'n'a sa chí ngu'éé n'diichi sa Jesús mii'n

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro mii'n ní vεε sa na patio ye'n'e va'āi ch'εεte chiiduú ch'εεte cá ní ndaa nii'nuu'ú 'áámá tán'ā chí canéé caadi 'iiyū. Ní tán'ā mii'n ní ca'n'ā tá chí tá Pedro mii'n: Diī ntúū'n ní canee di ndúúcu Jesús ye'n'e yá'n'āa Galilea.

⁷⁰ Naati Pedro mii'n ní chéé'n'diitu sa nanáá'n 'ii'n'yā'n s'ee'n ní ca'n'a sa: Nguεε deenú chí nga'n'ā di.

⁷¹ Ní taachí ndaā Pedro mii'n cheendi va'āi ye'n'e patio mii'n, táámá tán'ā chí canéé caadi 'iiyu n'diichi ntuū'n tá sa'n'ā mii'n ní ca'n'a tá chí tá 'ii'n'yā'n chí snéé mii'n: 'Tiicá ntúū'n sá'n'a 'cūū ní canee sa ndúúcu Jesús ye'n'e yāā'n Nazaret.

⁷² Pedro mii'n ní chee'n'diitu ntúū'n sa, ndiī tūūnū 'caī sa, “por Ndyuūs”. Ní ca'n'a sa: 'Úú ní ngu'éé in'diichi sá'n'a 'cūū.

⁷³ Cuayivi 'tεε 'tée ní 'ii'n'yā'n chí snéé yā cuaa'n na nii'nuu'ú mii'n ndaa yā nanáá'n Pedro mii'n. Ní ca'n'a yā chí yā Pedro: Cuaacu ní'nyú'n dii ntúū'n ní cachii'ca dí ndúúcu 'ii'n'yā'n s'ee'n ti tan'dúúca chí nga'n'a di ní n'gi'i di ye'n'e di chí dii ní nguuaa'n 'ii'n'yā'n s'ee'n.

⁷⁴ Tuu'mi ní Pedro mii'n ní tucá'a sa ca'n'a taa'n sa, ní 'caī sa, “por Ndyuūs”, ní ca'n'a sa chí sa 'ii'n'yā'n mii'n: Ngu'éé in'diichi sá'n'a 'cūū. Tuu'mi nūu'n 'caī tusá'n'ā. ⁷⁵ Tuu'mi nūu'n ní Pedro mii'n ní n'gaacū sa nduudu ye'n'é Jesús taachí ca'n'a yā 'túúca: Taachí 'āā cu'éé 'cuaī tusá'n'ā, 'āā chee'n'diitu di 'iīnū cuuvi chí ngu'éé n'diichi di 'úú. Ní Pedro mii'n ní can'daa sa na lugar 'cūū ní cheecu taavi sa ti ya'ai staava ye'n'e sa.

27

Jesús nanáá'n Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Taachí 'āā chí de'εεve, nducyáácá chiiduú n'gεεte ndúúcu 'ii'n'yā'n ndiicū chí nga'n'a ntiī'nyu'n ye'n'e yaacū nduuvidaamá yā chí ndeé yā taacā dii'n yā ndúúcu Jesús mii'n ní nca'a yā 'ii'n'yā'n chí 'cuuvi yā. ² Ní n'deéchiichi yā Jesús mii'n ní candéε yā ní nca'a yā Jesús mii'n Poncio Pilato, 'ii'n'yā'n gobernador.

Judas mii'n ch'iī sa

³ Tuu'mi ní Judas mii'n, sa'n'a chí nca'a Jesús mii'n, taachí n'diichí sa chí Jesús mii'n chí yá' condensado chí 'cuuvi yā, ndaacadaami sá ye'n'e nuu'ndi chí dii'n sa. Ní che'n'e

sa nanáán chiiduú n'gεεté ndúúcu 'ii'yān ndiicúu chí nga'n'a ntiinyuⁿ ye'e yaácú ní nca'a sa ndu'ú ndiicu ndííchí caadi 'dii'nguεε 'ii'yān s'eeⁿ.
 4 Ní ca'n'a sa chíi sa 'ii'yān s'eeⁿ: 'Úú ní díiⁿ 'áámá nuuⁿndi. Ncā'á 'áámá 'ii'yān chí nguéé nuuⁿndi ye'e yā. 'Ii'yān s'eeⁿ ca'n'a yā: ¿D'é'ē ímneeⁿ nús'uū chíiⁿ? Chuū chí maaⁿ di can'díicu di.

5 Tuu'mi ní Judas chingée sa tuūmī miiⁿ cheeti yaácú ní cuna'n'a sa. Ní dicuái yaacu sa maaⁿ sa. Ní Judas ní ch'íi sa.

6 Chiiduú n'gεεté n'guáan yā tuūmī ní ca'n'a yā: Na ley miiⁿ ní nga'n'a chí nguéé 'cuíi yú túúmi 'cūu na caja ye'e ofrendas ye'e yaácú, ti túúmi 'cūu ní túumī ye'e yuúúⁿ ye'e 'aama 'ii'yān.

7 Ch'iinu chuū ní nduuvidaama yā chí cái yā 'áámá táan yā'n'aa ndúúcu tuūmī chí cuuvi panteón cáávā 'ii'yān chí snúúⁿ yúúní. Mii'ya ya'n'aa chí nguuvi Alfarero chí ne'e caa'n'ma' yá'n'aa ye'e chí 'ii'yān din'dái 'cuúííí cueēe. 8 Chíiⁿ chí yá'n'aa chí panteón cánée chí dúúchí ndíí máán, Yá'n'aa ye'e Yuūuⁿ. 9 'Tíicā ní cuunúú ca'a chí profeta Jeremías ca'n'a yā chuū ndii cuáán vmnaaⁿ taachí dinguúⁿ yā na libro ye'é Ndyuūs 'tíicā: Ní sta'á yā ndu'ú ndiicu ndííchí caadi 'dii'nguεε. Tuūmī miiⁿ ní sa'n'ā s'eeⁿ canée yíinu sa chí ca'a sa Judas cucáávā chí ch'iin'nūn sa Cristo. 10 Ní ca'a yā tuūmī miiⁿ ye'e yá'n'aa chí nguuvi Alfarero, tan'dúúca Señor ye'e yú ca'n'a yā chíi yā 'úú.

Pilato intínguuneeⁿ yā Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Jesús chééndii yā nanáán gobernador Pilato ní gobernador íntínguuneeⁿ yā 'ii'yān ní ca'n'a yā chíi yā 'ii'yān: ¿'Áá díí chí Rey ye'e 'ii'yān Israel chí judíos? Jesús ca'n'a yā chíi yā gobernador: N'díi nga'n'a cuaacú ní ti 'tíicā.

12 Chiiduú n'gεεté ndúúcu 'ii'yān ndiicúu chí nga'n'a ntiinyuⁿ yā ye'e yaácú ca'n'a yā chí véé nuuⁿndi ye'e Jesús naati Jesús miiⁿ ní nguéé nan'guεεcútaⁿ a yā mar 'áámá nduudu. 13 Tuu'mi ní Pilato miiⁿ ca'n'a yā chíi yā Jesús: ¿'Áá nguéé n'giindiveeⁿ di tanducuéⁿe chí nga'n'a yā ye'e di?

14 Naati Jesús miiⁿ nguéé nan'guεεcútaⁿ a yā mar 'áámá nduudu. Tuu'mi ní gobernador miiⁿ chen'e yíinu taavi yā ye'e Jesús ní nguéé déenu yā táácā nadacádíinuⁿ yā ye'e.

Jesús canée chí 'cuúvi yā

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

15 Maaⁿ ní nguúvi 'viicu miiⁿ véé 'áámá costumbre chí gobernador miiⁿ canée chí ín'déechí yā 'áámá sa'n'ā chí canúuⁿ sa vácūu 'viicu ye'e pascua 'aama sa'n'ā chí preso sa chí 'ii'yān Israel ne'e yā. 16 Ní canúuⁿ 'aama sa'n'ā vácūu chí nguuvi Barrabás. Nducyáácá 'ii'yān ní déenu yā táácā idiiⁿ Barrabás miiⁿ. 17 Ní taachi 'ii'yān ye'e yáan Jerusalén miiⁿ nduuvidaama yā, gobernador Pilato miiⁿ ní ca'n'a yā chíi yā 'ii'yān s'eeⁿ: ¿Du'ú ne'e ní chí 'úú n'dεεchíi? ¿'Áá ne'e ní Barrabás o Jesús chí nguuvi Cristo chí 'úú ca'n'á libre 'ii'yān?

18 Pilato miiⁿ ní deenu yā chí cáávā vaadī ngeuee 'ii'yān s'eeⁿ nca'a yā Jesús chí preso yā.

19 Taachí Pilato miiⁿ ní vεε yā na silla ye'e juez miiⁿ, n'daataá ye'e yā ní dichó'o tá 'áámá 'ii'yān chí ca'n'a yā chíi yā Pilato miiⁿ nduudú 'cūu: Nguéé de'ē vεε díiⁿ ní ndúúcu sa'n'ā n'dái 'cūu ti taachí cyaadú nééné n'deēe ch'eenú chíi taachí ch'iinú cáávā sán'a 'tíi.

20 Naati chiiduú n'gεεte ndúúcu 'ii'yān ndiicúu chí nga'n'a ntiinyuⁿ yā ye'e yaácú nééné n'deēe ca'n'a yā chíi yā 'ii'yān ye'e yáan Jerusalén miiⁿ chí caa'n'ma' yā chí Pilato miiⁿ

n'dééchii yā Barrabás miiⁿ ní 'cuūvī Jesús miiⁿ.²¹ Gobernador miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'een: ¿Naachí na 'uuvī yā ní chéé yā chí neⁿe ní chí n'dééchii? 'Iiⁿ'yāⁿ s'een ní caⁿ'a yā: Barrabás.

²² Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'een: ¿De'ē diiⁿ ndúúcu Jesús chí nguuvī yā Cristo? Nducyaaca yā nan'guεεcútaⁿ'a yā ní 'cai yā: Cu'nééⁿnga'á yā.

²³ Gobernador miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'een: ¿De'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā vεε? Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'een ní n'gái yiicu yā ní caⁿ'a yā: Cu'nééⁿnga'á yā.

²⁴ Taachi Pilato miiⁿ n'diichí yā chí nguéé de'ē vεε chí diiⁿ yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ti yuudu n'dái ca n'gai yā, tuuⁿ'mi ní sta'á yā nuūⁿnīⁿ ní naaⁿ'nu yā ta'a yā nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yááⁿ Jerusalén miiⁿ. Ní ngaⁿ'a yā: Limpia canéé 'úu yeⁿ'e asunto 'cū. 'Úu ní nguéé nuuⁿndi yeⁿ'é chí 'cuūvī sáⁿ'a 'cūu ti n'dai sa. Ndís'tií deenu ní táácá diiⁿ ní ndúúcu sa.

²⁵ Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Yuuúⁿ yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūu 'āā cūnee dáámí rá 'nū ndúúcu daiya nū.

²⁶ Tuuⁿ'mi ní Pilato miiⁿ ní n'dééchii yā Barrabás miiⁿ ní caⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yā chí soldados ch'eⁿ'é yā Jesús. Ch'íínú ch'eⁿ'e yā ní nca'a Pilato miiⁿ Jesús miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'neeⁿnga'á yā 'iiⁿ'yāⁿ.

²⁷ Tuuⁿ'mi ní soldados romanos yeⁿ'e gobernador can'déε sa Jesús na vaacuyááⁿ yeⁿ'e gobernador ní nducyáácá soldados nduuvídaama sa nanááⁿ Jesús miiⁿ. ²⁸ Ní diví sa catecaí vmnaaⁿ Jesús ní s'nuuⁿ sa tíínūuⁿ morado cuá'āa Jesús miiⁿ.

²⁹ Ní s'nuuⁿ sa tiiⁿ Jesús 'áámá corona chí ndeenyú ndúúcu yaaⁿ. Ní sn'duuⁿ sa 'áámá taaⁿ ndúú ná ta'ā cuaacú Jesús. Tuuⁿ'mi ní chíinti'ya sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ch'íínnyuⁿneeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a sa: Cūduuchí ní n'dií Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel.

³⁰ Ní ca'a nee daiⁿ sa cuerpo yeⁿ'e Jesús ní sta'a sa 'áámá tááⁿ ndúú chí ndεε sa ní ch'eⁿ'e sa tiiⁿ Jesús. ³¹ Ch'íínú ch'íínnyuⁿneeⁿ sa Jesús miiⁿ ní ndiví sa tíínūuⁿ yā chí morado cuá'āa ní chí'nuuⁿ sa catecai yā. Ní candεε sa Jesús chí cu'nééⁿnga'a sa 'iiⁿ'yāⁿ.

S'nééⁿnga'á yā Jesús miiⁿ ní ch'ti yā

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Taachí can'daa yā ní cuen'e yā na yúúni naachi cu'nééⁿnga'á yā ndaaca yā 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yááⁿ Cirene chí nguuvī sa Simón. Ní a fuerza soldados di'cuiⁿtu sa Simón 'cūu chí candεε sa cruz yeⁿ'e Jesús.

³³ Ní taachi ndaá yā na táámá lado yeⁿ'e yááⁿ Jerusalén lugar chí nguuvī Gólgota chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ, Lugar yeⁿ'e 'Iini Nga'ai Tiiⁿ, ³⁴ saⁿ'ā ca'a sa Jesús vinagre ndístaⁿ'a ndúúcu nuuⁿníⁿ yeⁿ'e yáatā yaāa cáávā chí nguεε cueenu cá cuuví Jesús chí chí'í Jesús miiⁿ. Taachí Jesús n'diichineeⁿ yā, nguéé 'cuuⁿ yā chí'í yā.

³⁵ Taachí 'āā s'neeⁿnga'a sa Jesús, soldados ní tun'dāa sa suertes na catecai Jesús miiⁿ chí ca'a sa 'áámá sa nduúcu taama sa. Ní 'iicu cúúnúu ca'a tan'dúúca chí caⁿ'a profeta ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ní canéé nguúⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'túúcā: Tun'daá yā suerte na catecai Jesús miiⁿ ní nca'á yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'een.

³⁶ Miiⁿ ch'εētεε soldados ní diiⁿ sa cuidado 'iiⁿ'yāⁿ chí s'nééⁿnga'a.

³⁷ Ní 'áámá nduudu naaⁿ tíⁿ cruz miiⁿ chí canéé nguūⁿ 'túúcā: Jesús miiⁿ chí Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. Ní nduudu miiⁿ ngaⁿ'ā de'ε cáávā chí chí'í Jesús miiⁿ.

³⁸ Tuuⁿ'mi ní miiⁿ ntúūⁿ s'neeⁿnga'á yā ndúúcu Jesús miiⁿ 'uūvī chí duucu, 'áámá ní lado ta cuaacú yā, taama ní lado tá 'cuee yā. ³⁹ 'Iiⁿ'yāⁿ chí cho'ó yā naachi canee cruz miiⁿ ch'íínnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní idiⁿ'nú'u yā tíⁿ yā.

⁴⁰ Ní caⁿ'a yā: N'dií chí ngaⁿ'á ní

chi maá'n nī cuuvi nada'tuūví nī yaācū templo ní chεētī 'iīnū nguuvī nadan'dái nī, nadinguá'n'āi maá'n nī maa'n. Ndúúti chi Daiya Dendyuūs n'diī, nch'ée'n nī ye'n'ē na cruz.

41 'Tiicá ntúū'n chiiduú n'gεεε ndúúcu 'ii'yā'n fariseos chí dingúu'n yā ní ngi'cuee'n ley, ndúúcu 'ii'yā'n ndiicúu chí nga'n'a ntiī'nyú'n yā ye'n'e yaācū templo ch'íi'nyu'nee'n yā Jesús mii'n ní nga'n'a yā ye'n'e yā: 42 Taná'n'ā 'ii'yā'n ní nadinguá'n'ai yā naati nguée' cuuvi maa'n yā nguá'n'ai yā. Ndúúti chí 'ii'yā'n mii'n ní Rey ye'n'e 'ii'yā'n Israēl maa'n ní nch'ée'n yā ye'n'e na cruz ní cu'téenu 'nū 'ii'yā'n mii'n. 43 Jesús mii'n ní i'téenu yā Ndyuūs. Maa'n ní Ndyuūs nadinguá'n'ai yā 'ii'yā'n nduuti chí cuaacu chí 'cuaá'n yā 'ii'yā'n. 'Ii'yā'n nga'n'á yā 'tíicā ti Jesús nga'n'a yā: 'Úú ní daiya Dendyuūs 'úú.

44 'Tiicá ntúū'n ch'iī'nyu'nee'n chí duucu s'ee'n chí s'néé'nga'a sa dáámá ndúúcu Jesús.

Jesús ch'ī yā

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Ndíí ma'n'a nguuvī mii'n ndíí taanduū n'gεεcu 'iīnu chíi'nū chíí maā'i'n nūú'má'n i'n'yeedī. 46 'Āā táānduū n'gεεcu 'iīnu, Jesús 'caī yiicú yā: Elí, Elí, ¿lama sabactani? Nduudu hebreo 'cūū ní ne'n'ē caa'n'ma'n Ndyuūs ye'n'ē, Ndyuūs ye'n'ē, ¿de'ē cuuvi chí s'neé'n nī 'úú damaá'n'?

47 N'duuvī 'ii'yā'n chí snée yā 'mii'n taachí ch'iīndiveén yā chí ca'n'a Jesús mii'n ní ca'n'a yā: Sá'n'a 'cūū n'gai sa profeta Elías.

48 Hora mí'n nūu'n 'áámá chée' 'ii'yā'n s'ee'n ché'n'e yā ngeenu yā sta'a yā 'áámá esponja ní di'caándá yā ndúúcu vinagre ní s'nee'n yā esponja mii'n na 'áámá táá'n ndúú ní ca'a yā chí chí'i Jesús mii'n. 49 Taná'n'a yā ní nga'n'a yā: 'Āā canee ra yā. N'diichí yú ¿'áá chí Elías mii'n nadinguá'n'ai yā 'ii'yā'n?

50 Naati Jesús mii'n 'caī ntúū'n yā taama vmné'n'ēe ní maa'n yā nca'a yā espíritu ye'n'e yā na ta'a Ndyuūs ní ch'ī yā. 51 Hora mí'n nūu'n chí chí'i Jesús, cortina ye'n'e yaācū templo s'tee'n naavtá'n'ā ndii cuaa'n 'nii'nuú'n ndíí cuáá'n ndiīyā. Ní n'nu'u yá'n'āa ní tuūu ní índee. 52 Tuu'mi ní yáinyā'n s'ee'n ní nguaa'n ní nééné 'yaa'n cuerpos ye'n'e 'ii'yā'n chí n'díí chí i'téenu yā Ndyuūs ndii cuáá'n vmnaa'n nan'dáa yā chεeti yāinyā'n s'ee'n. 53 Ní 'ii'yā'n s'uun chí 'āā n'diī mii'n taachi 'āā nduuchi Jesús mii'n ye'n'ē nguaa'n tiná'n'ā 'ii'yā'n s'uun ní nan'daa yā chεeti yāinyā'n s'ee'n ní cue'n'e yā cachiica yā na yāā'n Jerusalén chí Ndyuūs deεve yā. Ní 'yaa'n n'dái 'ii'yā'n chinaá'n yā 'ii'yā'n chí 'āā n'diī.

54 Sa'n'a capitán ndúúcu soldados chí snée yā ndúúcu yā ní diī'n yā cuidado ye'n'e cuerpo ye'n'e Jesús taachi s'nee'n yā na cruz. Soldados mii'n, taachi n'diichí yā chí n'nu'u yá'n'āa ndúúcu dendu'ū chí chíí, neené di'va'á yā ní ca'n'a yā: Cuaacu ní'nyú'n, sá'n'a 'cūū ní Daiya Dendyuūs sa'n'ā.

55 'Yaa'n n'dái n'daataá snée ya'n'ai yā ní n'gíūu yā tanducuén'ē chí chó'ōo ye'n'e Jesús. N'daataá s'ee'n cachiica yā ndúúcu Jesús ndii na yá'n'āa ye'n'e Galilea ní dichí'vε yā Jesús mii'n. 56 Ní nguaa'n n'daataá s'ee'n, mii'n canée ta María Magdalena ndúúcu María chí chεεcu Jacobo ndúúcu José. Ní canée ntúū'n tá chεεcuu da'cáiyā ye'n'e sá'n'ā Zebedeo.

Ch'īichí yā cuerpo ye'n'e Jesús chεeti yáinyā'n

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Taachí chíi'nu nguuvī mii'n ndāā 'áámá sa'n'ā chí nguuvī José chí ye'n'ē yāā'n Arimatea. Sa'n'ā mii'n ní cuiica sa ní discípulo ye'n'e Jesús. 58 Sá'n'a 'cūū ní che'n'e sa nanáá'n Pilato mii'n ní chíica sa cuerpo ye'n'e Jesús mii'n.

Tuu'mi ní Pilato caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chí caⁿ'a capitán yeⁿ'e soldados chí caⁿ'á yā cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ José miiⁿ. ⁵⁹ Tuu'mi ní José staⁿ'ā sa cuerpo yeⁿ'e Jesús ní ch'εεcū sa 'áámá sávana δεεεε tan'dúúccā chí costumbre yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ⁶⁰ Ní s'nuúⁿ sa cuerpo yeⁿ'e Jesús na 'áámá yáinyāⁿ yeⁿ'e maaⁿ sa chí ngai chí maaⁿ sa níⁿ'nuⁿ sa na 'aama yaava. Ch'íínú chíⁿichi sa cuerpo yeⁿ'e Jesús, s'neeⁿ sa 'áámá tuúu chí nééné ch'εεε naachí níndaa yā yeⁿ'e cheendi yáinyāⁿ miiⁿ. Ní cunáⁿ'a sa. ⁶¹ Mííⁿ véé María Magdalena ndúúccū táámá María niiⁿnuúⁿ ná yáinyāⁿ.

Soldados ní idiíⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ

⁶² Chó'ōo nguuví chí in'nuúⁿ yā yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua ní chidεεεε táámá nguuví chí sábadó ní chí-íduú n'gεεεé ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ní nduuvidaamá yā ní cheⁿ'e yā nanááⁿ Pilato miiⁿ. ⁶³ Ní caⁿ'a yā chíi yā Pilato: N'dií Pilato, n'gaacú 'nū chí saⁿ'ā chí n'dií chí chincheⁿ'ei sa taachí canee sa iⁿ'yeeⁿdí 'cūú ní caⁿ'a sa 'túúccā: 'Cuíinū 'iinu nguuví ní nduúchí nguaaⁿ tináⁿ'ā. ⁶⁴ Maaⁿ ní dichó'ō nī soldados chí diiⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ ndií 'cuiinu 'iínū nguuví. ¿'Áátī ndaa discípulos yeⁿ'e yā n'gaaⁿ ní diiⁿ iduucú yā cuerpo yeⁿ'e Jesús? Ní caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ chí sáⁿ'ā miiⁿ ní nanduuchi sá yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní cuncáā ca nduudu yaadi miiⁿ nguéeⁿ ti chí 'āá chó'ōo.

⁶⁵ Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Ingaā 'áámá taaⁿ soldados. Cueⁿ'e nī ní diiⁿ nī cuidado yáinyāⁿ miiⁿ tan'dúúccā chí déénu nī chí n'daācā.

⁶⁶ Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cheⁿ'e yā yáinyāⁿ miiⁿ ní diiⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ. S'neeⁿ yā 'áámá sello na tuúu ch'εεεé ní s'neeⁿ yā soldados chí diiⁿ sa cuidado yáinyāⁿ miiⁿ.

28

Jesús nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Chó'ōo nguuví sábadó chí ntaaviⁿtuunúúⁿ yā ní chidεεεε táámá nguuví chí domingo, nguuví chí ngaⁿ'a yú chí nguuví vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndεεεε, ní tá María Magdalena ndúúccū taama tá María cheⁿ'e ta n'diichí tá na yáinyāⁿ yeⁿ'e Jesús. ² Ní nééné díitūu nuⁿ'u yáⁿ'āa ti 'aama ángel yeⁿ'e Señor Nduuūs chíiya yā yeⁿ'e va'ai chεεeti nguuví. Ní taachi ndaa yā, divíi yā tuúu ch'εεεε miiⁿ yeⁿ'e cheendi yáinyāⁿ ní chíiindi yā vmnaaⁿ yeⁿ'e tuúú miiⁿ.

³ Ángel miiⁿ tan'dúúccā chí inááⁿ 'cuaí 'túccā máaⁿ yā chí δεεεε yā. Ní catecai yā ní cuéε tan'duuccā yaāⁿ.

⁴ Soldados chí idiíⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ in'dúúví yā chí 'va'a yā. Ní nduuví yā tan'dúúccā chí chíi yā. ⁵ Naati ángel miiⁿ caⁿ'a yā chíi yā n'daataa s'eeⁿ: Nguéeⁿ 'va'a ndís'tií; ti 'úú ní deenú ti in'nuúⁿ nī Jesús chí cā'neeⁿngaⁿ'ā. ⁶ 'Áā ntéé 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ti nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā tan'dúúccā chí caⁿ'a yā. Cuchíi nī ní n'diichí nī naachí cānuuⁿ cuerpo yeⁿ'e Señor miiⁿ. ⁷ Cuayiivi ní ngaⁿ'a ángel chíi yā n'daataá s'eeⁿ: Cuinaⁿ'a núuⁿ nī maāⁿncheεεéé ní caaⁿ'máⁿ nī cuuvi nī discípulos yeⁿ'e yā chí nduuchi Jesús miiⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Cuin'diichí nī. Jesús miiⁿ caⁿ'a yā vmnááⁿ ndís'tií na yáⁿ'āa Galilea. Mííⁿ snaaⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ. Chúú chí ngaⁿ'á ngii ndís'tií.

⁸ Tuu'mi ní n'daata s'ééⁿ nan'dáa yā chεεeti yáinyāⁿ miiⁿ ní diiⁿ'yā yā chíi ní duuvi yeenuⁿ yā. N'daata s'ééⁿ ní cueⁿ'e yā ngéenuⁿ yā ní caⁿ'a yā chíi yā discípulos yeⁿ'e Jesús tan'dúúccā chí n'diichí yā. ⁹ Tuu'mi ní taachi cueⁿ'é yā chí yaaⁿ'ví yā discípulos cuin'diichí nī, Jesús miiⁿ ndaa yā chí ndaacá yā n'daata s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Tavacho'onoó nī

ndís'tiī n'daata s'eeⁿ. Ní n'daata s'eeⁿ ní ndáá nīⁿ nūⁿ yā Jesús mīiⁿ ní túmaⁿ a yā ca'a Jesús mīiⁿ ní s'téenu yā 'iiⁿ yāⁿ. ¹⁰ Tuu'mi ní Jesús caⁿ a yā chíi yā n'daataá s'ééⁿ: Nguéé 'va'a nī. Cuén'e nī cuuvi nī hermanos yeⁿ é chí n'diichí nī 'úú. Ní hermanos caⁿ a yā na yáⁿ āa Galilea ní mīiⁿ snaáⁿ yā 'úú.

*Soldados ngaⁿ a yā ngii yā chi-
iduu n'gεεte s'eeⁿ tan'dúúca chí chíi*

¹¹ Nchó'ōo n'daata s'uuⁿ cunanⁿ á yā ní nduuví soldados chí díiⁿ yā cuidado yeⁿ e yáinyāⁿ cheⁿ é yā na yáⁿ Jerusalén ní caⁿ a yā chíi yā chíiduu n'gεεte yeⁿ é tánducueⁿ é chí chíi. ¹² Chíiduu n'gεεte nadi-daamá yā ndúúcu 'iiⁿ yāⁿ ndíicuū chí ngaⁿ a ntiiⁿ nyuⁿ yeⁿ e yaācū. Ní nduuvidaamá yā ní nééné n'deēe túumī ca'a yā soldados. ¹³ Ní caⁿ a yā chíi yā soldados: Ndís'tiī ní 'túúca caaⁿ maⁿ nī: Taachi yaaⁿ stiyaadú 'nū discípulos yeⁿ e Jesús ndaá yā ní diduucú yā cuerpo yeⁿ e Jesús. ¹⁴ Ní nduuti chí gobernador 'caandíveéⁿ yā chíiⁿ chí ndís'tiī caaⁿ maⁿ nī, nús'uu yaa'vi neeⁿ 'nū 'iiⁿ yāⁿ ní nguaⁿ āī ndís'tiī.

¹⁵ Soldados ní sta'á yā tuūmī mīiⁿ ní díiⁿ yā tan'dúúca chí chíiduu n'gεεte caⁿ á yā chíi yā soldados. Chíiⁿ chí ndii maaⁿ ní 'iiⁿ yāⁿ yeⁿ e ndaataá Israel ngaⁿ á yā 'túúca.

*Jesús idichó'o yā discípulos yeⁿ e
yā*

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Ndu'ū ndiicháámá discípulos cueⁿ é yā na yáⁿ āa Galilea ní ndaá yā ná yūcū naachí Jesús mīiⁿ dichó'o yā 'iiⁿ yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁷ Taachí discípulos n'diichí yā Jesús mīiⁿ, s'téenu yā 'iiⁿ yāⁿ 'áará chí náⁿ a yā ní 'uūvi vaanicádiinūⁿ yeⁿ e yā. ¹⁸ Jesús ní ndaa nīiⁿ nūⁿ yā ní yaa'vi yā discípulos ní caⁿ a yā: Chíidá ní tee yā 'úú nducueⁿ e poder chí caaⁿ maⁿ ntiiⁿ nyúⁿ na va'āi cheeti nguuvi ndúúcu na

iiⁿ yeⁿ dí cūū. ¹⁹ Maaⁿ ní cueⁿ e nī ní ca'cueéⁿ nī nuuⁿ maⁿ naciones, ní cuuvi nī discípulos yeⁿ é. 'Iiⁿ yāⁿ chí i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿ é, ndís'tiī cuεεdínūⁿ nī nī 'iiⁿ yāⁿ mīiⁿ ndúúcu chí duuchi Nduyūs Chiida yú, ndúúcu Daiya yā, ndúúcu Espíritu N'dai yeⁿ é Nduyūs. ²⁰ Cá'cueeⁿ nī 'iiⁿ yāⁿ s'eeⁿ chí díiⁿ yā tanducueⁿ é dendu'ū chí 'úú ngaⁿ á ngii ndís'tiī. Ní cadíinuⁿ nī chí 'úú ní caneé ndúúcu ndís'tiī nducueⁿ é tiempo ndii ntuuvi iⁿ yeⁿ é dí. 'Túúca cuuvi.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGŪŪⁿ APOSTÓL MARCOS

*Yeⁿe chi ngaⁿa Juan chi
ngεεdínūⁿniⁿ*

*(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn.
1.19-28)*

¹ Túúccā chí ngaⁿa nduudu
ngai yeⁿe Jesucristo chí Daiya
Dendyuūs.

² 'Iiⁿyāⁿ profeta Isaías miiⁿ
chí ngaⁿa nduudu yeⁿ'é Ndyuūs
ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ dinguúⁿ yā
tan'dúúccā chí caⁿ'a Ndyuūs, 'tíicā:

'Úú dicho'ó 'aama 'iiⁿyāⁿ chí
caaⁿ'máⁿ yā nduudu yeⁿ'é
nanááⁿ ndís'tií.

³ 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā ndúúdu
ngai na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ
naachi nguéeⁿ ch'εεtinéeⁿ
'iiⁿyāⁿ. Ní caⁿ'a yā: Cu-
undiyaáⁿ nī yúúní yeⁿ'e
Señor Ndyuūs caati cuchii
yā. Nan'guáaⁿ nī yúúní
cuaacu caavá yā Dídeεvé
nī staava yeⁿ'é nī ní cuuvi
'cuaáⁿ nī 'iiⁿyāⁿ miiⁿ taachi
ndaa yā.

⁴ 'Tíicā Juan miiⁿ ní chεεdínūⁿnīⁿ
sa 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ
naachi nguéeⁿ ch'εεtinéeⁿ 'iiⁿyāⁿ.
Ní caⁿ'a cuáácú sá chí 'iiⁿyāⁿ
ndaacadáámí yā yeⁿ'é nuuⁿndi
yeⁿ'é yā ní cuεεdínūⁿnīⁿ sa 'iiⁿyāⁿ
chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e
sa, naati Ndyuūs nadich'εεcú yā
nuuⁿndi yeⁿ'é yā. ⁵ Ní n'deeε 'iiⁿyāⁿ
yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea ndúúccū 'iiⁿyāⁿ
yeⁿ'e yāⁿ Jerusalén can'dáa yā
chí 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'a Juan
miiⁿ. Ní taachi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā
nuuⁿndi yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs
níccú Juan miiⁿ ní chεεdínūⁿnīⁿ sa
'iiⁿyāⁿ miiⁿ na yúúcu Jordán.

⁶ Catecai Juan miiⁿ ní nín'dai
ndúúccū yuúdu yeⁿ'e 'iiti camello.
Ní cinturón yeⁿ'e sa ní dííⁿmáⁿ 'iiti.

Ní chí che'ē sa ní 'iiti langostas
ndúúccū n'dí'i yeⁿ'ē 'iiti 'yáaiⁿ chí
véε cuεεti. ⁷ Juan miiⁿ ngaⁿ'a sa
nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní
caⁿ'a sa: Cuayiivi yeⁿ'e 'úú cuchii
'áámá 'iiⁿyāⁿ chí ch'εεte taavi cá
poder yeⁿ'é yā nguéeⁿ ti 'úú. 'Úú
ní nguéeⁿ neené n'dai 'úú chí cuuvi
díiⁿ n'daatií yííⁿmáⁿ yeⁿ'é ndaacuú
yeⁿ'e yā. ⁸ 'Úú ní ngεεdínūⁿnīⁿ
ndís'tií ndúúccū nuūⁿnīⁿ naati
'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní cuεεdínūⁿnīⁿ yā
ndúúccū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

*Juan miiⁿ chεεdínūⁿnīⁿ sa Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)*

⁹ Nguuvi s'eeⁿ Jesús miiⁿ chiicá
yā yeⁿ'e yāⁿ Nazaret yeⁿ'e yáⁿ'āa
Galilea ní ndaa yā na yíicú Jordán.
Ní Juan miiⁿ ní chεεdínūⁿnīⁿ sa
Jesús miiⁿ na yíicú Jordán. ¹⁰ Taachi
Jesús can'daa yā na nuūⁿnīⁿ miiⁿ,
cuin'diichí nī. N'diichí yā chí nan-
guaāⁿ nanguuvi ní Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs ní cuch'éeⁿ vmnaaⁿ
yeⁿ'é yā tan'dúúccā 'áámá paloma
'tíicā. ¹¹ Ch'iindiveéⁿ Jesús 'áámá
nduudu chí chiicā yeⁿ'ē nánguuvi
chí caⁿ'a: Díí Daiyá chí neⁿ'e taaví
ní yeenú taavi cáávā dii.

*Yááⁿ'guiinūⁿ neⁿ'e sa n'diichineeⁿ
sa Jesús*

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Cuayiivi miiⁿ ní Espíritu N'dai
yeⁿ'é Ndyuūs candéε Jesús na
'áámá yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéeⁿ
ch'εεtinéeⁿ 'iiⁿyāⁿ. ¹³ Jesús miiⁿ
ní canée yā miiⁿ 'uuvi ngεεcu
nguuvi naachi véε 'iiti chí taaⁿ. Ní
yááⁿ'guiinūⁿ miiⁿ ní n'diichineeⁿ
sa Jesús chí díiⁿ yā nuuⁿndi naati
nguéeⁿ dinuuⁿndi yā. Níicú ángeles
ndaá yā ní díiⁿ yā cuidado Jesús
miiⁿ.

*Jesús tucá'a yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā
na yáⁿ'āa Galilea*

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Cuayiivi taachi s'nuúⁿ yā Juan
chí chεεdínūⁿnīⁿ 'iiⁿyāⁿ vácūú,
Jesús miiⁿ ndāa yā na yáⁿ'āa Galilea,

ní caⁿa yā nduudu cuaacu chí ngai yeⁿe naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. ¹⁵ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: 'Aā snuū ca'a tiempo naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs ní 'āā ndāā niiⁿnuúⁿ. Nandaacadaamí nī yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní cu'teenú nī nduudu cuaacu chi ngai chi yeⁿ'e Cristo.

Jesús yaa'vi yā cuūúⁿ saⁿ'ā chí itungááⁿ yaācā

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Jesús miiⁿ ní cachiiⁿ yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿyáⁿ'ā chí nguuvi Galilea, taachí n'diichí yā Simón ndúúcu 'dínū sa Andrés. Sáⁿ'ā s'eeⁿ ní saⁿ'ā chí itungááⁿ 'yaācā, ní ngū sa yaānā yeⁿ'ē sa chεeti nuūⁿnīⁿyáⁿ'ā ti saⁿ'ā s'eeⁿ itungáaⁿ sa 'yaācā na nuūⁿnīⁿyáⁿ'ā. ¹⁷ Ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Cuchí nī, caⁿ'á nī nduūcú ní 'úú ní diiⁿ chí in'nuúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi caⁿ'á yā nduucú. Ní tan'dúúca chí ndís'tiī tungaáⁿ nī 'yaācā yeⁿ'e nuūⁿnīⁿyáⁿ'ā 'túca ngaⁿ'a nī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'á yā nduūcú.

¹⁸ Hora míⁿ nūⁿ saⁿ'a s'uuⁿ s'neeⁿ sa yaānā yeⁿ'ē sa ní cueⁿ'e sa ndúúcu Jesús.

¹⁹ Tuu'mi Jesús miiⁿ ní cueⁿ'é yā 'tεε 'téé ní ndaacá yā saⁿ'a chí ngu- uvi Jacobo ndúúcu Juan chí 'diinū sa. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní daiya Zebedeo ní snee sa na 'aama barco ní n'diyaata sá yaānā yeⁿ'ē sa. ²⁰ Jesús 'caí yā saⁿ'ā s'eeⁿ. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní nan'dāa sa na barco naachi snee sa ndúúcu chiida sa n'diyaata sá yaānā yeⁿ'ē sa. Ní s'neeⁿ sa chiida sa Zebedeo ndúúcu mozos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'e sa ndúúcu Jesús.

'Áámá saⁿ'ā chí vεε espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ

(Lc. 4.31-37)

²¹ Jesús miiⁿ ní ndaá yā na yáāⁿ Capernaum ndúúcu saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní ca'áámá ca'áámá sábadu, nguuvi chí ntaaviⁿtuunúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Jesús cueⁿ'é yā na yaacu

sinagoga ní chí'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. ²² 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngeⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e chí Jesús ngaⁿ'a yā; tí ngí'cueeⁿ yā tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā, nguéé tan'dúúca 'áámá maestro yeⁿ'ē ley. ²³ Ní chεeti yaacū sinagoga míⁿ canéé 'áámá saⁿ'ā chí v'éé espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ndúúcu sa. Ní espíritu miiⁿ n'gai yeⁿ'ē sā: ²⁴ N'diī Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret, cu'néeⁿ nī nús'uu. ¿D'é'ē canéé yeⁿ'é 'nū nduucú ní? ¿'Áá ndaá nī chí di'cuinū nī nús'uu? 'Úú ní n'diichí du'ú n'diī. N'diī ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai chí daiya Dendyuūs n'diī.

²⁵ Jesús miiⁿ ní yaa'vi néⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ, ní caⁿ'a yā: Dii espíritu n'gáádí dí cheendi dí, níccú nan'dāa di yeⁿ'e saⁿ'á tī.

²⁶ Tuu'mi ní espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ diiⁿ chí chitá'aa 'áámá ataque sán'a 'cūū. Ní 'cai yiicú espíritu miiⁿ, ní nan'daā espíritu miiⁿ ná cuerpo yeⁿ'e sán'a 'cūū. ²⁷ Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chen'e yiinu yā yeⁿ'e chuū ní tiingūūneeⁿ yā nguaaⁿ maaⁿ yā ndúúcu vi'ī: ¿D'é'ē chuū? ¿D'é'ē chí ngai chí ngí'cueeⁿ 'íiⁿ'yaⁿ 'cúū? 'Íiⁿ'yaⁿ 'cúū ní v'éé poder ca yeⁿ'é yā ní ngí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'ē espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ní n'giindivéⁿ espíritus yeⁿ'é yā.

²⁸ Maāⁿch'εεtē nuūⁿ nducyaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'giindiveⁿ yā yeⁿ'e chí diiⁿ Jesús miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿmán ná yáⁿ'āa yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea.

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'é indáⁿ'ā Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Taachí n'daā Jesús na yaacu sinagoga Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan ná yaacu Simón ndúúcu Andrés. ³⁰ N'daataá chí indáⁿ'ā Simón miiⁿ ní ngíita yā. Ndéé 'íiⁿ'nūūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní candiití yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā caⁿ'a yā chí yā Jesús miiⁿ chí n'daataá miiⁿ ní ngíita yā.

31 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ndaa yā nanááⁿ n'daataá míiⁿ ní sta'á yā ta'á tá ní nadicuéeⁿ yā tá'n'ā. Níicú chivií 'ii'n'ūuⁿ miiⁿ hora miiⁿ taachi nadicuéeⁿ yā n'daataa miiⁿ, ní tucá'a tá diiⁿ tá mandados ye^{n'e} 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ chi che'e yā.

Jesús miiⁿ ní diiⁿ yā chi néené 'yaaⁿ 'ii'n'yāⁿ nduūvā ye^{n'e} yā
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Cuayivi taachi 'āā chiya 'yá'n'ā ní 'āā 'da'a miiⁿ, 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ndúúcu nducyaaca 'ii'n'yāⁿ chí ngíta yā ndúúcu 'ii'n'yāⁿ chí véé espíritus ye^{n'e} yáá'n'guinūuⁿ ndúúcu yā. 33 Ní nducyáácá 'ii'n'yāⁿ ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ ní ndaa yā na cheendi va'āi naachi canéé Jesús miiⁿ. 34 Ní Jesús miiⁿ ní diiⁿ yā chí nanduuva ye^{n'e} 'yaaⁿ n'dái 'ii'n'yāⁿ chí véé n'dee nááⁿ n'dai ca'ai ye^{n'e} yā. Ní divíi yā n'dee n'dái espíritus ye^{n'e} yáá'n'guinūuⁿ ye^{n'e} 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ. Nguéé 'cuúⁿ yā chí espíritus s'uuⁿ caāⁿmaⁿ, caati espíritus s'uuⁿ ní deenu du'ū chí Jesús miiⁿ.

Jesús nga'n'a yā nduudu cuaacú ye^{n'e} Dendyuūs na yá'n'ā Galilea
(Lc. 4.42-44)

35 Táámá nguεεtiyaaⁿ 'da'ā ca, Jesús miiⁿ ní ncuéeⁿ yā ní can'dáa yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cuen'e yā 'áámá lado ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ naachi nguéé 'ii'n'yāⁿ ní miiⁿ caaⁿmaⁿngua'á yā. 36 Simón miiⁿ ndúúcu taná'n'ā compañeros ye^{n'e} sa che^{n'e} yā n'nuúⁿ yā Jesús. 37 Taachi ndaaca yā Jesús miiⁿ, tuu'mi ní ca'n'a yā chíi yā Jesús: N'dií Jesús, nducyáácá 'ii'n'yāⁿ in'nuúⁿ yā n'dií.

38 Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā chíi yā 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ: Ca'n'ā yú taná'n'ā yáāⁿ chí snéé na niⁿnuúⁿ, ní 'tiicá ntúūⁿ caaⁿmaⁿ yú nduudu cuaacu ye^{n'e} Ndyuūs miiⁿ ti cáávā chuu chí cuchii.

39 Jesús miiⁿ ní cachiicá yā núúⁿmaⁿ yáāⁿ cuaaⁿ na yá'n'āa

Galilea. Ní nga'n'a yā nduudu cuaacú ye^{n'e} Ndyuūs miiⁿ na yáacū sinagogas ye^{n'e} yáāⁿ s'eeⁿ. Ní divíi yā espíritus ye^{n'e} yaaⁿ'n'ginūuⁿ ye^{n'e} 'ii'n'yāⁿ.

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā ye^{n'e} 'áámá sa'n'ā ndúúcu ca'ai lepra
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 'Áámá sa'n'ā chí canéé ca'ai chí in'duuti yuutē ye^{n'e} sa ndaa sa nanááⁿ Jesús, ti ne^{n'e} sa caaca sa 'áámá favor ye^{n'e} yā. Ní chíintii'ya sa ní ca'n'a sa: N'dií Jesús, ndúúti chí n'dií ne^{n'e} ní, diiⁿ ní chí nduūvā ye^{n'e}.

41 Jesús ní nduuví ya'āi 'íinu yā sa'n'ā miiⁿ, ní tuu'ví yā sa'n'ā ndúúcu ta'a yā ní ca'n'a yā: Táácā nguéé. 'Úú ne^{n'e}. Dii sa'n'ā, 'āā nduuvá ye^{n'e} di.

42 Taachi ca'n'a Jesús 'tuucā, chivií ca'ai chí in'duuti yuute ye^{n'e} sa ní nduūvā ye^{n'e} sa, ní deεεε sa.

43 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā sa'n'ā miiⁿ chí cuna'n'a sa na vaacu sa, naatí néé ca'á yā cuidado sa'n'a miiⁿ ní yaa'vi yā sa'n'a miiⁿ: 44 Díi, cun'díichí dí, nguéé cuuvi di mar 'áámá 'ii'n'yāⁿ chí nanduūvā ye^{n'e} di. Cuen'e di ní 'cuuⁿmiⁿ di maaⁿ cuerpo ye^{n'e} di nanááⁿ chiduú chí nduūvā ye^{n'e} di. Ní ca'a di ofrenda tan'dúúcā chí nga'n'a ley ye^{n'e} Moisés miiⁿ cáávā chí nduūvā ye^{n'e} di ní cáávā chí deεεε cuerpo ye^{n'e} di. 'Tíicá nducyáácá 'ii'n'yāⁿ snaaⁿ yā chí 'āā nduuvá ye^{n'e} di.

45 Tuu'mi ní sa'n'ā miiⁿ ní cuna'n'a sa ní ca'n'a sa chíi sa n'dee n'dái 'ii'n'yāⁿ tan'dúúcā chí chíi ndúúcu sa. Ní cáávā chí diiⁿ sa 'túúcā, Jesús miiⁿ ní 'āā ntéé che^{n'e} nguūvi yā mar 'áámá yáāⁿ, ti 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ snaaⁿ yā 'ii'n'yāⁿ. Ní Jesús cuen'é yā ye^{n'e} yáāⁿ miiⁿ, ní cachiicá yā 'áámá lado ye^{n'e} yáāⁿ s'eeⁿ naachi nguéé ch'εεtinéé 'ii'n'yāⁿ; naati 'ii'n'yāⁿ ye^{n'e} nducuen'é yáāⁿ ní n'daa yā chí n'diichi yā Jesús miiⁿ.

2

Jesús diin yā chi nduūvā ye'n'e
'áámá sa'n'ā chi nguéé ngii inu'u sa
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Cho'ōo nguuví s'uu', Jesús miiⁿ ní nguεεcunée yā nndaa yā na yáāⁿ Capernaum. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi Jesús canée yā na va'ai miiⁿ. ² Maaⁿnch'εεtē nūⁿ na va'ai naachi canée Jesús miiⁿ nduuví-daamá 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'āā ntéé tunéé cheendi va'āi miiⁿ chí ch'εεti nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā nduudu ye'n'e Ndyuūs. ³ Tuu'mi ní ndaā na cuūⁿ sán'ā ndεε yā 'áámá sa'n'ā ndúúcu ca'āi chi in'dúuví cuerpo ye'n'e sa. ⁴ Nguéé chii sndaa yā naachi canée Jesús miiⁿ ti neenē n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ snúⁿ yā. Cuchée yā cuaaⁿ tiⁿ va'ai ní nadivíi yā na n'duuví táátá tiⁿ va'āi miiⁿ. Ch'íínú n'guaaⁿ yā miⁿ'ya dichó'o yā sa'n'ā ndúúcu ca'āi chi in'dúuví cuerpo ye'n'e sa na yiivε ye'n'e sa ní ndεε sa naachi cheendii Jesús miiⁿ. ⁵ Taachi Jesús n'diichí yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ véé vaadi i'téenu nanáaⁿ yā, caⁿ'a yā chii yā sa'n'ā ndúúcu ca'āi chi in'dúuví cuerpo ye'n'e sa: Díi, daiyá, núúⁿndí ye'n'e di 'úú ní nch'εεcú.

⁶ N'duuví maestros ye'n'e ley miiⁿ chí veeté yā miiⁿ, nadacádínuuⁿ yā 'tíicā na staava ye'n'é ya. ⁷ ¿De'ε cúúví chí 'tíicā ngaⁿ'a sán'a 'tíi? Ngaⁿ'a sa ye'n'e dendu'ū chi nguéé n'daācā chi contra ye'n'e Ndyuūs, ti mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuví díiⁿ yā nadach'εεcú yā nuuⁿndí ye'n'e 'iiⁿ'yāⁿ, ti dámaaⁿ Ndyuūs. ⁸ Jesús miiⁿ ní deenu yā de'ε chi nadacádínuuⁿ sa'n'ā s'eeⁿ, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿De'ε cúúví chí 'tíicā nadacádínuuⁿ ndís'tiī na staava ye'n'é ní? ⁹ ¿'Áá nguéé ngiⁿ'ti ca chí caaⁿ'máⁿ cuuví sa'n'a ndúúcu ca'āi chi in'dúuví cuerpo ye'n'e sa: Nuunⁿdi ye'n'e di ní 'āā ncheεcú ye'n'e di, o 'úú caaⁿ'máⁿ: Ndúcuééⁿ di, ní nadcuééⁿ di yiivε ye'n'e di ní caaca di? ¹⁰ Ní caāvā chí ndís'tiī

inaáⁿ ní chuū, níicú cadiinuⁿ ní chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ní véé poder ye'n'é yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí nadach'εεcú ya nuuⁿndi. Tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā sa'n'ā ndúúcu ca'āi chí in'dúuví cuerpo ye'n'e sa: ¹¹ Díi sa'n'ā, nducuééⁿ di, ní nadacuééⁿ di yiivε ye'n'e di ní cunaⁿ'a di na vaacu di.

¹² Saⁿ'a chí ngiūtā miiⁿ nducueeⁿ sa, ní nadacuééⁿ sa yiivε ye'n'e sa, ní nan'daa sa miiⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā chuū ní cheⁿ'e yiinú yā ní dich'εεtē yā Ndyuūs. Ní ngaⁿ'a yā: Mar 'áámá vmnéⁿ'εε nguéé n'diichi yú dendu'ū chí 'tuucā.

Jesús yaa'ví yā 'áámá sa'n'ā chí
nguuví Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Cuayivi Jesús miiⁿ cheⁿ'e yā cuaaⁿ 'díitúú nuūⁿ'nī'yáⁿ'ā. Ní taachi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā nanáaⁿ yā, ní Jesús miiⁿ ní chí'cuééⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁴ Ní taachi cachiicá Jesús miiⁿ, n'diichí yā 'áámá sa'n'ā chí nguuví Leví, chí daiya Alfeo. Véé sá naachi véé 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'gueε ye'n'e impuestos. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā sa'n'ā miiⁿ: Díi sa'n'ā, cuchí di caⁿ'ā di nduucú. Tuu'mi ní Leví miiⁿ nducueeⁿ sa ní cueⁿ'e sa ndúúcu Jesús miiⁿ.

¹⁵ Tuu'mi ní Leví miiⁿ diiⁿ sa invitar Jesús miiⁿ chí caⁿ'á yā na vaacu sa ní che'e yā ndúúcu sa. Neenē 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'gueε ye'n'e impuestos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi ye'n'e yā ndaā ntúuⁿ yā. Ní 'yaaⁿ n'dái yā ch'εεtē yā na mesa daama ndúúcu Jesús ndúúcu discípulos ye'n'e yā ti neenē 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cueⁿ'e yā ndúúcu yā. ¹⁶ Ní taachi maestros ye'n'e ley ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ fariseos n'diichí yā chí Jesús ní nge'e yā ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā discípulos ye'n'e Jesús: ¿De'ε cúúví chí maestro ye'n'é ní véé yā nge'e yā ní ngi'i yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí

inn'guεε yeⁿe impuestos ndúúcū 'iiⁿyāⁿ nuuⁿndi?

17 Taachí Jesús ch'iindiveéⁿ yā chuū, tuu'mi ní caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Iiⁿyāⁿ chi nguéé ngiíta yā nguéé neⁿe yā 'aama médico. Dámaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ngiíta neⁿe yā chi cuuvi yíícú yā. 'Úú ní nguéé cuchii chí yaa'ví 'iiⁿyāⁿ chí nada-cadiinúúⁿ yā chí ch'εεε maaⁿ yā chí nguéé dinuuⁿndí yā caati chí yaa'ví 'iiⁿyāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿe yā.

'Iiⁿyāⁿ nítinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ yeⁿe chí nguεε ca'diinú yā
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 'Áámá tiempo taachi discípulos yeⁿe Juan miiⁿ ndúúcū fariseos ca'diinúⁿ yā, náⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ntinguuneeⁿ yā Jesús: ¿De'ē cuuvi chí ca'diinúⁿ discípulos yeⁿe Juan miiⁿ ndúúcū 'iiⁿyāⁿ fariseos miiⁿ naati discípulos yeⁿe ní nguéé ca'diinúⁿ yā?

19 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá ca'diinúⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ndii yā invitado naachí n'giindivaacu 'iiⁿyāⁿ 'naaⁿ chí sáⁿ'ā chí n'giindivaacu sa canéé sá ndúúcu yā? Ndúúti chí canéé saⁿ'ā chí n'giindivaacu sa miiⁿ, nguéé cuuvi ca'diinúⁿ yā. 20 Naati cuchii tiempo taachí ch'ií saⁿ'ā chí n'giindivaacu sa tuu'mi ní cuuvi ca'diinúⁿ yā.

21 Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé cuta'á yā 'áámá tááⁿ tiinūuⁿ ngai chí 'āā nguéé naaⁿnu yā chí 'iindi'yaatá yā yeⁿe na catecai ndiicúú yeⁿe yā. Ndúúti chí diíⁿ yā 'tíicā, maáⁿ tiinūuⁿ ngai miiⁿ ní cáancuūⁿ cú'teeⁿ tiinūuⁿ ndiicúú miiⁿ. Níicú cuuvi ch'εεε ca naachí ndii n'teeⁿ.

22 'Tiicá ntuūⁿ mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé caaⁿ'yúⁿ yā vino ngai na bolsa yííⁿmáⁿ ndiicúú yeⁿe vino tan'dúúcā chí diíⁿ 'iiⁿyāⁿ ndiicúú. Nduuti chí diíⁿ yā 'tíicā vino ngai miiⁿ ní di'cuūní yííⁿmáⁿ ndiicúú miiⁿ ní cuuvi ndai vino miiⁿ ndúúcū yííⁿmáⁿ. Chíⁿ chí vino miiⁿ

canéé chí 'cueēⁿ na bolsa yííⁿmáⁿ ngai.

Discípulos yeⁿe Jesús miiⁿ ní tiicú yā trigo nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 'Áámá nguuvi chí sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel Jesús miiⁿ ndúúcū discípulos yeⁿe yā cho'ó yā 'áámá campo naachi véé trigo ní discípulos yeⁿe yā ní tucá'a yā tiicú yā yááⁿ miiⁿ yeⁿe trigo taachi cho'ó yā. 24 Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ fariseos ní caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'dií cuin'díichí ní, ¿dé'ē cúúví chí diíⁿ discípulos yeⁿe ní chí nguεε canéé chí diíⁿ yú nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ?

25 Naati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā fariseos: ¿'Áá nguéé n'geēⁿ ndís'tií chí diíⁿ David miiⁿ ndúúcū 'iiⁿyāⁿ chí cachiiica ndúúcu yā taachi cuiicu yā? 26 David miiⁿ ní sndáa yā ná yáacū yeⁿe Ndyuūs taachi saⁿ'ā chí nguuvi Abi-atar ngaⁿ'a ntiin'nyuⁿ sa yeⁿe chí iduú ch'εεε ca. Ní David che'é yā panes yeⁿe nátaí yeⁿe Ndyuūs chí dámaāⁿ chíiduú s'eeⁿ cuuvi che'é yā. Ní David miiⁿ ca'a yā pan miiⁿ 'iiⁿyāⁿ chí snéé ndúúcu yā. Ní che'é yā.

27 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ: Nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ yā canéé chí cuuvi yeⁿe saⁿ'ā yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí' cūū naati nguéé saⁿ'ā chí cuuvi yeⁿe nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ saⁿ'ā. 28 Cáávā chuū chíⁿ chí Saⁿ'ā chí Daiyá Dendyuūs cuuvi caaⁿ'maⁿ ntiin'nyúⁿ ntúuⁿ sa yeⁿe nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ.

3

Saⁿ'ā chí ntí'i ta'a sa
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

1 Jesús miiⁿ ní chindáā ntúuⁿ yā na yáacū sinagoga. Ní miiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā ndúúcū ta'ā sa chí ntí'i. 2 'Iiⁿyāⁿ fariseos ní neⁿe yā

n'diichi yā nduuti chi Jesús miiⁿ chi ndúuvā yeⁿe saⁿā miiⁿ caati nguuvi sábadō chi ntaaviⁿtuunúuⁿ 'iiⁿyāⁿ. Ní fariseos cuuvi caaⁿmáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe Jesús. ³ Tuuⁿ'mi ní Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿā chí ntí'i taⁿā sa miiⁿ: Nducuééⁿ dí ní cueendii dí naavtaⁿ'a yeⁿe 'iiⁿyāⁿ.

⁴ Jesús miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā saⁿā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Dé'ē diiⁿ yú nguuvi chí ntaaviⁿtuunúuⁿ yú? ¿'Áá cuuvi chí diiⁿ yú cosas chí n'daācā o cosas chí nguéé n'daācā? ¿'Áá n'daācā chí nguaⁿ'āi yú vida yeⁿe 'iiⁿyāⁿ o chí 'caaⁿnūⁿ yú 'iiⁿyāⁿ? 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ch'εetinééⁿ diiⁿ yā. ⁵ Tuuⁿ'mi ní Jesús miiⁿ ní n'diichi yu-udú yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní s'neeⁿ ndaachi yiinú yā ti nguéé neⁿ'e cu'téenu sá yeⁿe yā. Ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā miiⁿ: N'doō di ta'a dí. Ní saⁿ'ā miiⁿ n'doō sa ta'a sa, ní ta'a sa ní nduūvā n'daacā tan'dúucā taama. ⁶ Tuuⁿ'mi ní can'dáā 'iiⁿyāⁿ fariseos ní ndeé yā ndúucū 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Herodes ní 'íicú n'diichí yā táácā diiⁿ yā ní 'íicú cuuvi 'caaⁿnūⁿ yā Jesús miiⁿ.

Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ snéé yā na 'di-ituú nuūⁿniⁿ'yáⁿ'ā

⁷ Jesús miiⁿ ndúucū discípulos yeⁿe yā cueⁿ'é yā cuaaⁿ na 'díituú nuūⁿniⁿ'yáⁿ'ā. Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Galilea ndúucū yáⁿ'āa Judea cheⁿe yā can'dáa yā Jesús miiⁿ. ⁸ Taachi 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Galilea chicadínuuⁿ yā yeⁿ'é denduⁿ'ū chí n'gεεε n'dai chí Jesús diiⁿ yā, nééné 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ ndaa yā n'diichi yā Jesús miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Judea, ndúucū 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Jerusalén, ndúucū 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Idumea, ndúucū 'iiⁿyāⁿ yeⁿe táámá 'diituú yíicú Jordán, ndúucū 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Tiro ndúucū yáⁿ'āa Sidón. ⁹ Cáávā chí ndaa n'deeé n'dái 'iiⁿyāⁿ, Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos yeⁿe yā chí cu'nee yaáⁿ yā 'áámá barco yeⁿe yā, níicú cuuvi cuchéé yā barco

miiⁿ chí 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ nguéé 'cuεeti núūⁿ chíichi yā yeⁿe Jesús miiⁿ. ¹⁰ Ní Jesús diiⁿ yā chí 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ nduūvā yeⁿe yā. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí ngiitā neⁿ'é yā tuuⁿ'ví yā Jesús. ¹¹ Ní 'iiⁿyāⁿ chí canee yā ndúucū espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūuⁿ, espíritu miiⁿ diiⁿ chí 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús ní espíritu ní 'cai yeⁿe 'iiⁿyāⁿ: Díi ní Saⁿ'a chí Daiya Dendyuūs.

¹² Jesús caⁿ'a yuudu yā espíritu s'uuⁿ 'túucā: Nguéé caaⁿ'maⁿ dí du'u 'iiⁿyāⁿ 'úu.

Jesús ndεεve yā ndu'u ndiichúúví discípulos

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Cuayiivi miiⁿ ní Jesús cuchéé yā na 'áámá yíicū, naachi yaaⁿ'ví yā 'iiⁿyāⁿ chí neⁿ'e yā, ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndáa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. ¹⁴ Ní nduuvidaamá nduⁿ'ū ndiichúúví discípulos chí canee yā ndúucu yā. Ní dicho'ó yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā nduudú yeⁿ'e Ndyuūs chí nduudu cuaacu yeⁿ'e yā. ¹⁵ Ní Jesús ca'a yā poder discípulos yeⁿe yā chí cuuvi diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ ní chí divíi yā espíritus yeⁿe yááⁿ'nguiinūuⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. ¹⁶ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ndiichúúví discípulos: Simón, chí duuchi ntúuⁿ sa Pedro, ¹⁷ ndúucū Jacobo ndúucū Juan 'diinū sa ní 'uūví sáⁿ'a s'eeⁿ chí daiya Zebedeo, ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní Jesús s'neeⁿ yā nguuvi sa Boanerges chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Daiya Dεεvé; ¹⁸ tanáⁿ'a yā ní nguuvi Andrés, ndúucū Felipe, ndúucū Bartolomé, ndúucū Mateo, ndúucū Tomas, ndúucū Jacobo chí daiya Alfeo, ndúucū Tadeo, ndúucū táámá Simón chí yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Canaan, ¹⁹ ndúucū Judas Iscariote, saⁿ'ā chí cuayiivi míiⁿ ch'iⁿ'i sá du'u chí Jesús miiⁿ chí cuuvi 'caaⁿnūⁿ yā 'yā. Ní Jesús ndúucū ndiichuuví discípulos yeⁿe yā cueⁿ'é yā ní sndaá yā na 'áámá va'āi.

Nga'a yā chi Jesús cané yā ndúúcu poder ye'e yáá'n'guiinūu
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

²⁰ Cuayiivi ní Jesús cueⁿe yā na vaacu yā. Táamá vmnéⁿ'ēe nééné n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ chí nguééⁿ vééⁿ yaáⁿ chí che'e yā pan. ²¹ Taachí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe familia yeⁿe Jesús chicadínuuⁿ yā yeⁿe Jesús, yeⁿe chí 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chí Jesús ní nduuví loco yā, ndaa yā chí nandéⁿ yā Jesús.

²² 'Tiicá ntūⁿ maestros chí ngi'cueeⁿ ley chí chiicá yā yeⁿe na yááⁿ Jerusalén ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūú canéé sá ndúúcu espíritu chí nguuví Beelzebú chí Satanás chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ sa yeⁿe espíritu yeⁿe yááⁿ'guiinūuⁿ, ní cáávā poder yeⁿe espíritu miiⁿ chí tun'daá yā espíritu yeⁿe yááⁿ'guiinūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ.

²³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní s'neeⁿ yā 'áámá ejemplo. Ní caⁿ'a yā: ¿Táácā cuuví diiⁿ yááⁿ'guiinūuⁿ diví sa yááⁿ'guiinūuⁿ? ²⁴ Ndúúti chí 'áámá gobernador chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yā yeⁿe yááⁿ naachi véé 'uūví partido chí n'guⁿ'u ná 'aamá yā ndúúcu yeⁿe taama yā 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē miiⁿ nguééⁿ cuuvi 'nááⁿ yā chí 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yā. ²⁵ Ndúúti chí n'deēe nadacadínuuⁿ yā na 'áámá familia chí véé partido yeⁿ'ē, familia miiⁿ ní nguééⁿ cuuvi nduuví dáámá yā. ²⁶ 'Tiicá ntūⁿ, ndúúti chí yááⁿ'guiinūuⁿ diiⁿ sa contra yeⁿ'e maaⁿ sa, nguééⁿ cuuvi cūnee sa tí chūú diiⁿ chí 'cuiinu sa.

²⁷ Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguééⁿ cuuvi cundaa yā na vaacu 'áámá saⁿ'ā chí véé fuerzas yeⁿ'ē sa ní diví yā dendu'u yeⁿ'ē sa. Canéé chí caāchiichí yā saⁿ'ā vmnáⁿ vmnaaⁿ. Cuayiivi ní cuuvi diiⁿ yā diví yā dendu'u chí snúⁿ'a va'ai yeⁿ'ē sa.

²⁸ Nduudu cuaacu 'úú ngaⁿ'á ngiⁿ'ndís'ti. Tanducuéⁿ e nuuⁿ'ndi chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūú

ndúúcu nduudu taaⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā contra yeⁿ'e Ndyuūs, Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. ²⁹ Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu taaⁿ chí nguεε n'dáacā yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, ní nguééⁿ nch'εεcú yeⁿ'é yā maaⁿ ní tiempo chí cuchí.

³⁰ 'Tiicā Jesús ngaⁿ'a yā tí nán'ā 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chí Jesús míⁿ ní véé espíritu yeⁿ'e yááⁿ'guiinūuⁿ nducú yā.

Chεεcú Jesús ndúúcu 'dínu yā
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Cuayiivi ní ndaā chεεcuú Jesús miiⁿ ndúúcu 'dínu yā, ní ch'εεtinée yā cuaaⁿ chuya'āi. Ní dichó'o yā 'áámá saⁿ'ā chí yaa'vi sa Jesús chí cuchí yā nanááⁿ yā. ³² Yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní véeté yā cuaaⁿ 'diitúú Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Chεεcú ní ndúúcu 'diinú ní ní in'nuúⁿ yā n'dií cuaaⁿ chuya'āi.

³³ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā miiⁿ: ¿Dú'ú chí chεεcú miiⁿ? o ¿dú'ú chí 'diinú miiⁿ?

³⁴ Tuu'mi ní Jesús n'gínu yā 'iiⁿ'yāⁿ chí véeté yā cuaaⁿ 'diitúú yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: N'diichí ní. 'Iiⁿ'yāⁿ chí snée yā nduucú miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chí chεεcú ndúúcu 'diinú. ³⁵ Ní 'āā du'ú nūuⁿ chí diiⁿ chí Ndyuūs neⁿ'e yā chí diiⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ví'í, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'diinú, ndúúcu chεεcú.

4

'Aama ejemplo yeⁿ'e 'aama saⁿ'ā
chi ngiūn sá ndaata

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Taama vmnéⁿ'ēe Jesús miiⁿ ní tucá'a yā chí'cueeⁿ yā cuaaⁿ 'diitúú nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā. Ní nduuví dáámá n'deēe n'dái 'iiⁿ'yāⁿ naachi canéé Jesús miiⁿ ndí 'āā ntéé lugar chí cuéndii Jesús. Ní chindāa yā na 'aama barco chí canuuⁿ vmnaaⁿ nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ. Ní miiⁿ ch'iūndí yā chí ca'cueeⁿ yā.

Nducuyáácá 'ii'yāⁿ ch'εetinée yā na 'diituu nuūⁿnīⁿ miiⁿ. ² N'deēe n'dáí paráobolas caⁿ'a Jesús 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chi ejemplos chi tan'dúúccā dendu'u chi véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní taachí ngi'cueeⁿ yā caⁿ'a yā ndúúccū 'ii'yā s'eeⁿ 'tíicā. ³ Ndís'tiī ní 'caandiveéⁿ nī chuū. 'Áámá saⁿ'ā chí ngiinū ndaata ní cuéⁿ'e sá cuūnū sa ndaata miiⁿ. ⁴ Taachi chíinū sa ní 'áámá duutu ndaata míⁿ chíiya na 'diituu yúúni ní ndaā 'yáádá ní che'e tī. ⁵ Nán'ā duutu ndaata ní chíiya nguaaⁿ tuūū naachi nguéeⁿ dáana n'deēe yáⁿ'āa véé. Duutu ndaata miiⁿ núúⁿ cān'daa tí yáⁿ'āa miiⁿ nguεε daanáá yāanūⁿ. ⁶ Ní taachi can'daā yaatū miiⁿ ní ti'i caati nguéeⁿ yānūuⁿ snūū dí'yú. ⁷ Nán'ā duutu ndaata miiⁿ chíiya nguaaⁿ yáán. Yáán s'eeⁿ ní ch'iita ní di'vaachi yéⁿ'ē. Chíiⁿ chí ndaata miiⁿ ní nguéeⁿ dichíi'vε. ⁸ Nán'ā duutu ndaata míⁿ na yáⁿ'āa n'dáacā chíiyā. Can'daā ní ch'iita n'deēe n'dáí cosecha yeⁿ'ē. N'duuvi ní ch'εetinée tanduu ndiicu ndiichi ndaata yeⁿ'ē. Tan'duuvi ní 'iinū nguεεcu ndiichi ndaata yeⁿ'ē ní tan'duuvi ní 'áámá ciento ndaata yeⁿ'ē.

⁹ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī chí véé veéⁿ nī, 'caandiveéⁿ nī.

Chíiⁿ chí neⁿ'ē caāⁿmāⁿ ejemplo miiⁿ

(Mt. 13.10-23; Lc. 8.9-15)

¹⁰ Cuayiivi taachí nduūvi dámaáⁿ yā ndaa nanáán Jesús náⁿ'ā 'ii'yāⁿ chí snéé niiⁿnúⁿ yā ndúúccū ndi-ichúúví discípulos ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús: ¿De'ē neⁿ'e caaⁿ'maⁿ ejemplo 'cūū?

¹¹ Ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní canéé chí cadi-inuuⁿ nī chí canúúⁿ n'de'eí yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā. Naati tanáⁿ'ā 'ii'yāⁿ chí nguéeⁿ sneé yā nduucú, 'úú ní ngaⁿ'ā ngii tanducuéⁿ'ē 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ndúúccū ejemplos. ¹² Níicú 'ii'yāⁿ s'eeⁿ snaaⁿ

yā naati ch'εetinée yā tan'dúúccā chí nguéeⁿ inaaⁿ yā, ní 'caandiveéⁿ yā naati ch'εetinée yā tan'dúúccā chí nguéeⁿ 'caandiveéⁿ yā, ní nguεε tumicadíinuuⁿ yā. Ndíi nguéeⁿ ndaacadáámí yā ní cu'téenu yā Ndyuūs ní nch'εēcū nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

¹³ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos yeⁿ'e yā: ¿'Áá nguéeⁿ ituumicadíinuuⁿ nī yeⁿ'ē ejemplo 'cūū? ¿Táácá, túú'mí, cádíinuuⁿ nī yeⁿ'ē tanáⁿ'ā ejemplo?

¹⁴ 'Ii'yāⁿ chí ngiinū yā ndaata miiⁿ tan'dúúccā 'ii'yāⁿ chí candεε yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

¹⁵ N'dúúví 'ii'yāⁿ ní tan'duūccā ndaata chí chíiya cyúúni míiⁿ, 'tiicá yā ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuayiivi taachí ch'iindiveéⁿ yā, chíi yáán'nguiinūⁿ ní divíi sa nduudu chí ch'iindiveéⁿ yā chí canéé na staava yeⁿ'e yā.

¹⁶ Tán'duuvi yā ní tan'dúúccā ndaata chí chíiya nguaaⁿ tuūū, 'tiicá yā. N'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní yeenú n'daí yā nduūccū.

¹⁷ Naati nguéeⁿ 'áámá cānee na staava yeⁿ'e yā ní nguéeⁿ 'náán tiempo cūnee. Taachi ndaa tiempo chí 'cueenu yā cuuvi o neⁿ'e chí n'gíiⁿnyuⁿneeⁿ 'ii'yāⁿ yeⁿ'é yā cáávā nduudu cuaacu miiⁿ, 'āā ntéé candii yā chí n'daacā miiⁿ.

¹⁸ Tán'duuvi yā ní tan'dúúccā ndaata chí chíiya nguaaⁿ yáán miiⁿ, 'tiicá yā. N'giindiveeⁿ n'daacá yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

¹⁹ Naati neené neⁿ'e cá yā dendu'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúccū chí véé. Ní nginnche'éi yā 'ii'yā. Ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní dineⁿ'e yā cosas chí véé yeⁿ'e taama 'ii'yā. Tanducuéⁿ'ē chuū ní ndaá ní di'vaachíi yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

Ní diiⁿ chí nguéeⁿ dichíi'vε nduudu miiⁿ na vida yeⁿ'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. ²⁰ Naati tán'duuvi yā ní tan'dúúccā ndaata chí chíiya na yáⁿ'āa n'daacā, 'tiicá yā. N'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní i'teenu n'daaca yā,

ní véé n'gui'i ye'n'ē. N'duuví yā ní tan'dúúccā ndaata chí chiī ndiicū ndiichí ye'n'ē ye'n'e 'aama 'aama. N'duuví yā tan'dúúccā chí chiī 'iinu ngeεεcu ndiichí ye'n'ē, o tan'dúúccā chí chiī 'aama ciento ye'n'ē.

Tanducué'n'ē chí cunuú'n n'de'ei cunduú nguuvi

(Lc. 8.16-18)

²¹ 'Tiicá ntúū'n ca'n'a Jesús táámá ejemplo chí 'téé nguéé dáámá. ¿'Áá ndεε yā 'áámá lámpara chí cu'nee'n yā maa'n 'aama caja o maa'n 'aama cama? ¿'Áá nguéé cu'nee'n yā lámpara mii'n na yaacu, 'íicú 'ii'n'yā'n cuuvi snaa'n yā? ²² Mar 'áámá cosa chí canúú'n n'de'ei nguéé cunee chí nguéé snaa'n 'ii'n'yā'n, ndíi nguéé ndúú 'áámá cosa chí cánúú'n n'de'ei chí nguéé cadínuu'n 'ii'n'yā'n. ²³ Du'ū chí véé veé'n ní 'caandiveé'n.

²⁴ Ní Jesús ca'n'a ntúū'n yā 'ii'n'yā'n s'een: Cunndéε ndís'tiī cuidado ye'n'e chí n'giindiveé'n nī. Ndúúccū caādī chí ndís'tiī idií'n nī juzgar 'ii'n'yā'n, caadi míi'n ntúū Dendyuūs idií'n yā juzgar ndís'tiī. Ní n'deéé cá n'daācā ye'n'ē ndís'tiī taachi Ndyuūs idií'n yā juzgar ndís'tiī. ²⁵ 'Ii'n'yā'n chí véé ye'n'e yā Ndyuūs ca'a cá yā 'yā. 'Ii'n'yā'n chí nguéé ca ye'n'e yā, Ndyuūs ndivií yā 'téé chí 'āā véé ye'n'e yā.

Ejemplo ye'n'e ndaata chí ngiita

²⁶ Jesús ca'n'a ntúū'n yā: Naachi Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā ní tan'dúúccā 'áámá sa'n'ā chí ngiīnu sa ndaata na yá'n'āa ye'n'e sa. ²⁷ Sa'n'ā mii'n ngiīnū sa ndaata na yá'n'āa. Ní chíi maāi'n ní cyaadú sa ní nducuee'n sa taachi chídeεεε. Cuayiivi ní cho'ōo nguūvī cho'ōo n'gáá'n ní ndaata mii'n ní can'daa ní ch'iita naati sa'n'ā mii'n ní nguéé deenu sa táácā ch'iita. ²⁸ Yá'n'āa mii'n ngii maā'n yé'n'ē. Vmnaán vmnaa'n ican'dáá ta'ā n'gaiyáá. Cuayiivi ní can'daa yáá'n mii'n ye'n'e. Cuayiivi ní n'giita ní ngii trigo chí ndiitūu n'daāca na yáá'n mii'n. ²⁹ Taachi trigo

mii'n 'āā ntí'i, tuu'mi ní ngen'e 'ii'n'yā'n chí ye'n'ē ní n'giica yā, ti 'āā snuū ca'a chí 'caātā.

Tan'dúúccā ejemplo nduutií ye'n'e yíivē ntíi'yāa

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Jesús mii'n ní ca'a ntúū'n yā: ¿De'é tan'dúúccā naachi nga'n'a ntii'nyu'n Ndyuūs mii'n? o ¿de'é nduucū chí nadidáámá yú? ³¹ Chuū tan'dúúccā nduutií ye'n'e yíivē ntíi'yāa chí 'líi'n cá ye'n'ē tanducué'n'ē nduutií chí véé i'n'yee'ndí' cūū. Chíi'n chí chiinu 'ii'n'yā'n na yá'n'āa ye'n'é yā. ³² Taachi 'āā niīnū yā ndaata mii'n ní ngii n'geεεe ye'n'ē tanducué'n'ē yaātā. Ní dūū'nē mii'n ní n'geεεe n'dái ngii chí 'yáádá ngii í'nee'n tí 'dééεε tí na 'cuutií ye'n'ē.

Taama ejemplo chí ngi'cuee'n Jesús

(Mt. 13.34-35)

³³ 'Tíicā ngi'cuee'n Jesús 'ii'n'yā'n s'een nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ndúúccū n'dee n'dái ejemplos tan'dúúccā chuū, tanducué'n'ē chí cuuvi cadínuu'n yā. ³⁴ Ní nga'n'a yā ngii yā nducyaaca 'ii'n'yā'n ndúúccū ejemplos, naati taachi canee yā dámaā'n ndúúccū discípulos ye'n'e yā tanducué'n'ē mii'n n'gin'i yā discípulos ye'n'e yā de'ε chí ne'n'e caa'ma'n ejemplos chí 'āā ca'n'a yā.

Jesús chí'nee'n 'dií'n yā 'yúúné ndúúccū nuū'nī'n'yá'n'ā

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Taachi chí'da'á nguuvi mii'n, Jesús mii'n nga'n'a yā ngii yā discípulos ye'n'e yā: Ca'n'ā yú táámá 'diitúú nuū'nī'n'yá'n'ā.

³⁶ Tuu'mi ní s'nee'n yā mii'n ní discípulos ní candéε yā Jesús mii'n na barco chí 'āā canéé na 'diitúú nuū'nī'n'yá'n'ā ní cue'n'é yā. Mii'n ntúū'n canéé taná'n'ā barcos. Ní 'ii'n'yā'n ye'n'e taná'n'ā barcos cue'n'é ntúū'n yā. ³⁷ Tuu'mi ní chéenū 'áámá 'yúúné taa'n ní nuū'nī'n'yá'n'ā mii'n sndaā yaacú. Ní sndaā yaanūu'n barco mii'n, ní chíitūu nuū'nī'n'

barco naachi canéé Jesús miiⁿ.
 38 Ní Jesús miiⁿ ní cyáádu yā cuaaⁿ
 'diituú barco miiⁿ, ní candiitinee yā
 na cojín. Ní discípulos ní nanduúchí
 yā Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā:
 N'dii Maestro, ¿'áá nguéé de'ē vεε
 inee nī chi 'cuūvi yú?

39 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ndu-
 cueeⁿ yā ní yaa'vi yā 'yúúné miiⁿ
 ní caⁿ'a yā chii yā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
 miiⁿ 'túúcā: 'Diiⁿ nūⁿ cunee di.
 Hora miiⁿ nūⁿ 'yúúné miiⁿ ní ca-
 nee 'diiⁿ ní nducuén'ē canee 'diiⁿ
 'diiⁿ. 40 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a
 yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: ¿Dé'ē
 cuuvi tátii 'va'a nī? ¿De'ē cúúví chí
 nguéé cu'téenu cá nī?

41 Ní discípulos yeⁿ'é yā neené
 dii'yá yā chii, ní ngaⁿ'a yā ngii yā
 nguaaⁿ maáⁿ yā ndúúcu vī'i: ¿Du'u
 rá 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū, chí ndii 'yúúné ndii
 nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ch'iindiveéⁿ yeⁿ'e yā?

5

*Saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara chi
 canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿ'e
 yááⁿ'nguiinūⁿ*

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

1 Jesús ndúúcu discípulos ndaa yā
 na táamá lado 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
 miiⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa chi nguuvi Gadara.

2 Tuu'mi ní Jesús nan'daá yā na
 barco miiⁿ, ní ndaa 'áámá saⁿ'ā
 chí canéé ndúúcu espíritus yeⁿ'ē
 yááⁿ'nguiinūⁿ. Ní ngiicá sa ná
 vaacu sa chí 'áámá yiivi yáává
 chí canéé nguaaⁿ yaīnyāⁿ ní ndaa
 sa nanááⁿ Jesús.

3 Saⁿ'ā miiⁿ ní mar
 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé chí cu-
 uví cuta'á yā saⁿ'ā ní cachiichí
 yā saⁿ'ā, ndii nguéé ndúúcu cade-
 nas.

4 Néené n'deé cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ
 s'een cachiichí yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcu
 cadenas ca'a sa ndúúcu ta'ā sa,
 náátí ch'iica sa cadenas miiⁿ, ní
 dícheēyéi sa cadenas miiⁿ. Ní mar
 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ichéε yā ndúúcu
 sa. 5 Cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ cachiica sá
 n'gai sa cuaaⁿ ná yīicu ndúúcu
 cuaaⁿ nguaaⁿ yáinyāⁿ ndii nguuvi
 ndii n'gaaⁿ, ní 'nuu cá'ai maáⁿ sa

sáⁿ'ā ndúúcu tuū. 6 Ní taachi
 n'diichi yáⁿ'ái sa Jesús miiⁿ, cueⁿ'e
 sa ngéenu sá nanáaⁿ yā ní chiintii'ya
 sa nanáaⁿ yā. 7 Ní caⁿ'a sa chí sa
 Jesús miiⁿ ní 'cái yīicu sá: ¿De'ē cu-
 uvi chí ndaa nī nanaáⁿ, n'dii Jesús,
 Daiya Dendyuūs chí canee yā na
 va'ai cheeti nguuví? Ngiiicá cáávā
 chí dúúchí Ndyuūs chí nguéé téé nī
 vaadi 'caa'va 'úú.

8 Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa chuū
 caati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chí
 yā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ:
 Ndís'tiī, nan'dáa nī yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū.

9 Jesús miiⁿ tiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā:
 ¿De'ē nguuví dí? Ní espíritus
 yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ chí canéé
 ndúúcu sáⁿ'a 'cūū nan'guεεcúta'a
 sa: Legión nguūví, caati neené
 'yaaⁿ 'nū.

10 Ní espíritus neené di'cuítuū
 ca Jesús miiⁿ chí nguéé tun'dáa yā
 espíritus chí caⁿ'ā yaⁿ'ai yeⁿ'e yáⁿ'āa
 miiⁿ. 11 Ní neené n'deé puercos
 nge'e tī cuaaⁿ na níⁿ'nūⁿ yīicū miiⁿ.
 12 Ní espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ
 idi'cuiitu Jesús: N'dii, dicho'ó nī
 nús'uu chí caⁿ'a 'nū cheeti puercos
 miiⁿ.

13 Tuu'mi ní Jesús ní ca'a
 yā permiso, ní espíritus yeⁿ'e
 yááⁿ'nguiinūⁿ chí nan'dáa sa yeⁿ'e
 saⁿ'ā miiⁿ chí ndáa sa cheeti
 puercos. Ní véé tan'duu 'uūvi mīl
 puercos miiⁿ. Ní taachi espíritus
 yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ sndáa sa
 cheeti puercos tuu'mi ní cheenu
 nducyaaca tī ní chingéé nuūⁿ tī
 cheeti yaāi miiⁿ. Ní chingéé tī
 nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní chiitu
 nuūⁿnīⁿ veéⁿ tī duutu tī cheendi tī
 ní ch'ii tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

14 'Iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ cuidado puer-
 cos cueⁿ'e yā ngéenu yā chí cuuvi yā
 'iiⁿ'yāⁿ ná yááⁿ miiⁿ ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ
 chí snéé na cuεεtí chí chí miiⁿ. Ní
 'iiⁿ'yāⁿ s'een can'daa yā n'diichi yā
 chí chí. 15 Taachí ndaa yā niiⁿ'nuúⁿ
 nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní taachí n'diichi
 yā saⁿ'ā chí canéé sá ndúúcu
 espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ chí

maaⁿ ní vεε sa 'diinⁿ ndúúcu catecai sa ní 'āā n'daācā sa tuuⁿmi ní dí'va'a yā. ¹⁶ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí n'diichí yā chí diiⁿ Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā chíi yā táácā chíi ndúúcu saⁿ'ā miiⁿ chí canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinuūⁿ, ní tan'duucā chí chíi ndúúcu puercos. ¹⁷ Tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ di'cuítu yā Jesús miiⁿ chí cáⁿ'a yā táámá lado yeⁿ'e yááⁿ miiⁿya.

¹⁸ Jesús cueⁿ'e yā. Ní taachi ndaa yā na barco miiⁿ ndaa saⁿ'ā chí vmnaaⁿ canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿ'e yááⁿn'guiinuūⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ chíica sa Jesús chí caⁿ'a sa ndúúcu yā na barco miiⁿ. ¹⁹ Jesús ní nguéé 'cuuⁿ yā naatí caⁿ'a yā: Cunaⁿ'a dí ná vaacu di ndúúcu 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e di, ní cuuvi di 'iiⁿyāⁿ chí ch'εεε n'dai dendu'ū chí Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ diiⁿ yā ndúúcu dii, ní tan'dúúcu Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ chí nduuvi ya'āi 'iinú yā dii.

²⁰ Saⁿ'ā miiⁿ ní cunaⁿ'ā sa, ní tucá'a sa chíi sa 'iiⁿyāⁿ nuuⁿmaⁿ yááⁿ cuaaⁿ 'diituú chí nguuvi Decápolis yeⁿ'e dendu'ū chí n'geεε n'dai chí Jesús diiⁿ yā ndúúcu sa. Ní nducyaaca yā che'e yiinú yā.

Tán'ā daiya sán'ā Jairo, ndúúcu n'daataá chí tuú'vi tá catecai Jesús (Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Taachí Jesús miiⁿ nanguεεcunéé yā ní cho'ó yā táámá lado yeⁿ'e nuūⁿnūⁿ'yáⁿ'ā ní ndaa yā na yáⁿ'āa 'diituú nuūⁿnūⁿ'yáⁿ'ā, neené n'deēe 'iiⁿyāⁿ ndaa yā naachi Jesús canee yā. ²² Ní ndaa 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi sa Jairo, saⁿ'a chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e yáacū sinagoga. Taachí n'diichí sa Jesús miiⁿ candiitin'dí sa na ca'a yā. ²³ Ní neené di'cuítu sa Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: Daiyá ní neⁿ'e 'cuúvi tá. Cuchí nī ní cún'du'u tá'a nī vmnaaⁿ yeⁿ'e tá, ní cuuvi nduūvā yeⁿ'e tá ní nguéé 'cuúvi tá.

²⁴ Tuuⁿmi ní Jesús miiⁿ ní cuéⁿ'e yā ndúúcu sa. Neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ can'daa yā Jesús ní neéⁿé chíiⁿnu

chiichí yā Jesús. ²⁵ Ní nguaaⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ miiⁿ canéé 'áámá n'daataá chí ngítā tá, chí 'āā ndiichúúví nduūyū canee tá ndúúcu ca'ai chí nguuvi nguuvi ngee yuuúⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e tá. ²⁶ Nééⁿé n'geenu tá ngii ndúúcu médicos, ní 'āā ch'iinu diiⁿ tá gastar tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'e tá, naati nguéé du'ū vεε dichí'vε yeⁿ'e tá ti dáyíicándíí cá ca'ai yeⁿ'e ta cuaaⁿ vmnaaⁿ. ²⁷ 'Āā ch'iindiveeⁿ tá yeⁿ'e Jesús miiⁿ chí diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chí ngítā. Ní cueⁿ'e tá nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cuaaⁿ daamí Jesús ní tuú'vi tá catecai yā. ²⁸ Caati nadicádíinuⁿ tá maāⁿ tá 'tíicā. Ndúúti chí dámaāⁿ tuú'vi catecai yā, ní nduūvā yeⁿ'é. ²⁹ Hora miiⁿ nūⁿ chí tuú'vi tá catecai Jesús miiⁿ 'tíicā canéé naaⁿ chí ngeē yuuúⁿ yeⁿ'e tá. Ní chicadiinuⁿ tá na cuerpo yeⁿ'e tá chí 'āā nduūvā yeⁿ'e tá. ³⁰ Tuuⁿmi ní Jesús miiⁿ tuumicádíinuⁿ yā chí 'āā nduūvā yeⁿ'e 'áámá 'iiⁿyāⁿ ndúúcu poder yeⁿ'é yā. Ní nguεεcundí yā ní n'diichí yā náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ ní ntinguuneeⁿ yā: ¿Du'u tú'vī catecai?

³¹ Tuuⁿmi ní discípulos yeⁿ'e yā caⁿ'a yā: Cuin'diichí nī 'iiⁿyāⁿ chí i'nūⁿ chíichí yā s'uūúⁿ miiⁿ ní maaⁿ ní ntinguuneeⁿ nī: ¿Du'u tuú'vī 'úú?

³² Naati Jesús ní nguεεcúndii yā n'giinu yā 'áámá lado taama lado, ní 'iicu cuuvi snaaⁿ yā du'ū tuu'vī 'iiⁿyāⁿ. ³³ Tuuⁿmi ní n'daataá miiⁿ, ní in'duuvi tá chí 'va'ā tá. Deenū tá de'ε chí chíi. Cheⁿ'e tá ní chíiⁿtii'ya tá nanááⁿ Jesús. Ní caⁿ'a tá chíi tá 'iiⁿyāⁿ tanducuéⁿ'ē chí nduudu cuaacu. ³⁴ Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā táⁿ'ā: Díí daiyá, nduūvā yeⁿ'e dí cáávā chí i'téenu di 'úú. Díí 'diíⁿ nūⁿ cunán'a di, ní nduūvā yeⁿ'e di yeⁿ'e ca'ai chí ndii di.

³⁵ Ngaⁿ'a Jesús miiⁿ ndúúcu tán'a miiⁿ, taachí ndaa yā ná va'ai yeⁿ'e saⁿ'ā Jairo chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ sa

yeⁿē 'iiⁿ'yāⁿ na yáacū sinagoga miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿē va'ai miiⁿ ní caⁿ'a yā Jairo: Daiya dí 'áa n'dií tá. ¿Dé'ē cuuvi chí idindú'ù ca di maestro?

³⁶Naati Jesús miiⁿ, ní ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'á yā yeⁿē saⁿ'á chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ sa. Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'á miiⁿ chí ngaⁿ'á ntiⁿ'nyuⁿ sa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ na yáacū sinagoga: Nguéé 'va'a di naati cu'téenu dí.

³⁷Jesús nguéé 'cuuⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí cueⁿ'e ca yā cuaaⁿ cheeti va'ai ndúucu yā, tí dámaaⁿ Pedro, ndúucu Jacobo, ndúucu Juan, saⁿ'á 'diinū Jacobo. ³⁸Taachí ndaa yā va'ai yeⁿ'e saⁿ'á chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū sinagoga miiⁿ, n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'iindiveéⁿ yā chí n'gai yā ní ngeecu yā. ³⁹Tuu'mi ní taachi sn'daa yā cuaaⁿ cheeti va'ái miiⁿ, caⁿ'a yā: ¿Dé'ē tátī yuudu idiíⁿ ní? ¿Dé'ē cúuví chí ngeecu ní? Tá'díⁿ nguéé n'dií tá, tí cyaadu tá.

⁴⁰'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ng'iinnyūⁿneeⁿ yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ díⁿ yā chí can'daā nducyaaca yā. Ní Jesús can'dee yā chiida tá ndúucu cheecu tá ndúucu discípulos chí canéé ndúucu yā ní sndaā yā naachi candiíⁿ ta'diíⁿ chí n'dij tá ní tináⁿ'á. ⁴¹Ní sta'á yā ta'a tá ní caⁿ'a yā: Talita cumi, chí neⁿ'e caāⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'e yú, díⁿ n'daata 'líⁿ, 'úú ngaⁿ'á ngii díi, ndúucueⁿ di.

⁴²Hora míⁿ nūuⁿ ta'diíⁿ miiⁿ ní nduucueⁿ tá ní cachiica tá. N'daata 'líⁿ miiⁿ ní ngii tá ndiichu- uvi nduüyū. Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e yiinú yā. ⁴³Jesús míⁿ yaa'vi yuudú yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā chíⁿ mar 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a Jesús chí ca'a yā yuūndū chí che'e n'daata 'líⁿ miiⁿ.

6

*Jesús canee yā na yāāⁿ Nazaret
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)*

¹ Jesús ní ndaācá yā miiⁿ ní cunaⁿ'á yā na yāāⁿ Nazaret chí yāāⁿ vaacu yā, ní discípulos yeⁿ'e yā ní

cueⁿ'e yā ndúucu yā. ²Taachí ndaā nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, Jesús tucá'a yā chí'cueeⁿ yā na yaācū sinagoga miiⁿ. Néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'a Jesús, ní cheⁿ'e yiinú yā. Ní caⁿ'a yā: ¿Tíí ch'eēⁿ sá'a 'cūū tan- ducueⁿ'ē chuū? ¿Dé'ē vaadi déenu chí ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ndúucu vaadi n'giinu chí díⁿ yā chuū?

³ ¿'Áá nguéé sá'a 'cūū daiya saⁿ'á 'viichiyáⁿ'á miiⁿ, daiya María miiⁿ, saⁿ'á chí 'diinū Jacobo, ndúucu José, ndúucu Judas, ndúucu Simón, ndúucu ví'i yā chí snée yā miiⁿ nguaaⁿ s'uūuⁿ? Cáávā chí yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ chíⁿ ní nguéé s'teenu yā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁴Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ dinéⁿ'e yā profetas naati nguéé dinéⁿ'e yā 'áamá profeta yeⁿ'e yāāⁿ vaacu yā. Ní nguéé dinéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā ndúucu 'iiⁿ'yāⁿ na vacu yā profeta miiⁿ. ⁵Jesús ní nguéé chidiíⁿ yā mar 'áamá vaadi n'giinú miiⁿ, dámaaⁿ chí sn'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿ'e n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí ngítá ní nduūvā yeⁿ'e yā. ⁶Ní cheⁿ'e yiinu Jesús tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé s'téenu yā. Cuayiivi miiⁿ ní Jesús cachiicá yā cuaaⁿ na yāāⁿ na niiⁿnuúⁿ ní ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

*Jesús dichó'o yā discípulos yeⁿ'e yā chí caaⁿ'máⁿ yā nduudu yeⁿ'e Nduyūs
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)*

⁷ Ní Jesús yaa'vi yā ndu'ū chí ndiichuuví discípulos, ní tucá'a yā dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ 'uuví yā 'áamá 'áamá yāāⁿ. Ní ca'a yā poder discípulos chí tun'dáa yā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. ⁸ Ní caⁿ'a yā chí yā discípulos chí nguéé de'ē veε candée yā chí cu- uvi yeⁿ'e yúúⁿ yeⁿ'e yā, dámaaⁿ in'daacuú. Nguéé canéé chí candée yā ndii mar 'áamá moral, ndíí nguéé ndúú pan ra, ndíí nguéé ndúú tuūmí ra na bolsa. ⁹ Cunúúⁿ ca'a yā ndaacuú ndaachí, ní 'áamá nūuⁿ catecai yā, nguéé 'uūvi. ¹⁰ Ní

caⁿ'a Jesús: Ndís'tiī, taachi cúndaa nī chεeti 'áámá va'āī, 'cuεetinée nī miiⁿ taanduvéé ndii taachi nan'dáa nī yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. ¹¹ Nduuti chí ndáá nī 'áámá yáāⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé 'cuaáⁿ yā 'cuεetinée nī miiⁿ, ndíí nguéé ndúú neⁿ'e ra yā chí 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'e nī, tuu'mi ní nan'dáa nī yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Ní n'dáádi nī yaācā yeⁿ'e ca'a nī. Chuū ní 'áámá señal chí 'cuuⁿ'miⁿ nī chí nguéé n'daācā idiīⁿ yā tí contra yeⁿ'é nī. Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tiī, chí nguuvi yeⁿ'e juicio duu'vi cá castigo yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Sodoma ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Gomorra, chí ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ, ní nguéé tí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ naachí nguéé 'cuúⁿ yā ndís'tiī.

¹² Tuu'mi ní discípulos ican'dáa yā, chí caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'é chí ndaacadáámí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yā. Ní chí n'daaⁿ yā chí cuuvi 'cuεetinée n'daāca yā. ¹³ 'Tuucá ntúūⁿ discípulos divíi yā neené n'deeε espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Ní chí 'ii yā aceite n'deeε n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chí ngíitā ní nduū^{vā} yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ.

Juan chí ngεēdinuūⁿnī ní ch'ī sa (Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Rey Herodes ch'iindiveéⁿ ntúūⁿ yā chuū chí núúⁿ'máⁿ ín'yeēⁿdī miiⁿ ní ch'iindiveéⁿ yā chí diiⁿ Jesús miiⁿ. Rey Herodes míⁿ caⁿ'a yā: 'Áā nduūchi Juan chí ngεēdinuūⁿnīⁿ nguaaⁿ tináⁿ'ā, chíⁿ chí saⁿ'ā ní véé taavi poder yeⁿ'é sa.

¹⁵ Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā: Jesús miiⁿ ní Elías chí profeta ndíí vmnaaⁿ. Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā: Jesús miiⁿ ní 'áámá profeta tan'dúú^{cā} profetas chí ch'εetinée ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ.

¹⁶ Taachí Herodes miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, tuu'mi ní caⁿ'a yā: Juan sáⁿ'a 'cūū, chí 'úú chí caⁿ'a ntiīⁿ'nyúⁿ chí chíicá yā daandu sá ní 'āā nduuchi sa yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.

¹⁷ Tí Herodes miiⁿ caⁿ'a ntiīⁿ'nyúⁿ yā soldados chí sta'a sa Juan ní chíicā chíichi sa ndúú^{cū} cadenas ní chí'nuuⁿ sa saⁿ'ā vácūū cáāvā n'daataá Herodías. Táⁿ'ā miiⁿ chí chíi n'daataá yeⁿ'é Felipe cuááⁿ vmnaaⁿ ní canéé tá ndúú^{cū} sa. Ní Felipe miiⁿ ní 'diinu Herodes. ¹⁸ Juan miiⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa Herodes miiⁿ; N'diī rey nguéé canéé chí cunee nī ndúú^{cū} n'daataá yeⁿ'é 'diinu nī.

¹⁹ N'daataá yeⁿ'e Herodes miiⁿ nguéé canee yīnū tá ndúú^{cū} chí caⁿ'a Juan miiⁿ. Ní neⁿ'e tá 'caaⁿ'nuⁿ tá Juan miiⁿ naati nguéé ngii diiⁿ tá. ²⁰ Herodes miiⁿ ní deenu yā chí Juan ní n'dai sa ní yeⁿ'e Ndyuūs saⁿ'ā miiⁿ. Ní rey miiⁿ 'va'á yā Juan miiⁿ. Chíⁿ chí nguéé n'guuⁿ rey miiⁿ chí táⁿ'ā miiⁿ diiⁿ dañó tá ndúú^{cū} Juan. Ní rey miiⁿ s'neeⁿ veéⁿ yā n'daacā ní ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'é nduudu Juan 'áará chí nguéé tuumicadiinúⁿ yā nducuéⁿ'é chí ngaⁿ'a Juan miiⁿ. ²¹ Naati n'daataá yeⁿ'e rey miiⁿ nguuvi tá Herodías ní ndaacā tá táácā chí diiⁿ tá. Herodes miiⁿ diiⁿ yā 'áámá 'viicu nguuvi cumpleaños yeⁿ'é yā. Diiⁿ yā 'áámá 'viicu yeⁿ'é chí nge'é yā chí che'é 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiīⁿ'nyuⁿ, ndúú^{cū} saⁿ'ā s'eeⁿ chí 'neéⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e soldados, ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ yuudu yeⁿ'é yáⁿ'āa Galilea. ²² Ní taachí nge'e yā n'daatāa 'líiⁿ daiya táⁿ'ā Herodías miiⁿ sndaā tá naachi nge'e yā. Ní nde'ei tá. Rey Herodes ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā ndúú^{cū} sa chíi yeenú yā chí nde'ei tá. Ní miiⁿ caⁿ'a yā chíi yā n'daataa 'líiⁿ miiⁿ: Dii, n'daataa 'líiⁿ, caaca di 'úú chí neⁿ'e dí ní 'úú ní teé dii.

²³ Ní caⁿ'a yā, “por Ndyuūs” chí ca'a yā n'daatāa 'líiⁿ miiⁿ 'āā de'ε nūⁿ chí neⁿ'e tá, 'áará chí ná maⁿ'a yeⁿ'é yáⁿ'āa chí ngaⁿ'a ntiīⁿ'nyúⁿ yā.

²⁴ N'daatāa 'líiⁿ míiⁿ ní can'daā tá ní caⁿ'a tá chíi tá chεecu tá: Mamá, ¿de'ε caacá? Ní chεecu tá ní caⁿ'a yā chíi yā tá'á: Caaca di tíⁿ Juan chí chεēdinuūⁿnī.

²⁵ Maaⁿ'nchεēté nūⁿ sndaā ta'diíⁿ

miiⁿ naachi canúúⁿ rey miiⁿ, ní caⁿ'ā tá: Neⁿ'é chi maaⁿnguuví nūuⁿ teé nī 'úú chεεti 'áámá cu'u tīiⁿ Juan chí chεεdínuūⁿnīⁿ.²⁶ Tuu'mi ní rey miiⁿ ní s'neeⁿ ndaachi nuúⁿ yā naati cáávā chi caⁿ'a yā, “por Ndyuūs”, ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū rey miiⁿ, nguéeⁿ chí diiⁿ nuuⁿ yā cheeⁿdiitú yā yeⁿ'e chí ngi-ica ta'díiⁿ miiⁿ.²⁷ Hora míiⁿ nūuⁿ caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ rey miiⁿ 'áámá soldado chí cheⁿ'e sa 'caāca sa daandu Juan chí chεεdínuūⁿnīⁿ ní nguaī sa tiiⁿ yā.²⁸ Soldado miiⁿ ní cheⁿ'e sa ná vácūū ní ch'iica sá daaⁿndu Juan miiⁿ. Ní sn'nuuⁿ sa tīiⁿ Juan miiⁿ chεεti 'áámá cu'u. Ní ndεε soldado miiⁿ ní ca'a sa ta'díiⁿ miiⁿ. Ní ta'díiⁿ miiⁿ ní ca'a tá chεεcu tá.

²⁹ Taachí discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿ'é yā chí nguai yā cuerpo yeⁿ'e Juan miiⁿ. Ní candée yā chí 'cuuchi yā.

Jesús ca'a yā chí che'e nyu'u mil 'iiⁿ'yāⁿ

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Cuayiivi miiⁿ ní apóstoles ní nduuvidaamá yā ndúúcū Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús tanducuéⁿ'e chí diiⁿ yā, ndúúcū chí chí'cueeⁿ yā.³¹ Jesús caⁿ'a yā chíi yā apóstoles: Cuchí nī, ní caⁿ'a yú ntaavi'tuunúuⁿ yú na 'aama lugar chí 'aama lado yeⁿ'e yáāⁿ naachi nguéeⁿ 'iiⁿ'yā. Ngaⁿ'a yā 'tíicā, caati n'deeⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ indaá yā nanááⁿ Jesús ndúúcū n'deeⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ chí inaⁿ'a, ndíí maaⁿ rá chí nge'e yā, nguéeⁿ ngii.³² Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ndúúcū apóstoles yeⁿ'e yā cueⁿ'é yā dámaáⁿ yā na 'áámá barco na 'áámá lugar chí nguéeⁿ snéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.³³ Naati nééⁿ 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā Jesús ndúúcū apóstoles, ní déénu yā du'u yā ní taachí cueⁿ'e yā. Ní nducuéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e yā chíicá yā na yáⁿ'āa naachi ndaá Jesús ní vmnaaⁿ cá ndaa yā. Ní cuayiivi ndaa Jesús miiⁿ ndúúcū

apóstoles yeⁿ'e yā.³⁴ Taachí Jesús nan'dáa yā na barco, n'diichí yā neené n'deeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní neené ya'ái 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tí snee yā tan'dúúcā 'iiti cuūchí chí nguéeⁿ du'u chí idiiⁿ cuidado 'iiti, 'tíica yā. Ní Jesús tucá'a yā chí'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'deeⁿ n'dáí dendu'ū.

³⁵ Taachí chí chíinū, discípulos yeⁿ'é yā ní ndaá yā nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā: N'dii Jesús, 'āa chíinū ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguεε snée yā na yáⁿ'āa 'cūū.

³⁶ Yaa'ví nī 'iiⁿ'yāⁿ, ní caⁿ'á yā yáāⁿ n'gaiyāā ndúúcū yaāⁿ n'geεε chí snée na miiⁿnuúⁿ ní cuái yā pan, tí nguéeⁿ ndée yā chí che'e yā.

³⁷ Naati Jesús ní nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: Ndis'tiī, ca'á nī che'e yā. Discípulos ní caⁿ'a yā: ¿'Áa cuuvi diiⁿ nús'uu chí ca'a 'nū cuái 'nū 'uuvi ciento caadi pan, ní ca'á 'nū che'e yā?

³⁸ Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos: ¿'Áa n'deeⁿ panes yeⁿ'e ndís'tiī vεε? Cuéⁿ'e nī n'diichí nī. Taachí 'āa n'diichí yā, tuu'mi ní yaa'ví yā: Véeⁿ nyu'u panes ndúúcū 'uuví 'yaācā.

³⁹ Tuu'mi ní caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Jesús chí ch'εεtē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caadi cuááⁿ caadi cuááⁿ naachí vεε yuuni cueēe.⁴⁰ Ní naachí ch'εεtē yā 'áámá ciento yā ní naachí ch'éētē tá 'uūví ngeεcu ndiichí yā.⁴¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní sta'á yā ndu'ū nyu'u panes miiⁿ ndúúcū 'uuvi 'yācā. Ní chεεnaaⁿ yā nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ ndúúcū 'yaācā. Ní chíinu ní ndee yā panes miiⁿ ní nca'a yā discípulos yeⁿ'e yā chí ca'a yā che'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Discípulos ca'a yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'yaācā miiⁿ ndúúcū pan miiⁿ.⁴² Nducyaáacá yā che'e yā ní chíitu 'iiⁿ'yāⁿ.⁴³ Ní nanngaáⁿ yā chí ningaavā miiⁿ ní chíitu ndiichúúví 'cuεētēε ndúúcū chí ningaāva miiⁿ yeⁿ'e pan ndúúcū 'yaācā miiⁿ.⁴⁴ Nducyaaca saⁿ'ā chí che'e sa panes miiⁿ ní ngii nyu'u mil sa.

Jesús ngúca yā vmnáán nuūnnī'yá'nā

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Tuu'mi ní ca'n'a Jesús chii yā discípulos ye'n'e yā chí cundaa yā na barco miiⁿ ní ndaa yā táamá lado ye'n'e nuūnnī'yá'nā miiⁿ vmnaaⁿ yē'n'e yā chí ca'n'a yā na yáāⁿ Betsaida, nuuⁿmaⁿ ne'n'e chí Jesús dííⁿ yā despedir 'ii'yāⁿ s'eeⁿ.

⁴⁶ Taachí Jesús dííⁿ yā despedir ye'n'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ, cueⁿé yā na yīicū miiⁿ chí caaⁿmaⁿngua^a yā.

⁴⁷ Taachí chii 'da'a miiⁿ, barco miiⁿ ndúúcū discípulos 'āā cachúicá vmnaaⁿ ye'n'e nuūnnī'yá'nā miiⁿ ní náávtaⁿa nuūnnī'yá'nā miiⁿ canéé.

Ní 'āā dámaāⁿ Jesús miiⁿ canee yā na yá'āa miiⁿ. ⁴⁸ Ní Jesús n'diichí yā chí discípulos ní ch'eenu yā chí chí dííⁿ yā chí chiica barco miiⁿ ti 'yúúné miiⁿ ní contra ye'n'e naachí cachúica barco miiⁿ. Na nguεεtiyaaⁿ 'da'a ca, Jesús ndaa yā nanááⁿ discípulos, ní ngiicá yā vmnaaⁿ nuūnnīⁿ miiⁿ. Ní neⁿé yā cho'o daamá yā. ⁴⁹ Taachí discípulos ye'n'e yā n'diichí yā Jesús chí ngiica yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūnnīⁿ miiⁿ, discípulos nadacádínnuuⁿ yā chí 'áámá bulto ch'εεte ní 'cai yiicu yā. ⁵⁰ Ti nducyáácá discípulos n'diichí yā Jesús, ní díí'yá yā chí. Naati Jesús ní yaa'ví yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní ca'n'a yā: Ndís'tií sa'nā, nguéeé 'va'á ní ti 'úú.

⁵¹ Ní Jesús miiⁿ cuchée yā na barco miiⁿ naachí snúuⁿ discípulos. Ní canéé 'díííⁿ 'yúúné. Ní discípulos nadicádínnuuⁿ yā. Dε'ε chúúcā ch'εεte Ndyuūs. Ní che'e yiinú yā. ⁵² Vaanicadínnūⁿ ye'n'e discípulos ní chεεchí caati nguéeé tuumicádínnuuⁿ yā vaadí n'giinu ye'n'e panes miiⁿ.

Jesús dííⁿ yā chí nduūvā ye'n'e 'ii'yāⁿ chí ngúitā na yá'nā Genesaret
(Mt. 14.34-36)

⁵³ Cho'ó barco miiⁿ ndúúcu yā táamá lado ye'n'e nuūnnī'yá'nā miiⁿ ní ndaa yā ná yá'āa Genesaret,

naachí cachúichí yā barco miiⁿ cuaaⁿ 'diitúú nuūnnī'yá'nā. ⁵⁴ Ní taachi nacan'daa yā na barco miiⁿ, 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chí 'āā ndaa yā miiⁿ ní ntiinaáⁿ yā Jesús miiⁿ. ⁵⁵ Ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ca'ná yā chí yā 'ii'yāⁿ ye'n'e núúnmáⁿ cuaaⁿ na yáāⁿ n'gaiyāá chí snée nii'nuúⁿ chí Jesús canée yā. Ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chinguai yā 'ii'yāⁿ chí ngúitā. Ní tuca'a yā ndaa yā ndúúcū 'ii'yāⁿ chí ngúitā na cama ye'n'é yā ní candεε yā 'ii'yāⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ. ⁵⁶ Ní 'āā dε'ε nūuⁿ lugar naachí cueⁿe Jesús miiⁿ, nduuti chí na yáāⁿ n'gaiyāá, o na yáāⁿ n'gεεte, o na campo, 'ii'yāⁿ ní í'neeⁿ yā 'ii'yāⁿ chí ngúitā cuaaⁿ cyúúní. Ní dí'cuítu yā Jesús chí ca'á yā lugar 'ii'yāⁿ chí ngúitā chí cuuví tuu'ví yā maaⁿ rá naachí ndεεtií ye'n'e catecai Jesús. Ní nducyaaca 'ii'yāⁿ chí tuū'ví yā tiinūuⁿ ye'n'e yā, nduūvā ye'n'e yā.

7

Chííⁿ chí dííⁿ chí ngii nuuⁿndi 'ii'yāⁿ

(Mt. 15.1-20)

¹ Tuu'mi ní 'ii'yāⁿ fariseos ndúúcū n'duuví maestros ye'n'e ley n'daa yā na yáāⁿ Jerusalén, ní ndaa yā nanááⁿ Jesús. ² 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ní n'diichí yā chí discípulos ye'n'e Jesús miiⁿ ngé'e yā ndúúcū ta'a yā chí vaatūí, ní vεε nuuⁿndi ye'n'e yā ti nguéeé inaaⁿnu yā ta'a yā taachí āā cuéé che'e yā tan'duucā chí ngaⁿa ley ye'n'é yā. ³ Chúū chí caati 'ii'yāⁿ fariseos ndúúcū nducyáácá 'ii'yāⁿ Israel candíi yā costumbres ye'n'é 'ii'yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí nguéeé che'e yā ndúúti chí nguéeé n'deēe cuuví nnaaⁿnú yā ta'a yā. ⁴ Taachí indáa yā níi'vεε, nguéeé che'e yā nduuti chí nguéeé nnaaⁿnu yā ta'a yā n'deēe cuūví. Véé cá costumbres chí 'ii'yāⁿ s'eeⁿ icandiica yā, chí nnaaⁿnu yā vasos chí n'geé chí ngi'í yā, ndúúcū jarros, ndúúcū taza ye'n'e cūū, ndúúcū mesas. ⁵ Tuu'mi ní 'ii'yāⁿ fariseos ndúúcū maestros ye'n'e ley

miiⁿ itinguuné^en yā Jesús: ¿De'ē cúúví chí nguéé candíi discípulos yeⁿe ní costumbres yeⁿe 'iiⁿyāⁿ ndiicúú s'eeⁿ? Nge'é yā ndúú^cū ta'a yā chí vaatí.

6 Jesús nan'guεεcútaⁿa yā: N'dáacā caⁿa profeta Isafas miiⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿe ndís'tií chí 'uúví naaⁿ 'uúví cheendí ní. Chuú caⁿa yā taachí dingúuⁿ yā 'túú^cā:

'Iiⁿyāⁿ s'uúⁿ ní dich'εεté yā 'úú ndúú^cū cheendi yā, naati staava yeⁿe yā yaⁿ'āi canee yeⁿe 'úú.

7 Nguéé de'ε vεε dichí'vē chí diiⁿ yā chí dich'εεté yā 'úú, ti chíⁿ chí ngi'cueeⁿ yā ní ley yeⁿe saⁿ'ā yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí cūū.

8 Naati ndís'tií ní chí'neéⁿ ní leyes yeⁿe Ndyuūs ní candíi ní costumbres yeⁿe saⁿ'ā yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Chíⁿ chí neené n'dee cuví nnaaⁿnu yā jarros ndúú^cū vasos naachi ngi'i nuúⁿ yā, ndúú^cū chí diiⁿ yā ndúú^cū neené n'dee cá dendu'ū. Tanducuéⁿ'ē chuū ní nguéé dichí'vē.

9 'Tíicā caⁿa Jesús chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tií ní cándii ní costumbres maáⁿ ní ní cáávā chuū i'neéⁿ ní 'áámá lado ley yeⁿ'é Ndyuūs. 10 Moisés caⁿa yā ley 'cūū: Díiⁿ ní honrar chiidá ní ndúú^cū cheεcú ní ní 'iiⁿyāⁿ chí nguéé n'dáacā ngaⁿa yā yeⁿ'e chiidá yā o yeⁿ'ē cheεcú yā canéé chí 'cuúví yā. 11 Naati ndís'tií ní ngaⁿa ní chí nga'a ní permiso 'aama saⁿ'ā chí caaⁿ'maⁿ sá cuúví sa chiida sa o cheεcu sa, 'tíicā: 'Úú ní nguéé cuúví nneé n'dií, caati nducuéⁿ'ē chí yeⁿ'é ní Corbán. (Nduudu Corbán miiⁿ ní neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chí ca'á yā Ndyuūs.) 12 Nduúti chí saⁿ'ā ngaⁿa sa 'túú^cā, tuu'mi ní ndís'tií ngaⁿa ní chí 'āā ntéé nga'a ní lugar chí cunnee sá chiida sá ndúú^cū cheεcu sá. 13 Ndís'tií ní diiⁿ ní chí 'āā ntéé dichí'vē Nduudu yeⁿ'é Ndyuūs cáávā costumbre chí ngo'ó yeⁿ'é 'áámá ní taama ní. Néené n'dee dendu'ū diiⁿ ní tan'dúú^cā chuū.

14 Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús chíi yā 'iiⁿyāⁿ taama vmnéⁿ'ē ní caⁿ'a yā: Cu'neeⁿ veeⁿ nducyaaca ní yeⁿ'é, ní tuumicadiinuuⁿ ní. 15 Mar 'áámá dendu'ū chí nge'e saⁿ'ā chí 'āā cuéé che'e sa cuúví diiⁿ chí 'āā ntéé deεve sa. Chíⁿ chí nadicadiinuuⁿ saⁿ'a na staava yeⁿ'ē sa ní ican'daā na staava yeⁿ'ē sa chíⁿ idiíⁿ chí 'āā ntéé deεve sa. 16 Ndís'tií chí v'éé veéⁿ ní, 'caandiveéⁿ ní.

17 Taachí Jesús s'neeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní sndaa yā va'ai yeⁿ'é discípulos yeⁿ'e yā, discípulos yeⁿ'é yā ní itinguuneeⁿ yā: ¿De'ε néⁿ'é caaⁿ'maⁿ ejemplo 'cūū?

18 Ní caⁿ'a Jesús chíi yā discípulos: ¿'Áá 'tíicā ntuūⁿ ndís'tií nguéé ituumicadiinuuⁿ ní? ¿'Áá nguéé deenu ní chí tanducuéⁿ'ē chí nge'e saⁿ'ā ní cungéε cuaaⁿ chuva'āi ní nguéé cuúví diiⁿ chí saⁿ'ā miiⁿ ní vaati sa, 19 ti nguéé indaā na staava yeⁿ'ē sa naati na cheētí sa? Ní cuayívi míⁿ nan'daā na cuerpo yeⁿ'ē sa. 'Tíicā ní nducuéⁿ'ē chí ng'éé saⁿ'ā ní deεve. Ní nguéé diiⁿ chí dinuuⁿndí yā. 20 Ní caⁿ'a Jesús: Chíⁿ chí can'daā na staava yeⁿ'ē sa chíⁿ chí diiⁿ chí v'éé nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. 21 Ti chíiⁿ cuaaⁿ cheētí sáⁿ'ā chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chí yeⁿ'ē na staava yeⁿ'ē sa, ican'dāā yeⁿ'ē vaanicadiinūuⁿ yeⁿ'e sa chí nguéé n'daācā. Nadacadiinuuⁿ yā yeⁿ'e chí caⁿ'a sa ndúú^cū 'aama n'daataá o isáⁿ'ā chí nguéé yeⁿ'e yā, ndúú^cū yeⁿ'e chí n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā o n'daataá ní duuchinééⁿ ví'i yā, ní ndúú^cū chí 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿyāⁿ, 22 ndúú^cū yeⁿ'ē chí ididuucú yā, ndúú^cū yeⁿ'e chí neⁿ'e yā cosas chí v'éé yeⁿ'ē taama yā, ndúú^cū yeⁿ'ē dendu'ū chí yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūuⁿ, ndúú^cū yeⁿ'e chí nginche'éi yā 'iiⁿyāⁿ, ndúú^cū vicios, ndúú^cū n'daataá chí caⁿ'ā tá ndúú^cū n'daataá chí duuchinee tá ví'i, ndúú^cū yeⁿ'ē sáⁿ'ā chí caⁿ'a sa ndúú^cū saⁿ'ā chí duuchinee sa ví'i, ndúú^cū yeⁿ'ē chí n'diichí yā cosas

chi nguée n'daācā, ndúúcu ye^{n'e}
chi caa^{n'ma} taāⁿ yā contra ye^{n'e}
Ndyuūs, ndúúcu ye^{n'e} chi dich'εεté
maāⁿ yā 'iiⁿyāⁿ, ndúúcu nduudu
chi nadicádínuuⁿ yā tan'duucā chi
loco yā. ²³ Tanducué^{n'e} dendú'u
'cūu chi nguée n'daācā ican'daā
ye^{n'e} na staava ye^{n'e} yā. Chííⁿ chi
díiⁿ chi véé nuuⁿndi ye^{n'e} yā.

*'Áámá n'daataá chi nguée
n'daataá Israel tá chi i'teenu tá Jesús
(Mt. 15.21-28)*

²⁴ Nan'dāá Jesús miiⁿ ní cuna^{n'a}
yā na yáⁿ'āa Tiro ndúúcu Sidón. Ní
chindāa yā na 'áámá va'ai. Ní nguée
ne^{n'e} yā chi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cadínuuⁿ
yā naachi cánéé yā naati nguée chii
canúúⁿ n'de'ei yā. ²⁵ Maaⁿncheεté
tuumicadiinuⁿ 'áámá n'daataá
chi véé 'áámá n'daataá 'línⁿ daiya
tá chi cánéé ndúúcu espíritu ye^{n'e}
yááⁿnguiinūⁿ. N'daata miiⁿ ní
ndaā tá ní chiintii'yā tá ná ca'a
Jesús miiⁿ. ²⁶ N'daata míⁿ ní nguée
ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} 'iiⁿyāⁿ Israel
naati ye^{n'e} ndaataá ye^{n'e} 'iiⁿyāⁿ
ye^{n'e} yáⁿ'āa Sirofenicia. Ndaā tá ní
chiica tá Jesús miiⁿ chí tun'dāa yā
espíritu ye^{n'e} yááⁿnguiinūⁿ ye^{n'e}
n'daataá 'línⁿ daiya tá. ²⁷ Naati Jesús
miiⁿ ní ca^{n'a} yā chii yā n'daataá
miiⁿ: Ca'a di lugar chi che'e daiyá
'iiⁿyāⁿ Israel vmnááⁿ vmnaaⁿ ti
nguée cánéé chí diviiⁿ pan ye^{n'e}
daiyá 'nū ní ca'á 'nū chi che'e
'yaānā.

²⁸ Táⁿ'ā miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'ā tá:
'Tíicā, Señor, naati 'yaānā chi snée
tī maaⁿ mesa miiⁿ nge'é tī cheeyéi
pan chi ngéé ye^{n'e} da'caiyāá.

²⁹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ca^{n'a} yā
chii yā táⁿ'ā: Dii n'daataá n'daācā
nga^{n'a} di. 'Āā cuuví na^{n'a} di.
Espíritu ye^{n'e} yááⁿnguiinūⁿ 'āā
nan'dāá ye^{n'e} daiya di.

³⁰ Taachí ndaā tá na vaacu tá,
n'daataá 'línⁿ miiⁿ ye^{n'e} tá canee tá
na cama ní candiiti tá. Ní espíritu
ye^{n'e} yááⁿnguiinūⁿ ní 'āā nan'dāá
ye^{n'e} n'daata 'línⁿ miiⁿ.

*Jesús díiⁿ yā chi nduūvā ye^{n'e}
'áámá sáⁿ'ā chi nguée nga^{n'a} sa ndíi
nguée ndúú n'giindiveeⁿ rá sá*

³¹ Jesús nan'daa ntuuⁿ yā ye^{n'e}
yáⁿ'āa Tiro ndúúcu yáⁿ'āa Sidón
ndúúcu na yāāⁿ s'eeⁿ ye^{n'e} yáⁿ'āa
Decápolis. Ní ndaa yā na yáⁿ'āa chi
'díitūu nuuⁿnī'yáⁿ'ā Galilea. ³² Miiⁿ
ní ndaā 'iiⁿyāⁿ ndúúcu 'áámá saⁿ'ā
chi cheεtūu chi nguée ngii nga^{n'a}
sa n'dāacā. Ní chiicá sá Jesús chi
cun'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ ye^{n'e} sa.
³³ Jesús candée yā saⁿ'ā miiⁿ 'áámá
lado naachi 'āā ntée snée 'iiⁿyāⁿ ní
tingúúⁿ ndutá'a yā na veeⁿ sá ní
chiidaiⁿ yā ní s'neeⁿ nduta'yā na
ch'iia sa. ³⁴ Ní ch'ínu yā nangu-
uvi, ní ndaa niiⁿnúⁿ yā ní ca^{n'a} yā:
Efata, chi ne^{n'e} caa^{n'ma} na ndu-
udu ye^{n'e}, n'guaaⁿ di.

³⁵ Ndúúcu chuū ní n'guaaⁿ veeⁿ
sá ndúúcu ch'iia sa ní nduūvā
ye^{n'e} sa. Ní 'āā chí ca^{n'a} n'dāacā
sā. ³⁶ Jesús ní ca^{n'a} yā chii yā
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguée cuuvi yā mar
'áámá 'iiⁿyāⁿ. 'Áará chi neenē ca'a
cuidado yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguée
cuuvi yā 'iiⁿyāⁿ, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ca^{n'a}
yā chii yā n'deeε n'dái 'iiⁿyāⁿ. ³⁷ Ní
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní neene che^{n'e} yiinú
yā, ní ca^{n'a} yā: 'Íiⁿyāⁿ miiⁿ ní tandu-
cué^{n'e} idin'daacā yā, ndíí 'iiⁿyāⁿ chi
cheεtūu ní idiíⁿ yā chí n'giindiveéⁿ
yā. Ní 'iiⁿyāⁿ chi nguée nga^{n'a} yā ní
díiⁿ yā chí ngíi nga^{n'a} yā.

8

*Jesús ca'á yā che'e cuūuⁿ mil
'iiⁿyāⁿ*

(Mt. 15.32-39)

¹ Tiempo 'cūu neenē 'yááⁿ 'iiⁿyāⁿ
nduuvidaama yā ndúúcu Jesús.
Nguée de'ē chi ca'á yā chí che'e
'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ. Tuu'mi Jesús 'caí yā
discípulos ye^{n'e} yā, ní caⁿ'á yā chii
yā discípulos: ² 'Úú ní ya'ái cáávā
'iiⁿyāⁿ s'tíí, tí 'āā 'iinu nguūvī snée
yā nduucú na lugar 'cūu ní nguée
de'ē véε chí che'e yā. ³ Ndúúti chí
nadicho'ó 'iiⁿyāⁿ na vaacu yā ní

nguéé che'é yā, 'áatiī cuuvi cúúnú yā cuaaⁿ cyúúni chí naⁿ'a yā tí nán'a yā ní yaⁿ'āi ndiica yā.

⁴ Discípulos ní nan'guεεcútaⁿ'a yā: ¿Taacá ca'á ní chí ché'é 'iⁿ'yāⁿ na lugar naachi nguéé ch'εεtinéé 'iⁿ'yāⁿ?

⁵ Jesús miiⁿ ntinguunéⁿ yā discípulos: ¿'Áá n'dee cá panes yeⁿ'é ní véé? Discípulos ní caⁿ'a yā: Tá ndεēchē véε.

⁶ Tuu'mi ní chii Jesús 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'cuεεtē yā na yán'āa miiⁿ. Ní Jesús sta'á yā ndεēchē panes miiⁿ. Ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā panes miiⁿ. Ní n'dee yā panes miiⁿ ní ca'á yā discípulos yeⁿ'é yā. Ní discípulos ca'á yā che'e 'iⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. ⁷ Véé ntúūⁿ n'duuvi 'yaācā. Jesús sta'á yā 'yaācā ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā 'yaācā ní ca'a yā discípulos chí ca'a ntúūⁿ yā 'yaācā 'iⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. ⁸ Nducyaa ca 'iⁿ'yāⁿ che'e yā ní chii tuu 'iⁿ'yāⁿ. Ní nin'guaáⁿ yā tá ndεēchē 'cuεεtēε chí nángaava. ⁹ 'iⁿ'yāⁿ chí che'e yā ní ngii yā tan'dúú cuūⁿ mil 'iⁿ'yāⁿ. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní diiⁿ yā despedir yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. ¹⁰ Ní Jesús ndaa yā na 'aama barco ndúú^{cū} discípulos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'é yā na yán'āa chí nguuvi Dalmanuta.

'iⁿ'yāⁿ fariseos chiica yā Jesús chí ch'iⁿ'i yā 'aama vaadī n'giinu
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Tuu'mi ní ndaā 'iⁿ'yāⁿ fariseos ní tucá'a yā caⁿ'a yā n'dee n'dái ndúú^{cū} Jesús. Neⁿ'é yā n'diichi yā táacā caaⁿ'maⁿ Jesús. Chiica yā Jesús 'áámá vaadī n'giinu yeⁿ'e na va'ai chεεti nguuvi. ¹² Jesús nandaa yiinú yā tí ndaachī 'iinu yā na staava yeⁿ'é yā, ní caⁿ'a yā: ¿De'ē cúúví chí ngiica 'iⁿ'yāⁿ s'uuⁿ 'áámá señal yeⁿ'e vaadī n'giinu? 'Úú ngaⁿ'á cuaacu chí nguéé ca'á mar 'áámá señal 'iⁿ'yāⁿ s'uuⁿ.

¹³ Cuayiivi chí caⁿ'a yā chii yā 'iⁿ'yāⁿ s'uuⁿ chuū, Jesús nanguεεcunéé yā sndaá yā na

barco miiⁿ. Ní cueⁿ'e yā taama lado nuūⁿniⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ.

Levadura yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ fariseos
(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Discípulos chinaáⁿ yā chí candεε yā chí che'e yā, naati ndéε yā 'aama n'dyáⁿ'ā pan ndúú^{cū} 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na barco miiⁿ. ¹⁵ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'á yā chí yā discípulos: Cuin'diichi ní, cundéε ní cuidado yeⁿ'e levadura yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ fariseos ndúú^{cū} levadura yeⁿ'e rey Herodes. Levadura miiⁿ ní chíⁿ chí diiⁿ yā chí nguéé n'daācā.

¹⁶ Discípulos ní tucá'a yā caⁿ'a yā nguaaⁿ maáⁿ yā: ¿'Áá chí nguεε ndéé yú pan chíⁿ chí 'tiicā ngaⁿ'a yā?

¹⁷ Jesús miiⁿ ní déenu yā chí ngaⁿ'ā discípulos nguaaⁿ maáⁿ yā ní caⁿ'a yā: ¿De'ē cúúví chí ngaⁿ'a ní chí cáávā chí nguéé ndéé ní pan? ¿'Áá cuéé tuumicadiinúⁿ ní? ¿'Áá cuéé i'téenu ní na staava yeⁿ'e ní? ¹⁸ ¿'Áá nguéé inaaⁿ ndís'tiī ndúú^{cū} nduutináⁿ ní, ndií nguéé ndúú n'giindiveeⁿ rá ní ndúú^{cū} veéⁿ ní? ¿'Áá nguéé inan'gaacú ní? ¹⁹ Taachí n'déé ndu'u nyuⁿ'u panes miiⁿ chí che'e nyuⁿ'u mil 'iⁿ'yāⁿ, ¿'áá n'deēε 'cuééⁿ ca pan nángaava? ¿'Áá nin'guaáⁿ ní? 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Ta ndiichuuví.

²⁰ Ní caⁿ'a Jesús: Taachí ca'á ndεēchē panes miiⁿ che'e cuūⁿ mil 'iⁿ'yāⁿ, ¿'áá n'deēε 'cuεεtēε ca nin'guaáⁿ ní? Discípulos ní caⁿ'á yā: Tá ndεēchē.

²¹ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā: ¿'Áá cuéé tuumicadiinúⁿ ní?

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'áámá 'iⁿ'yāⁿ chí ngeuenááⁿ na yāāⁿ Betsaida

²² Cuayiivi miiⁿ mí ndaā Jesús ndúú^{cū} discípulos yeⁿ'e yā na yāāⁿ Betsaida. Náⁿ'ā 'iⁿ'yāⁿ ní ndéε yā 'áámá chí ngeuenááⁿ nanááⁿ Jesús ní ngiicá yā Jesús chí tuu'vi yā 'iⁿ'yāⁿ chí ngeuenááⁿ. ²³ Jesús sta'á

yā ta'ā chi ngueenááⁿ ní tun'dáa yā 'iiⁿyāⁿ 'áámá lado yeⁿe yááⁿ 'lííⁿ miiⁿ. S'neeⁿ yā nuuⁿnīⁿ daíⁿ yā na nduutinááⁿ sa ní snduu tá'a yā vmnaaⁿ yeⁿe saⁿāⁿ miiⁿ ní itingu-unéⁿ yā saⁿā ndúúti chi 'āā inaaⁿ sa 'tεε. ²⁴ Chi ngueenááⁿ miiⁿ ní ch'iinu sa, ní caⁿ'ā sa: Inaáⁿ 'áámá saⁿā tan'dúúca chi 'áámá yáⁿ'ā 'tíicā saⁿā, naati ngiicá sá.

²⁵ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní sn'duu ntúuⁿ yā ta'a yā na nduutináaⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní ch'iinu n'daācā sa ní nduuvī n'dai nduutináaⁿ sa. 'Āā tanducuéⁿ'ē inaaⁿ n'dáacā sa. ²⁶ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ dichó'o yā saⁿ'ā chí cuinaⁿ'a sa na vaaⁿ sa. Ní caⁿ'a yā: Díí, nguéé cundaā di núúⁿmáⁿ na yáāⁿ miiⁿ ní cuuvi di chuū mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ.

Pedro ní caⁿ'ā cuaacu sá chí Jesús chi Cristo yā

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Cuayiivi miiⁿ Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'é yā cheⁿ'é yā na yáāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Cesarea ndúúcu yáāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Filipo. Taachi snúuⁿ yā yúúni ntinguuneeⁿ Jesús miiⁿ discípulos yeⁿ'e yā, ní caⁿ'a yā: ¿Du'ū 'úú ngaⁿ'a 'iiⁿyāⁿ?

²⁸ Discípulos nan'guεεcútaⁿ'a yā: Náⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ ní ngaⁿ'a yā chí díí chí Juan chí cheεdínuuⁿnīⁿ díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí profeta Elías díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí 'áámá profeta díí.

²⁹ Tuu'mi ní Jesús ntinguunéⁿe yā discípulos: ¿Du'ū 'úú ngaⁿ'á ndís'tií? Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'dií chí Cristo chí yeⁿ'e Ndyuūs.

³⁰ Jesús ní caⁿ'a yā chí nguéé cuuvi yā mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chuū.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e vaadī n'gii yeⁿ'e maáⁿyā

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Tuu'mi ní Jesús tuca'á yā chí'cueeⁿ yā yeⁿ'ē Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs. Ní neenē 'cueenu sa cuuvi. 'Iiⁿyāⁿ chiiduú n'geεtē

ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ndiicúu chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē yáacu miiⁿ ndúúcu maestros yeⁿ'e ley, 'āā ntéé neⁿ'e yā saⁿ'ā. Ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā, naati saⁿ'ā miiⁿ ní cheεti 'iīnū nguuvi nduuchi sa yeⁿ'e nguuaⁿ tináⁿ'ā. ³² 'Úú ní ngaⁿ'á cuaācú chuū. Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní cueⁿ'e sa ndúúcu Jesús 'áámá lado ní tucá'a sa yaaⁿ'vi neeⁿ sa Jesús. ³³ Naati Jesús nan'guεεcundií yā ní n'diichí yā discípulos ní yaaⁿ'vi neeⁿ yā Pedro ní caⁿ'a yā: Díí, Pedro, tan'dúúca yááⁿ'nguiinūⁿ, 'tíicā dii. Cuví di yeⁿ'ē 'úú, ti dii ní nguéé nadicádíinuⁿ di tan'dúúca Ndyuūs nadicádiinuⁿ yā, ti nadicádíinuⁿ di yeⁿ'e dendu'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús yaaⁿ'ví yā discípulos yeⁿ'e yā ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ, ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ: Nduúti chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ neⁿ'e yā caⁿ'a yā nduucu, canéé chí cuⁿ'nééⁿ maáⁿ yā tanducuéⁿ'e dendu'ū chí véé yeⁿ'e yā ní cuta'á yā cruz yeⁿ'é yā chí tan'dúúca chí 'cueenu taavi yā cuuvi cucáávā 'úú 'iicu caⁿ'á yā nduucu. ³⁵ Tí nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí neⁿ'e yā nadanguáⁿ'āi yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ní dindaí taama vida yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí dindaí yā vida yeⁿ'e yā cucáávā 'úú ní cucáávā nduudu cuaacu chí nguaⁿ'ai 'iiⁿyāⁿ, tuu'mi ní nandaacá yā vida yeⁿ'e yā nanááⁿ Ndyuūs. ³⁶ ¿Dε'ε dichíí'vε yeⁿ'e saⁿ'ā ndúúti chí diiⁿ sa ganar nducuéⁿ'ē chí véé iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ní dindaí sa alma yeⁿ'ē sa? ³⁷ ¿'Áá n'deēe cuuvi nadíí'vε sa 'áámá 'iiⁿyāⁿ cucáávā alma yeⁿ'ē sa? ³⁸ Nduuti chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ cuuvi 'cuináⁿ yā yeⁿ'e 'úú ndúúcu nduudu yeⁿ'e nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chí véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yā, ní nguéé n'daācā idiíⁿ yā, 'tiicá ntúuⁿ 'úú chí Saⁿ'a chí Daiyá Ndyuūs, cuuvi 'cuinaáⁿ yeⁿ'e yā taachi ndaá

ndúúcü dεεVε ch'εετε n'dai yeⁿē
Chiidá ndúúcü ángeles chí dεεVε yā.

9

¹ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á, chí
véé ná'a nī chí snée nī 'muuⁿ chí
nguée 'cuuvi nī taanduvéé ndii
snaaⁿ nī naachí Ndyuūs ngaⁿ'a
ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'ē chí ndaa yā
ndúúcü poder yeⁿ'ē yā.

*Jesús n'daaⁿ yā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ
yā*

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Cho'ó jaāⁿ nguuví, ní Jesús
candéε yā Pedro, ndúúcü Jacobo,
ndúúcü Juan. Ní cheⁿ'e yā ndúúcü
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na 'áámá yīcū yaacu.
Ní miiⁿ ní Jesús n'daaⁿ yā cuerpo
yeⁿ'e yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.
³ Catecai yā nguεεcundāā ngii n'gai
ní cuéé tan'dúúcé nieve. Mar 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguée
cuuvi naáⁿ'nú yā 'áámá tíⁿ'ūūⁿ táátī
cuéé. ⁴ Ní che'enaāⁿ sáⁿ'ā profeta
Elías ndúúcü Moisés, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
chí ch'ī ndíí cuááⁿ vmaāⁿ. Ní
ndeé yā ndúúcü Jesús. ⁵ Tuu'mi ní
Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sá chii sá Jesús:
N'díí Maestro, de'ε chúúcé n'daācā
yeⁿ'e yú chí 'cuεetinée yú 'muuⁿ.
Din'dái 'nū 'iīnū va'ai 'līn: 'Áámá
yeⁿ'é nī, táámá yeⁿ'e Moisés, táámá
yeⁿ'e profeta Elías.

⁶ Discípulos ní di'yáá yā chí. Ní
Pedro miiⁿ nguεε deenu sa de'ē
chí ngaⁿ'a sa. ⁷ Tuu'mi ní ndaā
vmnááⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá
meēⁿ ní sn'dii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní
discípulos ch'iindiveéⁿ yā 'áámá
nduudu chí ngaⁿ'a nguāaⁿ meēⁿ
miiⁿ chí ngaⁿ'ā: Sáⁿ'a 'cūū Saⁿ'ā
Daiyá chí neⁿ'e n'dái. Cu'neeⁿ veéⁿ
nī yeⁿ'ē sa.

⁸ Hora miiⁿ nūⁿ, taachi
discípulos n'diichí yā, 'āā ntéé du'ū
veε snée ndúúcü yā, 'āā dámaāⁿ
Jesús miiⁿ nduucú yā.

⁹ Taachí nangua'á yā yeⁿ'e yīcū
miiⁿ na yúúⁿ miiⁿ naachi cunaⁿ'a
yā Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ chí nguée caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e
chí n'diichí yā, ndíí taachi Saⁿ'a
chí Daiya Ndyuūs nduuchi sa yeⁿ'ē
nguāaⁿ tináⁿ'ā. ¹⁰ Cáāvā chuū
nanguáⁿ'ndaí yā chí canúúⁿ n'de'ei
nguāaⁿ maáⁿ yā, naati ntiingu-
unéeⁿ yā nguāaⁿ maáⁿ yā ¿de'ē chí
'túúcé chí nduuchi sa yeⁿ'ē nguāaⁿ
tináⁿ'ā? ¹¹ Tuu'mi ní discípulos nti-
inguunéeⁿ yā Jesús ní caⁿ'a yā: ¿De'ē
cúúví chí ngaⁿ'ā maestros yeⁿ'e ley
chí Elías miiⁿ canéeⁿ chí ndaa vm-
naaⁿ sa?

¹² Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā ní
caⁿ'a yā chí yā discípulos: Cuaacu
níⁿ'nyúⁿ chí Elías miiⁿ 'āā ndaá sá
vmnááⁿ vmaāⁿ ní diiⁿ sa n'neε sa
tanducuéⁿ'ē yeⁿ'ē Ndyuūs. ¿De'ē
ngaⁿ'ā naachi canéeⁿ nguūⁿ na li-
bro yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e Saⁿ'ā chí
Daiya Ndyuūs? Ngaⁿ'a chí canéeⁿ
chí 'cueenu sá cuuvi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
diiⁿ yā despreciar saⁿ'ā ní nguée
neⁿ'e yā saⁿ'ā. ¹³ Naati maaⁿ ní
ngaⁿ'á chí 'āā ndaā profeta Elías
miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā diiⁿ yā chí
neⁿ'e yā ndúúcü sa, tan'dúúcé chí
ngaⁿ'a naachi canéeⁿ nguūⁿ na libro
yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē chí canéeⁿ chí
chó'ōo.

*Jesús divii yā espíritu yeⁿ'e
yááⁿ'guinūūⁿ yeⁿ'ē 'aama saⁿ'ā dīiⁿ
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)*

¹⁴ Cuayivi miiⁿ Jesús ndaa yā
naachi snée discípulos yeⁿ'e yā.
N'diichí yā neené n'deeε 'iiⁿ'yāⁿ
cuaaⁿ 'diitúú discípulos yeⁿ'é yā.
Véé ntúūⁿ maestros yeⁿ'e ley miiⁿ
chí ndeé yā n'deεε n'dái ndúúcü
discípulos. ¹⁵ Ní taachi n'dííchi
nducyaaca yā Jesús miiⁿ cueⁿ'e
yīnu yā ní ngéenu yā ní ndāa yā
nanááⁿ Jesús chí diiⁿ yā saludar
Jesús. ¹⁶ Tuu'mi ní Jesús ntiingu-
uneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē ngaⁿ'a
nī ndúúcü 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí?

¹⁷ 'Áámá chéé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí snée
yā miiⁿ nn'guaacútaⁿ'a yā: N'díí
Maestro, ndéé 'aama daiyá, chí
canéeⁿ sá ndúúcü 'áámá espíritu

yeⁿe yáá'n'guiinūⁿ chí diiⁿ chí nguéé ngíí ngaⁿá sa. ¹⁸ 'Āā tíi nūⁿ naachi canéé sá espíritu 'cūū ní sta'a sáⁿā ní n'gēēcu sáⁿā ná yáⁿāa. Ní saⁿā miiⁿ ní ican'dáa yáⁿ cuaaⁿ cheendi sa. Ní n'gēēcu r'íi 'díiⁿyúⁿ sá. Chíiⁿ chí neené ndu-uví duūvā sa. 'Āā ngíí discípu-los yeⁿe ní chí tun'dáa yā espíritu yeⁿe yáá'n'guiinūⁿ, naati nguéé cuuvi díiⁿ yā.

¹⁹ Jesús nan'guēēcútaⁿa yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'een: Ndís'tiī, 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu ní. ¿Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí cuneé ndúúcu ndís'tiī? ¿Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí cucheé ndúúcu ní? Candéē ní 'muuⁿ saⁿā 'díiⁿ.

²⁰ Cheⁿe yā nguai yā saⁿā 'díiⁿ miiⁿ. Ní taachi n'diichi espíritu yeⁿe yáá'n'guiinūⁿ Jesús miiⁿ, yáá'n'guiinūⁿ miiⁿ chindeēve saⁿa 'díiⁿ miiⁿ. Chēēcu ndáa sa ní n'gee yáⁿ cuááⁿ cheendi sa. ²¹ Tuuⁿmi ní Jesús ntiinguunéⁿ yā chiida saⁿā 'díiⁿ: ¿'Áá 'naaⁿ canee sa ndúúcu ca'ai 'cūū? Chiida sa miiⁿ ní caⁿa yā: Ndii chí 'líiⁿ sa. ²² Nééné n'deēē cuuvi espíritu yeⁿe yáá'n'guiinūⁿ miiⁿ ní n'gaanuuⁿ sáⁿā nguaaⁿ nguuchi yáⁿā ní nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ va, chí neⁿe 'caāⁿnūⁿ saⁿā. N'diī Jesús, ndúúti chí cúúví diiⁿ ní 'tēē dē'ē chí cunnee ní nús'uu, ní nuuⁿ nnee ya'āi 'iinú ní nús'uu ní cunnee ní nús'uu.

²³ Jesús caⁿa yā chíi yā saⁿā miiⁿ: Nduuti chí cuuvi cu'téenu dí, tuuⁿmi ní tanducuéⁿē ní cuuvi cááva 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā.

²⁴ Tuuⁿmi ní chiida sa nééné 'cāi ní ngeēcú yā. Ní caⁿa yā: 'Úú cu'teenú. Cunnee ní 'úú ní cuuvi cu'teenú ca.

²⁵ Taachí Jesús n'diichi yā chí neené n'deēē 'iiⁿyāⁿ nduuvidaamá yā, ngaⁿa diitú yā ndúúcu espíritu yeⁿe yáá'n'guiinūⁿ ní caⁿa yā: Dii espíritu chí diiⁿ chí nguéé ngii ngaⁿa ní nguéé n'giindiveⁿ 'úú cu-uví dii chí nan'dáa di yeⁿe cuerpo

yeⁿe saⁿā 'díiⁿ 'cūū, ní 'āā ntéé nguēēcunéē di cundaā di na cuerpo yeⁿē sa.

²⁶ Espíritu miiⁿ ní chindeēve saⁿā 'díiⁿ miiⁿ ní cheēcundáa saⁿā taama vmnéⁿēē ní nan'daā yeⁿē sa. S'neeⁿ saⁿā 'díiⁿ miiⁿ tan'dúúca chí chíi sa. Taachí 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ n'diichi yā saⁿā 'díiⁿ miiⁿ neené 'yaaⁿ yā caⁿa yā chí n'dií sá. ²⁷ Naati Jesús miiⁿ ní sta'a yā ta'a sa, ní nadicuéⁿē yā saⁿā. Saⁿā 'díiⁿ miiⁿ ní chééndii sa.

²⁸ Cuayivi ní Jesús sndaā yā na 'áamá va'ai, ní discípu-los yeⁿe yā ntiinguunéⁿ yā Jesús taachi snéē yā 'áamá lado: ¿Dē'ē cúúví chí nús'uu nguéé chitun'dáa 'nū espíritu yeⁿe yáá'n'guiinūⁿ yeⁿe saⁿā 'díiⁿ?

²⁹ Ní Jesús caⁿa yā: Espíritu 'cūū chí 'túúca nguéé nan'daā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí 'tiicá nūⁿ caati dámaāⁿ chí ngaⁿ'angua'a yā ndúúcu chí nguéé 'āā ca'diinú yā nguuvi chí ngaⁿ'angua'a yā.

Jesús ngaⁿa ntúuⁿ yā yeⁿe vaadi n'gii yeⁿe yā

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Taachí can'daā Jesús ndúúcu discípu-los na yāāⁿ miiⁿ, cho'ó yā na yāⁿāa Galilea. Jesús miiⁿ nguéé neⁿe yā chí cadiinuuⁿ mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ chí canee yā miiⁿ, ³¹ ti Jesús miiⁿ ní ngi'cueeⁿ yā discípu-los yeⁿe yā chí Saⁿa chí Daiya Dendyuūs miiⁿ ní canéé chí ca'a yā sáⁿā na ta'āa 'iiⁿyāⁿ. Ní canéé chí 'caaⁿnúⁿ yā saⁿā. Ní taachí 'āā 'cuuvi sa cheētí 'iinū nguuvi canéé chí nduuchi sa yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā. ³² Naati discípu-los ní nguéé túúmícadíinuuⁿ yā chí ngaⁿa Jesús. Ní 'va'a yā chí ntínguuneeⁿ yā yeⁿe chúú.

¿Du'ū cá chí ch'ēte ca?

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Tuuⁿmi ní ndaa Jesús ndúúcu discípu-los yeⁿe yā na yāāⁿ Capernaum; ní taachí ndaa yā 'áamá va'ai, Jesús ntiinguunéⁿ yā

discípulos: ¿De'é nga'n'a ndís'tiī cuaa'n cyúúni?

³⁴ Discípulos ní 'āā ntéé ca'n'á yā mar 'áámá ti cuaa'n cyúúni míi'n ntínguunee'n vi'i yā chεé ca yā chí ch'εεε ca yā. ³⁵ Tuu'mi ní Jesús mii'n ch'iindí yā ní yaa'ví yā ndiichúví discípulos ye'n'é yā chí cuchii yā nanáa'n yā. Ní cā'n'a yā: Ndúúti chí 'áámá ndís'tiī ne'n'e nī cuuvi nī cuáá'n vmaaa'n, canéé chí cuuvi nī ndii cuayiivi ye'n'e nducyááca yā ní ndiicuu'n ca nī. Ní canéé chí dichú'vε nducyaaca 'ii'n'yā'n.

³⁶ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā 'áámá sa'n'ā líi'n ní s'nee'n yā naavtá'n'ā ye'n'e discípulos. Ní sta'á yā sa'n'a 'líi'n mii'n ní ca'nuú'n yā sa'n'ā. Ní ca'n'a yā chí yā discípulos ye'n'e yā: ³⁷ 'Ii'n'yā'n chí 'cuaá'n yā sa'n'ā 'líi'n 'túúca, nduúcu chí duuchí, 'ii'n'yā'n mii'n ní 'cuaá'n yā 'úú. 'Ii'n'yā'n chí 'cuaá'n yā 'úú, nguéé dámaā'n 'úú cuaá'n yā, naati 'cuaá'n ntúu'n yā 'ii'n'yā'n chí dichó'o yā 'úú.

*Ye'n'e 'ii'n'yā'n chí lado ye'n'e Jesús
(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)*

³⁸ Tuu'mi ní Juan mii'n ní ca'n'a sa chí sa Jesús: N'dií Maestro, n'diichí 'nū 'áámá sa'n'ā chí diví sa espíritus ye'n'e yáán'guiinū'n ye'n'e 'ii'n'yā'n ndúúcu chí dúúchí nī, naati sá'n'ā mii'n ní nguéé cachiicá sá ndúúcu nús'uu. Nguéé 'cuú'n 'nū chí dii'n sa 'tíicā.

³⁹ Jesús ca'n'a yā chí yā discípulos: Ndís'tiī 'cuaá'n nī chí dii'n sa 'túúca; ti nguéé véé mar 'áámá 'ii'n'yā'n chí dii'n yā vaadi n'giinu ndúúcu chí duuchí, ní cuayiivi cúúví caa'n'má'n yā chí 'úú ní nguéé n'daācā 'úú. ⁴⁰ Ti 'ii'n'yā'n chí nguéé idií'n yā contra ye'n'e s'uūu'n, ní ye'n'é yā favor ye'n'e yú. ⁴¹ 'Āā du'ú nūu'n 'ii'n'yā'n chí téé yā ndís'tiī 'áará chí 'áámá vaso nuū'nī'n ndúúcu chí duuchí, ti ndís'tiī ye'n'e Cristo ndís'tiī, cuaacu níi'nyú'n 'ii'n'yā'n mii'n ní véé chí ndaācā chí cuuvi ye'n'e yā ná va'ai chεeti nguuvi.

*Ye'n'e dendu'ū chí dii'n chí 'ii'n'yā'n
dii'n nuu'ndíyā*

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Tuu'mi ní ca'n'a Jesús: 'Āā du'ú nūu'n 'ii'n'yā'n chí dii'n yā chí 'áámá chεε chí n'gaiyāá chí i'téenu yā 'úú dii'n yā nuu'ndi, n'daācā ca cáávā 'ii'n'yā'n mii'n chí 'ii'n'yā'n s'ee'n cāchiichí yā 'áámá tuūu yúúdu chí inguú 'ii'n'yā'n na daandu yā ní canuú'n yā 'ii'n'yā'n mii'n naachí yaānuú'n ye'n'e nuū'nī'n'yā'n'ā. ⁴³ Ní ndúúti chí ta'ā di idií'n chí dinuu'ndi di, n'daacā ca chí 'caaca di ta'a di ní diví di. N'daacā ca chí ndaa di ndúúcu 'aama ta'á nūu'n di ná vida cue'n'e daā'ma'n, ní nguéé chí ca'n'ā di ndúúcu 'uúvi ta'a di na infierno, naachí nguūchí ya'n'ā mii'n ní nguéé ín'tuūvī. ⁴⁴ Lugar mii'n naachi nguéé n'gii n'daāa ní nguuchi ya'n'ā mii'n ní 'āā ntéé ín'tuūvī. ⁴⁵ Ndúúti chí ca'a di idií'n chí dinuu'ndi di 'caaca ntúu'n di ní diví di. N'daacā ca chí ndaa di lo'ó di ná vida cue'n'e daā'ma'n mii'n, nguéé ti chí ca'n'ā di ndúúcu 'uuví ca'a di na infierno naachí nguuchi yá'n'ā mii'n chí nguéé ín'tuūvī. ⁴⁶ Lugar mii'n ní naachi nguéé n'gii n'daāa ní nguuchi yá'n'ā mii'n 'āā ntéé ín'tuūvī. ⁴⁷ Ndúúti chí nduutináa'n di dii'n chí idinuu'ndi di, tuu'mi ní tun'dáa di; ti n'daācā ca chí ndaa di ndúúcu 'áámá nduutináa'n naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā, nguéé ti chí ca'n'a di ndúúcu nduu 'uuví nduutináa'n di na infierno, ⁴⁸ naachi n'daāa míi'n nguéé n'gii ti ní nguuchi yá'n'ā mii'n 'āā ntéé ín'tuūvī tan'dí nūu'n.

⁴⁹ Ti nducyaaca 'ii'n'yā'n chí i'téenu yā canéé chí n'diichi néen yā 'cueenú yā cuuvi tan'dúúca chí cho'ó ná nguuchi ya'n'ā, ní tanducué'n'é iiti chí 'ii'n'yā'n'caan'nú'n yā cáávā ofrenda ye'n'é Ndyuūs, dii'n yā preparar 'iiti mii'n ndúúcu yīimā. ⁵⁰ Yīimā ní n'dai. Ní nduuti chí nguεε ndaācā sabor ye'n'é, ¿d'éε cuuvi dii'n nī, ní cuuvi nndaācā sabor ye'n'é? Ndís'tiī cuneé nī tan'dúúca chí yīimā, 'tíica cuneé nī, ní canéé n'daaca ní 'aama nī taama

nī ndúúcu vī'ī.

10

*Jesús ngi'cueen yā ye'n'e divorcio
chi i'teēchiū vī'i'ii'yā*

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Jesús can'daa yā ye'n'e yāān Capernaum, ní cue'n'e yā na yā'n'āa Judea ndúúcu yā'n'āa chi canee táámá lado ye'n'e yíúcu Jordán. Mii'n ní nduuvidaama ntúu'n 'ii'yā'n naachi canéé Jesús mii'n. Jesús tuca'a yā chi'cueen yā 'ii'yā'n s'een tan'dúúca costumbre ye'n'e yā. ² Tuu'mi ní n'duuvī 'ii'yā'n fariseos ndaa yā nanaá'n Jesús ti ne'n'é yā n'diichínee'n yā Jesús mii'n. Ní ntiinguuné'e yā Jesús ndúúti chi n'daācā chí sa'n'ā n'teēchi sá n'daataa ye'n'e sa. ³ Jesús mii'n ní nan'guēcúta'n'a yā: ¿D'é'e ca'n'a Moisés chí sa ndís'tiī na ley ye'n'e yú?

⁴ Fariseos ní ca'n'a yā chí yā Jesús: Moisés mii'n ní 'cuū'n sa chí ca'a sá n'daataa mii'n 'áámá caaca ye'n'e chí i'teēchi vī'i yā. Tuu'mi ní cu'nee'n sa tá'n'ā sa.

⁵ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chí yā fariseos: Moisés mii'n tee sa mandamiento 'cūū, ndís'tiī, caati ndís'tiī ní neenē cheēchi staava ye'n'e nī. ⁶ Naati ndiī cuaa'n vmaaa'n, taachi Ndyuūs din'dái yā tanducué'n'e dendu'ū, din'dái yā sán'ā ndúúcu n'daataa. ⁷ Chí'n chí sa'n'ā mii'n cun'neē'n sa chíida sa ndúúcu cheecu sá ní ndúúvidaama sa ndúúcu n'daataa ye'n'e sa, ⁸ ní nduu 'uuví yā ní nduuví 'aama yā ndúúcu vī'ī. Chí'n chí 'āā ntéé 'uūvi yā tí 'āā 'aama núú'n yā. ⁹ Chí'n chí sa'n'ā mii'n nguéé canee chí nadivíi sa chí Ndyuūs nadaamá yā.

¹⁰ Cuayiivi mii'n taachí 'āā snéé Jesús ndúúcu discípulos ye'n'e yā cheētí 'áámá va'āī, mii'n discípulos nguēcunéé yā ntiinguunee'n yā Jesús ye'n'e nduudu 'cūū. ¹¹ Jesús ca'n'a yā chí yā discípulos: Sa'n'ā chí cu'nee'n sá n'daataa ye'n'e sa ní 'caandivaacu sa ndúúcu táámá

n'daataa, sa'n'ā mii'n ní idinuu'ndi sa chí véé táámá n'daataa ye'n'e sa. ¹² Ní ndúúti chí 'áámá n'daataa cu'nee'n ta isá'n'ā ye'n'e tá ní 'caandi-vaacu tá ndúúcu táámá sa'n'ā, 'tiicá ntúū'n n'daataa mii'n idinuu'ndi tá chí véé taama isá'n'ā ye'n'e tá.

Jesús di'viicú yā dá'caiyāa

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Tuu'mi ní 'ii'yā'n s'een níndeé yā dá'caiyāa nanaá'n Jesús, chí Jesús tuu'ví yā dá'caiyāa mii'n; naati discípulos ní yaa'vi néen yā 'ii'yā'n s'een chí ndéé dá'caiyāa s'een. ¹⁴ Taachí Jesús n'diichi yā chuū, yaa'vi néen yā ní ca'n'a yā chí yā discípulos: 'Cuua'n ní chí dá'caiyāa nanaá'n, ní nguéé ndivíi ní ye'n'é, ti na va'ai cheeti nguuví naachi Ndyuūs nga'n'a ntiī'nyú'n yā ní ye'n'e dá'caiyāa s'tiī, 'tiicā. ¹⁵ Cuuacu ní'nyú'n nga'n'á ngiī ndís'tiī, 'ii'yā'n chí nguéé cu'téenu yā ye'n'e naachi Ndyuūs nga'n'a ntiī'nyú'n yā tan'dúúca chí i'teenú 'aama dá'caiyāa, nguéé cuuví cundaa yā naachi Ndyuūs nga'n'a ntiī'nyú'n yā.

¹⁶ Ní Jesús sta'a yā dá'caiyāa mii'n ní ca'nuú yā ní di'viicú yā. Ní s'nee'n yā sn'duú tá'a yā vmaaa'n ye'n'e.

Ye'n'e sa'n'a 'dii' chí 'cuiica

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Taachí Jesús candiī yā yúúni ye'n'é yā, ndaā 'áámá sán'ā. Ngeenu sa nanaá'n Jesús ní chíintii'ya sa nanaá'n yā ní ntínguunee'n sa: N'diī Maestro chí n'dái nī, ¿de'e dii'n ní ndaacá vida cue'n'e daā'ma'n chí cu-uví ye'n'é?

¹⁸ Jesús ca'n'a yā chí yā sa'n'ā: ¿De'ē cúúví chí nga'n'ā dí chí n'dai 'úú? Mar 'áámá 'ii'yā'n nguéé n'dai yā tí dámaa'n Ndyuūs. ¹⁹ Dii ní deenu di chí canéé nguū'n na ley chí 'tuuca: Nguéé ca'n'a di ndúúcu tááma n'daataa chí nguéé ye'n'e di. Nguéé 'caā'nu'n di. Nguéé diduucú di. Nguéé caa'ma'n nduudu yaadi

ye'nē mar 'áámá 'ii'nyān. Nguéé canche'ei di 'ii'nyān. Diné'e di chiida di ndúúcu chεεcu di.

²⁰ Sa'nā mii'n nān'guεεcúta'nā sa: N'diī Maestro, tanducué'nē chuū 'āā idiīn ndíi taachi sa'nā 'líi' 'úú.

²¹ Jesús ní ch'iinu yā sa'nā 'díi' ní diné'nē yā sa'nā. Ní ca'n'a yā: Véé táámá chi indái ye'nē di. Cuén'é dí n'diīcuí dí tanducué'nē chi véé ye'nē di, ní ca'a di 'ii'nyān chi nguéé ye'nē yā. Tuu'mi ní ndaācā chi véé vaadi 'cuiica ye'nē na va'ai chεεti nguuvi chi cuuvi ye'nē di. Tuu'mi ní cutá'a di cruz ye'nē di chi ye'nē chi 'cueenu di cuuvi ní cuchii di ní ca'n'a di nducú.

²² Naatí taachi ch'iindivee'n sá chuū, néené s'nee'n ya'āi 'iinu sa ní neene ndaachi 'iinu sa. Ní cuna'n'a sa tí neené 'cuiica sa.

²³ Tuu'mi ní Jesús ch'iinu yā cuaa'n 'diitúú yā ní ca'n'a yā chii yā discípulos ye'nē yā: De'ē chúúca ngí'íi chi cundaā 'ii'nyān 'cuiica naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā.

²⁴ Discípulos ní nge'e yiinu yā ye'nē nduudu ye'nē yā; naati Jesús ní ca'n'a ntúu'n yā: Ndís'tiī daiyá, de'ε chúúca ngí'íi chi 'ii'nyān chi idiné'nē ca yā chi véé ye'nē yā chí cundaā yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā. ²⁵ Nguéé ngí'íi cá chi 'áámá 'iiti camello, chi ch'εεte cá nguéé ti 'yúúduu chi cho'ó tí na nduutináán 'iini, chi cheendi va'ai 'líi' nguéé ti 'áámá 'ii'nyān 'cuiica i'téenu yā Ndyuūs ní cundaā yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyú'n yā.

²⁶ Taachí discípulos ch'iindiveé'n yā chuū, nadicádíinuun taavi ca yā ní nguaa'n maa'n yā ntínguuné'n yā vi'í. Tuu'mi ní nga'n'a yā: ¿Du'ú cuuvi nangua'n'āi?

²⁷ Jesús mii'n ch'iinu yā discípulos ní ca'n'a yā: Sa'nā i'nyee'ndí 'cūū nguéé cuuvi dii'n sa chuū, naati Ndyuūs cuuvi dii'n yā caati nanáán Ndyuūs nguéé de'ε véε chi nguéé cuuvi dii'n yā.

²⁸ Tuu'mi ní Pedro mii'n tuca'a sa ca'n'a sa ní ca'n'a sa chí sa 'ii'nyān:

Nús'uu ní s'neé'n 'nū tanducué'nē chi véé ye'nē 'nū, ní cuchii 'nū nducú ní.

²⁹ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā: Cuaacu ní'nyú'n nga'n'á ngíi ndís'tiī. 'Āā du'ú nūu'n 'ii'nyān chí cu'neé'n yā vaacu yā, o 'díi'nu yā, o ví'í, o chεεcú yā, o chiidá yā, o n'daataá ye'nē yā, o daiya yā, o yá'nā ye'nē yā, cáávā 'úú ní cáávā chi candεε yā nduudu chi nguan'ai 'ii'nyān, ³⁰ cutá'a yā na i'nyee'ndí 'cūū 'áámá ciento cúúví cá chí n'deeε ca dendu'ū ye'nē va'ai s'ee'n ndúúcu 'díi'nu yā ndúúcu 'ceε'vε yā ndúúcu vi'í yā, ndúúcu chiidá yā, ndúúcu chεεcú yā, ndúúcu daiya yā, ní ye'nē yá'nā ye'nē yā. Ní canéé chí n'g'éénú yā ngii chí 'ii'nyān idiīn yā naati ná i'nyee'ndí chí cuchii ndaācā vida cue'n'e daān'man ye'nē yā. ³¹ Néené 'yaa'n 'ii'nyān chí maa'n snée yā cuaa'n vmnaa'n 'ii'nyān s'ee'n 'cuεetinée yā cuaa'n chi cuayivi. Ní neené 'yaa'n 'ii'nyān chí maa'n snée yā cuaa'n chí cuayivi, 'ii'nyān s'ee'n 'cuεetinée yā vmnaa'n.

Jesús nga'n'a ntúu'n yā ye'nē chí 'cuūví yā

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Jesús ndúúcu discípulos ye'nē yā snúú'n yā yúúni ní chεε yā na yāān Jerusalén. Jesús cue'n'é yā vmnáán discípulos. Ní discípulos nadicádíinuun yā ní cue'n'e yiinu yā ní 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús mii'n nguεεcunée yā ní yaa'vi ndiichúúví discípulos ye'nē yā ní tuca'a yā ca'n'a yā chí yā discípulos ye'nē chí canéé chí 'cuūví yā. ³³ Ní ca'n'a yā Cun'diichí ní, caa yú na yāān Jerusalén, naachí 'úú chí Sa'n'a chí Daiya Dendyuūs mii'n ní 'ii'nyān nca'a yā 'úú chiiduú n'gεεte ndúúcu maestros ye'nē ley. Ní 'ii'nyān s'ee'n caacá yā ye'nē 'úú chí 'cuūví. Ní nca'á yā 'úú 'ii'nyān chí nguéé ndaata ye'nē Israel. ³⁴ Ní 'caa'nyuun néé'n yā 'úú. Ní 'cue'n'é yā 'úú ní ca'a nee'n dai'n yā 'úú. 'Cuiinu chuū ní 'caa'n'nú'n yā 'úú. Naati ndiichi ndii

'íinú nguuví miiⁿ, nduuchí yeⁿ'e nguuaⁿ tináⁿ'ā.

Jacobo ndúúcu Juan ngúicá sá 'áámá favor

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Tuu'mi ní Jacobo ndúúcu Juan, chí daiya Zebedeo, ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'dií Maestro, neⁿ'é 'nū chí diíⁿ nī 'áámá favor chí ngiica 'nū.

³⁶ Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneéⁿ yā: ¿De'ē neⁿ'e nī chí diíⁿ?

³⁷ Tuu'mi ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: 'Cuááⁿ dí chí 'cucēéⁿ 'nū 'áámá 'nū lado tá cuaacú di ní táámá 'nū ní lado tá 'cucēé di taachi 'āā ndaá hora yeⁿ'e chí ngaⁿ'a ntiíⁿnyuⁿ dí yeⁿ'e nducuéⁿ'ē.

³⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: Ndís'tií nguéé déenu nī de'ē chí ngiica nī. ¿'Áá cuuvi diíⁿ di cu'u nuúⁿ nī yeⁿ'e chí n'geēⁿ cheeti vaso chí yeⁿ'e chí 'cucēéⁿ cuuvi? ¿'Áá cuuvi cuta'á nī maaⁿ chí ngeédínuⁿ'nī chí cuta'á?

³⁹ Juan ndúúcu Jacobo miiⁿ ní nan'guēcútaⁿ'a yā: Cuuvi diíⁿ 'nū. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iíⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ canéé chí cu'ú nī yeⁿ'e vaso chí yeⁿ'e chí 'cucēéⁿ cuuvi ní canéé chí cuta'á nī chí ngeédínuⁿ'nī chí 'úú ita'á.

⁴⁰ Caati nguéé ituneeⁿ 'úú chí ca'á du'ū chí 'cuūndī lado tá cuaacú o lado ta 'cucēé. Lugar 'cūū ní Ndyuūs ca'á yā 'iíⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs diíⁿ yā 'cundiyaáⁿ yā cáávā 'iíⁿ'yāⁿ.

⁴¹ Taachí ch'iindiveéⁿ ndu'u ndiichí discípulos chuū, nduuvi taáⁿ yā ndúúcu Jacobo ndúúcu Juan miiⁿ. ⁴² Jesús ní yaa'vi yā discípulos ní caⁿ'a yā: Tan'dúúca chí ndís'tií deenu nī, 'iíⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e naciones véé poder yeⁿ'é yā nguuaⁿ 'iíⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nación yeⁿ'e yā ní 'iíⁿ'yāⁿ chí n'geēⁿ cá yeⁿ'e naciones ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā 'iíⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ⁴³ Naati nguuaⁿ ndís'tií, nguēé 'tíicā. 'Iíⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e cuuvi ch'ēte yā nguuaⁿ ndís'tií canéé chí dichíⁿ've yā 'iíⁿ'yāⁿ. ⁴⁴ 'Āā

du'ú nūuⁿ ndís'tií chí neⁿ'e nī cunee nī cuaaⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndís'tií canéé chí dichíⁿ've nī nducyaaca 'iíⁿ'yāⁿ. ⁴⁵ Naati Sáⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs nguéé ndaā sa chí 'iíⁿ'yāⁿ dichíⁿ've yā saⁿ'ā, ti maaⁿ sa dichíⁿ've sa nducyaaca 'iíⁿ'yāⁿ, ní ca'a sa vida yeⁿ'e maāⁿ sa tan'dúúca precio yeⁿ'e nuuⁿndi cáávā chí nanguaⁿ'ai yā n'dee n'daí 'iíⁿ'yāⁿ.

Jesús n'guaáⁿ yā nduutinááⁿ saⁿ'ā Bartimeo

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúúcu discípulos na yāāⁿ Jericó. Ní taachí can'daa yā yāāⁿ Jericó ndúúcu 'yaaⁿ n'daí 'iíⁿ'yāⁿ 'áámá sáⁿ'ā chí ngeenaááⁿ chí nguuvi Bartimeo, daiya Timeo, véé sá niiⁿ'nuúⁿ cyúúⁿ ní ngiica sá limosnas. ⁴⁷ Ní taachí ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús yeⁿ'e yāāⁿ Nazaret cho'o yā miiⁿ, saⁿ'a ngeenaááⁿ miiⁿ tuca'a sa 'caí sa ní caⁿ'a sa: Jesús, Daiya David, nnéé ya'āi 'iínú nī 'úú.

⁴⁸ Néené 'yaaⁿ yā yaa'vi neeⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ chí cunee 'dúúⁿ sa cheendí sa, naati saⁿ'ā miiⁿ ní n'gaí yiicú cá sá: N'dií Daiya David, nnéé ya'āi 'iínú nī 'úú.

⁴⁹ Tuu'mi ní Jesús cheendii yā ní caⁿ'a yā: Yaa'vi nī saⁿ'ā chí cuchii sa 'muuⁿ. Ní cheⁿ'é yā ní chí yā saⁿ'ā chí ngeenaááⁿ miiⁿ: Canéé diitu di ní cáániicū di ndúcueeⁿ di ti Jesús n'gaí yā dii.

⁵⁰ Tuu'mi ní sn'dáa sa cotón yeⁿ'e sa ní nadacueeⁿ sa ní chéⁿ'é sa ndaā sa nanááⁿ Jesús miiⁿ. ⁵¹ Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneéⁿ yā saⁿ'ā: ¿De'ē neⁿ'é di chí diíⁿ ndúúcu dii? Sáⁿ'ā chí ngeenaááⁿ miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'dií Maestro diíⁿ nī chí snaáⁿ.

⁵² Jesús caⁿ'a yā: Cunaⁿ'ā di. 'Āā inaaⁿ di, ti s'téenu di. Hora 'cūū nūuⁿ chí ngeenaááⁿ miiⁿ ní snaaⁿ sa ní cueⁿ'é sá ndúúcu Jesús miiⁿ na yúúⁿí.

11

Jesús ndaa yā na yāāⁿ Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Taachí Jesús ndúúcu discípulos ndaa yā niⁿnuúⁿ na yāāⁿ Jerusalén, ndaa yā na yāāⁿ Betfagé, ndúúcu yāāⁿ Betania, niiⁿnuúⁿ na yiⁿcū chi nguuvu Olivos. Ní Jesús dichó'o yā na 'uūvī discípulos yeⁿ'e yā. ² Ní caⁿ'a yā: Cuéⁿ'e nī na yāāⁿ 'líⁿ chi canéé niⁿnuúⁿ ní taachí ndaa nī miiⁿ ndaaca nī 'áámá burro n'dééchiíchi tī. Burro miiⁿ ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā cuéé cunduú yā 'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candéε nī 'iiti múúⁿ. ³ Nduúti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ tínguuneeⁿ yā ndís'ti: ¿Dε'ε cúúví chí 'tíicā idiíⁿ nī? Caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī 'iiⁿ'yāⁿ tí Señor yeⁿ'e yú neⁿ'e yā 'iiti miiⁿ. Ní caama nadicho'ó yā 'iiti.

⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'tíicā cheⁿ'e yā, ní ndaāca yā burro miiⁿ n'dééchiíchi tī na cyúúni niⁿnuúⁿ cheendiva'āi. Ní n'daatí yā 'iiti. ⁵ N'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā discípulos: ¿Dε'ε idiíⁿ nī? ¿Dε'ε cúúví chí in'daatí nī burro?

⁶ Tuu'mi ní discípulos ní nan'guεεcútaⁿ'a yā tan'dúúcā chí Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'cuuⁿ yā chí discípulos cueⁿ'e yā ndúúcu burro miiⁿ. ⁷ Tuu'mi ní cueⁿ'e yā ndaá yā ndúúcu burro miiⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní sn'duú yā cotón yeⁿ'e yā vmnááⁿ yeⁿ'e burro miiⁿ ní Jesús canduú yā 'iiti. ⁸ Taachí 'āā cueⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúni miiⁿ, nééne 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'doó yā cotón yeⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúni miiⁿ. Taná'a yā ch'iicā yā dúuⁿnē yáⁿ'á ní chintaaví yā cuaaⁿ cyúúni.

⁹ Nééne 'yaaⁿ ca yā chí cueⁿ'e yā cuááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ yeⁿ'e Jesús ndúúcu 'yaaⁿ n'daí yā chí cuchii yā cuaaⁿ daami yā 'caí yā: Dε'ε chúúcā ch'εεte Ndyuūs. Ndyuūs di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchii yā ndúúcu chí dúúchí Señor miiⁿ. ¹⁰ Dε'ε chúúcā n'daí naachi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ Ndyuūs. Cúchií tiempo

maaⁿ chí tan'dúúcā yeⁿ'e chiida yú David ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Hosanna. Nduudu miiⁿ ní nduudu Israel chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'e yú, chí ch'εεte n'daí Ndyuūs chí canéé na va'ai cheεti nguuvu.

¹¹ 'Tíicā sndaā Jesús na yāāⁿ Jerusalén. Ní ndaá yā na yaacū templo yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. Ch'íinu yā tanducuéⁿ'e dendu'ū nuuⁿmáⁿ cuaaⁿ 'diituú yā. Cueⁿ'e ntúuⁿ yā na yāāⁿ Betania ndúúcu ndu'ū ndiichuuví discípulos caati 'āā chí chiiⁿnū.

Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā yáⁿ'á
n'guíidí yaaⁿ nguuví miiⁿ

(Mt. 21.18-19)

¹² Chidεεve táámá nguuvu miiⁿ, taachí Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā can'daa yā na yaāⁿ Betania, Jesús miiⁿ chí cuiicu yā. ¹³ Ní n'diichi yaⁿ'ái yā 'áámá yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíidí yaaⁿ nguuvu chí véé tá'āa. Ní cueⁿ'é yā n'diichi yā chí 'áá snée n'gui'i yeⁿ'e. N'diichi yā chí nguéé ndaācā n'gui'i yeⁿ'e ti ta'á nūuⁿ, ti nguéé tiempo yeⁿ'e. ¹⁴ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí yā yáⁿ'á miiⁿ, 'túúcā: Dii yáⁿ'á, mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ché'e yā n'gui'i yeⁿ'e di, tanducuéⁿ'e tiempo. Discípulos yeⁿ'e yā ch'iindiveéⁿ yā tanducuéⁿ'e chí caⁿ'a yā.

Jesús nadεεvé yā yaacū ch'εεte

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Cuayivi miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaa yā na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. Taachí Jesús ndaá yā na yaacū templo miiⁿ, tucá'a yā tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ na yaacū miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chí in'diicui yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí ngai yā. Ch'εεcundáa yā mesas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dáaⁿ yā tuūmī. Ní ch'εεcundáa yā sillas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí in'diicui yā palomas. ¹⁶ Ní diiⁿ yā chí 'āā ntéε candéε 'iiⁿ'yāⁿ na yaacū miiⁿ mar 'áámá cosa. ¹⁷ Ní chí'cuééⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Naachi canéé nguūⁿ na

libro yeⁿé Ndyuūs ní 'túúcā ngaⁿá: Va'ai yeⁿé canéé chí duuchi va'ai naachi caaⁿmaⁿngua^aá 'iiⁿyāⁿ yeⁿé nducuéⁿē naCIÓN. Naati ndís'tiī ní diiⁿ nī chí yīiⁿe yáává yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí diduucu.

¹⁸ Chiiduú n'gεεε chí ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ ndúúcu maestros yeⁿe ley ch'iindiveéⁿ yā chuū, ní tucá'a yā n'nuuⁿ yīinú yā taacā chí 'caaⁿnuⁿ yā Jesús, naati 'va'a yā 'iiⁿyāⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ ngeⁿe yīinú yā yeⁿé chí ng'cueeⁿ Jesús miiⁿ. ¹⁹ Taachí chí 'da'a, Jesús miiⁿ can'dáa yā na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cueⁿé yā táamá yāāⁿ 'líiⁿ chí niiⁿnuúⁿ.

Yáⁿá in'guúidū miiⁿ nt'i
(Mt. 21.20-22)

²⁰ Chidεεεε táamá nguuví, ní Jesús ndúúcu discípulos cho'ó yā na yúúni ní n'diichí yā 'áámá yáⁿá n'guúidū yaaⁿ nguuví chí 'āā nt'i ndii dí'yú yeⁿé. ²¹ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nn'gaacu sa chí 'āā chó'ōo ní caⁿa sa chí sa Jesús miiⁿ: N'dii Maestro, cuin'diichí nī. N'guúidū chí nguéé n'daācā caⁿa nī yeⁿé 'āā nt'i.

²² Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā: Ndís'tiī, cuuví cūnee chí véé confianza yeⁿe nī ndúúcu Ndyuūs. ²³ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngií ndís'tiī: 'Āā du'ú nūⁿ 'iiⁿyāⁿ chí caaⁿmáⁿ yā cuuví yā yīicū 'cūū 'tíicā: Dii yīicū, cuví di 'muuⁿ ní cundaā di nguaaⁿ nuūⁿnīⁿyáⁿā. Ní nduuti chí nguéé 'uūvī vaanicádiinūⁿ yeⁿe yā ní i'téenu yā chí chíⁿ chí ngaⁿá yā chí cuuví cuaacu, tuu'mi ní cuuví 'tíicā. ²⁴ Chiíⁿ chí maaⁿ ngaⁿá ngií ndís'tiī: Tanducuéⁿé chí ndís'tiī ngiicá nī Ndyuūs taachi ngaⁿangua^aá nī, nduuti chí cu'téenu nī chí ndaācā yeⁿe nī, tuu'mi ní tanducuéⁿé ní ndaāca nī. ²⁵ Ní taachí ngaⁿangua^aá nī, nduuti chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ idinuuⁿndí yā contra yeⁿé nī, nadach'εεcú nī yeⁿe yā, 'tíicā ntúūⁿ Chiida yú chí

canéé yā na va'ai chεeti nguuví nádich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿé nī. ²⁶ Ndúúti ndís'tiī nguéé nadich'εεcú nī nuuⁿndi yeⁿé 'iiⁿyāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ Chiida yú chí canéé yā na va'ai chεeti nguuví nguéé nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe nī.

Jesús ní ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Tuu'mi ní Jesús ndúúcu discípulos nndaa yā na yāāⁿ Jerusalén. Taachí Jesús chíicá yā na yaācū templo, chiiduú n'gεεεε ndúúcu maestros chí ng'cueeⁿ ley ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ndiicū chí ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿe yaācū miiⁿ chindaá yā n'diichí yā Jesús. ²⁸ Ní ntinguuneeⁿ yā Jesús: ¿Du'ú 'iiⁿntyéⁿé diiⁿ nduucú nī chuū? O ¿du'ú tee poder dii chí idiīⁿ nī chuū?

²⁹ Jesús nan'guεεcútaⁿa yā: 'Úú ntúūⁿ ní tiinguuneeⁿ ndís'tiī, ní ndúúti chí cuuví n'guεεcútaⁿa nī yeⁿé, tuu'mi ní cuuví ndís'tiī du'ú 'iiⁿntyéⁿé tee yā poder 'úú chí idiīⁿ dendú'u 'cūū. ³⁰ Chí ngεēdīnuuⁿnīⁿ Juan miiⁿ ¿tíi chíicā chíi? ¿Áá yeⁿe sáⁿá iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o yeⁿé va'ai chεeti nguuví? Nan'guεεcútaⁿa nī yeⁿé.

³¹ Tuu'mi ní tucá'a yā caⁿa yā nguááⁿ maáⁿ yā ní caⁿa yā chíi yā vīⁿ: ¿Taacá caaⁿmaⁿ yú? Ndúúti chí caaⁿmaⁿ yú chí yeⁿé nanguuvi, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿé yú 'tíicā: ¿De'ē cúúví chí nguéé i'téenu nī? ³² Ní ndúúti chí caaⁿmaⁿ yú, chí yeⁿé saⁿá iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tuu'mi ní 'va'a yú 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caati nducyááca 'iiⁿyāⁿ deenu yā chí Juan chí chεēdīnuuⁿnīⁿ miiⁿ ní 'áámá profeta chí cuaacu. ³³ Ní nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿe Jesús miiⁿ ní caⁿa yā: Nguéé cuuví nī n'diī. 'Tíicā caⁿa yā chíi yā Jesús: Nguéé deenú 'nū. Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Tiicá ntúūⁿ 'úú nguéé cuuví ndís'tiī du'ú 'iiⁿntyéⁿé idiīⁿ ndúúcu chuū.

12

Ejemplo yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi nguéé n'daācā diiⁿyā ntiⁿnyuⁿ

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Jesús miiⁿ tucá'a yā caⁿ'a yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndúúcu ejemplos chi 'téé nguéé dáámá. Ní caⁿ'a yā: Véé 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí chiinu yā dí'yú uvas na yáⁿ'āa yeⁿ'é yā. Ní din'dái yā 'áámá cheēⁿ yeⁿ'é yáⁿ'āa 'líiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá tanque naachi cuuvi tun'dāa yā nuūⁿniⁿ yeⁿ'e uvas miiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá torre nguaaⁿ yáⁿ'āa uvas naachi mozos yeⁿ'é yā 'cuεetinée sa diiⁿ sa cuidado n'gui'i uvas miiⁿ. Cuayiivi ní ca'a ya yáⁿ'āa miiⁿ mozos chi diiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa, ní cueⁿ'e yáⁿ'ái yā. 2 Taachi ndaa tiempo yeⁿ'e cosecha yeⁿ'e uvas miiⁿ, dueño miiⁿ dichó'o yā 'aama mozo yeⁿ'é yā nanáán mozos chi idiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'é yā chí nguai nca'a sa n'gui'i uvas parte yeⁿ'e cosecha chí ítuneeⁿ dueño miiⁿ. 3 Mozo miiⁿ ní cueⁿ'e sa, naati mozos ní sta'a sa mozo miiⁿ ní ch'eⁿ'e sa ní nadacho'o sa mozo miiⁿ ní nguéé de'ē véε ca'a sa mozo. 4 Tuu'mi ní dueño yeⁿ'é yáⁿ'āa miiⁿ nguεεcunée yā dichó'o yā taama mozo. Mozos ní chiⁿ tuu sa mozo miiⁿ ní 'nuūca'ai sa tiⁿ sa ní chiⁿ taaⁿ sa saⁿ'ā miiⁿ. 5 Dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ dichó'o yā táámá mozo. Mozo miiⁿ, mozos chí diiⁿ ntiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ ch'iiⁿ'nuⁿ sa. Cuayiivi miiⁿ ní 'yaaⁿ n'dái mozos dichó'o yā. Mozos ní náⁿ'a mozos miiⁿ ní ch'eⁿ'e sa saⁿ'ā, tanáⁿ'ā sa ní mozos miiⁿ ch'iiⁿ'nuⁿ sa saⁿ'ā.

6 Cánée cá daiya yā chí neⁿ'e taavi yā. Cuayiivi míⁿ ní dueño miiⁿ dichó'o yā daiya yā ní nadi-cadínuuⁿ yā 'túicā. Saⁿ'ā daiyá ní diiⁿ sa honrar daiyá. 7 Naati mozos chí idiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'é yā caⁿ'a sa nguaaⁿ maaⁿ sa: Sáⁿ'a 'cūū chí canee chí cuuvi yeⁿ'e sa yáⁿ'āa herencia 'cūū. 'Caāⁿ'nuⁿ yú saⁿ'ā ní cúúví yeⁿ'é yú yáⁿ'āa

ndúúcu chí véé yeⁿ'é. 8 'Túicā ní sta'a sa saⁿ'ā ní ch'iiⁿ'nuⁿ sa saⁿ'ā ní tun'daa sa cuerpo yeⁿ'é sa 'áámá lado yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ.

9 Tuu'mi ní Jesús ntinguuneeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē ra diiⁿ dueño yeⁿ'é yáⁿ'āa 'cūū? Ndaá yā ní 'caāⁿ'núⁿ yā mozos chí idiⁿ ntiⁿnyuⁿ, ní ca'á yā yáⁿ'āa tánaⁿ'a 'iiⁿyāⁿ.

10 ¿Áá nguéé n'geeⁿ ndís'tiⁿ naachi canée nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs? Ngaⁿ'a 'túúca:

Tuū chí 'iiⁿyāⁿ din'dái yā va'ai miiⁿ ní sta'á yā ní ch'εεcú yā 'áámá lado tí nguéé neⁿ'e yā. Tuū 'cūū chí tuū ch'εεte ní canée tuū ch'εεte yeⁿ'é na esquina yeⁿ'e va'ai.

11 Chuū ní Señor Ndyuūs diiⁿ yā, chuū ní 'áámá cosa chí ngeⁿ'e yiinu yú taachi inaaⁿ yú yeⁿ'é.

12 Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nadacádínuuⁿ yā chí cuta'á yā Jesús miiⁿ ní diiⁿ yā preso 'iiⁿyāⁿ ti déenu yā chí Jesús miiⁿ caⁿ'a yā ejemplo 'cūū chí 'téé nguéé dáámá chí yeⁿ'e yā. Naati 'va'á yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿya, ní s'neeⁿ yā Jesús ní cueⁿ'e yā.

Chū chí yeⁿ'é impuestos

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Cuayiivi miiⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaacū dichó'o yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e Herodes ndúúcu n'duuvi 'iiⁿyāⁿ fariseos nanáán Jesús miiⁿ. Ní neⁿ'é yā chí Jesús castáⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e yā ní caaⁿ'máⁿ yā 'áámá nduudu yaadi. 14 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndaá yā nanáán Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā: N'dii Maestro, déenu 'nū chí n'dii ní ngaⁿ'a nī nduudu cuaacu ní nguéé diiⁿ nī cuenta yeⁿ'e chí ngaⁿ'a 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'é. Ní nguéé ndéé nī cuidado táácā idináán 'iiⁿyāⁿ iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū naati ngi'cueeⁿ nī ndúúcu nduudu cuaacu yúúni yeⁿ'é Ndyuūs. ¿Áá

canéé chí nadíí^{ve} 'nū na emperador César tuūmī yeⁿe recaudación yeⁿe yáⁿāa o nguéé?

15 Jesús miiⁿ ní déenu yā chí nguéé n'daaca chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dííⁿ yā. Ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē cúúví chí neⁿ'é nī chí castaⁿ'á nī nduudu yeⁿ'é? Candéé nī 'áámá tuūmī, chí snaáⁿ.

16 'Iiⁿyāⁿ ndéé yā tuūmī. Ní Jesús miiⁿ n'diichí yā ní tiinguuneeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿Dú'u naaⁿ chuū? ¿Du'ū chí duuchi canéé nguūⁿ? 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní n'guεεcútaⁿ'a yā: Nááⁿ emperador César cānee.

17 Tuu'mi Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Nca^{'á} nī tuūmī yeⁿ'e recaudación o impuestos chí yeⁿ'e emperador César miiⁿ chíⁿ chí yeⁿ'ē sa, ní nca^{'a} nī Ndyuūs chí yeⁿ'é yā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yīnū yā yeⁿ'ē chí n'guεεcútaⁿ'a Jesús miiⁿ.

'Iiⁿyāⁿ ntínguúneeⁿ Jesús yeⁿ'ē chí iiⁿyāⁿ nduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'a
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Tuu'mi ní ndaaⁿ n'duuví 'iiⁿyāⁿ saduceos nanááⁿ Jesús. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nguéé s'teenū yā chí tináⁿ'ā ní nduuchi yā. Ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús chuū: 19 N'dií Maestro, Moisés miiⁿ ní s'neeⁿ nguūⁿ yā yeⁿ'e s'uuúⁿ tí chuū: Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā 'cuūví sa ní cuⁿ'eeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa ní nguéé daiya sa, tuu'mi ní 'díínu sá cuuví 'caandavaacu sá ndúúcu n'daataá miiⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuūndí daiya sa lado yeⁿ'ē 'díínu tináⁿ'ā. 20 'Áámá saⁿ'ā véé ndεεchē 'díínu sa ndúúcu sa. Saⁿ'ā miiⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ch'iidivaacu sá ní chíⁿ sa ní nguéé chíⁿndí daiya sa ndúúcu n'daataá yeⁿ'ē sa. 21 Saⁿ'ā ndii chíⁿ ndii 'úúví míⁿ chíⁿndivaacu sa ndúúcu n'daataá yeⁿ'ē tináⁿ'ā ní saⁿ'ā miiⁿ chíⁿ ntúuⁿ sa ní nguéé chíⁿndí daiya sá ndúúcu n'daata miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ch'εenu saⁿ'ā ndii chíⁿ ndii 'íúú. 22 Ndu'ū ndεεchē sá chíⁿndivaacu sá ndúúcu tá ní mar 'áámá sá nguéé s'neeⁿ sa daiya sa ndúúcu tá. Cuayiivi ní chíⁿ ntúūⁿ n'daataá

miiⁿ. 23 Tuu'mi ní taachí nduuchí yā nguaaⁿ tináⁿ'ā, ¿chéé yā chí n'daataá yeⁿ'é yā taⁿ'ā miiⁿ, caati ndu'u ndεεchē yā chíⁿndivaacu yā ndúúcu tá?

24 Tuu'mi ní Jesús míⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tií ní nguéé déenu nī chí ngaⁿ'a nī, ti nguéé n'diichí nī naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'é chuū, ndíí nguéé ndúú n'diichi rá nī poder yeⁿ'é Ndyuūs. 25 Taachí 'iiⁿyāⁿ nanduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, ndíí nguéé ndúú n'daataá rá, ndíí nguéé ndúú saⁿ'ā rá 'caandavaacu sa. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'cuεetinée yā tan'dúúca ángeles yeⁿ'ē va'ai chεeti nguuví chí nguéé chíⁿndivaacu yā. 26 Chuū chí yeⁿ'ē tináⁿ'ā miiⁿ chí nanduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'ā, ¿'áá nguéé n'geēⁿ ndís'tií na libro yeⁿ'é Ndyuūs chí dinguuⁿ Moisés tan'dúúca Ndyuūs yaaⁿví yā Moisés, ndíí taachi canee sa nanááⁿ yáⁿ'á 'lííⁿ chí ngiichi? Ní 'túuca caⁿ'a Ndyuūs chíⁿ yā Moisés miiⁿ: 'Úú ní Ndyuūs yeⁿ'e Abraham, ndúúcu Isaac, ndúúcu Jacob. 27 Ndyuūs miiⁿ nguéé Ndyuūs yeⁿ'ē tináⁿ'ā ti yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chí sндуuchi. Chíⁿ chí ndís'tií nguéé déenu nī chí ngaⁿ'a nī.

Mandamiento chí ch'εεε ca
(Mt. 22.34-40)

28 'Áámá maestro yeⁿ'e ley chí chíⁿndiveéⁿ yā chí ndeē 'iiⁿyāⁿ saduceos s'eeⁿ, déenu yā chí Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'a n'daaca yā. 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús: ¿Chéé mandamiento chí canee nguūⁿ chí chíⁿεεε n'dai ca?

29 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: Mandamiento vmnááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ní chuū: 'Caandiveéⁿ nī, ndís'tií 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e Israel miiⁿ, Señor Ndyuūs yeⁿ'e yú ní 'áámá n'dyáⁿ'ā Señor miiⁿ. 30 Canéé chí dineⁿ'é nī Señor Ndyuūs yeⁿ'é nī ndúúcu nuuⁿmaⁿ staaⁿ yeⁿ'é nī, ndúúcu nuuⁿmaⁿ alma yeⁿ'e nī, ndúúcu nuuⁿmaⁿ vaanicadínūⁿ yeⁿ'e nī, ndúúcu

nducuéⁿē fuerzas yeⁿe nī. Chuū chi mandamiento chí vmnááⁿ vmnáaⁿ.³¹ Mandamiento chí canéé nguūⁿ chí ndii chííⁿ ndii 'úúví mííⁿ tan'dúúccā chí vmnááⁿ vmnáaⁿ 'āā 'tiicá ntúūⁿ: Dinéⁿe di 'iiⁿyāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú di tan'dúúccā chí neⁿe dí maāⁿ di. Nguéé 'áámá mandamiento chí canéé nguūⁿ chí ch'εεε ca nguéé ti mandamientos s'uuⁿ.

³² Tuu'mi ní maestro yeⁿe ley caⁿa yā chíi yā Jesús miiⁿ: N'dii Maestro, cuáácú ngaⁿa nī. Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí ngaⁿa nī chí vεε 'aama n'dyáⁿā Ndyuūs. Nguéé táámá 'āā tanduu rá 'iiⁿyāⁿ miiⁿ.³³ Níicú 'iiⁿyāⁿ canéé chí dinéⁿe yā Ndyuūs ndúúccū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿe yā, ndúúccū nuuⁿmaⁿ vaanicadínūⁿ yeⁿe yā, ndúúccū nuuⁿmaⁿ alma yeⁿe yā, ndúúccū tanducuéⁿē fuerzas yeⁿe yā. Ní dineⁿe yā 'iiⁿyāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú yā tan'dúúccā chí neⁿe yā maáⁿ yā. Chuū chí n'daācā ca nguéé ti n'giiⁿnúⁿ 'iiti chí ngaⁿa yā 'iiti lado yeⁿe ofrenda yeⁿe Ndyuūs ní yeⁿe tanducuéⁿē ofrenda chí ngicyáⁿā nátai.

³⁴ Tuu'mi ní taachi ch'iindiveeⁿ Jesús tan'dúúccā chí n'guεεcutaⁿa cuaacu sa chí caⁿa sa, Jesús caⁿa yā chíi yā saⁿā miiⁿ: Nguéé yaⁿai canee di yeⁿe naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiíⁿnyuⁿ yā. Cuayiivi miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ 'āā nteε candii cá yā ntiinguuoneⁿ ca yā Jesús mar 'áámá.

¿Du'u chíi Daiya Cristo miiⁿ?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Jesús ngi'cueeⁿ yā chεεti yaācū templo ní ngaⁿa yā: ¿Deⁿε cúúví chí maestros yeⁿe ley ngaⁿá yā chí Cristo miiⁿ ní daiya David? ³⁶ Caati maaⁿ David miiⁿ caⁿa sá taachi yaaⁿvi Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chuū chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs:

Señor miiⁿ caⁿa yā chíi yā Señor yeⁿe: 'Cuundi dí lado ta cuaácú chí lado yeⁿe honor,

ndíi taachi 'úú cuⁿneéⁿ 'iiⁿyāⁿ chí contra yeⁿe di ndii cuaaⁿ ndiyya maaⁿ caⁿa di tan'dúúccā chí 'aama banco lííⁿ, 'tiicá yā.

³⁷ David miiⁿ ngaⁿa sa chuū yeⁿe Señor yeⁿe yā. Maaⁿ ní ¿táácā cuuvi chíi chí Cristo miiⁿ ní daiya David miiⁿ? Nééne n'deéē 'iiⁿyāⁿ ch'iindiveeⁿ yā yeⁿe Jesús ndúúccū vaadi yeenú.

Jesús ngaⁿa yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí ngi'cueeⁿ yā yeⁿe ley

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús ngaⁿa yā chuū taachi ngi'cueeⁿ yā: Cundéε di cuidado yeⁿe maestros yeⁿe ley. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní n'gεεtinéé yiinú yā chí n'geenū catecai yā. Ní taachi chíicá yā cuaaⁿ cyúúni neⁿe yā chí 'iiⁿyāⁿ dííⁿ yā saludar 'yā ndúúccū respeto n'daācā. ³⁹ Ní neⁿe yā sillar vmnááⁿ vmnáaⁿ yeⁿe honor taachí 'cuundi yā na yaācū sinagogas ndúúccū lugar chí ch'εεε taachi cheⁿe yā naachi véé 'viicu chí cheⁿe yā. ⁴⁰ Ní ndivíi yā va'ai yeⁿe n'daataá nguá'āa. Ní 'íicú cuunuuⁿ n'dé'ei yā chí idiíⁿ yā miiⁿ nduucú nééne n'deéē ngaⁿangua'á yā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ch'εεε ca castigo yeⁿe yā nguuvi yeⁿe juicio.

Ofrenda yeⁿe n'daataá nguá'āa

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ 'Áámá vmnéⁿēe Jesús véε yā na yaācū templo niiⁿnuúⁿ na cajas naachi 'iiⁿyāⁿ n'gii yā ofrendas. N'gíinu yā tan'dúúccā chí dííⁿ 'iiⁿyāⁿ táácā n'gii yā tuumí lado yeⁿe ofrenda na cajas. N'diichí yā chí 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ 'cuiica neené n'deéē tuūmī caⁿa yā. ⁴² Tuu'mi ní ndaā 'áámá n'daataá nguá'āa chí neéne ndaachí canee tá. Táⁿā miiⁿ ní s'nuūⁿ tá na caja miiⁿ na 'uūví centavos chí cobre. ⁴³ Tuu'mi ní Jesús yaaⁿvi yā discípulos yeⁿe yā ní caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿá ngii ndís'tii

chí n'daataá nguá'áa 'cúu ch'εεεε ca nga'ā tá, nguéé ti tanán'a yā chí s'nuúⁿ yā tuūmī na cajas. ⁴⁴ Tí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nga'a yā yeⁿe chí ngaava yeⁿe yā; naati n'daataá míiⁿ ní neené ndaachíⁿ canee tá ní ca'ā tá tanducuéⁿē chí yeⁿe tá chí che'e tá.

13

Jesús nga'a yā chí yaācū templo miiⁿ ní ntúúvíí

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā yaācū templo miiⁿ 'áámá discípulo yeⁿe yā ní caⁿa yā chíi yā Jesús: N'díi Maestro, n'diichí ní dε'ē chúúcā n'gεεεε tuūu s'eeⁿ ní dε'ē chúúcā n'gεεεε va'ai s'eeⁿ yeⁿe yaācū templo.

² Jesús nán'guεεcútaⁿa yā: ¿'Áá inaaⁿ ní va'ai templo? 'Muuⁿ ní nguéé cunee mar 'áámá tuūu cuaaⁿ vmnááⁿ yeⁿe ví'í ti tanducuéⁿē ní cundεεve.

Jesús nga'a yā yeⁿe chíiⁿ chí 'cuuⁿmíⁿ taachí 'āā cuéé 'cuiinu iⁿyeēⁿdí

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Tuu'mi ní cheⁿé yā 'áámá yīcū chí nguuvi Olivos, chí canéé níiⁿnuúⁿ na yaācū templo miiⁿ. Ní taachí Jesús veé yā míiⁿ, Pedro ndúúⁿcū Jacobo, ndúúⁿcū Juan, ndúúⁿcū Andrés ndaa yā nanáaⁿ yā chí caⁿa n'de'ei yā 'áámá nduudu ndúúⁿcū Jesús. ⁴ Ní caⁿa yā: N'díi Señor, néⁿe 'nū chí cuuví ní nús'uu ¿tíi cuaⁿā cuuví chuú? ¿De'ē senal 'cuuⁿmíⁿ ní nús'uu yeⁿe tiempo chí cuuvi tanducuéⁿē 'túúca?

⁵ Jesús nan'guεεcútaⁿa yā: Cundéε ní cuidado chí mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé canche'éi yā ndís'tíi.

⁶ Tí neéné 'yááⁿ 'iiⁿyāⁿ chíi yā ndúúⁿcū chí duuchí ní canche'éi yā 'iiⁿyāⁿ ní caaⁿmáⁿ yā: 'Úú Cristo 'úú. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní canche'éi yā 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ.

⁷ Taachí ndís'tíi 'caandiveéⁿ ní caandaá ní 'iiⁿyāⁿ 'va'a yā chí chíi

caandaá nguéé idii'yá ní cuuvi ti 'tíicā canéé chí cuuvi. Naati chíiⁿ ní 'āā 'cuéé tiempo chí ntuuvíi iⁿyeēⁿdí. ⁸ Tí 'áámá nación ní 'cuuⁿmaⁿ ndúúⁿcū táámá nación ní 'áámá gobierno ní 'cuuⁿmaⁿ yā ndúúⁿcū táámá gobierno. Ní neéné n'deeε cuaaⁿ nuⁿ'u yáⁿā. Ní ndaa vaadí 'cuiicu ndúúⁿcū dendu'ū chí di'vaachíi. Taachí cuuvi dendu'ū chí 'túúca ní chíiⁿ ní cáámá cuun-nga'ā vaadí ya'ai.

⁹ Díiⁿ ní cuidado maáⁿ ní ndís'tíi ti 'iiⁿyāⁿ nca'a yā ndís'tíi tá'āa 'iiⁿntyéⁿē. Tuu'mi ní 'cueⁿé yā ndís'tíi na yaācū sinagogas. Ndís'tíi ní canee chí caⁿ'á ní nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā ndúúⁿcū reyes caááⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿé. Ní 'íicú cuuvi caaⁿmáⁿ ní yeⁿé ní 'caandiveéⁿ yā nduudu cuaacu. ¹⁰ Taachí 'āā cuéé ndaa chí 'cuiinu iⁿyeēⁿdí, nduudu cuaacu 'cūú canéé chí caaⁿmaⁿ nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿe naciones yeⁿe núúⁿmáⁿ iⁿyeēⁿdí. ¹¹ Taachí candéε yā ndís'tíi chí nca'a yā ndís'tíi vmnááⁿ 'iiⁿntyéⁿē, nguéé nadicádíínuuⁿ ní yeⁿe chí caaⁿmaⁿ ní. Nguéé díiⁿ núúⁿ yiiⁿnuⁿ ní yeⁿe. Caaⁿmaⁿ ní tan'dúúca Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs caaⁿmaⁿ cuuvi ndís'tíi hora miiⁿ; ti nguéé ndís'tíi chí caaⁿmáⁿ ní ti Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. ¹² Ní yeⁿe tiempo miiⁿ nguaaⁿ 'díinu yā nca'a ví'í yā chí 'cááⁿnúⁿ yā 'iiⁿyāⁿ. Ní 'íicú chiidá yā ní ca'a yā daiya yā. Ní daiya yā ní ca'a yā chiidá yā ndúúⁿcū chεεcú yā ní 'caaⁿnúⁿ yā 'iiⁿyāⁿ. ¹³ Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ nguéé cunee yiinú yā chí ndís'tíi díiⁿ ní ntiⁿnyuⁿ caavá 'úú. Naati 'iiⁿyāⁿ chí cuchéε yā ní 'aama canéε yā ndúúⁿcū chí i'teenu yā yeⁿe Ndyuūs ndíi tiempo chí 'cuuvi yā ní nguáⁿ'ai yā. ¹⁴ Taachí ndís'tíi 'āā snaaⁿ ní dendu'ū chí 'túúca chí saⁿ'ā profeta Daniel dinguúⁿ yā na libro yeⁿe Ndyuūs tiempo chí chó'oo tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ chí snéε yā na yá'āa Judea canéé chí caⁿ'á yā

caanu yā ná yīcū n'gεεε. ('Ii'yāⁿ chi 'cueēⁿ chuū canéé chi cuuvi deenú yā ye^{n'e} chuū.)¹⁵ Nguuvi miiⁿ ní ndúúti chi 'áámá 'ii'yāⁿ canduú yā tiíⁿ va'āi ní nguéé cuuvi núúⁿ nch'eeⁿ yā ní ndaa yā va'ai ní tun'dáa yā dendu'ū ye^{n'e} yā.¹⁶ Ní ndúúti chi 'áámá 'ii'yāⁿ canéé yā na campo, ní nguéé cuuvi núú ndaa yā va'ai ye^{n'e} yā ní nta'a yā cotón ye^{n'e} yā.¹⁷ Dε'ε chúcā yaⁿ'ai ye^{n'e} n'daataá chi véé daiya tá chεεti tá ndúúcu n'daataá chí ngiicu dacuá'āa ye^{n'e} tá nguuvi chi cáanu yā.¹⁸ Ndís'tií, caaca ní Ndyuūs chi nguéé chó'ōo chuū tiempo chi 'iiche. ¹⁹ Ti nguuvi miiⁿ ní nééné 'cueenu 'ii'yāⁿ cuuvi tan'dúúca chi mar 'áámá ymnéⁿ'ēe 'āā cuéé cuuvi 'tíicā ndíi taachi Ndyuūs din'dái yā íⁿ'yeēⁿdí. 'Āā ntéé ndúú cuayiivi ra chí snaaⁿ yā dendu'ū chi 'tíicā.²⁰ Ndúúti chí Señor miiⁿ nguéé nadidúú'vi yā tiempo miiⁿ mar 'áámá 'ii'yāⁿ nguéé nnguaⁿ'ai yā. Naati ndíiⁿ nadidúú'vi yā cáávā 'ii'yāⁿ chí ye^{n'é} yā ti 'ii'yāⁿ miiⁿ Señor ndεεεε yā.

²¹ Tuu'mi ní ndúúti chí 'áámá 'ii'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā ndís'tií: Cuín'díichí ní, 'íngaā Cristo miiⁿ, o cuín'díichí ní, miiⁿ canee Cristo miiⁿ'ya, nguéé cu'téenu ní 'ii'yāⁿ miiⁿ. ²² Ti ndaa 'ii'yāⁿ chí cristos chí falsos yā ndúúcu 'ii'yāⁿ chí profetas chí falsos yā. Ní díiⁿ yā señales ndúúcu vaadi n'giinu. Ní 'íicú cuuvi cannche'éi yā 'ii'yāⁿ, ndíi 'ii'yāⁿ chí Ndyuūs ndεεεε yā ndúúti chí chuū cuuvi díiⁿ yā. ²³ Naati ndís'tií ní 'cuεetinéé yaaⁿ ní. Ngaⁿ'á ngíi ndís'tií tanducuéⁿ'ē chuū 'nááⁿ chí 'āā cuéé ndaa.

Táacā ndaa Saⁿ'a chí Daiya Ndyuūs

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ Cho'ōo chúu ní nguuvi miiⁿ chí 'cueenu ní cuuvi, 'yáⁿ'āa miiⁿ ní cúúvi maaiⁿ ní 'iīyū miiⁿ ní 'āā ntéé cuuvi dεεεε. ²⁵ 'Iiⁿ'nyuⁿ miiⁿ

ní cun'dáa ye^{n'é} nanguuvi ní ndu-cuéⁿ'ē chí véé nanguuvi ní nuⁿ'u. ²⁶ Tuu'mi ní snaaⁿ yā Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs chí ndaa sa nguaaⁿ meēⁿ ndúúcu poder ye^{n'é} sa chí ch'εεε taavi ní ndεεεé n'dai ngíi n'gai maāⁿ sa. ²⁷ Tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā ángeles ye^{n'e} yā chí na-didáámá 'ii'yāⁿ ye^{n'é} yā chí Ndyuūs ndεεεε yā ye^{n'é} núúⁿ máⁿ íⁿ'yeeⁿdí, ndíi na yáⁿ'āa nducuéⁿ'ē n'dai ye^{n'e} yáⁿ'āa ndúúcu ndíi na nducueⁿ'e nanguuvi.

²⁸ Maaⁿ ní 'cueēⁿ ní ye^{n'e} ejemplo ye^{n'e} n'guídíi yaaⁿ nguuvi: Taachi inguaaⁿnu duūⁿ'nē n'gaiyāā ní ican'daa tá'āa, 'āā déenu ní chí 'āā cuchíi tiempo yaāⁿ. ²⁹ 'Tiicá ntúūⁿ taachi snaaⁿ ndís'tií chí cuuvi dendú'ū chí 'túúca, 'āā deenú ní chí 'āā sneeⁿ níⁿ'nuⁿ tiempo chí ndaa Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs. Ní 'āā nééné níⁿ'nuⁿ cánee tiempo 'cūū. ³⁰ Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíi ndís'tií: 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí snée yā maaⁿ 'āā cuéé 'cuúvi yā ne^{n'e} chí 'āā cuéé cuuvi tanducuéⁿ'ē chuū. ³¹ Nanguuvi ndúúcu ná yáⁿ'āa 'cūū ní chó'ōo, naati nduudu ye^{n'é} nguéé cho'óo.

³² Naati ye^{n'é} nguuvi miiⁿ ndúúcu hora miiⁿ nguéé véé mar 'áámá 'ii'yāⁿ chí deenu ye^{n'é}. Ndíi nguéé ndúú ángeles, ye^{n'e} va'ai chεεti ngu-uvi ndíi nguéé ndúú Sáⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs deenú yā ye^{n'é}. Dámaāⁿ Chiida yú chí canéé yā na va'ai chεεti nguuvi deenu yā.

³³ Chíⁿ chí ndís'tií ní 'cuεetinéé yaaⁿ ní. Dícuéénaaⁿ ní ní caaⁿ'maⁿ'nguaⁿ'á ní, ti nguéé déenu ní tíi cuaⁿ'ā ndaa hora miiⁿ. ³⁴ Ejemplo chuū tan'dúúca 'áámá 'ii'yāⁿ chí caⁿ'a yā yaⁿ'ai. Taachi 'āā cuéé can'dáa yā na vaācu yā, caⁿ'a yā chíi yā mozos ye^{n'é} yā chí ca'a yā ntíiⁿ'nyuⁿ 'áámá 'áámá mozo ye^{n'é} sa. Ní cuuvi yā saⁿ'ā chí idiíiⁿ cuidado ye^{n'e} cheendi va'āi miiⁿ chí cunéé yaaⁿ sa. Ní cueⁿ'e yā. ³⁵ Maaⁿ ní ndís'tií 'cuεetinéé yaāⁿ

nī, ti nguéé déénu nī tíí cua'ā ndaa dueño ye'n'e va'āi miiⁿ. Nguéé déénu nī nduuti chi ndaa yā n'gaaⁿ, o yaaⁿ chεεte, o taachi 'cuaī tú'u, o cuaaⁿ na nguεtiyaaⁿ. ³⁶ 'Áá tíí dácanaaⁿ ndaa yā ní nndaāca yā ndís'tiī chí styaadu nī. ³⁷ Chííⁿ chí ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, ní ngií nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ: 'Cuεetinéé yaáⁿ yā.

14

Saⁿ'ā s'eeⁿ nadacádiinūⁿ sa taacā cuta'a sa Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ná 'uūvī nguūvī ní cuuvā 'viicu ye'n'e pascua chi 'viicu ye'n'e pan chi nguéé levadura ye'n'e. Chi-iduú n'gεεte ndúúcu maestros ye'n'e ley 'nuúⁿ yā taacā chi cuuvi canche'éi yā Jesús ní cuta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā. ² Naati caⁿ'a yā: Nguéé diiⁿ yú nguuvi 'viicu tí 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e yāāⁿ Jerusalén miiⁿ didáⁿ'a yā ní diiⁿ yā vaadi 'caaⁿ'va ndúúcu nús'uu.

'Áámá n'daataá n'gii tá aceite na cuerpo ye'n'e Jesús

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Jesús canee yā na yāāⁿ Beta-nia na vaacu Simón chí canéé sá ndúúcu ca'ai chí nguuvi lepra chí in'duuti cuerpo ye'n'e sa. Taachí Jesús miiⁿ véé yā na mesa, ndaa 'áámá n'daataá nanáaⁿ yā. Táⁿ'ā miiⁿ ní ndεē tá 'áámá frasco ye'n'e alabastro ndiituú ndúúcu aceite perfume ye'n'e nardo chí ndεεvε ngeeⁿ ní neené ya'ai chíí'vε. Ní 'cuūⁿ tá frasco miiⁿ ní ch'eendáa tá aceite miiⁿ na tííⁿ Señor Jesús miiⁿ. ⁴ N'duuví discípulos chí snée yā miiⁿ nduuví táaⁿ yā ní caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: ¿De'ē cuuví chí chingééⁿ ta aceite 'cūū? ⁵ Tí cuuvi n'diicui yú ní ngo'o 'iinū ciento caadi ní cuuvi ca'a yú 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ye'n'e yā. Ní nduuví taáⁿ yā ndúúcu tá.

⁶ Naati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: 'Áā canee ra tá. Nguéé yaa'vi ní

táⁿ'ā. ¿De'ē cúúví chí yaa'ví ní táⁿ'ā? Tá 'tíí ní n'daācā idiiⁿ tá nduucú. ⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ye'n'e yā ní 'aama ca cánée yā ndúúcu nī. Ní ndís'tiī ní cuuvi din'daacá nī nduucú yā taachi ne'n'e nī; naati 'úú nguéé 'aama cuneé ndúúcu nī. ⁸ Tá 'cūū ní diiⁿ tá tan'dúúca chí ch'ií tá perfume cuerpo ye'n'e maaⁿ chí 'āa cuéé 'cuūvī, 'tíicá diiⁿ tá. Ní 'āa nnee 'cuii ta chuū 'úú taachí 'āa cuéé 'cuεechí. ⁹ Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī: 'Áā tíí nūⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā nduudu ngai ye'n'e ye'n'e chí nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ na núúⁿ'máⁿ íⁿ'yeeⁿdi caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ yā chí diiⁿ n'daataá 'cūū ní n'gaacú yā ye'n'e tá.

Judas Iscariote nca'a sa Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Tuu'mi ní Judas Iscariote, 'áámá chéé 'iiⁿ'yāⁿ naachi ndiichu-uví discípulos, cheⁿ'e sá nanááⁿ chiiduú n'gεεte. Ní ngaⁿ'a sa táacā chí cuuvi nca'ā sa Jesús miiⁿ ná ta'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ¹¹ Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, neené yeenú yā, ní caⁿ'a yā chí ca'a yā tumí Judas miiⁿ cáávā chuū. Judas ní in'nuuⁿ sa de'ē hora chí nca'a sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Jesús miiⁿ.

Naachí che'e nguūnū ye'n'e Señor Jesús miiⁿ

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

¹² Ndaā nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ ye'n'e 'viicu chí che'é yā pan chí nguéé levadura ye'n'e, 'viicu taachi n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti cuūchī ye'n'e pas-cua miiⁿ. Ní discípulos ye'n'e Jesús miiⁿ ntinguuneéⁿ yā Jesús: ¿Tíí ne'n'e di chí caⁿ'á 'nū in'nuúⁿ 'nū chí che'e nguūnū yú ye'n'e 'viicu pas-cua?

¹³ Tuu'mi ní Jesús dicho'ó yā na 'uūvī discípulos ye'n'e yā, ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ: Nds'tiī cueⁿ'é ní yāāⁿ Jerusalén. Miiⁿ ní nndaacá nī 'áámá sáⁿ'ā chí ndéé sa 'áámá 'cuuti cuééé nuūⁿ'nī. Can'dáa nī saⁿ'ā. ¹⁴ Naachí ndaa sa va'ai miiⁿ, ní cuuví ní sáⁿ'ā

chi ye'nē va'ai miiⁿ: Maestro ye'nē yú ngaⁿa yā 'tíicā: ¿Tíi canéé cuarto naachi che'e nguiinuú ye'nē pascua ndúúcu discípulos ye'né? ¹⁵ Tuu'mi ní ch'iⁿi yā 'áámá cuarto ch'εεε ná ndiichi ndii 'úúví piso miiⁿ chí 'áá véé yaāⁿ. Miiⁿ ní in'nuúⁿ nī chí che'e yú.

¹⁶ Discípulos cuen'e yā ní ndaa yā ná yāⁿ Jerusalén miiⁿ ní ndaāca yā tanducuén'ē tan'duucā chí Jesús ngaⁿa yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ in'nuúⁿ yā chí che'e nguiinú yā ye'nē 'viicu ye'nē pascua miiⁿ.

¹⁷ Taachí 'āā chíi chíinū míin ndaā Jesús ndúúcu ndiichuuví discípulos ye'nē yā. ¹⁸ Taachí vεεté yā na mesa miiⁿ chí che'e yā Jesús caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, chí 'áámá ch'ée ndís'tiī chí nge'é nī nduucú díiⁿ nī entregar 'úú.

¹⁹ Tuu'mi ní discípulos ní s'nee ndaachi núúⁿ yā ní tuca'a yā tiingu-unéⁿ yā Jesús ca'áámá ca'áámá yā: ¿'Áá 'úú? Ní táámá yā ngaⁿa ntúuⁿ yā: ¿'Áá 'úú rá?

²⁰ Jesús nan'guεεcútaⁿa yā: 'Áámá ch'εε naachi ndiichúúví chí di'caāndá yā pan ye'né yā na cú'ú 'cūū nduucú caⁿ'á yā díiⁿ yā 'tíicā. ²¹ Cuaacu, chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs caⁿ'a sa 'cuenú sa cuuvi tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ye'né yā naachi canéé nguūⁿ na libro ye'né Ndyuūs. De'ε chúúca ya'ai ye'nē saⁿ'ā chí nca'a sa 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs. N'dáác ca ye'nē sa ndúúti chí nguεε ch'iindiyaāⁿ sa.

²² Taachí vεεté yā nge'e yā, tuu'mi ní Jesús sta'á yā pan, ní nca'a yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos. Ní caⁿ'a yā: Che'é nī pan caati tan'dúúcā cuerpo ye'né 'tíicā.

²³ Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcu nuūⁿnīⁿ ye'nē uvas. Ní taachi nca'a yā gracias Ndyuūs, ca'a yā discípulos ye'né yā. Ní caⁿ'a yā. Nducyaaca ndís'tiī cú'ú nī nuūⁿnīⁿ

uvas ye'nē taza 'cūū. ²⁴ Ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ tan'dúúcā yuūⁿ ye'né, ní ye'nē 'áámá compromiso chí ngai ye'né. Yuūⁿ ye'né chí cungeeⁿ ní cáávā 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ. ²⁵ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, chí 'āā ntéé cú'ú nuūⁿnīⁿ ye'nē uvas na in'yeeⁿdí 'cūū ndíi nguuví chí cú'ú naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿnyúⁿ yā.

Jesús ngaⁿ'a yā chí Pedro ní caaⁿ'maⁿ sa chí nguéé in'diichi sa Jesús

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Taachí ch'iinu chíita yā himno, chí canción ye'nē Ndyuūs nan'dáa yā va'āi ní cueⁿ'é yā na yiicū chí nguuví Olivos. ²⁷ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos: Nducyaaca ndís'tiī cuuví 'cuinaán nī ye'nē 'úú maaⁿnguiinū caati ngaⁿ'a naachi canéé nguūⁿ na libro ye'né Ndyuūs 'túúcā: 'Nuūcā'ai yā 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā chí idiiⁿ sa cuidado 'iiti cuūchí ní 'iiti cuūchí s'eeⁿ ní caⁿ'á 'muuⁿ caⁿ'á miiⁿ tī. ²⁸ Taachí 'úú nduuchí ye'nē nguaaⁿ tináⁿ'ā, caⁿ'á vmaaaⁿ ye'né ndís'tiī na yáⁿ'āa Galilea.

²⁹ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa 'iiⁿyāⁿ: 'Áará chí nducyaaca yā cuuví 'cuinaán yā, 'úú ní nguéé cuuví 'cuinaán.

³⁰ Tuu'mi ní Jesús ní caⁿ'a yā chíiya Pedro: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii díi chí maaⁿnguiinu taachi 'āā cuéé 'cuaí tusán'ā 'uūví cuuvi, 'iinū cuuvi cueeⁿdíitu di ngaⁿ'a di ye'né 'úú chí nguéé in'diichi di 'úú.

³¹ Naati Pedro miiⁿ ní cheeⁿdíitū caⁿ'a sa: 'Áará chí 'cuūví ndúúcu nī, Maestro, nguéé ngaⁿ'á chí nguéé in'diichí N'diī. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicā ntúūⁿ caⁿ'a yā.

Jesús ngaⁿ'angua'á yā na jardín chí nguuví Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Tuu'mi ní ndaá yā na 'áámá jardín chí nguuví Getsemaní, ní

Jesús caⁿa yā chii yā discípulos yeⁿe yā: 'Cuεεtē nī 'muuⁿ, neⁿe chi 'úú caⁿ'á caaⁿ'māⁿgua'á.

³³ Ní Jesús candéε yā Pedro, ndúú^{cū} Jacobo, ndúú^{cū} Juan. Ní neenē nadicádiinuⁿ Jesús ní neéné s'neeⁿ ndaachí yiinú yā. ³⁴ Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Alma yeⁿ'é neenē ndaachi yiinú chi ya'āi chi 'cuū^{vī}. 'Āā snéé nú^un nī 'muuⁿ, ní nguéé 'cuεεti yaadú nī.

³⁵ Tuu^{'mī} ní Jesús cueⁿe yā ta 'línⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ, ní candiitínⁿ dii yā na yáⁿ'āa ní caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, ndúú^{ti} chi cuuvi ní nguéé diiⁿ nī yeⁿ'e chi 'cuenú cuuvi yeⁿ'e prueba 'cūū chi canéé chi cuuvi hora chí cuchii. ³⁶ Tuu^{'mī} ní naachí caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, n'diī cuuvi diiⁿ nī tanducuéⁿ'ē. Nadinguáⁿ'ai ní 'úú yeⁿ'e chi 'cuenú cuuvi prueba 'cūū. Naati nguéé cuuvi tan'dúú^{cā} chí 'úú neⁿ'é, naati tan'dúú^{cā} chí n'diī neⁿ'e nī.

³⁷ Tuu^{'mī} ní ndaa ntú^un yā naachi snee discípulos yeⁿ'é yā, ní ndaāca yā discípulos chí stiyaadú yā. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā Pedro miiⁿ: Díí Simón, ¿Áá cyaadu di? ¿'Áá nguéé ichēε di cánduuchi di mar 'áámá hora? ³⁸ Ndís'tiī 'cuεεti nduuchí nī ní caaⁿ'maⁿgua'á ní ní nguéé diiⁿ nī nuuⁿndi. Cuaacu níⁿnyúⁿ espíritu yeⁿ'e nī neⁿ'e diiⁿ n'daacaá, naati cuerpo yeⁿ'é nī ní 'āā duū^{vā}.

³⁹ Tuu^{'mī} ní Jesús cueⁿe ntú^un yā ní ngaⁿ'angua'a yā, ní caⁿ'a ntú^un yā tan'dúú^{cā} chí caⁿ'a yā vmnaaⁿ. ⁴⁰ Ní nguεεcunée yā ndaa ntú^un yā naachi snéé discípulos, ní ndaaca ntú^un yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ stiyaadú yā. Ní 'āā ntéé ngii ichēε yā ndúú^{cū} yaaⁿ ti nduutináaⁿ yā chí yaaⁿ náaⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé déenu yā chí n'guεεcútaⁿ'a yā. ⁴¹ Cueⁿ'é yā ndii chiiⁿ ndii 'ínú cuuvi, ní ngaⁿ'angua'á yā. Ní taachi ndaa yā naachi snee discípulos, caⁿ'a yā: Ndís'tiī 'cuεεtiyaadú ní

ní ntaaviⁿ'tuunuúⁿ nī. 'Āā tiiní cā. 'Āā ndaā hora chí 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs na tá'ā saⁿ'ā s'eeⁿ chí dinuuⁿndi. ⁴² Nducueeⁿ ndís'tiī ní cuⁿ'ū yú. 'Āā cuchii níⁿnuúⁿ saⁿ'ā chí nca'a 'úú.

Chiichí yā Jesús ní candéε yā 'iiⁿ'yāⁿ preso

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Naaⁿ chí Jesús indée yā ndaa Judas chí saⁿ'ā 'áámá yeⁿ'é ndiichuuví discípulos. Ní ndaa sa ndúú^{cū} n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndúú^{cū} machete 'uū^{vī} lados 'caāiⁿ ndúú^{cū} yáⁿ'á. Chiiduú n'gεεtē ndúú^{cū} maestros yeⁿ'e ley, ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e yaācū dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ⁴⁴ Judas miiⁿ chí nca'a sa Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ní ca'a sa 'aama seña. Ní caⁿ'a sa 'túú^{cā}: 'Iiⁿ'yāⁿ chí 'úú chí'neeⁿ cheendí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chíí. Cuta'á ní 'iiⁿ'yāⁿ ní candéε ní 'iiⁿ'yāⁿ ní din'daacá ní seguro 'iiⁿ'yāⁿ.

⁴⁵ Taachí ndaā Judas nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a sa: N'dií Maestro, Maestro. Ní 'neeⁿ cheendí sa 'iiⁿ'yāⁿ. ⁴⁶ Tuu^{'mī} ní sta'á yā Jesús ní candéε yā preso 'iiⁿ'yāⁿ. ⁴⁷ Naati 'áámá chéé 'iiⁿ'yāⁿ chí snéé miiⁿ itun'dáa yā machete chí 'uúvi lados 'caāiⁿ yeⁿ'e yā ní 'nuucá'ai yā mozo yeⁿ'e chiiduú ch'εεtē ca ní chí'ica sa veēⁿ mozo miiⁿ. ⁴⁸ Tuu^{'mī} ní Jesús caⁿ'a yā chii yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá can'daā ndís'tiī ndúú^{cū} machete chí 'uū^{vī} lados 'caāiⁿ ndúú^{cū} yáⁿ'á chí cuta'á ní 'úú tan'dúú^{cā} chí 'úú 'áámá duucu 'úú? ⁴⁹ Nguuvi nguuvi canéé na yáacū templo miiⁿ nguuaⁿ ndís'tiī chí ngi'cueéⁿ ní ndís'tiī ní nguεε sta'á ní 'úú. Chúū canéé chí cuuvi ní cuuvi cunnuú ca'ā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs.

⁵⁰ Tuu^{'mī} ní nducyaaca discípulos s'neeⁿ yā Jesús miiⁿ dámaáⁿ yā ní cheenu yā.

Saⁿ'ā 'dii chí cueⁿ'e ngéenu

⁵¹ Naati 'áámá sa'n'ā 'dííⁿ ndaā sa ní cueⁿ'e sa ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ndεεcu sa 'áámá n'dyá'n'ā sávana. 'Áámá yā sta'á yā sa'n'a 'díí miiⁿ.
⁵² Naati sa'n'ā 'dííⁿ miiⁿ ní s'neeⁿ sa sávana ní cueⁿ'ē sa dáca^a yuú^{cū} sa.

Jesús nanáán 'iiⁿntyén'ē chí n'gεεte ca yeⁿ'e yaācū

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Tuu'mi ní candéε yā Jesús miiⁿ nanáán chiiduú ch'εεte ca. Ní miiⁿ nduuvidaamá yā nducyaaca chiiduú n'gεεté ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ ndiicū^ū chí nga'n'a ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e yaācū ndúú^{cū} maestros yeⁿ'e ley.
⁵⁴ Pedro miiⁿ ní cueⁿ'ē ya'n'ai sa n'dáa sa Jesús miiⁿ. Ní ndaa sa ndii chuva'āi yeⁿ'e va'ai chiiduú ch'εεte ca ní ch'iindí sa ndúú^{cū} policías ní in'taavi cuutú sa dáámá ndúú^{cū} yā ti miiⁿ ní ngiichi ya'n'ā yeⁿ'é yā.

⁵⁵ Chiiduú n'gεεte ndúú^{cū} nducyaaca yā chí nduuvidaama in'nuúⁿ yā 'áámá prueba contra yeⁿ'e Jesús miiⁿ chí dííⁿ yā condenar Jesús chí 'caa'n'núⁿ yā Jesús; naati nguée ndaaca yā. ⁵⁶ Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nga'n'a yā nduudu yaadi yeⁿ'e Jesús miiⁿ naati mar 'áámá yā nguée dáámá nga'n'a yā. ⁵⁷ N'duuví yā ní ncueⁿ yā ní ca'n'a yā nduudu yaadi, ní ca'n'a yā: ⁵⁸ Nús'uu ní ch'iindiveén 'nū chí Jesús ca'n'a yā 'túú^{cā}: 'Úú ní nadituūví yáacu 'cū^ū chí sa'n'ā yeⁿ'e i'n'yeeⁿdí 'cū^ū din'dái sa. Ní cheeti 'iinū nguuví nadin'dái taama chí nguée sa'n'ā i'n'yeeⁿdí 'cū^ū din'dái sa.

⁵⁹ Naati nguée nduuvidaámá nduudu yā yeⁿ'e chí nga'n'a yā.

⁶⁰ Tuu'mi ní chiiduú ch'εεte ca chí nga'n'a ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e taná'n'ā chiidū, ndú^{cuee} yā nguaaⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ntiingu-
 uneeⁿ yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá nguée dε'ē vεε nan'guεεcúta'n'a ní? ¿Dε'ē chí nga'n'ā yā yeⁿ'e ní? ¿Dε'ē nga'n'a ní maán ní yeⁿ'e ní?

⁶¹ Jesús miiⁿ 'āā ntéé ca'n'a yā. Ní nguée n'guée^{cúta}'n'a yā yeⁿ'ē mar 'áámá. Chiiduú ch'εεte ca miiⁿ ntiin-
 guunéén ntú^ū yā Jesús, ní ca'n'a yā: ¿'Áá díi Cristo, Daiya Dendyuūs chí n'dai taavi?

⁶² Jesús ca'n'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Tíicā 'úú. Ndís'tií ní ca'n'a ní snaaⁿ ní Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs chí 'cuūndí sa lado yeⁿ'e honor yeⁿ'é Ndyuūs chí véé tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'e yā. Ní ndaa sa nguaaⁿ meéⁿ yeⁿ'ē nanguuvi.

⁶³ Tuu'mi ní chiiduú ch'εεte ca chíin'cuūⁿ sa catecai sa, ní ca'n'ā sa: ¿Dε'ē ca díiⁿ yú testigos chí n'nuuⁿ yú? ⁶⁴ 'Áā ch'iindiveén ní dendu'ū chí nga'n'ā sa contra Ndyuūs. ¿Táácā tuumicadíinuuⁿ ní? Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nga'n'a yā chí condenado Jesús chí 'cuuví yā.

⁶⁵ Tuu'mi ní n'duuví yā ní ca'a nee daíⁿ yā Jesús ní n'gaadí yā nduutináaⁿ yā ndúú^{cū} tíinūⁿ. Ní policías ndúú^{cū} ta'á yā ch'eⁿ'e yā naaⁿ Jesús. Ní ca'n'a yā: Caa'n'man dí ¿du'ū ch'eⁿ'e díi?

Pedro miiⁿ ní nga'n'ā sa chí nguée n'diichi sá Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pedro miiⁿ ní canee sa chuva'aj cuaaⁿ ndiyyā. Ní ndaā 'áámá n'daataá chí díiⁿ mandado yeⁿ'ē chiiduú ch'εεte ca nanáán Pedro miiⁿ. ⁶⁷ Ní n'diichi tá chí in'taavi cuutú sa na ya'n'ā. Ní cānee tá'n'ā miiⁿ ní ch'iinu tá Pedro. Tuu'mi ní ca'n'a tá: Díi ntú^ū di canee dí ndúú^{cū} Jesús yeⁿ'e yāāⁿ Nazaret.

⁶⁸ Naati Pedro miiⁿ cheeⁿdiitū sa, ní ca'n'ā sa: 'Úú ní nguée in'diichí 'iiⁿ'yāⁿ, ndíi nguée deenú chí nga'n'ā di. Ní ca'n'dáa sa cuaaⁿ chuva'āi naachi indaa yā. Tuu'mi ní 'caí tusá'n'ā. ⁶⁹ Tá'n'ā chí idiiⁿ mandado miiⁿ ch'íinú ntú^ū ta sá'n'ā, ní ca'n'a tá chí tá 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā miiⁿ: Sá'n'a 'cū^ū 'áámá ch'éé sa'n'ā chí cachiica ndúú^{cū} Jesús.

⁷⁰ Naati Pedro miiⁿ ní nnguεεcunée sa cheeⁿdíitu sa. Cuayiivi miiⁿ ní

'ii'nyāⁿ chi snée yā miiⁿ ní ca'n'a ntúuⁿ yā Pedro: Cuaacu chí dii ní dáámá chi cachiica di ndúúcu Jesús tí dii ní ye'n'ē yá'n'āa Galilea, ní nduudu ye'n'ē di tan'dúúca 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ.

⁷¹ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní 'caa'va sa, ní cuncáa ca'n'ā sa. Ní 'cái sa “por Ndyuūs”: Nguéé n'diichi 'ii'nyāⁿ 'cūu.

⁷² Tuu'mi ní túsana miiⁿ 'cai ntúuⁿ tí ndii 'úúvi cuuvi. Ní Pedro miiⁿ ní n'gaācu sa chí Jesús ca'n'a yā chí yā sa'n'ā: 'Naa' chí 'āa cuéé 'cuai túsana' 'uúvī cuuvi, 'āa 'íínú cuuvi chee'ndiitu di chí nga'n'a di chí nguéé n'diichi di 'úú. Taachi nadicádínuuⁿ sa chuū, ní cheēcū sa.

15

Jesús nanáa' Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Taachí chidεεve, chiiduú n'geεté ní nduuvi daamá yā ndúúcu 'ii'nyāⁿ ndiicūu chí nga'n'a ntiinyuⁿ ye'n'e yaācū, ndúúcu maestros ye'n'e ley, ndúúcu nducyaaca 'ii'nyāⁿ n'geεte. Ní ndeē chiichí yā Jesús ní candée yā 'ii'nyāⁿ nanáa' gobernador Pilato. ² Tuu'mi ní Pilato miiⁿ intiinguuneeⁿ yā Jesús: ¿'Áá díí Rey ye'n'e 'ii'nyāⁿ Israel s'eeⁿ chí judíos? Ní Jesús nan'guεεcúta'n'a yā: N'dii nga'n'a cuaacú ní ti 'tíicā. ³ Chiiduú n'geεte ní neené n'dee náán chí nga'n'á yā contra ye'n'e Jesús naati Jesús nguéé nan'guεεcúta'n'a yā ye'n'ē mar 'áámá. ⁴ Tuu'mi ní Pilato miiⁿ ní nan'guεεcunee yā ntiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá nguéé de'ē veε nán'guεεcúta'n'á ní? 'Cuin'díichí ní ye'n'ē tanducun'ē chí nguéé n'daacā nga'n'á yā ye'n'e ní.

⁵ Naati Jesús miiⁿ ní nguéé de'ē veε nan'guεεcúta'n'á yā. Chí'ín chí Pilato miiⁿ che'n'e yíinú yā ní nguéé déénu yā de'ē nadicádínuuⁿ yā.

Pilato ca'n'a yā chí 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ candée yā Jesús chí 'caa'n'úuⁿ yā 'ii'nyāⁿ

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶ Canée 'áámá costumbre ye'n'e 'ii'nyāⁿ Israel s'eeⁿ chí n'dεεchi yā 'áámá sa'n'ā chí canuuⁿ vácūu nguuvi 'viicú ye'n'e pascua. 'Áámá sa'n'ā chí preso sa chí 'ii'nyāⁿ Israel ne'n'e yā, 'tíicā canee chí dii'ín Pilato miiⁿ. ⁷ Ní canuuⁿ 'áámá sa'n'ā vácūu chí nguuvi Barrabás ndúúcu ta n'duuvi sa'n'ā chí 'nii'nyuⁿ sa 'ii'nyāⁿ taachi 'āa dii'ín caandá yā contra gobierno miiⁿ. ⁸ Ní 'ii'nyāⁿ Israel s'eeⁿ ní ndaa yā nanáa' Pilato miiⁿ, ní chiica yā chí Pilato ní dii'ín yā tan'dúúca costumbre ye'n'e yā. ⁹ Ní Pilato miiⁿ nan'guεεcúta'n'a yā: ¿'Áá ne'n'e ní chí n'dεεchí Rey ye'n'ē 'ii'nyāⁿ Israel?

¹⁰ Tí Pilato miiⁿ deenu yā chí chiiduú n'geεte nca'á yā Jesús miiⁿ cáávā vaadī n'gueéé. ¹¹ Naati chiiduú n'geεte chinuú yā 'ii'nyāⁿ ye'n'e yāán Jerusalén chí caaca yā Barrabás tí n'dáacā chí n'dεεchii yā sa'n'ā chí nguuvi Barrabás. ¹² Tuu'mi ní Pilato miiⁿ intiinguuneeⁿ yā: ¿De'ē ne'n'e ní chí dii'ín ndúúcu 'ii'nyāⁿ chí ndís'tií nga'n'a ní Rey ye'n'e 'ii'nyāⁿ Israel?

¹³ 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ nan'guεεcúta'n'a yā ní 'cai yiicú yā: Cu'nee'nga'á ní 'ii'nyāⁿ.

¹⁴ Pilato miiⁿ ní ca'n'a yā chí yā 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē chí nguéé n'daacā ndi'ín sá'n'a 'cūu? Naati 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní nan'guεεcúnée yā 'cai yā: Cu'nee'nga'á ní 'ii'nyāⁿ.

¹⁵ Tuu'mi ní Pilato miiⁿ chí nguéé ne'n'e yā chí nduuvi táa'n 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ye'n'ē yā, n'dεεchii sá Barrabás miiⁿ. Cuayiivi ní ca'n'a ntiinyuⁿ sa chí 'cuen'ē yā Jesús miiⁿ. Ch'íinu ch'en'ē yā Jesús miiⁿ ní nca'a sa Jesús miiⁿ 'ii'nyāⁿ chí cu'néé'nga'á yā.

¹⁶ Tuu'mi ní soldados romanos candée sa Jesús vaacuyāāⁿ na

cuarto ye^{'e} palacio miiⁿ chi ngu-
uvi Pretorio, ní yaa^{'vi} yā taná^{'n}ā
soldados ní nduuvidaamā yā miiⁿ.
17 Ní s'nuúⁿ yā catecai morado
cuá^{'aa} Jesús miiⁿ. Ní s'nuúⁿ yā
tiiⁿ Jesús miiⁿ 'áámá corona chi
ndeenyú ndúú^{cū} yaaⁿ. 18 Tuu^{'mi}
ní tucá^{'a} yā 'cai yā: Cunduuchi ní
n'dií, Rey ye^{'e} 'ii^{'yā}n Israel.

19 Ní ch'e^{'é} yā tíⁿ yā ndúú^{cū}
'áámá taaⁿ nduu. Ní ca^{'a} nee dáⁱn
yā Jesús ní nchiintii^{'yā} yā naná^{'n}ā yā,
ní diíⁿ yā honrar 'ii^{'yā}n. 20 Ch'iinu
ch'iinyu^{'né}eⁿ yā ye^{'e} Jesús 'tíca,
ndiví yā catecai chi morada ní
'nuuⁿ 'nuúⁿ ntúuⁿ yā catecai maáⁿ
yā. Cuayivi tun'dáa yā Jesús ní
s'nee^{'nga'}á yā 'ii^{'yā}n.

S'né^{'nga'}á yā Jesús

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn.
19.17-27)

21 'Áámá sa^{'n}ā ye^{'e} yán^{'aa} Cirene
chi nguuvi sa Simón, chí chiidá Ale-
jandro ndúú^{cū} Rufo, ndáa sa che^{'e}
sa cuεεti. Taachí cho'o sa cyúúⁿi
miiⁿ, soldados a fuerza di'cuí^{tu} yā
sa^{'n}ā chi candεε sa cruz ye^{'e} Jesús
miiⁿ.

22 Ní candεε yā Jesús 'áámá lado
ye^{'e} yáⁿ Jerusalén na lugar chi
nguuví Gólgota chí ne^{'e} caa^{'ma}n
nduudu ye^{'e} yú, Lugar ní 'iini
Nga'ai Tiiⁿ. 23 Ní ca^{'a} yā chí chí'i
Jesús vino chí stan^{'a} yā ndúú^{cū}
yaátā yaáa chí nguuví mirra, naati
Jesús nguéé chí'i yā. 24 Tuu^{'mi} ní
chi'nee^{'nga'}á yā Jesús. Ní solda-
dos ní tun'dáa yā suertes ye^{'é} yā
ndúú^{cū} na catecai Jesús miiⁿ, ní
n'diichí yā cheε chí candεε 'aama
'aama yā.

25 N'gεεcú nuuⁿ ye^{'e} ngeεtiyaaⁿ
miiⁿ taachí s'nee^{'nga'}á yā 'ii^{'yā}n.
26 Ni s'né^{'n} yā 'áámá letrero na
tíiⁿ cruz ye^{'e} Jesús miiⁿ. Ní letra
chí cánéé nguúⁿ na tabla miiⁿ ní
nga^{'n}ā ye^{'e} nuú^{'ndi} ye^{'e} yā. Ní
cánéé nguúⁿ chu: Rey ye^{'e} 'ii^{'yā}n
ye^{'e} ndaata Israel. 27 Dáámá
ndúú^{cū} Jesús s'nee^{'nga'}á yā 'uú^{'vi}

sá^{'n}ā chí duucu. 'Áámá ní lado tá
cuaacú yā táámá ní lado ta 'cueé yā.
28 'Tíca ní chí cuaacu naachi cánéé
nguúⁿ na libro ye^{'é} Ndyuús 'tíca:
Chídídúúché yā ndúú^{cū} 'ii^{'yā}n chí
véé nuu^{'ndi} ye^{'e} yā.

29 'Ii^{'yā}n chí ngo'ó yā naná^{'n}
cruz miiⁿ cunncaá nga^{'n}a yā ye^{'e}
Jesús. Idi'nú^{'u} yā tiiⁿ yā ní cun-
ncáa n'dai cheendi yā ní nga^{'n}a
yā: Díí chí ndiituú^{'vi} di yaacú ní
nadacueéⁿ di cheeti 'imū nguuvi,
30 nadanguá^{'n}ai maáⁿ di. Díí ní
nch'eeⁿ di na cruz.

31 'Tiicá ntúuⁿ chiiduú n'gεεte
ndúú^{cū} maestros ye^{'e} ley duuch-
inéⁿ yā Jesús. Ní nga^{'n}a yā nguaaⁿ
maáⁿ yā: 'Ii^{'yā}n miiⁿ nadinguá^{'n}ai
yā táámá 'ii^{'yā}n naati maaⁿ ní
nguée ngíi nadinguá^{'n}ai yā maáⁿ
yā 'ii^{'yā}n. 32 Ndúú^{ti} chí 'ii^{'yā}n
miiⁿ chí Cristo miiⁿ snaa^{'n} yú 'ii^{'yā}n
nch'éeⁿ yā na cruz maaⁿ. Tuu^{'mi}
ní cu'téenu yú. Ní ndíí 'ii^{'yā}n chí
ca'nee^{'nga'}á yā daama ndúú^{cū}
Jesús miiⁿ ní cunncaá nga^{'n}a yā
ye^{'e} yā.

Jesús ch'ii yā

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn.
19.28-30)

33 Taachí chii man^{'a} nguuvi miiⁿ
chí maá^{'n} núú^{'má}n í^{'n}yee^{'ndi} ndii ná
n'gεεcu 'iínú chíinū. 34 'Áa táanduú
n'gεεcu 'iinu Jesús miiⁿ ní 'cai yi-
icú yā: Eloí, Eloí, ¿lama sabactani?
(chí ne^{'e} caa^{'ma}n nduudu ye^{'e}
yú: N'dií Ndyuús ye^{'é}, n'dií Ndyuús
ye^{'é}, ¿de'ε cuuvi chí s'neé ní maaⁿ
'úú dámaá^{'n}?)

35 N'dúú^{'vi} 'ii^{'yā}n chí snee yā
miiⁿ ní ch'iindiveéⁿ yā ní ca^{'n}a yā:
'Caandiveéⁿ ní, n'gai yā ye^{'e} pro-
feta Elías miiⁿ.

36 Ní ndaá 'áámá soldado ngeenu
yā ní taachi chíitu 'áámá esponja
ye^{'e} vinagre s'né^{'n} yā esponja miiⁿ
na 'áámá ndúú ní ca^{'a} yā chí chí'i
Jesús. Ní ca^{'n}a yā: 'Áa canee rá
yā. N'diichi yú nduuti chí 'áá chíi
profeta Elías miiⁿ ní nádich'eéⁿ sa
'ii^{'yā}n.

37 Tuu'mi ní Jesús 'cai yiicú yā ní ch'ií. 38 Ní cortinas ye'e yaacū templo chí 'uuvi taān, steēn naavtá'nā ndíí cuáá'n 'nii'nú'n ndíí cuáá'n ndiyā. 39 Ní 'áámá sa'nā romano chí nga'n'a ntii'nyu'n ye'e cien soldados chééndii sa nanáá'n Jesús mii'n. Taachí n'diichí sa ní ch'iindiveēn sa taacá 'cai Jesús ní taacá ch'ií yā, soldado mii'n ní ca'n'a sa: Cuaacu ní'nyu'n chí sá'n'a 'cūū ní Dáiyá Dendyuūs sa'nā.

40 Snée ntūū'n n'duuvu n'daataá n'giinu ya'n'ai tá. Ní ndúúcu n'daata s'ée'n míi'n canee ta María ye'n'e yáān Magdala, ndúúcu tá María chí cheecuú José ndúúcu Jacobo chí nguuvu Menor, ndúúcu n'daataá chí nguuvu Salomé. 41 N'daata s'ée'n ní can'dáa yā Jesús mii'n ní dichí'v'e yā Jesús taachí cachiicá yā yá'nā Galilea. Ní neené 'yaa'n ca n'daataá snée yā mii'n, n'daataá chí nga'n'a yā daama ndúúcu Jesús mii'n na yáān Jerusalén.

Ch'iichí yā cuerpo ye'n'e Jesús mii'n

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Taachí chiinū nguuvu mii'n chí viernes chí ch'iindiyaá'n yā cáávā 'viicu pascua mii'n nguuvu chí cuuvi deεvε nguuvu chí ntaavi'tuunúú'n yā 'ii'n'yā'n, 43 ndaā José ye'n'e yáān Arimatea. Sa'nā mii'n ní sa'n'a ch'εεε ye'n'e Junta Ch'εεε ye'n'e 'ii'n'yā'n Israel. Ní cunee ngiinu sa nguuvu chí Ndyuūs ndaa yā ní nga'n'a ntii'nyu'n yā. Ní ndúúcu valor ndaā sa nanáá'n gobernador Pilato mii'n. Ní ca'n'a sa Pilato mii'n chí nca'a yā cuerpo ye'n'e Jesús. 44 Pilato mii'n ní cue'n'e yiinú yā chí 'āā ch'ií Jesús mii'n ní yaa'vi yā sa'nā chí nga'n'a ntii'nyu'n ye'n'e soldados chí cuchii sa nanáa'n yā. Taachí ndaa sa ní 'iicu tiinguunee'n yā sa'nā: ¿'Áá cuaacu chí ch'ií Jesús? 45 Taachí soldado centurión mii'n nga'n'a sa chí cuaacu, tuu'mi ní Pilato mii'n ca'a yā orden chí ca'a sa cuerpo ye'n'e Jesús mii'n José mii'n. 46 Cuayii

ní José cáí sa 'áámá sávana chí fina ní nadichee'n sa cuerpo mii'n ní sta'a sa ní ch'εεcū sa cuerpo mii'n ná sávana mii'n. Ch'iinu maa'n ní s'nuū'n sa cheeti 'áámá yáinyā'n ní níi'nuú'n canee 'áámá tuūu ch'εεté. Ní s'nuú'n yā tuūu ch'εεε cheendi yáinyā'n mii'n. 47 Tá María Magdarena ndúúcu María chí cheecuú José cue'n'é yā ní n'diichí yā naachí ch'εεchi Jesús mii'n.

16

Jesús nduuchi yā ye'n'e nguuaa'n tiná'nā

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Taachí chó'ōo sábadu, nguuvu chí ntaavi'tuunúú'n yā, María ye'n'e yáān Magdala, ndúúcu María chí cheecuú Jacobo, ndúúcu n'daata chí Salomé cai yā perfumes chí cueendái yā vmnáá'n ye'n'e cuerpo ye'n'e Jesús mii'n ní cue'n'e yā. 2 Neené tyaa'n ye'n'e nguuvu vmnáá'n vmaaa'n ye'n'e ndεεε chí domingo taachí can'dáa 'yá'nā n'daata s'ee'n ndaá yā na yáinyā'n mii'n. 3 Ní ngā'n'a yā nguáá'n maá'n yā: ¿Du'ū ndiví tuūu ye'n'e yú taachí ndaā yú cheendi yáinyā'n?

4 Taachí ndaa yā, tuu'mi ní n'diichí yā chí tuūu ch'εεté n'dai mii'n 'āā ntéé canéé na lugar ye'n'e. 5 Ní taachí ndaa yā cheeti yáinyā'n, mii'n n'diichí yā 'áámá sa'nā 'díi'n vεε sa lado tá cuaacū ní canúú'n sá catecai ch'éen'yu sa ní caεε. Ní n'daata s'ee'n díi'yā yā chí. 6 Sá'nā mii'n ní ca'nā sa: Nguéé díi'yā nī cuuvi. Ndís'tií ní in'nuú'n nī cuerpo ye'n'e Jesús ye'n'e yáān Nazaret, 'ii'n'yā'n chí ii'n'yā'n s'ee'n ca'néé'nga'a yā. Náátí 'ii'n'yā'n mii'n ní 'āā ndúúchí yā ye'n'e nguuaa'n tiná'nā ní nguéε yā 'muu'n. Cuin'diichí nī naachí canuú'n yā. 7 Ndís'tií cuina'ná nī ní cuuvi nī discípulos ye'n'e yā, ndúúcu Pedro, chí Jesús mii'n ní ca'nā yā vmnáá'n ndís'tií na yá'nā Galilea. Míi'n snaá'n nī 'ii'n'yā'n tan'dúúca chí

Jesús ca'n'a yā chii yā ndís'tiī ndúúcu taná'n'a 'ii'n'yā'n.

⁸ N'daata s'ee'n ní cuna'n'á yā ngeenu yā ye'n'e na yáinyā'n, ti neené cue'n'e yiinú yā ní yiinduuví yā. Nguéé dε'ε vεε ca'n'á yā chii yā mar 'áámá 'ii'n'yā'n, ti 'va'á yā.

Jesús che'enaán yā ye'n'e ta María Magdalena

(Jn. 20.11-18)

⁹ Taachí Jesús nduuchi yā chidεενε nguuvi domingo chi ngu-uvi vmnáán vmnáan ye'n'e ndεētē mii'n, vmnáán vmnáan che'enaán yā nanáán María Magdalena, n'daataa chí nn'divií yā ndεēchē espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n ye'n'e ta. ¹⁰ Tá'n'á mii'n ní ca'n'a tá ní chii tá 'ii'n'yā'n chí chiicá yā ndúúcu Jesús mii'n. Ní ngeεcú 'ii'n'yā'n s'ee'n chí neené ndaachí yiinu yā. ¹¹ Ní taachí 'ii'n'yā'n s'ee'n ch'iindiveé'n yā chí Jesús mii'n nduuchi yā ye'n'e nguuaan tiná'n'a ní chí tá'n'á mii'n n'diichi tá Jesús, nguéé s'teenú yā.

Jesús che'enaán yā ye'n'e 'uūvi discípulos yē'n'e yā

(Lc. 24.13-35)

¹² Cho'ōo chúū, ní Jesús che'enaán yā ye'n'e 'uūvi 'ii'n'yā'n chí cue'n'é yā na yúúni. Ní Jesús dii'n yā tan'dúúcā chí nguεε déénu yā ye'n'e chí chó'ōo. ¹³ Ní cuayivi 'ii'n'yā'n s'ee'n ní cuna'n'á yā ní ca'n'a yā chii yā taná'n'a discípulos. "Tiicá ntúū'n discípulos ní nguéé s'teenú yā.

Jesús idichó'o yā 'ii'n'yā'n apóstoles ye'n'e yā

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Chī ch'iinū nguuvi domingo mii'n, ní Jesús che'enaán yā ye'n'e ndu'ū ndiicháámá discípulos yē'n'e yā, taachi 'ii'n'yā'n s'ee'n vεēté yā na mesa. Ní Jesús tuūvi iinú yā ndúúcu yā ti discípulos nguéé s'teenú yā ní chεεchi staava ye'n'é yā ti discípulos nguéé s'teenú yā 'ii'n'yā'n chí ngan'a

yā chí n'diichi yā Jesús chí 'āā nduuchi yā ye'n'e nguuaan tiná'n'a. ¹⁵ Ní ca'n'a yā chii yā discípulos: Cue'n'e ní núú'má'n naciún ye'n'e í'n'yee'di ní caa'n'má'n ní ndúúdu cuaacu ye'n'e chí nangua'n'ai yā nanáán nducyaaca 'ii'n'yā'n. ¹⁶ 'Ii'n'yā'n chí i'teenú yā ní ngeédínuú'n'ni yā, ní nangua'n'ai yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yā. Naati 'ii'n'yā'n chí nguéé i'téenu yā cuuvi yā condenado. ¹⁷ Níicú señales ye'n'e poder mii'n canéé ndúúcu 'ii'n'yā'n chí i'téenu yā 'úú. Ndúúcu chí duūchí tun'daá yā espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūu'n ye'n'e 'ii'n'yā'n ní cuuvi ca'n'á yā táámá davaacu chí ngai. ¹⁸ Ní nduuti chí cuta'á yā ndúúcu ta'a yā 'áámá cúú ní nguéé dε'ε daño dii'n ti ndúúcu yā. Ní nduuti chí cu'ú yā dε'ε chí veneno mii'n nguéé dii'n daño 'ii'n'yā'n. Ní cun'duú yā ta'a yā vmnáan ye'n'e 'ii'n'yā'n chí ngítā ní 'ii'n'yā'n s'ee'n ní nduūvā yē'n'e yā.

Jesús cundáa yā va'ai chεeti ngu-uvi

(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Ch'iinú ca'n'a Señor Jesús ndúúdu 'cūū ndúúcu discípulos yē'n'e yā ní cundáa yā na va'ai chεeti nguuvi. Ní ch'iindí yā lado ye'n'e honor ye'n'é Ndyuūs. ²⁰ Discípulos ní cue'n'e yā, ní ca'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'e chí nangua'n'ai yā ndu'ū cuaan. Maa'n Señor Jesucristo ngiinnee yā discípulos 'íicú canee n'daācā ndúúdu ye'n'e yā cáāvā señales ndúúcu vaadi n'giinu chí dii'n yā. "Tiicā chii.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGUŪⁿ APÓSTOL LUCAS

*Yeⁿ'e cáávā chí idingúúⁿ yā carta
'cūū*

¹ Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ s'uuúⁿ neⁿ'é yā idingúúⁿ yā dendú'ū chí chíi, chíiⁿ chí s'uuúⁿ deenu yú chí nduudu cuaacu. ² Tíicā tan'dúúicā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā tanducuéⁿ'ē ndíi taachí chí nga'ā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chí'cueeⁿ yā s'uuúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ candéé yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á yā nduudu miiⁿ. ³ Úú, Lucas, idinguúⁿ yeⁿ'é díi Teófilo cáávā chí deenú chí díi ní n'dai dí. Tíicā ntúūⁿ 'úú ní nadicádiinúúⁿ chí idinguúⁿ yeⁿ'é dí tanducuéⁿ'ē chí chíi. Diiⁿncā n'diichí tanducuéⁿ'ē ndúúicū cuidado ndíi taachí nga'ā. ⁴ T'úúicā idinguúⁿ ní tuumicádiinuuⁿ dí chεε chí nduudu cuaacu yeⁿ'é dendú'ū chí 'iiⁿ'yāⁿ chí'cuéé yā díi.

*Yeⁿ'e chí ángel yaaⁿ'vi yā chí
ch'iindiyāⁿ Juan*

⁵ Tiempo miiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ Herodes miiⁿ chí chíi yā rey yeⁿ'e yāⁿ'āa Judea, canéé 'áámá chiiduú chí nguuví yā Zacarías. Chiiduú miiⁿ ní yeⁿ'e grupo yeⁿ'e Abías. Ní n'daataá yeⁿ'e Zacarías ní nguuvi tá Elisabet. Ní Elisabet miiⁿ ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Aarón. ⁶ Ndúú 'uuví yā ní n'dai taaví yā nanááⁿ Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé de'ē vεε díiⁿ yā chí nguéé n'daacā ndúúicū 'iiⁿ'yāⁿ caati s'neeⁿ veéⁿ yā nducuéⁿ'ē nduudu chí ngaⁿ'a 'iivú Ndyuūs. ⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé daiyá yā, ti Elisabet miiⁿ nguéé taaví yā daiyá yā. Ní nduu 'uuví yā ní 'āa ndiicú yā.

⁸ 'Áámá nguuvi, taachi tuneen turno yeⁿ'e grupo yeⁿ'e Zacarías chí díiⁿ ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e chiiduú chí dichí'vε yā na yáacū templo

yeⁿ'é Ndyuūs, 'tíicā díiⁿ Zacarías ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e chiiduú nanááⁿ Ndyuūs. ⁹ Ní tan'dúúicā costumbre yeⁿ'e chiiduú s'eeⁿ, tuneen Zacarías miiⁿ chí cunndaa yā na yáacū templo yeⁿ'e Ndyuūs ní 'neeⁿ yaⁿ'a yā incienso. ¹⁰ Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ snéé yā cuaaⁿ chuva'āi yáacū templo ní ngaⁿ'angua'á yā neⁿ'e chí ngiichi incienso chεeti yaacū templo. ¹¹ Zacarías miiⁿ canee yā na yaacū. Ní che'enaāⁿ yeⁿ'e Zacarías miiⁿ 'áámá ángel chí Ndyuūs dichó'o yā. Ní ángel míiⁿ chééndii yā lado tá cuaacu yeⁿ'é náatai naachi n'giichi incienso miiⁿ. ¹² Ní taachi Zacarías miiⁿ n'diichí yā ángel miiⁿ 'āā ntéé deenú yā de'ē chí díiⁿ yā ní díi'ya taaví yā chíi. ¹³ Naati ángel miiⁿ ní caⁿ'a yā: N'dií Zacarías, nguéé 'va'á nī, ti Ndyuūs ní ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'angua'á nī. Ní 'cuūndiyāⁿ 'áámá daiya n'daataá yeⁿ'é nī Elisabet miiⁿ, ní cuⁿ'eeⁿ nī nguuvi sa Juan. ¹⁴ Ní cuuvi yeenu taaví nī cáávā saⁿ'ā 'líiⁿ. Ní 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi yeenu yā cáávā chí 'cuūndiyāⁿ dacua'ā miiⁿ. ¹⁵ Caati daiyá nī miiⁿ ní cuuvi ch'εεte sa nanááⁿ Ndyuūs. Nguéé cu'u sa vino ndíi nguéé ndúú cu'u sa de'ē vεε chí cuuvi cuū'vī sa. 'Āā canee sa ndúúicū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndíi taachi 'āā cuéé 'cuūndiyāⁿ sa. ¹⁶ Saⁿ'ā miiⁿ ní díiⁿ sa chí 'yaaⁿ taavi ca daiyā 'iiⁿ'yāⁿ Israel nguεεcunee yā ní i'téenu yā Ndyuūs yeⁿ'e yú. ¹⁷ Daiyá nī, Juan 'cūū, ní caⁿ'a sa vmaⁿ'ā yeⁿ'é Señor Jesucristo. Ní canee sa ndúúicū espíritu ndúúicū poder tan'dúúicā chí canee profeta Elías ndii cuááⁿ vmaⁿ'ā. Saⁿ'ā miiⁿ ní díiⁿ sa chí 'cuεetinéé n'daacā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'gεεte ndúúicū daiya yā. Níicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā tan'dúúicā Ndyuūs neⁿ'é yā chí cu'téenu yā, ní tan'dúúicā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai i'téenu yā. Ní 'tíicā caⁿ'a sa díiⁿ sa chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuεetinéé yaáⁿ yā chí cuuvi cu'téenu yā Señor Jesús

taachi ndaa yā.

¹⁸ Tuu'mi ní Zacarías miiⁿ ní tiinguunéⁿ yā ángel miiⁿ: ¿Táácā cu'teenú chí ngaⁿa ní? caati 'úú ní 'āā ndiicúú 'úú, 'tiicá ntúūⁿ n'daataa yeⁿé.

¹⁹ Angel miiⁿ n'guεεcútāⁿa yā ní caⁿ'á yā: 'Úú ángel chí nguuví Gabriel chí caneé chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ nanááⁿ Ndyuūs. Dendyuūs dichó'o yā 'úú. Ní 'úú yaa'ví n'dií ní cuuví nduudu n'dái 'cūú n'dií. ²⁰ Maaⁿ ní cuuví 'dii'mi ní ní 'āā ntéé cuuví caaⁿ'máⁿ ní ndií chó'oo chíú taachi cunuuⁿ ca'ā tiempo yeⁿ'ē, ti nguéé chí'teenú ní nduudu yeⁿ'é taachi ngaⁿ'á chí chíú chí cuuvi.

²¹ Neⁿ'e chí chíú chíú, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí snéé yā chuva'ai yáacū templo chí snéé ngiinu yā Zacarías miiⁿ cueⁿ'e yíinú yā chí Zacarías miiⁿ ní chí'naáⁿ yā chεeti yaacū templo yeⁿ'é Ndyuūs. ²² Taachi Zacarías miiⁿ ní nan'dáa yā chεeti yaacū 'āā ntéé ngii ngaⁿ'a yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tuumicadiínuuⁿ yā chí véé 'áámá visión chí n'diichí Zacarías miiⁿ taachí canéé yā chεeti yaacū templo. Zacarías miiⁿ díta'á yā dε'ē chí neⁿ'e caaⁿ'máⁿ yā ti chíú 'dii'mi yā.

²³ Taachí chí'iiⁿū turno chí 'áámá ndεεte yeⁿ'e servicio chí diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chεeti yaacū templo Zacarías miiⁿ ní cunaⁿ'á yā na vaacu yā. ²⁴ Cho'ō tiempo 'cūú ní n'daataa yeⁿ'é yā chí Elisabet miiⁿ ní chí'indi dácua'a yeⁿ'é yā ní 'áámá canúⁿ' ta na vaacu ta nyuⁿ'u 'iiyū. Ní neené nacadiínuuⁿ ta. Ní ngaⁿ'a ta maaⁿ ta: ²⁵ Chíú chí Señor Ndyuūs miiⁿ ní diiⁿ yā nduucú na nguuví 'cūú ní diiⁿ yā chí 'āā ntéé 'cuinaáⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

Angel caⁿ'á yā chí 'cuundiyaāⁿ Jesús

²⁶ Cuayiivi chí chí'ínú jaaⁿ 'iiyū chí Elisabet miiⁿ chí'indi dácua'a yeⁿ'e tá ní Ndyuūs dichó'ó yā ángel Gabriel taama vmnéⁿ'ē. Ní cueⁿ'é yā na 'áámá yāāⁿ chí nguuví

Nazaret chí yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea. ²⁷ Ndyuūs dichó'ó yā ángel Gabriel miiⁿ nanááⁿ 'áámá n'daataa chí cuinú chí nguuví tá María. María miiⁿ ní caⁿ'á yā chí 'caandavaacú yā ndúúⁿcū 'aama saⁿ'ā chí nguuví José. Saⁿ'á 'cuú ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e rey David chí ndií tiempo chí 'āā chó'oo. ²⁸ Angel miiⁿ ní sndaⁿ yā naachi canéé María ní caⁿ'a yā: N'dií, María, yeenú taavi ní chí Ndyuūs neⁿ'e taavi yā n'dií. Señor Ndyuūs caneé yā ndúúⁿcū n'dií. Ndyuūs di'viicu cá yā n'dií nguaaⁿ nducyaaca n'daataa yeⁿ'ē in'yeeⁿdí 'cūú.

²⁹ Taachi María miiⁿ chí'indiveéⁿ yā chíú, cueⁿ'ē yíinú yā ní chistaⁿ'a vaadí cadínuuⁿ yeⁿ'é yā yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e ángel miiⁿ. Ní nadicadiínuuⁿ yā: ¿Dé'ē neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudú 'cūú? ³⁰ Tuu'mi ángel miiⁿ ní caⁿ'a yā: N'dií, María, nguéé 'va'a ní, ti véé taavi favor yeⁿ'é ní nanááⁿ Ndyuūs, ti Ndyuūs dineⁿ'é yā n'dií. ³¹ Ní cuuvi daiyá ní ní 'cuúndí 'áámá saⁿ'ā daiyá ní, ní cuuvi nguuví yā JESÚS. ³² Daiyá ní cuuvi chí'εεte n'dai yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā chí daiyá ní ní Daiyá Dendyuūs chí chí'εεte taavi ca. Ní Señor Ndyuūs caⁿ'a yā diiⁿ yā chí daiyá ní ní cuuví yā rey lado yeⁿ'e rey David tan'dúúⁿcā nguuví chí 'āā cho'oo. ³³ Ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní naachi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā ní 'áámá cūnee.

³⁴ Tuu'mi ní María caⁿ'á yā chíú yā ángel: ¿Taaca cuuví chíú, ti 'úú ní nguéé isaⁿ'ā yeⁿ'é?

³⁵ Angel miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'á yā: Ndúúⁿcū poder yeⁿ'é Ndyuūs chí canéé na va'ai chεeti nguuví Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní ndaá yā vmnaaⁿ yeⁿ'é n'dií. Ní cu'neéⁿ yā 'daaⁿ'núⁿ yā tan'dúúⁿcā meééⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'é n'dií ní 'iicu cuuvi chó'oo yeⁿ'é ní chí dácua'a líiⁿ chí 'cuundiyaāⁿ miiⁿ 'tiicá cunéé yā yeⁿ'é Ndyuūs ní cuuvi nguuví

yā 'ii'nyāⁿ chí dεενε chí Daiya Dendyuūs 'ii'nyāⁿ. ³⁶ Ní n'diichí nī. Prima ye^{n'e} nī chí nguuví Elisabet miiⁿ, 'cuundii ntúūⁿ 'áamá daiyá yā maaⁿ chí 'āā ndiicú yā. 'Āā jaaⁿ 'iiyu daiyá yā chεεtí yā, n'daataa miiⁿ chí 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ nga^{n'a} yā chí nguεε 'cuūndí daiya yā. ³⁷ 'Tíicā diiⁿ Ndyuūs caati 'iivú Ndyuūs cuuvi diiⁿ yā tanducué^{n'e} chí ne^{n'é} yā diiⁿ yā.

³⁸ Tuu'mi ní María miiⁿ ní ca^{n'a} yā: 'Úú criada chí nga^{n'a} ntiinnyuⁿ 'iivú Ndyuūs ye^{n'é}. Maaⁿ ní Ndyuūs diiⁿ yā nduucú tan'dúucā chí ca^{n'a} yā chí diiⁿ yā. Taachi ch'iinu ca^{n'a} yā chuū, ángel miiⁿ ní cuna^{n'a} yā.

María miiⁿ che^{n'é} yā n'diichi yā Elisabet

³⁹ Nguuvi s'eeⁿ María miiⁿ nūuⁿ cue^{n'é} yā na yúúni ní ndāa yā na yāāⁿ Judá. ⁴⁰ Ní ndāa yā na vaacu Zacarías miiⁿ ní yaaⁿ ví yā Elisabet. ⁴¹ Taachi Elisabet miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu ye^{n'e} María dacuaⁿ 'āā miiⁿ ní nu^{n'u} chεεti Elisabet miiⁿ. Ní Elisabet miiⁿ chiitu Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs tá^{n'a}. ⁴² Ní ca^{n'a} yā ndúucū nduudu díituú: Dε'ē chúucā n'dai n'diī nguaaⁿ nducyaaca n'daataá. Ní n'dai taavi daiyá nī chí 'cuūndi yā. ⁴³ ¿Du'ū 'úú chí ndāa chεεcu Señor Ndyuūs ye^{n'é} chí yaaⁿ ví yā 'úú? ⁴⁴ Ti taachí ch'iindiveéⁿ nduudu ye^{n'e} nī, dacuaⁿ 'ā ye^{n'é} nu^{n'u} chεεtí tan'dúucā chí yeenu taavi ye^{n'é}. ⁴⁵ Dε'ē chúucā n'dai dii chí chí'téenu di caati cúúví cuaacu tan'dúucā chí Señor Ndyuūs ca^{n'a} yā.

⁴⁶ Tuu'mi María ní ca^{n'a} yā:

Alma ye^{n'é} i'teenú taavi Ndyuūs ní dich'εεté Ndyuūs.

⁴⁷ Ní staava ye^{n'é} ní yeenú n'dai chí i'teenú Ndyuūs. Ní Ndyuūs nadinguáⁿ ai yā 'úú ye^{n'e} nuuⁿ ndi ye^{n'é}.

⁴⁸ Ti Ndyuūs n'diichí yā 'úú chí po-bre 'úú ní dichiiⁿ v'é Ndyuūs, ti ndí maaⁿ nducyáácá 'ii'nyāⁿ

caaⁿ maⁿ yā ye^{n'e} 'úú: Dε'ε chúucā n'dai 'úú.

⁴⁹ Ti Ndyuūs chí v'é taavi poder ye^{n'é} yā diiⁿ yā nduucú cosas chí ch'εεte n'dai. Ní Ndyuūs ní dεεv'ē taavi yā.

⁵⁰ Ní Ndyuūs ya'ai 'iinu taavi yā caavā nducyaaca 'ii'nyāⁿ chí i'téenu yā ye^{n'e} yā tiempo chí chó'oo, 'tiicá ntúūⁿ tiempo maaⁿ, ní 'tiicá ntúūⁿ tiempo chí cuchii.

⁵¹ Dendyuūs 'āā diiⁿ yā vaadi n'dai ch'εεte ndúucū poder ye^{n'é} yā, níicú diiⁿ yā ganar ye^{n'e} staava ye^{n'é} 'ii'nyāⁿ chí dich'εεté yā maaⁿ yā.

⁵² Ndyuūs divii yā 'ii'ntyén'e chí nga^{n'a} ntiinnyuⁿ ye^{n'e} trono ye^{n'é} yā, ní dich'εεté yā 'ii'nyāⁿ ndiicúúⁿ.

⁵³ Ndyuūs ca'á yā cosas chí n'dai taavi 'ii'nyāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā ye^{n'e} yā. Ní nguéé diiⁿ yā dε'ē vεε cáávā 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ chí nguéé ne^{n'é} yā chí Ndyuūs nneé yā 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ.

⁵⁴ Ndyuūs chinneé yā s'uuúⁿ chí 'ii'nyāⁿ ye^{n'e} Israel ti dichiiⁿ vε yú 'ii'nyāⁿ. Ní nn'gaacú yā ye^{n'e} s'uuúⁿ ní nduuvi ya'ái taavi yā ye^{n'e} s'uuúⁿ.

⁵⁵ Ndyuūs cue^{n'e} daāⁿ maⁿ idiíⁿ yā tan'dúucā chí ca^{n'a} yā 'ii'nyāⁿ ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} yú, ní ndúucū chiida yú Abraham ndúucū 'ii'nyāⁿ ye^{n'é} yā ndíi cuaaⁿ vmaaaⁿ.

'Túucā nga^{n'a} María miiⁿ.

⁵⁶ Tuu'mi ní María miiⁿ canée yā ndúucū Elisabet tan'dúucā 'iínú 'iiyū. Cuayiiⁿ ní cuna^{n'a} yā na vaacu yā.

Ye^{n'e} chí ch'iindiyaāⁿ Juan chí chεεdínuūⁿ nīⁿ

⁵⁷ Taachí snuū ca'ā 'iiyū ye^{n'e} dacuaⁿ 'ā miiⁿ, Elisabet miiⁿ ch'iindiyaāⁿ 'áamá daiya yā chí sa^{n'a}. ⁵⁸ 'Ii'nyāⁿ na niiⁿ nuúⁿ va'āi ndúucū 'ii'nyāⁿ ye^{n'é} yā yeenú n'dai yā ndúucu yā taachí ch'iindiveéⁿ

yā chi Ndyuūs ní ya'ai taaví yā Elisabet miiⁿ. ⁵⁹ Ch'iinū dacua'ā 'lín nūnniⁿ nguuvi, ní 'iin'yāⁿ ndāa yā na vaacú Elisabet chi diiⁿ yā circuncidar dacua'ā miiⁿ. Níicú 'iin'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā cu'neeⁿ yā chi cuuvi nguuvi sá Zacarías tan'dúúcā chi nguuvi chiida sa Zacarías. ⁶⁰ Naati cheecu sa míiⁿ caⁿ'a yā: Nguéé 'tíicā. Juan cuuvi nguúví sá.

⁶¹ Tuu'mi caⁿ'a 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chíi yā cheecu sá miiⁿ: ¿Dé'ε cáávā? Mar 'áámá 'iin'yāⁿ yeⁿ'e ní nguéé nguuví yā 'tíicā.

⁶² Ndúúcū chi ditá'a yā ntiingu-unéeⁿ yā chiida sa taacā néⁿ'e yā chi cuúví nguúví sá. ⁶³ Zacarías miiⁿ ní 'neeⁿ ta'á yā naachi canee 'áámá caaca ní dingúuⁿ yā chuú: Chí Juan duuchi sa. Tuu'mi ní nducyaaca 'iin'yāⁿ ní cueⁿ'e yiinú yā. ⁶⁴ Caati hora míiⁿ nūuⁿ, Zacarías miiⁿ nacan'dáā nduudu yeⁿ'e yā. Níicú tuu'mi tuca'á yā caⁿ'a yā: Dε'ε chúúcā ch'εεε Dendyuūs. ⁶⁵ Ní nducyáácá 'iin'yāⁿ niiⁿ'nuúⁿ va'ai 'dii'ya taavi cá yā chíi. Ní yeⁿ'e chi ch'ó'ōo, chuū ní caⁿ'a nducyáácá 'iin'yāⁿ na yāāⁿ chí snúūⁿ cuaaⁿ yaⁿ'āi yeⁿ'e chí snéⁿ na yīicú s'eeⁿ yeⁿ'e yán'āa Judea. ⁶⁶ Ní nducyáácá 'iin'yāⁿ chí cadiinuuⁿ yā yeⁿ'e chuū ní nacadiinuuⁿ yā na staava yeⁿ'e yā. Ní caⁿ'a yā 'áámá yā ndúúcū taama yā: ¿Dε'ε cuuvi ndúúcū dacua'a 'lín chí 'tíicā? Caati 'tíicā Dendyuūs miiⁿ ní canéé ndúúcū dacua'ā miiⁿ.

Zacarías caⁿ'a yā yeⁿ'e chi Dendyuūs caⁿ'á yā diiⁿ yā ndúúcū dacua'āa miiⁿ

⁶⁷ Zacarías, chiidāa dacua'āa miiⁿ, chiitúú 'iin'yāⁿ ndúúcū Espiritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní caⁿ'a Zacarías nduudu chí caⁿ'a Ndyuūs chí caaⁿ'máⁿ yā. Ní caⁿ'a yā tan'dúúcā 'áámá profeta chí candεε nduudu yeⁿ'é Ndyuūs:

⁶⁸ Dε'ε chúúcā n'dai Señor Ndyuūs yeⁿ'e 'iin'yāⁿ Israel chí ndāa

yā nanaaⁿ s'uuúⁿ chí nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ, ní yeⁿ'é yā s'uuúⁿ.

⁶⁹ Ní tee yā s'uuúⁿ 'áámá 'iin'yāⁿ chí néénéⁿ veε poder yeⁿ'e yā chí nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ chí 'iin'yāⁿ miiⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e rey David chí dichíí'vε Ndyuūs ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ.

⁷⁰ Ní Ndyuūs diiⁿ yā chí cuaacu tan'dúúcā chí caⁿ'a yā cáávā nduudu yeⁿ'e profetas chí caⁿ'a yā tiempo chí 'āā'naaⁿ n'dai.

⁷¹ Ní caⁿ'a yā chí Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e 'iin'yāⁿ chí taáⁿ yā yeⁿ'e yú. Ní nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nducyáácá 'iin'yāⁿ chí nguéé ngii n'diichí yā s'uuúⁿ.

⁷² Ní neene ya'ai 'iinú Ndyuūs 'iin'yāⁿ yeⁿ'e yú ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ, ní nan'gaacú yā yeⁿ'e chí caⁿ'a yā chí diiⁿ yā chí n'daacā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.

⁷³ Chuū ní compromiso chí Ndyuūs caⁿ'ā cuaacu yā ndúúcū chíida yú Abraham chí tee yā s'uuúⁿ.

⁷⁴ Taachi Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e 'iin'yāⁿ chí nduuvi tááⁿ yā yeⁿ'e yú, diiⁿ yā 'túúcā caati dichíí'vε yú Ndyuūs ní nguéé nduúccū vaadi 'va'a.

⁷⁵ Tanducuéⁿ'é vida yeⁿ'e yú ní dichíí'vε yú Ndyuūs, ní diiⁿ yú tan'dúúcā 'iin'yāⁿ chí dεεε ní n'dai nanááⁿ Ndyuūs.

⁷⁶ Díi, saⁿ'ā 'lín chí daiyá, cūnee chí dúúchí dí profeta yeⁿ'é Ndyuūs chí ch'εεε n'dai chí canéé na va'ai cheeti nguuví caati caⁿ'ā di cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo. Ní 'cuündiyāⁿ di 'iin'yāⁿ s'eeⁿ chí 'cuεetinéⁿ ngiinuu yā taachi ndaa Jesús.

⁷⁷ Ní diiⁿ di chí 'iin'yāⁿ cadiinúúⁿ yā yeⁿ'e chí nguaⁿ'ai yā yeⁿ'e

nuuⁿndi yeⁿe yā ní Ndyuūs nadich'εεcú yā yeⁿe yā.

78 Ní cucáāvā Ndyuūs yeⁿe yú necéne yá'ai 'iínú yā s'uuúⁿ tee yā 'áámá dεεve yeⁿe yā s'uuúⁿ, dεεve chi chiicā yeⁿe va'ai chεeti nguuví.

79 Ní chi dεεve miiⁿ chíi Ndyuūs ní cuuvi dεεvé yā yeⁿe nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na maāiⁿ ndúúⁿcū nuuⁿndi yeⁿe yā. Ní Ndyuūs nacandée yā s'uuúⁿ na yúúni yeⁿe vaadi 'diiⁿ'n.

80 Ní saⁿ'ā 'lín' ní ch'iita sa ní 'āā deenū sa ní ditiínú sa na espíritu yeⁿe sa. Ní taachi 'āā ch'εete sa, saⁿ'ā miiⁿ ní cueⁿe sa cuεeti ní canee sa miiⁿ ndii ndaa tiempo taachi caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs nanáán 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe Israel.

2

*Yeⁿe chi ch'iindiyáaⁿ Jesús
(Mt. 1.18-25)*

1 Nguuvi s'eeⁿ emperador Augusto César caⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā chi 'cuεetinée nguūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe núúⁿ máⁿ yáⁿ'āa naachi caⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā. 2 Ní taachi Cirenio ní gobernador yā yeⁿe yáⁿ'āa Siria, 'āā diⁿ yā chuū chí n'gεetinée nguūⁿ yā. 3 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ snaⁿ'a yā na yāāⁿ naachi ch'iindiyáaⁿ yā ní caⁿ'a yā chí nguúví yā. 4 'Tíicā chíi José miiⁿ ní n'dāa yā na yāāⁿ Nazaret miiⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Galilea ní ndaá yā na yaāⁿ Belén yeⁿe yáⁿ'āa Judea. Yāāⁿ miiⁿ ní duuchi Yāāⁿ yeⁿe David caati José miiⁿ ní na ndaata yeⁿe rey David miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 5 Cueⁿe José miiⁿ ndúúⁿcū María ti chiida tá ndúúⁿcū chεecu tá dīⁿ yā prometer chí 'caandavaacu tá ndúúⁿcū José miiⁿ. María miiⁿ ní véé daiya tá chεeti tá. Miiⁿ ní ndaá yā caⁿ'a yā nguúví yā. 6 Taachi miiⁿ snée yā, snuū caⁿ'a nguuví yeⁿe María miiⁿ chí 'cuundiyaāⁿ daiya yā. 7 Miiⁿ

ch'iindiyáaⁿ saⁿ'a 'lín', daiya tá chí vmnáán vmnāaⁿ, ní chεεcú yā tīnūuⁿ saⁿ'a 'lín', ní sn'diiti yā saⁿ'ā 'lín' miiⁿ naachi snúúⁿ 'iiti. Ní ch'εetinee yā miiⁿ caati nguée ndaacá yā va'āi chí n'dai.

*Angeles ndée yā ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ
ch'iidiⁿ cuidado 'iiti cuūchī*

8 Ná campo yeⁿe yāāⁿ Belén miiⁿ véé 'iiⁿ'yāⁿ chí snée cuidado 'iiti cuūchī. Ní n'gεetí nduuchí yā n'gaaⁿ na cuεeti cucáāvā 'iiti cuūchī miiⁿ. 9 Ní n'gaāⁿ miiⁿ 'áámá ángel chí Señor Ndyuūs dichō'o yā che'enaán yā nanáán 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí snée cuidado 'iiti cuūchī. Ní chí dεεve ch'εete n'dai yeⁿe Ndyuūs chíi ya nanáaⁿ yā ní 'dii'yāⁿ n'dái yā chíi. 10 Angel miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī, nguεε va'á ní ti 'úú nindéé 'áámá nduudu chí n'dai níicú cuuvi yeenu taavi ndís'tiī ndúúⁿcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 11 Tí maaⁿ ní na yāāⁿ yeⁿe David ch'iindiyáaⁿ cáava ndís'tiī 'áámá saⁿ'a 'lín' chí nadanguáⁿ ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā. Saⁿ'ā 'lín' míⁿ ní CRISTO chí Señor chí Ndyuūs dicho'ó yā. 12 Ní deenú ní chí cuaacu ndúúⁿcū señal 'cūū. Ndís'tiī ní nndaaca ní dacua'ā míⁿ ndεecu tīnūu ní candiiti sa na lugar naachi snúúⁿ 'iiti.

13 Hora míⁿ nūuⁿ n'deeé n'dái ángeles yeⁿe va'ai chεeti nguuví che'enaán yā naachi canée ángel miiⁿ. Angeles ní ngaⁿ'a yā chí ch'εete n'dai Ndyuūs miiⁿ. 'Tíicā ngaⁿ'a yā:

14 Ch'εete n'dái Ndyuūs chí canée na va'ai chεeti nguuví. Ní véé vaadi 'diiⁿ'n na yáⁿ'āa nguuaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cunée n'daacā n'dai ti snée yā ndúúⁿcū favor yeⁿe Ndyuūs.

15 Cho'ōo chúū ní ángeles s'eeⁿ cunaⁿ'á yā va'ai chεeti nguuví. Saⁿ'a chí snée cuidado 'iiti cuūchī miiⁿ caⁿ'a sa chíi sa v'i: Cú'u yú maaⁿ na yāāⁿ Belén ní n'diichi yú chuū chí Señor Ndyuūs miiⁿ chíi yā s'uuúⁿ.

16 Maaⁿch'εεté nūuⁿ cueⁿe yā. Ní ndaacá yā María ndúúcu José, ndúúcu saⁿá 'línⁿ dacua'a miiⁿ cándiiti sa na lugar naachi snúuⁿ 'iiti. 17 Ní taachi n'diichí yā saⁿá 'línⁿ míiⁿ, caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ tan'dúúcā ángel caⁿ'a yā chii yā maáⁿ yā yeⁿ'é dacua'a miiⁿ. 18 Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā chuu chí caⁿ'a 'iiⁿyāⁿ chi snéé cuidado 'iiti cuúchí cueⁿ'ē yiinu taaví yā yeⁿ'e chuú. 19 Naati María miiⁿ ní nguain'dai yā nducuéⁿē chuú na staava yeⁿ'e tá. Ní nacadínuuⁿ yā de'ē cuuvi. 20 'Iiⁿyāⁿ chi snéé cuidado 'iiti cuúchí cuínaⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chi ch'εεte n'dai Dendyuūs. Ní s'téenu yā Ndyuūs yeⁿ'e tanducuéⁿē chi ch'iindiveéⁿ yā ní n'diichi yā ti tan'dúúcā chi ángel miiⁿ caⁿ'á yā chii yā 'iiⁿyāⁿ.

Yeⁿ'e saⁿá chi nguuvi Simeón ní yeⁿ'e 'áámá n'daataá chi nguuvi tá Ana

21 Ch'iinu dacua'ā miiⁿ níiⁿniⁿ nguuví ní ndaá nguuví chi díiⁿ yā circuncidar dacua'ā miiⁿ. Ní s'néⁿ yā chi nguuví JESÚS, tan'dúúcā chi caⁿ'a ángel miiⁿ cuáánⁿ vmaaaⁿ ndíi taachi 'āā cuéé sa chεeti María.

22 Taachí snuū ca'a niiⁿniⁿ nguuví chi 'aama n'daataá ní canéé deεve taachi véé dacua'a 'línⁿ yeⁿ'e tá tan'dúúcā chi canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'e Moisés, tuu'mi ní José ndúúcu María candéε yā dacua'ā miiⁿ na yáāⁿ Jerusalén. Candéε yā chi díiⁿ yā presentar dacua'ā miiⁿ nanáánⁿ Señor 'iivú Ndyuūs. 23 'Tíicā caⁿ'a yā díiⁿ yā ti canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'e 'iiví Ndyuūs chi tanducuéⁿē dacua'ā, chi vmaáánⁿ vmaaaⁿ chi 'cuundiyáāⁿ yeⁿ'ē chéécūu chi sánⁿá canéé lado yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tíica chiiⁿ chi díiⁿ yā chuú. 24 Ní cheⁿ'e yā ca'a yā ofrenda yeⁿ'e 'áámá n'daataá chi 'cuundiyáāⁿ daiya tá tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Señor 'iivú Ndyuūs. Ofrenda miiⁿ ní ná

'uūvī 'yaada palomas o na 'uūvī 'yaada pichones.

25 Na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ canee 'aama saⁿá chi nguuví sa Simeón. Sáⁿ'a 'cūū ní nééné n'dai sa ní chíⁿí sá chí i'téenu sa Ndyuūs, ní yeⁿ'é Ndyuūs saⁿá. Canéé Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu sa. Ní canéé ngiinu sa 'áámá 'iiⁿyāⁿ chi nadanguáⁿāi 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. 26 Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chíi yā saⁿ'á 'cūū chí nguéé canéé chí 'cuūvī sa neⁿ'e chí 'āā cuéé n'diichi sá Cristo chí Señor Ndyuūs dichó'ó yā íⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 27 Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canéé ndúúcu Simeón miiⁿ. Ní díiⁿ guiar Simeón miiⁿ. Ní cueⁿ'é yā na yaacū templo taachi José miiⁿ ndúúcu María ndāa yā na yaacū templo ndúúcu saⁿ'a 'línⁿ Jesús miiⁿ. Ní 'íicú cuuvi díiⁿ yā presentar dacua'a miiⁿ nanáánⁿ Ndyuūs tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ. 28 Tuu'mi ní Simeón miiⁿ caⁿ'nuúnⁿ yā Jesús ní caⁿ'a yā chí ch'εεte n'dai Dendyuūs. 'Túúcā caⁿ'a yā:

29 Maaⁿ ní n'diī Señor Ndyuūs, díiⁿ ní chí cuaacu tan'dúúcā chí ngaⁿ'ā nduudu yeⁿ'e ní. Maaⁿ ní díiⁿ ní chí cuuví 'cuūvī nduucú n'dai, 'úú chí dichii'vé n'diī.

30 Caati 'āā n'diichí ndúúcu nduuti-naánⁿ 'iiⁿyāⁿ chí dichó'ó ní chí inadanguáⁿāi nús'uu.

31 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ chíiⁿ chí s'néⁿyaáⁿ ní chí cáávā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e nuuⁿdí yeⁿ'é yā.

32 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ chí deεve ní cuuví deεve yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel. Ní ca'a yā honor 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e ní chí 'iiⁿyāⁿ Israel yā.

33 José ndúúcu María ngeⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e chí Simeón ngaⁿ'a yā yeⁿ'e saⁿ'á 'línⁿ Jesús miiⁿ. 34 Simeón miiⁿ di'viicú yā María ndúúcu José. Ní caⁿ'a yā chii yā chεecu sa María: 'Caandiveéⁿ ní. Saⁿ'á 'línⁿ 'cūū ndāa sa chí neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ na yāⁿ'āa

nguéé i'téenu yā ní 'tiicá ntúūn 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cu'téenu yā. Ní saⁿ'a 'líiⁿ'cūū 'áámá seña tí néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā contra yeⁿ'ē sa. ³⁵ Chuū ní diiⁿ' chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cádiinuuⁿ yā yeⁿ'e ca'áámá cā'aama 'iiⁿ'yāⁿ taacā nadicádiinuuⁿ yā na staava yeⁿ'e yā. Chuū ní tan'dúúccā 'áámá machete 'uūví lados 'caāiⁿ chí cho'oo alma yeⁿ'e n'diī María.

³⁶ Ná yaacū templo 'cūū, miiⁿ ntúūⁿ canee 'áámá n'daataá n'dai chí nguuví Ana. Ní ngaⁿ'a tá dendu'ū chí cuchii. N'daataá miiⁿ ní daiya Fanuel, chí yeⁿ'e ndaataá yeⁿ'e Aser. Ní Ana miiⁿ 'āā neené ndiicúú tá. Ch'iindivaacu tá taachi 'líiⁿ tá ní ndeēchē ndúuyū nūuⁿ cánee tá ndúúccū isaⁿ'ā yeⁿ'e tá. Maaⁿ ní 'āā n'daataá nguá'a tá. ³⁷ 'Āā cuūⁿ ngeēcu cuūⁿ nduuyū chí nduuví tá n'daataá nguá'āa. 'Áámá canee tá na yāacū templo yeⁿ'é Ndyuūs ní canée tá ndíi nguuví ndii n'gaaⁿ ní dichíi'vε tá Ndyuūs. Ní ndii nguεε nga'diinú tá ti dámaāⁿ chí ngaⁿ'ānguá'a tá. ³⁸ Hora miiⁿ nūuⁿ Ana miiⁿ cheⁿ'e tá yaacū templo ní ndee tá nduucú Dendyuūs, 'tíicā ngaⁿ'a ta: N'dii, Ndyuūs teé gracias n'dii cáávā dacua'a 'líiⁿ miiⁿ. Cuayiivi ní caⁿ'a ta chíi tá nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí canéé ngiinu 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí nadinguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel yā yeⁿ'ē saⁿ'ā 'líiⁿ miiⁿ.

José ndúúccū María ndúúccū dacua'a 'líiⁿ nandaá yā na yāāⁿ Nazaret

³⁹ Taachi José ndúúccū María ch'iinu diiⁿ yā nducuéⁿ'ē chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Señor Dendyuūs, tuuⁿ mi ní cueⁿ'e ntuúⁿ yā ndúúccū saⁿ'ā 'líiⁿ na yāāⁿ vaacú yā chí nguuví Nazaret yeⁿ'e yāⁿ'āa Galilea. ⁴⁰ Saⁿ'ā 'líiⁿ Jesús miiⁿ ngiita sa ní ngii ditiinu sa. Néené deenu sa. Ní Ndyuūs di'viicú taavi cá yā saⁿ'ā 'líiⁿ miiⁿ.

Saⁿ'ā 'líiⁿ Jesús cheeti yāacū yeⁿ'e Ndyuūs ndúúccū maestros

⁴¹ Nduuyu nduuyu taachi ndaā tiempo yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua, tuuⁿ mi ní chiida Jesús ndúúccū cheecu sa ngeⁿ'e yā yāāⁿ Jerusalén. ⁴² Ní taachi Jesús chíi yā ndiichúúví nduuyū, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e ntúūⁿ yā na yāāⁿ Jerusalén ndúúccū Jesús miiⁿ tan'dúúccā chí 'āā ngeⁿ'e yā nduuyu nduuyu cáávā 'viicú miiⁿ. ⁴³ Cho'oo 'viicú miiⁿ, ní José ndúúccū María miiⁿ ní cunaⁿ'a yā. Nguéé tumicadiinuuⁿ yā chí saⁿ'ā 'líiⁿ Jesús miiⁿ canee sá na yāāⁿ Jerusalén. ⁴⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nadicadiinuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ ní cunaⁿ'a sa ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ parientes yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ núúⁿ máⁿ nguuví ní chíica yā. Tuuⁿ mi nan'nuúⁿ yā Jesús nguuaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai nduucú yā, ⁴⁵ naati nguéé ndaacá yā saⁿ'ā 'líiⁿ Jesús miiⁿ. Ní nguεεcunée yā snaⁿ'a yā na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ chí n'nuúⁿ yā Jesús miiⁿ.

⁴⁶ Ndíi ch'iinu 'iinū nguuví ní ndaacá yā Jesús na yāacū templo. Vέé sá ndúúccū maestros chí ngi'cuéēⁿ yā ley. Jesús miiⁿ ní í'neeⁿ veeⁿ sa chí ngaⁿ'a yā ní ti-inguuneeⁿ sá maestros yeⁿ'e chí ngaⁿ'a yā. ⁴⁷ Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveēⁿ yā chí ngaⁿ'ā saⁿ'a 'líiⁿ Jesús miiⁿ ngeⁿ'e yíinú yā yeⁿ'e sa chí déenu sa ní nan'guεεcútaⁿ'ā sa chí ítiingúúneeⁿ yā saⁿ'a 'líiⁿ miiⁿ. ⁴⁸ Taachi chíidá sá ndúúccū cheecu sa n'diichí yā Jesús miiⁿ cueⁿ'e yiinú yā yeⁿ'ē sa. Tuuⁿ mi ní cheecu sa ní caⁿ'á yā chíi yā saⁿ'ā 'líiⁿ: Díi, daiyá, ¿dε'ε cuuvi chí 'tíicá diiⁿ di nduucú 'nū? Cuin'díichí dí. Chiida di ndúúccū 'úú ya'āi n'dai staava yeⁿ'é 'nū 'íicú chíicá 'nū in'nuúⁿ 'nū dii.

⁴⁹ Tuuⁿ mi ní nan'guεεcútaⁿ'ā sa yeⁿ'é yā: ¿DÉ'ε vεε? ¿DÉ'ε cúúví chí in'nuúⁿ nī 'úú? ¿'Áá nguéé deenu ndís'tii chí 'úú ní canéé chí cūnéé ndúúccū dendu'ū yeⁿ'e Chiidá?

⁵⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé tuūmicadiinúúⁿ yā nduudu chí caⁿ'a

daiyá yā Jesús miiⁿ chii sá 'iiⁿ'yāⁿ.

⁵¹ Tuu'mi ní cunaⁿ'a Jesús nducú yā na yāⁿ Nazaret miiⁿ ní 'neeⁿ veeⁿ sa yeⁿ'e yā. Chεεcu sa miiⁿ ní nadacadiinúúⁿ yā tanducuéⁿ'ē na staava yeⁿ'e yā. ⁵² Jesús miiⁿ ní n'giita sa ndúúcu n'deeē n'dái vaadī deenu, níícú v'éé favor yeⁿ'ē sa nanááⁿ Ndyuūs ní nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Níícú 'āā ngeénū nduuyu yeⁿ'ē sa.

3

Juan chi ngeédínuūⁿnīⁿ sa ngaⁿ'a sa chi ndaacadaamí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndiyeⁿ'e yā

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ Saⁿ'a chi nguuvī Tiberio César, 'āā ndíitiⁿ'yuⁿ nduūyū chi ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā chi emperador yā. Ní saⁿ'ā chi nguuvī Poncio Pilato, ní gobernador yā yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea. Saⁿ'ā chi nguuvī Herodes ní rey yā yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea. 'Íícú 'diīnū Herodes miiⁿ chi nguuvī Felipe ní rey yā yeⁿ'ē yáⁿ'āa Iturea ndúúcu yáⁿ'āa Trachonite Ní saⁿ'ā chi nguuvī Lisanas ní rey yā yeⁿ'e yáⁿ'āa Abilinia. ² Ní saⁿ'a Anás ndúúcu Caifás, saⁿ'ā s'uuⁿ ní chiiduú n'geete ca yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Tiempo miiⁿ ní Ndyuūs ní ca'á yā 'áámá nduudu n'dai Juan, chí daiya Zacarías. Juan miiⁿ canee sa na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéeⁿ ch'εetinéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. ³ Juan miiⁿ ní cachii ca sa nducuéⁿ'ē yáⁿ'āa chi snéeⁿ niīⁿ'nuúⁿ ná yíícú Jordán. Ní Juan miiⁿ chii sá 'iiⁿ'yāⁿ chí canéeⁿ chí cuēdínuūⁿnīⁿ yā níícú ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā, níícú Ndyuūs nadich'εécú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. ⁴ Chuū ní chíi tan'dúúca chí profeta Isaías dingúúⁿ yā ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'ē:

'Caandiveeⁿ yú nduudu yeⁿ'ē 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā yuudu na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ

naachi nguéeⁿ ch'εetinéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā 'tuuca: Cuundiyaáⁿ ní yúúni yeⁿ'e Señor Ndyuūs caati cuchii yā; nan'guáaⁿ ní 'aama yúúni cuaacu caavá yā. Dideevéⁿ ní staava yeⁿ'é ní ní cuuvi 'cuaáⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ taachi ndaa yā.

⁵ Naachi yaanúū ní nduūtī, núúⁿmáⁿ icyaⁿ'ā ndúúcu nducyaaca yiícū nduuví neⁿ'e, yúúni 'cuéē nduuví cuaacu, yúúni chí nguéeⁿ neⁿ'e ní nduuví neⁿ'e.

⁶ Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ snaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ chí nadinguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

⁷ Juan miiⁿ ní ngaⁿ'a sá ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaa yā chí cuēdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ: Ndis'tiī ní tan'dúúca cúú 'tíicá ndís'tiī. ¿Du'ú chí 'cueeⁿ ndís'tiī chí cuuvi cáánu ní yeⁿ'e castigo taaⁿ chí cúchiī?

⁸ Diīⁿ ní dendu'ú chí n'daacā maaⁿ níícú 'cuuⁿ'mí ní 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā ndaacadaamí ní yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é ní. Nguēε tucá'a ní caaⁿ'maⁿ ní nguaaⁿ maaⁿ ní chí Abraham miiⁿ ní chiidá ní caati 'úú ngaⁿ'á ngī ndís'tiī chí Ndyuūs ní cuuvi diīⁿ yā chí tuū s'eeⁿ ní chí cuuvi daiya Abraham. ⁹ Ní cutiīiⁿ míiⁿ ní 'āā canéeⁿ na dii'yu yáⁿ'á. Nducyaaca yáⁿ'á chí nguéeⁿ ngii n'gui'i n'daacā yeⁿ'ē canee chí 'caaca yáⁿ'á míiⁿ ní cūnuuⁿ na yaⁿ'ā. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs diīⁿ yā juzgar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

¹⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ntiinguuneeⁿ yā Juan miiⁿ: ¿De'ē cuuví diīⁿ nū?

¹¹ Juan miiⁿ ní nan'gueεcútaⁿ'ā sa: 'Iiⁿ'yāⁿ chí 'uuvī catecai yā, canée chí ca'a yā 'áámá catecai 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí v'éé chí nge'e yā, canée chí ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ yeⁿ'é yā.

¹² Ndaá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'guēε yeⁿ'e yáⁿ'āa chí Juan miiⁿ cuēdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ caⁿa yā chii yā Juan: N'dií, maestro, ¿de'ē cuuvi diíⁿ 'nū?

¹³ Juan miiⁿ ní caⁿa sa chii sa 'iiⁿyāⁿ: Nguéé caaca nī chi mar 'aama ndo'o tan'dúúca chí ngaⁿa na ley.

¹⁴ Tuu'mi ní soldados tiingu-unééⁿ sá Juan: Nús'uu, ¿de'ē cuuvi diíⁿ 'nū? Ní Juan caⁿa sa chii sa 'iiⁿyāⁿ: Nguéé diduucú nī yeⁿ'ē mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ. Nguéé cunncaá caaⁿmaⁿ nī yeⁿ'ē tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ. Níicú 'cuεεtinéé nī ndúúcu vaadi yeenú ndúúcu chí inadíⁿ've yā ndís'tií.

¹⁵ 'Iiⁿyāⁿ s'uuⁿ snee yiinu yā Juan ní nducyaaca yā ní nadicádínuuⁿ yā na staava yeⁿ'e yā chí ¿áá nguéé Juan chí Cristo? ¹⁶ Tuu'mi ní Juan miiⁿ ní caⁿa sa chii sa nducyaacá yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ 'úú ní ngeédínúⁿ'niⁿ ndúúcu nuūⁿnīⁿ; naati cuayiivi cuchii taamá yā chí n'dáácá n'dai ca ndúúcu poder yeⁿ'é yā chí ch'εεte taavi nguéé ti 'úú. Ní 'úú ní nguéé n'daácá ca chí cuuvi diíⁿ n'daatí yíⁿmáⁿ yeⁿ'e ndaacuú yeⁿ'é yā. 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní cuεédínúⁿ'niⁿ yā ndúúcu Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu yaⁿ'ā. ¹⁷ 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ndéε yā ní diíⁿ yā tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ chí didεévé yā trigo. 'Tíicá diíⁿ yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ. Ndáa yā ndúúcu zaranda na ta'a yā. Naachí nadεévé yā trigo miiⁿ, diví yā trigo miiⁿ ní nguain'dai yā chεeti dínnūⁿ. Ní 'neeⁿ yáⁿ'a yā deεcú miiⁿ na nguuchí yaⁿ'ā chí 'āā ntéε n'tuúvi. Deεcú miiⁿ ní tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs.

¹⁸ Túúca ní ndúúcu n'dee n'dái ca chí caⁿ'ā Juan miiⁿ, caⁿ'a sá chí 'cueeⁿ sa nduudu n'dai chí ngai 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ¹⁹ Tiempo miiⁿ Juan miiⁿ ní yaa'vi neeⁿ sa rey Herodes miiⁿ chí canéé sá ndúúcu n'daataa yeⁿ'é 'dínū sa ní yeⁿ'e tan-ducuéⁿ'é chí nguεε n'daácá chí diíⁿ yā. N'daataa miiⁿ ní nguuvi tá Herodías. ²⁰ Tuu'mi ní rey Herodes miiⁿ ní diíⁿ yā táámá nuuⁿndi chí

ch'εεte ca ní s'nuūⁿ chiichí yā Juan vácū.

Juan miiⁿ cheédínúⁿ'niⁿ yā Jesús (Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Cuayiivi taachi Juan ngeédínúⁿ'niⁿ yā n'dee n'dái 'iiⁿyāⁿ, cheédínúⁿ'niⁿ ntúūⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní taachi Jesús miiⁿ ngaⁿ'angua'á yā nánguvi ní nánguāⁿ. ²² Ní ndaā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs vmnaaⁿ yeⁿ'é yā tan'dúúca 'áámá paloma. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'iindivéⁿ yā 'áámá nduudu yeⁿ'é va'ai ch'εεti nguuvi chí ngaⁿ'ā: Díí, daiyá chí neⁿ'e taavi ní yeenú taavi cáāvā dii.

'Iiⁿyāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús miiⁿ ní chí yā ndíicú ndiichi ndúuyū taachi tucá'a yā ntíⁿnyúⁿ yeⁿ'é yā. Ndaata yeⁿ'e Jesús ní 'tíicá: 'Iiⁿyāⁿ nadicádínuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ ní daiya José. José miiⁿ ní daiya Elí. ²⁴ Elí miiⁿ ní daiya Matat. Matat miiⁿ ní daiya Leví. Leví miiⁿ ní daiya Melqui. Melqui miiⁿ ní daiya Jana. Jana miiⁿ ní daiya José. ²⁵ José miiⁿ ní daiya Matatías. Matatías miiⁿ ní daiya Amós. Amós miiⁿ ní daiya Nahum. Nahum miiⁿ ní daiya Esli. Esli miiⁿ ní daiya Nagai. ²⁶ Nagai miiⁿ ní daiya Maat. Maat miiⁿ ní daiya Matatías. Matatías miiⁿ ní daiya Semei. Semei miiⁿ ní daiya José. José miiⁿ ní daiya Judá. ²⁷ Judá miiⁿ ní daiya Joana. Joana miiⁿ ní daiya Resa. Resa miiⁿ ní daiya Zorobabel. Zorobabel miiⁿ ní daiya Salatiel. Salatiel miiⁿ ní daiya Neri. ²⁸ Neri miiⁿ ní daiya Melqui. Melqui miiⁿ ní daiya Adi. Adi miiⁿ ní daiya Cosam. Cosam miiⁿ ní daiya Elmodam. Elmodam miiⁿ ní daiya Er. ²⁹ Er miiⁿ ní daiya Josué. Josué miiⁿ ní daiya Eliezar. Eliezar miiⁿ ní daiya Jorim. Jorim miiⁿ ní daiya Matat. ³⁰ Matat miiⁿ ní daiya Leví. Leví miiⁿ ní daiya

Simeón. Simeón miiⁿ ní daiya Judá. Judá miiⁿ ní daiya José. José miiⁿ ní daiya Jonán. Jonán miiⁿ ní daiya Eliaquim. ³¹ Eliaquim miiⁿ ní daiya Melea. Melea miiⁿ ní daiya Mainán. Mainán miiⁿ ní daiya Matata. Matata miiⁿ ní daiya Natán. ³² Natán miiⁿ ní daiya David. David miiⁿ ní daiya Isaí. Isaí miiⁿ ní daiya Obed. Obed miiⁿ ní daiya Booz. Booz miiⁿ ní daiya Salmón. Salmón miiⁿ ní daiya Naasón. ³³ Naasón miiⁿ ní daiya Aminadab. Aminadab miiⁿ ní daiya Aram. Aram miiⁿ ní daiya Esrom. Esrom miiⁿ ní daiya Fares. Fares miiⁿ ní daiya Fares. Fares miiⁿ ní daiya Judá. ³⁴ Judá miiⁿ ní daiya Jacob. Jacob miiⁿ ní daiya Isaac. Isaac miiⁿ ní daiya Abraham. Abraham miiⁿ ní daiya Taré. Taré miiⁿ ní daiya Nacor. ³⁵ Nacor miiⁿ ní daiya Serug. Serug miiⁿ ní daiya Ragau. Ragau miiⁿ ní daiya Peleg. Peleg miiⁿ ní daiya Heber. Heber miiⁿ ní daiya Sala. ³⁶ Sala miiⁿ ní daiya Cainán. Cainán miiⁿ ní daiya Arfaxad. Arfaxad miiⁿ ní daiya Sem. Sem miiⁿ ní daiya Noé. Noé miiⁿ ní daiya Lamec. ³⁷ Lamec miiⁿ ní daiya Matusalén. Matusalén miiⁿ ní daiya Enoc. Enoc miiⁿ ní daiya Jared. Jared miiⁿ ní daiya Mahalaleel. Mahalaleel miiⁿ ní daiya Cainán. ³⁸ Cainán miiⁿ ní daiya Enós. Enós miiⁿ ní daiya Set. Set miiⁿ ní daiya Adán. Adán miiⁿ ní yēⁿe Dendyuūs.

4

Yááⁿ'nguiinūⁿ neⁿ'ē sá tuuⁿ'vineeⁿ sa Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Jesús ní ndiitú yēⁿe Espíritu N'dai yēⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ ní n'daa yā na yíicú Jordán. Espíritu N'dai yēⁿ'e Ndyuūs candéε yā Jesús na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéé ch'εetinéé 'iiⁿ'yāⁿ. ² 'Uūⁿvi nguεcu nguuvi caneé yááⁿ'nguiinūⁿ

nanááⁿ Jesús miiⁿ chí n'diichineeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ. Nguéé de'ē vεε che'é Jesús nguuvi s'eeⁿ. Cuayiivi míⁿ chí cuicú yā. ³ Tuuⁿ'mi ní yááⁿ'nguiinūⁿ caⁿ'a sa chí sa Jesús: Dii Jesús, ndúútí chí dii chí Daiya Dendyuūs dii caaⁿ'maⁿ dí cuuvi dí tuūu 'cūⁿ chí nduuví pan. Ní nduuví pan ní cuuvi che'e di.

⁴ Jesús nan'guεεcútáⁿ'a yā: 'Túúcā canéé nguūⁿ ná libro yēⁿ'é Dendyuūs: Nguéé dámaāⁿ pan che'é 'iiⁿ'yāⁿ ní cunduuchí yā caati ndúúcū tanducuéⁿ'ē nduudu chí ngaⁿ'á Ndyuūs cunduuchí yā nduuti chí cu'téenu yā.

⁵ Yááⁿ'nguiinūⁿ candéε sa Jesús na 'áámá yíicú yáácú. Maaⁿ nch'εeté nūuⁿ ch'íⁿi sa Jesús tanducuéⁿ'ē naciones yēⁿ'ē íⁿ'yeeⁿ'dí 'cūⁿ. ⁶ Tuuⁿ'mi ní yááⁿ'nguiinūⁿ caⁿ'a sa chí sa Jesús. 'Úú ní teé dii nuuⁿ'maⁿ íⁿ'yeeⁿ'dí 'cuū chí cuuvi yēⁿ'ē di chí caaⁿ'maⁿ ntíiⁿ'nyuⁿ dí yēⁿ'ē ndúúcū nuuⁿ'máⁿ ch'εεε naciones 'cūⁿ ndúúcū chí ngaⁿ'a ntíiⁿ'nyuⁿ yēⁿ'ē caati poder 'cūⁿ yēⁿ'é. 'Áa du'ú nūuⁿ chí neⁿ'é chíiⁿ chí ca'á. ⁷ Ndúútí chí caantiⁿ'ya di nanaáⁿ níicú cu'téenu di 'úú cuuvi yēⁿ'ē di tanducuéⁿ'ē chuū.

⁸ Jesús caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā miiⁿ: Dii yááⁿ'nguiinūⁿ cuví di nanaáⁿ caati 'túúcā canéé nguūⁿ na libro yēⁿ'e Dendyuūs: Cu'téenu di Señor Ndyuūs yēⁿ'ē di, ní dámaāⁿ 'caandi-veeⁿ di yēⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ míⁿ nūuⁿ.

⁹ Cuayiivi candéε yááⁿ'nguiinūⁿ Jesús miiⁿ na yááⁿ Jerusalén ní cuchεε sá ndúúcu yā na yáácú yēⁿ'ē yáacū templo. Ní caⁿ'a sa: Nduuti chí dii chí Daiya Dendyuūs dii, cáává di ndii 'múúⁿ ndii na yáⁿ'āa. ¹⁰ Caati 'túúcā canéé nguūⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ na libro yēⁿ'é Ndyuūs:

Ndyuūs dichó'o yā ángeles yēⁿ'e yā chí díiⁿ yā cuidado yēⁿ'ē di.

¹¹ Ní ángeles cundéε yā dii ndúúcū ta'á yā, ní nguéé cuuvi ya'ai ca'a di na tuūu.

12 Jesús miiⁿ nán'guεεcútaⁿa yā: 'Tuucá ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Nguéé diiⁿ di mar 'áámá cosa chí n'diichineeⁿ di Señor Ndyuūs yeⁿ'é di.

13 Taachí ch'iinu chí diiⁿ yááⁿ'nguiinūⁿ chí n'diichineeⁿ sa Jesús diví sa yeⁿ'é yā 'áámá tiempo.

Jesús tucá'a yā ntiin'nyuⁿ yeⁿ'é yā na yáⁿ'āa Galilea

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

14 Jesús miiⁿ nnguεεcúnée yā na yáⁿ'āa Galilea ní canéé poder yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcu yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chicadínuuⁿ yā na nuuⁿmáⁿ na yáⁿ'āa cuaaⁿ 'diituú yeⁿ'e chí n'daacā n'dai idiíⁿ Jesús. 15 Ní Jesús ngi'cúeeⁿ yā na yaácū sinagogas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e nducuéⁿ'é yááⁿ ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ idich'εεtē yā Jesús.

Jesús canee yā na yááⁿ Nazaret

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

16 Ndaá Jesús na yááⁿ Nazaret naachi ch'iita yā. Ní tan'dúúca chí costumbre yeⁿ'é yā, nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ndáa yā na yaácū sinagoga miiⁿ ní Jesús chééndii yā ní ch'eeⁿ yā yeⁿ'e libro yeⁿ'e Ndyuūs. 17 Ní nan'guáaⁿ yā libro miiⁿ naachi ngaⁿ'a yeⁿ'é profeta Isaías. Taachí nan'guaaⁿ yā libro miiⁿ, ndaacá yā naachi canéé nguūⁿ chúu:

18 Espíritu yeⁿ'é Ndyuūs canéé yā nduucú, tí Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndεεvé yā 'úú chí 'úú ní caaⁿ'máⁿ nduudu chí ngai yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaachí sneeⁿ ndúúcu nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yā. Dichó'ó yā 'úú chí diiⁿ chí nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí yaⁿ'ai staaⁿ yeⁿ'e yā, ní caaⁿ'máⁿ chí nánguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā chí tan'duucā chí ca'á libertad 'iiⁿ'yāⁿ chí snúūⁿ vácū, ní diiⁿ chí inaaⁿ

'iiⁿ'yāⁿ cosa chí n'daacā chí nguéé déenu yā yeⁿ'é caati maaⁿ canee yā tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngeenaáⁿ, 'tiicá yā. Ní nadan'guaí 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'daacā idiíⁿ ndúúcu yā caati cuuvi n'daacā idiíⁿ ndúúcu yā.

19 Ní caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e tiempo chí n'dai taavi chí Ndyuūs ndεεvé yā chí caaⁿ'máⁿ, yeⁿ'é vaadi n'dai taavi yeⁿ'é yā.

20 Tuuⁿ'mi ní Jesús nan'gaadí yā libro yeⁿ'é Ndyuūs ní nanca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā ntiin'nyuⁿ yeⁿ'e yaácū sinagoga miiⁿ. Ní cuayiivi Jesús ch'iindí yā. Nducyaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ snee yā ngíinu yā yeⁿ'e Jesús. 21 Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Maaⁿ cunuuⁿ ca'a chuū chí canee nguūⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ chí yeⁿ'e ndís'tií, chuū chí ch'iinu ch'iindiveéⁿ ní.

22 Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ n'dáácā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús. Ngeⁿ'e yíinú yā yeⁿ'é nduudu chí n'dai chí ngaⁿ'a Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā: ¿Áá nguéé sáⁿ'a 'cūū daiya José?

23 Ní caⁿ'a Jesús miiⁿ: Ndís'tií ní cuuvi ní nduudu 'cūū 'úú. N'dii 'iiⁿ'yāⁿ chí déenu ní diiⁿ yíicú ní 'iiⁿ'yāⁿ, diiⁿ yíicú maáⁿ ní n'dií. Tanducuéⁿ'é chí ch'iindiveéⁿ 'nū chí diiⁿ ní na yááⁿ Capernaum, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ ní 'muuⁿ yááⁿ vaacú ní.

24 Naati 'uu ní caⁿ'a chí ndís'tií: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ mar 'áámá profeta ní nguéé ngíí inee yā na yááⁿ vaacú yā. 25 Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'a ngíí ndís'tií: Tiempo chí chó'óo neené 'yaaⁿ n'daataá nguá'āa veε tá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel taachi profeta Elías cānee yā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ní 'āā ntéé cheeⁿ cuuvi 'iinu ndúuyū canéé maⁿ'a tiempo miiⁿ. Ní ch'iídi cuiicu nuuⁿmáⁿ yáⁿ'āa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 26 Ní Ndyuūs nguéé dichó'ó yā Elías miiⁿ nanááⁿ nducyaaca n'daataá nguá'āa, dámaāⁿ 'áámá n'daataá nguá'āa yeⁿ'e táámá nación. Ní canee tá na yááⁿ Sarepta

chi niiⁿnuúⁿ na yáⁿáa Sidón. ²⁷ Ní tiempo taachi canéé profeta Eliseo na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'tiicá ntúūⁿ néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúú^{cū} ca'ai chi lepra chí in[']duuti yúutē yeⁿ'e yā naati nguéé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuva yeⁿ'e yā, dámaāⁿ saⁿ'ā Naamán yeⁿ'e táámá nación chi yeⁿ'e yáⁿ'āa Siria.

²⁸ Taachí 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū nducyaaca yā na yaacū sinagoga miiⁿ neené nduuvi taaⁿ yā. ²⁹ Ní ch'εεti ndii yā tí neⁿ'é yā tun'daa yā Jesús cuaaⁿ chuva'āi yāāⁿ miiⁿ ní candεε yā Jesús miiⁿ ndii na yaacu n'dai yeⁿ'e yīicū chi yaacū ca yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ. Ní 'iicu cuuvi cun'dáa yā Jesús miiⁿ. ³⁰ Naati nguéé cuuvi diiⁿ yā ti Jesús miiⁿ ní cho'ó yā náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cunaⁿ'a yā na vaacu yā.

'Áámá saⁿ'ā chi canéé sa ndúú^{cū} espíritu chi nguεε n'daācā yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ

(Mr. 1.21-28)

³¹ Cuayiivi Jesús nangua'ái yā na yāāⁿ Capernaum yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ní miiⁿ ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ nguuvi sábadu chi nguuvi chí ntaaviⁿtuunúúⁿ yā. ³² Ní 'iiⁿ'yāⁿ na yāāⁿ miiⁿ ngeⁿ'e yiinú yā yeⁿ'e chí ngi'cueeⁿ Jesús, ti ngi'cueeⁿ yā ndúú^{cū} poder tan'dúú^{cā} 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'ā ntiiⁿ'nyúⁿ yā.

³³ Ní taachi snee Jesús na yaacu sinagoga míⁿ canee 'áámá saⁿ'ā ndúú^{cū} espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ. Espiritu miiⁿ diiⁿ chí saⁿ'ā miiⁿ neené yuudu 'caī sa. ³⁴ Ní espíritu miiⁿ ní caⁿ'ā: N'diī, Jesús, yeⁿ'e yāāⁿ Nazaret, cuⁿ'néⁿ nī nús'uu. ¿DÉ'ε canee yeⁿ'é 'nū nduucú nī? ¿'Áá ndāa nī chí di'cuiⁿnú nī nús'uu? 'Úú n'diichí du'ú n'diī. N'diī ní 'iiⁿ'yāⁿ chí N'dai chí Daiya Dendyuūs n'diī.

³⁵ Jesús ní yaa'vineeⁿ yā ní caⁿ'a yā: Dii espíritu n'gáádí dí cheendi dí ní nan'dāa di yeⁿ'e sá 'tīi. Tuu'mi ní espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ

chíndeεve sa sáⁿ'a 'cūū náávtaⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nan'dāa sa yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū. Nguéé de'ε vεε diiⁿ sa ndúú^{cū} sáⁿ'a 'cūū. ³⁶ Nducyaaca yā ní ngeⁿ'e yiinú yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā vi'i: ¿DÉ'ε nduudu chí 'túúca? 'iiⁿ'yāⁿ 'cūū ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ndúú^{cū} poder tan'dúú^{cā} 'áámá 'iiⁿ'ntyéⁿ'é. Ngaⁿ'á yā chí nan'dāa espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ní nacan'dāa.

³⁷ Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ nducueⁿ'é cuaaⁿ nducueⁿ'é yāāⁿ cuááⁿ 'diituú.

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e indáⁿ'a Simon Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'dāa yā yaacū sinagoga miiⁿ ní ndaa yā va'ai yeⁿ'é Simón Pedro. Ní indáⁿ'ā Simón Pedro miiⁿ ndéε 'aama 'iiⁿ'nūⁿ taaⁿ n'daataa ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e vaacu tá di'cuiⁿtu yā Jesús miiⁿ chí cunée yā ní nanduūvā yeⁿ'é tá. ³⁹ Jesús can'dii yā naachi canéé n'daataa miiⁿ ní caⁿ'a yā chí cuavii 'iiⁿ'nūⁿ miiⁿ. Hora miiⁿ 'iiⁿ'nūⁿ miiⁿ chivii yeⁿ'é tá. N'daataa miiⁿ ní hora miiⁿ ncueeⁿ nuuⁿ tá ní diiⁿ tá mandados yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ca'a tá chí che'e yā.

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Taachí chiya 'yáⁿ'ā, 'yááⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndéε yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā nanááⁿ Jesús. Néené n'dee naaⁿ ca'ai ndii yā. Jesús miiⁿ ní yiin'duu tá'a yā vmnaaⁿ ca'áámá ca'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní 'tiicā nduuvā yeⁿ'e yā. ⁴¹ Ní yeⁿ'é 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā yā yinan'dāa espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ chí 'caī yā ní ngaⁿ'a yā: N'diī ní Daiya Dendyuūs n'diī. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vineeⁿ yā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ní nguéé 'cuúⁿ yā chí caaⁿ'maⁿ sa ti espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ní deenu sá chí Jesús miiⁿ chí Cristo.

Jesús ní caⁿ'a yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs na yáⁿ'āa Judea (Mr. 1.35-39)

42 Chideεεve táamá nguuvi Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā chuva'ai yāāⁿ miiⁿ na 'áamá lugar naachi nguée ch'εεtinée 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ'ya in'nuúⁿ yā Jesús ní ndaá yā naachi canée Jesús miiⁿ. Ní di'cuiitú yā chi nguée cuvii Jesús yeⁿ'e yā. 43 Naati Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Canée chííⁿ chí 'úú ní caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e nduudu ngai yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā, nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanán'^a yāāⁿ ti yeⁿ'ē chúú chí Dendyuūs dicho'ó yā 'úú.

44 Ní Jesús miiⁿ cueⁿ'é yā yāāⁿ ndíí yāāⁿ yeⁿ'e yāⁿ'āa Galilea ní ngaⁿ'á yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs na yaācū sinagogas naachi cueⁿ'é yā.

5

Nduú^cū vaadī n'giinu yeⁿ'ē chi itungaáⁿ yā 'yaācā (Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 'Áamá tiempo taachi Jesús canée yā niiⁿ'nuúⁿ ná nuūⁿ'nīⁿ'yáⁿ'ā chí nguuvi Genesaret, nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā nanááⁿ yā ní chiitu yā chí cuuvi 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Dendyuūs. 2 Jesús n'diichi yā ná 'uū^vi barcos chí snée níⁿ'nuúⁿ na nuūⁿ'nīⁿ'yáⁿ'ā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí itungaaⁿ 'yaācā miiⁿ 'āā nan'ndaá yā na barco s'eeⁿ ní cueⁿ'é yā naaⁿ'nú yā yāāⁿ yeⁿ'e 'yaācā na nuūⁿ'nīⁿ'yáⁿ'ā. 3 Tuu'mi Jesús sndáa yā na 'áamá barco chí yeⁿ'e Simón Pedro miiⁿ ní chíi yā Simón Pedro chí 'āā caⁿ'a rá barco miiⁿ ndíí niiⁿ'nuúⁿ 'diitúú nuūⁿ'nīⁿ miiⁿ. Tuu'mi ní Jesús chíⁿ'iindii yā na barco miiⁿ ní chíⁿ'cuaeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

4 Taachi Jesús chíⁿ'iinu chíⁿ'cuaeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní caⁿ'a yā chíi yā Simón: Cueⁿ'e di ndúú^cū barco ndíí ná yāānūⁿ ní 'caanuúⁿ dí yaāⁿ yeⁿ'e di nguaaⁿ nuūⁿ'nīⁿ ní tungaaⁿ dí 'yaācā.

5 Simón miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús: N'dii Maestro, 'āā núúⁿ'máⁿ yaaⁿ ch'εεti nduuchí 'nū ní diíⁿ ntiiⁿ'nyúⁿ 'nū ní nguée dε'ε vεε ndaāca 'nū; naati ndúú^cū nduudu yeⁿ'e ní 'caanuúⁿ 'nū yaāⁿ yeⁿ'é 'nū chεeti nuūⁿ'nīⁿ miiⁿ.

6 Taachi 'caanuúⁿ yā yaāⁿ miiⁿ chiitu 'yaācā chεeti yaāⁿ miiⁿ chí yaāⁿ miiⁿ ndiitúú nūⁿ chííteⁿ. 7 Tuu'mi ní dita'a yā yeⁿ'ē tanán'^a 'iiⁿ'yāⁿ chí snúⁿ yā chεeti taamá barco miiⁿ chí caⁿ'a yā ní cunnee yā Simón. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā ní chiitu 'yaācā nduu 'uuvi barcos chí nduu 'uuvi barcos neⁿ'e 'cuεεchi ndii mááⁿ nuūⁿ'nīⁿ. 8 Taachi Simón Pedro n'diichi yā chuú chíⁿ'ntii'yá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús miiⁿ: N'dii Señor, 'úú nguée n'daācā 'úú chí cuchi nanááⁿ n'dií, ti 'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ nuūⁿ'ndí 'úú.

9 Simón Pedro miiⁿ ní nééné ngeⁿ'e yiinú yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā ndúú^cū sa ngeⁿ'e yiinú yā cáāvā yeⁿ'ē chí diiⁿ Jesús chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ itungaáⁿ yā 'yaācā chí 'yaaⁿ taaví ti. 10 'Tiicá ntúūⁿ Jacobo ndúú^cū Juan, chí daiya Zebedeo, chí dáamá diiⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ ndúú^cū Simón, dii'yá yā chíi. Ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā Simón: Díi, Simón, nguée 'va'a di; ndii maaⁿ ní tan'dúú^cā chí ituungaaⁿ di 'yaācā yeⁿ'e nuūⁿ'nīⁿ, 'tíicā maaⁿ ní 'úú idiíⁿ chí in'nuuⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi caⁿ'á yā nduucú.

11 Taachi ndaa yā ndúú^cū barco miiⁿ niiⁿ'nuúⁿ 'diitúú nuūⁿ'nīⁿ, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ s'neeⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā ndúú^cū barco miiⁿ ndúú^cū nducuéⁿ'ē chí snúúⁿ chεeti barco miiⁿ ní cueⁿ'e yā ndúú^cū Jesús.

Jesús diiⁿ yā chí nduū^vā yeⁿ'e 'áamá saⁿ'ā ndúú^cū ca'ai lepra (Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Taachi Jesús miiⁿ ndaa yā na 'áamá yāāⁿ ní canée yā miiⁿ, ndaa nanááⁿ Jesús 'áamá saⁿ'ā chí ndii sa 'áamá ca'ai chí nguuvi lepra

chi ín'duuti yuūtē ye'nē sa. Taachí sa'nā miiⁿ n'diichi sa Jesús miiⁿ, chíntii'ya sa can'dií sa ndii na yá'āa nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní chiica sa Jesús: N'dií Señor, ndúúti chi n'dií nen'e nī, ní diíⁿ nī chí nduūvā ye'né.

¹³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ n'doo ta'á yā ní tuu'ví yā sa'nā ní ca'n'a yā: 'Úú ní ne'né chi nduūvā ye'né di. Tuu'mí nūuⁿ ndúuvā ye'né sa ní nduūvī dεεε sá. ¹⁴ Ní Jesús ca'n'a yā chíi yā sa'nā miiⁿ: Nguéé cuuvi di mar 'áámá 'ii'yāⁿ chí nduuva ye'né di. Cue'n'e di ní 'cuu'miⁿ di maaⁿ cuerpo ye'n'e di nanááⁿ chi-iduú. Ní ca'a di nanááⁿ Ndyuūs ofrenda ye'né di ye'n'e chí nandu-uva ye'né di tan'dúúcā chí nga'n'a ley ye'n'e Moisés. Ní 'iicu cadínuúⁿ nducyaaca 'ii'yāⁿ chí nduūvā ye'n'e di.

¹⁵ Ye'n'e chí diíⁿ Jesús miiⁿ dándoō ca, ní neené 'yaaⁿ 'ii'yāⁿ ndaa yā chí 'caandiveéⁿ yā nduudu ye'n'e Jesús miiⁿ. Ní Jesús diíⁿ yā chí nduūvā ye'n'e 'ii'yāⁿ. ¹⁶ Jesús cue'n'e yā na lugar naachi nguéé ch'εεtinéé 'ii'yāⁿ chí caa'n'ma'ngua'á yā.

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā ye'n'e 'áámá sa'nā chí in'dúuví cuerpo ye'n'e sa

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ 'Áámá nguuvi Jesús ní ngi'cueeⁿ yā 'ii'yāⁿ ní miiⁿ véé 'ii'yāⁿ fariseos chí dingúuⁿ leyes ndúúcu maestros chí ngi'cueeⁿ ley. 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ní ngiicá yā ye'n'e táámá yāáⁿ ní ye'né nducyáácá yaáⁿ ye'n'e yá'āa Galilea ndúúcu yá'āa Judea, níicú ye'n'e yááⁿ Jerusalén. Jesús miiⁿ cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ti poder ye'n'e Ndyuūs canéé nduucú yā. ¹⁸ Tuu'mi ní ndaa ntúūⁿ n'duuvi sa'nā chí n'diichi yā Jesús. Ní sa'nā s'eeⁿ ní ndεε yā 'áámá sa'nā ndúúcu ca'āi chí in'dúuví cuerpo ye'n'e sa na 'áámá camilla. Ní ndiíⁿ yā chí ndaa sa'nā miiⁿ cheeti va'āi nanááⁿ Jesús miiⁿ.

¹⁹ Nguéé ndaāca yā taacā cundáa yā ndúúcu sa'nā miiⁿ ti neené n'deeé 'ii'yāⁿ s'eeⁿ yā. Tuu'mi ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní cheε yā tíiⁿ va'āi ni diví yā n'duuvi táátá tíiⁿ va'āi. Ní di'cua'ái yā sa'nā na yiivε naachi candiíti sa'nā miiⁿ nanááⁿ Jesús. ²⁰ Taachí Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā chí véé vaadi i'teenu ye'né sa'nā s'eeⁿ ca'n'a yā chíi yā sa'nā: Díi sa'nā, 'úú nadach'εεcu nuu'ndí ye'n'e di.

²¹ Tuu'mi ní 'ii'yāⁿ chí ngi'cueeⁿ ley ndúúcu 'ii'yāⁿ fariseos tuca'a yā nadicadínuuⁿ yā ní ca'n'a yā: ¿Du'u sán'a 'cūú chí duuchineeⁿ yā ye'n'e Ndyuūs? ¿Du'ū nadich'εεcu nuu'ndí ye'n'é yú? Dámaaⁿ Ndyuūs cuuvi diíⁿ yā 'tíicā.

²² Jesús tuūmicadiiⁿúúⁿ yā chí nadicadínuuⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. Tuu'mi ní ca'n'a yā chíi yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tií, ¿dé'ē cúúví chí 'tíicā inadicadínuuⁿ ndís'tií na staava ye'n'é ní? ²³ ¿Cheε cá nguéé ngi'íi chí caa'n'máⁿ: 'Áā nuu'ndí ye'n'e di ní nch'εεcū o ndúúncuééⁿ dí ní caaca dí? ²⁴ 'Túúcā ca'n'á chíi sa'nā chí ndís'tií cuuvi déenu nī ti 'úú ní Sa'n'a chí Daiyá Dendyuūs 'úú. Ní véé poder in'yee'dí 'cūú chí inadach'εεcū nuu'ndí. Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chíi yā sa'nā miiⁿ: Ncueeⁿ di, nta'a di yiivε ye'n'é di ní cuna'nā di na vaacu di.

²⁵ Tuu'mi ní sa'nā miiⁿ chí ndii chí ca'āi sa 'āā ndúúvā ye'n'é sa ní sta'a sa yiivε ye'n'é sa naachi cándiiti sa ní nga'n'a sa: Dε'ε chúúcā ch'εete Dendyuūs. Ní cuna'nā sa naavta'nā ye'n'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. ²⁶ Nducyáácá 'ii'yāⁿ che'n'e yiinú yā ní neene di'va'á yā ní ca'n'a yā: Dε'ē chúúcā ch'εete Dendyuūs. Ní ca'n'a yā: Maaⁿ ní n'diichi yú dendu'ū chí nguéé ta nn'diichi yú chí ca'n'a yiinu yú.

Jesús yaa'ví yā sa'nā chí nguuvi Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Cho'ōo chúú, ní Jesús miiⁿ can'daa yā cachiiácá yā ní n'diichi yā 'áámá sa'nā chí inn'gueε ye'n'é impuestos ye'n'e yá'āa chí nguuvi

sa Leví. Sa'nā miiⁿ ní vεε sa naachí n'geεteé sa'nā chí inn'gueε ye'nē impuestos. Jesús miiⁿ ní yaa'ví yā: Dií, sán'ā, cuchí di ca'n'a di nduucu.

²⁸ Tuu'mi ní s'neeⁿ sá ntiiⁿnyuⁿ ye'nē sa ndúucū nducuéⁿē dendu'ū ní ndúcueeⁿ sá ní cueⁿē sa ndúucū Jesús.

²⁹ Sa'n'a Leví miiⁿ ca'n'a ntiiⁿnyuⁿ sá chí in'nuūⁿ 'áámá comida ch'εεε n'dai na vaacu sa. Na vaacu sa miiⁿ véé 'yáán sa'nā chí inn'gueε ye'n'e impuestos ndúucū taná'nā sa'nā. Nducyaaca yā ní vεεtē yā ndúucū Leví na mesa miiⁿ.

³⁰ Tuu'mí maestros chí ngi'cueeⁿ ley miiⁿ ndúucū 'iiⁿyāⁿ fariseos chí diíⁿ yā ley cunncaā ca'n'a yā ye'n'e discípulos ye'n'e Jesús ní ca'n'a yā: ¿DÉ'ē cúví chí ndís'tií ndúucū Jesús nge'é nī ní ngi'i nī ndúucū 'iiⁿyāⁿ chí inn'gueε ye'n'e impuestos ndúucū 'iiⁿyāⁿ nuuⁿndi? Chuū nguéé n'daācā.

³¹ Jesús ní n'gueεcútaⁿa yā: 'iiⁿyāⁿ chí nguéé ngiitā nguéé ne'n'e yā chí cuuvi yíicú yā. Dámaāⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ngiitā ne'n'e yā chí cuuvi yíicú yā. ³² 'Úú nguéé cuchí chí yaa'ví 'iiⁿyāⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí n'dáaca yā chí nguéé dinuuⁿndí yā naati 'iiⁿyāⁿ chí véé nuuⁿndi ye'n'e yā ní 'íicú ndáácadáámí yā ye'n'e nuuⁿndi ye'n'e yā.

Jesús nga'n'a yā ye'n'e chí nguéé ca'diinú 'iiⁿyāⁿ

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ti-ingūūnéⁿ yā Jesús: ¿DÉ'ē cúví chí discípulos ye'n'e Juan chí ngeεdínuūⁿnīⁿ ndúucū discípulos ye'n'e fariseos nééⁿ n'deēe cúví ní ca'diinúⁿ yā ní nga'n'angua'á yā ní discípulos ye'n'e nī ní nge'e yā ní ngi'i yā?

³⁴ Jesús ní ca'n'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ: ¿Cheε ye'n'e maán nī cuuvi diíⁿ nī chí nguéé che'e 'iiⁿyāⁿ chí nandaa naachi n'giindivaacu sa'nā ne'n'e chí canéé sa'nā chí n'giindivaacu sa

miiⁿ ndúucu yā? Nguéé cuuvi nī. ³⁵ Naati ndaa nguuvi chí 'cuūví sā ní 'āā ntéé sa ndúucu yā, tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ ca'diinúⁿ yā nguuvi miiⁿ.

³⁶ Ca'n'a ntūūⁿ Jesús chí yā 'iiⁿyāⁿ táámá ejemplo chí 'tεε nguεε daama: Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé 'caaca yā 'áámá 'taaⁿ tiinūⁿ ngai chí nguéé 'āā naaⁿnu yā chí n'dyaatá yā 'áámá catecaí yā ndicūū caati tiinūⁿ ngai miiⁿ ní cū'teeⁿ tiinūⁿ ndiicúú. Ní ndiicúú miiⁿ nguéé n'daacā dináán diiⁿ naachi nn'dyaatá ndúucū chí ngai miiⁿ. ³⁷ 'Tiicá ntūūⁿ mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé ca'nuúⁿ yā vino ngai cheεti bolsa dííⁿmáⁿ 'iiti chí ndiicúú tan'dúucā chí diíⁿ 'iiⁿyāⁿ ndiicúú ti vino ngai miiⁿ ní chó'ōo yaadi ye'n'e ní diíⁿ chí 'cááncuūⁿ yííⁿmáⁿ ndiicúú. Ní vino miiⁿ ní cungéé ndíí yííⁿmáⁿ miiⁿ tuuví. ³⁸ Cáávā chuū ca'nuúⁿ yā vino ngai miiⁿ cheεti bolsa dííⁿmáⁿ ngai ní nduu 'uuvi ní n'daācā canee ye'n'e. ³⁹ Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí ngi'i yā vino ndiicúú ne'n'é yā cu'u yā vino ngai cuayiivi caati nga'n'a yā chí vino chí ndiicúú chííⁿ chí n'dai nguéé ti vino ngai.

6

Discípulos ye'n'e Jesús sta'á yā trigo nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ 'Áámá nguuvi sábado chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel, Jesús cho'ó yā ndúucū discípulos ye'n'é yā 'áámá campo naachi véé trigo. Discípulos ye'n'e yā ní sta'á yā trigo ní chí yā tiíⁿ ndúucū ta'á yā ní che'e yā trigo. ² Tuu'mi ní n'duuvi fariseos ca'n'a yā chí yā discípulos ye'n'e Jesús: ¿DÉ'ē cúví chí ndís'tií diíⁿ nī cosas chí nguéé canee chí diíⁿ nī ti contra ye'n'e ley ye'n'e nguuvi chí cánéé chí ntaavi'túúnúúⁿ?

³ Jesús nan'gueεcútaⁿa yā: ¿'Áá nguéé n'geēⁿ ndís'tií na libro ye'n'é Ndyuūs tan'duucā chí diíⁿ rey David ndúucū 'iiⁿyāⁿ chí snéé

ndúúcu yā taachi cuñicu yā? ⁴ David sndáa yā yaācū ndúúcu 'ii'yān chi snéé ndúúcu yā ní David sta'a yā pan chi canéé nátaí yeⁿe Ndyuūs ní che'e yā ní ca'á yā chi che'e 'ii'yān chi snéé ndúúcu yā. David miiⁿ nguéé canee chi che'e yā pan ndúúcu 'ii'yān chi snéé ndúúcu yā tí dámaān chiiduú s'eeⁿ canee chi che'e yā pan miiⁿ.

⁵ Ní Jesús caⁿa yā chii yā 'ii'yān s'eeⁿ: 'Úú ní Saⁿā chi Daiya Dendyuūs ní 'úú ngii ngaⁿá ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe nguuvi chí ntaaviⁿtuunuúⁿ 'ii'yān.

*Jesús diiⁿ chi nduuvā yeⁿe saⁿā
chi ndiiⁿ cheⁿchi ta'ā sa
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)*

⁶ Táámá nguuvi sábadó chi ntaaviⁿtuunuúⁿ 'ii'yān Israel, Jesús miiⁿ ní ndaa yā na yaācū sinagoga ní chí'cueeⁿ yā 'ii'yān. Miiⁿ canee 'áámá saⁿā chí ntí'i ta'ā sa ta cuaācú sa. ⁷ Maestros yeⁿe ley ndúúcu 'ii'yān fariseos ngeenu yā Jesús miiⁿ caati neⁿe yā n'diichi yā nduuti chí idiiⁿ Jesús chí nduuva yeⁿe sa nguuvi chí intaaviⁿtuūnúúⁿ yā, ní 'túicā cuuvi caaⁿmáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe Jesús miiⁿ. ⁸ Naati Jesús miiⁿ déenu yā yeⁿe chí nadicádiinuⁿ 'ii'yān ní caⁿa yā chii yā saⁿa chí ntí'i 'áámá ta'ā sa: Díi saⁿā, nducueeⁿ dí ní cuéendii dí náávtan'ā yeⁿe 'ii'yān s'eeⁿ. Saⁿā miiⁿ ní cuéendii sa náávtan'ā yeⁿe 'ii'yān s'eeⁿ. ⁹ Tuuⁿmi ní Jesús miiⁿ caⁿa yā chii yā 'ii'yān s'eeⁿ: 'Úú intiinguuneéⁿ ndís'tiī. ¿De'ē chí cuuvi diiⁿ yú nguuvi chí ntaaviⁿtuūnúúⁿ 'ii'yān? ¿'Áá diiⁿ yú cosas chí n'daacā o cosas chí nguéé n'daacā? ¿'Áá n'daacā chí nanguan'āi yú vida yeⁿe 'ii'yān o 'caaⁿnuⁿ yú 'ii'yān?

¹⁰ Jesús chíinu yā nducyaaca 'ii'yān chí snéé yā cuaaⁿ 'diitú yā ní caⁿa yā chii yā saⁿā: N'doo dí ta'ā dí. Saⁿā miiⁿ ní n'doo ta'ā sa ní ta'ā sa miiⁿ 'āā nduūvā yeⁿe sa.

¹¹ 'Ii'yān s'eeⁿ ní n'duuvi taaⁿ n'dái yā ní yaaⁿvi yā vi'i: ¿D'é'ε diiⁿ yú chí cuuvi tun'daa yú nuuⁿndi yeⁿe Jesús miiⁿ?

*Jesús ndeεve yā ndu'u chí ndi-
ichúúví discípulos yeⁿe yā*

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Nguuvi s'eeⁿ Jesús cueⁿe yā 'áámá yīlcū chí caaⁿmaⁿgua'á yā ní Jesús miiⁿ ní núúⁿmáⁿ yaaⁿ caⁿ'angua'á yā. ¹³ Ní taachí chidεεve Jesús yaaⁿvi yā discípulos yeⁿe yā ní ndeεve yā ndiichúúví 'ii'yān yeⁿe nguaaⁿ discípulos s'uuⁿ ní caⁿa yā chí ndiichúúví 'ii'yān s'eeⁿ chí apóstoles. ¹⁴ 'Ii'yān s'eeⁿ ní 'túicā nguuvi yā: Simón chí nguuvi ntúuⁿ yā Pedro; ndúúcu Andrés chí 'diinū Simón Pedro miiⁿ, ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan, ndúúcu Felipe, ndúúcu Bartolomé, ¹⁵ ndúúcu Mateo, ndúúcu Tomás, ndúúcu Jacobo chí saⁿa daiya Alfeo, ndúúcu Simón chí nguuvi sa Zelote, ¹⁶ ndúúcu Judas chí 'diinū Jacobo ndúúcu Judas Iscariote chí cuayiivi chíⁿi sá du'ū chí Jesús miiⁿ chí cuuvi 'caaⁿnúⁿ yā yā.

*Jesús chí'cueeⁿ yā 'yaaⁿ tááví
'ii'yān*

(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Jesús nangua'ái yā yeⁿe yīlcū miiⁿ ndúúcu apóstoles yeⁿe yā ní ndúúcu n'deēe n'dái discípulos yeⁿe yā ní cueⁿe yā 'áámá yáⁿāa chí yúúúú. Ní canee ntúuⁿ nduucú yā n'dee n'dái 'ii'yān yeⁿe yáⁿāa Judea ndúúcu yáāⁿ Jerusalén ní yeⁿe yáāⁿ s'eeⁿ 'diitúú nuūⁿnīⁿyáⁿā ní yeⁿe yáⁿāa Tiro ndúúcu yáⁿāa Sidón. 'Ii'yān s'eeⁿ ní 'āā ndāa yā chí 'caandiveeⁿ yā yeⁿe chí ngi'cueeⁿ Jesús miiⁿ. Ní 'ii'yān chí ngíta yā neⁿe yā chí Jesús diiⁿ chí nduūvā yeⁿe yā. ¹⁸ Ní 'ii'yān chí snéé yā ndúúcu espíritu yeⁿe yááⁿnguīnūⁿ ní Jesús diiⁿ yā chí nacan'dāa yeⁿe 'ii'yān s'eeⁿ ní ch'εenuu chíi yeⁿe 'ii'yān s'eeⁿ. Ní 'ii'yān s'eeⁿ nduuvā yeⁿe yā. ¹⁹ Ní

nducyáácá 'ii'yān chi ngiitā neⁿe yā tuu'vi yā Jesús miiⁿ ti véé cá poder yeⁿe yā chi diiⁿ yā chi nan-duūvá yeⁿe yā.

Yeⁿé vaadī yeenú ndúucu yeⁿē chi nguéé vaadī yeenú
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Tuu'mi ní Jesús n'diichí yā discípulos yeⁿe yā ní caⁿ'a yā chii yā 'ii'yān s'eeⁿ: D'é chúúcā n'dai ndís'tiī chi nguéé d'éⁿ véé yeⁿe ní ti yeⁿe ndís'tiī cuuvi naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiin'yúⁿ yā na va'ai cheeti nguuvi.

²¹ D'é chúúcā n'dai ndís'tiī chi 'cueeⁿ cá ní libro yeⁿé Ndyuūs chi n'daācā ca canee staava yeⁿé ní. D'é chúúcā n'dai ndís'tiī chi maaⁿ ní nngεεcu ní nanááⁿ Ndyuūs ti neⁿe diiⁿ ní nducueⁿéⁿé chi cuaacu ti Ndyuūs ya'āi 'iinú yā ndís'tiī.

²² D'é chúúcā n'dai ndís'tiī taachi 'ii'yān yeⁿē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé cuuvi snaaⁿ yā ndís'tiī ní taachi 'ii'yān s'eeⁿ cuví yā yeⁿe ndís'tiī. Ní cuncáā diiⁿ yā ndúucū ndís'tiī. Ní 'āā ntéé neⁿe yā 'caandiveéⁿ yā chi duuchi ní. Caaⁿ'māⁿ yā chi nguéé n'daaca ndís'tiī cucáāvā 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiyá Ndyuūs. ²³ Ndís'tiī canéé chí yeenú n'dai ní nguuvi miiⁿ cuuvi yeenú n'dai ca ní caati Ndyuūs téé yā chi cuuvi yeⁿé ní dendu'ū chi ch'εεte n'dai taachi ndaa ní na va'ai cheeti nguuvi. Tí ndii cuáán vmnaaⁿ 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ 'ii'yān cosas chi nguéé n'daācā ndúucū 'ii'yān profetas chi candεε yā nduudu yeⁿe Ndyuūs.

²⁴ D'é chúúcā ndaachii yeⁿē ndís'tiī chi véé cá yeⁿe ní caati 'āā yeenú ní yeⁿe nducueⁿéⁿé yeⁿē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

²⁵ D'é chúúcā ndaachii yeⁿe ndís'tiī chi nadacadíiⁿnuuⁿ ní chí n'daācā canee ní nanááⁿ Dendyuūs ní nguéé n'giindiveéⁿ ní nduudu yeⁿé Ndyuūs ti cuayiivi naachi neⁿé ní 'caandiveéⁿ ní ní nguéé cuuvi 'caandiveéⁿ ní. D'é chúúcā ndaachii yeⁿe ndís'tiī chí maaⁿ ní

n'gíⁿnyuⁿ ní ti cuayiivi ní cuεεcú ní ti ndaāchii ní.

²⁶ D'é chúúcā ndaachii yeⁿe ndís'tiī taachi nducyaaca 'ii'yān caaⁿ'maⁿ n'daācā yeⁿe ní. Caati ndii cuáán vmnaaⁿ 'tiicā ngaⁿ'a 'ii'yān yeⁿe 'ii'yān profetas chi falso yā ní nguéé profetas yeⁿé Ndyuūs, ní nguéé candεε yā nduudu yeⁿé Ndyuūs.

Dineⁿe yú 'ii'yān chi taaⁿ yā nduucú yú
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Úú, Jesús, ní ngaⁿ'á ngi ndís'tiī chí n'giindiveéⁿ ní nduudu chí ngaⁿ'á: Dinéⁿe ntúūⁿ ní 'ii'yān 'áará chí taāⁿ yā yeⁿe ní. Ní diiⁿ n'daacá ní ntúūⁿ ndúucū 'ii'yān 'áará chí nguéé neⁿe yā ndís'tiī. ²⁸ Di'viicú ní 'ii'yān 'áará chí caⁿ'a cuncáā yā ndúucu ní. Ní caaⁿ'maⁿngua'a ní caavā 'ii'yān 'áará chí nguéé n'daacā diiⁿ yā ndúucu ní. ²⁹ Nduuti chí 'áámá 'ii'yān duuchineeⁿ yā yeⁿe ní ní n'geⁿe yā 'áámá tiicuaa náaⁿ ní, 'cuūⁿ ní chí diiⁿ yā táámá vmnéⁿéⁿe nduuti chí neⁿé yā. 'Ii'yān chí divíi yā cotón yeⁿe ní, ca'ā ntúūⁿ ní catecai ní. ³⁰ 'Áā du'ú nūuⁿ 'ii'yān chí caaca yā cosa yeⁿé ní caavā necesidades yeⁿe yā, ca'á ní. 'Ii'yān chí cuta'á yā chí yeⁿe ní, 'āā ntéé nguεεcunée ní ndaaca ní. ³¹ Tan'dúucá chí ndís'tiī neⁿe ní chí tanáⁿ'ā saⁿ'ā miiⁿ n'daacá diiⁿ sa nduucú ní, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ ndís'tiī ndúucū saⁿ'ā s'eeⁿ.

³² Ndúúti chí ndís'tiī dinéⁿe ní 'ii'yān chí neⁿe ndís'tiī, 'd'é chí n'daacá idiíⁿ ní? Caati 'ii'yān chí nguéé n'daācā, 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ yā. ³³ Ndúúti chí ndís'tiī n'daacā idiíⁿ ní ndúucū 'ii'yān chí din'daācā nduucú ní, 'd'é chí n'daacā idiíⁿ ní? Caati 'ii'yān chí nguéé n'daacā, 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ yā. ³⁴ 'Tiicá ntúūⁿ, nduuti chí diiⁿ ní prestar chiiⁿ chí yeⁿé ní 'ii'yān ní cunee ngiinú ní chí 'ii'yān miiⁿ caⁿ'á yā tee yā chiiⁿ chí yeⁿé ní, 'd'é cuuvi chí 'ii'yān téé yā gracias ndís'tiī?

'Tiicá ntúūⁿ idiiⁿ 'iiⁿyāⁿ chi nguεε n'daācā. ³⁵ Ndis'tiī dineⁿ'é nī 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi taāⁿ yā yeⁿ'e nī. 'Tíicā din'daacā nī ndúú^{cū} 'iiⁿyāⁿ chi nguéeⁿ ngii n'diichí yā ndís'tiī. Díiⁿ nī prestar cosa chi yeⁿ'é nī ní nguéeⁿ de'ē veε nadacadiinuuⁿ cá nī yeⁿ'e. Ní Ndyuūs téε yā ndís'tiī cosas chi dendu'ū chi ch'εεte ca yeⁿ'é yā taachi caⁿ'a nī na va'ai cheeti nguuví ní cuuví ndís'tiī daiyá Dendyuūs chi ch'εεte taavi ca. 'Tíicā Ndyuūs téε yā cosas chí n'daaca 'iiⁿyāⁿ chí cunncaā chí nguéeⁿ caaⁿ'máⁿ yā: N'dii Ndyuūs gracias. ³⁶ 'Tiicá ntúūⁿ yá'ai 'iinú nī cáava 'iiⁿyāⁿ tan'dúú^{cā} Chiidá nī Ndyuūs ya'ái 'iinú yā ndís'tiī.

Nguée caaⁿ'maⁿ nī nuuⁿndi yeⁿ'e mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ

(Mt. 7.1-5)

³⁷ Nguée caaⁿ'máⁿ nī nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ ní Ndyuūs ní nguée caaⁿ'maⁿ ntúūⁿ yā yeⁿ'é nī. Nguée díiⁿ nī condenar 'iiⁿyāⁿ ní Ndyuūs nguéeⁿ díiⁿ yā condenar ndís'tiī. Nadich'εεcú nī nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ ní Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nī. ³⁸ Ca'á n'daacá nī 'iiⁿyāⁿ chí véé necesidades yeⁿ'é yā ní 'íicú Ndyuūs téε yā ndís'tiī ní dicaadi n'dááca yā chí cúúnú chiiichi ndíi tuunu cungeé na morral yeⁿ'é nī, caati Ndyuūs dicaadi yā ndís'tiī ndúú^{cū} maaⁿ caadi chí dicaadi nī.

³⁹ Jesús ngii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'áamá ejemplo yeⁿ'e 'áamá nduudu chí 'téε nguεε daama. ¿'Áá cúúví díiⁿ 'áamá chí ngeuenááⁿ candēē táámá chí ngeuenááⁿ? ¿'Áá nguεε cun'dáá nūuⁿ nduu 'uuví yā na yiivi yāⁿ'āa? ⁴⁰ 'Áámá discípulo miiⁿ ní nguéeⁿ ch'εεte cá yā nguéeⁿ ti maestro yeⁿ'e yā. 'Áā du'ú nūuⁿ chí neⁿ'e cuuvi Maestro, canee chí 'cuiinu 'cueeⁿ yā din'daaca yā ní cuuví yā tan'dúú^{cā} maestro yeⁿ'e yā.

⁴¹ Táácā cuuví chí maaⁿ nch'εεté nūuⁿ n'gíinu nī nuuⁿndi chí díiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ ní nguéeⁿ inaaⁿ nī

nuuⁿndi ch'εεte chí díiⁿ ní. ⁴² Nguéeⁿ n'daacā chí caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e chí díiⁿ yā chí nguéeⁿ n'daacā nduuti chí ndís'tiī díiⁿ nī cosas chí nguεε n'daacā. N'daacā ca chí ndaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿndi chí díiⁿ nī ní 'íicú cuuvi caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chí canée chí din'daacá yā.

'Áámá yáⁿ'á ní ngiⁿ'í cucáávā n'guiⁱ'i yeⁿ'e

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ N'guiⁱ'i yeⁿ'e yáⁿ'á chí n'dai, n'daacā chí cuuvi n'guiⁱ'i yeⁿ'e ní yáⁿ'á chí nguéeⁿ n'dai ní nguéeⁿ n'daacā n'guiⁱ'i yeⁿ'e. Naati yáⁿ'á chí nguéeⁿ n'daacā nguéeⁿ cuuvi n'guiⁱ'i chí n'daacā yeⁿ'e. ⁴⁴ 'Tíicā ti tuunu tuunu ca yáⁿ'á n'giⁿ'i n'guiⁱ'i yeⁿ'e. Nguéeⁿ n'giichi yā yaaⁿ chí 'cuūndi n'guiídii yaaⁿ nguuví yeⁿ'e, ndíi nguéeⁿ ndúú tuū^mmá yā uvas yeⁿ'e díiⁿ yu nduuti yaaⁿ. ⁴⁵ 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā chí n'dai idiiⁿ sa dendu'ū chí n'daacā chí nadacadiinuuⁿ sa na staava yeⁿ'e sa chí n'daacā. Saⁿ'ā chí cunncaā idiiⁿ sa tanducueⁿ'e chí nadacadiinuuⁿ sa na staava yeⁿ'e sa caati staava yeⁿ'e sa nguéeⁿ n'daacā. Nduudu chí ngaⁿ'ā sa ngiica yeⁿ'e chí ndiituu na staava yeⁿ'e sa.

Yeⁿ'e ndúú 'uuví cimientos yeⁿ'e nduu 'uuví va'ái

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶ Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús: ¿De'ε cúúví chí ndís'tiī ngaⁿ'á nī ngiiⁿ nī 'úú: N'diī, Señor yeⁿ'é, n'diī, Señor yeⁿ'é, ní nguéeⁿ 'caandiveéⁿ nī chí ngaⁿ'á? ⁴⁷ 'Úú cuuví ndís'tiī, du'ū 'iiⁿyāⁿ chí chíi nanaáⁿ ní n'giindiveéⁿ nduudu yeⁿ'é ní n'daacā idiiⁿ yā tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'á, ⁴⁸ 'iiⁿyāⁿ miiⁿ tan'dúú^{cā} 'áámá saⁿ'ā chí din'dái sa vaacu sá. Chiinú yáanūuⁿ n'daacā sá ní s'nuūⁿ sa cimientos yeⁿ'e vmnaaⁿ 'áámá yáává. Ní taachi chíiya 'áámá cuuvi naⁿ'ā ní ch'iita yíicú ní diitūu n'dái cheⁿ'e nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Ní nuūⁿnīⁿ miiⁿ nguéeⁿ cuuvi díiⁿ di'núⁿ'u va'ái miiⁿ ti n'daacā candúūu na yáává miiⁿ. ⁴⁹ Naati 'iiⁿyāⁿ chí nguéeⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e ní

nguée idiiⁿ yā tan'dúúccā chi ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúccā 'áámá saⁿ'ā chí din'dái sa vaacu sa na yaⁿ'á ndúútti ní nguée ndúúccū cimiento. Ní díítúu n'dai cheⁿ'é nuūⁿ'nīⁿ miiⁿ ní va'āi miiⁿ maaⁿ'nch'εεté nuūⁿ chindεεve ní cuncnáā ntuūvī va'āi miiⁿ.

7

Jesús idiiⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'e 'áámá mozo yeⁿ'e capitán romano (Mt. 8.5-13)

¹ Taachí Jesús ch'íinúⁿ ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, tuuⁿ'mi ní cueⁿ'é yā na yaāⁿ Capernaum. ² Ná yāāⁿ miiⁿ'ya canée 'áámá saⁿ'ā capitán romano yeⁿ'ē soldados. Ní na vaacu capitán miiⁿ cánée 'áámá saⁿ'ā mozo chí idiiⁿ mandado yeⁿ'ē sa. Néené neⁿ'e sa mozo yeⁿ'ē sa ní neené ya'āi 'iinu sa ti mozo ní neené ya'āi ngiitā sa. 'Āā cháā 'cuūvī sa. ³ Taachi capitán miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús miiⁿ diiⁿ yā vaadi n'giinu, capitán miiⁿ dicho'o sa n'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí caaⁿ'maⁿ ntiinyúⁿ yā na yaacū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ di'cuíitu yā Jesús miiⁿ chí caⁿ'a yā na vaacu sa ní diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e mozo yeⁿ'ē sa. ⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní di'cuíitu yā Jesús, ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī Jesús, 'caandiveeⁿ nī caati capitán yeⁿ'é 'nū ní neené n'dai yā chí diiⁿ nī chí nduūvā yeⁿ'e mozo yeⁿ'e yā. ⁵ Caati capitán romano miiⁿ ní idinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yú chí yeⁿ'e ndaata Israel, ní din'dái yā yáacū sinagoga yeⁿ'e yú.

⁶ Tuuⁿ'mi ní Jesús miiⁿ cueⁿ'e yā ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní taachi 'āā cháā ndaa niiⁿ'nuúⁿ yā ná va'ai yeⁿ'ē sa, capitán miiⁿ dicho'o sa n'duuvi amigos yeⁿ'e sa chí caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā Jesús miiⁿ: N'diī, Señor, nguée tuuvīnūⁿ nī ti 'úú nguée neené n'dai 'úú chí cundaa nī cheeti va'ai yeⁿ'é. ⁷ Maaⁿ ní deenú chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní neené n'dai chí cuuvi ndaa nanááⁿ nī. Dámaāⁿ

chí caaⁿ'maⁿ ntiinyúⁿ núúⁿ nī ní nduūvā yeⁿ'e mozo chí diiⁿ mandado yeⁿ'é. ⁸ 'Āā de'ε nuūⁿ chí caaⁿ'maⁿ ntiinyúⁿ nī yeⁿ'ē tuuⁿ'mi ní cuuvi chó'ōo. 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní v'ée 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā yeⁿ'é. 'Úú ní capitán ní ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yeⁿ'e soldados chí canee maaⁿ poder yeⁿ'é. Ngaⁿ'á ngiiⁿ 'áámá sa: Cunaⁿ'a di, ní inaⁿ'a sa. Ní ngaⁿ'á ngiiⁿ taama sa: Cuchí di, ní chí sa. Ní ngaⁿ'á ngiiⁿ mozo chí diiⁿ mandado yeⁿ'é: Diiⁿ di ntiinyúⁿ cūū, ní diiⁿ sa.

⁹ Ní taachí Jesús ch'iindiveeⁿ yā nduudu yeⁿ'ē sa chí ngaⁿ'a amigos yeⁿ'e capitán miiⁿ chéⁿ'é yīnu yā yeⁿ'e capitán. Ní nguεcundii yā n'diichi yā 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā cuaaⁿ daami yā ní caⁿ'a yā. 'Úú ní ngaⁿ'á ngiiⁿ ndís'tiī: 'Úú nguée indaacá mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chí i'teenú n'dai cá yā Nduuū^s tan'dúúccā capitán miiⁿ.

¹⁰ Taachí ndaa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ va'ai chí capitán miiⁿ dicho'o sa, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichi yā chí mozo miiⁿ chí neené ngiita sa ní 'āā nduuvá yeⁿ'ē sa.

Jesús nadanduuchi yā daiya 'áámá n'daata nguá'āa chí 'āā tiná'ā sa

¹¹ Cuayīvi, Jesús miiⁿ cheⁿ'e yā na yāāⁿ Naín ndúúccū discípulos yeⁿ'e yā ndúúccū 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ chí cueⁿ'e ndúúccū yā. Ní chúū chí. ¹² Taachí Jesús ndaa yā niiⁿ'nuúⁿ ná cheendi va'āi yeⁿ'e yaāⁿ miiⁿ, n'diichi yā chí ndεε 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá caja tiná'ā canuúⁿ yúúni chí cueⁿ'e yā cuεεchi yā. Tiná'ā miiⁿ 'áámá n'dyá'ā sa yeⁿ'ē cheεcú sá. Ní n'daata miiⁿ ní n'daataá ngua'a yā. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ snee yā ndúúccū yā. ¹³ Taachí Jesús n'diichi yā n'daataá miiⁿ, neené ya'ai iinu yā n'daataá ní caⁿ'a yā chí yā n'daataá miiⁿ: Nguée cuεεcú di.

14 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní cueⁿe ndaa yā ní tuu'ví yā caja yeⁿe tinaⁿá. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ndéε yā caja miiⁿ ch'εεtindii yā. Ní Jesús caⁿ'a yā: Saⁿ'ā 'dííⁿ 'úú yaa'ví dii, nducueeⁿ di.

15 Tuu'mi ní 'nuūⁿndi saⁿ'ā 'dííⁿ chí n'díi ní tucá'a sa ndeε sa. Ní Jesús miiⁿ ní nca'á yā saⁿ'a 'dííⁿ chεεcu sa. 16 Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ di'va'á yā yeⁿe chí n'diichi yā ní caⁿ'a yā: De'ε chúúca ch'εεte Ndyuūs. Ní caⁿ'a yā chí 'áamá profeta ch'εεte ndāa yā nguaaⁿ nús'uu chí Ndyuūs dicho'ó yā caati ya'ai 'iinú yā yeⁿ'ē s'uuúⁿ chí nacióⁿ yeⁿ'é yā.

17 'Tíicā ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chuū núúⁿmáⁿ na yáⁿ'āa Judea ndúúcu nuuⁿmáⁿ yāāⁿ cuaaⁿ 'diituú.

Juan chí ngeεdínuūⁿ'nīⁿ dichó'ó yā nduu 'uuvi 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Jesús

(Mt. 11.2-19)

18 Discípulos yeⁿ'e Juan chí ngeεdínuūⁿ'nīⁿ caⁿ'a yā chíi yā Juan miiⁿ yeⁿ'é tanducueéⁿ dendu'ū chí diiⁿ Jesús. Tuu'mí Juan miiⁿ yaa'ví yā 'uuvi discípulos yeⁿ'e yā nanáaⁿ yā. 19 Ní dicho'ó yā discípulos s'eeⁿ chí ntiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ chuū: ¿'Áá n'dií Cristo chí canéé chí ndaa o 'āā cūnee ngíⁿúⁿ 'nū taama yā? 20 Discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ cueⁿ'e yā ní ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús: N'dií Señor, Juan chí ngeεdínuūⁿ'nīⁿ dichó'ó yā nús'uu chí ntiíngúúneeⁿ 'nū n'dií: ¿'Áá n'dií chí canéé chí ndaa o 'āā cūnee ngíⁿúⁿ 'nū taama yā?

21 Tiempo miiⁿ Jesús diiⁿ yā chí nnduūvā yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē ca'ai chí ndíi yā ní yeⁿ'e ca'ai chí véé espíritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūⁿ ndúúcu yā. 'Tiicá ntúūⁿ diiⁿ yā chí snaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngeuenááⁿ. 22 Tuu'mi Jesús nán'guεcútaⁿ'a yā yeⁿ'e nduu 'uuvi discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ ní caⁿ'a yā: Ndis'tií,

cunaⁿ'a nī ní cuuvi nī Juan miiⁿ yeⁿ'e nducueéⁿ chí n'diichi nī ndúúcu chí n'giindiveéⁿ nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngeuenááⁿ ní inaaⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ngii ngíⁿá yā ní ngiica yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíi ca'ai chí lepra chí in'duuti yuūⁿε yeⁿ'é yā ní nduuva yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí chεεtúū ní n'giindiveéⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí n'díi ní nnduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaachí snee yā 'úú ní ngaⁿ'á nanáaⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, nduudu ngai chí yeⁿ'ē chí nanguaⁿ'āi 'iiⁿ'yāⁿ. 23 De'ε chúúca n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé cunncāa ch'eenú yā 'úú ndúúcu nduudu yeⁿ'é.

24 Taachi cueⁿ'e discípulos yeⁿ'e Juan chí dicho'ó Juan miiⁿ, tuu'mi ní Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ chí snee yā ndúúcu yā yeⁿ'e Juan chí ngeεdínuūⁿ'nīⁿ miiⁿ: ¿De'ε cheⁿ'e nī n'diichi nī na yáⁿ'āa cuuⁿmaⁿ naachi nguéé ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ? ¿'Áá 'áamá ndúú chí idin'núⁿ'u 'yúúné? Nguεε 'tíicā. 25 ¿Du'ú cheⁿ'e nī n'diichi nī tuu'mi? ¿'Áá 'aama saⁿ'ā chí canúⁿ sa catecai n'dai sa? Deenu nī chí 'iiⁿ'yāⁿ chí n'daācā catecai yā nguéé n'geenu yā ngii ní snee yā na va'ai yeⁿ'ē rey. 26 ¿Du'ú cheⁿ'é nī n'diichi ní tuu'mi? ¿'Áá 'áamá profeta chí ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs? 'Úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí 'tíicā. Cheⁿ'é nī n'diichi nī 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ ch'εεte ca yā nguéé ti tanáⁿ'ā profetas. 27 Chuū canéé nguūⁿ yeⁿ'e Juan miiⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ:

Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó 'áamá saⁿ'ā chí caaⁿ'maⁿ sā nduudu cuaacu yeⁿ'é nanááⁿ dii. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuundiyaáⁿ sa yúúní cáávā dii.

28 'Úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí nguaaⁿ nducyaaca saⁿ'ā chí ch'iindiyaaⁿ sa na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé táamá saⁿ'ā chí ch'εεte ca sa ti 'āa Juan miiⁿ chí chεεdínuūⁿ'nīⁿ

sa. Naati 'ii'nyāⁿ chi ndiicuūⁿ ca yā naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiinyūⁿ yā ní ch'εεεε cá yā nguéé ti Juan miīⁿ.

²⁹ Neené n'dai 'ii'nyāⁿ ndúúcu 'ii'nyāⁿ chí inn'guεε yeⁿ'ē yāⁿaa chíindiveéⁿ yā nduudu chi ngaⁿa Jesús. Ní 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ chí'téenu yā nduudu yeⁿ'e Juan miīⁿ ní diīⁿ yā tan'duucā Ndyuūs neⁿ'e yā. Ní Juan miīⁿ cheεdīnuūⁿniⁿ yā 'ii'nyāⁿ. ³⁰ Naati 'ii'nyāⁿ fariseos miīⁿ ndúúcu maestros yeⁿ'e ley, 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ nguéé neⁿ'e yā Juan ndí nguéé s'téenu yā nduudu yeⁿ'e Juan miīⁿ. Ní nguéé cheεdīnuūⁿniⁿ yā. ³¹ Jesús miīⁿ caⁿa yā chíi yā 'ii'nyāⁿ: ¿Dé'ē cuuví nadidaamá ndúucu tan'dúúca 'ii'nyāⁿ chí snéé yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūu maaⁿ? ¿De'é tan'duucá yā? ³² 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ tan'dúúca saⁿ'ā ngaiyāá chí n'geεtεε sa nii'vεε ní duūchī sa ndúúcu vi'í ní n'gai sa compañeros yeⁿ'e sa. Ní ngaⁿ'á sa ngii sa vi'í: Tiiví 'nū flauta cáávā baile ní nguéé nde'éi nī. Ngiita 'nū canciones chí ndaachi ní nguéé cheεcu nī. ³³ Ní ndaá Juan chí ngeεdīnuūⁿniⁿ chí 'aama 'ii'nyāⁿ chí nguéé che'e yā pan ní nguéé chí'i yā vino ní ndís'tiī ní ngaⁿ'a nī yeⁿ'e yā: Juan miīⁿ ní cánée yā ndúúcu espíritu yeⁿ'e yááⁿnguiinūⁿ. ³⁴ 'Úú ní ndaá, 'úú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs 'úú. Ní nge'é ní ngi'í ní ndís'tiī ngaⁿ'a nī yeⁿ'e 'úú: 'Cuiⁿdííchí nī, 'ii'nyāⁿ chí n'deēe nge'é yā ní yaāⁿ n'dái ngi'í taaví yā vino. Ní ngaⁿ'a ntuúⁿ nī chí 'úú 'áámá amigo yeⁿ'e 'ii'nyāⁿ chí inn'guεε yeⁿ'e yāⁿaa ndúúcu 'ii'nyāⁿ chí diīⁿ nuuⁿndi. ³⁵ Caati nducyaaca 'ii'nyāⁿ deenu yā chí vaadī deenu miīⁿ ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ní 'ii'nyāⁿ chí'n'í yā vaadī deenu miīⁿ cáávā dendu'ū chí n'daācā chí diīⁿ yā ti yeⁿ'e Ndyuūs 'ii'nyāⁿ.

Jesús cueⁿ'e yā na vaacu Simón chí saⁿ'ā fariseo

³⁶ 'Áámá saⁿ'ā fariseo di'cuítu sa Jesús chí ché'é yā ná váacu sá.

Tuu'mi ní Jesús sndaá yā ná va'ai yeⁿ'e saⁿ'ā fariseo miīⁿ ní chíindí yā na mesa ndúúcu sa. ³⁷ Tuu'mi ní 'áámá n'daataá chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e ta chí canee tá yeⁿ'e yááⁿ miīⁿ, taachí chicádíinuūⁿ tá chí Jesús miīⁿ cánée yā na va'ái yeⁿ'e saⁿ'ā fariseo ní véε yā na mesa, n'daataá míⁿ ndaa ta ní ndéε ta 'áámá caja yeⁿ'e aceite perfume. ³⁸ N'daataa míⁿ chíntii'ya tá na ca'a Jesús ní ngeεcu tá. Ní ndúúcu nuūⁿnīⁿ nduutináaⁿ tá naaⁿnu tá ca'a yā ní nadíεεve tá ca'a yā ndúúcu yuūdū tiīⁿ tá. Ní 'neeⁿcheendi ta ca'a yā ní chíi tá aceite perfume ca'a yā. ³⁹ Taachí sáⁿ'ā fariseo miīⁿ n'dííchi sa chí diīⁿ n'daataá miīⁿ, tuu'mi nadícadíinuūⁿ sa ní caⁿ'ā sa nguááⁿ maāⁿ sa 'tíicā: Ndúúti chí sáⁿ'a 'cūu profeta sa, tuu'mi ní deēnū sa du'ū n'daātaa 'cūu chí ituu'vi tá saⁿ'ā ti véé nuuⁿndi yeⁿ'e tá. ⁴⁰ Tuu'mi ní Jesús miīⁿ caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'a fariseo miīⁿ: Diī, Simón, véé de'ē chí cuuví diī. Simón miīⁿ ní n'guεεcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa: Maestro, caaⁿ'maⁿ nī.

⁴¹ Jesús caⁿ'a yā ejemplo 'cūu: 'Uūvi 'ii'nyāⁿ can'díicu yā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā. 'Áámá yā ní can'díicu yā nyuⁿ'u ciento caadi, taama yā ní 'uūvi ngeεcu ndiichi caadi. ⁴² Naati 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní nguéé tuūmī miīⁿ yeⁿ'e yā chí nadí'vé yā. 'Áā ntéé ndaaca yā tuūmī. Sáⁿ'ā chí chinnee miīⁿ ní nadach'εεcú sa yeⁿ'e ndúú 'uuví sa. Maaⁿ ní cuuvi di 'úú, ¿cheē cá saⁿ'ā s'eeⁿ neⁿ'e cá yā 'ii'nyāⁿ miīⁿ?

⁴³ Simón miīⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā: 'Úú inadacádíinuūⁿ chí dinéⁿ'e ca yā saⁿ'ā chí n'deēe ca can'díicu miīⁿ. Jesús nan'guaacútaⁿ'a yā: N'daācā inadacadíinuūⁿ di.

⁴⁴ Tuu'mi ní ngeεcundí Jesús naachi cánée n'daataá míⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Simón: ¿'Áá ínaaⁿ di chí diīⁿ n'daātaa 'cūu? 'Úú indaá na vaacu di ní nguéé tee di nuūⁿnīⁿ chí naaⁿnu cáá

tan'dúucā costumbre ye'nē yú naati n'daātāa 'cūū ní cheendāa tá nuu'nīn nduutinaa' tá ca'á ní nadidεενε tá ca'á ndúúcu 'yuūdū tīn ta. ⁴⁵ Taachí ndaá ní nguéé 'nee'cheendi di 'úú tan'dúucā costumbre ye'e yú naati n'daātāa 'cūū 'áamá i'nee'cheendi tá ca'á, ndíí taachi sndaá. ⁴⁶ Ndíí nguéé ndúú cheendāa di aceite perfume tíñ tan'dúucā costumbre ye'e yú naati n'daātāa 'cūū cheendaa tá aceite perfume na ca'á chí diín tá honrar 'úú. ⁴⁷ Chuū nga'n'á ngii, dii Simón; ti tanducuén'e nuu'ndi chí n'deēe n'dái ye'n'e tá nadach'εεcú ye'n'ē tá caati neenē ne'n'e ta 'úú, ní diín tá 'túucā caávā chí nadach'εεcú ye'n'ē tá. Ní 'ii'n'yān chí duū'vī ne'n'e yā 'úú ní duū'vī nadich'εεcú ye'n'e yā.

⁴⁸ Tuu'mi Jesús ca'n'á yā chíi yā tá'n'ā: Díí n'daataá 'úú nadich'εεcú nuu'ndi ye'n'ē di.

⁴⁹ 'Ii'n'yān chí vεēté yā na mesa miiñ tucá'a yā ca'n'a yā chíi yā vi'ī: ¿Du'u sán'ā chuū chí nadicadíínuu' sa chí cuuvi nadich'εεcu sa nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yān'?

⁵⁰ Tuu'mi Jesús miiñ ca'n'a yā chíi yā n'daataá míí: Cáávā chí i'téenu di 'úú, ndiiñ chí nanguán'ai di. Maa'n ní cuna'n'ā di ndúúcu vaadi 'diíñ.

8

N'daataa s'eeñ chí chinnee yā Jesús

¹ Cuayiivi miiñ, ní che'n'e Jesús nuu'mán yáān n'gεεεε ndúúcu nuu'mán yáān 'líñ ní nga'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'ē Ndyuūs ye'n'e naachí Ndyuūs nga'n'a ntii'nyúñ yā. Ní ndu'u ndiichúúví apóstoles ye'n'e Jesús miiñ cue'n'e yā ndúúcu yā. ² 'Tiicá ntúūñ n'duuvi n'daataá chí Jesús diíñ yā chí nanduūvā ye'n'e ca'ai ye'n'e yā ní chí diíñ yā chí nacan'dáā espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūñ ye'n'e nán'ā n'daataa s'eeñ. Ní nguaa'n n'daataa s'eeñ canee María ye'n'e yáān Magdala. N'daata miiñ ní Jesús diíñ yā chí

nán'daā ndeēchē espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūñ ye'n'ē ta. ³ Cue'n'e ntúūñ Juana chí n'daataa ye'n'e sa'n'ā chí nguuvi Chuza chí nga'n'a ntii'nyuñ sá ye'n'e cosas ye'n'e rey Herodes, ndúúcu tá'n'ā Susana, ndúúcu 'yaa'n n'dái ca n'daataá chí ca'a tá tuumí ye'n'ē tá ní cuai tá 'āā de'é nūñ chí ne'n'e Jesús.

'Áamá ejemplo chí nguuvi parábola chí ye'n'e 'áamá sa'n'ā chí ngiñū sa ndaata

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Taachí nduuvidaama 'yaa'n n'dái 'ii'n'yān chí chíica yā ye'n'e 'yaa'n n'dai yáān tuu'mi ní ndaa yā nanáāñ Jesús. Ní Jesús yaa'vi yā 'ii'n'yān s'eeñ ndúúcu 'áamá ejemplo tan'dúucā 'áamá dendu'ū chí vée i'n'yééñdi 'cūū. Ní ca'n'a yā 'túicā:

⁵ 'Áamá sa'n'ā chí cuñū ndaata míñ cue'n'ē sa cuñū sa. Taachí chíñū sa 'áamá duutu ndaata chíiya 'diituú cyúúni ní chíiñca'a 'ii'n'yān ní yaada ní che'e tī. ⁶ Duutu ndaata ní chíiya naachi vée n'dee n'dái tuū. Taachí can'daā, ní t'i' ti nguéé ya'ai ye'n'ē. ⁷ Duutu ndaata ní chíiya nguaa'n yáāñ. Yáāñ miiñ chí dáámá chíiita ndúúcu yaatá ní di'vaachí ye'n'ē vi'ī. ⁸ Nán'ā duutu ndaata ní chíiya na yá'n'ā n'dáacā ní taachí can'daā n'dee n'dái cosecha chí ye'n'ē. Ní ye'n'ē 'áamá ndaata ní chíi 'aama ciento ndaata ye'n'ē. Taachí Jesús ca'n'a yā nduudú 'cūū, yuūdū n'dái ca'n'a yā, ní ca'n'a yā: Ndís'tií chí vée veéñ nī, ní 'caandiveéñ nī.

Jesús ca'n'a yā ye'n'e chí ne'n'ē caā'n'mān ejemplo miiñ

(Mt. 13.10-23; Mr. 4.10-20)

⁹ Tuu'mi ní discípulos ye'n'e Jesús ca'n'a yā chíi yā Jesús: ¿D'é'ē né'n'ē caa'n'ma'n nduudú 'cūū?

¹⁰ Jesús miiñ ní ca'n'a yā: Ndís'tií ní maa'n ní cuuvi déenu nī chí cánuu'n n'de'ei ye'n'e Ndyuūs naachi nga'n'a ntii'nyúñ yā naati 'úú ní nga'n'á ndúúcu nduudu chí 'tεε nguεε dáámá. Ní taachi 'ii'n'yān s'eeñ

snaaⁿ yā nguéé cuuvi snaaⁿ n'daaca yā, ní taachí 'caandiveeⁿ yā nguéé tuumicadiínuuⁿ yā yeⁿ'ē.

11 Chuū chí neⁿ'e caāⁿ'māⁿ ejempló miiⁿ. Ndaata miiⁿ ní chíⁿ chí tan'dúúca nduudu yeⁿ'e Ndyuūs.

12 Duutu ndaata chí chiiya ná 'diitūu cyúúni, chíⁿ chí tan'dúúca nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveeⁿ yā. Daacá nūuⁿ ndaa yááⁿ'nguiinuuⁿ miiⁿ ní diví sa nduudu miiⁿ na staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ti nguéé cuuvi cu'téenu yā ní nguéé ndúú cuuvi nnguaⁿ'ai yā.

13 Ndaata chí chiiya nguaaⁿ tuūu chí nguéé dii'yu yeⁿ'ē ní tan'dúúca nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ n'giindiveeⁿ yā ní yeenú taavi yā. Cánéé yā tan'dúúca 'áamá milpa chí nguéé véé dii'yu yeⁿ'ē. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'áamá tiempo nūuⁿ i'téenu yā ní taachí ndaa nguuvi chí chíⁿ'nyúⁿ'nééⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā chí 'cuináaⁿ yā cáávā nduudu miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diví yā nduudu miiⁿ na staava yeⁿ'e yā. 14 Dúútú ndaata chí chiiya nguaaⁿ yááⁿ tan'dúúca nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveeⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ damááⁿ nadacadiinúúⁿ yā yeⁿ'e vaadí 'cuiica ndúúcu dendu'ū chí idi'vaachí yeⁿ'e in'yeeⁿ'dí 'cūū ndúúcu dendu'ū chí vicio yeⁿ'e yā. Nducuéⁿ'ē di'vaachi nduudu miiⁿ ní diiⁿ chí nguéé dichíⁿ've nduudu miiⁿ na vida 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

15 Duutu ndaata chí chiiya na yáⁿ'āa n'dáacā chíⁿ chí tan'dúúca nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveeⁿ yā ní din'daacá yā ndúúcu 'viich'etíinūuⁿ. Ní i'téenu yā nduudu miiⁿ na staava yeⁿ'é yā. Ní ch'iⁿ'í yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā nduudu cuaacu miiⁿ.

'Áamá ejemplo yeⁿ'e 'áamá lámpara

(Mr. 4.21-25)

16 Ní Jesús chí'cueeⁿ yā 'túúca: 'Áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ngi'í yā 'áamá lámpara ní cu'nuuⁿ yā maaⁿ 'áamá

'cuééⁿε o cu'nuúⁿ yā maaⁿ 'áamá cama ti cu'nuúⁿ yā na 'áamá mesa ní 'iiⁿ'yāⁿ chí cundáa yā ní snaaⁿ yā.

17 'Tiicá ntúūⁿ, nducuéⁿ'ē chí nguéé deenu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chí cunúúⁿ n'de'ei nguéé cunee chí nguéé snaaⁿ yā. Ní nguéé chí cunúúⁿ n'de'ei chí nguεε cadíinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē.

18 'Caandiveeⁿ n'daacá ní cáávā chí cuuvi deenu ní ti 'iiⁿ'yāⁿ chí véé yeⁿ'e yā ní Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá cuuvi yeⁿ'e yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'e yā 'áará chí dúú'ví nūuⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí véé yeⁿ'e yā, chuū ní Ndyuūs diví yā yeⁿ'e yā.

Chεεcu Jesús miiⁿ ndúúcu 'díinu yā chí ndāa yā

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Tuu'mi ní 'díinu Jesús ndúúcu chεεcú yā neⁿ'e yā ndaá yā nanááⁿ Jesús naati nguéé cuuvi ndaa yā caati neené 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿ'yāⁿ snéé yā miiⁿ. 20 Ní 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ cuen'e yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā: N'dií Jesús, chεεcú ní ndúúcu 'díinu ní snéé yā cuaaⁿ chuva'āi ní neⁿ'e yā snaaⁿ yā n'dií.

21 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'ee: 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveeⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní i'téenu yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí chεεcú ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'diinú.

Jesús chin'neen 'diin yā 'yúúné ndúúcu nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 Chūū chí. 'Áamá nguuvi Jesús miiⁿ sndaa yā na 'áamá barco ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cho'o yú táámá 'díituú nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā. Ní cuen'e yā. 23 Taachí chiica yā na barco miiⁿ, Jesús miiⁿ ní cyaadu yā. Chéenu 'aama 'yúúné taaⁿ ní diiⁿ chí chindaā nuūⁿ'niⁿ chεeti barco miiⁿ ti barco miiⁿ neⁿ'e 'cuεεchi nguááⁿ nuūⁿ'niⁿ. Ní discípulos 'va'a yā. 24 Tuu'mi ní discípulos s'eeⁿ ndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ

ní nadin'duuchí yā 'ii'nyāⁿ ní ca'na yā: N'dii Maestro, n'dii Maestro, 'cuεεchi yú nguááⁿ nuūⁿnīⁿ. Taachi Jesús miiⁿ nduuchi yā, tuu'mi ní ca'na yā chi cūnéé 'diiⁿ 'yúúné miiⁿ ndúúcu nūⁿnīⁿ, ní canéé 'diiⁿ. Tuu'mi ní 'āā ntéé chéenu 'yúúné miiⁿ ní canéé 'diiⁿ ní n'daacā cueⁿ'e yā ndúúcu barco miiⁿ.²⁵ Jesús ní ca'na yā: ¿De'e cúuvī chi nguéeé cu'téenu cá nī? Discípulos ní 'va'a n'daí yā ní cheⁿ'e yiinú yā ní ngan'a yā ngii yā ví^t: ¿Du'u sáⁿ'a 'cūú chí ngan'ā ntii'nyuⁿ sa yeⁿ'ē 'yúúné ndúúcu nuūⁿnīⁿ ní n'giindiveéⁿ yeⁿ'ē sa?

Jesús diiⁿ yā chi nanduūva 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara chi canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā cueⁿ'e yā na yáⁿ'āa Gadara. Yáⁿ'āa miiⁿ ní canee 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā Galilea.²⁷ Taachi Jesús nacan'dáa yā na barco miiⁿ ní ndaa yā na yáⁿ'āa, ndaā niiⁿnuúⁿ Jesús miiⁿ 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ. 'Āā 'naaⁿ tiempo canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ. Nguéeé catecai sa ndíí nguéeé ndúú canúúⁿ rá sá va'āi ti na yiivi yáává cānuuⁿ sa. Ní ndaā sa ní ndaāca sa Jesús miiⁿ.²⁸ Ní taachi sáⁿ'a 'cūú n'díichi sa Jesús miiⁿ chiintii'ya sá nanáaⁿ yā ní 'cāi yiicú sa: N'dii Jesús, Daiya Ndyuūs chi ch'εεte n'dai poder yeⁿ'e nī, ¿de'ē diiⁿ nī nduucú? 'Úú di'cuuitú n'dii chi nguéeé diiⁿ nī chí diiⁿ sufrir.

²⁹ 'Túúcā ca'na sa ti Jesús ca'na ntii'nyúⁿ yā chí nan'daā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ yeⁿ'e sáⁿ'ā miiⁿ. 'Āā néené 'naaⁿ tiempo chi espíritus ichéé ndúúcu saⁿ'ā miiⁿ. 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ ní ngaā chiichí yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcu çadenaⁿ naati ch'iica sá cadenas ní espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ candéé sa saⁿ'ā naachi nguéeé 'ii'nyāⁿ.

³⁰ Tuu'mi ní Jesús tiinguunéⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ: ¿De'ē nguuvi di? Saⁿ'ā miiⁿ ní ca'na sa: Legión nguūví. 'Tíicā ngan'a 'ii'nyāⁿ yeⁿ'ē sa ti neené 'yaaⁿ espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ canee ndúúcu sa.³¹ Ní espíritus idi'cuítú Jesús chi nguéeé dichó'o yā na abismo chi canéé cuaaⁿ maaⁿ yáⁿ'āa.³² Ní niiⁿnuúⁿ ná snéé yā néené n'deéε cuuchí veε tī 'cuεεti miiⁿ chí in'nuúⁿ ti chí ch'éε tī. Ní espíritus di'cuítú Jesús miiⁿ chí ca'á yā lugar chi cundáā cheētī cuuchí s'eeⁿ. Jesús miiⁿ ní 'cuúⁿ yā.³³ Tuu'mi ní espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ nan'dáā na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ ní sndaā na cuerpo yeⁿ'e cuuchi s'eeⁿ. Ní 'iiti s'eeⁿ ní chéenu tī na yiivi yaavā yeⁿ'e yiicū miiⁿ ní chingéé nuúⁿ tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ ní ch'íi nuúⁿ tī nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

³⁴ 'Ii'nyāⁿ chí idiiⁿ cuidado cuuchí s'eeⁿ taachi n'diichí yā chuū, cueⁿ'é yā ngéenu yā ní cuuvi yā 'ii'nyāⁿ na yāāⁿ ndúúcu 'ii'nyāⁿ chí snéé na 'cuεεti nducuéⁿ'ē chí chí.³⁵ 'Ii'nyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní cheⁿ'e yā n'diichí yā chí chí. Ndaā yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní n'diichí yā saⁿ'a chí nacan'daā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní véé sa na ca'a Jesús. Canúúⁿ sá catecai sa ní 'āā n'daāca idiiⁿ sa. 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní dii'yá yā chí.³⁶ Ní 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ chí n'diichí yā nducuéⁿ'ē chí ch'ó'oo ca'na yā 'ii'nyāⁿ chí caama ndaa yā táácā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ nan'dáā na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ.³⁷ Tuu'mi ní nducyáácá 'ii'nyāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara di'cuítú yā Jesús chí cuεεvíi yā yeⁿ'e 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ti neené 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús ndaa yā barco miiⁿ.³⁸ Ní saⁿ'ā chí nān'daa espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ di'cuítú sa Jesús miiⁿ chí cundáā sa na barco miiⁿ ndúúcu yā. Jesús yaa'vi yā saⁿ'a miiⁿ ní ca'na yā: ³⁹ Cunaⁿ'ā di ná vaacu di ní caaⁿ'maⁿ di cuuvi di 'ii'nyāⁿ dendu'ū chí ch'εεte n'dai chí

Ndyuūs diín yā ndúúcu di. Sa'nā miiⁿ ní cuna'nā sa ní ca'nā sa chii sa 'ii'yāⁿ nuú'māⁿ na yāāⁿ dendú'ū chí ch'εεε n'dai chí Jesús diín yā ndúúcu sa.

Yeⁿe daiya Jairo chí ngítā ní yeⁿe n'daataá chí tuu'vi tá catecai Jesús (Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Taachi Jesús cueⁿe yā cho'o yā táámá 'diituú nuū'nī'yāⁿā, ní ndaa yā yāāⁿ miⁿ, 'ii'yāⁿ cuúⁿ yā Jesús ndúúcu vaadī yeenú ti n'dee n'dai 'ii'yāⁿ ní snee ngiinu yā Jesús miiⁿ. ⁴¹ Miiⁿ cánée 'aama sa'nā chí nguuvī sa Jairo. Sa'nā miiⁿ ngaⁿa ntii'nyuⁿ sa yeⁿe yāacū sinagoga ní ndaa sa nanááⁿ Jesús ní chiintii'ya sa na ca'a Jesús miiⁿ. Ní di'cuítú sa 'ii'yāⁿ chí cundáa yā na vaacū sa, ⁴² caati 'áámá n'dyáⁿā daiya sa 'āā 'nááⁿ tá tan'duu ndichúúví nduūyū tá 'āā cháá 'cuuvi tá. Taachi cueⁿe Jesús miiⁿ neené n'dee 'ii'yāⁿ cueⁿe yā ndúúcu yā ní ndii tuunúúⁿ ngeεnúū chiichi yā.

⁴³ Nguaaⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ canée 'áámá n'daataá chí 'āā ndiichúúví nduūyū canee tá ndúúcu 'áámá ca'āi chí ngéé yuúⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe ta. 'Āā diiⁿ tá gastar ndúúcu médicos tanducuéⁿe chí vεε yeⁿe tá. Mar 'áámá médico nguéeⁿ ngii diyicú yā táⁿā miiⁿ. ⁴⁴ Ndaā niⁿnuⁿ tá cuaaⁿ daami Jesús ní tuū'vi tá naachi n'dεε tíi yeⁿe catecai Jesús miiⁿ. Tuu'mí nūuⁿ canee naaⁿ chí ingéé yuúⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe tá.

⁴⁵ Tuu'mí ní Jesús miiⁿ ca'nā yā: ¿Du'u tuū'vi 'úú? Nducyáácá 'ii'yāⁿ ní ca'nā yā: Nguεε 'úú. Pedro miiⁿ ní ca'nā sa: N'dii Maestro, 'ii'yāⁿ miiⁿ ní i'nuuⁿ chiichí yā n'dii ní táácā chí ngaⁿa nī: ¿Du'ú tuū'vī 'úú?

⁴⁶ Jesús ca'nā yā: Véé du'ū chí tuū'vī 'úú. 'Úú ní deenú chí ndúúcu poder yeⁿe nduūvā yeⁿe 'áámá 'ii'yāⁿ.

⁴⁷ Taachi n'daata miiⁿ tumicádiinuⁿ tá chí Jesús deenú yā in'duuví n'dai tá ní ndaa tá nanááⁿ

Jesús miiⁿ ní chiintii'yā ta nanááⁿ yā. Ní ca'nā cuaacu tá nanááⁿ nducyáácá 'ii'yāⁿ dε'ε cáávā chí tuū'vi tá catecai Jesús. Ní hora miiⁿ nūuⁿ chí tuu'vi ta nduūvā yeⁿe tá. ⁴⁸ Jesús miiⁿ ní ca'nā yā: Díí, daiyá, cáávā chí i'teenú di 'úú, ní nduūvā yeⁿe di. Maaⁿ ní cuna'nā di na vaacu di ndúúcu vaadī diiⁿ.

⁴⁹ Ní taachi Jesús ngaⁿa yā chuū ndaa 'áámá sa'nā yeⁿe na vaacu sa'nā chí ngaⁿa ntii'nyuⁿ yeⁿe yāacū sinagoga. Ndaā sa nanááⁿ Jairo ní ca'nā sa: 'Āā ch'ii daiya di. 'Āā ntéé yaa'vi di Maestro.

⁵⁰ Jesús miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu cūū ní ca'nā yā: Nguéeⁿ 'va'ā di. Cu'téenu di 'úú ní nanduūchi ta yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā.

⁵¹ Tuu'mí ní Jesús sndaā yā na vaacu Jairo. Nguéeⁿ 'cuuⁿ yā chí nducyaca 'ii'yāⁿ sndaá yā ndúúcu yā cuaaⁿ chεeti va'āi miiⁿ, dámaāⁿ Pedro ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan, ndúúcu chεecu n'daata 'lín, ndúúcu chiida tá. ⁵² Nducyaca yā cuaaⁿ chuva'āi ch'εetinée yā ní ngeεcu yā ní ngai yā ti ya'ái yā caavá tá. Ní Jesús ca'nā yā: Nguéeⁿ cuεécú nī. Nguéeⁿ n'dii tá ti cyaadu tá.

⁵³ 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ní taachi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe Jesús miiⁿ ch'ii'nyuⁿneeⁿ yā yeⁿe Jesús miiⁿ ti 'āā deenú yā chí 'āā n'dii tá. ⁵⁴ Tuu'mí ní Jesús ndaa yā cuaaⁿ chεeti va'āi ní sta'á yā ta'ā tá ní ca'nā yuudú yā: Dii, ta'diín, nducueeⁿ di.

⁵⁵ Hora miiⁿ nūuⁿ espíritu yeⁿe ta'diín miiⁿ nnguεεcunéeⁿ ndúúcu ta. Tuu'mí nūuⁿ nducueⁿe tá. Jesús ca'nā ntii'nyuⁿ yā chí ca'á yā chí che'e tá. ⁵⁶ Chiida tá ndúúcu chεecu tá neené ngeⁿe yiinu yā ní Jesús ca'nā yā chí yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéeⁿ cuuví nī chí nnduuchi tá yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā.

9

Jesús dichó'o yā ndu'u ndiichúúví

discípulos yeⁿe yā

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Jesús yaa'ví yā ndu'u ndi-ichúúví discípulos yeⁿe yā ní ca'a yā poder. Ní ca'a yā chí tun'dáa yā espíritus yeⁿe yáá'n'guinūuⁿ yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ ní díiⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā. ² Ní Jesús dichó'o yā discípulos chí caaⁿ'maⁿ yā nduudu n'dai yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā ní díiⁿ yā chí nduuvā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā. ³ Ní ca'a yā chí yā discípulos yeⁿe yā: Ndís'tiī nguéé de'ē vεε candéε nī cuaaⁿ cyúúni. Nguéé ndúú in'daacuú, ndíi nguéé ndúú morral, ndíi nguéé ndúú tuumī ra, ndíi nguéé ndúú candéε nī 'uūvī catecai. ⁴ Ní 'āā tíi nūuⁿ va'ai naachi ndaa nī 'cuεetinée nī miiⁿ ní ndíi taachi ndaa nī ndíi taachi nan'dáa nī yeⁿe yāāⁿ miiⁿ. ⁵ Ní naachi ndaa nī 'áámá yāāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ nguéé 'cuaáⁿ yā ndís'tiī, tuu'mi ní nan'dáa nī yeⁿe yāāⁿ miiⁿ ní n'dáadi ní yaacáa yeⁿe ca'a nī. Chuú ní 'áámá señal chí 'cuuⁿ'míⁿ nī chí nguéé n'daacā idiíⁿ yā ti contra yeⁿe nī.

⁶ Discípulos ican'dáa yā ní cheⁿ'é yā nuuⁿ'máⁿ cuaaⁿ yāāⁿ s'eeⁿ ní nduu cuááⁿ ní ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'é Ndyuūs, nduudu chí nanguan'āi 'iiⁿ'yāⁿ. Ní díiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā.

Rey Herodes nguéé s'teenu yā yeⁿe Jesús

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ch'iindiveeⁿ rey Herodes tanducuéⁿ'é chí Jesús miiⁿ idiíⁿ yā ní 'āā nteε déénu yā de'ē nadicadínuuⁿ yā. Ní véé 'uūvī vandiicadínuúⁿ yā caati náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā chí Jesús chí Juan miiⁿ chí nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tinán'ā. ⁸ Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí profeta Elías miiⁿ ní 'āā che'enaáⁿ yā. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí 'áámá profeta chí n'díi yā ndíi yeⁿ'e tiempo chí 'āā 'naaⁿ nandúúchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ

tinán'ā. ⁹ Ní rey Herodes miiⁿ ní ca'a yā: 'Úú ca'a ntiⁿ'nyúⁿ chí 'chiitá daandu saⁿ'ā chí Juan chí cheεdínuūⁿ'nī sa. ¿Dú'ú chí saⁿ'ā miiⁿ chí ch'iindiveeⁿ tanducuéⁿ'é yeⁿ'ē sa? 'Úú neⁿ'é cadiinúúⁿ ní neⁿ'é snaáⁿ sáⁿ'a 'cūū.

Jesús ca'a yā che'e nyu'u mil 'iiⁿ'yāⁿ

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Taachi discípulos ndaa yā naachí canee Jesús, tuu'mi ní ca'a yā Jesús tanducuéⁿ'e chí diiⁿ yā. Cuayiivi ní Jesús cuen'é yā ndúúcu discípulos yeⁿe yā níiⁿ'nuúⁿ na yāāⁿ Betsaida ní cuen'é yā cuεeti yeⁿ'ē yāāⁿ miiⁿ'ya. ¹¹ Taachí 'iiⁿ'yāⁿ cadiínuuⁿ yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ, cuen'é yā n'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní Jesús 'cuuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ca'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā. Ní díiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiita yā.

¹² Taachí chí chíinū, ndu'u chí ndiichúúví yā ndaa yā nanááⁿ Jesús ní ca'a yā chí yā Jesús: Yaa'ví nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ca'a yā cuaaⁿ yāāⁿ s'eeⁿ, ní cuaaⁿ yāāⁿ 'líiⁿ naachi snée 'iiⁿ'yāⁿ ní véé naachi 'cuεetinée yā ní ndaaca yā chí che'e yā, ti nguéé de'ē vεε naachi snée yú.

¹³ Jesús ca'a yā chí yā discípulos: Ndís'tiī ní ca'a nī chí che'e yā. Discípulos ní ca'a yā: 'Āā ntéé n'deée yeⁿ'é 'nū véé ti táa nyu'u nūuⁿ pan ndúúcu 'uūvī 'yaacā. Nguéé cuuvi díiⁿ 'nū cuái 'nū chí che'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'tíi.

¹⁴ Miiⁿ ní snée taanduu nyu'u mil saⁿ'ā. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'á yā chí yā discípulos yeⁿ'e yā: Caaⁿ'maⁿ ntiⁿ'nyúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'cuεeté yā 'uūvī ngeεcu ndiichí yā 'aama 'áámá cuaaⁿ.

¹⁵ 'Tíicā díiⁿ discípulos ní ch'εeté nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁶ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ sta'á yā ndu'u nyu'u pan ndúúcu nduu 'uuví 'yaacā. Ní 'iicu n'diichí yā nanguuvi ní

ca'á yā gracias Dendyuūs cáávā pan ndúúćū 'yaācā miiⁿ. Cuayi-iví ní Jesús n'deé yā pan ndúúćū 'yaācā ní ca'a yā discípulos yeⁿe yā. Ch'iinu ní discípulos ca'a ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí che'e yā. ¹⁷ Che'e nducyaaca yā ní chiitúú 'iiⁿ'yāⁿ. Cuayiivi ní discípulos nan'gaáⁿ yā chí ningaavā ní chiitúú tá ndiichu-uví 'cuēēēē chí ningaāvā.

Pedro miiⁿ ní ca'ⁿā cuaacu sa chí Jesús miiⁿ chí Cristo yā

(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ 'Áámá nguuví taachí Jesús ndúúćū discípulos yeⁿe yā canéé yā 'aama lado ní ngaⁿ'āngua'á yā, tuu'mi ní Jesús itinguunéⁿ yā discípulos: ¿Du'u'úú ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ?

¹⁹ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'guēēcútaⁿ a yā: Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí dí Juan chí chēēđínuūⁿ ní sa díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí ní profeta Elías díí; ní náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a ntuúⁿ yā chí díí ní 'aama profeta chí 'āā 'naaⁿ tiempo chí n'dií ní nnduuchí yā yeⁿe nguaaⁿ tinaⁿ'ā.

²⁰ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Ndí's'tiī, tuu'mi, ¿du'u'úú ngaⁿ'a ní? Tuu'mi ní Simón Pedro nan'guēēcútaⁿ a yā ní caⁿ'a yā: N'dií chí Cristo yeⁿe Ndyuūs.

²¹ Jesús chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé cuuvi yā chuū mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿe chí taācā 'cuūvi yā

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

²² Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā: Cánéé chí 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiyā Ndyuūs n'dee n'dái 'cuenú cuuvi ní 'íicú saⁿ'ā ndiicúú chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿe yaācū ndúúćū chiiduú n'gēēte chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā ndúúćū maestros yeⁿe ley ní nguéé neⁿe yā snaaⁿ yā 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiyā Ndyuūs. Ní canéé chí 'caan'núⁿ yā 'úú. Ní 'úú nduuchí yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā ndií 'cuíñú 'iinú nguuví.

²³ Cuayiivi ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ: Ndúúti

chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿe yā caⁿ'a yā nduucú, canéé chí cu'nééⁿ maáⁿ yā tanducuéⁿe dendu'ū chí véé yeⁿe yā, ní nguuví nguuví cuta'á yā cruz yeⁿe yā chí tan'dúúćā chí 'cuenú taaví yā cuuvi cucáávā 'úú ní caⁿ'a yā nduucú. ²⁴ Caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿe cá yā nadanguáⁿ'ai yā vida yeⁿe maaⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūú dindaí yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí dindaí yā vida yeⁿe yā cucáávā 'úú ndaāca yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. ²⁵ ¿De'e dichí'vē saⁿ'ā ndúúti chí diiⁿ sa ganar nducuéⁿe chí véé na iⁿ'yeeⁿdí 'cūú ní diíⁿ sa chí dindaí sa vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chí táámá vida yeⁿe yā ní idituuví sa maáⁿ vida yeⁿe sa? ²⁶ Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi 'cuinaáⁿ yā yeⁿe 'úú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúćū nduudu yeⁿe tuu'mi ní 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiyā Dendyuūs cuuvi 'cuinaáⁿ yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ 'cūú taachí 'úú ndaá ṭaama vmnéⁿ'ēe tan'dúúćā Rey ndúúćū poder yeⁿe Chiidá ndúúćū poder yeⁿe maáⁿ ní ndúúćū ángeles. ²⁷ 'Úú ngaⁿ'a cuaacú ndúúćū ndí's'tiī, chí véé náⁿ'a ní chí snee ní 'muuⁿ chí nguéé 'cuūvi ní taanduvéé ndíí snaaⁿ ní yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā.

Jesús n'daaⁿ yā cuerpo yeⁿe maáⁿ yā

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Ch'iínú níⁿ'nínⁿ nguuví chí Jesús caⁿ'a yā nduudu 'cūú, Jesús cueⁿe yā ndúúćū Pedro, ndúúćū Juan ndúúćū Jacobo ní chēē yā na yiicú chí caaⁿ'maⁿngua'á yā. ²⁹ Ní taachí Jesús ngaⁿ'angua'á yā, n'dááⁿ naaⁿ yā ní catecai yā nduuví cuéē ní ngii n'gaī. ³⁰ Ní tuu'mi nūⁿ che'enaāⁿ na 'uuvi saⁿ'ā ndúúćū Jesús. Saⁿ'ā s'eeⁿ chíiⁿ Moisés ndúúćū profeta Elías chí 'āā 'naaⁿ tiempo chí n'dií yā. ³¹ Nduu 'iinú yā ní na chidēve chí ngii n'gai yeⁿe va'ai chēēti ngu-uví snéé yā. Ní ngaⁿ'a yā yeⁿe

chí 'cuūvī Jesús ní 'cueenu taaví yā na yáaⁿ Jerusalén. ³² N'dáá rá chí cyaadu Pedro ndúú^{cū} Juan ndúú^{cū} Jacobo ndacueéⁿ yā ní n'diichi yā chí ngíi n'gai naaⁿ Jesús ndúú^{cū} saⁿā s'eeⁿ chí canee ndúú^{cū} yā. ³³ Ní taachí Elías ndúú^{cū} Moisés chivíi yā yeⁿe Jesús ní 'āā cuéé caⁿa yā, tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿa yā chíi yā Jesús: N'dií Maestro, de'ε chúú^{cā} n'daācā yeⁿe yú chí 'cuεetinée yú 'muuⁿ. Ní din'dái 'nū 'iīnū va'ai n'gaiyāā; 'áámá yeⁿe nī, 'áámá yeⁿe Moisés, ní 'áámá yeⁿe Elías. Pedro miiⁿ ní nguéé déenu yā de'ē chí ngaⁿa yā. ³⁴ Ní neⁿe chí ngaⁿa Pedro miiⁿ ndaā 'áámá meēⁿ ní sn'díi 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní 'va'a yā chí ndaa meēⁿ vnaaⁿ yā. ³⁵ Tuu'mi ní ch'iindiveéⁿ yā 'áámá nduudu chí ngaⁿa nguaaⁿ meēⁿ: Sáⁿa 'cūū ní Daiyá chí neⁿe taaví. Cu'neeⁿ veéⁿ nī nducuéⁿe chí ngaⁿa sa.

³⁶ Ch'íinú ch'iindiveéⁿ yā nduūdū miiⁿ ní discípulos n'diichi yā chí Jesús miiⁿ canee yā dámaaⁿ yā nducú yā. Ní discípulos ch'εetinee 'diīiⁿ cheendí yā nguuví s'eeⁿ ní nguéé chíi yā mar 'áámá 'iīn'yāⁿ yeⁿe chí n'diichi yā.

Jesús diīⁿ yā chí nanduūvā yeⁿe 'áámá saⁿā 'līiⁿ yeⁿe espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Táámá nguuví cuayiivi, 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ ní nangua'á yā yeⁿe yīcū miiⁿ ní nééné 'yaaⁿ 'iīn'yāⁿ can'dáa yā na yáaⁿ ní cueⁿé yā chí ndaacá yā Jesús. ³⁸ Tuu'mi ní 'áámá saⁿā chí canee ndúú^{cū} 'iīn'yāⁿ s'eeⁿ 'cái sa: N'dií Maestro di'cuíitū n'dií chí snaaⁿ ní daiyá tí 'áámá n'dyáⁿā daiyá. ³⁹ Tí 'áámá espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ ita'a saⁿā ní ndáaca naāⁿ nn'gai sa ní 'caí diitū sa ní ican'daā yáīⁿ cuaaⁿ cheendi sa ní n'dee n'dái tiempo chí nééné taaⁿ idiīⁿ espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ ndúú^{cū} sa ní nguéé ngii víi espíritu

yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ yeⁿe sa. ⁴⁰ Ní 'āā diīⁿ 'cuíitū discípulos yeⁿe ní chí divíi yā espíritu miiⁿ yeⁿe daiyá naati nguéé cuuvi diīⁿ yā.

⁴¹ Jesús nan'guεεcútaⁿa yā: Ndís'tiī, 'iīn'yāⁿ chí nguéé i'téenu ní ndíi nguéé ndúú idiīⁿ n'daacá nī. ¿'Áá 'naaⁿ tiempo canee chí cuneé ndúú^{cū} ndis'tiī? ¿'Áá 'naaⁿ tiempo ní canee chí cuchéé ndúú^{cū} ndis'tiī? Ní ngaⁿa yā ngii yā sáⁿā miiⁿ: Cuchíi di nanaáⁿ ndúú^{cū} daiya di.

⁴² Taachí saⁿā 'díiⁿ miiⁿ ndaa niiⁿnuúⁿ sá nanaáⁿ Jesús miiⁿ, espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ chindεεve saⁿā 'díi miiⁿ ní ch'εεcundáa saⁿā. Ní Jesús yaa'vinéeⁿ yā espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiinūⁿ chí divíi yeⁿe saⁿa 'díiⁿ miiⁿ, ní nanduūvā yeⁿe sa. Tuu'mi ní Jesús nca'á yā saⁿā 'díiⁿ miiⁿ chíida sa. ⁴³ Nducyáácá 'iīn'yāⁿ ngeⁿe yiinu yā yeⁿe poder yeⁿe Dendyuūs chí ch'εεte n'dai. Ní taachi nducyaaca yā cheⁿe yiinu yā yeⁿe tanducueⁿe chí diīⁿ Jesús miiⁿ, Jesús caⁿa yā.

Jesús caⁿa yā táámá cuuvi yeⁿe chí 'cuuvi yā

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

⁴⁴ Ní chíi yā discípulos yeⁿe yā: 'Caandiveéⁿ ní n'daācā yeⁿe tanducuéⁿe nduudu chí caaⁿ'máⁿ ní nguéé cuuvi naáⁿ nī yeⁿe. 'Úú Saⁿā chí Daiya Ndyuūs 'úú ní 'iīn'yāⁿ canee chí naca'a yā 'úú ta'ā 'iīn'yāⁿ.

⁴⁵ Discípulos ní nguéé tumicádiinuuⁿ yā nduudu chí ngaⁿa Jesús. Canúúⁿ n'de'ei nduudú 'cūū yeⁿe yā. Ní nguéé túúmícádiinuuⁿ yā. Ní 'va'á yā chí ntiinguuneeⁿ yā Jesús de'ε neⁿe caaⁿ'maⁿ nduudú 'cūū.

Nduudu yeⁿe du'ū chí ch'εεte ca

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Tuu'mi ní discípulos yeⁿe yā tucá'a yā caⁿa yā ndúú^{cū} víi: ¿Du'ū ca chí ch'εεte ca nguaaⁿ s'uuūⁿ? ⁴⁷ Jesús tuumicádiinuuⁿ yā táácā

chi discípulos nadicádiinuuⁿ yā na staava yeⁿe yā ní sta'á yā 'áámá saⁿ'ā lííⁿ ní s'neeⁿ yā saⁿ'ā nanáaⁿ yā. ⁴⁸ Ní caⁿ'a yā chíi yā discípulos yeⁿe yā: 'Āā du'ú nūuⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí 'cuaaⁿ yā saⁿ'ā lííⁿ 'cūū ndúú^c chí duuchí 'cuaáⁿ yā 'úú. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí 'cuaáⁿ yā 'úú 'cuaáⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'úú. 'Iⁿ'yāⁿ chí ndiicuuⁿ ca yā nguaaⁿ ndis'tií ní 'iⁿ'yāⁿ 'cūū, ní ch'εεε ca yā nguaaⁿ ndis'tií.

'Iⁿ'yāⁿ chí nguéé contra yeⁿe yú ní snée yā favor yeⁿe yú
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Tuu'mi ní Juan caⁿ'a yā chíi yā Jesús: N'dií, Maestro, 'āā n'diichí 'nū 'áámá saⁿ'ā chí diví sa espíritus yeⁿe yáá'n'guiinūuⁿ yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ ndúú^c chí duuchí nī; ní nguéé cuúⁿ 'nū ti nguéé canee sa ndúú^c yú.

⁵⁰ Jesús caⁿ'a yā chíi yā Juan: 'Cuaáⁿ nī chí diiⁿ sa 'túú^c; ti 'iⁿ'yāⁿ chí nguéé diiⁿ yā contra yeⁿe s'uúúⁿ, 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ snée yā favor yeⁿe yú.

Jesús yaa'vineeⁿ yā 'uúvī discípulos yeⁿe yā

⁵¹ Taachi snūū ca'a nguuvi miiⁿ chí Jesús miiⁿ canéé chí caⁿ'á yā na va'ai chεeti nguuvi, Jesús 'āā deenú yā dε'ε chí diiⁿ yā ní cueⁿe yā ndúú^c valor na yáāⁿ Jerusalén. ⁵² Ní dicho'ó yā na 'úúví saⁿ'ā vmnááⁿ yeⁿe yā. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿe sa ní sndaā sa na 'áámá yáāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Samaria chí in'nuuⁿ sa nááchí 'cuεetinée yā. ⁵³ Ní 'iⁿ'yāⁿ samaritanos nguéé 'cuuⁿ yā Jesús miiⁿ ti chicadiinuuⁿ yā chí Jesús caⁿ'a yā yáāⁿ Jerusalén. ⁵⁴ Taachí discípulos yeⁿe yā n'giindiveeⁿ yā chuū, Jacobo ndúú^c Juan caⁿ'a yā: N'dií, Señor, ¿'áá neⁿe nī chí caaⁿ'maⁿ ntiinnyuⁿ yú chí cun'geēⁿ yaⁿ'ā yeⁿe nanguuvi ní di'cuíⁿ yú 'iⁿ'yāⁿ 'muuⁿ tan'dúú^c chí diiⁿ profeta Elías miiⁿ tiempo chí chó'oo

caati 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé neⁿ'é yā 'cuaāⁿ yā s'uúúⁿ?

⁵⁵ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ yaa'vineeⁿ yā Jacobo ndúú^c Juan ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndis'tií ní nguéé tuumicádiinuuⁿ nī dε'ε espíritu yeⁿe chí ngan'a nī. ⁵⁶ 'Úú, ní Saⁿ'ā chí Daiyá Ndyuūs. 'Úú ní nguéé cúchí chí dindaí vida yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ naati chí nadinguaⁿ'aí vida yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Tuu'mi ní chó'ó yā yáāⁿ miiⁿ ní cueⁿe yā táámá yáāⁿ.

Yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e yā caⁿ'a yā ndúú^c Jesús
(Mt. 8.19-22)

⁵⁷ Taachi snúuⁿ yā yúúⁿí, 'áámá saⁿ'ā ní caⁿ'a sa chíi sa Jesús miiⁿ: N'dií, Señor, caⁿ'á nduucú nī 'āā tíi nūuⁿ naachi caⁿ'a nī.

⁵⁸ Jesús caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā miiⁿ: 'Yuunéé ni véé yiivi yáává yeⁿe tí ní 'yaada ní véé 'déεεε tí; naati 'úú, Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs, nguéé mar 'áámá cuaaⁿ naachi cundiití tíjⁿ.

⁵⁹ Ní caⁿ'a yā chíi yā 'áámá saⁿ'ā: Cuchí nī nduucú. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'diíⁿ Señor, téé nī lugar 'úú ti caⁿ'á 'cuúchí chíidá ní caⁿ'á yú.

⁶⁰ Jesús caⁿ'a yā: Cu'neeⁿ dí 'iⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā chí 'cuúchí yā tinaⁿ'ā yeⁿe yā ti 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí tan'dúú^c tinaⁿ'ā miiⁿ, 'tiicá yā. Dii ní cueⁿe di ní caaⁿ'maⁿ di nduudu yeⁿe Ndyuūs yeⁿe naachi Ndyuūs ngan'a ntiinnyúⁿ yā.

⁶¹ Tuu'mi ní táámá saⁿ'ā caⁿ'a sa chíi sa Jesús miiⁿ: N'dií, Señor, 'úú neⁿ'é caⁿ'á nduucú nī naati téé nī lugar 'úú ti caⁿ'á yaa'vī 'iⁿ'yāⁿ chí snúuⁿ yā ndavaacú chí caⁿ'á ndúú^c nī.

⁶² Jesús caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā miiⁿ: 'Āā du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chí cuúndú tá'a sa na laatú ní 'cuíⁿ sa cuaaⁿ dáámí sá, nguéé dichííⁿvε sa chí cuuvi sa caⁿ'a sa nduucú ní diiⁿ sa ntiinnyuⁿ yeⁿe naachi Ndyuūs ngan'a ntiinnyúⁿ yā.

10

Jesús dichó'o yā 'iñū ngeεcu ndi-ichí discipulos ye'n'e yā chí nga'n'ā ndu-udu cuaacu

¹ 'Cuiinú chúū ní Jesús nandεεve yā tá 'iñū ngeεcu ndiichi discipulos ye'n'e yā ní dichó'o yā cá'uūví ca'uuví yā. Ní cue'n'e yā cuáán vm-naa'n ye'n'e Jesús cuaa'n nducyáácá yáán ndúúcu nduu cuaa'n naachi Jesús canéé chí cá'n'a yā. ² Ní Jesús nga'n'a yā ngī yā 'ii'yā'n s'een: 'Cuaacu níi'nyú'n chí néené n'deé cosecha véé chí néené n'deé 'ii'yā'n chí canéé chí 'caandivee'n yā nduudu ye'n'é Ndyuūs naati sa'n'ā chí idii'n ntiinyu'n nguéé 'yaa'n sa. Cáávā chuū dí'cuútu ní 'iiví Ndyuūs chí dichó'o yā 'ii'yā'n chí caa'n'ma'n yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ní nadacuéé'n yā cosecha ye'n'é Ndyuūs. Cosecha mii'n ní tan'dúúca 'ii'yā'n chí cu'téenu yā Ndyuūs. ³ Ndis'ti'i cue'n'e ní caati 'úú dichó'o ndís'ti'i chí ndís'ti'i ní ca'n'a ní tan'dúúca 'iiti cuūchí ca'n'a tí nguaa'n lobos. ⁴ Nguéé candée ní bolsa ndúúcu tuūmī, ndíí nguéé nduu morral, ndíí nguéé ndúú ndaacuú ye'n'e ní. Ní taachi díi'n ní saludar 'ii'yā'n cuaa'n cyúúni, ní nguéé cuuvi 'naa'n ní. ⁵ Ní tanducué'e va'āi chí ndáá ní caa'n'má'n ní vmnáán vmnaa'n 'túúca: Cuneé 'ii'yā'n ye'n'e va'ái 'cūū ndúúcu vaadī 'dii'n. ⁶ Ní nduuti chí 'ii'yā'n ní ndiicúu'n yā na va'ai mii'n, tuu'mi ní vaadī 'dii'n cunéé ndúúcu yā. Ní nduuti chí nguéé véé 'ii'yā'n ndiicúu'n na va'ai mii'n, vaadī 'dii'n nguéé cunéé ndúúcu yā. ⁷ 'Cueetinée núú'n ní va'āi naachi 'ii'yā'n 'cuaán yā ndís'ti'i. Che'é ní ní cu'u ní chí téé yā caati 'ii'yā'n chí idii'n ntiinyu'n canéé chí nduuvi 'í'vε yā. Ndis'ti'i nguéé ca'n'a ní nduu va'āi nduu va'āi. ⁸ 'Āá tíí nūu'n yáán naachi cūndaa ní ní 'ii'yā'n míi'n 'cuaán yā, che'é ní 'āá dé'é nūu'n chí téé yā chí che'é ní. ⁹ Idii'n ní chí índuūvā ye'n'é 'ii'yā'n chí ngītā chí snéé yā

na yáán. Ní cuuvi ní 'ii'yā'n ye'n'é naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyú'n yā ní 'āá ndaā níi'nyú'n naachi snéé yā. ¹⁰ Naati 'āá tíí nūu'n yáán naachi ndaá ní ní 'ii'yā'n ní nguéé 'cuáa'n yā ndís'ti'i, tuu'mi ní can'daa ní cuaa'n cyúúni ní caa'n'ma'n ní 'túúca: ¹¹ Ndií yaácā ye'n'é yáán 'cūū chí caī na ca'á 'nū n'dáádi 'nū tí nguéé cu'teenú ní ye'n'é nū. Naati cadíi'nyu'n ní chuū chí ye'n'é naachi Ndyuūs nga'n'a ntiinyú'n yā ní 'āá ndaā níi'nyú'n naachi snéé ní. ¹² 'Úú, Jesús, nga'n'ā ngī ndís'ti'i chí nguuvi taachi Ndyuūs caa'n'má'n yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'yā'n, castigo ye'n'e 'ii'yā'n ye'n'e yáán s'ti'i ní díitu cá ní nguéé tí chí cuuvi ye'n'e 'ii'yā'n chí nguéé dí'n'daacā ye'n'e yáán Sodoma.

Ye'n'e yáán s'een naachi 'ii'yā'n nguεε i'téenu yā Ndyuūs

(Mt. 11.20-24)

¹³ Ca'n'a Jesús: Dε'ē chúúca ya'ai ye'n'e 'ii'yā'n ye'n'e yáán Corazín. Dε'ē chúúca ya'ai ye'n'e 'ii'yā'n ye'n'e yáán Betsaida. Tí ndúútí chí 'ii'yā'n na yá'n'āa Tiro ndúúcu 'ii'yā'n na yá'n'āa Sidón n'diichí yā vaadī n'giinu chí chíí nguaa'n ndís'ti'i, 'ii'yā'n ye'n'e yá'n'āa s'een 'āá 'naa'n ndaacādaamí yā ye'n'é nuu'ndi ye'n'e yā. Ní ch'εetinúu'n yā catecai yā tan'dúúca díi'nūu'n ní ch'εeté yā nguaa'n yaiyāá tan'dúúca costumbre ye'n'e 'ii'yā'n mii'n ndíí vmnaa'n taachi chí'n'i yā chí neené ya'n'ai yā. ¹⁴ Cáávā chuū ní 'ii'yā'n ye'n'e yá'n'āa Tiro ndúúcu 'ii'yā'n ye'n'e yá'n'āa Sidón 'duū'vī cá castigo ye'n'é yā nguéé tí ye'n'e ndís'ti'i taachí ndaā nguuvi chí Ndyuūs caa'n'ma'n yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'yā'n. ¹⁵ Ndis'ti'i, 'ii'yā'n ye'n'e yáán Capernaum, ne'n'é ní díi'n ní chí maá'n ní n'gεeté ní naati ca'n'á ní na infierno.

¹⁶ 'Ii'yā'n chí n'giindiveén yā nduudu ye'n'é ndis'ti'i ní nduudu ye'n'é 'úú n'giindiveén yā. 'Ii'yā'n chí nguéé ne'n'e yā ndís'ti'i, nguεε ne'n'e yā 'úú. Ní nguéé ne'n'e yā Ndyuūs tí 'ii'yā'n mii'n dichó'o yā 'úú.

Nanguεεcuunéé 'iīnū nγεεεcu ndíichí discípulos ye^{n'}é Jesús

17 Nguεεcuunéé ndu'ū 'iīnū nγεεεcu ndíichí discípulos ndúúcu vaadi yeenú. Ní ca^{n'}a yā: N'dií, Señor, espíritus ye^{n'}e yáá^{n'}guiinū^{n'} n'giindivee^{n'} sa ye^{n'}e 'nū chi caa^{n'}ma^{n'} ntiin^{n'}nyu^{n'} 'nū ndúúcu chiduuchí nī.

18 Jesús ca^{n'}a yā: Cuáácú 'úú ní inaá^{n'} yáá^{n'}guiinū^{n'} tan'dúúca chí sn'daā sa ye^{n'}e nánguuví tan'dúúca 'cuai. 19 Ní Jesús ca^{n'}a yā chí yā discípulos ye^{n'}e yā: 'Úú ní teé poder ndís'tiī chí cunnca'á nī cúú ndúúcu 'iiti dá^{n'}āi, nícu cuchéε nī ndúúcu 'iī^{n'}yā^{n'} chí contra ye^{n'}e nī. Ní nguéé du'ū vεε cuuvi cuchéé ye^{n'}e ndís'tiī. Ní nguéé idiī^{n'} daño ndís'tiī. 20 Ndís'tiī nguéé ngii yeenú nī taachi caa^{n'}má^{n'} nī ntiin^{n'}nyu^{n'} ye^{n'}e espíritus ye^{n'}e yáá^{n'}guiinū^{n'} ní n'giindivee^{n'} ye^{n'}e nī naati yeenú nī chí canéé nguū^{n'} chí dúúchí nī na libro ye^{n'}é Ndyuūs na va'ai chεeti nguuví.

Jesús chí yeenú yā

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 Hora mí^{n'} nū^{n'} Jesús yeenú n'dai yā cáávā Espíritu N'dai ye^{n'}é Ndyuūs ní ca^{n'}a yā: N'diī, Chiidá, 'úú ní teé gracia n'diī chí 'iví nī ye^{n'}e va'ai chεeti nguuví ndúúcu yán'āa 'cúú caati snuū^{n'} n'dé'ei nī nduudú 'cūú ye^{n'}e 'iī^{n'}yā^{n'} chí déénu ca yā ndúúcu 'iī^{n'}yā^{n'} chí n'deé n'dái túúmícadíinū^{n'} yā. Ní ca'á nī chí cadíinū^{n'} 'iī^{n'}yā^{n'} chí ndiicúu^{n'} yā chí nguéé n'deé cá déénu yā caati 'tíicā ne^{n'}e nī diī^{n'} nī ti n'daācā.

22 N'diī Chiidá, 'āā tee nī tanducué^{n'}e 'úú. Mar 'áámá 'iī^{n'}yā^{n'} nguéé déénu yā du'ū chí 'aama n'dya^{n'}ā Daiya Dendyuūs, dámaa^{n'} n'diī Chiidá. Mar 'aama 'iī^{n'}yā^{n'} nguéé déénu yā du'ū chí n'diī Chiidá dámaa^{n'} 'áámá n'dya^{n'}ā daiyá nī, ndúúcu 'āā du'ú nū^{n'} 'iī^{n'}yā^{n'} chí Daiyá Dendyuūs ne^{n'}é yā 'cuu^{n'}mí^{n'} yā.

23 Tuu'mi ní Jesús nga^{n'}a yā ngii yā discípulos ye^{n'}e yā: Dε'ε chúúca n'dai ndís'tiī chí ngii naa^{n'} nī dendu'ū chí ndís'tiī n'gíinū nī. 24 'Úú ní nga^{n'}a yā ngii ndís'tiī chí neené 'yaa^{n'} profetas ndúúcu reyes chí ye^{n'}e ndiī cuáá^{n'} vmnaa^{n'} né^{n'}e yā snaa^{n'} yā chí ndís'tiī ínaa^{n'} nī naati nguéé n'diichí yā. Ní ne^{n'}é yā 'caandivee^{n'} yā chí ndís'tiī n'giindivee^{n'} nī naati nguéé chí indivee^{n'} yā.

Sa^{n'}ā samaritano chí n'dai

25 'Áámá maestro ye^{n'}e ley chí ne^{n'}e sa n'diichinee^{n'} sa Jesús ndaa sa nanáa^{n'} yā ní ntinguunee^{n'} sa Jesús: N'diī, Maestro, ¿dε'ε chí canee chí diī^{n'} chí ndáácā vida cue^{n'}e daā^{n'}ma^{n'}?

26 Jesús nan'guεεcúta^{n'}a yā: ¿Taacá canéé nguū^{n'} na ley ye^{n'}é chuū? ¿Dε'ε tuumicadiinū^{n'} di ye^{n'}e ley ye^{n'}e chuū?

27 Maestro ye^{n'}e ley mii^{n'} nan'guεεcúta^{n'}ā sa: 'Túúca canéé nguū^{n'}: Diné^{n'}e di Señor Ndyuūs ye^{n'}e di ndúúcu núú^{n'}má^{n'} staava ye^{n'}e di, ndúúcu núú^{n'}má^{n'} alma ye^{n'}e di, ndúúcu tanducué^{n'}e fuerzas ye^{n'}e di, ndúúcu tanducué^{n'}e vaadi cadíinū^{n'} ye^{n'}e di. Ní diné^{n'}e di nducyaaca 'iī^{n'}yā^{n'} na nii^{n'}nuú^{n'} va'āi ye^{n'}e di tan'dúúca chí ne^{n'}e di maā^{n'} di.

28 Jesús nan'guεεcúta^{n'}a yā: N'dáácā nan'guεεcúta^{n'}ā di. Diī^{n'} di chuū, ní cunduūchi di cue^{n'}e daā^{n'}ma^{n'}.

29 Sa^{n'}ā mii^{n'} ne^{n'}e sa cunéé n'daāca sa ní ca^{n'}a sa chí sa Jesús: ¿Dú'ú chí 'iī^{n'}yā^{n'} chí canéé chí ne^{n'}é chí nii^{n'}nuú^{n'} va'āi ye^{n'}é?

30 Tuu'mi ní Jesús mii^{n'} nán'guεεcúta^{n'}ā ye^{n'}e sa ndúúcu 'áámá cuento chí ejemplo chí 'tíicā: 'Áámá sa^{n'}ā ngua'āi sa ye^{n'}e yāā^{n'} Jerusalén mii^{n'} ní cúna^{n'}a sa na yāā^{n'} Jericó. Taachi canúú^{n'} sá yúú^{n'} 'iī^{n'}yā^{n'} duucu ní sta'á yā sa^{n'}ā mii^{n'} ní diví yā ndiī catecai sa ní ch'ente yā sa^{n'}ā ndíí chí ya'āi ca ye^{n'}e sa ní 'tεε 'téé nguéé chí sa

ní cunaⁿa yā. ³¹ Tuu'mi ní 'áámá chiiduú cho'ó yā yúúni miiⁿ ní taachi n'diichi yā saⁿ'ā miiⁿ, diví yā cuááⁿ 'diituú yúúni ní cho'ó yā ní cueⁿ'é yā. ³² 'Tiicá ntúúⁿ saⁿ'ā levita chi chiiduú chi diiⁿ ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e nátaí cho'ó yā naachi candíí^{tí} saⁿ'ā miiⁿ. N'diichí yā saⁿ'ā miiⁿ ní diví yā cuaaⁿ 'diituú yúúni. Ní cho'ó yā ní cueⁿ'é yā. ³³ Cuayivi ní 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Samaria cho'ó sa yúúni miiⁿ. Taachí ndaa niⁿ'nuúⁿ sa naachi candíí^{tí} saⁿ'ā miiⁿ, n'diichi sa saⁿ'ā nnee yaⁿ'āi 'iinu sa saⁿ'ā. ³⁴ Ní ndaa sa naachi candíí^{tí} saⁿ'ā miiⁿ ní idiiⁿ yiicú sá naachi yaⁿ'āi ndúú^{cū} aceite ndúú^{cū} vino ní ch'εεcu sa tiinūⁿ naachí yaⁿ'āi yeⁿ'e sa. Ní sn'duú sa saⁿ'ā 'yúudū yeⁿ'e sa ní candē sa saⁿ'ā na yáⁿ. Ní 'nuúⁿ sa 'áámá va'ai naachi cuuvi cuⁿ'neeⁿ sa saⁿ'ā miiⁿ naachi 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā cuidado saⁿ'ā miiⁿ. ³⁵ Chidεεve táamá nguuvi, taachi neⁿ'e caⁿ'a sa tun'dáa sa na 'uúvi caadi yeⁿ'e bolsa ní caⁿ'a sa saⁿ'ā vaacu miiⁿ. Ní caⁿ'a sa chii sa saⁿ'ā: N'dií, diiⁿ ní cuidado saⁿ'ā, ti 'āa taa véé nūⁿ chi diiⁿ ní gastar ndúú^{cū} sa, taachí nguεεcunee nadíí'vé yeⁿ'e ní. ³⁶ Maaⁿ ní Jesús ntiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ: Naachi 'iinū saⁿ'ā s'eeⁿ ¿cheε sá chi saⁿ'ā chi neⁿ'e sa saⁿ'ā na niⁿ'nuúⁿ yaⁿ'āi chi 'nuú cá'ai chi duucu miiⁿ?

³⁷ Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Saⁿ'ā chi nnee yaⁿ'āi 'iinu sa. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: Díí, cueⁿ'e di, ní diiⁿ ntúúⁿ di 'túú^{cā}.

Jesús canée yā na vaacu Marta ndúú^{cū} María

³⁸ Cuayivi ní cueⁿ'e Jesús na 'áámá yááⁿ 'líiⁿ ní ndaa yā na vaacu 'áámá n'daataá chi nguuvi tá Marta. Ní 'cuúⁿ tá chi canee yā na vaacu tá. ³⁹ Ní Marta miiⁿ ní véé 'aama ví'i yā chi nguuvi tá María. Ní María miiⁿ ch'iindí tá ná ca'a Señor Jesús miiⁿ, ní n'giindiveeⁿ tá nduudu chí ch'iⁿ'cuaeⁿ yā. ⁴⁰ Marta miiⁿ ní neéne n'deē ntiⁿ'nyuⁿ idiⁿ tá ní ndaa tá nanaáⁿ Jesús

ní caⁿ'a tá: N'dií Señor, ¿'áá nguéé inadicáiiⁿūⁿ yeⁿ'é chí dámaaáⁿ n'neéⁿ ví'i 'úú chí diiⁿ mandao? Cuuvi ní táⁿ'ā ní cunnee tá 'úú.

⁴¹ Jesús caⁿ'a yā: Dii, Marta, Marta, neéne n'deē dendu'ū chí nadicáiiⁿūⁿ di yeⁿ'é dendu'ū chí idi'vaachií. ⁴² Véé 'áámá nūⁿ dendu'ū chí n'daacā ca. Tá María miiⁿ ndεεve tá chí n'daacā ca. Ní chuú nguéé ndiví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é tá.

11

Jesús ngi'cuaeⁿ yā táacā chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿ'ngua'á yā
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ 'Áámá vmnéⁿ'ēe ní Jesús ngaⁿ'angua'á yā 'áámá cuaaⁿ, ní taachí ch'iinu caⁿ'angua'á yā, discípulos yeⁿ'e yā caⁿ'a yā chí yā Jesús: N'dií Señor, ca'cuéⁿ ní nús'uu taacá chí cuuvi caaⁿ'maⁿ'ngua'á 'nū tan'dúú^{cā} chí Juan chí chεεdínūⁿnī chí'cuaeⁿ yā discípulos yeⁿ'e yā.

² Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿ'e yā: Taachí ndís'tií caaⁿ'maⁿ'ngua'á ní 'túú^{cā} caaⁿ'maⁿ ní:

N'dií, chí Chiidá 'nū chí canée na va'ai cheeti nguuvi. N'daacā n'dai chí 'iiⁿ'yāⁿ dich'εεté yā n'dií. Cuchií tiempo chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ ní yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē. Cúúví tan'dúú^{cā} chí n'dií neⁿ'e ní tan'dúú^{cā} ná va'ai cheeti nguuvi, 'tiicá ntuúⁿ ná yáⁿ'āa 'cúú.

³ Téé ní chí cuuvi che'é 'nū maaⁿ'nguuví.

⁴ Nadich'εεcú ní nuuⁿ'ndi yeⁿ'é 'nū, tan'dúú^{cā} chí nús'ūú nadach'εεcú 'nū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí nguεε n'daacā diiⁿ yā nduucú 'nū. Nguéé 'cuááⁿ ní chí ndaa nanaáⁿ 'nū cosas chí cheεchi ca chí diiⁿ chí diiⁿ 'nū nuuⁿ'ndi naati cunnee ní nús'uu chí nguéé diiⁿ 'nū nuuⁿ'ndi ní cucheé 'nū.

⁵ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā 'áámá ejemplo. ¿Du'ú ndís'tií chí véé amigo yeⁿ'e ní ní caⁿ'á ní nduu

vaacu amigo ná ma'n'a yaaaⁿ ní caa'n'máⁿ nī: N'dií amigo, teé nī 'iinū panes ye'n'e nī 'úú, ⁶ caati 'áamá amigo ye'n'é chí canuuⁿ sa yúúní ndaā sa na vaacú ní nguéeé dε'ε vεε chí ca'á chí che'e sa? ⁷ Ní 'ii'n'yāⁿ chí canúuⁿ yā va'ai miiⁿ nán'guεεcútaⁿ'a yā: Nguéeé diiⁿ ndu'ú nī 'úú. 'Áā nduudí cheendi va'āi ní dá'caiyāā ye'n'é ní candiití yā nducú na cama. 'Úú nguéeé cuuví nducueéⁿ ní teé n'dií chiiⁿ chí ne'n'e nī. ⁸ Jesús nga'n'á yā: 'Úú nga'n'á ngii ndís'tiī. 'Áará chí nguéeé nducueeⁿ amigo ye'n'é sa chí ca'a yā pan sa'n'ā miiⁿ cááva chí amigo ye'n'é sa, naati nducueeⁿ yā ní ca'a yā amigo miiⁿ ti amigo miiⁿ nguéeé 'cuinaaⁿ sa chí ngiica sa n'deeé n'dái vueltas. ⁹ Ní 'úú ní nga'n'á ngii ndís'tiī: Cáácá nī ní Ndyuūs ní téé yā ye'n'é nī, in'nuúⁿ nī ní ndaāca nī, 'yááví nī cheendi va'āi ní nan'guaaⁿ ye'n'é nī. ¹⁰ Nducyáácá 'ii'n'yāⁿ chí ngiica yā Ndyuūs ní Ndyuūs ca'á yā ye'n'e yā. Ní nducyáácá 'ii'n'yāⁿ chí in'nuúⁿ yā ní ínndaaca yā. Ní nducyáácá 'ii'n'yāⁿ chí yaa'vi yā cheendi va'ai, ní nan'guaaⁿ ye'n'e yā.

¹¹ Maaⁿ ní cheé ndís'tiī chí véé daiya nī, ndúúti chí daiya nī caaca pan, ¿'áá ca'á nī lado ye'n'e pan 'áamá túúu? O ndúúti chí caaca daiyá nī 'aama 'yaācā, ¿'áá ca'a nī lado ye'n'e 'yaācā miiⁿ ní 'áamá cúú? ¹² O ndúúti chí caaca 'áamá dūtu'u, ¿'áá ca'á nī lado ye'n'e dūtu'u 'áamá 'iitidaⁿ'ai? ¹³ Ndúúti chí ndís'tiī chí cúncheeⁿ nī déenu nī ca'a nī dendu'ú chí n'dáacā daiya nī, tuu'mi ní Chiidá nī chí canéé na va'ai cheeti nguuví n'deéé cá cá'a yā caati cá'a yā Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs 'ii'n'yāⁿ chí caaca yā chiida yú.

'Ii'n'yāⁿ s'eeⁿ nga'n'a yā chí Jesús miiⁿ véé poder ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ ndúúcu yā

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

¹⁴ Jesús miiⁿ tun'daa yā ye'n'é 'áamá sa'n'ā 'lííⁿ 'áamá espíritu ye'n'e

yáá'n'guiinūⁿ chí diiⁿ chí nguéeé ngii nga'n'ā sa. Ní taachí nan'daa espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ sa'n'ā 'díí'mí miiⁿ, ní ca'n'a sa. Níícú 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā chuū ní ché'n'é yiinú yā ye'n'é. ¹⁵ Nán'ā 'ii'n'yāⁿ ní ca'n'a yā: Sá'n'a 'cūū ní nitun'dáa sa espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ cáávā poder ye'n'é Beelzebú chí Satanás chí nga'n'ā ntií'nyuⁿ sa ye'n'e espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ.

¹⁶ Taná'n'a yā ní ne'n'e n'diichineeⁿ yā Jesús ní ngiica yā Jesús chí diiⁿ yā 'áamá señal ye'n'é na va'ai cheeti nguuví chí cuuví n'diichí yā. ¹⁷ Jesús déenu yā chí nacadínuuⁿ 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ ní ca'n'a yā chí yā 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ: 'Áamá gobernador chí nga'n'ā ntií'nyuⁿ yā ye'n'e yá'n'āa naachi véé 'uuví partido yā chí ngu'u 'aamá yā ndúúcu táámá yā, tuu'mi ní nguéeé cuuví 'naaⁿ tiempo chí 'ii'n'tyé'n'é yā. 'Tiicá ntúūⁿ naachi 'áamá familia yā ndúúti chí n'deéé nadacadínuuⁿ yā chí véé partido ye'n'e familia miiⁿ nguεε cuuví nduuvidaamá yā. ¹⁸ 'Tiicá ntúūⁿ nduuti chí yáá'n'guiinūⁿ 'cuuⁿ'maⁿ sa ndúúcu maaⁿ sa, ¿táácá canee naachi nga'n'ā ntií'nyuⁿ sa? Caa'n'máⁿ nī 'úú: ¿De'ε cáávā chí nga'n'a ndís'tiī chí caavā yáá'n'guiinūⁿ chí duuchi Beelzebú chí Satanás itun'daá espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ ye'n'é 'ii'n'yāⁿ? ¹⁹ Nduuti chí 'úú idivií espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ cáávā Beelzebú, tuu'mi ní 'ii'n'yāⁿ ndúúcu nī ní ¿du'ū poder itun'dáa yā espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ? Chiíⁿ chí diiⁿ 'ii'n'yāⁿ chí ndúúcu nī n'gí'í yā chí nguεε 'tiicá chí nga'n'a nī. ²⁰ Ndúúti chí cáávā poder ye'n'é Ndyuūs 'úú itun'daá espíritus ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ ye'n'é 'ii'n'yāⁿ, tuu'mi ní cuaacu níí'nyuⁿ chí naachi Ndyuūs nga'n'a ntií'nyuⁿ yā nndaā nanááⁿ ndís'tiī.

²¹ Taachi sa'n'ā dítiínú diiⁿ cuidado sa ná vaacu sa ndúúcu íngaatu, tuu'mi ní na vaacu sa canéé

seguro. ²² Taachí ndaa táámá sa'n'á chí véε fuerzas ye'n'e sa ní ichεε sa nduucú yā ní idiví sa tanducue'n'ē ingaatu ye'n'ē yā chí ngii chεetinúu'n yā ye'n'e va'āi mii'n tuu'mi ní dii'n sa repartir ingaatu s'ee'n ndúúcu compañeros ye'n'ē sa.

²³ 'Ii'n'yā'n chí nguéé canée yā lado ye'n'ē, 'ii'n'yā'n mii'n ní canée yā contra ye'n'ē. 'Ii'n'yā'n chí nguéé daama dii'n cosechar nduucú tuu'mi ní dii'n yā tan'dúúca chí ingéé tanducue'n'ē cosecha.

Espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu'n chí ingueεcunéé na sa'n'á

(Mt. 12.43-45)

²⁴ Ca'n'a Jesús: Taachí espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūu'n nacan'daa na 'áámá sa'n'á, cachiica na yá'n'áa cuu'ma'n naachi nguéé ch'εεtinee 'ii'n'yā'n ní in'nuūu'n naachi cuuvi ntaavi'tuunuu'n ní nguéé ndaācā. Tuu'mi espíritu mii'n nadicádíi'nuu'n ní nga'n'a: Nanguεεcunéé na vaacú naachi chiicá. ²⁵ Taachí nndaa na vaacu mii'n ndaācā chí sa'n'á mii'n tan'dúúca 'áámá va'ai chí 'āā déévé n'dai ndúúcu nducue'n'ē na lugar ye'n'ē. ²⁶ Tuu'mi ní espíritu mii'n cue'n'e ní in'nuūu'n tá ndεēchē espíritu chí cunncāā ca chí cuuvi maāa'n. Ní ndaā espíritu ní ch'εεtinée na sa'n'á mii'n. Cuayiivi ní n'geenu sa ngī ca ní cunncāā ca canée sá nguéé ti cuáá'n vmnaa'n.

Véé vaadi yeenú ye'n'e 'ii'n'yā'n chí i'téenu yā Ndyuūs

²⁷ Taachí Jesús nga'n'a yā dendú'u 'cūū 'áámá n'daataá 'caī yuudu tá nguuaa'n 'ii'n'yā'n s'ee'n: De'ē chúúca n'dai n'daataá chí ch'iindiyáa'n nī ní ntaavi tá n'diī.

²⁸ Jesús ní ca'n'a yā: N'daaca ca ye'n'e 'ii'n'yā'n chí n'giindiveé'n yā nduudu ye'n'ē Ndyuūs, ní i'téenu yā nduudu mii'n.

'Ii'n'yā'n chí nguéé n'daāca yā ngi-ica yā 'áámá señal

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Taachí nduuvidaama 'ii'n'yā'n ndúúcu Jesús, Jesús tucá'a yā ca'n'a

yā nduudu mii'n: 'Ii'n'yā'n chí véε yā nguúví 'cūū néené cúnnchee'n yā. In'nuú'n yā señales naati nguéé ndaācā táámá señal caati dámaāa'n snaa'n yā señal chí dii'n Ndyuūs ndúúcu profeta Jonás tiempo chí 'āā chó'ōo. ³⁰ Tan'dúúca Ndyuūs dii'n yā señal ndúúcu profeta Jonás ye'n'e 'ii'n'yā'n na yāā'n Nínive, 'tiicá ntuūu'n Sa'n'á chí Daiya Ndyuūs cuuvi cunée yā lado ye'n'e señal tiempo 'cūū. ³¹ Taachi ndaa nguuvi ye'n'e juicio chí Ndyuūs caa'n'mán yā ye'n'ē nuu'ndi ye'n'ē 'ii'n'yā'n, n'daataá reina chí tiempo chí chó'ōo nga'n'a ntii'nyu'n tá ye'n'ē lado ye'n'e sur chí ca'n'a ta ní nducuee'n tá contra ye'n'e 'ii'n'yā'n chí snée yā maa'nguuví. Ní tán'ā mii'n ní dii'n tá condenar 'ii'n'yā'n chí snée yā maa'nguuví caati tán'ā mii'n ya'n'āi n'dai ngiica tá chí ne'n'e tá ch'iindivee tá ye'n'ē vaadi deenu ye'n'e rey Salomón. Maa'n ní 'muu'n canée 'áámá yā chí ch'εεte ca vaadi deenu ye'n'ē yā nguéé ti rey Salomón. ³² 'Ii'n'yā'n chí ch'εεtinée na yāā'n Nínive ndii cuáá'n vmnaa'n nducuee'n yā ní caa'n'mán yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yā'n chí snée yā maa'n caati 'ii'n'yā'n ye'n'e yāā'n Nínive ndaacadaamí yā ye'n'ē nuu'ndi ye'n'ē yā cáāvā nduudu ye'n'e Ndyuūs chí ca'n'a profeta Jonás mii'n. 'Tiicá ca'n'á yā dii'n yā nguuví chí Jesús caa'n'mán yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yā'n. 'Caandiveé'n nī. 'Múu'n ní véé 'áámá sa'n'á chí ch'εεte ca sa nguéé ti profeta Jonás.

'Áámá ejemplo chí tan'dúúca 'áámá déεve ye'n'e cuerpo ye'n'e yú

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ Ca'n'a Jesús: Mar 'áámá 'ii'n'yā'n nguéé cunuu'n n'dé'ei yā 'aama lámpara chí ngiichi ní nguéé ndúú i'nuūu'n ra yā maa'n 'aama caja naati s'nuúu'n yā na 'áámá mesa ní 'ii'n'yā'n chí cundaa yā ní snaa'n yā déεve mii'n. ³⁴ Ndúútináa'n yú chíi'n chí tan'dúúca 'aama lámpara ye'n'ē cuerpo ye'n'e yú. Taachí

n'daí nduutináaⁿ nī 'tiicá ntúūⁿ n'daí cuerpo yeⁿé nī ní inaaⁿ chí dεεve. Naati taachí nguεε n'daacā nduutináaⁿ nī tan'dúúccā lámparas chí nguéé ngüichi ní 'tiicá ntúūⁿ cuerpo yeⁿe nī cunee ná maāiⁿ. ³⁵ N'diichi nī, cundéé nī cuidado nduutináaⁿ nī chí dεεve yeⁿe cuerpo yeⁿé nī chí nguéé canee nī na maāiⁿ. ³⁶ 'Tiicá ntúūⁿ inaaⁿ n'dáaca nī ní nguéé maāiⁿ naachi canee nī nduuti chí candéε nī cuidado nduutináaⁿ nī. Ní véé dεεve nanáaⁿ nī tan'dúúccā 'áamá lámpara ngüichi ní naáⁿ nī chí dεεve yeⁿé.

Jesús ngaⁿ'a nuuⁿndi yeⁿe maestros yeⁿe ley ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Taachí Jesús miiⁿ ch'iinu cáⁿ'a yā chuū, 'áamá saⁿ'ā fariseo ndaa sá nanáaⁿ Jesús ní di'cuútu sa Jesús chí ché'e yā ndúúccū sa. Ní cueⁿe yā ndúúccū sa. Ní ndaa yā na vaacu sa ní chεεté yā na mesa. ³⁸ Taachí ndaa tiempo chí che'e yā ní saⁿ'a fariseo miiⁿ n'diichi sa chí nguéé naāⁿnū Jesús ta'á yā, (tan'dúúccā costumbre yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ Israel) tuu'mi ní cueⁿé yiinu sa. ³⁹ Ní Señor Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'a fariseo: Díí ndúúccū tanáⁿ'ā saⁿ'ā fariseos inadéévé nī cuāāⁿ daami vaso ndúúccū cu'u chí tan'dúúccā cuerpo yeⁿe nī naati cuááⁿ chεētī chí tan'dúúccā staava yeⁿé nī ndiituú ndúúccū vaadi 'caa'va ndúúccū dendú'ū chí nguεε n'daacā. ⁴⁰ Ndís'tií chí chεεchi tííⁿ nī, ¿'áá nguéé deenú nī chí Ndyuūs din'dái yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúccū staava yeⁿé yā ndúúccū cuerpo yeⁿe yā, ní neⁿé yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nadεεvé cuerpo yeⁿé yā ndúúccū staava yeⁿe yā ndúúccū taanduvéé chí véε chεεti cuerpo yeⁿé yā? ⁴¹ Ndís'tií canéé chí ca'á nī limosnas yeⁿé nī ndúúccū nuuⁿmasⁿ staava yeⁿé nī caati chuū ní cosa chí n'daacā.

⁴² Dε'ε chúúccā ya'āi yeⁿe ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ fariseos caati nadicádíínuuⁿ

nī chí n'daacā nī chí dííⁿ nī chí ngaⁿ'ā ley yeⁿé Ndyuūs tí ca'a nī Ndyuūs décima chí ndiichi parte yeⁿe nducuéⁿ'é cosecha yeⁿe nī chí yíivií ndúúccū 'iicudaáⁿ ndúúccū tanducuéⁿ'é yaātā ngaiyāā. Nguéé véé vaadi neⁿe yeⁿé Ndyuūs ndúúccū nī ndíí nguéé dííⁿ nī dendu'ū chí cuaacu. Canéé chí dííⁿ nī tanducuéⁿ'é chí ngaⁿ'ā ley yeⁿé Ndyuūs ní dinéⁿe nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní ca'á nī décima dendu'ū.

⁴³ Dε'ε chúúccā ya'āi yeⁿe ndís'tií chí neⁿe nī 'cucεté nī na silla yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿe yaācū sinagogas. Ní ndís'tií neⁿé nī chí 'iiⁿ'yāⁿ dííⁿ yā saludar ndís'tií taachi snée nī na yúúni.

⁴⁴ Dε'ε chúúccā ya'āi yeⁿe ndís'tií chí ngi'cucεⁿ nī ley ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos. Ndís'tií ngaⁿ'a nī chí n'daacā idiíⁿ nī ní nguéé n'daacā idiíⁿ nī. Ndís'tií ní tan'dúúccā 'áamá yáinyāⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ nguéé inaaⁿ yā ní nguéé déenu yā yeⁿé ní chiicá yā vmnáaⁿ yeⁿe yáinyāⁿ, 'tiicá nī.

⁴⁵ Tuu'mi ní nan'guεεcútaⁿ'a 'áamá abogado, chí maestros yeⁿe ley. N'dií, Maestro, taachí ngaⁿ'a nī chuū, idiíⁿ nī chí induuvi táaⁿ 'nū.

⁴⁶ Naati Jesús caⁿ'a yā: Dε'ε chúúccā ya'āi ntúūⁿ yeⁿe ndís'tií, abogados, maestros yeⁿe ley. Ndís'tií idiíⁿ nī n'deeé cá leyes chí chεεchi cá ní nga'a nī tan'dúúccā chí chεēdī chí saⁿ'ā nguéé cuuvi candéε sa. Ní ndís'tií ní ndii mar 'áamá ta'a ní ní nguéé ituu'ví ní chééedí miiⁿ. Ní nguéé dííⁿ nī, ní nguéé nginnee nī 'iiⁿ'yāⁿ.

⁴⁷ Dε'ε chúúccā ya'āi yeⁿe ndís'tií chí nadin'dái nī yaínyāⁿ yeⁿe saⁿ'ā profetas chí 'āā candéε yā nduudu yeⁿé Ndyuūs tiempo chí 'āā chó'ōo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿé nī ndii cuááⁿ vmnaaⁿ chí 'iiⁿ'nuⁿ yā saⁿ'ā profetas. ⁴⁸ Cuaacu nííⁿ'nyúⁿ chí ndís'tií ní ngiⁿ'i nī chí yeenú nī yeⁿe chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nī ndii cuááⁿ vmnaaⁿ tí cuaacu nííⁿ'nyuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe nī chí 'iiⁿ'núⁿ yā

sa'n'ā profetas ní maa'n ní ndís'tiī idin'dái nī yaīnyā'n ye'n'e profetas.

⁴⁹ Ní cáávā chuū ní cáávā chi Ndyuūs deenú yā tanducé'n'ē, Ndyuūs ca'n'a yā 'tíicā: 'Úú dicho'ó profetas ndúúcu apóstoles ní ná'n'a yā 'caa'n'nú'n yā 'ii'n'yā'n ní tanán'a yā can'dáa yā 'ii'n'yā'n ní diín yā chi 'ii'n'yā'n s'ee'n n'geenú yā ngii. ⁵⁰ Ndyuūs ca'n'á yā diín yā castigar 'ii'n'yā'n chi maa'n snéé i'n'yee'ndí 'cūū ti 'ii'n'yā'n ye'n'e ndaata ye'n'é yā ch'ii'n'nú'n yā profetas ndíi tiempo taachí Ndyuūs din'dái yā i'n'yee'ndí. ⁵¹ Ní ndii tiempo taachi ch'ii'n'nu'n yā Abel ní chingéé yuúú'n ye'n'e sa, ndíi taachi ch'ii'n'nu'n yā Zacarías mi'n' naavta'n'ā ye'n'ē nátai ndúúcu ye'n'é yaacu templo. Chuū ní nga'n'á ngii ndís'tiī, caati Ndyuūs ca'n'á yā diín yā castigar 'ii'n'yā'n chi maa'n snee i'n'yee'ndí 'cūū cáávā yuúú'n ye'n'ē 'ii'n'yā'n s'ee'n.

⁵² De'ε chúúca ya'āi ye'n'e ndís'tiī chi 'cué'e nī ley ní nguéé ca'cuee'n nī chi cadíínúú'n 'ii'n'yā'n vaadi deenu ye'n'é Ndyuūs, ní nguéé diín nī tan'dúúca chi deenu nī chi canéé chi diín nī.

⁵³ Taachí Jesús ch'iinu ca'n'a yā dendu'u 'cūū, tuu'mi ní maestros ye'n'e ley ndúúcu 'ii'n'yā'n fariseos nduuví taá'n yā ye'n'e Jesús ní tucá'a yā itiinguuné'n yā n'dee n'dái ní ca'n'a yā chiī yā Jesús. ⁵⁴ Ní n'diichinee'n yā Jesús ndúúcu nduudu ye'n'e yā. Ní canéé ngiinu yā Jesús mi'n' chi cucáávā nduudu ye'n'e yā ní Jesús cásta'a yā vaanicadíínúú'n ye'n'e yā ní ca'n'a yā nduudu chi nguéé cuaacu. Ní 'íicú cuuvi caa'n'má'n yā nuu'ndi ye'n'é Jesús.

12

Levadura ye'n'é 'ii'n'yā'n fariseos

¹ Tuu'mi ní neené 'yaa'n 'ii'n'yā'n nduuvidaama yā chi ta tīi n'dee 'ii'n'yā'n mi'n' chingúú'ndai yā 'aamá yā taamá yā. Tuu'mi ní Jesús

mi'n' tucá'a yā ca'n'a yā chiī yā discípulos ye'n'e yā: Diín nī cuidado ye'n'e chi ca'cuee'n 'ii'n'yā'n fariseos ti tan'dúúca levadura ye'n'e pan. Nguéé dii'n' n'daaca yā ye'n'e chi ngi'cuee'n yā. ² Ti nguéé de'ε veε chi nin'díi naa'n chi nguéé cuuvi nánguāā'n naa'n. Ní nguéé 'áámá dendú'ū chi cánúu'n n'de'ei chi nguéé cuuvi cadíínuu'n yā. ³ 'Tiicá ntúū'n dendu'ū chí nga'n'a n'de'ei ndís'tiī, tuu'mi ní 'ii'n'yā'n ní caa'n'divee'n yā. Ní chíi'n' chí ndís'tiī nga'n'a ní ndúúcu 'ii'n'yā'n cheeti va'āi tuu'mi ní 'ii'n'yā'n caa'n'ma'n yā cuuvi yā nducyáácá 'ii'n'yā'n ndíi na yaacu ye'n'e va'āi.

Du'ū di'va'a yú (Mt. 10.28-31)

⁴ Ca'n'a Jesús: Ndís'tiī chi n'dai nduucú, 'úú nga'n'á ngii ndís'tiī chi nguéé 'va'á nī 'ii'n'yā'n chí 'caa'n'nu'n yā cuerpo ye'n'e 'ii'n'yā'n, ti 'āā ntéé cuuvi diín yā cosa chi nguéé n'daacā ca ti chuū. ⁵ 'Úú ní cuuvi ndís'tiī du'ū chi diín 'va'á nī: Ndís'tiī ní 'va'á nī Ndyuūs chi taachí 'āā ndíi 'ii'n'yā'n, Ndyuūs cuuvi diín yā 'caanuú'n yā 'ii'n'yā'n infierno. 'Túúca nga'n'á ngii ndís'tiī 'ii'n'yā'n mi'n' chí di'va'a nī.

⁶ ¿'Áá nguéé in'diicuí yā na 'uúvī 'yáádā cáávā 'uúvī taa'n tuūmī? Ndyuūs ní nguéé ngiinaá'n yā mar 'áámá 'yáádá. ⁷ Niícú ndíi nducyaaca yuūdū tīi'n' ndís'tiī ndii dúúché ndúúcu Ndyuūs. Cáávā chuū nguéé 'va'á ndís'tiī. ¿'Áá nguéé ya'ai ca chíi've ndís'tiī nguéé ti 'aama 'yáádá?

Ye'n'e 'ii'n'yā'n chi i'teenú yā Cristo ní nga'n'a yā ye'n'e chuū nanáá'n 'ii'n'yā'n
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ca'n'a Jesús: 'Úú nga'n'á ngii ndís'tiī chí nducyaaca 'ii'n'yā'n chí nga'n'a yā chí ye'n'ē 'úú nguāā'n 'ii'n'yā'n 'tiicá ntúū'n 'úú Sa'n'ā chí Daiya Ndyuūs caa'n'má'n nanáá'n ángeles ye'n'é Ndyuūs chí 'ii'n'yā'n s'ee'n ní ye'n'e 'úú. ⁹ Nducyaaca 'ii'n'yā'n chí nguéé nga'n'a yā chí ye'n'ē

'úú nguaan 'iinyān 'tiicá ntúūn 'úú Sá'nā chi Daiya Ndyuūs caan'mán nanáán ángeles yee'n Ndyuūs chi 'iinyān s'ee'n ní nguéé yee'n'e 'úú.

¹⁰ Nducyáácá 'iinyān chí ca'n'a yā nduudu taa'n chi nguéé n'daacá chi contra yee'n'e 'úú chí Sá'nā chi Daiya Dendyuūs, Ndyuūs nadach'εεcú yā yee'n'e yā. Nducyáácá 'iinyān chí ca'n'a yā nduudu taa'n chi nguéé n'daacá chi contra yee'n'e Espíritu N'dai yee'n'é Ndyuūs, Ndyuūs nguéé nadach'εεcú yā yee'n'e yā. Ndíí nguéé ndúú i'n'yee'ndí 'cūū, ndíí nguéé ndúú táámá i'n'yee'ndi chí cuchíi.

¹¹ Taachí 'iinyān ndéε yā ndís'tií na yaácū sinagogas nanáán 'iinyē'n'e ndúúcu jueces, nguéé nadicádíinuun nī d'e'ē chí nan'guεεcúta'n'a nī o d'e'ē chí caan'ma'n nī. ¹² Espíritu N'dai yee'n'e Ndyuūs cuuvi ndís'tií hora míi'n nūu'n d'e'ē chí caan'ma'n nī.

Jesús ngi'cuee'n yā yee'n'e peligro yee'n'e vaadi'cuiica

¹³ Áámá sa'n'a ca'n'a sa ngii sa Jesús: N'díi, Maestro, cuuvi nī 'di-inú chí ntée sa vaadi n'gua'áá yee'n'e chiidá 'nū cuuvi yee'n'é.

¹⁴ Jesús mii'n ní ca'n'a yā chí yā sa'n'a: N'dii, sán'a, ¿du'ú s'neē'n 'úú vmnaa'n yee'n'e n'dii tan'dúúcā juez chí nca'á chí cuuvi yee'n'é nī yee'n'e 'taa chí véé yee'n'e chiidá nī?

¹⁵ 'Úú ní nga'n'a ngii nducyáácá ndís'tií: Cuin'diichí nī ní cundéε nī cuidado yee'n'e chí ne'n'é nī yee'n'e vaadi 'cuiica caati 'iinyān nguéé ndaacá yā vida cue'n'e daa'n'ma'n cáávā chí véé n'dee n'dái yee'n'e yā.

¹⁶ Tuu'mi ní Jesús mii'n ca'n'a yā chí yā ejemplo 'cūū 'iinyān: 'Áámá sa'n'a 'cuiica véé yán'āa yee'n'e sa chí neené n'dee chíinu sa. ¹⁷ Sá'nā mii'n ní nadicádíinuun sa ní ca'n'a sa: ¿Táácá dii'n ti nguéé cuescomate ch'εεte naachi nadidaamá cosecha yee'n'é? ¹⁸ Ní ca'n'a sa: 'Túúcā dii'n. Cúndεεvé cuescomate yee'n'é ní ndii'n taama chí ch'εεte

ca ní mii'n nadaamá tanducué'n'é cosecha yee'n'é ndúúcu dendú'ú yee'n'é. ¹⁹ Tuu'mi ní caan'mán māa'n cuuvi alma yee'n'é. Dii alma yee'n'é d'e'ε chúúcā n'dai dii. Néené n'deēε vεε yee'n'e di chí nguáin'dai chí 'nāán n'dai cuchéé. Maa'n ní ntaavi'tuunúūn cuché'é, cu'u, ní cuuvi yéé'nú. ²⁰ Naatí Ndyuūs ca'n'a yā chí yā sa'n'a: Díi sa'n'a chí chεεchi ti'i di. Maa'nguui'nú 'cūū ca'n'a di 'cuūvi di. Ní chíi'n chí nguáin'dai di chí vaadi 'cuiica yee'n'e di, ¿du'ú cuuvi yee'n'e? ²¹ Ní Jesús nga'n'a yā: 'Tíicā 'iinyān chí nguain'dai yā chí véé yee'n'e maán yā cáávā maa'n yā naati 'iinyān s'ee'n ní nguéé véé yee'n'é yā nanáán Ndyuūs.

Ndyuūs idiín yā cuidado nducyaaca 'iinyān chí daiyá yā (Mt. 6.25-34)

²² Jesús nga'n'a yā ngii yā discípulos yee'n'e yā: Cáávā chuū chí nga'n'a ngii ndís'tií. Nguéé nadicádíinuun nī yee'n'e vida yee'n'e maa'n nī yee'n'é chí nge'e nī cáávā vida yee'n'e nī ndii nguεε ndúú cáávā catecaí nī yee'n'e cuerpo yee'n'é nī. ²³ Vida ní ya'ai ca chíi'vε nguéé ti chí nge'é nī. Ní cuerpo ní ya'ai ca chíi'vε nguéé ti catecaí nī. ²⁴ Nadicádíinuun nī yee'n'e 'yaadā chí nguuvi ti cuervos. 'Yaada s'ee'n ní nguéé ngii'nú ti ndaata; ndíí nguéé ndúú ingii cosecha yee'n'é ti chí che'e ti; ndíí nguéé ndúú véé ra vaacú ti chí nguain'dai ti; ndíí nguéé ndúú cuescomates yee'n'e ti. Ní Ndyuūs nga'a yā chí nge'e ti. ¿'Áá ya'n'ai ca chíi'vε ndís'tií nguéé tí 'yaada s'ee'n? ²⁵ ¿Du'u 'áámá chéé ndís'tií cuuvi cundéε nī cuidado ní n'dee n'dái nacadiinúūn nī ní ntiinee nī ma'n'a metro yee'n'é chí yaacu nī? ²⁶ Ndúúti chí nguεε cuuvi dii'n nī chuū chí 'líi'n ¿d'e'ē cúúvi chí indeé nī cuidado ní n'dee n'dái nadicádíinuun nī yee'n'e dendu'ú chí n'geete cá?

²⁷ Cuin'diichí nī naandā táácā n'giita. Nguéé di'n'dái tii'nūu, ndíí nguéé ndúú idin'dái hilo. 'Úú nga'n'a

ngii n'dís'tiī ti rey Salomón canúuⁿ yā catecaí yā chi n'déεvéé n'dai yeⁿe rey nguée neené n'déεvéé tan'dúúca 'áámá naāndā s'eeⁿ. ²⁸ Nduuti chi Ndyuūs nga'a yā catecai n'daacā naāndā chi maaⁿ ní snéé cuεeti ní cavyaaⁿ ní nti'ī ní 'iiⁿyāⁿ 'neeⁿ yáⁿa yā, n'deēe cá Ndyuūs tée yā ndís'tiī ti Ndyuūs diiⁿ yā cuidado yeⁿe ndís'tiī chi dúu'vīi i'téenu nī Ndyuūs. ²⁹ Ndís'tiī ní nguée in'nuúⁿ nī chí che'e nī o cu'ú nī. Nguée nadicádínuuⁿ nī yeⁿe ní 'cuεetinéé 'diiⁿ nī. ³⁰ Ti 'iiⁿyāⁿ chi nguée yeⁿe ndaata Israel o judíos in'nuúⁿ yā tanducueⁿ'ē dendu'ú 'cūū. Naati ndís'tiī ní véé 'aama Chiidá nī chí 'āá déenu yā yeⁿe tanducueⁿ'ē dendu'ú chi necesidades yeⁿe ndís'tiī. ³¹ Vmnaáⁿ vmnaaⁿ ndís'tiī ní cánéé chí in'nuúⁿ nī Ndyuūs ní yeⁿe nducueⁿ'ē yeⁿe chí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, ní 'íicú Ndyuūs tée yā ndís'tiī tánducueⁿ'ē dendu'ú.

Vaadi 'cuiica chi véé na va'ai cheeti nguuvi
(Mt. 6.19-21)

³² Caⁿ'a Jesús: Ndís'tiī chí tan'dúúca 'iiti cuūchī yeⁿ'é 'tiicá nī. Nguée 'va'á nī ti Ndyuūs Chiida yú neⁿ'é yā tée yā ndís'tiī dendu'ú yeⁿe naachí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. ³³ Cuin'díicui nī chí véé yeⁿe nī ní ca'á nī 'iiⁿyāⁿ chí nguée véé yeⁿe yā. Diiⁿ n'daacā nī caati cuuvi yeⁿ'é nī vaadi 'cuiica yeⁿ'é va'ai cheeti nguuvi naachi 'iiⁿyāⁿ duucu nguée cuuvi cundaa yā, ndii nguεε nduu í'yéεvε cuuvi di'tuuví tī. ³⁴ Caati naachi canéé vaadi 'cuiica yeⁿ'é nī, miiⁿ canee staava yeⁿ'é nī chí nadicadiinúⁿ nī yeⁿe nducueⁿ'ē.

Canéé chí candéé nī cuidado yeⁿe nducueⁿ'ē

³⁵ 'Cuεetinee chiichi n'daacā ndúúcu catecai nī. Cuεεchiichi nī paño cheēti nī 'íicú candéε nī lámparas yeⁿe nī chí ngiichi. ³⁶ 'Cuεetinéé ndís'tiī tan'dúúca 'áámá saⁿ'ā chí snéé ngiinu sa chí ndaa patrón yeⁿ'ē sa naachi

n'giindivaacú 'iiⁿyāⁿ. Ní maaⁿ nda'ai sa cheendi va'āi ní taachi ndaa yā chí di'cuεecú yā tuu'mi nūuⁿ nn'guaāⁿ sa yeⁿe yā. ³⁷ De'ē chúúca n'dai mozos chí diiⁿ mandado ní taachi ndaa Señor miiⁿ ní ndaaca yā mozos chí sндуuchi yā. Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí Señor miiⁿ ní cuεεchiichi n'daacá yā paño cheēti yā. Ní Señor miiⁿ ní diiⁿ yā chí mozos 'cuεete sa na mesa. Tuu'mi ní Señor miiⁿ 'cuii yā cu'ú che'e mozos. ³⁸ 'Áará chí Señor miiⁿ ndaa yā maⁿ'a yaaⁿ o taachi 'āá cuée chidεεve nguuvi ní ndaacá yā mozos chí sндуuchi sa. De'ε chúúca n'dai mozos ti sндуuchi yā. ³⁹ Ndís'tiī ní cadínuuⁿ nī chuū. Ndúúti chí 'iiⁿyāⁿ vaacu déenu yā de'ε hora chí ndaa chí duucu, cuaacu níⁿnyúⁿ 'cuεeti nduuchi yā ní nguée 'cuaaⁿ yā chí duucu na vaacú yā. ⁴⁰ 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī 'cuεetinéé yaáⁿ nī ti hora chí nguée inacádiinuⁿ nī 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiyá Dendyuūs ní ndaa taama vmnéⁿ'ēe.

Yeⁿe mozo chí din'daacá ndúúcu mozo chí nguεε din'daacá
(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yá Jesús: N'dií, Señor, ¿'áá caⁿ'a nī ejemplo 'cūū caavā nús'uu o caavā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ?

⁴² Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Du'ú dueño ca'a yā ntiiⁿnyuⁿ chí s'neeⁿ yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē va'ai yeⁿ'e yā 'áámá mayordomo nduuti chí nguεε ca'a sa chí che'e mozos yeⁿ'é yā hora chí che'e sa? ⁴³ De'ε chúúca n'dai mayordomo chí diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ taachí dueño miiⁿ ní ndaa yā ní nandaaca yā mayordomo chí diiⁿ sa tan'dúúca chí neⁿe yā. ⁴⁴ Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí dueño miiⁿ ní cu'néen yā mayordomo miiⁿ chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē tanduvéé chí véε yeⁿe yā. ⁴⁵ Ndúúti chí mayordomo miiⁿ nadicádiinuⁿ sa na staava yeⁿ'e sa chí dueño cuuvi 'náaⁿ yā nndaa yā tuu'mi ní tuca'a sa 'cueⁿ'e

sa mozo ndúúcu n'daataá chi snéé caadi 'iyyú ní nge'e sa ní ngí'i sa ndúúcu amigos ye'n'e sa ní cuu'vi sa. ⁴⁶ Tuu'mi ní dueño mii'n ní ndáa yā nguuvi chí mayordomo nguée cānee ngíinu sa ní 'áamá hora chí nguée déenu sa. Ní dueño mii'n ca'á yā castigo ch'εεε ca mayordomo mii'n tan'dúúca chí Ndyuús ca'a yā castigo 'ii'n'yā'n chí nguée i'téenu yā 'yā. ⁴⁷ Mayordomo chí deenu sa chí ne'n'e dueño ye'n'e sa naati nguée véé yaa'n sa ndí nguée ndúú dii'n sa chí nga'n'a dueño ye'n'e sa cuuvi sa castigado ndúúcu neené n'dee cuúvi 'cue'n'é yā sa'n'ā. ⁴⁸ Naati mayordomo chí nguée déenu sa taacá ne'n'e dueño ye'n'e sa chí dii'n sa, ní dii'n sa chí nguée n'daacá chí cuuvi sa castigado, tuu'mi ní cuuvi sa castigado ndúúcu 'téé nūu'n cuúvi cue'n'é yā sa'n'ā. 'Āā du'ú nūu'n sa'n'ā chí n'deéé nga'a dueño ye'n'e sa, dueño mii'n ní n'deéé cá caaca yā cuenta ye'n'e chí dii'n sa. 'Ii'n'yā'n chí nga'a n'deéé cá táamá yā, 'ii'n'yā'n mii'n n'deéé cá caaca yā cuenta ye'n'e chí dii'n taamá yā.

Véé 'áamá 'uúvi taan 'ii'n'yā'n cáávā Jesús mii'

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ 'Úú Jesús ní ndāa chí cu'neé'n ya'n'ā ná i'n'yee'ndí 'cūū. De'ē ca ne'n'é dii'n nduuti chí 'āā ngúichi. ⁵⁰ Canéé chí 'úú 'cuenú cuuvi n'deéé n'dáí ní ne'n'é chí 'cuenú cuuvi ndí taachi 'āā cuuvi cuaacu tanducué'n'ē. ⁵¹ ¿'Áá nadicadínuu'n ní chí 'úú ndáa chí ndéé vaadí 'dii'n 'ii'n'yā'n ye'n'e i'n'yee'ndí 'cūū? 'Úú ní nga'n'á ngii' ndís'tií chí nguée cuaacu caati ndéé vaadí 'caa'va, ní 'ii'n'yā'n 'caa'vá yā ndúúcu táamá 'ii'n'yā'n. ⁵² Ndí tiempo mii'n ndí tiempo chí cuchí, nduuti chí nyu'u 'ii'n'yā'n na 'áamá va'āi ndúúcu vaadí 'caa'va 'cuetinéé yā, 'iinu yā ní ca'n'a yā contra ye'n'ē na 'uuvi yā ní 'uuvi yā ní ca'n'a yā contra ye'n'ē ná 'iin yā. ⁵³ Sa'n'ā chí véé daiya sa ní 'caa'va sa ndúúcu daiya sa, 'íicú daiya sa

ní 'caa'vá sa ndúúcu chiidá sa. Ní 'áamá n'daataá nguée cuuvi n'diichi tá daiya tá, 'íicú daiya ntúū'n tá nguée cuuvi n'diichi tá chεεcu tá. Ní ta'n'ā indá'ā tá ní 'caa'vá yā ndúúcu dicuūnú ta, ní dicuūnú ta ní 'caa'vá yā ndúúcu tá'n'ā indá'ā tá.

Señales ye'n'e tiempo 'cūū

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ 'Tiicá ntúū'n nga'n'a Jesús ngii yā 'ii'n'yā'n: Taachí ndís'tií inaa'n nī méēe'n chí ínee'n naachí ngiiya 'yá'n'ā, tuu'mi ní nga'n'a nī chí 'cuee'n cúúvī. Ní 'tiicá ngii. ⁵⁵ Ní taachí ngéenu 'yúúné cuáán ndiiyā nga'n'a nī chí cuuvi yāān 'iicu ní ngii. ⁵⁶ Ndís'tií chí 'uúvi naan 'uúvi cheendi nī déenu nī taaca canéé nánguui ndúúcu na ya'n'ā, taachi ndāā 'íi'nūu'n ní taachi cuuvi 'cuee'n cuuvi. ¿De'ē cúúvi chí nguée déenu nī ye'n'e señales chí inaa'n nī ye'n'e tiempo 'cūū?

Dii'nú yii'nu di tun'dáá n'dai di ndúúcu 'ii'n'yā'n chí táan'yā ye'n'ē di

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ Tuu'mi ní ca'n'a Jesús: ¿De'ē cúúvi chí nguée indéé ndís'tií cuidado chεε chí n'daācā chí dii'n nī? ⁵⁸ Taachi ca'n'ā ní ndúúcu sá'n'ā chí táan' ndúúcu nī nanáán juez, n'diichi nī chí indee nī ndúúcu vi'í cuaa'n cyúúni ní dii'n nī chí 'cuetinéé n'dáaca nī ndúúcu vi'í ní 'iicu nguée ca'n'a nī nanáán juez. Ní juez mii'n nca'á yā ndís'tií ta'ā policía, ní policía mii'n ní cu'nuū'n sá ndís'tií vácūū. ⁵⁹ 'Úú nga'n'á ngii ndís'tií ti nguée nan'dáa nī vácūū ne'n'e chí nguée 'cuiinu nadí'v'e tanducué'n'ē chí ndiicuí nī.

13

N'dáacā n'dai chí ndaacadaamí nī ye'n'ē nuu'ndi ye'n'e nī

¹ Ndāa n'duuvi sa'n'ā nanáán Jesús ní ca'n'a sa chí sa Jesús tan'dúúca chí dii'n gobernador Pilato. Ca'a yā orden chí ch'i'nu' sa n'dúúvi 'ii'n'yā'n ye'n'e yá'n'ā Galilea ní sta'n'a yā yuuú'n ye'n'e

'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ndúú^{cū} yuuúⁿ ye^{n'}ē
'iiti chi 'āā 'nii'núⁿ 'ii'nyāⁿ Israel
s'eeⁿ chi ca'a yā ofrenda ye^{n'}ē
Ndyuūs. ² Jesús ní ca^{n'}a yā chii
yā 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá nadicádíⁿnuuⁿ
ndís'tiī chi 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ye^{n'}e yá^{n'}āa
Galilea ch'eenu yā 'tíicā ti véé ca
nuuⁿndi ye^{n'}e yā nguéé ti taná^{n'}ā
'ii'nyāⁿ ye^{n'}e yá^{n'}āa Galilea? ³ 'Úú
nga^{n'}á ngii ndís'tiī: Nguéé 'tíicā.
Nduúti chi ndís'tiī nguéé ndaa-
cadaamí nī ye^{n'}ē nuuⁿndi ye^{n'}e nī,
tuu'mi ní nducyaaca ndís'tiī 'cuūvi
ntúⁿ nī cue^{n'}e daāⁿmaⁿ. ⁴ ¿De'ē
nadicádíⁿnuuⁿ ndís'tiī ye^{n'}ē ndu'ū
ndítiiⁿ'yu 'iinu 'ii'nyāⁿ chi ndíi cuaaⁿ
vmnaaⁿ sndaā nduūu torre na yá^{n'}ā
Siloé vmnáⁿā yā ní nducyáⁿáca yā
ch'ii yā? ¿'Áá nadicádíⁿnuuⁿ ndís'tiī
chi 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ véé ca nuūⁿndi ye^{n'}e
yā nguéé ti taná^{n'}ā yā chī snéé yā na
yá^{n'}ā Jerusalén? ⁵ 'Úú ní nga^{n'}a yā ngii
ndís'tiī chi nguéé 'tíicā. Nduuti chi
ndís'tiī ntúⁿ nguéé ndaacadaamí
nī ye^{n'}e nuuⁿndi ye^{n'}ē nī, tuu'mi ní
nducyaaca ndís'tiī 'cuūvi nī cue^{n'}e
daāⁿmaⁿ.

*Ejemplo ye^{n'}e yá^{n'}á ye^{n'}e n'guídíi
yaaⁿ nguuvi chi nguéé n'gui'i ye^{n'}ē*

⁶ Tuu'mi ní Jesús ca^{n'}a yā ejem-
plo 'cūū: 'Áámá sa^{n'}ā ní catá'āī
'áámá yá^{n'}á ye^{n'}ē n'guídíi yaaⁿ ngu-
uvi ye^{n'}e sa naachi véé yá^{n'}āa chεēti
ché^{n'}ē sa. Chó'ōo tiempo ní
che^{n'}e sa in'nuuⁿ sa n'gui'i ye^{n'}e
yá^{n'}á ye^{n'}e sa ní nguéé ndaācā sa
n'gui'i ye^{n'}ē. ⁷ Tuu'mi ní ca^{n'}a sa chii
sa 'ii'nyāⁿ chi diiⁿ yā ntiin'nyuⁿ ye^{n'}e
yá^{n'}āa ye^{n'}e sa: 'Áā 'iinu nduūyū
chí ichī ní nguéé indaāca n'gui'i na
yá^{n'}á 'cūū. 'Caaca nī yá^{n'}á. ¿De'ε
cuuvi chi yá^{n'}á di'vaachi na yá^{n'}āa
naachi snéé yá^{n'}á 'cūū? ⁸ Naati
sa^{n'}ā chí idiiⁿ ntiin'nyuⁿ na ya^{n'}ā
miiⁿ nán'guεεcúta^{n'}ā sa: N'díi, señor,
'āā canéé rá nduuyū 'cūū ní 'úú
nadidεεvé yá^{n'}á ye^{n'}ē ní ca'á taavi
abono ye^{n'}ē. ⁹ Ní nduuti chi 'cuūndí

n'gui'i ye^{n'}ē ní n'daacā. Nduuti chi
nguéé, ní 'caaca nī.

*Jesús diiⁿ yā chí nduūvā ye^{n'}e
'áámá n'daataá chí neené n'guutíi*

¹⁰ Nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ
'ii'nyāⁿ Israel s'eeⁿ, Jesús ngi'cueeⁿ
yā na 'áámá yaācū sinagoga. ¹¹ Miiⁿ
ní canéé 'áámá n'daataá chí 'āā
ndítiiⁿ'yu 'iinu nduūyū chí ndii
n'guuti ta cáāvā chí diiⁿ espíritu
ye^{n'}e yááⁿ'nguiinūⁿ 'tíicā ndúú^{cū}
ta. Ndíi mar 'áámá naaⁿ nguéé ngii
ndaa cuaacú ta. ¹² Taachí Jesús
n'diichí yā n'daata miiⁿ yaa'ví yā
tá^{n'}ā ní ca^{n'}a yā chii yā tá^{n'}ā: N'díi,
n'daataá, ¿'áá ne^{n'}e nī chí nduuvi
cuaacú nī?

¹³ Jesús sn'duú yā ta'a yā vm-
naaⁿ ye^{n'}e n'daātā miiⁿ. Tuu'mí
nūⁿ ndaā cuaacu n'daataá míⁿ ní
n'daataá míⁿ ní nga^{n'}a yā: De'ē
chúúcā ch'εεε Ndyuūs. ¹⁴ 'Ii'nyāⁿ
chí nga^{n'}ā ntiin'nyúⁿ yā ye^{n'}ē yaacu
sinagoga nduuvi taáⁿ yā ti Jesús
miiⁿ ní diyiicú yā n'daataá míⁿ
nguuvi chí 'ii'nyāⁿ ntaavi'tuunúúⁿ
yā. Ní nga^{n'}a yā ngii yā nducyaaca
'ii'nyāⁿ: Jaāⁿ nguuvi nūⁿ canee chí
diiⁿ 'ii'nyāⁿ ntiin'nyuⁿ ní nguuvi s'eeⁿ
'ii'nyāⁿ cuuvi chíi yā nanáⁿ Jesús
miiⁿ ní cuuvi diiⁿ yiicú yā 'ii'nyāⁿ
s'eeⁿ, naati nguéé cuuvi diiⁿ yā 'tíicā
nguuvi chí ntaavi'túúnūⁿ 'ii'nyāⁿ.

¹⁵ Tuu'mi ní Jesús nan'guεεcúta^{n'}a
yā ye^{n'}ē sa: Ndís'tiī sa^{n'}ā 'uūvī
naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ¿'áá nguéé
in'daatíi ndís'tiī 'iiti ye^{n'}e nī
naachi snéé 'ii'yu tī ní nge^{n'}é nī
nga'a nī nuūⁿnī 'iiti nguuvi chí
ntaavi'tuunúúⁿ nī? ¹⁶ N'daataa 'cūū
ní ye^{n'}ē ndaata ye^{n'}e Abraham. 'Áā
ndítiiⁿ'yu 'iinu nduūyū ncachiichí
yááⁿ'nguiinūⁿ tá^{n'}ā. ¿'Áá nguéé
canee chí n'daatíi tá^{n'}ā miiⁿ ye^{n'}e
ca'ai nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ nī?

¹⁷ Taachí Jesús miiⁿ ca^{n'}a yā chuū,
taanduvéε yā chí taan yā ye^{n'}e yā ní
'cuināⁿ yā. Nducyáⁿáca 'ii'nyāⁿ ye^{n'}e
yáāⁿ miiⁿya yeenú n'dai yā ye^{n'}ē

tanducué'n'ē dendu'u chí n'gεεte chí diiⁿ Jesús miiⁿ.

Ejemplo ye'n'ē nduuti yé'n'ē yíivē ntí'yāa

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Jesús ca'n'a yā: ¿Dε'ē tan'dúúca naachí Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyúⁿ yā? ¿Dε'ē nadádaamá nduúcu? 19 Tan'dúúca nduutiⁿ ye'n'ē yíivē ntí'yāá chí 'áamá sa'n'ā ní sta'ā sa ní chíinū sa na yá'n'āa ye'n'ē sa. Yaāta miiⁿ ní chí'íta tan'dúúca 'áamá yá'n'á ch'εεte. 'Yáadá ye'n'ē nanguuvi din'dái tí d'εεcé tí na dúu'nē.

Ejemplo ye'n'e levadura ye'n'e pan
(Mt. 13.33)

20 Jesús ní ca'n'a ntúūⁿ yā: ¿Dε'ē tan'dúúca naachí Ndyuūs nga'n'ā ntiin'nyúⁿ yā? 21 Tan'dúúca 'aama tááⁿ levadura ye'n'e pan chí 'áamá n'daataá chista'n'ā tá nguuaⁿ 'iinū medidas harina ndíí chí nan'guiita tanducué'n'ē yaáchí yé'n'ē.

Cheendi va'āi 'tuucuú
(Mt. 7.13-14; 21-23)

22 Taachi Jesús canúúⁿ yā yúúni chí cho'ó yā na yāáⁿ Jerusalén cue'n'ē yā taná'n'ā yāáⁿ n'gεεte ndúúcu yāáⁿ n'gaiyáá ní ngi'cueeⁿ yā 'ii'n'yāⁿ. 23 Tuu'mi ní 'áamá sa'n'ā ndaā sa nanáaⁿ yā ní ntiinguuneeⁿ sa: N'dií, Señor, ¿'áá duū'ví 'ii'n'yāⁿ chí nngua'n'ai yā? Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā chíi yā sa'n'ā miiⁿ: 24 Dííⁿ ní tanducué'n'ē chí cuuvi ní chí cundaá ní cheendi va'āi 'tuucuú caati nga'n'á ngii ndís'tií chí néené 'yaaⁿ 'ii'n'yāⁿ ne'n'e yā cundaá yā cheendi va'ai 'tuucuú chí candéē naachi Ndyuūs nadangua'n'ai yā 'ii'n'yāⁿ naati nguéé cuuvi dííⁿ yā. 25 Taachi 'ii'n'yāⁿ ye'n'e va'ai nducueeⁿ yā ní n'gaadí yā cheendi va'āi ye'n'ē ndís'tií, tuu'mi ní ndís'tií snee ní cuaaⁿ chuva'āi. Ní d'i'cuεεcú ní cheendi va'āi ní caa'n'máⁿ ní: Señor, Señor, nn'guaáⁿ ní ye'n'e nū. 'Ii'n'yāⁿ ye'n'e va'ai ní nan'guεεcuta'n'a yā: Nguéé in'diichí ndís'tií ndii nguεε deenú tíi ndiicá ní. 26 'Áará chí ndís'tií ní tucá'a

ní caa'n'maⁿ ní 'tíicā: Che'é 'nū ní chí'i 'nū ndúúcu ní taachi n'dií ní chí'cueeⁿ ní 'ii'n'yāⁿ na yúúni ye'n'e yāáⁿ vaacú 'nū. 27 'Ii'n'yāⁿ ye'n'e va'ai miiⁿ ní caa'n'maⁿ yā cuuvi yā 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú nga'n'á ngii ndís'tií tí nguéé in'diichí ndís'tií ndíí nguéé deenú tíi ndiica ní. Cueevii ní ye'n'ē nducyaaca ndís'tií tí nguéé n'daāca idiiⁿ ní. 28 Cuaacu chí ndís'tií snaaⁿ ní chíida yú s'eeⁿ Abraham, ndúúcu Isaac, ndúúcu Jacob, ndúúcu nducyaaca profetas chí ndii cuááⁿ vmnaaⁿ snée yā naachí Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyuⁿ. Ní ndís'tií ní 'cuεεtinée ní cuááⁿ chuva'āi. Miiⁿ ní cuεεcú ní ní che'é ní 'dii'n'yúⁿ ní. 29 'Ii'n'yāⁿ s'eeⁿ chíi yā ye'n'e nducué'n'ē cuaaⁿ ye'n'e i'n'yee'dí 'cūú ní ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs. Chíi yā ndíí cuaaⁿ na ican'dáá 'yá'n'ā, ndii cuaaⁿ na ngiiya 'yá'n'ā, ndíí cuaaⁿ 'nii'n'núⁿ, ndíí cuaaⁿ ndiyya, ní 'cuεεté yā na mesa ye'n'e banquete naachí Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyúⁿ yā. 30 Tuu'mi ní ná'n'ā 'ii'n'yāⁿ chí n'gεεte chí nga'n'a ntiin'nyúⁿ yā maaⁿ na i'n'yee'dí 'cūú ní cuuvi ndiicuuⁿ cá yā naachi snée Ndyuūs ní na'n'a 'ii'n'yāⁿ chí ndiicuuⁿ cá maaⁿ na i'n'yee'dí 'cūú ní cuuvi n'gεεté yā naachi snée Ndyuūs.

Jesús chεεcú yā cáávā 'ii'n'yāⁿ ye'n'e yāáⁿ Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

31 Nguuvi 'cuú nūⁿ 'áamá chéé 'ii'n'yāⁿ fariseos ndáa yā nanááⁿ Jesús ní ca'n'a yā: N'dií, Jesús, cue'n'e ní tí rey Herodes ne'n'é yā 'caa'n'núⁿ yā n'dií.

32 Naati Jesús ca'n'a yā chíi yā 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ: Cuna'á ní nanááⁿ rey miiⁿ ní caa'n'maⁿ ní cuuvi ní: N'dií rey, tan'dúúca 'yuúnéé, 'tíicá ní. Cuin'diichí ní, Jesús miiⁿ nga'n'á yā 'túúca: 'Úú itun'daá espíritu ye'n'e yáá'n'guiinūⁿ ye'n'é 'ii'n'yāⁿ ní dííⁿ chí nduūvā ye'n'e 'ii'n'yāⁿ maa'nguuvu ndúúcu cavyaaⁿ, tuu'mi ní 'cuiinu ntiin'nyuⁿ ye'n'é damáiⁿ. 'Tíicā canee chí dííⁿ ná 'iinū

nguuvi. ³³ Naati 'úú ní canéé chi caacá cuaaⁿ cyúúni ní diiⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'é maaⁿ ndúúcu cavyaaⁿ ndúúcu damáiⁿ, caati nguéé canéé chí 'cuuvi 'áámá saⁿ'ā profeta ch'εεε chí diiⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs 'áámá lado yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén ti na yáāⁿ Jerusalén chí 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā profetas.

³⁴ Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén: Ndis'tiī chí 'muuⁿ n'giiⁿ'nuⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ profetas ní ngiⁿtuū nī 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs dicho'ó yā chí ndεε yā nduudu yeⁿ'é yā. Ní Jesús caⁿ'a yā: Neené n'deēe cuūvi neⁿ'é nadaamá daiyá 'iiⁿ'yāⁿ yáāⁿ Jerusalén miiⁿ tan'dúúca 'áámá tú'u nadaamá tī daiya tī mááⁿ ngeēchi tī, ní nguéé 'cuūⁿ nī. ³⁵ 'Túúca caⁿ'a yā: N'diichí ndis'tiī. Vaacú nī cuⁿ'nééⁿ maāⁿ. Ní ngaⁿ'á ngiiⁿ ndis'tiī chí 'āā ntéé snaaⁿ nī 'úú ndíí ndáá tiempo chí caaⁿ'maⁿ nī yeⁿ'é: Dεε chúúca n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchii yā ndúúcu chí duuchi Señor 'iivú Ndyuūs ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

14

Jesús diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā

¹ 'Áámá sábadu, nguuvi chí ntaavi'tuūnuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, Jesús sndaⁿ yā ní chen'e yā 'áámá va'ai yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā fariseo chí ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ sa. Ní tanáⁿ'ā saⁿ'ā fariseos canee ngiinu sa Jesús dε'ε chí caⁿ'á yā chí diiⁿ yā. ² Tuu'mi ní ndaā nanááⁿ Jesús 'áámá saⁿ'ā chí ngiitā ní ndiituū núúⁿ'máⁿ ch'εεε sa. ³ Jesús caⁿ'a yā chii yā maestros yeⁿ'e ley ndúúcu saⁿ'ā fariseos: ¿'Áá 'cuaaⁿ ley miiⁿ chí cuuvi diiⁿ chí nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ nguuvi chí ntaavi'tuūnuúⁿ yā?

⁴ Saⁿ'ā s'eeⁿ ní 'diiⁿ 'diiⁿ ch'εεtinee sa ní nguéé nan'guεεcutaⁿ'a sa. Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ta'a saⁿ'ā chí ndiituū ní diiⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ. Ní yaa'vi yā saⁿ'ā chí cunaⁿ'a sa.

⁵ Cuayiiⁿ ní Jesús yaa'vi yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Cheε ndis'tiī ndúúti chí 'áámá burro o 'áámá itiindu yeⁿ'e ní cun'dáá nuúⁿ tī na 'áámá viini ní nguéé tuu'mi nūuⁿ ntun'dáa nī 'iiti 'áará chí nguuvi chí ntaavi'tuūnuúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ?

⁶ Saⁿ'ā s'eeⁿ nguéé chí nan'guεεcutaⁿ'a sa cucáavā nduudu chí ngaⁿ'a yā.

'Iiⁿ'yāⁿ chí invitado yā naachi n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ

⁷ Taachí Jesús n'diichí yā táácā diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí invitados chí ndεεve yā silla yeⁿ'e mesa chí lugar chí n'daacā ca, tuu'mi ní caⁿ'a yā 'áámá ejemplo chí 'tεε nguεε dáama ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā invitados.

⁸ Ngaⁿ'a yā 'tíicā. Taachi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā invitar dii naachi n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ nguéé 'cuūndi di na silla vnnááⁿ vnnaaⁿ caati cuuvi ndaa táámá 'iiⁿ'yāⁿ invitado chí ch'εεté yā nguéé tī dii. Ní silla miiⁿ ní caava 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. ⁹ Ní taachí ndaa 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'εεε ca yā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā invitar di ndaa yā nanááⁿ di ní caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā dii: Cuⁿ'neeⁿ di lugar 'cūu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ 'cūu. Tuu'mi ní cuuvi 'cuináaⁿ di ní 'cuūndi di na silla n'díí naaⁿ n'giinu. ¹⁰ Taachí 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā invitar dii caⁿ'a di 'cuūndi di na silla ndíí naaⁿ n'giinu. Ní taachi ndaa nanááⁿ dii 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā invitar dii, tuu'mi ní caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā dii: Díí sán'ā chí n'dai nduucu, caaca dí cuaaⁿ 'niiⁿ'nuⁿ. Ní 'āā n'daacā cuuvi yeⁿ'e di nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí vεεté yā na mesa. ¹¹ 'Iiⁿ'yāⁿ chí dich'εεté maáⁿ yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ ní diiⁿ yā chí ndiicuuⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí maaⁿ yā diiⁿ chí ndiicuuⁿ yā tááma 'iiⁿ'yāⁿ ní diiⁿ yā chí ch'εεté yā.

¹² Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'á yā ngii yā saⁿ'ā chí diiⁿ invitar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Dii taachí in'nuuⁿ di chí che'e nguaiⁿ di o chí che'e nguínū di, nguéé 'cuai di 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai ndúúcu di, ndíí nguéé ndúú ví'i rá

di, ndíí nguée ndúú 'ii'nyān ye'nē di, ndíí nguée ndúú 'ii'nyān na nii'nuú va'āi ye'nē di chi 'cuíca yā caati 'ii'nyān s'uun ní díi' ntúu' yā invitar dii chi che'e di nduucú yā. 'Tíicā ní nadí'vε yā dii' cáávā chi ca'a di chi che'e yā. ¹³ Naatí taachi idin'dái di 'aama comida n'dai, 'cuai dí 'ii'nyān chi ndaachí snee yā, ndúúcu 'ii'nyān chi nguée ngii ngiicá yā, ndúúcu chi ngai yó'o, ndúúcu 'ii'nyān chi ngueenáa'. ¹⁴ Ní caa'ma' 'ii'nyān s'een ye'nē di: Dε'ε chúucā n'dai di. Ti 'ii'nyān s'een nguée nteé yā dii. Naati Nduu's nadí'vε yā dii taachí ndaa nguuvi chi 'ii'nyān chi n'dai nduuchí yā ye'nē nguaa' tiná'a.

Ejemplo ye'nē 'ii'nyān chi che'e yā cena chi ch'εεε

¹⁵ Taachi 'áámá 'ii'nyān chi véε yā na mesa mii' ch'iindivee'n yā chuū, ca'n'a yā chi yā Jesús: Dε'ε chúucā n'dai chi ca'n'á yā che'e yā pan naachí Nduu's nga'n'a ntii'nyūn yā.

¹⁶ Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā ejemplo 'cūū: 'Áámá sa'n'á ca'a sa chi din'dái yā 'áámá chi che'e nguínū 'yaa' 'ii'nyān, ní idii' sa invitar n'dee n'dái 'ii'nyān. ¹⁷ Ní taachi 'āā chaa che'e nguiinū yā dicho'o yā 'áámá mozo chi ca'n'a sa cuuvi sa 'ii'nyān chi ndii yā invitado: Cuchí nī. 'Āā véε tanducue'nē chí che'e nguiinu yū. ¹⁸ Nducyaa ca yā ní tucá'a yā ca'n'a yā 'tíicā: Ch'εεtinúun nī ye'nē. Ní 'áámá sa'n'á ní ca'n'á sa: Cáámá ch'iinū 'caí 'áámá finca ní cánéé chí ca'n'á n'diichí finca, chii' chi ch'εεtinúun nī ye'nē. ¹⁹ Táámá yā ní ca'n'a yā: 'Caí nyu'n'u yáandá itiinū ní ne'né díi' ntii'nyu' ndúúcu tī. Ngii'cá favor. Ch'εεtinúun nī ye'nē. ²⁰ Táámá yā ní ca'n'a yā: Cáámá ch'iinu ch'iindivaacú chi chii' nguée cuuvi ca'n'á. ²¹ Taachi nguεεcunéé mozo, ca'n'a sa chuū chii sa 'iivi sa. Tuu'mi ní 'iivi mii' nduuví taán yā ní ca'n'a yā chii yā mozo mii': Cue'né di caa' ní'véε ndúúcu caa' cyúúni ye'nē

yāā ní candée di 'ii'nyān ndaachí, ndúúcu 'ii'nyān chi nguée ngii ngiicá yā, ndúúcu 'ii'nyān chi ngai yó'o, ndúúcu 'ii'nyān chi ngueenáa'. ²² Sá'n'á mozo ní cue'né sa. Cuayiivi ní ndaā sa ní ca'n'á sa chii sa 'iivi sa; N'díi, señor, 'āā díi' tan'dúucā chí nga'n'a ní ní véé cá lugar chí 'cúεεtε 'ii'nyān na mesa. ²³ Ca'n'a señor mii' chii yā sa'n'á mozo mii': Cue'né di caa' cyúúni n'gεεε ndúúcu yúúni chí véé chí ne'e'n cuáá' 'diitū ní di'cuítu di 'ii'nyān chí chii yā na vaacú ní 'íicú cuuvi diituu' na vaacú. ²⁴ Ti 'úú ní nga'n'á ngii ndís'tíi chí mar 'áámá sa'n'á chí díi' invitar sa'n'á vma'a' nguée 'cuú' ndaa sa che'e nguiinū sa nduucú na mesa ye'né.

'Ii'nyān chi ca'n'a yā ndúúcu Jesús canee chi 'cuéenu yā cuuvi

²⁵ Cuayiivi mii' néené n'dee 'ii'nyān cue'né yā ndúúcu Jesús. Ní Jesús mii' ní ca'n'a yā chii yā 'ii'nyān s'een 'áámá ejemplo: ²⁶ Ndúúti chí 'áámá 'ii'nyān ne'né ca yā chiidá yā o chεεcú yā o n'daataá ye'né yā o daiya yā o 'diiu yā o vi'i yā o vida ye'né maán yā nguée ti 'úú chí Jesús, nguée cuuvi discípulo ye'né. ²⁷ 'Āā du'ú nūu' chí ca'n'a yā nduucú ní nguée ndéε yā cruz ye'né yā chí tan'dúucā nducue'né chí 'cuenu taavi yā cuuvi cucáávā 'úú nguée cuuvi discípulo ye'né. ²⁸ ¿'Áá chéé nūu' 'áámá ndís'tíi taachí ne'né nī din'dái nī 'áámá torre, ¿'áá nguée n'gεεtε nī ní ididuuché nī? ¿'Áá n'deé díi' nī gasto ndúúti chí tu'néé chí'véε ye'né nī chí 'cuiinu din'dái nī torre ye'né nī? ²⁹ Ní nduuti chí cu'nuú' nī cimientos ye'né torre ní cuayiivi nguée cuuvi din'dái nī torre ye'né nī, tuu'mi ní nducyaa ca yā chí snaa' yā 'caín'nyū'nee' yā ndís'tíi. ³⁰ 'Ii'nyān s'een ní caa'ma' yā: Sá'n'a 'cūū tucá'a sa din'dái sa ní nguée ch'iinu di'cuinū sa. ³¹ Ní Jesús nga'n'a yā 'tíicā: ¿Du'ú rey ndúúti chí canee chí díi' yā caandaá ndúúcu

táamá rey, 'áá nguéé n'giindi yā ndúúcu táamá sa'nā ní ididuuché yā? Nduuti chí tunééⁿ ndiicu mil soldados ní 'iicu ndúúcu chuú nūuⁿ cuuvi 'cuuⁿmaⁿ yā ndúúcu soldados chí ndiichi mil yeⁿ'é táamá rey. ³² Ní nduuti chí nguéé cucheε yā, taachi cuchii yā táamá rey ndúúcu soldados yeⁿ'e yā chí diiⁿ yā caandaá ní canéé yaⁿ'ai ca yā miiⁿ tuuⁿ'mi ní rey miiⁿ dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ chí candéε nduudu miiⁿ. Ní 'iicu caaca yā taama rey chí 'cuεtinéé 'diiⁿ yā. Ní nguéé diiⁿ yā caandaá ndúúcu rey yeⁿ'e yā. ³³ 'Tiicá ntúūⁿ. 'Āā chéé nūuⁿ ndís'tiī nduuti chí nguéé cu'nee ní tanducueⁿ'é chí véé yeⁿ'e ní, nguéé cuuví cuuvi ndís'tiī discípulos yeⁿ'é.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'é yiima chí nguéé n'daācā sabor yeⁿ'é

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ Jesús ngaⁿ'a yā: Yiima ní n'dai. Nduuti chí nguéé n'daācā sabor yeⁿ'é, ¿de'é ca'ā sabor yeⁿ'é? ³⁵ Nguéé dichiiⁿ'vé, ndii nguεε cáávā yā'nāa, ndii nguεε ndúú naachi véé abono, caati canangée yā yiima miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chí véé veéⁿ yā, 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'é.

15

Ejemplo yeⁿ'é 'ítí cuūchī chí nindai

¹ Nducyáácá sa'nā chí ínn'guεε sa yeⁿ'e yá'nāa ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi ndaá yā nanááⁿ Jesús chí 'caandi-veéⁿ yā nduudu yeⁿ'e yā. ² Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu maestros chí ngi'cueeⁿ ley ngaⁿ'a yā n'de'ei yā nguááⁿ maán yā contra yeⁿ'e Jesús. 'Túuca ngaⁿ'á yā: Jesús miiⁿ n'gúuⁿ yā chí ndaá nanááⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngé^e yā ndúúcu yā.

³ Tuuⁿ'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā 'aama chí 'téé nguεε daama ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. ⁴ Chéé ndís'tiī ndúúti chí véé 'áámá ciento 'iiti cuūchī yeⁿ'e ní ní nduuti chí 'áámá chεε 'iiti s'uuⁿ cuuví ndái tí, ¿'áá nguéé

cu'nee ní ndu'u chí cuūⁿ nguεεcu nditiiⁿ'yú cuuúⁿ tí na 'cuééti? Ní caⁿ'á ní in'nuuⁿ ní 'iiti chí nindái miiⁿ ndii taachí ndaacá ní 'iiti miiⁿ. ⁵ Ní taachí ndaacá ní 'iiti miiⁿ cun'duú ní 'iiti ná 'diimi ní ní candéε ní 'iiti cuūchī miiⁿ naachi canéé tanáⁿ'ā 'iiti cuūchī. Ní yeenu n'dai ní. ⁶ Ní taachi ndaa ní na vaacu ní, tuuⁿ'mi ní nadidaama ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai ndúúcu ní ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿ'nuuⁿ na va'ai yeⁿ'e ní. Ní caaⁿ'maⁿ ní cuuvi ní, 'iiⁿ'yāⁿ s'ee: Ndis'tiī cuuvi yeenu n'dai ní nduucu ní di'viicu yú tí 'āā n'daacá 'iiti cuūchī yeⁿ'é chí nindái. ⁷ Tuuⁿ'mi ní Jesús ngaⁿ'á ntúūⁿ yā, 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: 'Tiicā véé vaadi yeenu taavi na va'ai chεεti nguuvi yeⁿ'é 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní ndaacadaami yā yeⁿ'é nuuⁿndi yeⁿ'e yā nguéé ti yeⁿ'é cuūⁿ nguεεcu nditiiⁿ'yu cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai chí nguéé canee cuumi chí ndaacadaami yā yeⁿ'é nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'é 'áámá cáádí chí nindái

⁸ Ní caⁿ'a Jesús: Du'u 'áámá n'daataá chí véé ndiichi cáádí yeⁿ'é ta nduuti chí dindai tá 'áámá ¿'áá 'cuuⁿ'miⁿ tá lámpara ní n'daaca tá va'āi, ní in'nuuⁿ tá ndúúcu cuidado taanduyéé ndii ndaācā ta tuūmī miiⁿ? ⁹ Taachí ndaācā tá nadaama tá 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai ndúúcu ta ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿ'nuuⁿ va'ai yeⁿ'e ta ní caⁿ'a tá: Cuuvi yeenu ní nduucu ní di'viicu yú tí 'āā ndaācá 'áámá cáádí yeⁿ'é chí chindai miiⁿ. ¹⁰ 'Úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī caati 'tiicá ntúūⁿ véé vaadi yeenu nguaaⁿ ángeles yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi chí nandaacadaami yā yeⁿ'é nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'e sa'nā n'gaiyāā pródigo chí s'neeⁿ sa chiida sa

¹¹ Jesús ngaⁿ'a ntúūⁿ yā ejemplo 'cūu: 'Áámá sa'nā véé 'uūvī daiya sa. ¹² Sa'nā n'gaiyāā daiya sa chí

'líín ca miiⁿ caⁿa sá chíi sá chíida sa: N'dií, chíidá, téé ní parte chí ituneeⁿ 'úú yeⁿe vaādi ngua'aá yeⁿe ní. Chíida sa ní nacaⁿ'á yā ní nca'a yā saⁿ'ā chí parte yeⁿe sa. ¹³ Nguéé chí 'naaⁿ, saⁿ'ā 'líín ca miiⁿ ní nadádaamá sá tanducuéⁿ'ē déndu'ū yeⁿ'ē sa. Ní cueⁿ'e yaⁿ'ai sa táamá país. Míín ch'iinu diiⁿ sa gas-tar tanducuéⁿ'ē ti diiⁿ sa nducuéⁿ'ē chí nguéé n'daacá. ¹⁴ Ní taachi ch'iinu tuūmī yeⁿ'ē sa tanducuéⁿ'ē chí ca'a chíida sa, ndaā 'áámá cui-icu ch'εεε na país miiⁿ. Sáⁿ'ā miiⁿ ní ch'eenū n'dai sa chíi caati nguéé chí che'e sa. ¹⁵ Saⁿ'ā miiⁿ ní ndaā sa nanáán 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e país miiⁿ. Ní caⁿ'a sa chí neⁿ'e sa diiⁿ sa ntiiⁿ'nyuⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'a miiⁿ chí cueⁿ'e sa tan'dúúccā mozo yeⁿ'é yā ní diiⁿ sa cuidado cuūchí s'eeⁿ yeⁿ'é yā. ¹⁶ Saⁿ'ā miiⁿ ní nacádiinuuⁿ sa chí neⁿ'ē sa che'e sa chí yeⁿ'ē cuuchi s'eeⁿ caati mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ca'a yā de'ε veε saⁿ'ā. ¹⁷ Tuu'mi ní n'gaācu sa ní caⁿ'ā sa nguaaⁿ maaⁿ sa: N'deeé n'dái mozos yeⁿ'e chíidá chí nge'e yā pan ní neenē n'deeé chí nge'e yā veε, 'iicu 'muuⁿ 'úú ní idiíⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ ní neⁿ'ē 'cuūvi chí cuiicú. ¹⁸ N'daa cá 'muuⁿ. Naⁿ'á n'diichí chíidá ní caaⁿ'máⁿ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ: N'dií chíidá véé nuūⁿndi yeⁿ'e nanáán Ndyuūs chí canéé na va'ai cheεti nguuvi ní nanáán n'dií. ¹⁹ 'Áā ntéé n'dai ca 'úú chí tuneēⁿ 'úú chí caaⁿ'maⁿ ní chí daiya ní 'úú. Cu'neéⁿ ní 'úú tan'dúúccā 'aama mozo yeⁿ'e ní. ²⁰ Tuu'mi ní cunaⁿ'ā sa ndaā sa nanáán chíidá sa. Taachi indái ca ndaa sa, tuu'mi ní chíida sa ní n'diichí yā saⁿ'ā ní nnee ya'āi 'iinú yā saⁿ'ā. Chíida sa ní cueⁿ'e yā ngeenu yā naachi canéé sá ní tumaⁿ'á yā daiyá yā ní tuu'vi yā cheendi sa. ²¹ Daiya yā miiⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa chíida sa: N'dií, chíidá, véé nuuⁿndi yeⁿ'é nanáán Ndyuūs chí canee na va'ai cheεti nguuvi ndúúccū nanáán n'dií. 'Áā n'téé n'dai ca 'úú chí ituneeⁿ 'úú

chí caaⁿ'máⁿ ní chí daiya ní 'úú. ²² Naati chíida sa míín ní caⁿ'a yā chíi yā mozos yeⁿ'e yā: Dii mo-zos, maaⁿ nch'εεté nūu tun'dáa di tíinūuⁿ chí n'dai ca ní cu'nuúⁿ di saⁿ'ā daiyá. Ní ca'a di chíinūta'āa cunuuⁿ ta'ā sa ndúúccū ndaacuú chí cunuuⁿ ca'ā sa. ²³ Cuéⁿ'e di can-guaiⁿ di itiindu 'líín chí 'viicheé. Ní 'caaⁿ'nuⁿ di 'iiti chí che'é nū. Ní diiⁿ n'ū 'viicu. ²⁴ Ti sáⁿ'a 'cūú daiyá cueⁿ'e sa yaⁿ'ai ní 'āā tan'dúúccā chí n'dií sá. Maaⁿ ní navaacunéé sa ní nduuchi sa. Ní tan'dúúccā chí n'indái sá ní ndaācā sa. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeenú taavi yā ní diiⁿ yā 'áámá 'viicu.

²⁵ Ní saⁿ'ā daiyá yā chí vmnaaⁿ canee sa cueεti. Ní taachi ndaā níinūuⁿ sa ná va'ai, chíindiveeⁿ sa chí itiivi saⁿ'ā flauta ní 'iiⁿ'yāⁿ nde'ei yā. ²⁶ Tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ ní caī sa 'aama mozo ní itingu-uneēⁿ sa mozo miiⁿ de'ε chí véé. ²⁷ Mozo miiⁿ ní caⁿ'ā sa chíi sa 'iiⁿ'yāⁿ: 'Áā ndaā 'diinu ní. Ní nguéé de'ε veε yeⁿ'ē sa. Ní chíidá ní ní caⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā chí ch'ií itiindu 'líín chí 'viiche. ²⁸ Saⁿ'ā miiⁿ ní nduuvi taaⁿ sa. Nguéé 'cuuⁿ sa nndaā sa va'āi. Tuu'mi ní chíida sa miiⁿ ní cun'dáa yā va'āi ní di'cuítu yā daiya yā chí nuūⁿ ndaā sa va'āi. ²⁹ Naati saⁿ'ā miiⁿ ní nán'guεεcútaⁿ'ā sa yeⁿ'e chíida sa: 'Áā 'naaⁿ n'dái idichí'vε 'úú n'dií, ní diiⁿ tanducuéⁿ'ē chí ngaⁿ'a ní ní mar 'áámá vmnéⁿ'ēε nguéé tee ní mar 'áámá 'iiti cuūchí 'líín chí 'caaⁿ'núⁿ ní diiⁿ 'viicu. Ní 'úú cuuvi yeenú ndúúccū amigos yeⁿ'é. ³⁰ Naatí taachi ndaā daiya ní sáⁿ'a 'cūú, 'níinūúⁿ 'tuū'vi sa tan-ducuéⁿ'ē chí vaadi n'guá'āa yeⁿ'ē sa ndúúccū n'daataa s'eeⁿ chí véé saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e. Ní ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ ní chí mozos ch'iinúⁿ yā itiindu 'líín chí 'viicheé chí che'e sa. ³¹ Tuu'mi ní chíida sa miiⁿ caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: Díí, daiyá, 'áámá canee di nduucú ní tanducuéⁿ'ē dendu'ū chíi yeⁿ'é ní yeⁿ'ē di. ³² Canéé chí diiⁿ yú 'viicu tí saⁿ'ā 'diinu di chí 'úú nacadiinú chí tan'duuccā chí 'āā n'dií sá ní ndu-uchí sa. 'Áā n'indáa sa na vaacu yú

ní maaⁿ ní ndaācā yú saⁿā.

16

Ejemplo yeⁿe 'áamá patrón chi nguéé n'daācā diiⁿ yā ndúúcu mozos yeⁿe yā

¹ Jesús ní caⁿa ntúuⁿ yā chii yā discípulos yeⁿe yā: 'Áamá dueño 'cuiica s'néén 'áamá mayordomo yeⁿe yáⁿāa yeⁿe yā. Náⁿā mozos ndaa sa nanáán dueño ní tun'dáá nuuⁿndi sa yeⁿe mayordomo miiⁿ ní ngaⁿā sa deⁿē chi diiⁿ mayordomo chi nguεε n'daācā ndúúcu dendu'ū chi yeⁿe dueño. ² Tuu'mi ní dueño miiⁿ ní yaa'vi yā mayordomo yeⁿe yáⁿāa ní caⁿa yā chii yā sán'ā: N'diī, ¿de'ε 'túúca n'giindiveén yeⁿe ní? Teé ní cuenta 'úú yeⁿe ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ ní tí 'āa ntéé cuuvi ní mayordomo. ³ Saⁿā mayordomo yeⁿe yáⁿāa miiⁿ nadicádiiⁿnuuⁿ sa 'túúca: ¿Taācā diiⁿ maaⁿ caati dueño yeⁿe yáⁿāa ndiví yā 'úú yeⁿe chi mayordomo 'úú yeⁿe ntiiⁿnyuⁿ? Nguéé ditiiⁿnu 'úú chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi n'gii ní nduuti chi caācā limosnas, 'cuinaán. ⁴ 'Āā deenú de'ē chi diiⁿ ní taachi 'āa ntéé ngaⁿā ntiiⁿnyúⁿ yeⁿe mayordomo tuu'mi ní amigos yeⁿe 'cuaān yā 'úú na vaacu yā. ⁵ Tuu'mi ní mayordomo miiⁿ yaa'vi sa nducyáácā 'iiⁿyāⁿ chí cán'díicu yā yeⁿe dueño yeⁿe yáⁿāa yeⁿe yā ní caⁿa sa chii sa 'iiⁿyāⁿ vmnáán vmnaaⁿ: ¿'Áá n'deēe cán'díicu di yeⁿe dueño? ⁶ Saⁿā miiⁿ ní caⁿa sa: 'Úú can'diicú 'áamá ciento toneles aceite. Tuu'mi ní mayordomo miiⁿ ní caⁿa sa saⁿā: Cuta'a dí caaca naachi canéé nguūⁿ yeⁿe di. Cuundi dí ní n'nee nguūⁿ di 'uūvi nguεcu ndiichí toneles aceite. ⁷ Ch'iiⁿnu maaⁿ ní caⁿa sa chii sa taama saⁿā: Díi, ¿'áá n'deēe cán'díicu di? Saⁿā miiⁿ ní caⁿa sa: 'Úú can'diicú 'áamá ciento maquilas yeⁿe trigo. Tuu'mi ní mayordomo miiⁿ caⁿa sa: Cuta'a dí caaca naachi canéé nguūⁿ

yeⁿe di ní 'neeⁿ nguūⁿ di cuūⁿ nguεcú maquilas. ⁸ Tuu'mi ní dueño miiⁿ tuumicádiinuⁿ yā yeⁿe mayordomo chi nguéé n'daacā ní chuuné listo sa ndúúcu asuntos yeⁿe sa. Ní dueño míiⁿ caⁿa yā chii yā saⁿā: Tiempo miiⁿ sán'ā chi snéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé n'daacā sa ní neene listo ca sa ndúúcu asuntos yeⁿe sa ndúúcu vaadi 'cuiica chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé ti 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā chiiⁿ chí Ndyuūs neⁿe yā chí snéé yā na deεve.

⁹ Cáāvā chuū 'úú ní ngaⁿā ngíi ndís'tiī: Ndúúcu vicios yeⁿe vaadi 'cuiica chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diiⁿ ní n'daācā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ti véé amigos yeⁿe ní caati taachi 'cuūvi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nnee ní ní ngaⁿā yā: N'dai ndís'tiī ¿'áá cuuvi ndaa ní na va'ai cheeti nguuvi 'tíicā?

¹⁰ 'Iiⁿyāⁿ chí n'daacā idiīⁿ yā ndúúcu cosas chí 'líiⁿ 'tiicā ntúūⁿ n'daacā idiīⁿ yā ndúúcu cosas chí n'dee n'dái ní n'geεe. ¹¹ Nduuti chí ndís'tiī nguéé n'daacā idiīⁿ ní ndúúcu tuūmī chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ¿du'ú 'iiⁿyāⁿ cuuvi teé yā ndís'tiī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs chí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe vaadi 'cuiica chí véé chí yeⁿe Ndyuūs? ¹² Ndúúti chí ndís'tiī nguεε n'daacā idiīⁿ ní ndúúcu dendu'ū chí véé yeⁿe taamá yā, ¿du'ú 'iiⁿyāⁿ téé yā chí véé yeⁿe ní?

¹³ Mar 'áamá saⁿā nguéé cuuvi diiⁿ sa mandados yeⁿe 'uūvi 'iivi sa; ti neⁿe ca sa 'aama yā nguéé ti taama yā, o n'daacā ca diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe 'aama yā nguéé ti taama yā. Ndís'tiī ní nguéé cuuvi dichí'vε Ndyuūs nduuti chí neⁿe ca ní vaadi 'cuiica chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

¹⁴ 'Iiⁿyāⁿ fariseos n'giindiveén ntúuⁿ yā dendu'ū chí 'túúca ngaⁿā Jesús miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dinéⁿe n'dai yā tuūmī ní yaa'vi neeⁿ yā Jesús. ¹⁵ Jesús miiⁿ ní caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ fariseos: Ndís'tiī ní nadicádiinuⁿ ní chí ndís'tiī ní

'iiⁿyāⁿ n'dai ndís'tiī nanááⁿ saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati Ndyuūs ní n'diichi yā staava yeⁿ'e ndís'tiī. Chííⁿ chí 'iiⁿyāⁿ nadicááⁿnuuⁿ yā chí ch'εεε ca, chiiⁿ chí Ndyuūs dííⁿ yā cuenta chí nguéeⁿ de'ē vεε.

Jesús ngaⁿ'a yā chí ley ní n'daācā

¹⁶ Ley yeⁿ'e Moisés ndúúⁿcū chííⁿ chí chí'cueeⁿ profetas canee nanááⁿ ndís'tiī ndííⁿ taachi ndaā Juan chí chεεⁿdíⁿūūⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndíí tiempo miiⁿ 'iiⁿyāⁿ caⁿ'a yā nduudú n'dai chí ngai yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿnyūⁿ yā ní nducyááⁿ 'iiⁿyāⁿ neⁿ'e yā cu'téenu yā nduudu miiⁿ.

¹⁷ Ngíⁿ'i ca chí 'cuiinu nanguuvi ndúúⁿcū na yāⁿ'āa nguéeⁿ ti 'cuiinū 'áámá letra 'lííⁿ yeⁿ'e ley.

Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿ'e divorcio
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ 'Āa du'ú nūⁿ sáⁿ'ā chí cū'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'e sa ní 'caandi-vaacu sá ndúúⁿcū taama tá dííⁿ nuuⁿndí sa. Sáⁿ'ā chí cunee sá ndúúⁿcū n'daataá chí s'neeⁿ tá isaⁿ'ā yeⁿ'e tá 'āa dīnuuⁿndí ntūⁿ sa.

Yeⁿ'ē sáⁿ'ā 'cuiica ndúúⁿcū saⁿ'ā chí nguuvi Lázaro

¹⁹ Caⁿ'a Jesús: Tiempo chí chó'ōo canéé 'áámá saⁿ'ā 'cuiica chí 'nuuⁿ sa cateai n'dai sa ní dííⁿ sá 'viicu. Ní nge'e sa cosas chí n'dai nguuvi nguuvi. ²⁰ Canéé ntūⁿ 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi sa Lázaro chí ngiica limosnas. Ní diituú n'duu'vi nūⁿ'máⁿ chεεε sa. Ní vεε sa cheendi va'āi yeⁿ'é saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ. ²¹ Saⁿ'ā miiⁿ ní neⁿ'e sa che'e sa cosas chí ingéé yeⁿ'e mesa yeⁿ'e saⁿ'ā 'cuiicá miiⁿ. Ndaā yaānā s'eeⁿ naachi véε sa ní yaā'vi nées tī naachí ya'āi yeⁿ'e Lázaro miiⁿ. ²² Cuayivi miiⁿ ní ch'iī Lázaro. Ángeles yeⁿ'é Ndyuūs candée yā Lázaro naachi canéé chiida yú Abraham na lugar paraíso chí yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chí n'dái. Ch'iī ntūⁿ saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ní ch'iichi yā saⁿ'ā. ²³ Taachi sáⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ch'eenu sa chíí na infierno n'diichi sa cuaaⁿ 'niⁿ'nuⁿ

ní n'diichi sa chiida yú Abraham ndúúⁿcū Lázaro miiⁿ. ²⁴ Tuu'mi ní 'caí saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ: N'dií, chiidá Abraham, inneé ya'ai 'iinú nī 'úú, ní dichó'o nī Lázaro chí di'caandá yā tī nduuti tá'ā nguaaⁿ nuūⁿ'nī ní cun'duú yā na ch'iīyá ní di'caanda ch'iīyá ti neené n'geenu ngii ná nguuchi yeⁿ'ā 'cūū. ²⁵ Abraham miiⁿ ní caⁿ'a yā chíí yā saⁿ'ā: Díí, daiyá, n'gaacú dí tī taachi canee dí iⁿ'yeeⁿdí miiⁿ ch'iīndí ndii n'dee n'dái chí n'daācā yeⁿ'e di. Lázaro miiⁿ nguéeⁿ vεε yeⁿ'ē sa naati maaⁿ ní 'muuⁿ ní véé 'viich'εētíⁿūūⁿ yeⁿ'e sa ní díí ní 'cuéenu dí cuuvi miiⁿ. ²⁶ Mííⁿ véé 'áámá yíví yāⁿ'āa chí neene ch'εεε nguaaⁿ nús'uu ndúúⁿcū ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e yā chó'o yā ndii 'muuⁿ ndíí naachi snéé ndís'tiī nguéeⁿ cúúví dííⁿ yā. Ndíí nguéeⁿ ndúú 'iiⁿ'yāⁿ chí snéé yā taa nguéeⁿ cuuvi chó'o yā ní ndaá yā naachi snéé 'nū. ²⁷ Tuu'mi ní saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ngaⁿ'ā sa: N'dií, chiidá Abraham, idi'cuítú n'dií chí dichó'o nī Lázaro iⁿ'yeeⁿdí ndii vaacu chiidá, ²⁸ ti véé nyuⁿ'u 'diinú chí saⁿ'ā miiⁿ ní Lázaro cuuvi sa 'diinú chí nguéeⁿ ndaa yā lugar 'cūú chí 'cueenu yā cuuvi. ²⁹ Abraham miiⁿ ní caⁿ'a yā chíí yā saⁿ'ā: Canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi canee nguūⁿ yeⁿ'e Moisés miiⁿ ndúúⁿcū profetas ní cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ³⁰ Tuu'mi ní saⁿ'ā 'cuiica miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'dií, chiidá Abraham, nguéeⁿ n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e yā. Ndúúti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āa n'dií caⁿ'a yā nanááⁿ 'diinú, tuu'mi ní 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ndaacadaamí yā yeⁿ'e nuuⁿndí chí dííⁿ yā. ³¹ Abraham miiⁿ ní caⁿ'a yā chíí yā saⁿ'ā 'cuiica: Ndúúti chí nguéeⁿ cu'téenu yā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e Moisés ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ profetas ndíí cuááⁿ vmaaaⁿ, nguéeⁿ cu'téenu ntūⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ 'cúú chí cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áará chí 'iiⁿ'yāⁿ 'cúú ncuéⁿ yā

yeⁿe nguaaⁿ tinaⁿā.

17

*Jesús ngi'cueeⁿ yā chi nguéé canee
chi diiⁿ yú nuuⁿndi*

(Mt. 18.6-7; 21-22; Mr. 9.42)

¹ Jesús caⁿa yā chii yā discípulos yeⁿe yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ chi véé de'ε cáávā chí diiⁿ chí 'iiⁿyāⁿ dinuuⁿndi yā naati de'ε chúúcā ya'ai yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā chí taama 'iiⁿyāⁿ dinuuⁿndi yā. ² N'daacā ca chí cuuvi 'túúcā ndúúcū 'iiⁿyāⁿ miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caāchiichí yā 'áámá tuū yúúúú chí inguúⁿ 'iiⁿyāⁿ na daandu 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní 'caanuú yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ naachi yáānūuⁿ yeⁿe nuuⁿ'ni'yáⁿā ní nguéé cuuvi diiⁿ 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí taama da'caiyāá idinuuⁿndi yā.

³ Cundéε ndís'tiī cuidado. Ndúúti 'dúúnu nī dinuuⁿndí sa contra yeⁿe 'aama nī, yaa'vi neéⁿ nī saⁿā. Ndúúti chí ndaacadaami sa yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe sa nadich'εécú nī yeⁿe sa. ⁴ 'Áárá chí ndeēchē cuuvi idinuuⁿndi sa contra yeⁿe nī 'áámá nguuvi ní ndeēchē cuuvi ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ sa cuuvi sá ndís'tiī: Ndaacadaāmi yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe, tuuⁿ'mi ní nadich'εécú nī yeⁿe sa.

Poder yeⁿe vaadi i'teenu

⁵ Apóstoles caⁿa yā chii yā Señor Jesús: N'diī, Señor, diiⁿ nī chí nús'uu cuuvi cu'téenu cá nū.

⁶ Tuuⁿ'mi Jesús caⁿa yā chii yā apóstoles: Ndúúti chí ndís'tiī duu'vi i'téenu nī, tuuⁿ'mi ní vaadi i'teenu yeⁿe nī ní tan'dúúcā 'áámá ndu-utí yeⁿe yīivē ntí'yaá. Ní cuuvi caaⁿ'maⁿ nī 'tíicā ndúúcū yáⁿá: Díi yáⁿá cuví dí 'muuⁿ ní cueⁿe di ná nuūⁿ'ni'yáⁿā. Ní 'caandiveeⁿ yáⁿá miiⁿ yeⁿe dii.

*Yeⁿe táácā cuuvi diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ
ndúúcū Ndyuūs 'iivu yú*

⁷ Ngaⁿa Jesús: Du'u ndís'tiī ndúúti chí véε 'áámá mozo chí di'cuúndú 'iiti o diiⁿ sa cuidado 'iiti cuúchí yeⁿe nī taachi nguεεcunée

sa yeⁿe campo miiⁿ, ¿'áá hora míiⁿ nūuⁿ caaⁿ'maⁿ ní cuuvi nī saⁿā?: Cho'o di 'cuúndi di na mesa. ⁸ ¿'Áá nguéé vmnááⁿ vmnaaⁿ caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī mozo miiⁿ 'tíicā?: N'nuuⁿ di chí che'e nguúnu yú. Ní 'cuiinduú di yeⁿe na mesa, 'cuíi di ní 'úú cu'ú che'é. 'Cuiinu che'é 'cuiinu cu'ú tuuⁿ'mi ní dii cuuvi ché'e di cu'ú di. ⁹ ¿'Áá aama patrón nca'a yā gracias mozo miiⁿ ti diiⁿ sa mandados chí cāⁿa patrón yeⁿe sa? Nguéé diiⁿ yā 'tíicā. ¹⁰ 'Tiicá ntúūⁿ, ndís'tiī, taachí 'cuiinu diiⁿ nī tanducuéⁿe ntiiⁿnyuⁿ chí ngaⁿ'á Ndyuūs ndís'tiī, tuuⁿ'mi ní caaⁿ'maⁿ nī 'tiicā: Ndyuūs, nús'uu ní mozos yeⁿe nī naati nús'uu ní diiⁿ 'nū dámaāⁿ chí canee chí diiⁿ 'nū.

*Jesús idiⁿ yā chí nduūvā yeⁿe
ndiichi 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ca'āi lepra chí
ín'duuti yuūtē yeⁿe yā*

¹¹ Taachí Jesús miiⁿ canúuⁿ yā yúúni chí cueⁿe yā na yáān Jerusalén, cho'ó yā naavtaⁿ'ā yeⁿe na 'uuví yáⁿ'ā chí Samaria ndúúcū Galilea. ¹² Ní taachí Jesús sndaⁿ yā 'áámá yāā 'líiⁿ snéé ndiichi saⁿ'ā chí induuti yuūtē yeⁿe sa chí ndii sa ca'ai lepra. Ndaā sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ch'éētíndii yaⁿ'ai sa. ¹³ Ní 'cai sa: N'diī, 'iivú Jesús, nnéé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

¹⁴ Taachí Jesús n'diichi yā saⁿ'ā s'eeⁿ, tuuⁿ'mi ní yaa'vi yā: Ndís'tiī, cueⁿe nī ní 'cuuⁿ'miⁿ nī nanááⁿ chíiduú s'eeⁿ. Ch'íinú caⁿa Jesús ndúúúú 'cūū saⁿ'ā s'eeⁿ ní nduuvá yeⁿe sa. ¹⁵ Tuuⁿ'mi 'áámá chéé saⁿ'ā s'eeⁿ taachí n'diichi yā chí 'āā nduuvá yeⁿe yā, nguεεcunée yā ní cheⁿe yā naachi canéé Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yuudu yā: De'ē chúúcā ch'εete Ndyuūs. ¹⁶ Ní chiintii'yā yā nanááⁿ Jesús ní chí snaaⁿ na yáⁿ'āa, ní ca'a yā gracias 'iiⁿyāⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'áámá saⁿ'ā yeⁿe yáⁿ'āa Samaria. ¹⁷ Tuuⁿ'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: ¿'Áá nguεε ndiichi saⁿ'ā chí nduūvā yeⁿe sa? Ta nuuⁿ sa, ¿tii snéé sa? ¹⁸ ¿'Áá nguεε táámá yā chí canéé chí

caaⁿmaⁿ yā chi ch'εεε Dendyuūs? Dámaāⁿ saⁿā miiⁿ chi canuuⁿ yúúni chi ca'a sa gracias.

¹⁹ Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā chi ngiita miiⁿ: Nducueeⁿ dí. Cúnaⁿā di. 'Āā nanduuva yeⁿ'e di caati i'téenu nī.

Yeⁿ'e taaca Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Taachí 'iiⁿyāⁿ fariseos in-tínguúneeⁿ yā Jesús miiⁿ: ¿Tíí cua'a ndáá naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā? Jesús miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a yā: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nguéeⁿ ndaa tan'dúúca 'áámá manera chi ndís'tií cunee ngiinú nī yeⁿ'ē. ²¹ Ní nguéeⁿ ndúú 'iiⁿyāⁿ caaⁿmaⁿ ra yā 'tíicā: 'Muuⁿ canee o miiⁿ canee ti Ndyuūs 'āā ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā nguaaⁿ ndís'tií.

²² Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Tiempo miiⁿ ndaa nguuvi taachi ndís'tií neⁿ'e nī snaaⁿ nī taachi cané Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs, naati nguéeⁿ snaaⁿ nī saⁿ'ā miiⁿ. ²³ Ní 'iiⁿyāⁿ caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā nduudu yaadi ndís'tií: 'Muuⁿ cané Saⁿ'a chi Daiya Dendyuūs, o miiⁿ canee sa. Nguéeⁿ caⁿ'a nī ndíí nguéeⁿ ndúú can'dáa nī 'iiⁿyāⁿ cuayiivi.

²⁴ Tan'dúúca chi inaaⁿ yú chí ngéⁿ'é 'cuai maaⁿ nchεεté nūuⁿ ngiiyā, 'tíicā ntúūⁿ cuuvi taachi 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ndaa nguuvi miiⁿ. ²⁵ Naati vmnááⁿ vmnaaⁿ 'úú chi Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs ní neenē 'cuenú cuuvi. Ní 'iiⁿyāⁿ chi maaⁿ snéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diⁿ yā condenar 'úú. ²⁶ Tan'dúúca chi canee tiempo chi 'āā chó'ōo taachí canee saⁿ'ā Noé iⁿ'yééⁿdí 'cūū, 'tíicā ntúūⁿ cuuvi tiempo yeⁿ'ē Saⁿ'a chi Daiyā Dendyuūs taachi ndaa sa. ²⁷ Tiempo yeⁿ'e Noé 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngéⁿ'e yā ngi'í yā ní ngíindivaacu yā. Ní ca'a yā daiya yā chí ngiindivaacu ndii nguuví chi Noé sndaá yā na arca.

Tuu'mi ní chee taaⁿ cuūví ní chiitu iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcu nūūⁿnī ní ch'ii nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. ²⁸ 'Tíicā ntúūⁿ chii tiempo chi 'āā chó'ōo taachi canee saⁿ'a Lot iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngeⁿ'e yā ngi'í yā. Ngai yā ní n'diicui yā. Ní ngiinú yā ní idin'dái yā vaacu yā. ²⁹ Taachi can'daā saⁿ'ā Lot miiⁿ ná yāāⁿ Sodomā chi cheeⁿ nguuchi yaⁿ'ā ndúúcu azufre chí tuúú chí ngiichi chí yeⁿ'e nanguuvi. Cáávā chuū ch'ii nducyaaca 'iiⁿyāⁿ na yāāⁿ miiⁿ. ³⁰ 'Tíicā cuuvi nguuvi miiⁿ taachi 'úú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ndaa taama vmnéⁿ'ēe.

³¹ Ní nguūví chí ndaa, taachí 'iiⁿyāⁿ chí snéé yā tííⁿ va'āi n'daacā ca chí 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní nguéeⁿ nch'éeⁿ yā ní cuta'a yā dendu'ū chí véé yeⁿ'e yā chεεtí va'āi. 'Tíicā ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ chí snéé yā cuεεti n'daacā ca chí nguéeⁿ naⁿ'a yā nduvaacu yā. ³² Nan'gáácú nī tan'dúúca chí ch'ii n'daataá yéⁿ'ē saⁿ'ā Lot. ³³ 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí neⁿ'e cá yā vida yeⁿ'e yā nguéeⁿ ti 'úú, dindaí yā táámá vida yeⁿ'e yā. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí díchí^lve yā 'úú ní dindaí yā vida yeⁿ'e maán yā cucáávā 'úú, ní ndaacá yā táámá vida yeⁿ'e yā.

³⁴ 'Úú ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí nguūnū miiⁿ 'uuvi yā chí ndiiti yā na 'áámá cama, 'aama yā ní ndaa naán ní taama yā ní cané yā. ³⁵ Níicú naachi 'uuvi n'daataá daama snee ta ingúu tá, 'aama ta ní ndaa naán tá ní taama tá ní canee ta. ³⁶ Naachí 'uūvi yā snéé yā cuεεti, 'áámá yā ni ndaa naán yā, níicú taama yā ní canee yā.

³⁷ Taachí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū itinguuneéⁿ Jesús: Señor, ¿tíí cuuví chuū? Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā yeⁿ'e tiempo miiⁿ: Naachi candi-ití cuerpo yeⁿ'e tináⁿ'ā, miiⁿ ní ndu-uvidaamá luutí ní che'e tí, tuu'mi ní cuuví chuū.

18

Ejemplo yeⁿe n'daataa nguá'āa chi cueⁿe tá nanaaⁿ juez ndúúcu 'áámá asunto

¹ Jesús caⁿa yā 'aama ejemplo chi 'téé nguée daama yeⁿe chi 'iiⁿ'yāⁿ canée chi caaⁿ'maⁿ'ngua'á yā cuéⁿ'é daāⁿ'maⁿ nguée ndúúcu vaadi 'daan'di. ² Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ejemplo 'cūū: Canée 'áámá juez na 'aama yāāⁿ chí nguée 'va'a sa Dendyuūs. Ní ndíí nguée ndúú idiiⁿ rá yā respetar 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'iindiveéⁿ yā asuntos yeⁿe yā. ³ Canée ntūūⁿ na yāāⁿ miiⁿ 'áámá n'daataa nguá'āa chi ndaa yā nguui nguui nanaáⁿ juez miiⁿ ní ngiica tá justicia juez yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chi taaⁿ ndúúcu tá. ⁴ Juez miiⁿ ní nguée 'cuuⁿ yā 'naaⁿ tiempo naati cuayiivi nadicáadiinuⁿ yā: 'Áará chi nguée 'va'a Dendyuūs ndíí nguée ndúú idiiⁿ rá respetar 'iiⁿ'yāⁿ, ⁵ naati n'daata nguá'āa 'cūū néené ididú'ū ta 'úú ní maaⁿ ní caⁿ'á díiⁿ n'daacá ndúúcu tá chí 'āa ntée candií tá dindú'u ta ti 'cuiinu paciencia yeⁿ'é.

⁶ Naati Señor miiⁿ caⁿ'a yā: 'Caandiveéⁿ nī chí ngaⁿ'ā juez chí nguée n'daacá táacā idiiⁿ yā. ⁷ ¿'Áá Ndyuūs nguεε nnee ntūūⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ndεεve yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'maⁿ'ngua'á yā ndii nguui ndíí n'gaaⁿ ní Ndyuūs díiⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ chí contra yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí ndεεve yā? ¿'Áá cuuvi 'naaⁿ Ndyuūs chí cunnee yā 'iiⁿ'yāⁿ? Nguée 'tíicā. ⁸ 'Úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí Ndyuūs maaⁿ nch'εεté nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Naati taachi 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ndaa, ¿'áá nndaaca ntūūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs ná in'yeedí 'cūū?

Saⁿ'ā fariseo ndúúcu saⁿ'ā chí inn'guεε yeⁿ'e yáⁿ'āa

⁹ Jesús caⁿ'a yā ejemplo 'cūū chí 'téé nguée dáámá caava n'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ chí idin'gεεté maáⁿ yā ní

nguée díiⁿ yā respetar tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a yā: ¹⁰ Na 'úúví saⁿ'ā cheⁿ'e sa yáacú templo chí caaⁿ'maⁿ'ngua'ā sa. 'Aama sa ní saⁿ'ā fariseo, taama sa ní saⁿ'ā chí inn'guεε yeⁿ'e yáⁿ'āa. ¹¹ Saⁿ'ā fariseo chí ndii sa ní 'túúcā caⁿ'angua'a sa: N'díí Señor, nteé gracias n'díi ti 'úú ní nguée tan'dúúcā tanáⁿ'ā saⁿ'a 'cūū. 'Úú nguée ididuucú, nguée yáádí'iyā 'úú, nguée caⁿ'á ndúúcu taama n'daataá chí nguεε n'daataá yeⁿ'é, nguée idiiⁿ tan'dúúcā chí idiiⁿ saⁿ'a 'cūū chí inn'guεε sa yeⁿ'é yáⁿ'āa. ¹² 'Úú ní nguée nga'diiⁿnúⁿ 'uūví cuuvi 'áámá ndεεte taachi caaⁿ'maⁿ'ngua'á. 'Úú ní teé décima yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'é chí lado yeⁿ'e Ndyuūs chíiⁿ chí tunéeⁿ Ndyuūs. ¹³ Naati saⁿ'ā chí inn'guεε yeⁿ'e yáⁿ'āa yaⁿ'ai canee sa ní nguée neⁿ'e sa snaaⁿ sa nánguui. Dámaāⁿ chí n'geⁿ'e sá niiⁿ'nuⁿ sa ní ngaⁿ'ā sa: N'díí Ndyuūs, ya'ai 'iinu nī 'úú, ti 'úú 'iiⁿ'yāⁿ nuūⁿndi 'úú. ¹⁴ 'Úú ngaⁿ'á ngii ndís'tií: Sáⁿ'a 'cūū cūnaⁿ'ā sá ndavaacu sa ní Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é sa. Saⁿ'ā fariseo miiⁿ nguée 'tíicā. 'Áa du'ū nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí dich'εεté maāaⁿ, cuuvi yā ndicūūⁿ nanaáⁿ Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguée dich'εεté maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, Ndyuūs dich'εεté yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

Jesús idi'viicú yā da'caiyāa

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ ní candεε yā da'cáiyāa nanaáⁿ Jesús ní 'iicu Jesús tuu'ví yā da'cáiyāa. Taachi discípulos yeⁿ'e Jesús n'diichi yā chuū, yaa'vi née yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí indāa yā ndúúcu dá'caiyāa. ¹⁶ Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: 'Cuááⁿ nī chí dá'caiyāá chíi yā nanaáⁿ. Nguée 'caaca taaⁿ nī caati naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ndiicuūⁿ yā tan'dúúcā dá'caiyāa. ¹⁷ Cuacu níinyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tií: 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguée cu'téenu yā Ndyuūs

tan'dúucā 'áámá dá' caiyāa i'téenu yā
nguée cuuvi ndaa yā naachí nga'n'a
ntii'nyuⁿ yā.

*'Áámá sa'n'ā chí 'cuiica ndeē sa
ndúucū Jesús*

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 'Áámá sa'n'ā chí nga'n'ā ntiinyuⁿ
sa itínguuneeⁿ sa Jesús miiⁿ: N'dií,
Maestro chí n'dai, ¿de'ē cuuvi diíⁿ
ní ndaācá vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chí
cuuvi yeⁿ'é?

19 Jesús ní ca'n'a yā chii yā sa'n'ā:
¿De'ē cúuví chí nga'n'a di ngii di
'úú chí 'úú n'dai 'úú? Mar 'áámá
'ii'yāⁿ nguée n'dai yā, dámaāⁿ
Dendyuūs. 20 Dii ní déenu di chí
canée nguūⁿ na ley 'tíicā: Nguée
'caāⁿnūⁿ di; nguée ca'n'a di ndúucū
táámá n'daataá chí nguεε yeⁿ'ē di;
nguεε diduucú di; nguée caaⁿ'maⁿ
di nduudu yaadi ndúucū mar
'áámá 'ii'yāⁿ; dinéⁿe di ch'εecu di
ndúucū chiida di.

21 Sa'n'ā miiⁿ n'guεεcútaⁿ'ā sa ní
ca'n'ā sa: Tanducueⁿ'ē chuū 'āā idiíⁿ
taachi sa'n'ā lííⁿ 'úú.

22 Taachí Jesús ch'iindiveeⁿ yā
chuū, ca'n'a yā chii yā sa'n'ā: Véé
'áámá cosa nūuⁿ chí canée chí diíⁿ
di. N'diicui dí tanducueⁿ'ē chí véé
yeⁿ'ē di ní ca'a di 'ii'yāⁿ chí nguée
yeⁿ'e yā, ní nndaācā chí véé vaadi
'cuiica na va'ai cheeti nguuvi chí
cuuvi yeⁿ'ē di. Ní cuchí di ní ca'n'a
di nduucú.

23 Taachí sa'n'ā miiⁿ ch'iindiveeⁿ
sá chuū, neené s'neeⁿ ndaachí yí-
inú sa, ti neené 'cuiica sa. 24 Ní
taachí Jesús n'diichi yā sa'n'ā miiⁿ
chí neené s'neeⁿ ndaachi yíinú sa,
tuu'mi ní ca'n'a yā: De'ē chúucā
ngíⁿ'i chí cundaa 'ii'yāⁿ chí 'cui-
ica naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinyuⁿ
yā. 25 Ní tan'dúucā ejemplo 'cūū
'tíicā. Nguée ngíⁿ'i cá yeⁿ'e 'áámá
'iiti camello chí ch'εεε cá ti 'yúúdüu
chí cho'ó tī nduutinááⁿ 'iini chí
cheendi va'ai 'lííⁿ nguée ti 'aama
sa'n'ā chí 'cuiica i'téenu sa Ndyuūs ní
cundáa sa na va'ai cheeti nguuvi.

26 Taachi discípulos n'giindiveeⁿ
yā chuū, ca'n'a yā: ¿Du'ú cuuvi
nánguuaⁿ'āí?

27 Ní Jesús ca'n'a yā: Sa'n'ā in'yeeⁿdí
'cūū nguée ngí diíⁿ sa chuū naati
Ndyuūs cuuvi diíⁿ yā tanducueⁿ'ē.

28 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní ca'n'a
yā: Señor, cuin'díichí nī. Nús'uu ní
s'neeⁿ nū chí véé yeⁿ'é 'nū, ní cuchí
'nū ndúucu nī.

29 Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā chii
yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿnyúⁿ
nga'n'á ngí ndís'ti chí 'āā du'ú nūuⁿ
'ii'yāⁿ chí cu'nee yā vaacu yā, o
chiidá yā, o cheεcú yā, o 'díinu yā,
o n'daataá yeⁿ'e yā, o daiya yā,
cááv chí diíⁿ yā ntiinyuⁿ yeⁿ'é
naachí Ndyuūs nga'n'a ntiinyuⁿ yā,
30 'ii'yāⁿ miiⁿ n'deēe ca ndaācā
yeⁿ'e yā ná in'yeeⁿdí 'cūū. Ní
cuayiiví ní ndaaca yā vida cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ ná va'ai cheeti nguuvi.

Jesús nga'n'a yā chí 'cuuvi yā

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

31 Jesús cueⁿ'e yā 'áámá
lado ndúucū ndu'ú ndiichúví
discípulos yeⁿ'e yā ní ca'n'a yā chii
yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Maaⁿ ní ca'n'ā yú na
yāā Jerusalén ní miiⁿ cúnuuⁿ ca'a
tanducueⁿ'ē chí profetas dingúuⁿ
yā ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e 'úú
chí Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs.
32 Ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā entregar
'úú 'ii'yāⁿ chí nguée yeⁿ'e ndaata
Israel. Ní 'ii'yāⁿ s'uuⁿ ní dūūchinéⁿ
yā 'úú ní diíⁿ taaⁿ yā nduucú nífcú
ca'a neeⁿ daíⁿ yā 'úú. 33 'Cuiínú
'cueⁿ'é yā 'úú ní 'caaⁿ'núⁿ yā
'úú naati 'cuiínū 'iinū nguuvi ní
nnduūchí yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.

34 Discípulos s'eeⁿ nguée tu-
umicadínuuⁿ yā yeⁿ'é dendū'u 'cūū
ti canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ.
Nguée tuumicadínuuⁿ yā de'ē chí
ca'n'a Jesús.

*Jesús diíⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e
'áámá sa'n'ā chí ngueenááⁿ yeⁿ'e yāāⁿ
Jericó*

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

35 Taachí Jesús ndaā niiⁿnuúⁿ yā na yáāⁿ Jericó, 'áámá saⁿá ngueenááⁿ véé sa niiⁿnuúⁿ cyúúⁿí. Ngiica sá limosnas. 36 Sáⁿa 'cūū tááchí ch'iindiveeⁿ sa chí cho'ó n'deēe n'dáí 'iiⁿyāⁿ, itiinguunééⁿ sá: ¿Dé'ē chí chíi?

37 Ní 'iiⁿyāⁿ caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā chí ngueenááⁿ chí chó'ōo Jesús chí yeⁿ'ē yáāⁿ Nazaret. 38 Tuuⁿ'mí ní saⁿ'ā nguéénaaⁿ miiⁿ 'caí sa: N'dií Jesús, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī 'úú.

39 'Iiⁿyāⁿ chí cueⁿ'e vmnaaⁿ yeⁿ'e Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā miiⁿ chí 'āā ntéé 'cuaí sa, naati saⁿ'ā miiⁿ ní n'gaí yiicu ca sa: N'dií, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī 'úú.

40 Tuuⁿ'mí ní Jesús miiⁿ chééndii yā ní caⁿ'a yā chí canguai yā saⁿ'a chí nguéé inaaⁿ. Taachí saⁿ'ā miiⁿ ndaā sa nanááⁿ Jesús, Jesús miiⁿ ní itiinguunééⁿ yā saⁿ'ā: 41 ¿Dē'ē neⁿ'e di chí diíⁿ ndúúⁿcū dii? Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Señor, diíⁿ nī chí snāaⁿ.

42 Jesús caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: Cááav chí i'téenu di nduūⁿvā yeⁿ'ē di.

43 Tuuⁿ'mí nūⁿ snaāⁿ sa ní cuéⁿ'e sa ndúúⁿcū Jesús. Ní ngaⁿ'a sa: Dē'ē chúúⁿcā ch'ēete Ndyuūs. Ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ chí n'diichí yā chuū ní caⁿ'a yā: Dē'ē chúúⁿcā ch'ēete Dendyuūs.

19

Jesús ndúúⁿcū saⁿ'ā chí nguuvi Zaqueo

1 Taachí Jesús sndaā yā na yáāⁿ Jericó, cánúⁿ yā yúúⁿí ní cho'ó yā náávtaⁿ'ā yáāⁿ Jericó miiⁿ. 2 Na yáāⁿ miiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā chí 'cuiica sa chí nguuvi sa Zaqueo. Saⁿ'ā miiⁿ, ní saⁿ'ā ndíí tiiⁿ yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ chí inn'guēe yeⁿ'e impuestos yeⁿ'e yán'āa. 3 Saⁿ'a miiⁿ ní neⁿ'e sa snaaⁿ sa chéé yā chí Jesús miiⁿ naati nguéé ngii inaaⁿ sa ti neené n'deēe 'iiⁿyāⁿ ti nguéé yaacu sá. 4 Tuuⁿ'mí ní cueⁿ'e sa ngéenu sa cuááⁿ vmnaaⁿ ní cuchēe sá 'áámá tiiⁿ yán'á sicómor caati cuuvi sa snaaⁿ sa

'iiⁿyāⁿ, ti Jesús miiⁿ canee chí cho'ó yā miiⁿ. 5 Taachí Jesús miiⁿ ndaā yā miiⁿ, n'diichí yā Zaqueo miiⁿ, ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: Díí, Zaqueo, maaⁿ nch'ēetē nūⁿ nch'ēéⁿ dí ti maaⁿ ní neⁿ'é cuneé na vaacu dí.

6 Tuuⁿ'mí ní Zaqueo miiⁿ maaⁿ nch'ēetē nūⁿ nch'ēéⁿ sa ní 'cuuⁿ sa chí cueⁿ'e Jesús miiⁿ ndúúⁿcū sa na vaacu sa. Ní yeenú taavi sa.

7 Taachí 'iiⁿyāⁿ n'diichí yā chuū, nducyaaca yā ní neené n'deēe caⁿ'a yā. Ní caⁿ'a yā chí Jesús miiⁿ ní chinndaá yā chí cunee yā ndúúⁿcū 'aama saⁿ'ā chí véé nuuⁿndi yeⁿ'ē sa. 8 Tuuⁿ'mí ní taachi ch'iindiveeⁿ Zaqueo chuū, chééndii sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sá chíi sa 'iiⁿyāⁿ: Señor, 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'é. Ná maⁿ'a chí véé yeⁿ'é ca'á 'iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿ'e yā. Ndúúⁿti chí dē'ē ndivií yeⁿ'é 'áámá 'iiⁿyāⁿ, tuuⁿ'mí ní n'guēecunee cuūⁿ tanto yeⁿ'e yā.

9 Jesús caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā: Maaⁿ ní nnguá'ái 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e va'ai Zaqueo yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā ti Zaqueo miiⁿ ní yeⁿ'e ndaata Abraham. 10 Ti 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ní ndaá chí in'nuúⁿ ní 'úú nadinguaⁿ'ái 'iiⁿyāⁿ chí nindái ndúúⁿcū nuūⁿndi yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'e dueño chí ca'a tuumí mozos yeⁿ'é yā chí cuuvi diiⁿ sa negocio

11 Taachí Jesús miiⁿ 'āā canéé niiⁿnúⁿ yā na yáāⁿ Jerusalén, 'iiⁿyāⁿ chí ch'iindiveeⁿ yā chuū nadicádiiⁿnuuⁿ yā chí 'āā maáⁿ nūⁿ ndaá naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Tuuⁿ'mí ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā 'áámá ejemplo. 12 'Áámá saⁿ'ā chí n'dai chí yeⁿ'e familia chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ cueⁿ'e sa na 'aama país chí ya'ai chí cunee sa rey yeⁿ'ē país miiⁿ. Cueⁿ'e sa ní cuayiivi nguēecunee sa. 13 Taachi 'āā cháa caⁿ'ā sa, yaa'vi sa ndiichi saⁿ'ā mozos yeⁿ'e sa ní ca'a sa 'áámá cáádí 'diiⁿnguāaⁿ 'áámá 'áámá mozo yeⁿ'e sa. Ní caⁿ'a sa chíi sa mozos:

Diín nī negocio ndúúcu tuumí 'cūu nuuⁿmaⁿ neⁿe chí caⁿ'á. ¹⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e país chí yaⁿ'ai nguéé neⁿ'e yā saⁿ'a miⁿ ní nguéé neⁿ'é yā chí cuuví rey yeⁿ'é yā saⁿ'á. Dichó'o yā n'duuví 'iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'maⁿ ya 'túúcā: Nguéé neⁿ'e 'nū chí saⁿ'á 'cūu ní cúuví sá rey yeⁿ'e nús'uu. ¹⁵ Saⁿ'ā miⁿ chí rey chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā cueⁿ'e yā ní nguεεcunée yā ndāā yā na vaacu yā. Dichó'o sa 'iiⁿ'yāⁿ chí yaaⁿ'ví yā mozos chí ca'a sa tuumí miⁿ chí ndaa sa nanáaⁿ yā ní cuuvi cadíinuⁿ yā, ¿'áá n'deēe daiyā tuumi ndaacá 'aama 'aama yā? ¹⁶ Ndaa saⁿ'ā chí vmnááⁿ vmaaaⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa 'iiⁿ'yāⁿ: N'diī, señor, yeⁿ'e 'aama caadi 'díiⁿ'nguāaⁿ yeⁿ'e nī, daiya túumí miⁿ diⁿ ganar ndiichi caadi 'díiⁿ'nguāaⁿ. ¹⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā mozo miⁿ: Díi, n'daacā idiiⁿ di; ní díi 'áámá mozo chí n'dai. Tan'dúúca chí n'daacā chí diⁿ di ndúúcu chí 'téé chí teé dii maaⁿ ní díi ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ di yeⁿ'e ndiichi yáāⁿ. ¹⁸ Cuayiivi ndaā táámá sá ní caⁿ'ā sa: N'diī, señor, yeⁿ'e 'aama caadi 'díiⁿ'nguāaⁿ yeⁿ'e nī, daiya tuumí miⁿ diⁿ ganar nyuⁿ'u cáadí 'díiⁿ'nguāaⁿ. ¹⁹ Tuu'mi ní caⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miⁿ chíi yā mozo 'cūu: 'Tiicá ntuūⁿ dii ní caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ di yeⁿ'e nyuⁿ'u yáāⁿ. ²⁰ Ndaā táámá mozo ní caⁿ'ā sa chíi sa 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miⁿ: N'diī, señor, ingáā tuumí yeⁿ'e nī chí cachíichí na pañuelo ní chí'neeⁿ n'dai. ²¹ 'Úú ní 'va'á n'diī ti neené cheēchí n'diī chí nanguai nī cosas naachi nguéé idiiⁿ nī ntiiⁿ'nyuⁿ ní ndúúcu tuumí yeⁿ'e nī diⁿ nī cosechar naachi nguéé niⁿ'nuⁿ nī ti yeⁿ'é nī. ²² Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica miⁿ caⁿ'a yā chíi yā mozo miⁿ: Díi, mozo chí nguéé n'daacā idiiⁿ di, cáávā nduudu chí ngaⁿ'a di canee di condenado. Dii ní déenu di chí cheēchí 'úú ní nanangaáⁿ chí nguéé yeⁿ'e ní idiiⁿ cosechar chí nguéé diⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ ti yeⁿ'é. ²³ ¿De'ε cúuví chí nguéé s'nuūⁿ

di tuumí yeⁿ'é na banco? Maaⁿ níicú taachi nindaá ní cuta'á tuumí yeⁿ'é ndúúcu daiya. ²⁴ Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí snée yā miⁿ: Divíi nī tuumí yeⁿ'e sa ní ca'á nī saⁿ'a chí véé n'diichi caadi 'díiⁿ'nguāaⁿ yeⁿ'e sa. ²⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī, señor, saⁿ'ā miⁿ ní 'āā véé ndiichi cáádí 'díiⁿ'nguāaⁿ yeⁿ'e sa. ²⁶ 'Iiⁿ'yāⁿ 'cuiica nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: 'Úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí 'iiⁿ'yāⁿ chí véé yeⁿ'e yā cuta'a cá yā chí cuuvi yeⁿ'e yā naati 'iiⁿ'yāⁿ chí dúú'vī veε yeⁿ'e yā 'téé chí véé yeⁿ'e yā ní 'iiⁿ'yāⁿ ndivíi yā yeⁿ'e yā. ²⁷ 'Tiicá ntuūⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé neⁿ'e n'diichi yā chí táaⁿ yā nduucú, ní nguéé neⁿ'e yā chí 'úú cuuvi rey yeⁿ'e yā, tuu'mi ní candéε nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanaáⁿ 'muuⁿ ní 'caaⁿ'nuⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ 'muuⁿ.

Jesús ndáa yā na yáāⁿ Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ch'íínú caⁿ'a yā chuū, Jesús cueⁿ'e yā cuááⁿ vmaaaⁿ ní cueⁿ'é yā ní ndaa yā na yáāⁿ Jerusalén. Cuayiivi cueⁿ'e ntuūⁿ discípulos yeⁿ'e yā. ²⁹ Taachí ndaā niⁿ'núⁿ yā yeⁿ'e yáāⁿ Betfagé ndúúcu yáāⁿ Betania niⁿ'nuúⁿ naachi canee yīicū chí nguuví Olivos, tuu'mi ní Jesús dichó'o yā ná 'uūvī discípulos yeⁿ'e yā vmaaaⁿ yā. ³⁰ Ní Jesús caⁿ'a 'túúcā: Cueⁿ'e nī na yáāⁿ 'líiⁿ chí canéé niⁿ'nuúⁿ ní taachí cundaá nī yáāⁿ miⁿ ndaacá nī 'áámá burro 'líiⁿ chí n'dééchiichí tī. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā cuéé conduú yā 'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candéε nī 'iiti 'muuⁿ. ³¹ Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ tiinguuneeⁿ yā 'túúcā: Ndís'tií, ¿de'ε cúuví chí n'daatí nī 'iiti? 'Túúcā nan'guεεcútaⁿ'a nī chí Señor yeⁿ'e yú ní neⁿ'e yā 'iiti.

³² Discípulos chí dicho'ó Jesús cueⁿ'e yā nī ndaāca yā 'iiti tan'dúúca chí Jesús miⁿ caⁿ'a yā. ³³ Taachí n'daatí yā burro 'líiⁿ miⁿ, 'iiví tī ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:

¿Dε'ē cúúví chí in'daatí nī burro 'lín ye'n'é?

³⁴ Ní 'ii'nyān s'eeñ ní ca'n'a yā: Señor ye'n'e yú ní ne'n'e yā 'iiti.

³⁵ Tuu'mi ní candεε yā 'iiti nanáán Jesús. 'Ii'nyān s'eeñ sn'dúu yā cotón ye'n'e yā vmnáán ye'n'e tī ní Jesús canduú yā 'iiti miiñ. ³⁶ Ní taachí Jesús cho'ó yā cyúúní miiñ, 'ii'nyān s'uun ní n'doo yā cotón ye'n'e yā cuaañ cyúúní míñ. ³⁷ Taachí Jesús ndaa nii'núñ yā naachi nga'ái yúúní míñ ye'n'e yīicū chí nguuví Olivos, nducyáácá discípulos ye'n'e yā ní yeenú taavi yā. Ní tuca'á yā ca'n'a yā chí ch'εεte n'dai Ndyuūs cucáávā chí vaadi n'giinu chí n'diichí yā chí Jesús diíñ yā. Níicú diitūu n'dai 'cai yā ti yeenu taavi yā. ³⁸ Ní 'cai yā: Dε'ē chúúcá n'dai Rey chí cuchii yā ndúúcc chí duuchi Señor Ndyuūs. Ní cuneé vaadi 'diíñ ná va'ai chεeti nguuví. Ní ca'n'á yā ndúúccú vaadi yeenú. Dε'ē ch'εεte ca n'dai Ndyuūs chí dεεvé n'dai yā ndúúccú poder ye'n'é yā.

³⁹ Tuu'mi ní n'duuví 'ii'nyān fariseos chí snée yā nguaañ 'ii'nyān ca'n'a yā chí yā Jesús miiñ: N'dií, Maestro, yaa'vi neeñ 'ii'nyān s'eeñ chí nguéé caa'n'mañ yā tíicā.

⁴⁰ Jesús miiñ ní nán'guεεcúta'n'a yā ye'n'e fariseos ní ca'n'a yā: Ndúúti chí 'ii'nyān s'uun ní 'tíicā nguéé caa'n'mañ yā, tuu'mi ní tuūu miiñ ní caa'n'mañ 'tíicā.

⁴¹ Taachí ndaa nii'núñ yā chí n'diichí yā yáāñ Jerusalén miiñ, tuu'mi ní Jesús chεεcú yā cucáávā 'ii'nyān ye'n'e yáāñ miiñ ti ya'ai 'iinu yā caavā 'ii'nyān s'eeñ. ⁴² Ní ca'n'a yā 'túúcā: Ndís'tií, 'ii'nyān ye'n'e yáāñ Jerusalén, nduuti chí incheenaán nī ye'n'e nguuví 'cūu chí cuuvi nangua'n'ai nī tuu'mi ní 'úu cuuví teé ndís'tií vaadi 'diíñ. Naati maañ ní Ndyuūs canuun n'de'ei yā ye'n'e nī ní nguéé cuuvi deenu nī. ⁴³ Ti ndaa nguuví taachí 'ii'nyān chí taañ ndúúcu nī chééndii yā núú'máñ

'diituú yáāñ ye'n'e nī ní nguéé cuuví cáānu nī ye'n'e yā. ⁴⁴ Ní diíñ yā chí cundeε nī ti nguεε chεéé nī ndúúcu yā. Ní 'caa'n'úñ yā nducyaaca ndís'tií ndúúcu daiyá nī, ní dituuví yā yáāñ Jerusalén ye'n'e nī ti 'ii'nyān nguéé deenu yā chí tiempo maañ ní nguuví chí Ndyuūs s'neéñ yā chí cuuvi nangua'n'ai yā.

Jesús nadíεεvé yā yaácū templo
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Tuu'mi ní Jesús sndaá yā na yaácū templo ní tucá'a yā tun'dáa yā nducyaaca 'ii'nyān chí in'diicui yā ní ngái ntúuñ yā miiñ. ⁴⁶ Jesús ca'n'a yā chí yā 'ii'nyān s'eeñ: 'Túúcā canéé nguūñ na libro ye'n'é Ndyuūs: Yáacū ye'n'é ní naachi caa'n'mañgua'a 'ii'nyān naati ndís'tií ní diíñ nī tan'dúúcc chí yīive yaava ye'n'é 'ii'nyān chí diduucu.

⁴⁷ Jesús miiñ nguuví nguuví ngi'cueeñ yā ná yáacū templo; naati 'ii'nyān chiiduú n'gεεté, ndúúccú 'ii'nyān chí ngi'cueeñ ley, ndúúccú 'ii'nyān chí nga'n'a ntiin'nyuñ ye'n'e yáāñ miiñ nduuvidaamá yā ti ne'n'é yā n'diichí yā táácá chí cuuvi 'caa'n'úñ yā Jesús miiñ. ⁴⁸ Nguéé indaacá yā táácā chí 'caa'n'úñ yā Jesús, ti nducyáácá 'ii'nyān s'nee veeñ n'daacá yā ye'n'e chí ngi'cueeñ Jesús miiñ.

20

Jesús nga'n'a ntiin'nyuñ yā
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ 'Áamá nguuví taachí Jesús miiñ ngi'cueeñ yā chεeti yaácū templo ní ngi'cueeñ yā nduudu chí ngái ye'n'e Ndyuūs, ndaa nanáán Jesús miiñ chiiduú n'gεεté ndúúccú maestros ye'n'e ley, ndúúccú 'ii'nyān ndiicúu chí nga'n'a ntiin'nyuñ ye'n'e yaácū. ² Ní ntiinguunéñ yā Jesús: ¿Du'ú ca'n'a ntiin'nyuñ chí ca'cueeñ nī déndu'ū chí 'tuucá? O ¿du'ú 'iintyé'n'e tee yā orden chí diíñ ní 'tíicā?

³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ Ní nguée de'ε vεε ca'a sa saⁿā mozo yā: 'Úú ntúūⁿ ní ntiinguuneéⁿ 'áámá ndís'tiī. Nan'guεεcútaⁿ a nī yeⁿ'é: ⁴ ¿Dú'u ca'a orden Juan chi chεεdínūⁿ nī yā 'iiⁿyāⁿ? ¿'Áá yeⁿ'e Ndyuūs o saⁿ'a iⁿ'yeeⁿdí 'cūū?

⁵ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nduuvidaamá yā ní caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: Ndúúti chi caaⁿ'maⁿ yú chí yeⁿ'e Ndyuūs, Jesús miiⁿ ní cuuvi yā s'uūūⁿ: ¿De'ε cuuvi chí nguée chí'téenu nī? ⁶ Nduuti chí caaⁿ'maⁿ yú chí yeⁿ'e saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nducyaaca 'iiⁿyāⁿ ní cuítuú yā s'uūūⁿ ti 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nadicádíínuuⁿ yā chí cuaacu níⁿnyúⁿ Juan miiⁿ ní 'áámá profeta chi Ndyuūs dicho'ó yā.

⁷ Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nan'guεεcútaⁿ a yā yeⁿ'e Jesús chí nguée déenu yā tií ndiica yeⁿ'e chí ngεεdínūⁿ nī Juan miiⁿ. ⁸ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndíí nguée ndúú 'úú ra cuuvi ndís'tiī du'u 'iiⁿntyéⁿ'é tee yā orden 'úú chí idiíⁿ chuū.

Yáⁿ'āa yeⁿ'e saⁿ'ā chí diiⁿ cuidado díí'yú uvas

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'áámá ejemplo chí 'téé nguée dáámá: 'Áámá saⁿ'ā chíinū sa díí'yú uvas ná yáⁿ'āa yeⁿ'e sa. Dueño miiⁿ ca'a yā n'duuvi saⁿ'ā chí idiíⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ ní nadíí'vε yā saⁿ'ā. Ní chíica yā yáāⁿ vaacú yā ní cueⁿ'e yā chí cuuvi 'náaⁿ yā. ¹⁰ Taachí ndaā tiempo yeⁿ'e cosecha yeⁿ'e uvas miiⁿ, dueño miiⁿ dichó'o yā 'aama mozo yeⁿ'é yā chí cueⁿ'e sa cuta'a sa parte yeⁿ'e cosecha chí tuneⁿ dueño miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ chí idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa ch'eⁿ'é yā mozo ní nadichó'o yā mozo miiⁿ. Ní nguée de'ε vεε ca'a yā mozo miiⁿ. ¹¹ Dueño nguεεcunée yā dichó'o yā táámá mozo nanááⁿ saⁿ'ā chí idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. 'Tiicá ntúūⁿ nguée n'daacā diiⁿ sa ndúúⁿcū mozo miiⁿ. Ch'éⁿ'é sa saⁿ'a ní nadicáanu sa saⁿ'ā miiⁿ.

Ní nguée de'ε vεε ca'a sa saⁿ'ā mozo miiⁿ. ¹² Dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ nguεεcunée ntúūⁿ yā dicho'ó yā táámá mozo nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chí idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'e yā naati 'nuucá'a sa saⁿ'a ní nadicaanu sa saⁿ'ā.

¹³ Tuu'mi ní dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ caⁿ'a yā: ¿Táácā diiⁿ? Dicho'ó saⁿ'ā daiyá chí neⁿ'e taaví. ¿'Áá nguée taachí snaaⁿ sa saⁿ'ā diiⁿ sa honrar saⁿ'ā daiyá? ¹⁴ 'Iiⁿyāⁿ chí idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ taachí n'diichi sa saⁿ'ā daiya dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ nadicádiinuⁿ sa ní caⁿ'a sa chí sa víí: Sáⁿ'a 'cui chí cuuvi yeⁿ'e sa yáⁿ'āa 'cūū. 'Caāⁿ'nuⁿ yú saⁿ'ā ní yáⁿ'āa ndúúⁿcū chí véeⁿ naaⁿ cuuvi yeⁿ'e yú. ¹⁵ Tuu'mi tun'dáa sa saⁿ'ā daiya dueño 'áámá lado yeⁿ'e chéeⁿ yeⁿ'e díí'yú uvas ní ch'iⁿ'nuⁿ sa saⁿ'ā. Jesús caⁿ'a yā: Maaⁿ ní, ¿de'ε diiⁿ dueño yeⁿ'e yáⁿ'āa nduucú saⁿ'ā s'eeⁿ chí diiⁿ 'tíicá? ¹⁶ Dueño miiⁿ taachi ndaa yā ní diví yā saⁿ'ā chí idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿ'āa yeⁿ'é yā ní 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní ca'á yā yáⁿ'āa miiⁿ yeⁿ'e yā táámá 'iiⁿyāⁿ. Taachí 'iiⁿyāⁿ fariseos ch'iindiveéⁿ yā chuū, tuu'mi ní caⁿ'a yā: N'daacā chí Ndyuūs nguée 'cuaaⁿ yā chí 'tíicá.

¹⁷ Jesús ch'iinú yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ, ní caⁿ'a yā: ¿De'ε neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudu chí canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs chí 'tuucá?

Tuūu ch'εεté chí 'iiⁿyāⁿ chí din'dái yā va'āi miiⁿ ní sta'á yā ní ch'εεcú yā 'áámá lado, ní tuūu 'cūú chí tuūu ch'εεté miiⁿ dichí'vε ca ní canée tuūu ch'εεté yeⁿ'e esquina yeⁿ'e va'āi.

¹⁸ 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cun'daa ndúú yā vmnaaⁿ na tuūu 'cūú ní caātū 'íiní yeⁿ'e yā. Naati 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cun'dáá nduūu tuūu 'cūú vmnaaⁿ yeⁿ'e yā, 'cuínú ndúúví yuūni yā.

Yeⁿe tuumī chi ca'á yā emperador César

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ 'Iiⁿyāⁿ chiiduú n'gεεté ndúúcu maestros yeⁿe ley neⁿ'é yā cuta'á yā Jesús ní diíⁿ yā chi preso yā naati di'va'a yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáān miiⁿ. Tuu'mí nūⁿ tuumicádiinuⁿ yā chi Jesús miiⁿ caⁿ'a yā ejemplo 'cūu chi 'téé nguéé dáámá ní yeⁿe yā. ²⁰ Tuu'mi ní dichó'o yā 'iiⁿyāⁿ chí 'cuenuúⁿ Jesús miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ndaacá yā táácā chi cástaⁿ'a yā nduudu Jesús miiⁿ chi Jesús cuuvi caaⁿ'máⁿ yā 'aama nduudu yaadi. 'Tíicā ní cuuvi dichó'o yā Jesús nanááⁿ gobernador. ²¹ Chiíⁿ chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús nduudú 'cūu: N'dií, maestro, déénu 'nū chí ngaⁿ'a nī ní ngi'cueeⁿ nī chiíⁿ chí n'daacā. Ní nguéé diíⁿ nī juzgar 'iiⁿyāⁿ tan'dúúcā chí n'gee nī chí n'daacā o nguéé, naati ngi'cueeⁿ nī yúúni yeⁿe Ndyuūs ndúúcu nduudu cuaacu. ²² Maaⁿ ní cuuvi nī chuū: ¿'Áá n'daacā chí nadííⁿve 'nū emperador César tuūmī yeⁿe yáⁿ'āa o nguéé?

²³ Jesús tuumicadínuⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nguéé n'daacā chí diíⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē cúúví chí neⁿ'e nī castaⁿ'á nī nduudu yeⁿ'é? ²⁴ 'Cuuⁿ'míⁿ nī 'áámá tuumī. Jesús n'diichí yā tuūmī ní caⁿ'a yā: ¿Du'ū naaⁿ ndéē tuūmī miiⁿ? ¿Du'ū chí nguuví canee ngúūⁿ naaⁿ? Tuu'mi ní saⁿ'a s'uuⁿ nan'guεεcútaⁿ'ā sa: Naaⁿ emperador César cānee.

²⁵ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Nca'a nī tuūmī emperador César miiⁿ chííⁿ chí yeⁿ'é yā ní ca'á nī Ndyuūs chííⁿ chí yeⁿ'é yā.

²⁶ Nguéé cuuvi diíⁿ yā chistaⁿ'a mar 'áámá nduudu yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní cheⁿ'e yiinú yā yeⁿ'e chí nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús. Ní 'āā ntéé caⁿ'a yā mar 'áámá.

'Tiⁿyāⁿ itiinguuneeⁿ yā Jesús yeⁿ'ē chi nduuchi tináⁿ'ā

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Cuayiivi ní n'duuvi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ duceos ndaa yā nanááⁿ Jesús. S'eeⁿ duceos nguéé s'téénu yā chí nduuchi tináⁿ'ā. Ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: ²⁸ N'dií, Maestro, Moisés dingúuⁿ yā na ley 'tíicā: Ndúúti chí 'áámá saⁿ'ā 'cuuvi sa ní cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa ní nguéé daiya tá, tuu'mi ní 'diínu sa cuuvi 'caandavaacu sa ndúúcu n'daataá miiⁿ ní 'cuundi daiya sa lado yeⁿ'e 'diinú tináⁿ'ā. ²⁹ Maaⁿ ní v'éé ndεēchē 'diínu yā. Saⁿ'ā vmnaaⁿ mííⁿ canee sa ndúúcu n'daataá yeⁿ'ē sa ní ch'i sa. Nguéé ch'εetinée daiya sa. ³⁰ Saⁿ'ā 'diínu sa ndiichi ndii 'úúví canee sa ndúúcu n'daataá yeⁿ'ē tináⁿ'ā. 'Dinu sa miiⁿ ch'ií ntúūⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Nguéé ch'εetinée ntuūⁿ daiya sa. ³¹ Saⁿ'ā 'diinú sa ndiichi ndii 'íinú canee ntúūⁿ sa ndúúcu n'daataá mííⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ch'i sa ní nguéé ch'εetinée ntúūⁿ daiya sa. Nduu ndεēche yā ch'εetinée yā ndúúcu n'daataá mííⁿ ní ca'áámá ca'áámá yā ch'i yā ní nguéé ch'εetinée mar 'áámá daiya yā. ³² Cuayiivi miiⁿ ní ch'i n'daataá mííⁿ. ³³ Taachí ndaā nguuvi chí nduuchi 'iiⁿyāⁿ chí n'dií, ¿cheé saⁿ'ā s'eeⁿ n'daataá yeⁿ'ē sa táⁿ'ā? Tí nduu ndεēche yā ch'εetinée yā ndúúcu n'daataá mííⁿ.

³⁴ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guéécútaⁿ'a yā yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: 'Iiⁿyāⁿ chí snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūu n'giindivaacu yā ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yā nga'a yā chí n'giindivaacu yā. ³⁵ 'Iiⁿyāⁿ chí túneeⁿ chí ndaá yā na táámá iⁿ'yeeⁿdí, taachi nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, na yáⁿ'āa miiⁿya ní nguεε 'caandavaacu yā, ndí nguéé ndúú chí ca'a 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yā chí 'caandavaacu yā. ³⁶ Yáⁿ'āa miiⁿya 'āā ntéé 'cuuvi yā ti daama yā ndúúcu ángeles. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí daiya Ndyuūs tí induuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ³⁷ Ndí cuaaⁿ vmnaaⁿ ndí taachi maaⁿ Moisés

miiⁿ dingúuⁿ yā yeⁿ'ē yáⁿ'á 'línⁿ chí ngiichi iteé cadiínuuⁿ yú caati tináⁿ'á ninduuchi yā. Ní Moisés miiⁿ ngaⁿ'á yā chí Señor Ndyuūs miiⁿ ní Ndyuūs yeⁿ'e Abraham, ndúúⁿcū Isaac, ndúúⁿcū Jacob. ³⁸ Ti Ndyuūs ní nguéé Ndyuūs yeⁿ'e tináⁿ'á ti yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí sндуuchí yā. Caati nanááⁿ Ndyuūs miiⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní sндуuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

³⁹ Tuuⁿ'mi ní n'duuvi maestros chí ngí'cueeⁿ ley caⁿ'a yā chíi yā Jesús miiⁿ: N'díí, Maestro, n'daacā ngaⁿ'a nī.

⁴⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéé neⁿ'e yā ntiinguuneeⁿ ca yā.

¿Du'ū 'iiⁿ'yāⁿ chí Cristo?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī, ¿táácā chí ngaⁿ'a nī chí Cristo miiⁿ ní daiya David?

⁴² Maāⁿ David miiⁿ ní ngaⁿ'a yā na libro yeⁿ'é Ndyuūs chí Salmos 'túúca:

Caⁿ'a Señor Ndyuūs chíi yā Señor yeⁿ'é: 'Cuundi di lado tá cuaácū yeⁿ'é chí lado yeⁿ'e honor,

⁴³ ndíí taachi 'úú cuⁿ'neéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí enemigos chí contra yeⁿ'é di cuaaⁿ ndii yā caⁿ'a di tan'dúúca chí 'aama banco 'línⁿ.

⁴⁴ Ndúúti chí David miiⁿ caⁿ'a yā chí Cristo miiⁿ ní Señor yeⁿ'e yā, ¿táácā cuuvi chíi chí Cristo miiⁿ ní daiya David?

Jesús ngí'cá nuuⁿndi yeⁿ'e maestros chí ngí'cueeⁿ ley

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Nducyáácā 'iiⁿ'yāⁿ n'giindiveéⁿ yā taachi Jesús caⁿ'a yā ndúúⁿcū discípulos yeⁿ'e yā ní tucaⁿ'á yā caⁿ'a yā chuū: ⁴⁶ Dííⁿ nī cuidado, ndís'tiī, yeⁿ'é maestros chí ngí'cueeⁿ ley. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neⁿ'e yā 'cuεεti núuⁿ yā cateai n'geēnúú yā, ní neⁿ'e yā chí ndís'tiī ní dííⁿ ní saludar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi snée yā niiⁿ'veε ní

neⁿ'é yā chí dííⁿ nī respetar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní neⁿ'e yā 'cuεεtē yā na sillas vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē honor ná yaacū sinagogas ní sillas yeⁿ'e honor yeⁿ'e 'viicu naachi chéⁿ'e yā. ⁴⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndivíi yā va'ai yeⁿ'e n'daataá nguá'āa. Ní nééⁿé n'deēe ngaⁿ'anguaⁿ'á yā ní neⁿ'e yā chí snaaⁿ tanáⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā 'túúca. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neene ch'εεtē ca castigo yeⁿ'e yā nguuvi yeⁿ'e juicio.

21

Ofrenda yeⁿ'e n'daataá nguá'āa

(Mr. 12.41-44)

¹ Jesús snée yā na yaācu templo ní n'diichi yā chí 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica ngii yā ofrendas yeⁿ'e yā na cajas naachí inúūⁿ ofrendas. ² N'diichi ntúuⁿ yā 'áámá n'daataá nguá'āa chí neene ndaachíi cānee tá. Tán'ā miiⁿ ní s'nuūⁿ tá chεεti caja miiⁿ 'uūvi centavos chí cobre. ³ Jesús miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿ'nyuⁿ 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí n'daataá nguá'āa 'cūū ch'εεtē ca tuūmī chíi tá, nguéé ti tanáⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ. ⁴ Tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē chí nngaáva yeⁿ'e yā chí cuuvi ofrenda yeⁿ'e Ndyuūs; naati n'daataá 'cūū chí neene ndaachíi canee tá ní ca'ā tá tanducuéⁿ'ē chí véé yeⁿ'e ta chí cheⁿ'e tá.

Jesús nn'geeⁿ yā táámá ejemplo chí yeⁿ'e yaácá chí ntuvíi

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Náⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yaácū templo miiⁿ chí yaáva canéé ndúúⁿcū tuūu n'dεε cheeⁿ ndúúⁿcū adornos yeⁿ'ē regalos chí lado yeⁿ'e ofrenda. Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ⁶ Ndís'tiī ní inaaⁿ nī dendú'ū chí 'túúca. Ndáá nguuvi taachí nadituuví yā yaácū miiⁿ ní 'āā ntéé cūnee tuūu cuaaⁿ vmnááⁿ yeⁿ'e ví'í chí nguéé ntuvíi.

Ejemplo ye'n'e tiempo taachi 'āā cuéé ndaa nguuvi chi 'cuiñū í'yeē'dī (Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Tuu'mi ní 'ii'yān s'ee'n ntiingu-unéⁿ yā Jesús mii'n: N'diī, Maestro, ¿tíí cua'n'ā cuuví chuū? ¿De'ē señal 'cuu'n'míⁿ nī taachi 'āā cuuvi chi 'ti-icā?

8 Jesús ca'n'a yā: Cundéε nī cuidado chi 'ii'yān nguéé can-nche'éí yā ndís'tiī caati neené n'deēe 'ii'yān chiú yā caa'n'máⁿ yā ndúú^cū chi duuchí 'tíica: 'Úú chí Cristo; ní 'āā snéé nguuvi chi 'cuiñū í'yeē'dī. Naati ndís'tiī, nguéé ca'n'á nī ndúú^cū yā. 9 Ní taachí 'caandiveén nī chi vεε caandaá ní 'ii'yān 'cuu'n'maⁿ yā contra ye'n'e taama yā nguéé dii'yá nī cuuvi. Tanducuéⁿ'ē chuū canéé chí cuuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ naati 'āā cuεε 'cuiñū í'yeē'dī.

10 Tuu'mi ní Jesús ca'n'a yā chii yā 'ii'yān s'ee'n: 'Áámá nación ní 'cuu'n'máⁿ contra ye'n'e taama nación ní 'ii'yān ye'n'e 'áámá país ní 'cuu'n'máⁿ yā contra ye'n'e 'ii'yān ye'n'e taama país. 11 Ní n'deēe cuuvi nu'n'u taaⁿ yáⁿ'āa, ndúú^cū tiempos chí 'cuūndī cuiicu, ndúú^cū ca'ai taaⁿ n'deēe cuaaⁿ n'dai, ní 'ii'yān snaaⁿ yā dendu'ū chí vaadi n'giinu ye'n'e va'ai cheeti nguuvi ní dii'yá yā cuuvi.

12 Ní taachi 'āā cuéé cuuvi tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí 'túú^cā, 'ii'yān ní cuiítuú yā ndís'tiī ní cuta'á yā ndís'tiī chí presos nī. Ní nca'á yā ndís'tiī 'ii'yān chí ngaⁿ'a ntiin'nyuⁿ ye'n'e yaácū sinagogas ní 'cuii yā ndís'tiī vácū. Cuayiiivi ní candéε yā ndís'tiī nanááⁿ 'ii'yān reyes ndúú^cū gobernadores cáávā chí ngaⁿ'a nī chí duuchí. 13 Chuū 'cueenu ndís'tiī cuuvi ti cueⁿ'é nī nduucú ní nanááⁿ 'ii'yān s'ee'n cuuvi caa'n'máⁿ nī nduudu cuaacu ye'n'é. 14 Cundéε n'daaca nī cuidado ná staava ye'n'e nī ní nguéé nadacadíiⁿuuⁿ nī vmnaaⁿ ye'n'e taácā nán'guεεcútaⁿ'a nī ye'n'e 'ii'yān s'ee'n. 15 Ti hora miiⁿ nūuⁿ 'úú ní yaa'ví ndís'tiī nduudu

chi caa'n'máⁿ nī. Ní teé ndís'tiī vaadi deenu ye'n'é ní 'ii'yān s'ee'n nguéé cuchεε yā ndúú^cū ndís'tiī, ndíi nguéé ndúú cuuvi caa'n'maⁿ yā contra ye'n'e ndís'tiī. 16 Naati chiidá nī, ndúú^cū 'díinu nī, ndúú^cū 'ii'yān ye'n'e nī, ndúú^cū amigos ye'n'e nī ní caa'n'máⁿ yā contra ye'n'e ndís'tiī chí 'ii'yān 'caa'n'núⁿ yā náⁿ'ā ndís'tiī. 17 Ní nducyaaca 'ii'yān nguéé cuuvi n'diichí yā ndís'tiī cucáávā 'úú ti cueⁿ'é nī nduucú. 18 Naati mar 'áámá yuūdū tíiⁿ ní nguéé cuuvi ndái. 19 Nduuti chí ndís'tiī ngiinū ngiinū cuchεε nī na staava ye'n'é nī ní 'cuεεtinéé n'daāca nī, tuu'mi ní ndáá nguuvi chí ndaaca nī vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ye'n'e nī.

20 Taachi ndís'tiī snaaⁿ nī soldados nuu'maⁿ ndíiví yā yáāⁿ Jerusalén, tuu'mi ní cadíiⁿuuⁿ nī chí yáāⁿ Jerusalén mii'n 'āā ntuvií. 21 Tuu'mi ní n'daaca chí 'ii'yān chí snéé yā na yáⁿ'āa Judea ca'n'á yā cáánu yā cuaáⁿ yīicū. Ní 'ii'yān chí snéé yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní nan'dáa yā miiⁿ. Ní 'ii'yān chí snéé yā campo nguéé nguεεcunee nndaa yā na yáāⁿ Jerusalén. 22 Ti nguuvi s'eeⁿ ní nguuví chí cuchíi 'cueenú yā cuuvi cáávā nuu'ndí yā. Níicú canéé chí cuuvi cuaacu tanducuéⁿ'ē chí canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs. 23 Naati de'ē chúú^cā ya'āi ye'n'e n'daataa chí véé daiya tá cheeti tá ndúú^cū n'daataa chí ngiicú da'cua'āa daiya tá nguuvi chí cáánu yā. Ní 'ii'yān miiⁿ néené 'cueenu yā cuuvi na yáⁿ'āa 'cúū. 24 Ní 'yááⁿ 'ii'yān ní 'cuūvi yā ndúú^cū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ taachi diiⁿ yā caandaá. Ní candéε yā 'yaaⁿ 'ii'yān chí presos yā ní ca'n'á yā ndíi nducyaaca países. Níicú yáāⁿ Jerusalén miiⁿ cūnee ndúú^cū 'ii'yān gentiles chí 'ii'yān chí nguéé ye'n'e ndaata Israel ní 'ii'yān s'ee'n canéé yā na yáⁿ'āa miiⁿ ndíi tiempo chí Ndyuūs 'cuaaⁿ yā 'ii'yān gentiles cuuvi ye'n'é yā.

Táácā ndaá Sa'nā chi Daiya Dendyuūs

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ Tuu'mi ní Ndyuūs 'cuu'n'miⁿ yā ndúú^{cū} vaadī n'giinu señales ná yá'n'āa, ndúú^{cū} ná 'ii'yu, ndúú^{cū} na 'íi'nyúⁿ. Nééné ya'āi 'cueenu 'ii'yāⁿ ye'n'e taná'n'ā naciones ni nducyaaca 'ii'yāⁿ dii'ya cá yā cuuvi. Ní nguéé déenu yā taacā chi idiiⁿ yā cucáāvā chi 'yuudu n'dai 'cuεεcu nuū'nīⁿ yá'n'ā ní can'dái yaacu nuū'nīⁿ miiⁿ. ²⁶ 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cúunu yā chí 'va'á yā ndúú^{cū} dendu'ū chí ndaa vmnáán yá'n'āa 'cūū ní cucáāvā nducueⁿ'ē nanguuvi ní 'nu'u. ²⁷ Tuu'mi ní 'ii'yāⁿ snáán yā 'úú chi Sa'nā chi Daiya Dendyuūs chi ndaá na 'áámá meēⁿ ndúú^{cū} poder ch'εεte ye'n'é ndúú^{cū} chi deεvé n'dai ye'n'e maán cuerpo ye'n'é. ²⁸ Taachí cunga'á tanducueⁿ'ē chuū cu'neeⁿ diitú nī na staava ye'n'é nī tí ndaā nguuvi chí nnguaⁿ'āi ndís'tiī ní canéé nii'nuúⁿ.

²⁹ 'Úú ní nga'n'á ngií ndís'tiī 'áámá ejemplo: Cuin'diichí nī yá'n'á ye'n'e n'guíídii yaaⁿ nguuvi ndúú^{cū} nducyaaca yá'n'á. ³⁰ Taachí snaaⁿ nī chí 'āā ndaa tá'āa yá'n'á míiⁿ, tuu'mi ní 'āā deenú nī tí 'āā snee nii'nuúⁿ tiempo chí cuchii yāāⁿ. ³¹ 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi taachi snaaⁿ nī dendu'ū chuū chí nga'n'á, 'āā deenú nī chí naachí Ndyuūs nga'n'a ntiin'nyúⁿ yā 'āa snee nii'nuúⁿ.

³² 'Úú nga'n'á ngií ndís'tiī, chí cuaacu níi'nyúⁿ 'ii'yāⁿ chí snée yā maaⁿ 'āā cuéé 'cuuví yā nenⁿ'e chí 'āā cuéé cuuví tanducueⁿ'ē chuū. ³³ Nanguuvi ndúú^{cū} yá'n'āa ní chó'ōo naati nduudu ye'n'é nguéé chó'ōo.

³⁴ Ndís'tiī ní cundéε nī cuidado chí staava ye'n'e nī nguéé nduuví chεεchí ndúú^{cū} vicios chí véé i'yeeⁿ'dí cūū. Nguéé nadicáadiinúúⁿ ca nī ye'n'e chí che'é nī o cu'ú nī o ye'n'é n'deeε ye'n'e vida ye'n'e nī tí nguuvi miiⁿ ní dácanaāⁿ

ndaá nanáán ye'n'e ndís'tiī. Ní canéé chí canéé listo nī. ³⁵ Tí nguuvi s'eeⁿ ní ndaa nanáánⁿ ndís'tiī ndúú^{cū} 'ii'yāⁿ chí snée yā i'yeeⁿ'dí cūū ní nducyaaca yā ní 'cueenu yā cuuvi tí ndaā nguuvi s'eeⁿ tan'dúú^{cū} 'áámá tuūví dácanaāⁿ Índuudi. ³⁶ 'Cuεεti nduuchí nī ní caaⁿ'maⁿ'ngua'á nī nguuvi nguuvi chí cuuvi nnguaⁿ'ai nī ye'n'e dendu'ū vaadī ya'ai chí cuchii. Ní cuuvi ndaa ní nanáánⁿ 'úú, Sa'nā chí Daiya Ndyuūs.

³⁷ Nguuvi nguuvi Jesús miiⁿ ngi'cueeⁿ yā na yáacū templo ní n'gaan ní nn'daa yā ná yiicū 'líiⁿ chí nguuvi Olivos. ³⁸ Ní nguuvi nguuvi cuaaⁿ ná nguεetiyaⁿ ní nducyaaca 'ii'yāⁿ ndaa yā na yaacū templo nanáánⁿ Jesús miiⁿ chí 'caandiveéⁿ yā nduudu ye'n'e yā.

22

'Ii'yāⁿ chí contra Jesús nga'n'a yā táácā chí diiⁿ yā chí cuuvi cuta'á yā Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ 'Āā snee nii'nuúⁿ nguuví ye'n'e 'viicu ye'n'e pascua chí 'viicu chí che'é yā paⁿ chí nguéé levadura ye'n'e. ² Ní 'ii'yāⁿ chiiduú n'gεεté ndúú^{cū} maestros ye'n'e ley nduvidaamá yā ní nga'n'á yā taacā chí cuuví 'caaⁿ'núⁿ yā Jesús naati 'va'á yā 'ii'yāⁿ ye'n'e yáāⁿ Jerusalén miiⁿ.

³ Espíritu ye'n'e yááⁿ'guiinūuⁿ sndáa na staava ye'n'e sa'nā chí nguuvi Judas Iscariote chí 'aama discípulo ye'n'e Jesús naachí ndiichuuví yā. ⁴ Judas miiⁿ che'n'e sa nanáánⁿ chiiduú n'gεεté ndúú^{cū} capitanes ní yaa'vi sá 'ii'yāⁿ táácā chí cuuví diiⁿ sa chí naca'a sa Jesús miiⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. ⁵ 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ní yeenú n'dai yā ní nduuvidaamá yā chí ca'a yā tuūmī Judas miiⁿ. ⁶ Judas sta'a sa tuūmī ní can'a sa. Nadacáadiinuūⁿ sa táácā cuuvi nt'a'a sa Jesús miiⁿ na ta'a 'ii'yāⁿ s'eeⁿ manera chí 'ii'yāⁿ ye'n'e yáāⁿ

Jerusalén miiⁿ nguéé ntuumicadi-
inúúⁿ yā yeⁿē.

*N'nuúⁿ yā chi che'e yā cááⁿvā
'vícú yeⁿe pascua*

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn.
13.21-30; I Co. 11.23-26)

⁷ Ndaá nguuvi yeⁿe pascua,
'viicu chi nducyaaca 'iiⁿyāⁿ che'e
yā pan chi nguéé levadura yeⁿē.
Nguuvi miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ 'caaⁿnúⁿ yā
'áámá 'iiti cuúchí 'lííⁿ chí sacrificio
yeⁿe pascua. ⁸ Jesús dicho'ó yā
Pedro miiⁿ ndúú^c Juan ní caⁿ'a yā
chii yā 'uuvi yā: Cuéⁿ'é nī ní n'nuúⁿ
nī naachi che'e nguúⁿ yú yeⁿe
'viicu yeⁿe pascua.

⁹ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii yā
Jesús miiⁿ: ¿Tíí neⁿe nī chi in'nuúⁿ
'nú chi che'e nguúⁿ yú?

¹⁰ Jesús n'gué^cútaⁿ'a yā: Taachí
cundaā nī na yāⁿ Jerusalén miiⁿ
ndaāca nī 'áámá saⁿ'ā chí ndé^c
sa 'cuuti cuéé nuúⁿ'nīⁿ. Caⁿ'á nī
ndúú^c sa ndíí ná va'ai naachi
ndaā sa. ¹¹ Ní caaⁿ'máⁿ nī cuuvi
nī saⁿ'ā chí va'ai yeⁿ'ē miiⁿ: N'díí,
señor Maestro yeⁿe yú ngaⁿ'á
yā 'túú^c: ¿Tíí cánéé cuarto chí
che'é nguúⁿ yeⁿe pascua ndúú^c
discípulos yeⁿ'é? ¹² Saⁿ'ā miiⁿ ní
'cuuⁿ'miⁿ sa ndís'tíí 'áámá cuarto
ch'εεte yeⁿe va'ái chí ndíí 'uúⁿ piso
ní 'aa véé yaāⁿ. Miiⁿ in'nuúⁿ nī chí
che'e yú yeⁿe pascua.

¹³ Apóstoles ní cueⁿ'e yā ní ndaaca
yā tanducuéⁿ'ē tan'dúú^c chí Jesús
ngaⁿ'a yā ngii yā, ní n'nuúⁿ yā chí
che'e yā yeⁿe pascua.

¹⁴ Taachí ndaá snuúⁿ ca'a hora chí
che'e nguúⁿ yā, Jesús miiⁿ ndúú^c
apóstoles yeⁿ'e yā ch'εεté yā na mesa
chí che'e nguúⁿ yā. ¹⁵ Jesús caⁿ'a
yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: De'ε chúú^c
neⁿ'é che'é ndúú^c ndís'tíí 'viicu
yeⁿe pascua 'cúú neⁿ'e chí 'āá 'cuéé
'cuúⁿví. ¹⁶ Caati ngaⁿ'á ngii ndís'tíí
tí 'úú ní 'āá ntéé che'é ndúú^c nī
táámá 'viicu pascua ndíí taachi cu-
uvi cuaacu chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ yeⁿ'ē
naachi Ndyuús ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā.

¹⁷ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā taza
ndúú^c vino ní ca'a yā gracias
Ndyuús. Ní caⁿ'a yā chii yā
apóstoles yeⁿ'e yā: Cuta'á nī chuú
ní cu'u nī nguaaⁿ nducyaaca nī.
¹⁸ Tí 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tíí, chí
'āá ntéé cu'ú jugo yeⁿ'e uvas, ndíí
ndaá nguuvi yeⁿ'e naachi Ndyuús
ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā.

¹⁹ Tuu'mi ní sta'a Jesús pan miiⁿ
ní ca'a yā gracias Ndyuús. Ní
n'deé yā ní ca'a yā apóstoles ní caⁿ'a
yā: Chuú chí tan'dúú^c cuerpo
yeⁿ'é 'tíí^c. Ní teé lugar 'iiⁿyāⁿ chí
'caaⁿ'núⁿ yā 'úú cááⁿvā ndís'tíí. Dííⁿ
nī chuú taachi n'gaacú nī yeⁿ'e 'úú.

²⁰ 'Tíí^c ntúúⁿ dííⁿ yā ndúú^c
taza. Taachí chíⁿúⁿ che'e yā ní
caⁿ'a yā: Jugo yeⁿ'e uvas yeⁿ'e taza
chí cuuvi cuaacu ní chuú tan'dúú^c
chí yuúⁿ yeⁿ'é chí cungéé cááⁿvā
ndís'tíí.

²¹ Maaⁿ ní saⁿ'ā chí naca'ā
'úú veε sa ndúú^c yú na mesa.
²² Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuús chí 'úú
cuaacu níⁿnyúⁿ caⁿ'a sa 'cuúⁿví sa
tan'dúú^c chí neⁿ'e Dendyuús. De'ε
chúú^c ya'ai yeⁿ'ē saⁿ'ā chí naca'ā
sa 'úú.

²³ Tuu'mi ní apóstoles tucá'a yā
ntiingúúneeⁿ ví'i yā: ¿Du'u ra chí dííⁿ
chuú?

*Ngaⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā: ¿Du'ú
chí ch'εεte ca?*

²⁴ Tuu'mi ní apóstoles tuca'a yā
caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā cheé yā
chí ch'εεte ca yā. ²⁵ Tuu'mi ní
Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ
s'eeⁿ: Reyes yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones
ngaⁿ'a ntiíⁿnyuⁿ yā tan'dúú^c chí
'iivi cheεchi ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e na-
ciones ní ngaⁿ'a yā chí rey yeⁿ'e yā
n'daacā idííⁿ yā. ²⁶ Naati nguaaⁿ
ndís'tíí nguéé 'tíí^c. 'Iiⁿyāⁿ chí
ch'εεte ca nguaaⁿ ndis'tíí canéé chí
dííⁿ yā tan'dúú^c saⁿ'ā da'caiyā
chí dííⁿ mandados. 'Iiⁿyāⁿ chí
ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā nguaaⁿ ndís'tíí
caneé chí dííⁿ yā tan'dúú^c 'áámá
'iiⁿyāⁿ chí dichíⁿve 'iiⁿyāⁿ. ²⁷ Cheε
cá yā chí ch'εεté yā. ¿Áá 'iiⁿyāⁿ

chí n'giindí yā na mesa o 'ii'yāⁿ chí n'gī chí cho'o chí cu'u? ¿'Áá nguéé 'ii'yāⁿ chí n'giindi na mesa? N'diichí nī. 'Úú ní canee nguaaⁿ ndís'tiī tan'dúúca 'ii'yāⁿ ndíicuūⁿ chí dīchíí'vē.

²⁸ Ndis'tiī ní ch'ετιnéε nī nduucú nguuví nguuví taachi 'úú n'geenú ngii tanducuéⁿē. ²⁹ Ní tan'dúúca Chiidá tee yā 'úú naachí ngaⁿā ntiīⁿnyūⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'úú ní teé ndís'tiī 'áamá chí caaⁿmaⁿ ntiīⁿnyūⁿ nī. ³⁰ Ní ndís'tiī 'cuεεté nī na mesa nduucú chí che'é nī ní cu'ú nī naachi 'úú ngaⁿā ntiīⁿnyūⁿ. Ní 'cuεεté nī na sillas yeⁿe juez ní n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿe ndichúúví ndaata yeⁿe 'ii'yāⁿ Israel chí judíos.

Jesús caaⁿmaⁿ yā chí Pedro caaⁿmaⁿ yā chí nguéé deenu sa Jesús (Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Jesús yaa'ví yā Pedro ní caⁿ'a yā: N'dii, Simón Pedro, Simón Pedro, cuin'diichí nī ti yááⁿ'guuinūⁿ ngiicá sa yeⁿe ndís'tiī chí cuuvi diiⁿ sa. N'diichineeⁿ sa ndís'tiī tan'dúúca 'ii'yāⁿ ndáádi yā trigo 'tíicá diiⁿ sa. Ní véé permiso yeⁿe sa. ³² Naati 'úú ní ngaⁿ'angua'á cáávā dii, Pedro, chí cu'téenu ca di. Ní taachi ndaacadaami di yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe di ní cu'téenu ca di tuuⁿmi ní cunnee di tanáⁿā hermanos yeⁿe di chí cu'téenu cá yā.

³³ Simón caⁿ'a yā chí yā Jesús miiⁿ: Señor, 'āā véé yaáⁿ chí caⁿ'ā nduucú nī ndíí vácūū; ní ndúúti chí 'cuuví nī, 'úú ní 'cuuví ndúúcu nī.

³⁴ Jesús caⁿ'a yā chí yā Pedro: Ngaⁿ'á ngii dii chí tusáⁿā ní nguéé 'cuai tī ndíí taanduvéé cueeⁿdiitú di 'iinū cuuvi yeⁿe 'úú chí nguéé in'diichi di 'úú.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿe chí cuchí.

³⁵ Tuuⁿmi ní Jesús itiinguunéⁿe yā apóstoles: Taachí dicho'ó ndís'tiī nguéé cándεε nī bolsa yeⁿe tuumi nī, ndíí nguéé ndúú morral yeⁿe nī, ndíí nguéé ndúú ndaacú yeⁿe nī,

¿'áá véé dε'ε vεε chí chíi faltar yeⁿe nī? Apóstoles ní caⁿ'a yā: Nguéé dε'ε vεε.

³⁶ Ní Jesús caⁿ'a yā: Maaⁿ ní ndís'tiī chí véé bolsa yeⁿe nī, cándεε nī. 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī chí véé morral yeⁿe nī, cándεε nī. Ndis'tiī chí nguéé 'aama machete 'uūví lados 'caāiⁿ yeⁿe nī, n'diicuí nī cotón yeⁿe nī ní cuái nī. ³⁷ Ti ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí canéé chí cuuvi cuaacú tanducuéⁿē chí canéé nguūⁿ yeⁿe: Ní 'ii'yāⁿ caⁿ'a yā chí véé nuuⁿndi yeⁿe 'úú tan'dúúca tanáⁿā 'ii'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿe yā. Tí tanducuéⁿē chí canéé nguūⁿ yeⁿe 'úú canéé chí cuuvi cuaacu.

³⁸ Tuuⁿmi ní discípulos ní caⁿ'a yā: N'dii, Señor, íngāā na 'uuvi machete 'uūví lados 'caāiⁿ. Jesús ní caⁿ'a yā: Nduúcu stíí 'āā véé.

Jesús ngaⁿ'angua'á yā na jardín chí nguuví Getsemani

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Cuayiivi ní can'daā Jesús tan'dúúca costumbre yeⁿe yā ní cueⁿ'é yā na yīcū yeⁿe Olivos. Ní discípulos yeⁿe yā cueⁿ'é yā ndúúcu yā. ⁴⁰ Ní taachí ndaa yā na lugar miiⁿ, tuuⁿmi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿe yā: Ndis'tiī caaⁿ'maⁿ'angua'á nī chí yááⁿ'giuinūⁿ nguéé n'diichineeⁿ sa ndís'tiī chí diiⁿ nī nuuⁿndi.

⁴¹ Jesús nī cueⁿ'e yā yeⁿe discípulos yeⁿe yā tanduu naaⁿ chí naachi ndaá 'áamá tuūu chí ngii ya ní Jesús caantii'yā yā ní caⁿ'angua'á yā. ⁴² Ní caⁿ'a yā: N'dii, Chiidá, ndúúti chí neⁿe nī ní diví nī yeⁿe chí canee chí 'cuenú cuuvi yeⁿe prueba 'cūū. Naati nguéé cuuvi tan'dúúca chí 'úú neⁿ'é naati tan'dúúca chí n'dii neⁿ'e nī.

⁴³ Ní che'enaāⁿ 'áamá ángel yeⁿe nanguuvi ní ca'á yā fuerzas Jesús miiⁿ. ⁴⁴ Ti neené ya'ai Jesús miiⁿ ní ndiituu n'dai ca ngáⁿ'angua'á yā. Ní nuuⁿ'niyaaⁿ yeⁿe yā tan'dúúca yuuúⁿ chí ndii na yáⁿ'āa íngēē.

⁴⁵ Nducueeⁿ yā naachi ngaⁿ'angua'á yā ní ndaa yā nanááⁿ discípulos

yeⁿe yā ní ndaaca yā chi styaadú yā, ti discípulos ní neené ndaachi núúⁿ yā tí ya'ai yā cááva Jesús miiⁿ. ⁴⁶ Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chii yā discípulos: ¿De'ē cúúví chí styaadú ní? Ndu-cuééⁿ ní ní caaⁿmaⁿngua'á ní ní yááⁿn'guiinūⁿ nguéé n'diichineeⁿ sa ndís'tií chí diíⁿ ní nuuⁿndi.

Sta'a yā Jesús miiⁿ ní candéé yā preso

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Taachí Jesús indée yā neené n'deeé 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā ní saⁿ'ā chí nguuví Judas miiⁿ chí 'áámá chéé naachí ndiichuuví discípulos yeⁿ'é yā cueⁿ'é yā vmnáán yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa niiⁿnuúⁿ yā Jesús miiⁿ chí 'neeⁿcheendí yā. ⁴⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Díí, Judas, ¿'áá ndúú^{cū} 'áámá beso ínaca'a di 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ?

⁴⁹ Discípulos chí snée yā ndúú^{cū} Jesús taachí snaaⁿ yā chí cuuvi, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'díí, Señor, ¿'áá 'caaca taaⁿ 'nū ndúú^{cū} machete 'uúví lados 'caāiⁿ yeⁿ'é yú?

⁵⁰ Tuu'mi ní 'áámá chéé discípulos 'nuūcá'ai yā 'áámá mozo yeⁿ'ē chiiduú ch'εεté ca ní ch'iica yā veeⁿ sa lado tá cuaācū sa. ⁵¹ Ní Jesús caⁿ'a yā: 'Āā ntéé 'cuuⁿ'miⁿ dí. 'Āā snée ra yā. Ní Jesús tuu'ví yā veeⁿ sa ní nduūvā yeⁿ'ē sa. ⁵² Cuayiiⁿvi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā chiiduú n'gεεte ndúú^{cū} soldados chí capitanes chí diíⁿ sa cuidado yaācū templo ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ ndicūú chí ngaⁿ'ā ntiíⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e yaācū chí ndaa yā ndúú^{cū} Judas miiⁿ: ¿'Áá ndaa ndís'tií ndúú^{cū} machetes 'uúví lados 'caāiⁿ ndúú^{cū} yāⁿ'ā yeⁿ'e soldados tan'dúú^{cā} chí caⁿ'a ní cutá'a ní 'áámá chí duūcū? ⁵³ Taachí caneé ndúú^{cū} ndís'tií nguuví nguuví ná yaācū templo nguéé neⁿ'é ní cutá'a ní 'úú. Naati maaⁿ ní hora 'cūú chí yeⁿ'ē ndís'tií ti

hora taachí maāiⁿ miiⁿ, chííⁿ chí yááⁿn'guiinūⁿ ngaⁿ'a ntiíⁿnyuⁿ sa.

Pedro miiⁿ ní ngaⁿ'a sa chí nguéé in'diichi sa Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ sta'a yā Jesús miiⁿ ní candéé yā Jesús va'ai yeⁿ'ē chiiduú ch'εεté ca. Pedro miiⁿ ní ndáá yaⁿ'ai sa 'iiⁿ'yāⁿ. ⁵⁵ Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ tiiví yā yaⁿ'ā náávtaⁿ'ā chuva'ai ní ch'εεté yā cuaaⁿ 'diituú yaⁿ'ā miiⁿ chí dicuutú yā. Pedro miiⁿ ní ch'iíndi sa ntúuⁿ sa ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ⁵⁶ Tuu'mi ní 'áámá táⁿ'ā chí canéé caadi 'iīyū, n'diichí tá Pedro miiⁿ chí vεε sa 'diituú na yaⁿ'ā. Ní n'giinu n'dai tá saⁿ'ā ní caⁿ'a tá: Sáⁿ'a 'cūú ní canee sa ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí preso yā.

⁵⁷ Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sa chí sa n'daātā miiⁿ: 'Úú nguéé in'diichí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

⁵⁸ Cuayiiⁿvi miiⁿ ní 'aama saⁿ'ā n'diichi n'dai sa ní caⁿ'a sa chí sa Pedro miiⁿ: Dií, ní ndúú^{cū} di nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sa chí sa saⁿ'ā miiⁿ: Nguεε 'úú.

⁵⁹ Cho'ōo 'áámá hora, ní táámá yā ní caⁿ'a yā: Cuaacu nííⁿnyuⁿ sán'a 'cūú ní canéé sa ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí preso yā tí sán'a 'cūú ní yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea ntúūⁿ.

⁶⁰ Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa chí sa saⁿ'ā miiⁿ: Díí, sán'ā, nguéé deenú chí ngaⁿ'ā di. Taachí Pedro miiⁿ 'āā cuéé 'cuiinu sa caⁿ'a sa chúū, tusán'ā miiⁿ ní 'cai tí. ⁶¹ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nguεεcundí yā ní n'diichi yā Pedro. Pedro miiⁿ nán'gaācū sa nduudu chí caⁿ'a Jesús miiⁿ chí yā saⁿ'ā 'túú^{cā}: 'Āā 'iinu cúúví caaⁿ'maⁿ dí chí nguéé n'diichi di 'úú, taachí 'āā cuéé 'caí 'áámá vmnéⁿ'ēe tusán'ā. ⁶² Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní can'daa sa cuaaⁿ va'ai, ní cheεcu taaví sa tí ya'ai staava yeⁿ'ē sa.

Saⁿ'ā s'eeⁿ ch'eⁿe sa Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Sáⁿ'ā s'eeⁿ chí diiⁿ cuidado Jesús miiⁿ chííⁿnyuⁿneeⁿ sa Jesús miiⁿ ní ch'eⁿe sá 'iiⁿ'yāⁿ. ⁶⁴ Ní

n'gaadi sa nduutináaⁿ yá ndúú^cú 'aama tínuuⁿ. Tuu'mi ní ch'eⁿe sá naaⁿ Jesús ní ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ; Dii, caaⁿ'maⁿ di, ¿du^u'ú ch'eⁿ'ē dii?

⁶⁵ Ní neene cunn^cáa nduudu ngii sá Jesús.

Jesús nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yeⁿ'e yaācū templo

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Taachí chidεεⁿe táamá nguuvi, 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndiicū^u yeⁿ'e yāⁿ miiⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā yeⁿ'e yaācū, ndúú^cú chiiduú n'gεε^té, ndúú^cú maestros chí ngi'cueéⁿ ley miiⁿ candéε yā Jesús nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yeⁿ'e yaācū templo.

⁶⁷ Miiⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yā Jesús: ¿'Áá díi chí Cristo? Jesús miiⁿ nan'guεε^cútaⁿ'a yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndúú^ti chí caaⁿ'máⁿ chí 'tíicā, ní nguéé cu'téénu ní yeⁿ'é.

⁶⁸ Nduuti chí 'úú ntiinguuneéⁿ ndís'tiī, nguéé n'guεε^cútaⁿ'a ní yeⁿ'é, ndíi nguéé ndúú n'dεε^chi ra ní 'úú.

⁶⁹ Naati hora chí cuchii ní Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs ní 'cuūndi sa lado yeⁿ'e honor yeⁿ'e Ndyuūs chí véé tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'e yā.

⁷⁰ Tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā: ¿'Áá díi Daiya Dendyuūs miiⁿ? Ní Jesús ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī maáⁿ ní ngaⁿ'a ní chí 'úú ní 'tíicā.

⁷¹ Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Dε'ē cá nduudu cuaacu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e yú? Tí maāⁿ yú ch'iindiveeⁿ cuaacú yú nduudu chí caⁿ'a sa.

23

Jesús nanááⁿ gobernador Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Tuu'mi ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní candεε yā Jesús miiⁿ nanááⁿ gobernador Pilato. ² Ní tucaⁿ yā caⁿ'a yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'ē Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Inndaacá 'nū sáⁿ'a 'cūū chí diiⁿ sa chí 'iiⁿ'yāⁿ nguéé i'téénu yā chí

ngaⁿ'a ley yeⁿ'é 'nū. Ní nguéé neⁿ'e sa chí nadíiⁿ've 'nū yeⁿ'e yáⁿ'āa emperador César tan'dúú^cā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'é ní. Ní sáⁿ'a 'cūū ní ngaⁿ'ā sa chí maāⁿ sa chí Cristo, chí Rey yeⁿ'é 'nū.

³ Tuu'mi ní saⁿ'ā Pilato miiⁿ ní itiinguunéⁿ sa Jesús: ¿'Áá díi chí Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ? Jesús nan'guεε^cútaⁿ'a yā: N'dii ngaⁿ'ā cuaacú ní ti 'tíicā.

⁴ Pilato miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā chiiduú n'gεε^té ndúú^cú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú nguéé inndaacá mar 'áamá nuuⁿ'ndi yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū.

⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diitu n'dái 'cai yā: Sáⁿ'a 'cūū ní idiⁿ' sa chí 'iiⁿ'yāⁿ n'gέé^cú cheendi yā nguaaⁿ maaⁿ yā ndúú^cú chí ngi'cueeⁿ yā ní ngi'cueeⁿ yā nuuⁿ'máⁿ yáⁿ'āa Judea ndíi na yáⁿ'āa yeⁿ'ē Galilea ndii 'muuⁿ.

Jesús nanááⁿ rey Herodes

⁶ Tuu'mi ní Pilato, taachi ch'iindiveeⁿ yā chí Jesús cheⁿ'e yā ndii yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea, ní ntiinguuneéⁿ yā Jesús nduuti chí yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea. ⁷ Ní taachí Pilato ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús miiⁿ ní yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea yeⁿ'e yáⁿ'āa naachi rey Herodes ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā, Pilato miiⁿ ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā chí Jesús caⁿ'a yā nanááⁿ rey Herodes tii cané yā na yáⁿ Jerusalén nguuvi miiⁿ.

⁸ Taachí rey Herodes n'díichi sa Jesús miiⁿ, neené yeenú sa ti 'āā 'nááⁿ n'dai tiempo néⁿ'é sá snaaⁿ sa Jesús. Tí neéⁿé n'deē 'nááⁿ chí ch'iindiveeⁿ sa yeⁿ'é yā ní canéé ngíinú sá chí snaaⁿ sa 'áamá vaadī n'gíinu chí díi Jesús miiⁿ. ⁹ Nééⁿé n'deē 'naaⁿ chí ntiingūneeⁿ sa Jesús miiⁿ, naati nguéé dε'ē vεε nan'guεε^cútaⁿ'a Jesús. ¹⁰ Tuu'mi ní miiⁿ canee ntuuⁿ chiiduú n'gεε^té ndúú^cú maestros chí ngi'cueeⁿ ley miiⁿ chí n'deē 'nááⁿ n'dai ngaⁿ'a yā chí nuuⁿ'ndi yeⁿ'ē Jesús. ¹¹ Tuu'mi ní Herodes ndúú^cú

soldados yeⁿe yā chiⁿnuuⁿ yā 'áámá tīnūⁿ n'dáí tan'dúúca catecai rey Jesús miiⁿ ní chiiⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ ní cunncaā caⁿa yā yeⁿe Jesús miiⁿ. Cuayivi ní dicho'o ntúuⁿ yā Jesús nanáán Pilato miiⁿ.
 12 Ndií nguuví miiⁿ tuuⁿmi ní Pilato ndúúcu Herodes naaⁿ n'daá n'dai yā ndúúcu vi'í ti cuáán vmnaaⁿ ní nguéé n'diichí yā vi'í.

Pilato nca'a sa Jesús chí 'cuūvi

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

13 Tuuⁿmi ní Pilato nduuví daamá yā chiiduú n'gēeté ndúúcu 'iiⁿntyéⁿe ndúúcu nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yān Jerusalén miiⁿ.
 14 Ní caⁿa yā chiiⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní ndaá nī chí 'cúuⁿ nī sáⁿa 'cūu chí diiⁿ sa chí 'iiⁿyāⁿ ní nguéé n'gēetinéé 'diiⁿ yā ndúúcu chí ngi'cueeⁿ sa. Taachí intiingu-uneéⁿ saⁿa nanáán ndís'tiī nguéé nindaācā mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿe sa chí ngaⁿa ndís'tiī yeⁿe sa. 15 Ndií nguéé ndúú rey Herodes miiⁿ ndaāca yā nuuⁿndi yeⁿe sáⁿa 'cūu chí canéé chí 'cuūvi sa ti Herodes 'āā dicho'ó yā sáⁿa 'cūu nanaán. Sáⁿa 'cūu nguεε diiⁿ sa nuuⁿndi ch'εεtε chí 'cuūvi sa. 16 Maaⁿ ní diiⁿ 'cueⁿé saⁿa miiⁿ ní cuáyivi n'dεechí saⁿa.

17 Canéé 'áámá costumbre yeⁿe nī chí gobernador canee chí n'dεechi yā 'áámá preso 'viicu pas-cua ní gobernador Pilato miiⁿ ní canéé yā diiⁿ yā 'tíicā. 18 Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ 'cai yā: N'dεechi nī saⁿa chí nguúvi Barrabás. Ni 'āā 'cuuvi rá sáⁿa 'cūu.

19 Barrabás miiⁿ canúuⁿ sá vácūu chí diiⁿ sa chí 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yān Jerusalén miiⁿ ní 'cuuⁿmín yā con-tra yeⁿe gobierno ní ch'iiⁿnuⁿ sa 'áámá tináⁿā. 20 Gobernador Pi-lato miiⁿ ní neⁿe sa n'dεechi sa Jesús, ní caⁿa sa chí sa 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ taama vmnéⁿēe chí n'dεechi sá Jesús. 21 Naati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'cai ntúuⁿ yā: Cu'néé'nga'á nī saⁿa, cu'néé'nga'á nī saⁿa.

22 Gobernador Pilato miiⁿ ní caⁿa ntúuⁿ yā ndii chíⁿ ndii 'ínuⁿ cu-uvi: ¿Dé'ē chí nguéé n'dáacā ndííⁿ sáⁿa 'cūu? 'Úú nguéé inndaācā mar 'áámá núuⁿndi ch'εεtε yeⁿe sa chí 'cuūvi sa. 'Úú ní ca'á orden chí ch'eⁿé yā sáⁿa 'cūu ní n'dεechí sáⁿa 'cūu.

S'néé'nga'á yā Jesús

23 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí canndii cá yā 'cai yā chí chíca yā chí cu'nee'nga'á Jesús miiⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndúúcu chiiduú n'gēeté diituú n'dáí ca 'cai yā. 24 Tuuⁿmi ní gobernador Pilato miiⁿ ní caⁿa yā orden chí diiⁿ yā tan'dúúca chí neⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. 25 Ní n'dεechi yā saⁿa chí nguuvi Barrabás miiⁿ chí canúuⁿ vácūu. Sáⁿa miiⁿ ní diiⁿ sa chí 'cuuⁿmín 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel contra yeⁿe gobierno ní 'iiⁿnuⁿ sa 'áámá tináⁿā. Sáⁿa 'cūu chí chíca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí n'dεechí yā saⁿa. Ní nca'a yā Jesús miiⁿ chí soldados cu'nee'nga'a sa tan'dúúca chí neⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

Yeⁿe chí cu'nee'nga'á yā Jesús

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Taachí cueⁿe yā cuaaⁿ cyúúni miiⁿ ndúúcu Jesús miiⁿ, soldados sta'á yā 'áámá saⁿa yeⁿe yán'āa Cirene chí nguuví sa Simón. Saⁿa miiⁿ ní yúúni canuuⁿ sa chí cueⁿe sa cueⁿti. Soldados a fuerza di'cuítu yā Simón miiⁿ chí candεε sa cruz yeⁿe Jesús miiⁿ ní cueⁿe sa cuaaⁿ daami Jesús miiⁿ.

27 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yān Jerusalén miiⁿ cueⁿe yā n'dāa yā Jesús miiⁿ ndúúcu n'daataá chí diituu ngeεecu yā ní ya'ai yā cáāvā Jesús miiⁿ. 28 Jesús miiⁿ ní ch'ínu yā n'daataá s'ééⁿ ní caⁿa yā chí yā tán'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī, daiya 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yān Jerusalén, nguéé cuεεcú nī cáāvā 'úú, naati cuεεcú nī cáāvā maán nī ní caavā daiya nī. 29 Ti ndaá nguuví chí caaⁿmaⁿ 'iiⁿyāⁿ: ¿De'ē chúúca n'dai

n'daataá chi nguée ncuuvi daiya tá ní n'daataá chi nguée ntaavi daiya tá ní n'daataá chi nguée daiya tá chi ca'a ta daiya tá chí chiicu? ³⁰ Tuu'mi ní 'ii'yān s'eeñ tucá'a yā ca'n'a yā 'tuucā: Díi yīcū cun'daá nduú nī vmnaaⁿ ye^{n'}é 'nū. Ca'n'a ntúuⁿ yā chii yā yīcū n'gaiyāa: Cun'díi neeⁿ dí nús'uu. ³¹ Caati ndúúti chí 'ii'yān chí taaⁿ yā 'caaca yā yá'á cueé chí tan'dúúca 'úú, ¿'áá nguée caniicu cá yā 'caaca yā yá'á chí cuuⁿmaⁿ chí tan'dúúca ndís'tií? 'Tíicā ngaⁿ'a Jesús.

³² Nguuvi miiⁿ ní candéε ntúuⁿ yā na 'uuvi sa^{n'}á chí n'giiⁿ'nuⁿ 'ii'yān chí cu'neeⁿnga'a yā sa^{n'}á s'eeñ dáámá ndúúcu Jesús miiⁿ. ³³ Taachí ndaa yā lugar ye^{n'}é 'áámá yīcū 'líiⁿ chí nguuvi Calavera, miiⁿya chí neéⁿnga'a yā Jesús miiⁿ ndúúcu nduu 'uúví sa^{n'}á chí n'giiⁿ'nuⁿ 'ii'yān, 'áámá sa lado ta cuaacú Jesús miiⁿ, ní táámá sá lado tá 'cueé yā. ³⁴ Tuu'mi ní taachi snée yā i'neeⁿnga'á yā, Jesús miiⁿ ca^{n'}a yā: N'díi, Chiidá, nadich'εécú ní ye^{n'}e sa^{n'}á s'uuⁿ caati nguεε déénu sá dε'ε chí 'túúca idiiⁿ sa. Tuu'mi ní soldados tun'dáa sa suerte na catecai Jesús chí ca'á sa 'áámá sá ndúúcu taama sa. ³⁵ 'Ii'yān ye^{n'}e yáān Jerusalén miiⁿ snée yā n'giinu yā nícu 'iiⁿntyē^{n'}e n'giiⁿ'nyuⁿneēⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní nga^{n'}a yā ngii yā ye^{n'}e Jesús: Sá^{n'}a 'cūú ní nadanguáⁿ'ai sa taná^{n'}á 'ii'yān. ¿Dε'ε cuuvi chí nguée nadinguáⁿ'ai maāⁿ sa sa^{n'}á nduuti chí sa^{n'}á miiⁿ chí Cristo chí Ndyuūs dicho'ó yā?

³⁶ 'Tiicá ntúuⁿ soldados n'giiⁿ'nyuⁿneeⁿ sa Jesús miiⁿ. Che^{n'}e níⁿnúⁿ yā ní ca'a yā vinagre. ³⁷ Ní ca^{n'}a yā chii yā Jesús miiⁿ: Ndúúti chí díi chí Rey ye^{n'}e 'ii'yān Israel, nadanguáⁿ'ai maāⁿ dí díi.

³⁸ Ní canéé nguūⁿ na tíiⁿ cruz ye^{n'}e Jesús miiⁿ nduudu griego ndúúcu nduudu latín ndúúcu nduudu hebreo, chí nga^{n'}a: Sá^{n'}a

'cūú Rey ye^{n'}é 'ii'yān ye^{n'}e ndaata Israel.

³⁹ 'Áámá cheε sa^{n'}á chí véε nuuⁿndi ye^{n'}é sa chí ca'neéⁿnga'a yā 'áámá lado ye^{n'}e Jesús cunncaā ca^{n'}a sa ní ca^{n'}a sa chii sa Jesús: Ndúúti chí díi chí Cristo miiⁿ nadinguáⁿ'ai dí maaⁿ dí ní nadinguáⁿ'ai ntuuⁿ dí nús'uu. ⁴⁰ Táámá sa^{n'}á chí cu'neéⁿnga'a yā táámá lado ye^{n'}e Jesús 'caa'va sa ndúúcu sá^{n'}a 'cūú ní ca^{n'}a sa chii sa sa^{n'}á: Díi ¿'áá nguée 'va'a dí Ndyuūs? Díi ní dáámá condenado ndúúcu nús'uu. ⁴¹ S'uuⁿ ní cuaacu níⁿnyuⁿ n'geenu yú ngii ti véε nuuⁿndi ye^{n'}é yú chí nadíí'vē yú nuuⁿndi ye^{n'}e yú naati sá^{n'}a 'cūú nguée dε'ε véε nuuⁿndi díiⁿ sa.

⁴² Sa^{n'}á miiⁿ ní ca^{n'}a sa chí sa Jesús miiⁿ: N'díi, Jesús, n'gaacú ní ye^{n'}é 'úú taachí ndaa ní naachi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'}é.

⁴³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ca^{n'}a yā chíi yā sa^{n'}á: Cuaacu níⁿnyuⁿ nga^{n'}á ngii díi, ti maaⁿ ní cunee dí nduucú na lugar chí nguuvi paraíso.

Jesús ch'ii yā

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Taachí chíi ma^{n'}a nguuvi chíi maāⁿ núúⁿmaⁿ íⁿ'yeeⁿ'di ndíi taanduú n'geecu 'ííⁿú chíiⁿū. ⁴⁵ Yā^{n'}a ní nduuvi maāⁿ ní cortina ye^{n'}e yaācū templo nda'ai náávtá^{n'}ā. ⁴⁶ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ 'cai yā: N'díi, Chiidá, na ta'á ní cu'neéⁿ espíritu ye^{n'}e. Ch'ííⁿú ca^{n'}a yā chuū, ní Jesús ch'ii yā.

⁴⁷ Taachí sa^{n'}á chí nga^{n'}a ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'}e soldados romanos n'diichi sa chí chíi Jesús, tuu'mi ní ca^{n'}a sa: Dε'ε chúúca ch'εεε Ndyuūs. Cuaacu níⁿnyuⁿ sá^{n'}a 'cūú sa^{n'}á chí nguée nuuⁿndi ye^{n'}é sa.

⁴⁸ Nducyáácá 'ii'yān chí che^{n'}e yā ní n'diichi yā chí chíi, nguεεcundíi yā che^{n'}e níⁿnuⁿ yā taachi cuen[']é yā vaacu yā. ⁴⁹ Ní nducyáácá 'ii'yān chí n'diichi yā Jesús miiⁿ, ndúúcu n'daataá chí che^{n'}e ndúúcu

Jesús miiⁿ ndii yáⁿáa yeⁿe Galilea, ch'εεtinéé yaⁿai yā ch'íinu yā dendu'ū chi 'túucā.

Ch'iichi yā Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Véé 'áamá saⁿā chí n'dai ní n'daacā sa chí nguúv'í sá José. Sáⁿā miiⁿ ní saⁿā ch'εεte yeⁿ'é 'iiⁿntyéⁿ'ē ch'εεte yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ Israel. ⁵¹ Saⁿ'ā miiⁿ ní yeⁿ'e yāⁿ Arimatea chí yáⁿáa yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ Israel. Ní saⁿ'ā nguéé ndúúvídaama sa ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿntyéⁿ'ē ti nguéé canee yiinú sa ndúúcu chí díⁿ yā. Tí saⁿ'ā miiⁿ canee ngíⁿú sá tiempo chí Ndyuūs ndaa yā in'yeeⁿdí 'cūú ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. ⁵² Ní cueⁿ'e sa ndaa sa nanááⁿ gobernador Pilato ní chiica sa cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ. ⁵³ Cuayiivi taachi José ndiví sa cuerpo yeⁿ'e Jesús na cruz ní ch'εεcu sa áamá sámana sa cuerpo yeⁿ'e yā tan'dúucá costumbre yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ Israel ní ch'iichi sa na 'áamá yáinyāⁿ ngai chí din'dái yā cheeti yivi yaava naachí mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ nguéé nnúⁿ yā. ⁵⁴ Nguuvi miiⁿ ní nguuvi viernes chí 'iiⁿyāⁿ ch'iindiyaáⁿ yā tanducuéⁿ'ē cáávā 'viicu pascua ní cáávā nguuvi chí cuchí chí sábadó chí nguuvi chí ntaavi'tuunúⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel.

⁵⁵ N'daata s'eeⁿ chí can'daa Jesús ndii na yáⁿáa Galilea, cueⁿ'e tá ní n'diichi tá yáinyāⁿ ní táácā canuúⁿ cuerpo yeⁿ'e Jesús. ⁵⁶ Ní taachí n'daataá s'eeⁿ ndaa tá vaacu tá, n'nuuⁿ tá perfumes ndúúcu pomadas chí n'dεεvé ngeen. Ní nguuvi cuayiivi, ní nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúⁿ 'iiⁿyāⁿ tan'dúucā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yā.

24

Jesús nanduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Nguuvi domingo chí maaⁿ ní nguuvi vmnááⁿ vmaaaⁿ yeⁿ'ē ndεεte, tyaaⁿ n'dái cueⁿ'e n'daataá s'ééⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúcu tanáⁿ'ā n'daataá. Candéε yā especies chí dεεvé ngeéⁿ chí 'āā véé yaáⁿ yā. ² Taachí ndāa yā na yáinyāⁿ miiⁿ, 'āā ntéé tuúú ch'εεté miiⁿ na cheendi yáinyāⁿ ti canee 'aama lado. ³ Tuu'mi ní taachí sndaá yā cheeti yáinyāⁿ miiⁿ, nguéé ndaacá yā cuerpo yeⁿ'e Jesús. ⁴ Taachí n'diichi yā chuū, ní dii'yá yā chí, tuu'mi ní neéⁿ na 'uuv'í saⁿ'ā 'diituú yā ndúúcu catecai chí dεεvé ngii. ⁵ Ní n'daataá s'eeⁿ dii'ya n'dai yā chí ní n'diichi yā ndii na yáⁿáa. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: ¿De'ε cuuv'í chí in'nuúⁿ ní 'iiⁿyāⁿ chí candúúchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā? ⁶ 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní 'āā ntéé canee yā 'muuⁿ. 'Āā nnduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'ā. N'gáácú ní yeⁿ'ē nduudu chí caⁿ'a yā taachi canee yā ndúúcu ní na yáⁿáa Galilea taachí 'āā cuéé 'cuuvi yā. ⁷ Ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chí yā ndís'ti: 'Úú Saⁿ'a chí Daiya Ndyuūs ní 'iiⁿyāⁿ canéé chí nca'á yā 'úú ta'ā 'iiⁿyāⁿ chí dinuun'dí yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cu'neeⁿnga'á yā 'úú; naati ndiichi ndii 'iínú nguuvi 'úú nduuchi yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā.

⁸ Tuu'mi ní n'daata s'eeⁿ n'gaacu tá yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'ē Jesús miiⁿ. ⁹ Ní cueⁿ'e tá yeⁿ'e yáinyāⁿ ní cunaⁿ'ā ta ní caⁿ'ā tá chí tá ndu'u ndiicháámá apóstoles ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ chí snée yā miiⁿya. ¹⁰ N'daata s'eeⁿ chí caⁿ'a tá chí tá apóstoles ní ta María yeⁿ'e yāā Magdala, ndúúcu ta Juana, ndúúcu tá María chí cheecuú Jacobo, ndúúcu tanáⁿ'ā n'daata s'eeⁿ. ¹¹ Apóstoles ní nadicadiinúⁿ yā chí táⁿ'ā s'eeⁿ ní loca tá cáávā chí ngaⁿ'a tá. Ní nguéé s'téenu yā nduudu yeⁿ'ē tá.

¹² Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní ncueeⁿ sa ní cueⁿ'e sa ngéenū sa na yáinyāⁿ. Taachí ndaa sa, tuu'mi ní n'diichi núúⁿ sa cheeti yáinyāⁿ ní 'āā dámaaⁿ sábanas canee miiⁿ. Saⁿ'ā ní cueⁿ'e

yiiu sa yeⁿe chi chó'ōo ní cunaⁿ'á sa na vaacu sa.

Saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿ'e sa cuaaⁿ cyúúni chí ngeⁿ'e cuaaⁿ na yáāⁿ Emaús

(Mr. 16.12-13)

¹³ Nguuvi miiⁿ nūⁿ, 'uuvi saⁿ'ā s'eeⁿ cueⁿ'é yā 'áámá yáāⁿ 'líiⁿ chí nguuvi Emaús chi canee taanduū ndiichúúvi kilómetros yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén. ¹⁴ Ní taachi cueⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúni ní indeé yā yeⁿ'e tanducueⁿ'ē dendu'ū chí chií. ¹⁵ 'Nááⁿ chí indeé yā ní itiinguuneeⁿ vi'i yā, maaⁿ Jesús miiⁿ ndaa niiⁿ'núⁿ yā ní cueⁿ'é yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁶ Taachí n'diichí yā Jesús miiⁿ nguéé iintiinaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁷ Jesús caⁿ'a yā chií yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē indeé ndís'tií? ¿De'ē cuuvi tátií ndaachi yiiu ní?

¹⁸ Saⁿ'ā chi nguuvi Cleofas nan'guεεcútaⁿ'a yā. ¿'Áá díi, 'áámá n'dyáⁿ'ā dii chí canuuⁿ di yúúni na yáāⁿ Jerusalén chí nguéé déénu di de'é chí nguuvi s'eeⁿ na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ?

¹⁹ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chií yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'é chí yáāⁿ miiⁿ'ya? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret, chí 'áámá saⁿ'ā profeta ní diíⁿ yā 'áámá ntiiⁿ'nyuⁿ n'dai ndúúcu poder. Ní diíⁿ yā n'dee n'dái vaadi n'giinu ní ngaⁿ'a yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ Ndyuūs ní nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. ²⁰ Chiiduú n'geeté ndúúcu 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yeⁿ'é yú tun'dáa nuuⁿ'ndi yeⁿ'e Jesús ní ncaⁿ'a yā Jesús 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā chí 'cuuvi yā. Níicú s'neeⁿ'nga'á yā Jesús. ²¹ Nús'uu ní snéé yúúni 'nū ní cunee ngiinú 'nū chí sáⁿ'a 'cūú ní nadinguáⁿ'ai sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é nación Israel chí nación yeⁿ'é 'nū. Maaⁿ ní 'iínū nguuvi chí chií chuū. ²² Ní ná n'duuvi n'daataá chí chiicá yā dáámá nduucú 'nū cheⁿ'é yā tyaaⁿ na yáinyāⁿ ní cueⁿ'e yííni 'nū. ²³ Ní ndaá yā nanaáⁿ 'nū ní caⁿ'a yā chí nguéé ndaaca yā cuerpo yeⁿ'e Jesús

miiⁿ. Ní n'diichí yā n'duuvi ángeles chí caⁿ'a yā chí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí Jesús miiⁿ 'áā nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ²⁴ Ní cheⁿ'é n'duuvi saⁿ'ā chí chiicá nduucú 'nū na yáinyāⁿ ní ndaāca sa tan'dúúca chí ngaⁿ'a n'daataá s'eeⁿ naati nguéé n'diichí sa Jesús.

²⁵ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chií yā saⁿ'ā s'eeⁿ: De'ē chúúca vaad-icadiínūⁿ yeⁿ'e ndís'tií ndúúcu staava yeⁿ'e ní chí cheⁿ'e chí nguéé s'téenu ní tanducueⁿ'ē chí caⁿ'a saⁿ'ā profetas. ²⁶ ¿'Áá nguéé canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs chí Cristo miiⁿ canéé chí 'cueenú yā cuuvi cosas chí 'túúca ní cuayiivi miiⁿ cunaⁿ'á yā ná va'ai cheⁿ'e nguuvi?

²⁷ Tucá'a Jesús caⁿ'a yā yeⁿ'e tanducueⁿ'ē chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndíi taachí dinguuⁿ Moisés ndúúcu chí dingúūⁿ nducyaaca profetas. Ní ngaⁿ'a Jesús yeⁿ'e chí dingúūⁿ yā yeⁿ'é Cristo ndíi cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e chí canéé chí chó'ōo yeⁿ'é yā.

²⁸ Tuu'mi ní taachi ndaá yā na yáāⁿ 'líiⁿ chí cueⁿ'e yā, Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā chí candiicá ca yā. ²⁹ Saⁿ'ā s'eeⁿ di'cuíítu sa Jesús chí canee yā ndúúcu sa, ní caⁿ'a sa chí sa Jesús: N'dií cunee ní nduucú 'nū, ti cuuvi chíinū yeⁿ'e ní. 'Áā cuéé cuuvi 'da'ā. Tuu'mi ní Jesús cueⁿ'e yā ndúúcu saⁿ'ā s'eeⁿ cuaaⁿ cheⁿ'e va'āi ní canee yā ndúúcu sa. ³⁰ Taachí Jesús miiⁿ vεε yā na mesa ní che'é yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní sta'á yā pan ní caⁿ'angua'á yā ní ca'á yā gracias Ndyuūs caavā pan miiⁿ. Ní n'dee yā pan ní ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ³¹ Tuu'mi nūⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ iintiinaaⁿ sa Jesús miiⁿ, naati Jesús ndaanaáⁿ yā yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ. ³² Ní saⁿ'ā s'eeⁿ ngaⁿ'a sa ngií sa vi'i: ¿'Áá nguéé chicadiinuuⁿ yú na staava yeⁿ'e yú chí ya'ai taachi snúuⁿ yú yúúni taachi indeé yā ndúúcu yú, ní ngi'cueⁿ'é yā nduudu

ye'n'é Ndyuūs s'uuuún?

³³ Hora míin nūuⁿ nducueeⁿ sa ní cunaⁿá sa na yáaⁿ Jerusalén. Ní ndaaca sa ndu'ū ndiicháámá apóstoles ndúúvidaama yā ndúúcu tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ chí snée yā ndúúcu yā. ³⁴ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿā yā nguuaⁿ maáⁿ yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ Jesús nduuchi yā nguuaⁿ tináⁿā ní che'enaáⁿ yā yeⁿe Simón.

³⁵ Tuu'mi ní 'uuvi saⁿā s'eeⁿ ní caⁿā yā táácā chíi yúúni chí cueⁿe yā. Tii ní iintiinaáⁿ Jesús miin taachí n'deé yā pan.

Jesús che'enaáⁿ yā yeⁿe discípulos yeⁿe yā

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Taachí saⁿā s'eeⁿ ngaⁿā sa chuū, Jesús miin ní cheⁿe naáⁿ yā naavtaⁿā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿā yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Cuuví 'diiⁿ ndúúcu ndís'tií.

³⁷ Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dii'yá yā chíi tí nadicádíinuⁿ yā chí n'diichi yā 'aama espíritu. ³⁸ Naati Jesús miin caⁿā yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē cúúví chí dii'yá ní chíi? ¿De'ē cúúví chí 'tíicā nadacádíinuⁿ ní na staaⁿ yeⁿe ní? ³⁹ Cuin'diichí ní ta'á ndúúcu ca'á. 'Úú maáⁿ chuū. Cuituu'ví ní 'úú. Cuin'diichí ní. 'Úú nguéé 'aama espíritu tan'dúúcā chí nadacádíinuⁿ ní. 'Áamá espíritu nguéé 'iini ní nguéé yuútē tan'dúúcā chí inaaⁿ ndís'tií chí véé yeⁿe 'úú.

⁴⁰ Taachi Jesús caⁿā yā nduudú 'cūú, ch'iⁿi yā ta'ā yā ndúúcu ca'ā yā. ⁴¹ Naati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nguéé s'téenu yā ti yeenú n'dai yā ní ngeⁿe yiinu yā. Ní cáávā chuū Jesús caⁿā yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá nguéé de'ē véé 'muuⁿ chí che'e yú?

⁴² Tuu'mi ní ca'ā yā 'áamá tááⁿ 'yaācā ndúúcu 'aama taaⁿ va'ai ndi'i. ⁴³ Cristo miin ní sta'ā yā ní che'e yā nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

⁴⁴ Ní caⁿā yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndúúdu 'cūú caⁿā taachi canéé ndúúcu ndís'tií. Canéé chí cúúví cuaacu tanducueⁿe dendu'ū chí

canéé nguūⁿ yeⁿe 'úú na libro yeⁿe Ndyuūs chí canéé nguūⁿ na ley yeⁿe Moisés ndúúcu yeⁿe profetas ndúúcu yeⁿe salmos.

⁴⁵ Tuu'mi ní Jesucristo diiⁿ yā chí tuumicadiinuⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs. ⁴⁶ Ní caⁿā yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Tíicā canéé yeⁿe 'úú chí Cristo 'úú. 'Tíicā canee chí 'cueenú cuuvi ní 'cuúví. Ní nduuchi yeⁿe nguuaⁿ tináⁿā ndii chíi ndii 'ínú nguuvi. ⁴⁷ Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ canéé chí caaⁿmaⁿ yā nduudu miin chí ndaacadaami 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā vmnaaⁿ núúⁿmaⁿ na yáaⁿ ní Ndyuūs nadach'εcú yā nuuⁿndi yeⁿe yā cáávā chí duuchi. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáaⁿ Jerusalén. Cuayiivi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe núúⁿmaⁿ naciones yeⁿe íⁿyeendī. ⁴⁸ Ndís'tií ní cuuví ní testigos yeⁿe chuū tí n'diichí ní chuū ní canéé chí caaⁿmaⁿ ní 'iiⁿyāⁿ. ⁴⁹ Cuin'diichí ní. 'Úú dicho'ó Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí caⁿā Chiidá chí ndaā nanááⁿ ndís'tií. 'Cuεtinéé nuúⁿ ní na yáaⁿ Jerusalén ndíi chí ndaāca ní poder yeⁿe Ndyuūs, poder chí cuchii yeⁿe cuaaⁿ 'níⁿnuⁿ.

*Jesús cunaⁿā yā va'ai cheeti ngu-
uvi*

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Cheⁿe Jesús ndúúcu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ na yáaⁿ 'lín Betania ní di'viicú yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁵¹ Taachí ch'iinu di'viicú yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ, cueⁿe yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cundaa yā va'ai cheeti nguuvi. ⁵² Cuayiivi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dich'εté yā Ndyuūs ní cunaⁿā ntúⁿ yā na yáaⁿ Jerusalén. Ní neené yeenu taavi yā. ⁵³ Ní 'áamá cheεtinéé yā na yaācū templo ní ngaⁿā yā chí ch'εεε Ndyuūs. Ní i'téenu yā Ndyuūs. 'Tíicā chíi.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGŪŪⁿ APÓSTOL JUAN

N'diī ní saⁿ'ā chi Nduudu

¹ Cuáán nááchí ch́ng'a 'āā ngaⁿ'a Dendyuūs ndúú^{cū} Nduudu, ní Nduudu míⁿ 'āā ngaⁿ'ā ndúú^{cū} Dendyuūs, ní Nduudu miiⁿ ní Dendyuūs. ² Chuū chí naachi ch́ng'a ndúú^{cū} Dendyuūs miiⁿ. ³ Tanducuéⁿ'ē chí vεε ní cucáāvā 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ din'dái yā chí v́é. Nduuti chí nguéε yā, nguéé v́éε mar 'aama cosa chí v́é. ⁴ 'Iⁿ'yāⁿ miiⁿ canéé ndúú^{cū} vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní vida miiⁿ ní dεεvε yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ. ⁵ Níícú dεεvε chí dεεv́é na maaiⁿ, chí maaiⁿ míⁿ 'iⁿ'yāⁿ nguεε tuumicadínuuⁿ yā.

⁶ Dendyuūs nidichó'o yā 'áámá saⁿ'ā, chí nguuvi sa Juan. ⁷ Saⁿ'ā miiⁿ ndaa sa chí caⁿ'a sa nduudu cuaacu. Ní caaⁿ'máⁿ sá nduudu cuaacu yeⁿ'e chí dεεvε caati nducyaacá yā cu'téenu yā cáávā saⁿ'ā miiⁿ. ⁸ Nguéé saⁿ'ā miiⁿ chí dεεvε; naati chí ngaⁿ'ā sa nduudu cuaacu yeⁿ'e dεεvε. ⁹ Chíⁿ chí nduudu cuaacu chí dεεvε. Chíⁿ ngaⁿ'ā dεεvε yeⁿ'e nducyaácá yā chí sneé yā íⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

¹⁰ 'Iⁿ'yāⁿ miiⁿ chí dεεvε ní canéé yā íⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní din'dái yā íⁿ'yeeⁿdí, ní 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e íⁿ'yeeⁿdí nguéé n'diichi yā 'yā. ¹¹ Ndaá yā caavā ndaata yeⁿ'é yā 'íícú 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā nguéé 'cuúⁿ yā chí canēe yā. ¹² Nducyaácá 'iⁿ'yāⁿ chí 'cuúⁿ yā chí 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ canéé yā nduucú yā, Ndyuūs ca'a yā poder 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ chí cuuvi daiya Dendyuūs 'iⁿ'yāⁿ, 'iⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā chí nguúv́i yā. ¹³ Nguéé cuuvi yā daiya yā cáávā yuúúⁿ, ní nguéé caava yuú^tē, ní nguéé caavā isáⁿ'ā, caati cáávā 'iivú Ndyuūs.

¹⁴ Níícú Nduudu miiⁿ ní ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúú^{cā} s'uuúⁿ ní canéé yā ndúú^{cū} s'uuúⁿ. N'dái taavi yā ndúú^{cū} favor ndúú^{cū} nduudu cuaacu. Ní n'diichi yú poder yeⁿ'é yā, poder tan'dúú^{cā} yeⁿ'é 'áámá n'dyáⁿ'ā yeⁿ'é Chiidá yā chí Dendyuūs miiⁿ. Ndiituú taaví yā ndúú^{cū} favor ndúú^{cū} nduudu cuaacu. ¹⁵ Juan caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'é yā ní 'caí sa ní ngaⁿ'ā sa yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ 'cúū: 'Iⁿ'yāⁿ chí cuchí yā cuaaⁿ daamí ní vmaaaⁿ cá yā yeⁿ'e 'úú caati 'āā 'naaⁿ cá yā níicu 'úú.

¹⁶ Níícú nducyaaca yú ita'a yú favor ndúú^{cū} favor yeⁿ'é Jesús chí ndiituú yā ndúú^{cū} favor. ¹⁷ Caati v́éε ley miiⁿ cucáāvā Moisés ca'a yā naati v́éε favor ndúú^{cū} nduudu cuaacu cucáāvā Jesucristo ca'a yā. ¹⁸ Mar 'áámá 'iⁿ'yāⁿ nguéé n'diichí yā Dendyuūs miiⁿ. Jesús 'áámá n'dyáⁿ'ā yeⁿ'é Chiidá yā chí canéé nduucú yā, Jesús míⁿ díⁿ yā chí 'iⁿ'yāⁿ deenú yā yeⁿ'é Chiidá yā.

Nduudu cuaacu yeⁿ'e Juan chí ngeεdinuúⁿ'n

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Taachi 'iⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén dichó'o yā chiidúú s'eeⁿ ndúú^{cū} 'iⁿ'yāⁿ levitas s'eeⁿ ní ndaá yā nanááⁿ Juan miiⁿ chí itiinguunéⁿ yā: ¿Díí, du'ū dii? chuū chí nduudu cuaacu chí n'guεεcútaⁿ'ā Juan. ²⁰ Ní Juan miiⁿ ntumiiⁿ'núⁿ yā ní nguéé cheēⁿdiitú yā ní caⁿ'a cuaacú yā: Nguéé 'úú chí Cristo.

²¹ Ní natiinguunéⁿ yā saⁿ'ā: ¿Du'ū dii, tuu'mi? ¿'Áá díí profeta Elías? Ngaⁿ'ā Juan: Nguéé 'úú. Ní natiinguunéⁿ yā saⁿ'ā: ¿'Áá díí chí profeta? Ngaⁿ'ā ntúuⁿ sa: Nguéé 'úú.

²² Ngaⁿ'ā ntúuⁿ yā ngii yā saⁿ'ā: ¿Du'ū di, tuu'mi? Ní 'tíicā caaⁿ'máⁿ 'nū cuuvi 'nū 'iⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā nús'uu. ¿Dε'ε ngaⁿ'ā di yeⁿ'e maāⁿ di?

23 Tuu'mí ca'n'a Juan: 'Úú nduudu chi ca'n'a na yá'n'āa naachi ngu'éé ch'εetinéé 'ii'yān': Nan'guáa'n nī yúúni cuaacu ye'n'é Dendyuūs, tan'dúúca chi nga'n'a profeta Isaías mii'n naachi canéé nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs.

24 Íicú 'ii'yān' s'ee'n chi ndaa yā mii'n ní 'ii'yān' ye'n'e fariseos. 25 Níicú ntiinguuneé'n yā sa'n'ā ní nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā: ¿Dε'ē cúúví chí ngeedinúu'nī'n di, ndúúti chí dii ngu'éé Cristo dii, ní ngu'éé Elías dii, ní ngu'éé profeta 'cūū dii?

26 Níicú Juan nan'guεεcúta'n'a yā ye'n'é yā ní ca'n'a ya: 'Úú ní ngeedinúu'nī'n ndúúcu nuū'nī'n; naati nguaa'n ndís'tī ní canéé 'áámá yā ní ngu'éé ináa'n nī 'ii'yān'.

27 'Ii'yān' 'cūū chí cuchii cuayiivi ní vmnaa'n ca yā ye'n'é 'úú. Niicu 'úú nguεε n'dai 'úú, chí cuuvi díi'n n'daatīi yí'n'mán' ye'n'e ndaacuú ye'n'é yā.

28 Cosa 'cūū chí chíi ná yá'n'āa Betábara na táámá lado ye'n'e yíicú Jordán, naachi Juan chéédinuū'nī'n sa 'ii'yān'.

'Íiti cuūchī ye'n'e Dendyuūs

29 Chi dεεve táámá nguuvi ní Juan n'diichi sa Jesús ndaa yā naachi canee sa, níicú nga'n'ā sa: Cun'diichi nī. 'Íngaā Jesucristo chí nguuvi yā 'Íiti Cuūchī ye'n'é Dendyuūs chí nadivíi yā nuū'ndi ye'n'e 'ii'yān' ye'n'e í'yeē'dī. 30 Chuū chí nga'n'ā ye'n'é yā: Cuchii 'áámá sa'n'ā cuayiivi ye'n'e 'úú níicú 'āā vmnaa'n sa ye'n'é 'úú, caati 'āā 'naa'n ca sa niicu 'úú. 31 'Úú ní ngu'éé n'diichi 'ii'yān' naati deenú chí snaa'n 'ii'yān' Israel' yā. Cáávā chuū 'úú cuchii ní ngeedinúu'nī'n ndúúcu nuū'nī'n.

32 Juan míi'n ní nga'n'ā sa nduudu cuaacu: 'Úú ní n'diichi Espíritu N'dai ye'n'e Dendyuūs chí cuch'ée'n nanguuvi tan'dúúca paloma ní ndaa vmnaa'n ye'n'é yā ní canéé yā ndúúcu yā. 33 'Úú ngu'éé n'diichi

'ii'yān' mii'n naati 'ii'yān' chí dichó'o yā 'úú chí ngeedinúu'nī'n ndúúcu nuū'nī'n, 'ii'yān' mii'n chí nga'n'a yā ngii yā 'úú: Du'ū chí n'diichi di chí ndeē Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs ní canéé yā nduucú yā, 'ii'yān' 'cūū chí ngeedinúu'nī'n ndúúcu Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs. 34 'Úú ní n'diichi ní nga'n'a cuaacú chí chuū chí Daiya Dendyuūs.

Discípulos chí vmnáá'n vmnaa'n

35 Chí dεεve táámá nguuvi canéé ntuū'n Juan ndúúcu 'uuvi discípulos ye'n'é sa. 36 Ní inaa'n sa Jesús mii'n chí cachiicá yā cuaa'n mii'n. Ní nga'n'ā sa: N'diichi nī. 'Íngaā Jesucristo chí nguuvi yā 'Íiti Cuūchī ye'n'é Dendyuūs.

37 Ndúú 'uuvī discípulos ye'n'e Juan chí ch'iindiveé'n yā chíi'n chí nga'n'ā sa, ní cue'n'é yā ndúúcu Jesús.

38 Nguεεcundíi Jesús ní n'diichi yā chí n'dáa yā 'yā. Ní nga'n'a yā ngii yā 'ii'yān' s'ee'n: ¿Dé'ε in'nuu'n dí? Nga'n'ā 'ii'yān' s'ee'n ngii yā 'yā: Rabí (nduudu míi'n ne'n'e caa'n'ma'n chí Maestro), ¿tíi canéé'n vaacu dí?

39 Tuu'mí nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā: Cuchii nī níicú n'diichi nī. Ní ndaa yā ní n'diichi yā tii canéé yā. Ní ch'εetinéé yā nduucú yā nguuvi mii'n caati 'āā tandúú n'geεcú cuūú'n chíi'nū.

40 Ní ye'n'e 'uuví yā chí ch'iindiveé'n yā ye'n'é Juan ní cue'n'é yā ndúúcu Jesús. 'Áámá sa'n'ā mii'n ní nguuvi sa Andrés 'diinū Simón Pedro. 41 Ní Andrés mii'n ndaacá sa maa'n 'diínu sa Simón ní nga'n'a sa ngii sa sá'n'ā: Nndaaca 'nū Mesías mii'n (ne'n'e caa'n'ma'n nduudu mii'n chí Cristo).

42 Ní candεē sa Simón nanáá'n Jesús. Ní taachi Jesús mii'n n'giínu yā sa'n'ā mii'n, ní nga'n'ā yā: Díi Simón Pedro, daiya Jonás mii'n. Máá'n ní cu'nee'n yú chí duuchi Cefas (nduudu míi'n ne'n'é caa'n'ma'n tuūú).

Jesús yaa'ví yā Felipe ndúúcu Natanael

43 Chi déévé táamá nguuvi Jesús neⁿé yā caⁿ'a yā na yáⁿ'āa Galilea, ní cueⁿ'é yā. Ndaaca yā Felipe ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuchí di nduucú.

44 Ní yāⁿ vaacú Felipe ní yeⁿ'ē yāⁿ Betsaida ní dáamá yāⁿ vaacú sa ndúúcū Andrés ndúúcū Pedro. 45 Felipe míⁿ nndaaca sá Natanael, níⁿcú ngaⁿ'ā sa ngii sa sáⁿ'ā: 'Āā nndaacá 'nū Jesús daiya José yeⁿ'e yāⁿ Nazaret. Dingúūⁿ Moisés yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ 'cūū na ley, ní dingúūⁿ profetas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ 'cūū.

46 Ní ngaⁿ'a Natanael: ¿'Áá véé cosa chi n'daacā na yāⁿ Nazaret? Ní ngaⁿ'ā Felipe miiⁿ: Cuchí di ní n'diichi di.

47 Jesús miiⁿ ní n'diichí yā Natanael chi cuchii sa nanáⁿ yā. Ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē sa: N'díichí nī 'áámá saⁿ'ā chi cuaacu níⁿ'nyúⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel miiⁿ. Ní nguéé ginnche'ei sa 'iiⁿ'yāⁿ.

48 Ngaⁿ'a Natanael ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Tíí n'diichi di 'úú? Ní ngaⁿ'ā Jesús ngii yā saⁿ'ā: Taachi 'āā cuéé yaa'ví Felipe dii ní taachi canéé dí maaⁿ yáⁿ'á yeⁿ'e n'guíídii yaaⁿ nguuvi, 'āā n'diichí díí.

49 Ní nan'guεεcutáⁿ'ā Natanael miiⁿ ni ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Maestro, n'dii chí Daiya Dendyuūs miiⁿ. N'dii chí Rey yeⁿ'e Israel.

50 Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā: ¿'Áá cáávā chí ngaⁿ'á ngii dii chí n'diichí dii maaⁿ n'guíídii yaaⁿ nguuvi chí 'āā i'teenu di 'úú? Ch'εεε n'dai ca n'diichí di dendú'ū nguéé ti chūū.

51 Ní ngaⁿ'á yā ngii yā saⁿ'ā: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ cuāácū níⁿ'nyuⁿ ngaⁿ'á ngii dii. Ngúúví maaⁿ ní ngúúví chí cuíchí cunéé chí n'diichi di chí nanguaāⁿ nanguuvi níⁿcú ángeles yeⁿ'é Dendyuūs miiⁿ ní ngeε yā ní ngua'á yā nanáⁿ'ā Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs.

2

Ch'iindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāⁿ Caná

1 Chiī ndii chíⁿ ndii 'íínú nguuvi miiⁿ ní ch'iindivaacú 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ na yāⁿ Caná yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea. Ní miiⁿ cánéé cheεcú Jesús. 2 Ní idiíⁿ yā invitar Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā nááchí ch'iindivaacú 'iiⁿ'yāⁿ. 3 Ní ch'iinu vino yeⁿ'é yā. Ní cheεcú Jesús ngaⁿ'á yā ngii yā Jesús: 'Āā ntéé vino yeⁿ'é yā.

4 Ní ngaⁿ'ā Jesús ngii yā cheεcú yā: ¿De'ē canéé yeⁿ'é ndúúcū dii n'dataá? 'Āā cuéé ndaa hora yeⁿ'é miiⁿ'nyuⁿ.

5 Cheεcú yā miiⁿ ngaⁿ'á yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ chí diiⁿ mandado: Dii sáⁿ'ā s'eeⁿ, diiⁿ di tan'dúúcā chí Jesús caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā ndis'tíí.

6 Miiⁿ snéé níyaaⁿ 'cuutií n'geεε chí nin'dai ndúúcū tuūu chí ngeε nuūⁿ'nīⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ naaⁿ'nú yā 'cuutií s'eeⁿ tan'dúúcā costumbre yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 'Aama 'aama 'cuutií ch'εεε tunéⁿ n'geⁿ nduuvu cuūuⁿ ngeεcu ndii 'áámá ciento litros yeⁿ'e nuūⁿ'nīⁿ.

7 Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā chí idiíⁿ mandado: Diīcuutú nī ndúúcū nuūⁿ'nīⁿ 'cuutií n'geεε chí nin'dai ndúúcū tuūu. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diīcuutú yā ndiituuⁿ n'dai ndúúcū nuūⁿ'nīⁿ. 8 Ní ngaⁿ'á Jesús ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ chí idiíⁿ mandado: Tun'dáa nī naachi s'néⁿ nuūⁿ'nīⁿ, ní tun'dáa nī nuūⁿ'nīⁿ, ní candéε nī nanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí chéⁿ ndii vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicū. Ní candéε yā ch'iⁿ'í yā na 'iiⁿ'yāⁿ chí chéⁿndii vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicū. 9 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chí chéⁿndii vmnaaⁿ yeⁿ'e 'viicū canéé yīnú yā nuūⁿ'nīⁿ chí 'āā ndii vino naati nguéé déénu yā tíí ngiica vino miiⁿ. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí idiíⁿ mandado ní déénu yā caati cheⁿ'é yā nguai yā nuūⁿ'nīⁿ. Tuuⁿ'mi ní yaa'ví yā saⁿ'ā chí n'giindivaacu miiⁿ. 10 Ní ngaⁿ'á yā ngii yā saⁿ'ā chí n'giindivaacu: Tanducuéⁿ'ē saⁿ'ā miiⁿ dííncā vino chí n'dai ca nga'a

sa vmnaaⁿ 'iiⁿyāⁿ. Ní taachi 'āā ndiitú yeⁿ'é yā, tuu'mi nnga'a sa vino chí nguéé n'dai ngi'i. Naati dii ní nnguain'dai di vino chí n'dai ndíí maaⁿ.

¹¹ Chiiⁿ ní vmnááⁿ vmnaaⁿ señal chí diiⁿ Jesús ná yáāⁿ Caná yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea. Ní ch'iⁿ'i yā poder yeⁿ'é yā. Ní discípulos yeⁿ'é yā chí'teenú sa 'yā.

¹² Cho'o chuū ní cuinaⁿ'á Jesús ndúúcu chεεcú yā, ndúúcu 'díinu yā ndúúcu discípulos yeⁿ'é yā na yáāⁿ Capernaum. Ní duu'vi nguuví canéé yā miiⁿ.

Jesús didεεvé yā yáacú templo

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Ní 'āā snee niiⁿnuuⁿ nguuví chí ndaa 'viicú yeⁿ'é pascua yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ Israel, ní cuchεε Jesús na yáāⁿ Jerusalén. ¹⁴ Ní ndaacá yā chεeti cheendi chéēⁿ yáacu templo 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí ch'εeté yā n'diicuí yā 'itiindu ndúúcu 'iiti 'cuūchí ndúúcu palomas, ní ndaacá yā 'iiⁿyāⁿ chí inⁿ'daaⁿ tuūmī. ¹⁵ Taachí Jesús din'dái yā cuerda ní dichó'o yā nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chuva'āi cheendi cheēⁿ yaacú templo miiⁿ, ndúúcu 'iiti 'cuūchí s'eeⁿ ndúúcu 'itiindu s'éeⁿ. Ní ch'iinu ngéé yā tuūmī yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí inⁿ'daaⁿ tuūmī ní chingúúⁿndaa yā mesas yeⁿ'é yā. ¹⁶ Níicú ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā chí n'diicuí palomas: Diví nī chuū 'muuⁿ ní nguéé diiⁿ nī va'āi yeⁿ'e Chiidá va'ai chí n'diicuí 'iiⁿyāⁿ.

¹⁷ Tuu'mí ní n'gaacu discípulos yeⁿ'é yā yeⁿ'e chí cánéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs chí vaādí n'diitē yeⁿ'é vaacu di, ní di'cuininú 'úú.

¹⁸ Níicú 'iiⁿyāⁿ Israel nan'guεεcutaⁿ'á yā ní caⁿ'a yā Jesús: ¿De'ε señal chí cu'neeⁿ di nús'uú chí véé poder yeⁿ'é di chí diiⁿ di 'túucá?

¹⁹ Nan'guεεcutaⁿ'á Jesús ní caⁿ'a yā: Nadtduuvi ní yáácú templo 'cūū ní 'iinū nguuví 'úú nadācueéⁿ.

²⁰ Tuu'mi caⁿ'a 'iiⁿyāⁿ Israel: Ch'εeti na 'uūvī ngeεcu jaaⁿ ndúuyū chí n'dai yáácú templo 'cūū. Níicú dii, ¿'áá na 'iinū nguuví neⁿ'e di nadācueeⁿ di?

²¹ Naati Jesús caⁿ'a yā yeⁿ'é yaacú templo chí cuerpo yeⁿ'é maáⁿ yā. ²² Taachi Jesús nanduuchí yā yeⁿ'é nguaaⁿ tináⁿ'ā tuu'mi discípulos yeⁿ'é yā nan'gaacú yā chí caⁿ'a yā chuū. Ní i'téenu yā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Dendyuūs ndúúcu nduudu chí ngaⁿ'a Jesús miiⁿ.

Jesús deenú yā nducyáácá saⁿ'ā

²³ Taachi Jesús canéé yā yáāⁿ Jerusalén, nguuví 'viicú yeⁿ'e pascua neené 'yaáⁿ yā chí'téenu yā Jesús caati 'āā n'diichí yā señaless chí diiⁿ yā. ²⁴ Naati maaⁿ Jesús miiⁿ ní nguéé ngii chεεtinuūⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caati déénú Jesús yeⁿ'e nducyáácá yā. ²⁵ Ní nguéé neⁿ'é yā chí ndii 'áámá 'iiⁿyāⁿ caaⁿ'man' cuaacu yeⁿ'e saⁿ'ā ti deenú yā de'ε chí canéé ndúúcu saⁿ'ā.

3

Jesús ndúúcu Nicodemo

¹ Níicú canee 'áámá sáⁿ'ā yeⁿ'e fariseos chí nguuví sa Nicodemo. Saⁿ'ā miiⁿ, saⁿ'ā chí chééⁿndii vmnááⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel. ² Sáⁿ'a 'cūū nndaa sa nanááⁿ Jesús nguiinū miiⁿ. Níicú ngaⁿ'a sa ngii sá 'iiⁿyāⁿ: N'dií Maestro, déénú 'nū chí ndaa ní yeⁿ'é Dendyuūs chí lado yeⁿ'e maestro caati mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé cuuvi diiⁿ yā señaless chí idiíⁿ nī ndúúti chí nguéé canee Dendyuūs ndúúcu yā.

³ Jesús ní nan'guεεcutaⁿ'á yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuaacu níⁿ'nyuⁿ cuāacú niiⁿ'nyuⁿ ngaⁿ'á ngii dii, du'ū chí nguéé nguεεcundí 'cundiyaāⁿ táámá vmnéⁿ'ee nguéé cuuvi n'diichí yā naachi 'iivú Dendyuūs ngaⁿ'a ntiin'nyuⁿ yā.

⁴ Ní ngaⁿ'ā Nicodemo ngii sa Jesús: ¿Táácā nanguεεcundí 'áámá 'iiⁿyāⁿ saⁿ'ā ndiicúú 'cuundiyaāⁿ

ntuúⁿ yā? ¿Táácā cuuví nuuⁿ ndáá ntuúⁿ yā na chεeti chεεcú yā ní 'cu- undiyáaⁿ ntuúⁿ yā?

⁵ Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuaacu níiⁿnyuⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngii dii, du'ū chí nguée 'cuundiyáaⁿ yā cáávā nuūⁿnīⁿ ní cáávā Espírítu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs nguée cuuvi cundáa yā naachi canée 'iivú Dendyuūs. ⁶ Du'u chí ch'iindiyáaⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ canee ndúúⁿcū. Níicú du'ū chí ch'iindiyáaⁿ yeⁿ'e Espírítu, espírítu canee ndúúⁿcū. ⁷ Nguée caⁿ'ā yiinu di chí ngaⁿ'á ngii dii chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cánée chí 'cuundiyáaⁿ ntúuⁿ yā taama. ⁸ Yúúné ní na neⁿ'e miⁿ'n géenū. Níicú n'giindiveeⁿ di chí ngeenū. Ní nguée déenu di tí chíicā tí caⁿ'ā. 'Tíicā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí 'niindiyáaⁿ yā yeⁿ'e Espírítu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

⁹ Ní nan'guεεcútaⁿ'ā Nicodemo yeⁿ'é yā ní ngaⁿ'a sa ngii sa Jesús: ¿Táácā cuuví chuū?

¹⁰ Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús ní ngaⁿ'á yā ngii yā sáⁿ'ā: ¿'Áá díi maestro yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní nguée deenu di chuū? ¹¹ Cuaacu níiⁿnyuⁿ cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngii dii chí déenu 'nū chíi chí ngaⁿ'a 'nū. Níicú chí n'diichí 'nū chíi chí ngaⁿ'a cuaacu 'nū ní nguée n'diichí 'nu chíi chí ngaⁿ'ā cuaacu 'nū. Níicú nguée 'caandiveeⁿ di chí caaⁿ'maⁿ 'nū nduudu cuaacu. ¹² Nduuti chí ngaⁿ'á cosa chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū niicu nguée i'téenu dí, ¿táácā cu'téenu di nduuti chí caaⁿ'máⁿ cosa chí véé na va'ai chεeti nguūvī?

¹³ Ndii 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguée chεε yā na va'ai chεeti nguūvi nduuti chí nguée 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'eeⁿ yeⁿ'e va'ai chεeti nguūvi. 'Iiⁿ'yāⁿ miⁿ'n, Sáⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs, chí canée na va'ai chεeti nguūvi. ¹⁴ Tan'dúúⁿcā Moisés miⁿ'n chinadācuéeⁿ sa cúu na yāⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguée ch'εetinée 'iiⁿ'yāⁿ 'tíicā canee chí nicueeⁿ Saⁿ'a chí Daiyá Dendyuūs. ¹⁵ Caati

nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'téenu yā 'iiⁿ'yāⁿ nguée cuuvi ndái yā caati cunduuchí yā cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ.

'Tíicā Dendyuūs dineⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí

¹⁶ Caati chuū díinéⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí chí dichó'o yā 'aama n'dyáⁿ'ā Daiya yā, caati nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'téenu yā 'iiⁿ'yāⁿ nguée cuuvi ndái yā. Níicú cunduuchí yā cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. ¹⁷ Caati Dendyuūs ní dichó'o yā Daiyá yā iⁿ'yeeⁿdí chí Daiyá yā nguée díiⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ chí snée iⁿ'yeeⁿdí, naati chí cuchii yā nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí cááva yā.

¹⁸ Du'u chí i'téenu 'iiⁿ'yāⁿ nguée condenado yā, niicu du'u chí nguée i'téenu 'iiⁿ'yāⁿ 'āā condenado yā caati nguée chí'teenu chí nduuchi 'áámá n'dyáⁿ'ā yeⁿ'e Chiidá yā chí Dendyuūs. ¹⁹ Níicú chuú ní condenación. Chí dεεve 'cūū ndáá iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū díinéⁿ'e sa na maaiⁿ nguée ti chí dεεve caati díiⁿ sa chí nguée n'daacā. ²⁰ Caati nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā chí nguεε n'daacā, nguée díinéⁿ'e yā chí dεεve. Ní nguεε indáá yā chí dεεve miⁿ'n caati nguée neⁿ'e yā chí cuuvi déenu 'iiⁿ'yāⁿ ní caaⁿ'maⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nuuⁿndí yā. ²¹ Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chí n'daacā, indáá yā naachi chí dεεve caati 'iiⁿ'yāⁿ snáaⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā chí yeⁿ'e Dendyuūs.

Juan chí ngεεdínūⁿ'nīⁿ ngaⁿ'a sa ndúúⁿcū Jesús táámá vmnéⁿ'ee

²² Cho'ōo chúū, ndaā Jesús ndúúⁿcū discípulos yeⁿ'é yā na yáⁿ'āa Judea. Ní cunée yā ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Níicú Jesús chεεdinúūⁿ'nīⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. ²³ Ní Juan miⁿ'n ngεεdinuūⁿ'nīⁿ ntúuⁿ yā na yāⁿ'ā Enón niiⁿ'nuúⁿ na yāⁿ'ā Salim ti miⁿ'n neené vεε ca nuūⁿnīⁿ. Ní ndaā 'iiⁿ'yāⁿ ní chεεdinúūⁿ'nīⁿ yā. ²⁴ Caati Juan miⁿ'n 'āá cuée cunúⁿ yā vácūū.

²⁵ Discípulos yeⁿē Juan ch'εεcu cheendi yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ Israel yeⁿé táácā 'iiⁿyāⁿ nduuví dεεvé yā. ²⁶ Níícú nndaá sá nanááⁿ Juan ní ngaⁿa sa ngii sa saⁿā: Dii, Mae-stro, 'iiⁿyāⁿ chi canéé ndúúcu di na táámá lado yeⁿé yíícú Jordán 'iiⁿyāⁿ chí díi caaⁿmaⁿ cuaacu di yeⁿé yā; n'diichi di, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ngεεdinuūⁿniⁿ yā. Niicu nducyáácá 'iiⁿyāⁿ ndaa yā nanáaⁿ yā.

²⁷ Nan'guεεcútaⁿā Juan ní caⁿa sa: Nguéé cúúví cuta'a 'iiⁿyāⁿ dε'ε véε nduuti chi nguéé cuchii yeⁿe va'ai chεeti nguuvi. ²⁸ Ndís'tií tes-tigo yeⁿé chi caⁿá: 'Úú ní nguéé Cristo 'úú, caati dichó'o Dendyuūs 'úú vmnaⁿ yeⁿé yā. ²⁹ Du'ū chi véé n'daataá yeⁿe yā, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní isán'ā yeⁿē tá. Amigo yeⁿē isán'ā miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ chi cánéé ndúúcu yā ní n'giindiveén yā yeⁿé yā. Yeenu taavi yā cáávā nduudu yeⁿē isán'ā miiⁿ. 'Tíicā vaadi yeenu yeⁿé ní 'áámá ndiituú taaví ca. ³⁰ 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní canéé chí ch'εεté yā, niicu 'úú dánduu'vi lííⁿ 'úú.

'Iiⁿyāⁿ chí cuchii yā yeⁿe va'ai chεeti nguuvi

³¹ Du'ū chí nndaā yeⁿē va'ai chεeti nguuvi ch'εεte ca yeⁿē nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. Du'ū chi yeⁿe yáⁿāa ní yeⁿē yáⁿāa ní ngaⁿa yeⁿē cosas yeⁿē yáⁿāa. 'Iiⁿyāⁿ chi nndaā yā yeⁿē va'ai chεeti nguuvi, ch'εεte cá yā yeⁿē nducyáácá 'iiⁿyāⁿ. ³² 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ngaⁿa cuaacú yā yeⁿē chí n'diichi yā ndúúcu chí ch'iindiveén yā ní mar'áámá 'iiⁿyāⁿ ní nguéé neⁿé yā 'caandiveén yā nduudu cuaacu yeⁿé yā. ³³ 'Iiⁿyāⁿ chí n'gúuⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿe Jesús nduuvidaamá yā ndúúcu yā ní ngaⁿa yā chí Dendyuūs miiⁿ chí cuaacu. ³⁴ Du'ū chí Dendyuūs dichó'o yā, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ngán'a yā nduudu yeⁿe Dendyuūs miiⁿ, caati Dendyuūs nga'a yā 'iiⁿyāⁿ Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs nguéé ndúúcu caadi. ³⁵ Dendyuūs Chiida

yú dinéⁿe yā Daiyá yā. Níícú tanducuéⁿē dendu'ū ca'á yā ta'ā Daiyá yā. ³⁶ 'Iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā Daiya Dendyuūs miiⁿ canéé yā ndúúcu vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. Naati 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā Daiya Dendyuūs miiⁿ nguéé snaaⁿ yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ miiⁿ naati caⁿá yā cuta'á yā castigo yeⁿe Dendyuūs chí diituú n'dai.

4

Jesús ndúúcu n'daataá yeⁿe yáⁿāa Samaria

¹ Tááchí Jesús ituumicádinuun yā 'tíicā chí saⁿā fariseos ch'iindiveeⁿ sa chííⁿ chí Jesús dííⁿ yā ní chí chεεdinuūⁿniⁿ yā 'yaaⁿ ca 'iiⁿyāⁿ ní véé 'yaaⁿ ca discípulos yeⁿé yā nguéé ti Juan miiⁿ; ² 'áará chí nguéé Jesús chí ngεεdinuūⁿniⁿ yā caati discípulos yeⁿe yā ngεεdinuūⁿniⁿ yā; ³ Jesús s'néeⁿ yā yáⁿāa Judea ní cheⁿe ntuúⁿ yā yáⁿāa Galilea.

⁴ Ni canéé chí cho'ó yā yáⁿāa Samaria. ⁵ Ní ndaa yā na 'áámá yáāⁿ yeⁿē Samaria chí nguuvi Sicar, niiⁿnuúⁿ ná yáⁿāa chí ca'a Jacob yeⁿē daiya sa José. ⁶ Ní mííⁿ canéé vaacunuūⁿniⁿ yeⁿē Jacob. Jesús chicúúⁿnu yā chí ngiica yā ní ch'iindí yā niiⁿnuúⁿ na vaacunuūⁿniⁿ. Ní 'āā tanduu n'gεεcu ndiichuuví. ⁷ Ndaā 'áámá n'daataá yeⁿē yáⁿāa Samaria chí sta'a tá nuūⁿniⁿ. Ní Jesús caⁿa yā chíi yā táⁿā: Díí n'daataá, téé dí tíí nuūⁿniⁿ cu'ú.

⁸ Discípulos yeⁿé yā cueⁿē sa yáāⁿ Sicar chí cuaí sa chí che'ē yā. ⁹ Ní n'daataá yeⁿē yáⁿāa Samaria ngaⁿa tá ngii tá Jesús: ¿Táácā chí ngiica di nuūⁿniⁿ chí cu'ú di 'úú tí díi ní 'iiⁿyāⁿ Israel díi niicu 'úú yeⁿē yáⁿāa Samaria 'úú? Saⁿā Israel s'eeⁿ ní nguéé n'diichi sa 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿāa Samaria. ¹⁰ Ní n'guεεcútaⁿa Jesús, ní ngaⁿa yā ngii yā táⁿā: Ndúúti chí n'diichi di re-galo yeⁿe Dendyuūs miiⁿ, ní du'ū chí ngaⁿā ngii díi, tee di nuūⁿniⁿ

cu'ú, tuu'mi ní caaca di nuū'nīⁿ ye'n'é yā. Ní 'ii'yāⁿ miiⁿ ca'n'a yā teé yā nuū'nīⁿ chí cu'ú di, nuū'nīⁿ chí diiⁿ chí canduuchi 'ii'yāⁿ.

11 N'daataa miiⁿ ní nga'n'a tá ngii tá Jesús: Señor, nguéé de'ē chí cuta'á nduucú nī tíí vaacunuū'nīⁿ yáanuūⁿ. ¿Tíí cuuvi canguai nuū'nīⁿ ye'n'é nī chí diiⁿ chí canduuchi 'ii'yāⁿ? 12 ¿'Áá vmaanaⁿ ca n'dií ye'n'é chíida 'nū Jacob? 'Ii'yāⁿ miiⁿ diⁿdái yā vaacunuū'nīⁿ 'cūū cáávā nús'uu. 'Múúⁿ sta'á yā nuū'nīⁿ ndúúcu daiya yā ndúúcu 'iiti ye'n'é yā.

13 Nan'guεεcútaⁿ a Jesús nga'n'a yā ngii yā tá'n'á: Nducyáácá 'ii'yāⁿ chí ngi'í yā nuū'nīⁿ 'cūū canéé chí cuuvi yaaca ntúuⁿ yā. 14 Naati du'ú 'ii'yāⁿ chí cú'u yā nuū'nīⁿ chí 'úú chí ca'á, 'āā ntéé cuuvi yaacá yā. Nuū'nīⁿ chí 'úú ca'á 'ii'yāⁿ miiⁿ, nuū'nīⁿ miiⁿ tan'dúúca chí cuuvi nduucú yā 'áámá vaacunuū'nīⁿ chí ngáāa nuū'nīⁿ miiⁿ ye'n'é yā caavā vida cue'n'e daāⁿmaⁿ.

15 N'daataá miiⁿ ní nga'n'a tá ngii tá Jesús: Dii Señor, téé nī 'úú nuū'nīⁿ 'cūū. Cu'ú ní 'aa ntéé cuuvi yaacá, ní 'aa ntéé chíí cuta'á nuū'nīⁿ.

16 Jesús nga'n'a yā ngii yā tá'n'á: Cué'n'é dí ní cananguai di isa'n'á ye'n'é di. Ní cuchii di ndúúcu sa 'muuⁿ.

17 N'guεεcútaⁿ a n'daataa miiⁿ ní nga'n'a tá ngii tá 'ii'yāⁿ: Nguéé isa'n'á ye'n'é. Nga'n'a Jesús ngii yā tá'n'á: N'daacá chí nga'n'a dí chí nguéé isa'n'á ye'n'é di. 18 Caati nyuⁿu isa'n'á canéé ndúúcu dii, ní sa'n'á chí canéé ndúúcu dii mi'niiⁿyuⁿ nguéé isa'n'á ye'n'é di. Chiiⁿ chuū ní nga'n'a cuaacú dí.

19 Nga'n'a n'daataá ngii ta Jesús: N'dií Señor, deenú chí n'dií ní 'áámá profeta n'dií. 20 Chíida 'nū ní diíⁿ yā adorar ná cuééti 'cūū naati 'ii'yāⁿ Israel chí judíos nga'n'á ntuuⁿ yā chí na yāāⁿ Jerusalén chí canéé chí diíⁿ yā adorar Ndyuūs.

21 Ní nga'n'á Jesús ngii yā tá'n'á: N'daataá, cu'téenu di 'úú. Ndaā hora taachi ní nguéé cuεεti 'cūū ní nguéé yāāⁿ Jerusalén 'ii'yāⁿ diíⁿ yā adorar Chiida yú. 22 Ndís'tií ní diíⁿ nī adorar chí nguéé deenú nī. Nús'uu ní idiíⁿ 'nū adorar chí déenu 'nū naati vaadī nguaⁿai ndaā lado ye'n'e 'áámá 'ii'yāⁿ chí nadanguáⁿāi ní ye'n'e 'ii'yāⁿ Israel. 23 Naati hora miiⁿ ní cúchii níúú hora miiⁿ ní ndaā, taachi cuaacu nííⁿnyúⁿ 'ii'yāⁿ s'een diíⁿ yā adorar Dendyuūs Chiida yú ndúúcu chidεεve ye'n'é yā ndúúcu vaadī cuaacú. Caati 'túíca Chiida yú miiⁿ in'nuúⁿ yā 'ii'yāⁿ chí diíⁿ yā adorar 'yā ní cu'téenu yā 'yā. 24 Dendyuūs ní Espíritu 'yā. Ní 'ii'yāⁿ canéé chí diíⁿ yā adorar 'yā canéé chí diíⁿ yā adorar 'yā ndúúcu chidεεve ye'n'é yā ndúúcu vaadī cuaacu.

25 N'daataa miiⁿ nga'n'a ta ngii ta Jesús: Deenú chí Mesías canéé chí ndaá chí duuchi Cristo. Taachí 'ii'yāⁿ miiⁿ ndaá yā, tuu'mí caaⁿmaⁿ yā nducuéⁿe cosas.

26 Ní nga'n'a Jesús ngii yā tá'n'á: 'Úú chí Cristo chí indeé ndúúcu di.

27 Taachí indeé yā ndúúcu n'daataá miiⁿ, ndáa discípulos ye'n'é yā. Ní cueⁿe yíínú sá chí indeé yā ndúúcu n'daataá miiⁿ. Mar 'áámá sa'n'á nguéé natiinguuneeⁿ sa Jesús: ¿De'ē iⁿnuuⁿ di? ¿De'ē cuuvi chí ndee di ndúúcu tá? 28 Ní n'daataá miiⁿ ní s'neen tá 'cuuti cuéé ye'n'e tá ní cueⁿe tá ná yāāⁿ miiⁿ. Ní ca'n'a tá chíí tá 'ii'yāⁿ s'een: 29 Cuchii nī ní n'diichí nī 'áámá sa'n'á chí ca'n'a sa chíí sa 'úú tanducuéⁿe chí ndiíⁿ. ¿'Áá nguéé 'ii'yāⁿ miiⁿ chí Cristo?

30 Ní 'ii'yāⁿ s'een can'dáa yā na yāāⁿ miiⁿ. Cuen'e yā n'diichí yā Jesús. 31 Ní taachi cueⁿe n'daataa miiⁿ na yāāⁿ tuu'mi ní discípulos ye'n'é yā nga'n'a sa ngii sá Jesús: N'dií Maestro, che'é nī yuúndū nduucú 'nū.

32 Ní Jesús miiⁿ nga'n'a yā ngii yā sa'n'á s'een: 'Úú ní véé 'áámá comida

yeⁿ'é chi che'é. Ndís'tiī nguéé déénu nī.

³³ Níicú discípulos ngaⁿ'a sa ngii sa vi'i: ¿'Áá ndaa 'iiⁿ'yāⁿ chi cuú yā chí che'é yā?

³⁴ Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā s'een: Comida yeⁿ'é chíⁿ chí cuuvi díⁿ tan'dúucā chí neⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'úú. Ní d'cuiinú ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā. ³⁵ Ngaⁿ'a ndis'tiī: ¿'Áá nguéé véé cá tá cuūn 'iīyū taachi ndaa tiempo yeⁿ'ē cosecha? N'diichí nī. 'Úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: N'diichí nī cuaaⁿ 'niiⁿ'nuⁿ. Snaáⁿ nī cuééti yeⁿ'é nī. 'Áā ndaa nguuvi chí díⁿ nī cosecha. ³⁶ 'Iiⁿ'yāⁿ chí nadacuéeⁿ yā cosecha vεε chiiⁿ'vεε yeⁿ'é yā. Ní véé ngu'iⁿ yeⁿ'é yā chí cūnee cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. Níicú 'iiⁿ'yāⁿ chí nīnu yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí nadacuéeⁿ yā cosecha ní nduu 'uuví yā yeenú taaví yā. ³⁷ Caati chuū chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí nduudu cuaacu: 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní ngiinu yā ní táámá yā ní nadacuéeⁿ yā. ³⁸ 'Úú nidicho'ó ndís'tiī ní nadacuéeⁿ nī cosecha chí nguéé n̄díⁿ nī ntiⁿ'nyuⁿ. Táámá yā díⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ. Ní ndís'tiī chí ndaa ní tuuⁿ ví nī ntiⁿ'nyuⁿ n̄díⁿ yā.

³⁹ Ni neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ samaritanos yeⁿ'ē yāāⁿ miiⁿ s'teenú yā Jesús cucáāvā nduudu yeⁿ'e n'daātāa miiⁿ chí caⁿ'a yā nduudu cuaacu: 'Iiⁿ'yāⁿ míⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'úú tanducueⁿ'ē cosa chí n̄díⁿ. ⁴⁰ Ndaa saⁿ'ā samaritanos nanáāⁿ Jesús. D'cuíitu sa 'iiⁿ'yāⁿ chí canée yā ndúúcu sa. Ní canée yā miiⁿ 'uuvi nguuvi. ⁴¹ Neené 'yaaⁿ cá yā s'teenú yā cucáāvā nduudu yeⁿ'e Jesús. ⁴² Níicú 'iiⁿ'yāⁿ s'een ngaⁿ'a yā ngii yā n'daataá miiⁿ: 'Áā ntéé cu'teenú 'nū caavā chí ch'iindiveéⁿ 'nū chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ nguéé dámaaⁿ yeⁿ'e chí ngaⁿ'ā di. Caati maáⁿ 'nū n'diichí 'nū ní ch'iindiveéⁿ 'nū chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ 'cūū nguuvi Cristo chí inadan'guáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

Jesús díⁿ yā chí nduuvā yeⁿ'e daiya 'áámá rey

⁴³ Ch'iínú 'uuvi nguuvi ní Jesús cueⁿ'é yā yáⁿ'āa Galilea. ⁴⁴ Caati maaⁿ Jesús miiⁿ caⁿ'a cuaacu yā chí 'iiⁿ'yāⁿ nguéé díⁿ yā honrar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ profeta taachi ngaⁿ'a yā yāāⁿ vaacú yā. ⁴⁵ Ní ndaa yā yáⁿ'āa Galilea ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea miiⁿ tuuⁿ'mi d'cuúⁿ yā chí caneé yā. 'Áā n'diichí yā tanducueⁿ'ē chí díⁿ yā na yāāⁿ Jerusalén, nguuvi yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua, caati 'iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ cheⁿ'e ntuúⁿ yā 'viicu miiⁿ.

⁴⁶ Ndaa ntúūⁿ Jesús na yāāⁿ Caná yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea naachi din'dái yā vino ndúúcu nuūⁿ'nī. Mííⁿ canée 'áámá rey yeⁿ'e yāāⁿ Capernaum. Ngiiⁿ'tā 'áámá daiya rey miiⁿ. ⁴⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ 'cūū míⁿ ch'iindiveéⁿ yā chí ndaa Jesús yeⁿ'ē yáⁿ'āa Judea na yáⁿ'āa Galilea. Cheⁿ'é yā nanáāⁿ Jesús ní d'cuíitu yā 'yā chí caⁿ'a yā n'diichí yā daiya sa chí nanduuvā yeⁿ'ē caati 'aa cháā 'cuuvi. ⁴⁸ Tuuⁿ'mi ní ngaⁿ'ā Jesús ngii yā saⁿ'ā: Ndúúti chí nguéé snaaⁿ di señales ndúúcu milagros chí vaadi n'giinu nguéé cu'téenu di.

⁴⁹ 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e rey ngaⁿ'á yā ngii yā Jesús: Señor, cú'u yú caati 'āā cuéé 'cuúvi saⁿ'ā líⁿ yeⁿ'é.

⁵⁰ Ngaⁿ'ā Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Cúnaⁿ'a di, daiya dí canduuchi sa. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní chí'téenu sa nduudu chí caⁿ'ā Jesús miiⁿ. Ní cuinaⁿ'a sa. ⁵¹ Taachi 'āā ndaa niiⁿ'nuúⁿ vaacu sa 'iiⁿ'yāⁿ chí idiⁿ mandado yeⁿ'ē sa can'dáa yā n'diichí yā saⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Daiyá nī miiⁿ candúúchi sa.

⁵² Tuuⁿ'mi ní itiinguunéeⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ s'een: ¿De'ē hora naachi cuaáⁿ yeⁿ'ē sa? Níicú ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: 'Iicu taachi n'geecu 'áámá ní ch'iinu 'iⁿ'núúⁿ miiⁿ saⁿ'ā.

⁵³ Tuuⁿ'mi ní chiida saⁿ'ā líⁿ miiⁿ tuumicádínuuⁿ yā chí hora miiⁿ chí ngaⁿ'a Jesús ngii yā: Daiya dí ní canduuchi sa. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndúúcu

nducyaaca familia ye^{n'e} yā s'téenu yā Jesús.

⁵⁴ Chuū ndii 'úúví señal chí Jesús diíⁿ yā cuayiivi chí ndáa yā ye^{n'e} yáⁿáa Judea ndii yáⁿáa Galilea.

5

Saⁿá chí nguεε ngii ngítá

¹ Chó'oo tanducue^{n'e} cosa 'túúca. Véé 'áámá 'viicu ye^{n'e} 'iiⁿyāⁿ Israel. Níicu Jesús cuchéε yā yáāⁿ Jerusalén. ² Miiⁿ canéé 'áámá viini ch'εεε niiⁿnuⁿ cheendi chéēⁿ, cuaaⁿ naachí indáa yā ndúúcu 'iiti cuúchí chí n'diicui yā na yáāⁿ Jerusalén. Viini ch'εεε miiⁿ nguuví Betesda na nduudu hebreo. Véé nyuⁿuⁿ corredor nuuⁿmaⁿ ndiivi viini ch'εεε. ³ Na corredor miiⁿ ndiitú ndúúcu n'deēe n'dái 'iiⁿyāⁿ ngítá; 'iiⁿyāⁿ ngeenááⁿ, ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguéé ngii ngiicá yā, ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí ntí'í ta'á yā o ca'a yā. 'iiⁿyāⁿ miiⁿ canéé ngínú yā chí in'nuⁿu nuūⁿnīⁿ. ⁴ Caati véε tiempo chí 'áámá ángel nch'eéⁿ yā níicu idi'núⁿu yā nuūⁿnīⁿ chí snéé ná viini ch'εεε. Ní cuayiivi 'iiⁿyāⁿ chí ndáa yā vmnááⁿ vmaaaⁿ chεεtí viini miiⁿ nanduuva ye^{n'e} yā ye^{n'e} 'āā de'ε nūuⁿ ca'āi chí ndii yā. ⁵ Ní miiⁿ canéé 'áámá sáⁿá ndiicú nditiiⁿyuⁿ 'iinu ndúuyū chí ngiitá sa. ⁶ Taachí Jesús n'diichí yā saⁿá chí candiítí sá, níicu 'āā deenú yā chí 'āā 'naáⁿ ngiitá sa, tuuⁿmi ní ngaⁿa yā ngii yā saⁿá: ¿Áá né^{n'e} dí chí nduūvá ye^{n'e} dí?

⁷ Ní saⁿá chí ngiitá miiⁿ nan'guεεcútaⁿá sa ye^{n'e} yā: Señor, nguéé mar 'áámá saⁿá chí cu'nuūⁿ sa 'úú chééti viini taachi í'nuⁿu nuūⁿnīⁿ. Caati taachí ndaá, 'āā ndáa taamá yā chεεtí viini.

⁸ Ní ngaⁿa Jesús ngii yā saⁿá: Nacuéeⁿ di. Nadacuéeⁿ di yiivε ye^{n'e} dí ní cúnaⁿa di.

⁹ Tuuⁿmi nūuⁿ nduūvá ye^{n'e} sa. Ní nadacuéeⁿ sa yiivε ye^{n'e} sa. Ní cunaⁿa sá. Ní nguuví miiⁿ ní sábadu nguuví chí ntaaviⁿtuunúuⁿ 'iiⁿyāⁿ

Israel. ¹⁰ Níicu 'iiⁿyāⁿ Israel ngaⁿa yā ngii yā saⁿá chí 'āā nanduuvá ye^{n'e} sa: Caati maaⁿ ní sábadu miiⁿ, tan'dúúca chí caⁿa ley, nguéé cuuví nandéε di yiivε ye^{n'e} dí.

¹¹ Ní n'guεεcútaⁿá sa ye^{n'e} yā: 'iiⁿyāⁿ chí diíⁿ yā chí nduuvá ye^{n'e}, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní ngaⁿa yā ngii yā 'úú: Nadacuéeⁿ di yiivε ye^{n'e} dí. Ní cuinaⁿa di.

¹² Tuuⁿmi ní tiinguunéⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel saⁿá: ¿Du'ú chí 'túúca ngaⁿá ngii dí: Nadacuéeⁿ di yiivε ye^{n'e} dí, ní cuinaⁿa dí?

¹³ Níicu saⁿá chí 'āā nduuvá ye^{n'e} sa nguéé déenú sá du'ú 'iiⁿyāⁿ miiⁿ, caati Jesús diví yā ye^{n'e} saⁿá miiⁿ. Ní neené n'deēe 'iiⁿyāⁿ snéé yā miiⁿ. ¹⁴ Cuayiivi Jesús nandaacá yā saⁿá na yáácú templo. Ní ngaⁿa Jesús ngii yā saⁿá: Cun'díichí dí maaⁿ 'āā nduuvá ye^{n'e} dí. 'Aa ntéé diiⁿ di nuuⁿndi níicu nguéé cutaⁿáa táámá ca'ai chí más cá taanⁿ di.

¹⁵ Tuuⁿmi saⁿá miiⁿ cunaⁿá sa ní caⁿa sa chíi sa 'iiⁿyāⁿ Israel chí Jesús chí diíⁿ yā chí ndúúvá ye^{n'e} sa. ¹⁶ Ní cáāvā chuū ní can'dáá 'iiⁿyāⁿ Israel Jesús miiⁿ chí ne^{n'e} sa 'caanⁿnúⁿ sa 'iiⁿyāⁿ caati diíⁿ yā cosa chí 'túúca miiⁿ nguuví chí sábadu chí ntaaviⁿtúunuuⁿ 'iiⁿyāⁿ. ¹⁷ Jesús nan'guεεcútaⁿa yā ye^{n'e} sa: Chidá ní ndíi maaⁿ chí idiíⁿ cá yā ntiiⁿnyuⁿ. Ní 'úú idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ dendu'ú.

¹⁸ Tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ Israel ne^{n'e} taaví sa 'caaⁿnúⁿ sa Jesús, caati nguéé damaāⁿ chí nguéé diíⁿ yā cumplir chí ngaⁿá na ley ye^{n'e} sábadu, caati ngaⁿá yā chí Dendyuūs Chiidá yā, ní diíⁿ yā chí nduuvídáámá yā ndúúcu Dendyuūs.

Dendyuūs dicho'ó yā Daiya yā

¹⁹ Nan'guεεcutaⁿá Jesús ní ngaⁿa yā ngii yā saⁿá: Cuaacu níiⁿnyuⁿ, cuāácú niiⁿnyuⁿ chí ngaⁿá ngii ndis'ti chí nguéé cuuvi diiⁿ Daiyá Dendyuūs mar 'áámá cosa dámaāⁿ ndúútí chí nguéé n'diichí yā chí diiⁿ

Chiidá yā. Caati tanducuén^e chí diiⁿ Chiidá yā, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ Daiyá yā. ²⁰ Caati Dendyuūs Chiidá ní dinéⁿe yā 'úú chí Daiya yā. Ní 'ngiⁿ'i yā 'úú tanducuén^e dendu^ū chí diiⁿ yā. Niicu Chiidá 'ngiⁿ'i cá yā 'úú ntiiⁿnyuⁿ n'geete ca nguéé tii chuū. Níicú ndis'tiī caⁿ'a yíinú nī yeⁿ'ē. ²¹ Tan'dúúca Chiidá nadacuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā n'diī ní nga'a yā vida yeⁿ'é yā, 'tiicá ntúūⁿ 'úú Daiyá yā ní nadacuéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā n'diī ní nga'á vida 'iiⁿ'yāⁿ miin chí neⁿ'é nga'á. ²² Caati Chiidá nguéé diiⁿ yā juzgar mar 'aama 'iiⁿ'yāⁿ naatí ca'á yā 'úú chí Daiya yā chí diiⁿ juzgar tanducuén^e. ²³ Caati tanducuén^e 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā honrar 'úú chí Daiyá yā tan'dúúca tanducuén^e 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā honrar Chiidá. Du^ū chí nguéé idiīⁿ yā honrar 'úú chí Daiyá Dendyuūs ní nguéé idiīⁿ yā honrar Chiidá chí dichó'ó yā 'úú.

²⁴ Cuaacu níiⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngiī ndis'tiī: 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu chí ngaⁿ'á, ní i'téenu yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o 'úú, véé vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. Niicu nguéé condenado yā. Nguéé canee yā dácaā yeⁿ'ē chí n'gii caati véé vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. ²⁵ Cuaacu níiⁿnyúⁿ, cuāācū niiⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngiī ndis'tiī: Cuchii hora ní hora miin chuū taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'āā n'diī yā, 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e 'úú chí Daiyá Dendyuūs. 'iiⁿ'yāⁿ chí i'teenu yā nduudu yeⁿ'é cunduuchi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ²⁶ Tan'dúúca Chiidá véé vida yeⁿ'ē maāⁿ yā, 'tiicá ntúūⁿ ca'a yā 'úú chí Daiya yā vida yeⁿ'ē maāⁿ. ²⁷ 'Tiicá ca'á yā poder 'úú chí diiⁿ juzgar 'iiⁿ'yāⁿ caati 'úú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs 'úú. ²⁸ Nguéé caⁿ'ā yiinu di yeⁿ'ē chūū, caati cuchii hora taachi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí chinúu yā maāⁿ yaⁿ'āa 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é. ²⁹ Ní nadacuéeⁿ yā yeⁿ'ē nguāāⁿ tináⁿ'ā. 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā chí n'daacá, ní

caⁿ'á yā cuneé yā ndúúcu vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'daacá idiīⁿ yā, caⁿ'á yā na condenación.

'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'ē Jesús

³⁰ Ní caⁿ'a Jesús: 'Úú ní damaāⁿ ní nguéé de'ē veε cuuvi diiⁿ. Tan'dúúca chí n'giindiveéⁿ, 'tíicá diiⁿ juzgar. Ní chí diiⁿ juzgar ní cuaacu caati nguéé in'nuūⁿ chí neⁿ'é maāⁿ naati chí neⁿ'e maāⁿ Chiidá chí dichó'o yā 'úú. ³¹ Nduútī chí yeⁿ'é māāⁿ chí ngaⁿ'á cuaacu ní nguéé cuaacu. ³² Táámá 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā caaⁿ'maⁿ cuaacú yā yeⁿ'ē 'úú. 'Úú ní deenú tii chí nga'a yā yeⁿ'ē 'úú chí cuaacu. ³³ Ní ndis'tiī ní dichó'o nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanáāⁿ Juan. Ní Juan miin caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e 'úú. ³⁴ Caati 'úú nguéé ita'á nduudu cuaacu yeⁿ'ē sáⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū naati ngaⁿ'á tanducuén^e chuū caati ndis'tiī ní cuuvi nanguáⁿ'ai nī. ³⁵ Níicú Juan chí cheédinuūⁿniⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miin tan'dúúca 'áámá chí deεve ngiichi ní ngíi 'ngai, 'tíica yā. Ní ndis'tiī ní dinéⁿ'e nī vaadi yeenú yeⁿ'é nī 'áámá tiempo ndúúcu chí deεve yeⁿ'é yā. ³⁶ Naati 'úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu chí ch'εete ca chí caⁿ'a Juan miin caati ntiiⁿnyuⁿ chí teē Chiidá 'úú, ní chuū idiīⁿ. Tan'dúúca maāⁿ ntiiⁿnyuⁿ chí diiⁿ ní ngaⁿ'ā nduudu cuaacu yeⁿ'é chí Chiidá dichó'o yā 'úú. ³⁷ Níicú maāⁿ Chiidá chí dichó'o yā 'úú ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē 'úú. Ndis'tiī mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguéé n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e chíidá, ndíi nguéé ndúú n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ taacá yā. ³⁸ Ní ndis'tiī ní nguéé 'áámá canée nī ndúúcu nduudu yeⁿ'é yā caati ndis'tiī nguéé s'téenu nī chí 'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ chí Dendyuūs dichó'o yā. ³⁹ In'nuūⁿ nī naachi cánée nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs, níicú cadiinúūⁿ nī chí véé vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é nī. Ní míiⁿ ngaⁿ'ā cuaacu yeⁿ'ē

'úú. ⁴⁰ Ndis'tiī nguéé ne'n'é nī chii nī nanaá'n tīī cuūvī vida cue'n'e daā'nma'n ye'n'é nī.

⁴¹ 'Úú ní nguéé cuta'á honra ye'n'e sa'nā ye'n'e i'n'ye'e'dí 'cūū. ⁴² Naati 'úú ideenú táácā ndís'tiī ní nguéé ne'n'é nī Dendyuūs. ⁴³ 'Úú ní cuchii ndúúcu chi duuchi Chiidá. Ní nguéé 'cuaa'n nī ndís'tiī 'úú. Ndúúti chi taamá yā cuchii yā ndúúcu nduudu ye'n'e maán yā, tuu'mi ní 'cuaa'n nī 'ii'n'yā'n mii'n. ⁴⁴ ¿Táácā cu'téenu ndís'tiī chi dií'n nī honrar 'áámá nī ye'n'e taamá nī ní nguéé ne'n'é nī chi Dendyuūs dií'n yā honrar n'dií? ⁴⁵ Nguéé nadaCADÍnuu'n ndis'tiī chi 'úú nga'n'á nuu'ndi ye'n'e ndís'tiī nanáá'n Chiidá. Véé 'áámá 'ii'n'yā'n chi nga'n'a nuu'ndi ye'n'e ndís'tiī chi Moisés chi 'ii'n'yā'n chi i'téenu nī. ⁴⁶ Ndúúti chi ndís'tiī chi'téenu nī ye'n'e Moisés mii'n tuu'mi ní cu'téenu nī 'úú caati ye'n'e 'úú chi dingúu'n sa. ⁴⁷ Ndúúti chi nguéé i'téenu nī chi dingúu'n Moisés, ¿táaca cu'téenu nī nduudu ye'n'e 'úú?

6

Jesús ca'á yā chi che'é nyu'u mil sa'nā

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Cho'o cosa chuū, ní cue'n'e Jesús taama lado ye'n'e nuu'ni'n'yá'nā Galilea chi nguuví ntúū'n Tiberias. ² Néené n'deéé 'ii'n'yā'n cue'n'e yā n'dáa yā Jesús caati n'diichi yā señales ye'n'é yā chi dií'n yā ndúúcu 'ii'n'yā'n chi ngiitá. ³ Ní cuheε Jesús 'áámá cuεti ní mí'n ch'iíndí yā ndúúcu discípulos ye'n'é yā. ⁴ Ní chinee nii'nuú'n nguuví ye'n'e pascua ye'n'e 'ii'n'yā'n Israel s'ee'n. ⁵ Tuu'mi n'diichi Jesús cuaa'n 'nii'nuú'n nícu snaa'n yā chí n'deéé n'dái 'ii'n'yā'n cuchii yā nanáa'n yā. Ní Jesús nga'n'a yā ngii yā Felipe: ¿Tíí ca'n'a yú cuai yú pan chi che'é 'ii'n'yā'n s'tíí?

⁶ Ní chuū Jesús nga'n'a yā ti dií'n yā probar sa'nā mii'n táácā dii'n sá

maán sa, caati Jesús maán yā deenú yā de'ε chi dií'n yā. ⁷ Nan'guεεcúta'n'a Felipe mii'n ye'n'é yā: Ndúúcu nyu'u ciento caadi tuūmī chi ca'n'á nguai pan nguéé tunéé'n chí cuta'á 'ii'n'yā'n s'tiī 'aama taa'n chí che'e yā.

⁸ 'Áámá discípulo ye'n'é yā chí nguúví Andrés chi 'dínu yā Simón Pedro, nga'n'a sá ngii sa Jesús: ⁹ 'Áámá sa'nā 'líí'n chi canee 'muu'n ndéé sa nyu'u panes cebada ndúúcu na 'uuví 'yaācā n'gaiyāa. ¿De'ε tunéé'n chuū chí che'e 'ii'n'yā'n s'tíí?

¹⁰ Tuu'mi ní nan'guεεcúta'n'ā Jesús mii'n nga'n'a yā ngii yā sa'nā: Cúúví nī 'ii'n'yā'n s'tiī ní 'cuεεtē núú'n yā. Néené véé yuune lugar mii'n nícu ch'εεtε 'áámá número tan'duucā nyu'u mil sa'nā. ¹¹ Ní Jesús mii'n sta'á yā panes mii'n nícu taachi nga'n'a yā ngii yā: Gracias N'dii Ndyuūs, tucá'a yā ca'a yā discípulos, ní discípulos ní ca'á yā 'ii'n'yā'n chí veεtē mii'n. 'Tiicá ntúū'n dii'n Jesús ndúúcu 'yaācā. Ní 'ii'n'yā'n mii'n sta'á yā 'yaācā. Sta'á yā nducué'n'é chí ne'n'é yā. ¹² Taachi 'āa nteε véé chí ne'n'e yā, Jesús nga'n'a yā ngii yā discípulos ye'n'é yā: Nadicué'n di nducué'n'é táa'n panes chí nángaāva caati nguéé cuuvi ndái de'ε veε.

¹³ Nadicué'n yā tanducué'n'é taa'n panes chí nángaāva. Nícu chiitu ndiichúúví 'cuεεtēε naachi nyu'u pan cebada chí nángaāva naachi che'ε 'ii'n'yā'n s'ee'n. ¹⁴ Taachi n'diichi 'ii'n'yā'n s'ee'n señal chí dii'n Jesús mii'n tuu'mi ní nga'n'a yā ngii yā vi'í: Cuaacu ní'nnyú'n 'ii'n'yā'n 'cúú chí profeta chí canee chí ndaá yā i'n'yéé'ndi 'cūū.

¹⁵ Taachi tuumicádínuu'n Jesús chí 'ii'n'yā'n s'ee'n ne'n'é yā cuta'á yā 'yā ní cu'néé'n yā 'yā lado ye'n'e rey tuu'mi ní cue'n'é máa'n yā na 'áámá cuεεti.

Jesús ngiica yā vmnaa'n nuū'n'n'yá'nā

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 'Āā chii chíinū miiⁿ ní cueⁿe discípu^los yeⁿ'é yā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 17 Ní chi ndaa yā 'áámá barco ní cueⁿ'é yā ná nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní 'āā ntéé ndaa yā na yāāⁿ Capernaum. 'Āā chii 'da'a ní nguéé ndāā Jesús naachi snée yā. 18 Ní cho'ō 'aama 'yúúné taaⁿ ní nadācuééⁿ n'dai nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. 19 Taachí 'āā cueⁿ'é yā tanduu nyuⁿ'u candúū nyaaⁿ kilómetros, tuuⁿ'mí n'diichí yā chí cúchí Jesús miiⁿ. Ngicá yā cuaaⁿ vmaaaⁿ nuūⁿnīⁿ. Ní taachi 'aa cháá ndaa Jesús nīⁿ'nuúⁿ na barco miiⁿ discípu^los dii'yā sá chí. 20 Ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Nguéé 'va'ā ndís'tií ti 'úú.

21 Tuuⁿ'mí ngaⁿ'a sá ngii sa Jesús: Cho'ó nī cuaaⁿ chεeti barco. Yeenú n'dai sa chí sndaā Jesús na barco. 'Āā nuúⁿ ndaa barco miiⁿ na yáⁿ'āa naachi cuéⁿ'ē.

'Iiⁿ'yā in'nuúⁿ yā Jesús

22 Chi deεve táámá nguuvi ní 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā táámá lado yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā n'diichí yā 'áámá barco nūⁿ, barco miiⁿ chí 'āā cueⁿ'ē discípu^los. Ní n'diichí yā chí nguéé cueⁿ'e Jesús ndúúcu discípu^los yeⁿ'é yā. Ní discípu^los yeⁿ'é yā cuinaⁿ'á yā dámaán yā. 23 Tan'duuvi barcos yeⁿ'ē Tiberias ndaa nīⁿ'nuúⁿ na lugar naachi ch'εeté yā chí che'é yā pan 'iicū cuayiivi chí Jesús ngāⁿ'a yā: Gracias n'dii Dendyuūs Chiidá. 24 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā chí nguéé Jesús miiⁿ ndíi nguéé ndúú discípu^los yeⁿ'é yā, tuuⁿ'mí ní chí ndaa yā chεeti barcos. Ní cueⁿ'é yā na yāāⁿ Capernaum. N'nuūⁿ yā Jesús miiⁿ.

Jesús tan'dúúca yuúndū chí ca'a vida

25 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaacá yā Jesús táámá lado yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā tuuⁿ'mí ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'dií Maestro, ¿tíí cuan'a ndaa nī muuⁿ'?

26 Nan'guεεcutaⁿ'a Jesús yeⁿ'e yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā: Ndís'tií, cuaacu níⁿ'nyúⁿ, cuāacū nīⁿ'nyuⁿ nguéé in'nuúⁿ nī 'úú ti n'diichí nī chí diíⁿ seña^les naati chí teé pan, ní che'é nī ní chiitu ndis'tií. 27 Nguéé diíⁿ nī ntiíⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e comida chí chó'ōo ti yeⁿ'e comida chí cunée cueⁿ'e daāⁿmaⁿ, chεε chí tee Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs ndís'tií caati Dendyuūs Chiidá ca'á yā poder Daiyá yā.

28 Tuuⁿ'mí ní ngaⁿ'a saⁿ'ā s'eeⁿ ngii sá 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Taacā diíⁿ 'nū chí cuuví diíⁿ 'nū ntiíⁿ'nyuⁿ chí ntiíⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs miiⁿ'?

29 Nan'guεεcutaⁿ'ā Jesús yeⁿ'ē sa ní ngaⁿ'á yā ngii yā saⁿ'ā: Chuū chí ntiíⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ chí cu'téenu di yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ.

30 Tuuⁿ'mí ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: ¿De'ε seña^l chí cu'neeⁿ nī chí snaán 'nū, ní cu'téenu 'nū n'dií? ¿De'ε ntiíⁿ'nyuⁿ idiíⁿ nī? 31 Chiida yú ní che'é yā yuúndū maná na yáⁿ'āa naachi nguéé ch'εetinée 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúca chí canée nguúⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíicā: Yuúndū yeⁿ'ē nanguuvi Ndyuūs ca'á yā chí che'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

32 Nan'guεεcutaⁿ'ā Jesús yeⁿ'ē sa: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ, cuāacū nīⁿ'nyuⁿ ngaⁿ'á ngii ndis'tií: Nguéé teé yā Moisés miiⁿ yuúndū chí maná chí yeⁿ'ē nanguuvi, naati Chiidá teé yā n'dií pan chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí yeⁿ'e va'ai chεeti nguuvi. 33 Caati pan chí yeⁿ'é Dendyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí inch'eeⁿ yā yeⁿ'e va'ai chεeti nguuvi ní nga'á yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ēn ín'yeēndí.

34 Tuuⁿ'mí ní ngaⁿ'ā sa ngii sa Jesús: Señor, téé nī pan 'cūū nús'uu cueⁿ'é daāⁿmaⁿ.

35 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: 'Úú ní tan'dúúca pan 'tíicā 'úú ní ca'á vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Du'ú chí chíi nanaāⁿ nguéé cúví cuicú

yā. Ní du'ū chi cu'teenu 'úú 'āā ntéé cuuvi yaacá yā. ³⁶ Naati 'úú ní nga'n'á ndis'ti: 'Āā n'diichí nī 'úú, níicú ndíi nguéé s'téenu nī 'úú. ³⁷ Tanducué'n'ē 'i'n'yā'n chi itée Chiidá 'úú, 'i'n'yā'n s'tíi cuchíi nanaá'n. Du'ū chí chíi nanaá'n nguéé tun'daá 'i'n'yā'n chuva'aī. ³⁸ Caati 'úú ch'icá ye'n'ē na va'ai chεεte nguuvi ní nguéé díi'n chi 'úú ne'n'é maá'n, caati díi'n chi ne'n'e maāa'n 'i'n'yā'n chí dichó'o yā 'úú. ³⁹ Chuu chí ne'n'ē Chiidá chí dichó'o yā 'úú, caati 'úú ní nguéé nindaí mar 'áámá ye'n'ē tanducué'n'ē chí tee yā 'úú. 'Úú ní nadin'duuchi tanducué'n'ē 'i'n'yā'n ye'n'e nguaa'n tiná'n'ā nguuvi chí 'cuiñū i'n'yee'n'dī. ⁴⁰ Chuū chí ne'n'ē 'i'n'yā'n chí dichó'o yā 'úú: Nducyaaca 'i'n'yā'n chí n'diichí yā Daiya Ndyuūs, ní i'téenu yā 'i'n'yā'n, véé vida cue'n'e daā'ma'n ye'n'é yā. Níicu 'úú ní nadicueé'n 'i'n'yā'n s'ee'n nguuvi chí 'cuiñū i'n'yee'n'dī.

⁴¹ Tuu'mí nga'n'ā 'i'n'yā'n Israel ye'n'é yā: Nguéé n'daacā chí nga'n'a yā: 'Úú tan'dúucā pan chí cuch'ée'n nanguuvi, 'tíicā 'úú. ⁴² Ní nga'n'a yā: ¿'Áá nguéé sán'a 'cūū chí Jesús daiya José? Ní n'diichí yú chiidá yā ndúucū chεεcú yā. ¿Taacā chí nga'n'ā sa: 'Úú chí cuch'ée'n ye'n'e na va'ai chεεti nguuvi?

⁴³ Ní Jesús nan'guεεcúta'n'á yā ye'n'ē sa, ní nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā: Nguéé caa'n'má'n ndís'ti'i nguáá'n maá'n nī. ⁴⁴ Mar 'áámá 'i'n'yā'n nguéé cuuvi ndaá yā nanaá'n ndúúti chí Chiidá chí dichó'o yā 'úú nguéé nndéε yā 'i'n'yā'n. 'Úú nadan'duuchi 'yā nguuvi chí 'cuiñū i'n'yee'n'dī. ⁴⁵ Canéé nguū'n na libro ye'n'ē Ndyuūs naachi nga'n'a profetas 'tíicā: Dendyuūs ca'cuee'n yā nducyaaca yā. Nducyaaca 'i'n'yā'n chí ch'iindiveé'n yā ye'n'ē Chiidá ní 'āā cueé'n yā ye'n'ē Chiidá, cuchíi yā nanaá'n 'úú.

⁴⁶ Mar 'áámá 'i'n'yā'n 'āā n'diichí yā Chiidá, dámaa'n Cristo chí ye'n'e

Dendyuūs ti Daiyá Ndyuūs. 'I'n'yā'n 'cūū dámaa'n n'diichí yā Chiidá. ⁴⁷ Cuaacu ní'n'nyú'n, cuācū ní'n'nyu'n nga'n'á ngii ndis'ti: Du'ū chí i'téenu yā 'úú cunduuchi yā cue'n'e daā'ma'n. ⁴⁸ 'Úú tan'dúucā pan chí cunduuchi, 'tíicā 'úú. ⁴⁹ Chiidá nī che'é yā pan maná na yā'n'āa naachi nguéé 'i'n'yā'n ní ch'i'i yā. ⁵⁰ Chúū chí pan chí cuch'ée'n na va'ai chεεti nguuvi caati 'i'n'yā'n chí che'é yā ye'n'ē nguéé 'cuūvi yā. ⁵¹ 'Úú tan'dúucā pan chí cunduuchi chí cuch'ée'n na va'ai chεεti nguuvi. Du'u 'i'n'yā'n chí ché'e yā pan 'cūū, cunduuchi yā cue'n'e daā'ma'n. Níicú pan miin' chí 'úú ca'n'á ní yuūtē ye'n'é maá'n. Chuū chí ca'á cáávā vida ye'n'é 'i'n'yā'n ye'n'e i'n'yee'n'dí 'cūū.

⁵² Tuu'mi ní 'i'n'yā'n Israel ch'εεcu cheendí sá nguaa'n maā'n sa: ¿Táácā cuuvi téé sá cuerpo ye'n'ē sa chí che'é nū?

⁵³ Tuu'mí nga'n'a Jesús ngii yā sa'n'ā: Cuaacu ní'n'nyú'n, cuācū ní'n'nyu'n nga'n'á ngii ndis'ti: Nduuti chí nguéé che'e nī cuerpo ye'n'e Sa'n'á chí Daiya Dendyuūs ní nduuti chí nguéé cu'ú nī yuuú'n ye'n'ē sa, nguεε cūnee vida cue'n'e daā'ma'n ndúucú nī. ⁵⁴ Du'u chí che'e cuerpo ye'n'é ní cu'u yuuú'n ye'n'é, cunéé vida cue'n'e daā'ma'n ndúucú. Níicú 'úú nadicueé'n 'i'n'yā'n s'ee'n nguuvi chí 'cuiñū i'n'yee'n'dī. ⁵⁵ Caati cuerpo ye'n'é, cuaacu ní'n'nyú'n yuūtē chí che'e yā. Ní yuuú'n ye'n'é, cuaacu ní'n'nyú'n chí yuuú'n chí cu'u yā. ⁵⁶ Du'u chí che'e cuerpo ye'n'é ní cu'ú yuuú'n ye'n'é cunee yā nduucú, ní 'úú cunee ndúucú yā. ⁵⁷ Tan'dúucā chí Chiidá cunduuchi yā ní dichó'o yā 'úú, ní 'úú cunduuchi cáávā 'i'n'yā'n miin'. 'Tíicā ntúū'n 'i'n'yā'n chí che'e yā 'úú, 'i'n'yā'n miin' ní cunduuchi ntúū'n yā cáávā 'úú. ⁵⁸ Chúū pan chí cuch'ée'n ye'n'ē na va'ai chεεti nguuvi. Nguéé tan'dúucā pan maná chí che'é chiidá nī miin' tiempo chí 'āā chó'o

ní ch'i yā. Du'u chí che'e pan 'cūu cunduuchí yā cue'n'e daān'maⁿ.

⁵⁹ Chuū chí ca'n'a Jesús na yáacū sinagoga taachi cue'n'é yā na yāāⁿ Capernaum.

Nduudu ye'n'e vida cue'n'e daān'maⁿ

⁶⁰ Tuu'mi n'dee n'dái discipulos ye'n'é yā taachi ch'iindiveén yā chuū ní ca'n'a yā: Chεεchí 't'éé nduudu 'cūu. ¿Du'ū rá 'caandiveeⁿ rá?

⁶¹ Taachí deénú maāⁿ Jesús chí discipulos ye'n'é yā indee sa nguááⁿ maāⁿ sa ye'n'e chūu tuu'mi ní nga'n'á yā ngii yā sa'n'a s'eeⁿ: ¿'Áá chuū chí nguεε ineéⁿ nūuⁿ ndís'tiī? ⁶² ¿De'ē ca diīⁿ ndis'tiī, taachí n'diichí nī Sa'n'ā chí Daiya Dendyuūs chí ch'ee sa na va'ai chεeti nguuvi naachí canéé sa vmnááⁿ vmnaaⁿ? ⁶³ Espiritu chuū chí nga'a vida ye'n'é 'iīⁿyāⁿ ní 'iīⁿyāⁿ canéé ndúúcu espíritu ye'n'é yā. Yuūtē miiⁿ nguéeé de'ē veε idiīⁿ. Nduudu chí nga'n'á ngii ndis'tiī, ní ye'n'é espíritu ní ca'a vida 'iīⁿyāⁿ. ⁶⁴ Véé n'duuví ndís'tiī chí nguéeé i'téénú nī. Caati Jesús ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ 'āa deénú yā du'ū 'iīⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéeé cu'téenu yā, nícu du'ū 'iīⁿyāⁿ chí diīⁿ yā entregar 'iīⁿyāⁿ. ⁶⁵ Ní Jesús nga'n'a yā: Cáávā chuū chí nga'n'á ngii ndís'tiī, caati mar 'áámá 'iīⁿyāⁿ nguéeé cuchíí yā nanaáⁿ ndúúti chí nguéeé cáávā chí Dendyuūs 'cuúⁿ yā 'iīⁿyāⁿ. ⁶⁶ Ndií tuu'mi, neené 'yaaⁿ discipulos ye'n'é yā ndaacadáámí sá ní 'āa ntéé cachiica sa ndúúcu Jesús. ⁶⁷ Tuu'mí ní nga'n'a Jesús ngii yā sa'n'ā chí ndiichúúví: ¿'Áá ne'n'é nī ntuūⁿ ndís'tiī ndaacadáámí nī ye'n'é?

⁶⁸ Tuu'mi ní nan'guεεcútaⁿ'ā Simón Pedro: Señor, ¿du'u chí ca'n'ā ndúúcu 'nū? N'diī ní canéé nī ndúúcu nduudu ye'n'é vida cue'n'e daān'maⁿ. ⁶⁹ Nús'uu i'téenu 'nū ní deénú 'nū chí n'diī chí Cristo, Daiya Dendyuūs chí canduuchi cue'n'e daān'maⁿ.

⁷⁰ Ní Jesús nan'guεεcútaⁿ'á yā: ¿'Áá nguéeé 'úú chí ndεεvé ndís'tiī ndiichúúví nī? Ní 'áámá chéé ndís'tiī ní yááⁿnguiniūuⁿ.

⁷¹ Ní nga'n'a yā ye'n'e Judas Iscariote, daiya Simón caati sá'n'a 'cūu chí canee chí diīⁿ sa entregar 'iīⁿyāⁿ. Sa'n'ā miiⁿ 'áámá sá ye'n'é naachi ndiichúúví sá.

7

'Diīnū Jesús nguéeé i'teenú yā

¹ Cho'ōo tanducueⁿ'ē chuū, Jesús cachiicá yā na yá'n'āa Galilea. Nguéeé ne'n'é yā cuchicá yā na yá'n'āa Judea caati sa'n'ā Israel s'eeⁿ canéé ngiinu sa chí 'caaⁿ'núⁿ sa Jesús. ² Ní 'āa chinee niiⁿnuúⁿ nguuvi 'viicu ye'n'é va'āi chí 'neeⁿ n'dái yā arco ye'n'é testamento ye'n'é 'iīⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ. ³ Tuu'mí ní nga'n'a 'diīnu yā ngii yā 'iīⁿyāⁿ: Nan'dáa di 'múúⁿ ní cue'n'e di na yá'n'āa Judea caati discipulos ye'n'é di cuuvi snaaⁿ yā dendu'ū ntiiⁿnyuⁿ chí idiīⁿ di. ⁴ Caati ndii 'áámá 'iīⁿyāⁿ nguéeé diīⁿ yā 'áámá chí canúúⁿ n'de'ei. Nícu maáⁿ yā ní ne'n'é yā chí 'iīⁿyāⁿ n'diichí yā 'yā. Ndúúti chí dií chí diīⁿ di cosa chí 'túicā tuu'mi ní 'cuuⁿmiⁿ di maāⁿ di nanááⁿ 'iīⁿyāⁿ ye'n'é iⁿ'yeeⁿdi 'cūu.

⁵ Ní mar 'áámá 'diīnu yā nguéeé chí'teenú yā 'iīⁿyāⁿ. ⁶ Tuu'mí nga'n'a Jesús ngii yā sa'n'ā: 'Aa ntéé véé chí 'aacu hora ye'n'é, caati tiempo ye'n'é nī 'āa canéé. ⁷ 'Iīⁿyāⁿ ye'n'é iⁿ'yeeⁿdi cuuvi n'diichí yā ndis'tiī. Nguéeé cuuvi n'diichí yā 'úú caati 'úú ní nga'n'á cuaacú chεε chí nguéeé n'daacá idiīⁿ 'iīⁿyāⁿ ye'n'é iⁿ'yeeⁿdi 'cūu. ⁸ Ndís'tiī ca'n'a nī 'viicú 'cūu. 'Úú ní nguεε ca'n'á maaⁿnguuvi, caati 'āa cuéeé cunuūⁿ ca'a hora ye'n'é.

⁹ Taachi chíinu ca'n'a yā chii yā nduudú 'cūu 'diīnu yā, tuu'mi Jesús canéé ca yā yá'n'āa Galilea.

Jesús cue'n'e yā 'viicu ye'n'é va'āi chí 'nee n'dái yā arco ye'n'é testamento

10 Taachi cueⁿ'é saⁿ'a 'díinu yā 'viicu, 'tiicá ntúuⁿ miiⁿ ní cueⁿ'é Jesús cuayiivi. Nguéé ch'íⁿ'í yā chí Jesús miiⁿ. Cheⁿ'e n'de'ei núuⁿ yā. 11 Tuu'mi ní saⁿ'a Israel s'eeⁿ ní in'nuuⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ na 'viicu miiⁿ. Ní ngaⁿ'a sa: ¿Tíí cánéé 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ?

12 'Iiⁿ'yāⁿ yāāⁿ miiⁿ neené n'deēe ngaⁿ'a yā yeⁿ'é yā. N'duuví yā ngaⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'dai taavi yā. Ta n'duuví yā ngaⁿ'a yā: Nguéé, caati nginnche'í yā 'iiⁿ'yāⁿ.

13 Mar 'áamá saⁿ'ā chí cheⁿ'e sa 'viicu nguéé caⁿ'a sa yeⁿ'é yā ti 'va'a sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel.

14 Chí maⁿ'ā 'viicu, tuu'mi ní Jesús cuhéé yā cheⁿ'e ti yáacū templo ní chí'cueeⁿ yā. 15 Níicú saⁿ'a Israel ngeⁿ'e yiinu sa ní ngaⁿ'ā sa: ¿Táácā déenu sáⁿ'a 'cūū letras caati sáⁿ'a 'cūū nguεε 'néé sa?

16 N'guεεcutáⁿ'a Jesús ní caⁿ'a yā: Chíiⁿ chí ngi'cueeⁿ chí deenú ní nguéé yeⁿ'é, ti yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'úú. 17 Ndúuti chí 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā díiⁿ yā voluntad yeⁿ'é Dendyuūs, tuu'mi ní deenú yā chí ngi'cueeⁿ nduuti chí yeⁿ'é Dendyuūs o nduuti chí 'úú ngaⁿ'á yeⁿ'é maáⁿ. 18 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā yeⁿ'é maáⁿ yā in'nuúⁿ yā poder yeⁿ'é maáⁿ yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí in'nuúⁿ yā poder yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cuaacú yā. Ní nguéé chí nguéé cuaacu nduucú yā.

19 ¿'Áá nguéé ca'a Moisés ndís'tií yeⁿ'é ley? Ní mar áamá ndís'tií nguéé idiíⁿ nī chí ngaⁿ'a ley miiⁿ. ¿De'ē cáávā chí neⁿ'e 'caaⁿ'nuⁿ ndís'tií 'úú?

20 N'guεεcutáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā Jesús: Yááⁿ'nguiinūūⁿ canéé ndúucū di. ¿Du'ū idiíⁿ núúⁿ yiinu chí neⁿ'é 'caaⁿ'nūⁿ dii?

21 Jesús ní n'guεεcutáⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Díiⁿ 'áamá ntiiⁿ'nyuⁿ ní nducyaaca ndís'tií ngeⁿ'e yiinu nī. 22 Cuaacu chí Moisés miiⁿ tee sa ley yeⁿ'e circuncisión ndís'tií. (Nguéé chíiⁿ

yeⁿ'é Moisés miiⁿ chí yeⁿ'é chiidá nī.) Ní sábado chí nguuví chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel ntaavi'tuunúúⁿ yā, ndís'tií idiíⁿ nī circuncidar saⁿ'ā 'líiⁿ. 23 Ndúuti chí cuaáⁿ nī chí díiⁿ yā circuncidar saⁿ'ā 'líiⁿ nguuví sábado caati ley yeⁿ'é Moisés canéé chí díiⁿ nī cumplir, ¿de'ē induuvi táaⁿ nī nduucú caati sábado idiíⁿ chí nduūvā n'dáacā yeⁿ'e 'áamá saⁿ'ā? 24 Nguéé díiⁿ nī juzgar tan'dúucā chí nadacadínuuⁿ nī naati díiⁿ nī juzgar chí cuaacu ndúucū chí n'dái miiⁿ.

¿'Áá saⁿ'ā miiⁿ chí Cristo?

25 Tuu'mi ngaⁿ'a n'duuví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén: ¿'Áá nguéé 'iiⁿ'yāⁿ 'cúú chí neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā? 26 N'diichí nī. Jesús nguéé 'va'á yā ngaⁿ'a yā nanááⁿ nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéé du'ū veε 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'yā. ¿'Áá cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ n'geεε chí ngaⁿ'ā ntiiⁿ'nyúⁿ yā ní déenú yā chí 'iiⁿ'yāⁿ 'cúú chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí Cristo? 27 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúú deenu yú tíí ndiicá yā naati taachi ndiicá Cristo miiⁿ, mar 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguεε deenú yā tíí ndiicá yā.

28 Tuu'mi ní ngaⁿ'a yuudu Jesús taachí chí'cueeⁿ yā na yáacu templo ní ngaⁿ'a yā: Ndís'tií, ní 'āā n'diichí nī 'úú. Ní 'āā deenú nī tíí yāāⁿ yeⁿ'é. Níicú 'úú ní nguéé cuchii yeⁿ'é maáⁿ, naati 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'úú ní cuaacú yā. Ndís'tií nguéé n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 29 Naati 'úú ní n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caati 'úú ndiicá yeⁿ'é yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ dichó'o yā 'úú.

30 Tuu'mi ní idiíⁿ núuⁿ yiinu 'iiⁿ'yāⁿ chí cuta'á yā Jesús naati mar 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé che'ē ta'á yā Jesús, caati 'āā cuéé ndaa hora yeⁿ'é yā. 31 Níicú 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí snēé miiⁿ chí'téenu yā Jesús. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Taachi ndaa Cristo miiⁿ, ¿'áá nguéé cuuvi díiⁿ yā más cā señales chí díiⁿ sáⁿ'a 'cūū?

Sa'n'ā fariseos dicho'ó yā policías chi sta'á yā Jesús

³² Tuu'mi ní sa'n'ā fariseos ch'iindiveeⁿ sa ye'n'e 'ii'n'yāⁿ chi neeneⁿ n'deeⁿ nga'n'a yā 'túúcā ye'n'é Jesús miiⁿ. Chiiduú n'gεεtē ndúúcū sa'n'ā fariseos dicho'ó yā policías chi cuta'a sa Jesús. ³³ Tuu'mi ní Jesús nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā s'eeⁿ: 'Aā nteε 'nááⁿ cuneé ndúúcū ndis'tíi ní nan'á n'diichí 'ii'n'yāⁿ chi dicho'ó yā 'úú. ³⁴ In'nuúⁿ nī 'úú ní 'āā ntéé ndaacá nī 'úú. Ní naachi 'úú caneeⁿ, ndis'tíi ní nguéé cuuvi ndaa nī.

³⁵ Tuu'mi ní nga'n'a 'ii'n'yāⁿ Israel nguaaⁿ maán yā: ¿Tíi cá'n'ā 'ii'n'yāⁿ 'cúū chi nguéé nindaaca yú 'ii'n'yāⁿ? ¿'Áá ca'n'á yā n'diichi 'ii'n'yāⁿ Israel chi cue'n'é yā 'muuⁿ cue'n'é yā mii'yā nguaaⁿ 'ii'n'yāⁿ chi nguεε ye'n'e ndaata Israel ní ca'cueéⁿ yā 'ii'n'yāⁿ miiⁿ? ³⁶ ¿De'ē chi ntúūⁿ nga'n'ā Jesús: In'nuúⁿ nī 'úú ní nguéé nindaāca nī 'úú; ní naachi 'úú caneeⁿ, nguéé cuuvi cundaā ndis'tíi?

Yíicú ye'n'e nuū'nīⁿ chi canduuchi

³⁷ Ngúúví chí ch'iinū 'viicu ch'εεte miiⁿ, Jesús cheendii yā ca'n'ā diitú yā: Du'u chí yaaca chiī nanaáⁿ ní 'úú ca'á chí cu'u yā. ³⁸ Du'ū chí i'teenu 'uú, véé vida ye'n'é yā. Ní vida canéé ta'n'dúúcā 'áámá yíicú nuū'nīⁿ chí ca'á vida cue'n'e daān'maⁿ 'ii'n'yāⁿ miiⁿ. Chuū canee nguūⁿ na libro ye'n'e Dendyuūs.

³⁹ Ní chuū nga'n'á yā ye'n'é Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs. 'Ii'n'yāⁿ chí cu'téenu yā Jesús canéé chí cuta'á yā Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs. Ní Dendyuūs nguéé ca'a yā Espíritu N'dai ye'n'e yā ti Jesús miiⁿ ní 'āā cuéé che'n'é yā na va'ai cheεti nguuvi.

Véé división nguaaⁿ 'ii'n'yāⁿ

⁴⁰ Tuu'mí ní neeneⁿ 'yaaⁿ 'ii'n'yāⁿ taachi ch'iindiveeⁿ yā chuū nga'n'a yā: Cuaacu níin'nyúⁿ 'ii'n'yāⁿ 'cúū chí profeta.

⁴¹ Ta n'duuví yā nga'n'a yā: 'Ii'n'yāⁿ 'cúū chí Cristo. Naati n'duuví yā

nga'n'a yā: ¿'Áá ye'n'é yá'n'āa Galilea chí cánéé chí ndaa Cristo? ⁴² ¿'Áá nguéé nga'n'ā naachi canéé nguūⁿ na libro ye'n'e Ndyuūs chí Cristo ní cuchíi yā ye'n'é ndaata ye'n'é rey David, ní ye'n'e yáāⁿ 'líiⁿ Belén, yáāⁿ chí chiica David miiⁿ?

⁴³ Tuu'mí neene veε división nguaaⁿ 'ii'n'yāⁿ cucáāvā Jesús miiⁿ. ⁴⁴ N'duuví 'ii'n'yāⁿ ne'n'e yā cuta'á yā Jesús naati mar 'áámá sa'n'ā miiⁿ nguéé tuu'vi sa 'ii'n'yāⁿ.

Mar 'áámá sa'n'ā ndii tíiⁿ nguéé i'téenu sa Jesús miiⁿ

⁴⁵ Policías ndaa sa nanááⁿ chiiduú n'gεεtē ndúúcū sa'n'a fariseos. Ní 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ ní nga'n'a yā ngii yā policías: ¿De'ē cuuvi chí nguéé candéé nī sa'n'ā?

⁴⁶ Policías n'guεεcutá'n'a yā 'ii'n'yāⁿ: Mar 'áámá sa'n'ā nguéé nga'n'a sa tan'dúúcā chí nga'n'ā 'ii'n'yāⁿ 'cúū.

⁴⁷ Tuu'mí sa'n'ā fariseos n'guεεcuta'n'a sa policías: ¿'Áá nginnche'ei yā ntúūⁿ ndis'tíi?

⁴⁸ ¿'Áá i'teenu n'duuví 'ii'n'yāⁿ chí ca'n'ā ntii'nyuⁿ yā o sa'n'ā fariseos nduudu Jesús miiⁿ? ⁴⁹ 'Ii'n'yāⁿ chí nguéé déenu yā chí cánéé nguūⁿ na ley, 'āā condenado 'ii'n'yāⁿ.

⁵⁰ Sá'n'ā miiⁿ nguuvi Nicodemo chí 'āā ndaa nanááⁿ Jesús n'gaaⁿ, sa'n'ā miiⁿ canéé sa ndúúcu yā. Tuu'mí nga'n'a Nicodemo ngii sa 'ii'n'yāⁿ: ⁵¹ ¿'Áá ley ye'n'é yú cuuvi caa'n'maⁿ nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yāⁿ, ndúúti chí nguéé n'diichi di 'ii'n'yāⁿ, ní caandiveeⁿ dí ye'n'e 'ii'n'yāⁿ ní túúmícadíinuⁿ di chí díiⁿ yā?

⁵² Nan'guεεcutá'n'a yā ní nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā: ¿'Áá 'ii'n'yāⁿ ye'n'e yá'n'āa Galilea ntúūⁿ dii? In'núúⁿ dí níicú n'diichi di chí canéé nguūⁿ na libro ye'n'e Ndyuūs caati ye'n'é yá'n'āa Galilea mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguéé can'dáá 'áámá profeta.

⁵³ Ní cuna'n'a nducyaacá yā na vaacu yā.

8

'Áámá n'daataá chí cueⁿe tá ndúúcū saⁿá

¹ Jesús miiⁿ ní cueⁿe yā cuééti chí nguuvi Olivos. ² Tyaaⁿ tyaaⁿ chí dεεve táamá nguuvi ndáa ntúuⁿ yā yaácū templo. Nuuumáⁿ yáaⁿ 'iiⁿyāⁿ ndaá yā nanáaⁿ yā. Ch'iindí yā ní ca'cueéⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ³ Tuu'mi ní ndaaⁿ n'duuvi saⁿá chí ngi'cueeⁿ ley ndúúcū n'duuvi saⁿá fariseos. N'déε sa nanááⁿ Jesús 'áámá n'daataá chí cyaadu tá ndúúcū 'aama saⁿá chí 'áa 'niinivaacu. Níicú chí canee sa chí nuuⁿ sa táⁿá náávtaⁿá yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁴ Ngaⁿa saⁿá s'eeⁿ: Maestro, n'daataá 'cūú ní tunéé 'nū táⁿá ndúúcū táámá saⁿá. ⁵ Naachi cánéé nguun ley yeⁿ'é Moisés miiⁿ ní ngaⁿá chí cuítuú 'nū n'daataá chí 'tíicā. N'dīi túú'mi, ¿de'ε ngaⁿa n'dīi?

⁶ Chuū ngaⁿá saⁿá s'eeⁿ chí neⁿe sá n'diichi sa táácā diiⁿ Jesús 'iicu tun'dáa nuuⁿndi sa yeⁿ'é yā. Jesús ní can'dii yā ní dingúuⁿ yā na yáⁿáa miiⁿ ndúúcū nduutita'á yā. Díiⁿ yā tan'dúúcā chí nguéé ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ miiⁿ. ⁷ Taachí nitiinguunéⁿ ntuūⁿ sáⁿá 'iiⁿyāⁿ, tuu'mi nanguaacundii yā ní ngaⁿa yā ngii yā: Du'ū ndís'tií chí nguéé nuuⁿndi yeⁿ'é nī, cuta'á nī vmnááⁿ vmaaaⁿ 'áámá túūu ní ca'á nī táⁿá.

⁸ Can'díi ntuūⁿ yā ní dingúūⁿ ntúuⁿ yā ná yáⁿáa. ⁹ 'Iiⁿyāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā chuu tu-umicádíinuūⁿ yā chí véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní ca'áámá ca'áámá inan'daá yā, 'iiⁿyāⁿ ndiicūú 'áā ndíi ná ch'iinuū maaⁿ. Nan'daā nducyáácā yā. Ní 'aa dámaāⁿ Jesús canee yā ndúúcū táⁿá chí cánéé naavtaⁿá. ¹⁰ Nacueeⁿ Jesús ní n'diichí yā 'áā ntéé du'ū vεε ti 'áā dámaāⁿ n'daataá miiⁿ. Ní ngaⁿa yā ngii yā táⁿá: Dii n'daataá, ¿tíi cánéé 'iiⁿyāⁿ chí tun'dáa nuuⁿndi yā yeⁿ'é di? ¿'Áá ndii 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguεε ngaⁿa yā nuuⁿndi yeⁿ'é di?

¹¹ N'daata miiⁿ ní ngaⁿá tá: Señor, mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ. Tuu'mi ní Jesús ngaⁿá yā ngii yā táⁿá: 'Úú nguéé caaⁿmáⁿ nuuⁿndi yeⁿ'é di. Cunaⁿá di ní 'áā ntéé diiⁿ nuuⁿndi di.

Jesús chí dεεve iⁿ'yeeⁿdí

¹² Cuayiivi Jesús ní ngaⁿá ntúuⁿ yā ngii yā 'iiⁿyāⁿ: 'Úú tan'dúúcā dεεve yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūú, 'tíicā 'úú. Du'ū chí can'daá 'úú nguéé caⁿa yā na maaiⁿ caati cunée yā ndúúcū chí dεεve yeⁿ'é vida.

¹³ Tuu'mi ní ngaⁿá saⁿá fariseos ngii sa Jesús: Dii ní yeⁿ'é maaⁿ di nduudu cuaacu chí ngaⁿá di. Nduudu chí ngaⁿá di nguéé nduudu cuaacu.

¹⁴ Nan'guεεcútaⁿá Jesús ngaⁿa yā ngii yā saⁿá: 'Úú ní ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿ'é maáⁿ. Nduudu chí ngaⁿá ní nduudu cuaacu miiⁿ. Deenú tíi ndiicá ní tíi caⁿá. Naati ndís'tií nguéé déénu nī tíi ndiicá ní nguéé déénu nī tíi caⁿá. ¹⁵ Ndís'tií ní ngaⁿa nī nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ dacaá 'iiⁿyāⁿ. Naati 'úú nguéé ngaⁿá nuuⁿndi yeⁿ'é mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ. ¹⁶ Ndúúti chí 'úú ngaⁿá nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ, nduudu yeⁿ'é ní nduudu cuaacu chíi, caati 'úú ní nguεε damaááⁿ ti 'úú ní ndúúcū Chiidá chí dichó'o yā 'úú. ¹⁷ Caati naachi cánéé nguūⁿ na ley yeⁿ'é nī naachi ngaⁿá na 'uuvi 'iiⁿyāⁿ, chíi chí nduudu cuaacu. ¹⁸ 'Úú chí ngaⁿá nduudu cuaacu yeⁿ'é máaⁿ. Ní Chiidá chí dichó'o yā 'úú ngaⁿá yā nduudu cuaacu yeⁿ'é.

¹⁹ Tuu'mi ngaⁿá sáⁿá s'eeⁿ ngii sa Jesús: ¿Tíi cánéé Chiida dí? Nan'guεεcútaⁿá Jesús: Nduuti chí nguéé 'áā n'diichi nī 'úú, ndíi nguéé ndúú 'áā n'diichi nī Chiidá. Ndúúti chí 'áā n'diichi nī 'úú, 'tíicā ntúūⁿ 'áā n'diichi nī Chiidá.

²⁰ Ndúúdu 'cūú ngaⁿá Jesús taachi cánée yā naachi snúūⁿ cajas yeⁿ'é ofrendas. Tuu'mi ní taachí ngi'cueéⁿ yā cheeti yáácū templo mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ inátuuⁿvi yā Jesús

caati 'āā 'cuéé cunuūⁿ ca'a hora yeⁿ'é yā.

Naachi 'úú caⁿ'á ndís'tiī ní nguéé cuuvi ndaá ní

²¹ Jesús ngaⁿ'a ntúuⁿ yā ngii yā saⁿ'ā: 'Úú ní caⁿ'á ní ndís'tiī in'nuúⁿ nī 'úú. Ná nuuⁿndi yeⁿ'é nī 'cūūvi nī. Naachi 'úú caⁿ'á ndís'tiī ní nguéé cuuvi ndaá nī.

²² Tuu'mi saⁿ'ā Israel s'eeⁿ ngaⁿ'a sa: ¿'Áá 'caaⁿ'nuⁿ maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ caati ngaⁿ'a yā: Naachi 'úú caⁿ'á, ndís'tiī nguéé cuuvi ndaá nī?

²³ Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Ndís'tiī ní yeⁿ'é cuaaⁿ ndiiyā ndís'tiī niicu 'úú ní yeⁿ'é cuaaⁿ 'niiⁿ'nuⁿ 'úú. Ndís'tiī ní yeⁿ'é in'yeeⁿdí 'cūū ndís'tiī naati 'úú ní nguéé yeⁿ'é in'yeeⁿdí 'cūū 'úú. ²⁴ Caavā chúū chi ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí 'cuūvi nī na nuuⁿndi yeⁿ'é nī. Ndúúti chí nguéé cu'téenu nī chí 'úú chí Cristo miiⁿ tuu'mi ní na nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní 'cuūvi nī.

²⁵ Ní ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: ¿Díi du'ū dii? Tuu'mi ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Tan'dúúcā nūuⁿ chí ngaⁿ'á ndii cuaaⁿ vmaⁿ'ā, 'tíicā 'úú. ²⁶ Nééné n'deéé dendú'ū chí canéé chí caaⁿ'máⁿ ndúúcu ndís'tiī ní díiⁿ juzgar ndís'tiī. 'Iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'úú, 'iiⁿ'yāⁿ míiⁿ chí cuaacu yā. Chíiⁿ chí n'giindiveéⁿ yeⁿ'é yā, chíiⁿ ngaⁿ'á na in'yeeⁿdí 'cūū.

²⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé tu-umicádiiⁿnuuⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'é Chiidá yā. ²⁸ Tuu'mi ngaⁿ'ā Jesús ngii yā saⁿ'ā: Taachí nadacuéeⁿ nī Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs, tuu'mi ní cuuvi déenu nī chí 'úú. Nguéé du'ū vεε chí díiⁿ chí yeⁿ'é maáⁿ naati Chiidá chí cueé yā 'úú. Ní chíiⁿ chí ngaⁿ'á. ²⁹ Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'úú canéé yā nduucú. Chiidá ní nguéé chí'neeⁿ yā 'úú dámaáⁿ. Naati 'úú ní díiⁿ tanducueéⁿ chí neⁿ'é yā.

³⁰ Taachí ngaⁿ'á Jesús chuū nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí'téenu yā yeⁿ'é yā.

Nduūdū Cuaacu chí nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ

³¹ Tuu'mi ngaⁿ'ā Jesús ngii yā saⁿ'ā Israel seⁿ'é chí i'téenu sa 'yā: Ndúúti chí ndís'tiī cunéé nī ndúúcu nduudu yeⁿ'é tuu'mi ní cuaacu chí ndís'tiī discípulos yeⁿ'é. ³² Ní n'diichí nī nduudu cuaacu. Ní caavā nduudu cuaacú miiⁿ ndís'tiī nanguáⁿ'ai nī.

³³ Nan'guεεcutáⁿ'ā saⁿ'ā yeⁿ'é yā: Nús'uu ní ndaata yeⁿ'é Abraham. Níicú mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé dichii've nū. ¿Táácā chí ngaⁿ'a di chí ndís'tiī ní canee chí nanguáⁿ'ai nī?

³⁴ Jesús ní nan'guεεcutáⁿ'a yā yeⁿ'é sa: Cuaacu níiⁿ'nyúⁿ, cuācū níiⁿ'nyuⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī chí nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā nuuⁿndi, 'iiⁿ'yāⁿ s'tiī dichii've yā yeⁿ'é nuuⁿndi. ³⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ mandado yeⁿ'é 'iiví yā nguéé 'áámá ineéⁿ yā ndúúcu familia yeⁿ'é 'iiví yā naati daiya 'iiví miiⁿ ní 'áámá cuneéⁿ yā. ³⁶ Ndúúti chí Daiyá yā nadinguáⁿ'ai yā, cuaacu níiⁿ'nyúⁿ chí ndís'tiī ní nínguáⁿ'ai nī. ³⁷ 'Úú deenú chí ndís'tiī chí ndaata yeⁿ'é Abraham. Naati dinúúⁿ yiinu nī chí neⁿ'é 'caaⁿ'núⁿ nī 'úú, caati nduudu yeⁿ'é nguéé ngii neé ndúúcu ndís'tiī. ³⁸ Chíiⁿ chí n'diichí ndúúcu Chiidá, chíiⁿ chí 'úú ngaⁿ'á. Ndís'tiī ní díiⁿ nī chí n'diichí nī chiidá nī.

Ndís'tiī yeⁿ'é yááⁿ'nguiinūuⁿ chí chiidá nī

³⁹ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nan'guεεcutáⁿ'a yā yeⁿ'é yā ní ngaⁿ'á yā: Chiidá 'nū Abraham. Ngaⁿ'a Jesús ngii yā saⁿ'ā: Nduuti chí daiya Abraham ndís'tiī tuu'mi ní ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é sa idíiⁿ nī.

⁴⁰ Naati maaⁿ ní idinúuⁿ yiinu nī chí 'caaⁿ'nuⁿ nī 'úú, caati 'úú saⁿ'ā chí ngaⁿ'a nduudu cuaacu chí ch'iindiveéⁿ yeⁿ'é Dendyuūs. Abraham nguéé díiⁿ sa chuū. ⁴¹ Ndís'tiī ní díiⁿ nī ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é chíidá nī. Tuu'mi ní ngaⁿ'a sa ngii sa Jesús:

Nús'uū nguéé ch'iindiyáaⁿ 'nū ye^{n'}é daiya sa sa^{n'}á cyúúní. Canéé 'áamá chiidá 'nū chi Dendyuūs miiⁿ.

⁴² Tuu'mi ní nga^{n'}a Jesús ngii yā sa^{n'}á s'eeⁿ. Ndúúti chi chiidá nī chi Dendyuūs miiⁿ cuaacu níⁿnyúⁿ chi diné^{n'}e nī 'úú, caati 'úú ní ye^{n'}é Dendyuūs chiicá ní ndaá. Ní nguéé ndaá ye^{n'}é maáⁿ ti Ndyuūs maáⁿ yā dichó'o yā 'úú. ⁴³ ¿Dε'ε cuuvi chi nguεε n'gúúⁿ nī nduudu ye^{n'}é? Ti nguεε n'giindiveéⁿ nī nduudu ye^{n'}é. ⁴⁴ Ndís'tiī ní yááⁿ'nguiinūⁿ chiidá nī. Ndís'tiī ní ne^{n'}é nī diiⁿ nī tanducué^{n'}é chí ne^{n'}é chiida nī. Yááⁿ'nguiinūⁿ chí n'giiⁿ'nūⁿ 'áá canéé núⁿ yā ndií naachi nga^{n'}á. Nguéé 'áamá canéé yā na nduudu cuaacu ti nguéé nduudu cuaacu nduucú yā. Taachi yááⁿ'nguiinūⁿ nga^{n'}á sa nduudu yaadi ye^{n'}é maaⁿ sa nga^{n'}a sa ti sa^{n'}á ye^{n'}é nduudu yaadi ní chiida nduudu yaadi sá^{n'}á. ⁴⁵ Naati 'úú ní nga^{n'}á nduudu cuaacu ní nguéé i'téenu nī ye^{n'}é. ⁴⁶ ¿Du'u yé^{n'}é ndís'tiī nga^{n'}a chí idiíⁿ nuuⁿndi? Ní nduuti chí 'úú ní nga^{n'}á nduudu cuaacu, ¿de'ē chí nguéé i'téenu nī 'úú? ⁴⁷ Du'u chí ye^{n'}é Dendyuūs miiⁿ nduudu ye^{n'}é Dendyuūs n'giindiveéⁿ yā. Chiⁿ chí ndís'tiī ní nguéé n'giindiveéⁿ nī ti nguéé ye^{n'}é Dendyuūs ndís'tiī.

Jesús canéé yā vmnááⁿ vmaaaⁿ chí in'yeēⁿdí

⁴⁸ Tuu'mi ní nan'guεεcúta^{n'}á sa^{n'}a Israel s'eeⁿ ní nga^{n'}a sa ngii sa Jesús: ¿'Áá nguéé cuaacu nga^{n'}á nús'uū chí samaritano dii, ní canéé dí ndúúⁿcū yááⁿ'nguiinūⁿ?

⁴⁹ Nan'guεεcúta^{n'}á Jesús: 'Úú nguéé canéé ndúúⁿcū yááⁿ'nguiinūⁿ. 'Úú diiⁿ honrar Chiidá. Ndís'tiī nguéé i'téenu nī 'úú. ⁵⁰ 'Úú ní nguéé in'nuúⁿ honra ye^{n'}é māⁿ. Véé 'iiⁿ'yāⁿ chí in'nuúⁿ yā honra ye^{n'}é ní diiⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ. ⁵¹ Cuaacu níⁿnyúⁿ, cuāācū níⁿnyuⁿ nga^{n'}á ngii ndís'tiī: Du'u chí n'giindiveéⁿ

nduudu ye^{n'}é nguéé n'diichí yā vaadi n'gii taanduvéé nguuvi.

⁵² Tuu'mi ní sa^{n'}a Israel s'eeⁿ nga^{n'}á sa ngii sa Jesús: Maaⁿ ní tuumicádíⁿnuuⁿ 'nū ye^{n'}é di. Caneé di ndúúⁿcū yááⁿ'nguiinūⁿ. Abraham miiⁿ ní ch'iī ndúúⁿcū profetas 'iicu dií ní nga^{n'}á di: Du'u chí n'giindiveéⁿ nduudu ye^{n'}é nguéé n'diichíneéⁿ yā vaadi n'gii taanduvéé nguuvi. ⁵³ ¿'Áá vmaaaⁿ ntuūⁿ ca dii ye^{n'}é chiida yú Abraham chí ch'iī yā ní ye^{n'}e profetas chí ch'iī yā? ¿Du'u nadacádiⁿnuuⁿ di chí máāⁿ di?

⁵⁴ Nan'guεεcúta^{n'}á Jesús: Ndúúti chí 'úú diiⁿ honrar māⁿ tuu'mi ní honra ye^{n'}é ní nguéé de'ē véε. Chiidá miiⁿ chí idiíⁿ yā honrar 'úú. Ní ye^{n'}e chiidá chí nga^{n'}á ndís'tiī chí Dendyuūs ye^{n'}é nī. ⁵⁵ Ní nguéé 'áá n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ naati 'úú 'áá nin'diichí 'iiⁿ'yāⁿ. Ndúúti chí nga^{n'}á chí nguéé nin'diichí 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúⁿcā chí yaadi ndís'tiī, 'tíicā ntúúⁿ 'úú. Caati 'áá n'diichí 'iiⁿ'yāⁿ ní n'giindiveéⁿ nduudu ye^{n'}é yā. ⁵⁶ Chiidá nī Abraham yéénú taavi sa chí 'áá n'diichí sa nguuví ye^{n'}é. Ní 'áá n'diichí sa. Ní yéénú taavi sa.

⁵⁷ Tuu'mi ní nga^{n'}a 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ: ¿'Áá 'áá cuéé cuuvi 'uuvi ngeεcu ndiichí nduūyū ní 'áá n'diichí di Abraham?

⁵⁸ Ní nga^{n'}a Jesús ngii yā sa^{n'}a: Cuaacu níⁿnyúⁿ, cuāācū níⁿnyuⁿ nga^{n'}á ngii ndís'tiī chí 'úú vmnááⁿ vmaaaⁿ chí Abraham.

⁵⁹ Tuu'mi ní sa^{n'}á s'eeⁿ staⁿ'á sa tuūu chí caⁿ'á sa Jesús, naati Jesús ní canúúⁿ n'de'ei yā ní nan'dáa yā chεeti yāacū templo ní cho'ó yā náavta^{n'}'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cuna^{n'}'á yā.

9

Jesús ca'á yā vista ye^{n'}e 'áamá sá^{n'}á chí ngeeenááⁿ ndii taachi chí ch'iindiyáaⁿ sa

¹ Níicú taachi cho'ō Jesús ní n'diichí yā 'áamá sa^{n'}á chí

ngueēe nduutináaⁿ sa ndíi taachí ch'iindiyáaⁿ sa. ² Níicú discipulos yeⁿ'é yā ntiinguuneeⁿ yā Jesús ní ngaⁿ'a yā ngíi yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'dii Maestro, ¿du'u dínuūⁿndí? ¿'Áá chiida sa ndúú^c chεεcu sa vεε nuuⁿndi yeⁿ'é yā? ¿'Áá maaⁿ sa 'tíicā sa chí ngueēē nduutináaⁿ sa taachí ch'iindiyáaⁿ sa?

³ Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús ní nguēé ndúú sáⁿ'a cūū ní nguēé chiida sa ndúú^c chεεcu sa vεε nuuⁿndi yeⁿ'é yā chí ngueēe nduutináaⁿ sa. 'Tíicā saⁿ'ā ní 'cuuⁿ'miⁿ chí diiⁿ Déndyuūs miiⁿ nduucú yā. ⁴ Cánéé chí diiⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ chí idiⁿ' 'iiⁿ'yāⁿ chí dicho'ó yā 'úú neⁿ'e chí véé nguuvi. Ndaá chí cuuvi 'da'a taachí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní nguēé diiⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ. ⁵ Nuuma neⁿ'e chí cuneé iⁿ'yeēⁿdí 'úú chí cuneé tan'dúú^cā deεvε yeⁿ'ē iⁿ'yeēⁿdí 'úú.

⁶ Taachí níngaⁿ'a yā chuū chiidaiⁿ yā na yáⁿ'āa níicú in'dái yā inchεεtí ndúú^c nuuⁿ'niⁿ daíⁿ yā. Níicú s'néⁿ yā nchεεtí nduutináaⁿ saⁿ'ā ngueenáaⁿ. ⁷ Ní ngaⁿ'a yā: Cúnaⁿ'ā dí. Nááⁿnú dí nduutináaⁿ dí na cheendi yíivε yeⁿ'ē Siloé. (Nduudu miiⁿ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Dichó'o Yā.) Tuu'mi ní cunaⁿ'ā sa ní naāⁿnu sa ní nguεεcundí sa 'āā inaaⁿ sa. ⁸ Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ na níⁿ'núⁿ va'ai yeⁿ'ē sa ndúú^c 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā ndíi vmnaaⁿ n'diichí yā saⁿ'ā chí ngueenáaⁿ ní ngaⁿ'a yā: ¿'Áá nguēé sáⁿ'a 'cūū n'gíindí ngiica limosna?

⁹ N'duuví yā ngaⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū. Ta n'duuví yā ní ngaⁿ'a yā: Tan'dúú^cā saⁿ'ā miiⁿ, 'tíicā saⁿ'ā. Saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'a sa: 'Úú.

¹⁰ Ngaⁿ'a yā ngíi yā saⁿ'ā: ¿Taaca nínguuaⁿ nduutináaⁿ dí?

¹¹ N'guεεcútaⁿ'ā sa ní ngaⁿ'a sa: Saⁿ'ā chí nguuvi Jesús miiⁿ din'dái sa nchεεtí ní chí'neeⁿ sa nduuti-naáⁿ. Ní ngaⁿ'a sa ngíi sa 'úú: Cueⁿ'e dí cheendi yíivε nuuⁿ'nīⁿ yeⁿ'ē Siloé. Naaⁿnu dí nduutináaⁿ dí. Níicú cheⁿ'é, ní naāⁿnu nduutinaáⁿ, ní 'āā inaaⁿ.

¹² Tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngíi yā saⁿ'ā: ¿Tii canéé saⁿ'ā miiⁿ? Tuu'mi ngaⁿ'ā sa: Nguéé deenú.

Fariseos itinguunéeⁿ yā saⁿ'ā ngueenaaⁿ chí 'āā nduuva yeⁿ'ē sa

¹³ Tuu'mi ní candéε yā saⁿ'ā chí ngueenaáⁿ ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ nanáaⁿ saⁿ'ā fariseos. ¹⁴ Ní sábadó miiⁿ nguuvi chí ntaavi'túúnuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí Jesús idin'dái yā nchεεtí míⁿ. Ní nin'guáaⁿ yā nduutinaaⁿ sa. ¹⁵ Tuu'mi ní ntiinguuneeⁿ ntúuⁿ yā fariseos: ¿Táácā 'āā inaaⁿ dí? Tuu'mi ní ngaⁿ'ā sa: S'néⁿ yā nchεεtí na nduutinaáⁿ, níicú naāⁿnú. Maaⁿ ní inaaⁿ.

¹⁶ Tuu'mi ní 'áámá saⁿ'ā fariseo ngaⁿ'a sa: Sáⁿ'a 'cūū ní nguēé yeⁿ'é Dendyuūs saⁿ'ā caati nguēé diiⁿ sa nguuvi sábadó tan'dúú^cā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e yú. Ta n'duuvi sa ngaⁿ'a sa: ¿Táácā saⁿ'ā chí véé nuuⁿndi yeⁿ'ē sa diiⁿ sa señales chí 'tuucā? 'Uuvi nuúⁿ díⁿ sa vaanicadíinuūⁿ yeⁿ'ē sa. ¹⁷ Nguεεcundíi ntúuⁿ sa ní ngaⁿ'a sa ngíi sa saⁿ'ā chí ngueenáaⁿ sa: Díi, ¿de'é ngaⁿ'a dí yeⁿ'ē saⁿ'a chí nan'guaaⁿ nduutináaⁿ dí? Saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'ā sa: 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ profeta.

¹⁸ Saⁿ'a Israel s'eeⁿ nguēé i'téenu sa yeⁿ'e saⁿ'ā chí chingueēnáaⁿ sa ní inaaⁿ sa ndíi 'cai yā chiida sa ndúú^c chεεcu sa yeⁿ'ē sáⁿ'ā chí 'āā inaaⁿ sa. ¹⁹ Ní ntiinguunééⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ní ngaⁿ'ā sa: ¿'Áá sáⁿ'a 'cūū daiyá nī, saⁿ'ā chí ngaⁿ'ā ndís'tii chí ch'iindiyáaⁿ sa 'āā ngueenáaⁿ sa? ¿Tááca chí maaⁿ inaaⁿ sa?

²⁰ Nan'guεεcutáⁿ'a yā chiida sa ndúú^c chεεcu sa ní ngaⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ: Déenu 'nū daiya 'nū saⁿ'á 'cūū 'āā ngueeé nduutináaⁿ sa taachí ch'iindiyáaⁿ sa. ²¹ Maaⁿ ní inaaⁿ sa. Nguéé déenu 'nū táácā inaaⁿ sa. Du'ú yā chí nin'guaaⁿ yā nduutináaⁿ sa nús'uu nguēé déenu 'nū. Saⁿ'ā tii 'āā 'naaⁿ sa, ntiingúúneeⁿ nī saⁿ'ā. Saⁿ'ā tii caaⁿ'maⁿ sa yeⁿ'ē maaⁿ sa.

22 Chuū chi nan'guεεcutá'n'a sa chiiida sa ndúúcu chεεcu sa, caati 'va'á yā 'ii'yā'n Israel s'ee'n. Caati 'ii'yā'n Israel s'ee'n 'āā indee sa chi du'ū chi caa'ma'n chi Mesías chí Cristo mi'i'n chuū ní tun'daa yā chεεti yaācū. 23 Chii chí 'tíicā ca'nā chiiida sa ndúúcu chεεcu sa: Sá'nā 'caa 'āā 'nāa'n sa. Ntíingúúnee'n ní sa'nā.

24 'Tíicā ní 'caī ntúu'n yā sa'nā chí ngeenáán níicú nga'n'a yā ngii yā sa'nā: Dii, ní ca'a di honra Dendyuūs. Nús'uu deenu 'nū chí sá'n'a 'cūū véé nuu'ndi ye'n'e sa.

25 Tuu'mi ní nan'guεεcutá'n'a sa ní ca'nā sa: Ndúúti chí nuu'ndi yā o nguéé nuu'ndi yā nguéé deenú. 'Áámá chí deenú chí ngeeeé nduutinaán ní maa'n ní ināa'n.

26 Ní nga'nā ntúu'n yā ngii yā sa'nā: ¿Dé'ē dii'n yā ndúúcu dii? ¿Táácā 'āā inaa'n di?

27 Nan'guεεcutá'n'a sa ye'n'é yā: 'Āā nga'nā ngii ndís'tiī ní nguéé ch'iindiveé'n ní. ¿Dé'ē cúúví chí ne'n'e ntúu'n ní 'caandiveé'n ní? ¿'Áá ne'n'é ní ntúu'n ndís'tiī chí cuuvi discípulos ye'n'é yā ndís'tiī?

28 Ní 'caa'vá yā ndúúcu sa ní ca'n'a yā: Díí, chí discípulo ye'n'é yā dii, naati nús'uū discípulos ye'n'e Moisés nús'uu. 29 Nús'uu ní déénu 'nū chí Dendyuūs ní yaa'vi yā Moisés naati nguéé déenu 'nū tíi ndiica sá'n'a 'cūū.

30 Nan'guεεcutá'n'a sa'nā mii'n ní ca'n'a sa: Chuū ní cuaacu ní cosa chí 'āā nge'n'e yiinu yú caati ndís'tiī nguéé déenu ní tíi ndiicá yā ní nn'guaa'n yā nduutinaán.

31 Ní deenu yú chí Dendyuūs ní nguéé n'giindiveé yā ye'n'e 'ii'yā'n nuu'ndi. Du'ú 'ii'yā'n chí ne'n'e Dendyuūs níicú idiin yā chii'n chí ne'n'e Dendyuūs, tuu'mi ní Dendyuūs miin nn'giindiveé'n yā ye'n'e 'ii'yā'n 'cúū.

32 Ní taachi chí nga'á i'n'yee'ndí 'cūū, nguéé ch'iindivee'n yú chí mar 'áámá 'ii'yā'n nn'guaa'n yā nduuti-naán 'ii'yā'n chí ngeenáán ndíi

ch'iindiyáa'n yā. 33 Ndúúti chí 'ii'yā'n 'cúū chí nguéé ye'n'é Dendyuūs 'ii'yā'n, tuu'mi ní nguéé du'ū véε cuuvi dii'n yā.

34 Nan'guεεcutá'nā 'ii'yā'n s'ee'n ní ca'n'a yā chii yā sa'nā: Dii ní na nuu'ndi ch'iindiyáa'n di. ¿'Áá dii ngi'cuéé'n dí nús'uū? Ní tun'daa yā sa'n'a chεεti yaācū.

Ngueenáán ye'n'e cosa chí ye'n'e Espiritu

35 Jesús ch'iindiveé'n yā chí 'āā tun'daa yā sa'nā chiva'āi yaacu templo. Taachi nindaaca yā sa'nā ní nga'n'a yā ngii yā sa'nā: ¿'Áá i'téenu dí Daiya Dendyuūs miin'?

36 Tuu'mi ní nan'guεεcutá'n'a sa ní ca'n'a sa: Señor, ¿du'ū miin, ní 'tíicā cu'teenú?

37 Ní nga'n'a Jesús ngii yā sa'nā: In'diichi dí 'ii'yā'n ní 'ii'yā'n miin ní 'ii'yā'n chí indee yā ndúúcu di.

38 Tuu'mi ní nga'nā sa ngii sa Jesús: Señor, cu'teenú n'diī. Ní dii'n sa adorar yā.

39 Ní nga'nā Jesús: 'Úú nindaá i'n'yee'ndí 'cūū chí caa'n'mán nuu'ndi ye'n'é 'ii'yā'n caati 'ii'yā'n chí nguéé inaa'n yā ní naá'n yā. Ní 'ii'yā'n chí cuuvi inaa'n yā cuuvi ngeenáa'n yā.

40 N'duuvi 'ii'yā'n fariseos chí canée yā ndúúcu yā ch'iindiveé'n yā chuū ní ca'n'á yā Jesús: ¿'Áá ngeeeé ntúu'n nduutinaán 'nū tuu'mi?

41 Tuu'mi ní nga'n'a Jesús ngii yā sa'nā s'ee'n: Ndúúti ngeenáa'n ní nguéé nuu'ndi ye'n'e ní. Naati maa'n ní nga'n'a ní: Inaa'n 'nū. Chii'n chí nuu'ndi ye'n'é ní 'áámá cunée nūu'n.

10

Cuenta ye'n'e 'ii'yā'n chí véé 'iiti ye'n'e yā

1 Cuaacu ní'nyú'n cuācū nii'nyu'n nga'n'á ngii ndís'tiī: Du'u chí nguéé indaa' cuaa'n cheendi chée'n ye'n'e 'iiti cuūchī naati nge'é yā na chée'n táámá lado, tuu'mi ní 'ii'yā'n 'cúū duucú yā ní diduucú

yā. ² Du'ú 'ii'nyāⁿ chi indáa yā cuaaⁿ cheendi chéēⁿ miiⁿ, 'ii'nyāⁿ miiⁿ ineenaáⁿ yā 'iiti. ³ 'Ii'nyāⁿ ineenaáⁿ yā cheendi chéēⁿ ní inin'guaáⁿ yā cheendi chéēⁿ caavā 'ii'nyāⁿ miiⁿ ní 'iití cuūchī n'giindiveéⁿ tī nduudu ye'né yā. Ní n'gai yā duuchi 'iiti cuūchī ye'né yā. Ní n'daá tī sa'nā. ⁴ Taachi intuun'dáa yā tanducuéⁿē 'iiti ye'né yā cuaaⁿ dáámí cheēⁿ candéε tī vmnaaⁿ ye'né tī. Níicú 'iiti cuūchī cueⁿé tī cuayiivi 'iiví tī. Caati 'caandiveéⁿ tī nduudu ye'né yā. ⁵ Nguéé can'dáa tī 'ii'nyāⁿ chi nguéé 'iiví tī níicú ngéenu tī ye'né yā caati nguéé 'caandiveéⁿ tī nduudu ye'né yā chi nguéé 'iiví tī 'ii'nyāⁿ.

⁶ Chuū cuenta chi can'a Jesús 'ii'nyāⁿ ní 'ii'nyāⁿ miiⁿ nguéé tuumi-cadínuuⁿ yā de'ε chí can'a Jesús miiⁿ.

Jesús chi n'dai ca pastor yā

⁷ Nguεεcúndíi ntuūⁿ Jesús ní nga'n'a yā: Cuaacu ní'nyúⁿ, cuāācū nii'nyuⁿ nga'n'a ngii ndís'tiī: 'Úú tan'dúúca cheendi cheēⁿ naachi cho'ó 'iiti cuūchī. ⁸ Tanducuéⁿē 'ii'nyāⁿ chí ndaá yā vmnaaⁿ ye'né 'úú, 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní duucu yā ní diduucū ntuūⁿ yā. Caati nguéé ch'iindiveéⁿ yā 'iiti cuūchī miiⁿ ye'né yā. ⁹ 'Úú tan'dúúca cheendi cheēⁿ 'úú. Du'ú 'ii'nyāⁿ chí indaā caavā ye'né, ninguan'ai yā. Ní can'dáa yā. Ní ndaa ntuūⁿ yā. Ní ndaacá yā chi che'é yā.

¹⁰ Duucú míⁿ taachi ndaa sa miiⁿ, iduucu sa. Ní n'gii'nuⁿ sa ní nadi'tuuví sa. 'Úú nindāa chí ca'á vida níicú ca'á vida chi yeenu taavi yā. ¹¹ 'Úú 'iivi 'iiti cuūchī chí n'dai taaví. 'Iiví 'iiti cuūchī chí n'dai taaví yā, nga'á yā vida ye'né maáⁿ yā caavā 'iiti. ¹² 'Ii'nyāⁿ chí canee naáⁿ 'iiti cuūchī chí nguéé ye'né yā 'iiti ní nguéé 'iiví tī 'ii'nyāⁿ. Taachi ináaⁿ yā yáá'yāaⁿ ngaátāa chí cuchí tī ní cu'neéⁿ yā 'iiti cuūchī ní nge'ne yā ngéenu yā. Ní yáá'yāaⁿ ngaátāa cúchí tī miiⁿ ní cuta'á tī 'iiti cuūchī

ní 'iiti cuūchī miiⁿ idi'yáa tī ngii ní ngéenu tī. ¹³ 'Ii'nyāⁿ chí nguéé ye'ne yā 'iiti ngéenu yā caati nguéé ye'né yā 'iiti. Ní nguéé idi'nyāⁿ yā cuidado 'iiti cuūchī.

¹⁴ 'Úú 'iivi n'dai taavi 'iiti cuūchī. Ní canúnaáⁿ 'iiti cuūchī ye'né. Ní 'iiti cuūchī ye'né ní canúnaáⁿ tī 'úú. ¹⁵ Tan'dúúca chí Chiidá in'diichí yā 'úú, 'tíicá 'úú in'diichí Chiidá. Ní nga'á vida ye'né cucaava 'iiti cuūchī. ¹⁶ Véé ntuūⁿ ta n'duuví 'iiti cuūchī ye'né chí nguéé ye'né cheēndí chéēⁿ 'cūū 'iiti. 'Iiti miiⁿ ntuūⁿ ní cánéé chí candéε 'iiti. Ní 'caandiveéⁿ tī chí caā'máⁿ níicú 'áámá cheēⁿ nduuví tī ní 'áámá nūuⁿ 'iiví 'iiti.

¹⁷ Caavā chiiⁿ chí ne'ne Chiidá 'úú caati 'úú ca'á vida ye'ne maáⁿ chí ní nanguεεcúndíi ntuūⁿ cuta'á. ¹⁸ Mar 'áámá 'ii'nyāⁿ nguéé cuuvi 'caan'núⁿ yā 'úú naati 'úú ca'á vida ye'ne maáⁿ. Cuuvi díiⁿ cu'neéⁿ vida ye'né ní cuuví díiⁿ cuta'á. Chuū mandamiento chí díiⁿ chí nga'n'a Chiidá.

¹⁹ Ch'íindi ntuūⁿ vaadi 'caa'va nguaaⁿ ná'nā 'ii'nyāⁿ Israel s'eeⁿ cáavā nduudú 'cūū. ²⁰ Nééne 'yaaⁿ 'ii'nyāⁿ Israel can'a yā chuū: Canée yā ndúúcu yáá'n'guiinūⁿ ní nguεε nndeé yā vaanicadiinúⁿ ye'né yā. ¿De'ε cúúví chí n'giindiveéⁿ ní ye'ne yā?

²¹ Tá n'duuví yā ní nga'n'a yā: Ndúúdu 'cāā ní nguéé ye'ne 'ii'nyāⁿ chí canéé ndúúcu yáá'n'guiinūⁿ. ¿'Áá cúúví nán'guaaⁿ yáá'n'guiinūⁿ nduutinaáⁿ 'ii'nyāⁿ chí ngueenāⁿ?

'Ii'nyāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé 'cuúⁿ yā Jesús

²² Ch'íindi 'víicú ye'ne dedicación na yāāⁿ Jerusalén tiempo chí 'iicheε. ²³ Níicú Jesús cachiicá yā cheεti yaācū templo na corredor chí ngu- uvi Salomón. ²⁴ 'Iicu sa'n'a Israel s'eeⁿ ní che'ne sa nduuvidaama sa nanāaⁿ yā ní can'a sa chíi sa Jesús: ¿Tíi cua'nā casta'nā dí chídεεve ye'ne nū? Ndúúti chí díi chí Cristo miiⁿ, caa'n'maⁿ cuaacú dí cuuvi dí nús'uú.

25 Nan'guεεcúta'n'a Jesús ye'n'ē sa: 'Āā ngii ndís'tiī ní nguéeé i'teenu nī. Ntii'nyu'n chi diín ndúúcu chi dúúchī Chiidá, chuū nga'n'ā nduudu cuaacu ye'n'ē. 26 Ndís'tiī nguéeé i'téenu nī caati nguéeé 'iiti cuūchī ye'n'ē ndís'tiī, tan'duucā 'āā nga'n'á. 27 'Iiti cuūchī ye'n'ē n'giindiveén tī nduūdū ye'n'ē ní 'úú in'diichī ntúu'n 'iiti. Ní 'iiti mii'n can'daa tī 'úú. 28 'Úú ní nga'á vida cue'n'e daā'ma'n ye'n'ē tī ní nguéeé 'cūūvi tī. Ní mar 'áámá 'ii'n'yā'n cuuví cuta'á yā 'iiti s'ee'n taachi 'āā canée ta'á. 29 Chiidá chí téé yā 'ii'n'yā'n s'ee'n 'úú vmaá'n yā ye'n'ē nducyáácá 'ii'n'yā'n. Mar 'áámá 'ii'n'yā'n cuuví cuta'á yā taachi 'āā canée ta'ā Chiidá. 30 'Úú ndúúcu Chiidá 'áámá núú'n nū.

31 Tuu'mi ní sta'ā ntúū'n sa'n'a Israel s'ee'n túūu chi ne'n'e ca'a sa Jesús. 32 Nan'guεεcúta'n'a Jesús 'ii'n'yā'n: Nééné n'deēe n'daacā ntiin'nyu'n chí n'gi'n'i ye'n'ē Chiidá. ¿Chéé ntiin'nyu'n chi nguéeé innéeé yiinú ndís'tiī chi ngiituú nī 'úú?

33 Nan'guεεcúta'n'ā sa'n'a Israel s'ee'n ní nga'n'ā sa ngii sá Jesús: Nguéeé caavā ntiin'nyu'n n'daacā chi ngiituú 'nū dii naati cáavā chi nga'n'ā di chi nguéeé n'daacā, ní caati dii chí sa'n'ā in'yee'ndí 'cūū ní dii'n di chi Dendyuūs dii.

34 Nan'guεεcúta'n'a Jesús ye'n'ē sa: ¿'Áá nguéeé cánée nguū'n na ley 'tíicā: 'Úú ninga'n'á chi ndyuūs s'ee'n ndís'tiī? 35 Ndúúti chí nga'n'á yā chí 'ii'n'yā'n mii'n ní ndyuūs s'ee'n, 'ii'n'yā'n chí sta'á yā nduudu ye'n'e Dendyuūs nícu naachi cánée nguū'n canée chí cuuvi cuaacu. 36 Chiidá indεεve nuú'n yā 'úú ní dicho'ó yā 'úú in'yee'ndí 'cūū. ¿'Áá ndís'tiī ní nga'n'a nī chi nguéeé n'daacā ye'n'ē chí 'úú nduuvidaamá ndúúcu Dendyuūs caati ca'n'á chí 'úú Daiya Dendyuūs 'úú? 37 Nduuti chí nguéeé diín ntiin'nyu'n ye'n'ē Chiidá, nguéeé cu'téenu di 'úú. 38 Naati ndúúti chí diín ntiin'nyu'n mii'n 'áará chí nguéeé i'téenu di 'úú, cu'téenu di na

ntiin'nyu'n chí diín. 'Iicu cuuvi deenu di ní cu'téenu di chí Chiidá canee nduucú nícu 'úú ní canée ndúúcu Chiidá.

39 Ní ne'n'e ntuu'n sa cuta'a sa Jesús, naati Jesús mii'n ní nan'dáa yā na ta'a sa s'uu'n.

40 Nícu nguεεcúndii yā taama lado ye'n'ē yícu Jordán na yā'n'āa mii'n naachi vmaá'n vmaaa'n nachεεdinúu'n nī'n Juan. Nícu canée yā mii'n. 41 Nícu nééné 'yaa'n 'ii'n'yā'n ndaá yā nanáa'n yā, ní nga'n'á yā: Nduudu cuaacu tii Juan mii'n ní 'áámá señal nguéeé dii'n sa naati tanducué'n'ē chí ca'n'a Juan ye'n'ē yā, chuū nduudu cuaacu.

42 Nícu nééné 'yaa'n 'ii'n'yā'n mii'n ní chí'téenu yā Jesús na yā'n'āa mii'n.

11

Lázaro ch'ti yā

1 Véé 'áámá sá'n'ā ngiitā sa chí nguuvi sa Lázaro na yāā'n Betania. Yāā'n mii'n vaacú tá María nduucú ví'i tá Marta. 2 Niicu tá María ní ví'i tá Lázaro. N'daataa mii'n ch'eendái tá aceite Jesús ní náti'i tá ca'a yā ndúúcu yuūdū tii'n tá. 3 Ví'i sa mii'n ní dicho'ó ta 'áámá 'ii'n'yā'n chí yaa'ví yā ye'n'ē Jesús mii'n chí ca'n'a yā: Señor, n'diichī nī. Sa'n'ā chí né'n'e nī ní ngiitā sa.

4 Taachi ch'iindivee'n Jesús chuū, ní ca'n'a yā: Ca'āi mii'n ní nguéeé ca'āi chí 'cuūvi sa, naati ca'āi chí dii'n honrar Dendyuūs, nícu cuuví yā honrar Daiyá Dendyuūs caava ca'ai 'cūū.

5 Niicu Jesús ní ya'āi 'iinu yā Marta ndúúcu ví'i tá María ndúúcu ví'i tá Lázaro. 6 Taachi Jesús ch'iindivee'n yā chí ngiitā sa'n'ā mii'n canée yā tá 'uuvi nguuvi lugar naachi canée yā. 7 Cho'ó 'uuvi nguuvi nga'n'a Jesús ngii yā discípulos ye'n'ē yā: Cu'u ntuū'n yú na yā'n'āa Judea.

8 Ní discípulos ní nga'n'á yā ngii yā 'ii'n'yā'n: N'dii Maestro, ngiituūu 'ii'n'yā'n Israel s'ee'n n'dii. ¿'Áá ne'n'e ntúu'n nī ca'n'a ní mii'n?

9 Nan'guεεcúta'n'ā Jesús: ¿'Áá nguéé ndεε nguuví ndiichúúví hora? 'Ii'n'yān chí chiicá yā nguuví nguéé indεε ca'a yā tii inaa'n yā chí dεεve ye'n'é i'n'yee'ndí 'cūū. 10 'Ii'n'yān chí ngiica na maāi'n indεε ca'á yā, ti nguéé chí dεεve ndúúcu yā.

11 Ca'n'a yā chuū, ní ca'n'a yā chii yā 'ii'n'yān s'ee'n: Lázaro amigo ye'n'e yú cyaadu sa. Ca'n'á nanduūchí sa'n'ā chí cyaadu sa.

12 Tuu'mí ca'n'á discípulos ye'n'é yā: Señor, ndúúti chí cyaadu sa ní 'āā ningua'n'āi sa.

13 Chuū nga'n'ā Jesús mii'n ye'n'é vaadi n'dii ye'n'é Lázaro níicú 'ii'n'yān s'ee'n ní cadíinuun yā chí nga'n'a yā chí cyaadu n'dai Lázaro. 14 Tuu'mi ní Jesús ca'n'a cuaacú yā: Lázaro mii'n ch'ii sa. 15 'Úú ní yeenú cáávā ndís'ti chí nguéé caneé mii'n ní 'íicú cu'téénú nī. Naati ca'n'ā yú n'diichi yú sa'n'ā.

16 Tuu'mi ní ca'n'ā Tomás, sa'n'ā chí duuchi Dídimo chí Gemelo ní nga'n'a sa ngii sa sa'n'ā s'ee'n chí discípulos ndúúcu sa: Cú'n'u ntúún s'uún ní 'cuūví yú ndúúcu yā.

Jesús chí nanduuchi níicu teé yā vida ye'n'é yā

17 Taachi ndaā Jesús mii'n ní 'āā cuūn nguuví n'dii Lázaro canúún sa na chεeti yáinyān. 18 Ní yāān Betania 'āā níi'nuún ná yāān Jerusalén tan'dúúcā 'iinu kilómetro. 19 Neené 'yaa'n 'ii'n'yān ndaa yā na vaacu Marta ndúúcu María chí nica'á yā 'viichεεtínūn n'daata s'ee'n ye'n'é ví'i yā Lázaro. 20 Tuu'mi ní Marta mii'n taachí ch'iindiveé'n yā chí ndaā Jesús mii'n can'dáa yā chuva'ai ní nandaaca yā 'ii'n'yān. Naati María mii'n canúún yā chεeti va'ai. 21 Ní Marta mii'n ní nga'n'a yā ngii yā Jesús: Señor, ndúúti chí caneé nī ndúúcu 'nū nguéé ch'ii ví'i. 22 Naati maa'n deenú chí tanducué'n'ē chí caaca di Dendyuūs mii'n ní téé yā dii.

23 Tuu'mí nga'n'a Jesús ngii yā Marta: Nnduuchi ntuūn ví'i di.

24 Marta nga'n'a ta ngii ta Jesús: 'Úú ní deenú chí nduuchi ntuūn sa ní nacuee'n sa nguuví chí 'cuiinu i'n'yee'ndí.

25 Ní nga'n'a Jesús ngii yā tá'n'ā: 'Úú chí nanduuchi níicu 'úú teé vida ye'n'é yā. Du'ū chí i'téénú 'úú 'aara n'díi yā, 'tíicā nduuchi yā. 26 Ní nducyáácá 'ii'n'yān chí véé vida ye'n'e yā chí i'téenu yā 'úú, nguéé 'cuūvi yā cuen'e daān'ma'n. ¿'Áá i'teenu di chuū?

27 Tuu'mi ní Marta nga'n'a yā: I'teenú Señor. 'Úú i'teenú dii chí Cristo Daiya Dendyuūs chí ndaá nī i'n'yee'ndí 'cūū.

Cuεεcu Jesús taachi snée yā na yáinyān ye'n'é Lázaro

28 Taachi Marta ch'iinu ca'n'a ta chuū cue'n'e tá ní yaa'ví n'dé'ei ta ví'i María ní nga'n'a ta: Dii María, Maestro caneé yā ní n'gai yā dii.

29 Taachi María ch'iindivee'n ta chuū ní ncuee'n ta ngééniicu tá ní ndaa ta nanáán Jesús. 30 Jesús mii'n 'āā cuéé nindáa yā yaa'n mii'n. Naati canée yā mii'n naachi nandaaca María 'ii'n'yān. 31 Tuu'mi ní 'ii'n'yān Israel s'ee'n chí snée yā na vaacu tá ndúúcu tá ní inca'á yā 'viichεεtínūn María. Taachi n'diichí yā chí María mii'n ní nnicuee'n tá ngééniicu tá, tuu'mi ní can'dáa yā cuaa'n chuva'āi. 'Ii'n'yān s'ee'n cuen'é yā ndaá yā ní nga'n'a yā: Tá'n'ā 'cáá ní ca'n'a tá na yáinyān. Ca'n'a tá cuεεcu ta.

32 María mii'n taachi ndaa ta nanáán Jesús ní n'diichi ta 'ii'n'yān ní chiin'tiia tá ná ca'ā Jesús. Ní nga'n'a ta ngii ta Jesús: Señor, ndúúti chí caneé nī 'muun, ní nguéé ch'ii ví'i.

33 Tuu'mi ní taachi n'diichi Jesús mii'n chí ngεεcu María ndúúcu 'ii'n'yān Israel s'ee'n chí ndaa yā ndúúcu María ngεεcu ntuūn yā ní neené ya'n'āi 'iinu Jesús ndii Espiritu ye'n'é yā. 34 Ní nga'n'a yā: ¿Tíi s'nee'n

yā saⁿā? Ní ngaⁿa yā ngii yā 'iiⁿyāⁿ: Señor, cuchíi nī ní n'diichí nī.

35 Ní chε̄εcu Jesús. 36 Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ní caⁿa yā: Cún'díichí nī tan'dúúccā chi dinéⁿe yā saⁿā.

37 Ní n'duuví 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa yā: ¿'Áá nguéé ngii diiⁿ 'iiⁿyāⁿ 'cūu chi inin'guaáⁿ yā nduutináaⁿ 'iiⁿyāⁿ chi ngeenaáⁿ, nguéé cuuvi diiⁿ yā chi saⁿa 'cūu nguéé ní ch'ii sa?

Nanduuchi Lázaro yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā

38 Ní Jesús neené ya'ai 'iinu ntuúⁿ yā maáⁿ yā ní ndaá yā na yáinyāⁿ. Ní yáinyāⁿ miiⁿ 'áámá yivi yáává. Níicú canee 'aama túūu vmnaaⁿ yeⁿē. 39 Ngaⁿā Jesús miiⁿ: Ndivíi nī túūu. Marta vi'i saⁿā chi ch'ii ngaⁿa ta ngii ta Jesús miiⁿ: Señor, 'āā ngeéⁿ sá. 'Āā cuūúⁿ nguuvi n'dii sa.

40 Jesús ní ngaⁿa yā ngii yā Marta: ¿'Áá nguéé ngii dii chi nduuti chi cu'téenu dí tuu'mi ní n'diichi di poder yeⁿē Dendyuūs?

41 Tuu'mi ní ndivíi yā túūu naachi canéé tináⁿā. Níicú Jesús ní n'diichí yā cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ ní caⁿa yā: N'diī Chiidá, 'úú ca'á gracias n'diī Dendyuūs chí n'giindiveéⁿ nī yeⁿé. 42 'Úú ní deenú chi 'āā cueⁿe daaⁿmán nūuⁿ n'giindiveéⁿ nī yeⁿé ti cáávā 'iiⁿyāⁿ chi snéé nanaáⁿ cuuvi cu'téenu yā chi n'diī dicho'ó nī 'úú.

43 Ní ch'iinú caⁿa yā chuū nééne yuudu caⁿa yā: Lázaro, cuchíi di.

44 Saⁿā chi n'dii miiⁿ ní nan'dáa sa. Nandéécú sá ndíi ta'ā sa ndíi ca'ā sa ndúúccū cintas tiinūuⁿ. Ndε̄εcuú nuuⁿmán cuerpo yeⁿē sa ndii naaⁿ sa. Níicú pañuela canee naaⁿ sa. Tuu'mi ngaⁿa Jesús míⁿ 'iiⁿyāⁿ: Nn'daatii nī saⁿā ní 'āā naⁿā sa.

Nduuvidaamá yā chi diiⁿ yā 'caaⁿnúⁿ yā Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Nééne 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chi ndaá yā ndúúccū María

ní n'diichí yā chi diiⁿ Jesús miiⁿ chi'teenú yā 'iiⁿyāⁿ. 46 Taná'a yā ní chen'é yā nanaáⁿ saⁿā fariseos ní chii yā saⁿā s'eeⁿ chí diiⁿ Jesús miiⁿ. 47 Tuu'mi ní saⁿā chiidúú n'gε̄εtē ndúúccū saⁿā fariseos nduvidaaⁿ yā ndeé yā. Ní ngaⁿa yā: ¿De'ē diiⁿ yú? Tii sáⁿa 'cūu caati neené n'deé chí n'giⁿi sa señales nanaáⁿ yú. 48 Ndúúti chi cu'nee yú saⁿā chí 'túica nūuⁿ nducyáácá yā ní cu'téenu yā saⁿā. Ní ndaa saⁿā romanos ní ndivíi yā lugar yeⁿē yáacū yeⁿē yú ndúúccū nación yeⁿē yú.

49 'Áámá chéé saⁿā s'eeⁿ chí nguuvi Caifás miiⁿ, saⁿā chí chiidúú ch'ε̄εtē ca yeⁿē nduuyu miiⁿ caⁿa sa chíi sa saⁿā s'eeⁿ: Ndís'tiī ní nguéé du'ū vε̄ε deenú nī. 50 Ní nguéé nacádinúúⁿ nī chí 'áámá saⁿā 'cuūvī sa yeⁿe nducyaacá yā níicú nguéé ti nación yeⁿē yú cuuvi ndái.

51 Chuū ní nguéé caⁿa yā yeⁿē maáⁿ yā caati 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chiidúú ch'ε̄εtē ca yeⁿē nduuyu miiⁿ. Caⁿā cuaacú sa chí cuchíi chí 'cuūvī Jesús cáávā nación 'cūu. 52 Ní Jesús nduuvidaamá yā nguéé damaáⁿ 'iiⁿyāⁿ nación miiⁿ naati ndúúccū tanáⁿā daiyá Dendyuūs miiⁿ chí snéé 'muuⁿ chí snéé miiⁿ. 53 'Túica ndíi tuu'mi ndeé yā chí 'caaⁿnuⁿ yā Jesús.

54 Tuu'mi ní 'aa ntéé cuchiiica nguuvi Jesús nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ naati cueⁿé yā na 'áámá yáāⁿ niiⁿnuúⁿ yáⁿāa cuuⁿmán naachi nguéé ch'ε̄εtinéé 'iiⁿyāⁿ chí nguuvi Efraín. Ní canéé yā miiⁿ ndúúccū discípulos yeⁿé yā.

55 Ní 'viicu pascua yeⁿē 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ 'āā chí néé niiⁿnuúⁿ nguuvi. Nééne 'yaaⁿ yā cuchéε yā yeⁿe yáāⁿ yeⁿé yā na yáāⁿ Jerusalén, vmnaaⁿ tiempo yeⁿē 'viicu pascua. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ didε̄εvε̄ yā vida yeⁿé yā tan'dúúccā costumbre yeⁿé yā. 56 Ní in'nuúⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ indeé yā ndúúccū vi'i naachi canéé yā chε̄eti yáacū templo taacá

chí ngii ye'n'ē ndís'tiī: ¿'Áá nguéé chíi Jesús 'viicu?

⁵⁷ 'Ii'n'yān chiiduú n'gēetē ndúúcu sa'n'ā fariseos 'āā s'née'n yā caaca 'tíicā. Ndúúti du'ū chi déémú tíi canéé Jesús mii'n caa'ma'n ye'n'ē chiiduú n'gēetē níicú cuta'á yā 'ii'n'yān.

12

Cheēndáa yā aceite Jesús na yāān Betania

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Níicú indaá cá taa'n jáá'n nguuvi chí ndaa 'viicu ye'n'ē pascua. Ndaā Jesús yāān Betania naachi canee Lázaro, sa'n'ā chí 'āā ch'ii ní n'nduuchí ntuū'n Jesús mii'n sa'n'ā ye'n'e nguaa'n 'ii'n'yān chí n'dii. ² Ní mii'n ca'a yā chí che'e nguūnū Jesús. Marta mii'n ní n'gii yā cu'u na mesa. Ní Lázaro mii'n vee sa ndúúcu Jesús na mesa. ³ Tuu'mi ní sta'ā María mii'n 'áámá libre ye'n'ē aceite perfume ye'n'ē nardo nūu'n chí ya'n'ai chíi'vē. Ní cheēndáa tá ca'a Jesús mii'n. Ní ndúúcu yuūndú tīn' tá mii'n nadεεve tá ca'ā Jesús mii'n. Niicu nuu'má'n ch'εεte cheeti va'āi cheē'n perfume ye'n'e aceite mii'n. ⁴ 'Áámá chéé discípulo ye'n'é yā chí nguuvi Judas Iscariote chí daiya Simón chí sa'n'ā chí canéé chí díi'n sa entre-gar Jesús, nga'n'a sa: ⁵ ¿De'ē cúvív chí nguéé n'diicú yú aceite 'cūū ndúúcu ndεεchē ciento caadi canéé 'uūvī ngeεcu ndiichi centavo ní ca'a yú 'ii'n'yān chí nguéé ye'n'e yā?

⁶ Ní ca'n'a sa chuū ní nguéé chí ya'āi sa 'ii'n'yān chí ndaachíi snée yā, naati cáávā chí duucu sa. Ní ndεē sa bolsa mii'n snúú'n tuūmī, ⁷ Tuu'mi ní nga'n'ā Jesús: 'Áā canéé 'nū tá, taachi n'dai tá chuū cáávā nguuvi chí ca'n'á 'cuεεchí. ⁸ Caati 'ii'n'yān chí nguéé ye'n'e yā 'āā canee núú'n nī nduucú yā cue'n'e daā'ma'n, naati 'úú ní nguéé 'áámá cuneé núú'n nduucú ní.

Nduuvidaamá yā contra ye'n'e Lázaro

⁹ Tuu'mi neené 'yaa'n 'ii'n'yān ye'n'ē 'ii'n'yān Israel tuumicadiínuu'n yā chí Jesús mii'n ní cunee yā na yāān Betania. Ní nindaá yā nguεε cáávā damaā'n chí ne'n'e n'diichí yā Jesús mii'n ti ne'n'e n'diichí yā Lázaro, sa'n'ā chí 'āā n'dii ní nduuchi. ¹⁰ Sa'n'ā s'ee'n chí chiiduú n'gēetē nduuvidaáma yā chí ne'n'ē 'caa'n'nu'n ntúu'n yā Lázaro. ¹¹ Ti neéné 'yaa'n 'ii'n'yān Israel s'ee'n ngen'e yā ní i'téenu yā Jesús mii'n caavā Lázaro.

Jesús ndaá yā yāān Jerusalén lado ye'n'e rey

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Chí dεεve táámá nguuvi ní neené 'yaa'n 'ii'n'yān ndaá yā 'viicu taachi ch'iindiveé'n yā chí Jesús mii'n ndaa yā Jerusalén. ¹³ Sta'á yā n'duuvi tíicuáá yí'yú'n ní can'daa yā Jesús. Ní ndaacá yā Jesús ní 'caī yā: Hosanna. N'dái taavi 'ii'n'yān chí cuchí yā ndúúcu chí dúúchí Señor chí Rey ye'n'ē Israel ntúū'n.

¹⁴ Ní ndaācā Jesús 'aama burro 'líi'n ni canduú yā 'iiti tan'dúúcā chí canéé nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs 'tíicā:

¹⁵ Tá'n'ā daiya Sión nguéé 'va'a di. N'díichí dí, cuchii Rey ye'n'ē di. Canduú yā 'aama daiya burro.

¹⁶ De'ε ndúúcu chí 'tuucā nguéé tuumicadiinúú'n yā discípulos ye'n'é yā nguuvi mii'n. Taachi Jesús cánéé yā na va'ai cheeti nguuvi tuu'mi ní discípulos ye'n'e yā nn'gaacú yā tanducué'n'ē de'ε chí canee nguū'n ye'n'é yā, 'íicú díi'n yā de'ε ndú'ū chí 'túúcā.

¹⁷ 'Ii'n'yān chí canéé yā ndúúcu Jesús nga'n'a cuáácú yā: Taachí yaa'ví yā Lázaro na yáinyā'n ní nnduuchi sa nguuaa'n tina'n'ā.

¹⁸ Cáávā chuū ní n'daā 'yaa'n 'ii'n'yān caati n'giindiveé'n yā chí Jesús ní díi'n yā señal mii'n. ¹⁹ Sa'n'ā fariseos ní nga'n'a sa nguuaa'n maā'n sa: Inaa'n nī ní nguéé de'ε vee idiin' nī aprovechar ye'n'e asunto 'cūū.

N'diichí nī. Núú'maⁿ iⁿ'yeēⁿdi ní caⁿ'ā caⁿ'dāā Jesús.

Saⁿ'ā griegos in'nuúⁿ yā Jesús

20 'Iicu v'éé 'iⁿ'yāⁿ griegos chí ch'εε yā yeⁿ'ē 'viicū miiⁿ ní diiⁿ yā adorar. 21 'Iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ ndaā yā nanááⁿ Felipe yeⁿ'ē yáāⁿ Betsaida chí yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea. Ní di'cuutú yā 'iⁿ'yāⁿ, ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iⁿ'yāⁿ: Señor, neⁿ'é 'nū n'diichí 'nū Jesús.

22 Ndaā Felipe miiⁿ ni ngaⁿ'a yā ngii yā chuū Andrés. Tuu'mi ní Andrés ndúucū Felipe ngaⁿ'a yā ngii yā Jesús. 23 Tuu'mi ní Jesús nan'guεεcutáⁿ'a yā, ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Hora miiⁿ cuchii taachi Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs cánéé chí caⁿ'ā yā na va'ai ch'εeti nguuvi. 24 Cuaacu níⁿ'nyúⁿ cuāacū níⁿ'nyuⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Nduuti chí 'áamá trigo nguéé cuuvā na yáⁿ'āa ní 'cuūvi damaāⁿ canee. Naati ndúúti chí trigo 'cuūvi neenē n'deeē nduuví trigo 'cúuⁿndī. 25 Du'u chí neⁿ'e vida yeⁿ'é yā na iⁿ'yeeⁿdi 'cūū n'dái yā vida yeⁿ'e yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 26 Du'u 'iⁿ'yāⁿ chí dichíⁿ'vε yā 'úú ní chii yā caⁿ'daa yā 'úú, naachi 'úú chí canéé, miiⁿ ntúūⁿ snéé 'iⁿ'yāⁿ chí dichíⁿ'vε 'úú. Nduuti 'áamá 'iⁿ'yāⁿ chí dichiiⁿ'vε yā 'úú, Chiidá ní diiⁿ yā honrar 'iⁿ'yāⁿ.

Jesús yaa'ví yā yeⁿ'ē vaadi n'gii yeⁿ'é yā

27 Ní caⁿ'a Jesús: Maaⁿ ní neenē ndístaⁿ'ā alma yeⁿ'é. ¿Dε'é caāⁿ'maⁿ? N'dii Chiidá, ¿'áá nadanguáⁿ'ai ní 'úú yeⁿ'e hora 'cūū? Cáāvā chuū chí cuchii hora 'cūū. 28 N'dii Chiidá, chíⁿ'i ní poder yeⁿ'e chí duuchi yeⁿ'é nī. Tuu'mi ní cuchii 'áamá nduudu yeⁿ'ē nanguuvi chí ngaⁿ'a: 'Úú ní 'āā chíⁿ'i ní poder yeⁿ'é ní cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ poder yeⁿ'é ntúūⁿ taama vmnéⁿ'ēe.

29 'Iiⁿ'yāⁿ chí chinéé yā miiⁿ ní chíⁿ'i ndiveéⁿ yā 'áamá nduudu ní

ngaⁿ'a yā: Daavi miiⁿ. Ta n'dúúvi yā ní ngaⁿ'a yā: Angel yaa'ví yā 'iⁿ'yāⁿ.

30 Nan'guεεcutáⁿ'ā Jesús ní caⁿ'a yā: Nguéé ndaā nduudu 'cūū caavā 'úú, tí cáāvā ndís'tiī. 31 Maaⁿ ní v'éé chí diiⁿ juzgar 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿ'di 'cūū. Maaⁿ ní 'aama saⁿ'ā chí ch'εεte yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿ'di 'cūū 'cuεεcú yā cuaaⁿ chuva'āi. 32 Nduúti chí 'úú chí ncueéⁿ yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'cūū tuu'mi candéé nducyaacá yā nanáāⁿ 'úú.

33 Ní chuū ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā de'é vaadi n'gii 'cuuvi yā. 34 Nan'guεεcutáⁿ'ā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'é yā: Nús'uū ní ngiūndiveéⁿ 'nū chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs chí Cristo cuneé yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ¿Táácā chí ngaⁿ'ā dii, cánéé chí nincueeⁿ Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs? ¿Du'ū chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs?

35 Tuu'mi ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Téé nūⁿ chí canéé chí dεεvε nanáāⁿ nī. Cúchiicá ní naachi canéé chí dεεvε neⁿ'e chí canéé chí dεεvε nduucú nī, ní nguéé ndaā maāiⁿ naachi canéé yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí cachiicá yā na maāiⁿ nguéé deenú yā tíi caⁿ'a yā. 36 Naachi canéé chí dεεvε ndúucu ní cu'téenu ní chí dεεvε miiⁿ ní cuuvi daiya chí dεεvε ndís'tiī. Chuū caⁿ'a Jesús, ní cueⁿ'e yā ní canúúⁿ n'de'ei yā maāⁿ yā yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé i'téenu yā

37 Néené chíⁿ'i Jesús señaales dendu'ū nanáāⁿ 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ naati nguéé chí'teenú yā 'iⁿ'yāⁿ. 38 'Iicu cuuvi cuaacu chí caⁿ'ā saⁿ'ā profeta Isaías naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíicā:

Señor, ¿du'ū i'teenu chí ngaⁿ'a yā? ¿Du'ū n'diichi chí n'giⁿ'i yā poder yeⁿ'e Señor?

39 Cáāvā chuū chí nguéé i'téenu yā chí táamá vmnéⁿ'ēe caⁿ'a Isaías naachi ndii nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíicā:

40 Nan'gaadi yā nduutinaáⁿ 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diiⁿ ch'εechí yā staava

yeⁿ'é yā, caati ngu^{éé} inaáⁿ
yā ndúú^{cū} nduutináaⁿ yā, ní
ngu^{éé} deenú yā yeⁿ'é staava
yeⁿ'é yā, ndíi ngu^{éé} ndúú
cu'téenu yā, ní 'úú diyiicú
'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

41 Chuū caⁿ'a Isaías miiⁿ taachí
n'diichi sa Dendyuūs ndúú^{cū}
poder yeⁿ'é yā ní caⁿ'a sa yeⁿ'e yā
ní 'āā dingūⁿ sa yeⁿ'e.

42 Caavā yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chuū
nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí n'gεεε ca
chí'téenu yā Jesús naati ngu^{éé} ntu-
miiⁿ'núⁿ yā chí chí'téenu yā ti 'va'a
yā chí nan'daa yā yaācū cáāvā saⁿ'ā
fariseos. 43 Caati neⁿ'é ca yā honra
yeⁿ'e saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū, ngu^{éé} ti
honra yeⁿ'ē Dendyuūs miiⁿ.

*Nduudu yeⁿ'ē Jesús diiⁿ juzgar
saⁿ'ā s'eeⁿ*

44 Naati Jesús ní caⁿ'a yuudú
yā: Du'ū chí i'téenu 'úú, ngu^{éé} 'úú
i'téenu yā ti 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā
'úú. 45 Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chí inaaⁿ yā
'úú, inaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o
yā 'úú. 46 'Úú tan'dúú^{cā} deεεε
ní ndaa iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ní 'iicu
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'téenu yā
'úú ngu^{éé} cunee yā ndúú^{cū} maáiⁿ.
47 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā ndu-
udu yeⁿ'é ní ngu^{éé} i'téenu yā ndu-
udu yeⁿ'é, 'úú ngu^{éé} diiⁿ juzgar
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Caati ngu^{éé} ndaa diiⁿ
juzgar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū, ti
ndaá chí nadanguaⁿ'ái 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿ'dí. 48 Du'ū chí ngu^{éé} neⁿ'ē
'úú, ní ngu^{éé} n'gúuⁿ yā nduudu
yeⁿ'é. Véé 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā juz-
gar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguuví chí 'cuiinu
iⁿ'yeeⁿ'dí. 49 Caati 'úú ngu^{éé} ngaⁿ'á
yeⁿ'e maáⁿ. Chiidá chí dichó'o yā
'úú, 'iiⁿ'yāⁿ míiⁿ teé yā nduudu
cuaacu chí ngaⁿ'á ní yeⁿ'ē chí canéé
chí caaⁿ'máⁿ. 50 'Úú deenú chí
cucáāvā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā
cúnduuchi yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā
ngaⁿ'ā 'úú, tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a
Chiidá ngii yā 'úú.

13

*Jesús naaⁿ'nú yā ca'a discípulos
yeⁿ'é yā*

1 Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ 'viicu yeⁿ'e
pascua 'āā deenu Jesús chí hora
'āā cu^{éé} ndaa chí cho'ó yā yeⁿ'e
iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū chí ndaa yā nanááⁿ
Chiidá yā. Tan'dúú^{cā} chí dineⁿ'e
Jesús 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chí snée yā
iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū, 'āā dinéⁿ'e núuⁿ yā
'iiⁿ'yāⁿ ndii cuááⁿ ná ch'iinu.

2 Ch'iínú che'e nguiinú yā.
Yááⁿ'nguiinūⁿ 'āā s'neeⁿ sa na
staava yeⁿ'ē Judas Iscariote chí
daiya Simón chí canéé chí diiⁿ
yā entregar Jesús. 3 Déénú Jesús
chí tanducuéⁿ'ē ní ca'a Chiidá yā
ta'a daiyá yā ní chí nan'daa yā
yeⁿ'é Dendyuūs ní duuⁿ'vī tiempo
tuuⁿ'mí naⁿ'á yā nanááⁿ Dendyuūs.
4 Nadacuéⁿ yā naachi chí che'e
nguiinú yā ní ndivíi yā catecaí
yā. Ní sta'á yā 'aama toalla cheεcu
vmnaaⁿ cuerpo yeⁿ'e yā. 5 Ní
ch'iinuúⁿ yā nuūⁿ'niⁿ cheεti tina ní
tucá'a yā naaⁿ'nu yā ca'a discípulos.
Ní nati'i yā ndúú^{cū} toalla chí
ndeεcú yā.

6 Ndaá yā naachi canéé Simón
Pedro ní sáⁿ'a 'cūū ngaⁿ'a sa ngii
sa 'iiⁿ'yāⁿ: Señor, ¿'áá n'diī ntúūⁿ
naaⁿ'nú ní ca'á?

7 Nan'gucútaⁿ'ā Jesús ní ngaⁿ'a
yā ngii yā saⁿ'ā: 'Úú ní chí diiⁿ ngu^{éé}
deenu di maaⁿ naati cadíinuⁿ di
cuayíivi.

8 Ngan^{'ā} Pedro ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ:
N'diī, ngu^{éé} nááⁿ'nú ní ca'á mar
'áámá tiempo. Nan'gucútaⁿ'ā
Jesús yeⁿ'ē sa: Ndúúti chí nguεε
naaⁿ'nú yeⁿ'ē di ngu^{éé} 'áámá parte
yeⁿ'ē di nduucú.

9 Tuuⁿ'mí ní ngaⁿ'a Simón Pedro:
Señor, ngu^{éé} dámaāⁿ ca'á ti ndii ta'á
ntúūⁿ ndúú^{cū} tiíⁿ.

10 Tuuⁿ'mí ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā
saⁿ'ā: Du'u chí chíinē ngu^{éé} neⁿ'ē
sa chí naaⁿ'nu sa cuerpo yeⁿ'e sa
ti dámaāⁿ ca'a sa caati tanducuéⁿ'ē
cuerpo yeⁿ'ē sa ní deεεε. Ndis'tií ní

'āā deεvέ nī 'āā n'dáá rá chí nguéé nducyaaca nī.

¹¹ Ti deenú yā du'u chí diiⁿ entregar 'iiⁿyāⁿ ní caáavā chíiⁿ chí caⁿa yā: Nguéé nducyaaca nī deεve nī.

¹² Taachí ch'iinu naaⁿnú yā ca'a discípulos, ní sta'á yā catecaí yā nguεεcundí ntuúⁿ yā 'cuundi yā.

Ngaⁿa yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿'Áá déénú nī de'ε chí idiíⁿ nduucú nī?

¹³ Ndis'tií ngaⁿa nī chí 'úú ní Maestro, chí 'úú ní Señor. N'daācā ngaⁿa nī caati 'tíicā 'úú. ¹⁴ 'Úú ní Señor yeⁿ'é nī, 'úú ní Maestro yeⁿ'é nī.

'Úú inaaⁿnú ca'a nī. Ndis'tií canéé nī ntúūⁿ chí naaⁿnu nī 'aama nī ca'a taama nī. ¹⁵ Caneéⁿ chí diiⁿ chuū.

Tan'dúúcā chí 'úú chí diiⁿ 'tíicā nī ntúūⁿ diiⁿ ndis'tií. ¹⁶ Cuaacu níⁿnyúⁿ cuāācū níⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngii ndis'tií: 'Iiⁿyāⁿ chí diiⁿ mandado nguéé 'āā naaⁿ ca yā chí 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿ'a ntiⁿnyūⁿ yeⁿ'é yā.

Ndúí nguéé ndúú 'iiⁿyāⁿ chí dicho'ó yā nguéé 'āā naaⁿ cā yā chí 'iiⁿyāⁿ chí dicho'ó yā 'iiⁿyāⁿ.

¹⁷ Nduuti chí deenu nī taanduvéé dendu'ū ní yeenu taaví nī ndúúti chí diiⁿ nī chuū.

¹⁸ Nguéé ngaⁿ'á yeⁿ'é nducyaaca ndis'tií. 'Úú ní deenú 'iiⁿyāⁿ chí ndεεvέ. Ní 'iicu canéé chí cuuví cuaacu chí canéé nguūⁿ. Du'ū chí nge'é pan nduucú, canéé chí caⁿ'á yā contra yeⁿ'é 'úú. ¹⁹ Ndúí maaⁿ 'āā ngaⁿ'á 'aara chí 'āā cuéé cuuvi níⁿnuúⁿ.

Taachi 'āā cho'ōo chuū cuuví cu'téenu nī chí 'úú. ²⁰ Cuaacu níⁿnyúⁿ cuāācū níⁿnyuⁿ 'úú ngaⁿ'á ngii ndis'tií: 'Iiⁿyāⁿ chí 'cuáaⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí 'úú dicho'ó 'cuáaⁿ yā 'úú. Ní 'iiⁿyāⁿ chí 'cuáaⁿ yā 'úú 'cuáaⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí dicho'ó yā 'úú.

Jesús diiⁿ yā anunciar chí Judas diiⁿ yā entregar 'iiⁿyāⁿ

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Taachí ngaⁿ'a Jesús chuū ya'ai 'iinú yā na espíritu yeⁿ'é yā ní caⁿ'a cuaacú yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ cuāācū níⁿnyuⁿ ngaⁿ'á ngii ndis'tií

chí 'áámá chéé ndis'tií diiⁿ nī entregar 'úú.

²² Tuu'mi discípulos n'gíinú yā na 'áámá yā na táámá yā. Nguéé tuumicádiinúúⁿ yā du'u yeⁿ'é chí ngaⁿ'a yā. ²³ 'Áámá discípulo, chí nééné neⁿ'é Jesús, candíití neeⁿ yā na níⁿnúⁿ Jesús. ²⁴ Simón Pedro ca'a yā señas saⁿ'á 'cūū ní ngaⁿ'a yā saⁿ'á chí natingúúneeⁿ sa yeⁿ'é sáⁿ'ā chí ngaⁿ'a Jesús. ²⁵ Níicú taachi candiití neeⁿ yā níⁿnúⁿ Jesús, tuu'mí ngaⁿ'á yā: Señor, ¿du'ū chíi?

²⁶ Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús: Caⁿ'á di'caandá pan ní ca'á 'iiⁿyāⁿ ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chíiⁿ. Ní di'caandá yā pan ní ca'á yā Judas Iscariote, daiya Simón. ²⁷ Ch'íinú che'e sa pan miiⁿ ní yááⁿ'nguiinūⁿ ndaa sa na staava yeⁿ'é sa. Tuu'mí Jesús ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Chí chí neⁿ'é di diiⁿ dí miiⁿ, diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu nuuⁿ di.

²⁸ Naati mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí véé na mesa miiⁿ nguéé tuumicadiinúúⁿ yā de'ε chúú chí 'tíicā caⁿ'a yā. ²⁹ N'duuví yā nnacadíinuuⁿ yā chí caati Judas ndéε sa bolsa chí Jesús ní 'āā ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cuái di chí neⁿ'e yú yeⁿ'e 'viicu o cuica'a dí 'tεε 'iiⁿyāⁿ chí ndaachí snée yā. ³⁰ Ch'iinú che'é yā pan can'daā núuⁿ Judas ch'va'ai ní 'āā chí 'da'a.

Mandamiento chí ngāī

³¹ Taachí Judas miiⁿ can'daā sa miiⁿ tuu'mi ní ngaⁿ'ā Jesús: Maaⁿ ní canéé chí cuuvi ch'εεte Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs. Ní Dendyuūs miiⁿ canéé chí ch'εεte ndúúcu yā. ³² Ndúúti chí Dendyuūs canéé chí ch'εεte yā, 'tiicā ntúūⁿ diiⁿ yā chí ch'εεte maáⁿ yā. Ní 'cuiinu ní diiⁿ yā chí ch'εεte 'iiⁿyāⁿ. ³³ N'dií daiya n'gaiyāá 'téé 'téé nuúⁿ cuneé ndúúcu ndis'tií. In'nuúⁿ nī 'úú tan'dúúcā chí 'úú chí ngaⁿ'á ngii 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ: Naachi 'úú caⁿ'á ndis'tií ní nguéé cuuvi ndaá nī. 'Tíicā ngaⁿ'á ndis'tií maaⁿ.

34 'Áámá ley ngai iteé ndis'tií chí dii' yá'ái 'iinú nī vī'ī 'aama nī taama nī tan'dúúca chí idií' yá'ái 'iinú ndis'tií. 'Tiicá ntúū' di yá'ai 'iinú nī vī'ī 'aama nī taama nī. 35 'Ícú chúu tuumicadiinuu' nducyaaca 'ii'nyā' chí ndis'tií ní discípulos ye'ē ndúúti chí ne'ē nī 'áámá nī taama nī.

Jesús nga'a yā chí Pedro caa'mán' yā chí nguεε n'diichí yā Jesús

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 Tuu'mí nga'ā Simón Pedro ngii sa Jesús: Señor, ¿tíí cá'a dí? Nan'guεεcúta'ā Jesús mii': Naachi 'úú ca'á nguéé cuuví chí ndis'tií can'dáa nī 'úú. Naati canéé chí chí nī can'dáa nī 'úú cuayiiví.

37 Tuu'mí nga'ā Pedro mii': Señor, ¿de'ē cuuví chí 'āa nteε cuuví chí can'dáa dí maa'? Vida ye'ē cu'neé lugar ye'ē dí.

38 Nan'guεεcúta'ā Jesús mii': ¿'Áá 'cuūvī dí lado ye'e 'úú? Cuaacu ní'nyú' cuācū nī'nyu' nga'á ngii dí chí nguéé 'cai tusá'ā taachí nguéé cuee'diitū dí 'úú 'iinú cuuvi vuelta.

14

Jesús ní tan'dúúca yúúni chí candéε 'ii'nyā nanáá' Chiidá yā

1 Ca'na Jesús: Nguéé ndii 'úúvī staava ye'ē nī. Cu'téenu nī Dendyuūs. Cu'téenu nī 'úú dendu'ū.

2 Na vaacu Chiidá véé taavi naachi 'cuεεtinéε yú. Ndúúti chí nguéé nduudu cuaacu, tuu'mí ní 'úú nguéé caa'mán' 'tiicā. Ca'á nanguain'daí naachi 'cuεεtinéε ndis'tií. 3 Ndúúti chí na'á ní nnguain'daí 'áámá cuaa' ye'ē ndis'tií chí 'cuεεtinéε ndis'tií, cuchii ntuú' táámá vmné'ē ní candéε māa' ndis'tií. Naachí cuneé mii' ndis'tií ní 'cuεεtinéε nī ntúu' nī.

4 Ní déenu nī naachi ca'á mii', ní n'diichí ní yúúni.

5 Tuu'mí ní nga'a Tomás ngii sa Jesús: Señor, nguéé déenu 'nū tíí ca'á nī. ¿Táácā n'diichí 'nū yúúni?

6 Jesús nan'guεεcutá'a yā ye'ē sa: 'Úú tan'dúúca yúúni, 'úú nga'á nduudu cuaacu, 'úú téé vida. Nguéé du'ū véε ndaá nanáá' Chiidá ndúúti chí nguεε cáávā 'úú. 7 Ndúúti chí n'diichí nī 'úú in'diichí nī ntúu' Chiidá. Ní ndii maa' ní n'diichí nī 'ii'nyā'. Ní n'diichí nī ntúu' 'ii'nyā'.

8 Tuu'mí nga'a Felipe mii' ngii sa 'ii'nyā': Señor, 'cuu'mi' nī Chiida yú ní 'cuεεtinéε 'nū ndúúcu vaadī yeenú.

9 Jesús ní nga'a yā ngii yā sa'á: Díí Felipe, 'naa' n'daí ntúu' canéé ndúúcu ndis'tií ní ¿'áá nguéé nin'diichi dí 'úú, Felipe? Du'ú 'ii'nyā' chí n'diichí yā 'úú, n'diichí yā Chiidá. ¿Táácā caa'ma' dí: 'Cuu'mi' nī Chiida yú?

10 ¿'Áá nguéé i'téenu dí chí 'úú ní canéé ndúúcu Chiidá ní Chiidá canéé yā nduucú? Nduudu chí nga'á nanáá' ndis'tií nguéé nga'á ye'ē maá' ti ye'ē Chiidá chí canéé yā nduucú. 'Ii'nyā' mii' dií' yā ntii'nyu'. 11 Cu'téenu dí 'úú ti 'úú canéé ndúúcu Chiidá ní Chiidá mii' canéé yā nduucú, o cu'téenu dí 'úú cáávā ntii'nyu' chí dií'. 12 Cuaacu ní'nyú' cuācū nī'nyu' nga'á ngii ndis'tií: Du'ū chí i'teenu 'úú, ní ntii'nyu' chí 'úú idií', 'tiicá ntúu' dií' yā. Ní ch'εεte ca ntii'nyu' nidií' yā nguéé ti chuū caati 'úú ní ca'á nanáá' Chiidá. 13 Ní tanducué'ē chí caaca nī Chiidá ndúúcu chí duuchí, chuū 'úú idií' niicu Chiidá mii' ní 'cuuví 'cuu'mi' yā poder caavā 'úú. 14 Ndúúti chí de'ē chí caaca nī ndúúcu chí duuchí, 'úú ní dií'.

Jesús ca'na yā dicho'ó yā Espiritu N'dai ye'e Dendyuūs

15 Ndúúti chí ne'ē nī 'úú, dií' nī chí nga'a ley ye'ē. 16 'Úú dí'cuítu Chiidá ní téé yā taama yā chí téé yā poder ndis'tií. Ní cuneé yā ndúúcu

nī cuen'e daānman. ¹⁷ Espíritu nga'n'a yā vaadi cuaacu. Chiin chi nguée 'cuúⁿ 'iin'yāⁿ ye'n'e iⁿyeēndī caati nguée 'iin'yāⁿ s'een inaaⁿ yā ní nguée ntúūⁿ ní n'diichí yā Espíritu miiⁿ. Naati ndís'tiī n'diichí nī ti Espíritu mijⁿ canée ndúúcu ndís'tiī ní cunée ntúūⁿ yeⁿ'ē ndís'tiī. ¹⁸ Nguée cuⁿ'neéⁿ ndís'tiī da'caiya nguá'aa. Ndaá nanaáⁿ ndís'tiī. ¹⁹ Tεε 'téé nūuⁿ 'āā ntée snaāⁿ iⁿyeēndī 'úú. Ndís'tiī ní snaāⁿ nī 'úú. Caati 'úú ní canduūchí, ní ndís'tiī canduuchi ntuúⁿ nī. ²⁰ Tuu'mí nguuvi miiⁿ ní canée chi n'diichí nī 'úú chi canée ndúúcu Chiidá. Ní ndís'tiī canée nī nduucú. Ní 'úú canée ndúúcu nī. ²¹ Du'ú 'iin'yāⁿ chi canée yā ndúúcu ley yeⁿ'é ní diiⁿ yā tan'dúúca chi nga'n'a ley yeⁿ'é, 'iin'yāⁿ miiⁿ chi neⁿ'é yā 'úú. Ní 'iin'yāⁿ chi neⁿ'é yā 'úú, Chiidá neⁿ'e ntúuⁿ yā 'iin'yāⁿ miiⁿ ní 'úú ní neⁿ'é ntúuⁿ 'iin'yāⁿ miiⁿ. Ní 'úú 'cuuⁿ'míⁿ maáⁿ nanááⁿ 'iin'yāⁿ miiⁿ.

²² Tuu'mí nga'n'a Judas ngii sá Jesús (nguée sa'n'a Judas Iscariote): Señor, ¿de'e véé chi 'cuuⁿ'míⁿ nī nanááⁿ nús'uuⁿ ní nguée nanááⁿ 'iin'yāⁿ yeⁿ'e iⁿyeēndī?

²³ Nan'guεεcúta'n'a Jesús ní ca'n'a yā: Dú'ú 'iin'yāⁿ chi neⁿ'e yā 'úú, nduudu yeⁿ'é n'giindiveéⁿ yā. Ní Chiidá míⁿ neⁿ'é yā 'iin'yāⁿ. Níndaá 'nū nanáaⁿ yā. Níndaāca 'nū naachi 'cuεεtinée 'nū nduucú yā. ²⁴ Du'u 'iin'yāⁿ chi nguée neⁿ'é yā 'úú ní nguée n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é. Nduudu chí n'giindiveéⁿ nī nguée yeⁿ'é caati yeⁿ'e Chiidá chí dichó'o yā 'úú.

²⁵ Chuū nga'n'a taachi canée ndúúcu ndís'tiī. ²⁶ 'Iin'yāⁿ chí téé yā poder s'uuúⁿ, 'iin'yāⁿ miiⁿ ní Espíritu N'dai yeⁿ'e Nduuūs. Chuū chí dichó'o Chiidá ndúúcu chí duuchi. 'Iin'yāⁿ míⁿ ca'cueeⁿ yā ndís'tiī tanducueⁿ'ē dendu'ū. Ní nin'gaacú yā ndís'tiī tanducueⁿ'ē chí ca'n'a nanááⁿ ndís'tiī.

²⁷ Chí cunee 'diiⁿ cuⁿ'neéⁿ ndúúcu ndís'tiī. Chí cuⁿ'neéⁿ 'diiⁿ yeⁿ'e māaⁿ téé ndís'tiī. Nguée tan'dúúca chí

iⁿyeēndī teē chí 'úú téé ndís'tiī. Nguée 'cuūndi daānā yeⁿ'e staava yeⁿ'é nī, ndíí nguée ndúú 'va'a rá nī. ²⁸ Ch'iindiveéⁿ nī chí 'úú nga'n'a: Ca'n'a ní cuchii ntúuⁿ nanááⁿ ndís'tiī. Ndúúti chí neⁿ'é nī 'úú, tuu'mí ní cuaacu níⁿnyúⁿ chí yeenuⁿ taavi nī ti nga'n'a chí ca'n'a nanááⁿ Chiidá. Ní Chiidá vmnaaⁿ cá yā ní chí cuuvi 'úú. ²⁹ Maaⁿ ní nga'n'a yeⁿ'e chí cuuvi, ní 'iicu taachi chó'oo chuū cuuvi cuⁿ'téenuⁿ nī.

³⁰ 'Āā ntée 'yaaⁿ ca'n'a ndúúcu ndís'tiī caati ndaa sa'n'a chí 'iintyeⁿ'ē yeⁿ'e iⁿyeēndī 'cūū. Ní nguée du'ū vεε canée yeⁿ'é yā nduucú. ³¹ 'Iicu cuuvi cuⁿ'téenuⁿ 'iin'yāⁿ yeⁿ'e iⁿyeēndī chí 'úú neⁿ'é Chiidá. Ní tan'dúúca chí Chiidá ca'a yā mandamiento 'úú 'tíicā chí diiⁿ. Ncueeⁿ yú ní ca'n'a yú maaⁿ.

15

Jesús tan'dúúca 'áamá dii'yu dúnde'e chí cuaacu

¹ Ca'n'a Jesús: 'Úú tan'dúúca dii'yu dúnde'e chí cuaacu, ní Chiidá diiⁿ yā cuidado yeⁿ'e dii'yu dúnde'e. ² Tanducueⁿ'e duuⁿ'nē yeⁿ'é chí nguée de'ē vεε n'gui'i yeⁿ'e 'caacá yā ní diví yā. Ní nducueⁿ'ē duuⁿ'nē chí véé n'gui'i yeⁿ'e ní didεεvé yā 'iicu cuuvi n'deēe ca n'gui'i yeⁿ'e. ³ Ndís'tiī 'āā deεvé nī cáāvā nduudu chí nga'n'a. ⁴ Ndís'tiī cunée nī nduucú ní 'úú cunee ndúúcu nī. Tan'dúúca duuⁿ'ne nguée 'cuεεtinée n'gui'i yeⁿ'e nduūti chí nguεε canée na dii'yu dúnde'e, 'tíicā ntúūⁿ ndís'tiī nduuti chí nguée cunee nī nduucú.

⁵ 'Úú tan'dúúca dii'yu dúnde'e ní ndís'tiī ní dúuⁿ'nē. 'Iin'yāⁿ chí canée yā nduucú ní 'úú canee nduucú yā, 'iin'yāⁿ miiⁿ néené n'dee n'gui'i candée yā. Ndúúti chí nguée 'úú nduucú yā ní nguée de'ē vεε cuuvi diiⁿ yā. ⁶ Du'u 'iin'yāⁿ chí nguεε canee yā nduucú cun'daa yā tan'dúúca duuⁿ'ne chí nguée n'gui'i yeⁿ'e ní ntí'i. Ní 'iin'yāⁿ ita'a yā ní ngii yā na ya'n'a. Ní ngiichi.

7 Nduúti chi canée nī nduucú, ní nduudu yen'é canée nduucú nī, caaca nī tanducuéⁿē chi nen'é nī ní cuuvi. 8 Taachi candée nī n'deēe n'dái n'gui'i yen'é nī, ní ch'iⁿí nī chi discípulos yen'é tuu'mi ní ndúúcū chuū ní ch'iⁿí nī poder Chiidá. 9 Tan'dúúcā chi nen'e Chiidá 'úú 'tiicá ntúūⁿ 'úú nen'é ndís'tiī. Cunée nī ndúúcū vaadi nen'e yen'é. 10 Nduúti chi diiⁿ nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yen'é, tuu'mi cunée nī ndúúcū vaadī nen'e yen'é. Ní chuū tan'dúúcā chi 'úú idiíⁿ nducuéⁿē chi ngaⁿ'a ley yen'é Chiidá ní canée ndúúcū vaadī nen'e yen'é yā.

11 Dendú'u chi 'tuucā ngaⁿ'á. Nícu vaadī yeenú yen'é cunee nduucú nī. Ní vaadī yeenú yen'é nī diiⁿ cumplir. 12 Chuū ley yen'é chi dineⁿ'é nī vi'í 'aama nī taama nī tan'dúúcā chi 'úú nen'é ndís'tiī. 13 Mar 'áámá saⁿ'ā nguéeⁿ vaadī nen'e chi ch'εεε cá yen'é chi 'cuuvi 'áámá saⁿ'ā caavā amigo yen'é sa. 14 Ndis'tiī ní amigos yen'é ndís'tiī ndúúti chi diiⁿ nī cosa chi 'úú ngaⁿ'á. 15 'Aā ntéeⁿ caaⁿ'máⁿ chi ndís'tiī ní mozos yen'é ti mozos nguεε deenu sa de'ē chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyūⁿ yā yen'é sa. Naati ngaⁿ'á chi ndís'tiī ní amigos yen'é ti tanducuéⁿē chi n'giindiveéⁿ yen'é Chiidá, ngaⁿ'á ngii ndís'tiī. 16 Ndis'tiī nguéeⁿ ndεενε nī 'úú, naati 'úú nindεενέ ndís'tiī. Ní 'neéⁿ ndís'tiī caati cuuvi candée nī n'gui'i. Ní n'gui'i yen'e nī 'áámá cūnee. Ní tanducuéⁿē chi caaca nī Chiidá ndúúcū chi duuchí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní tée yā ndís'tiī. 17 Chuū ní ngaⁿ'á ndís'tiī chi dinéⁿe nī vi'í 'áámá nī táámá nī.

Iiⁿ'yāⁿ yen'e in'yeēⁿdī nguéeⁿ n'diichi ndís'tiī

18 Nduúti chi 'iiⁿ'yāⁿ yen'e in'yeēⁿdī nguéeⁿ nen'e yā ndís'tiī 'āā déenu nī chi vmnááⁿ vmnaaⁿ nguéeⁿ nen'e yā 'úú. 19 Nduúti chi canée nī ní diiⁿ nī cosas ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yen'e in'yeēⁿdī, 'iiⁿ'yāⁿ yen'e in'yeēⁿdī dinéⁿe yā ndís'tiī, naati ndís'tiī

nguéeⁿ yen'e in'yeēⁿdī ndís'tiī. Ndεενέ ndís'tiī vmnaaⁿ yen'e chi din'dái in'yeēⁿdī. Caávā chuū chi in'yeēⁿdī nguéeⁿ nen'e ndís'tiī. 20 N'gaacu nī yen'e nduudu chi 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: Nguéeⁿ vmnaaⁿ ca 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ mandado ti 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyūⁿ. Nduúti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'tiī ní can'daa yā 'úú 'tiicá ntúūⁿ can'daa yā ndís'tiī. Nduuti chi diiⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'á 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'á nī. 21 Tanducuéⁿē chuū diiⁿ yā ndúúcū ndís'tiī caavā chi duuchí ti nguéeⁿ n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú.

22 Nduúti chi nguéeⁿ ndaá ndíi nguéeⁿ ndúú yaa'ví rá 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéeⁿ déenu yā chi véé nuuⁿndi yen'é yā. Maaⁿ ní nguéeⁿ mar 'áámá yā chi cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chi nguéeⁿ véé nuuⁿndi yēⁿ'e yā. 23 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguéeⁿ nen'é yā 'úú 'tiicá ntúūⁿ Chiidá míⁿ ní nguéeⁿ nen'e yā 'iiⁿ'yāⁿ. 24 Nduúti chi 'úú nguéeⁿ diiⁿ nguaaⁿ yā ntiiⁿ'nyūⁿ chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéeⁿ diiⁿ yā, nguéeⁿ déenu yā chi véé nuuⁿndi yēⁿ'e yā. Naati maaⁿ ní n'diichí yā 'úú, ní nguéeⁿ nen'é yā 'úú ndúúcū Chiidá. 25 'Iicu cuuvi cuaacu nduudu chi canée nguūⁿ na ley yēⁿ'e yā: Nguéeⁿ de'ē caavā chi nguεε nen'é yā 'úú.

26 Naati taachi ndaá yā 'iiⁿ'yāⁿ chi Espíritu N'dai yen'e Dendyuūs ní tée yā poder s'uúúⁿ. Ní 'úú ní dicho'ó Espíritu N'dai chi yen'e Chiidá. Espíritu N'dai yen'e Dendyuūs ní cuaacu ní cuchii yen'é Chiidá. Espíritu miiⁿ caaⁿ'maⁿ cuaacú yā yen'é 'úú. 27 'Iicu ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ cuaacú nī yen'é 'úú caati canée nī nduucú ndii cuááⁿ naachi chi ngaⁿ'á.

16

1 Can'a Jesús: Chuū ngaⁿ'á ngii ndís'tiī 'iicu nguéeⁿ nduuvi taáⁿ nī. 2 'Iiⁿ'yāⁿ ní 'cuεεcú yā ndís'tiī cuaaⁿ chufa'āi yaácū. Ní taachi ndaá hora chi 'caaⁿ'núⁿ yā ndís'tiī, nacádiinúúⁿ yā chi n'daacā idiíⁿ

yā ntiinyuⁿ yeⁿé Dendyuūs. ³ Ní 'iiⁿyāⁿ s'tū ní 'tíicā idiíⁿ yā ti nguεε n'diichí yā Chiidá, ndii nguée nduu 'úú ra. ⁴ Maaⁿ ní ngaⁿá ngii chuū ndis'tiī caati taachí ndaa hora miiⁿ n'gáacú nī ti 'úú ní 'āā caⁿá. Chuū nī nguée caⁿá ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ ti 'úú caneé ndúúcu ndis'tiī.

Ntiinyuⁿ yeⁿé Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs

⁵ Caⁿa Jesús: Naati maaⁿ ní caⁿá n'diichí 'iiⁿyāⁿ chi dichó'ó 'úú. Ní mar 'áámá ndís'tiī nguée ntiinguuneeⁿ nī 'úú: ¿Tíi caⁿa nī? ⁶ Chiiⁿ chi caⁿá chi 'túúcā, ní néené chii ndaachíi staava yeⁿé nī. ⁷ 'Úú ngaⁿá nduudu cuaacu miiⁿ: N'daacā cáávā ndís'tiī chi caⁿá. Nduúti chi 'úú nguée caⁿá tuu'mi ní Espíritu N'dai yeⁿe Dendyuūs chi tée yā poder ndís'tiī nguée ndai yā nanááⁿ ndís'tiī. Nduúti chi 'úú caⁿá ní 'úú dicho'ó 'iiⁿyāⁿ. ⁸ Taachí 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní ndāa yā, ní caaⁿmáⁿ yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿyeēⁿdī yeⁿe nuuⁿndi, ní yeⁿe vaadī cuaacu, ní yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi diiⁿ juzgar. ⁹ Caaⁿmáⁿ yā yeⁿe nuuⁿndi chi nguée i'téenu yā 'úú. ¹⁰ Caaⁿmáⁿ yā yeⁿe vaadī cuaacu chi 'úú caⁿá nanááⁿ Chiidá ní 'āā ntéé n'diichí yā 'úú. ¹¹ Caaⁿmáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe 'áámá 'iiⁿntyen^e ch'εεε yeⁿe iⁿyeēⁿdī 'cūū 'āā canéé juzgado sa.

¹² Néené n'dee dendu'ū chi véé chí cuuví ndis'tiī naati maaⁿ ní nguεε cuuví cūnee ná vaan-icadiinūⁿ yeⁿé nī. ¹³ Taachí ndaa Espíritu yeⁿé vaadī cuaacu, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní ca'cuéⁿ yā ndís'tiī na tanducuéⁿé vaadī cuaacu. Ní nguée caaⁿmáⁿ yā yeⁿe maáⁿ yā ti caaⁿmáⁿ yā tanducuéⁿé chi n'giindiveⁿ yā. Ní ch'iⁿi yā ndis'tiī dε'ē chí cuchí. ¹⁴ 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní ch'iⁿi yā poder yeⁿé ti cuta'á yā poder yeⁿe 'úú ní ch'iⁿi yā ndis'tiī. Ní cuuvi cádiinúⁿ nī. ¹⁵ Nducuéⁿé chí véé yeⁿe Chiidá, chuū ní yeⁿé. Cáávā chuū ngaⁿá chí Espíritu yeⁿe

vaadī cuaacu cuta'á yā yeⁿe 'úú ní ch'iⁿi yā ndís'tiī. Ní cádiinúⁿ nī.

Chi ndaachíi yeⁿé nī ní nduuvi vaadī yeenú

¹⁶ Caⁿa Jesús: Taa 'líiⁿ ní 'āā ntéé snaáⁿ nī 'úú. Taama vmnéⁿee, taa 'líiⁿ ní snaáⁿ nī 'úú ti 'úú ní caⁿá nanááⁿ Chiidá.

¹⁷ Tuu'mi caⁿa n'duuvi discípulos yeⁿé yā ngii yā 'áámá yā táámá yā: ¿De'ε chí 'tíicā ngaⁿa yā ngii yā s'uuuⁿ taaⁿ 'líiⁿ ní 'āā ntéé chinaáⁿ nī 'úú ní taama vmnéⁿee taaⁿ 'líiⁿ ní chinaáⁿ nī 'úú, ti 'úú ní caⁿá nanááⁿ Chiidá? ¹⁸ Tuu'mi ní ngaⁿa yā. ¿De'ε chí 'tíicā taaⁿ 'líiⁿ? Nguée tuumicadiinuuⁿ yú.

¹⁹ Ní tuumicadíinuuⁿ Jesús chí neⁿe ntiinguuneeⁿ saⁿa s'eeⁿ, ní ngaⁿa yā: ¿'Áá ntíngúúneeⁿ ví'í nī chí 'túúcā caⁿá chíi taaⁿ 'líiⁿ ní 'āā ntéé chí naaⁿ nī 'úú, ní taama vmnéⁿee, taa 'líiⁿ ní chí naáⁿ nī 'úú? ²⁰ Cuaacu níinyú cuāacū niiⁿnyuⁿ ngaⁿá ngii ndis'tiī: Maaⁿ ní cuεεcu nī ní ya'ai nī. Ní iⁿyeēⁿdī ní cuuvi yeenú naati ndís'tiī ní chí n'daaⁿ chí yá'ai nī ndúúcu vaadī yeenú. ²¹ N'daataá chí canee chí 'āā 'cu-undiyāⁿ daiyā tá, véé vaadī ya'ai yeⁿe ta, ti 'āā chéé ndaa hora yeⁿe tá. Taachí 'āā véé daiya tá 'āā ntéé n'gaacu tá yeⁿe vaadī ya'ai yeⁿe tá chí yeenú tá chí véé 'áámá daiya tá yeⁿe iⁿyeēⁿdī. ²² 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī ní canéé vaadī ndaachíi nanááⁿ nī, Naati taama vmnéⁿee ní n'diichí ntuūⁿ ndís'tiī. Ní cunee nī vaadī yeenú na staava yeⁿé nī. Ní mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ ní nguée diví yā vaadī yeenú yeⁿé ndis'tiī.

²³ Ní nguuvi miiⁿ nguée ntiingu-uneeⁿ nī du'ū véε yeⁿé. Cuaacu níinyúⁿ cuāacū niiⁿnyuⁿ ngaⁿá ngii ndís'tiī chí tanducuéⁿé chí caaca nī Chiidá ndúúcu chí duuchí ní Chiidá téε yā ndís'tiī. ²⁴ Ndi maaⁿ nguée du'ū véε ngiica nī ndúúcu chí duuchí. Caaca nī ní Chiidá téε yā ndís'tiī. Ní vaadī yeenú yeⁿé nī cuuvi yeenú taavi.

Jesús chichéé yā ndúúcu ín'yeēndī

²⁵ Chuū chi ngaⁿ'á ndúúcu cuentas yeⁿ'é ndúúcu ndís'tiī. Maaⁿ ní ndaa hora chi 'āā ntéé caⁿ'á yeⁿ'é ndís'tiī ndúúcu cuentas naati caaⁿ'máⁿ cuaacu yeⁿ'ē Chiidá. ²⁶ Nguuvi miiⁿ ní caaca nī ndúúcu chi duuchí. Ní 'úú nguéé ngaⁿ'á chi 'úú nídi'cuítú Chiidá cáávā ndís'tiī. ²⁷ Maaⁿ Chiidá neené neⁿ'é yā ndís'tiī caati ndís'tiī neⁿ'é nī 'úú. Ní i'teenú nī chi 'úú chiicá yeⁿ'ē Chiidá. ²⁸ Chiicá yeⁿ'ē Chiidá ní ndaa ín'yeēndī 'cūū. Cu'neen ntuúⁿ ín'yeēndī. Ní naⁿ'á n'diichí Chiidá.

²⁹ Tuu'mí ngaⁿ'a discípulos yeⁿ'é yā: Cun'diichí dí maaⁿ ní ngaⁿ'ā cuaacu dí nguéé ndúúcu cuentas. ³⁰ Maaⁿ ní tuumicadiinúúⁿ 'nū chi deenú nī tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní nguéé canee ngiinúⁿ nī chi ntiinguuneeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'diī. Cáávā chuū i'teenú 'nū chi chiica nī yeⁿ'é Dendyuūs.

³¹ Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús: ¿'Áá i'téenu nī maaⁿ? ³² Cun'diichí nī. Hora miiⁿ ní cuchí. Ní 'āā ndaa chí caⁿ'á 'muuⁿ caⁿ'ā mijⁿ ndís'tiī na vaacu nī. Ní cu'neen nūⁿ nī 'úú dámaaⁿ. Naati nguéé canee dámaaⁿ ti Chiidá canee yā nduucú. ³³ Chuū nī ngaⁿ'á ngií ndís'tiī chí cucáávā 'úú canee 'diīⁿ nī. In'yeēndī ní 'cuenú nī cuuvi. Cuuvi ch'εētiinúu nī. 'Úú ní chichéé ndúúcu ín'yeēndī.

17

Jesús ndee yā ndúúcu Chiidá yā caavā discípulos yeⁿ'é yā

¹ Chuū caⁿ'a Jesús ní n'diichí yā cuaaⁿ nanguuvi ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, hora yeⁿ'é ní 'āā ndaa. Díⁿ nī dich'εεté nī Daiya nī. 'Tiicā ntūūⁿ 'úú chí Daiya nī cuuvi dich'εεté n'diī. ² Tan'dúúcā chí tee nī poder 'úú chí Daiya nī yeⁿ'e dε'ε chí díⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cáávā chí ca'á vida cuen'e daāⁿmaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí tee nī 'úú. ³ Chuū chí vida cuen'e daāⁿmaⁿ chí n'diichí yā n'diī chí 'áámá n'dyaⁿ'ā Dendyuūs

chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí Dendyuūs ndúúcu Jesucristo chí dichó'o nī.

⁴ 'Úú ní dich'εεté n'diī na yáⁿ'āa 'cūū. 'Āā ch'iinú díⁿ ntiīⁿ'nyuⁿ chí tee nī chí díⁿ. ⁵ Maaⁿ ní n'diī, Chiidá, dich'εεté nī 'úú, n'diī ndúúcu maáⁿ nī, ndúúcu poder chí canee nduucú maáⁿ taachi 'āā 'cuéé cunee ín'yeēndī.

⁶ Ngaⁿ'a cuaacu yeⁿ'ē chí duuchi yeⁿ'é nī nanááⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'e ín'yeēndī 'cūū chí tee yā 'úú. Saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'é nī. Ní tee nī 'úú. Ní n'giindiveeⁿ yā nduudu yeⁿ'é nī. ⁷ Maaⁿ ní déenú yā chí tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí tee nī 'úú ní yeⁿ'é nī. ⁸ Ti ndúúdu chí tee nī 'úú ní caⁿ'á nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'giindiveeⁿ yā nduudu miiⁿ. Ní deenu cuaacu yā chí chiicá nanááⁿ n'diī. Ní i'téenu yā chí n'diī dichó'o nī 'úú.

⁹ 'Úú ngiicá caavā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Nguéé nídi'cuítú cáávā ín'yeēndī ti cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí tee nī 'úú, ti yeⁿ'é n'diī. ¹⁰ Ní taanduvéé dendu'ū yeⁿ'é ní yeⁿ'é nī. Ní taanduvéé dendu'ū yeⁿ'é nī ní yeⁿ'é. Ní chuū ch'iⁿi poder yeⁿ'é.

¹¹ Ní 'āā ntéé cūnee ín'yeēndī naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snée yā ín'yeēndī. 'Úú ní cuchí nanááⁿ nī. N'diī Chiidá chí dεεε, díⁿ nī cuidado 'iiⁿ'yāⁿ chí tee nī 'úú ndúúcu chí duuchí nī. Ní chí cuuvi 'áámá yā tan'dúúcā s'uuúⁿ ní 'áámá yū. ¹² Taachí canee ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ín'yeēndī ní díⁿ cuidado 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu chí duuchi nī, 'iiⁿ'yāⁿ chí nteé nī 'úú. 'Úú ní díⁿ cuidado 'iiⁿ'yāⁿ ní mar 'áámá yā nguéé chindāi yā. 'Áámá nūⁿ saⁿ'ā daiya yááⁿ'nguiinūⁿ chindai sa. Ní 'iicu naachi cánée nguūⁿ ní cúúví cuaacu.

¹³ Naati maaⁿ ní cuchí nanááⁿ nī. Ní ngaⁿ'á chuū taachi cunee ín'yeēndī 'cūū caati vaadi yeēnu yeⁿ'é canee nduucú yā, ní cuuvi yeenú taavi yā. ¹⁴ 'Úú ní ca'á 'iiⁿ'yāⁿ nduudu yeⁿ'e nī. In'yeēndī nguéé dinéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ti nguéé yeⁿ'e

iⁿ'yeē^{ndī} 'iiⁿ'yāⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ nguéé yeⁿ'e iⁿ'yeē^{ndī} 'úú. ¹⁵ Nguéé di'cuítūu chi ndivíi nī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeē^{ndī}. Diiⁿ nī cuidado 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūuⁿ. ¹⁶ Nguéé yeⁿ'e iⁿ'yeē^{ndī} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúú^{cā} chi nguéé yeⁿ'e iⁿ'yeē^{ndī} 'úú. ¹⁷ Diiⁿ nī didεε^{vé} nī 'iiⁿ'yāⁿ cucáá^{vā} nduudu cuaacu yeⁿ'é nī. Nduudu yeⁿ'é nī ní nduudu cuaacu. ¹⁸ Tan'dúú^{cā} chi dicho'ó nī 'úú iⁿ'yeē^{ndī} 'tiicá ntúūⁿ dicho'ó 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ iⁿ'yeē^{ndī}. ¹⁹ Cáá^{vā} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'úú maaⁿ didεε^{vé} maaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuví yā dεε^{vε} na nduudu cuaacu.

²⁰ Nguéé di'cuuitúú dámaaⁿ caavā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ti cáá^{vā} 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téenu yā 'úú cáá^{vā} nduudu yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ²¹ Ní nducyaaca yā ní 'áámá nūuⁿ cuuví yā tan'dúú^{cā} n'dií cané nī nduucú, ní cané nī nduucú nī. Níicú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cané nī ntúūⁿ yā 'áámá nūuⁿ ndúúcu yú. Ní 'iicu cu'téenu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeē^{ndī} chi n'dií dicho'ó nī 'úú. ²² Ní poder chi téé nī 'úú, miiⁿ ni ca'á 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'áámá nūuⁿ cuuví yā tan'dúú^{cā} chi 'áámá nus'ūu. ²³ 'Úú ní ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní n'dií ní ndúú^{cū} 'úú. Níicú 'áámá nūuⁿ chi n'daacā cuuví yā. Ní iⁿ'yeē^{ndī} ní cuuvi deenu chi dicho'ó nī 'úú ní chí dinéⁿe nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúú^{cā} chi neⁿ'é nī 'úú.

²⁴ N'dií Chiidá, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi téé nī 'úú, neⁿ'é chi naachi 'úú cuneéⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cūnéé yā nduucú. Ní cuuvi n'diichi yā poder yeⁿ'e chi téé nī 'úú caati n'dií ní neⁿ'é nī 'úú ndií taachi 'áá 'cuéé iⁿ'yeē^{ndī}. ²⁵ N'dií Chiidá chi dεε^{vε}, 'aa ntéé rá chí iⁿ'yeē^{ndī} nguéé n'diichi n'dií 'úú n'diichi n'dií. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí ní deenú yā chí n'dií dicho'ó nī 'úú. ²⁶ 'Úú ní ngaⁿ'á yeⁿ'e chi duuchí nī, ní caⁿ'á ngaⁿ'an yeⁿ'e chi duuchí nī. Níicú maaⁿ vaadí neⁿ'e chí néⁿ'e nī 'úú cuuvi cunéé ndúúcu yā. Ní 'úú canéé ndúúcu yā.

18

Sta'á yā Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Taachí Jesús caⁿ'á yā chuū, can'dáa yā ndúú^{cū} discípulos yeⁿ'é yā táámá lado yíicú 'líiⁿ chí nguuvi Cedrón naachi canéé 'áámá cheēⁿ yeⁿ'e naānda. Ní miiⁿ sndaā Jesús ndúú^{cū} discípulos yeⁿ'é yā. ² Judas chí diiⁿ sa entregar Jesús ní n'diichi ntúūⁿ saⁿ'ā na cheēⁿ miiⁿ ti 'āā canéé n'deeé cuuvi nduuvidaámá yā Jesús ndúú^{cū} discípulos yeⁿ'é yā na cheēⁿ miiⁿ. ³ Saⁿ'ā chiiduú n'gεε^{té} ndúú^{cū} saⁿ'ā fariseos teé yā Judas Iscariote soldados ndúú^{cū} policías ní Judas cueⁿ'e sa ndúú^{cū} 'aama taaⁿ soldados ndúú^{cū} policías. Ndaa yā na cheēⁿ miiⁿ ndúú^{cū} lámparas, ndúú^{cū} antorchas, ndúú^{cū} armas. ⁴ Naati Jesús chí déenú yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí cuchii, cueⁿ'e yā ní ndaa yā naáaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Du'u in'nuúⁿ nī?

⁵ Ní nan'gυεεcutáⁿa sa yeⁿ'e yā: Jesús yeⁿ'ē yāāⁿ Nazaret miiⁿ. Tuu'mí ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Canéé ntúūⁿ Judas miiⁿ, saⁿ'ā chí diíⁿ nca'a sa 'iiⁿ'yāⁿ. ⁶ Taachí Jesús caⁿ'a yā: 'Úú 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, tuu'mi ní saⁿ'ā s'eeⁿ ndaacadaamí yā ní ch'εε^tindiití yā na yáⁿ'āa. ⁷ Nan'gυεεcúnéé ntuúⁿ yā tiinguuneeⁿ yā: ¿Du'u ra in'nuúⁿ nī? Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Jesús yeⁿ'ē yāāⁿ Nazaret miiⁿ.

⁸ Nan'gυεεcútaⁿ'ā Jesús: 'Áā ngaⁿ'á ngii ndís'tií chí 'úú. Ndúúti chí 'úú chí in'nuúⁿ nī, 'cuáaⁿ nī chí naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí.

⁹ Ní cuuvi cuaacu chí 'úú chí caⁿ'á: 'Iiⁿ'yāⁿ chí téé nī 'úú, mar 'áámá yā nguéé chí ndai yā. ¹⁰ Tuu'mi Simón Pedro chí ndéε sa espada ní tun'dáa sa ní 'nuucá'ai sa ní ch'iica sa veēⁿ sa lado tá cuaacu yeⁿ'ē sán'ā chí diiⁿ mandado yeⁿ'e chiiduú ch'εε^{tε} ca. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní nguuvi sa Malco. ¹¹ Tuu'mí Jesús

ngaⁿa yā ngii yā Pedro: N'nuūⁿ dí espada vaacu. Prueba chí teē Chiidá 'úú, ¿'áá nguéé cánéé chí 'cuenú cuuvi yeⁿ'ē?

Jesús nanááⁿ chiiduú ch'eté ca

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'ē 'áámá taaⁿ soldado ndúú^{cū} soldado chí yuudu ndúú^{cū} policías yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ní sta'á sa Jesús ní cachiichí sa 'iiⁿyāⁿ. ¹³ Ní candéε sa vmnááⁿ vmaáⁿ nanááⁿ saⁿ'ā chí nguvi Anás, tii sáⁿ'ā miiⁿ ní nchaⁿ'ā ndiicú Caifás miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní chiiduú ch'eté ca nduuyu miiⁿ. ¹⁴ Ní Caifás miiⁿ ca'a sá consejo saⁿ'ā Israel s'eeⁿ chí cánéé chí 'cuū^{vī} 'aama saⁿ'ā cáávā 'iiⁿyāⁿ.

Pedro canéé yā chuva'ai yeⁿ'ē

Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Ní n'daā Simón Pedro Jesús miiⁿ ní táámá discípulos. Ní chiiduú ch'eté ca n'diichí yā discípulos miiⁿ chí sndaá sa ndúú^{cū} Jesús corredor yeⁿ'ē va'ai yeⁿ'ē chiiduú ch'eté ca miiⁿ. ¹⁶ Naati Pedro miiⁿ cánéé sá cuaaⁿ dáámí cheendi va'āi. Ní can'dáá taama discípulo chí chiiduú ch'eté ca n'diichí yā 'iiⁿyāⁿ. Ní yaa^{vī} yā n'daataá chí cánéé cheendi va'āi. Ní diiⁿyúⁿ yā Pedro míⁿ chεeti va'āi. ¹⁷ Tuu'mi ní n'daataá chí diiⁿ mandado chí cánéé cheendi va'āi ngaⁿ'a tá: ¿'Áá nguéé díí ntúūⁿ 'áámá discípulo yeⁿ'ē saⁿ'a cūū? Tuu'mí Pedro ngaⁿ'ā sa: Nguéé 'úú.

¹⁸ Ní chééndii saⁿ'ā chí dichí^{vē} ndúú^{cū} policías, saⁿ'ā miiⁿ tiiví sa yaⁿ'ā yeⁿ'e yíyū ti 'áámá 'iicheε. Saⁿ'ā miiⁿ nga'a taviiⁿu sa. Ní cánéé ní ntúūⁿ Pedro ndúú^{cū} sa. Ní chééndii sa nga'a taviiⁿu sa ca'a sa.

Anás tiinguunééⁿ sa Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Ní chiiduú ch'eté cá miiⁿ nítiinguuneeⁿ sa Jesús yeⁿ'e discípulos yeⁿ'é yā ndúú^{cū} yeⁿ'e

chí Jesús chí'cueéⁿ yā. ²⁰ Jesús nan'guεεcutáⁿ'a yā yeⁿ'ē sa: 'Úú ní ngaⁿ'á cuaacú nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdí. 'Úú ní chí'cueéⁿ na yaacū sinagogas ní na yaacū templo ntúūⁿ naachi nduuvidaama nducyaaca 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ní nguéé de'ε vεε chí ngaⁿ'a n'de'éeí. ²¹ ¿De'ε tíngúúⁿééⁿ di 'úú? Tíngúúⁿééⁿ dí 'iiⁿyāⁿ chí chí'indiveéⁿ yā chí caⁿ'á chí 'iiⁿyāⁿ. N'diichi ní. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dééⁿú yā chí caⁿ'á.

²² Taachí Jesús chí'iiⁿu caⁿ'á yā chuū, 'áámá policía chí cánéé miiⁿ ch'én'e sá Jesús, ní caⁿ'a sa: ¿'Áá 'tíicā nan'guεεcutáⁿ'a di yeⁿ'ē chiiduú ch'eté ca?

²³ Nan'guεεcutaⁿ'ā Jesús: Ndúú^{tí} chí nguεε n'daacā chí ngaⁿ'á caaⁿ'maⁿ di de'ε chí nguεε n'daacā chí ngaⁿ'á. Ndúú^{tí} chí n'daacā, ¿de'ε cuuvi chí n'geⁿ'ē di 'úú?

²⁴ Anás miiⁿ ní dichó'o sa Jesús ch'εechiichí yā nanááⁿ saⁿ'ā chí nguvi Caifás miiⁿ, saⁿ'ā chí chiiduú ch'eté cá miiⁿ.

Pedro miiⁿ ngaⁿ'a sa taama vmnéⁿ'ēe chí nguéé n'diichi sa Jesús miiⁿ

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Chééndii Simón Pedro miiⁿ ní nga'a taviiⁿu sa saⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: ¿'Áá nguéé 'tíicā chí díí ní discípulo yeⁿ'é yā? Pedro cheeⁿdí^{tú} sa ní ngaⁿ'ā sa: Nguéé 'úú.

²⁶ 'Áámá saⁿ'ā chí diiⁿ mandado yeⁿ'ē chiiduú ch'eté cá ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā chí chíica Pedro miiⁿ veeⁿ sa. Ngaⁿ'a sa ngii sa saⁿ'ā: ¿'Áá nguéé n'diichí dii chεeti chééⁿ naándā miiⁿ ndúú^{cū} yā?

²⁷ Taama vmnéⁿ'ēe ní cheeⁿdí^{tú} táaⁿ Pedro: Nguéé 'úú. Ní miiⁿniⁿyú miiⁿniⁿyú ní tusaⁿ'ā chíita tí.

Jesús nanááⁿ Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Ní candée sa Jesús miiⁿ tyaaⁿ tyaaⁿ yeⁿ'ē nanááⁿ Caifás miiⁿ ndii naachi canéé cuarto yeⁿ'ē juzgado. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguée chí ndaá yā cuaaⁿ chεeti va'ai ch'εete miiⁿ cáávā chí nguée neⁿ'e yā chí cuneedáámí yā nuuⁿndi taachi ché'e yā nguiinú yeⁿ'ē pascua. 29 Tuuⁿ'mi ní can'daā Pilato chuva'aī nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní can'a sa: ¿De'ē nuuⁿndi yeⁿ'ē saⁿ'a 'cūū vεε?

30 Nan'guεεcutáⁿ'a yā ní can'á yā 'iiⁿ'yāⁿ: Ndúúti chí saⁿ'a 'cūū chí nguεε du'ū vεε diiⁿ sa, nguée teé 'nū saⁿ'ā n'diī.

31 Tuuⁿ'mi ní ngaⁿ'ā Pilato ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuta'á nī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní n'diichí yā de'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā véé tan'dúucā chí canéé na ley yeⁿ'é nī. Níicú 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní can'a yā: Nús'uu ní nguée cánéé chí 'caaⁿ'nuⁿ 'nū mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

32 Ní cuuví cuaacu chí can'a Jesús miiⁿ. Ní can'a yā chí cadiinuuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ de'é vaadī n'gii 'cuuvi yā. 33 Níicú nuuⁿ ndáá ntúūⁿ Pilato cuarto yeⁿ'ē juzgado. Ní cáí sa Jesús miiⁿ ní can'a yā: ¿'Áá díí chí Rey yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí judíos?

34 Nan'guεεcutáⁿ'ā Jesús: ¿'Áá ngaⁿ'a dii chuū yeⁿ'e maāⁿ di o 'iiⁿ'yāⁿ 'cūū ch'iⁿ'i yā ní ngaⁿ'a yā n'diī yeⁿ'ē 'úú?

35 Pilato miiⁿ ní n'guεεcutáⁿ'a sa: ¿'Áá 'úú chí saⁿ'a Israel 'úú? 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciún yeⁿ'ē di ndúucū chí-íduú n'gεεtē nteé yā dii 'úú. ¿De'ē ndiīⁿ dí?

36 Nan'guεεcutáⁿ'ā Jesús: Cuaaⁿ naachi 'úú chí 'iiⁿ'ntyēⁿ'e nguée canéé iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ndúúti chí yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū naachi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyúⁿ tuuⁿ'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ mandado yeⁿ'é ní 'cuuⁿ'maⁿ yā cáávā 'úú ní nguée nica'á yā 'úú 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. Maaⁿ ní cuaaⁿ naachi 'úú chí 'iiⁿ'ntyēⁿ'e nguée yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū.

37 Tuuⁿ'mi ngaⁿ'a Pilato ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ: Tuuⁿ'mi, ¿'áá díí chí rey

miiⁿ? Nan'guεεcutáⁿ'ā Jesús: Díí ngaⁿ'a di chí rey 'úú ní 'tíicā 'úú. 'Úú ní cáávā chuū ch'iⁿ'ndiiaáⁿ, ní cáávā chuū chí ndaá iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū, caavā chí caaⁿ'maⁿ cuaacú yeⁿ'ē nduudu cuaacu. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'ē vaadī cuaacu miiⁿ, n'güindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē.

Jesús canéé chí 'cuuvi yā

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

38 Tuuⁿ'mi ngaⁿ'ā Pilato: ¿Chεε chí vaadī cuaacu? Taachí can'a Pilato chuū ní can'dáá ntuūⁿ sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní can'a sa 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ: 'Úú ní nguée ndaácá mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 39 Naati cáávā costumbre yeⁿ'e ndís'tiī ní 'úú caneecúúⁿ'míⁿ chí iⁿ'deεchí 'áámá saⁿ'ā chí preso sa 'viicu yeⁿ'e pascua. ¿'Áá neⁿ'é nī chí iⁿ'deεchí Rey yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ?

40 Tuuⁿ'mi ní 'cai ntúūⁿ nducyaaca yā, ní ngaⁿ'a yā: Nguée 'iiⁿ'yāⁿ 'cūū ti Barrabás. Níicú saⁿ'ā Barrabás miiⁿ ní neené duucu sa.

19

1 Tuuⁿ'mi ní sta'āa Pilato Jesús miiⁿ ní ch'eⁿ'e sa 'iiⁿ'yāⁿ. 2 Ní soldados ní din'dáa sa 'áámá corona yeⁿ'ē yááⁿ ní chí n'duu sá na tíiⁿ yā. Ní chí nuuⁿ sa 'áámá catecai morado 'iiⁿ'yāⁿ. 3 Ní can'a sa: Néené 'nááⁿ cānee di iⁿ'yeeⁿ'dí, dii, Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel. Ní n'geⁿ'é sa 'iiⁿ'yāⁿ.

4 Tuuⁿ'mi can'dáa ntuūⁿ Pilato chuva'aī. Ní can'ā sa chí sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuin'diichí nī, tun'daá 'iiⁿ'yāⁿ chuva'aī níicu tuumicadiinúⁿ nī chí nguée n'diichí mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

5 Ní can'daā Jesús chuva'aī. Can'déε yā corona yeⁿ'e yááⁿ ndúucū catecai morado yā. Ní ngaⁿ'a Pilato miiⁿ: Cun'díichí nī saⁿ'ā.

6 Taachí n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ tuuⁿ'mi ní chíiduú n'gεεtē ndúucū policíás n'gaī yiicu sa: Cu'nééⁿ'nga'á nī

'ii'yāⁿ. Cu'nééⁿnga'á nī 'ii'yāⁿ. Tuu'mi ngaⁿ'á Pilato ngii yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Cuta'a ndis'tiī 'ii'yāⁿ, ní cu'nééⁿnga'á nī 'ii'yāⁿ, ti 'úú ní nguééⁿ indaacá mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

⁷ Nan'guεεcútaⁿ'ā 'ii'yāⁿ Israel s'eeⁿ: Nús'uū ní cánéé ley yeⁿ'é 'nū. Ní tan'dúúccā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ canee chi 'cuuvī caati caⁿ'a yā chi maáⁿ yā Daiya Dendyuūs 'ii'yāⁿ.

⁸ Taachí ch'iindiveeⁿ Pilato chuū dii'yā ca sá chí. ⁹ Chindáa ntuūⁿ sa cuarto yeⁿ'é juzgado ní caⁿ'á yā chíi yā Jesús: ¿Tíí 'ii'yāⁿ dii? Naati Jesús ní nguééⁿ caⁿ'a yā.

¹⁰ Tuu'mi ní caⁿ'a Pilato Jesús: Dii, ¿'áá nguεε ngaⁿ'á di yeⁿ'é? ¿'Áá nguééⁿ deenu di chi 'úú ní cúúví caaⁿ'maⁿ ntiīⁿnyúⁿ chi cu'nééⁿnga'á nī dii, ní cuuvi n'tεεchí ntuūⁿ dii?

¹¹ Nan'guεεcútaⁿ'ā Jesús miiⁿ: Nguééⁿ du'ú veε cuuvi diiⁿ di ndúúccū 'úú ndúúti chi nguééⁿ du'ú veε ndii ca'a yeⁿ'é di yeⁿ'é va'ai chεεti nguuvi. 'Ii'yāⁿ chi tee yā 'úú chi preso 'úú nanáá n'dii, 'ii'yāⁿ miiⁿ dich'εεte ca nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

¹² Ndíí tuu'mi ní neⁿ'e Pilato n'tεεchi sa 'ii'yāⁿ. Naati 'ii'yāⁿ Israel s'eeⁿ n'gai yiicú yā ní ngaⁿ'a yā: Ndúúti chi saⁿ'á 'cūū n'tεεchi di, nguééⁿ dii amigo yeⁿ'é César. Nducyáácc 'ii'yāⁿ chi ngaⁿ'a yeⁿ'é yā chí maáⁿ yā rey ngaⁿ'a yā contra César.

¹³ Tuu'mí Pilato, taachi ch'iindiveeⁿ sa chuū, candéε sa Jesús chuva'āi. Ní ch'iindi sa ná silla yeⁿ'e juzgado chí nguuvi Enlosado, ní nduudu hebreo neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Gabata. ¹⁴ Ní nguuvi chí dííⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'viicu yeⁿ'é pascua, tan'dúúccā ndiichúúví na nguuvi. Tuu'mí ngaⁿ'a Pilato 'ii'yāⁿ Israel s'eeⁿ: Cuin'diichí nī Rey yeⁿ'é nī.

¹⁵ Naati 'ii'yāⁿ s'eeⁿ 'caí yā diitú yā: Divíí nī 'ii'yāⁿ, divíí nī 'ii'yāⁿ, cu'nééⁿnga'á nī 'ii'yāⁿ. Tuu'mí ngaⁿ'a Pilato: ¿'Áá rey yeⁿ'é

nī chí cu'nééⁿnga'á nī? Tuu'mí nan'guεεcútaⁿ'ā saⁿ'ā chíiduú n'gεεté: Nguééⁿ rey yeⁿ'e 'nū caati 'āā César nuúⁿ.

¹⁶ Tuu'mi ní Pilato ca'á yā Jesús miiⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iicu cu'nééⁿnga'á yā. Ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ sta'á yā Jesús miiⁿ ní candéε yā 'ii'yāⁿ.

Cu'nééⁿnga'a yā Jesús ní ch'īi yā
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Ní Jesús candéε yā cruz yeⁿ'e yā. Ní can'dáa yā na lugar chí 'áámá lado yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén chí nguuvi Calavera chí lugar 'Iini Nga'ai Tiiⁿ, 'iicu nduudu hebreo neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Gólgota. ¹⁸ Naachí cu'nééⁿnga'á yā Jesús ndúúccū taa na 'uuví yā. 'Áámá yā 'áámá 'áámá lado 'iicu Jesús miiⁿ ní naavtáⁿ'ā canuúⁿ yā. ¹⁹ Ní 'neeⁿ Pilato miiⁿ 'áámá letra chí n'duu sá nanááⁿ cruz ní canéé nguūⁿ miiⁿ, Jesús yeⁿ'é yaāⁿ Nazaret, Rey yeⁿ'e 'ii'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Israel. ²⁰ Ní neené 'yaaⁿ 'ii'yāⁿ Israel s'eeⁿ ch'eéⁿ yā letra 'cūū ti nááchí cu'nééⁿnga'a yā Jesús miiⁿ niīⁿnuúⁿ na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. Canéé nguūⁿ miiⁿ na nduudu hebreo ndúúccū nduudu griego ndúúccū nduudu latín. ²¹ Ní ngaⁿ'a saⁿ'ā chíiduú n'gεεté yeⁿ'é 'ii'yāⁿ Israel s'eeⁿ ngii sa Pilato: Nguééⁿ 'neeⁿ di Rey yeⁿ'é 'ii'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e Israel naati maáⁿ yā ngaⁿ'a yā: 'Úú Rey yeⁿ'e 'ii'yāⁿ yeⁿ'e Israel 'úú.

²² Nan'guεεcútaⁿ'ā Pilato saⁿ'ā miiⁿ: Chiiⁿ 'neéⁿ 'āā 'neéⁿ.

²³ Taachi soldados chí'neeⁿnga'á sa Jesús, sta'á sa catecai yā ní diiⁿ sa repartir catecai yā. Niicu 'áámá 'áámá tááⁿ catecai yā 'aama soldado. Abrigo catecai yā miiⁿ nguééⁿ n'deenyú ndii 'nííⁿnúⁿ ndíí cuaaⁿ ndiia. ²⁴ Ní caⁿ'a sa nguaaⁿ maáⁿ sa: Nguééⁿ 'canuu cuūⁿ yú naati tun'dai yú suerte yeⁿ'é yú nduúccū. Du'ú yeⁿ'e cuuvi. Ní 'iicu cuuvi

cuaacu naachi canee nguūⁿ chi ngaⁿá:

Nca'á yā catecaí nguaaⁿ maáⁿ yā, ní na catecaí ch'íi yā suerte.

Ní soldados ní diiⁿ sa chuū.

²⁵ Ní chεεcuú Jesús miiⁿ canée yā niiⁿnuúⁿ ná cruz yeⁿe Jesús ndúú^cū vi'í chεεcuú yā chi ngu-
uvi María chi n'daataá yeⁿe Cle-
ofas, ndúú^cū María Magdalena.

²⁶ Taachí n'diichi Jesús chεεcú yā ndúú^cū discípulos chi ya'āi 'iinú yā chi canee niiⁿnuúⁿ tuu'mi ní Jesús ngaⁿá yā ngii yā chεεcú yā: N'dii n'daataá, cun'diichi ní daiya ní. ²⁷ Tuu'mi ní ngaⁿa yā ngii yā discípulo: Cun'diichi di, 'íngaa chεεcu di. Ndíi tuu'mi ní discípulo miiⁿ ní dichεεcú yā 'iiⁿyāⁿ.

Jesús ch'íi yā

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Cho'ó tanducueⁿe chuū ní déénú Jesús chi tanducueⁿe dendu'ū ní 'āa chii cuaacu. Niicu naachi canee nguūⁿ níicú cuuvi cuaacu. Ngaⁿa Jesús: Yaacá.

²⁹ Miiⁿ canee 'áamá vaso ndiitu vinagre. Tuu'mi ní 'áamá soldado dicuutu yā 'áamá esponja ndúú^cū vinagre. Ní chi'neeⁿ yā na áamá yáⁿá hisopo. Ní s'neeⁿ yā na cheendi Jesús. ³⁰ Taachí Jesús ch'íi yā vinagre, caⁿa yā: Ch'íinú tanducueⁿe dendu'ū. Ní nadicua'á yā tiiⁿ yā chi n'nééⁿ maáⁿ yā espíritu yēⁿe yā.

Soldado n'da'ai yā 'iini 'tiicua Jesús ndúú^cū 'aama lanza

³¹ Tuu'mi ní caati nguuvi viernes chi diíⁿ yā ntiinⁿyuⁿ yeⁿe 'viicu pascua miiⁿ, ní 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ di'cuítu sa Pilato chi 'cúuⁿmāⁿ sa 'íni ca'a saⁿá s'eeⁿ ní candéε sa cuerpo yeⁿe yā. Caati nguéé neⁿe sa chi canee cuerpo yeⁿe yā na cruz nguuvi sábadu miiⁿ caati sábadu ní nguuvi ch'εete yeⁿe 'viicu pascua. ³² Ní ndaá soldados ní ndaa sa nanááⁿ saⁿá chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. 'Tíicá 'cuúⁿ sa ca'a sa. 'Tíicá 'cuúⁿ

ntúūⁿ sa ca'ā taama sa. ³³ Naati taachí ndaa sa nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní caati n'diichi yā chi 'āa n'dii Jesús nguéé 'cuúⁿ sa ca'a yā.

³⁴ Naati 'áamá soldado n'da'ai sa tiicua Jesús ndúú^cū 'aama lanza ní can'daá yuuúⁿ ndúú^cū nuūⁿníⁿ.

³⁵ 'Iiⁿyāⁿ chí n'diichi yā ngaⁿá yā nduudu cuaacu. Níicú chiiⁿ chi ngaⁿá yā. Miiⁿ ní cuaacu chíiⁿ. 'Iicu déenu yā chi ngaⁿá yā nduudu cuaacu níicú ndís'tii ntúūⁿ ní cu'teenú ní. ³⁶ Níicú chuū cho'óo ní cúuvi cuaacu chí canee nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs: Mar 'áamá 'iini yeⁿe yā nguéé 'cuúⁿ sa.

³⁷ Ní taama naachi canee nguūⁿ ní ngaⁿá: N'diichi yā 'iiⁿyāⁿ chí cho'óo nééⁿ tiicua yā.

S'nuúⁿ yā Jesús chεeti yáinyāⁿ

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Cho'óo chuū. José yeⁿe yāⁿ Arimatea chí 'áamá discípulo yeⁿe Jesús n'de'ei n'de'ei nūuⁿ ti 'va'a sa 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ, di'cuítu sa Pilato miiⁿ chí cuuvi candéε sa cuerpo yeⁿe Jesús. Ní 'cuúⁿ Pilato saⁿá miiⁿ. Tuu'mi ní ndaá sa ní nadiví sa cuerpo yeⁿe Jesús miiⁿ ní candéε sa cuerpo miiⁿ. ³⁹ Ndaa ntúūⁿ Nicodemo, saⁿá chí vmnaaⁿ indaa sá nanááⁿ Jesús miiⁿ 'aama n'gaaⁿ, ní ndéε sa 'áamá perfume chí ndístaⁿá perfume yeⁿe mirra ndúú^cū áloes. Ngii tanduu 'áamá ciento libras. ⁴⁰ Sta'á yā cuerpo yeⁿe Jesús ní ch'εεcú yā ná tiiⁿnuūⁿ ndúú^cū perfume miiⁿ, tan'dúú^cā costumbre yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ taachí n'giichi yā tinaⁿá. ⁴¹ Ní lugar miiⁿ naachi chí'neeⁿnga'a yā, miiⁿ canee 'áamá chééⁿ naandá. 'Íicú chεeti chééⁿ miiⁿ canee 'áamá yáinyāⁿ ngai. Mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ nguéé in'nuúⁿ yā chεeti. ⁴² Cáávā chí nguuvi viernes chí ch'iindiyááⁿ yā yeⁿe 'viicú yeⁿe pascua yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ, s'nuúⁿ yā cuerpo Jesús miiⁿ chεeti yáinyāⁿ miiⁿ chí canee niiⁿnuúⁿ.

20

Jesús nduuchi yā ye^{n'e} nguaaⁿ tináⁿā

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ 'Áámá domingo chi nguuvu vmnááⁿ vmnaaⁿ ye^{n'e} ndeetē miiⁿ tá María Magdalena néené 'da'a ca ndaā tá na yáinyāⁿ. Ní n'diichi tá tuūu miiⁿ chi ndiivii na yáinyāⁿ. ² Tuu'mi ní n'daataá ngéénū tá nanááⁿ Simón Pedro ndúúcu táámá discípulo, 'iiⁿyāⁿ chí diné^{n'e} taavi yā Jesús. Tuu'mi ngaⁿā tá ngii tá saⁿā s'een: 'Áā ndiivii yā Jesús miiⁿ ná cheeti yáinyāⁿ, ní nguéé deenu yú tí n'néⁿ yā 'iiⁿyāⁿ.

³ Ní can'dáa Pedro miiⁿ ndúúcu taama discípulo ní ndaá yā na yáinyāⁿ. ⁴ Ngéénū, ngéénū nduu 'uuví yā. Táámá discípulo diitu cá chéenu sa nguéé ti Pedro, ní ndaá vmnaaⁿ sa na yáinyāⁿ. ⁵ Can'dí sa ní n'diichi sa. Ní n'diichi sá chí 'aa dámaaⁿ tiinūⁿ miiⁿ snúūⁿ naati nguéé chí ndaa sa cheeti yáinyāⁿ. ⁶ Simón miiⁿ ní sndaā sa cheeti yáinyāⁿ. Ní n'diichi sa tiinūⁿ miiⁿ naachi snúūⁿ. ⁷ Niicu pañuelo ch'etete ca tiinⁿ nguéé dáámá tiinūⁿ lino. Ndéetii nduu cánéé táámá cuaaⁿ. ⁸ Tuu'mi ní sndaā ntúūⁿ táámá discípulo chí ndaā vmnááⁿ vmnaaⁿ ná yáinyāⁿ ní n'diichí yā ní chí'téenu yā. ⁹ Tii nguéé déenu yā chí canéé nguūⁿ chí Jesús miiⁿ cuuví nduuchi yā ye^{n'e} nguaaⁿ tináⁿā. ¹⁰ Ní nguécundii discípulos na vaacu yā.

Jesús nndaaca yā María Magdalena

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Naati tá María canee ta chúva'ái yáinyāⁿ. Neené nguécú tá. Ní di'cuá'ái naaⁿ tá n'diichi tá cheeti yáinyāⁿ. ¹² Ní n'diichí tá na 'uuví ángeles ndúúcu catecaí yā cuéé. 'Áámá ángel miiⁿ vee yā cuaaⁿ tiinⁿ naachi canúūⁿ cuerpo Jesús miiⁿ ní táámá yā vee yā cuaaⁿ ndiyya. ¹³ Ní caⁿá yā: Díí n'daataá, ¿de'ē

cúúví chí nguécú di? Tuu'mi ngaⁿa tá: Caati candéé yā Señor ye^{n'e}, ní nguéé deenu tíí s'néⁿ yā 'iiⁿyāⁿ.

¹⁴ Taachi caⁿa tá chuū, ndaacadaami tá. Ní n'diichi ta Jesús chí canéé yā miiⁿ naati nguéé deenu tá chí Jesús miiⁿ. ¹⁵ Tuu'mi ngaⁿa Jesús ní ngii yā táⁿā: Díí n'daataá, ¿de'ē cúúví chí nguécú di? ¿Du'ū in'nuuⁿ di? 'Icu n'daataá miiⁿ ní nacadiinuuⁿ tá chí 'iiⁿyāⁿ 'cúū ní 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ cuidado ye^{n'e} chéén ye^{n'e} naandā miiⁿ. Ní caⁿa tá: Señor, ndúúti chí diiⁿ candéé di 'iiⁿyāⁿ cuuvi di 'úú tíí chí'neen dí 'iiⁿyāⁿ ní 'úú ní candéé 'iiⁿyāⁿ.

¹⁶ Tuu'mi ngaⁿa Jesús miiⁿ: María. Nguécundii ntuūⁿ ta ní ngaⁿā ta: Raboni. (Nduudu 'cúū ne^{n'e} caaⁿmaⁿ, Maestro.)

¹⁷ Tuu'mi ngaⁿa Jesús: Nguéé tuū'vī di 'úú caati 'āa cuéé caⁿá nanááⁿ Chiidá. Naati dii, cué^{n'e} di n'diichi di hermanos ye^{n'e} yú ní caaⁿmaⁿ di cuuvi di 'iiⁿyāⁿ: Caⁿá nanááⁿ Chiidá ní nanááⁿ Chiida yú, nanááⁿ Ndyuūs ye^{n'e} ní nanááⁿ Ndyuūs ye^{n'e} yú.

¹⁸ Che^{n'e} tá María Magdalena nanááⁿ discípulos ní caⁿa tá chí n'diichi tá Jesús miiⁿ. Caⁿa tá chí tá discípulos nduudu chí Jesús miiⁿ caⁿa yā chí yā táⁿā.

Jesús nndaacá yā discípulos

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Chí chí ngiiinū ye^{n'e} maān nguuvu domingo míⁿ, nguuvu vmnááⁿ vmnaaⁿ ye^{n'e} ndeete miiⁿ ní naachi snúūⁿ discípulos ní nduudí cheendi va'āi miiⁿ caati 'va'á yā 'iiⁿyāⁿ Israel s'een. Ndaa Jesús miiⁿ. Ní canéé yā naavtaⁿā 'iiⁿyāⁿ s'een. Ní caⁿa yā: Cuuvi 'diiⁿ ndúúcu ndís'tiī.

²⁰ Taachí caⁿa yā chuū, ní chí'in'í yā ta'á yā ndúúcu tiicuáá yā. Ní discípulos yeenú taavi yā chí n'diichí yā Jesús. ²¹ Tuu'mi ngaⁿā ntúūⁿ Jesús ngii yā 'iiⁿyāⁿ: Cuuvi 'diiⁿ ndúúcu ndís'tiī. Tan'dúúca chí

dichó'o Chiidá 'úú, 'tiicá ntúūn 'úú dichó'ó ndís'tiī.

²² Taachí caⁿ'a yā chuū tiivineeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Cuta'á nī Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. ²³ 'Iiⁿ'yāⁿ chi ndís'tiī nadich'εεcú nī nuūⁿndī yeⁿ'é yā, ní 'āā nach'εεcu yeⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chíí nguéeⁿ nadich'εεcu nī nuuⁿndi yeⁿ'é yā, 'āā nguéeⁿ nach'εεcu yeⁿ'é yā.

Nguéeⁿ chi'teenú Tomás

²⁴ Naati Tomás 'áámá discípulo chi nguuví Dídimó chi Gemelo nguéeⁿ cúnée sá ndúúcu saⁿ'ā s'eeⁿ taachi Jesús miiⁿ ndaá yā. ²⁵ Chíí tan'duuví discípulos miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: N'diichi 'nū Señor miiⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní ngaⁿ'a sa ngii sá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ní nguéeⁿ cu'teenú ndúúti chi nguéeⁿ n'diichi, ní nguéeⁿ tiinguú nduutita'á naachí ch'εεchi clavos, ní tiinguú ta'á ná tiicuáá yā.

²⁶ Ch'iinu niini nguuví veete ntúūn discípulos snée yā cheeti va'āī. Miiⁿ canée Tomás ndúúcu yā. Ní nduudí cheendi va'āī miiⁿ. Ndaa ntúūn Jesús miiⁿ. Ní canúuⁿ yā naavtaⁿ'ā ní caⁿ'a yā: Cuuvi 'diiⁿ ndúúcu ndís'tiī.

²⁷ Tuu'mí ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā Tomás miiⁿ: Tiinguú nduutita'á di 'muuⁿ ní n'diichi di ta'á. Ní tiinguú ta'á di ndii 'muuⁿ ní tiinguú ta'á di tiicuáá. Ní nguéeⁿ chí nguéeⁿ cu'téenu dí, canée chí cu'téenu dí.

²⁸ Tuu'mi ní Tomás miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'diī Señor yeⁿ'é. N'diī Dendyuūs yeⁿ'é.

²⁹ Tuu'mi ní ngaⁿ'a Jesús miiⁿ: Tomás, díí ní chí'téenu di tii n'diichi di 'úú. N'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ n'diichi yā 'úú ní chí'téenu yā.

¿De'e cúúví chí véé libro 'cūū?

³⁰ Ní néené n'deēe ca señales chí ch'iⁿ'i Jesús nanááⁿ discípulos yeⁿ'é yā chí nguéeⁿ canée nguūⁿ na libro 'cūū. ³¹ Naati chuū ní canée nguūⁿ nícuⁿ cuuvi cu'téenu di chí Jesús miiⁿ chí Cristo chí Daiya Dendyuūs. Ní chí cu'téenu di 'iiⁿ'yāⁿ ní cunee

ndúúcu vida cuen^e daāⁿmaⁿ cáávā chí duuchi yā.

21

Jesús ndaacá yā ndēēchē discípulos yeⁿ'é yā

¹ Cuayivi chí cho'oo chuū chiināāⁿ ntúūn maaⁿ Jesús miiⁿ yeⁿ'é discípulos yeⁿ'é yā niiⁿ'nuúⁿ ná yaana nuuⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā chí nguuví Tiberias ní 'túúcā chiinaáⁿ yā.

² Ndidaama yā Simón Pedro ndúúcu Tomás miiⁿ chí nguuví Dídimó chí Gemelo, ndúúcu Natanael saⁿ'ā yeⁿ'e yāāⁿ Caná yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea, ndúúcu na 'úúví saⁿ'ā daiya Zebedeo ndúúcu táá na 'uuví discípulos yeⁿ'e Jesús.

³ Tuu'mí ngaⁿ'a Simón Pedro: Caⁿ'á tungaaⁿ 'yaācā. Tuu'mí ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngii yā saⁿ'ā: Caⁿ'ā ntúūn nús'uu ndúúcu di. Ní cuen^e yā ní chindāa yā na 'áámá barco. Nguiūⁿ miiⁿ nguéeⁿ sta'á yā mar 'áámá tī. ⁴ Chí dεεve táámá nguuví, Jesús ní canée yā cuaaⁿ 'diitú yā yaana nuuⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā naati discípulos nguéeⁿ túúmicadínuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ. ⁵ Ní caⁿ'a yā chíí yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī, saⁿ'ā n'gaiyāāⁿ ¿'áá véé chí tungaaⁿ di chí che'e yú? Nan'guεεcutáⁿ'a yā yeⁿ'e yā: Nguéeⁿ.

⁶ Tuu'mi ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Caⁿ'nuúⁿ ní yaāna lado ta cuaacu yeⁿ'ē barco miiⁿ ní ndaacá nī. Tuu'mi ní chí'nuúⁿ yā yaāna tii ní 'āā ntee ngii dííⁿ yā tun'dāa yā chí neen^e tááⁿ n'gii 'yaācā. ⁷ Tuu'mi ní discípulo chí neen^e diya'āī 'ínu Jesús ngaⁿ'ā sa ngii sa Pedro: Señor miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'tí. Ní Simón Pedro, taachi chí'indiveeⁿ sa chí Jesús miiⁿ nuⁿ'nuúⁿ sá catecai sa ti dámaāⁿ ngāaⁿ sa, ní chindāa sa cheeti yaana nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā. ⁸ Ni tanduu 'uuví discípulos ndaá yā ndúúcu barco ti nguéeⁿ dáanā yaⁿ'āī chí chinée yā yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ ti tandúú na cuūúⁿ ngeεcu ndiichi metros. Ngí n'daā yā yaāna yeⁿ'e 'yaāca. ⁹ Taachí n'cheéⁿ yā yáⁿ'āa miiⁿ n'diichi yā

n'giichi yá'n'ā. Ní 'áámá 'yaācā nduú tī nanáá'n nduucyá'n'ā. Ní n'diichí yā pan. ¹⁰ Tuu'mí nga'n'a Jesús ngii yā sa'n'ā: Teé nī ta n'duuví 'yaācā chí caama sta'á nī maa'n.

¹¹ Cuchεε Simón Pedro ní nandéε sa yaāna na yá'n'āa mii'n ndiituú 'yaācā n'gεεté, ngii 'áámá ciento 'uuvī n'gεεcu n'diichí 'íínú, ní yaāna mii'n nguée chí teēn n'dáá rá chí n'dee taaví 'yaācā. ¹² Tuu'mí Jesús nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā s'ee'n: Cuchí nī ca'diinú nī. Mar 'áámá discípulo mii'n nguée tiinguuneé'n yā 'ii'n'yā'n: ¿Du'u rá díí? Tí 'āā deenú yā chí Jesús mii'n. ¹³ Ndaā Jesús mii'n ní sta'á yā pan ní ca'a yā 'ii'n'yā'n. 'Tíca nī ntúū'n díí'n yā ndúúcu 'yaāca.

¹⁴ 'Āā chíí 'iinu cuuvi chí n'geenaāa'n Jesús ye'n'ē discípulos ye'n'é yā taachí 'āā nnduuchi yā nguaa'n tiná'n'ā.

Ca'a di chí ché'é 'iiti cuūchí ye'n'é

¹⁵ Taachí ch'iinu ca'diinú yā, Jesús nga'n'a yā ngii yā Simón Pedro: Simón, díí daiya Jonás, ¿'áá ne'n'e ca di 'úú, nguée ti chuū? Tuu'mí nga'n'a sa ngii sa Pedro: 'Tíca, Señor, n'dií ní déénú nī chí ne'n'é n'dií. Nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā: Ca'á di 'iiti cuūchí 'líín ye'n'é chí ché'é tī.

¹⁶ Jesús ní ntinguuneen ntuú'n yā ye'n'e sa'n'ā naachi ndii 'uuví cuuvi: Simón, díí daiya Jonás, ¿'áá ne'n'e di 'úú? Nan'gυεεcúta'n'a sa yē'n'e yā: 'Tíca, Señor, n'dií ní déénú nī chí ne'n'é n'dií. Tuu'mí nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā: Ca'á dí 'iiti cuūchí ye'n'é chí ché'é tī.

¹⁷ Tuu'mí nga'n'a yā ngii yā sa'n'ā naachi ndii chíín ndii 'íínú cuuvi: Simón, díí sa'n'ā daiya Jonás, ¿'áá ne'n'e di 'úú? Canéé ndaachi yí-inú Pedro chí 'āā naachi ndii chíín ndii 'íínú cuuvi yaa'ví yā sa'n'ā: ¿'Áá ne'n'e di 'úú? Tuu'mí nga'n'a sa ngii sa 'ii'n'yā'n: Señor, n'dií déénú nī tanducué'n'ē dendu'ū. Maa'n ní deenu nī chí ne'n'é n'dií. Tuu'mí nga'n'a Jesús ngii yā sa'n'ā: Ca'á

dí 'iiti cuūchí ye'n'é, chí ché'é tī. ¹⁸ Cuaacu níín'nyú'n cuācū nii'nyu'n nga'n'á ngii díí: Taachi sa'n'ā 'líín díí in'nuu'n canúú'n dí catecai di ní che'n'e di naachi ne'n'e di. Naati taachí 'āā cuuvi ndiicú di ndoo tá'a di ní táámá 'ii'n'yā'n in'nuú'n yā catecai di ní candéε yā díí naachi nguée ne'n'ē di.

¹⁹ Ní chuū Jesús ca'n'a yā ní ngá'a yā chí cádiinuu'n sa de'é vaadī n'gii díí'n honrar Dendyuūs mii'n. Ch'iinu ca'n'a yā chuū, tuu'mí nga'n'a yā ngii yā Simón Pedro: Can'dáa di 'úú.

Discípulo chí ne'n'e taavi Jesús

²⁰ Nguεεcundí Pedro mii'n n'diichí sá discípulo chí dine'n'é Jesús, discípulo chí cue'n'e sa ndúúcu Jesús. Sá'n'ā chí candiitínee sa 'ii'n'yā'n taachi 'āā caama chí che'e nguínú yā. Ní 'āā ca'n'a yā chí yā sa'n'ā: Señor, ¿du'ū chí canéé chí díí'n entregar n'dií? ²¹ Taachi Pedro mii'n n'diichí sa discípulo mii'n tuu'mí nga'n'a yā ngii yā Jesús: Señor, ¿de'ε idií'n sá'n'ā tíí?

²² Tuu'mí nga'n'ā Jesús ngii yā sa'n'ā: Ndúúti chí 'úú chí ne'n'é chí cunee sá ndii taachi nindaá, ¿de'ε inee'n di chíín? Díí can'dáa di 'úú.

²³ Caāwā nduudu 'cūū tuumi-cadiinuu'n ví'í s'ee'n chí discípulo mii'n nguée canéé chí 'cuūvī sa. Naati Jesús ní nguée ca'n'á yā chí nguée 'cuūvī sa, naati Jesús ca'n'a yā: Ndúúti chí 'úú chí ne'n'é chí cunee sá ndii taachi nindaá, ¿de'ε inee'n di chíín?

²⁴ Sa'n'á 'cūū discípulo chí nga'n'ā cuaacu sa ye'n'ē chúū. Ní idingúun sa chuū. Ní deenu yú chí chíín chí nga'n'a sa ní nduudu cuaacu ní cuaacu níín'nyú'n chí nduudu cuaacu.

²⁵ Neené n'deēe n'dái cosa chí díí'n Jesús mii'n. Ndúúti chí canéé nguū'n 'áámá 'áámá cosa 'úú nadacadiínúú'n chí maa'n rá i'n'yeē'dí 'cūū nguée tunéé'n libros chí canéé nguū'n ye'n'e chuū. 'Tíca chíí.

CHUŪ CHI DIIⁿ APÓSTOLES

*Dendyuūs ca'n'a yā chi tée yā
Espíritu N'dai*

¹ Dii Teófilo, taachí vmnáán vmnaaⁿ dinguúⁿ yeⁿ'e di, caⁿ'á yeⁿ'e tanducueⁿ'ē chi 'túúcā diiⁿ Jesús ní ca'cueéⁿ yā, ² ndii nguuví chí cunaⁿ'ā Jesús va'ai cheeti nguuví. Vmnáán vmnaaⁿ chí cunaⁿ'ā Jesús miiⁿ ch'íínú ca'a yā orden yeⁿ'é yā apóstoles caava Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Jesús ndεεVé yā ní dichó'o yā apóstoles. ³ Jesús ch'eenú yā chíi ní ch'íi yā. Cuayi-ivi taachí 'āā ch'íi yā néené n'deeé náán chíiⁿ ch'iⁿ'i maán yā yeⁿ'é yā tan'dúúcā chí 'āā cuēē 'cuuvi yā vmnáán apóstoles caati apóstoles cuuvi déenu yā chí cánduuchi ntuuⁿ yā. Canée yā ndúúcū apóstoles yeⁿ'é yā 'uuví ngeεcu nguuví ní ca'n'a yā yeⁿ'é chí Dendyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. ⁴ Taachí ndii dáámá yā tuu'mi ní Jesús ca'n'a ntiiⁿnyúⁿ yā apóstoles. Nguéé ná'a nī yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén naati cunee ngíínú nī yeⁿ'é chí ca'n'a Chiida yú chí tée yā. Chuū chí 'āā ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'é 'úú. ⁵ Juan cuaacu níⁿnyúⁿ chí ndúúcū nuūⁿnīⁿ cheεdinuūⁿnīⁿ sa naati ndís'tiī ní cuεεdinuūⁿnīⁿ nī ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

Jesús cuchée yā

⁶ Tuu'mi ní saⁿ'a chí ndúúyídaámá nitiinguunéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'á yā: Señor Jesús, ¿'áá nadicuééⁿ ntuuⁿ nī taama saⁿ'ā Israel chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel maaⁿ nguuví 'cūū? ⁷ Ní ngaⁿ'a Jesús ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ: Nguéé ituneeⁿ ndís'tiī chí cadíinuⁿ nī dε'ε tiempo o dε'ε nguuví yeⁿ'é chuū chí Chiida yú s'neeⁿ yā na poder yeⁿ'e maán yā. ⁸ Naati cuta'á nī poder chí diitú nī taachí 'āā ndaa Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs vmnaaⁿ yeⁿ'é nī.

Ní ndís'tiī ní caaⁿ'máⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é na yáāⁿ Jerusalén ndii nuuⁿ'maⁿ yáⁿ'āa Judea, ndii yáⁿ'āa Samaria, ndii núúⁿ'máⁿ iⁿ'yeēⁿdī. ⁹ Ní ch'íínú ca'a yā chuū taachi n'diichi saⁿ'ā s'eeⁿ Jesús cuchée yā ní che'enaāⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ ná meēⁿ. Ní 'āā ntéé snaaⁿ saⁿ'a s'eeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

¹⁰ Ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní n'gíínú sá nanguuvi. Taachí 'āā cuchée Jesús, n'diichi sa na 'uuví saⁿ'ā chí ángel chineē ndúúcu sa ndúúcū catecai cuéē sa. ¹¹ 'Úuvi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndís'tiī saⁿ'a yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea, ¿dε'ε n'gíínú nī nanguuvi? Maāⁿ Jesús chí cunaⁿ'a yā yeⁿ'e ndís'tiī nanguuvi 'tíicā ndaa túuⁿ yā tan'dúúcā chí n'diichi nī 'iiⁿ'yāⁿ cuinaⁿ'á yā nanguuvi.

NdεεVé yā saⁿ'ā lado yeⁿ'e Judas

¹² Can'dáa yā ná yíicū 'líiⁿ chí nguuví Olivos chí canée niiⁿ'nuⁿ ná yáāⁿ Jerusalén ní ndáá yā na yáāⁿ Jerusalén. Distancia 'cūū chí ngaⁿ'a ley chí cuuvi caacá yā sábadu nguuví chí ntaaviⁿtuunuúⁿ yā. ¹³ Ndaá yā na yáāⁿ miiⁿ. Chéé yā na cuarto yaacu naachi cānee Pedro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū Andrés, ndúúcū Felipe, ndúúcū Tomás, ndúúcū Bartolomé, ndúúcū Mateo, ndúúcū Jacobo dáiyā saⁿ'ā chí nguuví Alfeo, ndúúcū Simón Zelote, ndúúcū Judas chí 'diinū Jacobo. ¹⁴ Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū n'daata s'eeⁿ ndúúcū María chí cheεcu Jesús ndúúcū 'diinu Jesús nduuvídaamá yā ní 'áámá vaadi cadiinúⁿ yeⁿ'é yā ní ngaⁿ'angua'á yā ní di'cuiitú yā Dendyuūs. ¹⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ chí nduuvídaama miiⁿ ngii yā tan'dúúcā 'áámá ciento canee ndiicú yā. Hora miiⁿ nacueéⁿ Pedro naavtaⁿ'a yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo ní caⁿ'a sa: ¹⁶ Ndís'tiī hermanos, canee cuuⁿ'miⁿ chí cuuvi cuaacu Escritura chí Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs caⁿ'a David cuaaⁿ vmnaaⁿ

ní David miiⁿ dinguúⁿ yā yeⁿe Judas. Judas miiⁿ ch'iⁿi sá du'u chí Jesús. Maaⁿ nícuⁿ chíi chita'á yā Jesús. ¹⁷ Judas miiⁿ ní ndúúcu nús'uu ní diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ ndúúcu nús'uu.

¹⁸ Sáⁿa miiⁿ ní cái sa 'áamá tááⁿ yáⁿaa ndúúcu tuūmī yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe sa. Ní chin'daā sa dácaā n'díi sa ní nda'ai naavtaⁿ'a cuerpo yeⁿe sa ní tanducueⁿ'e ngeeti sa ch'iinu cān'daa. ¹⁹ Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Jerusalén chicadínuuⁿ yā chuū. Ní yáⁿaa miiⁿ ní 'tíicá canee chí duuchi Acéldama davaacu yeⁿe yā chí neⁿe caaⁿ'maⁿ campo yeⁿe yuūúⁿ.

²⁰ Ti canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs naachi chí duuchi Salmos: Naachi navaacu sa míⁿ nduuyi díyáaí. Ndíi nguéé 'iiⁿyāⁿ chí 'cuetinéé yā miiⁿ.

Nícuⁿ canéé nguūⁿ:
Cuta'a taamá yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe saⁿā ndíi tíiⁿ.

²¹ 'Iiⁿyāⁿ sáⁿā miiⁿya canee cuuⁿmiⁿ chí canéé yā ndúúcu 'nū nducueⁿ'e tiempo chí Señor Jesús canéé yā ndúúcu 'nū. ²² 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ canee cuuⁿmiⁿ chí canéé yā ndúúcu 'nū taachi tucá'a yā ch'edinuūⁿnⁿ Juan ndíi nguuvi chí Jesús cunaⁿ'á yā cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ nanguuvi. 'Túúca canee cuuⁿmiⁿ chí 'áamá yā caaⁿ'maⁿ yā ndúúcu nús'uu nduudu cuaacu yeⁿe chí nduuchi Jesús ngaaⁿ tináⁿā. ²³ Ní 'neeⁿ ndutá'a yā ná 'uuvi 'iiⁿyāⁿ. 'Áamá saⁿā miiⁿ ní nguuvi sa José Barsabás chí nguuvi Justo ndúúcu taama saⁿā miiⁿ chí nguuvi sa Matías. ²⁴ Ní caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'dií, Señor Ndyuūs, chí n'diichi nī staava yeⁿe nducyáácá yā, 'cuuⁿmiⁿ nī nús'uu 'áamá ch'éé sáⁿ'ā s'uuⁿ chí 'āā nd'εεv'ē nī. ²⁵ Nícuⁿ cunee ndúúcu sa ntiiⁿnyuⁿ ndúúcu apóstoles lado yeⁿe Judas. Ní diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Judas ntiiⁿnyuⁿ chí nguéé diiⁿ sa cumplir cucáāvā nuuⁿndi yeⁿe sa. 'Tíicá ní Judas

cúnaⁿ'a sa na lugar naachi tuneen saⁿā. ²⁶ Nícuⁿ dinguúⁿ yā na 'úúví caaca ndúúcu 'uuví chí nguuví 'iiⁿyāⁿ, José miiⁿ ndúúcu Matías. Ní tun'dáá yā 'áamá chí nguuvi Matías ní Matías miiⁿ tuneenⁿ. Ní nduuvidaama sa chíi ndicháámá apóstoles chí 'iiⁿyāⁿ chí dichó'ó Dendyuūs.

2

Ndaa Espíritu N'dai

¹ Nducyáácá yā nduuvidaamá yā taachi ndaā nguuví yeⁿe Pentecostés chí 'viicu yeⁿe cosecha. ² Tuu'mí nūuⁿ tucá'a ch'εεcu ruuⁿ cuchii nanguuvi tan'dúúca 'áamá 'yúúné tááⁿ chí ngéenu. Ch'iindiveén yā ruūⁿ miiⁿ chí chíítú va'āi naachi snée yā miiⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ s'uúⁿ vεεté yā. ³ Ní che'enaááⁿ n'dee n'dai cosas tan'dúúca ch'íiyā yeⁿe yaⁿ'ā n'gaiyāā. Ní ch'εεte ndúúu vmnaaⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. ⁴ Nícuⁿ canéé yā nducyáácá yā chiitu ndúúcu Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Nícuⁿ Espíritu N'dai miiⁿ diiⁿ yā chí tucá'a yā caⁿ'a yā táámá naaⁿ dayaacu s'eeⁿ tan'dúúca nduudu chí ca'ā Espíritu N'dai miiⁿ.

⁵ Tuu'mi ní na yāāⁿ Jerusalén ch'εetinéé 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel chí saⁿ'ā chí i'téenu Dendyuūs yeⁿe nducyaaca naciones yeⁿe iⁿ'yeedí 'cūū. ⁶ Taachi ndaā chí 'εεcu ruuⁿ míⁿ nduuvidaamá n'dee n'dái yā ní chidáanā yeⁿe yā ti ca'áamá ca'áamá yā ch'iindiveén yā chí ngaⁿ'ā davaacu yeⁿe maán yā. ⁷ Nducyáácá yā 'áamá cheⁿ'e yiinu yā ní 'áamá nínacadínuuⁿ yā, ní ngaⁿ'á yā: N'diichi nī, ¿'áá nguéé yeⁿe yáⁿaa Galilea nducyaaca saⁿ'ā s'eeⁿ chí ngaⁿ'ā sa? ⁸ ¿'Taaca chíiⁿ n'giindiveen yú nduudu yeⁿe yú tan'dúúca naachi ch'iindiyaāⁿ yú? ⁹ Véé 'iiⁿyāⁿ yeⁿe país Partia, 'iiⁿyāⁿ país Media, país Elam, ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí snée yā na país Mesopotamia, 'iiⁿyāⁿ yáⁿ'āa Judea, yáⁿ'āa Capadocia, yáⁿ'āa

Ponto, yá'n'āa Asia, ¹⁰ 'ii'yān yá'n'āa Frigia ndúúcū país Panfilia, país Egipto, yá'n'āa s'ee' ye'n'e Africa chí canee cuaān 'diituú 'áámá lado cuaa'n ye'n'e yá'n'āa Cirene, ndúúcū 'ii'yān ye'n'e yāān Roma chí snée yā mii'n. Tan'dúúcā ntúūn 'ii'yān Israel s'ee'n 'tiicá ntúūn 'ii'yān chí 'āa maa'n 'ii'yān Israel. ¹¹ Níicú 'ii'yān isla Creta, ndúúcū 'ii'yān país Arabia snée yā mii'n. Nducyaaca yú n'giindivee'n yú davaacu ye'n'e yú. Nga'n'á yā ye'n'e chí ch'εετε taavi cá ye'n'é Dendyuūs.

¹² Nducyaacá yā ní 'áámá che'n'é ye'n'é yā, ní ndiini' 'uuví yā vaanicaadiinuun ye'n'é yā. Ní nga'n'á yā 'aamá yā ndúúcū taamá yā: ¿'D'é'é ne'n'e caa'n'ma'n chuū? ¹³ Taná'n'a yā ní sta'á yā tan'dúúcā 'áámá duuchi ní nga'n'a yā: 'Āā chí'í yā.

Chuū nga'n'a Pedro vmnáán vmaana'

¹⁴ Tuu'mi ní Pedro míin cheendii sa ndúúcū ndiicháámá yā ní ca'n'a yuudu sá ní nga'n'a sā ngii sa 'ii'yān: Ndis'tiī sa'n'ā s'ee'n ye'n'e Israel ndúúcū nducyaaca chí snée yā na yāān Jerusalén. Ní cánéé chí 'cuu'mí'n ndís'tiī ní tumicadiinuun nī chuū. Ní 'caandivee'n nī nduudu ye'n'e 'úú. ¹⁵ Sán'a 's'uun ngu'éé cūú'ví sá tan'dúúcā chí nadacáadiinúú' ndís'tiī caati maa'n ní n'gεεcu nuu'n 'yá'n'ā. ¹⁶ Chuū canéé nguū'n na libro ye'n'e Ndyuūs naachi ca'n'a profeta Joel chí nga'n'a chí cuchii:

¹⁷ Ndyuūs ní ca'n'a yā taachi ndaā nguuví cuayiiví chí cuchii, chí teé Espíritu ye'n'é vmaana' nducyaacá 'ii'yān. Ní daiyá nī sa'n'ā ndúúcū daiyá nī n'daataá caa'n'má'n yā nduudu ye'n'é. Ní sa'n'ā n'gaiyāā n'deēe náán chí 'cuu'mí'n'náān ye'n'e sa. Ní 'ii'yān ndiicúu ye'n'é nī n'deēe náán chí 'cuūnu yā.

¹⁸ Tíicá ye'n'e nguuví mii'n, 'úú teé Espíritu ye'n'é vmaana' ye'n'e sa'n'á chí dichí'vē 'úú ndúúcū

n'daataa chí dichí'vē 'úú. Ní caa'n'ma'n yā nduudu ye'n'é.

¹⁹ Níicú 'cuu'mí'n vaadi n'giinu ye'n'é cuaa'n 'nii'nunu nanguuvi, ndúúcū señales ye'n'é cuaa'n ndiyyā na yá'n'āa, ndúúcū yuūú'n, ndúúcū ya'n'ā, ndúúcū yaa'mi,

²⁰ 'iicu 'yá'n'ā mii'n nduuví maān. Níicú 'iiyū míin ndúúví yuūú'n, taachi 'aa cuéé ndaa nguuví ye'n'e Señor. Nguuví mii'n ch'εετε ní chí 'cuu'mí'n yā.

²¹ Níicú nducyaaca 'ii'yān chí caaca: Señor 'iivú, ní Ndyuūs nanguá'n'ai yā.

²² Ndis'tiī sa'n'ā ye'n'e 'ii'yān Israel, 'caandivee'n nī nduudu 'cūu: Jesús ye'n'e yāān Nazaret ní 'áámá sa'n'ā chí Dendyuūs n'diichí yā chí n'daācā sa nguaa'n ndís'tiī. Ní Dendyuūs diin' yā vaadi n'gíinú ndúúcū señales ndúúcū ntiinyu'n ch'εετε cáávā sa'n'ā mii'n nguaa'n ndís'tiī tan'dúúcā ndís'tiī deenú nī. ²³ Sán'a 'cūu Ndyuūs ní ca'a yā sa'n'ā cáávā voluntad ye'n'e maa'n yā tan'dúúcā chí déénú n'dai yā ndíi vmaana'. Ndis'tiī ní chiicá nī chí sta'á yā sán'a 'cūu chí'neé'nga'á yā sa'n'ā. Ní ch'ii'n'nú'n yā sa'n'ā cucáávā 'ii'yān s'ee'n chí ngu'éé n'daaca. ²⁴ Sán'a 'cūu Ndyuūs nadacuée'n yā sa'n'ā ye'n'e nguaa'n tiná'n'ā. Sán'a 'cūu ngu'éé cuuví cunée sa nguaa'n tiná'n'ā. Cáávā chuū ní Dendyuūs nadacuée'n yā sa'n'ā nguaa'n tiná'n'ā.

²⁵ David ca'n'a sá ye'n'e sán'a 'cūu:

Ti cue'n'e daān'ma'n inaán Señor 'iivú Ndyuūs vmnáán ye'n'é. Ní canée yā lado ye'n'e honor, ní mar 'aamá 'ii'yān ngu'éé cuuví di'vaachí yā 'úú.

²⁶ Cáávā chuū caa'n'má'n ndúúcū 'áámá vaadi yeenú ye'n'e staava ye'n'é ndúúcū vaadi yeenú ye'n'e cheendí. 'Iicu cuerpo ye'n'é 'in-taavi'tuunúūn ndúúcū chí canee ngiinú ye'n'é Ndyuūs.

27 Ti nguée cu'neéⁿ nī alma ye'né na lugar Hades chí lugar ye'né alma. Ní nguée 'cuaaⁿ nī 'úú chí daiyá nī 'úú chí 'ii'yāⁿ chí nguée nuuⁿndi 'úú chí choō cuerpo ye'né.

28 Diíⁿ nī chí n'diichí chí yúúni cuaacu ye'e vida. N'dií dích'εεté nī vaadi yeenu 'úú ti caneé nī nduucú.

29 Ndís'tií vi'í, cuuvi caaⁿmaⁿ cuaacú ndís'tií ye'né chiida yú David. Ch'ti yā ní nich'εεchí yā na yáinyāⁿ. Ní yáinyāⁿ ye'né yā canee ndúúcu yú ndii nguuví 'cūú.

30 Saⁿa miiⁿ saⁿā profeta miiⁿ chí ngaⁿa nduudu ye'e Dendyuūs. Ní deenū sa chí Ndyuūs ngaⁿa cuaacú yā ndúúcu nduudu cuaacu chí 'áamá 'ii'yāⁿ chí cuchí na ndaata ye'né yā. Ní Dendyuūs nadacuéeⁿ yā Cristo chí 'cuundi yā na trono ye'né yā ni caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyūⁿ yā. 31 David déenu sa chí cuaaⁿ vmnaaⁿ ní caⁿ'a sa chí Cristo nanduuchí yā ye'né nguaaⁿ tináⁿā. Nguée cunee alma ye'né yā na lugar Hades chí lugar ye'né alma ní nguée yúute ye'né yā chí choo. 32 Ndyuūs nadin'duuchí yā Jesús ye'e nguaaⁿ tináⁿā ní cáávā 'ii'yāⁿ miiⁿ nducyaaca 'nū cuuví caaⁿmaⁿ 'nū nduudu cuaacu ye'né yā. 33 Tíicā Jesús canee yā ná yaacu na lado ye'e honor ye'e Dendyuūs ní diíⁿ yā recibir ye'né Chiidá yā miiⁿ ye'e chí caⁿ'ā Chiidá yā chí ca'a yā Espíritu N'dai. Chuū ní Jesús teé yā ndís'tií ní inaáⁿ nī ní n'giindiveéⁿ nī. 34 Ti David miiⁿ nguée cucheε sa nanguuvi; ti maāⁿ sa ngaⁿ'a sa:

Caⁿ'a Señor chíi yā Señor ye'né: 'Cuundi dí lado ye'e honor,

35 ndíí cu'neéⁿ 'ii'yāⁿ chí táaⁿ yā ye'e di chí tun'dáá n'dai di ndúúcu yā ní cunee yā na poder ye'né di.

36 Cuaacu niiⁿnyuⁿ cádiinuⁿ nducyaácá 'ii'yāⁿ ye'né ndaata Israel chí Jesús chí ndís'tií ní

ch'i'neéⁿnga'á nī 'ii'yāⁿ, Ndyuūs diíⁿ yā chí Señor ní Cristo yā ní 'ii'yāⁿ ch'εεte taavi.

37 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū ní néené ya'ai chíi staava ye'né yā. Ní caⁿ'a yā chíi yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ Pedro ndúúcu taa na 'uuví apóstoles: Ndís'tií saⁿ'ā vi'í, ¿de'ē diíⁿ 'nū?

38 Pedro miiⁿ ngaⁿ'a sa ngii sa 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Nguεεcúndií nī ye'né nuuⁿndi ye'né nī ní cuεεdinúⁿnīⁿ ca'áámá ca'áámá nī cucáávā chí chí duuchi Jesús. Nícu Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿndi ye'e ndís'tií; ni cuta'á nī chí tee Ndyuūs miiⁿ chí Espíritu N'dai ye'né yā.

39 Caati Espíritu N'dai caⁿ'ā Chiida yú chí teé yā cucáávā ndís'tií ndúúcu daiya nī ní cucáávā nducyaaca 'ii'yāⁿ chí snée yā yaⁿ'ai, ni cucááva nducyaaca 'ii'yāⁿ chí 'cuaí Señor 'iivú Ndyuūs ye'né yú 'ii'yāⁿ.

40 Pedro miiⁿ ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu nanááⁿ na 'uuví yā ndúúcu n'dee taaví nduudu ní ngaⁿ'a diitú yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā: Nanguáⁿ'ai nī ye'e 'ii'yāⁿ chí nguée n'daacā.

41 Tíicā 'ii'yāⁿ chí 'cuúⁿ yā nduudu yēⁿe yā chεεdinúⁿ'niⁿ yā, ní chí 'yaáⁿ yā nguuví miiⁿ tan'dúúcā 'ii'nūⁿ mil 'ii'yāⁿ. 42 Ní 'áámá caneé yā ndúúcu chí chí'cueeⁿ apóstoles ní nduuvidaama yā ní n'dee yā pan ní caⁿ'angua'á yā.

Vida ye'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ye'e Evangelio ye'e Jesucristo vmnááⁿ vmnaaⁿ

43 Ní vaadi 'va'a nínđāā nanááⁿ nducyaaca yā. Néené n'dee vaadi n'giinu ndúúcu señales chí diíⁿ apóstoles chí dich'ó Dendyuūs.

44 Ní nducyaacá yā chí i'téenu yā nduuvidaama yā. Ní nducuéⁿē chí véé ye'né yā canee ye'né nducyaaca yā. 45 Ní n'diicuí yā yáⁿ'āa ye'né yā ndúúcu chí vεε ye'né yā ní nga'a yā 'téé 'téé nducyaácá 'ii'yāⁿ tuunu tuunu cá chí ngi'vaachí 'ii'yāⁿ. 46 Áámá ninduuvidaamá

yā na yāacu nguuvi nguuvi. Ní ninduuvidaamá yā ní yeenú taaví yā staava ye^{n'}é yā ndúúcū 'áámá vaanicadiinú^{n'} ye^{n'}e yā taachi n'deé yā pan ní taachí che^{'é} yā na vaacú yā. ⁴⁷ 'Ii^{n'}yāⁿ miiⁿ dich'εεté yā Dendyuūs. Ní v'éé favor ye^{n'}é yā ndúúcū 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'}e yāāⁿ miiⁿ. Ní Señor Ndyuūs nguuvi nguuvi idi'yāāⁿ yā 'ii^{n'}yāⁿ chí i'teenú yā 'ii^{n'}yāⁿ.

3

Sa^{n'}ā chi ngu'éé ngii ngú'cá sá ní nānduūvā ye^{n'}é sa

¹ Pedro míⁿ ndúúcū Juan dáámá cue^{n'}e yā cuchεε yā na yaacū templo cuaaⁿ nan'gεεcú 'íiⁿnúⁿ chiinu, hora chí ca^{n'}angua'á yā. ² Ní ná'a yā ndéε yā 'áámá sa^{n'}ā chí ndii dúúvā sá ndíí chεεti chεεcu sa. Sa^{n'}ā miiⁿ ní ngúúvī ngúúvī i'néⁿ yā sa^{n'}ā cheendi yaacū chí nguuvi Hermosa o N'dεεvεé. Sa^{n'}ā miiⁿ ngiica sa limosna 'ii^{n'}yāⁿ chí nge^{n'}e yaacū templo. ³ Sá^{n'}a 'cūū taachi n'diichī sa Pedro ndúúcū Juan chí chindáa yā yāacū ch'εεte, chiica sá limosna 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ. ⁴ Pedro ndúúcū Juan ch'εεtinée yā ch'íínu yā sa^{n'}ā miiⁿ, ní ca^{n'}á yā chíi yā sa^{n'}ā: Cun'diichi dí nús'uu.

⁵ Tuu'mi ní sa^{n'}ā miiⁿ ch'íínu sa 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chí canee ngíínu sá dε'ē ca'á yā sa^{n'}ā. ⁶ Naati Pedro miiⁿ ca^{n'}á yā: Ngu'éé tuūmī 'díiⁿnguεε ye^{n'}é ní ngu'éé 'diiⁿnguāⁿ ye^{n'}é chí canéé ye^{n'}é chí teé dii, cucáávā Jesucristo ye^{n'}e yāāⁿ Nazaret miiⁿ, nacu'ééⁿ dī ní caaca di.

⁷ Ní sta'á yā ta'á sa lado tá cuaacū sa ní nadacu'éⁿ yā sa^{n'}ā. Hora míⁿ nūuⁿ ní ndaā dítiínú ca'a sa ndúúcū 'ííni ruundi ca'a sa. ⁸ Ní cāi yaacú sa, ní chéendii sá, ní chíicā sa. Sndáa sa ndúúcū Pedro ndúúcū Juan chεεti yaacū templo miiⁿ. Ngiica sá ní ngái yaacú sa ní i'téenu sá Dendyuūs. ⁹ Núúⁿmánⁿ yāāⁿ 'ii^{n'}yāⁿ n'diichí yā sa^{n'}ā chí ngiica sa ní i'téenu sa Dendyuūs. ¹⁰ Ní nntíinaaⁿ

yā chí sa^{n'}ā miiⁿ chí sa^{n'}ā chí n'gíindí cheendi yaacū templo chí nguuvi Hermosa, ní ngiica sa limosna. Ní che^{n'}e yiinu yā ní 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ dii'yā yā chíi chí 'túicā nanduuvá ye^{n'}é sa.

Pedro nga^{n'}á yā na corredor chí nguuvi Salomón

¹¹ Sa^{n'}ā chí nguεε ngiica ní chí nduūvā ye^{n'}é sa sta'á sa Pedro ndúúcū Juan ní nuuⁿmaⁿ yāāⁿ yā nge^{n'}e yiínú yā 'ii^{n'}yāⁿ. Ní cue^{n'}é yā na corredor chí nguuvi Salomón chí 'áámá corredor ye^{n'}e yaacū ch'εεte. ¹² Taachi Pedro n'diichí sa 'ii^{n'}yāⁿ s'uúⁿ Pedro nan'gεεcútá^{n'}a sa ye^{n'}é 'ii^{n'}yāⁿ yāāⁿ: Ndís'tií sa^{n'}ā ye^{n'}e Israel, ¿de'ē cuuvi chí nge^{n'}e yiínú ní ye^{n'}e chúū? O ¿de'ε cuuví chí n'gíínu ní nús'uu? ¿'Áá caava chí diitú 'nū o chí n'dái 'nū chí diiⁿ 'nū chí ngú'cá sá^{n'}a 'cūū? ¹³ Ndyuūs ye^{n'}e sa^{n'}ā s'eeⁿ, Abraham ndúúcū Isaac ndúúcū Jacob ní Ndyuūs ye^{n'}é chíida yú, Ndyuūs diiⁿ yā honrar Daiyá yā Jesús. Ndís'tií ní ca'á ní 'ii^{n'}yāⁿ miiⁿ ní cheeⁿdiitú ní nanááⁿ Pilato miiⁿ taachi Pilato ne^{n'}é yā ca'á yā libertad ye^{n'}é yā. ¹⁴ Ndís'tií ní cheeⁿdiitú ní chí Jesús chí n'daaca yā, Jesús chí n'dai taaví yā, ní chiica ní chí canéé libre 'áámá sa^{n'}ā chí 'niiⁿnúⁿ 'ii^{n'}yāⁿ. ¹⁵ Ní ch'íiⁿnuⁿ ní Jesús chí cā'a yā vida ye^{n'}e 'ii^{n'}yāⁿ. 'Ii^{n'}yāⁿ miiⁿ ní nadin'dūūchí Dendyuūs 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'}é nguāⁿ tiná^{n'}ā ní nús'uu caaⁿmaⁿ cuaacú 'nū ye^{n'}é yā. ¹⁶ Sá^{n'}a 'cūū chí nguεε ngiica chí ndís'tií inaāⁿ ní ní n'diichí ní, sá^{n'}a 'cūū ní diitiínú sa cucáávā chí i'téenu sa Jesús. Ndúúcū vaadi i'téenu chí ca'a Jesús, sá^{n'}a 'cūū 'āā nduuvī n'dái sá tan'dúúccā chí n'diichí nducyaacá ndís'tií.

¹⁷ Naati maaⁿ ní, ndís'tií vi'í, deenú chí ndís'tií diiⁿ ní chuū cucáávā chí nguεε déenu ní tan'dúúccā chí diiⁿ 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chí nga^{n'}a ntiinnyún yā ye^{n'}é ndís'tií. ¹⁸ Tíicā Dendyuūs ní snuūⁿ ca'a chí ca^{n'}a yā vmnáāⁿ vmnāⁿ

cáávā cheendi nducyaaca profetas chí n'dai chí caⁿa nduudu yeⁿe Dendyuūs yeⁿe chí Cristo Daiyá yā. Ní cánéé chí Cristo ní 'cuenú yā cuuvi. ¹⁹ Tíicā maaⁿ ní nacadiínuuⁿ nī ní ndaacadaámí nī yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe nī ní cu'téénú nī. Níicú Ndyuūs nadivíi yā nuuⁿndi yeⁿe nī. Níicú ndaa tiempo chí ntaavi'tuunuúⁿ nī nanááⁿ Señor 'iivú Ndyuūs. ²⁰ Ndyuūs ní ndeεvέ yā Jesucristo ndíi vmnaaⁿ níicú caⁿa yā chí dichó'o yā Jesucristo tan'duúcā chí caⁿa yā ndíi cuááⁿ vmnaaⁿ. ²¹ Cuaacu níⁿnyúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee cúuⁿmíⁿ chí cánéé yā va'āi chεeti nguuví ndíi taachi ndáá nguuví chí Dendyuūs díiⁿ yā taanduvéé dendú'u chí Dendyuūs caⁿ'á yā vmnááⁿ vmnaaⁿ cucáávā cheendi profetas yeⁿe yā. Profetas chí n'dai caⁿ'a yā chí cuchíi ndíi cuááⁿ vmnaaⁿ. ²² Caati Moisés miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā chíida yú s'eeⁿ ndíi vmnaaⁿ: Señor Ndyuūs yeⁿe yú nadacuéeⁿ yā 'áámá profeta nguuaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yú tan'duúcā 'úú. Ní yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'caandiveéⁿ nī yeⁿe taanduvéé dendú'u chí caaⁿ'maⁿ yā ndúúcu ndís'tií. ²³ Ní cuuví chí nducyaaca yā chí nguéé 'caandiveéⁿ yā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ profeta miiⁿ cánéé chí can'dáa yā yeⁿe nguuaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

²⁴ Tanducuéⁿe profetas ní ndii tiempo yeⁿe Samuel ndii tiempo chí cuchíi 'yaaⁿ n'dái yā ní caⁿ'a yā, ní 'āā caⁿ'a ntúuⁿ yā yeⁿe nguuví 'cūú. ²⁵ Ndís'tií daiya profetas chí caⁿ'a nduudu yeⁿe Dendyuūs ní yeⁿe compromiso chí Dendyuūs caⁿ'a cuaacú yā ndúúcu chíida yú s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Abraham: Ná ndaatá yeⁿe di cuchíi 'áámá saⁿ'ā cuayiivi, caati sán'ā miiⁿ cúuví di'viicú sa tanducuéⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūú. ²⁶ Ndyuūs nadicuéeⁿ yā Daiyá yā vmnááⁿ vmnaaⁿ cáávā ndís'tií. Ní dichó'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí di'viicú yā ndís'tií chí 'áámá 'áámá nī ndaacadaamí nī yeⁿe

nuuⁿndi yeⁿe nī.

4

Pedro ndúúcu Juan nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿe Concilio

¹ Taachi Pedro ndúúcu Juan yaa'ví yā nanaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí nduuvídaámá yā tuu'mí ndaa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chiiduú s'eeⁿ yeⁿe Israel ndúúcu soldados ndíi tíiⁿ yeⁿe soldados chí díiⁿ cuidado yeⁿe yáacú templo yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos chí nguéé i'teenú yā chí nnduuchí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nguuaⁿ tináⁿ'ā. ² 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ miiⁿ ya'āi chíi yeⁿe staava yeⁿe yā taachi ch'iindiveéⁿ yā chíiⁿ chí Pedro ndúúcu Juan caⁿ'a yā chí chí'cuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yāāⁿ miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chí Dendyuūs nadacuéeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿe nguuaⁿ tináⁿ'ā cucáávā Jesús miiⁿ. ³ Ch'ínū nguuví míiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chita'á yā Pedro ndúúcu Juan ní chinuúⁿ yā saⁿ'a s'eeⁿ vácuú ndíi chideεεε miiⁿ. ⁴ Naati nguuaⁿ tanducuéⁿe yā neené 'yaaⁿ yā chí ch'iindiveéⁿ yā ní n'deeε taaví yā chí chí'teenú yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngii yā taanduu nyuⁿ'u mil.

⁵ Chideεεε táámá nguuví miiⁿ nduuvídaamá na yāāⁿ Jerusalén 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ngaⁿ'ā ntiiⁿ'nyuⁿ ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿe yáacú ndúúcu maestros yeⁿe ley, ⁶ ndúúcu chiiduú ch'εεε cá yeⁿe Israel chí nguuví Anás, ndúúcu Caifás, ndúúcu Juan, ndúúcu Alejandro, ndúúcu nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe familia chiiduú ch'εεε cá yeⁿe Israel. ⁷ Ní ch'ínú yā Juan ndúúcu Pedro naavtaⁿ'ā, ní ntinguunééⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿De'ε poder, o de'ε duuchí 'iiⁿ'yāⁿ chí teé poder chí díiⁿ nī chuū?

⁸ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní díituú Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'a: Ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ

yā yeⁿ'ē yāacū yeⁿ'ē 'iiⁿ'yān Israel; ⁹ ndúúti chí ndís'tiī maaⁿ ní díiⁿ nī juzgar nús'uu yeⁿ'e saⁿ'ā chí ngiitā miiⁿ ní n'daacá 'nū ndúúcu sa, ní sáⁿ'a 'cūū miiⁿ nanduuva yeⁿ'ē sa, ¹⁰ cadíinuⁿ nducyaaca ndís'tiī ndúúcu nducyáacá 'iiⁿ'yān yeⁿ'ē Israel miiⁿ chí sáⁿ'a 'cūū chí canéé sá ndúúcu yú nanduuvá yeⁿ'ē sa cucáavā Jesucristo yeⁿ'ē yāān Nazaret. 'Iiⁿ'yān miiⁿ ndís'tiī ní s'nééⁿnga'á nī 'iiⁿ'yān ní Dendyuūs nadicuéⁿ yā 'iiⁿ'yān yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ¹¹ Jesús tan'dúúcu tuūu 'cūū chí ndís'tiī 'iiⁿ'yān chí din'dái va'ai ní nguéeⁿ canee yiinú nī, naati maaⁿ ní Ndyuūs chí cu'néⁿ yā tuuú 'cūū yeⁿ'ē lado tuūu ch'εεté yeⁿ'ē esquina yeⁿ'e va'ai. ¹² Véé dámaāⁿ 'áámá n'dyáⁿ'ā sáⁿ'a 'cūū chí cuuvi nadanguáⁿ'ai sa 'aa du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yān. Nen'e chí nguéeⁿ ndúúcu 'iiⁿ'yān miiⁿ nguéeⁿ nínguaⁿ'āi yú, ti nguéeⁿ táámá 'iiⁿ'yān ná iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ.

¹³ Tuu'mi ní taachí n'diichi yā chí Juan ndúúcu Pedro ditiinú taavi sa, nguéeⁿ di'vá'a sa ní cudéenu yā chí nguéeⁿ saⁿ'ā chí deenu sa letra ti tonto sa, cheⁿ'e yiinú yā chíi. Ní deenú yā chí saⁿ'ā s'eeⁿ ch'εεtinéé sa ndúúcu Jesús. ¹⁴ Taachí n'diichi yā chí chééndii saⁿ'ā chí 'āā nnduuvá yeⁿ'ē ndúúcu 'iiⁿ'yān s'eeⁿ nguéeⁿ ngíi ngaⁿ'a yā contra yeⁿ'e sa. ¹⁵ Tuu'mi ngaⁿ'á 'iiⁿ'yān s'eeⁿ ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ miiⁿ chí nacan'dáa sa nguaaⁿ 'iiⁿ'yān s'eeⁿ. Ní 'iiⁿ'yān s'eeⁿ chí nndeé yā nguaaⁿ maáⁿ yā. ¹⁶ Ní ngaⁿ'a yā: ¿De'ē diiⁿ yú ndúúcu saⁿ'ā s'eeⁿ? Cuaacu níⁿnyúⁿ chí veε 'aama señal caavā saⁿ'ā s'eeⁿ diiⁿ sa 'tíicā ní cadíinuⁿ nducyaaca yā na yāān Jerusalén miiⁿ. Ní nguéeⁿ cuuvi 'cuεεcutáⁿ'a yú yeⁿ'e chuū. ¹⁷ Naati chí 'aa ntéé caaⁿ'maⁿ sa chí 'yaaⁿ cá chuū nguaaⁿ yāān, tuu'mi ní 'iiⁿ'yān chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'ē yāān miiⁿ ngaⁿ'a yā: Yáá'ví yúúdu yú yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ chí 'aa ntéé caaⁿ'maⁿ

sa mar 'áámá yeⁿ'e Jesús ndii mááⁿ ndíi nguuvi chí cuchii.

¹⁸ Ní 'cai yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yúúdu yā chíi yā saⁿ'ā s'eeⁿ chí 'āā ntéé caaⁿ'maⁿ sa ní 'aa ntéé ca'cuéⁿ sa yeⁿ'ē Jesús miiⁿ. ¹⁹ Naati Pedro ndúúcu Juan nán'guεεcutáⁿ'a sa yeⁿ'e yā ní caⁿ'ā sa yeⁿ'e yā: Canéé chí tuumicadiinuⁿ nī nanááⁿ Dendyuūs. ¿'Áá canéé chí cu'téenu 'nū yeⁿ'e ndís'tiī vmnááⁿ vmnaaⁿ o cu'teenú 'nū yeⁿ'ē Dendyuūs? ²⁰ Ti nguéeⁿ cuuvi chí 'aa ntéé caaⁿ'maⁿ nús'uu de'ε chí n'diichi 'nū o chíiⁿ chí ch'iindiveéⁿ 'nū.

²¹ Tuu'mi ní taachi yaa'vi yu-udú yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní nadichó'o yā saⁿ'ā s'eeⁿ cáavā nducyáacá yā i'téenu yā Dendyuūs cucáavā chíi 'āā chíi. Ní nguéeⁿ indaacá yā mar 'áámá nuuⁿndi ch'εεte yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ chí cuuvi díiⁿ yā castigar saⁿ'ā s'eeⁿ cáavā chí 'va'á yā 'iiⁿ'yān yāān miiⁿ. ²² Níicú díiⁿ yā 'áámá milagro ndúúcu saⁿ'ā miiⁿ chí nduūvā yeⁿ'ē sa. Saⁿ'ā miiⁿ 'āā ngo'o sá 'uūvi ngεεcu nduūyū yeⁿ'ē sa.

'Iiⁿ'yān chí i'teenu caacá yā confianza ndúúcu ánimo

²³ Taachí 'āā nduuví yā libre cueⁿ'é yā nanááⁿ compañeros yeⁿ'é yā. Tuu'mi ní caⁿ'á yā nducuéⁿ'ē chí ncaⁿ'a chiiduú n'gεεté yeⁿ'e Israel ndúúcu 'iiⁿ'yān ndiicúū chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e yāacū. ²⁴ Ní 'iiⁿ'yān s'eeⁿ ní taachi ch'iindiveéⁿ yā chuū, nduuvidaamā yā ní caⁿ'a yā ndúúcu Dendyuūs: N'díi, Señor Dendyuūs chí ch'εεte n'dai ca, n'diī 'iiⁿ'yān chí din'dái nī nanguuvi ndúúcu yāⁿ'āa ndúúcu nuūⁿnī'yáⁿ'ā ndúúcu tanducuéⁿ'ē chí véé. ²⁵ Caati ndúúcu cheendi David, saⁿ'ā chí n'diī chí 'āā diiⁿ mandado yeⁿ'é nī ní 'āā caⁿ'a nī:

¿De'ē cuchii chí rebelde 'iiⁿ'yān chí nguéeⁿ 'iiⁿ'yān yeⁿ'ē ndaata Israel? Níicú 'iiⁿ'yān yeⁿ'e naciaones miiⁿ inacadiinúúⁿ yā cosa chí nguéeⁿ dichii'vε.

26 Nduuvidaamá reyes yeⁿé yáⁿáa 'cúu, 'íicú saⁿá n'gεεte chí ngaⁿá ntiⁿnyúⁿ yá nduuvidaamá yá contra yeⁿe Señor Dendyuūs, ndúúcu Cristo yeⁿé yá.

27 Maaⁿ ní cuaacu níⁿnyúⁿ chí nduuvidaamá yá Herodes ndúúcu Poncio Pilato, ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguéé 'iiⁿyāⁿ yeⁿé ndaata Israel ndúúcu 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel na yáaⁿ 'cúu contra yeⁿe Jesús chí Daiya ní chí n'dai. Ní n'díi ca'á ní ntiⁿnyuⁿ chí díiⁿ yá. 28 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ díiⁿ yá chí cuuvi tan'dúúca chí neⁿé ní vnnááⁿ vnnáaⁿ chí cuuvi 'tíicā, 29 Maaⁿ ní n'díi Señor, n'diichí ní chí tan'dúúca chí chiiduú n'gεεte yeⁿé Israel ngaⁿa taáⁿ yá ndúúcu nús'uu. N'díi Señor, teé ní nús'uu chí idiⁿ mandado yeⁿé ní chí nguéé 'va'á 'nū ní caaⁿmáⁿ 'nū nduudu yeⁿé ní. 30 Ch'íⁿí maáⁿ ní chí diitú ní chí 'iiⁿyāⁿ díiⁿ yá chí nánduūvā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ, ní díiⁿ yá señaⁿles ndúúcu vaadí n'giinu cucááⁿvā Daiyá ní chí Jesús chí n'dai taavi.

31 Taachí ch'iinu caⁿánguaⁿá yá naachi nduuvidáámá yá, nuⁿu va'āi miiⁿ. Ní nducyaaca yá ní chiitu Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs 'iiⁿyāⁿ. Nguéé 'va'á yá chí caⁿa yá nduudu yeⁿe Dendyuūs.

Nducuéⁿé chí véé yeⁿé nducyááca 'iiⁿyāⁿ

32 'Iiⁿyāⁿ n'dee n'dái chí chí'téenu yá nduuvidaamá yá ní 'áámá staava yeⁿé yá, 'áámá alma yeⁿé nducyaaca yá. Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguεε caⁿa yá chí yeⁿé yá dendu'ū chí véε yeⁿé yá ti nducuéⁿé chí véé ní yeⁿé nducyááca yá. 33 Apóstoles chí dichó'ó Ndyuūs ngaⁿá yá nduudu cuaacu ndúúcu poder ch'εεte yeⁿé Señor Jesús chí nadacuéⁿé yá yeⁿe nguaaⁿ tináⁿá. Níicú favor ch'εεte taavi cá yeⁿé Dendyuūs cáné nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ s'een. 34 Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguεε ngii 'vaachí yá. Nducyááca 'iiⁿyāⁿ

chí véé yeⁿé chiidá yá chí yeⁿe yá ndúúcu dendu'ū yeⁿé yá ín'diicuí yá. Ní ndéε yá chí ndáaca yá chí n'diicuí yá chíiⁿ. 35 Ní 'neen yá na ca'a apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. Ní nga'á yá ca'áámá 'iiⁿyāⁿ tuunu tuunu ca ngii 'vaachí 'iiⁿyāⁿ. 36 Tuu'mi ní José, ní 'iiⁿyāⁿ chí s'neeⁿ apóstoles chí duuchi Bernabé (chí neⁿe caaⁿmaⁿ, 'Iiⁿyāⁿ chí ngaⁿa 'viich'εtínūⁿ). José miiⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe levita ní ch'iindiyáaⁿ yá na isla Chipre. 37 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ véé 'áámá vaadí ngua'aá yeⁿé yá. N'diicuí yá ní ndéε yá tuumi yeⁿé miiⁿ, ní s'neeⁿ yá na ca'a apóstoles chí dichó'ó Ndyuūs.

5

Ananías ndúúcu Safira

1 Véé 'áámá saⁿá chí nduuvi sa Ananías ndúúcu Safira n'daataá yeⁿé sa chí n'diicuí sá 'áámá vaadí ngua'aá yeⁿé sa. 2 Nguéé tanducuéⁿé tuumi chí sta'a sa yeⁿe yáⁿáa ndεε sa, ní n'daataá yeⁿé sa chicadínnúⁿ tá chuū. Saⁿá miiⁿ ní 'téé nūu ndéε sa chí 'neen sa na ca'a apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. 3 Tuu'mí ngaⁿá Pedro miiⁿ: Díi, Ananías, ¿de'ē cuuvi chí yááⁿnguiinūⁿ chistaⁿa sa na staavá yeⁿé di, ní nguéé caⁿa cuaacú dí nanááⁿ Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs, ní nguéé ndéε di tanducuéⁿé tuumi yeⁿé yáⁿáa miiⁿ? 4 'Naaⁿ chí cánéé ta'ā di, ¿'áá nguéé yeⁿé di? Ní taachi 'āā n'diicuí di, ¿'áá nguéé yeⁿé di dendu'ū? ¿De'ε cúúví chí chí'neen di na staava yeⁿé di? Nguéé caⁿa di nduudu yaadi miiⁿ ná saⁿá iⁿ'yeeⁿdí 'cúu naati nanááⁿ Dendyuūs.

5 Taachi Ananías ch'iindiveeⁿ sa nduudú 'cúu sndεεve sá ní ch'íi sa. Ní nducyááca yá chí ch'iindiveeⁿ yá chuū dii'yā taavi yá chíi. 6 Ní saⁿá da'cáiyāa chí s'neeⁿ miiⁿ nadicuéⁿé sa 'iiⁿyāⁿ, ní ch'εεcu sa tীনūⁿ 'iiⁿyāⁿ, ní tun'dáa sa 'iiⁿyāⁿ

chuva'āi. Ní ch'iichi sá 'ii'yān na panteón.

⁷ Cho'oo tan'dúúcā 'iinnūn hora chi ndáa n'daataa ye'e sa cheeti yaacū. Tá'a 'cūū ní nguée deenū tá de'ē chi chiī. ⁸ Tuu'mi ní Pedro nga'n'a sa ngii sa tá'a: Cuuvi di 'úú, ¿'áá n'deēe tuumí sta'a di ye'e yá'āa mii'n chí n'diicui sa? Ní tá mii'n ní ca'n'a tá: 'Tíicā. ⁹ Pedro mii'n nga'n'a sa ngii sa tá'a: ¿De'ē cáávā chí dii'n di ndúúcu isa'n'a ye'e di chí chinnche'ei dí Espíritu ye'e Señor 'iivú Ndyuūs? N'diichí dí. 'Ii'yān chí che'n'e chí n'guuchi isa'n'ā ye'e di sneé yā cheendi yaacū ní canéé chí tun'dáa ntúūn yā dii. ¹⁰ Tuu'mi ní chí nndεεvέ túūn tá 'cūū na ca'a Pedro ní ch'īi tá. Taachi ndáa sa'n'ā s'ee'n yáacū ní ndaaca sa tá'n'a 'āā n'dii ntúūn tá. Ní tun'dáa nī ntúūn sa'n'ā da'caiyāa s'ee'n tá'n'ā. Ní ch'iichi sa tá'n'ā nī'nnuún ná yáinyān ye'e sa'n'a ye'e tá. ¹¹ Nducyáácá 'ii'yān ye'e yáacū ndúúcu 'ii'yān chí ch'iindiveén yā chuū neenē dii'yā yā chiī.

N'deēe taaví señal s'ee'n ndúúcu vaadi n'giinu s'ee'n

¹² Cáávā ta'a apóstoles neenē n'deēe náán señales ndúúcu vaadi n'giinu s'ee'n dii'n yā na yā'n mii'n. Ní nducyáácá yā 'áámá nduuvidaamá yā corredor chí nguuvi Salomón ye'n'e yaacū templo ye'n'e 'ii'yān Israel. ¹³ 'Ii'yān chí nguée nduuvidaamá yā ndúúcu 'ii'yān ye'n'e yáacū 'va'á yā chí nduuvidāama yā nduucú yā. Naati 'ii'yān ye'n'e yá'ān mii'n dii'n yā honrar 'ii'yān ye'n'e yáacū. ¹⁴ 'Ii'yān chí i'téénú Señor 'iivú Ndyuūs chí 'yaa' cá yā tan'dúúcā chí 'yaa' sán'ā 'tiicá ntúūn n'daataa; ¹⁵ tun'dáa yā 'ii'yān s'ee'n chí ngíta mii'n cyuuni. Ní sn'duú yā 'ii'yān na cama, ní sn'duú yā 'ii'yān na colchones, ti taachi cho'o Pedro mii'n ní 'aa cunee 'cuutii ye'n'e Pedro mii'n vmnaa'n ye'n'e 'áámá chee 'ii'yān s'ee'n. ¹⁶ Níicú 'ii'yān yá'ān na nī'nnuún mí'n neenē 'yáa' yā

ndaá yā yá'ān Jerusalén ndúúcu 'ii'yān chí ngíta ndúúcu 'ii'yān chí sta'ā 'yúuné chí nguée n'dāacā ye'n'e yá'ān'guuinūn. Nducyáácá yā nduuva ye'n'e yā.

'Ii'yān s'ee'n can'dáa yā chí n'nuu'n cá'ai yā Pedro ndúúcu Juan

¹⁷ Tuu'mi ní chiidúú ch'εεε ca ye'n'e Israel ndúúcu 'ii'yān chí snée yā ndúúcu yā chí ye'e saduceo s'ee'n chí nguée i'téenu yā chí nduuchi 'ii'yān nguaa'n tinán'ā dii'n yā contra ye'n'e 'ii'yān s'ee'n. Ní dii'n nguée yā. ¹⁸ Ní sta'á yā apóstoles chí dichó'ó Ndyuūs ní s'nuún yā sa'n'ā s'ee'n vácūū ye'n'e yá'ān mii'n. ¹⁹ Naati 'áámá ángel ye'n'e Señor 'iivú Dendyuūs mii'n ní nn'guaa'n yā cheendi vácūū mii'n n'gaa'n, ní tun'dáa yā 'ii'yān s'ee'n ní ca'n'a yā: ²⁰ Cuna'n'á nī, ní 'cuetíndii nī na yáacū templo ní caa'ma'n nī tanducué'n'e nduudu ye'n'e vida ngai' cūū naná'ān nducyaaca 'ii'yān ye'n'e yá'ān mii'n.

²¹ Taachí ch'iindiveén yā chuū ní sndaa yā yaacū templo mii'n tyaa'n tyaa'n ní ca'cuee'n yā. 'Naa'n chí snée yā cheeti yaacū mii'n ní nduuvidadáámá chiidúú ch'εεε ca ye'n'e Israel ndúúcu 'ii'yān chí snée nduucú yā. Ní 'cai yā 'ii'yān chí nga'n'a ntiinnyu'n ndúúcu nducyaaca 'ii'yān ndicúū ye'n'e 'ii'yān Israel. Ní dichó'o yā soldado s'ee'n chí ca'n'ā sa na yáacū chí canguai' sa 'ii'yān. ²² Taachí ndáa soldado s'ee'n nguée indaāca sa 'ii'yān s'ee'n vácūū tuu'mi ní nguεεcundii sa ní yaa'vi sa 'ii'yān s'ee'n. ²³ Ní nga'n'ā sa: Cuaacu ní'nnyú'n taachí ndaá'nū, ní nduudí vácūū ní canéé candado, ní 'ii'yān chí snée cuidado vácūū snée yā cheendi vácūū. Taachí nan'guaa'n 'nū mí'n, mar 'áámá 'ii'yān nguée yā cheeti vácūū mii'n. ²⁴ Taachi chiidúú ch'εεε ca ye'n'e Israel mii'n ndúúcu soldado ndíitii'n ye'n'e soldado s'ee'n chí idii'n cuidado

yaācū templo miiⁿ ndúúcu chiiduú n'gεεε ch'iindiveén yā nduudu 'cūū, neéné nadacadiinuⁿ yā chi chí chuū. ²⁵ Naati 'áámá 'iiⁿyāⁿ ndaá yā ní chí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chuū: Cun'diichí nī, sáⁿ'ā chi s'nuúⁿ nī vácūū miiⁿ yāacū templo snúuⁿ sa. Ní ngi'cuéⁿ sa 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ.

²⁶ Tuu'mi ní cueⁿ'ē soldado ndíiⁿ tiíⁿ yeⁿ'e soldado s'eeⁿ chí diíⁿ cuidado yeⁿ'ē yāacū ndúúcu soldado s'eeⁿ ní nguéé ndúúcu vaadī caa'va chí nguái yā saⁿ'ā, ti 'va'á yā chí cuítuū 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ miiⁿ. ²⁷ Taachi ndéε yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní diíⁿ yā presentar saⁿ'ā s'eeⁿ nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'e yeⁿ'e concilio tuu'mi ní chiiduú ch'εεε cá yeⁿ'e Israel miiⁿ ntiinguunéⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ.

²⁸ Ní ngan'a yā saⁿ'ā s'eeⁿ: ¿'Áá nguéé caⁿ'a 'nū chí 'nū diituú ndís'tií chí nguéé ca'cueéⁿ nī yeⁿ'e Jesús? Maaⁿ ní 'āā dicutúū ntúuⁿ nī na yāā Jerusalén ndúúcu nduudu nán'á yeⁿ'é nī. Ní neⁿ'e cu'neéⁿ nī nuuⁿndi nús'uu ndúúcu nuuⁿndi yeⁿ'ē vaadī ngii yeⁿ'ē sáⁿ'a 'cūū. ²⁹ Nanguεεcútaⁿ'ā Pedro ndúúcu apóstoles ní caⁿ'a yā: Caneé chí diíⁿ 'nū o cu'téenu 'nū yeⁿ'é Dendyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ chí 'cuiinu ní cu'téenu 'nū yeⁿ'é saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. ³⁰ Dendyuūs yeⁿ'é chiida yú nadācuéⁿ yā Jesús. Ní ndís'tií ní ch'iiⁿ'núⁿ nī 'iiⁿyāⁿ ní dicuái nī 'iiⁿyāⁿ ná 'áámá yáⁿ'á. ³¹ Ndyuūs nadicuéⁿ yā Jesús lado yeⁿ'e honor. Ní chí'néⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí ch'εεε ní Salvador chí nadach'εεcu Jesús 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'é nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní chuū ní cáávā chí Jesús ca'a yā 'iiⁿyāⁿ Israel chí cuuvi ndaa-cadáámí yā yeⁿ'é nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Níicú Dendyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. ³² Níicú nús'uu ní testigo 'nū yeⁿ'é yā yeⁿ'e cosa 'cūū ndúúcu Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Dendyuūs miiⁿ ca'a yā Espíritu N'dai miiⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ch'iindiveén yā yeⁿ'é yā.

³³ Taachí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveén

yā chuū neené nduuvi taáⁿ yā ní neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ. ³⁴ Tuu'mi ní nguaaⁿ 'iiⁿntyéⁿ'e yeⁿ'e concilio ncueeⁿ 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ fariseo s'eeⁿ chí nguuvi sa Gamaliel, chí saⁿ'ā chí déénú taavi yeⁿ'é ley. Saⁿ'ā miiⁿ 'áámá sá chí neené induuvi 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ sáⁿ'ā. Caⁿ'a ntiíⁿnyuⁿ sa chí can'daa apóstoles chí dichó'ó Ndyuūs chuva'ai miiⁿ 'áámá rato 'líⁿ. ³⁵ Tuu'mi ní caⁿ'a sa: Ndís'tií, 'iiⁿyāⁿ Israel, cuin'diichí nī chí diíⁿ nī ndúúcu sáⁿ'a s'eeⁿ. ³⁶ Caati nguuvi chí 'āā chó'oo nācueeⁿ saⁿ'ā chí nguuvi Teudas chí caⁿ'a sá 'iiⁿyāⁿ chí 'áámá 'iiⁿyāⁿ ch'εεε. Ní nduuvidaamá 'iiⁿyāⁿ ndúúcu saⁿ'ā miiⁿ tan'dúúcā cuuⁿ ciento 'iiⁿyāⁿ. Sáⁿ'a 'cūū ní ch'ii sa, ní 'iiⁿyāⁿ chí ch'iindiveén yā yeⁿ'é sa, tuunu tuunu ca na vaacú yā cuináⁿ'a yā. Mar 'áámá yā 'āā ntéé ch'εetinéε yā. ³⁷ Chó'oo chúū ní nācueeⁿ Judas, saⁿ'ā yeⁿ'é yáⁿ'ā Galilea taachí nduūví duuché 'iiⁿyāⁿ. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ n'dáa yā saⁿ'ā. Saⁿ'ā miiⁿ ní ch'ii ntúuⁿ sa ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí ch'iindiveén yā cueⁿ'e 'múúⁿ cueⁿ'e miiⁿ yā. ³⁸ Maaⁿ ní ngan'á ngii ndís'tií: Cuvíⁿ nī yeⁿ'é sáⁿ'a s'eeⁿ. Ní 'āā snéε ra sa ti ndúúti chí consejo 'cūū o ntiíⁿnyuⁿ 'cūū yeⁿ'e saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū tuu'mi ní nguéé de'ε vεε dichíí'vε. ³⁹ Nguéé cuuvi diíⁿ nī chí nadituuvi nī chuū ndúúti chí yeⁿ'e Dendyuūs ní nguéé diíⁿ nī chí cuuvi cuuⁿ'máⁿ nī ndúúcu Dendyuūs.

⁴⁰ Caneé yiinú yā chí caⁿ'a sa. Ní 'cai yā apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs ní cheⁿ'é yā saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní yaa'vi yuudu yā saⁿ'ā s'eeⁿ chí nguéé caaⁿ'maⁿ sa yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní n'dεεchí yā saⁿ'ā s'eeⁿ. ⁴¹ Saⁿ'ā s'eeⁿ ní nan'dáa sa nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ concilio s'eeⁿ, ní yeenú taavi sa caati Dendyuūs 'cuúⁿ yā chí ch'εεnu sa chí cucáávā Jesús. ⁴² Nguéé i'neeⁿ naaⁿ yā chí ndii ngi'cueeⁿ yā, ní ngan'a yā yeⁿ'e Jesucristo

miiⁿ ch̄eeti yáacū templo ndúúccū ná vaacū 'iiⁿyāⁿ nguuvu nguuvu.

Israel chi'téenu yā tan'dúúccā chi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi'téenu yā.

6

Diíⁿ yā votar ndēechē sáⁿā
diáconos

¹ Nguuvi miiⁿ chi'yááⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi i'téenu yā Jesús. Ch'iindiveéⁿ yā nduudú vaadī caa'va nguáaⁿ yā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi griego yā caⁿ'a yā chí 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé diíⁿ yā cuenta ndii nguē ca'á yā nguuvu nguuvu n'dáátaa nguá'aā chi cuta'a tá chēē chi che'ē tá. ² Tuu'mi ní ndiichúúví apóstoles nadidaama yā nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Jesús, ní caⁿ'a yā: Nguéé n'daacā chí cu'neeⁿ 'nū chi caaⁿ'máⁿ 'nū yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'e Dendyuūs ní ca'á 'nū chi che'é 'iiⁿyāⁿ. ³ Ndís'tiī hermanos, in'nuúⁿ nī nguaaⁿ s'uúúⁿ ndēechē saⁿ'ā chí n'daacā vida yeⁿ'e yā ní chi diitú yā ndúúccū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ndúúccū vaadī cadínūⁿ. Saⁿ'ā s'eeⁿ ca'á yú ntiiⁿnyūⁿ 'cūū saⁿ'ā. ⁴ Ní nūs'uū 'cuētinée 'nū caaⁿ'maⁿngua'á 'nū ní 'cuētinée 'nū lado yeⁿ'ē chí caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu yeⁿ'e Dendyuūs.

⁵ Nducyáácá yā ní canee yiinú yā chuū. Ní diíⁿ yā votar Esteban saⁿ'ā chí i'teenu taavi ní ndiitúú ndúúccū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs, ndúúccū Felipe, ndúúccū Prócoro, ndúúccū Nicanor, ndúúccū Timón, ndúúccū Parmenas, ndúúccū Nicolás 'aama chí i'teenu yeⁿ'e yáaⁿ Antioquía ní maaⁿ ní 'āā saⁿ'ā Israel. ⁶ Nducyaacá yā chi'néeⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní cueⁿ'e sa nanááⁿ apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. Ní cuayíví chí caⁿ'angua'á yā tuu'mi ní sn'dúu yā ta'á yā vmnáaⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ cáávā ntiiⁿnyūⁿ chí ca'a yā saⁿ'ā.

⁷ Níccū chíi 'yāaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí chi'teenú yā nduudu yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ. Ní 'iicu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí i'teenú yā Jesús neené chíi 'yaaⁿ taavi sá ná yáaⁿ Jerusalén. Neené 'yáaⁿ chiidúú s'úúⁿ yeⁿ'e

Sta'á yā Esteban

⁸ Esteban miiⁿ ní 'áamá 'iiⁿyāⁿ chí i'teenú taavi yā níccū chí diitú yā ndúúccū poder. Ní neene n'gēēē vaadī n'giinu ndúúccū señales diíⁿ yā nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ yáaⁿ. ⁹ Tuu'mi ní taná'ā 'iiⁿyāⁿ chí caⁿ'á yā yaacū sinagoga yeⁿ'e yáaⁿ yeⁿ'e yā 'iiⁿyāⁿ chí nguuvu Libertos, ndúúccū 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'ē yáaⁿ Cirene, ndúúccū 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáaⁿ Alejandría, ndúúccū dendu'ú 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáaⁿ Cilicia, ndúúccū 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'ē yáaⁿ Asia, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'ēēcu cheendí yā ndúúccū Esteban. ¹⁰ Naati nguéé chí chēé yā ndúúccū Esteban cáávā vaadī deenu yeⁿ'e yā ndúúccū chíi Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs caⁿ'a chí caaⁿ'maⁿ Esteban. ¹¹ Tuu'mi ní n'de'ei n'de'ei caⁿ'a yā chíi yā nán'a 'iiⁿyāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā chí 'āā n'giindiveéⁿ yā chí Esteban miiⁿ caⁿ'a yuudú yā contra Moisés ndúúccū Dendyuūs. ¹² 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní chicadiinuuⁿ yā chí nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáaⁿ miiⁿ ní néené ch'ēēcu cheendí yā ní ndástan'a vaadī cadiiinúⁿ yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ ndicúú ndúúccū maestros yeⁿ'e ley. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndaacá yā Esteban, ní sta'á yā 'iiⁿyāⁿ, ní ndēē yā nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē concilio. ¹³ Ní 'nēēⁿ yā testigos chí ngaⁿ'a nduudu yaadi ní ngaⁿ'a sa: Esteban 'cūū ní nguéé í'nēēⁿnaaⁿ sa chí ngaⁿ'a taaⁿ sá yeⁿ'e lugar 'cūū yeⁿ'é Dendyuūs ní contra yeⁿ'e ley. ¹⁴ N'giindiveéⁿ 'nū chí ngaⁿ'a sa chí Jesús miiⁿ yeⁿ'e yáaⁿ Nazaret nadatuuví yā lugar 'cūū ní n'daáⁿ yā costumbre chí teē Moisés s'uúúⁿ.

¹⁵ Tuu'mi ní nducyaacá 'iiⁿntyéⁿ'ē concilio vēēté yā ní n'diichí yā saⁿ'ā miiⁿ. N'diichí yā naaⁿ sa tan'dúúccā naaⁿ ángel chí saⁿ'ā yeⁿ'e va'ai ch̄eeti nguuvu chí diiⁿ ntiiⁿnyūⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

7

Esteban ca'ná yā ye'nē maán yā nī ch'iī yā

¹ Tuu'mi ní nga'nā chiidú ch'εεε cá miiⁿ ye'nē Israel: ¿'Áá 'tíicā chuū? ² Ní Esteban miiⁿ ní nga'nā sa: Ndís'tiī sa'nā vi'í ndúúcu chida yú s'tiī, 'caandiveén nī ye'nē 'úú: Chiida yú Abraham n'diichí yā Ndyuūs chi δεεεε taavi ca taachi canée yā na yá'nā Mesopotamia taachí 'āā cuéé cuneé yā na yāā Harán. ³ Ní Ndyuūs ca'nā yā chiī yā 'iī'yān: Can'dāa di ye'nē yāā vaacú di ndúúcu ye'nē 'iī'yān ye'nē di, ní cuchii di na yá'nā chi 'cuu'mín dii. ⁴ Tuu'mi ní Abraham miiⁿ nan'dāa yā ye'nē ná yá'nā ye'nē 'iī'yān s'eeⁿ ye'nē yá'nā Caldea ní canée yā na yāā Harán. Cuayiivi chi ch'iī chidá yā, tuu'mi ní Ndyuūs nadachó'o yā 'iī'yān miiⁿ ná yá'nā 'cúū naachi snée ndís'tiī maaⁿ. ⁵ Tiempo miiⁿ Ndyuūs nguéé ca'a yā Abraham δε'ε vεε chi cuuvi ye'nē yā ye'nē na yá'nā miiⁿ, mar 'aama naachi 'canca'á yā naati ca'nā Ndyuūs chi ca'á yā cuayiivi yá'nā 'cúū chi ye'nē Abraham, ní ye'nē daiyá yā chi cuchii ca ndíí cuayiivi ca taachi 'āā cuéé daiya yā. ⁶ Ní Ndyuūs ní 'túúcā ca'nā yā chiī yā: Daiyá nī chi cuchii ní 'iī'yān chi snúún yúúni ca'nā yā yāā vaacú 'iī'yān. Ní 'iī'yān yá'nā miiⁿ ní cuta'á yā daiyá yā chi dichíí'vε 'iī'yān yá'nā miiⁿ. Ní 'iī'yān yá'nā miiⁿ ní nguéé n'daaca ti 'cueno yā cuuvi cheeti cuūⁿ ciento nduūyū. ⁷ Tuu'mí ca'nā Ndyuūs: 'Úú ca'á castigo 'iī'yān na yá'nā chi cuuvi yā mozos ye'nē yá'nā miiⁿ. Ní cuayiivi chi chó'oo chuū, ní nan'dāa yā. Níicú cu'téenu yā 'úú na lugar 'cúū ní diīⁿ yā cheε chi ne'é. ⁸ Ní Ndyuūs diīⁿ yā 'áámá com-promiso ye'nē circuncisión ndúúcu Abraham. Circuncisión miiⁿ 'áámá señal chi 'caacá yā na cuerpo. Ní Abraham miiⁿ véé daiyá yā chi ngu-uvi Isaac, ní diīⁿ yā circuncidar

daiyá yā Isaac nguuvi chi niini ngu-uvi sa. 'Tiicá ntúūⁿ Isaac ndúúcu daiyá yā Jacob, ní Jacob ndúúcu ndichúúvi daiyá yā chi sa'nā patriarcas chi chiida yú s'eeⁿ.

⁹ Ní chiida yú s'eeⁿ chinn'gueé yā ye'nē 'díinu yā José. Ní n'diicui yā 'díinu yā José miiⁿ na 'iī'yān ye'nē yá'nā Egipto. Ní cue'nē José na yá'nā Egipto naati Dendyuūs canée yā ndúúcu yā. ¹⁰ Dendyuūs nadanguá'ai yā sa'nā ye'nē tanducue'nē chi ch'eēnu sa chiī na yá'nā Egipto. Ní Dendyuūs diīⁿ yā chi rey Faraón ye'nē yá'nā Egipto n'diichi yā José chí sa'nā n'dai ní sa'nā chí déenu taavi ndúúcu taanduvéé vaadi deenu chí ca'a Dendyuūs. Ní cucáavā chuū rey Faraón chí'neeⁿ yā José lado ye'nē gobernador nanáāⁿ ye'nē yá'nā Egipto ndúúcu taanduvéé chí véé na vaacú yā.

¹¹ Ndaā cuiicú ní nuu'mán na yá'nā Egipto ndúúcu yá'nā Canaán, ní nch'eenu n'dái yā chiī. Chiida yú s'eeⁿ ní nguéé índaa ca yā chí che'e yā. ¹² Taachí ch'iindiveeⁿ Jacob miiⁿ chí véé trigo ná yá'nā Egipto, dichó'o yā daiyá yā chí chiida yú s'eeⁿ ndíí vmnáāⁿ vmnaaⁿ ní cue'né yā 'áámá viaje. ¹³ Ndiichi ndii 'úúvi viaje ntiinaaⁿ sá chí José miiⁿ ní 'diinū sa caávā chí José ch'i'i maāⁿ sa chí 'diinū sa. Tuu'mi ní rey Faraón miiⁿ ní n'diichí yā tí 'iī'yān ye'nē José sa'nā s'eeⁿ. ¹⁴ José miiⁿ ní diīⁿ sa chí ndaā chiidá sa Jacob ndúúcu nducyaaca 'iī'yān ye'nē sa. 'Iī'yān ye'nē sa ní ngii yā 'iī'nūⁿ ngeεecu ndítiiⁿ yu yā. ¹⁵ 'Tíicā cue'nē Jacob na yá'nā Egipto naachi ch'iī yā ndúúcu chiida yú s'eeⁿ. ¹⁶ Ní cuerpo ye'nē tiná'nā s'eeⁿ candée yā 'iī'yān na yáā Siquem ní ch'iichí yā 'iī'yān na yáinyāⁿ chí caī Abraham. Abraham miiⁿ ní ndúúcu túumí ye'né yā caī yā yá'nā miiⁿ na yāā Siquem ye'né daiya sa'nā s'eeⁿ Hamor ye'né yāā Siquem miiⁿ.

¹⁷ Ní taachi 'āā snee nii'nuúⁿ

nguuví chi Dendyuūs diín yā chi cā'a yā chii yā Abraham, ch'iitá 'ii'yān Israel ní chii 'yāa yā na yán'āa Egipto. ¹⁸ Ní nducueēeⁿ táamá rey na yán'āa Egipto chi nguée in'diichí yā José. ¹⁹ Ní rey miiⁿ ní nguée n'daacā diín sa ndúúcū ndaata yeⁿe yú ndúúcū chiida yú s'eeⁿ. Ní chí cu'neeⁿ sa daiyá yā na peligro chí 'cuūvī. Ní nguée cuuvi 'yāa yā. ²⁰ Tiempo miiⁿ ní ch'iindiyāāⁿ Moisés, ní Ndyuūs n'diichí yā saⁿā 'línⁿ chí n'daacā sa. Ch'iitá sá na vaacu chiida sa 'ii'nuⁿ 'iiyū taavi yā saⁿā. ²¹ Ní taachí chiida Moisés chí cu'neeⁿ yā saⁿa 'línⁿ na peligro chí 'cuūvī sa, tuu'mi ní táⁿā 'dii daiya rey Faraón chinguāi tá saⁿā 'línⁿ ní taavi tá saⁿā tan'dúúcā 'áamá daiya tá. ²² Ní Moisés miiⁿ ní ch'eēⁿ sa yeⁿe taanduvéé vaadi deenu yeⁿe yán'āa Egipto. Ní diitinú taavi sa ndúúcū nduudu yeⁿe sa ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe sa.

²³ Taachi chii sá 'uuvi ngeecu ndúuyū, nacádiinuuⁿ sa na staava yeⁿe sa chí caⁿa sa n'diichi sa 'ii'yān yeⁿe sa chí saⁿā Israel miiⁿ. ²⁴ Taachí n'diichí yā 'áamá saⁿa yeⁿe yán'āa Egipto chí ngecu n'daacā idiiⁿ sa ndúúcū 'áamá 'ii'yān yeⁿe ndaata yeⁿe yā, Moisés miiⁿ ní diín yā nadanguán'ai yā 'ii'yān. Ní ch'eⁿe ca yā ní 'nuūcá'ai yā saⁿā Egipto 'cūū ní ch'ii sa. ²⁵ Moisés miiⁿ nacádiinuuⁿ sa chí 'ii'yān yeⁿe sa tuumicadiinúⁿ yā chí Dendyuūs caⁿá yā ca'a yā libretad 'ii'yān s'eeⁿ cáávā ta'ā sa. 'Ii'yān s'eeⁿ ní nguée tuumicadiinúⁿ yā chí tíicā. ²⁶ Táamá nguuví miiⁿ ní Moisés cueⁿe sa naachí nguⁿu 'ii'yān yeⁿe sa. Neⁿe sa chí ntun'dáá n'dai yā ndúúcū paz. Ní ngaⁿa sa ngii sa 'ii'yān: Ndis'tii saⁿā 'diinú, nguée 'cuuⁿmán nī, ¿de'ē cáávā chí nguⁿu nī ndúúcū ví'I? ²⁷ 'Áamá saⁿ'ā Israel chí n'geⁿe ví'I miiⁿ chingúúⁿ ndaā sa Moisés ní nadiví sa 'ii'yān 'áamá lado

ní ngaⁿa sá ngii sa 'ii'yān: ¿Du'ú s'neeⁿ n'diī tan'dúúcā 'ii'ntyéⁿe o juez nanáan nús'uū? ²⁸ ¿'Áá neⁿe nī 'caāⁿnuⁿ nī 'úú tan'dúúcā chí ch'ii'nuⁿ nī saⁿā yeⁿe yán'āa Egipto 'iicu? ²⁹ Tááchí Moisés ch'iindiveéⁿ yā nduudú 'cūū, chéenu yā ní chindaa sa na yán'āa Madián. Cánéé yā tan'dúúcā 'áamá sáⁿā canuuⁿ yúúni. Ní ch'iīndi na 'uūvī daiyá yā.

³⁰ Cho'ōo 'úuvi ngeecu ndúuyū, ní 'áamá ángel che'enaáⁿ yā yeⁿe Moisés ní cai yā 'ii'yān naachi ngiichi yaⁿa 'línⁿ na yiicū 'línⁿ chí nguuví Sinaí. ³¹ Moisés miiⁿ n'diichí yā ní cueⁿe yínu yā yeⁿe chí n'diichi yā miiⁿ. Ndaa niiⁿnúⁿ yā chí cuuvi n'diichi yā. Saⁿā miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe Dendyuūs miiⁿ chí ngaⁿā: ³² 'Úú Ndyuūs yeⁿe chiidá nī s'eeⁿ, Ndyuūs yeⁿe Abraham, Ndyuūs yeⁿe Isaac, ní Ndyuūs yeⁿe Jacob. Moisés miiⁿ ní néené dii'yá yā chí ndíí 'āa ntéé nēⁿe yā n'diichi yā. ³³ Ní caⁿ'a Señor Ndyuūs chí yā 'ii'yān: Tun'dáá ca'a di ndaacuú yeⁿe di caati naachi canéé dí chí chéendí di nanáan Dendyuūs. ³⁴ Cuaacu níⁿnyuⁿ chí n'diichí chí ch'eēnu taavi chí 'ii'yān yeⁿe chí snéé yā yán'āa Egipto. N'giindiveéⁿ chí n'gai ya'ái yā. Ní caⁿ'a chí nadinguaⁿ'ái 'ii'yān. Maaⁿ ní cuchí di. 'Úú dicho'ó dii na yán'āa Egipto.

³⁵ Moisés miiⁿ ní 'ii'yān chí saⁿa diín sa chí cheenú yā chuva'āi yán'āa miiⁿ taachi caⁿa sa: ¿Dú'ū s'neeⁿ n'diī tan'dúúcā 'ii'ntyéⁿe o juez? Maaⁿ ní Moisés miiⁿ Ndyuūs dichó'o yā chí cuuvi yā saⁿa ntyéⁿe, ní nadinguán'ai yā 'ii'yān. Dendyuūs diín yā chí canéé Moisés ndúúcū nduudu yeⁿe yā cucáávā ángel chí che'enaáⁿ yā yeⁿe Moisés na yán'á 'línⁿ. ³⁶ Moisés cuayiivi taachi diín yā vaadi n'gínú ndúúcū señales na yán'āa Egipto, na nuūⁿni'yán'ā chí nguuví Cuá'ā, ní na yán'āa cuuⁿmánⁿ cheeti 'uuví

ngεεcu ndúuyū, ní tun'dáa yā 'ii'yāⁿ. ³⁷ Moisés miiⁿ chiiⁿ chi ngāⁿa yā ngíi yā 'ii'yāⁿ Israel: Señor Dendyuūs yeⁿ'ē yú caⁿ'á yā s'neⁿ yā profeta chi caaⁿmaⁿ nduudu yeⁿ'é yā nguaaⁿ viⁱ yú. 'Ii'yāⁿ miiⁿ tan'dúúca 'úú. Ní 'caandiveeⁿ nī yeⁿ'ē 'ii'yāⁿ profeta miiⁿ. ³⁸ Sáⁿa 'cūū Moisés 'cūū chí canee sa naati nduuvidaamá yā na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ ndúúcu ángel chi yaaⁿvi yā saⁿ'ā na yīcū chi nguuvu Sinai, ní canee sa ndúúcu chiida yú. Ní Dendyuūs caⁿ'á yā nduudu yeⁿ'ē vida chi tee sa s'uuⁿ. ³⁹ Chiida yú ní nguéeⁿ ch'iindiveeⁿ yā yeⁿ'ē Moisés miiⁿ ní chi'neⁿ yā saⁿ'ā 'áamá lado, ní divíi yā vaanicadínuuⁿ yeⁿ'e yā, ní neⁿ'é yā nanguεεcúndíi yā yáⁿ'āa Egipto. ⁴⁰ Ní caⁿ'á yā chií yā Aarón 'ii'yāⁿ chi chiida yú: Din'dái nī nús'uu dendyuūs s'eeⁿ chi cuuvi caⁿ'a yā vmnááⁿ yeⁿ'e yú caati Moisés 'cūū chi tun'dáa sa nús'uu yeⁿ'ē yáⁿ'āa Egipto, nguéeⁿ deenu yú deⁿ'ē chí ndúúcu ša. ⁴¹ Tuuⁿmi ní din'dái yā 'áamá ídolo 'itiindu 'líiⁿ yeⁿ'e 'díiⁿnguāⁿ chi n'duúⁿ yā 'iiti nátai ní caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cuūchí 'líiⁿ ní ca'a yā ídolo miiⁿ tan'dúúca sacrificio. Ní yeenú taaví yā caavā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'ē ta'a saⁿ'ā s'eeⁿ. ⁴² Níicú Ndyuūs chivíi yā yeⁿ'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. Ní chi'neⁿ yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chi i'teenú yā tanducueⁿ'ē cosa chi véé nanguuvi tan'dúúca 'yáⁿ'ā ndúúcu 'ii'yū, ndúúcu 'íiⁿnyúⁿ. 'Tíicā canee ngúúⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs naachi ngúúⁿ profetas:

N'dií 'ii'yāⁿ Israel miiⁿ, ¿'áá tee nī 'úú 'iiti sacrificio chí 'āā 'niiⁿ'núⁿ nī ndúúcu dendú'ū na yaⁿ'āa cuuⁿmáⁿ cheeti 'uuví ngεεcu ndúuyū?

⁴³ Nguéeⁿ deⁿ'ē vεε tee nī 'úú. Candée nī yaācū tíinūuⁿ yeⁿ'ē ídolo Moloc, ndúúcu 'íiⁿnyúⁿ yeⁿ'e ndyuūs yeⁿ'ē nī chi nguuvi Renfán, ndúúcu cosa chuū chíiⁿ chi din'dái nī

chi cu'téenu nī. Níicú 'úú dichó'ó ndís'tií táámá lado yeⁿ'e yáⁿ'āa Babilonia.

⁴⁴ Chiida yú s'eeⁿ ní canée yeⁿ'é yā na yáacū tíinūuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs chi caⁿ'ā nduucú yā na yáⁿ'āa cuuⁿmáⁿ. Ní caⁿ'a Ndyuūs chíi yā Moisés miiⁿ chí din'dái sa yáacū tíinūuⁿ tan'dúúca chí n'diichi sa. ⁴⁵ Chíiⁿ yáacū tíinūuⁿ miiⁿ ní sta'a chiida yú s'eeⁿ ní candée yā ndúúcu Josué tiempo miiⁿ taachi sta'a yā yáⁿ'āa yeⁿ'e 'ii'yāⁿ chí nguéeⁿ 'ii'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel. Ndyuūs nadacaanú yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéeⁿ 'ii'yāⁿ yéⁿ'ē ndaata Israel nanááⁿ chiida yú s'eeⁿ. Ní yaācu tíinūuⁿ snee ndúúcu yā ndii nguuvi yeⁿ'ē David miiⁿ. ⁴⁶ David miiⁿ nandaāca sa favor nanááⁿ Dendyuūs ní chiica sa chí din'dái sa yaācū ch'εεte yeⁿ'é Ndyuūs chí i'téenu Jacob miiⁿ. ⁴⁷ Salomón nidin'dái sa yaācū ch'εεte yeⁿ'e Dendyuūs. ⁴⁸ Naati Ndyuūs chí canée yā na va'ai cheeti nguuvi, nguéeⁿ canée yā na yaācu chí din'dái 'ii'yāⁿ ndúúcu ta'a yā, ti tan'dúúca chí ngaⁿ'ā profeta nduudu Dendyuūs tiempo chí chó'ō:

⁴⁹ Nángúúví miiⁿ chí tan'dúúca trono yeⁿ'é, ní yáⁿ'āa miiⁿ ní tan'dúúca banco yeⁿ'ē ca'a. ¿Dé'é va'ai idin'dái dí yeⁿ'é? ngaⁿ'a Señor iivú Ndyuūs. O ¿de'e lugar chí ntaavi'tuūnuuⁿ?

⁵⁰ ¿'Áá nguéeⁿ 'úú din'dái ndúúcu ta'a tanducueⁿ'ē dendu'ū?

⁵¹ Chéechí tíiⁿ nī ní cheechí staava yeⁿ'é nī ní nduudí veeⁿ nī. Ndis'tií ní nguéeⁿ diiⁿ díveeⁿ nī yeⁿ'e Espiritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs cuⁿ'e daāⁿmaⁿ. Tan'dúúca chiidá nī 'tiicá ntúūⁿ ndís'tií. ⁵² ¿Du'u profeta chí caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs chí chiidá nī nguéeⁿ can'dáa yā chí ya'ái yā 'ii'yāⁿ? Ní ch'iinⁿ'nuⁿ yā 'ii'yāⁿ chí caⁿ'a yā vmnááⁿ vmaⁿ chí cuchii 'ii'yāⁿ chí n'dai taaví. Ní 'ii'yāⁿ miiⁿ chí n'dai taaví ndís'tií ní sta'a nī 'ii'yāⁿ ní ch'iinⁿ'núⁿ yā 'ii'yāⁿ.

53 Ndís'tiī ní sta'á nī ley chí tee ángeles ní nguéé diín nī cumplir.

54 Taachi ch'iindiveeⁿ saⁿá s'uuⁿ chuū chí caⁿa Esteban nduuví taaⁿ n'dái sa na staava yeⁿe sa ní ndiitunuúⁿ ngé'é 'diinⁿyuⁿ sa contra yeⁿe Esteban. 55 Naati Esteban miiⁿ ndiitu Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs che'enaáⁿ yā nanguuvi ní n'diichi yā Dendyuūs chi neené ngii 'yáⁿá ní n'diichi yā Jesús miiⁿ chí canée yā lado yeⁿe honor yeⁿe Dendyuūs. 56 Tuu'mi ní Esteban caⁿa yā: Cuiⁿdíichí nī, inaáⁿ nanguuvi canda'āi 'íicú Daiyá Dendyuūs canée lado yeⁿe honor yeⁿe Dendyuūs. 57 Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'caī yīicú yā ní n'gaadí yā veéⁿ yā ní tanducuéⁿe yā ndaá yā nanááⁿ Esteban. 58 Ní tun'dáa yā saⁿá yāáⁿ miiⁿ ní chítuú yā saⁿá. Ní 'iiⁿyāⁿ testigos s'neéⁿ yā cotón ná ca'a 'áámá saⁿá 'diiⁿ chí nguuvi Saulo. 59 Tuu'mi ní nga'a yā tuū Esteban. 'Iicu Esteban miiⁿ ní 'caī sá Ndyuūs ní ngaⁿá sa: Señor Jesús, nánguái nī espíritu yeⁿé.

60 Chiintii'ya sá ní 'caī yīicu sá: Señor, nguéé diiⁿ cuenta nī núúⁿndí 'cūú yeⁿé 'iis'tiī. Ní taachi caⁿá sa chuū, ní chí sa.

8

Saulo diiⁿ sa chi 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yaācū chéenu yā

1 Ní Saulo miiⁿ canee yīinú sa chí 'cuūví Esteban miiⁿ. Nguuvi miiⁿ n'dee n'dái 'iiⁿyāⁿ ní nduuví taáⁿ yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ ná yáacū chí canée yāáⁿ Jerusalén ní nducyaaca yā chí i'teenu Jesús cueⁿé 'muuⁿ cueⁿé miiⁿyā. Chéenu yā cuaaⁿ na yáⁿáa Judea ndúúⁿcū yáⁿáa Samaria. Dámaaⁿ apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs nguεε chéenu yā. 2 Saⁿá s'eeⁿ chí n'dai nanááⁿ Dendyuūs candéε sa Esteban. Ní chíichi sá 'iiⁿyāⁿ ní chεεcu taavi sá yēⁿe yā. 3 Saulo miiⁿ ní can'dáa sa 'iiⁿyāⁿ chí ngeⁿe yaacū chí n'nuūⁿ cá'ai sa 'iiⁿyāⁿ. Cheⁿe sa ndúú

va'ai nduu vā'āi ní candéε sa 'iiⁿyāⁿ ndíi n'daataá ndíi saⁿá. Ní n'gíi sa 'iiⁿyāⁿ vácūú.

Caⁿa yā ndúúúú ngai na yāáⁿ Samaria

4 'Iiⁿyāⁿ chí chéenu miiⁿ cheⁿé yā nduu yāáⁿ nduu yāáⁿ ní caⁿa yā ndúúúú ngai yeⁿe Jesucristo chí evangelio. 5 Tuu'mi ní Felipe miiⁿ can'dáa sa na yāáⁿ Samaria ní ngaⁿa sa yeⁿe Cristo. 6 Ní nducyaáacá 'iiⁿyāⁿ ch'iindiveeⁿ niiⁿnyúⁿ yā de'ε ndu'ū chí ngaⁿá Felipe miiⁿ. Ch'iindiveeⁿ yā ní inaaⁿ yā señales chíiⁿ idiíⁿ sa. 7 Neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí snée yā ndúúⁿcū 'yúúné chí espíritus chí nguεε n'daacā yeⁿe yááⁿn'guiinūⁿ taachi can'daa 'yúúné na cuerpo yeⁿé yā néené 'caī espíritus. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ ndúúⁿcū ca'āi chí in'dúúví cuerpo yeⁿé yā ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí nguéé ngíicá ní nducyaacá yā nanduūvā yeⁿé yā. 8 'Iiⁿyāⁿ yeⁿe yāáⁿ miiⁿ ní yeenu taavi yā.

9 Cánée 'áámá saⁿá chí nguuvi Simón chí déenu sa magia chí cuaaⁿ vmnaaⁿ neené diiⁿ sa na yāáⁿ miiⁿ. Ní nginnche'ei sá 'iiⁿyāⁿ na yāáⁿ Samaria. Ngaⁿá sá ngii sa 'iiⁿyāⁿ chí ch'εεεε sa. 10 Chí'neeⁿ veeⁿ ndii n'gaiyāá ndii n'gεεεε yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿá yā: Chuū poder ch'εεεε yeⁿe Dendyuūs.

11 Ní s'neeⁿ veéⁿ yā yeⁿé sa ti ndúúⁿcú artes magias yeⁿé sa neené 'nááⁿ chinnche'ei sá 'iiⁿyāⁿ. 12 Taachi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí'téenu yā yeⁿé Felipe miiⁿ chí ngaⁿá yā ndúúúú ngai yeⁿe chí Ndyuūs ngaⁿá yā ntiinⁿyuⁿ ní yeⁿé ndúúúú ngai yeⁿe Jesucristo miiⁿ, tuu'mi chεēdinúⁿnīⁿ ndii n'daataá ndii sáⁿá 'iiⁿyāⁿ. 13 S'teenú ntuūⁿ Simón. Chεēdinúⁿnīⁿ sa. 'Áámá cānee sa ndúúⁿcū Felipe. Taachi n'diichi sa señales ndúúúú vaadi n'giinu ch'εεεε chí diiⁿ Felipe miiⁿ tuu'mi ní cheⁿe yīinu sá.

14 Taachi ch'iindiveén apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs chí snée yā yáān Jerusalén chí 'ii'nyān ye'n'e yáān Samaria i'téenu yā nduudú ye'n'e Dendyuūs mii'n, dicho'ó yā Pedro ndúúcu Juan mii'n. 15 Taachi ndaa 'ii'nyān s'ee'n tuu'mi ca'angua'á yā cáávā 'ii'nyān s'ee'n chi cuuvi diín yā recibir Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs, 16 ti Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs mii'n 'āā cuéé ca'nā nanáán ndii 'áámá 'ii'nyān s'ee'n. Dámaān chi chεdinuūn'ní n'úu'n yā ndúúcu chi duuchi Jesús mii'n. 17 Apóstoles sn'duú yā ta'a yā vmnaa'n ye'n'e 'ii'nyān s'ee'n ní diín yā recibir Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs.

18 Taachi Simón n'diichí sa chi cáávā chí sn'duu tá'ā apóstoles diín yā recibir Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs, tuu'mi ní ca'n'a sa chí ca'a sa tuumī. 19 Ní ca'nā sa: Téé ntúu'n nī poder 'cūū 'úú ní 'āā du'ú nūu'n chí cun'duú ta'á vmnaa'n ye'n'e, 'ii'nyān mii'n cunéé yā ndúúcu Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs.

20 Tuu'mi ní Pedro mii'n ca'n'a sá chí sa 'ii'nyān: Túumī ye'n'e di 'cui-inú ndúúcu di caati nacádiinuu'n di chí regalo ye'n'é Ndyuūs ní ndúúcu tuumī cuai di. 21 Nguéé ítunee'n di ndíí nguéé ndúú suerte ye'n'e di na asunto 'cūū ti staava ye'n'e di nguéé n'daacā nanáán Dendyuūs. 22 Ndáácadáámí dí ye'n'e nuu'ndi ye'n'e di, ní caaca di Dendyuūs ti ne'n'e Ndyuūs nadäch'εcú yā ye'n'e di chí nacádiinuu'n di na staava ye'n'e di. 23 Tí 'úú inaán dii ní cunee di na vaadī nguéé ye'n'e di. Ní n'dεē chiichí di ndúúcu nuu'ndi ye'n'e di.

24 Tuu'mi ní Simón nan'guεεcúta'n'ā sa ye'n'é yā ní ca'nā sa: N'dií caacá nī Señor caavā 'úú chí nadäch'εcú yā nuu'ndi ye'n'é ti mar 'áámá chí nga'n'a nī nguéé chíí nanáán ye'n'e 'úú.

25 'Ii'nyān s'ee'n ca'n'a cuaacú yā nduudu ye'n'e Ndyuūs mii'n. Ní ca'n'a yā ye'n'e evangelio chí ndúúdu ngai ye'n'e Cristo. Ní cue'n'e yā ndíí nééne

n'deeé yáān ye'n'e yá'nāa Samaria. Ní ndaa ntúu'n yā na yáān Jerusalén mii'n.

Felipe ndúúcu sa'n'a ye'n'e yá'nāa Etiopía

26 'Áámá ángel ye'n'e Señor mii'n yaa'vi yā Felipe ní ca'n'a yā: Ndu-cuéé'n dí ní cué'n'é dí ndii cuaa'n ndiia sur na yúúni chí nga'ai ye'n'e yáān Jerusalén ndii yáān Gaza. Yúúni mii'n ní cho'ó na yá'nāa cuū'mán. 27 Tuu'mi ní Felipe mii'n nducuee'n sá ní cue'n'e sa. Ní chó'oo chí 'áámá sa'n'a ye'n'e yá'nāa Etiopía canuu'n sa yúúni ní sán'ā mii'n eunuco. Sa'nā mii'n chí idiin sá ntii'nyu'n ye'n'e n'daataá reina chí duuchi Candace. Sa'nā mii'n ní diín sa cuidado nducuéé'n tuumī ye'n'e reina. Ndaa sa yáān Jerusalén mii'n chí diín sa chí cu'teenú sá Ndyuūs. 28 Nanguεεcunéé'n sá yáān ye'n'é yā ní ch'iindí sa na carreta ye'n'e sa. Ní n'gee'n sa libro ye'n'e Ndyuūs naachi profeta Isaías chí ca'n'a nduudu Dendyuūs tiempo chí chó'oo. 29 Ní Espíritu mii'n ní nga'n'a yā ngii yā Felipe mii'n: Cue'n'e di ní ndaa nii'nū'n di na carreta 'cūū.

30 Ní Felipe mii'n cue'n'e sa ngeēnū sa ní ch'iindivee'n sa chí n'geē'n sa'n'a mii'n naachi dinguū'n profeta Isaías mii'n. Ní ca'n'a sa: ¿'Áá túúmícadíinuu'n nī chí n'geē'n nī?

31 Sa'nā mii'n ca'n'a sa: ¿Taacā cu- uvi diín ti mar 'áámá 'ii'nyān nguéé ngi'cuee'n yā 'úú? Ní ne'n'e sa chí Felipe mii'n caa sa ní 'cuūndí sa ndúúcu sa.

32 Naachí n'geē'n sa ye'n'e Escrit- urala, chuū chíí:

Tan'dúúcā 'iiti cuūchī candéε yā 'iiti ní 'caan'nú'n yā 'iiti. Tan'dúúcā 'iiti cuūchī líí'n nguéé ngii n'gai tí taachi ngii yā duudú tí 'tíicā nguéé n'dai yā cheendi yā.

33 Caati ndiicuu'n yā 'ii'nyān n'dái yā ní nguéé ca'a sa justí- cia ye'n'é yā; ¿du'u caa'ma'n ye'n'e ndaatá ye'n'é yā? Caati

diví 'ii'nyāⁿ vida yeⁿ'é yā na iⁿ'yeēⁿdī.

³⁴ Saⁿ'ā eunuco nan'gυεεcútaⁿ'ā sa ní caⁿ'a sa chíi sa Felipe miiⁿ: Ngiiá chí cuuvi ní 'úú: ¿Du'ú yeⁿ'é chí caⁿ'a profeta 'túúca? ¿'Áá yeⁿ'é maáⁿ yā o yeⁿ'é taama 'ii'nyāⁿ?

³⁵ Tuu'mi ní Felipe miiⁿ nan'gυεεcútaⁿ'ā sa. Tucá'ā sa yeⁿ'é libro 'cūū ní caⁿ'a sa yeⁿ'é evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿ'é Jesús. ³⁶ Canúuⁿ yā yúúni chí cueⁿ'é yā ndaa yā naachi vεε nuūⁿnīⁿ. Ní caⁿ'a saⁿ'ā eunuco: 'Muuⁿ ní vεε nuūⁿnīⁿ. ¿Dε'ε cucáávā chí nguéé cυεεdinúūⁿnīⁿ?

³⁷ Felipe miiⁿ ngaⁿ'ā sa: Nduuti chí i'téénú ní ndúúcu núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é ní tuu'mí cuuvi cυεεdinuūⁿnīⁿ ní. Nan'gυεεcútaⁿ'ā sa yeⁿ'é yā ní ngaⁿ'ā sa: I'teenú chí Jesucristo miiⁿ ní Daiyá Dendyuūs 'ii'nyāⁿ.

³⁸ Ní caⁿ'a sa chí cuééndii carreta. Nduu 'uuví yā, Felipe ndúúcu eunuco cueⁿ'e yā naachi véé nuūⁿnīⁿ ní cheεdinuūⁿnīⁿ sa. ³⁹ Taachí cuícheε yā naachi véé nuūⁿnīⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs candεε Felipe miiⁿ. Ní saⁿ'ā eunuco 'āā ntéé n'diichi sa saⁿ'ā. Ní cuinaⁿ'ā sa ní yeenú taavi sa. ⁴⁰ Felipe miiⁿ ndaaca sa na yāā Azoto. Cho'o sá nduu yāāⁿ nduu yāāⁿ ndii ndaa sa yāāⁿ Cesarea ní caⁿ'a sa yeⁿ'é evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿ'e Jesucristo nanááⁿ tanducuéⁿ'é 'ii'nyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ.

9

Saulo ndaacadaami sa yeⁿ'e nuūⁿndi yeⁿ'é sa ní i'téenu sa (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Taachí Saulo taaⁿ sa ní yaāⁿvī yuudu sa yeⁿ'e chí 'cuūvi 'ii'nyāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo, ndaa sá nanááⁿ chiiduú ch'εεte cá yeⁿ'e 'ii'nyāⁿ Israel. ² Ní chiica sa carta s'eeⁿ chí cuuⁿmiⁿ sá nanááⁿ 'ii'nyāⁿ yeⁿ'e yaācu sinagogas yeⁿ'e yāāⁿ Damasco chí ndúúti chí ndaācā sa

saⁿ'ā o n'daataá miiⁿ yeⁿ'e Yúúni yeⁿ'é vaadi i'téenu yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ cúúvi diiⁿ sa nandéε sa 'ii'nyāⁿ chí preso yā ní ndaa yā na yāāⁿ Jerusalén. ³ Taachi canúuⁿ sá yúúni míⁿ taachi 'āā cháā ndaa sa yaāⁿ Damasco dácānaāⁿ chíiya 'áámá dεεvε yeⁿ'é nanguuvi naachi canée sa. ⁴ Taachí sndεεvε sá ná yaⁿ'āa miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa 'áámá nduudu chí ngaⁿ'ā: Saulo, Saulo, ¿dε'ε cúúvi chí nn'daā di 'úú?

⁵ Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: ¿Du'ú n'diī, Señor? Tuu'mi ní ngaⁿ'ā yā: 'Úú Jesús chí n'daā dī. Nguéé n'daacā chí diiⁿ di ti diiⁿ di tan'dúúca 'iiti chí ca'a ca'a tī na yáⁿ'á cuiiⁿnyuⁿ.

⁶ Saulo miiⁿ ní in'duuvi sa, ní 'va'a sa, ní caⁿ'a sa: Señor, ¿dε'ε néⁿ'e ní chí diiⁿ? Señor Jesús miiⁿ ngaⁿ'ā yā ngii yā saⁿ'ā: Nducueeⁿ dí ní cueⁿ'e di yāāⁿ, ní cuuvi yā dii dε'ε diiⁿ di.

⁷ Ní 'ii'nyāⁿ chí cuéⁿ'é ndúúcu Saulo neé yā n'giinu yā. N'giindiveéⁿ cuaacú yā nduudu ti nguéé du'ū vεε inaaⁿ yā. ⁸ Tuu'mi ní Saulo nducueeⁿ sá ná yáⁿ'āa miiⁿ naachi chí ndεεvε sá. Nán'guaaⁿ sa nduutináaⁿ sa naati nguéé inaaⁿ sa. Candéé neeⁿ yā ta'ā sa, ní ndaā sa yāāⁿ Damasco. ⁹ Miiⁿ ní canee sa 'iiⁿnūⁿ nguuvi ní nguéé inaaⁿ sa, ní nguéé che'e sa, ní nguéé chí'i sa.

¹⁰ Na yāāⁿ Damasco canéé 'áámá saⁿ'ā chí n'geeⁿ chí i'téenu sa Jesucristo chí nguuvi sa Ananías. Tuu'mi ní Señor Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'ā na visión yeⁿ'e sa: Dii Ananías. Ananías miiⁿ nan'gυεεcutáⁿ'a sa: Señor, 'úú canee.

¹¹ Ní Señor Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Nadacueeⁿ di ní cueⁿ'e di yúúni chí nguuvi Cuaacú miiⁿ ní in'nuuⁿ dí vaacu Judas. Miiⁿ canéé 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi sa Saulo ní sáⁿ'ā yeⁿ'é yāāⁿ Tarso. N'diichí ní, saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'angua'ā sa. ¹² Ní Saulo miiⁿ n'diichi sa na visión yeⁿ'e sa 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi sa

Ananías. Ní Ananías miiⁿ cho'o sá cuaaⁿ cheeti va'āi ní chí n'duūⁿ sá tá'a sá vmnááⁿ yeⁿ'e Saulo, ní ninguaaⁿ nduutináaⁿ sa. "Tíicā n'diichi Saulo miiⁿ na visión yeⁿ'e sa.

¹³ Naati Ananías miiⁿ nan'guεεcútaⁿ a sa: Señor Jesús, n'giindiveéⁿ chí neené ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū. Saⁿ'ā miiⁿ ní nguéeⁿ n'daacā díⁿ sa ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téénú Jesu-cristo na yāāⁿ Jerusalén. ¹⁴ Chiiduú n'geεε yeⁿ'e Israel ca'á yā poder Saulo miiⁿ chí cuta'a sa ní candéε sa vácūū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'angua'á yā ndúúⁿcū chí duuchi Cristo.

¹⁵ Señor miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā: Cunaⁿ'ā di. Saⁿ'ā miiⁿ 'úú ndéεvé saⁿ'ā chí cándeε sa chí du-uchí nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ndúúⁿcū rey s'eeⁿ ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ Israel. ¹⁶ Ti 'úú 'cuuⁿ'mín naaⁿ sa chí cánéé chí 'cueenu sa cuuvi caavā 'úú.

¹⁷ Tuuⁿ'mí ní cueⁿ'ē Ananías ní chindaā sa va'ai ní sn'duū sa ta'a sa vmnááⁿ yeⁿ'e Saulo. Ní caⁿ'a sa: Díí, Saulo hermano, Señor Jesús miiⁿ chí che'enaáⁿ yā yeⁿ'e di na yúúni chí cuchii di. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ dichó'o yā 'úú 'íicú cuuvi nanguaaⁿ nduutináaⁿ di. Ní cuuvi cuūtū di ndúúⁿcū Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs.

¹⁸ Hora miiⁿ chiiya na nduutináaⁿ sa cosa tan'dúúⁿcā díⁿmán 'yaācā ní inguaaⁿ nduutináaⁿ sa. Nacueeⁿ sá ní cheεdinuūⁿn sa. ¹⁹ Taachi che'ē sa yuūndū miiⁿ nndaaca tiinú sa. Saulo miiⁿ cánéé sá nguuvi chí ch'εεtinee sa ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'teenú yā Cristo chí snée yā yāāⁿ Damasco.

Saulo ngaⁿ'ā sa nduudu cuaacu na yāāⁿ Damasco

²⁰ Cuayiivi míⁿ chí 'cueéⁿ sa yeⁿ'e Cristo na yaācū sinagoga. Ní ngaⁿ'ā sa 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí Cristo ní Daiya Dendyuūs. ²¹ Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā cheⁿ'e yiinú yā ní ngaⁿ'á yā: ¿'Áá nguéeⁿ sáⁿ'a 'cūū chí n'gaā'vā sa ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'angua'á yā ndúúⁿcū chí duuchi

Cristo na yāāⁿ Jerusalén? ¿'Áá nguéeⁿ cáāvā chiiⁿ chí cuchii sáⁿ'a 'cūū chí candéé sa 'iiⁿ'yāⁿ 'cuεε chí-ichí yā nanááⁿ chiiduú n'geεté yeⁿ'e Israel?

²² Saulo miiⁿ ditiinú taavi sa. Ní v'ée 'uuvi nadacádiinúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel yeⁿ'e yāāⁿ Damasco. Saⁿ'ā miiⁿ ní ch'iⁿ'i sá chí Jesús miiⁿ chí Cristo.

Saulo nanguáⁿ'ai yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ

²³ Cheēnū n'deēε nguuví ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nduuvidaamá yā ní nddeé yā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Saulo. ²⁴ Saulo 'āā deenu sa de'ē chí neⁿ'e díⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'εεtinée yā cuidado cheendi va'ai yeⁿ'e pared yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ ndii nguuví ndíí n'gaaⁿ ti cuuvi 'caaⁿ'nuⁿ yā sáⁿ'ā. ²⁵ Tuuⁿ'mí ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'teenú yā Cristo ní tun'dáa yā saⁿ'ā cheeti va'ai n'gaaⁿ. Ní s'núuⁿ yā saⁿ'ā cheeti 'áámá 'cuééteε. Tun'dáa yā saⁿ'a na tiinⁿ pared yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ i'cuáa yā saⁿ'ā ndúúⁿcū 'cuééteε.

Saulo na yāāⁿ Jerusalén

²⁶ Taachi ndaā Saulo na yāāⁿ Jerusalén neⁿ'e sa nduuvidaama sa ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo. Nducyáácá yā ní 'va'a yā saⁿ'ā ti nguéeⁿ i'téenu yā chí i'teenú saⁿ'ā miiⁿ. ²⁷ Tuuⁿ'mí ní Bernabé ndáa yā ndúúⁿcū sa nanááⁿ apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs. Ní chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ táácā n'diichi Saulo miiⁿ Señor Jesús na yúúni. Ní Señor yaa'vi yā saⁿ'ā. Ní 'túúca caⁿ'ā Saulo miiⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'e Jesús miiⁿ na yāāⁿ Damasco, ní nguéeⁿ ndúúⁿcū vaadi 'va'ā. ²⁸ Saulo miiⁿ canee sa ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. ²⁹ Caⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor Jesús nguéeⁿ ndúúⁿcū vaadi 'va'ā. Ní n'deeε n'dái ngaⁿ'ā sa ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ ndaata Israel naati 'iiⁿ'yāⁿ s'uúⁿ nacádiinúūⁿ yā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Saulo. ³⁰ Taachi hermanos chicádiinuuⁿ yā chuū, candéε yā

Saulo ndii yáān Cesarea, ní dichó'o yā sa'nā yáān Tarso.

³¹ Tuu'mi ní nducyaaca yáacū canéé 'dii'n tan'dúúca ná yá'āa Judea ndúúcu yá'āa Galilea ndúúcu yá'āa Samaria. Ní ngi'cuee'n yā ná nduudu cuaacu ní chi chiicá yā ná vaadi i'teenu ye'nē Señor Jesús mii'n. Ní Espíritu N'dai ye'nē Ndyuūs mii'n ca'á yā vaadi diituú 'ii'yā'n s'ee'n, ní chi'yaa'n yā.

Sa'nā Eneas nanduuvá ye'nē sa

³² Chiī chúu Pedro mii'n ní cue'n'e yā nduu cuáā'n ndaa yā ntúu'n yā naachi snéé 'ii'yā'n chi i'téenu na yáān Lida. ³³ Ní ndaaca yā 'áámá sa'nā chi nguuví sa Eneas. 'Áā ní'nín' nduūyū chi canee sa na cama. Ní sa'nā canee sa ndúúcu ca'āi chi in'dúuví cuerpo ye'nē sa. ³⁴ Ní ca'n'a Pedro mii'n: Eneas, Jesucristo mii'n ní dii'n yā chi nduūvā ye'nē di. Nacuee'n di ní cuta'a di yiivē ye'nē di. Hora mí'n nūu'n nacuee'n sá. ³⁵ Nducyaáacá 'ii'yā'n chi snéé yā na yáān Lida ndúúcu yáān Sarón n'diichí yā sán'a 'cūu. 'Ii'yā'n s'ee'n ndaacadaamí yā ní chi'téenu yā Ndyuūs Señor.

Nadacué'e'n yā tá'nā Dorcas ye'nē nguaa'n tiná'n'a

³⁶ Canéé 'áámá n'daataá chi i'teenu Jesucristo na yáān Jope chi nguuví tá Tabita chi ne'nē caan'ma'n ndúúcu dávaacu griego Dorcas. Tá 'cūu neenē n'daacā dii'n tá ní ca'ā tá limosnas. ³⁷ Nguuví mii'n ní chiitá tá ní ch'ii ta. Ch'iinu naa'nú yā cuerpo ye'nē tá'nā ní chin'diiti yā cuerpo ye'nē tá'nā na 'áámá sala. ³⁸ Yáān Lida mii'n canéé nii'nnuú'n ná yáān Jope. 'Ii'yā'n s'ee'n chí i'téenu Jesús ch'iindivee'n yā chi Pedro canéé sá mii'n. Dichó'lo yā na 'uuví sán'ā chi ca'n'a sa cuuví sa Pedro. Nguéé cuuví 'naa'n di ní chiī di naachi sneé nū.

³⁹ Tuu'mi ní Pedro mii'n ní ncuee'n sa ní cue'n'e sa ndúúcu yā. Taachi ndaa sa mii'n candéε yā sa'nā na sala naachi ndúúvídaama nducyaaca

n'daataá nguá'āa. Ngεεcu yā ní n'gi'n'i yā ntúu'n yā camisas ye'nē yā nduúcu vestidos ye'nē yā chi Dorcas mii'n din'dái tá taachi canduūchi tá. ⁴⁰ Tun'dáá Pedro nducyaaca yā chuva'āi. Pedro mii'n chiinti'yá yā ní ca'angua'á yā, ní nguεεcundí yā naachi canéé cuerpo ye'nē tiná'nā ní ca'n'a yā: Tabita, nacué'e'n di. Ta'nā mii'n ní n'guaā'n tá nduutināa'n tá ní taachi n'diichi tá Pedro, 'nuū'n ndii tá. ⁴¹ Pedro mii'n ní ca'ā sa tá'ā sa tá'nā mii'n ní nadacué'e'n sa tá'nā. Tuu'mi ní n'gaī sa 'ii'yā'n chi i'téenu yā Ndyuūs mii'n ndúúcu n'daataá nguá'āa. Ní ch'i'n'i sa tá'nā náān 'ii'yā'n chi 'āā canduūchí ta. ⁴² Nducyaáacá 'ii'yā'n yáān Jope ch'iindivee'n yā chuū. Ní neenē 'yaā'n yā s'téenu yā Señor mii'n. ⁴³ Ní chó'ōo chí Pedro mii'n canéé yā 'áámá tiempo na yáān Jope na vaacu 'áámá sa'nā chi nguuví Simón chi idicuu'nnu'n sa dii'mán' iiti.

10

Pedro ndúúcu Cornelio

¹ Cánéé 'áámá sa'nā na yáān Cesarea chi nguuví sa Cornelio. Sa'nā mii'n capitán ye'nē 'áámá taa'n soldado chi nguuví Italiano. ² Sa'nā mii'n ní n'dai taavi sa ní i'téenu sa Dendyuūs ndúúcu nducyaaca 'ii'yā'n na vaacu sá. Sa'nā mii'n neenē nga'a sa limosnas ye'nē 'ii'yā'n chí nguá'āa ye'nē na yáān. Cuen'é daān'ma'n nga'angua'ā sa Ndyuūs. ³ Sán'a 'cūu ní claro n'diichí cuaacú sa ná 'áámá visión tan'dúúcā chi n'gεεcu 'ii'nu'n ye'nē nguuví mii'n. 'Áámá ángel ye'nē Dendyuūs chindáa yā naachi cánéé sa mii'n. Ní nga'n'a ángel ngii yā sa'nā: Dí, Cornelio.

⁴ Sán'ā mii'n ní ch'iínú cuaacú sa ndúúcu vaadi 'va'ā, ní ca'n'a sa: ¿Du'u n'diī, Señor? Ní nga'n'a ángel ngii yā sa'nā Cornelio: Chí'n' chi nga'n'angua'a di ndúúcu limosnas chí nga'ā di, Dendyuūs n'giindivee'n yā ní nan'gaacú yā dii. ⁵ Ángel

ngaⁿa yā ngii yā Cornelio: Dicho'ó dí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ na yáāⁿ Jope ní diiⁿ di chí cuchii saⁿā Simón chí nguuví sa Pedro. ⁶Sáⁿa 'cūū ní canee sa na vaacu sáⁿā chí nguuví Simón, saⁿā chí idicuúⁿnuⁿ sa díiⁿmáⁿ 'iiti. Va'ai yeⁿe saⁿā miiⁿ canéé niiⁿnuúⁿ na nuūⁿnīⁿyáⁿā. Saⁿā miiⁿ cuuvi sa díi dε'ε chí diiⁿ di.

⁷Cueⁿe ángel chí caⁿa yā ndúú^cū Cornelio, ní^cú Cornelio miiⁿ ní 'cai sa 'uuví saⁿā chí diiⁿ mandado yeⁿe sa ndúú^cū 'áámá soldado chí i'téénú Dendyuūs chí snéé ndúú^cu sa. ⁸Dichó'o sa 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yáāⁿ Jope taachī ch'íínú caⁿa sa tanducuéⁿē chí ch'ó'ōo.

⁹Chidεεεve tááma nguuví taachí snúⁿ yā yúúⁿ ní taachí snee niiⁿnuúⁿ yā yáāⁿ miiⁿ Pedro miiⁿ ncheε sa tiiⁿ va'āi chí caaⁿmaⁿngua'ā sa tan'dúú^cā chí n'gεεcu ndichúúví nguuví. ¹⁰Saⁿā miiⁿ ndaa cuiicú sá. Ní neⁿe sa che'e sa naati nuuⁿmáⁿ ne'e chí idin'dái yā chí che'e sa miiⁿ, n'diichi sa 'áámá visión. ¹¹N'diichi sá nanguuvi chí candá'āi ní cuich'ééⁿ nanguuvi 'áámá cosa tan'dúú^cā 'áámá tiinūⁿ ch'εεε chí n'déé chí chí nduū cúūⁿ esquinas cuch'ééⁿ cuaacu na yáⁿāa miiⁿ. ¹²Ní miiⁿ ní n'diichi sa nducyaaca naaⁿ 'iiti chí cuuⁿ ca'a tí chí véé ná yáⁿāa ndúú^cū nducyaaca naaⁿ cúú ndúú^cū 'yaada chí véé nanguuvi. ¹³Ní ndaā 'áámá nduudu ní caⁿa: Díi Pedro, nducueeⁿ di, 'caaⁿnuⁿ di ní che'e di.

¹⁴Tuuⁿmi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Nguéé, Señor. Mar 'áámá chí vaatíi ndúú^cú chí nguεε n'daacā, nguéé che'é.

¹⁵Yáá'ví ntuūⁿ nduudu miiⁿ ndiichi ndii 'úúví cuuvi ní ngaⁿ'ā: Chuū chí nadindεεvé Ndyuūs miiⁿ, nguéé caaⁿmaⁿ di yeⁿe chí vaatíi.

¹⁶Chuū ní chíi 'iiⁿnūⁿ cuuvi ní tiinūⁿ miiⁿ cuinaⁿā ntūūⁿ nanguuvi. ¹⁷Naachí Pedro miiⁿ nadācadínuuⁿ sa yeⁿe visión dε'ε chí neⁿe caaⁿmaⁿ, tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nadicho'ó Cornelio, 'iiⁿyāⁿ

s'eeⁿ itiingúúnéeⁿ yā tíi va'ai yeⁿe Simón. Ní ndaa yā cheendi va'āi.

¹⁸Ní 'cai yā ní ntiinguuneⁿ yā: ¿'Áá miiⁿ canee Simón chí nguuví sa Pedro? ¹⁹Taachí 'āā chicadínuuⁿ Pedro yeⁿe visión chí n'diichi sa Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs miiⁿ ngaⁿ'a ngii saⁿā: Cun'diichí dí. 'Iiⁿnūⁿ saⁿā in'nuuⁿ sá dii. ²⁰Nducueeⁿ dí ní nangua'ai di ní nguéé n'deéε nacadínuuⁿ di chí caⁿ'ā di nduucú yā, tí 'úú dicho'ó 'iiⁿyāⁿ.

²¹Tuuⁿmi ní ca'āi Pedro miiⁿ ní cueⁿe sa naachí snéé 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí dicho'ó Cornelio, ní caⁿ'a sa: N'diichi ní. 'Úú saⁿ'ā chí in'nuúⁿ ní. ¿Dε'ε cáávā chí cuchii ní?

²²'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Cornelio, capitán romano, 'áámá saⁿ'ā chí n'dái taavi ní i'téenu sa Dendyuūs. Sáⁿā miiⁿ, 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ déénu yā chí saⁿ'ā miiⁿ n'daacā n'dai sa. Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a 'áámá ángel yeⁿe Ndyuūs chíi yā saⁿ'ā, chí neⁿe yā chí ndaa ní na vaacú yā ní 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿe ní.

²³Tuuⁿmi ní Pedro miiⁿ 'cai yā saⁿ'ā na vaacú yā ní canee sa ndúú^cu yā. Chidεεεve tááma nguuví miiⁿ nacueeⁿ sá ní cueⁿe sa ndúú^cu yā. Ní cueⁿe n'duuví hermanos yeⁿe yáāⁿ Jope miiⁿ ndúú^cu sa.

²⁴Táámá nguuví míⁿ ndaá yā yáāⁿ Cesarea. Ní Cornelio cunee ngíínú yā. Ní 'cai yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yā ndúú^cū nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí amigo chí n'dai ndúú^cu yā ní nduvidaama nducyaaca yā. ²⁵Taachí ndaā Pedro miiⁿ, can'daā Cornelio miiⁿ ní díiⁿ yā recibir saⁿ'ā s'eeⁿ. Chintii'yá yā na ca'a Pedro míⁿ ní chí'téénú yā 'iiⁿyāⁿ. ²⁶Pedro miiⁿ nadacuééⁿ sa Cornelio miiⁿ ní caⁿ'a sá chíi sa 'iiⁿyāⁿ: Nacueeⁿ dí. 'Úú saⁿ'ā ntūūⁿ 'úú.

²⁷Ní neⁿe chí indeé yā ndúú^cu sa ní candéε yā saⁿ'ā chεεti va'āi. Nééne 'yaaⁿ yā nduvidáámá yā miiⁿ. ²⁸Ní caⁿ'ā Pedro: Ndis'tii ní deenu ní chí nguéé n'daacā chí

'áamá sa'n'ā Israel nduuvdáámá sá o ndaa nii'nuúⁿ sá ndúúcū 'ii'yāⁿ chi nguée 'ii'yāⁿ ye^{n'e} ndaata Israel. Ndyuūs ní ch'i'n'i yā 'úú chi nguée canée chi caa'n'maⁿ yā mar 'áamá sa'n'ā vaatū sa o chí nguée n'daacā sa. ²⁹ Taachí Dendyuūs 'cai yā 'úú, núúⁿ ndaá. Maaⁿ ní intínguuneéⁿ ndís'tiī: ¿De'ē ne^{n'e} ní 'úú chí cuchīi? ³⁰ Tuu'mi ní Cornelio ca'n'á yā: Maaⁿ cuūuⁿ ngūūv'í chí 'āā hora 'cūū nūuⁿ chí n'gεecu 'ii'núⁿ chíinū taachi 'āā cuéeⁿ ca'diinú, cucáāvā chí ngaⁿ'angua'á na vaacú. N'díichí 'áamá sa'n'ā. Neené ngii 'yá'n'ā catecai sa. ³¹ Ní nga'n'ā sa ngii sa 'úú: Díí Cornelio, chíin chí caⁿ'angua'a di ndúúcū limosnas ye^{n'e} di Dendyuūs n'giindiveéⁿ yā ní nan'gaacu yā. ³² Díí, dichó'o di sa'n'ā na yāā Jope ní diin di chí chíi Simón chí nguuvi Pedro miiⁿ. Sa'n'ā miiⁿ cánée sa na vaacu sa Simón, sa'n'ā chí idicuúⁿnuⁿ díí'mán 'iiti. Vaacu sa nii'nuúⁿ ná nuūⁿn'i'yā'n'ā. Taachí ndaa sa'n'ā miiⁿ ní yaa'vi sa díí. ³³ Tuu'mi ní Cornelio ngā'n'a yā ngii yā Pedro: Hora miiⁿ dichó'ó 'ii'yāⁿ cáāvā di. N'dáaca diin di chí cuchīi di. Maaⁿ ndúcyaacá 'nū ní sneé 'nū muuⁿ ndúúcū Dendyuūs. Ní sneé 'nū chí 'caandiveéⁿ 'nū tanducué^{n'e} chí Dendyuūs ca'n'á yā chíi yā dii.

³⁴ Tuu'mi ní Pedro nga'n'a sa ngii sa: Maaⁿ ní, 'úú tuumi-cadiinúⁿ chí Ndyuūs ní ne^{n'e} yā nducyaaca 'ii'yāⁿ daama daama. ³⁵ Nducyaáacá 'ii'yāⁿ ye^{n'e} nducyaaca yá'n'āa chí i'téenu yā Dendyuūs ní diin yā n'daacā ní Ndyuūs ní 'cuaán yā 'ii'yāⁿ. ³⁶ Ndyuūs ní dichó'ó yā 'áamá nduudu ye^{n'e} yā nanááⁿ 'ii'yāⁿ ye^{n'e} Israel. Ca'n'a yā nduudú ngai ye^{n'e} evangelio ní véé vaadi 'diin cucáāvā Jesucristo. 'Ii'yāⁿ 'cūū Señor 'iivú Ndyuūs ye^{n'e} nducyaáacá 'ii'yāⁿ. ³⁷ Ndis'tiī ní déénú ní nduudu chí ca'n'a yā nuuⁿmáⁿ

yá'n'āa Judea. Tucá'a yā ndii yá'n'āa Galilea, cuayivi ch'iinu chí ca'n'a Juan ye^{n'e} chí chεedinuūⁿn'á yā. ³⁸ 'Tíicā Dendyuūs tee yā Jesús ye^{n'e} yāāⁿ Nazaret Espíritu N'dai ndúúcū poder. Jesús miiⁿ ní chiica yā diin yā chí n'daacā. Ní diin yā chí nduuvā ye^{n'e} nducyaáacá 'ii'yāⁿ chí canée yā ndúúcū espíritus ye^{n'e} yáá'n'nguiinūⁿ caatí Ndyuūs miiⁿ canée yā ndúúcū Jesús. ³⁹ Ní nús'uū ní testigo 'nū ye^{n'e} tanducué^{n'e} chí Jesús diin yā na yá'n'āa Judea ndúúcū na yāāⁿ Jerusalén. 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ miiⁿ ní ch'iinuⁿ yā 'ii'yāⁿ. Ní chí'nééⁿnga'á yā 'ii'yāⁿ na 'áamá yá'n'á. ⁴⁰ Jesús 'cūū Ndyuūs nadicuéeⁿ yā 'ii'yāⁿ ye^{n'e} nguaaⁿ tiná'n'ā ndiichi ndii 'íinúⁿ nguuvi miiⁿ ní diin yā chí che'enaáⁿ yā nguaaⁿ 'ii'yāⁿ. ⁴¹ Nguéeⁿ che'enaáⁿ yā ye^{n'e} nducyaaca 'ii'yāⁿ caati ye^{n'e} testigo chí Dendyuūs ndεεve yā cuááⁿ vmnaaⁿ. Nús'uū ní che'é 'nū ní chí'y 'nū nduucú yā cuayivi taachí nducueeⁿ yā ye^{n'e} nguaaⁿ tiná'n'ā. ⁴² Ní dichó'ó yā nús'uū chí caa'n'mán 'nū evangelio chí nduudú ngai nanááⁿ 'ii'yāⁿ. Ní nga'n'a cuaacú 'nū chí Cristo miiⁿ ní s'neéⁿ Ndyuūs 'ii'yāⁿ lado ye^{n'e} Juez ye^{n'e} 'ii'yāⁿ chí nduuchi ndúúcū 'ii'yāⁿ chí n'díí. ⁴³ Nducyaaca profeta s'eeⁿ chí ca'n'a nduudú ye^{n'e} Dendyuūs ca'n'a yā ye^{n'e} 'ii'yāⁿ miiⁿ. Nducyaáacá 'ii'yāⁿ chí cu'téenu yā 'ii'yāⁿ, véé vaadi nadich'εecu nuūⁿndi ye^{n'e} yā cucaavā Jesús miiⁿ.

⁴⁴ Taachi nga'n'ā Pedro nduudú 'cūū, Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs ní ndaā vmnaaⁿ ye^{n'e} nducyaaca 'ii'yāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū. ⁴⁵ Ní 'ii'yāⁿ ye^{n'e} Israel chí'téenu yā chí ndaá yā ndúúcū Pedro, 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ch'εetinéeⁿ n'giinu yā chí vmnaaⁿ ye^{n'e} 'ii'yāⁿ s'uuⁿ chí nguéeⁿ 'ii'yāⁿ ye^{n'e} ndaata Israel, Dendyuūs ca'a ntuúⁿ yā regalo ye^{n'e} Espíritu N'dai ye^{n'e}

Ndyuūs, ⁴⁶ caatí ch'iindiveéⁿ yā chí nga'a 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ tanáⁿā davaacu. Ní nga'á yā chí ch'εετε taaví Dendyuūs. ⁴⁷ Tuu'mi ní nan'guεεcútaⁿā Pedro: ¿'Áá cúúví chí 'āā du'ú nuūⁿ 'iiⁿyāⁿ chí nguéé 'cuáaⁿ yā yeⁿ'é nuūⁿnīⁿ chí cuεεdinúuⁿnīⁿ 'iiⁿyāⁿ chí dīiⁿ yā recibir Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs tan'dúúca s'uúúⁿ?

⁴⁸ Ní dichó'o yā 'iiⁿyāⁿ chí cuεεdinuūⁿnīⁿ yā ndúúcu chí duuchi Jesús. Tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chiica yā Pedro chí cunée yā 'áámá tiempo ndúúcu yā.

11

Pedro caⁿ'a yā chuū ná yaācū templo yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén

¹ Ch'iindiveeⁿ apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs ndúúcu hermanos chí snée yā na yáⁿāa Judea chí 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéé 'iiⁿyāⁿ yéⁿ'é ndaata Israel chí dīiⁿ yā recibir nduudu yeⁿ'e Dendyuūs. ² Taachí Pedro miiⁿ cuchεε sa yāāⁿ Jerusalén, hermanos yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ Israel ch'εεcu cheendí yā ndúúcu Pedro. ³ Ngaⁿ'á yā: ¿Dε'ē cúúví chí sndáa dí va'ai yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ Israel, ní che'e dí ndúúcu yā?

⁴ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní tuca'a sa chíi sa 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ táácā chíi. Ní caⁿ'a sa: ⁵ Caneé na yāāⁿ Jope ní ngaⁿ'anguā'á ní nnduūchí ní n'diichí 'áámá visión dácaā 'áámá tīnūūⁿ ch'εεté cuch'éeⁿ nanguuvi n'déé chíichí nduū cúūuⁿ esquinas ndaā ndii vmnááⁿ. ⁶ Taachí n'diichí, nacádiinúúⁿ. Tuu'mi ní n'diichí yeⁿ'e icyáⁿ'ā 'iiti chí cuūuⁿ cá'a tí ndúúcu 'iiti taaⁿ ndúúcu cúú ndúúcu 'yaada yeⁿ'ē nanguuvi.

⁷ Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chí caⁿ'ā chíi 'úú: Díi Pedro, nacueeⁿ dí. 'Caaⁿ'nuⁿ dí 'iiti, ní ché'é dí 'iiti.

⁸ Ní caⁿ'á chuū: Señor, nguéé; tí mar 'áámá chí vaatí chí nguεε n'daacā che'é. ⁹ Tuu'mi ní nduudu yeⁿ'ē nanguuvi caⁿ'a ntúūⁿ ndiichi ndii

'úúví: Chíiⁿ chí Ndyuūs ná dindεεvé yā, nguéé caaⁿ'maⁿ dí yeⁿ'ē chí vaatí. ¹⁰ Chuū ní 'iiⁿnuⁿ cúúví chíi. Cuinaⁿ'ā ntúūⁿ tanducueⁿ'ē nandéε yā cuááⁿ 'niiⁿnuⁿ nanguuvi.

¹¹ Ní n'diichí ní. Hora miiⁿ ndaā na 'iiⁿnuⁿ saⁿ'ā na va'āi naachi 'úú caneé. 'Áámá 'iiⁿyāⁿ chí nguuvi Cornelio dichó'o yā saⁿ'ā yeⁿ'e yāāⁿ Cesarea ndíi naachi caneé.

¹² Ní Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ngaⁿ'a ngii 'úú chí caⁿ'á ndúúcu sa. Ní nguéé dε'ē vεε nadicádiinúúⁿ. Cheⁿ'é ndúúcu niyaaⁿ hermanos ní sndáa 'nū vaacu Cornelio. ¹³ Saⁿ'ā miiⁿ caⁿ'a sá chíi sá nūs'uū, táaca n'diichi sa 'áámá ángel vaācū sa chí cheendii yā ní cāⁿ'a yā: Díi Cornelio, dichó'ó dí saⁿ'ā s'eeⁿ yāāⁿ

Jope ní dīiⁿ dí chí ndaa sáⁿ'ā Simón chí nguuvi Pedro miiⁿ. ¹⁴ Saⁿ'ā miiⁿ ní caaⁿ'maⁿ sá nduudu chí nanguaⁿ'āi díi ndúúcu nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e dí na vaacu dí. ¹⁵ Ní taachí tucá'á caⁿ'á, ndaā Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e cuaaⁿ 'niiⁿnuⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dendu'ū, tan'dúúca chí chíi ndúúcu s'uúúⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ.

¹⁶ Tuu'mi ní nn'gaācú chí caⁿ'a Señor miiⁿ, chí caⁿ'a yā: Juan miiⁿ chεεdinuūⁿnīⁿ yā ndúúcu nuūⁿnīⁿ naati ndís'tií ní cuéédinuūⁿnīⁿ ní ndúúcu Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. ¹⁷ Nduuti chí Dendyuūs chí ca'a yā regalo miiⁿ 'iiⁿyāⁿ tan'dúúca chí téé yā s'uúúⁿ chí i'teenu yú Señor Jesucristo, ¿du'tū 'úú chí di'vaachí yeⁿ'ē Dendyuūs miiⁿ?

¹⁸ Tuu'mi ní ch'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ ní ch'εεtinéé 'dīiⁿ yā ní cāⁿ'a yā chí ch'εεté yā Ndyuūs, ní caⁿ'a yā: 'Tiicá ntúūⁿ ca'a Dendyuūs 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéé 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chí ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní nndaāca yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

Yāacū yeⁿ'e yāāⁿ Antioquía

¹⁹ Maaⁿ ní 'iiⁿyāⁿ chí cueⁿ'ē 'múúⁿ cueⁿ'e miiⁿ yā cucáāvā chíiⁿ chí

diiⁿ 'iiⁿyāⁿ ndúúcu Esteban, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ cho'ó yā ndii yáⁿāa Fenicia, ndúúcu isla Chipre, ndii yaāⁿ Antioquía. Ní nguéé cāⁿa yā nduudu yeⁿe Dendyuūs ndúúcu nducyáácá 'iiⁿyāⁿ, dámaāⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ caⁿa yā nduucú yā. ²⁰ Nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ni snéé saⁿā yeⁿe isla Chipre yeⁿe yáāⁿ Cirene. Saⁿā s'eeⁿ ní taachi ndaā sa yáāⁿ Antioquía yaaⁿvi sá 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéé 'iiⁿyāⁿ yéⁿe ndaata Israel dendú'ū ní caⁿa sa evangelio chi ndúúdu ngai yeⁿe Señor Jesús. ²¹ Ní ta'ā Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ canéé ndúúcu sa. Chii 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ chi'téenu yā Señor miiⁿ. Ní can'dáa yā Señor miiⁿ.

²² Cho'oo chi 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáacū chi snéé yā yáāⁿ Jerusalén ch'iindiveén yā chuū. Ní dichó'o yā Bernabé chi caⁿa sa yáāⁿ Antioquía. ²³ Sáⁿa 'cūū taachi ndaā sa ní n'diichi sa favor ch'εεε taavi yeⁿe Dendyuūs miiⁿ, yeenú taavi sa. Ní chi'cueeⁿ sa chí nducyáácá yā 'cuεetinéé yā ndúúcu nuuⁿmaⁿ staava yeⁿe yā ndúúcu Señor 'iivú Dendyuūs miiⁿ. ²⁴ Saⁿā Bernabé miiⁿ ní n'dai sa, ní ndiituú saⁿā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní i'téenu sá ndúúcu núúⁿmáⁿ staava yeⁿe sa. Chii 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ chi'téenu yā Señor miiⁿ.

²⁵ Cuayiivi miiⁿ ní cueⁿe Bernabé na yáāⁿ Tarso chi in'nuuⁿ sa Saulo miiⁿ; ní ndaācā sa saⁿā ní nandē sa saⁿā na yáāⁿ Antioquía. ²⁶ Ní nduuvidaamā yā 'áámá nduuyu na yaācū miiⁿ, ní chi'cuééⁿ yā neené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ. Chii vmnáāⁿ vmnaaⁿ na yáāⁿ Antioquía 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáāⁿ miiⁿ caⁿa yā chi duuchí cristiano s'eeⁿ, 'iiⁿyāⁿ chi i'teenu Cristo.

²⁷ Nguuvi s'uúⁿ tanáⁿā profetas chi ngaⁿā nduudu yeⁿe Dendyuūs can'dáa yā na yáāⁿ Jerusalén. Ndaā yā na yáāⁿ Antioquía. ²⁸ Nadacueeⁿ 'áámá yā chi nguuví yā Agabo ní diiⁿ yā chí inadacádiinūⁿ 'iiⁿyāⁿ

s'eeⁿ cáāvā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí ndaa 'áámá cuiicu ch'εεε núúⁿmáⁿ yáⁿāa chí véé 'iiⁿyāⁿ. Cho'oo chuū nguuví yeⁿe saⁿā Claudio. ²⁹ Tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu Cristo diiⁿ yā chí di-cho'ó yā ofrendas yeⁿe hermanos chí snéé yā yáⁿāa Judea. 'Áámá 'áámá yā tuunu tuunu ca tan'dúúcā chí cuuvi ca'á yā. ³⁰ Chuū ní diiⁿ yā ní ca'á yā 'iiⁿyāⁿ ndiicúū. Ní 'iiⁿyāⁿ ndiicúū dichó'o yā limosna ndúúcu Bernabé ndúúcu Saulo.

12

Herodes 'caaⁿnúⁿ yā Jacobo, ní s'nuuⁿ yā Pedro vácūū

¹ Tiempo miiⁿ ní rey Herodes diiⁿyuⁿ ta'á yā chí neⁿe 'caaⁿnúⁿ yā náⁿā 'iiⁿyāⁿ chí ngeⁿe yaācū. ² Níicú ch'iinūⁿ rey miiⁿ ndúúcu machete chí 'caāⁿ ndúú 'uuví lados Jacobo chí 'dínū Juan. ³ N'diichí yā chí 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ canee yiinú yā chuū. Dichó'o yā saⁿa s'eeⁿ chí cuta'ā ntúuⁿ sa Pedro dendu'ū. Nguuvi míⁿ ní nguuví yeⁿe pan chí nguéé yiinūⁿ levadura miiⁿ. ⁴ Sta'á yā Pedro ní s'nuúⁿ yā saⁿā vácūū naachi snéé cuūuⁿ taāⁿ soldado, 'áámá taāⁿ soldado miiⁿ cuūuⁿ ngí sa. Soldado s'eeⁿ cunun'dai sa Pedro ní cho'ó yeⁿe pascua ní rey Herodes tun'dái yā saⁿā. ⁵ Cunun'dai sa Pedro miiⁿ chí canuuⁿ sa vácūū. 'Iiⁿyāⁿ chí ngeⁿe yaācū miiⁿ ngāⁿánguā'á yā ní ngíicá yā Dendyuūs ndii nguuví ndíi n'gaaⁿ cucáāvā Pedro miiⁿ.

Nanguaⁿai Pedro yeⁿe vácūū

⁶ Taachi neⁿe ntun'dáa Herodes miiⁿ Pedro miiⁿ, nguiinū míⁿ nūuⁿ ní cyaadu Pedro miiⁿ naavtaⁿa yeⁿe 'uuví soldado s'eeⁿ. Ndēé chiichí sa ndúúcu 'uuví cadena s'eeⁿ. Saⁿā s'eeⁿ chí diiⁿ cuidado vácūū míⁿ snéé sa cheendi vacūū miiⁿ. ⁷ 'Caandiveén nī, ndaā 'áámá ángel yeⁿe Señor. Ní 'áámá dēevé canéé na vácūū. Tuuⁿvi yā tícuua Pedro ní nanduuchí yā Pedro. Ní

ca'n'a yā: Nacueeⁿ di cániicū di Cadena s'ūuⁿ ní chivíi na ta'ā sa. ⁸Tuu'mi ní nga'n'a ángel miiⁿ ní ngii yā sa'n'ā: Cu'neeⁿ di cinto ye'n'ē di ní cunuūⁿ cá'a di ndaacuū ye'n'ē di ní diiⁿ chiichí di cinta ye'n'ē. 'Tíicā diiⁿ sa. Ní ca'n'a yā: Nunúúⁿ dí catecai vmnaaⁿ di ní cuchí di, ní can'daā di 'úú.

⁹Ní n'daa sa ní cue'n'e sa n'daā sa 'i'in'yāⁿ. Pedro miiⁿ ní nguéé deenu sa chi cuaacu chi diiⁿ ángel miiⁿ. Nadacádiinuⁿ sa chi 'áamá visión chi n'gíiⁿnuⁿ sa nguaaⁿ na 'yúúduyaāⁿ ye'n'ē sa. ¹⁰Cho'ó yā, ye'n'ē 'áamá tááⁿ soldado s'eeⁿ, ní cho'ó yā ndii chiiⁿ ndii 'úúví tááⁿ soldado s'eeⁿ. Ní ndaá yā ná cheendi va'ai cūⁿ chí canéé cuaaⁿ na yāāⁿ miiⁿ. Chii ní nánguááⁿ mááaⁿ cheendi va'ai ye'n'ē yā. Can'dáa yā ní cho'ó yā 'áamá yúúni, ní ángel miiⁿ ní chivíi yā ye'n'e yā. ¹¹Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nduuchi sa. Ní ca'n'ā sa: Maaⁿ ní ituumicadiiⁿúuⁿ chí Ndyuūs miiⁿ nidicho'ó yā ángel ye'n'ē yā ní nanguáⁿ'ai yā 'úú ye'n'ē ta'a rey Herodes. Níicú ye'n'ē tanducueⁿ'ē yāāⁿ chí yāāⁿ ye'n'ē 'i'in'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí snéé ngiinu yā chí 'cuūvi 'úú.

¹²Taachí Pedro nacadiiⁿnuⁿ yā ye'n'ē chuū cue'n'é yā, ní ndaa yā na vaacu María cheecu Juan, chí ngúúví ntúūⁿ sa Marcos, nachí neeni 'yaaⁿ yā snéé yā chí nduvidáámá yā ní nga'n'angua'á yā. ¹³Taachí di'cuéécú Pedro cheendi va'āi ye'n'e patio, can'dáa 'áamá n'daataá chí nguuvi tá Rode. ¹⁴Tá 'cūū ní 'naanaveeⁿ tá nduudu ye'n'ē Pedro ní chíi yeeⁿú tá. Ní nguéé nn'guaaⁿ tá cheendi va'āi. Cunaⁿ'ā tá ngeēnū tá cheeti va'āi ní ca'n'a tá chí Pedro miiⁿ canee sa cheendi va'āi. ¹⁵'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nga'n'á yā ngii yā tá'n'ā: Loca dii. Ta'n'ā miiⁿ dicuaācu tá sa'n'ā miiⁿ. Tuu'mi 'i'in'yāⁿ s'eeⁿ ca'n'a yā: Angel chí diiⁿ cuidado sa'n'ā.

¹⁶Pedro miiⁿ ní iyaa'vi ca sa.

Taachí nn'guaaⁿ yā ní n'diichi yā sa'n'ā dii'yā yā chí. ¹⁷Pedro miiⁿ ní ditá'a sa ye'n'ē yā chí 'cuéetinéé 'diiⁿ cheendi yā. Ní chíi sa 'i'in'yāⁿ táácā ángel ye'n'e Señor ntun'dáa yā sa'n'ā vácūū. Pedro ní ca'n'a sa: Diiⁿ ní chíi cadiinuⁿ Jacobo ndúúcu hermanos. Pedro can'dáa sa ní cue'n'e sa taama lugar.

¹⁸Chi δεενε míiⁿ ní dii'yā n'dái soldado s'eeⁿ chí chíi ndúúcu Pedro. ¹⁹Herodes miiⁿ ní n'nuúⁿ yā sa'n'ā. Nguéé ndaaca yā sa'n'ā. Ch'iinu maaⁿ ní tiinguuneéⁿ yā sa'n'ā s'eeⁿ chí diiⁿ cuidado. Ca'n'a yā chí 'cuūvi sa'n'a s'eeⁿ. Cuayiivi cue'n'e Herodes miiⁿ yá'n'ā Judea ná yāāⁿ Cesarea ní canee yā miiⁿ.

Ch'iⁿrey Herodes

²⁰Herodes miiⁿ taaⁿ n'dai yā ye'n'ē 'i'in'yāⁿ yāāⁿ Tiro ndúúcu 'i'in'yāⁿ yāāⁿ Sidón. Naati 'i'in'yāⁿ ye'n'e yāāⁿ s'eeⁿ ní ndaá yā nanáāⁿ rey Herodes miiⁿ chí ne'n'e taavi yā chí canéé 'diiⁿ, ti chí nge'é yā chí ye'n'ē yá'n'ā ye'n'e rey. Cuta'á yā tan'dúúcā amigo ye'n'ē yā sa'n'ā chí nguuvi Blasto chí diiⁿ cuidado va'ai ye'n'e rey, cuarto naachi cyaadú yā. Ne'n'é yā chí cuuvi caaⁿ'maⁿ sa ndúúcu rey cáava yā. ²¹'Áamá nguuvi chí diiⁿ señalado cáavā chuū, Herodes canuuⁿ yā catecai rey. Ch'iindí yā na trono ye'n'ē yā ní ca'n'a yā chíi yā 'i'in'yāⁿ 'áamá nduudu. ²²Ní 'i'in'yāⁿ yāāⁿ miiⁿ 'cai yiicú yā ní ca'n'a yā: Ndúúdu miiⁿ ye'n'ē Dendyuūs, nguéé ye'n'e sa'n'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

²³Hora miiⁿ ní 'áamá ángel ye'n'e Señor miiⁿ n'nuuⁿ cá'ai yā sa'n'ā Herodes caati nguéé ca'n'a sa chí ye'n'e Dendyuūs chí ch'εετε taavi chí nga'n'a sa. Ní che'e taavi n'dáá rey miiⁿ ní ch'iⁿ sa.

²⁴Nduudu ye'n'ē Señor Jesucristo miiⁿ ndíi ch'εετε ca ní 'i'in'yāⁿ chí i'téenu ngíi 'yaaⁿ cá yā.

²⁵Bernabé ndúúcu Saulo miiⁿ ndaá ntúūⁿ yā yāāⁿ Jerusalén ti 'āā diiⁿ yā cumplir ntiiⁿnyuⁿ ye'n'ē

yā. Ndεε ntúuⁿ yā Juan chi nguuvi Marcos.

13

Bernabé ndúúcū Saulo tucaⁿá yā viaje vmnááⁿ vmnaaⁿ

¹ Véeⁿ 'iiⁿyāⁿ profetas chi caaⁿmaⁿ nduudu yeⁿe Dendyuūs ndúúcū maestros yeⁿe yaácū yeⁿe yāāⁿ Antioquía. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní Bernabé, ndúúcū Simón chi nguuvi sa Niger, ndúúcū Lucio yeⁿe yāāⁿ Cirene, ndúúcū Manaén saⁿā chi dáámá chiita sá ndúúcū rey Herodes, ndúúcū Saulo. ² 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní taachí snée yā i'téenu yā Señor Jesucristo. Ní taachí 'aā cuéé che'é yā tuuⁿmi Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs caⁿa yā: Cu'neeⁿ ví'i ní 'āā ví'i Bernabé ndúúcū Saulo cáāvā ntiiⁿnyuⁿ chi 'úú ca'á saⁿā s'eeⁿ. ³ Taachi 'āā cuéé che'é yā ní ngaⁿāngua'á yā níúú sn'duúⁿ yā ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿe saⁿā s'eeⁿ ní diiⁿ yā despedir yeⁿe sa.

Apóstoles caⁿa yā nduudu cuaacu na isla Chipre

⁴ Espíritu N'dai dichó'o yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cuen'é yā yāāⁿ Seleucia. Ndií miiⁿ ní cuen'é yā na barco isla Chipre. ⁵ Ndaá yā na yāāⁿ Salamina ní ngaⁿa yā nduudu yeⁿe Dendyuūs miiⁿ na yāacū sinagogas yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ. Ní canéé ntúuⁿ yā ndúúcū Juan miiⁿ chí nginne sá 'iiⁿyāⁿ. ⁶ Ní ch'iinu snee yā cheⁿe yā núúⁿmáⁿ yāāⁿ yeⁿe isla Chipre ní ndaá yā na yāāⁿ Pafos, ní nndaacá yā 'áámá saⁿā Israel chi nguuvi Barjesús. Saⁿā miiⁿ saⁿā chí idin'dái magia ní profeta chi nguéé ngaⁿa nduudu cuaacu yeⁿe Dendyuūs nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ. ⁷ Saⁿā miiⁿ canéé sá ndúúcū saⁿā gobernador Sergio Paulo ní 'áámá saⁿā chí déenu sa. Sergio Paulo miiⁿ ní 'cai sa Bernabé ndúúcū Saulo. Neⁿe sa 'caandiveeⁿ sa nduudú yeⁿe Dendyuūs. ⁸ Sáⁿā Elimas (nguuvi sá neⁿe caaⁿmāⁿ davaacú 'cūú saⁿā chí idin'dái magia) nguéé

'cūūⁿ sa saⁿā. Neⁿe sa divíi sa chí i'teenu Sergio Paulo chí gobernador. ⁹ Tuuⁿmi ní Saulo chí nguuvi Pablo dendú'ū, ndiituú sa ndúúcū Espíritu N'dai ní n'gíinu sa saⁿā Elimas miiⁿ. ¹⁰ Pablo caⁿa sa: Dií, sáⁿā diitú yeⁿe tanducuéⁿe vaadí nginnche'etí ndúúcū nducuéⁿe chí nguεε n'daācā, daiya yááⁿn'guiinūⁿ ní contra yeⁿe tanducuéⁿe vaadí cuaacu. ¿'Áá nguéé cu'nēēⁿ 'naaⁿ di chí di'vááchí di yeⁿe yúúni cuaacu yeⁿe Señor Jesucristo? ¹¹ Maaⁿ ní ta'ā Señor miiⁿ canee contra yeⁿe di ní cúúví nngueenáaⁿ di. Nguéé n'dííchi di 'yáⁿā 'áámá tiempo. Tuuⁿmi nūuⁿ chí nngueenáaⁿ sa ní 'áámá chí maai yeⁿe sa. Ní cachiica 'múúⁿ cachiicá miiⁿ sa ní in'nuūⁿ sa du'ū chí cundéé neeⁿ ta'ā sa. ¹² Tuuⁿmi ní gobernador Sergio Paulo n'diíchi sa chí chíi, ní s'teenu sa. Ngeⁿe yíínú sá yeⁿe nduudu yeⁿe Señor Ndyuūs.

Pablo ndúúcū Bernabé cuēⁿe yā na yāāⁿ Antioquía yeⁿe distrito Pisidia

¹³ Pablo ndúúcū 'iiⁿyāⁿ chí ndúúcu sa cuen'é yā na barco yeⁿe yāāⁿ Pafos ní cuen'é yā na yāāⁿ Perge yeⁿe país Panfilia. Naati Juan miiⁿ ní cuen'e sa yeⁿe yā na yāāⁿ Jerusalén. ¹⁴ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cuen'é yā yeⁿe yāāⁿ Perge ní ndaá yā yāāⁿ Antioquía yeⁿe distrito Pisidia. Ní ndaa yā na yaācu sinagoga nguuvi sábado, 'áámá nguuvi chí ntaavi'tuunúúⁿ yā tiempo miiⁿ. Ní ch'εεté yā na silla. ¹⁵ Cuayivi chí saⁿa ch'εεte yeⁿe yaácū sinagoga ch'eeⁿ sa ná libro yeⁿe ley ndúúcū ná libro yeⁿe profetas, saⁿā ch'εεte dichó'o sa saⁿā s'eeⁿ chí caāⁿmāⁿ sa ní caⁿa sa: Ndís'tií saⁿā ví'i, ndúúti chí canee 'áámá nduudu yeⁿe chí ca'cueeⁿ di 'iiⁿyāⁿ 'cūú, caaⁿmaⁿ di.

¹⁶ Tuuⁿmi ní Pablo miiⁿ ní nacueeⁿ sa. Diíⁿ sá ndúúcū ta'a sa chí cuuvi 'diíiⁿ. Ní caⁿa sa: Ndís'tií saⁿā yeⁿe Israel ndúúcū 'iiⁿyāⁿ

chi i'téénú Ndyuūs, 'caandivéen nī. 17 Ndyuūs ye'n'ē 'ii'n'yān ye'n'e yú Israel ndεεve yā chiida yú s'ee'n ní diin yā chi 'ii'n'yān ch'εεte. Ní 'ii'n'yān s'ee'n snée yā yá'n'āa Egipto tan'dúucā 'ii'n'yān snúún yúúní. Ní Ndyuūs ndúucū poder ye'n'e yā ndúucū ta'á yā ní tun'dáa yā 'ii'n'yān. 18 Ní taandúú 'úúví ngeεcu nduūyū diin yā cuidado 'ii'n'yān na yá'n'āa cuū'ma'n. Ní chi chéé yā taanduvéé chí 'ii'n'yān s'ee'n diin yā. 19 Ní taachí Ndyuūs diin tuuví yā ndεēchē nación ye'n'e 'ii'n'yān chi nguée ndaata Israel na yá'n'āa Canaán, ca'á yā yá'n'āa mii'n chí cuuvi ye'n'e 'ii'n'yān Israel. 20 Cho'ó chuū chεeti cuū'n ciento canée 'uūvī ngeεcu ndiichi nduūyū ca'a yā juez ye'n'é yā ndii nguuvi profeta Samuel mii'n chí ca'n'a nduudu Ndyuūs. 21 Tuu'mi ní tiempo mii'n chiica yā rey ní Ndyuūs ní ca'á yā Saúl mii'n chí cuuvi sa rey. Chεeti 'uuvi ngeεcu nduūyū Saúl mii'n rey mii'n. Saúl mii'n sa'n'a daiya Cis, 'áamá sa'n'a ye'n'e 'ii'n'yān ye'n'e Benjamín. 22 Diví yā sa'n'a ní Ndyuūs nadicuéen yā táamá rey chí David chí ca'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'é yā. Ní Ndyuūs nga'n'á yā: 'Úú ndaacá David daiya Isaí mii'n 'áamá sa'n'a tan'dúucā chí ne'n'e staava ye'n'é. Sa'n'a mii'n ní diin sa tanducuéen'ē chí ne'n'é. 23 Ye'n'e ndaata sá'n'a 'cūū mii'n tan'dúucā chí Ndyuūs nga'n'a chí cā'a yā, Ndyuūs nadicuéen yā Jesús ye'n'e 'ii'n'yān Israel lado ye'n'e Salvador chí 'ii'n'yān chí nadanguá'n'ai yā 'ii'n'yān ye'n'e nuu'ndi ye'n'é yā. 24 Taachí 'aa cuéé ndaá Jesús mii'n, ca'n'a Juan mii'n chí cuεdinuū'nin yā ye'n'ē chí nducyaaca 'ii'n'yān ye'n'e Israel ndaacadaamí yā ye'n'ē nuu'ndí ye'n'e yā. 25 Juan mii'n taachi ch'iinu diin sa ntí'nyūn ye'n'ē sa, ca'n'a sa: ¿Du'ū 'úú nadicádiinuūn ndis'tií? Nguée 'ii'n'yān mii'n 'úú. Cun'diichi nī. Cuchii 'áamá na cuaa'n daami 'úú ní 'úú nguée

n'daācā 'úú chí cuuvi diin n'daatí yí'mán naa' ndaacuú yé'n'ē chí cánúú' ca'a.

26 Ndís'tií sa'n'a vi'í, daiya 'ii'n'yān ye'n'e Abraham ndúucū 'ii'n'yān chí snée yā ndúucū ndis'tií chí i'téénú yā Ndyuūs, caavā ndís'tií dicho'ō Ndyuūs nduudu chí nngua'n'ai 'ii'n'yān. 27 'Ii'n'yān chí snée yā na yā'n Jerusalén mii'n ndúucū nducyáacá yā chí nga'n'a ntii'nyūn ye'n'é yā nguée n'diichi yā Jesús ní nguée nduudu ye'n'e profetas chí n'geen yā nducué'n'ē nguuvi sábadó chí intaavi'tuunúú yā. Ní 'ii'n'yān s'ee'n diin yā condenar Jesús. 28 'Ícu ní nguée ndaacá yā falta ye'n'e yā chí 'caa'nu' yā 'ii'n'yān. Chiica 'ii'n'yān nanáán Pilato mii'n ní 'ii'n'yān s'ee'n nga'n'a yā chí Pilato 'caa'n'nú yā Jesús ní 'cuūvi yā. 29 Taachí ch'iinu chí tanducué'n'ē chí canée nguūn ye'n'é yā, 'ii'n'yān diví yā Jesús na yá'n'á cruz ní s'nuún yā 'ii'n'yān na yáinyān. 30 Ndyuūs nadicueen yā 'ii'n'yān ye'n'e nguaa'n tina'n'ā. 31 Jesús mii'n ch'i'í maán yā néené n'deēe nguuvi nanáán 'ii'n'yān chí dáámá cuchéé yā ndúucu yā ye'n'e yá'n'āa Galilea ní ndaá yā yā'n Jerusalén. 'Ii'n'yān s'uun testigos ye'n'é yā nanáán 'ii'n'yān.

32 Nús'uú ntuūn nga'n'á 'nū ndúúdú ngai. Chuū chí nduudu chí Ndyuūs ca'a yā chiida yú s'ee'n taachi Ndyuūs ca'n'a yā chí diin yā. 33 Chuū chí Ndyuūs mii'n ní dicuaacú yā ní Ndyuūs diin yā cáávā s'uuún chí 'ii'n'yān daiyá chíida yú s'ee'n ye'n'e Israel táachí Ndyuūs nadacueén yā Jesús mii'n. Chuū chí canée nguūn na libro ye'n'ē Ndyuūs naachi nguūn salmo ndii 'úúví chí nga'n'a: Dii daiyá dii, maa'n nguuvi 'úú n'gín'í chí daiyá dii 'tíicā. 34 Ndyuūs nadacueén yā 'ii'n'yān ye'n'ē nguaa'n tiná'n'ā. 'Áa ntéé nguεcunée choó yā. 'Túucā ca'n'a yā: 'Úú teé dii cosa chí n'dai chí cā'n'a chí ca'á David.

Chuū chi cuaacu. ³⁵ Cáávā chuū nga'á yā na táámá salmo: Nguéé 'cuaá' nī chi Daiyá nī chi n'dai chí nguεεcunéé choō cuerpo ye'n'é yā. ³⁶ Cuaacu ní'nnyú' chi David mii' tááchí dichí'vε yā 'ii'yā' yē'n'e yā tan'dúúcā chí ne'n'e Dendyuūs, ch'īi yā ní'cú ch'εechí yā naachi ch'εechi chiidá yā. Ní choo yā. ³⁷ Naati 'ii'yā' chí Dendyuūs nadacuée' yā ye'n'e nguaa' tiná'n'ā ní nguéé choo yā. ³⁸ Nadacadiinu' nī chuū, ndís'tiī san'ā ví'ī. Ca'n'a 'nū ndís'tiī nduudu ye'n'é Ndyuūs chí Ndyuūs nadach'εεcú yā nuu'ndi ye'n'e nī cucáávā 'ii'yā' 'cūū. ³⁹ Cucáávā 'ii'yā' mii' Ndyuūs nadach'εεcú yā nducué'n'é nuu'ndi ye'n'é nducyáácá 'ii'yā' chí i'téenu yā Dendyuūs. 'Ii'yā' mii' ní dii' yā chí nduuvī n'dai dii nanáá' Dendyuūs, naati ley ye'n'e Moisés nguéé cuuvi nach'εεcu nuū'ndi ye'n'é 'ii'yā'. ⁴⁰ Cuin'díichí nī chí nguéé chíi nanáá' ndís'tiī chí cánéé nguū' cáávā profetas chí ca'n'a nduudu ye'n'e Dendyuūs, ní canéé nguū' na libro ye'n'e Ndyuūs:

⁴¹ Cuin'díichí nī ndís'tiī chí taa' nī, ní nge'n'e yi'n'núú' nī, ní 'cuuvi nī; caati 'úú ní dii' 'áámá ntii'nyu' ne'n'e chí ndís'tiī snéé nī i'n'yee'dí 'cūū, 'Áámá ntii'nyu' chí nguéé i'téenu nī ndúúti chí du'ū 'ii'yā' caa'ma' yā ye'n'e chuū.

⁴² Taachí nan'daa yā na yaácū sinagoga ye'n'é 'ii'yā' Israel s'ee'n, 'ii'yā' s'ee'n chí nguéé ye'n'e ndaata Israel di'cuítu yā 'ii'yā', chí cúúví δεεεε táámá nguuvi sábadó, nguuvi chí ntaavi'tuunúú' nī chí caa'má' nī ye'n'e chuū. ⁴³ Ní taachi 'āā dii' yā despedir 'ii'yā' ye'n'e yaácū sinagoga neené 'yaa' 'ii'yā' ye'n'e Israel ndúú'cū 'ii'yā' chí n'daacā chí 'āā maa' ní 'ii'yā' Israel s'ee'n, can'dáa yā Pablo ndúú'cū Bernabé. Pablo ndúú'cū Bernabé ní ca'n'a yā 'ii'yā' s'ee'n chí 'áámá 'cuεεtinéé yā na fa-

vor ch'εεε ye'n'é Dendyuūs.

⁴⁴ Chidεεεε táámá nguuvi sábadó, nguuvi chí ntaavi'tuunúú' yā, ndu- uvidáámá yā n'deeε taavi 'ii'yā' 'téé nuu'ma' yáa' yā chí 'caandi- veé' yā nduudu ye'n'e Dendyuūs. ⁴⁵ Naati 'ii'yā' Israel s'ee'n taachi n'diichí yā chí n'deeε n'dai 'ii'yā' mii' ní ndiitú yā ndúú'cū vaadi ngueéε, ca'n'a yā chí nguéé n'daacā chí nga'n'ā Pablo mii'. Ní ca'n'a taá' yā contra ye'n'é yā ní contra ye'n'e Dendyuūs. ⁴⁶ Tuu'mi ní Pablo ndúú'cū Bernabé mii' ca'n'a yā nguéé ndúú'cū vaadi 'va'a ca'n'a yā: Ndis'tiī cuaacu ní'nnyú' cánéé chí caa'má' nū' ndúú'cū ndís'tiī nduudu ye'n'é Dendyuūs vmnáá' vmaaa' naati ndís'tiī ní divíi nī ye'n'é veé' nī. Ní túúmíadiinúú' maá' nī chí nguéé n'daacá nī chí tuneε' nī vida cue'n'e daā'ma'. Cáávā chí dii' nī, Ndyuūs nguéé teé yā ndís'tiī vida cue'n'e daā'ma' ndís'tiī. Cuin'diichí nī. Nguεεcunéé 'nū ca'n'a ntuú' nū ndúú'cū 'ii'yā' s'ee'n chí nguéé ye'n'é ndaata Israel. ⁴⁷ Caati 'tíicā chidichó'ó Señor 'iivú Ndyuūs mii' nús'uu, ní Ndyuūs cá'n'a yā chíi yā nús'uu:

'Úú chí'neé' ndís'tiī tan'dúú'cā chidεεεε ye'n'é 'ii'yā' s'ee'n chí nguéé ye'n'e ndaata Israel, chí cuuvi caa'má' nī nduudu chí nangua'n'āi 'ii'yā' ndii núú'má' i'n'yee'dí.

⁴⁸ Taachí ch'iindiveé' 'ii'yā' s'ee'n chí nguéé ye'n'e ndaata Israel chuū ndiitú yā ndúú'cū vaadi yeenú ní ca'n'a yā chí ch'εεε taavi Ndyuūs cáávā nduudu ye'n'e Señor Ndyuūs mii'. Ní s'teenú yā nducyáácá 'ii'yā' s'ee'n chí Ndyuūs chindεεεε yā ní tee yā vida cue'n'e daā'ma'. ⁴⁹ Ní nduudu Señor mii' 'āā chí ch- icadínuu' 'ii'yā' ti che'n'e núú'má' yáa' estado mii'. ⁵⁰ Naati 'ii'yā' Israel s'ee'n dii' yā chí nguéé snéé 'dii' yā n'daacā chí n'dai taavi chí n'dááca taavi ndúú'cū 'ii'yā' chí nga'n'a ntii'nyu' ye'n'e yáā'

miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ndúú^{cū} n'daataá ndúú^{cū} 'iiⁿntyéⁿē nadacuéeⁿ yā vaadī 'caa'va contra yeⁿ'e Pablo ndúú^{cū} Bernabé ní ndivií yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'ē na yāāⁿ naachí sné^e yā. ⁵¹ Pablo ndúú^{cū} Bernabé ní n'dáádi yā iyaacá yeⁿ'e ca'a yā ti 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ ní contra yā. Cueⁿ'e yā ní ndaa yā yāāⁿ Iconio. ⁵² 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi i'téenu yā Cristo ní yeenú taavi yā ndúú^{cū} vaadī yeenú ndúú^{cū} Espíritu N'dai.

14

Pablo ndúú^{cū} Bernabé na yāāⁿ Iconio

¹ Chií na yāāⁿ Iconio chi Pablo ndúú^{cū} Bernabé snda^a yā daama daama na yaācū sinagoga yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ. Ní 'túú^{cā} caⁿ'a yā. Ní neené n'dai 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ s'téenu yā. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéeⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel. ² Naati 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chi nguéeⁿ i'téenu yā, n'gē^{ec}u cheendí yā ndúú^{cū} 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéeⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel ní diíⁿ yā chi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéeⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel nguéeⁿ nacadínuuⁿ yā n'daacā yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā. ³ Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ndúú^{cū} Bernabé 'naaⁿ n'dái ch'ētíné^e yā miiⁿ ní Señor Jesucristo diíⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéeⁿ 'va'á yā caⁿ'a yā yeⁿ'ē Señor Jesucristo. Señor Jesucristo miiⁿ ní ch'iⁿ'i yā chi nduudu cuaacu miiⁿ chi nduudú yeⁿ'é yā yeⁿ'ē favor ch'ētē yeⁿ'é yā. Ní Señor miiⁿ diíⁿ yā chuū ní cā'a yā poder chi Pablo ndúú^{cū} Bernabé diíⁿ yā señales ndúú^{cū} vaadī n'giinu. ⁴ Níicú 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē yāāⁿ miiⁿ ní 'uū^vi vaanicadínuúⁿ yeⁿ'é yā. Náⁿ'a yā ní lado yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ní tanáⁿ'a yā ní lado yeⁿ'ē apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs. ⁵ 'Iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ndúú^{cū} 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéeⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel ndúú^{cū} 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi ngāⁿ'a ntiīnyūⁿ in'núúⁿ yā vaadī 'caa'va chi tun'dáa yā Pablo

ndúú^{cū} Bernabé ní chí cuituú yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁶ Taachí chicadínuuⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ chuū, cueⁿ'é yā ngeenu yā na yāāⁿ Listra ndúú^{cū} yāāⁿ Derbe chí distrito yeⁿ'e Licaonia ndúú^{cū} nducyaaca yāāⁿ nuuⁿmaⁿ ndiivií ná yāⁿ'āa. ⁷ Ní miiⁿ caⁿ'a yā evangelio chí ndúú^{dú} ngāi yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ.

'Tiⁿ'yáⁿ ca'ā tuú yā Pablo na yāāⁿ Listra

⁸ Cáné^e 'áamá saⁿ'ā yeⁿ'e yāāⁿ Listra chí véé sá ti mar 'áamá fuerza yeⁿ'ē ca'a sa. Nguéeⁿ ngiica sa ndíi ch'iindiyāāⁿ sa. ⁹ Sáⁿ'a 'cūū ní ch'iindiveeⁿ sa chí caⁿ'a Pablo. Ní Pablo miiⁿ ní n'gínu yā saⁿ'ā miiⁿ ní nacadínuúⁿ yā yeⁿ'ē saⁿ'ā miiⁿ ti i'téenu sa chí cuuvi nduū^vā yeⁿ'ē sa. ¹⁰ Ní caⁿ'a yuudú yā: Nducueeⁿ cuaacú di ndúú^{cū} ca'a di. Hora miiⁿ ní saⁿ'ā miiⁿ nducueeⁿ sa ní chíica sa. ¹¹ 'Iiⁿyāⁿ chí n'diichí yā chí diíⁿ Pablo 'cai diitú yā ní caⁿ'á yā ndúú^{cū} davaacu yeⁿ'e yáⁿ'āa Licaonia chí ndyuūs s'eeⁿ ndáa yā nanáāⁿ yā tan'dúú^{cā} saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿ dī 'cūū.

¹² Caⁿ'a yā yeⁿ'e Bernabé chí Júpiter, ní Pablo miiⁿ ní Mercurio ti Pablo miiⁿ ní chindé^e yā nduudu. ¹³ Yáacū yeⁿ'ē Júpiter cáné^e chuva'āi yāāⁿ miiⁿ. Chiiduú yeⁿ'ē Júpiter ndé^e yā itiindu s'éeⁿ ndúú^{cū} corona s'eeⁿ yeⁿ'e naāndā nanáāⁿ chééndí cheēⁿ yāāⁿ miiⁿ. Ní neⁿ'e yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'iití chí ca'a yā sacrificios. 'Tiicá ntúūⁿ n'dee^e taavi 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ neⁿ'e yā diíⁿ yā. ¹⁴ Ní naachí ch'iindiveeⁿ apóstoles Bernabé ndúú^{cū} Pablo chuū chíin'cuuⁿ yā catecai yā tíneenē ndachí ní cueⁿ'é yā nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ. Ní 'cai yā. ¹⁵ Ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī saⁿ'ā, ¿dé^ē cuuvi chí 'tíicá idiíⁿ ní? Nús'uū sáⁿ'ā ntuuⁿ nús'uu tan'dúú^{cā} ndís'tiī. Ní ngāⁿ'a 'nū nduudu cuaacu chí diví ní yeⁿ'ē nducueⁿ'ē dendu'ū ní cu'téenu ní Ndyuūs chí cánduuchi chí din'dái yā nanguuvi ndúú^{cū} yáⁿ'āa ndúú^{cū} nuūⁿniⁿ'yáⁿ'ā ndúú^{cū} nducyáacá dendu'ū chí véé. ¹⁶ Nguuvi chí 'āa

cho'ōo Ndyuūs s'neeⁿ yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi cáⁿa yā yúúni damaáⁿ yā. ¹⁷ Nguéé s'neeⁿ yā ti nguéé cosa chí ch'iⁿi dú'ūu 'iiⁿyāⁿ yā. Din'daacá yā. Ní teé yā cuuvi yeⁿ'é nanguuvi ndúúcu tiempo yeⁿ'é n'deēe taaví n'gui'i o cosecha. Ní di'cuiitá yā staava yeⁿ'é yú ndúúcu vaadí yeenu ti teé yā chi neⁿ'é cuerpo yeⁿ'é yú.

¹⁸ Caⁿ'a yā chuū, ngii n'dái naati idiíⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ miiⁿ nguéé idiíⁿ yā sacrificio.

¹⁹ Tuu'mi ní ndaā náⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Antioquía ní yeⁿ'é yāāⁿ Iconio chí yaa'ví yā nducyáácá yā contra yeⁿ'e Pablo. Ní ca'a tuú yā saⁿ'ā ní chíi n'dai yā saⁿ'ā 'áámá lado chuva'ai yāāⁿ miiⁿ ní 'áácú yā chí 'āā n'dií sa. ²⁰ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo ní nuuⁿmaⁿndiiví nanáāⁿ yā. Pablo miiⁿ ní nacueeⁿ sá ní nuuⁿ ndáá tuuⁿ sa na yaāⁿ miiⁿ. Ní chideεεve táámá nguuvi cueⁿ'e sa ndúúcu Bernabé na yāāⁿ Derbe.

²¹ Ní caⁿ'a yā evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿ'e Jesucristo yāāⁿ miiⁿ. Ní diíⁿ yā chí nééné 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí i'teenu. Pablo ndúúcu Bernabé nguεεcunée yā yāāⁿ Lистра, yāāⁿ Iconio, ndúúcu yāāⁿ Antioquía. ²² Ní diíⁿ yā chí ditiinú yā ndúúcu vaadí i'teenu na alma yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo ndúúcu staava yeⁿ'é yā. Ní ngi'cueéⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí 'áámá cunee yā ndúúcu vaadí i'teenu. Ní caⁿ'a yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Cánée chí nééné n'deēe chí cho'o núuⁿ yú maaⁿ nícu ndaā yú va'ai chεεti nguuvi. ²³ S'néén yā 'iiⁿyāⁿ ndiicúu chí saⁿ'a ndii tíiⁿ yeⁿ'é 'áámá 'áámá yaācú ní caⁿ'angua'á yā taachi 'āā cueε ca'diinú yā. Ní s'neeⁿ yā na ta'a Señor 'iivú Ndyuūs 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu.

Nguéecundií yā ní cueⁿ'é yā yāāⁿ Antioquía yeⁿ'e yā'āa Siria

²⁴ Cuayivi chí cho'ó yā distrito yeⁿ'é Pisidia ní ndaá yā yā'āa Panfilia. ²⁵ Taachi caⁿ'a yā nduudu cuaacú miiⁿ na yāāⁿ Perge cunaⁿ'á yā na yāāⁿ Atalia. ²⁶ Yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ cunaⁿ'á yā na barco na yaāⁿ Antioquía. Miiⁿ ní naachí hermanos s'eeⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ tucá'a yā Pablo ndúúcu Bernabé na ta'a Dendyuūs ndúúcu favor yeⁿ'e Dendyuūs cáávā ntiinⁿyūⁿ chí 'āā diíⁿ yā. ²⁷ Ní ndaá yā na yāāⁿ Antioquía. Ní taachi nduuvidaamá yā na yaacú caⁿ'a yā tanducueⁿ'é cosa ch'εεte chí 'āā diíⁿ Dendyuūs ndúúcu yā. Ní táácā Dendyuūs ca'á yā permiso 'iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel chí cu'téenu yā nduudu yeⁿ'e yā. ²⁸ 'Náán tiempo canée yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo.

15

Concilio na yāāⁿ Jerusalén

¹ Tuu'mi ní náⁿ'a yā chí ndaá yā yeⁿ'é yā'āa Judea chí cueéⁿ yā hermanos chuū: Ndúúti chí nguéé diiⁿ di circuncidar 'iiⁿyāⁿ tan'dúúcā chí ngaⁿ'a 'áámá ley yeⁿ'e Moisés tuu'mi ní nguéé cuuvi nínguaⁿ'ai di. ² Pablo ndúúcu Bernabé ch'εεcu cheendí yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿya ní nééné n'deēe caⁿ'a yā. Ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ caⁿ'a yā chí caⁿ'a Pablo ndúúcu Bernabé ndúúcu tan'duuví 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ na yāāⁿ Jerusalén. Ní caⁿ'á yā ní tiinguuneeⁿ yā yeⁿ'é chuū nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ ndiicúu chí 'iiⁿyāⁿ ndíi tíiⁿ yeⁿ'e yaācú ndúúcu apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs.

³ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācú ch'εetinúúⁿ yúúni yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní cho'ó yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ na yā'āa Fenicia ndúúcu yā'āa Samaria. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā taacá chí i'teenu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'é ndaata Israel. Ní nducyaaca hermanos miiⁿ yeenu taaví yā.

4 Ní ndaá yā na yāāⁿ Jerusalén. Ní apóstoles ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ndiicú ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yaācū miiⁿ diiⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā tanducúⁿē chi Dendyuūs diiⁿ yā ndúúcu yā. 5 Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe fariseos chi s'teenu yā ní diiⁿ yā costumbre yeⁿ'é yā nacuéⁿ yā ní caⁿ'a yā: Canéⁿ chí diiⁿ yú circuncidar 'iiⁿ'yāⁿ ní canee cúúⁿmíⁿ yā diiⁿ yā chí ngaⁿ'ā ley yeⁿ'e Moisés.

6 Ní nduvidaamá yā apóstoles ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ndiicú chi 'iiⁿ'ntyéⁿe yeⁿ'e yaācū chí n'diichí yā yeⁿ'e chuū. 7 Ní ch'iiⁿu caⁿ'a yā n'deeⁿ n'dái, ní Pedro miiⁿ ní ncueⁿ sá ní caⁿ'ā sa: Ndís'tiī, saⁿ'ā hermanos, deenú ní tan'dúúcā 'āā 'naaⁿ tiempo chí Dendyuūs ndeēⁿvé yā 'úú nguaaⁿ s'uúúⁿ ní cáávā cheendí ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel ch'iindiveéⁿ yā nduudu cuaacu ní s'téenu yā. 8 Ní Ndyuūs chí inaaⁿ yā staava yeⁿ'ē yú ch'iⁿ'i yā chí i'téenu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní caⁿ'a yā Espíritu N'dai 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel tan'dúúcā s'uúúⁿ. 9 Dáámá nducyaaca yú ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní Ndyuūs nadideēⁿvé yā staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chí i'téenu yā. 10 Maaⁿ ní ḡde'ē cáávā chí di'vaachi ní yeⁿ'e Ndyuūs, ní s'néⁿ ní na tiīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo tan'dúúcā 'áámá yugo chí s'uúúⁿ nguéé cuuvi candēē yú ndii nguēē chí candēē yā chiida yú s'eeⁿ dendú'ū? 11 Maaⁿ ní i'téenu yú cucáávā favor ch'ēte taavi yeⁿ'e Señor Jesús cuuví nanguaⁿ'āi yú dáámá dáámá ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel.

12 Tuu'mi ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'aa ntéⁿ caⁿ'á yā mar 'áámá. Ní ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e Bernabé ndúúcu Pablo chí caⁿ'a yā n'deeⁿ n'dái señales ndúúcu vaadi n'giinu chí Ndyuūs diiⁿ yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel. 13 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ miiⁿ snéⁿ 'diiⁿ yā tuu'mi Jacobo nan'guēēcutaⁿ'ā sa ní caⁿ'a sa: Ndís'tiī saⁿ'ā hermanos cu'neenⁿ veeⁿ ní yeⁿ'é. 14 Simón miiⁿ 'āā caⁿ'a sá táāca Dendyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel ní sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā cáávā chí i'téenu yā Jesucristo. 15 Ndúúcu nduudu 'cūú ní ndii tiempo vmnaaⁿ cunee yiinú profetas chí caⁿ'a chí cuchī tan'dúúcā chí cunee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs:

16 Cho'ōo chúu nanguēēcúndií ní nadin'dai va'ai yeⁿ'e David chí sndeēve ní nadin'dai to'o ndiicúú, ní va'ai miiⁿ nanguēēcunee nádacuéⁿ ntuúⁿ.

17 Ní tanáⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ n'nuuⁿ ntuúⁿ yā Señor Jesucristo, ní yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel miiⁿ chí Dendyuūs caⁿ'a yā chí cuuvi déenu yā.

18 Chuū ngaⁿ'a Señor miiⁿ chí din'dai tuuū ndeēⁿvéé ní dendú'ū diiⁿ yā chí cadiinuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chúu ndii tiempo ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ.

19 Maaⁿ ní 'úú diiⁿ inacádiinúúⁿ yeⁿ'e chuū, chí nguéé di'vaachi yú yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'e ndaata Israel chí cu'téenu yā Dendyuūs. 20 Miiⁿ dingúuⁿ yú yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí cūvii yā yeⁿ'ē tanducúⁿ'ē chí yeⁿ'ē ídolos ndúúcu yeⁿ'ē 'áámá saⁿ'ā 'áámá n'daata chí nguéé sneé yā ndúúcu vi'í ní nguéé n'giindivaacu yā, ndii nguéé che'é yā yuūtē yeⁿ'ē 'áámá 'iiti chí idi'núú yā daandú tī, ndii nguéé che'é yā ingee yā yuuúⁿ yeⁿ'é tī. 21 Ndii tiempo yeⁿ'e Moisés miiⁿ ní ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ndii nducyáácá yāāⁿ véé 'aama yā chí ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē Dendyuūs na yaācū sinagoga naachi n'geenⁿ yá libro yeⁿ'e Dendyuūs nguuví nguuví chí intaavi'tuunúúⁿ yā chí sábado.

22 Apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs ndúúcū 'ii'nyāⁿ ndiicúū chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yeⁿe yáacu ndúúcū nducuéⁿē 'ii'nyāⁿ na yaacū canéé yiinú yā chí n'daacā chí níndeενε yā yeⁿē nguáán yā 'uuvi saⁿā. Ní dicho'ó yā saⁿā s'eeⁿ ndúúcū Pablo ndúúcū Bernabé na yāāⁿ Antioquía. Ní ndεενε yā Judas chi nguvi sa Barsabás, ndúúcū Silas. Saⁿā s'eeⁿ n'gεετε sá nguaaⁿ hermanos. 23 Ní dicho'ó yā caaca ndúúcū 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ. Apóstoles ndúúcū 'ii'nyāⁿ ndiicúū ndúúcū hermanos níngúuⁿ yā chuu yeⁿē hermano chi nguéé yeⁿē ndaata Israel chí snée yā na yāāⁿ Antioquía, na yáⁿāa Siria, ndúúcū na yáⁿāa Cilicia: N'dai n'diī. 24 Nús'uū ní n'giindiveéⁿ 'nū chí náⁿa yā cueⁿé yā yeⁿé 'nū ní diīⁿ yā chí ndís'tiī nguéé ch'εεtinéé 'diīⁿ nī ndúúcū nduudu yeⁿé yā. Ní nguéé caⁿa ntiⁿnyuⁿ 'nū chí can'dáa yā. 'Ii'nyāⁿ miiⁿ diīⁿ yā chí staⁿa yā alma yeⁿé nī ní chí'cueeⁿ yā chí diīⁿ circuncidar 'ii'nyāⁿ ní diīⁿ yā chí ngaⁿa ley yeⁿe Moisés. 25 N'daacā n'dai canéé nus'ūu chí 'āā ndúúvidaama nducyáácá 'nū chí δεενε 'nū saⁿā s'eeⁿ ní dicho'ó 'nū nanáán ndís'tiī saⁿa s'eeⁿ ndúúcū Bernabé ndúúcū Pablo, 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ chí neⁿe taavi yú. 26 Saⁿā s'eeⁿ n'deēe cuūvi cueⁿé yā naachi deenú yā chí veε peligro chí 'cuūvi yā cáávā Señor Jesucristo yeⁿē yú. 27 Chíiⁿ chí dicho'ó 'nū Judas ndúúcū Silas. 'Ii'nyāⁿ s'eeⁿ ní 'tiicá ntúūⁿ caaⁿ máⁿ yā chí cuuvi deenú nī. 28 Chuū ní n'daacā canee ndúúcū Espiritu N'dai ndúúcū nús'uū diīⁿ 'nū chí nguéé i'neeⁿ 'nū vmnaaⁿ ndís'tiī mar 'áámá carga chí ngo'o ca ndís'tiī caati 'āā chí neⁿe nūuⁿ. 29 Nguéé tuu'ví nī cosa chí nga'á yā na ídolos ndiī nguéé yeⁿe yuūūⁿ ndiī nguéé yuute yeⁿe 'iiti chí nge'e yíicú ndiī nguéé diīⁿ nī chí cunee nī ndúúcū 'áámá 'ii'nyāⁿ chí nguéé n'giindivaacu ndúúcu nī.

Ndúúti chí diīⁿ nī chuū tuu'mi ní n'daacā idiīⁿ nī. N'daacā cho'ó nī. Chuū chí ngaⁿá.

30 'Tiicā chí 'ii'nyāⁿ chí dicho'ó yā cueⁿé na yāāⁿ Antioquía. Ní ndu- uvidaamá yā ndúúcū nducyaaca hermanos. Ní nica'á yā carta 'ii'nyāⁿ. 31 Taachí ch'eeⁿ yā carta miiⁿ ní yeenú taavi yā cáávā nduudu 'viich'εεtínūuⁿ. 32 Judas ndúúcū Silas chí profetas ntúūⁿ chí caⁿa nduudu yeⁿe Dendyuūs ní ca'a yā 'viich'εεtínūuⁿ ní didiitú yā hermanos ndúúcū neene n'dái nduudu. 33 Canéé yā 'áámá tiempo miiⁿ ní hermanos diīⁿ yā despedir 'ii'nyāⁿ ní neⁿé yā chí n'daacā canee yā chí 'cuεεtinéé 'diīⁿ yā ndúúcū vaadī 'diīⁿ. Ní 'ii'nyāⁿ miiⁿ nguεεcunééⁿ yā na yāāⁿ naachi snée 'ii'nyāⁿ chí dicho'ó yā. 34 Silas miiⁿ canéé yíinu sa chí canéé sa miiⁿ. 35 Pablo ndúúcū Bernabé miiⁿ canee yā na yāāⁿ Antioquía. Ngi'cuéeⁿ yā nduudu Dendyuūs miiⁿ ní ngaⁿa yā evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿe Jesucristo ndúúcū náⁿa 'yáán 'ii'nyāⁿ.

Pablo divi yā yeⁿē Bernabé ní cueⁿé yā ndii 'uuvi viaje

36 Cuayiivi chí cho'ó tan'duuvvi nguuvi, Pablo ngāⁿa yā ngii yā Bernabé: Nanguεεcunéé ntuūⁿ yú, caⁿā yú n'diichi yú hermano s'eeⁿ yeⁿē nducyaaca yāāⁿ naachi cheⁿe yú, ní caⁿa yú nduudu yeⁿē Señor. Ní n'diichi yú táácā snée yā.

37 Ní Bernabé miiⁿ neⁿē sa chí caⁿá Juan chí nguuvi Marcos ndúúcu sa. 38 Naati Pablo miiⁿ ní nguéé canee yíinu sa chí candéε sa 'ii'nyāⁿ chí divi yā yeⁿē saⁿā s'eeⁿ ndii yáⁿāa Panfilia. Ní 'ii'nyāⁿ miiⁿ nguéé cheⁿé yā chí diīⁿ yā ntiⁿnyuⁿ. 39 Nguéé canéé yiinú yā nguaaⁿ maán yā ní ndaacādaamí yā hermanos Bernabé ndúúcū Marcos ní cueⁿé yā isla Chipre na barco. 40 Pablo miiⁿ ní ndεενε sa saⁿā Silas ní náⁿa hermanos caⁿa yā chíi yā chí vaadī ch'εεte yeⁿe

Dendyuūs cunée ndúúcu Pablo ndúúcu Silas miiⁿ. ⁴¹ Ní cuayiivi cho'ó yā yáⁿāa Siria ndúúcu yáⁿāa Cilicia. Ch'εεtinée chiichi yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yaācū.

16

Timoteo cueⁿ'é yā ndúúcu Pablo ndúúcu Silas

¹ Cuayiivi miiⁿ índaa sa yāāⁿ Derbe ndúúcu yāāⁿ Listra, ní 'caandiveéⁿ nī. Canee 'áámá saⁿ'ā discípulo chí ch'ēēⁿ chí nguuvi sa Timoteo, daiya 'áámá n'daataá 'iiⁿyāⁿ Israel chí i'téenu tá Dendyuūs, ní chiidá sa miiⁿ nguéé yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿyāⁿ Israel. ² Ní hermanos chí snée yā yāāⁿ Listra ndúúcu yāāⁿ Iconio ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'ē sáⁿ'ā miiⁿ chí neené n'dai sa. ³ Pablo miiⁿ ní neⁿ'e yā chí caⁿ'a sa nduucú yā. Ní sta'á yā saⁿ'ā ní díiⁿ yā circuncidar saⁿ'ā miiⁿ caavā 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ti déénú yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ chí saⁿ'ā miiⁿ daiya sa saⁿ'ā chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel. ⁴ Ní taachi cho'ó yā yāāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā orden chí nn'gaacú yā chí caⁿ'a apóstoles chí caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ndúúcu chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yāacū chí snée yā na yāāⁿ Jerusalén chí díiⁿ yā nducuéⁿ'ē chuū. ⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ 'āā neē chiichí yā ndúúcu vaadí i'teenu. Ní ngíⁿ 'yaaⁿ ca yā 'áámá nguuvi taama nguuví.

Pablo n'diichí yā na visión yeⁿ'é yā 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿāa Macedonia

⁶ Ní cho'ó yā yáⁿāa Frigia ndúúcu yáⁿāa Galacia. Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs miiⁿ nguéé 'cuūⁿ chí caⁿ'á yā caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu na yáⁿāa Asia. ⁷ Ndaá yā yáⁿāa Misia ní neⁿ'e caⁿ'a yā yáⁿāa Bitinia naati Espíritu miiⁿ nguéé 'cuūⁿ. ⁸ Ní cho'ó yā 'diituu yáⁿāa Misia ní cueⁿ'é yā na yāāⁿ Troas. ⁹ Nguinū miiⁿ ní Pablo miiⁿ ní ch'iⁿ'i 'yúúdiyaaⁿ

sáⁿ'ā na yaāⁿ yeⁿ'e sa. Ní n'diichi sa 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿāa Macedonia chééndii sa ní dí'cuítu sa Pablo ní caⁿ'a sa: Cho'ó dí yáⁿāa Macedonia miiⁿ ní cunnee di nús'uu. ¹⁰ Ní Pablo miiⁿ taachi n'diichi sa na 'yúúdiyaaⁿ yeⁿ'ē sa, cuayiivi míiⁿ nacádínuuⁿ 'nū chí caⁿ'a 'nū yáⁿāa Macedonia. Déénú 'nū chí Dendyuūs ndεεvé yā nús'uu chí caaⁿ'maⁿ 'nū yeⁿ'ē evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿ'e Jesucristo.

Cueⁿ'é yā vacūū na yāāⁿ Filipos

¹¹ Cheⁿ'é 'nū na barco yeⁿ'e yāāⁿ Troas ní ndaa 'nū yúúni cuaacu na isla Samotracia. Chidεεve táámá nguuvi ní ndaa 'nū yāāⁿ Neápolis. ¹² Ndií míiⁿ cueⁿ'é 'nū na yāāⁿ Filipos chí yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ romanos ní yāāⁿ miiⁿ vmnááⁿ vmaaaⁿ yeⁿ'ē yáⁿāa Macedonia. Ní ch'εεtinée 'nū 'aama tiempo yāāⁿ miiⁿ. ¹³ 'Áámá nguuvi sábadu chí intaavi'tuunuúⁿ yā tan'dúúca ley yeⁿ'é yā can'daa 'nu cuaaⁿ dáámí cheendi va'āi yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ niiⁿnuuⁿ yíicú naachi caⁿ'angua'á yā ní ch'εεté 'nū. Ní caⁿ'a n'deéé 'nū ndúúcu n'daataá chí nduuvidaama.

¹⁴ Miiⁿ canée 'áámá n'daataá chí nguuvi tá Lidia. N'diicú tá tinnūⁿ morada cua'aá yeⁿ'ē yāāⁿ Tiatira. Ní i'téenu tá Dendyuūs. Táⁿ'ā miiⁿ ní n'giindiveeⁿ tá. Ní Señor miiⁿ ní nda'ai yā vaanacadiinuⁿ yeⁿ'ē tá chí cu'neeⁿ veeⁿ tá chí caaⁿ'maⁿ Pablo. ¹⁵ Ní taachi chεεdinuūⁿ ní tá ndúúcu 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'ē tá, dí'cuítu tá nús'uu ní ngaⁿ'a tá: Ndúúti chí deenu nī chí 'úú 'áámá canee ndúúcu Dendyuūs, cundaa nī vaacú ní 'cuεεtinée nī. Ní dí'cuítu tá nús'uu ní ch'εεtinée 'nū. ¹⁶ Taachi cueⁿ'e 'nū na lugar chí caⁿ'angua'a 'nū tuu'mi ní ndaacá 'nū 'áámá n'daata líiⁿ chí canee tá ndúúcu espíritu yeⁿ'e yāāⁿ guinūⁿ chí díiⁿ adivinar. Ní ndaa tá nanáaⁿ 'nū. N'daata míiⁿ neéne n'deéé idiiⁿ tá ganar yeⁿ'ē 'iivi tá ndúúcu espíritu yeⁿ'e chí diiⁿ adivinar. ¹⁷ Tá 'cūū ní cán'daa tá Pablo ndúúcu nús'uu ní ngai yiicu ta ní caⁿ'a tá: Saⁿ'ā s'uuⁿ

ní saⁿ'ā chí dichíí^{vē} Dendyuūs chí ch'εεε n'dai chí canéé na va'ai chεεti nguuvi. Saⁿ'ā s'eeⁿ n'giⁿ'i sa yúúni chí nanguaⁿ'āi yú.

18 N'daata miiⁿ diiⁿ tá 'túúca neené 'yaaⁿ nguuvi. Pablo miiⁿ ní nguéé canéé yiínú sa ní caⁿ'a sá chii sa espíritu miiⁿ: 'Úú dicho'ó dii ndúúcu chí duuchi Jesucristo chí nan'dáa di yeⁿ'ē tá 'tiī. Ní nan'dáa espíritu miiⁿ hora miiⁿ. 19 Taachí n'diichí 'iivi tá chí cueⁿ'e espíritu yeⁿ'ē adivinanza chí diiⁿ tá ganar cáava yā, tuuⁿ'mi sta'á yā Pablo ndúúcu Silas. Ní candéε yā saⁿ'ā s'eeⁿ na vaacūyāāⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'e. 20 Ní ch'iⁿ'i yā saⁿ'ā s'eeⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'e ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a s'uuⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ diiⁿ yā chí véé vaadī 'caaⁿ'va na yāāⁿ yeⁿ'e yú. 21 Ní ngi'cueeⁿ yā s'uuúⁿ costumbre chí nguεε 'cuaaⁿ yú ní nguéé canéé chí diiⁿ yú, caati s'uuúⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ romanos s'uuúⁿ.

22 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ nduvidáama yā ndúúcu 'iiⁿ'ntyéⁿ'e. Ní 'iiⁿ'ntyéⁿ'e s'eeⁿ chíin'cuúⁿ yā catecai sa ní ca'á orden yā chí 'cueⁿ'é yā saⁿ'ā ndúúcu nduucu. 23 Ch'íinú ch'eⁿ'é yā saⁿ'ā s'eeⁿ n'dee taavi vueltas ní s'nuúⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ vácūū. Ní chii yā saⁿ'ā chíin'idiíⁿ yā cuidado chééndi vácūū chí diiⁿ yā cuidado n'daacā saⁿ'a s'eeⁿ. 24 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū s'nuúⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ vácūū chí yāanū ca ní snuuⁿ chiichí yā ca'a sa na cepo.

25 Maⁿ'a yāāⁿ míiⁿ taachi Pablo ndúúcu Silas ngán'ángua'á yā ní ngiita yā canciones yeⁿ'é Dendyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ chí snúūⁿ vácūū miiⁿ ní n'giindiveéⁿ yā. 26 Hora miiⁿ diituú nuⁿ'u yáⁿ'āa ní cimientos yeⁿ'ē vácūū miiⁿ ní nuⁿ'u. Ní hora míiⁿ nūⁿ nducyaaca cheendi vácūū míiⁿ ní nánguāāⁿ. Ní ndaatí ca'a yā ndúúcu ta'a yā nducyááca 'iiⁿ'yāⁿ chí snúūⁿ vácūū. 27 Saⁿ'ā soldado chí canéé cuidado vácūū miiⁿ taachí nduuchi sa chí

cyaadu sa, ní n'diichi sa chí sdá'aī nducyaaca cheendi vácūū. Tuuⁿ'mi ní nntun'dáa sa espada yeⁿ'ē sa ní neⁿ'e sa 'caaⁿ'nuⁿ maaⁿ sa saⁿ'ā, caati nadacadíinuuⁿ sa chí 'iiⁿ'yāⁿ chí snúūⁿ vácūū miiⁿ cheenú yā. 28 Pablo miiⁿ 'cai yiicu sa ní ngaⁿ'ā sa: Nguéé diiⁿ di ndúúcu di 'tíicā. Nducyaacá 'nū snée 'nū.

29 Tuuⁿ'mi ní saⁿ'ā miiⁿ ngiica sa deεεε. Chindáa sa ngeēnū sa chεεti cuarto miiⁿ. Ní yinduuvi sa ní chíintii'ya sa na ca'a Pablo ndúúcu Silas. 30 Ní tun'dáa sa saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: Ndís'ti Señores, ¿tááca diiⁿ ní 'iicu nanguaⁿ'ái?

31 Saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: Cu'téénú dí Señor Jesucristo níicú nanguaⁿ'āi di ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē di ná vacu di.

32 Ní caⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e Señor saⁿ'ā miiⁿ ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ná vacu sa. 33 Saⁿ'ā miiⁿ ní hora míiⁿ nūⁿ yeⁿ'ē yāāⁿ sta'a sa 'iiⁿ'yāⁿ ní naāⁿ'nū sa chí ya'āi yeⁿ'e yā. Cuayiivi miiⁿ ní cheēdinuūⁿ'niⁿ saⁿ'ā miiⁿ ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē sa. 34 Ní candéε sa 'iiⁿ'yāⁿ na vacu sa ní ca'a sa chí che'e yā. Nducyááca yā navaacu sa yeenú taavi yā chí s'téenu yā Dendyuūs miiⁿ.

35 Chidεεε táamá nguuvi miiⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē s'eeⁿ dichó'o yā policía chí yaa'vi sa saⁿ'ā ní caⁿ'a sa: N'dεεchi yā saⁿ'ā s'eeⁿ. 36 Ní saⁿ'ā soldado chí canee cuidado cheendi vácūū chí sa Pablo nduudú 'cūū; 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yaa'vi yā 'úú chí 'úú tun'daá ndís'tiī. Maaⁿ ní cho'ó ní ní caⁿ'ā ní ndúúcu cuidado. 37 Naati Pablo miiⁿ ní ngaⁿ'ā sa ngiī sa 'iiⁿ'yāⁿ: Cuayiivi chí ch'íinú ch'eⁿ'e yā nús'uu nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndíi nguéé itíinguuneéⁿ yā yeⁿ'e asunto miiⁿ de'ε chí caaⁿ'máⁿ 'nū ní candéε yā nús'uu vácūū, ¿'áá ntun'dáa n'de'ei yā nús'uu, ti nús'uu 'iiⁿ'yāⁿ romanos s'uuuⁿ ní s'nuúⁿ yā nús'uu vácūū?

38 Ní soldado s'eeⁿ ní ca'a sa chí cádiinuⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē. Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū ní dii'yá yā

chii taachi chicadiinúún yā chi ro-manos 'ii'nyān s'eeⁿ. ³⁹ Ní 'ii'ntyéⁿē ndaá yā ní di'cuiitú yā 'ii'nyān. Ní tun'dáa yā 'ii'nyān vácūū. Ní chii yā sa'nā s'eeⁿ chí nan'daa sa na yāāⁿ miiⁿ. ⁴⁰ Tuu'mi ní taachi nan'dáa yā vácūū sndaa yā na vaacu 'áámá n'daataá chí nguuvi Lidia. Ní n'diichí yā hermanos ní chii yā 'ii'nyān chí ca'ná yā ndúú^{cū} cuidado. Ní cuna'n'a yā.

17

Nduuvitaáⁿ yā na yáāⁿ Tesalónica

¹ Cho'ó yā yáāⁿ Anfípolis, cho'ó yā yáāⁿ Apolonia ní ndaá yā na yáāⁿ Tesalónica. Naachi véé 'áámá yaācū sinagoga ye'n'e 'ii'nyān Israel s'eeⁿ. ² Ní Pablo miiⁿ ti 'āā ndii níi'nuⁿ yā chē'n'e yā naachi snéé 'ii'nyān. Ní 'ii'nuⁿ sábadó chí ntaavi'tuunúⁿ yā, ca'n'a yā ndúú^{cū} nducyaaca yā nduudú ye'n'e Dendyuūs. ³ Chí'cueeⁿ sá ní ca'n'a sa ye'n'ē chí neené nguūⁿ na Escrituras. Nga'nā sa chí canéé chí Cristo 'cuūvi yā ní nnduuchí yā nguaaⁿ tiná'nā. Ní Jesús ye'n'e chí 'úú chí nga'ná, Jesús miiⁿ chí Cristo chí Ndyuūs deεve yā.

⁴ Ná'n'a 'ii'nyān s'eeⁿ s'téenu yā ní nduuvidaamá yā ndúú^{cū} Pablo ndúú^{cū} Silas ndúú^{cū} n'dee n'dái 'ii'nyān s'eeⁿ chí nguéé ye'n'ē ndaata Israel chí 'ii'nyān n'dai taavi, ndúú^{cū} n'dee n'dái n'daataá chí n'dái taavi, nguéé duu'ví yā. ⁵ Tuu'mi ní 'ii'nyān Israel s'eeⁿ chí nguéé i'téenu yā ní nguéé yā sta'á yā ná'nā sa'nā chí nguéé n'daacā sa'nā chí 'daān'dī. Ní n'deeé nduuvidaamá yā ní nduuvi taáⁿ yā 'ii'nyān yáāⁿ miiⁿ ní ndaa sta'n'a vaadicadiinuuⁿ ye'n'é yā. Ní sta'á yā 'ii'nyān ye'n'e vaacu Jasón. Ní ne'n'é yā tun'dáa yā Pablo ndúú^{cū} Silas nanáāⁿ 'ii'nyān yáāⁿ miiⁿ. ⁶ Naati nguéé nindaāca yā 'ii'nyān s'eeⁿ. Candée yā Jasón ndúú^{cū} ná'nā hermanos nanáāⁿ 'ii'ntyen'ē ye'n'e yáāⁿ miiⁿ. Ní 'cai yiicú yā: Sá'nā

s'ūūⁿ nidi'vaachi sā nducyáácá 'ii'nyān ye'n'ē núú^{má} i'n'yeēⁿdī ní ndaa sa ndii 'múúⁿ. ⁷ Ní Jasón miiⁿ snéé yā 'ii'nyān s'eeⁿ na vaacu sa. Ní nducyaaca yā nguéé idiíⁿ yā tan'dúú^{cā} chí nga'nā César. 'Ii'nyān s'eeⁿ nga'ná yā tí véé táámá rey chí Jesús.

⁸ Ní 'ii'nyān s'eeⁿ ndúú^{cū} 'ii'ntyéⁿē ye'n'e yáāⁿ 'cūū nduuvi taáⁿ yā taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū. ⁹ Tuu'mi ní sta'á yā tuumi ye'n'ē Jasón ndúú^{cū} ná'n'a yā ní n'dεεchi yā 'ii'nyān.

Pablo ndúú^{cū} Silas na yáāⁿ Berea

¹⁰ Tuu'mi nūⁿ hermanos dichó'ó yā Pablo ndúú^{cū} Silas ndii yáāⁿ Berea. Ní taachí ndaá yā miiⁿ ní sndaa yā na yaacū sinagoga ye'n'e 'ii'nyān Israel s'eeⁿ. ¹¹ 'Ii'nyān s'uuⁿ n'daacā yā nanáāⁿ Dendyuūs nguéé tan'dúú^{cā} 'ii'nyān chí snéé yā na yaāⁿ Tesalónica. Sta'á yā nduudu miiⁿ ndúú^{cū} vaadi yeenú ní ch'eeⁿ yā nguuvi nguuvi Escrituras. Ne'n'é yā n'diichí yā, ¿'áá cuaacu chí 'tíicā? ¹² Neené 'yaaⁿ yā s'téenu yā, n'daataá chí nguéé ye'n'e ndaata Israel chí tá'nā n'dai taavi ndúú^{cū} néené 'yaaⁿ sa'nā. ¹³ Taachí 'ii'nyān Israel s'eeⁿ ye'n'e yáāⁿ Tesalónica chicadiinuuⁿ yā chí 'ii'nyān ye'n'e yáāⁿ Berea 'aa deenú ntúūⁿ yā ye'n'ē nduudu ye'n'e Dendyuūs cáāvā chí nga'n'a Pablo, tuu'mi ní che'n'é yā miiⁿ. 'Tíicá ntúūⁿ ca'á yā vaadi 'caa'va 'yaaⁿ 'ii'nyān. ¹⁴ Hora míiⁿ nūⁿ hermanos dichó'ó yā Pablo ndii na nuūⁿni'nyāⁿā. Ní Silas ndúú^{cū} Timoteo ch'εetinée yā miiⁿ. ¹⁵ 'Ii'nyān chí cánéé chí can'dáa yā Pablo, candée yā sa'n'a miiⁿ na yáāⁿ Atenas. Ní Pablo ca'á sa orden 'ii'nyān s'eeⁿ chí dichó'ó yā Silas ndúú^{cū} Timoteo naachí cunéé sa chinúúⁿ cue'n'é 'nūūⁿ. Ní cue'n'é 'ii'nyān s'eeⁿ.

Pablo na yáāⁿ Atenas

¹⁶ Pablo miiⁿ canee ngiinu sa 'ii'nyān na yáāⁿ Atenas. Ní neené

ndaachi ndíí espíritu yeⁿé sa taachí n'diichi sa nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿé yāāⁿ chi neéné i'téenu yā ídolos. 17 Can'a yā n'dee n'dáí ná yaācū sinagoga ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā chi maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ní ngu-uvi nguuvi caⁿ'a ntuúⁿ yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi sneé yā niiⁿ'vēē. 18 Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ēēⁿ chi neené n'dáí tiiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ epicúreos, yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ estoicos ní n'gεεcú cheendí yā ndúúcu yā. Ní n'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā: ¿De'ε neⁿ'é caaⁿ'maⁿ sáⁿ'a 'cūú chí tá'tií n'deéé ngaⁿ'á sá? Ní náⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Ngaⁿ'á sa tan'dúúcā chí 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yeⁿ'é ndyuūs ngai. Pablo miiⁿ caⁿ'a yā yeⁿ'é evange-lío chí ndúúdu ngai yeⁿ'é Jesucristo ní yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí nduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'ā. 19 Ní staⁿ'á yā saⁿ'ā ní ndaá yā nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'é ndúúcu sa yīcū chí nguuvi Areópago. Ní caⁿ'a yā: ¿'Áá cuuvi cádiínuuⁿ 'nū de'ε chí ca'cueéⁿ nī chí ngai chí ngaⁿ'a nī? 20 Ngaⁿ'a nī dendu'ú chí n'daaⁿ ní neⁿ'é nū cadiínuuⁿ 'nū de'ε neⁿ'é caaⁿ'māⁿ chuú.

21 (Naati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Atenas ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí snúⁿ yúúⁿ chí sneé yā miiⁿ, nguéé tuumicadiínuuⁿ yā yeⁿ'é taama naaⁿ, caati dámaāⁿ neⁿ'e yā 'caandiveéⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ yā cosa chí ngai.)

22 Tuuⁿ'mi ní Pablo míⁿ chééndii sa náávtan^{'á} 'iiⁿ'ntyéⁿ'é yīcū chí nguuvi Areópago, ní caⁿ'a sa: Ndís'tií saⁿ'a yeⁿ'e yaāⁿ Atenas, 'úú tuumicadiínuúⁿ yeⁿ'e nī chí neené i'téenu nī ndyuūs s'eeⁿ. 23 Cho'ó ní n'diichí lugar naachi cu'téenu nī ndyuūs s'eeⁿ yeⁿ'é nī. Ndaacá 'áámá na santo naachi canéé nguúⁿ nduudu 'cūú, NDYUŪS CHI NGUΞE N'DIICHI YŪ. Ndyuūs chí ndís'tií nguéé n'diichí nī ní i'téenu nī, Ndyuūs miiⁿ chí 'úú ní ngaⁿ'á.

24 Ndyuūs chí din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí ndúúcu tanducuéⁿ'é chí vééé iⁿ'yeeⁿdí, Señor miiⁿ chí yeⁿ'é yā

nanguuvi ndúúcu yeⁿ'é na yáⁿ'āa miiⁿ. Ní nguéé canúⁿ yā yaācū chí nín'dai ta'ā 'iiⁿ'yāⁿ. 25 Ndíí nguéé ndúú chí neⁿ'é yā de'ε véε yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ca'a yā vida nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí ndúúcu 'yúúⁿ chí yīcú yā ndúúcu tanducuéⁿ'é dendu'ū.

26 Ndyuūs diiⁿ yā chí 'áámá ndaata nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cuεetinée yā vmnaaⁿ yáⁿ'āa. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ diíⁿ yā señalar yáⁿ'āa naachi 'cuεetinée yā ndúúcu tiempo chí 'cuεetinée yā na yáⁿ'āa. 27 Dendyuūs s'neéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa chí n'nuúⁿ yā Dendyuūs miiⁿ ndúúti chí cuuvi ndaā niiⁿ'núⁿ yā nícu ndaacá yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'áará chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ nguéé yaⁿ'ai canéé yā yeⁿ'e ca'áámá ca'áámá s'uúⁿ. 28 Ní cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canduuchi yú ní inuⁿ'u yú ndúúcu yā ní s'uúⁿ 'cuεetinée yú ndúúcu yā. Tan'dúúcā chí caⁿ'a tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ poetas yeⁿ'é nī: Tí ndaátá yeⁿ'é Ndyuūs s'uúⁿ. 29 Caneé yú na ndaata yeⁿ'é Dendyuūs. Nguéé canéé chí nadacadiínuuⁿ yú chí Dendyuūs miiⁿ tan'dúúcā 'dííⁿ'nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, tan'dúúcā 'dííⁿ'nguεε 'iiⁿ'yāⁿ, tan'dúúcā tuúú 'iiⁿ'yāⁿ, tan'dúúcā chí saⁿ'á din'dái ndúúcu vaadi cadiínuuⁿ yeⁿ'é sa. 30 Tuuⁿ'mi ní Dendyuūs nguéé diíⁿ cuenta yeⁿ'é tiempo yeⁿ'e vaadi tonto yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní Ndyuūs ca'á yā orden nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nducuéⁿ'é cuaaⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ ndaacadáámí yā yeⁿ'é nuuⁿ'ndí yeⁿ'é yā. 31 Cáávā chuú Dendyuūs 'cuuⁿ'miⁿ yā 'áámá nguuvi chí diíⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí ndúúcu justicia cucáávā saⁿ'á miiⁿ chí ndεεvéε. Cáávā saⁿ'á miiⁿ Dendyuūs diíⁿ yā chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ deenú yā chí cuaacu chí Dendyuūs nadacuéeⁿ yā saⁿ'á nguaaⁿ tináⁿ'ā.

32 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chí nduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'ā, náⁿ'ā

yā diīn duuchí yā 'ii'yān. Níicú nán'a yā ca'n'a yā: 'Āā 'caandivee'n ntúu'n nū ye'n'é nī ndii táámá.

³³ Pablo mii'n nan'daa sa naavta'nā ye'n'é yā. ³⁴ Nán'a yā ch'i'téenu yā ní nduuvidaamá yā ndúúcū Pablo mii'n. Nguaa'n 'ii'yān mii'n canee 'áámá sa'nā Dionisio ye'n'é 'ii'ntyé'n'é concilio ch'i nduuvidaamá yā na lugar Areópago ndúúcū 'áámá n'daataá chí nguuvi tá Dámaris, ndúúcū táámá 'ii'yān s'ee'n ndúúcū 'ii'yān mii'n.

18

Pablo na yāān Corinto

¹ Cuayivi chí chó'ōo chūū Pablo mii'n ní nan'dáa sa ye'n'é yāān Atenas ní cue'n'e sa na yāān Corinto. ² Ní nndaaca sa 'áámá sa'nā Israel chí nguuvi sá Aquila. Sa'nā mii'n ye'n'e yán'āa Ponto chí cáámá ndaa sa ye'n'e yán'āa Italia ndúúcū tán'ā sa chí nguuvi Priscila ti Claudio mii'n chí rey ch'εεε ní ca'a sa orden chí nan'daa nducyaaca 'ii'yān Israel s'ee'n ye'n'e yāān Roma. Pablo cue'n'e sa naachi canéé 'ii'yān s'ee'n. ³ Sa'nā mii'n ní dáámá diīn sa ntii'nyūn ní canéé sá ndúúcu yā. Dáámá nūu diīn yā ntii'nyu'n. Ntii'nyu'n ye'n'e 'ii'yān s'ee'n chí din'dái yā va'ai tii'nūu. ⁴ Ní nguuvi nguuvi sábadō mii'n Pablo n'dee indeé yā na yāacū sinagoga. Ní diīn yā chí nduuvidaamá yā 'ii'yān Israel s'ee'n ndúúcū 'ii'yān s'ee'n chí nguéé ye'n'é ndaata Israel lado ye'n'é yā.

⁵ Taachi Silas ndúúcū Timoteo ndaa yā ye'n'é yán'āa Macedonia, Pablo mii'n 'aama canéé sá chí nga'nā sa nduudu ye'n'é Dendyuūs. Ní nga'nā sa nduudu cuaacu ní nga'nā sa ngii sa 'ii'yān Israel s'ee'n chí Jesús mii'n chí Cristo. ⁶ Ní 'ii'yān s'ee'n nga'nā yā contra ye'n'e Pablo ní 'caa'va yā ye'n'é sa. Pablo ch'iidī sa tiinuūn ye'n'é sa. Ní Pablo ca'n'a sa chí sa 'ii'yān: Ndís'tiī ní canéé chí 'āa maán nī can'díicu nī chí cuuvi

ndúúcu nī. 'Úú nguéé can'diicú ye'n'é chuū. Maa'n ní ca'nā ndúúcū 'ii'yān s'ee'n chí nguéé ye'n'é ndaata Israel.

⁷ Nan'dáa sa mii'n ní cue'n'e sa na vaacu 'áámá sa'nā chí nguuvi Justo chí i'téenu sa Dendyuūs. Vaacu sa canéé sá na nii'núu'n na yaacū sinagoga. ⁸ Níicú sa'nā Crispo sa'nā chí ndii tii'n ye'n'é yāacū sinagoga s'téenu sa Señor 'iivú Ndyuūs ndúúcū nducyaacá yā na vaacu sa. Ní neené 'yaa'n 'ii'yān ye'n'e yāān Corinto mii'n ch'indiveé'n yā. Ní s'téenu yā ní cheedinuū'n nī yā. ⁹ Tuu'mi ní Señor ca'n'a yā ndúúcū Pablo na 'yúúdūyaa'n ye'n'é sa: Nguéé 'va'a di caā'n mā'n di. Nguéé cunéé 'dii'n cheendí di. ¹⁰ Caati 'úú canéé ndúúcu di ní mar 'áámá 'ii'yān nguéé diīn n'gíinu yā ndúúcu di. Ti 'úú neené n'dee 'ii'yān chí véé ní ye'n'é na yāān 'cūū.

¹¹ Ní canee sá mii'n 'áámá nduūyū canee ma'nā. Ch'i'cuee'n sa nduudu ye'n'e Dendyuūs 'ii'yān s'ee'n.

¹² Taachi sa'nā Galión canéé sá 'ii'ntyé'n'é gobernador ye'n'e yán'āa Acaya, tuu'mi ní 'ii'yān Israel s'ee'n ní nducuee'n yā ti nduuvidaamá yā contra Pablo. Ní candéε yā sa'nā nanáán silla ye'n'e juez mii'n. ¹³ Ní ca'n'a yā: Sa'n'a 'cūū nga'n'a sa chí 'ii'yān s'ee'n cu'téenu yā Dendyuūs nguéé tan'dúúcā chí nga'n'a ley.

¹⁴ Taachi Pablo mii'n ní tuca'a sa ca'n'a sa, tuu'mi sa'n'a Galión nga'n'a sa ngii sa 'ii'yān Israel s'ee'n: Ndís'tiī 'ii'yān Israel s'ee'n, ndúúti chí 'áámá cosa chí ya'ai n'dai chíi o 'áámá tina'nā n'dii yā tuu'mi ní cuaacu cuchéé ndúúcu nī. ¹⁵ Ndúúti chí vaadi tiinguuneé'n ye'n'é nduudu ye'n'é nī ndúúcū chí duuchi 'ii'yān ndúúcū ye'n'é ley ye'n'é nī, tuu'mi ní, ndís'tiī, diīn nī juzgar chuū. Ti 'úú nguéé ne'n'é diīn juzgar chí 'túúca.

¹⁶ Tuu'mi ní tun'dáa yā 'ii'yān ch'ua'ái ye'n'e cuarto ye'n'é juez. ¹⁷ Tuu'mi ní nducyaacā 'ii'yān chí nguéé ye'n'e ndaata Israel sta'á yā

sa'nā Sóstenes chí chééndii vmnaaⁿ ye'nē yáacū sinagoga ní ch'e'n'é yā sa'nā nanáán silla ye'nē juez. Naati Galión miiⁿ nguéé díiⁿ yā cuenta ye'nē nducué'nē chuū.

¹⁸ Níicú Pablo miiⁿ neené 'naaⁿ canee sa miiⁿya ní caⁿ'a sa hermanos: Cuidado 'cuaeⁿtinée nī. Cue'n'e sa na barco na yá'nāa Siria ndúúcu 'áámá tá'nā chí nguuvi Priscila ndúúcu 'áámá sa'nā chí nguuvi Aquila. Vmnáán vmnaaⁿ na yáán Cencrea Pablo miiⁿ 'chiica sa yuūdū tīⁿ sa ti 'áámá seña chí díiⁿ sa compromiso ndúúcu Dendyuūs. ¹⁹ Tuu'mi ní ndaā sa yáán Efeso ní Pablo s'neeⁿ sá 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní sndaā maāⁿ sa na yáacū sinagoga miiⁿ. Ní caⁿ'a sa ní n'deéé ndeē sa ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ. ²⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ di'cuítu yā sa'nā chí 'náán cunee sa ndúúcu yā naati nguéé chíi 'tuucā. ²¹ Naatí yaa'vi sá 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a sa: Cánéé chí nguεεcúndii na yáán Jerusalén cáávā 'viicu chí cuchí. Nguεεcunéé ntuúⁿ n'diichí ndis'tiī ndúúti chí Dendyuūs ne'n'e yā. Ní chiica sá ye'nē yáán Efeso ní cue'n'e sa ná barco.

Pablo ndaá yā yáán Antioquia ní cue'n'e yā ndii chí 'iiⁿnūⁿ viaje

²² Cucheε sá na yáán Cesarea ní che'n'e sá díiⁿ sa saludar hermanos chí caⁿ'á yā na yaácū. Tuu'mi ní cue'n'e sa na yáán Antioquia. ²³ Canéé sá míⁿ 'áámá tiempo. Cun'dáa sa ní cue'n'e sá na orden ye'nē nducyaaca yá'nāa Galacia ndúúcu yá'nāa Frigia. Ní s'neeⁿ chichi sa nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo ná vaadi i'teenu.

Apolos ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu na yáán Efeso

²⁴ 'Áámá sa'nā Israel chí nguuvi sa Apolos ndáa sa yáán Efeso ye'n'e yáán vaacú sa chí nguuvi Alejandría. Sa'nā miiⁿ sa'nā chí deenú taavi sa. Neené n'dεεve nduudu ye'nē sa ní véé valor sa chí caāⁿmāⁿ sa Escrituras chí canéé nguūⁿ. ²⁵ Sa'nā

miiⁿ ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cueéⁿ yā sa'nā yúúni ye'nē Señor miiⁿ. Ní sa'nā miiⁿ ní díiⁿ sa ndúúcu núúⁿmāⁿ espíritu ye'nē sa. Ní ngaⁿ'a sá ngí'cueéⁿ sa cué'n'e daāⁿmaⁿ nduudu ye'n'e Dendyuūs miiⁿ, 'áará chí dámaāⁿ deenu sa ye'nē chí chεεdinuūⁿnīⁿ Juan. ²⁶ Ní Apolos miiⁿ tucá'a sa caⁿ'a sa nguéé ndúúcu vaadi 'va'a cheⁿti yaácū sinagoga taachí sa'nā Aquila ndúúcu tá'nā sa Priscila ch'iindiveéⁿ yā, s'nééⁿ vi'i yā sa'nā ní chí'cuééⁿ cá yā sa'nā más ca ye'nē yúúni cuaacu ye'nē Ndyuūs. ²⁷ Apolos ne'n'e sa cho'o sa yá'nāa Acaya, ní hermanos ní caⁿ'a yā chí caⁿ'ā sá'nā miiⁿya. Ní hermanos dingúuⁿ yā ye'n'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo chí 'cuaáⁿ yā sa'nā. Tuu'mi ní ndaā sa miiⁿ ní chinnee taavi sa 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā cáávā favor ch'εεte ye'n'e Dendyuūs. ²⁸ Ndúúcu nducué'nē poder n'deéé ch'écū cheendi sa ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nanáán nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngiⁿ'i sa chí Jesús miiⁿ chí Cristo chí ndεεve Dendyuūs cáávā Escrituras.

19

Pablo na yáán Efeso

¹ Taachí canéé Apolos miiⁿ yáán Corinto, Pablo miiⁿ ch'íinú che'n'e sa yá'nāa ye'n'e distrito cuaaⁿ niiⁿnuúⁿ ní ndaa sá yáán Efeso. Ní ndaaca sá ndúúví sa'nā chí i'téenu yā Cristo. ² Ní caⁿ'a sa: ¿Áá díiⁿ di recibir Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs taachí chí'teenu di? Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā: Nguéé n'giindiveeⁿ 'nū chí véé Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs.

³ Tuu'mi ní caⁿ'a sa: ¿Du'u chεεdinuūⁿnīⁿ díi? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cāⁿ'a yā: Chεεdinuūⁿnīⁿ nū cucáávā nduudu Juan.

⁴ Pablo miiⁿ ní caⁿ'a sa: Juan miiⁿ chεεdínúⁿnīⁿ sa chí cuεεdínúⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e chí indaacadaamí yā ye'n'e nuuⁿndi ye'n'e yā, ní Juan

ngaⁿ'a sa ngii sa 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'téenu yā 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchii yā cuaaⁿ dáámí sá. 'Iiⁿ'yāⁿ 'cúū chí Cristo Jesús miiⁿ.

5 Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū cheedinūⁿ'niⁿ yā ndúú^c chí du-uchi Señor Jesús miiⁿ. 6 Taachí Pablo sn'duuⁿ ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tuu'mi ní ndaá vmnaaⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Ní caⁿ'a yā davaacu chí n'dááⁿ ní caⁿ'a yā chiiⁿ chí Dendyuūs yaa'vi yā. 7 Saⁿ'ā s'eeⁿ ní ngii sa tan'dúú^cā ndiichú^ví sá.

8 Sndáá Pablo miiⁿ na yaācū sinagoga miiⁿ ní caⁿ'a cuaacú sá taandúú cuuví 'iiⁿ'nuⁿ 'iiyū, nguéé ndúú^c vaadī 'va'a. Ní n'cueeⁿ sa ní ngaⁿ'a sa ndíí neⁿ'e sa chí cu'téenu yā yeⁿ'ē chí Dendyuūs ngaⁿ'a yā ntiinⁿ'nyuⁿ. 9 Naatí diīⁿ cheechí ná'a yā na staava yeⁿ'é yā ní nguéé chí'téenu yā. Nguéé caⁿ'a yā n'daacā yeⁿ'e yúúni yeⁿ'e Dendyuūs miiⁿ nanaaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ndaacadaamí Pablo yeⁿ'é yā ní snee vi'í sa 'iiⁿ'yāⁿ chí i'teenú yā Cristo. Ngí'cueeⁿ sá nguuví nguuví ná escuela chí nguuví Tiranno. 10 Canéé sá taanduu 'úúvi nduūyū. 'Tíicā chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí snee yā na yáⁿ'āa Asia, 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúú^c 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē Señor Jesús. 11 Dendyuūs miiⁿ diīⁿ yā vaadī n'giinu ch'ēete n'dai cáávā ta'a Pablo miiⁿ. 12 Manera chí 'tíicā sta'á yā paños ndúú^c delantales chí tuu'vi cuerpo yeⁿ'e Pablo ní candéé yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ngiita. 'Iicu ndiiví ca'ai yeⁿ'é yā ndúú^c 'yúúne s'eeⁿ chí nguéé n'daacā yeⁿ'é yááⁿ'nguiinūⁿ.

13 Tuu'mi ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí ngiicá yā ndíí miiⁿ ndíí 'muuⁿ chí ngaⁿ'a yā ndúú^c espíritu chí nguéé n'daacā yeⁿ'ē yááⁿ'nguiinūⁿ neⁿ'é yā caaⁿ'máⁿ yā chí yeⁿ'ē Jesús miiⁿ. Ní ngaⁿ'á yā: 'Úú ní caacá cáávā Jesús miiⁿ,

'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a Pablo yeⁿ'ē chí can'daā na cuerpo miiⁿ.

14 'Áamá saⁿ'ā chí nguuví Esceva véé ndéechē daiya sa chí saⁿ'ā s'eeⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'ā Israel ní saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiinⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e chiiduú s'eeⁿ yeⁿ'ē Israel. Ní daiya sa diīⁿ yā chuū. 15 Nan'guεεcútaⁿ'ā espíritu chí nguéé n'daacā yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ní caⁿ'á yā: 'Úú ní n'diichi Jesús miiⁿ ní deenú ntúūⁿ du'ū chí Pablo. Ndís'tiī, ¿du'u ndís'tiī?

16 Ní 'iicu saⁿ'ā chí canee sa ndúú^c espíritu chí nguéé n'daacā cúⁿ'u sá ndúú^c 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ní chícheε sa ndúú^c 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diīⁿ ca sá ndúú^c 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chéenu yā yeⁿ'é va'āi miiⁿ. 'Áā ntéé snúúⁿ yā catecai vmnáaⁿ yā ní nca'ái yā. 17 Chuū chicadiinúúⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí snee na yááⁿ Efeso, tan'dúú^cā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'e ndaata Israel. Ní nducyaaca yā dii'yá yā chí. Ní chíí ch'ēete ca Señor Jesús miiⁿ.

18 Neené 'yaaⁿ yā chí s'téenu yā ní ndaá yā. Ní caⁿ'a yā chí véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. 19 Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'ēeⁿ yā cosas magias ndéε yā libros yeⁿ'é yā ní chicyáⁿ'a yā nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ntun'dáa yā cuenta yeⁿ'e libros ní chicadiinúúⁿ yā chí ngíí 'uúvī ngeεcu ndiichi mil tuūmī yeⁿ'e 'díiⁿ'nguεε. 20 'Tíicā chíí 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí chí'teenu nduudu yeⁿ'e Señor 'iiví Dendyuūs miiⁿ. Ní 'áamá canéé chíichi yā nduudu Dendyuūs miiⁿ.

21 Cho'ōo chúū ní Pablo miiⁿ nacadiinu sa na staava yeⁿ'ē sa chí cho'ō sa na yáⁿ'āa Macedonia ndúú^c yáⁿ'āa Acaya ní cuayiivi caⁿ'ā sa na yááⁿ Jerusalén. Ní ngaⁿ'ā sa: Cuayiivi chí 'āa cheⁿ'é yááⁿ s'eeⁿ canee chí n'diichí ntúūⁿ yááⁿ Roma. 22 Ní dicho'o na yáⁿ'āa Macedonia 'uúvī saⁿ'a, Timoteo ndúú^c Erasto chí cunnée yā 'iiⁿ'yāⁿ. Pablo miiⁿ

canee sa 'áamá tiempo na yá'aa Asia.

'Caa'vá yā na yāān Efeso

23 Tiempo miiⁿ ch'iindī 'áamá vaadi 'caa'va ch'εεε yeⁿē yúúni yeⁿe Dendyuūs miiⁿ. 24 Caati cunee 'áamá saⁿā chi nguuvī sa Demetrio chi din'dái sa yaācū n'gaiyāā yeⁿe imagen chi nguuvī Diana. Dámaāⁿ 'diiⁿnguεε din'dái sa. Ní diiⁿ sa ganar n'deeē taavi tuūmī yeⁿē ntiīⁿnyuⁿ yeⁿē sa ndúúcu saⁿā s'eeⁿ chidin'dái yā yaācū n'gaiyāā s'eeⁿ. 25 Demetrio míⁿ ní diiⁿ sa chí nduuvīdaamā saⁿā s'eeⁿ chí idiiⁿ ntiīⁿnyuⁿ miiⁿ. Caⁿ'a Demetrio: Ndís'tiī saⁿā, déénu nī chí véé tuumī yeⁿē yú yeⁿē ntiīⁿnyúⁿ 'cūū. 26 Naati inaán nī ní n'giindiveén nī chí Pablo 'cūū taanduvéé diiⁿ sa chí neenē n'dai 'iiⁿyāⁿ s'téénu yā. Nguéé dámaaⁿ yāāⁿ Efeso ti nuuⁿmaⁿ yáⁿāa Asia. Ní ngaⁿ'ā sa chí nguéé dendyuūs s'eeⁿ chí din'dái yā ndúúcu ta'á yā. 27 Nguεε dámaāⁿ negocio yeⁿē yú chí véé peligro yeⁿē chí 'aa ntéé du'ū vεε. Tiicā ntuūⁿ yaācū yeⁿē imagen Diana chí ch'εεε míⁿ, mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ 'āā ntéé neⁿe yā. Ní tuca'á yā natuuvī yā chí ch'εεε yeⁿē Diana miiⁿ chí i'teenū nuuⁿmaⁿ nación yeⁿe yáⁿāa Asia ndúúcu núⁿmaⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

28 Taachí ch'iindiveén yā chuū nduuvī taán yā ní 'cai yā, ngaⁿ'a yā: Ch'εεε n'dai tá táⁿā imagen Diana yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿē yāāⁿ Efeso.

29 'Iiⁿyāⁿ yāāⁿ miiⁿ chiīdāānā yeⁿé yā. Ní sta'á yā saⁿā chí nguuvī Gayo ndúúcu saⁿā chí nguuvī Aristarco ní candéε yā saⁿā s'eeⁿ na teatro. Saⁿā miiⁿ ní yeⁿē yáⁿāa Macedonia ní compañeros yeⁿe Pablo. 30 Pablo miiⁿ neⁿe sa can'dāa sa nanáāⁿ 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ miiⁿ naati 'iiⁿyāⁿ s'uúⁿ chí i'téénu yā Cristo nguéé 'cuūⁿ yā. 31 Dendú'ū náⁿ'a 'iiⁿntyéⁿē saⁿā yeⁿe yáⁿāa Asia, saⁿā chí amigo yeⁿē Pablo dichó'o yā caaca yeⁿē chí ngaⁿ'á yā chí

nguéé caⁿ'ā sa na teatro. 32 Náⁿ'a yā n'gai yā 'áamá cosa, náⁿ'a yā táámá cosa ti ngiīdāānā yeⁿé yā. Náⁿ'a yā miiⁿ ní nguéé déénu yā de'ē cáāvā nduuvīdaamā yā. 33 Ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel tun'dāa yā Alejandro nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí n'deeē n'dái. 'Iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ingúúndaí yā saⁿā. Tuuⁿ'mi ní Alejandro míⁿ ca'á sa ndúúcu ta'á sa chí cunee 'diiⁿ. Neⁿe sa caaⁿ'maⁿ sa yeⁿē maaⁿ sa nanáāⁿ 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ miiⁿ. 34 Taachí tuumicadiinúúⁿ yā chí saⁿ'a Israel saⁿ'a miiⁿ nducyāácá yā 'caī yā taanduu 'uuvī hora: Ch'εεε n'dai imagen ndyuūs Diana yeⁿé 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Efeso.

35 Tuuⁿ'mi ní saⁿ'ā 'iiⁿntyéⁿē chí idingúūⁿ diiⁿ sa chí 'caadii nducyāaca yā cheendi yā ní caⁿ'a sá: Ndís'tiī saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿe yāāⁿ Efeso, ¿du'ū saⁿ'ā chí nguéé deenu sa chí 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Efeso diiⁿ yā cuidado yaācū yeⁿe táⁿā ch'εεε n'dai chí imagen Diana ní imagen yeⁿē tá chí ndaā yeⁿe nanguuvi? 36 Deenu yú chuū chí mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'māⁿ yā contra yeⁿe chuū. Ndís'tiī canéé chí 'cuεεtinéé 'diiⁿ nī ní inadacadiinúúⁿ nī. Ní nguéé diiⁿ nī de'ē vεε. 37 Naati candéε nī saⁿ'ā s'eeⁿ ti nguéé diiⁿ duucú sá 'áamá cosa yeⁿē yaācū ndíi nguéé ndúú ngaⁿ'a rá yā chí nguεε n'daaca lado yeⁿe imagen dendyuūs n'daataá yeⁿe yú. 38 Nduuti chí Demetrio miiⁿ ndúúcu tanáāⁿ 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ miiⁿ véé vaadi 'caa'va ndúúcu sa o dendú'ū contra 'áamá 'iiⁿyāⁿ, tuuⁿ'mi ní, can'déε yā saⁿ'ā vaacuyāāⁿ ní véé saⁿ'a 'iiⁿntyéⁿē. Miiⁿ ní cuuvi caaⁿ'maⁿ 'áamá yā táámá yā. 39 Ndúúti chí ngiicá nī yeⁿē táámá naaⁿ dendu'ū 'iiⁿntyéⁿē s'eeⁿ cuuvi cāāⁿ'maⁿ yā chéé chí cuaacu. 40 Tí cáándá yeⁿe yú chí caaca nuuⁿndí yā yeⁿe yú ní cadinúúⁿ yā yeⁿé chí 'caī yú 'maaⁿ. Nguéé mar 'áamá nduudu chí caaⁿ'maⁿ yú yeⁿé chuū.

41 Taachí ca'n'á yā chuū ní dii'n yā despedir nducyaaca yā.

20

Pablo cue'ényā yá'āa Macedonia ndúúcu yá'āa Grecia

1 Taachí canee 'dii'n 'ii'n'yā'n, yaa'vi Pablo mii'n 'ii'n'yā'n s'ee'n chi i'téenu yā Cristo. Ní taachí Pablo ca'a sa consejo 'ii'n'yā'n s'ee'n ní 'cuetinéé n'daāca yā ndúúcu Dendyuūs mii'n. Ní dii'n sa despedir ye'n'é yā ní tu'ma'n'á sá 'ii'n'yā'n s'ee'n. Tuu'mí can'dáa sa ní cue'n'é sa yá'āa Macedonia. 2 Cuayiivi mí'n che'n'e ntúu'n sa yá'ān s'ee'n chi chi'cuee'n taavi sa 'ii'n'yā'n ye'n'e ndúúdu ye'n'e Dendyuūs mii'n ní ndaā sa yá'āa Grecia. 3 Cuayiivi taachi 'āā cānee sa 'ii'nu'n 'iīyū mii'n ní cuayiivi taachí nadicadiīnuu'n sa chi 'ii'n'yā'n Israel s'ee'n chi dii'n n'gíinu yā ndúúcu sa hora chi ne'n'e sa tucá'a sa sndáa sa na barco mii'n na yá'āa Siria, tuu'mí ní nadacadiīnuu'n sa chuū chi cho'o ntúu'n sa na yá'āa Macedonia. 4 Ní sán'ā s'ūu'n che'n'e sá ndúúcu Pablo ndii yá'āa Asia. Sán'ā s'uu'n ní Sópater ye'n'e yá'ān Berea, ndúúcu Aristarco ní sa'n'ā chi nguuví Segundo sa'n'ā s'ee'n ye'n'e yá'ān Tesalónica, ndúúcu sa'n'ā chi nguuvi Gayo ye'n'e yá'ān Derbe, ndúúcu Timoteo, ndúúcu sa'n'ā s'ee'n ye'n'e yá'āa Asia chi sán'ā Tíquico ndúúcu sán'ā Trófimo. 5 'Ii'n'yā'n s'ee'n néé can'dáa naa'n yā ní canéé ngínú yā nús'uu'n na yá'ān Troas chi nii'nuú'n nuū'nī'n'yá'ā. 6 Taachi 'aa chó'oo nguuví ye'n'e pan chi nguéé levadura, tuu'mí cue'n'é 'nū na barco ye'n'e yá'ān Filipos. Chó'oo nyu'u'u nguuví ní ndaā 'nū ní nduuvidaamá 'nū ndúúcu 'ii'n'yā'n s'ee'n ye'n'e na yá'ān Troas. Ní ch'εtineé 'nū ndεchē nguuví mii'n.

Pablo na yá'ān Troas

7 Nguuví domingo vmnáán vmnáan ye'n'e ndaata mii'n nduuvidaamá 'ii'n'yā'n s'ee'n chi i'téenu yā

Cristo chi n'deé yā pan. Pablo mii'n ní ngi'cuee'n sa 'ii'n'yā'n. Canéé chi can'dáa sa nguuví chi cuchī. Ní chi'cuee'n sa taanduu ndíi ma'n'a yaa'n. 8 Ní na cuarto yáacū naachi nduuvidaama yā néené n'deéé lámparas vεε. 9 'Náá tiempo ca'n'a Pablo mii'n ní 'áámá sa'n'a 'dii'n chi nguuví sá Eutico chí vée' sá na ventana, cyaadú n'dai sa. Sa'n'ā mii'n chin'dáa sa ndiichi ndii 'ii'nu'n piso. Taachí nadacuee'n yā sa'n'ā mii'n ní 'āā n'dii sa. 10 Tuu'mí ní nangua'āi Pablo mii'n ní tu'ma'n'á yā sa'n'ā ní can'nuu yā sa'n'ā. Ní ca'n'a Pablo chiī yā sa'n'ā s'uu'n: Nguéé 'va'á nī. Canduuchi ntúu'n staava ye'n'e sa taama vmné'n'ē. 11 Ch'iinu maán ní Pablo cuindáa tuu'n yā cuaa'n 'nii'nuú'n. Ní n'dee yā pan. Ní che'é yā ndúúcu yā chí candiī yā chí'cuee'n ntúu'n yā nuu'mán yaa'n ndii chīδεεve. Nícu' cuē'n'e yā. 12 Candée yā sa'n'ā 'dii'n mii'n ní candúuchi sa. Ní yéénú n'dai yā ndúúcu 'viich'εtíinu'n ch'εte.

Cue'n'é yā ye'n'e yá'ān Troas ndii yá'ān Mileto

13 Nús'uu'n ní can'dáa naa'n 'nū ní cue'n'e 'nū na barco na yá'ān Asón chí ndaacá 'nū Pablo yá'ān mii'n. Pablo mii'n 'āā ne'n'e sa chí caaca sa na yá'āa. 14 Taachí Pablo nduuvidaama sa nduucú 'nū na yá'ān Asón mii'n, ní ndaā 'nū na yá'ān Miti-lene. 15 Cue'n'é 'nū na barco mii'n ní chīδεεve táámá nguuví ndaa 'nū nii'nuú'n na isla Quío. Ní chīδεεve táámá nguuví chí ndaa 'nū isla Samos. Ní cue'n'é 'nū ndaa 'nū na yá'ān Trogilio. Ch'εtineé 'nū ngui-inū mii'n. Chīδεεve táámá nguuví cue'n'é 'nū na barco ní ndaa 'nū yá'ān Mileto. 16 Pablo mii'n nacadiīnuu'n sa chí chó'o sa yá'āa Asia. Canéé chí cacyīnu sa chí cunee ngiinu sa nguuví ye'n'e Pentecostés chí 'vi-icu ye'n'e cosecha na yá'ān Jerusalén ndúúti chí cuūvi.

Pablo nga'a sa nduudu cuaacu ní dii sa despedir 'iin'yān yen'e yāān Mileto

17 Pablo dich'o sa 'iin'yān yen'e yāān Mileto ndii yāān Efeso chi 'cái yā 'iin'yān ndiicū chi nga'a ntiinyuⁿ yen'e yaācū. 18 Taachi ndaa 'iin'yān s'een nanáán Pablo, ca'a sá chí sa 'iin'yān s'een; Ndis'ti deenú nī ti ndii nguuví vmnáán vmaān chi ndaa yā'āa Asia táacā diiⁿ ní canee nduucú nī tanducuéⁿe tiempo. 19 Diiⁿ ntiinyuⁿ yen'e Señor ndúucū vaadi ndiicúⁿ taavi. Ch'eenú chí taanduvé^é chí ngué^é n'daacā chí diiⁿ 'iin'yān Israel s'een nduucú. Ch'ēcú níicú tun'daa nuūⁿnīⁿ nduutinaāⁿ. 20 Ní 'áámá nga'á tanducuéⁿe dendú'ú chí n'daacā yen'é nī. Ní chí'cueēⁿ nanáán nducyaacā 'iin'yān nduu va'ai nduu va'āi. 21 Ní ca'á nduudu cuaacu 'iin'yān Israel s'een ndúucū 'iin'yān s'een chí ngué^é yen'e ndaata Israel yen'e chí ndaacādaamí yā yen'é nducuéⁿe nuuⁿndi yen'é yā nanáán Dendyuūs. Ní cu'téenu yā yen'e Señor Jesucristo yen'e yú. 22 Maaⁿ ní cun'diichi nī. Cané^é chí diiⁿ cucaava espíritu yen'é. Ca'á na yāān Jerusalén ní ngué^é deenú d'ē 'cueēnú miiⁿ. 23 Maaⁿ deenú chí Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs miiⁿ nga'a yā ngii yā 'úú na nducyáacá yāān chí ca'á cunee ngínú chí 'cueēnú cuuvi ní ca'á vácū. 24 Naati mar 'áámá naaⁿ ngué^é idiíⁿ cuenta ndii ngué^é ndúú ya'ái 'úú vida yen'é maān. Canee ngiinú chí di'cuinú ntiinyūⁿ yen'e, ntiinyuⁿ chí teē Señor Jesús 'úú chí caaⁿmaⁿ nduudu cuaacu yen'é yā yen'e evangelio chí ndúúdú ngai ndúucū vaadi yeenú. Nduūdū miiⁿ yen'e favor ch'ēete yen'é Dendyuūs. 25 Maaⁿ ní caandiveēⁿ nī. 'Úú ní deenú ti mar 'áámá ndis'ti nguaaⁿ 'iin'yān naachí chō'o ní ca'á yen'e chí Dendyuūs nga'a yā ntiinyuⁿ mar 'áámá nī 'aa nté^é n'diichi nī naān; 26 Tanducuéⁿe chuū nga'á ngii ndis'ti maaⁿnguuví caati 'úú ngué^é

canee chí diiⁿ responder yen'e mar 'áámá nī yen'e tanducuéⁿe vida yen'e tanducuéⁿe 'iin'yān. 27 Ngué^é chee'diitú ti ca'á tanducuéⁿe consejo yen'e Dendyuūs ndúucū ndis'ti. 28 Tuu'mi ní cundē^ε nī cuidado yen'e maān nī ndúucū nducyáacá 'iin'yān chí i'téenu yā ti Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs chí'neēⁿ yā ndis'ti cáāvā chí cuuvi diiⁿ nī cuidado yen'e 'iin'yān chí i'téenu Señor, 'iin'yān chí ca'á yā yaācū yen'e Señor. Señor miiⁿ ní cai yā 'iin'yān ndúucū yuúⁿ yen'e maān yā. 29 'Úú ní deenú chí cuayiivi taachí 'āā nté^é canduuchí ní ndaa 'iin'yān tan'dúucā lobos nguaaⁿ ndis'ti ní diiⁿ yā chí ngué^é diiⁿ n'daacā nī ndúucū tanducuéⁿe 'iin'yān. 30 Nguaaⁿ ndis'ti nūⁿ nacueeⁿ sá'ā s'een chí nga'a nduudu chí ngué^é n'daacā chí cuuvi candé^é sa 'iin'yān s'een chí i'téenu yā Cristo ndúucú sa. 31 Cáāvā chuū cuin'diichi n'daacā nī. N'gáácú nī ti ch'ēti 'iin'nūⁿ nduuyú ndii nguuví ndii n'gaaⁿ ngué^é chí'neēⁿ naān ca'á ndúucū nuūⁿnīⁿ nduutinaāⁿ 'áámá 'áámá ndis'ti. 32 Maaⁿ ní ndis'ti hermanos, i'neēⁿ ndis'ti yen'e Dendyuūs ndúucū nduudu yen'e favor ch'ēete taavi yen'é yā. Nduudu miiⁿ diitu ch'ēte chí 'cuítá ndis'ti ní teē ndis'ti 'áámá cosa chí vé^é chí cuuvi yen'e nī ndúucū nducyaaca 'iin'yān chí Dendyuūs didēv'é yā. 33 Ngué^é diiⁿ nguēēⁿ ndii ngué^é tuumi 'diiⁿnguēēⁿ ndii ngué^é ndúú tuumi 'diiⁿnguāⁿ ndii ngué^é ndúú cateai 'iin'yān. 34 Ndis'ti ní deenú nī chí ta'á dichí'vē 'úú ndúucū 'iin'yān chí sné^é nduucú yen'e nducuéⁿe chí ne'é 'nū. 35 Tanducuéⁿe chuū chí'cueēⁿ ndis'ti chí diiⁿ yú ntiinyuⁿ 'túucā. Canee chí cuuvi cunnee yú 'iin'yān chí ngi'vaachí. Ní nn'gaacu yú nduudu yen'e Señor Jesús miiⁿ chí ca'a yā: N'dai taavi ca chí ca'a yú ngué^é ti chí cuta'ā yú.

36 Taachi ca'a yā chuū chiintii'yá yā ní ca'angua'á yā ndúucú

nducyaaca 'ii'nyān s'uú'n. ³⁷ Tuu'mi ní nducyaaca yā chεεcu taaví yā ní tú'maⁿá yā Pablo, maaⁿ ní 'neeⁿ cheendi yā 'ii'nyān. ³⁸ Nééné yā'ai taaví yā cáávā nduudu chí caⁿā Pablo miiⁿ chí 'āā ntéé nanguεεcuneé n'diichi ní naán. Ní cueⁿ'e yā canguu yúúni yā saⁿ'ā ndii na barco.

21

Pablo cueⁿ'e sa na yāān Jerusalén

¹ Cuayiivi chí n'daā cá 'nū yeⁿ'ē 'ii'nyān s'eeⁿ, cueⁿ'e 'nū na barco ní cueⁿ'e 'nū yúúni cuaacu ní ndaá 'nū na isla Cos. Chidεεve táámá nguuví cueⁿ'e 'nū na barco ní cho'ó 'nū na isla Rodas ní ndii yeⁿ'ē isla miiⁿ ndaá 'nū na yaān Pátara. ² Ní ndaaca 'nū 'áámá barco chí caⁿ'a na yāⁿāa Fenicia, cuch'ée 'nū cueⁿ'é 'nū na barco. ³ Ní n'diichi 'nū isla Chipre chí snee lado tá 'cuee. Ní cueⁿ'é 'nū na yāⁿāa Siria, ní ndii miiⁿ ndaá 'nū na yaān Tiro ti barco miiⁿ míⁿ cu'neeⁿ carga yeⁿ'ē. ⁴ Nndaacá 'nū 'ii'nyān s'eeⁿ chí i'téénú Cristo ní canéé 'nū miiⁿ ndεēchē nguuví. 'Ii'nyān s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā ngii yā Pablo miiⁿ cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chí nguéé caⁿ'a sa yāān Jerusalén. ⁵ Taachi snuūⁿ ca'a nguuví miiⁿ nan'dáa 'nū nducyaaca 'ii'nyān ndaá yā chí cunee ngúúni yā nús'uu ndúúcu n'daataá yeⁿ'e yā ndúúcu daiya yā ndii 'áámá lado yeⁿ'ē yāān. Ní nducyaaca yā chiintii'yā yā na 'diituú nuūⁿni'yāⁿā. ⁶ Ní tu'maⁿ'a 'nū hermanos 'áámá 'nū taama 'nū ní cueⁿ'é 'nū na barco. Ní 'ii'nyān s'eeⁿ ní cunaⁿ'a yā na vaacu yā.

⁷ Nús'uú ní ch'iinu cheⁿ'é 'nū na barco. Cueⁿ'é 'nū yeⁿ'ē yāān Tiro ní ndáa 'nū yāān Tolemaida. Ní taachi yaa'vi hermanos nús'uu ch'εεtineé 'nū ndúúcu yā 'áámá nguuví. ⁸ Chidεεve táámá nguuví miiⁿ ní Pablo ndúúcu nús'uu chí snéé 'nū ndúúcu sa, can'dáa 'nū. Cueⁿ'é 'nū na yāān Cesarea. Ní sndāa 'nū va'āi yeⁿ'e Felipe chí

ngaⁿ'a sa evangelio chí ndúúdu ngai yeⁿ'e Jesucristo. Felipe miiⁿ 'áámá saⁿ'ā naachi ndεēchē diáconos. Ní canéé 'nū ndúúcu sa. ⁹ Saⁿ'ā miiⁿ cuūⁿ n'daataá n'gáiyāa daiya sa chí ngaⁿ'ā tá chí Ndyuūs yaa'vi yā. ¹⁰ Ch'εεtineé 'nū n'deeé nguuví. Cuch'éeⁿ 'áámá saⁿ'ā profeta chí caaⁿ'maⁿ chí cuchí chí yeⁿ'e yāⁿāa Judea. Saⁿ'ā miiⁿ nguuví sa Agabo. ¹¹ Saⁿ'ā miiⁿ ní n'diichi sá nús'uu. Sta'ā sá cinta yeⁿ'ē Pablo miiⁿ ní ca'ā chiichi sá ca'a Pablo ndúúcu ta'á yā. Ní caⁿ'ā sá: Chuū ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs: 'Tíicā 'ii'nyān Israel s'eeⁿ yeⁿ'e yāān Jerusalén ca'ā chiichí yā saⁿ'a yeⁿ'e cinta 'cūū. Ní nca'á yā sa'ā ta'a 'ii'nyān s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel.

¹² Taachi ch'iindiveéⁿ 'nū ndúúcu 'ii'nyān yāān miiⁿ nducyáácá 'nū ch'ica 'nū Pablo miiⁿ chí nguéé cáⁿ'a sa yāān Jerusalén. ¹³ Tuu'mi ní Pablo miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'ā sa: ¿De'ē cúúví chí ngeεcú ndís'tii ní nééné i'neeⁿ ya'ai ní staāvā yeⁿ'é? Ti 'úú ní nguéé dámaāⁿ chí 'caāchiichí yā 'úú caati canéé chí 'cuuví na yāān Jerusalén cucáávā Jesús miiⁿ.

¹⁴ Nguéé cuuvi di'cuítu 'nū 'ii'nyān chí cu'neeⁿ 'nū 'ii'nyān ní ngaⁿ'á 'nū: Cuuví tan'dúúca chí neⁿ'e Señor.

¹⁵ Cho'oo ngúúví miiⁿ cúchee 'nū na yāān Jerusalén ndúúcu dendu'ū yeⁿ'é 'nū. ¹⁶ Ní ndaa ntúuⁿ yā ndúúcu nús'uu náⁿ'a yā chí i'téénú Jesucristo yeⁿ'e yāān Cesarea. Ní 'ii'nyān s'eeⁿ ndéé yā nús'uu na vaacu 'áámá saⁿ'ā chí nguuví Mnasón chí yeⁿ'e isla Chipre. Saⁿ'ā miiⁿ i'teenú sa cuaaⁿ vmaāⁿ ní nús'uu ch'εεtineé 'nū ndúúcu sa.

Sta'á yā Pablo na yaācū templo

¹⁷ Taachi ndaá 'nū na yāān Jerusalén, hermanos yeenú taavi yā taachi sndaa 'nū. ¹⁸ Chidεεve táámá nguuví Pablo miiⁿ cueⁿ'e sa ndúúcu 'nū ní snaáⁿ 'nū Jacobo ndúúcu nducyáácá 'ii'nyān ndiicúú s'eeⁿ chí 'āā nduuvidaama

yā. ¹⁹ Taachi diiⁿ sa saludar 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ, Pablo caⁿ'a sá chii sa 'iiⁿyāⁿ ca'áamá ca'áamá nducuéⁿ'ē dendu'u chi Dendyuūs diiⁿ yā nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéeⁿ yeⁿ'ē ndaata Israel caavā ntiiⁿnyúⁿ yā. ²⁰ Taachi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, s'téenu yā Dendyuūs ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: 'Caandiveéⁿ nī, hermanos. Véé cá 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chi s'téenu yā tan'duucā 'yaaⁿ millares. Ní nducyaaca yā ní neené chi'téenu yā ley yeⁿ'e Moisés. ²¹ Naati 'āā caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē ndís'tiī chi ndís'tiī ca'cuéⁿ nī nducyaaca 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chi snée yā nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéeⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ Israel. Ca'cueéⁿ nī chi 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ nguéeⁿ cánéeⁿ chí diiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē Moisés ndí nguéeⁿ diiⁿ yā circuncidar daiya yā, ndí nguéeⁿ ndúú diiⁿ yā costumbres yeⁿ'e Moisés. ²² ¿Dé'ε chíi tuu'mi? Neené n'deeé 'iiⁿyāⁿ caⁿ'á yā ní nduuvadáámá yā taachi ch'iindiveéⁿ yā chi ndaá nī. ²³ Díⁿ dí chuū chi ngaⁿ'a 'nū ndúúⁿ dii: Véé cuūⁿ saⁿ'ā nguaaⁿ nús'uū chí véé compromiso yeⁿ'ē sa ndúúⁿ Dendyuūs. ²⁴ Candéε di saⁿ'ā s'eeⁿ. Tan'dúúⁿ costumbre yeⁿ'e religión yeⁿ'ē di, nínduuví dεεvé di ndúúⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Niicú cuayivi nadí'vε di saⁿ'ā chí cuū tiiⁿ sa. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ tuumícadiiⁿúⁿ yā ti nguéeⁿ dε'ε véε chí caⁿ'á yā cucaavā yeⁿ'ē di. Ní tuumícadiiⁿúⁿ yā chí ngíicá cuaacu di ní chí diiⁿ di chí ngaⁿ'a ley. ²⁵ Naati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéeⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chí i'téenu yā nguéeⁿ canéeⁿ chí diiⁿ yā chuū. Nús'uū ní idingúⁿ 'nū chí nguéeⁿ du'ū chí canéeⁿ chí diiⁿ chuū. Dámaāⁿ chí nguéeⁿ cuta'á yā yuute yeⁿ'ē 'iiti chí 'caaⁿ'núⁿ yā caavā ídolos, ndí nguéeⁿ ndúú yuúⁿ yeⁿ'é tī, ndí nguéeⁿ ndúú yuúⁿ yeⁿ'e 'iiti chí nduuchi díiⁿnú yā daandu tī. Ní nguéeⁿ cánéeⁿ chí cunéeⁿ sa ndúúⁿ

'áámá n'daatāa chí nguéeⁿ n'daataá yeⁿ'ē sa.

²⁶ Tuu'mi ní Pablo miiⁿ níⁿcāndéε sa 'iis'uūⁿ. Ní chidεεve táámá nguuví tan'dúúⁿ costumbre yeⁿ'ē yā Pablo 'āā nididεεvé sa maaⁿ sa ndúúⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní sndāa yā yaacū templo chí caaⁿ'máⁿ yā chí cúúnú ca'ā nguuví yeⁿ'ē compromiso yeⁿ'é yā, chí cánéeⁿ chí ca'a yā 'áámá 'aama yā ofrenda yeⁿ'é yā.

²⁷ Taachi cánéeⁿ chí cúúnú ca'ā chí ndεēchē nguuví, taachi 'iiⁿyāⁿ Israel yeⁿ'ē yāⁿ'āā Asia n'diichí yā Pablo chεeti yaacū templo n'gaā'vá yā ndúúⁿ sa. Ní diiⁿ yā chí nduuví taáⁿ yā nducyaaca yā. Ní sta'á yā Pablo. ²⁸ N'gaiⁿ yiicú yā: Nds'tiī saⁿ'ā Israel, cunnéeⁿ nī. Sáⁿ'a 'cūū chí nduu cuaaⁿ ngi'cueeⁿ sa nducyaaca 'iiⁿyāⁿ contra yāāⁿ miiⁿ ndúúⁿ yeⁿ'ē contra yeⁿ'e ley ndúúⁿ yeⁿ'ē contra yeⁿ'e lugar 'cūū. N'déee ca nguéeⁿ ti chuū. Ní candεε sa 'iiⁿyāⁿ chí nguéeⁿ yeⁿ'e ndaata Israel chεeti yaacū templo. Ní divaatí sa yaacū templo chí dεεve.

²⁹ Tii cuááⁿ vmnaaⁿ ní nánⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ n'diichí yā ndúúⁿ sa sánⁿ'ā chí nguuví Trófimo yeⁿ'ē yāāⁿ Efeso. Ní nadacádínuuⁿ yā chí Pablo miiⁿ nicandéε sa saⁿ'ā chεeti yaacū templo. ³⁰ Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ miiⁿ n'gεεcú cheendí yā ní chíi dáanā yeⁿ'é yā. Ní din'gínu yā ní sta'á yā Pablo miiⁿ ní tun'dāa yā saⁿ'a chεeti yaacū templo. Ní hora miiⁿ nūⁿ n'gaadí yā cheendi va'ai yáacū templo. ³¹ Ní diiⁿnú yiuu yā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Pablo. 'Áámá yā caⁿ'a yā yeⁿ'ē comandante, chí nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ Jerusalén nguεε 'diiiⁿ snée yā. ³² Tuu'mí nūⁿ comandante sta'á yā soldado s'eeⁿ ndúúⁿ capitán ní chéenu yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ naachi canéeⁿ Pablo miiⁿ. Taachi nducyaaca yā n'diichí yā comandante ndúúⁿ soldado s'eeⁿ tuu'mi s'neeⁿnaaⁿ yā chí n'geⁿ'é yā Pablo miiⁿ. ³³ Taachi ndaā

comandante tuu'mi ní sta'á yā Pablo ní ca'n'á yā orden chí ch'εε chíichí sá ndúúcu 'uuvi cadenas. Ní comandante tiinguuneén yā: ¿Du'u rá sa'n'ā mii' ní d'ε'ε vεε mii' ní d'ε'ε idii' sa? ³⁴ Naachi n'dee n'dai 'ii'yā'n, nán'a yā ní n'gai yā 'aama naa'n, nán'a yā n'gai yā taama naa'n, ní 'ii'yā'n s'ee'n nguéé itumicadiimúú'n yā ye'n'e sa chí tātī n'gai yā. Ca'á yā orden chí cho'ó yā sa'n'ā na vácū naachi snee soldado s'ee'n. ³⁵ Taachi Pablo mii' cúch'εε sa nand'εε, cand'εε yā yaacū soldado s'ee'n sa'n'a cáávā chí taā'n 'ii'yā'n s'ee'n ndúucu sa. ³⁶ Ti n'deē n'dái 'ii'yā'n ye'n'e yaā'n mii' cue'n'e yā cuaa'n dáámí sa'n'ā mii' ní n'gai yā: 'Cuuvi sa.

Pablo nga'n'a sa ye'n'e maa'n sa na yáā'n Jerusalén

³⁷ Taachí tuc'á yā diinyú yā na vácū tuu'mi ní Pablo mii' nga'n'a sa ngii sa comandante: ¿'Áá 'cuáá'n nī chí caa'n'mán'tεε ndúúcu n'dii'? Ní comandante ca'n'ā sa: ¿'Áá déénú dí davaacu griego? ³⁸ ¿'Áá nguéé dí sa'n'ā ye'n'e yá'n'āa Egipto chí dii' di chí nduuví taā'n yā 'ii'yā'n vm-naa'n ye'n'e nguuví mii' ní tun'dáa di cuú'u mil 'ii'yā'n chí duucu na yá'n'āa cuu'mán'?

³⁹ Tuu'mi ní ca'n'ā Pablo: 'Úú ní sa'n'ā Israel ye'n'e yáā'n Tarso, sa'n'ā ye'n'e 'áámá yáā'n ch'εεtε ye'n'e yá'n'āa Cilicia. Ngii'cá nanáā'n nī, 'cuaa'n nī chí yaa'ví 'ii'yā'n.

⁴⁰ Taachí sa'n'ā mii' ca'a sa lugar, Pablo mii' ch'ééndii sa nand'εε ní ca'a sa señal 'ii'yā'n ndúúcu ta'ā sa, ní taachí 'diii' ní ca'n'a sa ndúúcu davaacu hebreo. Ní ca'n'a sa:

22

¹ Ndis'tī sa'n'ā ní ndis'tī ví'í ndúúcu 'ii'yā'n ndicúu, 'caandiveé'n nī chí nga'n'á ye'n'e maá'n nanáá'n ndis'tī.

² Taachí ch'iindiveén yā chí nga'n'ā sa davaacu hebreo, ch'εεtinéé 'diii' cá yā. Pablo mii' ní ca'n'ā sa: ³ Cuaacu ní'nyú'n

sa'n'ā Israel 'úú. Ch'iindiyaá'n na yáā'n Tarso ye'n'e yá'n'āa Cilicia, naatí ch'iitá na yaa'n cūu. Ch'ee'n ndúúcu maestro Gamaliel mii'. Tan'dúúcā chí nga'n'ā na ley ye'n'e chiida yú. 'Úú chí dii' ndúúcu núú'mán'staava ye'n'é tan'dúúcā chí maa'n nducyaaca nī dii' nī ndúúcu Dendyuūs. ⁴ 'Ii'yā'n chí cué'n'e Yúúni' cūu 'úú can'daá 'ii'yā'n mii'. Ní sta'á ndii n'daataá ndí sa'n'ā ní nca'á 'ii'yā'n chí cuεtinúú'n yā vácū chí 'cuuvi yā. ⁵ 'Tiicá ntúū'n chíiduú ch'εεtε cá ye'n'e Israel mii' testigo ye'n'é ndúúcu nducyaaca 'ii'yā'n ndiicúu. 'Tiicá ntúū'n 'úú sta'á carta ndúúcu orden chí 'cuu'mi' 'ii'yā'n s'ee'n ní cue'n'é naachi snéé hermanos. Ní cue'n'é yáā'n Damasco ní cue'n'é chí cand'εε presos hermano s'ee'n ndii yáā'n Jerusalén. 'Tiicá ntúū'n 'ii'yā'n chí snee yā mii' ní cuuvi yā castigados.

Pablo nga'n'a yā taacā i'teenú yā (Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Naatí chí taachí yúúni canuú'n, ndaá nii'nuú'n yáā'n Damasco tan'dúúcā ma'n'a nguuví dáácánaā'n nndaá 'áámá dεεve ye'n'e nanguuvi naachi 'úú caneé. ⁷ Ní sndεεvé ná yá'n'āa. Ní ch'iindiveén 'áámá nduudu chí nga'n'a ngii 'úú: Saulo, Saulo, ¿d'ε'ε cúú chí nn'daá di 'úú chí nééné ya'ai 'úú? ⁸ Tuu'mi nan'guεεcuta'n'á: ¿Du'ú n'di, Señor? Ní ca'n'a yā chí yā 'úú: 'Úú Jesús ye'n'e yáā'n Nazaret mii' chí n'daá di 'úú ní nguéé ne'n'e di n'diichi di 'úú. ⁹ 'Ii'yā'n chí snéé nduucú cuaacu ní'nyú'n n'diichi yā dεεve mii'. Ní dii'yá yā chí. Naati nguéé ch'iindiveén yā nduudu chí nga'n'a Señor Jesús nduucú. ¹⁰ Ní ca'n'á: ¿D'ε'ε dii', Señor? Señor mii' nga'n'á yā ngii yā 'úú: Nducuee' dí ní cue'n'e di na yáā'n Damasco. Mii' cadiinuu' di tanducue'n'é chí canee chí dii' di. ¹¹ 'Úú ní nguéé inaā'n cáávā chí ch'εedi nduutinaā'n ye'n'e vaadi dεεve ch'εεtε ca chí dεεve mii'.

'Iiⁿyāⁿ chi snée yā nduucú candée nee yā ta'á ní ndaá yāⁿ Damasco.

¹² Tuu'mi ni miiⁿ canee 'áámá saⁿá chi nguuvi Ananías, saⁿá chi diiⁿ sa tan'dúúca chi ngaⁿa ley miiⁿ. Ní nguaaⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chi snée yā, ngaⁿá yā chi saⁿá miiⁿ n'dai taavi sa. ¹³ Ndaá yā nanaáⁿ ní ndaa niiⁿnúⁿ yā ní caⁿa yā: Dii hermano Saulo, nan'guaaⁿ nduutinaáⁿ di. Ní hora miiⁿ nūuⁿ n'guaaⁿ nduutinaáⁿ ní snaáⁿ. ¹⁴ Saⁿá miiⁿ ní caⁿá sa: Ndyuūs yeⁿē chiida yú ndεεve yā dii chí cuuvi déénú dí chí neⁿe yā. Ní cuuvi n'diichí di Jesús chi n'dai taavi. Ní 'caandiveeⁿ di chí ngaⁿa yā. ¹⁵ Tí cuuvi di caaⁿmaⁿ di nduudu cuaacu yeⁿé yā yeⁿē cosa chi 'aa n'diichi di ndúúcu chí 'aa ch'iindiveeⁿ di nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. ¹⁶ Maaⁿ ní ¿de'ε ínee ngiinu di? Cuééndii di ní cuεεdinuūⁿnīⁿ di ní didεεvé di dii yeⁿē nuuⁿndi yeⁿē di. Caaⁿmaⁿngua'a di nanááⁿ Señor Jesús.

Dicho'ó yā Pablo nanaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguée yeⁿē ndaata Israel

¹⁷ T'úúca chí. Taachí nanguεεcúndí na yaáⁿ Jerusalén miiⁿ ní taachí caⁿangua'á na yaácū templo n'diichí 'áámá visión, cosa tan'dúúca chiiⁿ ch'iiⁿnú. ¹⁸ Ní n'diichí 'iiⁿyāⁿ ní caⁿá yā chí yā 'úú: Diinú yiiⁿnu di ní cuenu di yeⁿe yáāⁿ Jerusalén, ti nguée 'cúaaⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿé. ¹⁹ 'Úú ní caⁿá: Señor 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ deenú yā yeⁿē nducyáácá yā chí snúuⁿ yā yaácū sinagoga s'eeⁿ ti 'úú ní ch'ii 'iiⁿyāⁿ vácūú ní ch'eⁿé 'iiⁿyāⁿ chí i'teenú yā n'dii. ²⁰ Ní taachí ch'ii Esteban saⁿá chí caⁿa nduudu cuaacu yeⁿé ní, 'úú ntúūⁿ ni canee nanááⁿ sa. 'Úú ní 'cuúⁿ chí ch'ii sa. Ní nguain'dai cotón yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí ch'iiⁿnú saⁿá. ²¹ Tuu'mi caⁿa Jesús chí yā 'úú: Cuéⁿé dí, ti 'úú idicho'ó dii yáⁿái n'dai ndúúcu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguée yeⁿē ndaata Israel.

Pablo nanááⁿ comandante

²² Ní taachí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveeⁿ yā ndii nduudú 'cūú tuu'mi ní caⁿa yuudú yā: Diví di sán'a 'cūú na yáⁿāa ti nguée canee chí cunduuchi sa.

²³ Taachí 'cai yā ní chíin'cuuⁿ yā catecai yā ní chingée yā iyaácá na 'yúúné, ²⁴ comandante chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ caⁿá sa chí cuⁿnuúⁿ yā Pablo vácūú. Ní caⁿá orden chí caⁿá yā tiingúúneeⁿ yā Pablo ní ch'eⁿé yā Pablo, maaⁿ niicu cadínuuⁿ yā de'ε cáávā chí n'gāi yā contra yeⁿē sa. ²⁵ Taachí dichiichí yā Pablo ndúúcu yiiⁿmaⁿ, Pablo miiⁿ ní caⁿá sa capitán chí sneé yā miiⁿ: ¿'Áá canee chí 'cueⁿé ní 'áámá saⁿá romano ndúúti chí nguée ndaaca ní nuuⁿndi yeⁿē sa?

²⁶ Taachí capitán miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chuū, cueⁿe sa nícu caⁿa sa yeⁿe comandante ní yaa'vi sa: N'diichí ní, ¿de'ε díⁿ ní caati sán'a 'cūú ní saⁿá romano sa?

²⁷ Ndaa comandante ní caⁿa sa: Cuuvi di 'úú. ¿'Áá díⁿ saⁿá romano? Pablo miiⁿ ní caⁿa yā: T'íicā.

²⁸ Nan'guεεcútaⁿá comandante: 'Úú caí māaⁿ 'úú. N'deéé tuūmí ca'á ní ndii chí saⁿá romano 'úú. Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ní caⁿa sa: 'Úú ní ch'iindiyááⁿ na yáⁿāa romano 'túúca.

²⁹ Ní cueⁿé yā yeⁿē sa 'iiⁿyāⁿ chí sta'a orden chí 'cueⁿé yā saⁿá. Taachí comandante tumicádiinuⁿ sa chí saⁿá romano sa, tuu'mi dii'yá ntúuⁿ sa chí, chí dichiichí sa Pablo.

Pablo nanááⁿ concilio

³⁰ Chidεεve táámá nguuvi sán'a miiⁿ neⁿe sa cadínuuⁿ sa de'ε cáávā chí tun'dáá nuuⁿndi 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ. Diví yā cadenas yeⁿē Pablo miiⁿ ní ca'a yā orden chí cho'ó yā Pablo nanááⁿ chiiduú n'gεεté yeⁿe Israel ndúúcu nducuéⁿé 'iiⁿntyéⁿé yeⁿe concilio. Ní tun'dáa yā Pablo miiⁿ. Ní ch'iⁿi yā saⁿá nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

23

¹ Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ch'íinú cuaacu sa saⁿá s'eeⁿ yeⁿé concilio. Ní caⁿa sa: Ndís'tií saⁿá vi'í, Ndyuūs ní n'diichí yā taanduvéé chi 'úú diíⁿ ní nguéé diíⁿ 'uūvi staava yeⁿé yeⁿe cosa chi diíⁿ.

² Ananías, saⁿá chi chiiduú ch'εετε cá yeⁿe Israel caⁿa yā chi yā 'iiⁿyāⁿ chi canee daama yā ndúúcu sa chí 'cueⁿe yā cheendi sa. ³ Tuu'mi ní Pablo miiⁿ ní caⁿa sa: Ndyuūs 'cueⁿé yā dií, saⁿá chi tan'dúúcā 'aama chεεti cué. ¿'Áá diíⁿ di juzgar 'úú tan'dúúcā ley miiⁿ, 'iicu nguéé idiiⁿ di cumplir chí ngaⁿá ley, níicú maaⁿ ní ngaⁿá di chí 'cueⁿé yā 'úú?

⁴ 'Iiⁿyāⁿ chí snée yā nanááⁿ Pablo caⁿa yā: ¿'Áá chiiduú ch'εετε ca yeⁿé Dendyuūs ngaⁿá taaⁿ di ngii di 'tíicā?

⁵ Pablo miiⁿ ní caⁿa sa: Ndís'tií vi'í, 'úú ní nguéé deenú chí sán'a 'cāá chí chiiduú ch'εετε cá yeⁿe Israel. Naati cánéé nguūⁿ. Nguéé caaⁿmaⁿ taaⁿ di yeⁿé 'áámá saⁿá ch'εετε yeⁿe Israel yeⁿé 'iiⁿyāⁿ yeⁿé di.

⁶ Tuu'mi Pablo miiⁿ tumicádiinuuⁿ sa chí 'áámá taaⁿ yā yeⁿé 'iiⁿyāⁿ saduceo s'eeⁿ chí nguéé i'téenu yā chí nanduuchi 'iiⁿyāⁿ ní táámá táaⁿ yā yeⁿé 'iiⁿyāⁿ fariseos chí i'téenu chí nanduuchi 'iiⁿyāⁿ. Ní 'cai yuudu sa nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿé concilio: Ndís'tií saⁿá vi'í, 'úú ní saⁿá fariseo 'úú ní daiyá saⁿá fariseo 'úú. Diíⁿ yā juzgar 'úú yeⁿé chí canee ngíinú yā chí nadacuéeⁿ yā yeⁿé nguaaⁿ tináⁿá.

⁷ Taachí caⁿa yā chuū véé 'uuví vaanicadiinūⁿ yeⁿe saⁿá fariseos ndúúcu saⁿá saduceos. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní diví yā 'áámá taaⁿ táámá taaⁿ. ⁸ Caati 'iiⁿyāⁿ saduceos ngaⁿá yā chí nguéé iniduuchi 'iiⁿyāⁿ ndii nguéé nduu ángel ra ndí nguεε nduu espíritus. 'Iiⁿyāⁿ fariseos ngaⁿá yā ti véé 'tíicā. ⁹ Ní n'dee n'dái caⁿa yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní

nacuéeⁿ 'iiⁿyāⁿ chí déenú taavi ley lado yeⁿé fariseos ní caⁿa yā chí chuū chí cuaacu. Ní ngaⁿa yuudu yā: Nguéé de'ε véε chí nguεε n'daacā inndaacá 'nú yeⁿe saⁿá miiⁿ. Ndúúti 'áámá espíritu o 'áámá ángel yaaⁿvi yā Pablo miiⁿ nguéé n'daacā chí 'cuuⁿmaⁿ yú ndúúcu Dendyuūs.

¹⁰ Taachi véé vaadi 'caaⁿva chí ch'εετε ca tuu'mi ní comandante 'va'á yā chí 'caaⁿnúⁿ yā Pablo. Ní comandante miiⁿ dicho'ó yā soldado s'eeⁿ chí cueⁿé sa ní cuta'a sa Pablo miiⁿ nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní candéε sa Pablo na vácū. ¹¹ Táámá nguiinú miiⁿ ndaá Señor Jesús nanáaⁿ yā ní caⁿa yā: Pablo, nguéé cu'neeⁿ duuva di. Tan'dúúcā chí ngaⁿa di nduudu cuaacu yeⁿe 'úú na yáāⁿ Jerusalén 'tiicá ntúūⁿ caaⁿmaⁿ di yeⁿé 'úú na yáāⁿ Roma.

'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā compromiso chí 'caaⁿnúⁿ yā Pablo

¹² Chidεεve táámá nguuvi, náⁿá 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ nduuvidaamá yā ní diíⁿ yā compromiso chí nguéé che'e yā ndí nguéé cu'ú yā neⁿe chí 'āá cuéé 'caaⁿnúⁿ yā Pablo miiⁿ. ¹³ Ngo'o 'úúvi nguεεcu 'iiⁿyāⁿ chí nduuvidaamá yā yeⁿe chú. ¹⁴ 'Iiⁿyāⁿ s'uúⁿ ní cheⁿé yā nanááⁿ chíiduú n'gεεtē yeⁿe Israel ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ndiicū ní caⁿa yā: Nús'uu ní nduuvidaámá 'nú ní diíⁿ 'nú compromiso chí diíⁿ 'nú sufrir ní nguéé du'ū véε 'nuú 'nú che'é 'nú taanduvéé ndí 'caaⁿnúⁿ 'nú Pablo. ¹⁵ Maaⁿ ní ndís'tií ndúúcu 'iiⁿyāⁿ yeⁿe concilio, cavyaaⁿ cáácá yā nanááⁿ comandante chí candéε yā Pablo ní chicuú yā nanááⁿ nús'uu. Diíⁿ ní tan'dúúcā chí neⁿe di tiinguuneⁿ di cosa chí cuaacu yeⁿé yā. Niicu nús'uu, 'aa snée ngiínú 'nú chí 'caaⁿnúⁿ 'nú saⁿá taachí ndaa sa.

¹⁶ Tuu'mi ní 'áámá saⁿá daiya táⁿa vi'í Pablo, taachí ch'iindiveéⁿ sá chí caⁿa yā de'ε chí diíⁿ yā, cheⁿe sa ní chí ndaa sa chεεti vácū miiⁿ ní caⁿa sa chí sa Pablo miiⁿ.

17 Pablo miiⁿ 'cai sa capitán ní caⁿ'a sa: Candéε di saⁿ'á 'díiⁿ 'cūū nanááⁿ comandante ti canéε chí cuuvi sa 'iiⁿ'yāⁿ dε'ē chí deenu sa.

18 Saⁿ'á miiⁿ sta'a sa saⁿ'á 'díiⁿ ní candéε sa saⁿ'á nanááⁿ comandante ní caⁿ'a sa: Pablo chí canúúⁿ vácūū dī'cuíitu sá 'úú chí candéε saⁿ'á 'díiⁿ 'cūū nanááⁿ nī. Véé chí déénu sá chí caaⁿ'maⁿ sa ndúúcu nī.

19 Comandante miiⁿ ní sta'á yā ta'ā sa ní cuen'é yā taama lado ndúúcu sa ní ntiinguunéⁿ yā saⁿ'á: ¿Dε'ē chí cuuvi di 'úú?

20 Ní caⁿ'a sa chii sá 'iiⁿ'yāⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní chíi yā ní caacá yā nanáaⁿ nī chí cavyaaⁿ ní candéε nī Pablo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e concilio. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuvidaamá yā ní itiingúuneéⁿ yā Pablo miiⁿ 'áámá chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ yeⁿ'e sa. 21 Naati n'diī, nguéé cu'téénu nī. Ngo'ō 'uuvi ngeεcu saⁿ'á s'eeⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí 'cuεεtinúú n'de'ei yā 'diituú cyúúni. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuvidaama yā chí diiⁿ yā compromiso ní cadíinuúⁿ yā chí nguéé n'daacá chí nguéé ndúú che'e yā ndiī nguéé ndúú cu'u ra yā taanduvéé ndiī yā chí 'caaⁿ'núⁿ yā Pablo. Maaⁿ ní listas canee yā ní canee ngíínú yā cáávā chí caaⁿ'máⁿ n'diī.

22 Tuu'mi ní comandante dichó'ó sa saⁿ'á 'díiⁿ chí nguéé caaⁿ'maⁿ sa cuuvi sa mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a sa chíi sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chúū.

Dicho'ó yā Pablo nanááⁿ Félix saⁿ'a gobernador

23 Comandante miiⁿ 'cai yā na 'uuvi capitán. Ní caⁿ'á yā chíi yā saⁿ'a soldados chí nduuvidáamá sá taanduu n'geεcu nuúⁿ yaaaⁿ na 'uuvi ciento soldado s'eeⁿ ndúúcu 'iiⁿ'nūⁿ ngeεcu ndiichí soldados chí sndúuⁿ sa 'yúūdūu ndúúcu 'uuvi ciento soldado chí véé lanza yeⁿ'é yā. Ní cho'ó nducyaaca yā yāāⁿ Cesarea. 24 Ní cundiyaáⁿ nī 'iiti ti cunduū Pablo ní candéε nī saⁿ'á ndúúcu cuidado nanááⁿ Félix chí

gobernador. 25 Ní dingúuⁿ sa 'áámá carta ndúúcu nduudú 'cūū:

26 'Úú Claudio Lisias ibinguúⁿ yeⁿ'é nī Félix saⁿ'á gobernador chí n'dai taavi: N'dái nī. 27 Saⁿ'a 'cūū ní sta'a 'nū saⁿ'á caava 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí ne'e 'caaⁿ'nuⁿ yā saⁿ'á. 'Úú ninguáⁿ'ái saⁿ'á miiⁿ ndúúcu soldado s'eeⁿ tí deenú chí saⁿ'á romano saⁿ'á miiⁿ. 28 Ní ne'e deenú dε'ē cáávā tun'dáa yā nuuⁿndi yeⁿ'e sa. Candéε saⁿ'á nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yeⁿ'e concilio yeⁿ'é yā. 29 Ní táácā chí tun'dáa nuuⁿndi yā yeⁿ'e sa caavā ley yeⁿ'é yā naati mar 'áámá nuuⁿndi ch'εεε yeⁿ'e sa chí 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'á o cunúúⁿ sa vácūū. 30 Taachí 'úú chicadiinuúⁿ chí nduuvidaamá yā contra yeⁿ'e saⁿ'á 'cūū, hora miiⁿ dicho'ó saⁿ'á nanááⁿ n'diī. Ní ngan'á ngíi saⁿ'á chí tun'dáa nuuⁿndi yeⁿ'e sa chí chíi yā nanááⁿ nī. Ní cuuvi yā n'diī dε'ē chí canée yā ndúúcu sa. N'dáácā canée nī.

31 Soldado s'eeⁿ sta'á yā Pablo tan'dúúca chí caⁿ'a yā chíi yā saⁿ'á ní nguiinū miiⁿ candéε yā saⁿ'á ná yāāⁿ Antípatris. 32 Chidεεε táámá nguuvi ní soldado chí sndúū 'yuúdūu cuen'é yā ndúúcu Pablo ní nán'a yā nguεεcunée yā na va'ái ch'εεε naachi canée vácūū. 33 Taachí ndaa yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yāāⁿ Cesarea, ca'á yā carta gobernador Félix ní diiⁿ yā presentar ntúuⁿ Pablo nanááⁿ gobernador. 34 Gobernador miiⁿ ch'eeⁿ yā carta ní tiinguunéⁿ yā: ¿Tíi yáⁿ'áa saⁿ'á? Ní tunicadínuuⁿ yā chí saⁿ'á ní yeⁿ'e yáⁿ'áa Cilicia. 35 Ní caⁿ'a yā chíi yā Pablo: Cu'neeⁿ veéⁿ yeⁿ'e di taachi ndaa sa chí tun'dáa nuuⁿndi yeⁿ'e di. Ní dicho'ó yā 'áámá saⁿ'á soldado chí diiⁿ cuidado saⁿ'á na váácū Herodes naachi diiⁿ juzgar 'iiⁿ'yāⁿ.

24

Pablo caⁿ'a sa yeⁿ'e maaⁿ sa nanááⁿ Félix

1 Cho'ō nyu'u nguuvi ní ca'ái chiiduú ch'εεε ca ye'n'e Israel chí nguuvi Ananias ndúúú ná'n'ā 'ii'yā'n ndiicúú ndúúú 'áámá sa'n'ā chí nguuvi sa Tértulo. Sa'n'ā mii'n neené n'dεεvé indee sa. 'Ii'yā'n s'ee'n chiī yā nanáán gobernador ní caa'n'mán yā contra ye'n'e Pablo mii'n. 2 Taachí gobernador Félix 'caí yā Pablo mii'n tuu'mi ní sa'n'ā chí nguuvi Tértulo ca'n'a sa nuu'ndí ye'n'e Pablo mii'n ní ca'n'a sa: Déenu 'nū ti cááva nī, n'diī Félix, véé vaadi yeenú 'nū ní 'āá nin'guεεtinée 'nū ndúúú vaadi 'diī'n ch'εεε. Néené n'deeé n'dái dēndu'ū chí n'dai na yāā'n vaacú 'nū cáávā vaanicaadiinúu'n n'dái ye'n'é nī. 3 N'diī, Félix chí n'dai taavi n'diī, nús'uū ní ch'iindiveén 'nū nduudu ye'n'é nī nducue'n'é tiempo nducue'n'é cuaa'n ní ca'n'á 'nū Ndyuūs nadí'vε n'diī cáávā chí diī'n nī. 4 Chí 'āá ntéé tee 'nū vaadi 'caa'ya n'diī 'naa'n tiempo ngiicá nanáán n'diī chí n'dai chí 'caandivee'n nī ye'n'e 'nū ndúúú vaadi n'dai ye'n'é nī. 5 Sá'n'a 'cūú néené itee sa vaadi 'caá'vā nús'uū yāā'n vaacú 'nū. Níicú ididá'n'a sa 'ii'yā'n nguaa'n nducyáácá 'ii'yā'n Israel s'ee'n chí snée yā núú'mán in'yee'di. Ní sa'n'ā mii'n nga'n'ā ntii'nyu'n sa ye'n'e 'ii'yā'n chí nazarenos chí i'téenu yā Jesús. 6 Ní ne'n'e ntúu'n sa divaatí sa yaácū templo. Sta'á 'nū sa'n'ā ní ne'n'é 'nū cadíinuu'n 'nū ye'n'e sa tan'dúúú ley ye'n'é 'nū. 7 Comandante ye'n'e 'áámá taa'n soldado chí nguuvi Lisias ndáa sa naachi snée 'nū nī sta'a sa Pablo ndúúú vaadi diituú ye'n'e sa ní divíi sa Pablo na ta'á 'nū. 8 Dicho'ó yā sa'n'ā s'ee'n chí tun'dáá nuu'ndí ye'n'e Pablo chí ndáa sá nanáán n'diī. Maa'n ní taachi diī'n nī juzgar cadíinuu'n nī ye'n'é nducue'n'é dēndu'ū de'ε cáávā chí tun'dáá 'nū nuu'ndí ye'n'é sa.

9 'Ii'yā'n Israel s'ee'n nga'n'á yā chí 'tíicā chí ca'n'a Tértulo mii'n. 10 Tuu'mi ní ca'a gobernador señal Pablo chí caa'n'ma'n sa. Pablo mii'n

n'guεεcúta'n'ā sa: 'Úú deenú ti 'āá néené 'āá 'naa'n canee nī juez ye'n'e nación 'cūú. 'Úú nga'n'á ye'n'e maán ndúúú confianza. 11 Tí ní deenu nī maa'n taandúú ndichúúví nguuvi chí chéé na yāā'n Jerusalén chí cuuvi cu'teenú Dendyuūs. 12 Nguéé ndaāca yā 'úú chí ngu'n'ú ndúúú mar 'áámá 'ii'yā'n, ní nguéé diī'n chí n'deeé n'dái 'ii'yā'n nguεε snée 'diī'n yā, ní nguéé ndúú ná yáacū templo mii'n, ní nguéé ndúú ná yaácū sinagoga, ní nguéé na yāā'n 'cūú. 13 Ní nguéé cuuvi caa'n'mán yā chí chuū idiī'n. 14 Chuū nga'n'á ngiī n'diī. Tan'dúúú chí 'ii'yā'n s'ee'n nga'n'á yā chí nguéé cuaacu, 'tíicā 'úú i'teenú Ndyuūs ye'n'e chiidá 'nū s'één. Ní 'úú i'teenú tanducue'n'é dēndu'ū chí cánéé nguū'n na ley ndúúú nduudu ye'n'e profetas chí ca'n'a nduudu ye'n'e Ndyuūs. 15 Véé chí cānee ngiinú 'áámá cosa ye'n'é Dendyuūs tan'dúúú 'ii'yā'n s'ee'n canee ngiinú ntúu'n yā, chí Dendyuūs nduuchí yā 'ii'yā'n ye'n'e nguaa'n tina'n'ā, tan'dúúú 'ii'yā'n chí n'dai taavi ndúúú 'ii'yā'n chí nguεε n'dai taavi. 16 Cáávā chuū cue'n'e daā'n'ma'n deenú chí nguéé véé nuu'ndí na staava ye'n'é nanáán Dendyuūs ndíi nguéé ndúú nanáán 'ii'yā'n.

17 Cho'ó 'áámá na 'uuvi nduūyū ndaá ní nga'á limosnas 'ii'yā'n vaacú ní nga'á ofrenda. 18 Cuneé na yaácū templo taachi ná'n'ā 'ii'yā'n Israel s'ee'n ye'n'e yá'n'āa Asia ndáácá yā 'úú ná yaácū templo ndúúú compromiso chí nadidεεvé tan'dúúú costumbre ye'n'e religión ye'n'é. Nguéé diī'n ndúúú n'deeé n'dái 'ii'yā'n ní nguéé n'deé n'dái 'caí 'ii'yā'n s'ee'n. 19 'Ii'yā'n s'ee'n cánéé chí cuuvi yā n'diī ní caa'n'ma'n yā nuu'ndí ye'n'é, ndúúti véé de'ε chí canée yā nduucú. 20 Ní canée cúú'mí'n yā chí caa'n'mán maán yā ndúúti chí nndaacá yā chí nguéé n'daacá chí diī'n taachí canée

ndúucū sa n'ā 'i'ntyé'nē concilio s'ee'n. ²¹ Ndúuti chi chuū chi 'caī yīicū, ca n'ā ye'nē chi nduuchí yā ye'nē nguāa tiná'nā taachí canee nanaán 'i'nyā'n s'ee'n. Cáavā chuū maa'nguuvī diī'n yā juzgar 'úú.

²² Tuu'mi ní Félix ch'iindivee'n yā chuū. Déénú cuaacú yā ye'nē Yúúni cuaacu ye'nē Ndyuūs ní s'néé'n ca yā chi caā'n'mā'n sa ní ca'n'a yā: Taachí ndaa Lisias mii'n chi comandante 'cuiinu tuumicádiinuū'n ye'nē asunto ye'nē di.

²³ Félix cho'ó yā chii yā capitán chi diī'n sa s'nee'n sa Pablo preso ní ca'a sa duu'vi libertad ye'nē sa naati s'néé'n sa Pablo arrestado. Ní capitán mii'n cuuvi yā Pablo chi cuchii 'i'nyā'n ye'nē sa nanáán sa ndúucū 'i'nyā'n chi dichí'vε yā ye'nē sa ní ca'á yā chi ne'n'e sa.

²⁴ N'duuvī nguuvī cuayiivī ndāā Félix ndúucū n'daataá ye'né yā chi nguuvī Drusila chi ndaataá ye'nē Israel. 'Caī sa Pablo ní ch'iindivee'n sa ye'nē vaadī i'teenu ye'nē Jesucristo. ²⁵ Taachí ca'n'a Pablo ye'nē nduudu cuaacu ye'nē chi diī'n yā chi nguéé n'daacā ní ye'nē juicio chí cuchii, tuu'mi ní Félix mii'n dii'yā sá chii ní ca'n'a sa: Cuna'n'a di maa'n. Ní taachí véé cuaá'n tuu'mi ní 'cuaí dií.

²⁶ Félix canee ngiū'nú yā chuū chi Pablo mii'n ni ca'a sa tuūmī ye'né yā tuu'mi ní n'dεεchi yā sa n'ā. Caavā chuū chi neene n'deeé cuuvi 'caī yā ní ndāā sa ní ndee sa nduucú yā. ²⁷ Ch'iinu 'uūvī nduuyū mii'n ní nan'daā Félix mii'n ye'nē lado gobernador ní sndaā sa n'ā chí nguuvī Porcio Festo. Naati Félix mii'n ní ne'n'e sa cuné'e sa chí ch'εεte sa lado ye'nē 'i'nyā'n Israel s'ee'n ní snuū'n ntuū'n sa Pablo vácūū.

25

Pablo nga'n'a sa chí ca'n'a sa nanáán César

¹ Taachí ndaā sa n'ā Festo na yán'āa ye'né yā cho'ó 'i'nyā'n nguuvī ní cuchéé yā ye'nē yāā'n Cesarea ní ndaa yā na yāā'n Jerusalén. ² Ní

'i'nyā'n chiiduú ch'εεte ca ye'nē chiiduú n'gεεté ye'nē Israel ndúucu 'i'ntyé'nē ye'nē 'i'nyā'n Israel s'ee'n che'né yā nanáán Festo mii'n ní nga'n'á yā contra ye'nē Pablo mii'n. Ní chiicá yā sa n'ā. ³ Nga'n'á yā contra Pablo mii'n ní ngiica yā 'áámá favor chi nandéε yā Pablo na yāā'n Jerusalén. Ti 'i'nyā'n s'ee'n ní canéé listo yā ní nadicadíinuu'n yā chí 'caa'n'nú'n yā sa n'ā cuaa'n cyúúni. ⁴ Naati Festo mii'n nan'guεεcúta'n'ā sa chí Pablo mii'n canuu'n sa vácūū na yāā'n Cesarea ní 'úú cáámá can'daá ye'nē yāā'n 'cūū. ⁵ Tuu'mi ní nga'n'á sa: Ndís'tī chi ngii diī'n nī, ca'n'á nī nduucú na yāā'n mii'n ní nduutī chí véé nuū'ndī ye'nē sa n'á 'cūū tuu'mi caa'n'mán nī chεε nuu'ndī ye'nē sa.

⁶ Ní canéé chí Festo cuuvī 'náa'n yā ndúucū 'i'nyā'n s'ee'n tan'dúucā níni nguuvī ndíichí nguuvī. Ní ndaá yā na yāā'n Cesarea. Chidεεve táámá nguuvī ní Festo ch'iindí yā na silla ye'né juez ní ca'n'á yā chí cunguai yā Pablo. ⁷ Sá'n'a 'cūū taachí ndaā sa, 'i'nyā'n Israel s'ee'n chí ndaá yā ye'né yāā'n Jerusalén 'i'nyā'n mii'n nanguεεcundí yā Pablo mii'n ní ca'n'a yā neené n'deēe nuu'ndī ye'né sa. Mar 'áámá 'i'nyā'n cuuvi nga'n'a yā chεε chí cuaacu. ⁸ Tuu'mi ní Pablo mii'n ní ca'n'a maā'n sa ye'né sa: Nguεε nuu'ndī ye'né mar 'áámá, ndii nguéé ndúú ye'né ley ye'né 'i'nyā'n Israel s'ee'n ndii nguéé ndúú ye'né costume bre'né yāacū templo ndíi'nguéé ndúú ye'né rey César.

⁹ Naati Festo mii'n ne'n'e sa ca'n'a sa favor ye'né 'i'nyā'n Israel s'ee'n. Ní nan'guεεcúta'n'ā sa ye'né Pablo, ní ca'n'ā sa: ¿'Áá ne'n'e di ca'n'ā di na yāā'n Jerusalén ní mí'n 'cuundicaadi ye'né di dε'ε ndu'ū mii'n nanáán 'úú níicū cádiinuu'n dε'e falta ye'né di?

¹⁰ Pablo mii'n ni ca'n'a sa: Nanáán sa n'ā ntye'né canéé na juzgado ye'né César naachi canéé, chí 'cuūndicaadi ye'né. 'I'nyā'n Israel s'ee'n nguéé dε'ε vεε ndíi'n ndúucu yā, tan'dúucá chí

n'dai deenú nī. ¹¹ Caati nduuti chí de'ē chí 'áamá ch'ētē ndiín o n'nii'nú'n tina'ā, nguéé 'va'á chí 'cuūví. Ndúúti chí nguéé de'ē vεε ndiín ye'nē chí ngiica 'ii'yā'n s'tíi, mar 'áamá 'ii'yā'n nguéé cuuvi ca'a yā 'úú sa'n'a s'tíi. 'Úú ne'n'é ca'n'a caa'n'má'n nanáá'n César.

¹² Tuu'mi ní Festo mii'n taachí ca'n'a sá chíi sa sa'n'ā ntye'n'e ye'n'é concilio, ní n'guεεcúta'n'ā sa: Nga'n'a ntúu'n di chí na'n'a di nanáá'n César mii'n tuu'mi ní na'n'a di.

Pablo nanáá'n Agripa ndúúcu Berenice

¹³ Cho'ōo 'áamá nduu 'úúví ngu- uvi ní rey Agripa ndúúcu tá'n'ā Berenice ndaá yā yáā'n Cesarea chí diín yā saludar Festo. ¹⁴ 'Naa'n 'tεε ch'ētineé yā ndúúcu Festo mii'n ní Festo mii'n ca'n'a cuáácú sá rey ye'n'é nuu'ndi ye'n'é Pablo ní nga'n'ā sa: 'Áamá sa'n'ā canúú'n sa vácūū caavā Félix mii'n. ¹⁵ Chuū chí ye'n'é sa'n'ā mii'n. Taachí che'n'é na yáā'n Jerusalén tuu'mi ní chiiduú n'gεεtē ye'n'e Israel ndúúcu 'ii'yā'n ndiicūū ye'n'é 'ii'yā'n Israel s'ee'n ndaá yā nanaá'n ní chiica yā chí 'úú diín condenar sa'n'ā. ¹⁶ Nan'guεεcuta'n'á ye'n'é 'ii'yā'n s'ee'n. Nguéé costum- bre ye'n'e 'ii'yā'n romano s'ee'n chí 'caa'n'nú'n yā 'áamá 'ii'yā'n ne'n'e chí 'āā cuéé 'cuūndicaadí ye'n'é yā ní caa'n'má'n yā ye'n'é maá'n yā nanáá'n 'ii'yā'n chí ngiica nuu'ndi ye'n'é yā. ¹⁷ Nguéé chí 'naá'n. Nduvidaamá yā 'muu'n. Chidεεve táámá nguuvi 'úú ch'iindí na silla ye'n'e juez ní ca'á orden, ní dicho'ó chí canguaī sa'n'ā mii'n. ¹⁸ 'Āā snéé sa'n'ā chí ngiica nuu'ndi ye'n'é sa. Nguéé ca'n'a yā mar 'áamá nuu'ndi tan'dúúca chí 'úú nacádiinuú'n. ¹⁹ Tí vεé vaadi 'caa'va ye'n'é yā ndúúcu sa lado ye'n'é religión ye'n'e 'áamá Jesús chí 'āā n'dii yā. Ní Pablo mii'n nga'n'a cuaacu sa chí nguéé n'dí yā. ²⁰ 'Úú nguéé deenú de'ē ra idiín ye'n'é chuū ní tiinguūneé'n sa'n'ā mii'n: ¿'Áá ne'n'e di chí ca'n'a di na yáā'n Jerusalén ní

mii'n 'cuundicaadi yā nuū'ndi ye'n'é di? ²¹ Naati Pablo mii'n chiica sa chí 'cuεetinéé ngiínú sa sa'n'ā Augusto ní sa'n'ā mii'n ní cadíinuú sa nuu'ndi ye'n'é sa. 'Úú ní chiicá chí cu'núu yā sa'n'ā vácūū ne'n'e chí ca'n'á dicho'ó sa'n'ā nanáá'n César Augusto.

²² Tuu'mi ní Agripa nga'n'ā sa ngii sa Festo: 'Úú ní ne'n'é 'caandiveé'n ye'n'é sa. Sa'n'ā mii'n nga'n'a sa ngii sa sa'n'ā: Cavyaa'n ní 'caandivee'n di.

²³ Chidεεve táámá nguuvi Agripa ndúúcu tá'n'ā Berenice ndaá yā tan'dúúca costumbre ye'n'é rey. Ní sndaa yā naachi snée 'ii'yā'n ndúúcu comandante ndúúcu sa'n'ā n'gεεtē ye'n'e yaā'n mii'n. Ní Festo mii'n ca'n'a yā chí dicho'ó yā Pablo mii'n, ní ca'n'á yā nguaí yā sa'n'ā. ²⁴ Tuu'mi ní Festo mii'n ní ca'n'á sa: N'dií rey Agripa ndúúcu nducyáácá ndis'tií 'ii'yā'n chí snée ní nduucú 'nū. 'Muu'n canéé sá'n'a 'cūū. Nducyáácá 'ii'yā'n Israel s'ee'n ye'n'é yáā'n Jerusalén ní ye'n'é yáā'n 'cūū ngiicá yā nuū'ndi ye'n'é sá'n'a 'cūū. N'gai yuudú yā chí 'cuūvi sa. Ní 'āā ntéé cunéé sá. ²⁵ Nguéé ndaacā mar 'áamá falta ye'n'é sa chí 'cuūvi sa. Maa'n sa ngiica sa chí ca'n'á sa nanáá'n ye'n'é sá'n'ā Augusto César. Ní 'úú dicho'ó sa'n'ā. ²⁶ 'Úú nguéé de'ē vεε chí deenú chí dinguú'n ye'n'é Augusto César ye'n'é sa'n'ā mii'n. Candéé sa'n'ā nanáá'n ndis'tií ní vmnáá'n vmnaa'n nanaá'n n'dií sa'n'ā rey Agripa tí taachí 'cuiinu tascaadí ye'n'é sa, canee chí dinguú'n. ²⁷ Caati deenú chí nguéé n'daacā chí 'úú dicho'ó sa'n'ā ndíi nguéé cadiinuú'n nuū'ndi ye'n'e sa chí diín nguú'n tandii ra.

26

Pablo ca'n'a sa ye'n'e maa'n sa nanáá'n rey Agripa

¹ Tuu'mi ní rey Agripa nga'n'a sa ngii sa Pablo: Teé lugar chí caa'n'ma'n di ye'n'é maa'n di. Tuu'mi ní Pablo mii'n ndo'ō sa ta'a sa. Tucá'a sa ca'n'a sa ye'n'é maā'n sa: ² N'dií rey Agripa, de'ē chúúca n'daacā chí

cuuvi caa'n má'n ye'n'é maán nanáa'n nī ye'n'é tanducué'n'e nuu'ndi chi nga'n'a 'ii'n'yā'n Israel s'ee'n. ³ N'diī ní deenú nī tanducué'n'é costumbre ndúúcu chi itiinguunee'n ye'n'é chi véé nguaa'n 'ii'n'yā'n Israel s'ee'n. Ní ngiicá n'diī chi 'caandiveé'n nī ye'n'é ndúúcu n'dai.

Vida ye'n'é Pablo

⁴ Ndiī cuáá'n vmaaa'n ndii sa'n'ā 'lín' 'úú canéé na yáa'n Jerusalén ndúúcu 'ii'n'yā'n Israel. N'diīchi 'ii'n'yā'n Israel s'ee'n 'úú. ⁵ 'Ii'n'yā'n s'ee'n ntúū'n déénu yā ye'n'é ndiī cuaa'n vmaaa'n. Ní nduuti chi ne'n'e yā caa'n'ma'n cuaacú yā, canéé tan'dúúca sa'n'ā fariseo chi chεεchi taavi ye'n'é religión ye'n'é 'nū ndúúcu costumbre ye'n'é nū. ⁶ Maa'n ní caavá chi 'úú i'teenú chi Dendyuūs ca'n'á yā nadacué'n yā 'ii'n'yā'n ye'n'e nguaa'n tiná'n'ā tan'dúúca chi nga'n'a yā ngii yā chiida 'nū 'ii'n'yā'n s'ee'n n'gai yā 'úú nanáa'n juez. ⁷ 'Ii'n'yā'n ye'n'e ndiichúúví daiyá yā 'ii'n'yā'n Israel ye'n'é 'nū i'teenú yā chi Ndyuūs ca'n'a yā chi dii'n yā. Ní cáávā chuū cue'n'e daā'ma'n idiī'n yā ntiin'nyu'n ye'n'é Dendyuūs ndii nguuví ndii n'gaa'n. N'diī rey Agripa, caati cáávā chuū chi cunee ngínú ntuú'n 'ii'n'yā'n Israel ngiicá yā ye'n'é. ⁸ ¿Dε'ε nacadiinúú'n nī ye'n'é chúú? ¿Dε'ε cuuvi chí ndís'tiī nadacadiinúú'n nī chi Dendyuūs nguée cuuvi nadin'duuchí yā 'ii'n'yā'n ye'n'é nguaa'n tiná'n'ā?

Pablo ditaá'n yā ndúúcu 'ii'n'yā'n

⁹ 'Úú ní cuaacu níin'nyu'n s'teénú chi cánéé chi n'deé'e n'dái dii'n contra ye'n'e Jesús ye'n'e yáa'n Nazaret. ¹⁰ 'Tiicá ntúū'n dii'n na yáa'n Jerusalén. 'Úú ch'íi 'ii'n'yā'n chi i'teénú Jesús vácuū. Chiiduú n'gεεt'é ye'n'e Israel tee yā poder 'úú. Ní taachí ch'ii'n'nú'n yā 'ii'n'yā'n, 'úú ca'n'á ti 'tíicā. ¹¹ Néené n'dee'e cuūvi chi 'ii'n'yā'n s'ee'n chi i'teenú na nducyáácá yaácú sinagoga na vácuū. Dii'n chi 'ii'n'yā'n cuuvi

caa'n'ma'n yā chi nguée i'téenu yā Jesús. Neené taa'n dii'n ndúúcu 'ii'n'yā'n s'ee'n chí i'téenu yā Jesús. Ní can'daá 'ii'n'yā'n ndiī na yáa'n chi nguée n'diīchi.

Pablo ca'n'ayā taacá chi i'téenu yā (Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² Taachí dii'n chuū cue'n'é na yáa'n Damasco ní candéé caaca ndúúcu orden ye'n'é chiiduú n'gεεt'é ye'n'e Israel. ¹³ N'diī rey, taachi canuú'n yúúni taanduú ná ma'n'a nguuví n'diīchi 'áámá dεεve nanguuvi chi ch'εεtε n'dái cá dεεve nguée tii dééve ye'n'é 'yá'n'ā. Dεεvé mii'n ní nuu'ma'n ndiivii 'úú ndiī 'ii'n'yā'n chi sneé yā nduucú. ¹⁴ Chindεεve nducyaaca nús'úu na yá'n'ā. 'Úú ch'iindiyeé'n 'áámá nduudu chi yaá'vī 'úú ndúúcu davaacu hebreo chi nga'n'ā: Saulo, Saulo, ¿dε'ε cáávā n'daā di 'úú? Chééchi taavi chí dii'n di tan'dúúca 'áámá 'iiti ca'a ca'a tī na yá'n'á cuiin'nyu'n. ¹⁵ 'Úú ní ca'n'á: ¿Du'ú n'diī, Señor? Ní Señor mii'n ní ca'n'a yā: 'Úú Jesús chi n'daā di. ¹⁶ Naati nacuéé'n di, ní cueendi di. Cáávā chuū che'enaá'n ye'n'é di. Ní cu'neé'n dii lado ye'n'é 'ii'n'yā'n ndiī tiiin' chi dii'n ntiin'nyu'n ye'n'é ní caa'n'ma'n di nduudu cuaacu ye'n'e dendú'ú chi n'dúichi di ye'n'e dendú'ú chi 'úú dii'n chi 'cuu'mín' náa'a'n ye'n'é di. ¹⁷ Maa'n ní 'úú ní dicho'ó dii nanáa'n 'ii'n'yā'n ye'n'e di ndúúcu ye'n'e 'ii'n'yā'n s'ee'n chi nguée ye'n'é ndaata Israel. Ní taachi ne'n'é yā sta'a yā dii ní 'úú nneé di. ¹⁸ Ní cuuvi dii'n di chí 'ii'n'yā'n chi n'gεεe snaa'n yā ní snaa'n yā ní tun'dáa di 'ii'n'yā'n s'ee'n ná maái'n ní na'n'á yā na dεεve. Ní tun'dáa di 'ii'n'yā'n ye'n'e poder ye'n'e yáa'n'nguiinū'n ní na'n'á yā lado ye'n'é Dendyuūs. Ní ndaācá yā 'úú ní 'úú inadach'εεcú nuu'ndi ye'n'é yā ní caavá chi cu'téenu yā ye'n'é. Ní véé herencia ye'n'é yā ndúúcu 'ii'n'yā'n chi Dendyuūs dindεεve yā.

Pablo dii'n yā tan'dúúca visión

19 Cáávā chuū, n'diī rey Agripa, nguéé diíⁿ chi cheeⁿdiitú diíⁿ n'diichí cosa yeⁿ'ē Dendyuūs.

20 Naati caⁿ'á vmaāⁿ vmaāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na yāāⁿ Damasco, ní cuayiivi caⁿ'á na yāāⁿ Jerusalén ndúú^{cū} nuuⁿmaⁿ na yāⁿ'āa yeⁿ'e Judea ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel chi canee cuuⁿmíⁿ yā chi ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní^{cū} cuⁿ'téenu yā Dendyuūs. Ní diíⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ chí n'daacá n'dai ní ch'íⁿ'í yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā. 21 Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ sta'á yā 'úú na yāacū templo ní nadacadiíⁿnuuⁿ yā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā 'úú. 22 Ndyuūs chinnee yā 'úú chí cheé ndíⁿ maaⁿ ní caⁿ'á nduudu cuaacu ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā. Nguéé n'deēe cá caⁿ'á yeⁿ'e dendu'ū chí caⁿ'a profetas ndúú^{cū} Moisés yeⁿ'é dendu'ū chí canéé chí chí. 23 Caati Cristo miiⁿ cánéé chí 'cueenu yā cuuvi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ vmaāⁿ vmaāⁿ nnduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'ē deεεε nanáāⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'é ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel.

Pablo ngaⁿ'a sa Agripa chí canéé chí cuⁿ'téenu yā

24 Caⁿ'a Pablo chúú cáávā maāⁿ sa. Festo gobernador miiⁿ ní caⁿ'a yuudu sa: Loco dii, Pablo. Cáávā chí n'geēⁿ taaví dí chííⁿ chí nduuví loco dí.

25 Naati saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Nguéé loco 'úú, n'diī Festo, chí n'dai taavi. Ngaⁿ'á nduudu cuaacu chí n'dai. 26 Rey Agripa miiⁿ deenú ntúuⁿ yā chuū. 'Úú ngaⁿ'á nduucú yā yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē ndúú^{cū} confianza. 'Úú nadacadiiⁿúúⁿ chí déenu yā chuū. Nguεεε chó'oo chuū ná n'de'ei. 27 N'diī rey Agripa, ζ'áá i'téenu ní 'iiⁿ'yāⁿ profetas chí caⁿ'a nduudu yeⁿ'e Dendyuūs? 'Úú deenú chí i'téenu ní.

28 Tuu'mi ní Agripa miiⁿ caⁿ'a sa chí sa Pablo: 'Tεε tεε nūuⁿ diiⁿ dí chí cu'teenú ndaacá Dendyuūs.

29 Pablo miiⁿ ní caⁿ'ā sa: 'Úú ngiicá Dendyuūs ndii ta'lííⁿ o ndii ch'εεε, nguéé dámaāⁿ n'diī ti 'tiicá ntúuⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'é, cuuvi cu'téenu ntuuⁿ yā Ndyuūs miiⁿ tan'dúú^{cā} 'úú, naati nguéé cuneé yā ndúú^{cū} cadenas 'cúú.

30 Taachí caⁿ'a sa chuū ncueeⁿ rey ndúú^{cū} gobernador ndúú^{cū} Berenice ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí canéé yā ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 31 Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ cueⁿ'é yā 'áámá lado caⁿ'á yā nguaaⁿ maáⁿ yā: Mar 'áámá nuuⁿndi ch'εεε nguéé véé yeⁿ'ē sa 'cúú nguεε chí 'caaⁿ'nuⁿ yú saⁿ'ā, ndíí nguéé chí caⁿ'a sa vácúú.

32 Ní^{cū} Agripa ngaⁿ'ā sa ngii sa Festo: Sá 'cúú cúví nguáⁿ'ai sa nduuti chí nguéé caⁿ'ā sa 'tíicá: 'Úú caⁿ'á nanáāⁿ César.

27

Dicho'ó yā Pablo na yaāⁿ Roma

1 Taachí Festo ca'á yā orden chí cueⁿ'é 'nū na barco na yāⁿ'āa Italia, diíⁿ yā entregar Pablo ndúú^{cū} tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí preso yā capitán chí nguuvi sa Julio. Capitán miiⁿ chí yeⁿ'ē 'áámá taaⁿ soldados chí nguuvi Augusto. 2 Cueⁿ'ē ntúuⁿ 'nū na 'aama barco yeⁿ'e yāāⁿ Adramitio chí caama cáacá ní caⁿ'ā ná cheendi va'ai s'eeⁿ yeⁿ'ē nuūⁿní'yáⁿ'ā na yāāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yāⁿ'āa Asia. Sndaá 'nū na barco ní cueⁿ'é 'nū. Ní canéé sa ndúú^{cū} nús'uu 'áámá saⁿ'ā chí nguuvi Aristarco yeⁿ'ē yāⁿ'āa Macedonia chí yeⁿ'ē yāāⁿ Tesalónica. 3 Táámá nguuvi ndaá 'nū cheendi va'ai yeⁿ'e nuūⁿní'yáⁿ'ā niiⁿnuúⁿ na yāāⁿ Sidón. Julio miiⁿ diíⁿ yā ndúú^{cū} Pablo miiⁿ tan'dúú^{cā} amigo n'dai. 'Cuúⁿ yā chí cueⁿ'e sa naachi canee amigos yeⁿ'ē sa. Amigos ca'á yā chí neⁿ'ē Pablo miiⁿ. Ní Pablo miiⁿ ntaaví tuunúúⁿ sa. 4 Ní cueⁿ'e ntúuⁿ

'nū na barco ní cho'ó 'nū cuaaⁿ ndiⁱya lado sur yeⁿ'ē isla Chipre caati 'yúúné ní contra yeⁿ'ē barco miiⁿ. ⁵ Taachi cho'ōo cuaa^çú 'nū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā cueⁿ'é 'nū nīⁿnuúⁿ yáⁿ'āa Cilicia ndii yáⁿ'āa Panfilia. Ndaá 'nū na yáⁿ'ā Mira chi 'áámá yáⁿ'ā yeⁿ'ē yáⁿ'āa Licia.

⁶ Ní capitán chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ndaaca yā 'áámá barco yeⁿ'ē yáⁿ'ā Alejandria chi naⁿ'ā yáⁿ'āa Italia. Cuché^é 'nū na barco miiⁿ ní cuinaⁿ'a 'nū. ⁷ Ní ngiūnū ngiūnū cueⁿ'é 'nū na barco chi 'náán taavi n'deēe nguuví. Ní cueⁿ'é 'nū ndúú^cū nééné n'deēe peligro na barco nīⁿnuúⁿ ná yaāⁿ Gnido ní 'āā ntéé 'cuūⁿ 'yúúné chi caⁿ'á 'nū cuááⁿ vmaⁿ'a. Tuuⁿ'mi ní cueⁿ'é 'nū na nduu 'uuvi isla, isla Salmón chi canee nīⁿnuúⁿ ndúú^cū isla Creta caati nguéé 'yúúné taaⁿ miiⁿ. ⁸ Níicú a fuerza díⁿ' 'nū ndaá 'nū nīⁿnuúⁿ 'áámá yáⁿ'ā chi nguuvi Buenos Puertos ní nīⁿnuúⁿ yáⁿ'ā miiⁿ canéé yáⁿ'ā Lasea.

⁹ Taachí cho'ōo 'naaⁿ tiempo cueⁿ'é 'nū na barco ndúú^cū nééné n'deēe peligro. 'Āā cho'ōo nguuvi yeⁿ'ē 'viicu chi nguéé che[']'é 'nū. Tuuⁿ'mi ní Pablo caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. ¹⁰ Ní cāⁿ'a yā: Ndís'tiī saⁿ'ā, 'úú inaán chi 'āā nééné n'deēe peligro cueⁿ'é ndúú^cū yú chi cuuvi ndaa yú. Nguéé dámaāⁿ carga yeⁿ'ē barco cuuvi ndái caati ndii s'uuúⁿ cuuvi ndai yú.

¹¹ Naati capitán miiⁿ ní n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'ē saⁿ'ā chí ndeē^é barco ndúú^cū saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē barco miiⁿ ti 'āā chí caaⁿ'maⁿ 'nūū Pablo miiⁿ. ¹² N'deēe n'dái ináⁿ yā chí 'āā ntéé n'daacā chí canee barco na cheendi va'āi yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ tiempo chí 'iiche. Ní n'deēe n'dái 'iiⁿ'yāⁿ nduuvidaamá yā chí caⁿ'a yā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā yeⁿ'ē miiⁿ. Ní neⁿ'é yā chí ndaá yā na yáⁿ'ā Fenice chí 'áámá cheendi va'āi yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā yeⁿ'e isla Creta chí canee cuaaⁿ ndiⁱya sur, cuaaⁿ

naachi n'giⁱya 'yáⁿ'ā. Ní miiⁿ cánéé tiempo chí 'iiche.

'Yúúné tááⁿ na nuuⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā

¹³ Ndaá 'yúúné ngiūnū yeⁿ'ē cuaaⁿ ndiⁱya tan'dúú^cā chí nacadiinuⁿ yā chí n'daāca. Candé^é yā anclas cū^ū chí 'caanu barco miiⁿ ní cueⁿ'é yā canéé diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā nīⁿnuúⁿ isla Creta. ¹⁴ Nguéé neé 'naaⁿ ndaá táámá 'yúúné taāⁿ taavi chí nguuvi Euroclidón tan'dúú^cā ciclón chí contra yeⁿ'ē barco miiⁿ. ¹⁵ Taachi 'yúúné míⁿ' diiⁿ chí barco 'āā ntéé cuuvi caⁿ'a barco miiⁿ contra yeⁿ'ē 'yúúné, tuuⁿ'mí s'neeⁿ maāⁿ 'nū candé^é 'yúúné barco miiⁿ naachi neⁿ'ē. Ní nús'uu cueⁿ'é 'nū 'tú^cā. ¹⁶ Ndaá 'nū na 'áámá isla chí nguuvi Claudia naachi nguéé véé 'yúúné taaⁿ. 'Āā nééné ngiⁿ'i candé^é yā barco 'liiⁿ vmaⁿ'a barco ch'ete ní dichii^chí yā barco 'líⁿ miiⁿ. ¹⁷ Taachi 'āā chí n'dai yā dichii^chí yā barco 'líⁿ ndúú^cū 'ii'yū cuaaⁿ náávtaⁿ'ā, tuuⁿ'mi ní 'va'á yā chí ndaa yā Sirte chí 'áámá cuaaⁿ ch'eti nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā naachi canéé yáⁿ'āa dúúⁿ naachi 'āā ntéé cuuvi caaca barco miiⁿ. Tuuⁿ'mi di'cua'á yā tiiⁿūⁿ yeⁿ'e barco miiⁿ. Tuuⁿ'mi ní chí 'néⁿ yā barco miiⁿ chí cueⁿ'e maāⁿ ntú^ū. ¹⁸ Ní diiⁿ 'yúúné miiⁿ chí cueⁿ'ē barco ndúú^cū peligro ti 'yúúné tááⁿ. Chidé^εve táámá nguuvi tucá'a yā ndaavi yai yā carga yeⁿ'ē barco na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. ¹⁹ Ndiichí ndii 'íiⁿnúⁿ nguuvi miiⁿ ndúú^cū ta'á yā chíi yā nducueⁿ'é dendú^ū chí ndeē^é barco na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. ²⁰ Nguuvi nguuvi s'eeⁿ 'āā ntéé n'diichí 'nū 'yáⁿ'ā ndii ngué^ε ndúú 'íiⁿnyúⁿ cucáá^v' 'yúúné tááⁿ míⁿ' chí nuuⁿ'maⁿ ndiiví 'nū, Tuuⁿ'mí 'āā ntéé nacadiinuúⁿ 'nū chí nanguáⁿ'ai 'nū.

²¹ 'Āā 'nááⁿ nguuvi chí nguéé nge[']'é 'nū. Tuuⁿ'mi Pablo miiⁿ cheendii yā naavtaⁿ'ā yeⁿ'é nducyaaca 'nū ní caⁿ'a yā: Ndúúti chí ndís'tiī chí chí'téénu ní yeⁿ'é ní nguéé cueⁿ'é yú na barco yeⁿ'é

isla Creta chi cuta'ā yú peligro miiⁿ ndúúcu dendu'ū chi dindεε yú. ²² Maaⁿ ní cuuvi ndis'ti. Caneé cúuⁿmíⁿ nī más cā ánimo caati nguée mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ chi dindaí yā vida yeⁿ'é yā nguaāⁿ yú, dámaāⁿ barco miiⁿ chi cuuvi ndái. ²³ Caati maaⁿ nguiinú 'cūu canée ángel yeⁿ'e Dendyuūs nduucú. 'Úú ní yeⁿ'e Dendyuūs 'úú ni 'úú dichii'vé 'iiⁿyāⁿ. ²⁴ Caⁿ'a ángel miiⁿ chii yā 'úú: Pablo, nguée 'va'ā di. Caneé chi cuéendii di nanááⁿ César. Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi caⁿ'á yā na barco ndúúcu di cunduúchí 'iiⁿyāⁿ. ²⁵ N'diichí nī compañeros. Cuneé ngiínú nī ánimo caati 'úú i'teenú Dendyuūs. Canée chi cuuvi tan'dúúca chi chí yā 'úú. ²⁶ Canée chí ca'ā naaⁿ yú na 'áamá isla.

²⁷ Chii ndiichí cuūⁿ yaaⁿ nícu tan'dúúca chi cuchii 'nū na nuūⁿníⁿyáⁿ'ā chi nguuví Adriático, ní cúchii ná maⁿ'a yaaⁿ ní saⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ manejar barco chí tuumicádínuuⁿ sa chi 'āā snée 'nū niiⁿnuúⁿ na yáⁿ'āa. ²⁸ Tuu'mi ní ca'a nuuⁿ sá sonda ní ndaaca sa ngii ndiicu 'ya'āa chí yáánūⁿ ní cho'ō ca ta'líⁿ cuaaⁿ vmnaaⁿ nnguεεcunée sa ca'a nuuⁿ ntúuⁿ sa sonda. Ndaaca ntuuⁿ sa ndítiiⁿ'yu 'ya'āa chí yáánūⁿ. ²⁹ 'Va'á yā chí ca'a naáⁿ yā na 'vaachií. Tuu'mi ní ca'ā nuúⁿ ya ná cuúⁿ ancla cūu yeⁿ'e cuaaⁿ dáámí, cosa chí cueendii barco miiⁿ ní 'āā ntée caaca. Ní snee ngiínú yā chí cúví dεεve. ³⁰ Tuu'mi ní saⁿ'ā chí diiⁿ yā manejar barco ch'εeti yaaⁿ sá chí cáanu sa yeⁿ'e barco. Ní ca'a nuúⁿ yā barco 'líⁿ na nuūⁿníⁿyáⁿ'ā. Diíⁿ yā tan'dúúca chí cangúu yā ancla cūu yeⁿ'e cuaaⁿ vmnaaⁿ barco miiⁿ. ³¹ Pablo miiⁿ caⁿ'a yā chii yā capitán: Ndúúti chí saⁿ'ā s'eeⁿ nguée caneé sa na barco miiⁿ ndis'ti nī nguée cuuvi nanguaⁿ'ai nī.

³² Tuu'mi ní soldados ch'iica sa lazo yeⁿ'e barco 'líⁿ. Diíⁿ sá chí cueⁿ'e maāaⁿ ní chindai.

³³ Taachí caama chidεεve Pablo

caⁿ'a yā chii yā nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí che'é yā. Ní caⁿ'a yā: Maaⁿ ní ndiichi cuúⁿ nguuvi chí 'āā ntée ché'e nī ní 'cuεetinée nī ndúúcu cuidado. Ní nguée ché'e nī mar 'áamá yuūndū. ³⁴ 'Úú ngiicá ndis'ti chí ché'e nī maaⁿ nícu véε fuerza yeⁿ'é nī ti mar 'áamá yuūdū tiíⁿ nī nguée cuuvi ndai.

³⁵ Taachí caⁿ'a yā chuū, sta'á yā pan. Ca'á yā gracia Ndyuūs nanááⁿ nducyaaca yā ní taachi n'deé yā pan tucá'a yā che'é yā. ³⁶ Tuu'mi ní nducyaaca yā caneé cúuⁿmíⁿ yā más ca ánimo ní che'é ntuúⁿ yā. ³⁷ Nducyáácá 'nū chí snúuⁿ 'nū na barco tan'dúúca 'uūví ciento canée 'iiⁿnūⁿ ngεεcu ndítiiⁿ'yu 'áamá 'nū. ³⁸ 'Āā nduuví ditiinú yā. Diíⁿ yā chí nan'daa ca'ái barco miiⁿ. 'Canuúⁿ yā trigo chí ndéε barco miiⁿ na nuūⁿníⁿyáⁿ'ā.

Chindaí barco

³⁹ Taachí chidεεve táamá nguuvi nguée 'iintinaáⁿ 'nū tí yáⁿ'āa naachi snée 'nū naati n'diichí 'nū 'áamá lugar naachi veε 'áamá playa o yáⁿ'āa ndúúti. Nduuvidáámá 'nū neⁿ'e 'nū cundaa 'nū na playa miiⁿ ndúúcu barco. ⁴⁰ Ní chiica ntúuⁿ yā 'ii'yu yeⁿ'e cucáávā chí ancla cūu chí canuúⁿ na nuūⁿníⁿyáⁿ'ā. Tuu'mi ní cuaaⁿ dáámí barco miiⁿ nadatí yā remos chí tan'dúúca 'áamá tabla chí diiⁿ guiar barco miiⁿ. Ní ch'eeⁿ yā tiinūⁿ miiⁿ yeⁿ'é cuaaⁿ vmnaaⁿ barco miiⁿ na 'yúúné ni cueⁿ'é 'nū na playa chí yáⁿ'āa ndúúti. ⁴¹ Caⁿ'a 'naaⁿ 'nū naachi 'áamá lugar chí 'uūví nuūⁿníⁿ ní diíⁿ yā chí ndaā barco miiⁿ na yáⁿ'āa cuaaⁿ diituú ch'εeti nuūⁿníⁿ. Diíⁿ yā chí nacan'dáa barco 'iicu cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e barco miiⁿ chí canuúⁿ ca nguaaⁿ nuūⁿníⁿ 'āa na yáⁿ'āa canée ch'εechi. Chééndii chí 'āā ntée chiicā 'iicu cuaaⁿ dáámí barco miiⁿ neⁿ'e nda'ái ndúúcu fuerza yeⁿ'e nuūⁿníⁿ miiⁿ. ⁴² Tuu'mi ní soldado s'eeⁿ caⁿ'a yā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā preso s'uuⁿ nícu mar 'áamá yā nguée cuuvi cáaⁿ'yuuⁿ yā nuūⁿníⁿ nícu cunaⁿ'a

yā na yá'nāa. ⁴³ Naati capitán mii'n ne'n'e sa dinguá'n'ai sa Pablo mii'n. Tuu'mí chícataá'n yā chí ne'n'e soldado s'uu'n. Tuu'mi ní capitán chi nga'nā ntií'nyu'n ca'n'á sa chi nducyáácá yā chí cuuvi 'caa'n'yuu'n yā nuū'nī'n níicú chi cun'daa yā vm-naāa'n nuū'nī'n ní 'caa'n'yuu'n yā ní nandaá yā na yá'nāa ní nngua'n'ái yā. ⁴⁴ Níicú taná'n'a yā ní na tablas ye'n'e barco ndúúcu yá'n'á ye'n'e barco cuuví nacan'dáa yā. 'Tíicá chií nducyááca yā nanguá'n'ai yā nandáa yā na yá'nāa cuū'n'mán.

28

Pablo snée yā na isla Malta

¹ Taachi 'āa nngua'n'ái 'nū chiacadínuu'n 'nū isla mii'n nguuví Malta. ² 'Ii'n'yā'n chí snée na isla mii'n dii'n yā tratar nús'uu n'daacā caati tiiví yā yá'n'á ní dii'n yā recibir nducyaaca 'nū cáávā chí 'iiche mii'n ndúúcu chí ngee'n cúúvī. ³ Tuu'mi ní Pablo mii'n nanguái'n yā nduuví táā'n dúu'nē yá'n'á cuu'ma'n ní ch'íi yā na yá'nā. Ní 'áámá cúú cue'n'e tī chéenu tī caavā chí 'í'ínū'n ní chεεcú tī na tá'a Pablo mii'n. ⁴ Taachi 'ii'n'yā'n chí snée mii'n'yā n'diichí yā cúú can'díicu tī na ta'a Pablo tuu'mi ní ca'n'a yā nguáán' maán' yā: Nduudu cuáácú sá'n'a 'cūū 'nii'n'nú'n sa 'ii'n'yā'n. 'Áará chí nanguá'n'ái sa na nuū'nī'n'yá'n'ā nguéé 'cuáán' chí cunduūchi sa.

⁵ Naati Pablo mii'n ch'íidi sa cúú mii'n na ya'nā. Nguéé de'ē vεε dii'n tī ndúúcu sa. ⁶ 'Ii'n'yā'n s'uu'n snée ngíínú yā chí n'diichí yā chí cundiitu ta'a sa o cundéévé sá chí 'cuūvī. 'Ii'n'yā'n s'éé'n ní ch'εetinée ngíínú yā de'ē cuuví ndúúcu sa. Ní n'diichí yā chí nguεε de'ē vεε chí ndúúcu sa. Tuu'mi ní na'dáán' yā vaanicadínū'n ye'n'é yā cucáávā chí n'diichí yā. Tuu'mi ní ca'n'a yā: Pablo mii'n ní dendyuūs sa'n'ā.

⁷ Na yáán' mii'n vééé yá'n'āa ye'n'e 'ii'n'yā'n chí nga'n'ā ntií'nyu'n yā chí nguúvī yā Publio. 'Ii'n'yā'n yáán'

mii'n dii'n yā recibir nus'uu. Ní tee yā naachí ch'εetinée 'nū 'ii'nū'n nguuví. ⁸ Ní chíida Publio canée yā na cama chí ngíita yā ye'n'é ca'ai 'í'ínū'n ndúúcu ca'ai yuuún. Tuu'mí chí ndaā Pablo ní n'diichí yā 'ii'n'yā'n. Ní ch'íínú ca'angua'á yā níicu s'néé'n Pablo mii'n ta'á yā cuerpo ye'n'é yā. Níicú nduuvu ye'n'é yā. ⁹ Ch'íínú chí dii'n yā chuū tuu'mi ní cuchíi taná'n'a yā chí snée yā na isla chí vεε ntúū'n ca'ai ye'n'é yā. Ndaá yā naachi canée Pablo ní nduuvu ntúū'n ye'n'e yā. ¹⁰ 'Ii'n'yā'n s'úū'n diné'n'e yā nús'uu ní dii'n yā n'daacā nduucú 'nū. Taachí chí ndaá 'nū na barco tee yā taanduvéé cosa chí ne'n'e 'nū.

Pablo ndaá yā na yáā'n Roma

¹¹ Ch'εetinée'n 'nū 'ii'nū'n 'iiyu mii'n ní cue'n'é 'nū na barco chí ye'n'é yáā'n Alejandria chí ch'εetinée 'áámá tiempo 'iiche na isla mii'n. Barco mii'n ní cuaa'n vmnaa'n canée imágenes ye'n'e Cástor ndúúcu Pólux chí dendyuūs s'ee'n ye'n'e 'ii'n'yā'n mii'n. ¹² Ní ndaa ntúū'n 'nū na yaā'n Siracusa ní ch'εetinée ntúū'n 'nū yáā'n mii'n na 'ii'nū'n nguuví. ¹³ Ye'n'e yáā'n mii'n cue'n'e ntúū'n 'nū na barco nii'n'nuún ná 'diituū nuū'nī'n'ya'n'ā mii'n. Ndaa ntúū'n 'nū nii'n'nuún na yaā'n Regio. Táámá nguuví cuayiiví chí ndáā'yúúné ye'n'e cuaa'n ndiia sur ní ndii chíi'n ndii 'úúvī nguuví ndaa ntúū'n 'nū na yáā'n Puteoli. ¹⁴ Mii'n ní naachi ndaāca 'nū hermanos chí i'téenu yā Cristo di'cuítu yā nús'uu ní 'cuetinée 'nū ndúúcu yā ndεεchē nguuví. Ch'iinu ní cue'n'e 'nū chíicá 'nū yáā'n Roma. ¹⁵ Taachi ch'iindivee'n hermano s'uu'n ye'n'é 'nū ní can'dáa yā ní dii'n yā recibir nús'uu ndíi yáā'n Apio naachi vεε nii'vεē ní ndii yáā'n chí nguuví Tres Tabernas. Taachí Pablo n'diichí yā 'ii'n'yā'n, ca'á yā gracias Ndyuūs níicú vεε ca ánimo ye'n'e yā. ¹⁶ Taachí ndaá 'nū yaā'n Roma, capitán dii'n sa entregar preso s'ee'n jefe. Níicú jefe mii'n

'cuuⁿ yā chi cunéé 'āā vi'i Pablo ndúú^{cū} 'aama soldado chi diiⁿ sa cuićado 'iiⁿyāⁿ.

Pablo ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu na yāāⁿ Roma

¹⁷ Ch'íⁿú tá 'iiⁿnūⁿ nguuvⁱ Pablo miiⁿ ní ca'á yā chi cádiinuⁿ saⁿ'ā n'gεεε yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ. Ní^{cú} taachi nduuvídaama sa Pablo miiⁿ caⁿ'á yā chii yā saⁿ'ā: Ndis'tīⁿ vi'í, 'úú ní nguéé dε'ε vεε diiⁿ ndúú^{cū} 'iiⁿyāⁿ ndíⁿ nguéé ndúú^{cū} contra yeⁿ'e costumbre yeⁿ'e chiidā yú chi yeⁿ'e ndíⁿ vmnaaⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ diiⁿ yā entregar 'úú ndíⁿ yāāⁿ Jerusalén na ta'ā saⁿ'ā romano s'uuⁿ. ¹⁸ Saⁿ'ā s'eeⁿ, ní taachi tuumicadiinúⁿ sa yeⁿ'é chi nguéé nuūⁿndí ch'εεε yeⁿ'é neⁿ'e sa nn'dεεchii sa 'úú caati nguéé indaaca sa mar 'áámá nuūⁿndí yeⁿ'é chi 'cuū^v. ¹⁹ Naati 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ snéé yā contra yeⁿ'é, chíⁿ obligado chi canéé chi caⁿ'á n'diichí saⁿ'ā chi rey César. Nguéé dε'ε caavā chi caacá contra 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'é. ²⁰ Chíⁿ chi cucáávā 'úú chiicá n'diichí ndis'tīⁿ maaⁿ ní^{cú} snaaⁿ nī, ní^{cú} ndee nduucú nī. Caati cucáávā chi canee ngiinú cosa yeⁿ'ē Israel, canéé chi diiⁿ sufrir ndúú^{cū} cadena 'cū^u.

²¹ Tuuⁿmi caⁿ'a sa chii sa Pablo: Nús'uu ní nguéé ndíⁿ 'nū recibir carta yeⁿ'e yāⁿ'ā Judea cucáávā dii, ndíⁿ nguéé ndúú chiiⁿ ndaá mar 'áámá vi'í yú chi caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndí yeⁿ'ē di. ²² Naati neⁿ'é 'nū 'caandiveéⁿ 'nū chí nadicadiinuⁿ di caati cucáávā chí i'téénú dí. Nús'uu ní déenu 'nū chí nducuéⁿ'e cuaaⁿ ngaⁿ'a yā contra cosa chí i'téenu di.

²³ Tuuⁿ'mi ndεεε yā 'áámá nguuvⁱ ní ndaā taaví 'iiⁿyāⁿ na vaacu sa. Ní Pablo miiⁿ caaⁿ'maⁿ cuaacú yā ní ch'iⁿ'í yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e chí Ndyuūs ngaⁿ'a yā ntiiⁿnyúⁿ yā ndíⁿ naachi ngíⁿ ndεεε ndíⁿ naachi ngíⁿ 'da'a. Ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesús tan'dúú^{cā} chí yeⁿ'ē Moisés. 'Āā 'tíca nūⁿ yeⁿ'ē profetas chí ca'ā nduudu yeⁿ'é Dendyuūs. ²⁴ 'Icu

náⁿ'a yā ní i'téenu yā chí caⁿ'a sa. Niicu náⁿ'a yā nguéé i'téenu yā. ²⁵ Naati nguéé nduuvídaama yā. Ní cuindaacadáámⁱ yā naati vmnááⁿ vmnaaⁿ chí cuindaacadaamí yā Pablo miiⁿ caⁿ'a sa nduudu 'cū^u ndúú^{cū} 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ tan'dúú^{cā} chí caⁿ'a cuaacu Espíⁿritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs cucáávā profeta Isaías ndúú^{cū} chiidá yú. Ní cāⁿ'a Espíⁿritu N'dai chu^u:

²⁶ Cueⁿ'e di yāāⁿ 'cū^u ní^{cú} cuuvi di 'iiⁿyāⁿ: N'giindiveéⁿ di ndúú^{cū} veeⁿ di ní nguéé tuumicadiinuⁿ di; inaaⁿ di ndúú^{cū} nduutináaⁿ di ní nguéé i'téenu di;

²⁷ caati staava yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ yāāⁿ 'cū^u nééné chεεchi, ní^{cú} nguéé cuuvi tuumicadiinuⁿ yā ndúú^{cū} staava yēⁿ'e yā ndúú^{cū} veeⁿ yā nguéé n'dáácā ch'iindiveéⁿ yā, ndíⁿ nguéé n'giindiveéⁿ yā ndúú^{cū} veeⁿ yā, nduutináaⁿ yā ní nnduudí maaⁿ, tí nguéé chinaaⁿ yā ndúú^{cū} nduutinaaⁿ yā, ndíⁿ nguéé nanguεεcundií yā yeⁿ'ē nuuⁿndí yeⁿ'é yā caati 'úú idiíⁿ chí nduuví n'dái yā nanduū^{vā} yeⁿ'é yā.

²⁸ Maaⁿ ní cádiinúⁿ nī chiiⁿ chí Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿndí yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel cáávā chí 'tíicā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'caandiveéⁿ yā yeⁿ'e chu^u.

²⁹ Ní^{cú} taachi caⁿ'a sa nduudu 'cū^u, 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ caⁿ'a yā. Nééné n'deeé caⁿ'a yā nguaaⁿ maáⁿ yā.

³⁰ Pablo miiⁿ ní canéé yā 'uū^v ndúuyū na 'áámá va'ai chí nadíⁿ've yā. 'Iiⁿyāⁿ míⁿ diiⁿ yā recibir ndúcyáácá yā chí nndaā na vaacú yā. ³¹ Caⁿ'á yā yeⁿ'ē chí Dendyuūs ngaⁿ'ā ntiiⁿnyúⁿ yā ní^{cú} chí'cueeⁿ yā yeⁿ'ē Señor Jesucristo. Caⁿ'a yā ndúú^{cū} nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. Mar

'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé chiicatáaⁿ yā
yēⁿ'e yā.

PABLO IDINGUÚⁿ YĀ CARTA 'CŪŪ YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ CHI SNĒE YĀ YĀĀⁿ ROMA

*Pablo idinguúⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿ'e yaaⁿcū yeⁿ'e yāāⁿ Roma*

¹ 'Úú Pablo 'úú ní 'úú dichíiⁿ'vĕ Señor Jesucristo. Ndyuūs yaaⁿ'ví yā 'úú ní ndeεvé yā 'úú. Ní dichó'o yā 'úú chi cuuvi apóstol chi candéé nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chi nduudu yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e chi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ.

² Ndyuūs ní caⁿ'a yā n'dee n'dái tiempo chi 'āá ch'ó'o chi ca'a yā evangelio chí nduudu cuaacu chi nadanguáⁿ'ai yā taachi profetas ngaⁿ'á yā yeⁿ'é. Ní dingúuⁿ yā na libro yeⁿ'e Dendyuūs yeⁿ'é chūū. ³ Nduudu 'cūū chi evangelio ní yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi Daiya Dendyuūs. Cristo ní ndāa yā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ndúúⁿcū cuerpo tan'dúúⁿcā s'uuuⁿ cáávā na ndaata yeⁿ'é rey David. ⁴ Ní cucááva Espíritu chi n'dai taavi yeⁿ'e Cristo, Cristo dicuaacú yā chí Daiyá Ndyuūs ndúúⁿcū poder yeⁿ'é Ndyuūs chi ch'εεte taavi ca taachi nducueéⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ⁵ Ní cáávā Cristo miiⁿ Ndyuūs tee yā 'aama favor 'úú ti dicho'o yā 'úú chi 'úú cuuvi apóstol yeⁿ'é yā cáávā chi duuchi Cristo. Ní cáávā chí 'úú cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē nación táácā cuuvi cu'téenu yā Ndyuūs. Ní 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e yā. ⁶ Ní ndís'tiī ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo caati Ndyuūs yaaⁿ'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é Cristo ndís'tiī.

⁷ 'Úú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e nducyáácā ndís'tiī chí snée nī na yāāⁿ Roma, ndís'tiī chí Ndyuūs neⁿ'e yā ní yaaⁿ'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī. Neⁿ'é chí Ndyuūs

Chiida yú ndúúⁿcū Señor Jesucristo téé yā ndís'tiī vaadī n'dai ca yeⁿ'é yā ndúúⁿcū vaadī 'diiⁿ' yeⁿ'é yā.

Pablo neⁿ'e yā caⁿ'á yā yāāⁿ Roma

⁸ Vmnaáⁿ vmnaaⁿ ca'á gracias Ndyuūs cáávā Jesucristo cucáávā nducyaaca ndís'tiī caati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿ'máⁿ iⁿ'yeeⁿ'dí ch'iindiveéⁿ yā tan'dúúⁿcā chí ndís'tiī i'téenu nī Jesucristo ní ngaⁿ'á yā yeⁿ'e ndís'tiī. ⁹ 'Úú ndúúⁿcū nuuⁿ'maⁿ staaⁿvā yeⁿ'é dichíiⁿ'vé Ndyuūs. Ní candéé nduudu ngai yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e Daiyá yā. Ndyuūs deenú yā chí 'úú cuenⁿ'e daāⁿ'maⁿ nan'gaacú yeⁿ'e ndís'tiī ní taachí ngaⁿ'ānguaⁿ'á ní ngaⁿ'ānguaⁿ'á cucáávā ndís'tiī. ¹⁰ Ní ngiicá Ndyuūs chí nduuti chí neⁿ'é yā chí téé yā lugar 'úú chí tiempo 'cūū cuuvi ndāá nanááⁿ ndís'tiī. ¹¹ Neⁿ'e cá snaáⁿ ndís'tiī ní cunneé ndís'tiī ndúúⁿcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chí cu'téenu cá nī ní 'iicú ndís'tiī diitūu 'cuεtinéé nī ndúúⁿcū chí i'téenu nī. ¹² Ní 'iicú ndís'tiī ndúúⁿcū 'úú ca'á diituu yú 'aama yú taama yú ndúúⁿcū chí i'téenu yú ti daama daama i'téenu yú.

¹³ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chí cádinuuⁿ ndís'tiī chí neené n'dee cuuvi neⁿ'é chíi n'diichí ndís'tiī naati ndii mááⁿ nguéé ngii chí chíi. Neⁿ'é n'diichí ndís'tiī caati tan'dúúⁿcā chí véé n'gui'i yeⁿ'e cosecha 'tiicá ntūūⁿ ndís'tiī cuuvi tan'dúúⁿcā n'gui'i yeⁿ'e cosecha yeⁿ'e ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é caati 'tiicá véé n'gui'i yeⁿ'é nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. ¹⁴ Ní 'úú cánéé chí cunneé 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e tanáⁿ'ā naciones, 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé deenū. ¹⁵ Ní 'tiicá ntūūⁿ 'úú canéé listo chí caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio chí nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caaⁿ'máⁿ nanááⁿ ndís'tiī chí snee nī na yāāⁿ Roma.

Poder yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿé Cristo

¹⁶ Ní nguéeⁿ 'cuinaaⁿ chí caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿe evangelio tí nduudu miⁿ ní poder yeⁿé Ndyuūs. Ní nanguaⁿ'āi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo, vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí judío s'eeⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéeⁿ yeⁿe ndaata Israel. ¹⁷ Ní nduudu cuaacu yeⁿe evangelio míⁿ ní n'giⁿ'i chí Ndyuūs ní diiⁿ yā aceptar s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿé yā s'uuúⁿ cáávā chí i'téenu yú Jesucristo, ní dámaaⁿ cáávā chí i'téenu yú Jesucristo. 'Tíicā canee nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs: 'Iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs diiⁿ yā aceptar chí cuuvi yeⁿé yā, 'cuεεtineé yā cucáávā chí i'téenu yā.

Núúⁿndí yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí snee yā na iⁿ'yeeⁿdí cūū

¹⁸ Déenu yú chí Ndyuūs ca'á yā castigo chí neené díítu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ n'daacā idiíⁿ yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí dinuuⁿndí yā. Ní cucáávā nuuⁿndi yeⁿé yā nguεε n'gúúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Castigo yeⁿé yā ngíicá ndí na va'ai chεeti nguuvi. ¹⁹ Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí deenu n'dái yā cuuvi cadíinuⁿ yā chí yeⁿe Ndyuūs caati Ndyuūs ch'íⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chuū. ²⁰ Dendu'ū chí yeⁿé Ndyuūs chí nguéeⁿ inaaⁿ yú cuuvi déenu yú cucáávā nducuéⁿe chí Ndyuūs din'dái yā ndúúcū poder yeⁿé yā chí 'áámá cānee. Ní chuū cuuvi snaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndii tiempo chí Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí. Ní deenú yā chí Ndyuūs ní Ndyuūs nuuⁿ'máⁿ cuaacu. Ní nguéeⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí nguéeⁿ cuuvi n'diichí yā Ndyuūs. ²¹ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā Ndyuūs naati nguéeⁿ chí'téenu yā Ndyuūs miⁿ chí ch'εεε yā ní nguéeⁿ ca'á yā gracias Ndyuūs. Nguéeⁿ 'tíicā diiⁿ yā. Naati nadicádíinuⁿ yā yeⁿe dendu'ū chí

nguéeⁿ dichí'vē chí yeⁿe maāiⁿ. Ní cáávā chí necio yā ch'εεtineé yā na maāiⁿ. ²² 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā chí deenu ca yā naati diiⁿ yā chí tonto yā. ²³ Ní n'daáⁿ yā vaadī dεεve ngii yeⁿé Ndyuūs chí canduuchí yā cueⁿe daāⁿ'maⁿ cáávā santos ídolos o imágenes chí idin'dái 'iiⁿ'yāⁿ, santos chí tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'díi. 'Tíicā santos miⁿ ndúúcū ídolos yeⁿe 'yáádā, ndúúcū ídolos yeⁿe cúu ndúúcū ídolos yeⁿe 'iiti chí cuūⁿ cá'a tí.

²⁴ Ní cáávā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéeⁿ neⁿe yā tuumicadíinuⁿ yā ní Ndyuūs s'neéⁿ yā chí diiⁿ yā dendú'ū chí nguéeⁿ n'daacā chí neⁿe diiⁿ cuerpo yeⁿé yā. Ní diiⁿ yā ndúúcū cuerpo yeⁿé yā nguááⁿ maáⁿ yā dendu'ū chí vaadī 'cuíinuúⁿ. ²⁵ Ní diiⁿ yā 'túúcā tí nguéeⁿ i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs tí i'téenu yā nduudu yaadi. Ní dich'εεté yā dendu'ū chí Ndyuūs din'dái yā naati nguéeⁿ dich'εεté yā maáⁿ Ndyuūs chí din'dái yā dendu'ū. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cuéⁿ'é daāⁿ'maⁿ canéé chí dich'εεté yā Ndyuūs. 'Tíicā canee chí diiⁿ yā.

²⁶ Ní cáávā chí diiⁿ yā 'tuucā Ndyuūs diiⁿ yā chí'nééⁿ maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā dendu'ū chí nguεε n'daacā chí 'cuinaaⁿ yā. Ní n'daataá s'eeⁿ nguéeⁿ caⁿ'á yā ndúúcū saⁿ'a naati caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá ní diiⁿ yā tan'dúúcā chí ch'iindivaacú yā ndúúcū vi'í. ²⁷ 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ nguéeⁿ caⁿ'á yā ndúúcū n'daataá naati caⁿ'á yā ndúúcū saⁿ'ā ní diiⁿ yā tan'dúúcā chí ch'iindivaacú yā ndúúcū vi'í. Diiⁿ yā nguaaⁿ maáⁿ yā cosas chí vaadī 'cuíinuⁿ ní sta'á yā castigo na cuerpo yeⁿé yā yeⁿe chí nguεε n'daacā chí diiⁿ yā.

²⁸ Ní cáávā chí nguéeⁿ neⁿ'é yā ntiinaáⁿ yā Ndyuūs, Ndyuūs chí'nééⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā nducuéⁿe chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nada-

cadíinuⁿ yā chi nguεε n'daacā. Ní díiⁿ yā cosas chi nguéeé canee chi díiⁿ yā. ²⁹ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ néééⁿ nadacadiínúⁿ yā yeⁿe nducuéⁿē chi nguεε n'daacā. Ní caⁿá yā ndúú^cū n'daataá o saⁿā chi nguεε yeⁿe yā. Ní neené yaadii'yā yā ní díiⁿ yā cosas yeⁿe yááⁿn'guiinūⁿ. Ní neⁿé yā dendú[']ū chi nguεε yeⁿe yā. Ní neene idiíⁿ yā cosa chi nguεε n'daacā ti neⁿe yā díiⁿ yā 'tíicā. Ní neené nngueé yā. Ní n'giiⁿnúⁿ yā 'iiⁿyāⁿ. Ní neené n'gεεcu cheendí yā ndúú^cū 'iiⁿyāⁿ, ní nginnche'etí yā 'iiⁿyāⁿ. Ní néééⁿ nguεε n'daacā staava yeⁿe yā. Ní neené n'gεεcu cheendí yā yeⁿe chi 'iiⁿyāⁿ díiⁿ yā yeⁿe chi nguεε n'daacā. ³⁰ Ngaⁿ'á yā yeⁿe chi nguéeé n'daacā yeⁿe taama yā. Nguéeé neⁿé yā Dendyuūs. Ngaⁿ'á yā nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe s'uuúⁿ ní ngii 'cuináⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe s'uuúⁿ. Maáⁿ yā dich'εεté yā 'iiⁿyāⁿ. Ní idiyaadí taaví yā ní nadacadiínuuⁿ yā cosa chí ngai chi nguεε n'daacā. Ní nguéeé i'téenu yā yeⁿe cheεcú yā yeⁿe chiida yā. ³¹ Nguéeé itúúmicádiínuuⁿ yā, nguéeé idiíⁿ yā chí ngāⁿa yā chí díiⁿ yā. Nguéeé idinéⁿe yā 'iiⁿyāⁿ ní nguéeé déénu yā nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ 'áará chí ngaⁿ'a yā chí nadach'εεcú yā yeⁿe yā. Ní nguéeé ya'ái 'iinú yā 'iiⁿyāⁿ. ³² 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ néééⁿ déénu yā chí Ndyuūs ngaⁿ'a yā chí canéé chí díiⁿ yā. Ní déénu yā chí 'iiⁿyāⁿ chí nguéeé díiⁿ 'tíicā, tuu[']mí chí 'cuúvi yā naati icandíicá yā chí idiíⁿ yā 'tíicā. Yeenú taaví yā taachi inááⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí díiⁿ yā 'tíicā.

2

Ndyuūs ináaⁿ yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nuuⁿndi ní yeⁿe chí cuaacu

¹ Ndís'tií amigos yeⁿé, ¿'áá n'diichí ní de'ε chí idiíⁿ taamá yā o 'áá du'ú núuⁿ 'iiⁿyāⁿ? Vέé nuuⁿndi yeⁿe maáⁿ yā taachi díiⁿ yā 'tíicā. Taachi n'diichí yā nuuⁿndi chí idiíⁿ

taamá yā, ní maáⁿ yā díiⁿ yā 'tíicā, tuu[']mí ní dich'εεté maáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿé yā. ² Deenu yú chí Ndyuūs díiⁿ yā cosa chí cuaacu taachi díiⁿ yā condenar 'iiⁿyāⁿ chí díiⁿ yā chí 'túú^cā. ³ ¿'Áá 'aacu ní chí Ndyuūs nguéeé inaaⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí idiíⁿ yā 'túú^cā taachi n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe taamá yā? Nguεε 'tíicā. ⁴ ¿'Áá nguéeé inee yiinú ní yeⁿé Ndyuūs cucáá^vā chí ya'ai 'iinú yā ndís'tií ní ndai yā ndúú^cū ndís'tií ní teé yā ndís'tií n'deeé n'dái favores yeⁿé yā ndúú^cū vaadí 'diiíⁿ yeⁿe yā? Ní nguéeé díiⁿ ní cuenta chí Ndyuūs tee yā ndís'tií favores yeⁿe yā ní n'giⁿí yā ndís'tií taaca cuuvi ndaacadaamí ní yeⁿe nuuⁿndi chí idiíⁿ ní. ⁵ Naati 'iiⁿyāⁿ chí díiⁿ yā 'túú^cā ní dich'εεchi yā staava yeⁿe yā. Ní nguéeé ndaacadaamí yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé yā. Cáá^vā chí idiíⁿ yā 'tíicā ní nduuvíidáámá castigo yeⁿe maáⁿ yā nguuvi taachi Ndyuūs díiⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿe yú ní téé yā castigo yeⁿe chí díiⁿ yú ndúú^cū vaadí cuaacu. ⁶ Ní Ndyuūs ní ca'a yā ca'áámá cā'aama 'iiⁿyāⁿ nadíi[']vē yā yeⁿe chí díiⁿ yā. ⁷ Ní ca'a yā vida cueⁿe daáⁿmaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cheé yā chí díiⁿ yā nducuéⁿē chí n'daacā, ní n'nuúⁿ yā, ní díiⁿ yā nducuéⁿē chí yeⁿe va'ai cheeti nguuvi, ní díiⁿ yā chí honrado yā. ⁸ Naati 'iiⁿyāⁿ chí neⁿe nducuéⁿē yeⁿe maáⁿ yā ní nguéeé i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs naati díiⁿ yā nducuéⁿē chí nguεε n'daacā, Ndyuūs nguéeé canee yiinú yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'á yā castigo 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁹ Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí nguéeé n'daacā idiíⁿ yā canéé chí n'deeé n'dái 'cuéénu yā cuuvi, vmnááⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿe ndaata Israel chí judíos ní cuayiivi ní 'iiⁿyāⁿ chí nguéeé yeⁿe ndaata Israel. ¹⁰ Naati Ndyuūs díiⁿ yā chí deεv'ε 'iiⁿyāⁿ ní dich'εεté yā 'iiⁿyāⁿ ní ca'a yā vaadí 'diiíⁿ yeⁿé nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí din'daacá

yā, vmnáán vmnáan 'ii'nyān ye'n'e ndaata Israel ní cuayivi 'ii'nyān chi nguée ye'n'e ndaata Israel.

11 Caati nanáán Ndyuūs ní 'aa daamá nūn nducyaaca 'ii'nyān. 12 Ní 'ii'nyān chi idinuu'ndí yā chi nguée ndúúcu ley ye'n'e Moisés mii'n ní cuuvi ndái yā nguée ndúúcu ley mii'n. Ní 'ii'nyān chi idinuu'ndí yā ní ndεε yā ley ye'n'e Moisés mii'n tuu'mi ní ley mi'n nūn ní cuuvi yā castigo. 13 Caati nguée cuaán Ndyuūs 'ii'nyān chi dámaa chi n'diichí yā ley mii'n naati Ndyuūs cuaán yā 'ii'nyān chi dii'n yā tan'dúúca chi nga'a ley mii'n. 14 Ní taachi 'ii'nyān chi nguée ye'n'e ndaata Israel s'ee'n ní nguée dénu yā ye'n'e ley Moisés, naati ne'n'e yā cadiinú'n yā dii'n yā cosa chi cuaacu tan'dúúca chi nga'a ley mii'n, 'áará chí nguée ndúúcu ley mii'n véé 'aama ley ye'n'é yā chí 'aa vi'í cā nguaa maán yā. 15 Ní ch'i'n'í yā cáávā chí idii'n yā chí ley ye'n'é Ndyuūs tan'dúúca chí canée nguū'n na staava ye'n'é yā 'tíicā canée. Ní chii'n chí dii'n yā ní 'áamá prueba ye'n'e chuū ní chii'n chí nadacadiinú'n yā dii'n yā condenar maán yā o caa'n'ma' cuaacu ye'n'é maán yā. 16 Ní taachi ndaá nguuvi chí Ndyuūs dii'n yā juzgar cáávā Jesucristo mii'n nducyáacá 'ii'nyān ndúúcu nducué'n'e chí ye'n'e 'ii'nyān maán yā canú'n n'de'ei na staava ye'n'é yā, tuu'mi ní Ndyuūs dii'n yā chuū ndúúcu nduudu cuaacu ye'n'e yā chí nadangua'n'ai 'ii'nyān. Chuū ní nduudu cuaacu chí 'úu Pablo nga'n'á.

'Ii'nyān Israel s'ee'n ndúúcu ley ye'n'e Moisés

17 Dii'n ní nga'n'a di chí 'ii'nyān Israel di. Ní nga'n'a di chí i'téenu di ley ye'n'e Moisés ní dich'εεté maán di dii. Ní dii nga'n'a di chí ye'n'é Ndyuūs dii. 18 ¿'Áá déenu di de'ε chí ne'n'e Ndyuūs ní ley chí 'cuu'mi'n di chí cuuvi in'nūn di dendu'ū chí n'daacā ca chí dii' di? 19 ¿'Áá déenu

di chí cuaacu chí cuuvi ca'cúee'n di 'ii'nyān chí n'guéenáán o 'ii'nyān chí nguée de'ε véε deenu, ní ndεε di nduudu chí tan'dúúca chidεεve nanáán 'ii'nyān chí nguica yā na maán? 20 ¿'Áá i'teenu di chí cuuvi dii' di ca'cúee'n di 'ii'nyān chí tonto yā ní táacā chí ngi'cúee'n di da'caiyáá? ¿Ní ndúúcu ley ye'n'e di véé nducué'n'e chí dii'n chí cuuvi deenu di vaadi cuaacu? 21 Díi chí ngi'cúee'n di taná'n'a yā, ¿de'ε cáávā chí nguée ngi'cúee'n maán di dii? Díi chí nga'n'a di 'ii'nyān chí nguée canée chí diduucu yā, ¿de'ε cáávā chí diduucu di? 22 Díi sa'n'ā o n'daataá chí nga'n'a di chí 'ii'nyān nguée ca'n'á yā ndúúcu isa'n'ā o n'daataá chí nguée ye'n'é yā, ¿de'ε cáávā chí maán dí ca'n'a di ndúúcu n'daataá o isa'n'ā chí nguée ye'n'e di? Díi chí nguée ngii n'diichí di santos ídolos, ¿de'ε cáávā chí diduucu di vaadi 'cuica ye'n'e yáacu ye'n'e santos ídolos? 23 Díi chí nga'n'a maán di ye'n'e di chí ch'εεte di cucáávā chí canee di ndúúcu ley ye'n'é Ndyuūs ¿de'ε cáávā chí nguée dii' di honrar Ndyuūs? 'Tiicá dii' di caati nguée dii' di tan'dúúca chí nga'n'a ley chí Ndyuūs tee yā dii. 24 Canée nguū'n na libro ye'n'é Ndyuūs 'tiicā: 'Ii'nyān chí nguée ye'n'e ndaata Israel nguée n'daacā nga'n'a yā ye'n'e chí duuchi Ndyuūs. Ní chuū ní nuu'ndi ye'n'e di.

25 Cuaacu ní'nyú'n chí ley ye'n'e circuncisión ye'n'e sa'n'a Israel s'ee'n ní dichí'vε cáávā di nduuti chí dii' di chí nga'n'a ley ye'n'e Moisés. Ní ndúúti chí nguée dii' di chí nga'n'a ley mii'n, tuu'mi ní canee di tan'dúúca sa'n'ā chí nguée circuncidado di. 'Tíicā canee di. 26 Ní ndúúti chí 'áamá sa'n'ā chí nguée ye'n'e ndaata Israel ní nguée circuncidado yā tan'dúúca chí nga'n'a ley ye'n'e Moisés, naati sa'n'ā mii'n dii' sa chí nga'n'a ley mii'n, sa'n'ā mii'n 'aara chí nguée circuncidado sa, Ndyuūs dii' yā cuenta ye'n'e sa'n'ā mii'n chí tan'dúúca chí circun-

ciudad, 'tiica sa. ²⁷ Saⁿ'ā chi nguéé circuncidado na cuerpo yeⁿ'e sa ní diiⁿ sa tan'dúúca chi ngaⁿ'a ley, saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa condenar dii chi nguéé diiⁿ di tan'dúúca chi ngaⁿ'a ley 'áará chí véé ley yeⁿ'e di ní canee circuncidado di na cuerpo yeⁿ'e di. ²⁸ Cuaacu níⁿ'nyúⁿ nguéé nduudu cuaacu chi 'áamá saⁿ'ā ní saⁿ'ā Israel chi ndíi sa circuncidado ndúúcu seña na cuerpo yeⁿ'e sa. Ndíi nguéé ndúú chi nduudu cuaacu chi circuncisión chi seña chi canee na cuerpo yeⁿ'e sa diiⁿ chi Israel sa. ²⁹ Nguéé 'tíicā. Saⁿ'ā chi cuaacu níⁿ'nyúⁿ chi saⁿ'ā Israel miiⁿ, saⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'ā chí circuncidado na staava yeⁿ'e sa. Chuú ní circuncisión chi cuaacu níⁿ'nyúⁿ chi cuaacu. Nguéé tan'dúúca chi canee nguúⁿ na ley yeⁿ'e sa naati chi yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Saⁿ'ā chí circuncidado na staava yeⁿ'e sa, Ndyuūs n'diichinee yā chí saⁿ'a n'dai sa. Nguéé cuuvi n'diichinee saⁿ'ā s'eeⁿ yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

3

¹ Tuu'mi ní ¿de'ē chíí'vē cáávā chí saⁿ'ā miiⁿ chí saⁿ'ā yeⁿ'e ndaata Israel? ¿0 dé'ē dichíí'vē nduuti chí saⁿ'ā ní circuncidado sa? ² N'dáácā n'dai dichíí'vē cáávā n'dee n'dái razones. Vmnaán vmnaaⁿ Ndyuūs s'neeⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e ley yeⁿ'é yā vmnaaⁿ ndís'tiī chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel. ³ Ní nduuti chí náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ Israel nandaacadaamí yā yeⁿ'e chí i'téenu yā, ¿'áá cucáávā chíiⁿ chí diiⁿ Ndyuūs chí nguéé dichíí'vē chíiⁿ chí Ndyuūs ngaⁿ'a yā chí caⁿ'á yā diiⁿ yā? Nguéé 'tíicā. ⁴ Ndyuūs ní cuaacu ní diiⁿ yā nducuéⁿ'ē chí cuaacu naati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'a nduudu yaadi. Canéé nguúⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā 'tíicā:

Canee chí 'cuuⁿ'miⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ cáávā nduudu chí ngaⁿ'a di chí diiⁿ diiⁿ di chí cuaacu ní naachi

n'diichí yā dii, deenú yā chí dii ní diiⁿ di chí cuaacu.

⁵ Ní taachi diiⁿ yú cosas chí nguεε n'daacā, tuu'mi ní más ca 'cuuⁿ'miⁿ chí Ndyuūs chí cuaacu, ¿de'ē cuuvi caaⁿ'maⁿ yú? ¿'Áá caaⁿ'maⁿ yú chí Ndyuūs nguéé diiⁿ yā cosas chí cuaacu taachi diiⁿ yā castigar s'uúuⁿ? Nguéé 'tíicā. ('Úú ngaⁿ'á tan'dúúca chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.) ⁶ Nduuti chí Ndyuūs nguéé diiⁿ yā tanducuéⁿ'e chí n'daacā, ¿táácā cuuvi diiⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí? Diiⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ caati diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē chí n'daacā.

⁷ Ní ndúúti chí nduudu yaadi miiⁿ yeⁿ'e yú dichíí'vē chí cuuvi dich'εεε ca yú Ndyuūs, ¿de'ē cúúvī chí Ndyuūs diiⁿ yā juzgar nuuⁿndi yeⁿ'e yú chí nuuⁿndi yú? ⁸ ¿De'ē cúúvī chí nguéé ngaⁿ'a yú 'tíicā? S'uuúⁿ ní diiⁿ yú cosas chí nguεε n'daacā ní cuuvi candεε cosas chí n'daacā yeⁿ'é. 'Tíicā ngaⁿ'a tanáⁿ'a yā chí s'uuúⁿ ngi'cueeⁿ yú 'tíicā ní nguéé n'daacā yeⁿ'e yú. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní canee chí condenado yā.

Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ní dinuuⁿndi yā

⁹ ¿De'ē tuu'mi ngaⁿ'a yú? ¿'Áá n'daacā ca s'uuúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'uuúⁿ nguéé ti 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé 'iiⁿ'yāⁿ Israel? Nguéé 'tíicā. Ndís'tiī deenú ní tan'dúúca chí ngaⁿ'á chí s'uuúⁿ dinuuⁿndi yú tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel dinuuⁿndí yā. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndí yā ní na poder yeⁿ'e nuuⁿndi snée yā. ¹⁰ Canéé nguúⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs 'tiicā: Nguéé 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dái yā, nguéé mar 'áamá yā.

¹¹ Nguéé véé mar 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ chí tuumicadínuuⁿ yā, nguéé véé mar 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ chí in'nuúⁿ yā Ndyuūs.

¹² Nducyáácá yā ndaacadaamí yā yeⁿ'e Ndyuūs, nducyáácá

yā diín yā cosas chi nguεε n'daacā. Nguéé 'áamá yā chi n'daacā idiín yā, nguéé ndíi mar 'áamá yā.

13 Daandú yā canéé tan'dúúcā 'áamá yáinyāⁿ chi candá'ái, 'tíicā daandú yā; ní nginnche'etí yā 'iiⁿyāⁿ ndúúcū cheendi yā. Ní chεεti cheendí yā ní snúū tan'dúúcā chi veneno yeⁿ'ē cúú 'tíicā cheendí yā ndúúcū nduudu chi tan'dúúcā veneno, 'tíicā.

14 Dámaāⁿ ngaⁿ'á yā ndúúúú taaⁿ contra yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ ndúúcū nduudu chi nguéé n'daacā.

15 Ní neene nadacadíinuⁿ yā chi 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿyāⁿ.

16 Ní nducuéⁿ'ē cuaaⁿ naachí caⁿ'á yā, diín yā chi 'iiⁿyāⁿ cunncaā 'cuenú yā cuuvi ní dituúví yā nducuéⁿ'ē dendu^u ndúúcū vaadi cadíinuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

17 Ní nguéé déenu yā yeⁿ'e yúúni chi candεε na vaadí 'diín yeⁿ'é Ndyuūs.

18 Ní nguéé nadacadíinuⁿ yā chi canee chi 'va'a yā Ndyuūs.

19 Maaⁿ ní s'uuúⁿ deenu yú chi tanducuéⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'e Moisés ní cáávā 'iiⁿyāⁿ chi n'gεεtinee yā ndúúcū ley miiⁿ. Ní cáávā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéé caaⁿ'maaⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs chi nguεε deenú yā yeⁿ'ē. Ní 'íicú ley miiⁿ diiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'á yā n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿ'é nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí. 20 Ní Ndyuūs nguéé diín yā recibir 'iiⁿyāⁿ cáávā chi diín yā tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ caati ley miiⁿ n'g'iⁿi s'uuúⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿ'e yú nanááⁿ Ndyuūs.

Ndyuūs nadinguaⁿ'ai yā 'iiⁿyāⁿ caati i'téenu yā Jesucristo

21 Maaⁿ ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs n'g'iⁿi s'uuúⁿ chi Ndyuūs diín yā recibir s'uuúⁿ manera chi

'āā víí cá yeⁿ'e ley miiⁿ. Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é ley yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e chuū naachi saⁿ'a profetas ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'e chuū. 22 Ndyuūs diín yā recibir nducyáácá 'iiⁿyāⁿ dámaāⁿ cáávā chi i'téenu yā Jesucristo ní nanááⁿ Ndyuūs nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'āā daamá nūuⁿ. Ndyuūs nguéé n'dáaⁿ yā. 23 Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí ní dinuuⁿndí yā ní nguéé cuuvi diín 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi deεεve n'dai tan'dúúcā Ndyuūs chi deεεve n'dai. 24 Naati Ndyuūs cáávā chi n'dai taavi yā diín yā recibir 'iiⁿyāⁿ cucáávā Jesucristo chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿyāⁿ. Ní Jesucristo nadíⁿ've yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ lado yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ. 25 Ní Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo iⁿ'yeeⁿdí 'cūū lado yeⁿ'e ofrenda chi ch'iⁿi yā caava nuuⁿndi yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿyāⁿ. Ní cáávā chi ch'iⁿi Cristo, Cristo cuuvi nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo. 'Tíicā Ndyuūs ch'iⁿi yā 'iiⁿyāⁿ táácá cuuvi ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní tiempo chi chó'oo ní Ndyuūs chi n'dai taavi ch'iⁿi yā 'iiⁿyāⁿ chi Ndyuūs diín yā cosas chi cuaacu taachi nguéé diín yā cuenta yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ taachi 'āā 'cuéé dicho'ó yā Cristo. 26 Ní 'tiicá ntúūⁿ tiempo 'cūū Ndyuūs cáávā chi nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ ní ch'iⁿi yā chi caⁿ'á yā chi diín yā recibir 'iiⁿyāⁿ chí cuuví yeⁿ'é yā 'iiⁿyāⁿ. 'Tíicā Ndyuūs ch'iⁿi yā chí cuaacu yā. Ní diín yā chí nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Cristo ní yeⁿ'e yā 'iiⁿyāⁿ.

27 Maaⁿ ní ¿dé'ε cúúví chi 'iiⁿyāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí ch'εεtē yā? Nguéé cuuví yā. ¿De'ε cáávā? ¿'Áá cáávā chí diín yā tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ? Nguéé 'tíicā. Naati maaⁿ ní Ndyuūs diín yā recibir s'uuúⁿ dámaāⁿ cáávā chí i'teenu yú Jesucristo. 28 Maaⁿ ní n'diichi yú

chi Ndyuūs diiⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ caati cucáávā chi i'téenu yā Jesucristo ní nguée caavā chi diiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ.

²⁹ ¿'Áá Ndyuūs ní dámaāⁿ Ndyuūs yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos? ¿'Áá nguée Ndyuūs ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée yeⁿ'e ndaata Israel? Cuaacu chi Ndyuūs ní Ndyuūs dendú'ú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée yeⁿ'e ndaata Israel. ³⁰ Cuaacu chí vée 'áámá n'dyáⁿ'ā Ndyuūs. Ní Ndyuūs diiⁿ yā recibir nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo 'iiⁿ'yāⁿ chi Israel s'eeⁿ ní 'tiicá ntuūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée yeⁿ'e ndaata Israel. ³¹ Maaⁿ ní ¿'áá cucáávā chi i'téenu yú Jesucristo chí diiⁿ yú chi nguée 'caandiveeⁿ yú tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ? Ní ley miiⁿ 'āā vi'í caā yeⁿ'e yú. Ní nguée dichí'vē s'uúúⁿ. Mar 'áámá naaⁿ, nguēē 'tíicā. N'giindiveeⁿ ca yú chí ngaⁿ'a ley miiⁿ.

4

Tan'dúúcā chí diiⁿ Abraham

¹ ¿De'ē ngaⁿ'a yú yeⁿ'e chiida yú Abraham chí chiida ndaata yeⁿ'e yú? ¿De'ē nndaacá yā nanááⁿ Ndyuūs? ² Nduuti chí Ndyuūs diiⁿ yā recibir Abraham miiⁿ cáávā cosa chí diiⁿ yā, tuu'mi ní Abraham cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí ch'ēte maáⁿ yā. Nguée cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí ch'ēte maáⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs. ³ Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs 'tíicā: Abraham i'téenu yā Ndyuūs ní cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs, Ndyuūs diiⁿ yā recibir Abraham miiⁿ chí yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁴ Maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ ntiⁿ'nyuⁿ ní sta'a yā chí'vē yeⁿ'e ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā. Nguée nadacadíinuⁿ yā chí chí'vē yeⁿ'e ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā ní 'aama regalo naati tan'dúúcā 'áámá cosa chí can'diicú yā. ⁵ Maaⁿ ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ i'téenu yā Jesucristo ní nguée cuuvi diiⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ cáávā chí cuuvi cu'téenu yā. Ní Ndyuūs diiⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ

nuuⁿndi chí cuuvi yeⁿ'é yā, tuu'mi ní Ndyuūs diiⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ caati i'téenu yā Jesucristo. ⁶ 'Tiicá ntúūⁿ tiempo chí 'āā chó'ōo David ngaⁿ'á yā 'tíicā yeⁿ'e chuū. N'dai saⁿ'ā chí Ndyuūs diiⁿ yā recibir chí yeⁿ'é yā saⁿ'a. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní n'dai sa n'dáá rá chí nguée idiiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ chí cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs. ⁷ 'Tíicā ngaⁿ'a sa:

De'ε chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yā ní divíi yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā chí 'āā ntéé vεε.

⁸ De'ē chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs diiⁿ cuenta yā chí nguεε vée nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

⁹ Ní yeⁿ'e chí ngaⁿ'a David yeⁿ'e chí de'ē chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá dámaāⁿ caava 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí yeⁿ'e na circuncisión? Nguēē 'tíicā, ti cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguée yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ní nguée vée ley yeⁿ'e circuncisión yeⁿ'e yā. 'Āā ngaⁿ'a 'nū chí canéé nguuⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā. Abraham i'téenu yā Ndyuūs ní cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs, Ndyuūs diiⁿ yā recibir Abraham miiⁿ chí yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁰ ¿De'ē tiempo chí Ndyuūs diiⁿ yā recibir Abraham miiⁿ? ¿'Áá taachi 'āā cuée cuuvi circuncidado o cuayiivi taachi chíi yā circuncidado? Ndyuūs 'āā diiⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ taachi 'āā cuée cuuvi yā circuncidado. ¹¹ Cuayiivi chí Abraham i'téenu yā Ndyuūs, tuu'mi ní chíi yā circuncidado. Ní chuū ní 'áámá seña chí Ndyuūs diiⁿ yā recibir Abraham miiⁿ cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs. Ní chuū ní diiⁿ yā chí Abraham miiⁿ ní cuuvi yā chiidaá nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs 'áará chí nguée chíi yā circuncidado. Ní 'tíicā Ndyuūs ngaⁿ'á yā chí diiⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ chí nguée circuncidado yā. ¹² Cuaacu chí Abraham ní chiidaá 'iiⁿ'yāⁿ circuncidado yā chí Israel. Naati

'tíicā chiidaá 'ii'yāⁿ s'eeⁿ nguéeé dámaāⁿ cáávā chi circuncidado yā naati cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs tan'dúucā chi Abraham chi'téenu yā Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ taachi 'āā cuéeé cuuvi yā circuncidado yā.

Compromiso chi diíⁿ Ndyuūs ní chií cucáávā chi chi'teenú 'ii'yāⁿ

¹³ Ndyuūs caⁿ'a yā chií yā Abraham chi iⁿ'yeeⁿdí 'cūu cuuvi yeⁿ'e Abraham ndúucú 'ii'yāⁿ yeⁿ'é yā chí cuchii cuayiivi ní Ndyuūs caⁿ'a yā chií yā Abraham 'tíicā. Ní nguéeé cáávā chi idiiⁿ Abraham chi ngaⁿ'a ley caati cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs. Ní cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs, Ndyuūs diíⁿ yā cuenta chí saⁿ'ā Abraham miiⁿ ní yeⁿ'é yā. ¹⁴ Ní nduuti chí 'ii'yāⁿ chí véé ley yeⁿ'e yā ní diíⁿ yā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ ní cuuví yeⁿ'é yā chiíⁿ chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā, tuuⁿ'mi ní nguéeé dichíí^{vē} yeⁿ'é 'ii'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs. Ní nguéeé dichíí^{vē} chiíⁿ chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā chí cuuvi yeⁿ'é yā cáávā chí i'téenu yā. ¹⁵ Naachi véé ley, véé castigo cáávā 'ii'yāⁿ chí nguéeé diíⁿ yā chiíⁿ chí ngaⁿ'ā. Naachi nguéeé véé ley, 'ii'yāⁿ nguéeé cuuvi diíⁿ yā nuuⁿ'ndi chí contra ley.

¹⁶ Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā compromiso yeⁿ'é yā, compromiso chí n'dai taavi 'ii'yāⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā cucáávā chí i'téenu yā Ndyuūs ní nguεε nadíí^{vε} yā yeⁿ'é. Ní 'tíicā seguro cānee chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā chí cuuvi yeⁿ'e nducyaáacá 'ii'yāⁿ chí yeⁿ'e ndaata Israel ní nguéeé dámaāⁿ caava 'ii'yāⁿ chí véé ley yeⁿ'é yā ní diíⁿ yā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ, naati cáávā nducyaaca 'ii'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs tan'dúucā chí Abraham chí'téenu yā Ndyuūs. 'Tíicā Abraham miiⁿ ní cuuvi chiidaá nducyaaca s'uúúⁿ. ¹⁷ Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā. Ndyuūs ngaⁿ'a yā ngii yā Abraham: Díí Abraham, 'úú idiíⁿ

chí dií cuuvi chiidaá 'yaaⁿ n'dái naciones. Ní nanááⁿ Ndyuūs chuū ní n'daacā canee, ní Abraham ní i'téenu yā Ndyuūs chí cuaacu ca'á yā vida 'ii'yāⁿ chí n'díí. Ní caⁿ'á yā din'dai yā cosas chí 'āā cuéeé snaaⁿ yú.

¹⁸ Abraham miiⁿ taachi 'āā cuéeé de'ε vεε chí cānee ngiiⁿú yā, chí'téenu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs ní diíⁿ yā chí cūnee ngiiⁿú yā yeⁿ'é chí Ndyuūs caⁿ'a yā ca'a yā chí cuuví yeⁿ'e yā. Ní cáávā chuū ní Abraham miiⁿ ní chíí chiidaá 'yaaⁿ n'dái naciones tan'dúucā chí Ndyuūs 'āā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā. Ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā: 'Tíicā cuuví 'yaaⁿ taavi ndaata yeⁿ'é dii. ¹⁹ Saⁿ'a Abraham miiⁿ 'āā ngii sa tan'dúucā 'aama ciento nduūyū yeⁿ'e sa. Ní 'tíicā ntúūⁿ véé nduūyū yeⁿ'e Sara chí n'daata yeⁿ'e sa. Ní canee yā tan'dúucā 'ii'yāⁿ chí n'díí caati Abraham ndúucú Sara miiⁿ nguéeé ch'índi daiya tá. 'Áará chí 'tíicā ní nguéeé ch'índi daiya yā Abraham miiⁿ chí'téenu yā Ndyuūs. ²⁰ Ní nguéeé diíⁿ yā 'uūvi vaanicadínuūⁿ yeⁿ'e yā yeⁿ'e chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí diíⁿ yā cááva yā naati chí'téenu cá yā ní véé ca confianza yeⁿ'é yā ndúucū Ndyuūs. Ní dich'εté yā Ndyuūs. ²¹ Ní deenú n'dai yā chí Ndyuūs cuuví diíⁿ yā nducuéⁿ'é chí caⁿ'a yā chí cuuví diíⁿ yā. ²² Ní cucáávā chí Abraham i'téenu yā 'tíicā Ndyuūs diíⁿ yā chí cuuvi yeⁿ'é yā 'ii'yāⁿ.

²³ Ní nduudu chí canéé nguūⁿ chí Ndyuūs ngaⁿ'a yeⁿ'e Abraham miiⁿ chí diíⁿ yā chí cuuví yeⁿ'é yā cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs nguéeé dámaāⁿ caavā Abraham. ²⁴ Tíicā ntúūⁿ ní cáávā s'uūūⁿ cánéé nguūⁿ. Ndyuūs diíⁿ yā recibir s'uúúⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uúúⁿ chí cu'téenu yú Ndyuūs chí nadicuéⁿ yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ²⁵ Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo caati ch'íi yā cucáávā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yú. Ní nadicuéⁿ yā Jesucristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā caati

Ndyuūs cuuvi diín yā recibir s'uuún ní ye'n'é Ndyuūs s'uuún.

5

Véé chi cuuvi ye'n'e yú taachi Ndyuūs nga'n'a yā chi nguée véé nuu'ndi ye'n'e yú

¹ Maa'n ní chi Ndyuūs diín yā recibir s'uuún cáávā chi i'téenu yú Jesucristo véé vaadi 'diiín ye'n'e yú ndúúcū Ndyuūs caava Señor Jesucristo ye'n'e yú. ² Ní cáávā Señor Jesucristo ndaa yú nanáán Ndyuūs. Ní Ndyuūs itée yā s'uuún dendu'ū chi n'dai taavi ye'n'é yā. Ní díítú i'téenu yú ndúúcū dendu'ū chi n'dai ye'n'é yā chi itée yā s'uuún. Ní yeenu n'dai yú ní canéé ngiinu yú chíín chí cuuvi ye'n'e yú na va'ai chεεti nguuvi naachi canéé Ndyuūs chi δεεvé n'dai. ³ Ní 'tiicá ntúūn yeenu taavi yú taachi n'geenu yú ngii caati deenu yú chi taachi n'geenu yú ngii ní n'daacā ca ye'n'e yú ti véé cá paciencia ye'n'e yú. ⁴ Ní taachi cuchεε yú ye'n'e nducué'n'é, tuu'mi ní deenu yú chi diín yú chi Ndyuūs ne'n'e yā chi diín yú 'túúcā. Ní cūnee ngiinu yú chi cuuvi ye'n'e yú chi Ndyuūs ca'ná yā téé yā s'uuún. ⁵ Ní deenu yú chi cuaacu chi cuuvi ye'n'e yú chi cūnee ngiinu yú. Ní nguée 'cuináa'n yú caati Ndyuūs 'āā tee yā s'uuún na staava ye'n'e yú vaadi ne'n'e ye'n'é yā cucáávā Espíritu N'dai ye'n'é yā chi 'āā tee yā s'uuún.

⁶ Taachi 'āā cuée cuuvi nangua'n'ái yú cucáávā maa'n yú, tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā Cristo tiempo chi ne'n'e yā caati Cristo ch'íi yā cáávā 'ii'n'yā'n chi véé nuu'ndi ye'n'e yā. ⁷ Nguée n'gín'íi chi 'áámá 'ii'n'yā'n 'cuūvi yā cucáávā táámá 'ii'n'yā'n chi nguée nuu'ndi ye'n'e yā. Ní n'dáá rá chi 'áámá 'ii'n'yā'n 'cuūvi yā cáávā táámá 'ii'n'yā'n chi n'daacā diín yā, 'áará chi 'ii'n'yā'n chi cuaacu chi n'daacā yā. ⁸ Ní Ndyuūs ch'ín'í yā chi ne'n'é yā s'uuún taachi dicho'ó yā Cristo in'yee'ndí 'cūū chi

ch'íi yā cáávā s'uuún caati s'uuún véé nuu'ndi ye'n'e yú. ⁹ Maa'n ní Ndyuūs diín yā recibir s'uuún cáávā Cristo chi ch'íi yā chi nadanguá'n'ai yā s'uuún. Ní Ndyuūs ca'ná yā nadangua'n'ai cá yā s'uuún ye'n'e castigo cucáávā Cristo. ¹⁰ Ní taachi s'uuún 'āā cuée cuuvi n'diichi yú Ndyuūs, Ndyuūs diín yā chi cuuvi ye'n'é yā s'uuún cáávā Jesucristo chi ch'íi yā. Maa'n ní s'uuún ní ye'n'e Ndyuūs s'uuún ní nangua'n'ai cā yú cáávā chi Cristo cánduuchi yā ní ye'n'e yā s'uuún. ¹¹ Ní yeenu ca yú nanáán Ndyuūs nguée damaā'n cáávā chuū ti ye'n'é Ndyuūs s'uuún cáávā Señor Jesucristo ye'n'e yú. Ní cáávā Cristo mii'n véé vaadi 'diiín ye'n'e yú nanáán Ndyuūs.

Ye'n'e sa'n'ā Adán ndúúcū Cristo

¹² 'Túicā caati cáávā 'áámá sa'n'ā chi duuchi Adán ndaa nuu'ndi in'yee'ndí 'cūū. Ní cáávā nuu'ndi mii'n 'ii'n'yā'n n'dii yā. Maa'n ní chíín chi nducyaaca 'ii'n'yā'n ní 'cuūvi yā caati nducyáaca yā ní dinuu'ndi yā. ¹³ Ní nuu'ndi mii'n canéé in'yee'ndí 'cūū. Ní 'ii'n'yā'n idinuu'ndí yā vmnaa'n chi ndaa ley ye'n'e Moisés. Ní nguée diín yā cuenta ye'n'e nuu'ndi taachi nguée ley mii'n chi ch'ín'í 'ii'n'yā'n ye'n'e nuu'ndi. ¹⁴ ¿Dé'ē ye'n'e chuū? Ndií tiempo chi canéé Adán ní dinuu'ndi sa ndii tiempo chi canéé Moisés. Ní Moisés ca'á yā ley mii'n 'ii'n'yā'n s'ee'n chi dinuu'ndí yā ní canéé chi 'cuūvi yā. Ní ch'íi yā 'áará chi nguée dinuu'ndí yā tan'dúúcā Adán chi nguée n'giindiveén yā chi nga'n'a Ndyuūs. Ní cáávā chi Adán mii'n dinuu'ndí yā, chuū ch'ín'í 'ii'n'yā'n chi Daiyá Ndyuūs canéé chí cúchíi ní 'ii'n'yā'n s'ee'n caandiveén yā nduudu ye'n'é Ndyuūs.

¹⁵ Ní nguée cuuvi nduuví dáámá cosa chi Ndyuūs tee yā s'uuún ndúúcū nuu'ndi chi diín Adán mii'n. Cáávā chi 'áámá sa'n'ā Adán mii'n idinuu'ndí yā, nducyaaca 'ii'n'yā'n canéé chi 'cuūvi yā caati

condenado yā. Ní cáávā 'áámá sa'nā Jesucristo, Ndyuūs dátēe yā s'uúúⁿ chi nadingua'n'ái yā s'uúúⁿ ní nguéé nadí'vē yú ye'n'é yā. Ní chuū chi tee Ndyuūs ní n'daacā ca ní cáávā n'deēe n'dái 'ii'n'yāⁿ.
 16 Ní 'āā vi'í cā nuuⁿndi chi diiⁿ Adán yeⁿe chiiⁿ chi Ndyuūs tee yā 'ii'n'yāⁿ chi nadinguá'n'ai yā 'ii'n'yāⁿ. Cuayiivi chi Adán idinuuⁿndí yā nducyaaca 'ii'n'yāⁿ ní canee yā condenado. Maaⁿ ní Ndyuūs nadinguá'n'ai yā 'ii'n'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'ii'n'yāⁿ. Ní 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ nguéé nadí'vē yā ní Ndyuūs nadinguá'n'ai yā 'ii'n'yāⁿ chi n'deēe n'dái nuuⁿndi idiⁿ yā.
 17 Cuaacu chi 'ii'n'yāⁿ canee chi 'cuūvi yā cáávā chi 'áámá sa'nā dinuuⁿndí sa. Ní maaⁿ ní n'daacā ca chí diiⁿ 'áámá 'ii'n'yāⁿ chí Jesucristo miiⁿ. Ní cucáávā Jesucristo miiⁿ Ndyuūs diiⁿ yā recibir 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā. Ní 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ nguéé nadí'vē yā yeⁿe chuū. 'Ii'n'yāⁿ s'eeⁿ ní véé poder yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu yā chí 'cuεεtinéé n'dááca yā na vida yeⁿ'é yā chí ngai.

18 Tíicā nducyáácá 'ii'n'yāⁿ canee condenado yā cáávā 'áámá sa'nā Adán chí dinuuⁿndí yā. Naati cáávā Jesucristo miiⁿ chí diiⁿ yā chí neⁿe Ndyuūs, Ndyuūs diiⁿ yā recibir nducyaaca 'ii'n'yāⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā ní véé vida cuen^e daāⁿmaⁿ yeⁿ'é yā.
 19 Chuū ní neⁿe caaⁿmaⁿ 'tíicā. Cáávā chí 'áámá sa'nā Adán nguéé ch'iindiveeⁿ sa nduudu chí ngaⁿa Ndyuūs nducyaaca 'ii'n'yāⁿ snée yā maaⁿ poder yeⁿ'é nuuⁿndi. "Tiicá ntúūⁿ. Cáávā chí 'áámá sa'nā Cristo chí iindiveeⁿ yā nduudu chí ngaⁿa Ndyuūs néené 'yaaⁿ 'ii'n'yāⁿ cuuvi ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs, ní cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ.

20 Ndyuūs tee yā ley miiⁿ caati 'ii'n'yāⁿ cuuvi n'diichi cá yā chí dinuuⁿndi cá yā. Ní taachi dinuuⁿndi cá yā Ndyuūs tee yā vaadī n'dai ca yeⁿ'e yā chí ch'εεte ca chí nadanguá'n'ai yā 'ii'n'yāⁿ

nguéé ti nuuⁿndi miiⁿ.
 21 Maaⁿ ní cho'ó chuū caati taachi 'ii'n'yāⁿ idinuuⁿndí yā ní canee chí 'cuūvi yā cáávā poder yeⁿ'e nuuⁿndi. "Tiicá ntúūⁿ vaadī n'dai ca yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu poder yeⁿ'é yā diiⁿ chí diiⁿ yā aceptar s'uúúⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uúúⁿ ní diiⁿ chí véé vida cuen^e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yú cucáávā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

6

N'dii yú cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú naati canduuchi yú cucáávā Cristo

1 Maaⁿ ní ¿de'é caaⁿmāⁿ yú? ¿Áá dinuuⁿndi yú caati Ndyuūs cuuvi tée yā s'uúúⁿ vaadī n'dai ca yeⁿ'é yā? 2 Nguéé diiⁿ yú 'tíicā. 'Áā ch'iī yú yeⁿ'e nuuⁿndi chí diiⁿ yú, ¿táácā cuuvi 'cuεεtinéé chiichi yú ndúúcu nuūⁿndi chí diiⁿ yú? 3 ¿Áá nguéé déenu ndís'tiī chí nducyaaca s'uūuⁿ chí cheēdinuūⁿniⁿ yú cáávā chí s'uúúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uúúⁿ, ní véé 'aama parte yeⁿ'e yú ndúúcu Cristo taachi ch'iī yā? 4 Ní caavā chí cheēdinuūⁿniⁿ yú tan'dúúcā chí daama ch'εēchi yú ndúúcu Cristo, ní tan'dúúcā chí ch'iī yú ndúúcu yā caati cuuvi nnduuchi yú yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿā ndúúcu Cristo. Ní tíicā ntúūⁿ véé vida ngai yeⁿ'e yú ti 'tíicā Cristo nduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿā cáávā poder chí ch'εεte ca yeⁿ'e Chiida yú.

5 Ní nduuti chí tan'dúúcā chí daama cuen^e yú ndúúcu yā taachi ch'iī yā, 'tiicá ntúūⁿ cuaacu níⁿnyúⁿ chí dáámá cunee yú ndúúcu yā. Ní nnduuchi yú tan'dúúcā chí maáⁿ yā nnduuchi yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿā. 6 Ní chuū ní deenu yú vida ndiicūⁿ yeⁿ'e yú tan'dúúcā chí dáámá caⁿneeⁿngáⁿā na cruz ndúúcu Señor Jesucristo yeⁿ'e yú caati vida ndiicūⁿ yeⁿ'e yú ndúúcu chí neⁿ'e chí diiⁿ yú ní canee tan'dúúcā chí n'diī ndúúcu poder yeⁿ'e nuuⁿndi caati nguéé cuuvi caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ vida yeⁿ'e yú

chi dinuun^{ndi} yú. ⁷ Deenu yú chi taachi 'iiⁿyāⁿ 'āā ch'iⁱ yā 'āā ntéé cuuvi dinuun^{ndi} yā. ⁸ Ní nduuti chi s'uúⁿ ní 'āā ch'iⁱ yú dáámá ndúú^{cū} Cristo miiⁿ, tuu^{'mi} ní i'téenu yú chi canduuchi yú ní cunee yú ndúú^{cū} Cristo. ⁹ Deenu yú chi taachi Cristo 'āā ch'iⁱ yā ní nnduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā, 'āā ntéé nguεεcunée yā 'cuū^{vi} yā caati vaadi n'gii míⁿ nguéé dē'ē vεε cuuvi diiⁿ ndúú^{cū} yā. ¹⁰ Taachi Cristo ch'iⁱ yā, ch'iⁱ yā 'áámá vmneⁿ'é nūⁿ ní cáávā nducyáácá 'iiⁿyāⁿ ni cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní nnduuchi yā ní vida yeⁿe yā nnduuchi yā cáávā Ndyuūs. ¹¹ 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī diiⁿ ní cuenta chi n'diī nī ndúú^{cū} nuuⁿndi yeⁿ'e nī ní maaⁿ ní canduuchi nī cáávā Ndyuūs caati ndís'tiī ní yeⁿ'e Jesucristo ndís'tiī ní Jesucristo ní Señor yeⁿ'e yú.

¹² Ní cáávā chuū ndís'tiī nguéé ca'á nī lugar chi nuuⁿndi caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e nī ti ndís'tiī diiⁿ nī nuuⁿndi tan'dúú^{cā} chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é nī. ¹³ Ní nguéé nca'á nī cuerpo yeⁿ'e maaⁿ nī na poder yeⁿ'e nuuⁿndi chi cuuvi dinuun^{ndi} nī tan'dúú^{cā} chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é nī. Nguéé diiⁿ nī 'tiicā. Nca'á nī vida yeⁿ'e maáⁿ nī ndúú^{cū} cuerpo yeⁿ'e maáⁿ nī maaⁿ poder yeⁿ'e Ndyuūs tan'dúú^{cā} chi 'āā n'diī nī ní 'āā nnduuchi nī ndúú^{cū} 'áámá vida ngai. Maaⁿ ní cuuvi din'daacá nī. ¹⁴ Ní nuuⁿndi ní nguéé véeé poder yeⁿ'e nanááⁿ ndís'tiī caati nguéé canee nī maaⁿ yeⁿ'e ley miiⁿ naati canee nī maaⁿ nducuéⁿ'ē vaadi n'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

Yeⁿ'e ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chi 'áámá idiīⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs

¹⁵ ¿Tuu^{'mi} ní dē'ē diiⁿ yú? ¿'Áá diiⁿ yú nuuⁿndi caati 'āā ntéé canee yú maaⁿ ley miiⁿ naati canee yú maaⁿ dendu'ū chi n'dai taavi chi yeⁿ'é Ndyuūs? Nguεε yeⁿ'e mar 'áámá naaⁿ. ¹⁶ Ndís'tiī ní deenu nī chi nduuti chi ca'á nī vida yeⁿ'e maáⁿ nī na ta'a 'áámá patrón

yeⁿ'e nī ní 'áámá canee nī chi diiⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ chi ngaⁿ'a 'iiví nī, tuu^{'mi} ndís'tiī ní esclavos ndís'tiī yeⁿ'e 'iiví nī. Ní canee chí diiⁿ nī nducuéⁿ'ē chí ngaⁿ'a 'iiví nī chí diiⁿ nī. 'Tiicá ntúūⁿ nduuti chí diiⁿ nī chí ngaⁿ'a nuuⁿndi chí diiⁿ nī tuu^{'mi} ní canee nī tan'dúú^{cā} chí nuuⁿndi miiⁿ patrón yeⁿ'e nī. Ní cuuvi 'cuū^{vi} nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní nduuti chí diiⁿ nī chí ngaⁿ'a Ndyuūs, tuu^{'mi} ní n'daacā diiⁿ nī nanááⁿ Ndyuūs. ¹⁷ 'Úú ní ca'á gracias Ndyuūs caava ndís'tiī caati ndís'tiī 'áará chí tiempo chí chó'oo ní ndís'tiī esclavos yeⁿ'e nuuⁿndi ndís'tiī naati maaⁿ ní ch'iindiveéⁿ nī ndúú^{cū} nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'āā chí'cueéⁿ yā ndís'tiī. ¹⁸ Ní taachi canee libre nī yeⁿ'e poder yeⁿ'e nuuⁿndi, tuu^{'mi} ní ndís'tiī diiⁿ nī nducuéⁿ'ē chí n'daacā cáávā poder yeⁿ'é Ndyuūs chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī. ¹⁹ Ngan'á ndúú^{cū} ndís'tiī ndúú^{cū} nduudu chí tuumicadiinúúⁿ nī caati ndís'tiī cuuvi tuumicadiinuuⁿ cá nī. Tiempo chí chó'oo ndís'tiī s'neéⁿ nī cuerpo yeⁿ'é nī cáávā nuuⁿndi ní dinuun^{ndi} nī tan'dúú^{cā} chí maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī neⁿ'e chí diiⁿ nī. Ní diiⁿ cá nī chí nguéé n'daacā. Maaⁿ ní 'āā neéⁿ nī cuerpo yeⁿ'e nī cáávā chí diiⁿ nī cosa chí n'daacā ní nducuéⁿ'ē chí diiⁿ nī, diiⁿ nī cáávā Ndyuūs.

²⁰ Taachi ndís'tiī canee nī maaⁿ poder yeⁿ'e nuuⁿndi, nguéé cuuvi diiⁿ nī dendu'ū chí n'daacā. ²¹ Ní ¿dē'ē chí n'daacā chí diiⁿ nī aprovechar yeⁿ'e nuuⁿndi chí diiⁿ nī chí ngii 'cuináaⁿ nī yeⁿ'é? Chíⁿ chí diiⁿ chí ca'á nī 'cuū^{vi} nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ²² Naati maaⁿ ní nguéé canee nī maaⁿ poder yeⁿ'e nuuⁿndi caati dichí^{'ve} nī Ndyuūs chí diiⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuayiivi ní véeé vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí yeⁿ'e nī. ²³ Chí chii^{'vē} yeⁿ'e nuuⁿndi miiⁿ ní diiⁿ chí 'iiⁿyāⁿ ch'iⁱ yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ naati chíⁿ chí Ndyuūs téé yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní regalo chí vida

cueⁿe daāⁿmaⁿ ti 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿe Jesucristo chi Señor yeⁿe yú.

7

Ejemplo yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi n'giindivaacu yā

¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿé chi véé ley yeⁿé nī, deenu nī chi 'iiⁿyāⁿ canéé chi 'caandiveéⁿ yā ley miiⁿ nuuⁿmāⁿ neⁿe chí canduuchi yā. ² Maaⁿ ní ca'á 'aama ejemplo. 'Áámá n'daataá chi n'giindivaacu tá ní véé isaⁿ'ā yeⁿe tá, n'daataá miiⁿ ní n'daataá yeⁿe isaⁿ'ā tá tanducuéⁿē tiempo chi canduuchi sa tan'dúúca chi ngaⁿ'a ley. Ní taachi ch'iī isaⁿ'ā yeⁿe tá canee tá libre yeⁿe ley miiⁿ chi ngaⁿ'a yeⁿe isaⁿ'ā yeⁿē tá. ³ Naati taachi cánduuchi isaⁿ'ā yeⁿe tá ní caⁿ'a tá ndúúcu táámá saⁿ'ā, tuuⁿ'mi ní idinuūⁿndí ta. Ní nduuti chi ch'iī isaⁿ'ā yeⁿe tá, nguéé canee yā maaⁿ ley yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi n'giindivaacu yā ní cuuvi 'caandavaacu yā ndúúcu táámá saⁿ'ā ní nguéé dinuuⁿndí tá.

⁴ Ní 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī hermanos yeⁿé chi yeⁿe Cristo, ley miiⁿ tan'dúúca esposo yeⁿe nī chi 'āā n'díí, ní 'āā n'diī ley miiⁿ cáávā ndís'tiī. Ní maaⁿ ní cuuvi yeⁿe táámá yā ndís'tiī ní yeⁿe Cristo ndís'tiī. 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní nducuéⁿē yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā ní cucáávā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ dichiiⁿ'vé yú Ndyuūs. ⁵ Ní tiempo chi chó'ōo taachi diiⁿ yú tan'dúúca chi neⁿe maaⁿ cuerpo yeⁿe yú tuumicadínuuⁿ yú chi véé nuuⁿndi yeⁿe yú cáávā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ chi diiⁿ yú 'tiicá. Ní nuuⁿndi chi diiⁿ yú diiⁿ chí 'cuūvi yú cueⁿe daāⁿmaⁿ. ⁶ Naati maaⁿ ní diiⁿ yú cuenta chi n'diī yú yeⁿe ley miiⁿ. Ní nguéé canee yú maaⁿ poder yeⁿē ley miiⁿ. Maaⁿ ní libre canee yú chí dichiiⁿ'vé yú Ndyuūs ndúúcu vida yeⁿe yú chí ngai. Ní vida yeⁿe yú ní yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. Ní nguéé canee yú maaⁿ poder yeⁿe ley ndiicúu chí canéé nguūⁿ.

Nuuⁿndi chi idiīⁿ yú

⁷ Maaⁿ ní ¿de'ē caaⁿmaⁿ yú? ¿'Áá ley miiⁿ chí nuuⁿndi? Nguéé yeⁿē mar 'áámá naaⁿ. 'Úú ní nguéé n'diichí nuuⁿndi nduuti chí nguéé cáávā ley miiⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ, 'úú ní nguéé deenú chí nuuⁿndi 'úú nduuti chí neⁿ'é dendu'ū chí véé yeⁿe tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ nduuti chí ley miiⁿ nguéé 'tiicá ngaⁿ'a: Nguéé dinéⁿe ní dendu'ū chí véé yeⁿe tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ. ⁸ Ní cáávā ley miiⁿ tuumicadiinúⁿ nuuⁿndi miiⁿ chí cuuvi neⁿ'é diiⁿ tanducuéⁿē dendu'ū chí nuuⁿndi. Ní ndúúti chí nguéé cáávā ley miiⁿ, nuuⁿndi miiⁿ canéé tan'dúúca chí n'diī. Ní nguéé deenú yeⁿē. ⁹ Tiempo chí chó'ōo 'úú ní nadacadínuuⁿ chí n'daacá canéé nguéé ndúúcu ley miiⁿ naati taachi n'diichí ley miiⁿ, tuuⁿ'mi n'diichí nuuⁿndi, ní 'úú ní canee tan'dúúca chí ch'iī. ¹⁰ Ní 'tiicá ley miiⁿ chí iⁿ'i 'iiⁿyāⁿ táácá cuuvi cunduuchi yā cueⁿe daāⁿmaⁿ, naati cucáávā 'úú n'giⁿ'i chí idiīⁿ nuuⁿndi tuuⁿ'mi ní cuuvi 'cuūvi cueⁿe daāⁿmaⁿ. ¹¹ Ní cáávā ley miiⁿ deenú chí nuuⁿndi chí diiⁿ chíiⁿ chí chinncheⁿ'ei 'úú ti nguéé diiⁿ tan'dúúca chí ch'iindiveéⁿ ley miiⁿ. Naati cáávā ley miiⁿ, deenú nuuⁿndi chí diiⁿ ní diiⁿ chí ch'iī cueⁿe daāⁿmaⁿ.

¹² Ní ley miiⁿ ní δεενε ní yeⁿe Ndyuūs. Ní mandamiento yeⁿe ley miiⁿ 'tiicá ntúūⁿ ní δεενε ní cuaacu ní n'dáácā. ¹³ Tuuⁿ'mi ní ley ¿'áá cucáávā chí n'daacā diiⁿ chí 'úú 'cuūvi cueⁿe daāⁿmaⁿ? Nguéé 'túúca. Nuūⁿndi chí diiⁿ, diiⁿ chí 'úú 'cuūvi. Ní 'tiicá cuuvi deenú nuuⁿndi tí nuuⁿndi miiⁿ chí iⁿ'i chí cuáácú chí nuuⁿndi cáávā ley miiⁿ chí cosa chí n'daacā. Ní cosa chí n'daacā miiⁿ ní mandamiento chí chí iⁿ'i chí nguεε n'daacā chí nuūⁿndi miiⁿ.

¹⁴ Deenu yú chí ley miiⁿ ní yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. Naati 'úú ní saⁿ'ā yeⁿe iⁿ'yeeⁿndí 'cūū. 'Úú chí dinuuⁿndi ní canee maaⁿ poder yeⁿe nuuⁿndi chí idiīⁿ nuuⁿndi.

15 'Úú nguée deenú de'ε cáávā chi diín chiiñ chi diín. 'Úú nguée diín chi neñ'é diín naati diín chi nguée neñ'é diín ti nguée neñ'é diín. 16 Ní nduuti chi nguée neñ'é diín ní chííñ chí diín, tuu'mi ní deenú chi ley miiñ ní n'dai. 17 'Tíicā nguée 'úú chi diín, naati nuuñndi chi canée nduucú chííñ diiñ chi dinuuñndí. 18 Caati deenú chi maañ 'úú chi cuerpo yeñ'é nguεε vεε mar 'áámá dendu'ū chi n'daacā. Cuaacu chi 'úú neñ'é diín chí n'daacā naati nguée deenú táácā cuuvi diín chi n'daacā. 19 Dendu'ū chi n'dai chi neñ'é diín, nguée diín naati chi nguée n'daacā chi nguée neñ'é diín, chííñ chí diín. 20 Maañ ní nduuti chi diín chí nguée neñ'é diín, tuu'mi nguée 'úú chi diín naati nuuñndi ndúúcu poder yeñ'e chí canée nduucú chííñ diiñ chí dinuuñndí.

21 Ní 'tíicā canee nduucú. Taachi neñ'é diín chí n'daacā miiñ, dámaañ chí nguée n'daacā canee nduucú. 22 Cuáácú chí neñ'é diín chiiñ chí ngañ'a ley yeñ'é Ndyuūs. 23 Naati deenú chí véé táámá cosa na cuerpo yeñ'é chí nguée neñ'é chí 'úú idiñ cosa chí n'daacā tan'dúúca chí nadacadiinúñ chí diín. Chuū ní ley yeñ'e nuuñndi chí véé na cuerpo yeñ'é. Ní 'úú canee tan'dúúca preso yeñ'e ley yeñ'e nuuñndi. 'Tíicā 'úú.

24 Dé'ε chúúca nndaachií yeñ'é maañ. ¿Du'ú cuuvi nadanguáñ'ai 'úú yeñ'e cuerpo yeñ'é chí diiñ chí 'cuūví cueñ'e daañmañ? 25 Maañ ní 'úú ní ncā'a gracias Ndyuūs chí dámaañ Ndyuūs cuuvi nadinguáñ'ai yā 'úú cáávā Jesucristo Señor yeñ'e yú. 'Úú ní dichíí'vε 'úú ley yeñ'e Ndyuūs ndúúcu núñmáñ staāvā yeñ'é naati cuerpo yeñ'é ní neñ'e dinuuñndi cáávā ley yeñ'e nuuñndi chí canee nduucú.

8

Vida chí véé cáávā Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs

1 Maañ ní 'iiñ'yāñ s'eeñ chí yeñ'e Señor Jesucristo nguée condenado

yā. Ní 'iiñ'yāñ s'eeñ nguée n'gεεtineé yā chí diiñ yā chiiñ chí neñ'e cuerpo yeñ'e mañ yā naati n'gεεtineé yā tan'dúúca chí neñ'e Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs. 2 Caati ley yeñ'e Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs chííñ diiñ chí véé vida cueñ'e daañmañ yeñ'e 'iiñ'yāñ chí yeñ'e Jesucristo. Ní diiñ chí 'úú canee libre yeñ'e nuuñndi chí diiñ chí chíí cueñ'e daañmañ. 3 Ní Ndyuūs diiñ yā chííñ chí nguée cuuvi diiñ ley yeñ'e Moisés miiñ caati 'iiñ'yāñ ní duūvá yā na cuerpo yeñ'e yā. Ní Ndyuūs diiñ yā condenar nuuñndi chí véé na cuerpo yeñ'é 'iiñ'yāñ yeñ'e in'yeeñdí 'cūū taachi dicho'ó yā 'áámá n'dyāñ'a Daiya yā ndúúcu cuerpo tan'dúúca s'uúñ cáávā chí diví yā nuuñndi yeñ'é 'iiñ'yāñ. 4 Ní chúū Ndyuūs diiñ yā cáávā chí s'uūñ cuuvi ch'εtinee yú tan'dúúca chí ngañ'a ley miiñ ti yeñ'e Espíritu N'dai s'uúñ. Ní nguée diiñ yú chííñ chí neñ'e maañ cuerpo yeñ'e yú ti diiñ yú tan'dúúca chí neñ'e Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs.

5 'Iiñ'yāñ chí n'gεεtineé yā ní diiñ yā chí neñ'e maañ cuerpo yeñ'é yā nacadiinúñ yā ní diiñ yā dendu'ū chí neñ'é yā. 'Iiñ'yāñ chí yeñ'e Espíritu N'dai yeñ'é Ndyuūs nadacadiinúñ yā ní diiñ yā chí neñ'e Espíritu N'dai yeñ'e Ndyuūs. 6 Ní 'iiñ'yāñ chí nadacadiinúñ yā ní diiñ yā de'ε chí cuerpo yeñ'é mañ yā neñ'e, ní 'cuūví yā cueñ'e daañmañ naati 'iiñ'yāñ chí nadacadiinúñ yā ní diiñ yā dendu'ū chí neñ'e Espíritu N'dai yeñ'e Ndyuūs ní vεε vida cueñ'e daañmañ yeñ'e yā ní n'gεεtineé yā ndúúcu vaadí 'diiñ. 7 'Iiñ'yāñ chí nadacadiinúñ yā dendu'ū chí yeñ'e cuerpo yeñ'é yā, 'iiñ'yāñ s'eeñ ní contra yeñ'é Ndyuūs 'iiñ'yāñ ti nguée neñ'é yā diiñ yā chí ngañ'a ley miiñ, ní nguée cuuvi diiñ yā. 8 Ní cáávā chuū 'iiñ'yāñ s'eeñ chí diiñ yā tan'dúúca chí neñ'e cuerpo yeñ'e yā Ndyuūs nguée inee yiinú yā chííñ chí diiñ yā.

9 Naati maaⁿ ní ndís'tiī nguéé diín nī tan'dúúcā chi ne^{n'e} cuerpo ye^{n'e} maáⁿ nī naati diín nī tan'dúúcā chi ne^{n'e} Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs ti maaⁿ ní Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs cánée yā ndúúcū ndís'tiī. Ní nduuti chi 'áámá 'ii^{n'}yāⁿ nguéé cánée yā ndúúcū Espíritu ye^{n'e} Cristo, tuu'mi ní 'ii^{n'}yāⁿ 'cūū nguéé ye^{n'e} Cristo 'ii^{n'}yāⁿ. 10 Ní nduuti chi ndís'tiī ní ye^{n'e} Cristo ndís'tiī, 'áará chi cuerpo ye^{n'e} nī cuuvi n'diī cucáávā nuuⁿndi ye^{n'e} nī, tuu'mi ní canduuchí nī cáávā Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs miiⁿ caati Ndyuūs diín yā aceptar ndís'tiī chi ye^{n'e} yā ndís'tiī. 11 Ní ndúúti chi cánée nī ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs, Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs chi nadacuéeⁿ yā Cristo ye^{n'e} nguaaⁿ tináⁿ'ā, tuu'mi ní maaⁿ Ndyuūs miiⁿ chi nadacuéeⁿ yā Cristo ca^{n'a} yā chi téé yā cáávā Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs chi cánée nduucú nī vida ngai na cuerpo ye^{n'e} nī chi 'āā n'díí.

12 Ní cáávā chuū, ndís'tiī hermanos ye^{n'e}, véé chi cánée chi diín yú naati nguéé 'cuεetinee yú ní nguéé diín yú tan'dúúcā chi ne^{n'e} cuerpo ye^{n'e} yú. 13 Caati ndúúti chi diín yú tan'dúúcā chi ne^{n'e} cuerpo ye^{n'e} maaⁿ yú, tuu'mi ní cuuvi 'cuūvi yú cue^{n'e} daāⁿmaⁿ. Naati nduuti chi nguéé diín yú cuenta chi diín cuerpo ye^{n'e} yú, tuu'mi ní cáávā Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs chi canee ndúúcu yú 'cuεetinee yú.

14 Ní nducyáácá 'ii^{n'}yāⁿ chi Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs nga^{n'a} yā chi cuuvi diín yā 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ ní daiya Dendyuūs 'ii^{n'}yāⁿ. 15 Ní Ndyuūs 'āā tee yā s'uuúⁿ Espíritu N'dai ye^{n'e} yā nguéé cáávā chi diín yú ntiīⁿnyuⁿ ye^{n'e} yā chi di^{n'}va^a yú ley cáávā chi condenado yú taama vmné^{n'}ēe naati cáávā chi s'uuúⁿ ní daiya Ndyuūs s'uuúⁿ. 'Íícú cucáávā Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs ní s'uuuⁿ ní cuuvi caaⁿ'maⁿ yú: N'dií, Ndyuūs ní Chiidá. 16 Ní maaⁿ Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs

nga^{n'a} yā ndúúdu cuaacu ndúúcū espíritu ye^{n'e} yú chi s'uuúⁿ ní daiya Dendyuūs s'uuúⁿ. 17 Ní nduuti chi s'uuúⁿ ní daiyá Ndyuūs s'uuúⁿ, tuu'mi ní véé chi cuuvi ye^{n'e} yú chi Ndyuūs ca^{n'a} yā chi téé yā s'uuúⁿ. Ní cuta'a yú chi cuuvi ye^{n'e} yú ndúúcū Cristo maáⁿ yā nduuti chi s'uuúⁿ ní 'cueenu yú cuuvi maaⁿ cáávā chi ye^{n'e} Cristo s'uuúⁿ. Cuayiivi ní véé parte ye^{n'e} yú ndúúcū Cristo ndúúcū vaadī dεεve n'dái taavi ye^{n'e} yā.

18 Maaⁿ ní inadacadiinúúⁿ chí dendu'ū chi n'geenu yú ngii maaⁿ nguéé dé'ē vεε chí ch'εεte nguéé tan'dúúcā dendu'ū chi dεεve ca ní ch'εεte ca chí Ndyuūs 'cuuⁿmíⁿ yā s'uuúⁿ. 19 Tanducué^{n'}ē ye^{n'e} i^{n'}yeēⁿdī chí din'dái Ndyuūs cuáácú cunee ngiinu tiempo chi cuuvi n'diichi 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chí daiya Ndyuūs. 20 Caati tanducué^{n'}ē chí din'dái Ndyuūs ndāā nguuvi chí 'āā ntéé n'daacā. Ní nguéé cucáávā chí maāⁿ né^{n'e} naati cucáávā chí Ndyuūs ne^{n'e} yā chí 'túicā. Ní maaⁿ ní tanducué^{n'}ē tiempo miiⁿ ní tanducué^{n'}ē dendu'ū cunee ngiinu chí Ndyuūs diín yā chí cánée n'daacā cáávā ye^{n'e}. 21 Ní tanducué^{n'}ē chí din'dái Ndyuūs cánée chí natuuvíí. Naati ndaā tiempo chí nguéé natúúvíí caati véé parte ye^{n'e} ndúúcū libertad chí n'dai taavi chí ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chí daiyá Dendyuūs. 22 Ní s'uuúⁿ ní deenu yú chí ndíí nguuvi maaⁿ tanducué^{n'}ē chí din'dái Ndyuūs ní n'gai ya'āī ngeεcū ye^{n'e} tan'dúúcā 'áámá n'daataá ndúúcū vaadī ya'ai ye^{n'e} chí 'cundiyaáⁿ daiya tá. 23 Ní nguéé dámaāⁿ tanducué^{n'}ē chí din'dái Ndyuūs ní n'gái ya'āī naati 'tiicá ntúūⁿ s'uuúⁿ n'geenu yú ngii. 'Áará chí canee yú ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n'e} Ndyuūs chí Ndyuūs datee yā s'uuúⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ sta'a yú ye^{n'e} Ndyuūs. Ní 'cueenu taavi yú cuuvi 'naaⁿ chí cánée ngiinu yú tiempo chí Ndyuūs

cuta'á yā s'uūuⁿ chi daiyá Ndyuūs s'uuuⁿ. Ní nanguan'ái yā s'uūuⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe yú chi véé maaⁿ. Ní 'āā ntéé véé cuerpo ndíicuū yeⁿe yú naati véε cuerpo chí ngai yeⁿe yú. ²⁴ Ní s'uuuⁿ nguan'ai yú cáávā chi canee ngiinu yú chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi téε yā s'uuuⁿ. Nduuti chi 'āā inaaⁿ yú de'ē chi canee ngiinu yú 'āā ntéé canee ngiinu yú yeⁿe. Chíⁿ chi 'āā inaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'āā ntéé canéé ngiinu yā yeⁿe. ²⁵ Naati nduuti chi canéé ngiinu yú chi 'āā cuéé snaaⁿ yú canéé chi cunee ngiinu yú ndúúcu 'vích'εεtíínūⁿ.

²⁶ Ní Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs nnginnéé yā s'uūuⁿ taachi dúuvā yú. S'uuuⁿ nguéé deenu yú táácā canéé chí caaⁿ'maⁿngua'a yú tan'dúúcu chi Ndyuūs neⁿ'é yā, ní maaⁿ ní Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs inneé yā s'uuuⁿ taachi ngaⁿ'angua'a yú nanááⁿ Ndyuūs taachi n'gai ya'ái yā ní nguéé cuuvi caaⁿ'maⁿ yú chuū ndúúcu nduudu. ²⁷ Ní Ndyuūs chi n'diichí yā staava yeⁿe yú deenu yā chi nadacadiinuⁿ Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs caati Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ngiica yā dámaāⁿ yeⁿe chi neⁿe Ndyuūs ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿe Ndyuūs.

Cuchεε ca yú yeⁿe nducuén'ē

²⁸ Ní deenu yú chi Ndyuūs díiⁿ yā chí tanducuén'ē chí chó'ōo yeⁿe s'uūuⁿ chí yeⁿe s'uūuⁿ ní cáávā chí n'daacā yeⁿe yú caati neⁿe yú Ndyuūs. Ní Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ²⁹ Ní Ndyuūs ndεεvε yā 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā ní diví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ lado yeⁿ'é yā ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi daiyá yā tan'dúúcu Daiyá yā Jesucristo. Ní 'íicú Cristo chí Daiyá Ndyuūs ní Daiyá yā vmnááⁿ vmnaaⁿ nguaaⁿ n'deeε n'dái ví i yā.

³⁰ Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí Ndyuūs chíndεεvε yā ndíi vmnááⁿ vmnaaⁿ Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí

cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ chí sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí sta'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā ní cuayiivi dich'εεté yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

³¹ ¿DÉ'ē cuuvi caaⁿ'maⁿ yú yeⁿ'é dendú'ū s'eeⁿ? Dámaāⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú chuū. Nduuti chí Ndyuūs canéε yā ndúúcu s'uuuⁿ, ¿du'ū cuchéé cūnee contra yeⁿe s'uuuⁿ? ³² Ní Ndyuūs nguéé diya'ái 'íinu yā Daiyá yā cáávā s'uuuⁿ naati dicho'ó yā Daiyá yā caati chíⁿ Daiyá yā caavā nducyaaca s'uuuⁿ. Ní nduuti chí 'tíicā díiⁿ yā ndúúcu Daiyá yā, ¿'áá nguéé tee Ndyuūs tanducuén'ē s'uuuⁿ daama ndúúcu Daiyá yā ní n'deeε n'dái yeⁿ'é?

³³ ¿Dú'ū cuuvi caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs ndεεvε yā? Ndyuūs maáⁿ yā díiⁿ yā aceptar 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é yā. ³⁴ ¿Dú'ū tuu'mi cuuvi díiⁿ yā condenar s'uuuⁿ? Cristo ní 'iiⁿ'yāⁿ chí chíⁿ yā cáávā nuuⁿndi yeⁿe yú ní nduuchí yā yeⁿe nguaaⁿ tinaⁿ'ā. Ni maaⁿ ní Cristo canee yā na lado yeⁿe honor yeⁿ'ē Chiidá yā. Ní ngaⁿ'angua'á yā cáávā s'uuuⁿ. ³⁵ ¿Du'ū cuuvi diví yā s'uūuⁿ yeⁿe Cristo chí neⁿ'é yā s'uuuⁿ? ¿'Áá chíiⁿ chí n'geenu yú ngii, 'áá cuuvi nadiví s'uūuⁿ, o dendu'ū chí díiⁿ chí idi'vaachi yú o dendu'ū chí díiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cueenu yú cuuvi o taachi cuuvi cuiica yú o taachi 'āā ntéé catecai yú o cáánda yeⁿe yú o taachi chíiⁿ'núⁿ yā s'uūuⁿ ndúúcu machete chí 'uūvī lados 'caāiⁿ? ¿'Áá cuuvi díiⁿ nducuén'ē chuū nadiví s'uuuⁿ ná vaadi neⁿe yeⁿe Cristo? Nguéé cuuvi. ³⁶ 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:

Cáávā chí s'uuuⁿ ní yeⁿe di s'uuuⁿ nuuⁿmaⁿ nguuvi canee yú listo chí 'caaⁿ'núⁿ yā s'uuuⁿ cáávā di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ díiⁿ cuenta yā chí s'uuuⁿ tan'dúúcu 'iiti cuūchí chí caⁿ'á yā 'caaⁿ'nuⁿ yā, 'tíicā

s'uuúⁿ.
 37 Naati yeⁿe nducuéⁿē dendu^u cuchεε cá yú cáávā Cristo chi dinéⁿe yā s'uuúⁿ. 38 'Tíicā 'úú ní deenú chi cuaacu chi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi divíi yā s'uuúⁿ yeⁿe Ndyuūs chi dinéⁿe yā s'uuúⁿ. Ndíi nguéé ndúú vaadi n'gii, ndíi nguéé ndúú chi cunduūchi yú, ndíi nguéé ndúú ángeles, ndíi nguéé ndúú espíritus chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ ndúúcu poder yeⁿe espíritus, ndíi nguéé ndúú dendu^u chi véé maaⁿ, ndíi nguéé ndúú dendu^u chi cuchii, 39 ndíi nguéé ndúú yeⁿe chi véé chí na yáácú, ndíi nguéé ndúú yeⁿe chi véé ndii na yáanūⁿ, ndíi nguéé ndúú táámá naaⁿ chi véé, tanducuéⁿē chuū nguéé cuuvi divíi s'uuúⁿ yeⁿe Ndyuūs chi dinéⁿe yā s'uuúⁿ caati s'uuúⁿ ní yeⁿe Jesucristo s'uuúⁿ.

9

Ndyuūs ndεεve yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí judíos chi cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yā

1 'Úú Pablo ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu ti 'úú ní yeⁿe Cristo 'úú, ní nguéé ngaⁿ'á nduudu yaadi. Chíiⁿ chí nadacádiinúúⁿ na staava yeⁿe ní yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Cáávā chuū cuaacu níiⁿnyúⁿ deenú chí ngaⁿ'á nduudu cuaacu. 2 Neené ndaachii yiinú ní neené ya'ai staava yeⁿe cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe, 3 ndíi chí 'úú maáⁿ neⁿe chí cuneé condenado 'úú ní canéé 'aama lado yeⁿe Cristo nduuti chí chiiⁿ cuuvi díiⁿ, ní cuuvi 'cuεεtinéé n'daacā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaata yeⁿe, ní cuuvi yā yeⁿe Cristo 'iiⁿ'yāⁿ. 4 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaata Israel. Ní Ndyuūs sta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí dεεve n'dái taavi ca canéé yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní díiⁿ yā 'áámá compromiso ndúucu yā. Ní ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ley yeⁿe chí ley yeⁿe Moisés. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ

canéé yā ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yaácū ní ndúúcū compromiso yeⁿe Ndyuūs chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 5 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní daiya chiida yú cuááⁿ vmaaaⁿ ní yeⁿe ndaata 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní yeⁿe ndaata 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ Cristo ní ndaa yā ndúúcū cuerpo tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Cristo miiⁿ ní Ndyuūs, ní ch'εεte taavi yā yeⁿe nducuéⁿē. Cueⁿe daāⁿmaⁿ dich'εεte yú Ndyuūs. 'Tíicā.

6 'Úú nguéé ngaⁿ'á chí compromiso chí ngaⁿ'a Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí nguéé dichíⁿ'vē. N'daacā ca chí ngaⁿ'á chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaata Israel miiⁿ cuaacu chí nguéé yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ Israel. 7 Naati nguéé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaata Israel ní daiya Abraham 'iiⁿ'yāⁿ. Naati 'túúcā ngaⁿ'a Ndyuūs: Dii Abraham, cáávā saⁿ'ā daiya di chí nguuvi Isaac véé 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe di cuayiivi. 8 Ní cáávā nduudu chí ngaⁿ'a Ndyuūs cuuvi deenú chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi daiya Ndyuūs cáávā chí ch'iindiyáaⁿ yā na ndaata yeⁿe Abraham. Nguεε 'tíicā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní daiya Dendyuūs nduuti chí cucáávā compromiso yeⁿe Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuaacu chí daiyá Ndyuūs. 9 Nduudú 'cūū nduudu chí canéé nguūⁿ yeⁿe compromiso miiⁿ chí Ndyuūs ca'á yā Abraham: Tiempo chí ch'iⁿ'í, 'úú nndaá ní ch'iⁿ'í poder yeⁿe ní Sara chí n'daataá yeⁿe di ní 'cuundi 'aama daiya tá.

10 Ní nguéé dámaaⁿ chuū. Nduu 'uuvi daiya táⁿ'ā Rebeca míiⁿ ní cuaāchī. Ní nguuvi yā Esaú ndúúcū Jacob ní yeⁿe 'áámá chiidaá ní chí-ida yā ní Isaac chí yeⁿe ndaata yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ vmnááⁿ vmaaaⁿ yeⁿe yú. 11-13 Ní taachi daiyá Rebeca miiⁿ chí cuaāchí 'āa cuéé 'cuεεtiyáaⁿ yā ní 'āa cuéé díiⁿ yā cosa chí n'daacā o cosa chí nguéé n'daacā, Ndyuūs yaaⁿ ví yā táⁿ'ā Rebeca miiⁿ 'tíicā: Daiya di chí

saⁿ'ā vmnaaⁿ chí Esaú diiⁿ sa servir daiya di chí saⁿ'ā chí cuchii cuayiivi chí Jacob. Ní chuū ní tan'dúúca chí canéé nguūⁿ naachí Ndyuūs ngaⁿ'a yā 'túicā: 'Úú dineⁿ'é saⁿ'a Jacob miiⁿ, naati sáⁿ'ā Esaú miiⁿ 'úú nguéé neⁿ'é. Déenu yú chí canéé cuaacu chí Ndyuūs cuuvi ndeεve yā 'āa du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e yā tan'duucā chí neⁿ'e yā. Ní cuuvi yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā yaa'ví yā chí cuuvi yeⁿ'e yā. Ní nguéé diiⁿ yā cuenta chiiⁿ chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí yaa'ví yā. Ní ndeεve yā Jacob.

¹⁴ ¿De'ē cuuvi caaⁿ'maⁿ s'uūuⁿ yeⁿ'e chí diiⁿ Ndyuūs? ¿'Áá diiⁿ Ndyuūs cosa chí nguéé cuaacu? Nguéé mar 'áámá naaⁿ. ¹⁵ Ndyuūs ní caⁿ'a yā chii yā Moisés miiⁿ 'túicā: 'Úú ní ya'ái cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'úú neⁿ'é chí caⁿ'á chí ya'ái yeⁿ'e yā; ní 'úú ya'ái 'iinú cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'úú neⁿ'é chí caⁿ'á chí ya'ái 'iinú cááva yā. ¹⁶ Maaⁿ ní nguéé tan'dúúca chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā o diiⁿ yā chí cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ, naati dámaāⁿ tan'dúúca chí Ndyuūs ya'ai 'iinú yā caava 'āa du'ú nūuⁿ chí neⁿ'é yā chí cuuvi yeⁿ'é yā. ¹⁷ Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví yā rey yeⁿ'e yaⁿ'āa Egipto 'túicā: Dii Faraón, 'úú s'neéⁿ dii rey caati 'úú cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ poder yeⁿ'é cucáávā dii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿ'máⁿ íⁿ'yeeⁿ'dii cuuvi déénú yā chí duuchí ní caaⁿ'máⁿ yā chí duuchí. ¹⁸ Ní 'túicā diiⁿ Ndyuūs. Ya'ái yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí maáⁿ yā neⁿ'é yā, ní 'túicā ntúūⁿ Ndyuūs dichεechí yā staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí maáⁿ yā neⁿ'é yā dichεechí yā.

¹⁹ Tuu'mi ní 'aamá nī caⁿ'a nī chíi nī 'úú 'túicā: Nduuti chí 'túicā, ¿de'ε cúúvī chí Ndyuūs ngaⁿ'á yā chí nuuⁿ'ndi ní yeⁿ'e saⁿ'ā? Ní ¿dú'ú cuuvi diiⁿ cosa chí contra yeⁿ'e chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ? ²⁰ 'Úú ní ngaⁿ'á ngī díi saⁿ'ā: ¿Dú'ú dii chí díi cuuvi n'guεcútaⁿ'a di yeⁿ'é

Ndyuūs? ¿'Áá cuaacu chí 'áámá 'cúutii yeⁿ'é ínchεētí cuuvi caaⁿ'maⁿ ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí din'dái yā 'cúutii miiⁿ ní caaⁿ'maⁿ 'túicā: ¿De'ē cúúvī chí din'dái nī 'úú 'túúca? ²¹ Deenu yú chí 'iiⁿ'yāⁿ chí din'dái yā 'cúutii cuuvi din'dái yā yeⁿ'e ínchεētí tan'dúúca chí neⁿ'é yā din'dái yā. Cuuvi din'dái yā yeⁿ'e 'áámá taaⁿ ínchεētí 'uūvī 'cúutii, 'áámá chí yaⁿ'ai chí'vē ní táámá chíi nguéé yaⁿ'ai chí'vē.

²² Ní 'túicā ntúūⁿ chí diiⁿ Ndyuūs. Ndyuūs neⁿ'é yā 'cuuⁿ'míⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ táácā cuuvi diiⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'íní yā poder yeⁿ'é yā. Ní n'deeε 'nááⁿ tiempo Ndyuūs chεé yā ndúúcu vaadi ngiinu yeⁿ'é yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé n'daacā idiíⁿ yā. Ní Ndyuūs canéé chí diiⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Ndyuūs dituūví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ²³ Ní Ndyuūs neⁿ'é yā ch'íní yā s'uūuⁿ chí chεεte ca vaadi deεve taavi yeⁿ'é yā ní neéne ya'ai 'iinú yā cááva s'uūuⁿ. Ní ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ diiⁿ yā chí s'uuúⁿ ní véé parte yeⁿ'e yú ndúúcu yā ndúúcu deεve taavi ca yeⁿ'é yā. ²⁴ Ní Ndyuūs yaa'ví yā s'uūuⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uūuⁿ, náⁿ'ā s'uūuⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí judíos s'uūuⁿ ní tanáⁿ'a s'uūuⁿ chí nguéé 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí judíos s'uuúⁿ. ²⁵ Tan'dúúca chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi dinguūⁿ profeta Oseas ní Ndyuūs ngaⁿ'á yā 'túicā:

'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é, 'úú yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi yeⁿ'é; 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé dineⁿ'é vmnaáⁿ ti nguéé 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'úú maaⁿ ní ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí neené neⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

²⁶ Ní lugar miiⁿ nūuⁿ naachi Ndyuūs caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'túúca: Ndís'tii ní nguéé 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é ndís'tii, miiⁿ nūuⁿ ní ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní chí duuchí yā daiya Dendyuūs chí canduuchi.

27 Ní saⁿ'a profeta Isaías caⁿ'a sá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel 'tíicā: 'Áará chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ní n'dee n'dáí yā tan'dúúicā yáⁿ'āa ndúútií yeⁿ'ē yiicu dámaāⁿ n'duuⁿ'vi núúⁿ yā nnguaⁿ'ai yā. 28 Ní Señor Ndyuūs diíⁿ yā chí cuuvi cuaacu nduudu chí 'āā caⁿ'a yā yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū ní nuuⁿ diíⁿ yā nducuéⁿ'ē. 29 Ní 'tíicā ngaⁿ'a profeta Isaías cuaaⁿ vmnaaⁿ: Nduuti chí Señor chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē nguéé s'neéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yú ndúúcu yú, tuuⁿ'mi ní s'uuúⁿ canee yú tan'dúúicā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Sodoma ndúúcu yāāⁿ Gomorra chí ch'ií yā cucáávā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. 'Tíicā s'uuúⁿ.

Yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'een ní yeⁿ'ē nduudu cuaacu yeⁿ'ē evangelio

30 ¿DÉ'ē cuuvi caaⁿ'maⁿ'yú tuuⁿ'mi? 'Tíicā cuuvi caaⁿ'maⁿ' yú. 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'e ndaata Israel chí judíos 'iiⁿ'yāⁿ s'een nguéé in'nuúⁿ yā Ndyuūs ní nguéé diíⁿ yā chí canee n'daāca yā nanááⁿ Ndyuūs. Naati cuayiivi míⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'een canee n'daāca yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs diíⁿ yā aceptar 'iiⁿ'yāⁿ s'een chí yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'een. 31 Nguéé 'tíicā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e ndaataá Israel. Caneé yā ndúúcu ley yeⁿ'e Moisés chí cuuvi diiⁿ chí n'daacā canee yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní 'áará chí neⁿ'é yā canee n'daacā nanááⁿ Ndyuūs naati nguéé cuuvi diíⁿ yā cumplir chiiⁿ chí ngaⁿ'a ley miiⁿ. 32 ¿DÉ'ē cúúvī chí 'tíicā? 'Tíicā canee, caati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel nguéé n'daacā canee yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā ntiiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ yā cáávā ley yeⁿ'é yā, ní nguéé neⁿ'é yā cu'téenu yā Jesucristo. Ní cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ s'een canee tan'dúúicā chí candéé ca'a yā ná tuūu chí Jesucristo chí diiⁿ chí indéé ca'a 'iiⁿ'yāⁿ.

33 Ní 'tíicā canee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e tuūu miiⁿ:

'Úú Ndyuūs ní cu'neéⁿ na yāāⁿ Sión 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí Jesucristo chí nguuvi tuūu chí cuundéé ca'a 'iiⁿ'yāⁿ ní tuūú miiⁿ ní 'áámá tuūú ch'εεε chí diiⁿ chí cundεεε 'iiⁿ'yāⁿ; ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'téenu yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, nguéé cuuvi 'cuináⁿ yā.

10

1 Ndís'tií hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é ndúúcu núúⁿ'máⁿ staava yeⁿ'é chí nducyaaaca 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é cuuvi nnguaⁿ'ai yā. Ní 'úú ní ngaⁿ'angua'á cááva yā.

2 Deenú chí cuaacu chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaataá yeⁿ'é ní neⁿ'é yā dich'εεε cá yā Ndyuūs naati nguéé diíⁿ yā tan'dúúicā chí neⁿ'e Ndyuūs caati nguéé déenu yā táác cuuvi diíⁿ yā.

3 Ní nguéé déenu yā táác Ndyuūs diíⁿ yā aceptar 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diíⁿ yā chεε chí nadacádínuuⁿ yā chí n'daacā. Ní nguéé neⁿ'é yā diíⁿ yā tan'dúúicā chí Ndyuūs neⁿ'e yā chí diiⁿ yā caati n'daacā canee yā nanááⁿ Ndyuūs.

4 Ní taachi ndaā Cristo diíⁿ yā chí 'āá ví'í cá ley yeⁿ'e Moisés. Ní maaⁿ ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo, 'iiⁿ'yāⁿ s'een n'daacā canee yā nanááⁿ Ndyuūs.

5 Ní Moisés miiⁿ dinguuⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā canee n'daacā yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā chí diíⁿ yā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ. 'Tíicā dingúúⁿ yā: 'Iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ú chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ cucáávā ley miiⁿ.

6 Naati chuū ní ngaⁿ'a yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí canee n'daacā nanááⁿ Ndyuūs cáávā chí i'téenu yā Jesucristo. Díí nguéé ngaⁿ'a di na staava yeⁿ'e di 'tíicā: ¿Du'u caⁿ'ā na va'ai chεεti nguuvi? Taachi ngaⁿ'a di 'tíicā, nadicua'ái di Cristo yeⁿ'é va'ái chεεti nguuvi. 7 Ní nguéé caaⁿ'maⁿ

di na staava ye'nē di 'tíicā: ¿Du'ū cuuvi ca'n'á yā i'n'yeēndī chí yáanūnⁿ tan'dúucā chí che'n'e Cristo? Taachi diiⁿ di 'tíicā, diiⁿ di chí Cristo nadacuéeⁿ yā ye'n'e nguaaⁿ tiná'n'ā. ⁸ Chuū chí canee chí caa'n'maⁿ yú: Nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs 'āā niiⁿnuúⁿ canee ye'n'é nī ní canee na cheendí nī ní canee na staava ye'n'é nī. Nduudu cuaacu miiⁿ ní nduudu chí nga'n'á 'nū nanááⁿ ndís'tiī cááva chí cuuvi cu'téenu nī. ⁹ Nduuti chí caa'n'máⁿ nī ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ ní nga'n'a nī 'tíicā chí Jesús miiⁿ chíiⁿ chí 'iiví nī ní i'téenu nī ndúúⁿcū núúⁿmáⁿ staava ye'n'é nī chí Ndyuūs nadicuéeⁿ yā Cristo miiⁿ ye'n'e nguaaⁿ tiná'n'ā, tuu'mi ní díi nanguá'n'ai di. ¹⁰ Canéé chí cu'teenú nī ndúúⁿcū núúⁿmáⁿ staava ye'n'e nī ní Ndyuūs cuaáⁿ yā ndís'tiī. Canéé chí caa'n'máⁿ nī ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ ní nga'n'á nī chí i'téenu nī Jesucristo ní cuuvi nangua'n'ai nī.

¹¹ Ní canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs 'tíicā: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'téenu yā Cristo nguéé cuuví 'cuináⁿ yā. ¹² Nguéé n'dáaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e taná'n'ā naciones. Maaⁿ Señor Jesucristo miiⁿ ní maaⁿ Señor ye'n'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní Señor miiⁿ itée yā ye'n'e nducuen'ē chí n'dai ye'n'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí nga'n'angua'á yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā chí duuchi yā. ¹³ Caati 'tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí nga'n'a yā ngii yā: “N'díi Señor Jesucristo ye'n'é,” ní cuuví nangua'n'ai yā. ¹⁴ ¿Táácā cuuvi caa'n'máⁿ yā ndúúⁿcū Señor miiⁿ nduuti chí nguεε i'téenu yā 'iiⁿ'yāⁿ? ¿Ní táácā cuuvi cu'téenu yā ye'n'e 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'giindiveéⁿ yā ye'n'e yā? ¿Ní táácā cuuvi caandiveéⁿ yā nduuti chí nguéé 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chí caa'n'máⁿ yā nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs? ¹⁵ ¿Ní táácā cuuvi caa'n'máⁿ yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs miiⁿ

nduuti chí nguéé du'ū veεε dicho'ó? 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs: De'ε chúucā n'daacā chí ndaa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí candéε yā nduudu cuaacu ye'n'e vaadi 'diiⁿ ni nga'n'á yā nduudu ngai ye'n'é Cristo.

¹⁶ Naati nguéé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ i'téenu yā nduudu cuaacu ye'n'é Cristo. Ní tan'dúucā chí nga'n'a profeta Isaías ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachi nga'n'a 'tíicā: N'díi Señor, ¿dú'ū i'téenu nduudu cuaacu chí nga'n'a cuaacu yú? ¹⁷ 'Tíicā tuu'mi, 'iiⁿ'yāⁿ i'téenu yā nduudu cuaacu ye'n'e Jesucristo cáávā chí n'giindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ, ní n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu ye'n'e Cristo.

¹⁸ Naati 'úú itiinguuneéⁿ ndís'tiī: ¿'Áá cuaacu chí nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs? Cuaacu chí n'giindiveéⁿ yā. 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs: Nduudu cuaacu chí nga'n'a yā, nga'n'a yā na núúⁿmáⁿ i'n'yeēndī. Ní nduudu ye'n'e yā ní nga'n'a yā ní ndíi núúⁿmáⁿ cuaaⁿ chí ya'n'ai ca ye'n'e i'n'yeēndī.

¹⁹ Táámá vmnéⁿ'ēεε itiinguuneéⁿ ndís'tiī: ¿'Áá nguéé diiⁿ cuenta 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí judíos s'eeⁿ ye'n'e nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs? Moisés miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ nguεεcuneé yā ye'n'e chuū, ní 'tíicā canéé nguūⁿ:

'Úú ní diiⁿ chí cuuvi nngueé nī ye'n'e 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e táámá nación chí nguéé véé nación ye'n'é Ndyuūs. 'Úú ní diiⁿ chí nduuví táaⁿ nī ndúúⁿcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ye'n'é chí ye'n'e táámá nación caati ca'n'á diiⁿ cosa chí n'daacā nduucú yā.

²⁰ Ní profeta Isaías miiⁿ claro ca chí nga'n'á yā ndúúⁿcū nduudú 'cūū. Ndyuūs nga'n'á yā 'tíicā:

'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'nuún yā 'úú ní indaacá yā 'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé itiinguuneéⁿ yā ye'n'é,

'úú ní ch'i'n'í maán 'úú nanáaⁿ yā.

21 Ní taachi Isaiás miiⁿ ngaⁿ'a yā nanáán 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel, 'tíicā ngaⁿ'a yā: Ndyuūs ngaⁿ'a 'tíicā: Nguuvi nguuvi n'doó ta'á ní yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é. Ní chεεchi staava yeⁿ'é yā.

11

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel chí nanguáⁿ'ai yā

1 Maaⁿ ní intiínguuneéⁿ ndís'tiī: ¿'Áá diiⁿ Ndyuūs chí s'neéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā? Nguéé diiⁿ yā 'tíicā. 'Úú Pablo maán 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel 'úú ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é Abraham 'úú, ní yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Benjamín 'úú. 2 Ndií cuáán vmnaaⁿ Ndyuūs diiⁿ yā recibir 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí ndεεve yā chí cuuvi yeⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ndís'tiī, ¿'áá nguéé déénu ní yeⁿ'e chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi profeta Elías ngaⁿ'angua'á yā ní di'cuiitú yā Ndyuūs contra yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ Israel? Ní caⁿ'a yā 'tíicā: 3 N'díí Señor Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní 'niⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā profetas yeⁿ'é ní ní dituúví yā nátaí s'eeⁿ yeⁿ'e ní, n'dií Ndyuūs chí canduuchi. Ní maaⁿ dámaāⁿ 'úú canéé ní 'tiicá ntúūⁿ neⁿ'é yā 'caaⁿ'nuⁿ yā 'úú. 4 Naati Ndyuūs nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'e profeta Elías miiⁿ, 'tíicā: Canéé lado yeⁿ'é ndεεchē mil saⁿ'ā chí nguéé chiintii'yá yā nanáán santo ídolo chí nguuvi Baal. 5 Ní 'tiicá ntúūⁿ yeⁿ'e tiempo 'cūú canéé duu'ví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Israel chí i'téénu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ndεεve yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní diiⁿ yā cosa chí n'dai taavi cááva yā. 6 Ní nduuti chí yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā chí Ndyuūs ní diiⁿ n'dai taavi yā ní ndεεve yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní nguéé cáávā cosa chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ maán yā cuuvi diiⁿ yā.

Ní ndúúti chí cáávā cosa chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi diiⁿ yā, tuu'mi ní nguéé cáávā vaadi n'dai yeⁿ'é Ndyuūs chí yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.

7 ¿D'éε ra tuu'mi? 'Iiⁿ'yāⁿ Israel nguéé ndaaca yā dε'ε chí in'nuúⁿ yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs ndεεve yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaaca yā. Ní tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ti ndii chεεchí maán yā 'iiⁿ'yāⁿ. 8 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Ndyuūs diiⁿ yā chí nguéé tumicádíinuⁿ yā na staava yeⁿ'é yā dendu'ú yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs; ní diiⁿ yā chí nduutináaⁿ yā nguéé snaaⁿ yā ní veéⁿ yā nguéé 'caandiveéⁿ yā. Ní 'tíicā 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndii tiempo 'cūú. 9 'Tiicá ntúūⁿ David ngaⁿ'a yā:

'Viicu yeⁿ'é chí che'é yā ní nduuvi tan'dúúca tuúví cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní tiempo chí che'é yā ndaā enemigos yeⁿ'é yā ní nadítuu'ví ya 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'tíicā Ndyuūs cuuvi diiⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

10 Ní nduutináaⁿ yā tan'dúúca chí cuuvi ngueé chí nguéé snaaⁿ yā. Ní dáámí yā 'áámá nūⁿ can'díi yā cuen'e daāⁿmaⁿ.

Nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé 'iiⁿ'yāⁿ Israel

11 Maaⁿ ní itiínguuneéⁿ ndís'tiī: Taachi 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ candéé ca'a yā chí cundεεve yā caati nguéé i'téénu yā Ndyuūs, ¿'áá 'áámá canéé chí chindεεve yā? Nguεε 'tíicā mar 'áámá naaⁿ. Naati chó'oo chuū caati 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí judíos s'eeⁿ nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'e ndaata Israel cuuvi nánguaⁿ'ai yā. Ní diiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel nngueé yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní cu'téénu cá yā Ndyuūs. 12 Ní caati 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé chí'indiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs ní chó'oo chí tuneéⁿ

'ii'yān yeⁿe núúnmán in'yeeⁿdí chi cuuvi cu'teenú yā Ndyuūs. Ní sta'á yā yeⁿe vaadī n'dai yeⁿé Ndyuūs. Ní nduuti chi 'ii'yān chi nguéé yeⁿe ndaata Israel cuuvi cu'téenu yā caava 'ii'yān yeⁿe ndaata Israel nguéé ch'iindiveén yā nduudu yeⁿé Ndyuūs, tuu'mi n'dee ca n'daacā ca yeⁿe nducyáácá 'ii'yān taachi 'ii'yān Israel s'eeⁿ nanguεεcúndí yā ní cu'téenu yā nduudu yeⁿé Ndyuūs taama vmnéⁿē.

13 Maaⁿ ní neⁿé caāⁿmáⁿ nduucú ndís'tiī chi nguéé 'ii'yān Israel ndís'tiī. Maaⁿ chi Ndyuūs dicho'ó yā 'úú chi 'úú ní apóstol chi candεé nduudu yeⁿé yā nanáán 'ii'yān chi nguéé Israel s'eeⁿ. Úú deenú chi ch'εεε ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé. 14 Ní 'úú neⁿé chi 'ii'yān yeⁿe ndaata yeⁿé ngueé yā yeⁿe ndís'tiī niicu cu'téenu yā Ndyuūs tan'dúúcā chi ndís'tiī i'téenu nī Ndyuūs. Ní 'iicú cuuvi nanguaⁿ'ai n'duuvi 'ii'yān yeⁿe ndaata yeⁿé tan'dúúcā ndís'tiī nanguaⁿ'ai nī. 15 Ní taachi Ndyuūs s'neéⁿ yā 'áámá lado 'ii'yān Israel s'eeⁿ díiⁿ yā 'tíicā caati nducyaaca 'ii'yān yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūú chi nguéé yeⁿe 'ii'yān Israel cuuvi cunee 'díiⁿ yā ndúúcú Ndyuūs. ¿Táácá cuuvi yeⁿe 'ii'yān Israel s'eeⁿ taachi Ndyuūs cuaāⁿ ntuúⁿ yā 'ii'yān Israel s'eeⁿ? Ndyuūs nca'á yā vida cuaeⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿé yā lugar yeⁿe vaadī n'gii cuaeⁿe daāⁿmaⁿ. 16 N'giindiveén nī yeⁿe chuū chi caaⁿmáⁿ: Nduuti chi ca'a yú Ndyuūs 'áámá taaⁿ yeⁿe masa yeⁿé pan cáávā ofrenda, 'tiicá ntúūⁿ nducuéⁿē masa yeⁿe pan miiⁿ ní yeⁿé Ndyuūs. Ní nduuti chi ca'a yú Ndyuūs cáávā ofrenda díiⁿyu yeⁿe yáⁿ'á, 'tíicá ntúūⁿ nducuéⁿē yáⁿ'á ní yeⁿé Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs di'viicú yā 'ii'yān yeⁿe ndaata Israel caati 'āā di'viicú yā 'ii'yān vmnáán vmnaaⁿ yeⁿe ndaata yeⁿé yā.

17 Náⁿ'á dúuⁿnē yeⁿe yáⁿ'á olivo

chi canéé na yáⁿ'āa 'ii'yān, ní 'ii'yān 'caaca yā ní sta'á yā dúuⁿnē yeⁿe yáⁿ'á olivo chi canéé icyáⁿ'ā ní díiⁿ yā chi yeⁿe yáⁿ'á olivo yeⁿé yā. 'Tíicā ndís'tiī, 'ii'yān chi nguéé yeⁿe ndaata Israel. Ní ndís'tiī tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿe yáⁿ'á olivo yeⁿe icyáⁿ'ā miiⁿ 'tiicá nī naati maaⁿ ní véé parte yeⁿé nī ndúúcú 'ii'yān Israel chi tan'dúúcā yáⁿ'á olivo chi canéé yáⁿ'āa 'ii'yān. Ní maaⁿ ní ndís'tiī chi nguéé yeⁿe ndaata Israel cuuvi yeⁿé nī nducuéⁿē chi n'dai taavi yeⁿe 'ii'yān chi Israel yā. 18 Maaⁿ ní ndís'tiī chi nguéé Israel nī, nguéé caaⁿmáⁿ nī chi ch'εεε maáⁿ nī ndís'tiī, caati nguéé 'ii'yān chi Israel yā chi tan'dúúcā chi nguéé yeⁿe yáⁿ'á. Ní 'ii'yān 'caaca yā dúuⁿnē miiⁿ, 'tíicā yā. Nds'tiī n'gaacú nī chi ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá dúuⁿnē 'tíicā ndís'tiī. Tan'dúúcā dúuⁿnē nguéé ca'a fuerzas yeⁿe díiⁿyu yeⁿe yáⁿ'á naati yáⁿ'á ca'a fuerzas yeⁿe dúuⁿnē, 'tíicā ndís'tiī. Cuta'á nī fuerzas yeⁿe 'ii'yān chi Israel yā.

19 'Úú nguéé deenú nduuti chi ndís'tiī caaⁿmáⁿ nī 'tíicā yeⁿe chuū: 'ii'yān ch'iicá yā dúuⁿnē s'eeⁿ caati 'úú cuuvi canéé lado yeⁿe dúuⁿnē chi ch'iicá yā. 'Úú chi nguéé Israel 'úú canéé lado yeⁿe 'ii'yān chi Israel yā. 20 N'daacā ngaⁿ'a nī naati deenú nī chi 'ii'yān s'eeⁿ tan'dúúcā dúuⁿnē chi ch'iicá yā, 'tiicá yā, ti nguéé i'téenu yā Cristo. Ní maaⁿ ní ndís'tiī tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿe yáⁿ'á miiⁿ 'tiicá nī caati i'téenu nī Cristo. Maaⁿ ní ndís'tiī nguεε díiⁿ nguee nī naati cundεε nī cuidado táácā chi 'cuεεtinéé nī. 21 Caati nduuti chi Ndyuūs nguéé díiⁿ yā perdonar 'ii'yān Israel chi nguεε i'téenu chi tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿe yáⁿ'á, nguéé díiⁿ yā nadach'εεcú yā nuuⁿndí yeⁿe ndís'tiī chi vmnáán vmnaaⁿ tan'dúúcā dúuⁿnē chi yeⁿe yáⁿ'á yeⁿe icyáⁿ'ā nduuti chi nguéé candεé nī cuidado táácā chi 'cuεεtinéé nī. 22 Cuin'diichí nī,

tuu'mi Ndyuūs ní neené n'dai taavi yā ndúúcū 'ii'yān chi i'téenu yā naati neene chεεchí ntúuⁿ yā vaa. Chεεchí yā ndúúcū 'ii'yān ti nguée i'téenu yā. Naati Ndyuūs ní neené n'dai taaví yā ndúúcu nī nduuti chi 'áamá cuneé nī chi cu'téenu nī. Ní nduuti chi nguée diíⁿ nī 'tuucā, tuu'mi 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā castigar ndís'tiī tan'dúúcā chi ch'iicá yā dúuⁿnē yeⁿ'e maaⁿ yáⁿ'á. ²³ Ní nduuti chi 'ii'yān Israel cu'téenu yā Cristo, tuu'mi ní Ndyuūs ní cuta'á yā ní nguεεcuné diíⁿ yā chi 'ii'yān s'eeⁿ ní táamá vmnéⁿ'ēe canee yā tan'dúúcā 'āā dúuⁿnē yeⁿ'e maaⁿ yáⁿ'á míⁿ 'tíica yā. Ní véé poder yeⁿ'e Ndyuūs chi cuuvi diíⁿ yā 'tíicā. ²⁴ Ní nduuti chi ndís'tiī chi nguée 'ii'yān Israel ndís'tiī, ní Ndyuūs sta'á yā ndís'tiī tan'dúúcā chí n'giicá yā dúuⁿnē yeⁿ'e táamá yáⁿ'á olivo yeⁿ'e icyáⁿ'ā ní diíⁿ yā chi yeⁿ'e yáⁿ'á olivo yeⁿ'é yā, 'tíicā ndís'tiī maaⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ n'dáácā n'dai ca diíⁿ Ndyuūs ndúúcū 'ii'yān Israel chi vmnááⁿ vmnaaⁿ tan'dúúcā dúuⁿnē yeⁿ'e yáⁿ'á yeⁿ'é yā, ní cuuvi diíⁿ yā chi táamá vmnéⁿ'ēe ní yeⁿ'e maaⁿ yáⁿ'á miiⁿ.

Yeⁿ'e chi nanguaⁿ'ai 'ii'yān Israel yeⁿ'e tiempo chi cuchí

²⁵ Maaⁿ ní hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chi ndís'tiī cadíⁿúúⁿ nī chi canúúⁿ n'de'ei. Ní nguée nadicádíⁿnuuⁿ nī chi deenu ca nī. 'Áamá tiempo nūuⁿ 'ii'yān Israel dichεεchí yā staava yeⁿ'é yā dámaāⁿ 'naaⁿ tiempo taachi nducyaaca 'ii'yān chi nguée 'ii'yān Israel ní Ndyuūs ndεεve yā nducyaaca 'ii'yān s'eeⁿ chi neⁿ'é yā chi cuuvi yeⁿ'é yā. ²⁶ Ní taachi cho'ōo tiempo miiⁿ nducyáácá 'ii'yān Israel ní caⁿ'a yā cu'téenu yā caati 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:

'Ii'yān chi nadanguáⁿ'ai yā 'ii'yān Israel chiicá yā yeⁿ'e yāāⁿ Sión, ní diví yā nducuéⁿ'e

nuuⁿndi yeⁿ'e 'ii'yān yeⁿ'e ndaata Israel.

²⁷ Ní 'úú Ndyuūs dicuaacú com-promiso yeⁿ'é ndúúcū 'ii'yān s'eeⁿ, taachi 'úú nadvíi nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

²⁸ Ní 'ii'yān Israel nguée i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e chi nadanguáⁿ'ai yā. Ní maaⁿ ní contra yeⁿ'é Ndyuūs 'ii'yān s'eeⁿ caati ndís'tiī chi nguée 'ii'yān Israel ndís'tiī, cuuvi yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní 'áará chi 'ii'yān Israel s'eeⁿ nguée i'téenu yā Cristo, Ndyuūs dineⁿ'é yā 'ii'yān s'eeⁿ caati Ndyuūs nínδεεvé yā 'ii'yān s'eeⁿ chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é yā. ²⁹ Ní Ndyuūs nguée ndaacadaamí yā yeⁿ'é 'ii'yān s'eeⁿ chi yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿ'é yā 'ii'yān s'eeⁿ. Ní Ndyuūs di'viicú ntúūⁿ yā 'ii'yān s'eeⁿ. ³⁰ Ní tiempo chi chó'ōo ndís'tiī chi nguée 'ii'yān Israel ndís'tiī, nguée n'giindiveéⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs naati maaⁿ ní 'ii'yān Israel s'eeⁿ nguée n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs yá'ai yā caavā ndís'tiī chi nguεε i'téenu nī. ³¹ Ní 'tiicá ntúūⁿ, 'ii'yān Israel s'eeⁿ nguée n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní diíⁿ yā 'tíicā caati cuayiivi Ndyuūs cuuvi ya'ái yā cáavā 'ii'yān s'eeⁿ tan'dúúcā chi ya'ái yā cáavā ndís'tiī. ³² Ní Ndyuūs 'āā daamá nūuⁿ s'neéⁿ yā nducyaaca 'ii'yān chi nguée ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é yā cáavā chi Ndyuūs cuuvi ya'ái yā caavā nducyaaca 'ii'yān.

³³ De'ε chúúcā n'deeé cá vaadi n'dai yeⁿ'é Ndyuūs. De'ε chúúcā n'deeé cá chi tuumicádíⁿnuuⁿ yā ndúúcū chi déenu yā. S'uuúⁿ ní nguée cuuvi caaⁿ'maⁿ yú de'ε cuuvi chi tuumicadiinúúⁿ yā 'tíicā; ní nguée cuuvi tuumicadiinuuⁿ yú chiiⁿ chi diíⁿ yā. ³⁴ Ní 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: ¿Dú'ū cuuvi túmícádíⁿnuūⁿ vaadi cadíⁿnuuⁿ yeⁿ'e Señor Ndyuūs?

¿Du'ū cuuvi ca'a consejo Ndyuūs?
 35 ¿Du'ú 'ii'nyān ca'a yā algo Ndyuūs
 vmnáán vmnān ní cuayivi
 Ndyuūs ca'á yā tan'dúúca chi
 nadíí'vε yā ye'né? 36 Tanducuén'ē
 dendu'ū chí véé ní Ndyuūs din'dái
 yā ní tee yā s'uuúⁿ tanducuén'e.
 Ní cucáávā 'ii'nyān miiⁿ véé tandu-
 cuén'ē dendu'ū chí ye'né yā. Maaⁿ
 ní cue'n'e daā'maⁿ dich'εεε yú
 Ndyuūs. 'Tíicā.

12

*Ca'a yú vida ye'n'e yú Ndyuūs ní
 diiⁿ yú tanducuén'ē chí ne'n'é yā*

1 Maaⁿ ní ndís'tiī, hermanos ye'n'é,
 cáávā chí Ndyuūs ya'ai 'iinú yā
 ye'n'e ndís'tiī, dí'cuítūu ndís'tiī chí
 ca'á nī vida ye'n'e maáⁿ nī tan'dúúca
 'áámá ofrenda chí canduuchi
 nanáán Ndyuūs cáávā ntii'nyuⁿ
 ye'n'é Ndyuūs. Ní diiⁿ nī ntii'nyuⁿ
 chí ne'n'é yā chí diiⁿ nī. Chuū chí diiⁿ
 nī ní cuaacu chí n'dai taavi chí inee
 yiinú Ndyuūs. Ní canéé chí diiⁿ nī
 'tíicā. 2 Ní nguée diiⁿ nī tan'dúúca
 chí ne'n'e 'ii'nyān ye'n'e i'nyee'dí cūū
 naati cuaáⁿ nī lugar Ndyuūs chí
 n'daán yā vaanicadínuuⁿ ye'n'é nī
 ní 'tíicā ntūūⁿ n'daán yā vida ye'n'é
 nī. Ní 'tíicū cuuvi deenú nī chéé chí
 Ndyuūs ne'n'é yā chí diiⁿ nī, chéé
 chí n'daacā, chéé chí cunee yiinú
 Ndyuūs ní chéé chí n'dai taavi ca.

3 Ní cáávā chí Ndyuūs tee yā 'úú
 chí n'dai taavi ntii'nyuⁿ ye'n'é yā
 'úú ní nga'n'á ngī ca'áámá ca'aama
 ndís'tiī chí nguée nadacadínuuⁿ
 nī chí n'gεεε cá nī ngo'o ca chí
 canéé chí nadacadínuuⁿ nī naati
 nadacadínuuⁿ nī ní n'diichí nī ye'n'e
 maáⁿ nī ndúúcu chí i'téenu nī chí
 Ndyuūs itée yā ndís'tiī. 4 Caati
 'tíicā tan'dúúca 'áámá cuerpo ye'n'e
 'ii'nyān chí neené n'deeé náán chí
 véé ye'n'é ní nguée dáámá ntii'nyuⁿ
 chí ye'n'é n'deeé náán ye'n'é; 5 'tíicā
 ntūūⁿ s'uuúⁿ 'áará chí néené 'yaaⁿ
 yú ní s'uuúⁿ ní tan'dúúca chí 'áámá
 cuerpo ti ye'n'e Cristo s'uuúⁿ, 'tíicā
 s'uuúⁿ ní s'uuúⁿ ní tan'dúúca chí

nduuvidaama yú 'aama yú taama
 yú tan'dúúca chí n'deeé náán ye'n'e
 'áámá cuerpo ye'n'e maaⁿ yú, 'tíicā
 s'uuúⁿ.

6 Ní Ndyuūs tee yā ye'n'e vaadi
 n'dai ye'n'é yā ntii'nyuⁿ chí n'dáán
 ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ tan'dúúca
 chí ne'n'é yā diiⁿ yā. Ní canee
 chí diiⁿ yú n'dai ntii'nyuⁿ ye'n'e
 yú. Ní nduuti chí Ndyuūs tee yā
 ntii'nyuⁿ ye'n'e yú chí candεε yú
 nduudu cuaacu ye'n'é yā chí tee
 yā s'uuúⁿ canéé chí caa'maⁿ yú
 nduudu miiⁿ tan'dúúca chí i'téenu
 yú. 7 Ní nduuti chí Ndyuūs tee
 yā s'uuúⁿ ntii'nyuⁿ chí nginnee
 yú, taná'n'ā 'ii'nyān canee chí cun-
 nee yú n'daacā ca. Ní s'uuúⁿ chí
 véé ntii'nyuⁿ ye'n'e yú chí ngi'cueeⁿ
 yú canéé chí ca'cueeⁿ yú n'daacā.
 8 S'uuúⁿ chí diiⁿ ntii'nyuⁿ chí yaa'vi
 née yú 'ii'nyān chí cu'téenu cá yā
 canéé chí diiⁿ yú n'daacā ca. S'uuúⁿ
 chí véé ca ye'n'e yú chí cuuvi ca'a yú
 taama yā, canéé chí ca'a yú ndúúcu
 núú'mánⁿ staava ye'n'e yú. S'uuúⁿ
 chí nga'n'a ntii'nyuⁿ ye'n'e taná'n'ā
 s'uuúⁿ canee chí nga'a ntii'nyuⁿ
 yú n'daacā ca. S'uuúⁿ chí ca'a yú
 taná'n'ā s'uuúⁿ chí nguée véé necesi-
 dades ye'n'é yā canéé chí diiⁿ yú ní
 yeenu yú.

*Ye'n'e chí canéé chí diiⁿ yú ti ye'n'e
 Cristo s'uuúⁿ*

9 Canéé chí dine'n'e yú 'aama yú
 taama yú ndúúcu núú'mánⁿ staava
 ye'n'e yú. Ní nguée dine'n'e yú cosa
 chí nguεε n'daacā naati canéé chí
 diiⁿ yú tanducuén'ē chí n'daacā.
 10 Canéé chí dine'n'e yú 'aama yú
 taama yú tan'dúúca chí 'aama vi'i
 yú chí cuaacu chí 'áámá yuuuⁿ yú ní
 dine'n'e yú 'aama yú ndúúcu taama
 yú.

11 Ní n'daacā idiiⁿ ca yú ntii'nyuⁿ
 ní nguée 'daan'dí yú ní diiⁿ yú
 ntii'nyuⁿ ye'n'e Señor ndúúcu
 núú'mánⁿ staava ye'n'e yú ti ne'n'e yú
 Señor ye'n'e yú.

12 Ní cáávā chi Ndyuūs ca'ná yā chi téé yā s'uuúⁿ chi cuuvi ye'n'e yú canéé chi yeenu yú. Ní taachi n'geenu yú ngii canéé chi cuchéε yú ngiinū ngiinū. Ní cué'n'é daaⁿmaⁿ canéé chi caaⁿmaⁿngua'a yú.

13 Ní canéé chi cunnee yú 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téénu yā Ndyuūs ni téé yú ye'n'e necesidades chi nguéé véé ye'n'é yā. Canéé chi cuaaⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā visitar s'uuúⁿ.

14 Canéé chi caaⁿmaⁿ yú: Dé'ε chúúcā n'dai ye'n'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā idiíⁿ yā ndúúcu s'uuúⁿ. Ní ngiica yú Ndyuūs chi di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé taaⁿ yú nduucú yā.

15 Ní canéé chí cuuvi yeenu yú ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi yeenu yā. Ní canéé chi cuεεcu yú ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí ngeεcú yā.

16 Ní 'cuεεtinee yú n'daacā ndúúcu 'áámá yú taama yú. Nguéé nadacádiínuuⁿ yú ye'n'é maaⁿ yú chi ch'εεté naati ndi-icúúⁿ n'dai 'cuεεtinee yú ní nguéé nadacádiínuuⁿ yú ye'n'é maaⁿ yú chi s'uuúⁿ chí deenu yú.

17 Nguéé nanguεεcundii yú ní diiⁿ yú cosa chi nguεε n'daacā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā diiⁿ yā cosa chi nguéé n'daacā ndúúcu yú. Diiⁿ núúⁿ yiiⁿnuⁿ yú chi diiⁿ yú dámaaⁿ chi n'daacā ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 18 Ní diiⁿ yú nducué'n'é chi n'daacā chi cuuvi diiⁿ yú caati 'diiⁿ cuuvi cunee yú nguaaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. 19 Ní ndís'tií hermanos ye'n'é chi ne'n'é taavi, nguéé diiⁿ yú castigar 'iiⁿ'yāⁿ naati cu'neeⁿ yú nanááⁿ Ndyuūs ní nguéé cuuvi 'cuinaaⁿ yú. Ní 'íicú Ndyuūs cā'a yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ. Canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs 'tíicā: 'Úú chi Señor ní ngaⁿ'á chi 'úú ní diiⁿ castigar 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e 'úú ní nadí'vε yā ye'n'e chi nguéé n'daacā chi diiⁿ yā. 20 Naati s'uuúⁿ ní diiⁿ yú tan'dúúca chi canéé nguūⁿ na libro ye'n'é Ndyuūs 'tíicā: Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ chi taáⁿ

yā ye'n'é ní nadich'εεcú ní ye'n'e yā. Nduuti chi cuuicu yā, ca'a ní chi che'e yā. Ní nduuti chi yaaca yā, ca'á ní chi cu'u yā. Tí caati diiⁿ ní 'túúcā, tuu'mi ní diiⁿ ní chi 'cuinaáⁿ yā ye'n'e chi diiⁿ yā chi taáⁿ yā ndúúcu ní. 21 Maaⁿ ní cuchéε yú cáávā cosa chi nguεε n'daacā chi diiⁿ yú naati cuchéε yú ye'n'e tandu- cué'n'é chi nguεε n'daacā cáávā chi n'daacā chi idiíⁿ yú.

13

1 Nducyaaca yú canee chi cu'neeⁿ veeⁿ yú ye'n'e 'iiⁿ'ntyé'n'é caati nguéé véé mar 'áámá 'iiⁿ'ntyé'n'é chi nguéé Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi véé lugar ye'n'é yā chi 'iiⁿ'ntyé'n'é. Ní Ndyuūs s'neéⁿ yā nducué'n'é 'iiⁿ'ntyé'n'é chi véé na lugar ye'n'e yā. 2 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé idiíⁿ yā chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'ntyé'n'é 'túúca ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní contra ye'n'e chi Ndyuūs ngaⁿ'a ntií'nyúⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā 'túúca id- inuuⁿndí yā ní cuuvi yá conde- nado. 3 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi n'daacā idiíⁿ yā nguéé canee chi di'va'á yā ye'n'e 'iiⁿ'ntyé'n'é naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā idiíⁿ yā 'va'á yā ye'n'e 'iiⁿ'ntyé'n'é. ¿'Áá ne'n'é ní chi nguéé 'va'á ní ye'n'e 'iiⁿ'ntyé'n'é? Diiⁿ ní chi n'daacā ní 'iiⁿ'ntyé'n'é miiⁿ ní cuuvi ngaⁿ'á yā chi n'daacā idiíⁿ ní, 4 caati 'iiⁿ'ntyé'n'é chi ngaⁿ'a yā ntií'nyuⁿ dichí'vε Ndyuūs cáávā chi cuuvi n'daacā ye'n'é ní. Naati nduuti chi idiíⁿ ní chi nguéé n'daacā, tuu'mi ní di'va'á ní ye'n'e 'iiⁿ'ntyé'n'é. Caati cuaacu chi 'iiⁿ'ntyé'n'é cuuvi diiⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ tií 'iiⁿ'ntyé'n'é ní véé poder ye'n'e yā. 'Iiⁿ'ntyé'n'é ní dichí'vε Ndyuūs ní canéé chi diiⁿ yā dendu'ū chi cuaacu. Ní diiⁿ yā castigar 'iiⁿ'yāⁿ caati Ndyuūs nguéé inee yiinú yā ye'n'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā idiíⁿ yā. 5 Ní cáávā chuū canee chi 'caandiveéⁿ ní chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'ntyé'n'é nguéé dámaaⁿ caavā chi cuuvi ní castigo ti cáávā deenu ní chi n'daacā chi nacadiínúⁿ ní na staava ye'n'é ní. 6 Ní 'tíicā

ntūⁿ caavā chūū, ca'á nī tuumī cobrador yēⁿē gobierno. 'Iiⁿntyéⁿē miⁿ dichíⁿvē Ndyuūs taachi diⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yēⁿé yā.

7 Canee yú chi ca'a yú tuumī cobrador yēⁿe gobierno. Canee yú chi ca'a yú tuumī yēⁿe yáⁿaa yēⁿe yú cobrador miⁿ. Canee yú chi diⁿ yú chí cu'teenu yú 'iiⁿyāⁿ 'iiⁿntyéⁿē ní diⁿ yú estimar 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. 8 Nguéé cun'diicú nī yēⁿē mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé du'ū véε. Dámaāⁿ canee chí dineⁿe yú nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. 'Iiⁿyāⁿ chí dineⁿé nducyaaca 'iiⁿyāⁿ diⁿ yā tan'dúúca chí ngaⁿa ley yēⁿe yú. 9 Ní mandamiento yēⁿe ley yēⁿe yú ní chuū chiiⁿ: Nguéé caⁿá nī ndúúcu n'daata o isaⁿā chí nguéé yēⁿé nī. Nguéé 'caanⁿnúⁿ nī 'iiⁿyāⁿ. Nguéé diduucú nī. Nguéé caaⁿmaⁿ nī nduudu yaadi yēⁿe mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ. Nguéé dinéⁿe nī dendu'ū chí véé chí yēⁿe táámá yā. Ní nducuéⁿē mandamiento 'cūū ndúúcu tanáⁿā mandamiento yēⁿē ley yēⁿe yú chí véé, ní cuuvi cuaacú nduudu ní tuumicádíⁿnuuⁿ yú na nduudú 'cūū: Dinéⁿe nī 'iiⁿyāⁿ niiⁿnuúⁿ vaacú nī tan'dúúca chí dineⁿé nī maáⁿ nī. 10 'Iiⁿyāⁿ chí dineⁿé yā 'iiⁿyāⁿ niiⁿnuúⁿ vaacú yā nguéé cunncāa idiⁿ yā ndúúcu yā. Ní 'túicā. Taachi dineⁿe yú 'iiⁿyāⁿ diⁿ yú tan'dúúca chí ngaⁿa ley yēⁿe yú.

11 N'deeé cá ní nguéé dámaāⁿ chūū. Nadacádíⁿnuuⁿ yú yēⁿe nguuvi s'eeⁿ chí canee yú iⁿyeeⁿdí 'cūū. Canéé chí 'cuεεtineé ngiinu yú caati yēⁿe hora chí nguaⁿai yú ní 'āā snee niiⁿnuúⁿ cá yēⁿe s'uúúⁿ nguéé ti taachi caama i'téénu yú Cristo. 12 Maaⁿ ní hora miⁿ tan'dúúca chí 'āā chéé cuuvi deεve ní 'āā cūchii nguuvi taachi ndaa Cristo maaⁿ. Ní nguéé canee chí diⁿ yú dendu'ū chí nguεε n'daacā chí diⁿ yú tan'dúúca chí na maaⁿ, naati n'daacā 'cuεεtineé yú tan'dúúca chí canee yú na deεve

yēⁿé Ndyuūs ní n'daacā canee cáávā s'uúúⁿ. 13 Ní 'cuεεtineé yú n'daacā tan'dúúca chí canéé chí diⁿ yú na deεve yēⁿé Ndyuūs. Nguéé cuuvi cuu'vi yú ní nguéé idiⁿ yú 'viicu yēⁿē chí che'e yú ndúúcu n'deeé n'dái ruido. Ní nguéé 'cuáaⁿ yú caⁿa yú ndúúcu n'daataá o isaⁿā chí nguéé yēⁿe yú. Ndí nguéé ndúú canee yú ndúúcu vicio yēⁿe yú. Nguéé 'caa'va yú ní nguéé ngueé yú yēⁿē táámá 'iiⁿyāⁿ. 14 Naati 'cuεεtineé yú n'daacā ní diⁿ yú tan'dúúca chí Señor Jesucristo yēⁿe yú diⁿ yā. Ní nguéé diⁿ yú tan'dúúca chí neⁿe maaⁿ cuerpo yēⁿe yú.

14

Nguéé caaⁿmaⁿ nī yēⁿē chí idiⁿ hermano yēⁿé nī

1 Ndís'tiī ní cuta'á nī nguaaⁿ ndís'tiī hermanos yēⁿe yú chí duūva yā yēⁿe chí i'téénu yā; ní nguéé nééné n'deeé caaⁿmáⁿ nī nduucú yā yēⁿe chí nadacádíⁿnuuⁿ yā chí nguéé ituumicádíⁿnuuⁿ yú yēⁿē. 2 Ti 'túicā, véé 'iiⁿyāⁿ chí i'téénu yā Ndyuūs ní nadicádíⁿnuuⁿ yā chí cuuvi che'é yā nducuéⁿē chí véé. Ní náⁿá 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téénu n'daacā yā ní nguéé cuuvi che'é yā nducuéⁿē. Taachi caⁿá yā che'é yā níⁿvεε nguéé che'e yā yuúte cáávā religiún yēⁿe yā. 3 'Iiⁿyāⁿ chí che'é yā tanducuéⁿē chí véé nguéé cánéé chí caaⁿmáⁿ yā yēⁿe chí nguεε ineeⁿ yiiⁿú yā yēⁿé 'iiⁿyāⁿ chí nguéé nge'é yā nducuéⁿē. Ní 'iiⁿyāⁿ chí nguéé che'é yā nducuéⁿē nguéé canéé chí n'diichí yā 'iiⁿyāⁿ chí che'e tanducuéⁿē chí véé caati Ndyuūs sta'á ntúuⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi yēⁿé yā 'iiⁿyāⁿ. 4 Ndís'tiī, ¿du'ū ndís'tiī chí n'diichí nī chí diⁿ 'iiⁿyāⁿ chí dichíⁿvē táámá yā? nduuti chí diⁿ yā chí n'daacā o chí nguéé n'daacā. Dámaāⁿ 'iiví yā canéé chí n'diichí yā 'iiⁿyāⁿ chí dichíⁿve yā. Ní n'daacā cuuvi canee

caavá yā, caati Señor Ndyuūs yeⁿe yú cuuví diíⁿ yā chi canéé n'daacā yeⁿe yā caati Señor Ndyuūs véé poder yeⁿe yā chi inneé yā 'iiⁿyāⁿ chi dichí^ve yā.

⁵ Ní 'tiicá ntúūⁿ, 'áámá 'iiⁿyāⁿ nadacadíínuuⁿ yā chi 'áámá nguuvi ní ch'εετε ca nguéé ti táámá nguuvi. Táámá 'iiⁿyāⁿ nadacadíínuuⁿ yā chi 'āā daamá nūⁿ nducuéⁿe nguuvi. Ní ca'áámá ca'aama nī ní canéé nī tan'dúúccā chi diitu nadicádiinúúⁿ nī. ⁶ 'Iiⁿyāⁿ chi diíⁿ yā cuenta chi 'áámá nguuvi ní ch'εετε ca nguéé ti tanáⁿā nguuvi, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ nadicadíínuuⁿ yā 'túccā cáávā chi dich'εεté yā Señor Ndyuūs yeⁿe yā. 'Iiⁿyāⁿ chi nadicadíínuuⁿ yā dáámá nūⁿ nducuéⁿe nguuvi 'tiicá ntúūⁿ diíⁿ yā cáávā chi dich'εεté yā Señor Ndyuūs yeⁿe yā. Ní 'iiⁿyāⁿ chi nguéé che'é yā yeⁿe tanducuéⁿe chi véé diíⁿ yā 'túúccā cáávā chi i'téenu yā Señor ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā chi che'e yā. Ní 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ chi che'é yā yeⁿe tanducuéⁿe chi véé diíⁿ yā 'túúccā cáávā chi i'téenu yā Señor ní 'tiicá ntúūⁿ ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā chi che'e yā.

⁷ Ní 'túccā mar 'áámá s'uuuⁿ nguéé sндуuchi yú cucáávā maaⁿ yú ndíí nguéé ndúú 'cuūvi yú cucáávā maaⁿ yú. ⁸ Ndúúti chi sндуuchi yú, sндуuchi yú cáávā Señor. Ní nduuti chi 'cuūvi yú, 'cuūvi yú cáávā Señor. Maaⁿ ní ndúúti chi sндуuchi yú o n'díi yú yeⁿe Señor s'uuúⁿ. ⁹ Ní Cristo ch'ti yā ní nduuchi ntuúⁿ yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā caati cuuví yā Señor yeⁿe tináⁿā, ní 'tiicá ntuūⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí sндуuchi.

¹⁰ Maaⁿ ní dii, ¿de'ε cúuví chí n'díichí nuuⁿndi yeⁿe hermano yeⁿe di? ¿o dé'ε cúuví chí nguεε neⁿe di hermano yeⁿe di? 'Túccā nducyaaca yú canee chi naⁿa yú nanááⁿ Cristo. Ní Cristo miiⁿ caⁿá yā n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe yú. ¹¹ Canéé nguūⁿ na libro yeⁿe

Ndyuūs 'túccā:

Cuaacu níínyúⁿ tan'dúúccā chi 'úú chí canduuchí, ngaⁿ'a Señor Ndyuūs, nducyááccā 'iiⁿyāⁿ canéé chí cáántii'yá yā nanáaⁿ 'úú, ní nducyaaca yā canee chí caaⁿ máⁿ yā chí 'úú ní Ndyuūs 'úú.

¹² Ní 'túccā vaa. Ca'áámá ca'aama s'uuuⁿ canee chí ca'a yú cuenta nanááⁿ Ndyuūs yeⁿe chí maaⁿ yú diiⁿ yú.

Nguéé diíⁿ nī chí hermano yeⁿe nī dinuuⁿndi yā

¹³ Cáávā chuū nguéé canéé chí n'diichi yú yeⁿe chí diiⁿ hermanos yeⁿe yú. Nguéé idiíⁿ yú 'túccā. Canéé chí nadicadíínuuⁿ nī chí nguéé idiíⁿ nī mar 'áámá naaⁿ chí hermanos yeⁿe nī nguéé cūnee yiinú yā ní cuuvá yā na nuuⁿndi.

¹⁴ Maaⁿ ní chí 'úú ní yeⁿe Jesús Cristo 'úú, deenú chí cuaacu chí nguéé véé mar 'áámá dendu'ū chí nguéé n'daacā yeⁿe maááⁿ. Ní nduuti chí 'iiⁿyāⁿ nadicadíínuuⁿ yā chí 'áámá dendu'ū nguéé n'daacā, tuu'mi ní chuū ní cáávā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ cuaacu chí nguéé n'daacā. ¹⁵ Ní nduuti chí cáávā 'áámá dendu'ū chí che'é nī ní diíⁿ nī chí hermano yeⁿe nī cuuvi ya'ái yā, tuu'mi ní nguéé diíⁿ nī 'túúccā cáávā chí dineⁿe nī hermano yeⁿe nī. Nguéé diíⁿ nī chí cuuvi ndaí hermano yeⁿe nī cáávā 'áámá dendu'ū chí che'é nī caati Cristo ní ch'ti yā cáávā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ. ¹⁶ Nguéé diíⁿ nī cosas chí 'iiⁿyāⁿ cuuvi caaⁿ máⁿ yā yeⁿe chí ndís'tií chí nguéé n'daacā idiíⁿ nī yeⁿe chí ndís'tií deenú nī chí n'daacā. ¹⁷ Naati chííⁿ chí yeⁿe Ndyuūs chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe nguéé yeⁿe chí nge'e yú ndúúccū chí ngi'i yú. Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿe dendu'ū chí cuaacu ndúúccū vaadī 'diíⁿ ndúúccū vaadī yeenú chí Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ. ¹⁸ Ní 'iiⁿyāⁿ chí dichí^ve Cristo ní diíⁿ yā dendú'ū chí 'túúccā, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ diíⁿ yā tan'dúúccā chí

neⁿe Ndyuūs. ¹⁷Tiicá ntuūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'a yā chi n'daacā idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

¹⁹Maaⁿ ní 'tíicā canee chi diiⁿ yú. Canéé chi diiⁿ yú dendu'ū cáávā chi 'iiⁿ'yāⁿ 'cuεεtinée yā ndúú^{cū} vaadī 'diiⁿ ní ndúú^{cū} chi diiⁿ yú cunnee yú 'aama yú taama yú chi cu'téenu ca yú yeⁿe Ndyuūs. ²⁰Ní nguéeé ñdituuví nī dendú'ū ntiⁿ'nyuⁿ chi diiⁿ Ndyuūs cáávā 'áámá dendu'ū chi nge'é nī. Cuaacu chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū ní δεενε naati nguéeé n'daacā idiiⁿ yú. Nduuti chi che'e yú 'áámá dendu'ū, ní cáávā chi che'e yú tuu'mi ní diiⁿ yú chi táámá 'iiⁿ'yāⁿ dinuuⁿndí yā. ²¹N'daacā ca chi nguéeé diiⁿ yú mar 'áámá dendu'ū chi diiⁿ chi hermano yeⁿe yú cuuvi dinuuⁿndí yā o diiⁿ chi nguéeé i'téenu yā n'daacā. Nguéeé che'e yú yuutē o nguéé ngí'í yú vino o nguéeé diiⁿ yú 'áámá dendu'ū chi 'túú^{cā} chí diiⁿ chi hermano yeⁿe yú nduuví duūva yā yeⁿe chi i'téenu yā. ²²Ní yeⁿe chi ndís'tiī i'téenu nī yeⁿe chi ngaⁿ'a maáⁿ nī canéé chi i'téenu nī yeⁿe nanááⁿ Ndyuūs. De'ε chúú^{cā} n'dai taavi 'iiⁿ'yāⁿ chi staava yeⁿ'é yā nguéeé diiⁿ condenar maáⁿ yā cáávā cosa chi diiⁿ yā chi nguéeé n'daacā. ²³'Iiⁿ'yāⁿ chi che'é yā 'áámá dendu'ū ní n'dee nadicadínuuⁿ yā yeⁿ'ē nduuti chi n'daacā o chi nguéeé n'daacā cuuví yā condenado caati nguéeé nge'é yā ndúú^{cū} núú^{mán} staava yeⁿ'é yā. Ní nducuéⁿ'ē chi diiⁿ yú taachi nguéeé deenu yú nduuti chi n'daacā o nguéeé n'daacā, tuu'mi ní dinuuⁿndí yú.

15

Dinéⁿe yú 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿ'nuⁿ ná vaacu yú nguéeé dinéⁿe yú maáⁿ yú

¹S'uuúⁿ chi i'téenu ca yú Jesucristo canee chi cunnee yú 'iiⁿ'yāⁿ chi duu'vi i'téenu yā Jesucristo. Ní nguéeé diiⁿ yú tan'dúú^{cā} chi neⁿe maaⁿ yú chi canee nn'daacā yú. ²Ní ca'áámá ca'aama yú canéé

chi diiⁿ yú chi n'daacā ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿ'nuúⁿ vaacu yú cáávā chi n'daacā canee yā ní cuuvi cu'téenu cá yā. ³Deenu yú chi ní nguéeé Cristo diiⁿ yā chi neⁿe maáⁿ yā ti 'tíicā tan'dúú^{cā} chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. Cristo ngaⁿ'á yā yeⁿ'e maáⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs; Chíiⁿ chi nguεε n'daacā chi 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yeⁿ'e di ní canéé vmnaaⁿ yeⁿ'é. ⁴Ní nducuéⁿ'ē chi vmnááⁿ vmnaaⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ní canéé nguūⁿ caavā chi 'cueēⁿ yú; ní cáávā chi 'áámá canee yú ndúú^{cū} chi i'téenu yú ní cáávā chí diiⁿ animar s'uuúⁿ chi cunee ngiinu yú yeⁿ'e chi cuuvi yeⁿ'e yú. 'Tíicā diiⁿ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs cáávā s'uuúⁿ. ⁵Ndyuūs chi tee yā vaadī yeenu s'uuuⁿ ndúú^{cū} chí cunee ngiinu yú chi cuuvi yeⁿ'e yú, Ndyuūs ní inneé yā ndís'tiī chi cuuvi 'diiⁿ 'diiⁿ 'cuεεtineé nī 'áámá nī ndúú^{cū} taama nī tan'dúú^{cā} Cristo neⁿ'é yā chí diiⁿ nī. ⁶Tuu'mi ní nducyáácá nī tan'dúú^{cā} chí 'áámá nī cuuvi dich'εεté nī Ndyuūs chí chidá Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

'Iiⁿ'yāⁿ candéé yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeé yeⁿ'e ndaata Israel

⁷Ní 'tíicā 'cuaáⁿ nī ndúú^{cū} núú^{mán} staava yeⁿ'é nī 'áámá nī taama nī tan'dúú^{cā} Cristo 'cuúⁿ yā s'uuúⁿ ní 'iicu cuuvi dich'εεte yú Ndyuūs. ⁸Ní chuū maaⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī. Cristo ndaa yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí dichí'v'é yā 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ní idicuaacú yā chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā chiida yú tiempo chí 'aā chó'ōo. Ní 'tíicā Cristo ch'iⁿ'í yā chí Ndyuūs ní diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē chí caⁿ'a yā chí diiⁿ yā. ⁹Ní 'tiicá ntúūⁿ ndái yā cáávā chí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeé yeⁿ'e ndaata Israel cuuvi dich'εεté yā Ndyuūs caati Ndyuūs ya'āi 'iinú yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ dendú'ū. Ní 'tiicá ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:

Cáávā chuū 'úú ní dich'εεté n'diī Señor nguaaⁿ na nducyáácá nación, ní 'úú ní caatá canciones chi diīⁿ honrar n'diī,

10 Ní táámá cuaaⁿ naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs ngaⁿ'a 'tíicā:

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nducyáácá nación canéé chi yeenú yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs nndεεvé yā chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

11 Táámá cuaaⁿ yeⁿe libro yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'a 'tíicā:

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nducyáácá nación canee chi dich'εεté yā Ndyuūs, ní nducyáácá yā ngaⁿ'á yā chí n'diī Ndyuūs ní ch'εεte n'dai n'diī.

12 Ní 'tíicā ntúūⁿ canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi profeta Isaías dingúuⁿ yā 'tíicā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi caⁿ'á yā chí dichó'o yā:

'Úú idiīⁿ chi ndaa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e saⁿ'á Isaías, ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ncuééⁿ yā chí gobernador chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yā yeⁿ'é nducuéⁿ'é nación. Ní véé chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cūnee ngiinú yā nanáaⁿ yā cáávā chí caⁿ'a yā chí diīⁿ yā.

13 Ní Ndyuūs chí ca'á yā ndís'tiī chí véé chí cūnee ngiinú ní nanáaⁿ yā, neⁿ'é chí téé yā ndís'tiī n'deeé n'dái vaadī yeenú ndúúcū vaadī 'diiīⁿ, ti ndís'tiī ní i'téenu ní Jesucristo. Caati cáávā poder yeⁿ'é Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs cuuvi cá ní cūnee ngiinú cá ní yeⁿ'e chí cuuvi yeⁿ'é ní.

14 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, 'úú ní deenú chí cuaacu chí ndís'tiī ní diīⁿ ní dendu'ū chí n'dai. Ní ndís'tiī ní 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu ndís'tiī. Ní deenú ní ca'a ní consejo 'áámá ní ndúúcū taama ní. 15 Naati maaⁿ ní na carta 'cūū 'úú diitu idinguúⁿ n'deeé n'dái cá yeⁿ'é ní yeⁿ'e dendu'ú 'cūū caati ndís'tiī ní cuuvi n'gaacu ní yeⁿ'é chí 'áá deenú

ní. Chuū ní dingúuⁿ chεεchi caati Ndyuūs chí n'dai taavi nduucú ní tee yā 'úú yeⁿ'e chí n'dai taavi yeⁿ'é yā chí diīⁿ. 16 Ní 'úú ní dichíí'vε Cristo 'úú nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé Israel yā. Ní nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'úú diīⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é chí ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Jesucristo chí nadanguáⁿ'ái 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'tíicā cuuvi candéé 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé Israel yā nanáaⁿ Ndyuūs tan'dúúcā chí ofrenda n'dai yā chí Ndyuūs 'cuaáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, caati Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'née yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáávā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

17 Ní 'úú ní cáávā chí i'teenú Jesucristo, 'úú ní yeenú chí diīⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ n'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 18 Tí 'úú ní nguéé du'ū vεε ngaⁿ'á, dámaaⁿ chííⁿ chí Cristo diīⁿ yā cáávā 'úú. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé Israel yā cuuvi cu'téenu yā Ndyuūs. Ní chúū idiīⁿ cáávā nduudu cuaacu chí ngaⁿ'á ní cáávā nducuéⁿ'é chí diīⁿ. 19 Ní 'úú ní ngāⁿ'a cuaacú tanducuéⁿ'é yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e Cristo nducuéⁿ'é yāāⁿ taachí chō'ó ndíí yāāⁿ Jerusalén ndii yāⁿ'áa Ilírico. Ní diīⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é ndúúcū poder yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, ndúúcū señales chí inaaⁿ yú ndúúcū vaadī n'giinu.

20 Ní idiīⁿ ca ntiiⁿ'nyuⁿ caati cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu chí nadanguaⁿ'ái 'iiⁿ'yāⁿ ndii nducuéⁿ'é yāāⁿ naachi 'áá cuéé 'caandivéⁿ yā chí duuchí Cristo, caati 'úú nguéé neⁿ'é caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo naachi táámá yā 'áá candéé yā nduudu miiⁿ ní diīⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Cristo. 21 Naati neⁿ'é diīⁿ tan'dúúcā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā:

'Iiⁿ'yāⁿ chí 'aa cuéé ndaa tááma yā nanáaⁿ yā chí caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e Cristo, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cadíinuⁿ yā yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí mar 'áámá vmnéⁿ'ée nguéé n'giindivéⁿ yā yeⁿ'e Cristo ní 'caandivéⁿ

yā ní cuuvi tuumicadiínuuⁿ
yā yeⁿe yā.

Pablo neⁿé yā caⁿ'a yā na yáāⁿ

Roma

²² Neené n'dee cuuví nadicadi-
inúúⁿ chí neⁿ'é chíí nanááⁿ ndís'tií
naati nguéé chíí ndāa. ²³ Naati maaⁿ
ní 'āā ch'iinū ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'é na yāāⁿ
s'uuⁿ. Néené n'dee nduūyú chí
neⁿ'é ndaá n'diichí ndís'tií. ²⁴ Ní
neⁿ'é naⁿ'á ndii yāⁿ'āa España ní
taachi caⁿ'á cyúúni neⁿ'é n'diichí
ndís'tií ní cuneé nducú ní 'áamá
tiempo nūuⁿ. Ní cuayivi chí yeenú
chí caneé ndúúcu ndís'tií neⁿ'é chí
ndís'tií cunneé ní 'úú taachi naⁿ'á
ndii yāāⁿ Roma. ²⁵ Maaⁿ ní caⁿ'á
na yāāⁿ Jerusalén ní ndéé ofrenda
chí cunneé hermanos yā Crísto yeⁿ'e
yú chí i'téenu yā Crísto. ²⁶ Caati her-
manos yeⁿ'e yú yeⁿ'e yāⁿ'āa Mace-
donia ndúúcu hermanos yeⁿ'e yú
yeⁿ'e yāⁿ'āa Acaya maán yā neⁿ'é yā
caⁿ'á yā ofrenda ní nadacadiínuuⁿ
n'daaca yā taachi staⁿ'á yā 'aama
ofrenda yeⁿ'e tuumí nguaaⁿ yeⁿ'é
yā chí dichó'o yā tuumí miiⁿ yeⁿ'e
hermanos yeⁿ'e yú chí snée yā na
yāāⁿ Jerusalén, yeⁿ'e hermanos chí
pobre yā chí nguéé véé necesidades
yeⁿ'e yā. ²⁷ Ní 'tiicá diiⁿ yā naati
cuaacu níⁿnyúⁿ hermanos canéé
chí cunneé yā hermanos Israel
s'eeⁿ chí pobre yā chí snée yā na
yāāⁿ Jerusalén caati hermanos Is-
rael s'uuⁿ ní 'āā diiⁿ yā chí her-
manos chí nguéé Israel yā staⁿ'á yā
yeⁿ'e dendú'ū chí n'dai chí yeⁿ'e
Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní
cáāvā hermanos Israel yeⁿ'e yú
'túúca diiⁿ yā hermanos chí nguéé
Israel yā ndúúcu chí n'dee n'dái
yeⁿ'é yā canéé chí cunneé yā 'iin'yāⁿ
Israel chí i'téenu yā Crísto. ²⁸ Maaⁿ
ní taachi 'cuinū diiⁿ asunto 'cūú
ní taachi ngaⁿ'á ofrenda 'cūú her-
manos Israel, tuu'mi ní naⁿ'á na
yāⁿ'āa España. Ní taachi caⁿ'á
cyúúni ní ndaá na yāāⁿ yeⁿ'é ní,
cho'ó n'diichí ndís'tií. ²⁹ Ní deenu
chí taachi ndaá nanááⁿ ndís'tií se-
guro chí ndaá ndúúcu tanducuéⁿe

chí n'dai taavi chí véé chí yeⁿ'é ndu-
udu n'dai yeⁿ'é Crísto.

³⁰ Maaⁿ ní ndís'tií hermanos
yeⁿ'é di'cuiitú ndís'tií cáāvā Señor
Jesucristo yeⁿ'e yú ní cáāvā Espíritu
N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chí dinéⁿe
yā s'uuúⁿ chí 'tiicá ntúūⁿ ndís'tií
caaⁿ'maⁿngua'a cá ní cáāvā 'úú.
Ní 'úú ngaⁿ'angua'á chí Ndyuūs
cunneé yā 'úú. ³¹ Caaⁿ'maⁿngua'á
ní chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā
'úú yeⁿ'e ta'a 'iin'yāⁿ Israel chí
snée yā na yāⁿ'āa Judea, 'iin'yāⁿ
chí nguéé i'téenu yā Crísto. Ní
caaⁿ'maⁿngua'á ní chí ntiinⁿyuⁿ
chí diiⁿ cáāvā hermanos chí snée
yā na yāāⁿ Jerusalén, Ndyuūs inee
yiinú yā ntiinⁿyuⁿ chí diiⁿ. ³² Ní
'iicú nduuti chí Ndyuūs neⁿ'é yā,
'úú ní yeenú taachi ndaá nanááⁿ
ndís'tií ní cuntaavi'tuúnúú ndúúcu
ndís'tií. ³³ Neⁿ'é chí Ndyuūs téé yā
nducyaaca ndís'tií vaadi 'diin' chí
'cuεetinéé 'diiⁿ ní. 'Tiicá.

16

*Pablo dicho'ó yā, N'dai ndís'tií,
hermanos yeⁿ'é yā*

¹ 'Úú ní ngaⁿ'á ngi ndís'tií chí
'cuaáⁿ ní Febe chí hermana yeⁿ'e
yú. N'daata miiⁿ dichí'vε yā 'iin'yāⁿ
yeⁿ'e yáacū chí canéé na yāāⁿ Cen-
crea. ² Ní n'daacā 'cuaáⁿ ní n'daata
miiⁿ ndúúcu chí duuchi Señor yeⁿ'e
yú, tan'dúúca chí canéé chí 'cuaáⁿ
ní hermanos yeⁿ'e yú chí i'téenu
yā Crísto. Ní cunneé ní n'daata
miiⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿe chí neⁿ'e tá
ti n'daata miiⁿ neené 'yaaⁿ 'iin'yāⁿ
chinnee tá 'iin'yāⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ
chinnee tá 'úú.

³ Ní n'dís'tií caaⁿ'máⁿ ní hermano
Aquila ndúúcu n'daataá Priscila
chí n'daata yeⁿ'é yā, N'dai ndís'tií.
'iin'yāⁿ s'eeⁿ idiin' yā ntiinⁿyuⁿ yeⁿ'e
Señor Jesucristo dáamá nduucú.
⁴ 'iin'yāⁿ s'eeⁿ n'geenú yā ngii cáāvā
'úú ndii chí cuuvi 'cuūvi yā cáāvā
chí cuuvi nadanguáⁿ'ai yā 'úú. Ní
'úú ní caⁿ'á 'iin'yāⁿ s'eeⁿ gracias. Ní
nguéé dámaaⁿ 'úú, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ

nducyaaca hermanos ye'n'e yú chi nguéé na'n'á yā yaácú ye'n'e 'ii'n'yān Israel s'een. ⁵ Ní 'ii'n'yān ye'n'e yaácú chi nduuvidaamá yā na vaacu tá'n'á Priscila ndúúcu isá'n'á ye'n'é yā chi Aquila: N'daí ndís'tiī, caa'n'mán nī. Ní Epeneto amigo chi neené ne'n'é: N'daí dii, caa'n'mán nī. Epeneto mii'n sa'n'a vmnáán vmaaa'n chí'teenu sá Cristo na yá'n'áa Acaya. ⁶ Ní tá María chi neené dii'n tá ntii'nyu'n nguaa'n ndís'tiī: N'daí tá, caa'n'mán nī. ⁷ Ní sa'n'á Andrónico ndúúcu sá'n'á Junias canéé yā vácúu taachi 'úú caneé vácúu, ní sa'n'á s'een ní n'geete nguaa'n 'ii'n'yān chi apóstoles. Ní sa'n'á s'een i'téenu yā Cristo vmaaa'n cá nícu 'úú: N'daí ndís'tiī, caa'n'mán nī.

⁸ Ní sán'á Amplias chi neené ne'n'é ti ye'n'e Señor sa'n'a mii'n: N'daí dii, caa'n'mán nī. ⁹ Ní sa'n'á Urbano chi dáámá dii'n sa ntii'nyu'n ye'n'é Señor nduucú 'nū: N'daí dii, caa'n'mán nī. Ní sa'n'a Estaquis chi neené ne'n'é: N'daí dii, caa'n'mán nī. ¹⁰ Ní sa'n'á Apeles chi neené ch'eenú yā chii cáávā chi i'téenu yā Cristo: N'daí dii, caa'n'mán nī. Tiicá ntúū'n nducyaaca 'ii'n'yān ye'n'e vaacu Aristóbulo: N'daí ndís'tiī, caa'n'mán nī. ¹¹ Ní sa'n'á Herodión chi ye'n'e yáān vaacú: N'daí dii, caa'n'mán nī. Ní 'ii'n'yān chi i'téenu yā ye'n'e vaacu Narciso: N'daí ndís'tiī caa'n'mán nī. ¹² Ní n'daataá Trifena ndúúcu n'daataá Trifosa chi dii'n yā ntii'nyu'n chi ntii'nyu'n ye'n'e Señor: N'daí ndís'tiī caa'n'mán nī. Ní n'daataá Pérsida, hermana ye'n'é chi neené ne'n'é chi n'dee n'daí ntii'nyu'n dii'n tá ye'n'e ntii'nyu'n ye'n'e Señor: N'daí tá, caa'n'mán nī. ¹³ Ní sa'n'á Rufo, chi sa'n'á ch'εεε nguaa'n 'ii'n'yān chi i'téenu yā Cristo ndúúcu chεεε sa chi tan'dúúca chεεε dendú'u: N'daí ndís'tiī, caa'n'mán nī. ¹⁴ Ní sa'n'a s'een Asíncrito ndúúcu Flegonte ndúúcu Hermas ndúúcu Patrobas ndúúcu Hermes ndúúcu taná'n'á hermanos chi snéé yā ndúúcu yā: N'daí ndís'tiī, caa'n'mán nī. ¹⁵ Tiicá ntúū'n sa'n'a Filólogo

ndúúcu n'daataá Julia ndúúcu sa'n'á Nereo ndúúcu n'daataá ví'i yā, ndúúcu sa'n'a Olimpas ndúúcu nducyáácá hermanos ye'n'e yú chi snéé yā ndúúcu 'ii'n'yān s'een: N'daí ndís'tiī, caa'n'mán nī.

¹⁶ Maa'n ní nguaa'n maán nī chi i'téenu nī Cristo: N'daí dii, caa'n'mán nī, ní ca'á nī 'áámá beso 'áámá nī ndúúcu taama nī tan'dúúca costumbre ye'n'é ní caati né'n'e nī ví'i. Nducyáácá 'ii'n'yān ye'n'e nducyáácá yaácú: N'daí ndís'tiī nga'n'a yā.

¹⁷ Maa'n ní di'cuiitú ndís'tiī hermanos ye'n'é chi cundéε nī cuidado ye'n'é 'ii'n'yān chi dii'n 'úúví vaadi cadíinū'n nguaa'n ndís'tiī. Ní dii'n yā chi ndís'tiī dinuu'ndí nī. 'Ii'n'yān s'een ní contra ye'n'é chi 'ii'n'yān ca'cueén yā ndís'tiī. Ní contra ye'n'é chí ch'ée'n nī. Diví nī 'ii'n'yān s'een ye'n'é nguaa'n ndís'tiī. ¹⁸ Caati 'ii'n'yān s'een nguéé dichíi'vε yā Señor Jesucristo ye'n'e yú ti dii'n yā tan'dúúca chi ne'n'e yā. Ní nginnche'éi yā staava ye'n'e 'ii'n'yān chi ndiicúū'n caati nga'n'á yā ndúúcu nduudu cúu'nū'n ye'n'é yā chi cunee ngíinu yā. ¹⁹ Nducyáácá 'ii'n'yān 'aā deenú yā tan'dúúca chí ndís'tiī n'giindiveé'n nī nduudu ye'n'é Ndyuūs ní cáávā chuú 'úú ní yeenú. Ne'n'é chi ndís'tiī listo cané nī chi dii'n nī dendu'ú chi n'daacá. Nguéé chi dii'n nī cosa chi nguéé n'daacá. ²⁰ Ní Ndyuūs chi véé nducué'n'e vaadi 'dii'n nduucú yā maa'n nch'εεé cu'néén yā yáá'n'guiinū'n mii'n cuaa'n máán ca'á nī. Ne'n'é chi Jesucristo téé yā nducyáácá ndís'tiī nducué'n'e vaadi n'dai ye'n'é yā.

²¹ Sa'n'a Timoteo chi dáámá idii'n sa ntii'nyu'n nduucú ndúúcu sán'á Lucio ndúúcu sán'á Jasón ndúúcu sán'á Sosípater chi sán'á s'een ye'n'e yáān vaacú: N'daí ndís'tiī, nga'n'á yā.

²² Ní 'úú, sán'á chi nguuvi Tercio chi dinguús carta 'cúu cáávā Pablo: N'daí ndís'tiī, nga'n'á ti ye'n'é Cristo s'uuú'n.

²³ Ní 'tiicá ntúūⁿ saⁿ'a Gayo: N'daí ndis'tiī, ngaⁿ'a sa. 'Úú ní canéé na vaacu sa ní nduuvidaamá yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū na vaacu sa. Ní sáⁿ'ā Erasto ntúūⁿ chí sáⁿ'ā tesorero yeⁿ'e yāaⁿ 'cūū, ndúúⁿcū hermano Cuarto: N'daí ndís'tiī, ngaⁿ'a yā.

²⁴ Neⁿ'é chí Señor Jesucristo yeⁿ'e yú di'viicú yā nducyaaca ndís'tiī. 'Tíicā.

'Cuiínū carta 'cūū ndúúⁿcū chí dich'εεε yú Ndyuūs

²⁵ Maaⁿ ní dich'εεε yú Ndyuūs. Ndyuūs cuuvi diiⁿ cá yā chí díitū canee di ndúúⁿcū chí i'téenu di tan'dúúⁿcā chí 'úú caⁿ'á nduudu cuaacu chí Cristo nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī. Ní chí'cueéⁿ ndís'tiī yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. Chuū chí ngaⁿ'á ní chíiⁿ chí Ndyuūs snúúⁿ n'de'éi yā ndii tiempo vmnááⁿ vmnaaⁿ chí canéé iⁿ'yeeⁿdī ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'úú nduudu yeⁿ'e Cristo. ²⁶ Ní maaⁿ ní deenu yú chuū cáávā chí profetas dingúuⁿ yā na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'é chuū. Ní diiⁿ yā tan'dúúⁿcā Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chuū. Ní Ndyuūs cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ canéé yā. Ní maaⁿ ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē naciones cáávā chí 'caandiveéⁿ yā ní cu'téenu yā.

²⁷ Cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ canee chí dich'εεε yú Ndyuūs chí 'aama n'dyáⁿ'ā Ndyuūs chí deenú yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní diiⁿ yú 'tíicā cáávā Jesucristo Señor yeⁿ'e yú. 'Tíicā diiⁿ yú.

**CARTA VMNÁÁⁿ
VMNAAⁿ YEⁿ'E
'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YĀĀⁿ
CORINTO**

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaacū na yāāⁿ Corinto

¹ 'Úú Pablo 'úú. Dendyuūs yaa'ví yā 'úú chi cuuvi apóstol yeⁿ'e Jesucristo tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿ'é yā. 'Úú ndúúcū hermano Sóstenes yaa'ví 'nū ndís'tiī. ² 'Úú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ chi sné yā na yāāⁿ Corinto. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti yeⁿ'e Cristo Jesús. Idinguúⁿ dendu'ū yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyáácā yāāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ngaⁿ'angua'á yā ndúúcū Señor Jesucristo. Señor Jesucristo miiⁿ 'iivú Ndyuūs yeⁿ'é yā ndúúcū s'uūuⁿ. ³ Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo cuuvi téé yā s'uuúⁿ cosa chí n'dáácā n'dai yeⁿ'é yā, ní 'íicú cunéé vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā na staava yeⁿ'e yú.

Pablo caaⁿ'maⁿ yā gracias Ndyuūs caava chi Ndyuūs dateé yā 'iiⁿ'yāⁿ

⁴ Cuen^{'é} daāⁿmaⁿ ngaⁿ'á gracias Ndyuūs cáāvā cosa chi n'daacā n'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi dátee yā s'uūúⁿ chi yeⁿ'e Jesucristo. ⁵ Dendyuūs dateé yā tanducuéⁿ'e dendu'ū chi véé yeⁿ'é yā ti maaⁿ ní ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī. Ní Ndyuūs chinnee yā ndís'tiī chí caaⁿ'máⁿ nī nduudu yeⁿ'é yā, ní teé yā ndís'tiī vaadī deenu. ⁶ 'Tíicā chiiⁿ chí 'úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu miiⁿ yeⁿ'e Jesucristo miiⁿ. Ní ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī ní diiⁿ nī 'tíicā, ní ch'iⁿ'í nī chí nduudu miiⁿ chí cuaacu. ⁷ Ní cuuvi yeⁿ'é nī nducueⁿ'e chí dateé Ndyuūs, ní

ndís'tiī nguéeⁿ diiⁿ faltar mar 'áámá. Neⁿ'é chí ndís'tiī 'cuεetinéeⁿ ngiinu nī Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chí ndaa yā taama vmnēⁿ'e. ⁸ Ní Cristo miiⁿ ní téé yā fuerzas ndís'tiī, ní 'cuεetinéeⁿ nī n'daacā ndíí nguuvi chí Jesucristo ndaa ntuúⁿ yā. Ní nguéeⁿ véé nuuⁿndi yeⁿ'é nī nguuvi chí ndaa Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. ⁹ Ndyuūs ní diiⁿ yā chí caⁿ'a yā chí diiⁿ yā. Ní yaa'ví yā ndís'tiī chí 'cuεetineéⁿ nī ndúúcū daiyá yā chí Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

Véé divisiones nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'á yā na yáacū

¹⁰ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, 'úú ngiicá ndís'tiī cáāvā chí duuchi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chí 'cuεetinéeⁿ ngiínú nī, ní nguéeⁿ véé divisiones nguaaⁿ ndís'tiī. N'dáácā n'dai 'cuεetinéeⁿ nī ní daama daamá nī ndúúcū 'aama vaanicadiinūⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chí n'daacā ndúúcū tanducuéⁿ'e chí diiⁿ nī. ¹¹ N'duuví 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e familia yeⁿ'e n'daataá Cloé yaa'ví yā 'úú yeⁿ'e ndís'tiī hermanos yeⁿ'é. Ní ngaⁿ'á yā chí ndís'tiī n'gεecu cheendí nī. ¹² Chuū chí yeⁿ'e chí caaⁿ'máⁿ, 'Áámá 'áámá ndís'tiī ngaⁿ'á nī yeⁿ'e 'áámá saⁿ'á 'tíicā. 'Áámá yā ní ngaⁿ'a yā: 'Úú yeⁿ'e saⁿ'a Pablo; taamá yā ní ngaⁿ'a yā: 'Úú yeⁿ'e saⁿ'a Apolos; taamá yā ní ngaⁿ'a yā: 'Úú yeⁿ'e saⁿ'a Pedro; taamá yā ní ngaⁿ'a yā: 'Úú yeⁿ'e Cristo. ¹³ ¿'Áá cuaacu chí Cristo yeⁿ'e yú chí 'yaaⁿ yā? Nguéeⁿ 'tíicā. ¿'Áá ca'neeⁿngá'aa Pablo cáāvā nuuⁿndi yeⁿ'e ndís'tiī? Nguéeⁿ. ¿'Áá cheεdinuūⁿnī nī ndúúcū chí duuchi Pablo? Nguéeⁿ 'tíicā. ¹⁴ 'Úú cāⁿ'a: Gracias Dendyuūs, ti 'úú chí Pablo, nguéeⁿ cheεdinuūⁿnī mar 'áámá ndís'tiī. Dámaāⁿ cheεdinuūⁿnī saⁿ'á Crispo ndúúcū saⁿ'á Gayo. ¹⁵ Maaⁿ ní mar 'áámá ndís'tiī nguéeⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ nī chí ndεεdinuūⁿnī ndúúcū chí duuchi. ¹⁶ Cheεdinuūⁿnī ntuúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e

familia yeⁿe saⁿā Estéfanos. Ní yeⁿe tanáⁿā 'iiⁿ'yāⁿ 'úú nguéé deenú chí ndeédínuūⁿniⁿ du'ū ca táamá 'iiⁿ'yāⁿ.¹⁷ Cristo nguéé dichó'o yā 'úú chí cuēdínuūⁿniⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caati dichó'o yā 'úú chí caāⁿmáⁿ nduudu yeⁿe evangelio chí nduudu ngai yeⁿe Cristo. 'Úú nguéé caaⁿmáⁿ ndúúⁿcū nduudu deenu yeⁿe saⁿā yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, ní 'iicu nducuéⁿe chí ngaⁿ'á ní yeⁿe poder yeⁿe Cristo chí ch'īi yā na cruz.

Cristo miiⁿ ní poder yeⁿe Ndyuūs ndúúⁿcū vaadī deenu

¹⁸ 'Úú deenú chí taachi 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé deenú yā du'ū chí Cristo miiⁿ ní n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe cruz, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nacadínuūⁿ yā chí 'áamá cosa chí duuchi. S'uūūⁿ chí nanguaⁿ'āi yú, deenu yú chí Ndyuūs ch'iⁿ'í yā poder yeⁿe yā cucááⁿvā nduudu yeⁿe yā. ¹⁹ Naati canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs ndíi vmnaaⁿ chí ngaⁿ'a 'tíicā:

'Úú dituūví vaadī deenu yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu, ní idiíⁿ chí nguéé dichíí'vē nduudu yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu taavi.

²⁰ ¿De'ē dichíí'vē vaadī deenu yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu? ¿De'ē dichíí'vē vaadī deenu yeⁿe maestro chí deenu taavi? ¿De'ē dichíí'vē vaadī deenu yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu taavi ní caaⁿmáⁿ yā ndúúⁿcū compañeros yeⁿe yā yeⁿe cosas chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū? Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chí vaadī deenu yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dúú'vī véé ní nguéé de'ē véé. ²¹ 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé cuuvi n'diíchí yā Dendyuūs cucááⁿvā vaadī deenu yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndyuūs canee yiínú yā ní nadanguaⁿ'ái yā 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿe yā, naati tanáⁿā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ngaⁿ'á yā chí nduudu cuaacu miiⁿ ní tan'dúúⁿcā 'áamá cosa chí duuchi.

²² 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí judíos ngiicá yā señales Ndyuūs ní 'iicu

'iiⁿ'yāⁿ griegos ní in'nuuⁿ cá yā vaadī deenu yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ²³ S'uūūⁿ ní ca'cueeⁿ yú yeⁿe Cristo chí ca'nééⁿnga'āa na cruz caáⁿvā nuūⁿndí yeⁿe nducyááⁿcá 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé neⁿe 'caandiveéⁿ yā nduudú 'cūū, ní tanáⁿā 'iiⁿ'yāⁿ sta'á yā nduudú 'cūū tan'dúúⁿcā 'áamá cosa chí duuchi. ²⁴ Nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ o nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ griegos, Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi yeⁿe yā 'iiⁿ'yāⁿ. Cristo ní poder yeⁿe Ndyuūs ní Cristo miiⁿ vaadī deenu yeⁿe Ndyuūs cucááⁿvā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. ²⁵ Nduudu yeⁿe Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí cosa chí duuchi, nduudu miiⁿ nduudu déénú ca nguéé tí nduudu yeⁿe saⁿā yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní cosa chí sta'á yā tan'dúúⁿcā chí duuvā yeⁿe Dendyuūs chíⁿ chí ditiínú ca, nguéé tí yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ²⁶ Ndis'tīi hermanos yeⁿe, nadacadíinúūⁿ ní yeⁿe maáⁿ ní. Nguéé 'yaaⁿ ndís'tīi 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu taavi, nguéé 'yaaⁿ ndís'tīi 'iiⁿ'yāⁿ ndíí tīiⁿ, ndíi nguéé 'yaaⁿ ndís'tīi 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica. ²⁷ Ndyuūs ndeévé yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé deenu taavi yā ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ chí deenu taavi yā cuuvi 'cuiináⁿ yā. Ní Ndyuūs ndeévé yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí véé duu'vīi fuerzas yeⁿe yā ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ chí véé fuerza yeⁿe yā cuuvi 'cuiináⁿ yā. ²⁸ Ndyuūs ndeévé yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé du'ū véé nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ndeévé yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé inuūⁿndí ní ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iicu Ndyuūs diíⁿ yā chí nguéé de'ē véé cosa chí ch'ετε chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū diíⁿ yā. ²⁹ 'Tíicā Ndyuūs idiíⁿ yā tí mar 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi dich'ετέ yā 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Dendyuūs. ³⁰ 'Tíicā Dendyuūs maáⁿ yā teé yā vida cuen'e daāⁿman yeⁿe ndís'tīi tí i'teenú ní Cristo Jesús. Ndyuūs dichó'o yā Jesucristo

i'nyeedí 'cūū chi cuuvi deenu yú nducuéne cáávā Cristo. Ní cáávā Cristo miiⁿ nguée nuu^{ndi} ye^{'e} yú nanáán Ndyuūs ti Cristo miiⁿ ch'īi yā na cruz cucáávā nuu^{ndi} ye^{'e} nducyaaca 'ii^{'yā}ⁿ, ní 'iicu s'uūuⁿ chi cuuvi ye^{'e} yā s'uūuⁿ. ³¹ Cáávā chuū canée nguūⁿ na libro ye^{'e} Ndyuūs ndíi vmnaaⁿ 'tíicā: 'Ii^{'yā}ⁿ chi nga^{'a} chi idich'εεté maán yā 'ii^{'yā}ⁿ, nguée n'daacā idiíⁿ yā. Dámaaⁿ canée chi dich'εεté yā 'iivú Ndyuūs.

2

Nga'a yā chí Cristo ca'néé'nga'á yā

¹ Ndís'tiī hermanos ye^{'e}, taachi ndāa ní caneeé ndúúcu ní 'tíicā ca^{'á} nduudu cuaacu ye^{'e} Dendyuūs. Nguée ca^{'á} nduudu miiⁿ ndúúcu núú^{má}ⁿ vadicadiínūⁿ ye^{'e} vaadi deenu. ² 'Tíicā nga^{'á}, ti nguée ne^{'é} caā^{'ma}ⁿ táamá cosa nanáán ndís'tiī, dámaaⁿ ne^{'é} caa^{'má}ⁿ ye^{'e} Jesucristo chi ca'néé'nga'á yā. ³ Taachi caneeé ndúúcu ndís'tiī ndii cuūⁿ nū^{'n} 'úú; ní 'va'ā 'úú; ní nééne in'duuví vaa. ⁴ Nguée nga^{'á} nduudu miiⁿ ndúúcu vaadi deenu chi cadiiⁿuūⁿ 'ii^{'yā}ⁿ ye^{'e} i'nyeedí 'cūū, naati nga^{'á} nduudu cuaacu miiⁿ ndúúcu nduudu chi nguée ngi^{'i}. Nga^{'á} chíiⁿ chi Espíritu N'dai ye^{'e} Ndyuūs ch'i^{'í} yā 'úú ndúúcu poder ye^{'e} yā chí nduudu cuaacu miiⁿ ní ye^{'e} Dendyuūs. Níicú 'ii^{'yā}ⁿ cuuvi deenú yā chí nduudu cuaacu miiⁿ ní nduudu ye^{'e} Dendyuūs. ⁵ 'Tíicā nga^{'á} ti chíiⁿ chi i'teenu yú nguée chíicā na vaanicadiínūⁿ ye^{'e} 'ii^{'yā}ⁿ ye^{'e} i'nyeedí 'cūū ti ye^{'e} poder ye^{'e} Dendyuūs.

Dendyuūs diíⁿ yā chí deenu 'ii^{'yā}ⁿ cucáávā Espíritu N'dai ye^{'e} yā

⁶ Taachi caneeé 'nū nguaaⁿ 'ii^{'yā}ⁿ chí i'teenu yā Dendyuūs ní 'áamá caneeé yā ndúúcu Dendyuūs, tuu^{'m} ní nga^{'á} 'nū ndúúcu nduudu ngi^{'i}

ye^{'e} vaanicadiínūⁿ. Nguée ti vaadi deenu chi nadacadiínūⁿ 'ii^{'yā}ⁿ ye^{'e} i'nyeedí 'cūū, 'ii^{'yā}ⁿ chí nguée i'téenu yā Dendyuūs ye^{'e} yú. Ndíi nguée ti ye^{'e} sa^{'ā} chí ndii tíiⁿ ye^{'e} i'nyeedí 'cūū chí ch'ó'oo poder ye^{'e} yā. ⁷ Naati nga^{'á} 'nū vaadi déenu ye^{'e} Dendyuūs. Ní nguée deenú 'ii^{'yā}ⁿ ye^{'e} i'nyeedí 'cūū vaadi deenu miiⁿ, ti Ndyuūs ca^{'a} yā vaadi deenú 'cūū chí ye^{'e} maán yā vmnáán vmnaaⁿ chí din'dái yā i'nyeedí 'cūū, ní 'iicu cuuvi nadin-guá^{'ai} yā s'uūuⁿ. ⁸ Mar 'áamá 'ii^{'yā}ⁿ n'gεεε ye^{'e} i'nyeedí 'cūū déenú yā ye^{'e} vaadi deenú 'cūū, ti nduuti chí déenu yā, tuu^{'m} ní nguée s'nee^{'nga}^{'á} yā Señor Jesucristo chí chíica yā ye^{'e} va'ai chεεti nguū^vi. ⁹ Caneeé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ná libro ye^{'e} Ndyuūs 'tíicā:

Nducué^{'e} chí din'dái Dendyuūs ní ye^{'e} 'ii^{'yā}ⁿ chí i'teenu 'iivú Ndyuūs, taná^{'a} 'ii^{'yā}ⁿ ye^{'e} i'nyeedí 'cūū nguée n'diichí yā Jesucristo, ndíi nguée n'giindiveéⁿ yā ye^{'e} yā, ndíi nguée nadicadiínūⁿ yā ye^{'e} dendu'ū chuū na staava ye^{'e} yā.

¹⁰ Ndyuūs ch'i^{'í} yā nducué^{'e} s'uūuⁿ cucaavā Espíritu N'dai ye^{'e} yā. Espíritu N'dai ye^{'e} Dendyuūs ní deenú yā nducué^{'e}, ní deenú yā nducué^{'e} vaadi deenu ye^{'e} Ndyuūs. ¹¹ ¿Du'ú 'ii^{'yā}ⁿ cuuvi deenú yā chí nadacadiínúⁿ taama 'ii^{'yā}ⁿ? Dámaaⁿ espíritu ye^{'e} maán yā deenu chí maán yā nadacadiínūⁿ yā. 'Tíicā ntúūⁿ mar 'áamá 'ii^{'yā}ⁿ nguεε cadiínūⁿ yā chí Ndyuūs nadicadiínūⁿ yā, ti dámaaⁿ Espíritu N'dai ye^{'e} Dendyuūs deenu yā ye^{'e} Dendyuūs. ¹² S'uūuⁿ ní nguée sta'ā yú espíritu chí ye^{'e} i'nyeedí ti sta'ā yú Espíritu N'dai chí cuchíi ye^{'e} Ndyuūs. Maaⁿ ní cuuvi deenu yú nducué^{'e} chí n'daacā n'dai tí Ndyuūs teé yā s'uūuⁿ Espíritu N'dai ye^{'e} yā. ¹³ Nga^{'a}

ntúūⁿ yú yeⁿe nducuéⁿe chuū. Nguéé ngaⁿa yú ndúú^cū nduudu chí ngi'cueeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe in'yeeⁿdí 'cūū. Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs ca'cueéⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí canee ndúú^cū Espíritu N'dai miiⁿ.

¹⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Jesucristo yeⁿé yú nguéé itu-umicadiinuuⁿ yā dendu'ū chí yeⁿé Espíritu N'dai yeⁿé Dendyuūs, ti sta'á yā nduudu miiⁿ tan'dúú^cā 'áámá cosa chí duuchi. Ní nguéé cuuvi tuumicadiinúúⁿ yā nduudu miiⁿ ti canéé chí cadiinúúⁿ yā nduudu miiⁿ cáávā Espíritu N'dai yeⁿé Dendyuūs. ¹⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ chí canéé ndúú^cū Espíritu N'dai yeⁿé Dendyuūs n'diichí yā tanducuéⁿe dendu'ū, naati 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Jesucristo nguéé cuuvi tuumicadiinúúⁿ yā táácā idiíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí canee ndúú^cū Espíritu N'dai yeⁿé Dendyuūs. ¹⁶ Canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs ndíi vmaaaⁿ chí ngaⁿa tíicā: 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Jesucristo, ¿táácā cuuvi deenú yā chí nadacadiinúúⁿ 'iivú Ndyuūs? ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi ca'cueéⁿ yā Ndyuūs? S'uuuⁿ chí canee yú ndúú^cū Espíritu N'dai yeⁿé Dendyuūs snee yú ndúú^cū vaanicadiínūuⁿ yeⁿé Cristo chí 'iivú Ndyuūs yeⁿé yú.

3

S'uuúⁿ ní compañeros yeⁿé yú vi't ní diíⁿ yú ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿé Dendyuūs

¹ Ndís'tií hermanos yeⁿé, nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ ndúú^cū ndís'tií tan'dúú^cā chí ndís'tií ní 'iiⁿ'yāⁿ chí 'áámá canéé ndúú^cū Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā yeⁿe yā. Naati caⁿ'á nduucú nī tan'dúú^cā chí ndís'tií daiya yeⁿé Ndyuūs ndís'tií, tan'dúú^cā chí ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ chí caama i'téenu yā Cristo ndís'tií. ² Tan'dúú^cā da'caiyāa chí ngi'i leche ti 'āā cuéé cuuvi che'é yā, 'tiicá ntúūⁿ ndís'tií. Ca'cueéⁿ ndís'tií ndúú^cū dendu'ū nduudu chí nguéé

ngiⁿ'ií, tí nguéé diíⁿ nī tan'dúú^cā chí ngaⁿ'a Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. ³ Naati tan'dúú^cā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿé in'yeeⁿdí 'cūū diíⁿ yā chí neⁿe maáⁿ yā, 'tíicā idiíⁿ nī. Ndís'tií ní 'téé ní nguⁿ'u nī ní nguéé nduuvidaamá nī. Nguéé idiíⁿ n'daacá nī tan'dúú^cā 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā 'iivú Ndyuūs chí idiíⁿ yā, ti idiíⁿ nī tan'dúú^cā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'teenú yā 'iivú Ndyuūs chí idiíⁿ yā 'tíicā, ní idiíⁿ 'tíicā nī. ⁴ Caati náⁿ'ā ndís'tií ngaⁿ'á nī: 'Úú ní i'teenú tan'dúú^cā chí ngaⁿ'a Pablo, ní táámá nī ngaⁿ'a nī: 'Úú i'teenú tan'dúú^cā chí ngaⁿ'a saⁿ'a Apolos. ¿'Áá nguéé ngaⁿ'á nī tan'dúú^cā chí caⁿ'a nī tiempo chí 'āā chó'ōo taachi 'āā cuéé cu'téenu nī Jesucristo? ⁵ ¿Du'ú saⁿ'a Pablo 'úú? ¿Du'ú saⁿ'a Apolos miiⁿ? ¿'Áá nguéé nús'ūu 'iiⁿ'yāⁿ chí dichííⁿ vē Dendyuūs? Ngaⁿ'á 'nū nduudu chí ch'iⁿ'i Dendyuūs nús'uu ní ndís'tií ní i'teenú nī. ⁶ 'Úú ngaⁿ'á nduudu yeⁿé Dendyuūs nanááⁿ ndís'tií ní diíⁿ tan'dúú^cā chí chíiⁿú ndaata na staava yeⁿé nī. Sán'ā Apolos miiⁿ canee sa ndúú^cū nī ní ngi'cueeⁿ sá ndís'tií ní diíⁿ sa tan'dúú^cā chí ch'iⁿ'i yú sa ndaata miiⁿ. Dendyuūs diíⁿ yā chí 'cuiita ndaata miiⁿ. ⁷ Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a nduudu yeⁿé Dendyuūs o 'iiⁿ'yāⁿ chí ca'cueeⁿ nduudu miiⁿ nguéé ch'eté yā. Dámaaⁿ Ndyuūs chí 'cuiitá yā nduudu miiⁿ ní ch'ete cá yā. ⁸ 'Iiⁿ'yāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā nduudu miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ca'cueéⁿ yā nduudu miiⁿ, 'āā daamá nūuⁿ diíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chíiⁿ chí cuuvi yeⁿé yā caavā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿe yā chí diíⁿ yā. ⁹ Nús'uu ní daama dáámá nuúⁿ idiíⁿ 'nū ntiiⁿ'nyuⁿ ndúú^cū Dendyuūs. Ndís'tií ní tan'dúú^cā 'áámá campo yeⁿé Ndyuūs chí Ndyuūs chidi'cuiitá yā 'tíicā ndís'tií. Tan'dúú^cā 'áámá va'ai chí idin'dai Dendyuūs, 'tíicā ndís'tií. ¹⁰ Ndyuūs teé yā 'úú vaadi

deenū ye^{n'}é yā ní tan'dúúcā 'áámá sa^{n'}ā deenu din'dai sa cimientō ye^{n'}e va'ai, 'tíicā 'úú. 'Úú nga^{n'}á nduudu cuaacu chí tan'dúúcā cimientō mii^{n'} chí din'dai sa. Táámá 'ii^{n'}yā^{n'} 'iicandíí yā ndúúcū va'ai mii^{n'}. Ca'áámá ca'aama 'ii^{n'}yā^{n'} chí 'iicandíí yā ndúúcū canéé chí 'iicandíí yā ndúúcū va'āi ndúúcū cuidado. ¹¹ Mar 'áámá 'ii^{n'}yā^{n'} nguéé cuuvi cu'nee^{n'} yā táámá cimientō chí n'daa^{n'} ye^{n'}é chí 'úú chí'neé^{n'}, ti tuúú ye^{n'}é cimientō mii^{n'} ní Jesucristo. ¹² 'Ii^{n'}yā^{n'} s'ee^{n'} chí 'iicandíí yā vmnaa^{n'} cimientō mii^{n'} ndúúcū 'díí'nguaa^{n'}, o ndúúcū 'díí'nguεε, o ndúúcū tuúu ndεε chee^{n'}, o ndúúcū yá^{n'}á, o ndúúcū yaāta o ndúúcū 'i'voōo canéé chí cadiinúú^{n'} yā, ti chuū chí nga^{n'}á. ¹³ Nguuvi chí Jesucristo díí^{n'} yā juzgar ntií^{n'}nyu^{n'} ye^{n'}é ca'áámá ca'áámá 'ii^{n'}yā^{n'}, ní 'íicū 'ii^{n'}yā^{n'} cádiínuu^{n'} yā de'ē ntií^{n'}nyu^{n'} chíí^{n'} ye^{n'}é 'áámá 'áámá yā. Ntií^{n'}nyu^{n'} mii^{n'} ní canéé chí cho'ōo naavta^{n'}ā ngiichí ya^{n'}ā ní deenú yā 'ii^{n'}yā^{n'} ye^{n'}e ntií^{n'}nyu^{n'} ye^{n'}é yā. ¹⁴ Nduuti chí cunee ntií^{n'}nyu^{n'} ye^{n'}e 'ii^{n'}yā^{n'} s'ee^{n'} chí 'iicandíí yā vmnaa^{n'} cimientō mii^{n'}, ntií^{n'}nyu^{n'} chí 'āā chó'ōo naavta^{n'}ā ngiichi ya^{n'}ā ní nguεε chiichi, tuu'mi ní 'ii^{n'}yā^{n'} s'ee^{n'} véé chí cuuvi ye^{n'}e yā. ¹⁵ Ndúúti chí cuucu ntií^{n'}nyu^{n'} chí 'iicandíí yā ndúúcū ya^{n'}ā, tuu'mi ní di'cuiínú ntií^{n'}nyu^{n'} mii^{n'}. 'Ii^{n'}yā^{n'} s'ee^{n'} ní nanguá^{n'}ai yā tan'dúúcā 'ii^{n'}yā^{n'} chí chéénu yā ye^{n'}e va'ai ye^{n'}e yā taachi ngiichi va'ai ye^{n'}é yā.

¹⁶ ¿'Áá nguéé déénu ndís'tií chí i'teenú ní Jesucristo chí cuerpo ye^{n'}e ní ní yáacū ye^{n'}e Dendyuūs, ní canéé Espíritu N'dai ye^{n'}e Ndyuūs ndúúcū ndís'tií? ¹⁷ Ndúúti chí 'áámá 'ii^{n'}yā^{n'} dituuví yā yaācū ye^{n'}é Ndyuūs, Ndyuūs ní di'cuiínú yā 'ii^{n'}yā^{n'} mii^{n'}. Yáacū ye^{n'}é Ndyuūs ní deεεε. Ndís'tií ní yaācū ye^{n'}é Ndyuūs ndís'tií.

¹⁸ Mar 'áámá ní ní nguéé nginche'éi maá^{n'} ní ndís'tií. Taachi

'aamá ndís'tií nadacadiinuu^{n'} ní chí nge'e taaví ní ye^{n'}é vaadi deenu ye^{n'}e i^{n'}'yee^{n'}dí 'cūú, tuu'mi ní canee cuu^{n'}mi^{n'} chí díí^{n'} ní tan'duucā 'áámá 'ii^{n'}yā^{n'} chí nguéé deenu. Ní cuuvi ndaācā vaadi deenu ye^{n'}é ní chí ye^{n'}é Dendyuūs. ¹⁹ Vaadi déénu ye^{n'}é 'ii^{n'}yā^{n'} ye^{n'}e i^{n'}'yee^{n'}dí 'cūú tan'dúúcā 'áámá cosa chí duuchi nanaá^{n'} Ndyuūs. 'Áā canéé nguū^{n'} na libro ye^{n'}é Ndyuūs ndíí vmnaa^{n'} 'tíicā: Ndyuūs díí^{n'} yā chí vaadi deenu ye^{n'}é 'ii^{n'}yā^{n'} ye^{n'}é i^{n'}'yee^{n'}dí 'cūú díí^{n'} chí 'cuuvi 'ii^{n'}yā^{n'} ní 'ii^{n'}yā^{n'} mii^{n'} canee yā tan'dúúcā chí cundaí yā na trampa ye^{n'}e maá^{n'} yā. ²⁰ Canéé nguū^{n'} ntuu^{n'} táámá chí 'tuucā: 'Iivú Ndyuūs déénu yā vaanicadiinū^{n'} ye^{n'}é 'ii^{n'}yā^{n'} chí deenu ye^{n'}é i^{n'}'yee^{n'}dí 'cūú. Nguéé de'ē vεε dichíí'vε chí nadacadiinū^{n'} 'ii^{n'}yā^{n'} s'ee^{n'}. ²¹ Mar 'áámá 'ii^{n'}yā^{n'} nguéé cuuvi caa^{n'}ma^{n'} yā chí dich'εεtē yā sa^{n'}ā i^{n'}'yee^{n'}dí 'cūú. Tanducué^{n'}é dendu'ū ní ye^{n'}e ndís'tií. ²² Nduuti chí 'úú chí Pablo, o sa^{n'}ā Apolos, o sa^{n'}ā Pedro, o nduuti chí ye^{n'}é i^{n'}'yee^{n'}dí, o ye^{n'}e vida ye^{n'}é yú, o ye^{n'}e vaadi n'gii, o ye^{n'}e cosa chí 'āā vεε o ye^{n'}é dendu'ū chí caama cuchíí, tanducué^{n'}é chuū ní ye^{n'}e ndís'tií. ²³ Ní ndís'tií ní ye^{n'}e Cristo ndís'tií. Ní Cristo mii^{n'} ní ye^{n'}e Dendyuūs chí cánduuchi yā cue^{n'}e daā^{n'}ma^{n'}.

4

Ntií^{n'}nyu^{n'} ye^{n'}e apóstoles

¹ Ndís'tií ní didúúché ní nús'uu tan'dúúcā 'ii^{n'}yā^{n'} chí idií^{n'} ntií^{n'}nyú^{n'} yā ye^{n'}e Jesucristo. Nús'uu ní nga^{n'}á 'nú nduudu cuaacu ye^{n'}é Ndyuūs nanaa^{n'} ndís'tií. Vmnaá^{n'} vmnaa^{n'} ní nguéé chí cadiínuu^{n'} ní naati maa^{n'} ní cádiinuu^{n'} ní nduudu cuaacu mii^{n'}. ² 'Ii^{n'}yā^{n'} chí díí^{n'} ntií^{n'}nyu^{n'} ye^{n'}e 'iivú Ndyuūs canee cuu^{n'}mi^{n'} chí díí^{n'} yā cumplir tanducué^{n'}e chí caa^{n'}ma^{n'} Ndyuūs ye^{n'}é ntií^{n'}nyu^{n'} chí díí^{n'} yā. ³ Nguéé de'ē vεε tuneé 'úú nduuti chí 'ii^{n'}yā^{n'} díí^{n'} yā juzgar 'úú, o nduuti

chí ndís'tiī, o táamá 'ii'yān o 'úú maán n'diichí nuu'ndi ye'n'é. ⁴ Áará chí staava ye'n'é ngéé diín condenar 'úú cáávā chii'n chí diín, 'úú nguéé cuuvi caa'mán chí nguéé nuu'ndi ye'n'é. Dámaān Señor Jesucristo diín yā juzgar 'úú, ní caa'mán yā nuu'ndi ye'n'é. ⁵ Ndis'tiī nguéé diín nī juzgar 'ii'yān. Taachí ndáá Señor Jesucristo ye'n'é yú taama vmné'ēe tuu'mi 'cuu'mí' yā tanducué'n'é chí cadiinuun yú 'aama 'aama yú ndii na staava ye'n'é yú. Tiempo mii'n ní 'iivú Ndyuūs téé yā s'uuún chí cuuvi ye'n'é yú caavā ntii'nyu'n chí diín yú.

⁶ 'Úú nga'ná ye'n'é chí 'úú ndúúcū sa'ná Apolos diín 'nū. Ní 'íicú ndís'tiī cuuvi 'cueé'n nī tan'dúúca chí cuuvi diín nī tan'dúúca chí canéé nguū'n ndíi vmaana na libro ye'n'e Ndyuūs. Ndis'tiī nguéé n'diichí nī 'ii'yān. Ní nguéé caa'mán nī chí 'áámá 'ii'yān chí ch'εεte ca yā nguéé ti táamá yā. ⁷ ¿Dé'ē cuuvi chí nga'ná nī chí na'ná 'ii'yān chí ch'εεte yā? ¿Áá nguéé tee Ndyuūs tanducué'n'é chí vεε ye'n'é nī? ¿Dé'ē cuuvi chí nga'ná nī chí tanducué'n'e chí vεε chí ye'n'é nī ní maán nī sta'á nī, ní nguéé diín nī cuenta ye'n'é chii'n chí tee Ndyuūs ndís'tiī?

⁸ Ndis'tiī ní nadaçadiinuun nī chí deenú nī nducué'n'é chí ye'n'e nduudu ye'n'e Dendyuūs. Ní diín nī tan'dúúca 'ii'yān chí 'cuiica. Taachi nguéé ch'εεtineé 'nū ndúúcū ndís'tiī, tuu'mi ní ndís'tiī diín nī tan'dúúca chí reyes ndís'tiī. Nduuti chí ndaa tiempo chí ndís'tiī caa'mán nī ntii'nyu'n ti rey ndís'tiī, tuu'mi ní nús'uu caa'ma' ntii'nyú'n 'nū nduucú nī. ⁹ Tan'dúúca chí 'úú nadaçadiinúú'n, nús'uu chí apóstoles ní candéε 'nū nduudu ye'n'e Ndyuūs. Ndyuūs s'neén yā nus'ūú lugar chí ndii na n'giinū ye'n'e fila. Ní nús'uu canéé 'nū tan'dúúca 'ii'yān chí nii'nuún cánee nguuvi chí 'cuūvi yā, ní ni'nuún cánee nguuvi chí ch'ii'nú'n yā nús'uu. 'Tíica snéé nús'uu. 'Ii'yān ye'n'e in'yee'dí 'cūú

ndúúcū ángeles ye'n'é nanguuvi n'giinu yā nús'uu. ¹⁰ 'Ii'yān ye'n'e in'yee'dí 'cūú nga'ná yā chí nús'uu tonto 'nū ti ne'n'é 'nū Cristo, naati nga'ná yā ti ndís'tiī ní sa'ná deenu ndís'tiī. Nga'ná yā ti nús'uu ní 'va'á 'nū naati ndís'tiī ní ditiinú nī. Nga'ná yā chí nús'uu ní nguéé n'dááca 'nū naati ndís'tiī ní n'dááca nī. ¹¹ Ndiu nguuvi mii'n ní cuiicu 'nū ní yaaca 'nū va. Ní 'āā ntéε n'deeε catécai 'nū chí n'daacā. Ní 'iiche ye'n'é 'nū. Ní 'ii'yān ch'e'n'é yā nús'uu. Ní diín yā chí chéénú 'nū ndii mí'n ní ndii 'múú'n ní nguéé vaacu 'nū. ¹² Ní diín 'nū ntii'nyu'n ndúúcū ta'á 'nū chí cuuvi che'é 'nū. Taachi 'caa'va yā ye'n'é 'nū tuu'mi ní 'ii'yān mii'n di'viicu yā nús'uu. Diín yā chí nééné ch'eenu 'nū chí ní nús'uu ní chí cheé 'nū ye'n'é nducué'n'é. ¹³ Ca'ná yā cunncaá ye'n'é 'nū ní chéé 'nū ndúúcū vaadi ngiinu. Ndiu nguuvi mii'n 'ii'yān nacadiinúún yā chí nús'uu tan'dúúca dεεcūú ye'n'e in'yee'dí 'cūú 'tíica nús'uu.

¹⁴ 'Úú nguéé idinguún ye'n'e dendu'ú 'cūú ye'n'e ndís'tiī caati chí cuuvi 'cuinaán nī. Yaa'ví ndís'tiī ye'n'e nducué'n'é chuū tí ndís'tiī tan'dúúca daiyá chí nééné ne'n'é, 'tíica ndís'tiī. ¹⁵ Áará chí vεé ndiichi mīl maestros chí ngi'cueé'n yā ndís'tiī ye'n'e Cristo, nguéé nééné 'yaa'n 'ii'yān chí snéé yā tan'dúúca chiidá nī. 'Úú ní tan'dúúca chiidá nī na ndaata ye'n'é Dendyuūs, tí candéε evangelio chí nduudu cuaacu chí gai ye'n'é Cristo nanáán ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní chí'téenu nī ní ch'iindiyáá' ntúú'n nī na ndaata ye'n'é Ndyuūs. ¹⁶ Cáávā chii'n 'úú idi'cuítú ndís'tiī. Diín nī tan'dúúca chí 'úú idi'n.

¹⁷ Cáávā chuū dicho'ó Timoteo nanáán ndís'tiī. Sa'ná mii'n tan'dúúca daiyá, 'tíica sa. Ní sa'ná chí ne'n'é. Sa'ná mii'n ní 'áámá canee sa ndúúcū 'iivú Ndyuūs. Sa'ná mii'n ní ca'cuee'n sa ndís'tiī ye'n'e Cristo. Ní n'gaacu nī ye'n'é tanducué'n'é chí cuuvi diín nī maa'n chí i'teenú nī

Cristo tan'dúúcā chi 'úú ngi'cueén nduu cuaaⁿ nducueⁿ'ē yáacū va. ¹⁸ Maaⁿ ní deenú chi náⁿ'ā ndís'tiī ngan^a nī chi n'gēete ndai maaⁿ nī. Ní nadacádíinuⁿ nī chí 'úú ní 'aa ntéé ndaá naachi cánéé nī. ¹⁹ Ndaa nuúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī nduuti chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí ndaá. Taachi ndaá tuu'mi 'úú cadiinúúⁿ yeⁿ'e chí 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a maáⁿ yā chí n'gēete yā. Cadiinúúⁿ nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diiⁿ yā tan'dúúcā chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ yā. ²⁰ Nducueⁿ'ē yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yā nguéé dámaāⁿ yeⁿ'e chí ngaⁿ'a yā, ti chiiⁿ chí diiⁿ yā ti poder yeⁿ'é Ndyuūs. ²¹ Dε'ē neⁿ'é ndís'tiī. ¿Áá neⁿ'e nī chí taachi ndaá ní diiⁿ regañar ndís'tiī, o taachi ndaá caaⁿ'māⁿ nduucú ndís'tiī ndúúcū vaadi néⁿ'é?

5

Ngaⁿ'a yā nuuⁿndi yeⁿ'ē 'áámá saⁿ'a chí caⁿ'á yā na yaācū

¹ N'giindiveéⁿ 'nū chí nguááⁿ ndís'tiī véé 'áámá saⁿ'ā chí diiⁿ nuuⁿndi ca tí canee sa ndúúcū n'daataá chí nguéé yeⁿ'ē sa. Nguéé 'tíicá nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chí nguεε i'téenu yā Jesucristo. N'giindiveéⁿ 'nū chí saⁿ'ā miiⁿ sta'a n'daataá yeⁿ'ē chiida sa ní canee sá ndúúcū tá. ² Ní ndís'tiī ngaⁿ'a maáⁿ nī yeⁿ'e nī chí n'gēete nī n'dáará chí idiin saⁿ'ā miiⁿ nuuⁿndi tíicā. ¿Dε'ē cuuvi chí nguéé divíi ní saⁿ'a miiⁿ na yaacū yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú? ³ N'dáará chí 'úú nguéé canee ndúúcū ndís'tiī inacádiinúúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī. 'Úú ní caaⁿ'māⁿ nuuⁿndi yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ yeⁿ'e dendú'u chí idiin sa tan'dúúcā chí 'úú canee ndúúcū ndís'tiī. ⁴ Taachi nduuvíidáámá ndís'tiī ná chí duuchi Señor Jesucristo tuu'mi ní poder yeⁿ'ē Señor Jesucristo canee ndúúcū ndís'tiī. Ní diiⁿ nī tan'dúúcā chí 'úú canee ndúúcū ndís'tiī. ⁵ 'Tíicā nadacádiinúúⁿ chí ndís'tiī canee cuuⁿ'miiⁿ chí diiⁿ nī. Divíi ní saⁿ'ā miiⁿ nguaaⁿ ndís'tiī ti saⁿ'ā miiⁿ ní canee sa yeⁿ'ē na poder

yeⁿ'e yááⁿ'nguiinúuⁿ. 'Tíicā castigo yeⁿ'ē sa. Ní cuuvi cadíinuⁿ sa yeⁿ'e alma yeⁿ'e sa. Ní cuuvi nanguaⁿ'ai alma yeⁿ'ē sa nguuvi chí ndaa ntúūⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú.

⁶ Nguéé n'dáácā ndís'tiī ní ngaⁿ'á nī chí n'dái ndís'tiī, ní véé 'iiⁿ'yāⁿ chí idiin yā nuuⁿndi nguaaⁿ ndís'tiī. ¿Áá nguéé deenú nī ti ta 'líiⁿ chuundi levadura ichéé ndúúcū tanducueⁿ'ē yaāchí? ⁷ Saⁿ'ā miiⁿ tan'dúúcā levadura 'tíicā sa. Ndís'tiī divíi ní saⁿ'ā miiⁿ ní cūnee n'dáaca nī. Cuneé nī tan'dúúcā yaāchí chí nguéé levadura yeⁿ'e, tan'dúúcā pan chí che'e yā yeⁿ'e pascua. 'Iiⁿ'yāⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā Cristo. Ní Cristo miiⁿ ní tan'dúúcā 'iiti cuūchí chí ch'iiⁿ'núⁿ yā cáāvā 'viicu pascua. Cáāvā s'uūuⁿ ní Cristo miiⁿ ní sta'á yā lugar yeⁿ'ē 'iiti cuūchí yeⁿ'e 'viicu pascua ti ch'iī yā cucáāvā s'uūuⁿ. ⁸ Maaⁿ ní nguéé dich'εεte yú 'viicu yeⁿ'e pascua miiⁿ tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā ti nguéé yeⁿ'e Cristo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nguéé dich'εεte yú ndúúcū vaadi n'giinu na staava yeⁿ'ē yú o ndúúcū cosa chí nguéé n'daacā, ti chuū ní tan'dúúcā levadura 'tíicā. Dich'εεte yú pascua miiⁿ dámaāⁿ ndúúcū nducueⁿ'ē chí n'dáácā na staava yeⁿ'ē yú ti tan'dúúcā pan chí nguéé levadura yeⁿ'e, 'tíicā canee yú.

⁹ 'Áá dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chí nguéé cán'a nī ndúúcū saⁿ'ā chí canee sa ndúúcū n'daataá chí nguεε yeⁿ'e sa ndíi nguéé cán'a nī ndúúcū n'daataá miiⁿ. ¹⁰ 'Úú nguéé ngaⁿ'á chí nguéé n'diichí nī sán'a chí véé n'daataá yeⁿ'e sa, o n'daataá chí véé saⁿ'ā yeⁿ'e tá, o 'iiⁿ'yāⁿ chí nginnche'ei yā 'iiⁿ'yāⁿ, o 'iiⁿ'yāⁿ chí duūcú, o 'iiⁿ'yāⁿ chí i'teenú yā ídolos. Ndís'tiī nguéé cuuvi cuneé nī na iⁿ'yeeⁿdí 'cūú ní nguéé n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūú. ¹¹ Naati maaⁿ ní 'āā dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī chí nguéé cán'a nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ngaⁿ'á

yā chi hermanos ye'né nī ní nguéé n'daacā idiín yā, ti sa'nā chi canee ndúúcu n'daataá chi nguεε ye'n'e sa, o n'daataa chi canee ndúúcu sa'nā chi nguεε ye'n'é tá. Ndíí nguéé cá'nā nī ndúúcu 'ii'n'yān chi i'teenú yā ídolos. Ndíí nguéé cá'nā nī ndúúcu 'ii'n'yān chi nga'ná yā nduudu yaadi, o ndúúcu 'ii'n'yān chi nginnche'éei ya 'ii'n'yān, o ndúúcu 'ii'n'yān chi ngii cuu'vi, o ndúúcu 'ii'n'yān chi du-ucu. Ní nguéé che'e nī ndúúcu 'ii'n'yān s'ee'n. ¹² ¿De'ε cúúví chí 'úú n'diichí nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yān chi nguéé i'téenu yā Jesucristo ye'n'e yú? Chuū ní nguéé ntiin'nyu'n ye'n'é ti ye'n'é Dendyuūs. Ndís'tiī ca-nee chi n'diichi nī nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yān chi ca'ná yā yaacū ndúúcu nī. ¹³ Jesucristo n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yān chi nguéé i'téenu yā Ndyuūs. Maa'n ní ndís'tiī divíi nī sa'nā mii'n nguaa'n ndís'tiī.

6

*'Ii'n'yān chi i'téenu yā Señor Jesu-
cristo na'ná yā nanáán juez ndúúcu
vaadi 'caa'va ye'n'é yā*

¹ Nduuti chi 'aama chéé ndís'tiī véé vaadi 'caa'va ndúúcu taama chéé ndís'tiī, ¿de'ε cúúví chí ca'ná nī nanáán juez ye'n'e yaān vaacú nī, ní nguéé ca'ná nī nanáán 'ii'n'yān chi chéé vmaaa'n ye'n'e yāacū ye'n'é nī? ² ¿'Áá nguéé deenu ndís'tiī ti s'uuú'n chi i'teenú yú Jesucristo ndáá nguuví chi cuuvi n'diichi yú nuu'ndi ye'n'e 'ii'n'yān ye'n'e i'n'yee'ndí 'cūū? Nduuti chi ndís'tiī ca'ná nī n'diichí nī nuu'ndi chí idiín 'ii'n'yān ye'n'e i'n'yee'ndí 'cūū, ¿'áá nguéé cuuvi n'diichí nī ta 'líi'n nuu'ndi ye'n'e nī chí nguaa'n ndís'tiī? ³ ¿'Áá nguéé deenu ndís'tiī chí s'uuú'n ca'nā yú n'diichi yú nuu'ndi ye'n'e ángeles? Ní nduuti chí cuuvi diín yú 'tíicā tuu'mi ní cuuvi n'diichi yú dendu'ū nuu'ndi chí véé ye'n'e yú i'n'yee'ndí 'cūū. ⁴ Nduuti chí canéé chí n'diichí nī dendu'ū vaadi 'caa'va nguaa'n ndís'tiī, n'daacā chí ca'ná nī nanáán

'ii'n'yān ye'n'e yaacū 'aara chí nguéé 'ii'n'yān chí duu'vī né'n'e yā vī'ī. ⁵ Nga'ná chuū chí cuuvi 'cuinaán nī. ¿'Áá cadinuu'n nī chí nguéé véé mar 'áámá 'ii'n'yān nguaa'n ndís'tiī, mar 'áámá 'ii'n'yān chí nguéé cuuvi n'diichí yā du'ū hermano chí véé nuu'ndi ye'n'e yā? ⁶ Nduuti chí véé 'aama hermano chí deenu ca nguaa'n ndís'tiī, ¿de'ε cúúví chí nge'n'e hermanos ndúúcu vaadi 'caa'va ye'n'é yā nanáán 'ii'n'yān chí nguéé i'téenu yā Señor Jesucristo ye'n'e yú?

⁷ Cuaacu ní'n'nyú'n nguéé n'gi'n'i ndís'tiī chí ye'n'e Ndyuūs ndís'tiī ti véé vaadi 'caa'va ye'n'e 'áámá nī táámá nī ndúúcu vī'ī. ¿De'ε cúúví chí nguéé ichéε nī nguaa'n ndís'tiī dendu'ū chí nguεε n'daacā chí hermano diín yā nduucú nī? N'daacā n'dai chí ichéε nī tandu-cue'n'é ní nguéé ca'ná nī nanáán 'ii'n'yān cucáávā hermanos chí idiín yā ndúúcu nī. ⁸ Ndís'tiī, hermanos, ní nguéé n'daacā idiín nī chí ngin-nche'éei nī 'áámá nī ndúúcu taama nī chí hermano ye'n'e nī.

⁹ Ndís'tiī nguéé 'caandiveén nī chíi'n chí 'ii'n'yān nga'nā yā chí cuaacu ní nguéé cuaacu. ¿'Áá nguéé deenu nī chí 'ii'n'yān chí nguéé idin'daacá yā nguéé ndaa yā naachí Ndyuūs nga'nā ntiin'nyú'n yā? Ní nguéé 'ii'n'yān s'ee'n ndíí nguεε 'ii'n'yān chí sta'á yā n'daataá ye'n'e taama sa, o isa'nā ye'n'e taama ta, ní nguéé n'daataá chí n'diichi tá sa'nā chí nguéé ye'n'é tá, ní nguéé sa'ná chí n'diichi sa n'daataá chí nguéé ye'n'e sá, ndúúcu 'ii'n'yān chí i'teenú ídolos chí santos, ndúúcu sa'nā chí iduuchinéén ví'i sa. ¹⁰ 'Tiicá ntúū'n 'ii'n'yān duucu, ndúúcu 'ii'n'yān chí ne'n'e cá yā dendu'ū chí véé ye'n'e taama 'ii'n'yān, ndúúcu 'ii'n'yān chí ngii cúú'vī, ndúúcu 'ii'n'yān chí nga'nā taán yā ye'n'e taama 'ii'n'yān, ndúúcu 'ii'n'yān chí itá'á yā ye'n'é taama yā. Nducué'n'é 'ii'n'yān s'ee'n nguéé cuuvi nndaá yā

naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ yā. ¹¹ 'Tiicá ntúūⁿ diiⁿ ndís'tiī. Dinuuⁿndí nī tiempo chi 'āā chó'ōo naati maaⁿ ní Ndyuūs n'diichí yā ndís'tiī tan'dúú^{cā} chi 'āā ntéé vεε nuuⁿndi yeⁿ'é nī cáāvā Jesucristo. Maaⁿ ní ndís'tiī ní diiⁿ nī nducueⁿ'ē chi n'daacā ti yeⁿ'é Jesucristo ndís'tiī. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'ē yú canéé ndúúcu nī.

Yeⁿ'e chi n'daacā chi diiⁿ yú

¹² Tanducueⁿ'ē chi nguéeⁿ nuuⁿndi cuuvi diiⁿ, naati nducueⁿ'ē chi n'daacā nguéeⁿ neⁿ'é diiⁿ, ti nguéeⁿ n'dai chi diiⁿ. Cuuvi diiⁿ tanducueⁿ'ē chi neⁿ'é chi n'daacā, naati nguéeⁿ necio canéé yeⁿ'ē mar 'áamá dendu'ū. ¹³ Cuaacu chi yúutē chi che'e yú ní caavā cheeti yú. Cheeti yú ní neⁿ'e che'e yuūtē. Naati Ndyuūs di'cuiinú yā yuūtē chi che'e yú ndúúcu cuerpo yeⁿ'e yú ndúúcu chi véé yeⁿ'ē. Nguéeⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿ yú chi Ndyuūs teé yā cuerpo yeⁿ'e yú chi n'daataá n'diichí yā saⁿ'ā. Ndyuūs diiⁿ yā chi s'uuuⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā ní cuerpo yeⁿ'ē yú ní yeⁿ'é Dendyuūs. ¹⁴ Jesucristo chi 'iivi yú, Ndyuūs nducueⁿ'ē yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs nadacueⁿ'ē ntúuⁿ yā s'uuuⁿ ndúúcu poder yeⁿ'é yā.

¹⁵ ¿'Áá nguéeⁿ deenu ndís'tiī chi cuerpo yeⁿ'é nī ní yeⁿ'e Cristo? ¿'Áá cuta'á nī 'áamá saⁿ'ā chi yeⁿ'e Cristo ní diiⁿ nī chi saⁿ'ā miiⁿ yeⁿ'ē 'áamá n'dáatā chi 'yaaⁿ saⁿ'ā yeⁿ'ē tá? Ndyuūs nguéeⁿ 'cuáaⁿ yā chi 'tíicā. ¹⁶ ¿'Áá nguéeⁿ deenu ndís'tiī chi saⁿ'ā chi caⁿ'a sa ndúúcu n'daātāa chí 'yaaⁿ saⁿ'ā yeⁿ'ē tá nduuví 'aama nú yā? 'Iivú Ndyuūs ngaⁿ'a yā ndii cuááⁿ vmaaaⁿ naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e yā 'tiicā: Naachi na'uuví yā ní nduuví 'aama cuerpo nú yā. ¹⁷ S'uuuⁿ chi i'teenu yú Jesucristo chí 'iivi yú canee yú ndúúcu dáamá espíritu chí yeⁿ'ē Jesucristo.

¹⁸ Ndís'tiī n'daataá, nguéeⁿ caⁿ'á nī ndúúcu saⁿ'ā, o saⁿ'ā nguéeⁿ caⁿ'á nī ndúúcu n'daataá, chi idinuuⁿndí nī ti idiiⁿ nuuⁿndí nī ndúúcu cuerpo yeⁿ'e maáⁿ nī. Castigo yeⁿ'ē nuuⁿndi miiⁿ 'áamá cūnee na cuerpo yeⁿ'é nī. Tanáⁿ'a ca nuuⁿndi chi idiiⁿ nī ní nguéeⁿ contra cuerpo chi yeⁿ'e maáⁿ nī. ¹⁹ ¿'Áá nguéeⁿ deenu ndís'tiī chi cuerpo yeⁿ'é nī chíin chí yaācu yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi canéé ndúúcu ndís'tiī? Ndyuūs tee yā Espíritu N'dai yeⁿ'e yā ndís'tiī. Maaⁿ ní cuerpo yeⁿ'e nī nguéeⁿ yeⁿ'e maáⁿ nī ti yeⁿ'e Espíritu N'dai chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs tee yā ndís'tiī Espíritu N'dai yeⁿ'é yā. ²⁰ Chuū ní cáāvā Jesucristo cái yā ndís'tiī ndúúcu 'áamá precio chí néené yaⁿ'ai chíivē. Cáāvā chuū dich'etē nī Dendyuūs ndúúcu nuuⁿmáⁿ cuerpo yeⁿ'e nī ti ndís'tiī ní yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī.

7

Pablo ca'á yā consejo 'iiⁿyāⁿ chí n'gíindivaacu yā

¹ Maaⁿ ní idinguuⁿ ní nan'guεεcútāⁿ'a yeⁿ'e preguntas chí dingúuⁿ nī yeⁿ'é. N'daacā chí 'aama saⁿ'ā nguéeⁿ 'caandavaacu sa. ² Naati 'tíicā. Deenu chí saⁿ'ā neⁿ'e sa cūnee sa ndúúcu n'daataá. Cáāvā chuū n'dáaca chí 'caandavaacu sá ní véé n'daataá yeⁿ'ē sa. 'Tiicá ntúūⁿ chí 'aama n'daataá 'caandavaacu tá ní véé saⁿ'ā yeⁿ'ē tá. 'Tíicā ní nguéeⁿ diiⁿ yā nuuⁿndi. ³ Saⁿ'ā ní canéé chí cun'diití sá ndúúcu n'daataá yeⁿ'ē sa. 'Tiicá ntúūⁿ n'daataa miiⁿ canéé chí cun'diití tá ndúúcu sáⁿ'ā yeⁿ'ē tá. ⁴ N'daataa chí n'gíindivaacu tá, cuerpo yeⁿ'ē tá nguéeⁿ yeⁿ'ē tá dámaāⁿ tá ti yeⁿ'e sa ndúúcu tá. 'Tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Cuerpo yeⁿ'ē sa nguéeⁿ yeⁿ'ē sa dámaāⁿ sa ti yeⁿ'ē sa ndúúcu tá. ⁵ Diiⁿ nī cumplir ndúúcu n'daata yeⁿ'e nī o isaⁿ'ā yeⁿ'é nī. Nduuti chi nduu 'uuví nī canee yiinú nī yeⁿ'ē 'áamá tiempo chí 'áamá caaⁿ'maⁿ'ngua'á nī ní ndeé

nī ndúúcu 'iivú Ndyuūs, tuu'mí chuū ní chí dií' nī cumplir tiempo 'cū. 'Cuiinū caa'n'ma'ngua'á nī ndúúcu 'iivú Ndyuūs, tuu'mí ní dií' nī cumplir ndúúcu isa'n'á o n'daataa ye'n'ē nī. Nduuti chí nguée dií' nī 'tuucā, tuu'mí ní cuuvi ne'n'ē nī ca'n'á nī ndúúcu táamá sa'n'á o n'daataá. Ní yáá'n'guinūu'n n'diichínēē sa ndís'tiī ne'n'e chí nguée dií' nī cumplir ndúúcu isa'n'á o n'daataa ye'n'e nī. Ní cuuvi dií' nī nuu'ndi.

⁶ 'Úú nguée caa'n'mán ndis'tiī chii' chí dií' nī, ndís'tiī chí ne'n'ē nī 'caandavaacú nī. Nguée teé chuū tan'dúúca 'áamá ley. ⁷ Ti ne'n'ē chí nducyaaca sa'n'á nguée 'caandavaacu sa ní cūnee sa dámaā'n sa tan'dúúca chí 'úú canee, naati nguée cuuvi chí 'tíicā. 'Úú deenu chí Ndyuūs ca'á yā 'áamá 'áamá 'ii'n'yā'n chii' chí cuuvi dií' yā.

⁸ 'Úú nga'n'á ngī sa'n'á n'gaiyáa o n'daataa n'gaiyáa ndúúcu n'daataa n'guá'áa chí n'daacā chí 'ii'n'yā'n s'een nguée 'caandavaacú yā ní cunee yā dámaā'n yā tan'dúúca chí 'úú canee. ⁹ Nduuti chí nguée cuuvi 'cuētinee yā damaā'n yā, tuu'mí ní 'caandavaacú yā. Ti n'daacā chí 'caandavaacú yā ní nguée cūnee yā ndúúcu deseo chí sa'n'á ne'n'e sa n'daataá o n'daataa ne'n'e tá sa'n'á.

¹⁰ Chuū nga'n'á ye'n'ē 'ii'n'yā'n chí n'giindivaacu yā. Sa'n'á mii' nguée diví sa n'daataa ye'n'ē sa, o tán'á mii' nguée diví tá isán'á ye'n'ē tá. Chuū chí ley ye'n'e Ndyuūs. ¹¹ Ndúúti chí 'áamá n'daataa diví tá ye'n'e isa'n'á ye'n'ē ta caati nguée yaa'n yiinú tá ndúúcu isa'n'á ye'n'ē tá, tuu'mí ní 'áá ntéé 'caandavaacu tá ndúúcu taama sá'n'á. 'Tiicá ntúū' sa'n'a ye'n'ē tá nguée cu'nee'n sá n'daataa ye'n'ē sa cucáávā taama n'daataa.

¹² Maa'n ní chuū chí nga'n'á ngī taná'n'á 'ii'n'yā'n ní cosa tan'dúúca chí deenú chí n'daacā cáava yā. Ní chuū ní nguée ley ye'n'e Ndyuūs. Nduuti chí 'áamá sa'n'á chí i'teenu

Ndyuūs ní n'daataa ye'n'ē sa ní nguée i'teenu tá, tuu'mí nguée cu'nee'n sa n'daataa ye'n'ē sa nduuti chí tán'á mii' n'daacā canee tá ndúúcu sa. ¹³ 'Tiicá ntúū'n, n'daataa chí i'teenu tá ní sa'n'á ye'n'e tá nguée i'téenu sa ní n'dáaca canee tá ndúúcu sa, tuu'mí nguée cu'nee'n tá isán'á ye'n'ē tá. ¹⁴ Sán'á ye'n'ē tá chí nguée i'téenu sa ní cuuvi ye'n'ē Jesucristo sa'n'á mii' cucáávā n'daataa ye'n'ē sa chí i'teenu tá. 'Tiicá ntúū'n, n'daataa chí nguée i'teenu tá ní cuuvi ye'n'ē Jesucristo n'daataa mii' cucáávā isa'n'á ye'n'e tá chí i'teenu sa. Ndúúti chí nguée 'tíicā, tuu'mí ní nguée cuuvi ye'n'e Jesucristo daiyá yā. Naati 'tíicā, tuu'mí ní cuuvi ye'n'e Jesucristo daiyá yā. ¹⁵ Naati nduuti chí sa'n'á o n'daataa chí nguée i'téenu yā Señor Jesucristo nguée cūnee n'dáaca sa'n'á mii' ndúúcu n'daataa ye'n'ē sa, o n'daataa mii' ndúúcu isa'n'a ye'n'ē tá chí i'téenu yā Señor Jesucristo, tuu'mí ní cuuvi diví yā ye'n'e ví'l. 'Ii'n'yā'n chí i'téenu yā Jesucristo nguée a fuerza chí cunee yā ndúúcu 'ii'n'yā'n chí nguée i'téenu yā Señor Jesucristo. Ndyuūs ne'n'ē yā chí 'ii'n'yā'n chí i'téenu yā Señor Jesucristo cunee n'dáaca yā ndúúcu vaadí 'dii'n. ¹⁶ Ndís'tiī 'ii'n'yā'n chí i'téenu nī Señor Jesucristo, 'táácā cuuvi deenú nī nduuti chí cuuvi dinguán'ai nī isa'n'a ye'n'ē nī o n'daataa ye'n'ē nī? Nguée cuuvi déenu nī chuū chí 'tíicā.

¹⁷ Ndyuūs ye'n'ē yú yaa'ví yā s'uúú' chí ye'n'ē yā s'uúú'. Ní tee yā 'áamá 'áamá s'uúú' ntii'nyu'n s'uúú' chí ye'n'ē yā chí itunee'n s'uúú'. Ní 'íicú véé ntii'nyu'n ye'n'ē Ndyuūs ye'n'ē 'áamá 'áamá s'uúú'. Ní canee chí 'cuētinee yú n'daacā tan'dúúca Ndyuūs ne'n'e yā chí dií' yú. 'Tíicā nga'n'a ntii'nyu'n 'úú ye'n'ē nducyáácā yáacú. ¹⁸ Nduuti chí Ndyuūs yaa'ví yā 'áamá sa'n'á ye'n'ē ndaataa Israel chí cuuvi ye'n'e yā ní 'ii'n'yā'n 'áá dií' yā circuncidar

cuerpo ye'n'e sa'n'ā mii'n ndii chi 'lín sa tan'dúúca chí nga'n'a ley ye'n'e 'ii'n'yā'n ndaata Israel, 'āā canee sa 'tíicā. Ndúúti chi Ndyuūs yaa'ví yā 'áámá sa'n'ā chi cuuvi ye'n'é yā ní sa'n'ā mii'n nguée ye'n'e ndaata Israel ní nguée díi'n yā circuncidar cuerpo ye'n'e sa'n'ā mii'n, 'āā canee sa 'tíicā. ¹⁹ Nguée de'ē vεε nanáá'n Ndyuūs nduuti chí díi'n yā circuncidar cuerpo ye'n'e sa'n'ā o nguée. Dámaā'n dichí'vε nduuti chí cu'teenu yú Jesucristo ní díi'n yú tan'dúúca chí Ndyuūs ne'n'é yā. ²⁰ Tan'dúúca chí ndís'tiī 'āā canee ní taachi Ndyuūs yaa'ví yā 'áámá 'áámá ndís'tiī 'tiicá ntúū'n cunee ní. ²¹ Taachi Ndyuūs yaa'ví yā n'diī chí cuuvi ye'n'é yā, nduuti chí n'diī canéé ní tan'dúúca chí canéé 'ii'n'yā'n chí canéé caadi 'iiyu ní nguée cuuvi na'n'a yā nguée nacádiinúú'n ní de'ē vεε ye'n'e chúū. Ní nduuti chí cuuvi canee libre ndís'tiī, chí díi'n ní ntii'nyu'n caadi 'iiyu tuu'mi ní ca'n'á ní. Ní cunee ní libre. ²² Taachi Ndyuūs yaa'ví yā 'ii'n'yā'n chí canéé caadi 'iiyu ní 'ii'n'yā'n mii'n i'téenu yā Jesucristo, 'ii'n'yā'n canéé yā tan'dúúca chí libre, tí canee libre yā ye'n'e nuu'ndi ye'n'é yā. 'Ii'n'yā'n chí canéé libre taachi Ndyuūs yaa'ví yā 'ii'n'yā'n, 'ii'n'yā'n mii'n nguée libre ti dichí'vε yā Ndyuūs. ²³ 'Iivú Ndyuūs ní cái yā ndís'tiī ndúúcu 'áámá precio chí néené ya'n'ai chíi'vε ti yuuú'n ye'n'e daiyá yā. Maa' ní ndís'tiī ní ye'n'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní díi'n ní ntii'nyu'n ye'n'é Ndyuūs. Nguée díi'n ní tan'dúúca 'ii'n'yā'n ye'n'e i'n'yee'ndí 'cūū chí nguεε i'téenu yā Jesucristo nga'n'a yā chí díi'n ní. ²⁴ Ndís'tiī hermanos ye'n'é, ca'áámá ca'áámá ndís'tiī canéé ní ndúúcu Ndyuūs. Naachi canéé ní mii'n canéé Dendyuūs ndúúcu ní.

²⁵ 'Úú ca'á 'áámá consejo ye'n'e n'daataá chí nguée n'giindivaacu tá. Deenu chí nga'n'á tan'dúúca chí Dendyuūs né'n'é yā, naati chuū ní

nguée ley ye'n'é yā. 'Úú Pablo 'úú chí i'teenú Ndyuūs. Ní Ndyuūs chí'i'ní yā 'úú chíi'n chí 'úú díi'n ní nga'n'á. ²⁶ 'Úú nadacadiinúú'n chí n'daacā chí sa'n'ā s'ee'n 'cuεetinée sa damaā'n sa. Ti maa'n ní deenu yú chí ndaā tiempo chí n'geenu yú ngii. ²⁷ Ndís'tiī sa'n'ā chí véé n'daataá ye'n'é ní, nguée cu'nee'n ní tá'n'ā. Ndís'tiī sa'n'ā chí nguée n'daataá ye'n'é ní nguée in'nuu'n ní n'daataá chí cuuvi ye'n'é ní. ²⁸ Nduuti chí 'áámá sa'n'ā chí i'indivaacu sa, nguée dinuū'ndí sa. Nduuti chí n'daataá mii'n 'caandavaacu tá, nguée dinuu'ndí tá. 'Úú nadacádiinúú'n chí 'ii'n'yā'n chí chí i'indivaacu yā ní 'cueenu cá yā cuuvi. Nguée ne'n'é chí ndís'tiī 'cueenu cá ní cuuvi.

²⁹ Chuū nga'n'á ngii ndís'tiī hermanos ye'n'é: Nguée 'naa'n tiempo 'cuεetinée yú i'n'yee'ndí 'cūū. Sa'n'ā chí véé n'daataá ye'n'é sa ndii'n sa ntii'nyu'n ye'n'e 'iivú Ndyuūs vmnáá'n vmnaa'n nguée ti ne'n'e n'daataá ye'n'é sa. ³⁰ Nguée díi'n ní cuenta ye'n'e de'ē vεε chí chó'oo ye'n'é ní. Nduuti chí nguεε ní ye'n'e 'aama tiná'n'ā nguée 'naa'n tiempo cuεεcú ní. Nduuti chí yeenu ní tí véé 'áámá 'viicu nguée 'naa'n tiempo cunee vaadi yeenu nanáa'n ní. Nduuti chí ngái ní tuu'mi ní ngáácú ní chí nguée 'naa tiempo cunee. ³¹ Ní ndís'tiī chí véé negocio ye'n'é ní ye'n'é cosa chí véé ná i'n'yee'ndí 'cūū, nguée 'cuεetineé ní dámaā'n ye'n'e chuū, ti i'n'yee'ndí ndúúcu nducué'n'é chí vεε ye'n'é ní chó'oo.

³² 'Úú ne'n'é chí nguée nadacádiinuu'n ní ye'n'é dendu'ū chí véé. Sa'n'ā s'ee'n chí nguée n'giindivaacu sa ndée sa cuidado ye'n'e dendú'ū chí ye'n'é 'iivú Ndyuūs. Ní idii'n sa tan'dúúca chí ne'n'é Ndyuūs. ³³ Sa'n'ā chí n'giindivaacu sa ndée sa cuidado ye'n'é chí véé na i'n'yee'ndí 'cūū táácā cuuvi cunee yíinuu n'daataá ye'n'é sa. ³⁴ 'Tiicá ntúū'n idii'n n'daataá chí n'gíindiváacu tá. 'Áámá n'daataá chí nguée n'giindivaacu tá ndée tá

cuidado yeⁿe dendu^u yeⁿe 'iivú Ndyuūs. Ní diiⁿ tá ndúúcu nuuⁿmaⁿ staava yeⁿe tá nducuéⁿe chí neⁿe Ndyuūs. Nguéé 'tíicā idiiⁿ n'daataa chí n'gīndivaacu tá. Ndéé tá cuidado yeⁿe nducuéⁿe yeⁿe vaacu tá ní táácā chí cuuvi cunee yíínū isaⁿ'ā yeⁿe tá.

³⁵ Ngaⁿ'á ngī ndis'tiī chuū: Nguéé chí nguéé 'caandavaacú ní ti neⁿ'é chí ndís'tiī ní cuuvi cunee n'daaca cá nī. Neⁿ'é chí ndís'tiī diiⁿ ní ndúúcu nuuⁿmaⁿ staava yeⁿe ní chíiⁿ chí cuuvi dichí'vē ca Ndyuūs. Ní cu'neéⁿ ní nducuéⁿe chí véé iⁿ'yeeⁿdí'cūú chí cuuví nī.

³⁶ Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā nadacádiinuⁿ sa chí n'daacā chí daiya sa chí n'daataa cuiinu 'caandavaacu tá ti véé nduuyu yeⁿe tá tuu'mi ní cuuvi diiⁿ sa n'daacā caava tá. Ní 'caandavaacú tá. Chuū ní nguéé nuuⁿndi. ³⁷ Nduuti chí táámá saⁿ'ā miiⁿ nguéé neⁿ'e sa chí daiya sa 'caandavaacu tá ti canéé ditiinú sa na staava yeⁿe sa chí nguéé neⁿ'e sa 'caandavaacu tá, tuu'mi ní cunee libre sa. Ní cuuvi diiⁿ sa chεε chí neⁿ'e sa. Ní diiⁿ sa cuidado táⁿ'ā daiya sa. Ní n'daacā idiiⁿ sa. ³⁸ Saⁿ'ā chí ngaⁿ'a sa chí n'gīndivaacu tá, o saⁿ'ā chí nguéé neⁿ'e sa chí 'caandavaacú tá, nduu 'uuví saⁿ'ā miiⁿ din'daacá sa. Naati n'daacā ca idiiⁿ saⁿ'ā chí nguéé neⁿ'e sa chí 'caandavaacú tá.

³⁹ N'daataá chí n'gīúdívaacu tá canéé chí 'cuεtínee tá ndúúcu isaⁿ'ā yeⁿe tá núúⁿmáⁿ neⁿ'e chí cándúúchi sá. Ndúúti chí 'cuūví saⁿ'ā yeⁿe tá tuu'mi ní cuuvi 'caandavaacu tá ndúúcu táámá saⁿ'ā chí i'téenu sa Jesucristo. ⁴⁰ Úú inadacádiinúúⁿ chí n'daacā ca yeⁿ'e tá chí 'aa ntéé 'caandavaacu tá. Chuū chí ngaⁿ'á nguéé dámaāⁿ yeⁿ'e chí 'úú nadicádiinúúⁿ ti tan'dúúca chí neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

8

Yeⁿe yuūtē chí 'iiⁿ'yāⁿ cá'a yā yeⁿ'ē nátai yeⁿ'ē ídolos

¹ Maaⁿ ní idinguúⁿ taama chí yeⁿ'e yuūtē yeⁿ'e 'iiti chí 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā ní cá'a yā yuūtē miiⁿ yeⁿ'ē nátai cáávā ídolos. Deenu yú chí nducyaaca yú deenu yú 'tεε yeⁿ'e chuū. 'Iiⁿ'yāⁿ chí nadacadi-inúúⁿ yā chí deenú cá yā cuuvi dich'εεté maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā Ndyuūs ní neⁿ'é yā hermanos, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ néⁿ'é yā chí tanáⁿ'ā hermanos chí cuuvi déenu cá yā yeⁿ'e Ndyuūs. ² 'Iiⁿ'yāⁿ chí nadacádiinúúⁿ yā chí deenu yā nguéé tanducuéⁿ'ē deenu yā tan'dúúca chí canéé chí cuuvi deenu yā. ³ Nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ dinéⁿ'e yā Ndyuūs, tuu'mi ní Ndyuūs inaaⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. ⁴ Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é chí cadiinúúⁿ ní yeⁿ'e yuūtē chí 'iiⁿ'yāⁿ cá'a yā yeⁿ'e nátai yeⁿ'e ídolos. Deenu yú chí ídolos nguéé cánduuchi. Deenu yú ti 'áámá n'dyáⁿ'ā Ndyuūs chí véε yā ní nguéé ca táámá yā. ⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chí nééⁿe véé cá ídolos na yáⁿ'āa 'cūú níicú nanguuvi váá. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí cosa s'eeⁿ ní dendyuūs s'eeⁿ. ⁶ S'uuúⁿ deenu yú chí véé 'áámá nuúⁿ Ndyuūs yeⁿ'ē yú. Ndyuūs Chiida yú chí din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu^u. Ní Ndyuūs diiⁿ yā chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Véé 'áámá n'dyáⁿ'a 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē yú chí Jesucristo. Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Jesucristo daiyá yā din'dái yā tanducueⁿ'ē dendu^u chí véé. Jesucristo yeⁿ'ē yú tee yā vida yeⁿ'ē yú cuaeⁿ'e daāⁿmaⁿ.

⁷ Nguéé nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo deenú yā chí 'aama n'dyáⁿ'ā Dendyuūs véε yā. Ndií maaⁿ ní náⁿ'a yā ní i'téenu yā chí canduuchi ídolos. Taachi 'iiⁿ'yāⁿ cá'a yā yuūtē yeⁿ'ē nátai yeⁿ'e ídolos, ní i'téenu yā chí ca'a yā yuūtē nátai yeⁿ'é dendyuūs s'eeⁿ. Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chí duu'ví deenú yā yeⁿ'e Ndyuūs che'é yā yuūtē yeⁿ'e nátai s'eeⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nadacádiinúúⁿ yā chí véé nuúⁿndi yeⁿ'e yā. ⁸ Ndyuūs nguéé diiⁿ cuenta yā yeⁿ'ē s'uuúⁿ

nduuti chi nge'e yú yuūtē miiⁿ o nguéé. Nduuti chi nge'e yú yuūtē miiⁿ nguéé idiiⁿ chi n'daacā ca yú. Nduuti chi nguéé che'e yú nguéé idiiⁿ chi nguéé n'daacā ca yú. ⁹ Ndis'tiī chi déenu nī chee chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diiⁿ nī, 'caandiveéⁿ nī. Nguéé diiⁿ nī de'ē vee chi 'iiⁿ'yāⁿ chi duu'vī déenu yā yeⁿ'e Jesucristo cuuvi nacádíínuuⁿ yā chi vee nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yā. ¹⁰ 'Úú ngaⁿ'á ngiī ndis'tiī chi canee di-ituu cá nī chi i'téenu cá nī Ndyuūs. Deenu nī chi nguéé véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'e nī taachi chi snée na mesa yeⁿ'e ní'vée yeⁿ'e yaacū yeⁿ'e ídolos. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi duu'vī déenu yā yeⁿ'e Jesucristo cuuvi n'diichí yā ndis'tiī, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi nadacadiinúúⁿ yā chi ndis'tiī 'tee 'tee i'téenu nī ídolos. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ cuuvi diiⁿ yā tan'dúúca ndis'tiī idiiⁿ nī. Caⁿ'á yā che'é yā yuūtē miiⁿ ní diiⁿ yā sentir chi véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. ¹¹ 'Áará chi cuuvi che'é nī yuuté 'cūú ní nguéé véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'é nī nguéé neⁿ'é nī chi hermanos chi duu'vī deenu yā yeⁿ'e Jesucristo diiⁿ yā 'tíicā, caati nguεεcúndií yā ní 'tee 'tee i'téenu yā ídolos. Ní 'tíicā idiiⁿ hermanos ní Cristo ch'ti yā na cruz ntūⁿ caavā yā. ¹² Taachi diiⁿ nī 'tuucā 'tíicā idinuuⁿ'ndi nī contra Cristo níicú contra yeⁿ'e hermano chi duu'vī déenu yā yeⁿ'e Jesucristo. Caati hermanos miiⁿ 'tee 'tee i'téenu yā ídolos, ní véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yā. ¹³ 'Úú nacádiinúúⁿ yeⁿ'e chuū 'tíicā. Nduuti chi 'úú che'é yuūtē miiⁿ, ní 'úú diiⁿ chi hermano chi duu'vī deenu yā yeⁿ'e Jesucristo che'é yā ní véé nuuⁿ'ndi yā, tuu'mi ní 'āā ntéé che'é yuūtē miiⁿ.

9

Pablo ca'á yā orden ti 'áamá apóstol yeⁿ'é Jesucristo

¹ ¿'Áá nguéé 'úú Pablo 'áamá apóstol 'úú ní cuuvi diiⁿ nducueⁿ'é chi nguéé nuuⁿ'ndi? ¿'Áá nguéé 'úú

nguan'āi 'úú? 'Úú n'diichí Señor Jesucristo yeⁿ'é yú. 'Úú candéé nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Ní ndis'tiī i'téenu nī nduudu miiⁿ caavā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é. ² Nduuti chi tanáⁿ'a yā nguεε i'téenu yā chi 'úú apóstol 'úú, ndis'tiī i'téenu nī chi cuaacu. Ndis'tiī ní tan'dúúca sello 'tíicā nī, ti i'téenu nī Señor Jesucristo. Ní deenu nī chi 'úú 'aama apóstol yeⁿ'e Señor Jesucristo. Ndis'tiī ní yeⁿ'e Jesucristo caavā chi 'úú candéé nduudu miiⁿ.

³ 'Iiⁿ'yāⁿ chi itíinguuneeⁿ yā 'úú yeⁿ'é chi 'úú chi 'aama apóstol, 'túúca nan'guεεcútaⁿ'á yeⁿ'é yā. ⁴ Nús'uu chi apóstoles ¿'áá nguéé tuneéⁿ 'nū chi ch'é'é 'nū ní cú'ú 'nū ndúúcu ndis'tiī na vaacu ní? ⁵ ¿'Áá nguéé tuneéⁿ 'nū chi 'áamá 'áamá 'nū candéé 'nū n'daataá yeⁿ'e 'nū taachi caⁿ'a 'nū cuaaⁿ cyúúni? 'Túúca diiⁿ tanáⁿ'ā apóstoles, ndúúcu hermanos chi yeⁿ'e Jesucristo, ndúúcu hermano Pedro. ⁶ Dámaāⁿ 'úú ndúúcu Bernabé diiⁿ 'nū ntiiⁿ'nyuⁿ cáavā chi ch'é'é 'nū. ⁷ ¿Du'ú soldado diiⁿ sa gastar tuumi caavā gastos yeⁿ'e sa taachi diiⁿ sa ntiiⁿ'nyuⁿ miiⁿ? ¿Du'ú saⁿ'ā ngiichi sa dí'yú uvas ní 'áá nguéé cuuvi ch'é'é sá yeⁿ'é? ¿Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ cuidado 'áamá taaⁿ 'iiti cuūchí ní 'áá nguéé cuuvi cú'ú yā leche yeⁿ'e 'iiti miiⁿ? ⁸ 'Úú nguéé ngaⁿ'á chuū tan'dúúca chi ngaⁿ'a saⁿ'a chi ca'a orden. Ngaⁿ'á chuū, ti 'tíicā ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ. ⁹ Canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs chi ley chi Moisés dinguúⁿ yā chi 'tíicā: Nguéé cu'nuúⁿ nī yaana duutúⁿ ti chi inde'ei nuúⁿ tī nguaaⁿ trigo chi nguéé cuuvi che'é ti: ¿'Áá ndεε cuidado Ndyuūs dámaāⁿ 'iiti? Nguéé 'túúca. ¹⁰ Cáavā nús'uu, ní cuaacu nííⁿ'nyúⁿ canéé nguūⁿ 'tíicā: 'Iiⁿ'yāⁿ chí di'cuūndú yā 'iiti ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí yiinenaāⁿ yā 'iiti chi inde'ei nuúⁿ tī nguaaⁿ trigo, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cunee ngiinúⁿ yā cosechā yeⁿ'e yā. ¹¹ Candéé 'nū nduudu

ye'n'é Ndyuūs nguaa'n ndís'tiī taachi 'āa cu'éé 'caandiveé'n nī nduudu miī'n. ¿'Áa ngu'éé téé nī nús'uu necesidades ye'n'é 'nū? ¹² Nduuti chi taná'nā apóstoles cuuvi cuta'á yā necesidades ye'n'é yā ye'n'e ndís'tiī, ¿'áa ngu'éé cuuvi cuta'á 'nu necesidades ye'n'é 'nū dendú'ū? Ngu'éé caa'n'má'n 'nū chi ndís'tiī téé nī necesidades ye'n'é 'nū naatí chi chéé 'nū nducué'n'é dendu'ū, caati 'iī'n'yā'n cuuvi cu'téenu yā nduudu ye'n'e iivú Ndyuūs. ¹³ ¿'Áa ngu'éé déénu ndís'tiī chuū ndii tiempo chi 'aa chó'ōo ye'n'e 'iī'n'yā'n chi diī'n ntiī'nyu'n ye'n'e yaacú templo? 'iī'n'yā'n miī'n che'é yā comida ye'n'e yaacū. 'Tiicá ntúū'n, 'iī'n'yā'n chi diī'n yā ntiī'nyu'n ye'n'e nátai, 'iī'n'yā'n miī'n che'é ntúū'n yā chi véé nátai chí 'iī'n'yā'n ndéε yā ndaa yā nátai. ¹⁴ 'Tíicā nga'n'a Señor 'iivú Ndyuūs ye'n'é 'iī'n'yā'n chi candéé yā nduudu ye'n'e evangelio chí nduudu ngai ye'n'é Jesucristo. 'iī'n'yā'n miī'n 'cuetinée yā ndúucū 'iī'n'yā'n chi i'téenu yā Señor Jesucristo, ní ca'á yā 'iī'n'yā'n s'uu'n chi che'é yā. ¹⁵ 'Úú ngu'éé sta'á túumī ye'n'é nī, ní ngu'éé che'é de'ē vεε, ti teé túumī ndís'tiī. Ngu'éé dinguú'n chuū chí 'tíicā diī'n nī nduucú. N'dáacā ca ye'n'é chi 'cuūví ní mar 'áamá 'iī'n'yā'n ngu'éé cuuvi caa'n'ma'n yā chí 'úú candéé ndúúdu cuaacu ye'n'e Dendyuūs cáávā chí nadí'vε yā 'úú.

¹⁶ 'Áará chí nga'n'á evangelio chí ndúúdu ngai ye'n'é Jesucristo 'úú ngu'éé cuuvi caa'n'má'n chí 'úú chí ch'εεté. Canéé chí caa'n'má'n ye'n'é evangelio, ti cáávā chuū chí'ín chí Ndyuūs dicho'ó yā 'úú. Nééné 'cuenú cuuvi nduuti chí ngu'éé caa'n'má'n ye'n'é evangelio. ¹⁷ Ndúúti chí caa'n'má'n ye'n'e evangelio ti diī'n buscar ntiī'nyu'n miī'n tuu'mi ní Ndyuūs nadí'vε yā 'úú, naati nguεε 'tíicā. Cáávā chuū canéé chí caa'n'má'n evangelio chí ndúúdu ngai ye'n'é Jesucristo. ¹⁸ ¿De'ē

ndaacā ye'n'é 'úú? Ngu'éé de'ē vεε ndaācā ye'n'é. Cáávā 'úú nadí'vε ye'n'é chí'ín chí nga'n'á ndúúdu ngai. 'Úú caa'n'má'n nduudu ngai ye'n'é Jesucristo ní yeenu taavi 'úú ti ngu'éé cuta'n'á dendú'ū ye'n'e nī. Ngu'éé caa'n'má'n chí ndís'tiī tee ní 'úú de'ē vεε cáávā ntiī'nyu'n ye'n'é 'aara chí cuaacu chí canéé chí diī'n nī.

¹⁹ N'daacā canéé 'tíicā. Ngu'éé du'ū vεε cuuvi caa'n'ma'n ntiī'nyu'n ye'n'é, ti 'iī'n'yā'n ngu'éé nadí'vε yā 'úú. 'Úú dichí'vε nducyáacá 'iī'n'yā'n 'iicu cuuvi cu'téenu yā Jesucristo ye'n'é yú. ²⁰ 'Áará chí maa'n ngu'éé costumbre ye'n'é chí idiī'n tan'dúucā chí nga'n'a ley ye'n'é Moisés, naati taachi canéé nguaa'n 'iī'n'yā'n hebreo s'ee'n chí diī'n yā tan'dúucā chí nga'n'a ley ye'n'é Moisés, 'tíicā idiī'n dendu'ū. Idiī'n 'tíicā ní 'iicu 'iī'n'yā'n hebreo s'ee'n cuuvi cu'téenu yā Jesucristo. ²¹ Taachi 'úú canéé ndúucū 'iī'n'yā'n chí 'āa vi'l cá ley ye'n'é yā ngu'éé ti ley ye'n'é Moisés miī'n, 'úú idiī'n tan'dúucā 'iī'n'yā'n s'ee'n. Naati ngu'éé idiī'n cosa chí Ndyuūs nguεε ne'n'é yā chí 'úú diī'n. 'Tíicā idiī'n, ní 'íicū 'iī'n'yā'n miī'n cuuvi cu'téenu yā Jesucristo. ²² Taachi canéé nguaa'n 'iī'n'yā'n chí duūvā tuu'mi 'úú idiī'n tan'dúucā 'aama chí duūvā, ní 'iicu cuuvi cu'téenu yā Jesucristo. Nduu cuaa'n naachi ca'n'á 'úú idiī'n nducué'n'é tan'dúucā chí idiī'n 'iī'n'yā'n s'uu'n. Idiī'n 'tíicā ní 'iicu diī'n chí nanguán'ai ná'n'a yā. ²³ 'Úú idiī'n tanducué'n'é chuū chí 'úú cuuvi caa'n'má'n nduudu ye'n'e Ndyuūs nanáán 'iī'n'yā'n. Ní cuuvi cuta'a yú cosa chí n'dai chí Ndyuūs téé yā s'uūú'n.

²⁴ ¿'Áa ngu'éé déénu ndís'tiī ye'n'e 'iī'n'yā'n chí ngéenu yā na juego? Nducyaaca yā ngéenu yā na juego naati 'áamá núu'n yā chí diī'n yā ganar ní ndaaca regalo ye'n'e yā. Maa'n ní ndís'tiī diī'n nī tan'duucā 'aama chí ngéenu yā ní diī'n ní ganar. 'Tíicā diī'n nī chí'ín chí

Ndyuūs neⁿ'é yā, ní tunéé ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é nī cheε chí Ndyuūs téé yā ndís'tiī. ²⁵ Ca'áamá ca'aama saⁿ'ā chí ngeēnū sa nguécú cuuvi diiⁿ sa nducyuéⁿ'é chí neⁿ'e sa. Dámaāⁿ idiīⁿ sa cosas chí n'daācā caavā sa cucāāvā chí ditiīnū sa. 'Tíicā idiīⁿ sa ní cuuvi ndaacā sa 'áamá corona yeⁿ'e naāndā chí ngo'o yéⁿ'ē. S'uūúⁿ ní idiīⁿ cá yú tan'dúúcā chí Dendyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ yú, ní ndaacā yú 'áamá corona chí nguécú tuviī yeⁿ'ē chí Dendyuūs téé yā s'uūúⁿ. ²⁶ 'Úú idiīⁿ ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs tan'dúúcā 'áamá chí ngeenu na juego ní diiⁿ yā ganar. 'Úú idiīⁿ ntiīⁿnyuⁿ díítūu tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguⁿ'ú yā ndúúcū taamá yā, nguécú tan'duucā chí nguⁿ'ú yā ní ngéⁿ'é yā na 'yúúné. ²⁷ 'Úú idiīⁿ sufrir cáāvā ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs, ní diiⁿ n'dai cá ntiīⁿnyuⁿ miiⁿ. 'Tíicā idiīⁿ, ti nguécú neⁿ'é chí cuayiivi chí caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu miiⁿ, Ndyuūs cuuvi caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e 'úú chí nguécú n'daacā diiⁿ ntiīⁿnyúⁿ yeⁿ'e yā.

10

Pablo ca'á yā consejo chí 'iiⁿ'yāⁿ nguécú canee chí i'teenú yā ídolos

¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chí ndís'tiī nan'gáácú nī yeⁿ'e tiempo chí 'āā chó'ōo. 'Iiⁿ'yāⁿ hebreos diiⁿ yā seguir 'áamá meēⁿ'e chí ngíicá nanguuvi. Ndyuūs dichó'ó yā mééⁿ'e miiⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā tíí cüeⁿ'ē mééⁿ'e miiⁿ. Ní ngíicá yā ní cho'ó yā naavtaⁿ'ā yíicú chí nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chí nguuvi Roja naachí Ndyuūs diiⁿ yā chí nduūvī cuuⁿ'máⁿ 'áamá yáanūu yeⁿ'e caavā yā. ² Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní cüeⁿ'é yā ndúúcu Moisés. Ní meēⁿ'e miiⁿ ch'iⁿ'ī yúúní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cho'ó yā naavtaⁿ'ā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ndúúcu Moisés miiⁿ. Chuū ní tan'dúúcā chí Ndyuūs cheéⁿínuūⁿ'nīⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcu Moisés miiⁿ. ³ Nducyaáacá

yā che'é yā pan chí Ndyuūs dichó'ō. Ní pan miiⁿ chí chíicā ndii nanguuvi. ⁴ Ndyuūs ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nuūⁿ'nīⁿ chí can'daā na tuūu, ní nducyaáacá yā chí'i yā nuuⁿ'nīⁿ miiⁿ. Ní tuūu miiⁿ ní tan'dúúcā chí Cristo miiⁿ, 'tíicā. Espíritu yeⁿ'é Cristo cüeⁿ'ē ndúúcu yā naachí cüeⁿ'e yā. ⁵ Ndyuūs nguécú canee yíinú yā tan'dúúcā chí idiīⁿ n'deēe n'dai 'iiⁿ'yāⁿ ti nguécú ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iī yā caaⁿ'máⁿ naachi nguécú 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa cuūⁿ'máⁿ.

⁶ Dendú'ū chuū chí chó'ōo ní 'íicú n'diichi yú, 'íicú s'uūúⁿ nguécú neⁿ'e yú yeⁿ'e dendú'ū chí nguécú n'daacā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí idinéⁿ'e yā. ⁷ Cáāvā chuū nguécú idiīⁿ yú 'viicu cáāvā ídolos, tan'dúúcā chí idiīⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chí 'āā chó'ōo. Canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā: 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diiⁿ yā 'viicu cáāvā ídolos, ní ch'εéⁿ'é yā, ní che'e yā, ní chí'i yā ní ch'iinu chuū, ní nacueeⁿ yā, ní nde'ei yā. Cuayiivi ní saⁿ'a s'eeⁿ n'diichí yā n'daataa s'eeⁿ ní dinuuⁿndí yā. ⁸ Nguécú n'diichi yú 'áamá sáⁿ'ā o 'aama n'daataá taachí 'āā cuécú 'caandavaacu yú ndúúcu yā, tan'dúúcā chí idiīⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cáāvā nuuⁿndí yeⁿ'é yā, na 'áamá nguuvi nūuⁿ n'diicu 'íinú mīl 'iiⁿ'yāⁿ ch'iī yā ná yáⁿ'āa cuūⁿ'máⁿ naachi nguécú 'iiⁿ'yāⁿ. ⁹ Nguécú diiⁿ yú chí tuu'vī yú Ndyuūs, ti neⁿ'e yú n'diichí yú nduutī chí Ndyuūs diiⁿ yā castigar s'uūúⁿ tan'dúúcā chí Ndyuūs diiⁿ yā ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní Ndyuūs dichó'ō yā cúú taaⁿ chí che'é tī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'iī yā. ¹⁰ Ní nguécú caaⁿ'maⁿ taaⁿ yú yeⁿ'e Ndyuūs tan'dúúcā chí diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Cáāvā chuū ní Ndyuūs dichó'ō yā ángel yeⁿ'é yā ní ch'iī yā.

¹¹ Tiempo chí 'āā chó'ōo ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ, chó'ōo tanducueⁿ'ē chuū ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní s'uūúⁿ

cuuvi deenu yú ye'n'e 'ii'n'yān s'eeⁿ ní nguéeé diiⁿ yú tan'dúúcā chí diiⁿ yā. ¹² Cáávā chuū 'ii'n'yān chí nadacadiinúúⁿ yā chí i'teenu diitú yā Ndyuūs canee chí nadacadiinúúⁿ yā chεε chí diiⁿ yā, ní nguéeé 'cuūvá yā na nuuⁿndi. ¹³ Ndis'tiī 'caandiveéⁿ nī ye'n'é. Mar 'áámá cosa chí nguéeé n'daacā nguéeé ndaā nanááⁿ ndís'tiī nduuti chí nguéeé ndaā nanááⁿ tanáⁿ'a ca 'ii'n'yān. Ndyuūs ní n'dai ca yā ndúúcu ndís'tiī, ní nguéeé 'cuúⁿ yā chí ndaā nanááⁿ ndís'tiī dendu'ū chí nguεε cuuvi cuchéε nī. Taachi ndaā dendu'ū chí nguéeé n'daacā nanaaⁿ ndís'tiī Ndyuūs teé yā fuerzas ndís'tiī chí nguéeé diiⁿ nī dendu'ū chí nguéeé n'daacā. Ní 'íicú cuuvi cuchéε nī.

¹⁴ Cáávā chuū ndís'tiī hermanos chí ne'n'é taavi, diví nī ye'n'é nducyaaca ídolos. ¹⁵ 'Úú ngan'á ngī ndís'tiī chí 'ii'n'yān chí deenu, ní ndís'tiī cuuvi deenú nī ye'n'é chíiⁿ chí ngan'á nduuti chí nduudu cuaacu o nguéeé. ¹⁶ Taachi diiⁿ yú 'viicu ní che'e yú Santa Cena ye'n'e Señor Jesucristo ní sta'a yú taza chí cu'u yú vino, tuu'mi ní caaⁿ'maⁿ yú gracias Ndyuūs chí di'viicú yā vino miiⁿ. Diiⁿ yú chuū ti maaⁿ ní chí'iⁿ yú chí ye'n'é Cristo s'uūⁿ. Ní véé vida ye'n'é yú cuen'e daāⁿ'maⁿ cucáávā yuūⁿ ye'n'é Cristo chí n'geeⁿ. Pan ye'n'é Santa Cena chí n'dee yú, n'dee yú ti maaⁿ ní ye'n'é Cristo s'uūⁿ. Ní cuerpo ye'n'e yā ca'nééⁿngá'āa na cruz cáávā s'uūⁿ. ¹⁷ S'uūⁿ ní 'yaaⁿ yú ní nducyaacu yú che'e yú ye'n'é 'áámá pan nūⁿ. 'Tíicā s'uūⁿ ní tan'dúúcā 'áámá cuerpo nūⁿ ti ye'n'é Cristo s'uūⁿ.

¹⁸ Cuin'diichí nī 'ii'n'yān ye'n'e ndaata Israel tiempo chí 'āā chó'ōo. 'Ii'n'yān s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti ní tee yā yuūtē vmnaaⁿ nátaí ye'n'e Ndyuūs. Ní i'téenu yā 'iivú Ndyuūs ye'n'e yú. Cuayivi ní che'é yā yuūtē miiⁿ. 'Tíicā 'ii'n'yān chí i'ní chí ye'n'é Ndyuūs. ¹⁹ Ne'n'é caāⁿ'máⁿ ye'n'é

yuūtē chí 'ii'n'yān che'é yā maaⁿ chí ye'n'e nátaí ye'n'e ídolos. Nguéeé véé poder ye'n'e yuūtē miiⁿ. ²⁰ Chúú ní ngaⁿ'á. 'Ii'n'yān chí chí'iⁿ'núⁿ yā 'iiti s'eeⁿ ní tee yā yuūtē nátaí ye'n'e ídolos diiⁿ yā chuū cáávā yááⁿ'nguiinūⁿ s'eeⁿ. Ní nguéeé diiⁿ yā cáávā 'iivú Ndyuūs. 'Úú nguéeé ne'n'é chí che'é ní yuūtē miiⁿ ye'n'e nátaí miiⁿ, ní ndís'tiī ní nguéeé caⁿ'á nī lado ye'n'e yááⁿ'nguiinūⁿ. ²¹ Ndis'tiī nguéeé cuuvi cu'ú nī vino ye'n'e taza ní ye'n'e chí véé na mesa ye'n'é Santa Cena ye'n'e Jesucristo nduuti chí cu'ú ní ye'n'é chí véé na mesa ye'n'e yááⁿ'nguiinūⁿ. Nguéeé cuuvi ye'n'é Ndyuūs ndís'tiī nduuti chí ye'n'é yááⁿ'nguiinūⁿ ndís'tiī. ²² ¿'Áá ne'n'e nī 'cuuⁿ'miⁿ nī 'iivú Ndyuūs chí ca'á nī lado ye'n'é yááⁿ'nguiinūⁿ? ¿'Áá ditiinú cá ndís'tiī nguéeé ti 'iivú Ndyuūs ti Ndyuūs nguéeé diiⁿ yā castigar ndís'tiī?

Ye'n'e chí 'ii'n'yān cuuvi diiⁿ yā ti i'teenú yā Jesucristo ní canee yā ndúúcu vaadī ne'n'e ye'n'é Ndyuūs

²³ Cuuvi diiⁿ yú tanducuéⁿ'e chí n'daacā, naati nguéeé diiⁿ yú cosa chí nguéeé n'daacā ti nguéeé véé nuuⁿndi ye'n'é yú. Nguéeé nducuéⁿ'e chí n'daacā chí diiⁿ yú nginneé s'uūⁿ chí ye'n'e Cristo. Ní dendu'ū miiⁿ chí n'daacā, nguéeé n'daacā cá caavā s'uūⁿ chí i'téenu yú 'iivú Ndyuūs. ²⁴ Mar 'áámá 'ii'n'yān chí ye'n'e Cristo damaáⁿ yā nadacadíⁿnuuⁿ yā dendu'ū chí ye'n'e maáⁿ yā, naati nadacadíⁿnuuⁿ ntúⁿ yā ye'n'e chí ne'n'e tanáⁿ'ā 'ii'n'yān.

²⁵ Yúútē chí 'ii'n'yān in'diicú yā níi'vēé cuuvi che'é nī. Ní nguéeé itínguuneeⁿ nī ye'n'e yuūtē miiⁿ. 'Tíicā diiⁿ nī ní nguéeé dinuuⁿndí nī. ²⁶ Ní yáⁿ'āa ndúúcu nducuéⁿ'e chí véé vmnaaⁿ ye'n'é ní ye'n'e 'iivú Ndyuūs.

²⁷ Nduuti chí 'aama 'ii'n'yān chí nguéeé i'téenu yā Jesucristo diiⁿ yā

invitar ndís'tiī chī che'é nī ndúúcu yā, ní nduuti chī ne'né nī tuu'mi ní ca'ná nī ndúúcu yā. Tanducué'né chī cun'duú yā na mesa ní che'é nī. Nguéé tiinguunee'n nī dε'ε vεε ye'n'e chī che'é nī. 'Tíicā nguεε dinuu'ndí nī. ²⁸ Nduuti chī 'áámá 'iī'yā'n nga'n'a yā ngii yā ndís'tii chuū: Yúúte 'cūū ní canéé vmnaa'n nátaī ye'n'e ídolos, tuu'mi ní nguéé che'é nī yuūtē mii'n. Ní nguéé diī'n nī chī 'iī'yā'n mii'n cuuvi nadacádiinúú'n yā chī dinuu'ndí nī. Ní yá'n'āa ndúúcu nducué'né chī véé vmnaa'n ye'n'é ní ye'n'é 'iivú Ndyuūs. ²⁹ 'Úú nga'n'á ngī ndís'tiī chuū. Nguéé che'é nī yuūtē mii'n chī ye'n'é nátaī taachi 'iī'yā'n nga'n'á yā chī che'é nī yuūtē mii'n, ti 'iī'yā'n nadacádiinúú'n yā chī véé nuu'ndí ye'n'é nī taachi che'é nī yuūtē mii'n. 'Úú deenú chī cuuvi che'é yuūtē mii'n ní nguéé idinuu'ndí. 'iī'yā'n chī duu'vī déénu yā ye'n'é Jesucristo nguéé cuuvi che'é yā. 'Túúca yúúte 'cūū, ní diī'n yā juzgar cosa chī nguéé itunee'n yā. 'Úú deenú chī nguéé véé poder ye'n'e ídolos. 'Úú ca'n'á, gracias Ndyuūs caava yuūtē mii'n, ní che'é yuūtē mii'n.

³⁰ Nduúti chī ca'n'á, gracias Ndyuūs cáávā yuūtē chī che'é, ¿de'ε cuuvi chī cunncáā nga'n'a yā ye'n'e 'úú ye'n'é chī che'é? ³¹ Diī'n nī tan'dúúca chī nga'n'á. Ní nduuti chī nge'e nī, o ngi'i nī, o ye'n'é táámá cosa chī diī'n nī, ndís'tiī diī'n nī tanducué'né cucáávā chī cuuvi dich'εεtē n'dai nī Ndyuūs. ³² Nguéé diī'n nī cosa chī 'iī'yā'n Israel s'ee'n o 'iī'yā'n s'ee'n chī nguéé ndaata Israel, o 'iī'yā'n s'ee'n chī i'téenu yā Jesucristo ye'n'é yú cuuvi nadacádiinuu'n yā chī véé nuu'ndí ye'n'é nī. ³³ 'Áā tíi nūu'n lugar taachi 'úú caneé, 'úú idiī'n tanducué'né chī cunéé yiīnu 'iī'yā'n na lugar mii'n. Nguéé idiī'n cosa chī ne'n'é maán, ti diī'n tanducué'né ní 'iicu cuuvi nanguá'n'ai 'iī'yā'n.

11

¹ Ndís'tiī ní diī'n nī tan'dúúca chī 'úú idiī'n ti 'úú idiī'n tan'dúúca chī Cristo chī'cuee'n yā 'úú.

Ye'n'é n'daata s'één chí ca'n'á yā yaacū

² 'Úú nga'n'á n'daacā ye'n'e ndís'tiī hermanos ye'n'é ti n'gaacú nī ye'n'e 'úú, ndúúcu tanducué'né dendu'ū. Ní diī'n nī tan'dúúca chī 'úú ngi'cuee'n ndís'tiī. ³ 'Úú ne'n'é chī cadíinūū'n ndís'tiī chī Cristo mii'n ní nga'n'a ntiī'nyú'n yā ye'n'é nducyaaca sa'n'á. 'Ícú sa'n'á ní nga'n'á ntiī'nyu'n sa ye'n'e n'daataá yé'n'e sa. 'Ícú Ndyuūs Chiida yú nga'n'á ntiī'nyú'n yā ye'n'e Cristo mii'n. ⁴ Nducyáácá sa'n'á chí nga'n'ángua'a sa o nga'n'a sa nduudu ye'n'é Ndyuūs ndúúcu sndiī'n ye'n'é sa chī canúú'n tiī'n sa, ngii 'cuináa'n sa. ⁵ Nducyáácá n'daataá chī nga'n'ángua'a tá o nga'n'a tá nduudu ye'n'é Ndyuūs ní nguéé ndεεcu paño ye'n'e tá tiī'n tá, ngii 'cuináa'n tá ti idiī'n tá tan'dúúca chī ndíi tiī'n ta. ⁶ Nduúti chī nguéé ndεεcu paño ye'n'e tá tiī'n tá tuu'mi ní cuū tá yuudū tiī'n tá. Nduuti chī 'aama n'dáataá ngii 'cuináa'n tá chī ndíi tiī'n tá, tuu'mi ní canéé chī chεεcu paño ye'n'e tá tiī'n tá. ⁷ Sa'n'á ní nguéé cánéé chī caa'n'ma'n sa nduudu ye'n'é Ndyuūs ndúúcu sndiī'n ye'n'é sa chī canuu'n tiī'n sa, ti Ndyuūs din'dái yā sa'n'á tan'dúúca maán yā chī caa'n'ma'n ntiī'nyu'n sa, 'tíicā. Sa'n'á s'uūu'n, sa'n'á ní diī'n sa ntiī'nyu'n ye'n'é Ndyuūs. N'daataá nguéé 'tíicā. Idiī'n tá chíi'n chí nga'n'a isan'á ye'n'e tá, ti sa'n'á mii'n caa'n'ma'n ntiī'nyu'n sa ye'n'é n'daata mii'n. ⁸ Ti Ndyuūs nguéé din'dái yā sa'n'á ye'n'e n'daataá naati din'dái yā n'daataá ye'n'e sán'á. ⁹ Ti Ndyuūs nguéé din'dái yā sa'n'á chí dichíi'vε sa n'daataá, naati din'dái yā n'daataá chī dichíi'vε tá sa'n'á. ¹⁰ N'daataá ní canéé chī ndεεcu paño ye'n'é tá tiī'n tá ti chíi'n'í tá chī nguéé caa'n'ma'n ntiī'nyu'n tá. 'Tiicá

ntuūⁿ ángel s'eeⁿ ní chí canuúⁿ tiīnuú náaⁿ yā taachí caneeⁿ yā nanaáⁿ 'iivú Ndyuūs. ¹¹ Ndyuūs diíⁿ yā chí sáⁿá nguéé canēe sa dāmāⁿ sa, ndíí nguéé n'daataá canēe tá dámaāⁿ tá. Ndyuūs diiⁿ cuentaⁿ chí saⁿá ní n'daataá daama daamá yā nanaáⁿ yā ti Jesucristo ch'iⁿ yā cucááⁿvā nduu 'uuví 'iiⁿ'yāⁿ s'uⁿ. ¹² Vmnaáⁿ vmnaaⁿ n'daata miiⁿ ní yeⁿe saⁿá. Maaⁿ ní saⁿá ch'iindiyáaⁿ sa yeⁿe n'daataá naati tanducuéⁿe denduⁿū ní yeⁿe 'iivú Ndyuūs.

¹³ ¿Dē'ē nadacadiinúⁿ nī yeⁿe chuū? ¿'Áá n'daacā chí n'daata caaⁿmaⁿngua'a tá ndúúⁿcū Ndyuūs 'aara chí nguéé ndεεcuú paño yeⁿe tá tiⁿ tá? ¹⁴ Nducyááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ deenú yā chí saⁿá chí n'g'éénū yuūdū tiⁿ sa ti 'cuináaⁿ sa. ¹⁵ Nduuti chí n'daata n'g'éénū tiⁿ tá n'daacā yeⁿe tá. Ní yuūdū tiⁿ tá n'daacā chí in'díⁿ tiⁿ tá chí tan'dúúⁿcā 'áamá paño. ¹⁶ Nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ neⁿe caaⁿmaⁿ taáⁿ yā yeⁿe chuū, 'úú nguéé cuuvi caāⁿmaⁿ cá yeⁿe ti 'tíicā costumbre yeⁿe yú. 'Tiicá ntuūⁿ costumbre yeⁿe nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo.

Cosas chí nguεε n'daacā idiíⁿ yā taachi che'é yā Santa Cena yeⁿe Señor Jesucristo

¹⁷ Maaⁿ ní 'úú idinguúⁿ yeⁿe ndís'tií ti nguéé n'daacā diíⁿ nī. Taachi nduuvidaamá nī nguéé n'daacā ca idiíⁿ nī ti cunncāⁿ ca idiíⁿ nī. ¹⁸ 'Úú n'giindiveéⁿ chí ndís'tií nguéé daama vaadī cadiinuⁿ yeⁿe nī taachi nduuvidaamá nī ná yaācū. Véé 'téé chí i'teenú chí cuaacu chí ch'iindiveéⁿ. ¹⁹ Canéé chí véé chí nduuvidaamá 'āā vi'í caā ndís'tií chí i'téenu nī Jesucristo, ti cuuvi deenú nī cheé hermanos nguaaⁿ ndís'tií chí 'áamá canee yā chí i'téenu cá yā. ²⁰ Taachi 'āā vi'í caā nduuvidaamá nī ní che'é nī Santa Cena yeⁿe Señor Jesucristo nguéé che'é nī Cena miiⁿ tan'dúúⁿcā

chí Jesucristo caⁿa ntiíⁿnyúⁿ yā. ²¹ Ndís'tií nguéé canee ngínú nī taachí ndaa nducyaaca hermanos naati ca'áamá ca'áamá nī diiⁿ núúⁿ yīinu nī ní caⁿ'á nī na yāacū ní che'é nī Cena yeⁿe nī. Ní taachi ndaa tiempo chí che'é nī Santa Cena náⁿ'a nī ní cuicu nī. Tanáⁿ'a nī ní cuu'vi nī. ²² ¿Dé'ē chuū? ¿'Áá nguéé véé va'ai yeⁿe nī naachi cuuvi che'e nī ní cu'u nī? Nduuti chí nguéé neⁿe nī repartir Cena yeⁿe nī, ¿d'é'ē cuuvi chí candéé nī Cena yeⁿe nī cheeti yaācū? Nguéé n'daacā idiíⁿ nī taachi nduuvidaamá nī na yaācū yeⁿe 'iivú Ndyuūs. Diíⁿ nī cosa chí cuuvi 'cuináaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé véé chí che'e yā. ¿D'é'ē neⁿe nī chí 'úú caaⁿmaⁿ ndúúⁿcū ndís'tií yeⁿe chuū? ¿'Áá neⁿe nī chí 'úú caaⁿmaⁿ ndúúⁿcū ndís'tií chí n'daacā idiíⁿ nī? Nguéé cuuvi caaⁿmaⁿ 'tiicā.

Chuū historia yeⁿe Santa Cena yeⁿe Señor Jesucristo

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ 'Iivú Señor Jesucristo chii yā 'úú chíⁿ chí 'úú ca'cueéⁿ ndís'tií. Nguiinū miiⁿ chí 'āā cuéé nca'a Judas Iscariote miiⁿ Jesucristo chí ndíⁿ yā preso na ta'á 'i'ntyéⁿe, Jesús miiⁿ ní sta'a yā pan. ²⁴ Ch'iinu Jesús nca'a gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ, tuu'mi ní n'deé yā pan. Ní Jesús ní caⁿ'a yā chí yā discípulos yeⁿe yā: Ndís'tií cuta'á nī ní che'e nī. Pan 'cūū chí 'úú n'deé tan'dúúⁿcā cuerpo yeⁿe 'tíicā. Ní cuerpo yeⁿe ca'á chí n'deé cucáávā ndís'tií. Nadiíⁿ nī chuū, ní taachi nache'é nī pan miiⁿ ní nan'gaacú nī yeⁿe 'úú cuen'e daāⁿmaⁿ. ²⁵ Cuayivi chí che'é nī pan 'cūū Jesús sta'a ntúuⁿ yā taza chí s'nééⁿ vino ní ngaⁿ'a yā: Vino cheeti taza 'cūū ní tan'dúúⁿcā yuuúⁿ yeⁿe 'tíicā. Ndúúⁿcū yuuúⁿ yeⁿe idiíⁿ 'áamá compromiso chí ngai. Nadiíⁿ nī chuū ní taachi nangi'í nī vino miiⁿ nan'gáacú nī yeⁿe 'úú cuen'e daāⁿmaⁿ. ²⁶ Maaⁿ ní taachi che'é nī pan 'tíicā, ní

cu'ú nī vino ye'n'e taza 'tíicā, tuu'mi ní ch'i'n'í nī 'ii'yān chi Jesucristo ch'i'i yā caavā ndís'tiī. Nadiín nī Cena 'cūū ndii tiempo chi ndaa Jesucristo taama vmné'n'ee.

Ye'n'e táacā cuuvi che'e yú Santa Cena ye'n'e Señor Jesucristo

²⁷ 'Ii'yān chi nge'é yā pan ye'n'e Cena 'cūū ní ng'i ntúuⁿ yā vino ye'n'e taza ye'n'e Santa Cena ye'n'e Jesucristo, canéé chi canéé ndúúcuⁿ staava ye'n'é yā δεεεε nanáánⁿ Dendyuūs. Nduuti chi nguéé δεεεε staava ye'n'é yā nanáánⁿ Dendyuūs taachi che'é yā Cena miiⁿ, tuu'mi ní diiⁿ nuuⁿndí yā contra cuerpo ye'n'e Señor Jesucristo ndúúcuⁿ yuuúⁿ yē'n'e yā dendu'ū, ti nguéé diiⁿ yā respetar Jesucristo. ²⁸ Caava chúū 'áámá 'áámá 'ii'yān chi ne'n'é yā che'é yā ye'n'e Santa Cena ye'n'e Señor Jesucristo, canéé chi n'diichi maánⁿ yā ndúúti chí δεεεε staava ye'n'é yā nanáánⁿ Dendyuūs. Taachi δεεεε staava ye'n'é yā nanáánⁿ Dendyuūs tuu'mi ní cuuvi che'e yā pan ye'n'e Santa Cena ye'n'e Señor Jesucristo, ní cu'ú yā vino ye'n'e taza ye'n'e Cena 'cūū. ²⁹ 'Ii'yān chi nge'é yā ní ng'i yā ye'n'e Cena ye'n'e Señor Jesucristo ní nguéé nacádiinúúⁿ yā ye'n'e cuerpo ye'n'e Jesús chí ch'i caava s'uúúⁿ, Dendyuūs diiⁿ yā castigar 'ii'yān miiⁿ. Véé nuuⁿndi ye'n'é yā nanáánⁿ 'iivú Ndyuūs. Maánⁿ yā dinuuⁿndí yā ní diiⁿ yā chi cuuvi castigado yā. ³⁰ Cáávā chí diiⁿ nī 'túúca, 'yaaⁿ n'dái ndís'tiī ní duuva nī, ní ná'n'a nī ní ngíta nī, taná'n'ā ní ch'i nī nguaaⁿ ndís'tiī. ³¹ Ndúúti chí s'uúúⁿ n'diichi maánⁿ yú chí n'daacā canee yú nanáánⁿ Ndyuūs ye'n'e yú, Ndyuūs nguéé diiⁿ yā castigar s'uúúⁿ. ³² Taachi 'iivú Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi ye'n'e yú ní nguéé δεεεε staava ye'n'e yú taachi che'e yú Santa Cena ye'n'e Jesucristo, tuu'mi ní teé yā 'aama castigo s'uúúⁿ. Níicú nadacádiinuuⁿ yú ye'n'e nuuⁿndi ye'n'e yú. Ní

'íicú nguéé canee yú condenado tan'dúúca taná'n'ā 'ii'yān ye'n'e i'n'yeeⁿdí 'cūū chí nguéé i'téenu yā 'iivú Ndyuūs.

³³ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos ye'n'é, taachi nduuvidaamá nī ní che'é nī Santa Cena ye'n'e Jesucristo 'cuεεtinee ngiinú nī ti ndaa taná'n'ā hermanos ye'n'é nī. ³⁴ Nduuti chí 'áámá 'ii'yān cuiicú yā, canéé chí ch'éé yā na vaacú yā. Tuu'mi ní nducyaaca nī nduuvidaama nī na yaácú nī che'é nī Santa Cena ye'n'e Señor Jesucristo. 'Tíicā cuuvi che'é nī pan ní ng'i ní vino ní diiⁿ nī respetar Señor Jesucristo. Ní n'diichí Ndyuūs chí nguéé véé nuuⁿndi ye'n'é nī. Tan'dúúca taná'n'ā chí véé 'úú caaⁿmánⁿ ye'n'e taachi ndaa ní cuneé ndúúcu nī.

12

Ye'n'e nducué'n'e chi Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs téé yā s'uúúⁿ ti ye'n'é Señor Jesucristo

¹ Maaⁿ ní 'úú ne'n'é idinguúnⁿ ye'n'e chí nca'a Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs s'uúúⁿ. Ne'n'é chí cadíinuuⁿ nī chuū. ² Ndís'tiī chí nguéé 'ii'yān ye'n'e ndaata Israel ndís'tiī, ti taachi 'āā cuéé i'teenú nī Señor Jesucristo diiⁿ nī tan'dúúca costumbre ye'n'é nī ní s'téenu nī ídolos chí nguéé cuuvi caaⁿmaⁿ. ³ Ne'n'é chí ndís'tiī cadíinúúⁿ nī chuū. 'Ii'yān chí canee ndúúcuⁿ Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu ye'n'é Dendyuūs, nguéé cuuvi caaⁿmánⁿ yā contra ye'n'e Jesucristo. 'Ii'yān chí ngaⁿ'á yā chí Jesucristo ní 'iivú Ndyuūs ye'n'e yā, ngaⁿ'a yā 'túúca ti Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs diiⁿ yā chí 'túúca chí ngaⁿ'a yā.

⁴ Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs tee yā ntiinyuⁿ s'uúúⁿ chí 'āā vi'i caā ntiinyuⁿ ye'n'e 'áámá 'áámá s'uúúⁿ. Ní tee yā poder s'uúúⁿ chí cuuvi diiⁿ yú ntiinyuⁿ miiⁿ chí 'āā vi'i caā. Niicu véé 'áámá n'dyá'n'ā Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs. ⁵ Idiin

yú n'dee n'áán n'tiiⁿnyuⁿ chi 'áá vi'i caā chi yeⁿe 'iivú Ndyuūs, naati nducyaaca n'tiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní yeⁿe 'áámá n'dyáⁿá 'iivú Ndyuūs. ⁶ N'dee n'áán n'tiiⁿnyuⁿ yeⁿe Dendyuūs véé chi idiiⁿ yú ní Ndyuūs ngínnee yā 'áámá 'áámá s'uuúⁿ. ⁷ Ndyuūs tee yā Espíritu N'dai yeⁿé yā s'uuúⁿ ní Espíritu miiⁿ nginnee s'uuúⁿ. Ní s'uuúⁿ cuuvi cunnee yú nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo chí 'iivi yú. ⁸ Espíritu N'dai miiⁿ ní cunnee tanáⁿá 'iiⁿyāⁿ chi ngaⁿa n'dáaca yā nduudu yeⁿé Ndyuūs. Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs nginnee naⁿa 'iiⁿyāⁿ chi cuuvi caaⁿmaⁿ yā ndúúcu vaadī deenú ca. Dámaāⁿ 'áámá n'dyáⁿá Espíritu N'dai miiⁿ diiⁿ chuū. ⁹ Ní Espíritu N'dai miiⁿ ní nginnee nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu cá yā Dendyuūs. Ní Espíritu N'dai nginnee náⁿá 'iiⁿyāⁿ ní ca'a poder miiⁿ 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ chi 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ cuuvi diiⁿ yā chí nduūvá yeⁿé 'iiⁿyāⁿ chi ngiitā. ¹⁰ Espíritu N'dai miiⁿ ca'a náⁿa 'iiⁿyāⁿ chi idiíⁿ yā vaadī n'giinuú ní nga'a poder náⁿá 'iiⁿyāⁿ chi cuuvi candéé yā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Espíritu N'dai miiⁿ ní diiⁿ chí náⁿá 'iiⁿyāⁿ cuuvi déenu yā chεε 'iiⁿyāⁿ ngaⁿá yā caavā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs o cáavā espíritu yeⁿe yáán'n'guiinūⁿ. Ní Espíritu N'dai ca'a náⁿa yā poder chí caaⁿmaⁿ yā n'dee n'áán davaacu, ní náⁿa yā chí caⁿa yā chíⁿ chí neⁿe caāⁿmaⁿ nduudu miiⁿ. ¹¹ 'Áámá n'dyáⁿá Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs tee yā poder 'áámá 'áámá s'uuúⁿ chí cuuvi diiⁿ yú n'tiiⁿnyuⁿ yeⁿé yā tan'dúúca chí nén'e yā.

S'uuúⁿ ní tan'dúúca chí s'uuúⁿ ní 'áámá cuerpo nūⁿ s'uuúⁿ

¹² 'Tíicā véé 'áámá cuerpo yeⁿé yú ní néené n'dee n'áán chí véé yeⁿé. Ní ndúúcu n'dee n'áán chí véé yeⁿé, ní yeⁿé 'áámá cuerpo nūⁿ, 'túúca. Cucáavā chí yeⁿe Jesucristo s'uuúⁿ, tuuⁿmi s'uuúⁿ ní tan'dúúca

chí s'uuúⁿ ní 'áámá cuerpo nūⁿ s'uuúⁿ. Ní cuerpo miiⁿ ní Jesucristo miiⁿ. ¹³ Ti cááva Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs miiⁿ ngeēdinuūⁿniⁿ yú ní maaⁿ ní s'uūúⁿ ní yeⁿé 'áámá cuerpo s'uuúⁿ. Nduuti chí 'iiⁿyāⁿ Israel chí judíos s'uuúⁿ, o 'iiⁿyāⁿ griegos s'uuúⁿ o 'iiⁿyāⁿ chí snéé caadi 'iivy s'uuúⁿ, o 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ n'tiiⁿnyuⁿ cáavā maáⁿ yā s'uuúⁿ, nducyaaca s'uuúⁿ ní yeⁿé 'áámá Espíritu N'dai yeⁿé Dendyuūs.

¹⁴ 'Tíicā cuerpo yeⁿé yú, ní nguéé 'áámá n'dyáⁿá nūⁿ ti 'yaaⁿ n'dái yeⁿé. ¹⁵ Ndúúti chí ca'a yú chí ngú ngaⁿa ní miiⁿ ní caāⁿmaⁿ: Caati 'úú nguéé 'áámá ta'a 'úú nguéé yeⁿe cuerpo yeⁿe yú. ¿'Áá nadacadínuuⁿ nī chí cáavā chiiⁿ chí caⁿa ca'a yú, ní ca'a yú nguéé yeⁿe cuerpo yeⁿe yú? Nguéé 'tíicā. ¹⁶ Ndúúti chí veeⁿ yú chí ngú ngaⁿa ní miiⁿ ní caāⁿmaⁿ: Caati 'úú ní nguéé 'áámá nduutināⁿ 'úú nguéé yeⁿe cuerpo yeⁿé yú. ¿'Áá nadacadínuuⁿ nī chí cáavā chiiⁿ chí caⁿa veeⁿ yú, ní veeⁿ yú nguéé yeⁿé cuerpo yeⁿe yú? Nguéé 'tíicā. ¹⁷ Nduuti chí nuuⁿmaⁿ cuerpo yeⁿé yú ní 'áámá nduutināⁿ yú tuuⁿmi ní ¿taacá cúúvī 'caandiveeⁿ yú? Ní ndúúti chí nuuⁿmaⁿ cuerpo yeⁿé yú ní veeⁿ yú tuuⁿmi ní ¿táacá cuuvi 'táaⁿnuⁿ yú? ¹⁸ Dendyuūs s'néⁿ yā ca'áámá ca'áámá chí canee yeⁿé cuerpo yeⁿé yú na lugar naachi canee yiinú yā. ¹⁹ Nduuti chí cuerpo yeⁿé yú ní 'áámá parte nūⁿ ¿tíi canéé nducuéⁿé cuerpo yeⁿé yú? ²⁰ 'Tíicā Dendyuūs din'dái yā 'áámá cuerpo yeⁿé yú chí n'dee n'áán chí vεε naati véé 'áámá cuerpo yeⁿé yú.

²¹ Nduuti chí nduutināⁿ yú chí ngú ngaⁿa ní miiⁿ ní caāⁿmaⁿ yeⁿe ta'a yú 'tíicā: Dii ta'a, nguéé dichíí'vε di. 'Tíicā ntúūⁿ tiⁿ ra yú ní caaⁿmaⁿ yeⁿé ca'a yú 'tíicā: Díi ca'a, nguéé dichíí'vε dii. Nguéé cuuvi 'tíicā. ²² Dendu'ū chí snéé

na cuerpo yeⁿe yú chi duūvā ni 'lín chi nguéé diiⁿ yú cuenta yeⁿe, chíⁿ chi neené dichíⁿvē s'uuúⁿ. ²³ Dendu'u chi yeⁿe cuerpo yeⁿe yú chí nacadiinuuⁿ yú chi nguéé importante, chuū ní diiⁿ yú cuidado yeⁿe tan'dúúcā chí ch'εεε ca. Dendu'u yeⁿe cuerpo yeⁿe yú chi nguéé neⁿe yú chi 'iiⁿyāⁿ n'diichi yā chí n'díi yú ndúúcū catecai yú. ²⁴ Tanáⁿ'ā parte yeⁿe cuerpo yeⁿe yú 'āā n'daacā canee 'āā tiini caā. Dendyuūs diiⁿ yā cuerpo yeⁿe yú ní diiⁿ yā chí cundεε ca yú cuidado yeⁿe nducuéⁿ'ē chí nadacadiinuuⁿ yú chí nguéé importante yeⁿe cuerpo yeⁿe yú. ²⁵ Chuū ní diiⁿ Dendyuūs chí nducuéⁿ'ē parte yeⁿe cuerpo n'daacā diiⁿ n'tiiⁿnyūⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe yú. Ní nducuéⁿ'ē cuerpo yeⁿe yú diiⁿ yú cuidado 'áámá parte yeⁿe yú ndúúcū táámá parte yeⁿe yú. ²⁶ Nduuti chí diiⁿ yú cuidado yeⁿe 'áámá dendúⁿ'ū nūⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe yú ti diiⁿ sufrir, tuu'mi ní nuuⁿmaⁿ ch'εεε cuerpo yeⁿe yú diiⁿ sufrir. Nduuti chí dich'εεé yā 'áámá denduⁿ'ū yeⁿe cuerpo yeⁿe yú tuu'mi ní núúⁿmáⁿ cuerpo yeⁿe yú ní yeenú taavi.

²⁷ Chuū chí caaⁿmaⁿ. Maaⁿ ní nducyaaca ndís'tī ní yeⁿe cuerpo yeⁿe Cristo Jesús. Ní ca'áámá ca'áámá ní véé parte yeⁿe cuerpo yeⁿe Cristo Jesús. ²⁸ Ndyuūs tee yā n'tiiⁿnyuⁿ ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ chí i'teenu yú Jesucristo. Vmnaáⁿ vmnaaⁿ ca'a yā n'tiiⁿnyuⁿ chí ch'εεε ca chí n'tiiⁿnyuⁿ yeⁿe apóstoles chí dich'ó Dendyuūs. Cuayiivi ní tee yā tanáⁿ'ā yú n'tiiⁿnyuⁿ yeⁿe profetas chí ndεε yú nduudu yeⁿe 'iivú Ndyuūs. Cuayiivi ní tee yā tanáⁿ'ā yú n'tiiⁿnyuⁿ chí maestros yeⁿe nduudu yeⁿe Ndyuūs. Ní tanáⁿ'ā yú Ndyuūs tee yā n'tiiⁿnyuⁿ s'uuúⁿ chí diiⁿ yú vaadī n'giinu. Tuu'mi ní tee yā tanáⁿ'ā yú n'tiiⁿnyuⁿ chí diiⁿ yú chí induūvā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. Tee yā

tanáⁿ'ā yú n'tiiⁿnyuⁿ chí cunnee yú 'iiⁿyāⁿ. Tee yā tanáⁿ'ā yú n'tiiⁿnyuⁿ chí caaⁿmaⁿ n'tiiⁿnyuⁿ yú yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí cunnee yā 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā n'tiiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs. Ní tee yā n'tiiⁿnyuⁿ tanáⁿ'ā yú chí ngaⁿ'a yú n'dee 'nááⁿ davaacu. ²⁹ ¿'Áá nadacadiinuuⁿ ní chí nducyaaca yú apóstoles? ¿'Áá nadacadiinuuⁿ ní chí nducyaaca yú profetas chí ndεε nduudu yeⁿe 'iivú Ndyuūs? ¿'Áá nadacadiinuuⁿ ní chí nducyaaca yú maestros yeⁿe nduudu yeⁿe Ndyuūs? ¿'Áá nducyaaca yú diiⁿ yú vaadī n'giinu? ³⁰ ¿'Áá nducyaaca yú cuuvi diiⁿ yú chí nduuvā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ? ¿'Áá nducyaaca yú ngaⁿ'a yú n'dee 'naaⁿ davaacu? ¿'Áá nducyaaca yú cuuvi caaⁿmaⁿ yú chí neⁿe caaⁿmaⁿ táámá davaacu? Nguéé 'tíca. ³¹ Canéé chí diiⁿ yú n'tiiⁿnyuⁿ yeⁿe Dendyuūs tan'dúúcā chí Dendyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ yú. Ní caavā s'uuúⁿ ní n'tiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní n'daacā ca. Maaⁿ ní 'úú 'cuuⁿmiⁿ ndís'tī táácā cuuvi chí diiⁿ yú chí más cā n'daacā ca.

13

Yeⁿe vaadī neⁿe chí ch'εεε n'dai

¹ Nduuti chí s'uuúⁿ caaⁿmaⁿ yú tan'dúúcā chí ngaⁿ'a 'iiⁿyāⁿ chí deenu, o tan'duucā chí ngaⁿ'a ángeles, ní nguéé neⁿe yú nducyaaca 'iiⁿyāⁿ, tuu'mi ní nduudu yeⁿe yú tan'duucā 'áámá cūú 'lín chí n'geecu, o tan'dúúcā 'áámá cu'u lata chí di'cuεécū yú. ² Nduúti chí Ndyuūs tee yā n'tiiⁿnyuⁿ s'uuúⁿ chí cuuvi caaⁿmaⁿ yú dendúⁿ'ū chí cuchī, ní nduuti chí cadiinuuⁿ yú nducuéⁿ'ē chí yeⁿ'é Ndyuūs chí nguεε deenu tanáⁿ'a yā, ní nducuéⁿ'e vaadī deenu chí yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūú, ní nguéé neⁿe yú nducyaaca 'iiⁿyāⁿ, tuu'mi ní chíiⁿ chí diiⁿ yú nguéé dichíⁿvē nanaáⁿ Dendyuūs. Ní nduuti chí i'teenu ca yú Dendyuūs chí cuuvi caaⁿmaⁿ yú yeⁿ'e 'áámá yiicū 'tíca: N'dii

yīcū, divīn nī ye'nē 'muuⁿ, ní yīcū mījⁿ ca'nā taama lado. Ní nduuti chí nguéé ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ, tuu'mi ní chíiⁿ chí diiⁿ yú nguéé dichíí'vē nanááⁿ Dendyuūs. ³ Nduúti chí ca'a yú nducuéⁿ'ē chí véé ye'n'e yú 'ii'yāⁿ chí nguéé ye'n'é yā, ní 'áará chí ca'a yú maaⁿ cuerpo ye'n'e yú chí 'ii'yāⁿ cuucú yā s'uuúⁿ cucáá'vā chí nga'n'a yú nduudu cuaacu, ní nguéé ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ, tuu'mi ní nguéé de'ē véε chí diiⁿ yú chí dichíí'vē nanááⁿ Dendyuūs.

⁴ Nduúti chí s'uuúⁿ ní ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ ní nguéé caa'n'maⁿ taaⁿ yú ndúúcu 'ii'yāⁿ ní cuchεε yú tanducuéⁿ'e tuu'mi ní neene n'dai yú. Nduúti chí s'uuúⁿ ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ ní nguéé nguéé yú chíiⁿ chí naaⁿ yú chí véé ye'n'e 'ii'yāⁿ. Ní nguéé nadacadíiⁿnuuⁿ yú chí ch'εεte n'dai yú. Ní nguéé maāⁿ yú caa'n'maⁿ yú chí ch'εεte n'dai maāⁿ yú. ⁵ Nduúti chí s'uuúⁿ ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ nguéé a fuerza diiⁿ yú dámaāⁿ chíiⁿ chí ne'n'e yú. Ní nguéé nadacadíiⁿnuuⁿ yú dámaāⁿ ye'n'e maaⁿ yú, naati nginnee yú 'ii'yāⁿ chí di'vaachi. Ní cuchεε yú taachí 'ii'yāⁿ s'eeⁿ dí'vaachí yā s'uuúⁿ. Ní nguéé nadacadíiⁿnuuⁿ yú ye'n'e chí nguéé n'daacā. ⁶ Nduuti chí s'uuúⁿ ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ nguéé yeenu yú taachi táamá 'ii'yāⁿ diiⁿ yā chí nguεε n'daacā, ti yeenu yú taachi 'ii'yāⁿ diiⁿ yā dendu'ū chí n'daacā. ⁷ Nduuti chí s'uuúⁿ ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ tuu'mi ní cuchéé yú tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí chó'ōo ndúúcu yú. Ní nguéé i'teenu yú tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí n'giindiveeⁿ yú chí 'ii'yāⁿ nga'n'a ye'n'e táamá 'ii'yāⁿ ye'n'e chí nguéé n'daacā idiíⁿ yā. Ní cunee yínu yú nducuéⁿ'e chí n'daacā. Ní cuchéé yú ye'n'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí diitu n'dái taachí chó'ōo ye'n'é yú.

⁸ Nduuti chí s'uuúⁿ ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ, tuu'mi ní 'áamá

canee yú ndúúcu vaadi ne'n'e ye'n'é Dendyuūs chí 'áamá cūneé ndúúcu yú. Ndaā tiempo chí profetas chí nga'n'a nduudu ye'n'é Dendyuūs 'āā ntéé caa'n'maⁿ yā 'tiicā. Ní 'ii'yāⁿ chí nga'n'a yā n'deeé 'nááⁿ davaacu 'āā ntéé caa'n'máⁿ yā 'tíicā. Ní vaadi déenū ntúūⁿ chí 'ii'yāⁿ nga'n'a ní cho'ōo yéⁿ'ē. Dámaāⁿ canee vaadi ne'n'e. ⁹ Maaⁿ ní caa'n'maⁿ yú nduudu ye'n'é Dendyuūs tan'dúúca chí n'giⁿ'í yā s'uuúⁿ naati Ndyuūs nguéé ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ vaadi déenū ye'n'e tanducuéⁿ'ē. ¹⁰ Taachi chó'ōo tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí canéé chí cuchíi tuu'mi ní deenu yú nducuéⁿ'ē, nguéé dámaāⁿ 'téé nūⁿ.

¹¹ Taachí sa'n'a líⁿ'í 'úú, nga'n'a tan'dúúca chí nga'n'a da'cáiyā ní nadacadíiⁿnuuⁿ tan'duucā da'cáiyā. Taachí chí ch'εεte 'úú 'āā ntéé diiⁿ tan'dúúca da'cáiyā. ¹² Maaⁿ ní inaaⁿ yú tanducuéⁿ'ē tan'dúúca chí inaaⁿ yú ch'εεti 'áamá espejo yaāⁿ yáāiⁿ, ní nguéé inaaⁿ yú n'daacā. Cuayiivi miiⁿ ní n'diichi yú 'iivú Señor Jesucristo dánaaⁿ dánaaⁿ yú. Maaⁿ ní 'téé nuúⁿ deenu yú. Cuayiivi miiⁿ ní snaaⁿ yú tan'dúúca 'iivu Señor Jesucristo n'diichi yā s'uuúⁿ. 'Tíicā snaaⁿ yú. ¹³ Ná vida ye'n'e s'uuúⁿ véé 'iinū chí n'daacā. Véé chí i'teenu yú Dendyuūs, ní véé chí canee ngiinu yú chí diiⁿ Dendyuūs ndúúcu yú, ní véé chí ne'n'e yú Dendyuūs. Nduu 'iinū naaⁿ chuū ní chíiⁿ chí ch'εεte n'dai, ní chíiⁿ chí ne'n'e yú 'iivú Dendyuūs ní ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ.

14

Ye'n'e chí 'ii'yāⁿ nga'n'a yā táamá davaacu

¹ Nducuéⁿ'ē chí diiⁿ yú canéé chí diiⁿ yú chí n'daacā, ti ne'n'e yú nducyaaca 'ii'yāⁿ. Véé ntiiⁿ'nyuⁿ ch'εεte ye'n'é Ndyuūs. Ntiiⁿ'nyuⁿ mījⁿ chuū chí v̄mnááⁿ v̄mnaaⁿ chí ndís'tīi cuuvi ne'n'é nī chí diiⁿ nī. Chíiⁿ chí caa'n'máⁿ nī nduudu cuaacu chí Ndyuūs ch'iⁿ'í

yā ndís'tiī. ² Áámá hermano yeⁿe yú chi ngaⁿ'a táámá davaacu chí ñ'dáán chí nguéé deenú yú, hermano miiⁿ nguéé ngaⁿ'a sa ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ti ngaⁿ'a sa ndúúcū Ndyuūs. S'uuúⁿ nguεε n'giindiveeⁿ yú nduudu miiⁿ, naati Ndyuūs n'giindiveeⁿ yā, ní hermano miiⁿ ngaⁿ'a sa yeⁿ'e espíritu yeⁿ'ē maaⁿ sa. ³ 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs na veedi diíⁿ yā chí hermanos chí i'téenu cá yā Ndyuūs. Ní ca'cueeⁿ yā hermanos. Ní cá'a yā 'viich'εεtíinūuⁿ hermanos. ⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā nduudu chí ñ'dáán chí nguéé deenú tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngi'cueeⁿ maán yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí candéε nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chí n'giindiveeⁿ tanáⁿ'a yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngi'cueeⁿ yā tanáⁿ'a yā chí snūⁿ yaácū.

⁵ Neⁿ'é chí nducyaaca ndís'tiī cuuvi caaⁿ'máⁿ ní tanáⁿ'ā davaacu chí ñ'dáán naati n'daacā ca chí caaⁿ'máⁿ ní nduudu yeⁿ'é Ndyuūs na veedi ní n'giindiveeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā tanáⁿ'a davaacu chí ñ'dáán chí nguéé deenu yú, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé ca'cueeⁿ yā s'uuúⁿ. Dámaāⁿ n'giindiveeⁿ yú nduuti chí táámá yā caaⁿ'máⁿ yā dε'é neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ nduudu miiⁿ. ⁶ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, ndúúti chí 'úú ndaa ní caaⁿ'máⁿ ndúúcū táámá davaacu chí ñ'dáán chí nguéé n'giindiveeⁿ ní, ¿táácā cuuvi cunneé ndís'tiī? Naati nduuti chí caaⁿ'máⁿ na veedi tuu'mi ní cuuvi caaⁿ'máⁿ yeⁿ'ē cosas chí cuchii, o yeⁿ'ē nduudu cuaacu chí n'dai chí yeⁿ'é Ndyuūs. Tuu'mi ní cuuvi 'cuεεtinée ní tan'dúúcā chí ngaⁿ'á nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, ní ca'cueeⁿ ndís'tiī.

⁷ Taachí 'iiⁿ'yāⁿ itii'ví yā 'áámá flauta, o tuu'ví yā 'áámá guitarra, ní nguéé ñ'daaⁿ tono chí itii'ví yā, o tuu'ví yā tuu'mi ní ¿táácā cuuvi deenú tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ dε'ε música chí itii'ví yā o tuu'ví yā? ⁸ Nduuti chí 'áámá soldado itii'ví yā trompeta yeⁿ'e música yeⁿ'e caanda, ní nguεε

ñ'daaⁿ tono chí itii'ví yā, ¿táácā cuuvi deenú tanáⁿ'ā soldado^s ní cuundiyaáⁿ yā chí 'aa ndaa caandaá? ⁹ 'Tiicá ntúūⁿ. Nduuti chí ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ ní ndúúcū nduudu chí nguéé deenu tanáⁿ'a yā ¿táácā tuumicadiinúúⁿ yā chí ngaⁿ'á ní? Ndís'tiī ní diíⁿ ní tan'dúúcā chí ngaⁿ'á ní na 'yúúné. ¹⁰ Néené n'deeε 'nááⁿ davaacu véε iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā maaⁿ na nduudu yeⁿ'e yā nducuéⁿ'ē chí neⁿ'é yā ní tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caandiveeⁿ yā nduudu yeⁿ'e yā. ¹¹ Nduuti chí 'úú nguεε n'giindiveeⁿ nduudu yeⁿ'e tanáⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canée yā tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí canúúⁿ yúúni. 'Tiica ntúūⁿ, 'úú ní canéε tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí canúúⁿ yúúni ti nguéé n'giindiveeⁿ yā nduudu yeⁿ'é. ¹² Ndís'tiī chí neⁿ'é ní diíⁿ ní ntiiⁿ'nyuⁿ ch'εεε yeⁿ'é Ndyuūs, ngiicá ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chí téε yā ntiiⁿ'nyuⁿ ndís'tiī, ntiiⁿ'nyuⁿ chí cuuvi ca'cueeⁿ ní nduudu yeⁿ'é Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi déenu ca yā yeⁿ'e Ndyuūs.

¹³ 'Iiⁿ'yāⁿ míⁿ chí caaⁿ'maⁿ yā táámá davaacu chí ñ'dáán canéé chí ngiicá yā Ndyuūs dε'ε chí neⁿ'ē caaⁿ'maⁿ nduudu chí caⁿ'a yā. Ní cuuvi caaⁿ'máⁿ yā tanáⁿ'a yā nduudú miiⁿ. ¹⁴ Nduuti chí 'úú caaⁿ'máⁿngua'á ndúúcū táámá davaacu chí ñ'dáán ní nguéé deenú chíⁿ chí caaⁿ'máⁿ tuu'mi ní dámaāⁿ espíritu yeⁿ'é caaⁿ'maⁿ. Ní 'úú ní nguéé tuumicadiinúúⁿ dε'ε véε chí caaⁿ'máⁿ. ¹⁵ ¿Dε'ε diíⁿ tuu'mi? Caaⁿ'maⁿngua'á ndúúcū nduudu na veedi ní espíritu yeⁿ'é ní túúmícadíinúúⁿ chíⁿ chí diíⁿ. Ní caatá ndúúcū nduudu na veedi ní espíritu yeⁿ'é ní túúmícadíinúúⁿ chíⁿ chí caatá dendu'ū. ¹⁶ Ndúúti chí ndís'tiī caaⁿ'maⁿngua'á ní ndúúcū táámá davaacu chí ñ'dáán ní ngaⁿ'á ní 'tíicā: N'dií Ndyuūs, gracias, ní diíⁿ ní ndúúcū espíritu yeⁿ'é ní, tuu'mi ní ¿táácā cuuvi

caaⁿmaⁿ tanáⁿa yā chi 'tíicā chiiⁿ chi ngaⁿa nī? ¹⁷ 'Áará chí n'daacā ngaⁿa nī, nguéé cunnee nī 'iiⁿyāⁿ chi caⁿá yā yaācū. ¹⁸ 'Úú Pablo nca'á gracias Ndyuūs yeⁿe yú chi ngaⁿá cá n'dee 'nááⁿ davaacu chi n'dááⁿ ndúúcū espíritu yeⁿé nguéé ti ndís'tiī. ¹⁹ Taachí ngaⁿá na yaācū n'daacā ca chí caaⁿmáⁿ nyuⁿu nduudu na veedi chí 'úú cadiinúúⁿ ní 'iicu ca'cueéⁿ tanáⁿa yā, ti 'úú ngaⁿá ta ndiichi mil nduudu táámá naaⁿ davaacu chí n'dááⁿ chí nguéé itúúmícadíinuⁿ tanáⁿa yā.

²⁰ Ndís'tiī hermanos yeⁿé, nguéé nadacadiínuⁿ nī tan'dúúcā dá'caiyaā, o tan'dúúcā 'áámá da'cuá'āa chí nguéé inadacadiínuⁿ yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā 'tíicā nī. Maaⁿ ní nducueⁿé chí diíⁿ nī ní nadacadiínuⁿ nī yeⁿe tan'dúúcā saⁿá n'geete nadacadiínuⁿ sa. ²¹ Canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíicā: 'Úú chí 'iivú Ndyuūs ngaⁿá chuū. 'Úú dicho'ó 'iiⁿyāⁿ chí canúúⁿ yúúni chí ngaⁿá yā nduudu cuaacu yeⁿé ndúúcū táámá naaⁿ davaacu. Ndaa yā nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéé neⁿé yā 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿé. 'Tíicā ngaⁿa Ndyuūs. ²² Cáávā chíⁿ ní Ndyuūs ca'á yā poder 'iiⁿyāⁿ chí caaⁿmáⁿ yā n'dee 'naaⁿ davaacu chí 'iiⁿyāⁿ nguéé tuumicadiínuⁿ yā. Ní chíⁿ chí n'giⁿi Ndyuūs ní 'aama seña chí poder yeⁿe yā cááva 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs. Nguéé caavā s'uuúⁿ chí i'téenu yú. 'Iiⁿyāⁿ chí ca'cueéⁿ yā nduudu yeⁿé Ndyuūs ní ngaⁿa yā cáávā s'uuúⁿ chí i'teenu yú nguéé ti cáávā 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā Dendyuūs yeⁿe yú. ²³ Ndúúti chí 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā 'iivú Ndyuūs, o 'iiⁿyāⁿ chí canúúⁿ yúúni, ndaa yā na yáacū ní nduuvidaamá yā ndúúcu yú ní nducyaaca yú ngaⁿa yú davaacu chí n'dááⁿ. ¿'Áá nguéé caaⁿmáⁿ yā chí s'uuúⁿ ní loco yú? ²⁴ Ndúúti chí

nducyaaca nī ca'cueeⁿ nī nduudu yeⁿé Ndyuūs na veedi ní ndaa 'áámá 'iiⁿyāⁿ cheeti yaācū, 'iiⁿyāⁿ chí nguéé i'téenu yā 'iivú Ndyuūs o nguéé déenu yā 'iivú Ndyuūs yeⁿe yú, tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ cuuvi diíⁿ yā sentir nuuⁿndi yeⁿé yā. Ní nadacadiinúúⁿ yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé yā na staava yeⁿé yā. ²⁵ 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ ní cuuvi deenú yā de'ē chí maáⁿ yā nadacadiinúúⁿ yā na staava yeⁿe yā chí nguéé cuuvi n'diichí yā. Ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ cundiitín'díi yā ní cu'téenu yā Ndyuūs. Ní ngaⁿá yā 'tiicā: Cuaacu níiⁿnyúⁿ Ndyuūs caneé yā ndúúcū ndís'tiī.

Diiⁿ n'daacá nī tanducuéⁿe ndúúcū orden

²⁶ Ndís'tiī ní 'tíicā diíⁿ nī taachi nduuvidaámá nī. Naⁿa ndís'tiī ní candéé nī 'aama canción. Ní naⁿa nī ch'eeⁿnee listo nī chí ca'cueéⁿ nī tanáⁿa yā. Naⁿá nī ní ch'eeⁿnee listo nī chí caaⁿmáⁿ nī 'áámá nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Naⁿá nī ní caaⁿmáⁿ nī táámá naaⁿ davaacu chí n'dááⁿ naati n'nuúⁿ nī vmnaaⁿ 'áámá hermano chí cuuvi caaⁿmáⁿ de'ē chí neⁿe caaⁿmaⁿ nduudu s'eeⁿ chí n'dááⁿ. 'Tíicā cuuvi, ní cu'téenu cá nī yeⁿe 'iivú Ndyuūs. ²⁷ Damaāⁿ 'uuví o 'iinú nī 'aama 'aamá nī caaⁿmáⁿ nī ndúúcū naaⁿ davaacu, nduudú chí n'dááⁿ, naati táámá nī ch'eeⁿnee listo chí caaⁿmáⁿ nī de'ē neⁿé caaⁿmāⁿ nduudu s'eeⁿ chí n'dááⁿ. ²⁸ Nduuti chí nguéé véé 'áámá yā nguaaⁿ ndís'tiī chí cuuvi caaⁿmaⁿ de'ε neⁿe caaⁿmāⁿ nduudu s'eeⁿ chí n'dááⁿ tuu'mi 'iiⁿyāⁿ nguéé cuuvi caaⁿmáⁿ yā ndúúcū davaacu chí n'dááⁿ naachi nduuvidaamá nī. Naati 'iiⁿyāⁿ miiⁿ cuuvi ndeé yā cūnū cūnū ndúúcū Dendyuūs ndúúcū davaacu chí n'dááⁿ. ²⁹ Taachí nduuvidaamá nī, 'uuví nī o 'iinu nī candéé nī nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs ní ca'aama ca'aama nī caaⁿmáⁿ nī nduudu na veedi ní tanaⁿá yā nadacadiínuⁿ yā yeⁿe nduudu chí ngaⁿa nī. ³⁰ Ní nduuti Ndyuūs ní n'giⁿi yā 'áámá

ndís'tiī chi véε nī 'áámá nduudu ye'né yā chi caa'mán nī, tuu'mi ní 'ii'yāⁿ chi candéε yā nduudu miiⁿ canéé chí téε yā lugar chi caa'mán nī nduudu ye'né Ndyuūs. ³¹ 'Tíicā nducyaaca nī cuuvi caa'mán nī nduudu ye'né Ndyuūs ca'áámá ca'áámá nī. Taná'a nī n'giindiveén nī. Ní 'tíicā ní cuuvi déénu cá nī ye'né Ndyuūs ní cu'téénu cá nī ye'né yā. ³² 'Ii'yāⁿ chi caa'mán yā nduudu ye'né Ndyuūs deenu yā dé'ε tiempo chi caa'mán yā. ³³ Ndyuūs ne'né yā chi véé orden chεeti yāacū ye'né yā ní véé vaadi 'diiⁿ. 'Tíicā ní ch'ee'néé 'diiⁿ nī dendu'ū na staava ye'né nī. 'Tíicā cānee tanducué'né yaacū ye'né Ndyuūs. ³⁴ Taachi nduuvadáámá nī n'daataá nguéé cuuvi candéε tá nduudu ye'né Dendyuūs, naati 'diiⁿ 'diiⁿ nūn 'cuεetinéé cheendi tá. 'Tíicā canéé nguūⁿ na ley ye'né Ndyuūs. ³⁵ Nduuti chi 'áámá n'daataá nguéé tuumicadiínuuⁿ tá ye'né nducué'né chi nga'a yā chεeti yaacū, tuu'mi taachi ndaa tá ná vaacu tá cuuvi ní'ínguuneeⁿ ta isan'ā ye'né tá. Nduuti chi 'ááma n'daataá candéε tá nduudu ye'né Ndyuūs chεeti yaacū, tuu'mi 'cuináaⁿ tá.

³⁶ ¿'Áá nguéé ne'né nī 'caandiveén nī chi dinguúⁿ ye'né nī? ¿Dé'ε ra tuu'mi? ¿'Áá ye'né ndís'tiī nduudu ye'né Ndyuūs o ndaa dāmááaⁿ nanááⁿ ndís'tiī nduudu miiⁿ? ³⁷ Nduuti chi 'áámá sa'nā nguaaⁿ ndís'tiī nadacadíínuuⁿ sa chí cuaacu chi ntiiⁿnyuⁿ ye'né sa chiiⁿ chi caa'mán sa nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs, ní Espiritu N'dai ye'né Ndyuūs ca'cueén yā sa'nā miiⁿ, tuu'mi ní cuuvi deenu sa chíiⁿ chí idinguúⁿ tan'dúúca chí Ndyuūs ch'i'ní yā 'úú. ³⁸ Nduuti chí sa'nā miiⁿ nguéé 'caandiveén sa nduudu ye'né, tuu'mi ní ndís'tiī nguéé 'caandiveén nī nduudu ye'né sa.

³⁹ 'Tíicā diiⁿ nī, ndís'tiī hermanos ye'né. Caa'mán nī nduudu cuaacu

ní ca'á nī lugar chí 'ii'yāⁿ caa'mán yā táámá davaacu chí n'dááⁿ. ⁴⁰ Diiⁿ n'daacá nī tanducué'né ndúúcu orden.

15

Jesucristo 'āā nnduuchi yā ye'né nguaaⁿ tiná'nā

¹ Nds'tiī hermanos ye'né, maaⁿ ní chuū nga'a cuaacū ngii ndís'tiī nduudu ye'né evangelio chí ndúúdu gai ye'né Jesucristo. Chíiⁿ 'āā nga'a, ní ngi'cueén ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní n'giindiveén nī ní s'téénu nī. Ní 'aama canee n'daacá nī ná nduudu 'cū. ² Cáávā nduudu cuaacu ye'né Dendyuūs ndís'tiī ní nnguán'ai nī ye'né nuuⁿndi ye'né nī nduuti chí 'áámá cānee na staava ye'né nī chíiⁿ chí ca'cueén ndís'tiī. Nduuti chí ndís'tiī nguéé i'teenú nī nguéé dichí'vé nduudu miiⁿ cáávā ndís'tiī.

³ Vmnaáⁿ vmnaaⁿ ní chí'cueén ndís'tiī chεε chí más ca importante tan'dúúca chí Cristo chí'cueén yā 'úú. Chuū chíiⁿ chí Cristo ní ch'i yā cáávā nuuⁿndi ye'né yú tan'dúúca chí canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na libro ye'né Ndyuūs. ⁴ 'Ii'yāⁿ ní chí'ichi yā Cristo ní cho'ōo ndii 'íinú nguuvi ní Dendyuūs nadin'duuchí yā Cristo ye'né nguaaⁿ tiná'nā tan'dúúca chí canéé nguūⁿ na libro ye'né Dendyuūs. ⁵ Cuayiivi chí Cristo nduuchi yā ye'né nguaaⁿ tiná'nā sa'nā Pedro n'diichi sá Cristo. Cuayiivi chí cho'ōo chuū ní ndichuuvi apóstoles n'diichí yā Cristo. ⁶ Cuayiivi miiⁿ ní 'áámá tiempo nūnⁿ nyuⁿu ciento hermanos nduuvidaamá yā ní n'diichí yā Cristo chí 'āā nduuchi yā ye'né nguaaⁿ tiná'nā. N'deeé cá yā ye'né nyuⁿu ciento hermanos sduuchí yā ndíi maaⁿ, naati duu'ví yā n'dii yā. ⁷ Cuayiivi miiⁿ ní Jacobo, apóstol chí ndéε nduudu ye'né Dendyuūs n'diichi ntúuⁿ yā Cristo. Ní cuayiivi ní nducyaaca apóstoles n'diichí yā Cristo.

8 Cho'ōo 'yáá'n n'dai nguuvi ni 'úú, Pablo, n'diichi ntuú'n Cristo, 'áará chí 'úú nguéé intiinaá'n Cristo taachi cánéé yā i'nyee'dí 'cū. 9 'Úú, Pablo, nacadiinúú'n chi 'úú nguéé n'daacā 'úú, tan'dúú'cā ye'e taná'nā apóstoles chi candéé yā nduudu ye'né Ndyuūs. 'Úú nguéé canéé chi cuuvi apóstol ti vmnáá'n vmnaa'n can'daá 'ii'nyā'n ye'e yaácū ye'né Dendyuūs, ti ne'né chi 'ii'ntyén'ē ca'á yā orden chi 'caan'nú'n yā 'ii'nyā'n chi na'ná yā yaacū ye'né Ndyuūs. 10 Maa'n ní 'úú 'aama apóstol 'úú ti Ndyuūs dii'n yā n'daacā n'dai nduuchí. Caati Ndyuūs dii'n yā n'daacā n'dai nduucú maa'n ní 'úú idií'n nti'nyu'n ye'né yā. Ní chí'n chi Ndyuūs dii'n yā nduucú dichii'vē. Nguéé dámaā'n 'úú chi dii'n ca nti'nyu'n ye'né yā ti Ndyuūs. Ndyuūs chi dii'n yā n'daacā n'dai nduucú ní canéé yā nduucú ní nginneé yā 'úú. 11 Nguéé de'ē veε ndii nduuti chi 'úú o ná'nā yā chi candéε nduudu ye'né Ndyuūs, tí nús'ūū nga'nā n'ū nduudu mii'n. Ní ndís'tií ní i'téenu nī nduudu mii'n.

'Ii'nyā'n ca'ná yā nnduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā

12 Ndis'tií ní i'téenu nī chí nga'nā n'ū chi Cristo nduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā. ¿Táácā cuuvi chí nga'ná nī chi nguéé nnduuchí 'ii'nyā'n s'ee'n ye'né nguuaa'n tiná'nā? 13 Nduuti chi nguéé nnduuchí 'ii'nyā'n s'ee'n ye'né nguuaa'n tiná'nā Cristo ntúū'n ní nguéé 'āā nduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā. Ní cuerpo ye'né Cristo canee na yáinyā'n ndíí maa'n. 14 Ndúúti chi Cristo nguéé 'āā nduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā tuu'mi ní nduudu chí nga'ná n'ū nguéé dichii'vē. 'Tiicá ntúū'n nguéé dichii'vē chíi'n chí i'téenu n'ū ye'né Cristo. 15 'Tiicá ntuū'n chíi'n chí nga'ná n'ū chi nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs, tuu'mi ní nduudu yaadi nduuti chí nguéé 'tíicā. Naati nga'nā cuaacú n'ū chí Ndyuūs

dii'n yā chí 'āā nduuchi Cristo ye'né nguuaa'n tiná'nā. Nduuti chí nguéé nnduuchí taná'nā 'ii'nyā'n ye'né nguuaa'n tiná'nā 'tiicá ntuū'n nguéé 'āā nduuchí Ndyuūs Cristo ye'né nguuaa'n tina'nā. 16 Ndúúti chí taná'nā 'ii'nyā'n nguéé nnduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā, 'tiica ntúū'n, Cristo nguéé 'āā nduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā. 17 Nduuti chí Cristo nguéé 'āā nduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā nguéé dichii'vē chí i'téenu yú Ndyuūs. Ní s'uuú'n canee yú condenado ndúú'cū nuū'ndi ye'né yú. 18 Nduuti chí 'tíicā, tuu'mi ní 'ii'nyā'n chí 'āā i'téenu yā Cristo, ní maa'n ní 'āā n'dii yā, 'āā chindái yā ndúú'cū nuu'ndi ye'né yā. 19 Nduuti chí nguéé nduuchi Cristo ye'né nguuaa'n tiná'nā tuu'mi ní s'uuú'n chí i'teenu yú Cristo, núú'má'n ne'né chí snéé yú na i'nyee'dí 'cū neené ndaachi yíinu yú nguéé ti taná'nā 'ii'nyā'n.

20 Naati cuaacu chí Cristo mii'n 'āā nduuchi yā ye'né nguuaa'n tiná'nā. Ní Cristo mii'n ní 'ii'nyā'n vmnáá'n vmnaa'n chí nduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā ye'né nducyáácá 'ii'nyā'n chí n'díí. 21 Ti cáávā nuu'ndi ye'né 'áámá sa'nā Adán, canéé chí nducyaaca yú 'cuūvi yú. Ní cáávā chí dii'n 'aama sa'nā Cristo mí'n, canéé chí nduuchi yú ye'né nguuaa'n tiná'nā. 22 S'uuú'n ní ye'né Adán chí dii'n nuu'ndi sa. S'uuú'n ní 'ii'nyā'n chí dii'n nuu'ndi s'uuú'n. Taachi 'ii'nyā'n dii'n nuu'ndi yā tuu'mi canee chí 'cuūvi yā. S'uuú'n ní ye'né Cristo s'uuú'n ní 'cuεti nduuchí yú. 23 Ti 'áámá 'áámá 'ii'nyā'n ca'ná yā nnduuchí yā ye'né nguuaa'n tiná'nā tan'dúú'cā chí itunéé'n 'ii'nyā'n. Cristo 'āā nduuchí yā vmnáá'n vmnaa'n ye'né nguuaa'n tiná'nā. Ní cuayiivi taachi ndaá Cristo na i'nyee'dí 'cū taama vmné'n'ēe, tuu'mi ní 'ii'nyā'n chí n'díí chí ye'né Cristo, 'ii'nyā'n s'ee'n ní ca'ná yā nnduuchi yā ye'né nguuaa'n tiná'nā. 24 Tuu'mi ní ndaā

nguuvi chi 'cuiinū in'yee'dí 'cūū cuayiivi taachi chó'ōo tanducué'nē chi Dendyuūs Chiida yú ne'né yā chi chó'ōo. Ní Cristo caa'ma'ntii'nyú'n yā ye'nē nducyaaca 'ii'yā'n ndíi tii'n ye'nē in'yee'dí 'cūū ndúúcu poder ye'nē. Tuu'mi ní Cristo nca'á yā Chiidá yā tanducué'nē chi ye'nē chi nga'n'a ntiinnyú'n yā. ²⁵ Ti maa'n ní Cristo mii'n canee yā tan'dúúca 'áamá Rey. Ní taachi chí cuchéε yā ye'nē tanducué'nē enemigo ye'nē yā, tuu'mi ní enemigos ye'né yā canee yā tan'dúúca chi canee yā máá'n ca'a Cristo; ²⁶ tuu'mi ní chi 'cuiinu enemigo ye'nē Cristo chi vaadī n'gii. Ní Cristo chicheε yā ye'nē. ²⁷ Dendyuūs 'āā ca'a yā nducué'nē dendu'u na ta'ā Cristo ní Cristo nga'n'a ntiinnyú'n yā ye'nē tanducué'nē. Ní nducué'nē canee tan'dúúca chi canee maa'n ca'a Cristo. Cristo mii'n nguéé nga'n'a ntiinnyú'n yā ye'nē Chiidá yā naati Chiidá yā 'āā ca'a yā Cristo tanducué'nē. ²⁸ Taachi Cristo cheé yā ye'nē tanducué'nē, tuu'mi ní Cristo, chi daiya Dendyuūs, ca'a yā nducué'nē na ca'a Dendyuūs chi Chiidá yā. Ní Cristo mii'n maá'n yā canee yā maa'n poder ye'nē Chiidá yā.

²⁹ ¿De'ε rā tuu'mi? Nduuti chi nguéé nnduuchi 'ii'yā'n s'een ye'nē nguaa'n tiná'nā, ¿de'ε cúúví chí diín yā 'ii'yā'n chí ndéédínuū'nin yā cáávā taná'nā 'ii'yā'n s'een chí n'dií? ¿De'ε cáávā idiín yā 'tíicā? Nduuti chí nguéé i'téénu yā chí 'ii'yā'n chí n'dií ca'ná yā nduuchi yā ye'nē nguaa'n tiná'nā.

³⁰ 'Tíicá dendu'ū. ¿De'ε cúúví chí 'úú cuneé ndúúcu cáándá chí 'ii'yā'n 'caan'nú'n yā 'úú ndii hora mii'n? ³¹ Cuáácú chí nguuvi nguuví 'ii'yā'n ne'nē 'caan'nú'n yā 'úú cucáávā chí i'teenú Cristo. Cuáácú chí yeenú, ti cáávā Señor Jesucristo chí Señor ye'nē yú ndís'tií i'téénu ní Jesucristo ti 'úú nga'ná nduudu cuaacu ye'nē Jesucristo nanaá'n

ndis'tií. ³² ¿De'ε chí cuuvi ye'né chí cuchéε ye'né 'ii'yā'n yāā Efeso chí diín yā nduuchi tan'dúúca 'iiti taa'n nduuti chí nguéé nduuchi 'ii'yā'n s'een ye'nē nguaa'n tiná'nā? Tuu'mi ní nga'n'a yú 'tíicā: Che'e yú vaa, cu'u yú vaa, ti cavyaa'n ní 'cuūví yú.

³³ Nguéé diín ní chí 'ii'yā'n canche'éí yā ndís'tií. Nduuti chí ca'ná ní ndúúcu 'ii'yā'n chí nguéé n'daacā idiín yā tuu'mi ndís'tií cuuvi diín ní tan'dúúca chí idiín 'ii'yā'n s'een. Nguéé n'daacā chí diín ní 'tíica. ³⁴ Nadacadíinuun ní cheε chí diín ní. Ní diín ní cosa chí n'daacā. Ní nguéé dinuun'ndí ní. Taná'nā 'ii'yā'n nguéé deenú yā ye'nē Dendyuūs. Chuū ní nga'ná ye'nē ndís'tií ní cuuvi 'cuiiná'n ní.

Ye'nē tan'dúúca chí 'ii'yā'n ca'ná yā nnduuchi yā ye'nē nguaa'n tiná'nā

³⁵ Nduu'ví 'ii'yā'n ní cuuvi caa'mán yā chuu. ¿Táácā chí 'ii'yā'n chí 'āā tiná'nā chí nnduuchi yā ye'nē nguaa'n tiná'nā? Ní veε cuerpo ngai ye'né 'ii'yā'n s'een, ¿táácā canee? ³⁶ Ndís'tií chí nga'n'a ní 'túúca nguéé nadacadíinuun ní ye'nē chí nga'n'a ní. Ndís'tií chí ngiinu ní ndaata deenú ní chí ndaata mii'n canee chí n'dii vmnáá'n vmaaa'n chí dichí'vε ní ndéε n'gui'i ye'nē. ³⁷ Ndaata mii'n chí ndís'tií ngiinu ní. ¿'Áá nguéé tan'dúúca 'áamá planta chí cuchii, nduuti chí trigo, o nduuti chí niinu'n, o de'ε veε ndaata chí véé? ³⁸ Dendyuūs diín yā chí 'cuiita ca'áamá ca'áamá ndaata mii'n tan'dúúca chí ne'nē yā, ní 'āā vi'i cá ca'áamá ca'áamá yaata naa'n ye'nē ndaata mii'n. ³⁹ 'Tíicá ntúū'n na in'yee'dí 'cūū. Nguεε dáámá cuerpo ye'nē 'ii'yā'n. 'Áā vi'í caā cuerpo ye'nē 'iiti, 'āā vi'í caā cuerpo ye'nē 'yáádá, ní 'āā vi'í caā cuerpo ye'nē 'yáacā. ⁴⁰ Véé cuerpo ye'nē cosa s'een chí véé nanguuvi. Ní véé cuerpo ye'nē 'ii'yā'n chí canee na in'yee'dí 'cūū. Ní cuerpo ye'nē cosa chí véé nanguuvi ní deεve. Ní

'aa vi'í caā cuerpo chi ndεενε yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁴¹ Tiicá ntūūⁿ 'yáⁿā, ní 'iīyū, ní 'iiⁿ'nyúⁿ, ní nducyaaca ní dεενεε cá ní 'āā vi'í caā. Nguaaⁿ 'íiⁿ'nyuⁿ s'eenⁿ chi dεενεé, nguεε dáámá tí 'āā vi'í caā. ⁴² Tiicá ntūūⁿ cuerpo yeⁿe yú, ch'iī yú ní choō cuerpo yeⁿe yú, naati taachi nnduuchi yú yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, 'āā ntéé nuuⁿndi yú. ⁴³ Maaⁿ ní idinuuⁿndi yú ní 'cuináⁿ yú cáāvā cuerpo yeⁿe yú. Naati taachi nnduuchi yú yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, tuuⁿ'mi ní cuerpo yeⁿe yú ní dεενεε, ní n'daacā canéé. ⁴⁴ Maaⁿ ní cuerpo yeⁿe yú ní yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'cuūvi yú. Ní taachi nnduuchi yú yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, tuuⁿ'mi ní cuerpo yeⁿe yú ní yeⁿe espíritu. Nduuti chi véé cuerpo yeⁿe yú chi yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, tuuⁿ'mi ní véé cuerpo yeⁿe yú chi yeⁿe espíritu.

⁴⁵ Canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmaⁿ na libro yeⁿe Dendyuūs 'tíicā: Dendyuūs din'dái yā cuerpo yeⁿe saⁿā Adán chi sánⁿā chí canduuchi sá vmaⁿáⁿ vmaⁿáⁿ. Naati táámá Adán chí cuayiivi ní nguuví yā Jesucristo. Ní Jesucristo miiⁿ ní yeⁿe vida chí espíritu chí canduuchi. Ní Jesucristo ca'á yā vida 'iiⁿ'yāⁿ s'eenⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí vida chí yeⁿe espíritu. ⁴⁶ Nadacadíinuūⁿ ní yeⁿe chuū. Vmaⁿáⁿ vmaⁿáⁿ véé cuerpo tan'dúúca cuerpo yeⁿe s'uuúⁿ, ní cuayiivi véé cuerpo chí yeⁿe espíritu. ⁴⁷ Dendyuūs din'dái yā Adán chí saⁿa vmaⁿáⁿ vmaⁿáⁿ yeⁿe yaⁿá 'cūū. Naati saⁿā cuayiivi miiⁿ chíicā sa ná va'ai chεeti nguuví ní saⁿā miiⁿ chí Jesucristo. ⁴⁸ Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canéé ndúúcu cuerpo tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿe Cristo cuuvi canéé ndúúcu cuerpo tan'dúúca cuerpo yeⁿe Jesucristo chí yeⁿe va'ai chεeti nguuví. ⁴⁹ Maaⁿ ní cuerpo yeⁿe yú tan'dúúca cuerpo yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe

iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Cuayiivi ní ndaāca yú 'áámá cuerpo yeⁿe yú tan'dúúca chí véé na va'ai chεeti nguuví.

⁵⁰ Maaⁿ ní chuū ngaⁿ'á ngī ndís'tiī hermanos yeⁿe: Nduúcu cuerpo yeⁿe yú ndúúcu yuūtε yeⁿe ndúúcu yuūuⁿ yeⁿe nguéé cuuvi ndaa yú na va'ai chεeti nguuví. Ndíi nguéé véé 'áámá cuaaⁿ dendú'u chí nchoo ndúúcu chí nguéé nngoō.

⁵¹ Cuin'diichí nī. 'Úú ní ngaⁿ'á n'giⁿ'í ndís'tiī yeⁿe 'áámá cosa chí 'iiⁿ'yāⁿ nguεε deenu yā. Nguéé nducyaaca yú 'cuūvi yú. Naati Ndyuūs téε yā nducyaaca s'uuúⁿ 'áámá cuerpo chí ngai tan'dúúca cuerpo yeⁿe yā chí yeⁿe espíritu. ⁵² Ní 'áámá tiempo 'līiⁿ 'līiⁿ nūuⁿ tan'dúúca chí 'áámá ingaaⁿ 'áámá ingaadi nduutinaaⁿ yú, mááⁿ n'chεeti nūuⁿ, ní n'daaⁿ cuerpo yeⁿe yú, taachi 'cuεεcu trompeta chí ndii na 'cuiinu. Ní taachi 'cuεεcu trompeta miiⁿ, tuuⁿ'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo chí maaⁿ ní 'āā tináⁿā ní nducuéⁿ yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā ndúúcu cuerpo ngai yeⁿe yā chí 'āā ntéé choo. Ní 'tiicá ntūūⁿ. S'uuúⁿ chí i'teenu yú Jesucristo ní canduuchi yú, ní n'daaⁿ cuerpo yeⁿe yú.

⁵³ Cuerpo yeⁿe yú chí ngoō. Ní Ndyuūs canéé chí n'daaⁿ yā cuerpo yeⁿe yú ní téε yā s'uuúⁿ táámá cuerpo chí nguéé nchoo. Cuerpo yeⁿe yú chí n'gī, Ndyuūs canéé chí téε yā s'uuúⁿ táámá cuerpo chí 'āā ntéé ndaa nguuví chí 'cuūvi.

⁵⁴ Taachí cuerpo yeⁿe yú chí n'gī ní ngoo, 'āā n'daaⁿ cuerpo yeⁿe chí nguéé cuuvi n'gī ndíi nguéé cuuvi chōō. Tuuⁿ'mi cuuvi cuaacu chí canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmaⁿáⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā: Vida cueⁿe daāⁿmaⁿ miiⁿ ní chichεé yeⁿe vaadi n'gii miiⁿ ti 'āā ntéé ch'iī 'iiⁿ'yāⁿ.

⁵⁵ Vaadi n'gii ní 'āā chó'ōo. ¿Táácá cuuvi cuchéé vaadi n'gii yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé cuuvi 'cuūvi yā? ¿Táácá cuuvi diiⁿ vaadi n'gii miiⁿ tan'dúúca chí 'áámá 'iiti chí nga'a tí 'iiⁿ'yāⁿ ní n'gii yā? Nguéé

cuuvi. ⁵⁶ Nuunⁿdi miiⁿ chi diiⁿ yú, chíiⁿ chi tee lugar vaadi n'gii, ní n'gii yú. Ní vaadi n'gii miiⁿ diiⁿ tan'dúúca chí nga'a tí 'iiⁿyāⁿ ní n'gii yā. Ley miiⁿ chíiⁿ chi diiⁿ chi 'iiⁿyāⁿ deenu yā chí véé nuunⁿdi yeⁿe yā. ⁵⁷ Nca'a yú gracias Ndyuūs, ti nginneé yā s'uuuⁿ chi ichεε yú yeⁿe nducuéⁿe chí yeⁿe yāáⁿn'guiinūⁿ cáávā Señor Jesucristo yeⁿe yú. ⁵⁸ Cáávā chuū ndís'tiī hermanos yeⁿe chí neⁿe taavi, 'cuεεtinééⁿ n'daaca ní ndúúcu chíiⁿ chí i'téenu ní. Ní nguéé n'daaⁿ chíiⁿ chí i'téenu ní. Ní cueⁿe daāⁿmaⁿ diiⁿ ní ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Señor Jesucristo yeⁿe yú. Ní deenú ní chí ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ ní véé chíiⁿvé.

16

Yeⁿe ofrenda caavā hermanos

¹ Maaⁿ ní neⁿe caaⁿmáⁿ ndís'tiī yeⁿe ofrenda yeⁿe ní chí ca'a ní 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo cáávā 'iiⁿyāⁿ ndaachí snee yā ní nguéé dendu'u yeⁿe. Diiⁿ ní tan'dúúca chí 'úú nga'a ngii 'iiⁿyāⁿ yeⁿe tanáⁿā yáacū s'eeⁿ na yáⁿāa Galacia. ² Tíicā diiⁿ ní. Nguuví vmnááⁿ vmaaⁿ yeⁿe ndεεtē chí domingo miiⁿ, ca'áámá ca'áámá ndís'tiī ní cu'néeⁿ ní 'āā ví'í caā parte yeⁿe ní chí tunééⁿ Ndyuūs chí yeⁿe nducuéⁿe chí Ndyuūs tee yā ndís'tiī. Ní ndís'tiī ca'a ní ofrenda yeⁿe ní na ta'a 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yáacū. Ní taachi 'úú ndaa nguéé canéé chí ca'a ní ofrenda yeⁿe ní. ³ Ní taachi ndaa, 'úú dicho'ó 'iiⁿyāⁿ chí ndís'tiī ne'én ní chí candéε yā ofrenda yeⁿe ní ndíí yāā Jerusalén. 'iiⁿyāⁿ miiⁿ candéé yā carta yeⁿe ndúúcu ofrenda yeⁿe ní. ⁴ Nduuti chí 'úú canéé chí caⁿá yāā Jerusalén tuu'mi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿá yā nducú.

Pablo caⁿa yā chí caⁿá yā yaāⁿ s'eeⁿ

⁵ Caneé chí cho'ó na yáⁿāa Macedonia. Ní taachi cho'ó na yáⁿāa miiⁿ cuayiivi ní ndaa na yāāⁿ

Corinto ní cuneé ndúúcu ndís'tiī. ⁶ Neⁿe chí cūnee ndúúcu ndís'tiī tiempo chí 'iicheε. Ní cuayiivi ní ndís'tiī cuuvi caⁿá ní nducú 'téε nuuⁿ naachi 'úú naⁿá cuaaⁿ cyúúni. ⁷ Nguéé neⁿe n'diichí ndís'tiī taachi cho'ó yāāⁿ vaacú ní, naati canéé ngiinú chí ndaa n'diichí ndís'tiī 'áámá tiempo nduuti chí Ndyuūs téé yā lugar 'úú. ⁸ Naati cuneé na yāāⁿ Efeso ndii tiempo yeⁿe 'viicu yeⁿe Pentecostés. ⁹ Miiⁿ ní véé n'dee ca ntiiⁿnyuⁿ chí diiⁿ. Ní yāāⁿ Efeso miiⁿ tan'dúúca 'áámá cheendi va'āi chí ch'εεte n'dai ní ndεεvéé n'dai caavā 'úú, ti véé cá ntiiⁿnyuⁿ chí diiⁿ. Miiⁿ ntúūⁿ neene véε 'iiⁿyāⁿ chí induuví táaⁿ yā yeⁿe.

¹⁰ Ndúúti chí ndaa saⁿá Timoteo nanááⁿ ndís'tiī, canéé chí diiⁿ ní recibir saⁿá miiⁿ tan'dúúca 'áámá saⁿá chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe Ndyuūs, ti saⁿá miiⁿ ní idiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs tan'dúúca 'úú. ¹¹ Mar 'áámá ndís'tiī nguéé diiⁿ ní ndúúcu Timoteo tan'dúúca chí saⁿá chí nguεε n'daaca, ní nguéé deenu sa. Cuaviivi taachi dicho'ó ní Timoteo miiⁿ cuaaⁿ cyúúni, dicho'ó ní saⁿa miiⁿ ndúúcu n'dai. Caneé ngiinú chí ndaa sa ndúúcu tanáⁿā hermanos nanááⁿ 'úú.

¹² 'Úú neⁿe chí hermano Apolos ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī taachi ndaa tanáⁿā hermanos. Apolos miiⁿ nguéé neⁿe sa ndaa sa maaⁿ, naatí ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī taachi véé yaaⁿ sa.

Pablo diiⁿ yā saludar hermanos

¹³ Cueéte n'daacá ní ndúúcu cuidado. Ní 'cuεεtinéé n'daacá ní ndúúcu chí i'téenu ní chí yeⁿe Ndyuūs. Ní tan'dúúca saⁿá n'gεεte diiⁿ yā ní tíicā diiⁿ ní. Ní cuneé diitú ní. ¹⁴ Tanducuéⁿe chí diiⁿ ní, ní diiⁿ ní ti neⁿe ní Ndyuūs.

¹⁵ Ndís'tiī ní deenú ní chí 'iiⁿyāⁿ yeⁿe va'āi saⁿa Estéfanos s'téenu yā Jesucristo vmnááⁿ vmaaⁿ taachi snee yā na yáⁿāa Acaya. 'Úú yaa'ví ndís'tiī chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ neⁿe yā diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chí

nginnee nducyaaca 'ii'yāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. ¹⁶ 'Úú ngiicá ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, chi 'caandiveén nī yeⁿ'e chi ngaⁿ'ā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e va'ai Estéfanos ní cunneé nī 'áámá 'áámá 'ii'yāⁿ chí idiīⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Dendyuūs. ¹⁷ Yeenú chi ndaa hermano Estéfanos ndúúcu hermano Fortunato ndúúcu hermano Acaico. N'daacā chi canée yā ndúúcu nī na lugar yeⁿ'é. ¹⁸ 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ ní nduūví n'daí yā na espíritu yeⁿ'é ní caⁿ'á yā nduūví n'daí yā na espíritu yeⁿ'e nī dendú'ū. Canée chi diīⁿ nī aceptar tanáⁿ'ā 'ii'yāⁿ chi diīⁿ yā tan'dúúcā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ.

¹⁹ 'Ii'yāⁿ yeⁿ'e yaácū yeⁿ'e yáⁿ'aa Asia dicho'ó yā saludos yeⁿ'é nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. Saⁿ'a Aquila ndúúcu n'daataá Priscila ndúúcā 'ii'yāⁿ yeⁿ'e yaácū chi snée yā ndavaacú yā dicho'ó yā saludos yeⁿ'e nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. ²⁰ Nducyáácá hermanos ní dicho'ó yā saludos yeⁿ'e nī: N'daí nī, ngaⁿ'a yā. Ndís'tiī ní caaⁿ'maⁿ nī 'tíicā yeⁿ'e hermanos: N'daí yā, ngaⁿ'a nī. Ní ca'á nī ta'a nī taachi diīⁿ nī saludar hermanos ti ndís'tiī ní neⁿ'é nī Dendyuūs.

²¹ 'Úú Pablo dinguúⁿ carta miiⁿ ndúúcu ta'á, ní: N'daí nī, ngaⁿ'a.

²² Nduuti chi 'áámá saⁿ'ā nguée idinéⁿ'e yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú 'āā cuuví yā condenado. Niiⁿ'nuⁿ niiⁿ'nuⁿ canee tiempo chi Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú cuuvi ndaa ntúuⁿ yā.

²³ Ní Señor Jesucristo yeⁿ'e yú téé yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi n'daacā yeⁿ'e yā. ²⁴ 'Úú neⁿ'é ndís'tiī ti ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo Jesús ndís'tiī. 'Tíicā.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ CHI SNĒE YĀ YĀĀⁿ CORINTO

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaacū na yāāⁿ Corinto

¹ 'Úú Pablo 'úú. Ní Ndyuūs neⁿ'é yā chi 'úú cuuvi 'áámá apóstol chi candéé nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo. 'Úú ndúúćū Timoteo chi hermano yeⁿ'e yú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Corinto chi caⁿ'á yā yāacū yeⁿ'e 'iivú Ndyuūs, ní yeⁿ'é nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Jesucristo, 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na núúⁿ máⁿ yāⁿ'āa yeⁿ'e Acaya. ² Ndyuūs Chiida yú ndúúćū Señor Jesucristo cuuvi tée yā s'uuúⁿ cosa chi n'daacā yeⁿ'é yā ní 'íicú cunéé vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā na staava yeⁿ'e yú.

Pablo ch'eenú yā chiī

³ Dich'εετε yú Ndyuūs ti nééné n'dai Ndyuūs Chiida yú chi Chiida Señor Jesucristo yeⁿ'é yú. Ndyuūs Chiida yú ya'ai 'iinú yā s'uuúⁿ ní tee yā 'viich'εεtínūⁿ s'uuúⁿ. ⁴ Ndyuūs yeⁿ'e yú itee yā 'viich'εεtínūⁿ nús'uu yeⁿ'e tanducuéⁿ'é chi n'geenú 'nū ngii ti nús'uu ní cuuvi ca'á 'nū dáámá 'viich'εεtínūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'geenú yā ngii ndúúćū dáámá 'viich'εεtínūⁿ chi Ndyuūs tee yā nús'uu. ⁵ Nús'uu ní n'geenú 'nū ngii n'dee ca cáavā chi idiíⁿ 'nū ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo. Ní Señor Jesucristo tee ca yā 'viich'εεtínūⁿ nús'uu. ⁶ Maaⁿ ní, nduuti chi n'geenú 'nū ngii, chuu ní cáávā ndís'tiī cuuvi cuta'á ní 'viich'εεtínūⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní cuuvi nnguaⁿ'ai ní. Ní nduuti chi Ndyuūs tee yā nús'uu 'viich'εεtínūⁿ, chuū ní cáávā ndís'tiī cuuvi cuta'á ní 'viich'εεtínūⁿ yeⁿ'é Ndyuūs, ní cuuvi nnguaiⁿ'ai ní. 'Tiicá ntúūⁿ

ndís'tiī cuuvi cuchéε ní nducuéⁿ'é chi n'geenu ní ngii tan'dúúćā chi nús'uu n'geenú 'nū ngii. ⁷ Ní canee ngiinú 'nū yeⁿ'e ndís'tiī chi cunee n'daaca ní. Ti deenú 'nū ti taachi ndís'tiī n'geenu ní ngii tan'dúúćā nús'uu 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs tee yā, 'viich'εεtínūⁿ ndís'tiī tan'dúúćā chí tee yā nús'uu.

⁸ Ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é 'nū. Neⁿ'é 'nū chi cadiinuuⁿ ní yeⁿ'e tanduvéé vaadī caa'va chi cho'o nuúⁿ 'nū na yāⁿ'āa yeⁿ'e Asia. Chíⁿ chí ch'eenú taavi 'nū chí ní nééné n'dee ca, ní nadacadiinúúⁿ 'nū chi nguéé fuerzas yeⁿ'é 'nū chi cuchéε 'nū yeⁿ'e nducuéⁿ'é ti cuuvi 'cuūvi 'nū. ⁹ Nacadiinúúⁿ 'nū chí ca'á yā orden chí 'cuūvi 'nū naati chuū ní chí chí ch'iⁿ'i nús'uu chí cu'téenu cá 'nū Ndyuūs chí nadacuéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní nguεε i'téenu 'nū yeⁿ'e maáⁿ 'nū. ¹⁰ 'Tiicā Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā nús'uu yeⁿ'e peligro chí 'āa chéé 'cuūvi 'nū. 'Tiicá ntúūⁿ cunee ngiinú 'nū Ndyuūs chí nadanguáⁿ'ai yā nús'uu yeⁿ'e nducuéⁿ'é chí n'geenú 'nū ngii ní yeⁿ'é chí ch'εεte n'dai. ¹¹ Ní ndís'tiī ní nginnee ntúūⁿ ní nús'uu ti ngaⁿ'angua'á ní caavā nús'uu. Caati ndúúćí chí 'yāáⁿ ca hermanos ngaⁿ'angua'á yā yeⁿ'é 'nū, tuu'mi ní ca'á yā gracias Ndyuūs, ti Ndyuūs diíⁿ yā n'dai ca cáávā nús'uu.

Pablo chi'naaⁿ yā chi ndaá yā na yāāⁿ Corinto

¹² Ní yeenú 'nū ti deenú 'nū na staava yeⁿ'é 'nū chí chíiⁿ chí idiíⁿ 'nū ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ní n'daacā diíⁿ 'nū. Ní n'daacā diíⁿ 'nū cáávā ndís'tiī. Ndyuūs chí n'dai taavi chínee yā nús'uu chí 'túúćā din'daacá 'nū. Chuū nguéé cuuvi diíⁿ 'nū cáávā vaadī deenu yeⁿ'e maáⁿ 'nū. ¹³ Chíⁿ chí dinguúⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī ní ndís'tiī ní cuuvi 'cúéⁿ ní ní intiinaáⁿ ní. Cunee ngiínú 'nū chí túúmíćadiinúúⁿ ní nducuéⁿ'é. ¹⁴ Tan'dúúćā chí ndís'tiī túúmíćadiinúúⁿ ní 'téé maaⁿ naati

taachi ndaa Señor Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe tuu'mí ndís'tiī cuuvi yeenú nī caāvā nūs'uu tan'dúúca chi cuuvi yeenú 'nū cáāvā ndís'tiī.

15 Caati véé confianza yeⁿ'é 'nū ndúúcu ndís'tiī, vmnáán vmnaaⁿ nadacááinúúⁿ chí chíi ní ndaá ní canee nduucú nī 'áámá tiempo ní cuayiivi ndaa taama vmnéⁿ'ēe ní cuneé nduucú nī chi cuuvi yeenú cá nī. 16 Nadacááinúúⁿ chí cho'ó yaā'ví ndís'tiī taachi caⁿ'á na yaⁿ'āa Macedonia. Ní cuayiivi miiⁿ taachi n'daá yaⁿ'āa Macedonia miiⁿ tuu'mi ní nandaa ntuúⁿ yaa'ví ndís'tiī ní cuneé ndúúcu nī. Ní taachi can'daá yeⁿ'e nī, ndís'tiī cuuvi cunnee nī 'úú ndúúcu necesidades yeⁿ'é caati caⁿ'á yaⁿ'āa Judea. 17 'Tíicā nadacááinúúⁿ chí diiⁿ. 'Úú nguée diiⁿ tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā tan'dúúca chí maáⁿ yā neⁿ'e yā. Ní ngaⁿ'a yā: Júuⁿ, júuⁿ chuū chí diiⁿ, ní cuayiivi ngaⁿ'á yā chí nguée diiⁿ yā tí diiⁿ yā tan'dúúca chí neⁿ'é yā. 18 Naati Ndyuūs deenú yā nduudu chí ngaⁿ'á 'nū chí nguée ngaⁿ'á 'nū 'tíicā idiíⁿ 'nū ní cuayiivi nguée idiíⁿ 'nū 'tíicā. 19 Tí taachi 'úú ndúúcu san'ā Silvano ndúúcu Tímore candeé 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor Jesucristo chí Daiya Dendyuūs nguée ngaⁿ'á 'nū chí Jesucristo miiⁿ ngaⁿ'á yā chí júuⁿ 'tíicā, ní cuayiivi nguée 'tíicā diiⁿ yā. Cristo ní ngaⁿ'á yā ní diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí cuaacu. 20 Tí Cristo miiⁿ ngaⁿ'á yā chí 'tíicā, yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí Ndyuūs Chiida yú caⁿ'á yā chí téé yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu s'uuúⁿ chí i'téenu yú Ndyuūs. Cáāvā chuū idich'ēte yú Ndyuūs tí cucáāvā Cristo caⁿ'a yú chí 'tíicā. 21 Ní Chiida yú diiⁿ yā chí ndís'tiī ndúúcu nūs'uu cunee diitu ca yú ndúúcu chí i'teenu yú yeⁿ'e Cristo. Ní Ndyuūs nadidēⁿ'é yā s'uuúⁿ chí diiⁿ yú ntiíⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā. 22 Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ 'áámá sello yeⁿ'é yā na cuerpo yeⁿ'e yú tí yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Tee yā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā na staava yeⁿ'e yú. Ní cáāvā

Espíritu N'dai yeⁿ'é yā deenu yú chí cuuvi yeⁿ'e yú chíiⁿ chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí téé yā s'uuúⁿ.

23 Nguée cueⁿ'é yāⁿ Corinto tí neⁿ'é yaa'vi neéⁿ ndís'tiī ní nguée neⁿ'é 'caa'vá cucáāvā chí 'cuεεtinée ya'ai nī. Maaⁿ ní Ndyuūs deenú yā staava yeⁿ'é ní testigo yeⁿ'é. 24 Nguée neⁿ'é 'nū caaⁿ'máⁿ 'nū ntiíⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é nī yeⁿ'e chíiⁿ chí canee chí i'téenu nī tí 'āa canee diitú ní ndúúcu chí i'téenu nī. Naati neⁿ'é 'nū cunnee 'nū ndís'tiī. Nūs'uu diiⁿ 'nū ntiíⁿ'nyuⁿ ndúúcu ndís'tiī ní cuuvi yeenú nī. Ní ndís'tiī snée n'daaca nī caavā chí i'teenú nī Jesucristo.

2

1 'Úú nadicááinúúⁿ māaⁿ chí nguée ndaá nanáán ndís'tiī chí cuuvi ndaachí nī. 2 'Úú nguεε neⁿ'é ndaá nanáán ndís'tiī nduuti chí 'úú idiíⁿ chí ngii ndaachi yiinú ndís'tiī. ¿De'ē cúúví chí diiⁿ chí ngii ndaachi yiinú ndís'tiī tí nguée du'ū chí cuuvi tee yā 'úú vaadī yeenú nduuti chí ndaachi yiinú ndís'tiī? 3 Chuū idinguúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī tí taachi ndaá nguée cu'neeⁿ ndaachi nuúⁿ cucáāvā ndís'tiī tí ndís'tiī cuuvi tee nī 'úú vaadī yeenú. Véé 'vjiich'εεtiinúúⁿ 'cúú nanáán nducyáácá ndís'tiī chí vaadī yeenú chí véé yeⁿ'é, maaⁿ vaadī yeenú miiⁿ cunee ndúúcu nducyaaca nī. 4 Ní taachi dinguúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī neenē di'vaachi 'úú ndii ná staava yeⁿ'é ndíí tuunu cheēcú. Nguée diiⁿ 'tuucá tí cu'neeⁿ ndaachi yiinú ndís'tiī tí neⁿ'é chí ndís'tiī cuuvi déenu nī chí neenē neⁿ'e taavi cá ndís'tiī.

Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ

5 Ndúúti chí 'aama 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā 'aama cosa chí véε de'ē cáāvā chí cu'neeⁿ ndaachi yiinú náⁿ'á ndís'tiī 'úú ntúūⁿ cu'neeⁿ ndaachi yiinú 'úú ndúúcu nducyáácá ndís'tiī dendu'ū 'téé nūuⁿ. 'Úú nguée neⁿ'é caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí véé cá nuuⁿndi

ye'n'é yā ye'n'ē chi dinuun'dí yā.
⁶ Deenú ntúūⁿ chi n'deēe cá ndís'tiī
 'āā n'diichí nī nuuⁿndi ye'n'é yā nī
 nadacáadiinúúⁿ chi 'āā véé castigo
 ye'n'ē 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ní nguéé diíⁿ nī
 más ca ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. ⁷ Maaⁿ
 ní canéé chi nca'á nī 'viich'εεtínūuⁿ
 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū nī nadach'εεcú yā
 ye'n'e 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū ní nguéé neené
 taaⁿ cu'neeⁿ ndaachi yiinú yā.
⁸ Caavā chuū chi ngaⁿ'á chí ndis'tiī
 'cuuⁿ'miⁿ ní chi dinéⁿ'e ca nī 'iiⁿ'yāⁿ
 'cúū. ⁹ Níicu taachi idinguúⁿ chuū
 ye'n'e ndís'tiī ye'n'e 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū
 ne'n'é cadiinúúⁿ ní n'diichí nduuti
 chí ndís'tiī ní diíⁿ nī ndúúcu yā
 tan'dúúca chí 'āā ngaⁿ'á ngi ndís'tiī
 na carta ye'n'é. ¹⁰ 'Úú dendú'ū
 caⁿ'á inadich'εεcú nuuⁿndi ye'n'e
 'āā de'é nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ndís'tiī
 nadich'εεcú yā nuuⁿndi ye'n'é yā.
 Ní taachi 'úú nadich'εεcú ye'n'é yā,
 ní 'túuca diíⁿ cucáávā ndís'tiī ní
 nanááⁿ Cristo. ¹¹ Nduuti chí diíⁿ
 yú 'túuca tuuⁿ'mi ní yááⁿ'nguiinūuⁿ
 nguéé cuuvi cuchéε sa ye'n'ē yú ti
 deenu yú de'ē chí nginnche'ei sá.

*Pablo nguεε yeenú yā chí ndaa yā
 na yāāⁿ Troas*

¹² Taachi cueⁿ'é cuaaⁿ cyuuni ní
 ndaá na yāāⁿ Troas chí caaⁿ'máⁿ
 nduudu ye'n'e evangelio ye'n'e
 Cristo, tuuⁿ'mi ní Ndyuūs nn'guaáⁿ
 yā yāāⁿ miiⁿ tan'dúúca chí nn'guaaⁿ
 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá cheendi va'āī. 'Tíicā
 diíⁿ Ndyuūs cucaavā 'úú chí
 caaⁿ'máⁿ nduudu ye'n'ē evangelio.
¹³ Ní neené nadacadiinúúⁿ na
 staava ye'n'é ti nguéé nndaācá saⁿ'ā
 Tito, hermano ye'n'ē yú. Cáávā
 chuū diíⁿ despedír 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e yāāⁿ
 miiⁿ ní chíicá nī cueⁿ'é na yāⁿ'āa
 Macedonia.

*Chεε yú ye'n'e nducueⁿ'ē ti ye'n'e
 Cristo s'uuúⁿ*

¹⁴ 'Úú ní ca'á gracia Ndyuūs
 caati Ndyuūs caⁿ'á yā nduucú 'nū
 'āā tíi nūuⁿ lugar naachi caⁿ'á 'nū
 caati nús'uu cuuvi cheé 'nū ye'n'e
 nducueⁿ'ē cucáávā s'uuúⁿ ní ye'n'e
 Cristo s'uuúⁿ. Níicú Ndyuūs diíⁿ

yā cáávā nús'uu chí deenu 'nū
 ye'n'ē Cristo chí cuuvi caaⁿ'máⁿ
 'nū ye'n'e Cristo nanááⁿ nducyaaca
 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e núúⁿ'máⁿ iⁿ'yeeⁿdī. Ní
 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā ye'n'ē Cristo
 dendú'ū. Ní chuū ní tan'dúúca
 'áámá cosa chí n'dεεvεε ngééⁿ chí
 véé nducueⁿ'ē yāāⁿ naachi cueⁿ'é
 'nū. ¹⁵ S'uuúⁿ tan'dúúca 'áámá
 cosa chí n'dεεvεε ngééⁿ chí incienso
 nanááⁿ Dendyuūs. 'Tíicā s'uuúⁿ
 chí i'teenu yú Cristo. 'Tíicā ntúūⁿ
 s'uuúⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'á yā
 cu'téenu yā Jesucristo ní caⁿ'á yā
 na va'ai cheeti nguuvi. Ní nanááⁿ
 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā ní caⁿ'á
 yā ná vaadī n'gii cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ,
¹⁶ s'uuúⁿ tan'dúúca 'áámá cosa
 chí ngééⁿ chí n'díí chí 'āā ntεε
 n'dáaca, 'tíicā s'uuúⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
 chí nguéé i'téenu yā Jesucristo.
 Ní chuū chíⁿ'i chí caⁿ'á yā 'cuūvi
 yā cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. Ní s'uuúⁿ ní
 tan'dúúca 'áámá cosa chí n'dεεvεε
 ngééⁿ ti véé vida ye'n'ē. 'Tíicā s'uuúⁿ
 nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'á yā cu'téenu
 yā Jesucristo ní caⁿ'á yā na va'ai
 cheeti nguuvi. ¿Dú'ū cuuvi diíⁿ
 ye'n'e chuū 'tuucā? ¹⁷ Nús'uu ní
 nguéé caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu
 ye'n'ē Ndyuūs chí 'iiⁿ'yāⁿ nadiíⁿ've yā
 nús'uu, tan'dúúca chí diíⁿ n'deēe
 n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ. Naati Ndyuūs dichó'o
 yā nús'uu ní nús'uu ní caaⁿ'máⁿ
 'nū nduudu miiⁿ ndúúcu núúⁿ'máⁿ
 staava ye'n'é 'nū. Ní Ndyuūs inaáⁿ
 yā nús'uu ti diíⁿ 'nū tan'dúúca chí
 Cristo ne'n'é yā chí diíⁿ 'nū, ti ye'n'é
 Cristo nús'uu.

3

Ye'n'ē Nduudu Ngai ye'n'é Ndyuūs

¹ Taachi dinguúⁿ 'nū chuū,
 ¿'áá nadacadiinúúⁿ nī chí nús'uu
 caaⁿ'maⁿ cá 'nū chí n'daacā idiíⁿ
 'nū? O ¿'áá canee chí ndεé 'nū
 taama carta chí ndεε recomen-
 dación, nanááⁿ ndís'tiī, o 'áámá
 carta chí dinguúⁿ nī chí ngíicā nī
 recomendación ye'n'é nī tan'dúúca
 chí ndεε tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ? Nguεε
 'tíicā. ² Ndís'tiī ní tan'dúúca carta

ye'n'é 'nū 'tíicā ndís'tiī ti ye'n'é Cristo ndís'tiī. Ní ndís'tiī tan'dúúicā chi carta ye'n'é 'nū chí canéé nguūⁿ na staava ye'n'é 'nū 'tíicā ndís'tiī. Ní 'íicú nducyáácá 'ii'n'yāⁿ cuuvi 'cueeⁿ yā níicú cadíinuuⁿ yā chí ndís'tiī i'téénu nī Jesucristo. ³ Ní nducyáácá 'ii'n'yāⁿ deenú yā chí ndís'tiī ní tan'dúúicā 'áámá carta chi dingúūⁿ Cristo ní tee yā nús'uu 'tiicā ndís'tiī cáávā ntiīⁿnyuⁿ ye'n'é Cristo chí diīⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Carta miiⁿ nguéé cánéé nguūⁿ ndúúicū tinta ndíi nguéé ndúú tan'dúúicā chí Ndyuūs diīⁿ nguúⁿ yā ley na tabla ye'n'e tuūu ti Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs chí canduuchi dingúūⁿ carta 'cūū staava ye'n'é yú.

⁴ Ní seguro chí Ndyuūs ndeεve yā ndís'tiī ní véé 'viich'etiinūuⁿ ye'n'é 'nū caati Jesucristo innee yā 'úú. Ní deenú chí dichí'vε Ndyuūs ndúúicū ntiīⁿnyuⁿ n'daacā chí diīⁿ cucáávā Cristo. ⁵ Nguéé nadacadiinúúⁿ 'nū chí cuuvi cundeε yú cuidado ye'n'e nducueⁿ'ē chí diīⁿ yú. Ndyuūs nginneε yā nús'uu ní tee yā poder nús'uu ní cuuvi diīⁿ 'nū nducueⁿ'ē. ⁶ Ndyuūs tee yā nús'uu ntiīⁿnyuⁿ chí candéé 'nū táámá compromiso ye'n'é yā chí ngai. Ní compromiso chí ngai miiⁿ nguéé ye'n'e ley ye'n'e yú chí canéé nguūⁿ ti ye'n'e Espíritu N'dai ye'n'é Dendyuūs. Nduudu ye'n'e ley ye'n'e yú diīⁿ chí condenado s'uuúⁿ ní 'cuūvi yú naati Espíritu N'dai miiⁿ itee vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ.

⁷ Ley ye'n'é yú chí Ndyuūs dingúúⁿ yā na tabla ye'n'e tuūu nanááⁿ Moisés ní dichí'vε chí deenu yú chí véé nuuⁿndi ye'n'e yú, ní chīndai yú. Ní taachi ndaā ley miiⁿ chí deεve n'dai ca ye'n'é Ndyuūs tuu'mi ní ngii na naaⁿ Moisés miiⁿ. Ní 'ii'n'yāⁿ ye'n'e Israel nguéé cuuvi n'diichí yā naaⁿ Moisés miiⁿ cáávā chí neené deεve ngii naáⁿ yā, naati deεvé miiⁿ na naáⁿ yā 'āā ntuūvi. ⁸ Taachi ndaā ley miiⁿ ní deεvé cá ngii ní chó'ōo deεve ye'n'é ζ'áá nguéé cu-

uvi ch'εete n'dái cá ngii ntiīⁿnyuⁿ ye'n'e Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs nguéé ti ntiīⁿnyuⁿ ye'n'e ley miiⁿ? ⁹ Ní nduuti chí ntiīⁿnyuⁿ ye'n'e ley miiⁿ chí deεvéé n'dai ní diīⁿ condenar 'ii'n'yāⁿ chí ndai yā, tuu'mi ní ζ'áá nguéé más cá ch'εete taavi cá ngii ntiīⁿnyuⁿ ye'n'é nduudu ye'n'é Ndyuūs ndúúicū Espíritu N'dai ti diīⁿ yā aceptar 'ii'n'yāⁿ nguéé ti ley miiⁿ? 'Tíicā yáá. ¹⁰ Caati 'aara chí deεvé n'dai ley miiⁿ nguéé deεvé chí chí cuuvi tan'dúúicā chí deεvé n'dai ca ye'n'é Ndyuūs. Maaⁿ ní ley miiⁿ canee tan'dúúicā chí nguéé deεvéé n'dai. ¹¹ Caati chí ley miiⁿ chí deεvéé ní cunee 'áámá tiempo nūⁿ tuu'mi ní chuunee deεvéé taavi cá nduudu ye'n'é Ndyuūs chíiⁿ chí 'áámá cūnee.

¹² Cáávā chuū deenú 'nū chí compromiso chí ngai canéé cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní 'tíicā cuuvi. Maaⁿ ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu ngai ye'n'é Ndyuūs ní nguéé 'va'a 'nū mar 'áámá. ¹³ Nguéé diīⁿ 'nū tan'dúúicā chí diīⁿ Moisés taachi sндуú yā 'áámá velo naáⁿ yā ti 'ii'n'yāⁿ Israel nguéé cuuvi snáaⁿ yā naaⁿ Moisés miiⁿ cucáávā deεve ye'n'e Ndyuūs chí canéé na náaⁿ yā. Deεvé miiⁿ nguéé chíi 'naaⁿ. ¹⁴ Ní 'ii'n'yāⁿ Israel s'eeⁿ nguéé tuumicadiinúúⁿ yā ye'n'e deεvéé chí canéé nááⁿ Moisés miiⁿ. Ndiī nguuví 'cūū taachi 'ii'n'yāⁿ Israel s'eeⁿ ch'eeⁿ yā compromiso ndiicūū miiⁿ, nguεε cuuvi deenú yā caati canéé yā tan'dúúicā chí canéé 'aama velo na naáⁿ yā. Velo miiⁿ Cristo diīⁿ chí chó'ōo ye'n'é. ¹⁵ Ndiī nguuví 'cūū taachí 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ 'cueeⁿ yā ley ye'n'e Moisés, cunee velo miiⁿ ti nan'gaadi vaanicáadiinūuⁿ ye'n'e yā. ¹⁶ Ní ndii taachi cu'téenu yā Señor Jesucristo Daiyá Dendyuūs tuu'mi ní velo miiⁿ ní cuavii. ¹⁷ Señor miiⁿ ní Espíritu ye'n'e Cristo. Ní naachi véé Espíritu miiⁿ ye'n'e Señor miiⁿ tuu'mi ní 'ii'n'yāⁿ canéé libre yā. ¹⁸ Maaⁿ ní cáávā chuū nducyaaca yú nguéé snee yú tan'dúúicā chí véé 'áámá velo na naaⁿ yú. Maaⁿ ní

'iiⁿ'yāⁿ n'diichi yā dεεve yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú na vida yeⁿ'e yú ti s'uuúⁿ tan'dúúcā 'áámá espejo, 'tíicā s'uuúⁿ. Ní taachi n'diichi yú Señor Jesucristo yeⁿ'e yú tuu'mi ní n'daaⁿ vida yeⁿ'e yú chi cuuvi tan'dúúcā vida yeⁿ'é Cristo. Ní cūnee ngiinu yú chí n'daāⁿ vida yeⁿ'e yú tan'dúúcā chi ch'εεte ca dεεve vida yeⁿ'é Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Chuū chi idiíⁿ Espíritu yeⁿ'e Cristo cáávā s'uuúⁿ.

4

¹ Deenu yú chi Señor Jesucristo tee yā s'uuúⁿ cosas chi n'dai ca. Cáávā chuū diíⁿ 'nū ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é yā ní nguεε cuuvi cúunū 'nū. ² Maaⁿ ní nguεε diíⁿ 'nū cosas chi nguεε n'daacā chi cuuvi snááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, cosa chi diíⁿ 'nū chi 'cuináaⁿ 'nū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéé cachiicá 'nu nginche'éi 'nū 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéé ndastaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū nduudu yaadi. 'Tíicā idiíⁿ 'nū ní caaⁿ'maⁿ 'nū dámaāⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Dendyuūs ní cuuvi deenú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní Dendyuūs n'diichí yā nús'uu. ³ Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ nguéé itu-umicádiinuuⁿ yā nduudu cuaacu chi ngaⁿ'á 'nū tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miíⁿ nguéé i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ní cuuvi ndái yā. ⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ nguéé i'téenu yā Señor Jesucristo caati ndyuūs yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi yááⁿ'nguiinūⁿ n'gaadi sá ná vaadi cadíinúúⁿ yeⁿ'e yā, caati yaaⁿ'nguiinūⁿ nguéé n'gúúⁿ sá chi n'diichí yā dεεve yeⁿ'e Dendyuūs. Maaⁿ ní 'iicu 'iiⁿ'yāⁿ nguéé snaaⁿ yā dεεvé n'dai yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e Cristo chí dεεve. Ní s'uuúⁿ taachi inaaⁿ yú Cristo miíⁿ inaaⁿ yú Ndyuūs. ⁵ Ní taachi ngaⁿ'á 'nū nduudu yeⁿ'e Dendyuūs nguéé ngaⁿ'á 'nū nduudu yeⁿ'e maá 'nū ti ngaⁿ'á 'nū chi Jesucristo miíⁿ ní Señor yeⁿ'e yú. Tií nús'uu ní dichí'í've

'nū ndís'tií cucáávā chi Cristo nen'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. ⁶ Ní taachi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí ngaⁿ'a yā 'tíicā: Yeⁿ'e naachí maaiⁿ miíⁿ canéé dεεve. Maaⁿ Ndyuūs miíⁿ ní diíⁿ yā chi dεεve miíⁿ canéé na staaⁿva yeⁿ'é 'nū. Ní ndúúcū dεεve miíⁿ cuuvi deenú 'nū vaadi deenu yeⁿ'é Ndyuūs chí n'dai taavi ca. Ní nús'uu n'diichí 'nū dεεve yeⁿ'é Ndyuūs taachi n'diichi 'nū naaⁿ Jesucristo miíⁿ.

Vida yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo

⁷ Ní nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs chi i'téenu 'nū canéé na staaⁿva yeⁿ'e 'nū tan'dúúcā tesoro 'tíicā. Ní 'áará chi cuerpo yeⁿ'é 'nū tan'dúúcā 'cuúti yáⁿ'āa chi nguεε dεεvéé, nú'suu ch'iⁿ'í 'nū cáávā ntiíⁿnyuⁿ chi diíⁿ 'nū chi poder chi cānee nduucú 'nū ní ch'εεte ca ní yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nguéé yeⁿ'e nús'uu. ⁸ 'Áará chi nduū cuaaⁿ n'geenú 'nū ngii mar 'áámá naaⁿ nguéé diíⁿ chi dúú'va 'nū. 'Áará chi n'deeé nááⁿ inadacádiinúúⁿ 'nū deenú chεε chi diíⁿ 'nū. ⁹ 'Áará chi 'iiⁿ'yāⁿ ní n'daa yā chi neⁿ'e 'caaⁿ'núⁿ yā nús'uu Dendyuūs canee yā nduucú 'nū. 'Áará chi 'iiⁿ'yāⁿ cun'dáa yā nús'uu na yáⁿ'āa nguεε 'cuúvi 'nū. ¹⁰ 'Áá tíí nūⁿ cuááⁿ naachi caⁿ'á 'nū cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ canee na staaⁿva yeⁿ'é 'nū chi cuuvi 'cuúvi 'nū tan'dúúcā chi ch'íi Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā chi Jesucristo nadanguáⁿ'ai yā nús'uu. Ní cuuvi deenú yā chí Jesucristo canduuchi yā. ¹¹ Ní nducuéⁿ'e tiempo chi sндуuchi 'nū na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū deenú 'nū chi cuuvi 'cuúvi 'nū cucáávā chi nús'uu diíⁿ 'nū ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā chi poder yeⁿ'e Cristo Jesús canéé ndúúcū nús'uu. ¹² 'Tíicā ní vaadi n'gii diíⁿ ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'e na vida yeⁿ'é 'nū 'tíicā ntuūⁿ vida cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ diíⁿ ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'e na vida yeⁿ'é ndís'tií.

13 'Tíicā canéé nguūn na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuáán vmnaaⁿ: 'Úú i'teenú, ní cáávā chiiⁿ chi ngaⁿ'á. Ní 'tíicá ntúūⁿ nús'uu i'téénu 'nū ní cáávā chuū ngaⁿ'á 'nū. Ní daama chi'téénu 'nū ndúúcu yā. 14 Caati deenu yú chi 'iiⁿ'yāⁿ chi nadacuéeⁿ yā Señor Jesucristo yeⁿ'e nguaaⁿ tinaⁿ'ā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nadacuéeⁿ ntúūⁿ yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní Dendyuūs candéé yā nús'uu ndúúcu ndís'tī nanáán Jesucristo. 15 Nducuéⁿ'e chi diiⁿ 'nū ní cucáávā chi ndís'tī cuuvi cuta'á ní tanducuéⁿ'ē chí n'dai. Ní 'íicú n'deeé 'náán 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā cosa chi n'dai yeⁿ'é Dendyuūs. Ní n'deeé n'dái 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿngua'á yā, ní ca'a yā gracia, Dendyuūs, ní cuuvi ch'εετε cá yā Dendyuūs chi δεεεε taavi ca.

16 Cáávā nducuéⁿ'ē chuū nguéé ngii cúunu yú 'aara chi cuerpo yeⁿ'e yú n'gii nééⁿ nguuvi nguuvi naati Dendyuūs téé yā fuerzas s'uuúⁿ nguuvi nguuvi. 17 Níicú chuū chi n'geenú yú ngii na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū nguéé ch'εετε ní nuuⁿ nūuⁿ chó'ōo, ní diiⁿ cáávā s'uuúⁿ chi véé yeⁿ'e yú 'aama lugar chí n'dεεεε n'dai ca ní n'deēe ca chi 'áámá cunee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 18 Maaⁿ ní nguεε diiⁿ yú cuenta yeⁿ'e dendu'ū chi inaaⁿ yú ti chíiⁿ chí inaaⁿ yú ní ngo'o yéⁿ'ē. Naati chíiⁿ chi nguéé inaaⁿ yú cunee cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

5

1 Maaⁿ ní deenu yú chi cuerpo yeⁿ'e yú 'cuiinu ti tan'dúúcā 'áámá va'ai chi nguéé 'áámá cūnee 'tíicā cuerpo yeⁿ'e yú naati Ndyuūs idin'dái yā 'aama va'āi yeⁿ'e yú ná va'ai chεεti nguuvi chí 'áámá cūnee. Ní nguéé saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū din'dái sa ndúúcu ta'a sa va'ai miiⁿ. 2 Maaⁿ ní chí n'dai yiinu yú ti nééne neⁿ'é yú n'daaⁿ yú cuerpo yeⁿ'e yú ní snee yú na va'ai chεεti nguūvī ndúúcu cuerpo ngai ní δεεεε chi yeⁿ'e va'ai chεεti nguuvi. 3 Nguuvi

miiⁿ ní Ndyuūs ca'á yā chi téé yā 'aama cuerpo ngai yeⁿ'e yú chi tan'dúúcā chi 'aama vestido. Ní Ndyuūs nguéé cuuvi ndaacá yā s'uuúⁿ chi nguéé chí δεεεε cuerpo yeⁿ'e yú. 4 Neⁿ'e chi snée yú na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū na va'ai yeⁿ'e yú chi cuerpo yeⁿ'e yú, nandái yiinu yú ti n'geenu yú ngii. Nguéé cucaavā chi neⁿ'e yú chi cuerpo ndiicūū yeⁿ'e yú 'cuūvī naati neⁿ'e yú chi Ndyuūs téé yā chi'caadi na cuerpo yeⁿ'e yú chí ngai chi tan'dúúcā chi catecai ngai yú. Ní 'íicú cuerpo ndiicūū yeⁿ'e yú yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ní 'cuiinu ti snée yú ndúúcu cuerpo chí ngai ní véé vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yú. 5 Ní cáávā chuū ní Ndyuūs ch'iindiyaáⁿ yā yeⁿ'e yú cuerpo chí ngai ní tee yā Espíritu N'dai yeⁿ'e yā s'uuúⁿ chi cuuvi deenu yú chi cuaacu chi tee yā chuū chi cuuvi yeⁿ'e yú.

6 'Tíica rā va, cueⁿ'e daāⁿmaⁿ véé confianza yeⁿ'e yú ndúúcu Dendyuūs. Deenu yú chi neⁿ'e chi snée yú na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ndúúcu cuerpo ndiicūū yeⁿ'e yú nguéé cuuvi cunee yú ndúúcu Señor yeⁿ'e yú na va'ai chεεti nguuvi. 7 Maaⁿ ní chiiⁿ chí diiⁿ yú, diiⁿ yú ti i'teenú yú Jesucristo ní nguéé idiiⁿ yú cucáávā chi n'diichi yú cosa chi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. 8 'Íicú véε confianza yeⁿ'ē yú. Neⁿ'e yú caⁿ'a yú yeⁿ'ē vaacu yú chi cuerpo ndiicūū yeⁿ'e yú ní cunee yú ndúúcu cuerpo ngai yeⁿ'e yú na va'ai chεεti nguuvi ndúúcu Señor yeⁿ'ē yú. 9 Cáávā chuū neⁿ'e yú diiⁿ yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chiiⁿ chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ yú nduuti chí snée yú na va'āi yeⁿ'e yú na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū o nduuti chí snée yú na va'āi yeⁿ'e yú na va'āi chεεti nguuvi ndúúcu Señor Jesucristo. 10 Ti 'tíicā nducyaaca yú canee chí naⁿ'a yú nanáán juez chí Cristo ní 'íicú ca'aama ca'aama s'uuúⁿ cuuvi cuta'á yú chuú chí cuuvi yeⁿ'ē yú tan'dúúcā chí diiⁿ yú ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é

yā neⁿe chi snee yú na cuerpo ndiicúu yeⁿe yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, nduuti chi ntiⁿ'nyuⁿ chi n'daacā o nguεε n'daacā.

Nduudu cuaacu yeⁿe vaadi 'diīⁿ

¹¹ Nús'uu ní deenú 'nū chi Señor Jesucristo caⁿ'á yā n'diichí yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní neⁿ'é 'nū diīⁿ 'nū n'daacā. Ní cáāvā chuū ní nús'uu diitu diīⁿ 'nū nducuéⁿ'ē chí ch'íⁿ'í 'nū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu yeⁿe Señor Jesucristo. Ndyuūs déenu yā chiiⁿ chí diīⁿ 'nū ní cunee ngiinú 'nū chí ndís'tiī cuuvi déenu nī chuū dendu'ū. ¹² Nguéé ngaⁿ'á 'nu taama vmnéⁿ'ēe yeⁿe vida yeⁿ'é 'nū nanááⁿ ndís'tiī naati ca'á 'nū 'áámá lugar ndís'tiī ti cuuvi caaⁿ'máⁿ nī chí n'daacā idiīⁿ 'nū. Ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu nanááⁿ ndís'tiī. Maaⁿ ní 'iicu ndís'tiī cuuvi nan'guεεcútáⁿ'a nī yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí itinguuneéⁿ nī, 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā yeⁿe maáⁿ yā chí n'daacā yā tan'dúú^cā chí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ snaaⁿ yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ miīⁿ nguéé nacáadiinúⁿ yā yeⁿ'é chíⁿ chí vεε na staava yeⁿ'é yā. ¹³ Ní nduuti chí nadacadiinúⁿ nī chí nús'uu tan'dúú^cā loco nús'uu, 'tíicā ngaⁿ'á 'nū ní diīⁿ 'nū chí Ndyuūs ní ch'εεtē yā nanááⁿ ndís'tiī. Ní nduuti chí nguéé loco 'nū ní cáāvā chí diīⁿ 'nū ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿe Ndyuūs cucáāvā ndís'tiī. ¹⁴ Jesucristo ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é 'nū ti neⁿ'é yā nús'uu. Deenu yú chí cuaacu chí 'áámá saⁿ'a chí Cristo ch'íⁿ sa, ní cucáāvā saⁿ'á miīⁿ ní tan'dúú^cā chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'íⁿ. ¹⁵ 'Tíicā Cristo ch'íⁿ yā cucáāvā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí snéé yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áā ntéé snéé yā cucáāvā vida yeⁿe maáⁿ yā caati snéé yā yeⁿe Jesucristo chí ch'íⁿ yā ní nduuchi ntuuⁿ yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā cucáāvā 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁶ Maaⁿ ní cáāvā chuū chí chó'ōo nús'uu nguéé inaáⁿ 'nū 'téé yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúú^cā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

Tiempo chí 'áā chó'ōo nús'uu inaáⁿ 'nū Cristo ndúú^cū yeⁿ'é chí diīⁿ yā taachi canee yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati maaⁿ ní nguεε inaáⁿ 'nū 'tíicā. Inaáⁿ 'nū chí Cristo ní Ndyuūs. ¹⁷ 'Tíicā ní 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo ní yeⁿ'é Cristo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miīⁿ 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ngai. Cosas chí diīⁿ yā vmnaaⁿ nguéé diīⁿ yā maaⁿ ti nducuéⁿ'ē chí diīⁿ yā ní yeⁿe vida ngaⁿ yeⁿe yā.

¹⁸ Ní tanducueⁿ'ē chúū ní Ndyuūs diīⁿ yā. Cucáāvā Cristo miīⁿ ní Ndyuūs diīⁿ yā chí s'uuúⁿ ní yeⁿ'é yā s'uuúⁿ ní nguéé contra yeⁿe yā s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yā yeⁿ'é 'nū chí caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu yeⁿ'é yā chí 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁹ 'Tíicā canee chí caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿe Cristo chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cucáāvā Cristo miīⁿ Ndyuūs diīⁿ yā chí v'éé vaadi 'diīⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduucú yā. Ní nguéé diīⁿ Ndyuūs cuenta yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Níicu Ndyuūs tee yā nús'uu ntiⁿ'nyuⁿ chí caaⁿ'máⁿ 'nū nduudú 'cūū yeⁿ'é yā chí vaadi 'diīⁿ. ²⁰ Maaⁿ ní 'tíicā ndaaⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī ndúú^cū nduudu yeⁿe Cristo ní caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu miīⁿ na lado yeⁿe Ndyuūs. Ní tan'dúú^cā chí Cristo ngaⁿ'á yā chí ndaacadaamí nī, cáāvā chuū nús'uu ngiicá 'nū ndís'tiī cááva Cristo chí ndaacadaamí nī yeⁿe nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní 'íicú v'éé vaadi 'diīⁿ yeⁿe ndís'tiī ndúú^cū Ndyuūs. ²¹ Cristo nguéé dinuuⁿndí yā mar 'áámá. Caati cucáāvā s'uuúⁿ Ndyuūs diīⁿ cuenta yā ní diīⁿ yā tan'dúú^cā chí Cristo dinuuⁿndí yā. Ní 'íicú taachi yeⁿe Cristo s'uuúⁿ Ndyuūs n'diichí yā s'uuúⁿ chí nduuví n'dai vida yeⁿ'é yú nanááⁿ yā.

6

¹ 'Tiicá ntúūⁿ nús'uu diīⁿ 'nū ntiⁿ'nyuⁿ tan'dúú^cā chí ntiⁿ'nyuⁿ

chi ne'e Ndyuūs. Ngiicá 'nū ndís'tiī chi cuta'á nī vaadi n'dai chi itée Ndyuūs chi vaadi n'dai chi Ndyuūs ch'i'í yā s'uuuⁿ. ² Caati 'tíicā Ndyuūs ngaⁿ'a yā. Ni canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é yā:

Úú ch'iindiveeⁿ nduudu yeⁿ'é nī tiempo chi n'daacā. Ní chin- nee ndís'tiī nguuvi chí nanguaⁿ'ái nī.

Nguuvi 'cūū ní 'áámá nguuvi chi cuuvi n'dai cáávā ndís'tiī, nguuvi 'cūū ní nguuvi chi cuuvi nanguaⁿ'ai nī.

³ Maaⁿ ní nguée diiⁿ 'nū mar 'áámá cosa chí di'vaachí 'iiⁿ'yāⁿ ti 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Ndyuūs chí diiⁿ 'nū nguée n'daacā. ⁴ Naati diiⁿ 'nū nducuéⁿ'ē ntiⁿ'nyuⁿ miiⁿ chí n'daacā ti neⁿ'é 'nū ch'i'í 'nū nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí ntiⁿ'nyuⁿ chí diiⁿ 'nū ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ní cucáávā ntiⁿ'nyuⁿ miiⁿ chí chéⁿ'é 'nū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí ch'eenú 'nū chíi nguuvi ngu- uvi. Ní neené n'deēe dendu'ū chíiⁿ chí di'vaachí nús'uu ndúucū chí vee necesidades yeⁿ'é 'nū ndúucū vaadi 'caa'va. ⁵ Ní ch'eⁿ'é yā nús'uu chí cu'neéⁿ yā nús'uu na vacūū. Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduuvidaamá yā yeⁿ'e chí neⁿ'e 'cueⁿ'e yā nús'uu. Ní diiⁿ 'nū n'deēe n'dái ntiⁿ'nyuⁿ chí neené díitū. Ní cho'ōo 'nááⁿ nguuvi chí nguée cheetiyaadú 'nū, ní nguée che'e 'nū va. ⁶ Níicū nducuéⁿ'ē dendu'ū chuū ní ch'i'í 'nū 'iiⁿ'yāⁿ chí vida yeⁿ'é 'nū ní n'daacā. Ní ch'i'í 'nū chí deenú 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní diiⁿ 'nū ntiⁿ'nyuⁿ miiⁿ ndúucū vaadi ngiīnū ní ndúucū vaadi n'dai. Ní diiⁿ 'nū nducuéⁿ'ē cucáávā Espiritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canee nduucú 'nū. Diiⁿ 'nū túucā ti cuaacu níⁿ'nyúⁿ dineⁿ'é 'nu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. ⁷ Ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu cucáávā poder yeⁿ'e Ndyuūs chí canee nducú 'nū ní caavā chí n'daacā canee 'nū nanááⁿ Ndyuūs. 'Tíicā diiⁿ 'nū. Ní diiⁿ 'nū defender nús'uu ndúucū vaadi cuaacu. Ndúucū

vaadi cuaacu miiⁿ ní tan'dúucā chí ndéé 'nū 'áámá machete chí 'uūvi lados 'caāiⁿ ní diiⁿ 'nū de- fender nús'uu nduucú. 'Tíicā diiⁿ 'nū. ⁸ Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí n'dái 'nū ní tanáⁿ'a yā ngaⁿ'á yā chí nguée n'dái 'nū. Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á n'daacā yeⁿ'é 'nū ní tanáⁿ'a yā nguée ngaⁿ'a n'daacā yeⁿ'é 'nū. 'Áámá tiempo ní diiⁿ yā tratar nduucú 'nū tan'dúucā chí ngaⁿ'á 'nū nduudu yaadi ní taama tiempo tan'dúucā chí ngaⁿ'á 'nū chí cuaacu. ⁹ Ní 'áámá tiempo 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā tan'dúucā chí nguée n'diichí yā nús'uu 'tíicā diiⁿ yā, ní táámá tiempo diiⁿ yā tan'dúucā chí nús'uu amigos yeⁿ'é yā, 'tíicā diiⁿ yā. Ní n'deēe n'dái tiempo cuuvi 'cuūvi 'nū ní nguée 'cuūvi 'nū. Ní tee yā nús'uu 'áámá castigo chí neené díitū n'deēe n'dái tiempo naati nguēe 'caaⁿ'núⁿ yā nús'uu. ¹⁰ 'Áará chí di'vaachí yā nús'uu, nús'uu ní yeenú 'nū. 'Áará chí pobre nús'uu, diiⁿ 'nū ntiⁿ'nyuⁿ ní n'deēe n'dái 'iiⁿ'yāⁿ véé vaadi 'cuiica yeⁿ'é yā. 'Áará chí nguée de'ē vee véé yeⁿ'é 'nū nducuéⁿ'ē chí véé ní yeⁿ'é 'nū.

¹¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú yeⁿ'e yāáⁿ Corinto, dinguúⁿ 'nū nduudu yeⁿ'é 'nū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí véé tan'dúucā chí véé ca. Ní nduudu miiⁿ cachiica yeⁿ'ē staava yeⁿ'é 'nū ti neⁿ'é 'nū ndís'tiī. ¹² Nús'uu ch'i'í 'nū nducuéⁿ'ē chí canee na staava yeⁿ'é 'nū naati ndís'tiī nguée diiⁿ nī 'túucā nduucú 'nū ti nguée ch'i'í nī nús'uu chí neⁿ'é ní nús'uu ndúucū nús'máⁿ staava yeⁿ'é nī. ¹³ Nús'uu ngiica 'nū ndís'tiī tan'dúucā 'áámá chiida ngiica yā daiya yā 'tíicā ngiica 'nū ndís'tiī ti cuuvi dinéⁿ'e ní nús'uu ndúucū nús'máⁿ staava yeⁿ'é nī. Ní ndís'tiī cuuvi caaⁿ'máⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē tan'dúucā chí nús'uu diiⁿ 'nū ndúucū nī.

Cuerpo yeⁿ'e yú miiⁿ ní yáacū yeⁿ'é Ndyuūs chí canduuchi

14 Ndís'tiī, nguéé ca'ná nī ndúúcu 'ii'yāⁿ chi nguéé i'téenu yā Jesucristo ti nguéé cuuvi diiⁿ nī dáamá ntiiⁿnyúⁿ ndúúcu yā. Ní diiⁿ nī tan'dúúcā 'áamá yunta chi nguéé daamá tī, 'tíicā diiⁿ nī. ¿'Áá cuuvi cuuvi dáamá chi n'daācā ndúúcu chi nguéé n'daācā? O ¿'áá daama canee chi deεve ndúúcu chi maāiⁿ? Nguéé cuuvi. 15 ¿'Áá cuuvi nduvidaama Cristo ndúúcu Satanás? O ¿'áá daama veε parte yeⁿe 'ii'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo ndúúcu 'ii'yāⁿ chi nguéé i'téenu yā Cristo? Nguéé cuuvi. 16 ¿'Áá nduvidaama templo yeⁿe Ndyuūs ndúúcu ídolos? Nguéé cuuvi. Cuerpo yeⁿe ndís'tiī ní yaacū yeⁿe Ndyuūs. Ndyuūs maāⁿ yā ngaⁿ'a yā na libro yeⁿe yā 'tíicā:

'Úú Ndyuūs canee nduucú 'ii'yāⁿ yeⁿe ní cachiicá nguaaⁿ 'ii'yāⁿ yeⁿe. 'Úú ní cuuvi Ndyuūs yeⁿe yā ní 'ii'yāⁿ cuuvi 'ii'yāⁿ yeⁿe.

17 Cááva chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā ní canéé nguūⁿ 'tíicā:

Nan'dáa nī nguaaⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní diví nī yeⁿe 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. 'Tíicā ngaⁿ'a Señor 'iivú Ndyuūs. Nguéé tuu'ví nī dendu'ū chi vaatí. Ní 'iicu 'úú Ndyuūs diiⁿ aceptar ndís'tiī.

18 Ní 'úú Ndyuūs cuuvi Chiidá nī. Ní ndís'tiī cuuvi daiyá ndís'tiī, 'tíicā ngaⁿ'a 'iivú Ndyuūs caati nducuéⁿe poder chi véé ní yeⁿe yā.

7

1 'Tiicá ndís'tiī hermanos yeⁿe chi neené neⁿe. Nducuéⁿe chuū ní promesa chi Ndyuūs téé yā s'uūⁿ. Cáávā chuū canee ntúūⁿ chi diiⁿ yú ndúúcu cuerpo yeⁿe yú ní ndúúcu espíritu yeⁿe yú nducuéⁿe chi n'daācā 'iicu ní deεve yú. Ní nguéé diiⁿ yú mar 'áamá cosa chi nguéé n'daacā ti veε nuūⁿndí yeⁿe yú. Ní néⁿe chi canduuchi yú na iⁿ'yeeⁿdí

'cūū canee chi diiⁿ yú chi deεve ca yú tan'dúúcā chi neⁿe Ndyuūs. 'Tíicā diiⁿ yú ti 'va'a yú Ndyuūs.

Ti'yāⁿ chi i'teenú yā Cristo na yāⁿ Corinto nanguεεcunée yā din'daacá yā

2 Maaⁿ ní ngiica 'nū ndís'tiī chi 'cuáaⁿ nī nduudu yeⁿe 'nū na staava yeⁿe nī. Nús'uū nguéé diiⁿ daño 'nū yeⁿe mar 'áamá nī, ndíi nguéé diiⁿ 'nū chi diiⁿ nuuⁿndí nī ndíi nguéé nginnche'í 'nū mar 'áamá 'ii'yāⁿ. 3 'Úú nguεε ngaⁿ'á chuū ti diiⁿ condenar ndís'tiī chi nguéé n'daacā nī. Naati tan'dúúcā chi ngaⁿ'á vmnáán vmnaaⁿ, neⁿe taavi ndís'tiī. Ní canee yú tan'dúúcā chi daama snée yú. 'Tiicá ntúūⁿ ní canduuchi yú daama vida yeⁿe yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dáamá 'cuūvi yú. 4 Veε 'viich'εétiinúūⁿ n'dai yeⁿe ndúúcu nī ní yeenú yeⁿe nī. Ní maaⁿ ní ndúúcu nducuéⁿe chi ch'eenú chii nguéé di'vaachi 'úú ti néené véé vaadi yeenú yeⁿe.

5 Ní ndíi tiempo taachi ndaā 'nū na yáⁿ'aa Macedonia nguéé ntaaviⁿtuūnuūⁿ cuerpo yeⁿe 'nū naati n'geenú 'nū ngíi nducuéⁿe cuaaⁿ. Ní nguⁿ'u 'ii'yāⁿ nducú 'nū ní di'va'á 'nū na staava yeⁿe 'nū. 6 Naati Ndyuūs chi ca'a yā 'viich'εétiinūūⁿ 'ii'yāⁿ chi chicuūnū, maaⁿ Ndyuūs ní tee yā 'viich'εétiinūūⁿ nús'uu taachi ndaā saⁿ'á Tito hermano yeⁿe 'nū.

7 Nguéé dámaāⁿ caavā chi ndaā saⁿ'á Tīto miiⁿ ti cáávā chi chiiⁿ sá chi ndís'tiī ca'a nī 'viich'εétiinūūⁿ saⁿ'á miiⁿ. Ní saⁿ'á miiⁿ yaa'vi sá nús'uu chi ndís'tiī neené neⁿe nī n'diichi nī nús'uu, ní neene dindaachi nī yeⁿe 'nū ndii ná stááva yeⁿe nī. Ní neené neⁿe nī diiⁿ nī nducuéⁿe chi 'úú neⁿe chi diiⁿ nī. Ní cucáávā chíiⁿ ní yeenú taavi ca.

8 Vmnáán vmnaaⁿ diiⁿ sentir yeⁿe carta chi dinguúⁿ yeⁿe nī. 'Aara chi s'neeⁿ ndaachi yiinu nī cáávā carta miiⁿ. Maaⁿ ní nguéé diiⁿ

sentir yeⁿe chi dinguúⁿ yeⁿé nī. Vmnaaⁿ vmnaaⁿ nduutiⁿ chi s'neeⁿ ndaachi núúⁿ nī, deenú chi carta miiⁿ diiⁿ chí ch'εεtinéé ndaachi nī 'áámá tiempo núuⁿ. ⁹ Maaⁿ ní véé vaadi yeenú yeⁿé. Nguéé cucáávā chi s'neeⁿ ndaachi núúⁿ nī naati s'neeⁿ ya'ai 'iinú nī taanduvéé ní ndaacadaami nī yeⁿe nuuⁿndi chi diiⁿ nī. Ní ndís'tiī s'neeⁿ ndaachi nī tan'dúúcā chi Ndyuūs neⁿe yā chi diiⁿ nī ní 'íicú nús'uu nguéé diiⁿ 'nū mar 'áámá chi cuuvi ndái nī cucáávā nús'uu. ¹⁰ Caati chíiⁿ chi diiⁿ Ndyuūs chí inee ya'ai 'iinú yú ní diiiⁿ chi ndaacadaami yú yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú ní nnguaⁿ'ai yú. Ní 'íicú cáávā chuū nguéé diiⁿ yú chí cunéé ya'āi 'íinu yú yeⁿe chí nadacadaami yú yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú. 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs ní ndaachi canee yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'cuūvi yā cueⁿe daāⁿmaⁿ. ¹¹ Naati ndís'tii cuchεε nī chí inéé ndaachi nī. N'diichí nī maaⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿe vaadi ndaachi táácā idiiiⁿ na vida yeⁿé nī. ¿'Áá diiiⁿ chí nadacadiinúúⁿ nī n'daacā yeⁿe nuuⁿndi chí diiⁿ nī ní caaⁿ'máⁿ nī chí nguεε n'daacā idiíⁿ nī? ¿'Áá diiiⁿ chí ndís'tiī nguéé canee yiinú nī yeⁿe chíiⁿ chí diiⁿ nī? ¿'Áá 'va'á nī cucáávā nuuⁿndi chí diiⁿ nī? Cuayiivi ní neⁿé nī n'diichí nī 'úú ní neⁿé nī chí ca'a castigo yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí dinuuⁿndí yā. Ní yeⁿe nducueⁿé chuū ch'iⁿ'í nī ndúúcū chíiⁿ chí diiⁿ nī chí ndís'tiī diiⁿ nī chíiⁿ chí n'daacā. ¹² 'Tíicā taachi dinguúⁿ carta miiⁿ yeⁿe ndís'tiī, nguéé dinguúⁿ cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí dinuuⁿndi o cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'eenú yā chíi caavā nuuⁿndi miiⁿ. Dinguúⁿ yeⁿe ní ti ndís'tiī cuuvi deenú nī chí nús'uu ní n'g'iⁿ'í 'nū chí véé cuidado yeⁿé 'nū ndúúcū ndís'tiī nanááⁿ Dendyuūs. ¹³ Ní cáávā chuū sta'á 'nū 'viich'εεtíinūuⁿ yeⁿé ndís'tiī. Nguéé dámaāⁿ chí sta'á 'nū 'viich'εεtíinūuⁿ yeⁿé ndís'tiī naati saⁿ'ā Tito miiⁿ diiⁿ sá chí yeenú taavi 'nū taachi yaaⁿ'vi sá

nús'uu yeⁿé nī tan'dúúcā ndís'tiī diiⁿ nī ndúúcū sa. Ní yeenú taavi sá. ¹⁴ 'Úú ngaⁿ'á ngi saⁿ'ā Tito miiⁿ chí ndís'tiī ní n'daacā nī ní 'caandiveéⁿ nī nduudu yeⁿe carta miiⁿ. Ní nguεε 'cuinaáⁿ cucáávā chí ngaⁿ'á 'tuucā yeⁿé nī ti 'tíicā diiⁿ nī. Nducuéⁿ'ē chí ngaⁿ'á 'nū ndúúcū ndís'tiī ní nduudu cuaacu. 'Tíicā ntuūⁿ nduudu chí ngaⁿ'á 'nū ngi 'nū Tito miiⁿ yeⁿé ndís'tiī ní chíiⁿ chí n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿe carta miiⁿ ní 'tíicā diiⁿ nī. ¹⁵ 'Tíicā ntúūⁿ Tito miiⁿ dineⁿ'e cá sa ndís'tiī taachi nan'gaācu sa yeⁿe ndís'tiī tan'dúúcā ndís'tiī ch'iindiveéⁿ nī nduudu yeⁿe sa ní diiⁿ nī 'tuucā. Ní ndís'tiī ní 'cuúⁿ nī saⁿ'ā miiⁿ ní din'daaca nī caatí 'va'á nī. ¹⁶ Cáávā chuū véé 'viich'εεtíinūuⁿ yeⁿé ndúúcū ndís'tiī yeⁿe tanducueⁿ'ē dendu'ū chí diiⁿ nī.

8

'Iiⁿ'yāⁿ ca'á yā n'dee n'dái ofrenda

¹ Ndís'tiī, hermanos yeⁿé, maaⁿ ní caaⁿ'máⁿ 'nū ndís'tiī ti deenú nī yeⁿe vaadi n'dái ch'εεte yeⁿé Dendyuūs ní táácā chí diiⁿ 'nū ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿe na nducueⁿ'ē yaacū yeⁿé Ndyuūs chí snee na nducueⁿ'ē yáⁿ'āa yeⁿe Macedonia. ² Aara chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáacū s'eeⁿ diitū n'dái n'geenú yā ngi cucáávā chí chó'ōo yeⁿe yā yeenú taavi cá yā. Ní 'áará chí pobre yā ca'á yā n'dee n'dái ofrenda tan'dúúcā chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cuica, 'tíicā diiⁿ yā caava hermanos chí snéé yā na yáⁿ'āa Judea. ³ 'Úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿé yā. Ndúúcū núuⁿ'máⁿ staava yeⁿé yā ca'á yā ofrenda, ní ca'á yā nducueⁿ'ē chí cuuvi yeⁿe yā. Ní ndii ca'á yā más cā chí cuuvi yeⁿe yā. ⁴ Caⁿ'a diitú yā ndúúcū 'nū chí 'cuaaⁿ 'nū ofrenda chí 'áámá ayuda yeⁿe chí cuuvi yeⁿe hermanos yeⁿe yú chí nguéé véé yeⁿe yā ní ca'á 'nū hermanos s'uuúⁿ. ⁵ Ní diiⁿ yā más cā chí cunee ngiinú

'nū chi diín yā. Vmnaán vmnaaⁿ ca'á yā vida yeⁿe maán yā na ta'a Señor Jesucristo yeⁿe yú. Ní Cuayi-ivi, tan'dúúca chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi diín yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ té^e yā vida yeⁿ'é yā nús'uu chi diín yā ntiiⁿ'nyuⁿ cááⁿvā nús'uu. ⁶ Nducuéⁿe chuū vmnaán vmnaaⁿ cuuvi 'nū Tito ní dichó'ó 'nū saⁿ'ā chi caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e ofrenda yeⁿ'é ndís'tiī. 'Tiicá ntúūⁿ maaⁿ ní dichó'ó 'nū Tito chi 'cuiūⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ miiⁿ ní cutá'a sa ofrenda yeⁿ'é nī chi ntiiⁿ'nyuⁿ chi n'dai taavi chi yeⁿ'é Ndyuūs. ⁷ Ní ndís'tiī ní tan'dúúca chi 'cuiicá nī 'tiicá nī ti i'téenu cá nī Ndyuūs. Ní ngaⁿ'a cá nī nduudu cuaacu, ní déenu cá nī. Ní néené neⁿ'é nī cunnee nī nús'uu, ní neⁿ'é nī nús'uu. Maaⁿ ní neⁿ'é 'nū chi ndís'tiī ní ca'a cá nī ofrenda yeⁿ'é nī ní din'dai ca ntiiⁿ'nyúⁿ 'cūū chi cunnee nī hermanos yeⁿ'e yú.

⁸ 'Úú nguéeⁿ ca'á orden yeⁿ'é chuū. Damaāⁿ neⁿ'é chi deenú nī tan'dúúca chi diín tanáⁿ'ā hermanos yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e Macedonia ní 'íicú cuuvi deenú chi cuaacu chi ndís'tiī dinéⁿ'e nī Ndyuūs caavā ofrenda chi ca'á nī. ⁹ Ní ndís'tiī ní 'āā deenú nī chéé chí vaadi n'dai taavi ca yeⁿ'é Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Cristo miiⁿ 'āā 'cuiicá yā naati diín yā chi pobre yā cucááⁿvā chi néⁿ'e yā s'uuúⁿ. Ní 'íicú ndís'tiī cuuvi cutá'a nī vaadi 'cuiica yeⁿ'é yā cááⁿvā Cristo chi diín yā chi pobre yā.

¹⁰ Ní yeⁿ'e ofrenda 'cūū 'úú yaa'vi neén ndís'tiī chuū. N'daacā ca chi 'cuiinú nī chεε chi diín nī nduuyu chi 'āā chó'ōo. Ndís'tiī ní vmnaán vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi diín yā 'tuucá ní 'tíicá ní neⁿ'é chi di'cuiinú nī yeⁿ'e ofrenda miiⁿ nguuvi ní cuchíi. ¹¹ Maaⁿ ní diín nī 'tiicá ní di'cuiinú nī ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e nī chi 'āā neⁿ'é nī tan'dúúca chi cuchíi ní diín nī ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Ní ca'á nī ofrenda chεε chi cuuvi diín nī. ¹² Ní nduuti chi 'áámá ndís'tiī cuaacu níⁿ'nyúⁿ neⁿ'é nī ca'a nī ofrenda, tuu'mi ní Ndyuūs diín yā acceptar ofrenda yeⁿ'é nī ní diín cuenta yā yeⁿ'e chi

vée yeⁿ'é nī nguéeⁿ yeⁿ'e chi nguéeⁿ véeⁿ yeⁿ'é nī.

¹³ 'Úú nguéeⁿ neⁿ'é chi ndís'tiī ca'á nī más cá ofrenda chi cuuvi nī nī 'āā ntéeⁿ véeⁿ necesidades yeⁿ'é nī cucááⁿvā chi inneé nī náⁿ'ā hermanos. ¹⁴ Maaⁿ ní véeⁿ ca yeⁿ'é nī ní cuuvi diín nī completar ofrenda yeⁿ'é nī ní ca'á nī 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéeⁿ véeⁿ yeⁿ'é yā. Ní cunnee nī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuuvi ca'á nī daamá nduucú yā. Cuayiivi ní taachi nguéeⁿ véeⁿ yeⁿ'é nī ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vεε ca yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi té^e yā ofrenda yeⁿ'é nī ní té^e yā ofrenda ndís'tiī. Ní nginnee yā ndís'tiī. 'Tíicá ca'á nī daama ndúúcu yā. ¹⁵ 'Tíicá canee nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chi véeⁿ cá yeⁿ'é yā nguéeⁿ nacaáⁿvā yeⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi duū'vi vεε yeⁿ'é yā nguéeⁿ chíi faltar yeⁿ'é yā.

Yeⁿ'é saⁿ'ā Tito ndúúcu compañeros yeⁿ'é yā

¹⁶ Maaⁿ ní 'úú ca'á gracias Ndyuūs ti Ndyuūs chíⁿeeⁿ yā na staava yeⁿ'e Tito chí neⁿ'e yā cunnee cá yā ndís'tiī tan'dúúca chi nús'uu diín 'nū. ¹⁷ Ní neⁿ'é yā diín yā tan'dúúca chi ngaⁿ'á 'nū nduucú yā yeⁿ'e ndís'tiī. Ní néené neⁿ'é yā nginnee yā ndís'tiī caati neⁿ'é yā n'diichí yā ndís'tiī.

¹⁸ Ní dichó'ó 'nū ndúúcu Tito miiⁿ táamá hermano yeⁿ'e yú ní nducyááⁿca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyááⁿca yaácū ngaⁿ'á yā chi hermano miiⁿ ní neené n'dai diín sa ntiiⁿ'nyuⁿ. Ní ngaⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio chi nduudú ngai yeⁿ'e Jesucristo. ¹⁹ Nguéeⁿ damaāⁿ chuū idiiⁿ saⁿ'ā miiⁿ ti nducyááⁿca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyááⁿca yáacū s'eeⁿ naachi ca'á 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenú yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yā nndéévⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ chi caⁿ'a sa ndúúcu nús'uu caati cuuvi cunnee sa nús'uu ndúúcu ofrenda chi cuuvi cunnee hermanos. Ní 'íicú hermanos cuuvi yā dich'εεε cá yā Señor yeⁿ'e yú. Ní cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ 'nū

hermanos chi ndís'tiī ne'n'é nī cunneé nī hermanos. ²⁰ 'Tíicā ní 'iī'yāⁿ nguéé cuuví caa'maⁿ neeⁿ yā nús'uū ye'n'e chi díiⁿ 'nū ndúúcu ofrenda miiⁿ chi cuta'á 'nū ye'n'e hermanos. ²¹ Ní 'tíicā ne'n'é 'nū díiⁿ 'nū nducué^{n'e} n'daacā nanááⁿ Ndyuūs ní 'tíicā ntúūⁿ nanááⁿ nducyáácá 'iī'yāⁿ.

²² Maaⁿ ní dicho'ó 'nu taama hermano ye'n'e yú ndúúcu Tito miiⁿ. Ní 'āā díiⁿ 'nū probar hermano miiⁿ n'deeé n'dái naaⁿ nī ch'iⁿí sa'ā miiⁿ n'deeé n'dái naaⁿ chi ne'n'e sa nginneé sa nús'uu. Maaⁿ ní sa'a miiⁿ neené ne'n'e sa nginneé sa ndís'tiī ti véε 'viich'εetiinūⁿ ca ye'n'é 'nū ndúúcu ndís'tiī. ²³ Ní ndúúti chi 'áámá 'iī'yāⁿ ítiinguuneéⁿ yā ye'n'e sa'ā Tito miiⁿ tuu'mi ní ndís'tiī caa'mánⁿ nī chi sa'ā miiⁿ compañero ye'n'é. Ní díiⁿ sa ntiī'nyuⁿ dáámá nduucú ní díiⁿ sa ntiī'nyuⁿ chí dichí'vε ndís'tiī. O nduuti chi itiinguuneéⁿ yā ye'n'e taná'ā hermanos chi dicho'ó tuu'mi ní ndís'tiī caa'maⁿ nī chi 'iī'yāⁿ ye'n'é nducyaaca yaácū s'eeⁿ dichó'o yā hermanos s'eeⁿ. Ní hermanos ní dich'εεté cá yā Cristo ye'n'é yú. ²⁴ Ca'á nī ofrenda ye'n'é nī ní 'tíicā cuuvi deenú 'iī'yāⁿ ye'n'e yaacu s'eeⁿ chi dine'n'é nī hermanos chi dicho'ó. Ndís'tiī ní 'cuu'miⁿ nī nducyáácá 'iī'yāⁿ cáávā ofrenda ye'n'é nī chi cuaacu niī'nyúⁿ ne'n'é nī hermanos. Ní nús'uu deenú 'nū chi ca'ná nī díiⁿ nī 'tíicā. Ní yeenú 'nū cucáávā ndís'tiī. Ní 'iī'yāⁿ cuuvi deenú yā chiiⁿ chi ngaⁿá ye'n'e nī ní cuaacu.

9

Ofrenda cáávā hermanos ye'n'e yú

¹ Ndís'tiī hermanos ye'n'é nguéé canee chí dinguún ye'n'é ndís'tiī ye'n'e ofrenda chí nga'a nī hermanos chí ítéenu yā Jesucristo ye'n'é yú. ² 'Úú tuumicadiinúúⁿ chí ndís'tiī ne'n'é nī cunneé nī hermanos. Ní yeenú cucáávā ndís'tiī taachi 'úú yaa'ví 'iī'yāⁿ

ye'n'e yá'n'āa ye'n'é Macedonia ye'n'é ndís'tiī chí snée nī na yá'n'āa Acaya táácā idiíⁿ nī. Ní 'úú yaa'ví 'iī'yāⁿ s'eeⁿ chí ndís'tiī canee yaaⁿ nī ndii nduuyu chí chó'oo chí nginneé nī hermanos ye'n'é yú. Ní maaⁿ ní n'deeé 'nááⁿ hermanos ye'n'e yá'n'āa Macedonia ne'n'é yā nginneé yā hermanos cáávā chí ndís'tiī ca'ná nī chí ca'a nī ofrenda ye'n'é nī. ³ Ní cáávā chuū dicho'ó Tito ndúúcu 'uuví hermanos. Ní nguéé cuúví chó'oo 'áámá cosa chí nguéé cuaacu ye'n'é nī ye'n'é chí 'úú yaa'ví 'iī'yāⁿ s'eeⁿ ye'n'e tan'dúúcā chí ndís'tiī n'daacā díiⁿ nī ye'n'é ofrenda 'cūū. Ní ndís'tiī 'cuεεti yaáⁿ nī ofrenda ye'n'e nī chí cunneé nī hermanos. ⁴ Nguéé deenú nduuti chí na'a 'iī'yāⁿ ye'n'e yá'n'āa Macedonia ca'ná yā nduucú. Ní taachi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī nguéé véé yaáⁿ nī ndúúcu ofrenda ye'n'é nī. Ní nús'uu cuuvi 'cuinaáⁿ 'nū ti yaa'ví 'nū hermanos ye'n'é yá'n'āa Macedonia ti véé 'viich'εetiinūⁿ ch'εεte ye'n'é 'nū nduucú nī. Ní ndís'tiī cuuvi 'cuinaáⁿ nī dendú'ū. ⁵ Ní caavā chíiⁿ 'úú nadīcadiinúúⁿ chí chíicá hermanos chí chíi yā vmnááⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ ndís'tiī ní cunee yā nduucú nī. Ní 'iícú ndís'tiī ca'a nī ofrenda ye'n'e nī hermanos chí dicho'ó. Níicú cuuvi cunneé nī hermanos ye'n'e yá'n'āa Judea ndúúcu ofrenda ye'n'e nī, ofrenda miiⁿ chí nga'a nī chí ca'a nī. 'Tíicā níicú 'cuεεti yaáⁿ nī ndúúcu ofrenda ye'n'e nī chí'iⁿ ní 'iī'yāⁿ s'eeⁿ chí cuaacu chí ne'n'é nī ca'á nī ofrenda ye'n'e nī. Ní nguéé a fuerza canee chí ca'á nī ofrenda.

⁶ Maaⁿ ní ndís'tiī ní n'gaacú nī ye'n'é chuū chí caa'mánⁿ. 'Iī'yāⁿ chí duu'ví cá ngīnu yā cuta'á yā duū'ví ca cosecha ye'n'é yā ní 'iī'yāⁿ chí n'deeé ca ngīnu yā cuta'á yā n'deeé cá cosecha ye'n'é yā. ⁷ Ca'áámá cá'áámá nī ca'á nī ofrenda ye'n'é nī tan'duucā chí nacadiinūⁿ nī chí díiⁿ nī na staava ye'n'e nī. Nguéé ca'á nī nduuti chí nguéé ne'n'e nī,

ní nguée a fuerza ca'a nī. Ndyuūs neⁿé yā 'iiⁿyāⁿ chi ca'a yā ofrenda yeⁿé yā tí yeenú yā chi ca'á yā. ⁸ Ní Ndyuūs ní cuuvi téé yā ndís'tiī n'deéé cá yeⁿe nducuéⁿé chi n'dai taavi ca. Ní 'tíicā ndís'tiī ní cuuvi 'cuūndī necesidades yeⁿé nī. Ní cuuvi cunneé nī hermanos ndúúcu nducuéⁿé necesidades yeⁿé yā. ⁹ Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíica:

Nduuti chí 'iiⁿyāⁿ ca'á yā n'deéé cá yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi pobre yā; tuu'mi ní vεε ca yeⁿe maáⁿ yā chi cuuvi ca'á yā 'iiⁿyāⁿ ní 'áámá cāneé yā 'tíicā.

¹⁰ Ní Ndyuūs chí nga'á yā ndaata chí 'iiⁿyāⁿ cuūnu yā ndaata miiⁿ, nga'a ntuúⁿ yā pan chi che'é yā. Maaⁿ ní Ndyuūs miiⁿ téé yā ndaata ndís'tiī nducuéⁿé chi cuūnu nī. Ní diíⁿ yā chí véé ca cosecha yeⁿe ntiíⁿnyuⁿ chí n'daacā chí diíⁿ nī. ¹¹ 'Tíicā ntúūⁿ ndís'tiī cuuvi cuta'á nī yeⁿe nducuéⁿé vaadi 'cuiica ní 'íicú cuuvi ca'a cá nī ofrenda yeⁿe nī. Ní cucáávā nús'uu, ca'a yā ofrenda yeⁿé nī hermanos, tuu'mi ní hermanos ngaⁿ'á yā: Ndyuūs nadiíⁿve n'diī cáávā ofrenda miiⁿ. ¹² Ní ndúúcu ofrenda yeⁿe nī chí ca'a nī nguée damāāⁿ ca'á nī ti véé yeⁿe hermanos naati diíⁿ nī chí hermanos ca'a yā n'deéé cá gracias Ndyuūs. ¹³ Ní 'íicú hermanos dich'εεté yā Ndyuūs nduuti chí ndís'tiī ch'iⁿ'í nī hermanos chí i'téenu nī nduudu cuaacu yeⁿe Cristo. 'Tíicā ntúūⁿ hermanos dich'εεté yā Ndyuūs ti ndís'tiī ca'a cá nī ofrenda yeⁿé nī cáávā hermanos miiⁿ ní caavā tanáⁿ'ā hermanos. ¹⁴ 'Tíicā ntúūⁿ hermanos ngaⁿ'angua'á yā caavā ndís'tiī. Ní dineⁿe cá yā ndís'tiī. 'Tíicā diíⁿ yā ti Ndyuūs s'neéⁿ yā na staava yeⁿé nī chí ndís'tiī diíⁿ nī cosa chí n'daacā. ¹⁵ Maaⁿ ní ca'a yú gracias Ndyuūs ti tee yā s'uuúⁿ nducuéⁿé chí vaadi n'dai ca yeⁿe yā chí ch'εεte taavi cá chí nguée cuuvi caaⁿmaⁿ yú yeⁿe nducuéⁿé.

10

Pablo caaⁿ'máⁿ yā chí cuaacu chí apóstolyā yeⁿe Señor Jesucristo

¹ 'Úú Pablo di'cuiitú ndís'tiī chuū. 'Úú ní ndiicuúⁿ ní véé cá paciencia yeⁿé ní tan'dúúca Cristo ngaⁿ'a yā, 'tíicā ngaⁿ'á. 'Iiⁿyāⁿ ngaⁿ'a yā yeⁿe 'úú chí 'úú 'aama saⁿ'ā ndiicuúⁿ taachi canee nduucú ndís'tiī ní naati nguée canee nduucú ndís'tiī tuu'mi ní cheεchí yaa'ví ndís'tiī.

² 'Úú di'cuiitú ndís'tiī chí diiⁿ n'daacá nī ti taachi ndaa n'diichi ndís'tiī nguée canee chí caaⁿ'máⁿ nduudu cheεchí ndúúcu ndís'tiī, Náⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ ní ngaⁿ'á yā yeⁿé 'nū chí nús'uu diíⁿ 'nū ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs tan'dúúca chí neⁿé 'nū diíⁿ 'nū. 'Úú vεε yaáⁿ chí nandaācā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caaⁿ'maⁿ taáⁿ nduucú yā. ³ Cuaacu chí neⁿe chí nús'uu ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nús'uu diíⁿ 'nū ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs. Nguée diíⁿ 'nū ntiíⁿnyuⁿ cucáávā chí véé chí cuuvi yeⁿé 'nū na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tan'dúúca chí diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí nguée i'téenu yā Cristo. ⁴ Caati ntiíⁿnyuⁿ chí diíⁿ 'nū nguée diíⁿ 'nū ndúúcu vaadi deenu yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tí diíⁿ 'nū ndúúcu poder yeⁿé Ndyuūs. Ní Ndyuūs nginneé yā s'uuúⁿ chí cuuvi dituūví 'nū dendu'u chí yeⁿe enemigo yeⁿé 'nū chí yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ. ⁵ 'Tíicā chuū cuuvi diíⁿ 'nū. Dituuví 'nū nducuéⁿé vaanicadínūⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí contra yeⁿé Ndyuūs. Ní 'íicu 'iiⁿyāⁿ cuuvi nadacadínúúⁿ yā yeⁿe Cristo ní cuuvi cu'téenu yā yeⁿe yā. ⁶ Maaⁿ ní taachi ndís'tiī n'giindiveéⁿ nī nduudu chí ngaⁿ'á tuu'mi ní nús'uu canee yaáⁿ 'nū chí diíⁿ 'nū castigar nducyáácá nī chí nguée n'giindiveéⁿ nī nduudu chí ngaⁿ'á.

⁷ Ndís'tiī ní n'diichi nī dendu'u chí véé tan'duucā chí cánéé. Ní ndúútí chí 'áámá yā yeⁿe ndís'tiī deenú yā chí seguro chí yeⁿe Cristo 'iiⁿyāⁿ miiⁿ, tuu'mi canee

cúu'míⁿ yā chi nadacadiínuuⁿ yā chi nús'uū ntúūⁿ ní yeⁿe Cristo nús'uu. Tan'dúúca yā 'tiicá ntúūⁿ nús'uu. ⁸ Áará chí 'úú Pablo ngaⁿ'á chí 'úú ch'εεté 'úú na ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Señor Jesucristo nguée 'cuinaáⁿ cáávā chí caaⁿ'máⁿ 'túúcā. Deenú 'nū chí Señor yeⁿe yú tée yā nús'uu ntiiⁿnyuⁿ chí diíⁿ 'nū ndúúcu poder yeⁿe yā tí ndís'tiī cuuvi cu'téenu ca nī Ndyuūs, ní nguée cáávā chí diíⁿ chí nguée í'téenu nī Ndyuūs. ⁹ 'Úú nguée neⁿ'é chí ndís'tiī nadacadiínuuⁿ nī chí dinguúⁿ carta yeⁿ'é nī cucaavā chí candií ndís'tiī chí 'va'á nī. ¹⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chí cartas yeⁿ'é chí nguúⁿ ní neené ditiīnu nduudu yeⁿ'é ní taachi caneé nanááⁿ ndís'tiī ní 'úú ní duūvā 'úú. Ní nduudu chí ngaⁿ'á ní nguée de'ε véé yeⁿ'é. ¹¹ Neⁿ'é chí 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā 'túúcā yeⁿ'é, cadíínuuⁿ yā chuū. 'Túúcā tan'dúúca chí dinguuⁿ 'nū na cartas ti ya'ai caneé 'nū yeⁿ'e nī, 'tiicá ntúūⁿ taachi ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī ngaⁿ'á 'nū ndúúcu yā ní dáámá diíⁿ 'nū ndúúcu yā.

¹² Nguée caaⁿ'máⁿ 'nū chí ndu- uvidamá 'nū ndúúcu tanáⁿ'a yā chí ngaⁿ'á yā chí maáⁿ yā ní n'gεεté yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā tan'dúúcā chí tonto yā tí dicaadi maáⁿ yā ndúúcu 'áámá yā táámá yā her- manos. ¹³ Nús'uu ní nguεε caaⁿ'máⁿ 'nū yeⁿ'e ndúcuéⁿe chí n'gεεté chí nguée candéé 'nū cuidado yeⁿ'é. Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nús'uu naachi cu- uvi cuchicá 'nū ní diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Ní ch'iⁿ'í yā chí nús'uu cho'ó 'nū nanááⁿ ndís'tiī chí snéⁿ na yááⁿ Corinto. ¹⁴ Cáávā chuū ní deenú 'nū chí nguée cueⁿ'é 'nū mar 'áámá yáⁿ'āa nduuti chí Ndyuūs nguée ch'iⁿ'í yā nús'uu chí caⁿ'á 'nū miⁿ'ya. Ní cáávā chuū ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī ní candéé 'nū ndu- udu cuaacu chí nduudu ngai yeⁿ'é Señor Jesucristo yeⁿ'é yú. ¹⁵ Nguée ngaⁿ'á 'nū chí n'gεεté ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e táámá yā tan'dúúcā chí nús'uu diíⁿ

'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā. Dámaāⁿ ngaⁿ'á 'nū yeⁿ'é ntiiⁿnyuⁿ chí diíⁿ 'nū. Cuneé ngiínú 'nū chí ndís'tiī cu'téenu cá nī ní nús'uu cuuvi diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ chí más cā ch'εεte ca nguaaⁿ ndís'tiī, naati dámaāⁿ diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ naachi Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nús'uu chí diíⁿ 'nū. ¹⁶ Cuayiivi miíⁿ ní neⁿ'é 'nū caⁿ'á 'nū táámá cuaaⁿ chí táámá lado yeⁿ'é ndís'tiī chí cuuvi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní nguée cánéé chí caaⁿ'máⁿ yeⁿ'é ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e táámá yā tan'dúúcā chí nús'uu diíⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā.

¹⁷ Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'e cosa chí ch'εεte ca tuu'mi ní canee chí caaⁿ'máⁿ yā chí Ndyuūs diíⁿ yā chíⁿ chí ch'εεte ca. ¹⁸ Nduuti chí Ndyuūs deenu yā chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ní n'daacā idiíⁿ yā tuu'mi ní cuaacu. Nduuti chí maáⁿ yā ngaⁿ'a yā chí n'daacā chí diíⁿ yā tuu'mi ní 'du'ū deenu chí cuaacu?

11

Pablo ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á chí apóstoles 'iiⁿ'yāⁿ ní nguée cuaacu

¹ Neⁿ'é chí ndís'tiī cuchéε nī yeⁿ'é 'aara chí nadacadiínúúⁿ nī yeⁿ'é chí duuchi ngaⁿ'á nduucú nī. ² Caati 'úú ní neⁿ'é ndís'tiī tan'duucā chí Ndyuūs neⁿ'é yā ndís'tiī. Ní 'úú ngaⁿ'á ngī ndís'tiī chí yeⁿ'e Jesucristo yeⁿ'é yú chí ndís'tiī caⁿ'á nī lado yeⁿ'é Cristo. Ní neⁿ'é chí ndís'tiī cunee nī nanááⁿ Ndyuūs. Ní tan'dúúcā 'áámá n'daataá chí cuíínú chí caⁿ'a 'caandavaacu tá ndúúcu 'áámá saⁿ'á nuū. 'Tiicā ndís'tiī nanááⁿ Ndyuūs. ³ Ní 'úú 'va'á cáávā ndís'tiī. Caati tan'dúúcā chí 'áámá cúú chinnche'ée tí táⁿ'ā Eva ndúúcu nduudu yaadi yeⁿ'é tí chí nduudu yeⁿ'e yááⁿ'guíinuūⁿ, 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ canche'ée yā ndís'tiī nícu divíi yā vaadi cadíínúⁿ yeⁿ'é nī ní nguée dineⁿ'é nī Jesucristo ndúúcu nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é nī. ⁴ Caati ndís'tiī ca'á nī lugar 'āa du'ú nuū 'iiⁿ'yāⁿ chí

caaⁿ máⁿ yā nduudu chí ñ'dááⁿ yeⁿe Jesucristo yeⁿe yú nguéé tan'dúú^{cā} nduudu cuaacu chí caⁿ'a 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní n'giindiveéⁿ nī yeⁿe taama espí^ritu chí ñ'dááⁿ ní nguéé n'giindiveéⁿ nī yeⁿe Espí^ritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí sta'á nī yeⁿe Ndyuūs taachi ngaⁿ'a 'nū nduudu cuaacu nanááⁿ ndís'tiī. Ní ch'iindiveéⁿ nī nduudu chí ñ'dááⁿ chí ngaⁿ'á yā yeⁿe chí nadinguáⁿ ai yā. Nguéé tan'dúú^{cā} nduudu cuaacu chí nūs'uu caⁿ'á 'nū nguaaⁿ ndís'tiī. Ní yeenú nī yeⁿe chuū. ⁵ 'Úú nadacadiinúúⁿ chí nguéé n'gεεε ca tanáⁿ'ā 'iⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā chí apóstoles naati nguεε tíicā. N'dááⁿ yā nduudu yeⁿe Cristo ní ndís'tiī cu'teenú nī yeⁿe yā. ⁶ 'Áará chí nguεε caⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿe Cristo ndúú^{cū} nduudu deenu ca, deenú ca yeⁿe nduudu chí ngaⁿ'á. 'Tíicā ch'iⁿ'í 'nū ndís'tiī yeⁿe nducuéⁿ'ē ntiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ 'nū nguááⁿ ndís'tiī.

⁷ O nguéé n'daacā diíⁿ chí ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo nanááⁿ ndís'tiī ní nguéé nadií've nī 'úú caavā ntiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ. Nguéé nadicadiinúúⁿ yeⁿ'ē maáⁿ naati neⁿ'é chí ndís'tiī cuuvi n'gεεé nī. ⁸ 'Úú ní nguéé chita'á tuumi yeⁿe 'iⁿ'yāⁿ yeⁿe tanáⁿ'ā yaacú cucáá^{vā} chí cuuvi diíⁿ ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Cristo nguaaⁿ ndís'tiī. ⁹ Ní neⁿ'e chí caneé ndúú^{cū} ndís'tiī ní véé necesidades yeⁿ'é tuu'mi ní hermanos yeⁿe yú ndaá yā yeⁿe yáⁿ'āa Macedonia ní tee yā 'úú chiiⁿ chí nguεε veε yeⁿ'é. 'Tíicā nguéé di'vaachí mar 'áámá ndís'tiī caavā necesidades yeⁿ'é ní nguéé ndaá di'vaachí ndís'tiī tiempo chí cuchí. ¹⁰ Neené seguro chí nduudu cuaacu yeⁿe Cristo canee nduucú. Ní 'íicú mar 'áámá 'iⁿ'yāⁿ cuuvi diíⁿ yā chí nguεε cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu miiⁿ na nūú'máⁿ yáⁿ'āa Acaya caati nguéé sta'á tuumí cáávā ntiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ. ¹¹ ¿De'ē cáávā chí caaⁿ'máⁿ 'túú^{cā}? ¿'Áá cáávā chí nguéé neⁿ'é ndís'tiī?

Nguéé 'tíicā. Ndyuūs deenú yā chí neené neⁿ'é ndís'tiī.

¹² Ní ntiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ canéé chí diíⁿ naati nguéé cuta'á tuu'mi yeⁿe ntiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ. Ní 'íicú 'iⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e caaⁿ'máⁿ yā chí ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā chí dáámá ndúú^{cū} ntiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ 'nū nguéé lugar chí cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí 'tíicā ti sta'á yā tuumi yeⁿe ntiⁿ'nyuⁿ chí diíⁿ yā. ¹³ 'Iⁿ'yāⁿ miiⁿ nguéé apóstoles yeⁿe Cristo ti apóstoles chí falso yā. Ní nginnche'ei yā 'iⁿ'yāⁿ ní diíⁿ yā tan'dúú^{cā} chí maáⁿ yā apóstoles yeⁿ'e Jesucristo chí candéé yā nduudu yeⁿ'é Cristo. ¹⁴ Ní nguéé nadacadiinuuⁿ yú yeⁿ'ē chí veε ca apóstoles chí falso yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Maaⁿ yááⁿ'nguiinūuⁿ miiⁿ ní diíⁿ sa chí maáⁿ sa ní tan'dúú^{cā} 'áámá ángel yeⁿe Ndyuūs. 'Tíicā diíⁿ sa. ¹⁵ Cáávā chuū ní nguéé cosa chí ch'εεε chí 'iⁿ'yāⁿ diíⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūuⁿ tan'dúú^{cā} chí ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Taachí 'cuiinu iⁿ'yeeⁿdí 'cuū caⁿ'á yā cuta'á yā chí cuuvi yeⁿ'é yā.

Pablo néené ch'eenú yā chii cáávā chí apóstol yeⁿ'e Jesucristo

¹⁶ Maaⁿ ní taama ymnéⁿ'ēe neⁿ'é caaⁿ'máⁿ ndúú^{cū} ndís'tiī ní nguéé nadacadiinuuⁿ nī chí 'úú ngaⁿ'á tan'dúú^{cā} chí 'aama chí loco yā, ti ngaⁿ'á chí ch'εεé maáⁿ. Ní 'aara chí nadacadiinuuⁿ nī yeⁿ'é 'tíicā, ¿'áá 'tíicā 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'é? ¹⁷ 'Úú nguéé caⁿ'á chuū chí Señor Jesucristo yeⁿe yú yaa'ví yā 'úú chí caⁿ'á 'tíicā. Caati caⁿ'á tan'dúú^{cā} 'aama chí loco 'tíicā caⁿ'á. Ní 'íicú máaⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ chí dich'εεé 'úú. ¹⁸ Ní n'dee n'dái 'iⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā yeⁿ'ē maáⁿ yā chí ch'εεε yā cucáá^{vā} chiiⁿ chí diíⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní maaⁿ ní 'úú ntūūⁿ ngaⁿ'á chí 'úú ní ch'εεé maáⁿ. ¹⁹ Ní ndís'tiī ní nadacadiinuuⁿ nī chí deenu cá nī ní chicheé nī yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā chí maáⁿ yā chí ch'εεé yā tan'dúú^{cā} chí loco yā, nī yeenú yā. ²⁰ Ní chicheé nī yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ

s'een ní chí'indiveéⁿ ní yeⁿe yā ní díiⁿ nī tan'dúú^cā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'een ngaⁿ'á yā chí a fuerza díiⁿ nī. Ní tan'dúú^cā chí s'neéⁿ yā 'áámá trampa 'tíicā díiⁿ yā ndúú^cū ndís'tī. Ní n'diichí yā ndís'tī tan'dúú^cā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé du'ū veε 'tíicā ndís'tī. Ní caaⁿ'máⁿ yā chí ch'εεε maáⁿ yā. Ní ch'eⁿ'é yā naaⁿ nī. Ní cuchéε ní yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. ²¹ Nús'uu nguéé cuuvi díiⁿ 'nū ndúú^cū nī 'tíicā 'aara chí nadacadiinúⁿ nī chí n'daacā díiⁿ yā ndúú^cū nī 'tíicā. Maaⁿ ní 'áará chí 'cuinaáⁿ yeⁿ'é chí caaⁿ'máⁿ, 'tíicā caaⁿ'máⁿ. Nús'uu díiⁿ 'nū chí duūva 'nū ní 'iicu cuuvi díiⁿ 'nū ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é 'nū. Maaⁿ ní caaⁿ'máⁿ tan'dúú^cā chí loco 'úú. Ní 'úú ní caaⁿ'máⁿ chí ch'εεε maáⁿ yeⁿ'e ntiiⁿ'nyuⁿ chí díiⁿ tan'dúú^cā chí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí ch'εεé yā maáⁿ yā cáávā ntiiⁿ'nyuⁿ chí díiⁿ yā. ²² ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ hebreos 'iiⁿ'yāⁿ s'een? 'Tiicá ntúūⁿ 'úú. ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ s'een yeⁿ'e ndaata Israel? 'Tiicá ntúūⁿ 'úú. ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ s'een yeⁿ'e ndaataá Abraham? 'Tiicá ntúūⁿ 'úú. ²³ ¿'Áá 'iiⁿ'yāⁿ s'een 'iiⁿ'yāⁿ chí idiⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Cristo? Deenú chí caaⁿ'máⁿ tan'dúú^cā 'iiⁿ'yāⁿ chí loco yā taachi caaⁿ'máⁿ 'tiicā. 'Úú idiⁿ más ca ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Cristo nguéé ti 'iiⁿ'yāⁿ s'een. Ní canéé taavi yaātū na cuerpo yeⁿ'é chí ch'eⁿ'é yā 'úú. Neené n'deeε cuuví cheⁿ'é vácūū. Ní neené n'deeε cuuví chí 'āā cháā 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú. ²⁴ Ní cho'ó nyuⁿ'u cuuvi chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'een ch'eⁿ'é yā ndiicu ndíitiⁿ'nyuⁿ cuūⁿ vuelta 'úú ndúú^cū cuarta. ²⁵ Ní cho'ó 'iinū tiempo chí ch'eⁿ'é yā 'uū ndúú^cū nduucu. Ní 'áámá cuuvi nūⁿ chíítuú yā 'úú. Ní cho'ó 'iinū cuuvi chí cheεchi barco naachi cueⁿ'é na nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā. Ní 'áámá vmnéⁿ'ēe cánéé nguaaⁿ nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā núúⁿ'máⁿ yaaⁿ núúⁿ'máⁿ nguuvi. ²⁶ N'deeε n'dái cuuví cachīcá ní n'diichi peligros yeⁿ'é, peligros yeⁿ'e yíicú, ndúú^cū

peligros cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí duucu yā, ndúú^cū peligros nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāā yeⁿ'é ní yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e táámá yāā, ndúú^cū peligros taachi cánéé ná yāā n'gεεε, ní taachi caneé na yáⁿ'āa cuūⁿ'máⁿ naachi nguéé ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ, ní taachí cachīcá na barco vmnaaⁿ nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā. Ní cho'oo peligros yeⁿ'é taachi canéé nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí hermanos yeⁿ'e 'nū ní nguéé 'tíicā yā. ²⁷ 'Úú díiⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ chí néené díítuū ndúú^cū vaadi 'caaⁿ'va ní chīcuūⁿ 'úú. Ní n'deeε taavi nguīnū nguéé chí cyaadú, ní cho'oo n'deeε taavi cuuvi chí ch'eenú chíi ti 'āā ntéé che'é ní 'āā ntéé chíi nuūⁿ'niⁿ va. Ní 'āā 'iiche yeⁿ'é ní nguéé catecaí.

²⁸ Ní 'āā vi'í cā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū chí cho'oo na cuerpo yeⁿ'é, veε más cā dendu'ū ti nguuví nguuví candéé cuidado yeⁿ'é nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyáácá yaācū. ²⁹ Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ duūvá yā ní 'úú ntúūⁿ díiⁿ tan'dúú^cā chí duūva 'úú. Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ díiⁿ yā chí taama 'iiⁿ'yāⁿ dinuunⁿdi yā, 'úú ntúūⁿ n'geenú ngii ní 'cuinaáⁿ 'úú, ní nduuví taāⁿ. ³⁰ Maaⁿ ní nduuti chí canéé chí dich'εεé yeⁿ'é maáⁿ, tuu'mí dich'εεé yeⁿ'é maáⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí cho'oo yeⁿ'é níicu 'cuunⁿ'mín ti duūva 'úú. ³¹ Dendyuūs chí Chiidá Señor Jesucristo yeⁿ'é yú ní n'dai taavi cá yā cuen'e daāⁿ'maⁿ. Ndyuūs ní deenú yā chí nguéé ngaⁿ'á nduudu yaadi. ³² Cho'oo chí taachí caneé na yāāⁿ Damasco chí gobernador chí maaⁿ poder yeⁿ'e rey Aretas, gobernador miiⁿ s'neen yā soldados na cheendi va'aī s'een chí n'gεεε yeⁿ'é yāāⁿ Damasco miiⁿ caati neⁿ'é sa cuta'a sa 'úú ní candεε sa 'úú chí preso 'úú. ³³ Naati hermanos yeⁿ'é yú s'nuūⁿ yā 'úú cheεti 'áámá 'cuééεε ch'εεε ní dicua'ái yā 'úú na 'áámá ventana yeⁿ'e ncheéti yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ ní 'tíicā ca'ái na ta'a soldado s'een caati

yáān miiⁿ ní nuuⁿmaⁿ ndiivi canéé nchēētī chí yaacū tan'dúúccā coral.

12

Visión yeⁿe Pablo ndúúccū chi n'diichí yā

¹ Cuaacu níⁿnyúⁿ chi nguεε de'ē vεε n'daacá chi caaⁿmáⁿ yeⁿē 'úú maáⁿ chi 'úú ch'εεté 'úú. N'dáaca ca chi 'úú caaⁿmáⁿ yeⁿe n'deeē nááⁿ chi canéé chi snaáⁿ yeⁿe Señor Jesucristo ní yeⁿe chi canúúⁿ n'de'ei chi n'giⁿ'í yā 'úú. ² Cuayiiivi chí i'teenú Cristo chó'ōo ndiichí cūūⁿ nduuyúú chí n'diichí 'áámá visión tan'dúúccā chi ch'iinú. Ní 'aama 'iiⁿyāⁿ candéε yā 'úú ndii va'āi chēeti nguuvī. Nguéé deenú nduuti chí candεε yā cuerpo yeⁿé o nguéé. Dámaaⁿ Ndyuūs deenú yā chuū. ³ Naati chíí ní nguεε deenú nduuti chí cueⁿé ndúúccū cuerpo yeⁿé o nguéé ndúúccū cuerpo yeⁿé naati dámaaⁿ Ndyuūs deenú yā táácā cueⁿé. ⁴ 'Úú deenú chí candéε yā 'úú ní cueⁿé ndii paraíso chí va'ai chēeti nguuvī. Ní 'úú n'giindiveéⁿ nduudu chí nguéé tan'duuccā nduudu yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeedí cūū ti yeⁿe Ndyuūs. Nguéé véé permiso chí cuuvi caaⁿmáⁿ yeⁿē chí n'giindiveéⁿ. ⁵ 'Úú cuuvi caaⁿmáⁿ chí 'úú ní ch'εεte maáⁿ yeⁿē chí Ndyuūs diiⁿ yā nduucú. 'Úú nguéé caaⁿmáⁿ yeⁿe maáⁿ chí ch'εεté maáⁿ. Dámaaⁿ caaⁿmáⁿ chí duūvā 'úú. ⁶ 'Áará chí caaⁿmáⁿ chí 'úú ch'εεté maáⁿ nguéé caaⁿmáⁿ tan'dúúccā chí zonzó 'úú ti caaⁿmáⁿ nduudu cuaacu yeⁿé naati nguéé caaⁿmáⁿ 'tíicā ti nguéé neⁿé chí mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nadacadiínuuⁿ yā chí 'úú ch'εεte ca 'úú. Neⁿé chí 'iiⁿyāⁿ miiⁿ nadacadiínuuⁿ yā yeⁿe 'úú tan'dúúccā chí n'diichí yā 'úú, ní n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿé.

⁷ Chuū chí Cristo ch'iⁿ'í yā 'úú ní 'áámá visión chí ch'εεte ní deεvε taavi ca. Ní Cristo tee yā 'úú 'áámá yā'ai na cuerpo yeⁿé chí 'áámá

canéé ní tan'dúúccā chí 'áámá yááⁿ chí cata'āi na cuerpo yeⁿé. Ní chíí tan'dúúccā chí yááⁿ'guiinūⁿ s'neeⁿ sa yááⁿ miiⁿ chí neⁿe sa chí 'cuenú cuuvi. Ní Ndyuūs tee yā permiso chí 'úú canee ndúúccū dolor miiⁿ cáávā chí nguéé cuuvi caaⁿmáⁿ yeⁿe maáⁿ chí ch'εεté 'úú. ⁸ Ní 'iinū cuuvi chíicá Señor Jesucristo yeⁿé yú chí diví yā vaadī ya'ái cūū yeⁿé. ⁹ Naati Señor yeⁿe yú ngaⁿ'á yā ngii yā 'úú 'tíicā: Vaadī neⁿe yeⁿé ní tūneeⁿ di ní nguéé más ca neⁿe ní ti chuū. Ní poder yeⁿé chuū chí n'giⁿ'í cá taachí 'iiⁿyāⁿ chí duūvā cuerpo yeⁿé yā. Maaⁿ ní cucáávā chí yaa'ví Señor 'úú 'túúccā, 'úú yeenú ti 'úú duūvā 'úú ti Cristo cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ yā poder yeⁿé yā ti canéé yā na cuerpo yeⁿé. ¹⁰ Cáávā chuū ní yeenú ti duūvā. Ní yeenú 'aara chí 'iiⁿyāⁿ ngaⁿ'a taaⁿ yā yeⁿé, ní nguéé véé necesidades yeⁿé, ní 'iiⁿyāⁿ diiⁿ yā chí n'geenú ngii. Ní yeⁿe dendú'ū díitūu chí chó'ōo yeⁿé ní n'geenú ngii nducuéⁿé chuū cáávā Cristo. 'Tíicā rá va. Taachi duūvā cuerpo yeⁿé tuuⁿ'mi ní más ca ditiīnu 'úú.

Pablo nadacadiínuuⁿ cá yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yaacū yeⁿe yáāⁿ Corinto

¹¹ 'Úú deenú chí ngaⁿ'á tan'dúúccā chí loco 'úú taachi ngaⁿ'á yeⁿé maáⁿ naati ndís'tiī diiⁿ ní chí a fuerza canee chí caaⁿmáⁿ yeⁿe maáⁿ ti ndís'tiī nguεε ngaⁿ'á ní yeⁿé 'túúccā. N'daacā ca chí ndís'tiī caaⁿmaⁿ n'dáaca ní yeⁿé. 'Úú nguéé duu'ví 'úú yeⁿé tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿ'á yā chí apóstoles ní nguéé 'tíicā 'aara chí 'úú nguéé de'ē vεε 'úú. ¹² Ní taachi canéé nduucú ní ch'iⁿ'í ndís'tiī chí cuaacu chí 'úú 'áámá apóstol yeⁿe Jesucristo 'úú ndúúccū vaadī n'giinu chí ch'εεte chí diiⁿ ní ndúúccū ntiīⁿnyuⁿ chí ch'εεte chí diiⁿ ní nduucú vaadī n'giinu n'dai chí diiⁿ. ¹³ De'ē vεε chí nguéé diiⁿ ndúúcu ndis'tiī taachi canéé ndúúcu ní tan'dúúccā chí diiⁿ ndúúccū nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿé

tanáa'ā yaācū. 'Āā daamá nūuⁿ idiíⁿ nduucú nī. Deenu chí nguéé ngiicá ndis'tií chí cunneé nī 'úú caavā necesidades yeⁿ'é. Maaⁿ ní nadich'εεcú nī yeⁿ'é caavā falta 'cūū ti nguéé diiⁿ daamá ndúúcu nī.

¹⁴ Maaⁿ ní veε yaáⁿ chí ndaá nanááⁿ ndis'tií ndiichi ndii 'ínú cuuvi, ní taachi ndaá nguéé di'vaachi ndis'tií. Ní nguéé neⁿ'é de'ē véé yeⁿ'e nī chí maáⁿ nī in'nuúⁿ nī naati 'úú neⁿ'é ndis'tií. Deenu yú chí 'iiⁿ'yāⁿ chí chiidá yā canéé chí in'nuúⁿ yā necesidades yeⁿ'ē daiyá yā, nguéé ti daiyá yā in'nuúⁿ yā necesidades yeⁿ'ē chiidá yā. ¹⁵ Ní 'úú diíⁿ gasta tuūmī yeⁿ'é chí diíⁿ ntiíⁿnyuⁿ cáávā ndis'tií ní ndíí chí cuūnū 'úú cáávā almas yeⁿ'e nī níicú 'cuεεtinéé n'daacá nī. 'Áará chí neⁿ'e cá ndis'tií ní nguéé ti ndis'tií neⁿ'é nī 'úú.

¹⁶ Ní 'áará chí 'úú nginneé ndis'tií, nán'a 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndis'tií chí deenú yā chí nguéé sta'á tuumi yeⁿ'é nī, ngaⁿ'á yā chí 'úú nginnche'éi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁷ ¿'Áá nginnche'éi ndis'tií cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí dicho'ó nanááⁿ ndis'tií? Nguεε 'tíicā. ¹⁸ 'Úú chiicá saⁿ'á Tito chí naⁿ'á yā. Ní dicho'ó Tito ndúúcu táámá hermano yeⁿ'e yú nanááⁿ ndis'tií. ¿'Áá cuaacu chí Tito miiⁿ chinnche'éi yā ndis'tií? Nguεε 'tíicā. O ¿'áá cuaacu chí 'úú ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguéé diíⁿ 'nū dáámá ntiíⁿnyuⁿ nguaaⁿ ndis'tií ní nguéé ndúúcu dáámá sentido yeⁿ'é 'nū? Nguεε 'tíicā.

¹⁹ Maaⁿ ní ndis'tií, ¿'áá nadacadi-inuuⁿ nī chí ngaⁿ'a 'nū chí chííⁿ chí diíⁿ 'nū ní cuaacu caatí chí idiíⁿ 'nū defender ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'nū? Nguéé 'tíicā. Ngaⁿ'á 'nū nanááⁿ Ndyuūs nduudú 'cūū cáávā chí nús'uu ní yeⁿ'é Jesucristo. Ní nducuéⁿ'ē chí diíⁿ 'nū, diíⁿ 'nū ti ndis'tií hermanos chí neⁿ'é 'nū cuuvi cu'téenu cá nī Ndyuūs. ²⁰ Ní 'úú ní 'va'á ti taachi ndaá nanááⁿ ndis'tií 'úú nguéé nndaācā chí ndis'tií diíⁿ nī

tan'dúúcā chí 'úú neⁿ'é chí diíⁿ nī. Ní ndis'tií nguéé nndaāca nī 'úú tan'dúúcā chí neⁿ'é nī chí 'úú idiíⁿ tí canéé chí 'caa'vá ndúúcu ndis'tií. Ní nndaācā ndis'tií tan'dúúcā chí nguéé canéé chí 'cuεεtineé nī. Ní nndaācā chí véé nguaaⁿ ndis'tií 'iiⁿ'yāⁿ chí n'gεεcu cheendí yā, ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā cosas tan'dúúcā chí véé yeⁿ'e taama yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí nduuvi taáⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'caa'vá yā ndúúcu táámá hermano ní maáⁿ yā diví yā yeⁿ'é yā ti neⁿ'é yā ngaⁿ'a yā chí ch'εεtε maáⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā contra yeⁿ'e taama yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ néené neⁿ'e caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē chí diíⁿ taama yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí maáⁿ yā ní ch'εεtε yā, ní nguéé véé vaadi 'diííⁿ nguaaⁿ ndis'tií. ²¹ Ní 'va'á chí 'cuinaaⁿ nanááⁿ Ndyuūs cáávā ndis'tií taachi ndaá nanááⁿ ndis'tií taama vmnéⁿ'ēe. Ní taachi canéé ndúúcu nī ngii ya'āi 'iinú yeⁿ'é 'yááⁿ ndis'tií chí dinuuⁿndí nī ní nguéé nadaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿndí nī chí diíⁿ nī yeⁿ'e chí neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e nī. Ní diíⁿ nī cosas chí nguεε n'daacā. Chííⁿ ní diíⁿ nī chí sáⁿ'ā sta'a sa n'daataá yeⁿ'e táama saⁿ'ā.

13

Pablo dingúūⁿ diitú yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ Corinto ní ngaⁿ'á yā: N'dai ndis'tií

¹ Chuū ní ndii 'ínú cuuvi chí caⁿ'á ndaá nanááⁿ ndis'tií ní taachi ndaá nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿ'ē táámá 'iiⁿ'yāⁿ canéé chí véé 'uūvī o 'iinú testigo ndúúcu yā. Ní cunee n'daacā nduudu miiⁿ tan'dúúcā chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. ² 'Āā ngaⁿ'á cuááⁿ vmnaaⁿ taachi cānee nduucú nī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí dinuuⁿndí yā ní ndúúcu nducyaacá nī. Maaⁿ ní chí canee ya'ái yeⁿ'ē ndis'tií dingúūⁿ taama vmnéⁿ'ēe yeⁿ'e chúū tan'dúúcā chí ngaⁿ'á cuaaⁿ vmnaaⁿ nanááⁿ ndis'tií. Taachi ndaá nanááⁿ ndis'tií taama vmnéⁿ'ēe

n'diichí nuuⁿndi yeⁿē nducyaaca hermanos. ³ Ní 'úú idiíⁿ ti ndís'tiī cadiinuuⁿ ní nduuti chi Cristo yeⁿē yú ch'iⁿí yā 'úú nduudu chi ngaⁿ'á o nguéé. Ní Cristo yeⁿe yú nguéé duūvā taachi diíⁿ yā tratar nduucú nī. Caⁿ'á yā ch'iⁿí yā chi ditiinú yā nguéé ti ndis'tiī. ⁴ Cuáácú chi 'iⁿyāⁿ chi'néé'nga'á yā Cristo tan'dúúca chi Cristo ní 'aama 'iⁿyāⁿ chi duuvā, naati maaⁿ ní Cristo miiⁿ canduuchí yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿ'ā cucáávā poder yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ nús'uu ní yeⁿe Cristo. Nús'uu ní duūvá 'nū naati poder yeⁿe Ndyuūs canee ndúúcu 'nū. Ní cáávā chuū cuuvi n'diichi 'nū nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní dichíⁿ'vé 'nū ndís'tiī.

⁵ Maaⁿ ní ndís'tiī n'diichi maáⁿ nī nduuti chi ndís'tiī 'āa canee diitú ní ndúúcu chi i'téenu nī yeⁿ'ē Cristo. N'diichi maáⁿ nī chí cuaacu chi i'téenu nī. ¿'Áa nguéé déénú ndís'tiī nduuti chi Cristo canee nduucú nī o nguéé? Ní nduuti chi cuaacu chi nguéé i'téenu nī cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é nī tuu'mi ní nguéé yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. ⁶ Neⁿ'é chi ndís'tiī cadiinúⁿ nī chí nús'uu ní dichíⁿ'vé 'nū Ndyuūs ní ti yeⁿ'é Ndyuūs nús'uu. Nguéé falso 'nū. ⁷ Maaⁿ ní ngaⁿ'angua'á 'nū Ndyuūs caavā ndís'tiī chi ndís'tiī nguéé dinuuⁿndí nī yeⁿ'e mar 'áámá chi nguéé n'daacā. Neⁿ'é 'nū chi ndís'tiī ní diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chi n'daacā. Nguéé ti cuuvi 'cuuⁿ'míⁿ 'nū chi diíⁿ 'nū ntiíⁿnyuⁿ chi n'daacā. 'iⁿyāⁿ ní cuuvi n'diichí yā ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'é 'nū, ní caaⁿ'máⁿ yā chi nguéé n'daacā idiíⁿ 'nū. Dámaāⁿ neⁿ'é 'nū chi ndís'tiī din'daacá nī.

⁸ Nús'uu ní nguéé de'ē véé diíⁿ 'nū chi contra yeⁿ'e nduudu cuaacú naati nducuéⁿ'ē chi diíⁿ 'nū ní yeⁿ'ē nduudu cuaacu miiⁿ. ⁹ Cáávā chuū nús'uu ní yeenú taaví 'nū taachi duūva 'nū ní taachi ndís'tiī ditiinú nī ndúúcu chi i'téenu nī. Ní ngaⁿ'angua'a cá 'nū ní ngiicá 'nū Ndyuūs chi ndís'tiī cuuvi diíⁿ nī chí n'daacā n'dai ní 'cuεεtineé nī tan'dúúca chi Jesucristo neⁿ'é yā

chi diíⁿ nī. ¹⁰ Idingúⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī vmnaaⁿ taachi 'āa cuéé ndaá 'nū nanááⁿ ndís'tiī caati taachi ndáa 'nū nanááⁿ ndís'tiī nguéé cheεchi caaⁿ'máⁿ ndúúcu nī cucáávā poder chi Señor Jesucristo tee yā 'úú. Ní Señor yeⁿ'e yú tee yā poder 'úú caavā chi ndís'tiī ní cuuvi cu'téenu cá nī nguéé caava chi cuuvi ndái nī.

¹¹ Maaⁿ ní 'cuiñū carta yeⁿ'é. Ní na carta yeⁿ'é ní ngaⁿ'á ti n'dai taavi ndís'tiī ní diíⁿ nī chí 'cuεεtineé n'daacá nī ndúúcu vaadi 'diíⁿ na vida yeⁿ'e nī. Nícu cunee nī ndúúcu dáámá vaanicádiinúⁿ yeⁿ'é nī ní Ndyuūs chí véé vaadi 'diíⁿ yeⁿ'e yā ní dinéⁿ'e yā ndís'tiī Ndyuūs miiⁿ canee nduucú nī.

¹² Ní nguaaⁿ maáⁿ nī diíⁿ nī saludar 'áámá nī ndúúcu taamá nī. Caaⁿ'máⁿ nī chí n'dai hermano yeⁿ'é nī ní túúⁿ'ví nī cheendi hermano yeⁿ'é nī tan'dúúca costumbre yeⁿ'é nī ti yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī.

¹³ Nducyáácá 'iⁿyāⁿ chí i'teenú yā Jesucristo yeⁿ'e yú dichó'o yā saludos na carta 'cū yeⁿ'é nī ní ngaⁿ'á yā: N'dai ndís'tiī.

¹⁴ Ní neⁿ'é chí Señor Jesucristo téé yā ndís'tiī vaadi n'dai taavi yeⁿ'é yā. Ní vaadi neⁿ'e yeⁿ'é Ndyuūs ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canee nduucú nī. Chuū carta chí 'úú Pablo dingúⁿ yeⁿ'e nī. 'Tiicá chíi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YĀⁿ'ĀA GALACIA

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'á yā yaācū s'eeⁿ na yāⁿ'āa Galacia

1 'Úú Pablo 'úú ní 'úú 'áámá apóstol chí dichó'ó Ndyuūs. Mar 'áámá saⁿ'ā nguée dichó'ó sa 'úú chí 'úú ngaⁿ'á nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, ndíí nguée ndúú ndeεεve sá 'úú, ti Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo dichó'ó yā 'úú. Ní Chiida yú nadacuéⁿ yā Jesucristo yeⁿ'é nguuaⁿ tináⁿ'ā. 2 Nducyaaca vi'í yú s'ti chí 'cuεεtinée yā yāⁿ miiⁿ ndúúcu 'úú, idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e ndís'ti chí i'téenu ní Jesucristo ní caⁿ'á ní yaācū s'eeⁿ na yaⁿ'āa Galacia. 3 Neⁿ'é chí Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo yeⁿ'é yú téé yā s'uuúⁿ dendú'ú chí n'dai. Ní ndís'ti canee ní ndúúcu vaadi 'diiⁿ chí Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. 4 Jesucristo miiⁿ ca'a yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā cucáāvā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Maaⁿ ní nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e dendu'ú chí nguée n'daacā chí véé iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. 'Tíicā neⁿ'e Ndyuūs Chiida yú. 5 Cuen^e daāⁿmaⁿ canee Ndyuūs ndúúcu deεεve yeⁿ'é yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ canee chí dich'εεε cá yā Ndyuūs chí deεεve cuen^e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā.

Nguée véé táámá nduudu yeⁿ'e chí Cristo nanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ

6 Neené nge^e yiinú chí ndís'ti neené níiⁿ'nuúⁿ nūⁿ idiví ní yeⁿ'e Ndyuūs chí n'gai yā ndís'ti, ní yeⁿ'e cosas chí n'dai ca chí Cristo tee yā ndís'ti. Ní n'giindiveéⁿ ní nduudu chí nguée cuaacu yeⁿ'é táámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a nduudu miiⁿ tan'dúúca chí táámá evangelio. 7 Cuaacu chí nguée véé táámá evangelio chí nduudu yeⁿ'e Dendyuūs naati véé n'dúúví chí

idi'vaachí yā ndís'ti. Ní neⁿ'e yā n'daaⁿ yā evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. 8 'Aara chí s'uuúⁿ o 'áámá ángel chí ndaa yeⁿ'e va'ai chēēti nguuvi ngaⁿ'a yā táámá evangelio chí n'daaⁿ nguée tan'dúúca chí caⁿ'a 'nū chíi 'nū ndís'ti, tuuⁿ'mi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yā condenado. 9 'Āa caⁿ'á chuū maaⁿ ní neⁿ'é caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ táámá vmnéⁿ'ēe: Nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'maⁿ yā táámá evangelio chí n'daaⁿ nguée tan'dúúca chí caⁿ'a 'nū chíi 'nū ndís'ti, tuuⁿ'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi yā condenado.

10 Taachi ngaⁿ'á chuū, ¿de'ε in-adacadíinuⁿ ní nduucú? Nguée neⁿ'é chí cunee yiinú ní yeⁿ'é caati neⁿ'é chí Ndyuūs cunee yiinú yā yeⁿ'é. O ¿áá canee chí 'úú idiⁿ chí cunee yíinū saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū? Nduuti chí 'úú idiⁿ chíiⁿ ti inee yíinū saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū, tuuⁿ'mi ní nguée idiⁿ ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Cristo.

Taacā chí chí Pablo apóstol

11 'Úú ngaⁿ'á cuaacu ní ngī ndís'ti hermanos yeⁿ'é. Nduudu ngai chí evangelio yeⁿ'é Jesucristo chí 'úú ngaⁿ'á, nguée yeⁿ'é mar 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. 12 Ti 'úú nguée staⁿ'á nduudu miiⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā, ndíí nguée ndúú ch'eeéⁿ yeⁿ'é mar 'áámá saⁿ'ā caati Jesucristo chí iⁿ'i yā 'úú nduudu cuaacu yeⁿ'é yā.

13 Ndís'ti chí iindiveéⁿ ní tan'dúúca chí 'úú i'téenu tiempo chí chó'oo ní canee chēēchí ná religión yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ judíos chí Israel. Ní deenu ní taacā chí díiⁿ. Ní díiⁿ chí dícaānū 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo ti caⁿ'á yā na yaācū yeⁿ'é Ndyuūs. Ní díiⁿ chuū ti neⁿ'é can'daá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e nducyáácá yaācū yeⁿ'é Ndyuūs ti neⁿ'é di'cuiinú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 14 Ní chí teenú más ca yeⁿ'e religión yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaata yeⁿ'e Israel s'eeⁿ nguuaⁿ nducyaaca yā chí dáamā ndaata yeⁿ'é ndúúcu yā ti neⁿ'é díiⁿ nducuéⁿ'é tan'dúúca chí díiⁿ

'iiⁿyāⁿ ndiicúu chi 'āā n'díí. ¹⁵ Naatí Ndyuūs ndεενε yā 'úú taachi 'āā cuéé 'cuundiyaán. Ní taachi ndaa tiempo chi Ndyuūs neⁿe yā, Ndyuūs yaa'ví yā 'úú cáávā chi neⁿé yā 'úú chi 'úú n'giindiveén nduudu yeⁿé yā ní cu'teenú Ndyuūs. ¹⁶ Ní Ndyuūs yaa'ví yā 'úú yeⁿé Daiyá yā Jesucristo chi 'úú i'teenú 'yā, ti 'úú ní caaⁿmáⁿ nduudu yeⁿe Cristo nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ gentiles, 'iiⁿyāⁿ chi nguεε yeⁿe ndaata Israel. Ndíí tuu'mi nguéeé tiinguuneén mar 'aama saⁿā yeⁿe nduudu yeⁿé Cristo. ¹⁷ Ndíí nguéeé ndúú ndaa na yāāⁿ Jerusalén chi intiinguuneén apóstoles chi dichó'ó Ndyuūs vmnaaⁿ chi dichó'o yā 'úú, naati 'úú cheⁿé na yáⁿāa Arabia. Ní cuayiivi miiⁿ ní nguεεcuneé na yāāⁿ Damasco.

¹⁸ Cuayiivi chi cho'ó 'iīnū nduūyū ndii tiempo chi 'āā i'teenú Jesucristo tuu'mí ní cueⁿé yāāⁿ Jerusalén tuu'mí n'diichí Pedro tí 'āā cuéé n'diichí saⁿā. Ní caneeé ndúúcu sa ndíitiⁿyuⁿ nguuvi. ¹⁹ Yāāⁿ miiⁿ nguéeé n'diichí táamāⁿ apóstol chi dichó'ó Ndyuūs. Damaāⁿ n'diichí Jacobo saⁿā 'diinū Jesús miiⁿ. ²⁰ Chuū idinguúⁿ yeⁿe ndís'tiī. 'Cuiⁿdíichí ndís'tiī. 'Úú nguéeé ngaⁿá nduudu yaadi ti Ndyuūs n'diichí yā 'úú ní deenú yā chi cuaacu ngaⁿá.

²¹ Cuayiivi ní ndaa na yáⁿāa yeⁿe Siria ndúúcu yáⁿāa Cilicia. ²² 'Iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿāa Judea chi cueⁿé yā na yaācū naachi ngeⁿé yā yeⁿe Cristo nguéeé iitiinaáⁿ yā 'úú ti nguéeé in'diichí yā 'úú. ²³ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dámaāⁿ n'giindiveén yā yeⁿé 'úú cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíicā, 'iiⁿyāⁿ chi can'dáa yā s'uuúⁿ ti neⁿé yā di'cuiinú yā s'uuúⁿ maaⁿ ní ngaⁿa yā nduudu cuaacu yeⁿe Jesucristo. Cuááⁿ vmnaaⁿ nguéeé neⁿé yā chi 'iiⁿyāⁿ i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿe Jesucristo. ²⁴ Ní yeⁿé chúū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dich'εεté yā Ndyuūs

caavā chi maaⁿ ní 'úú i'teenú Jesucristo.

2

Tanáⁿā apóstoles diiⁿ yā aceptar Pablo chi 'áamā apóstol ndúúcu yā

¹ Cho'ōo ndiichi cúūⁿ nduuyūú chi 'úú cheⁿe ntuúⁿ yāāⁿ Jerusalén. Cheⁿé ndúúcu saⁿā Bernabé chi compañero yeⁿé ndúúcu saⁿā Tito.

² Ní ndaa ti Ndyuūs ch'iⁿi yā 'úú chi caneeé chi caⁿá. Vmnaáⁿ vmnaaⁿ caⁿá nanááⁿ apóstoles chi n'gεεte yeⁿe yaācū miiⁿ. Ní chíí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ taacā chi ngaⁿá nduudu ngai yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ gentiles chi nguéeé yeⁿe ndaata Israel. Chuū diiⁿ chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cu'téenu yā chi dichí'vε ntiiⁿyuⁿ yeⁿé Ndyuūs chi diiⁿ nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ gentiles. Ni apóstoles n'gεεte nguéeé caⁿa yā chí nguéeé 'cuúⁿ yā 'úú. ³ Ní apóstoles n'gεεte ní caneeé yiinú yā ndúúcu nduudu chí ngaⁿá. Ni saⁿā Tito chí saⁿā griego chí caneeé sa nduucú, nguéeé caneeé chí cuuvi circuncidar Tito tan'dúúcā chí ngaⁿa ley yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ti nguéeé yeⁿé ndaata Israel.

⁴ Chuū diiⁿ ti naachi nduuvidaama yú chí ndaa n'dé'éí 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā tan'dúúcā chí hermanos yeⁿé yú 'yā, naati nguéeé 'tíicā. Ní ndaa yā chí n'diichí yā s'uuúⁿ caati 'āā cuéé diiⁿ yú tan'dúúcā chí ngaⁿā ley yeⁿe circuncisión ti s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ ní diiⁿ yú chí ngaⁿa Cristo. Neⁿé yā chí diiⁿ yú tan'dúúcā chí ngaⁿa ley yeⁿe Moisés miiⁿ. ⁵ Nús'uu ní nguéeé diiⁿ 'nū tan'dúúcā chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ neⁿé yā yeⁿe ley yeⁿe circuncisión caati neⁿé 'nū chí nduudu cuaacu chí 'āā ngaⁿá 'nū yeⁿe evangelio yeⁿe Señor Jesucristo, ní 'áamā cūneeé ndúúcu ndís'tiī. 'Tíicā diiⁿ 'nū.

⁶ Apóstoles n'gεεte yeⁿe yaācū miiⁿ nguéeé de'ε veε más cā ca'cuééⁿ yā 'úú yeⁿé chí 'úú caaⁿmáⁿ. 'Áará chí n'gεεte n'dai yā nguéeé de'ε veε tuneéⁿ 'úú ti Ndyuūs neⁿe yā

nducyaaca 'ii'nyān 'āā daamá nūn.⁷ Apóstoles n'gεεte ye'ne yaācū 'āā deenú yā chí Ndyuūs dicho'ó yā 'úú. 'Úú, Pablo, nga'á nduudu ngai ye'ne Cristo nanáán 'ii'nyān chí nguéé ye'ne ndaata Israel. 'Tiicá ntúūn deenú yā chí Ndyuūs dicho'ó yā Pedro chí nga'á yā nduudu ngai ye'ne Cristo nguaan 'ii'nyān ye'ne ndaata Israel. ⁸ Ti Ndyuūs ye'ne yú ní ngingnee yā Pedro miiⁿ chí nga'á nduudu cuaacu ye'ne yā nguaan 'ii'nyān Israel s'een chí diín yā tan'dúúcā chí nga'ā ley ye'ne circuncisión. Maaⁿ Señor miiⁿ ngingnee yā 'úú chí caa'mán nduudu ye'ne yā nguaan 'ii'nyān chí nguéé ye'ne ndaata Israel. Ní nguéé véé ley ye'ne circuncisión ye'ne yā.

⁹ Apóstoles n'gεεte ye'ne yaācū chí Jacobo ndúúcū Pedro ndúúcū Juan ní deenu ntúūn yā chí Ndyuūs din'daacá yā nduucú chí 'úú idiín ntii'nyuⁿ ye'ne apóstol nguaan 'ii'nyān chí nguéé ye'ne ndaata Israel. Tuu'mi ní sta'á yā tá'ā cuaacú 'nū ní nduuvidaamá nduudu yú nanáán Ndyuūs ti 'úú ndúúcū Bernabé ní caa'mán 'nū nduudu cuaacu ye'ne Jesucristo nanáán 'ii'nyān gentiles ní 'ii'nyān s'een nanáán 'ii'nyān ye'ne ndaata Israel. ¹⁰ Ní nga'á yā ngii yā nús'uu chí n'gáácú 'nū ye'ne hermanos chí véé necesidades ye'ne yā. 'Úú ntúūn ní nga'á, 'tíicā.

Pablo ca'á cheεchi yā ndúúcū Pedro

¹¹ Ndaá 'nū na yāān Antioquía ní taachí ndaa Pedro miiⁿ na yāān Antioquía 'úú ní ca'á cheεchí ndúúcū sa yáāvēnaaⁿ sa nanáán 'ii'nyān s'een ti Pedro miiⁿ nguéé idiín sa tan'dúúcā chí deenu sa chí canee chí diín sa. ¹² Ti taachí 'āā cuéé ndaa sa'ā s'een chí dichó'ó Jacobo ye'ne yāān Jerusalén, Pedro miiⁿ ní che'é sa ndúúcū 'ii'nyān gentiles chí hermanos ye'ne yú. Ní taachi ndaa sa'ā s'een tuu'mi 'āā ntéé che'e sa ndúúcū 'ii'nyān gentiles

chí hermanos ye'ne yú ti 'va'a sá ye'ne 'ii'nyān ye'ne sa chí ye'ne ndaata Israel chí diín yā tan'dúúcā chí nga'á ley ye'ne circuncisión. ¹³ Ní taná'ā hermanos chí ye'ne ndaata Israel diín yā tan'dúúcā chí idiín Pedro miiⁿ. 'Tiicá ntúūn Bernabé diín yā chí maaⁿ ní 'āā ntéé che'é yā ndúúcū 'ii'nyān gentiles. 'Tiicā nducyaacá yā diín yā 'áará chí deenú yā chí n'daacā chí che'é yā ndúúcū 'ii'nyān gentiles. ¹⁴ Taachi n'diichí chí 'ii'nyān s'een nguéé din'daacá yā ti nguéé che'é yā ndúúcū 'ii'nyān gentiles chí hermanos ye'ne yú tan'dúúcā chí nga'á nduudu cuaacu ye'ne Cristo, tuu'mi ní 'úú Pablo ca'á chí Pedro miiⁿ nanáán nducyaaca yā 'túúcā: Díi chí sa'ā Israel, díi chí maaⁿ ní nguéé diín di tan'dúúcā chí nga'á ley ye'ne Israel ti maaⁿ ní i'téenu di Cristo, táácā cúuví chí nguéé che'e di ndúúcū hermanos ye'ne yú chí 'ii'nyān gentiles ní diín di chí 'ii'nyān s'een nadacadínuuⁿ yā chí cánéé chí diín yā tan'dúúcā chí nga'á ley ye'ne 'ii'nyān Israel chí judíos.

'Ii'nyān Israel s'een dáámá yā ndúúcū taná'ā 'ii'nyān ye'ne i'nyeedí 'cūū nánguana' ai yā caavā chí i'téenu yā Jesucristo

¹⁵ Ní s'uuúⁿ ní 'ii'nyān Israel s'uuúⁿ ti 'tíicā ch'εetiyāan yú ní nguéé diín nuu'ndí yú daama tan'dúúcā chí diín taná'ā 'ii'nyān gentiles chí nguεε ye'ne ndaata ye'ne yú. ¹⁶ Ní s'uuúⁿ chí 'ii'nyān Israel deenu yú chí Ndyuūs nguéé nadach'εεcú yā nuu'ndí ye'ne yú ti idiín yú dámaaⁿ chí nga'á ley ye'ne yú. 'Tiicá ntúūn Ndyuūs nguéé nadach'εεcú yā nuu'ndí ye'ne nducyaaca 'ii'nyān ye'ne i'nyeedí 'cūū ti diín yā dámaaⁿ tan'dúúcā chí nga'á ley ye'ne Moisés. Ndyuūs nadach'εεcú yā nuu'ndí ye'ne 'ii'nyān chí i'téenu yā Jesucristo. Cáávā chuū s'uuúⁿ ní i'téenu yú Jesucristo ní Ndyuūs nadach'εεcú

yā nuuⁿndi yeⁿe yú. Ti cucáávā ley yeⁿe yú mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chi diiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley miiⁿ cuuví yā perdonado, ti nguéé nadach'εεcú ley miiⁿ nuuⁿndi yeⁿe yā.

¹⁷ S'uūuⁿ ní i'téenu yú Jesucristo chi Jesucristo miiⁿ nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe yú. 'Tíicā s'uūuⁿ ní ch'iⁿ'i yú chi dinuuⁿndi yú tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Maaⁿ ní, ¿'áá cuaacu chi Cristo nginneé yā s'uūuⁿ ti idinuuⁿndi yú? Nguéé 'tíicā. ¹⁸ Nduuti chi s'uuúⁿ nadi'tuuví yú 'áámá cosa chi ley yeⁿe yú ní 'cuiinuú ní nadin'dái ntuūⁿ yú ley miiⁿ chi n'giindiveeⁿ yú yeⁿe, tuu'mi ní dinuuⁿndi yú. ¹⁹ Vmnaáⁿ vmnaaⁿ idiiⁿ yú tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿe yú naati nguéé ngii idiiⁿ yú nducuéⁿ'ē yeⁿe. Ní ley miiⁿ diiⁿ condenar s'uuúⁿ. Ní canee yú tan'dúúcā 'iiⁿyāⁿ chi 'āā vi'í cā yeⁿe ley yeⁿe yú. Cáávā chuū ní maaⁿ ní ch'εεtinée yú tan'dúúcā chi neⁿ'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs nadach'εεcú yā yeⁿe yú yeⁿe nuūⁿndi yeⁿe yú. Ní cáávā chuū cunduuchi yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ²⁰ Taachi ca'neeⁿnga'á yā Cristo, tuu'mi ní cánée tan'dúúcā chi 'úú ntúūⁿ ca'neeⁿnga'á nduucú yā. Maaⁿ ní nguéé idiiⁿ tan'dúúcā chi 'úú neⁿ'é ti idiiⁿ chiiⁿ chi neⁿ'é Jesucristo ti Jesucristo chi daiya Dendyuūs canée yā na staava yeⁿ'é. Ní maaⁿ ní 'úú canduuchi ti i'teenú Daiyá Ndyuūs miiⁿ. Cristo miiⁿ dinéⁿ'e yā 'úú ní ca'a maáⁿ yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā ní ch'iⁿ yā caavā 'úú. ²¹ 'Uú nguéé cuta'á vaadī n'dai yeⁿ'e Ndyuūs tan'dúúcā 'áámá cosa chiduuchi. Nduuti chi ley miiⁿ cuuví nach'εεcú nuuⁿndi yeⁿ'e yú tuu'mi ní nguéé ch'iⁿ Cristo cucáávā s'uuúⁿ.

3

¿'Áá i'teenu yú ley miiⁿ o i'teenu yú Cristo?

¹ Ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galacia, de'ē chúúcā cheεchi tíiⁿ

nī. ¿Dú'ú chi nche'ei ndís'tiī chi maaⁿ ní nguéé n'giindiveeⁿ nī nduudu cuaacu? Ngaⁿ'á nduudu cuaacu nanááⁿ ndís'tiī ní ndís'tiī déenu nī chi iiⁿyāⁿ chi'neeⁿnga'á yā Jesucristo na cruz cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. ² Chuū neⁿ'é chi 'cuuvi nī 'úú: ¿'Áá sta'á nī Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā chí diiⁿ nī tan'dúúcā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Moisés, o cucáávā chi n'giindiveeⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní i'téenu nī? ³ ¿De'ē chúúcā cheεchi tíiⁿ nī? 'Āā i'téenu nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní sta'á nī Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Maaⁿ ní neⁿ'é nī ndúúcū fuerzas yeⁿ'e maáⁿ nī diiⁿ nī tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley caati Ndyuūs cuuvi n'diichí yā chí n'daacā idiiⁿ nī. ⁴ 'Āā ch'eenu taaví nī chíi cucáávā chí i'téenu nī Cristo. Maaⁿ ní chuū nguéé dichíí'vē ndís'tiī, nduuti chí nadacaamí nī yeⁿ'e yā. 'Āā deenú chí dichíí'vē ndís'tiī nduuti chí 'cuεetinée nī ndúúcū Cristo. ⁵ Ndyuūs tee yā ndís'tiī Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní diiⁿ yā vaadī n'giinu nguaaⁿ ndís'tiī. ¿'Áá diiⁿ Ndyuūs chuū caati ndís'tiī 'āā diiⁿ nī tan'duucā chí ngaⁿ'a ley? Nguεε 'tíicā. Ndyuūs diiⁿ yā vaadī n'giinu nguaaⁿ ndís'tiī caati i'téenu nī nduudu cuaacu yeⁿ'é yā.

⁶ Ndiī cuááⁿ vmnaaⁿ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'a yeⁿ'e Abraham chí 'āā n'dii. Abraham chí'téenu yā Ndyuūs ní Ndyuūs diiⁿ cuenta yā chí'téenu Abraham ní nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. ⁷ Cáávā chuū deenu nī chí 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, cuaacu nííⁿnyúⁿ ní yeⁿ'e ndaata Abraham, caati i'téenu yā tan'dúúcā chí'téenu Abraham miiⁿ. ⁸ Ndiī cuaaⁿ vmnaaⁿ canée nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs chí Ndyuūs caⁿ'á yā nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ gentiles chí nguéé yeⁿ'e ndaata Abraham o Israel nduuti chí i'téenu yā Ndyuūs. Chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā ngii yā Abraham

ndii tiempo chi 'āā chó'ōo, vmnaaⁿ chi diiⁿ yā. 'Tíicā ngaⁿ'a Ndyuūs ndúú^{cū} Abraham: 'Úú caaⁿ'máⁿ chi di'viicú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿ'máⁿ íⁿ'yeēⁿdī nduuti chi cu'téenu yā 'úú tan'dúú^{cā} chi dii' i'téenu di 'úú. ⁹ Tan'dúú^{cā} Abraham chi'téenu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a yā Abraham vaadī n'dai yeⁿ'é yā ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ca'a yā vaadī n'dai yeⁿ'é yā nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téenu yā Ndyuūs.

¹⁰ Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi nada-cadiínuuⁿ yā na staava yeⁿ'e yā chi Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yā ti diiⁿ yā tan'dúú^{cā} chi ngaⁿ'a ley miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nan'dai yā ní cánéé yā condenado, ti mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi diiⁿ yā nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. Canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tiicá: 'Iiⁿ'yāⁿ chi nguéé diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na ley yeⁿ'e Moisés chii yā condenado. ¹¹ S'uuúⁿ ní deenu yú chi Ndyuūs nguéé nadach'εεcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ caava chi diiⁿ yā chi ngaⁿ'a ley ti 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā ní ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ¹² Ní ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ ní nguéé ngaⁿ'a chi 'iiⁿ'yāⁿ cu'téenu yā Jesucristo caati 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Dendyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi ngaⁿ'a ley miiⁿ 'cuεεtinée yā ndúú^{cū} vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

¹³ Cucáávā ley miiⁿ deenu yú chi diiⁿ yú nuuⁿ'ndi ní canee yú condenado. Ní nguéé canee yú condenado cáávā ley miiⁿ ti Jesucristo diiⁿ yā tan'dúú^{cā} chí canéé yā condenado. Ní sta'á yā lugar yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí véeⁿ nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā ní can'diicú yā na cruz. 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs: Condenado taanduvéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'ii tí can'diicú yā na

'áámá yáⁿ'á. ¹⁴ Chuū chí chiiⁿ. Maaⁿ níicú 'iiⁿ'yāⁿ gentiles cuuvi diiⁿ yā recibir vaadī n'dai yeⁿ'é Dendyuūs tan'dúú^{cā} Ndyuūs ca'a yā ndúú^{cū} Abraham, ní chi ca'a yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chí i'téenu yā Jesucristo. 'Íicú s'uuúⁿ ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ gentiles chí i'teenu yú Jesucristo cuta'a yú Espiritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chí Ndyuūs ca'a yā chí ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ.

Ley yeⁿ'e Moisés ndúú^{cū} compromiso chí Ndyuūs ca'a yā

¹⁵ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, n'diichí ní tan'dúú^{cā} 'aama ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdí 'cūú tan'dúú^{cā} chí idiⁿ yā taachi véeⁿ papel chí cuaacu yeⁿ'é 'áámá compromiso yeⁿ'é yā. Canee ngiinú yā ní dinguúⁿ yā 'aama papel chí cuaacu. Maaⁿ ní chí canéé nguūⁿ ní cuaacu chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguεεe nadvíi yā ndíi nguéé ndúú íintiinee ra yā chiiⁿ chí canéé nguūⁿ. ¹⁶ 'Tiicá ntúūⁿ, Ndyuūs ndii vmnááⁿ vmnaaⁿ ca'a yā promesa Abraham ndúú^{cū} nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndaata yeⁿ'e yā chí cuchii cuayiivi. Canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíicá: Nguéé ngaⁿ'a yeⁿ'é ndaata chí n'deeé n'dái yeⁿ'e Abraham tan'dúú^{cā} chí 'yaaⁿ yā ti ngaⁿ'a tan'dúú^{cā} chí yeⁿ'e 'aama 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Abraham ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí Jesucristo. ¹⁷ Chuū ngaⁿ'á cuaacu yeⁿ'e compromiso chí idi'cuaacú yā cáávā Cristo: Ndyuūs diiⁿ yā 'áámá compromiso ndúú^{cū} Abraham chí canéé nguūⁿ. Cho'ōo cuūuⁿ ciento canee ndiicú ndíichí nduuyū ní Ndyuūs ca'a yā ley Moisés. Ley miiⁿ nguéé cuuvi divíi 'aama lado compromiso yeⁿ'e Ndyuūs chí ca'a yā vmnááⁿ vmnaaⁿ ní diiⁿ chí nguéé dichíi'vē compromiso yeⁿ'é yā. ¹⁸ Ndúú^{tí} chí Ndyuūs téé yā chí cuuvi yeⁿ'é yú cáávā chí diiⁿ yú tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a ley miiⁿ tuu'mi ní 'āā ntéeⁿ téé yā chí cuuvi yeⁿ'é yú cáávā compromiso. Ndyuūs ca'a yā

Abraham chi cuuvi yeⁿ'é yā cáávā compromiso chi diiⁿ yā ndúucu yā.

¹⁹ ¿De'ē dichí'vē ley tuu'mi? Ndyuūs ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ ley miiⁿ chi cuuvi deenu yú chí vée nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní ley miiⁿ canee ndii tiempo chí ndaā Cristo Daiya Dendyuūs iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Cristo miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e compromiso chi Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā. Ndyuūs dichó'o yā ángeles chí ca'a yā ley Moisés. Moisés miiⁿ ní saⁿ'ā chí canee naavtaⁿ'ā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ndúucū Ndyuūs. ²⁰ Taachi Ndyuūs ca'á yā compromiso ndúucū Abraham, nguée cānee 'aama saⁿ'ā naavtaⁿ'ā yeⁿ'é yā ndúucū Abraham, nguée ti tan'dúucā Moisés miiⁿ.

Yeⁿ'e chi diiⁿ ley yeⁿ'e Moisés

²¹ ¿'Áá ley miiⁿ contra compromiso yeⁿ'e Dendyuūs? Nguεε 'tíicā. Nduuti chí Ndyuūs cuuvi ca'a yā 'áámá ley chí cuuvi ca'a vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní 'āā ntée vεε nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ caavā ley miiⁿ. ²² Naati canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs chí nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ vée nuuⁿndi yeⁿ'e yā ti nguée diiⁿ yā cumplir ley miiⁿ. Cáávā chuū canée chí i'téenu yú Jesucristo ní Ndyuūs cuuvi téé yā s'uuúⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ cucáávā compromiso miiⁿ.

²³ Taachi 'āā cuée ndaā Jesucristo caavā chí cuuvi cu'téenu yú Jesucristo, tuu'mi ní ch'εεtinée yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley. 'Tíicā ch'εεtinée yú ndíi tiempo chí Ndyuūs dichó'o yā Jesucristo na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'íicú cuuvi cu'téenu yú Jesucristo. ²⁴ Ley miiⁿ canee tan'dúucā criada yeⁿ'e s'uuúⁿ chí diiⁿ cuidado s'uuúⁿ ndíi tiempo chí ndaā Cristo. Maaⁿ ní cucáávā chí i'téenu yú Jesucristo tuu'mi ní Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. ²⁵ Ní taachi ndaā Jesucristo miiⁿ ní i'teenu yú 'yā, nguée canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley miiⁿ chí ley miiⁿ nguée diiⁿ cuidado s'uuúⁿ.

²⁶ Maaⁿ ní nducyaaca yú ní daiya Dendyuūs s'uuúⁿ caavā chí i'teenu yú Jesucristo. ²⁷ Caati nducyaaca yú chí chεεdínuūⁿ ní ti i'teenu yú Jesucristo, s'uuúⁿ ní canee yú tan'dúucā chí vée vestido ngai yeⁿ'é yú ní canee yú tan'dúucā Jesucristo ti yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. 'Tíicā s'uuúⁿ. ²⁸ Maaⁿ ní nguée de'ē vεε ndíi nduuti chí s'uuúⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel, o 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata griego, o criada chí yeⁿ'é 'áámá patrón, o 'iiⁿ'yāⁿ chí libre yā, o saⁿ'ā o n'daataá ti nducyaaca s'uuúⁿ ní tan'dúucā 'áámá s'uuúⁿ nūūⁿ cucáávā chí i'teenu yú Jesucristo ní yeⁿ'é Cristo s'uuúⁿ. ²⁹ Ndúuti chí s'uuúⁿ ní yeⁿ'é Cristo s'uuúⁿ tuu'mi ní s'uuúⁿ ní yeⁿ'e ndaata Abraham s'uuúⁿ, ní vée chí cuuvi yeⁿ'e yú yeⁿ'e compromiso ti 'tíicā Ndyuūs caⁿ'a yā ndúucū Abraham chí téé yā s'uuúⁿ.

4

¹ Maaⁿ ní neⁿ'é caaⁿ'máⁿ chuū ndís'tiⁿ yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā n'gaiyāá chí vée chí cuuvi yeⁿ'e sa. Taachi saⁿ'ā 'lín' sa canee sa tan'dúucā 'aama mozo ni idiiⁿ sa chiiⁿ chí ngaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'εεtinée yā ná vacu sa. 'Áará chí vεε chí cuuvi yeⁿ'e sa nducuéⁿ'é. ² Saⁿ'ā 'lín' sa canee sa ndúucū 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ cuidado yeⁿ'e sa ní ndúucū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'ā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'é chí yeⁿ'e sa. 'Tíicā canee sa ndii tiempo chí ngaⁿ'ā chiida sa ní vée nduuyu yeⁿ'é sa. Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ ca'a yā nducuéⁿ'é chí cuuvi yeⁿ'e sa. ³ 'Tíicā ntúūⁿ s'uuúⁿ Taachi nguée deenu yú yeⁿ'e Cristo, tuu'mi ní canee yú tan'dúucā n'gaiyāá yú chí nguée iincheenaⁿ yú. Ní canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley yeⁿ'e yú ní diiⁿ yú chí ngaⁿ'ā ley yeⁿ'e yú ndúucū costumbre yeⁿ'e yú. ⁴ Taachi snuūⁿ ca'a nguuvi miiⁿ Ndyuūs dichó'o yā Daiya yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní ch'iindiyāá yā yeⁿ'é 'áámá n'daataá chí yeⁿ'e ndaata Israel, yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ

chi diín yā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'e Moisés. ⁵ Ní saⁿ'ā miiⁿ ní ndaā sa ní nadanguáⁿ'ai sa s'uuúⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí snée yú ndúú^cū ley yeⁿ'é Ndyuūs ndúú^cū 'iiⁿ'yāⁿ gentiles ndúú^cū costumbres yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé yeⁿ'ē ndaata Israel, níicú nducyaaca yú cuuvi daiya sa s'uuúⁿ.

⁶ Maaⁿ ní nducyaaca s'uuúⁿ ní daiya Ndyuūs s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs dicho'ó yā Espíritu yeⁿ'ē Daiya yā chí Cristo na staava yeⁿ'e yú. Espíritu miiⁿ chíiⁿ chí diiⁿ chí cuuvi caaⁿ'maⁿ yú 'tíicā: N'dií Ndyuūs Chiidá. ⁷ Maaⁿ ní s'uuúⁿ nguéé tan'dúú^cā mozos s'uuúⁿ ti daiyá Dendyuūs s'uuúⁿ. Ní ndúú^ti chí daiyá yā s'uuúⁿ tuu'mí Ndyuūs caⁿ'a yā ca'a yā s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿ'e yú tan'dúú^cā chí ngaⁿ'a yā ti i'teenu yú Cristo.

Pablo idiíⁿ yā cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu Jesucristo

⁸ Vmnaáⁿ vmnaaⁿ taachi nguεε n'diichí nī Ndyuūs, ndís'tií chí nguéé yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel diíⁿ nī ntiíⁿnyuⁿ caavā ídolos chí nguéé dendyuūs s'eeⁿ. ⁹ Maaⁿ ní chí n'diichí nī Ndyuūs o más cā n'daacā chí caaⁿ'máⁿ chí Ndyuūs chí n'diichí yā ndís'tií chí yeⁿ'é yā taacā chí maaⁿ ní nguεεcúndii ntúuⁿ nī ní neⁿ'é nī diíⁿ nī dendú'u cosas chí nguéé cuuvi nanguaⁿ'ai yú. Dé'ē cuuvi chí neⁿ'é nī cunée nī tan'duucā 'áámá mozo yeⁿ'ē cosas chí 'tíicā. ¹⁰ Ndís'tií ní di'viicú nī nguuví s'eeⁿ, ndúú^cū 'iiyū, ndúú^cū tiempo, ndúú^cū nduūyū ti neⁿ'é nī caⁿ'á nī favor yeⁿ'é Ndyuūs. ¹¹ Ndís'tií hermanos yeⁿ'é, 'va'á yeⁿ'e ndís'tií ti nguéé dichíí'vē nduudu cuaacu chí ngaⁿ'á nguaaⁿ ndís'tií.

¹² Ndís'tií hermanos yeⁿ'é di'cuiitū nī chí diíⁿ nī tan'dúú^cā chí 'úú idiíⁿ, ní divíi nī yeⁿ'e ley ti 'úú divíi yeⁿ'e ley miiⁿ ti neⁿ'é diíⁿ tan'dúú^cā ndís'tií chí nguéé deenú nī ley. Taachí ngaⁿ'á nduudu

cuaacu nguaaⁿ ndís'tií, ndís'tií ní din'dái nī nduucú. ¹³ Ndís'tií deenu nī chí vmnaáⁿ vmnaaⁿ chí'cueéⁿ ndís'tií nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní ngíitā 'úú. ¹⁴ Ndís'tií nguéé taanduvéé diíⁿ nī nduucú chí nguéé neⁿ'é nī 'úú cáavā ca'ai chí canuuⁿ 'úú chí idiíⁿ sufrir. Ní 'cuuⁿ nī 'úú ní sta'a nī 'úú tan'dúú^cā chí 'úú 'áámá ángel yeⁿ'é Dendyuūs chí ndaā nanááⁿ ndís'tií. Ní sta'á nī 'úú tan'dúú^cā chí 'úú ní Cristo 'úú. ¹⁵ ¿De'ē cuuvi chí maaⁿ ní nguéé yeenú nī nduucú ní nguéé neⁿ'é nī 'úú? 'Úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu chí vmnaáⁿ vmnaaⁿ neⁿ'é nī 'úú ti nduuti chí cuuvi tun'dáa nī nduutinaáⁿ nī maáⁿ nī chí tée nī 'úú. ¹⁶ Maaⁿ ní 'áá enemigo yeⁿ'é nī 'úú ti ngii chεεchí ndís'tií nduudu cuaacu.

¹⁷ Véé 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaā nguaaⁿ ndís'tií chí ngaⁿ'á yā chí neⁿ'é yā ndís'tií naati nguεε n'daacā idiíⁿ yā. Neⁿ'é yā chí ndaacadáámí ndís'tií yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁸ N'dáácā chí 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chí neⁿ'e yā ndís'tií nduuti chí diíⁿ yā chí n'daacā ndúú^cū nī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní diíⁿ yā 'túú^cā nguéé dámaāⁿ taachi 'úú canee nguaaⁿ ndís'tií. ¹⁹ Ndís'tií hermanos yeⁿ'é, ndís'tií tan'dúú^cā daiyá 'tíicā ndís'tií. Ti taachi ngaⁿ'á nduudu cuaacu nanááⁿ ndís'tií, 'úú diíⁿ sufrir tan'dúú^cā 'aama n'daataa diíⁿ tá sufrir taachi chí'iindiyaāⁿ dacuá'āa. 'Tíicā idiíⁿ ndii tiempo chí i'téenu nī Jesucristo ní yeⁿ'é yā ndís'tií. 'Tíicā idiíⁿ sufrir taama vmné'ēe ti neⁿ'é chí ndís'tií chí'i'í nī chí cuaacu ní'nyúⁿ i'téenu nī Cristo. ²⁰ Maaⁿ ní neⁿ'é cunee ndúú^cū ndís'tií ní cunnee ndís'tií ti nguéé deenú táacā cuuvi diíⁿ nduucú ndís'tií taachi yaⁿ'ái canee yeⁿ'e nī.

'Áámá ejemplo chí historia yeⁿ'e n'daataa Agar ndúú^cū n'daataa Sara

²¹ Ndís'tií chí neⁿ'é nī canee nī ndúú^cū ley yeⁿ'e Moisés, 'cuuvi nī 'úú: ¿'Áá nguéé déenu nī chí ngaⁿ'a

ley miiⁿ? ²² Canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs chi Abraham ní véé 'uūvi daiya yā. 'Aama daiya yā ní yeⁿe táⁿā chi canéé caadi 'iyyū. Ní táámá daiya yā ní yeⁿe n'daataa yeⁿe yā chi nguéé criada. ²³ Daiya yā chi yeⁿe táⁿā chi canéé caadi 'iyyū ch'iindiyaāⁿ sa ti Abraham neⁿe yā daiya yā. Naati táámá daiya táámá n'daataá chi n'daataá yeⁿé yā, ch'iindiyaāⁿ sa cucáávā compromiso chi diiⁿ Ndyuūs. Ni maaⁿ nícuⁿ chiī compromiso chí caⁿa Ndyuūs chí ca'a yā daiya Abraham. ²⁴ Chuū ní 'áámá historia ní 'áámá comparación yeⁿe táⁿā criada miiⁿ ndúúcu táⁿā chi n'daataá yeⁿe Abraham. Ndyuūs diiⁿ yā contratar cucáávā nduu 'uuvi cosas chi Ndyuūs cānee yiinú yā chi diiⁿ yā. Táⁿā criada miiⁿ ní nguuvi tá Agar ní 'áámá seña tan'dúúca chi Ndyuūs cānee yiinú yā ní ca'a yā ley Moisés miiⁿ na 'cuεeti Sinaí. Nducyaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chi canéé yā maaⁿ poder yeⁿe ley miiⁿ tan'dúúca criada yeⁿe ley 'tíca yā. Ní tan'dúúca criada Agar ndúúcu daiya yā canéé caadi 'iyyū, 'tíca yā. ²⁵ Ndyuūs ch'iⁿí yā s'uuúⁿ chi Agar miiⁿ ní 'áámá seña tan'dúúca chi 'cuεeti Sinaí na yāⁿā Arabia 'tíca yā. 'Tíca ntúūⁿ táámá seña tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ chi yeⁿe yāāⁿ Jerusalén ti 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Jerusalén miiⁿ canéé yā maaⁿ poder yeⁿe ley yeⁿe Moisés. Ní canéé yā tan'dúúca criados yeⁿe ley miiⁿ. ²⁶ Naati Ndyuūs ch'iⁿí yā s'uuúⁿ chi n'daataá chi nguuvi Sara chi nguéé criada ní 'áámá seña tan'dúúca chi yāāⁿ Jerusalén chí ngai chí canee na va'ai cheeti nguuvi. Ní yāāⁿ yeⁿe nducyaaca yú chi i'teenu yú Jesucristo. ²⁷ Canéé nguūⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ na nduudu yeⁿé Ndyuūs, 'tiicā:

Ndís'tiī n'daata s'eeⁿ chi nguéé chiindī daiyá ní cuuvi yeenu taaví nī. Ní 'cuai nī ní

caaⁿmáⁿ nī ndúúcu vaadi yeenu 'aara chí nguéé véé daiya nī. Ti ndís'tiī chi libre chí nguéé daiyá ní cuuvi más ca daiyá ní nguéé ti n'daataá criada chí véé daiyá yā yeⁿe isaⁿā yeⁿé nī.

²⁸ Ndís'tiī hermanos yeⁿé, 'tíicā s'uuúⁿ tan'dúúca daiya chí nguuvi Isaac chí yeⁿe Abraham ndúúcu Sara 'tíicā s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs tee yā compromiso s'uuúⁿ ti 'tíicā Ndyuūs ngaⁿa yā chí ca'a yā Abraham miiⁿ daiyá yā Isaac miiⁿ tí Isaac miiⁿ ní yeⁿé compromiso, 'tíicā s'uuúⁿ. ²⁹ 'Tíicā tiempo chí 'āa chól'ōo Ndyuūs idiīⁿ yā chí saⁿā daiya criada chí daiya Abraham caati neⁿe yā daiya yā, daiya criada miiⁿ can'dáa sa saⁿā daiya Sara caati daiya Sara ndúúcu Abraham ní yeⁿe compromiso chí diiⁿ Ndyuūs ndúúcu Abraham. 'Tíicā maaⁿ ní, 'iiⁿyāⁿ chí cānee yā maaⁿ poder yeⁿe ley yeⁿe Moisés ní nguéé yeⁿe Señor Jesucristo. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ can'dáa yā s'uuúⁿ ní diiⁿ yā chí diiⁿ yú sufrir ti i'teenu yú Jesucristo. Ní canéé yú ndúúcu Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs cáávā compromiso yeⁿé yā. ³⁰ Naati canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíicā: Cuaaⁿ chuva'āi 'i'neēⁿ táⁿā chí canéé caadi 'iyyū ndúúcu daiya tá ti nguéé de'ε véε chí tuneēⁿ daiya táⁿā chí canéé caadi 'iyyū yeⁿé chí cuuvi yeⁿe saⁿā chí daiya táⁿā Sara chí libre. ³¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿé, cáávā chuū s'uuúⁿ ní nguéé tan'dúúca chí daiya táⁿā chí canéé caadi 'iyyū s'uuúⁿ, ti s'uuúⁿ tan'dúúca chí daiya táⁿā chí libre 'tíicā s'uuúⁿ.

5

Cunéé diitū yú ndúúcu chí i'teenu yú ti libre yú

¹ Maaⁿ ní Cristo nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ yeⁿe maaⁿ poder yeⁿe ley. Caavā chúū 'cuεetinéé n'daaca yú caati i'teenu yú Cristo. Ní nguéé

ngueεcunée yú ní diiⁿ yú tan'duucā chi ngaⁿ'a ley. Ní nguée canee yú tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ chí canée caadi 'iiyū.

² Nds'tiī 'caandiveéⁿ nī. 'Úú, Pablo, ngaⁿ'á ngīi nds'tiī. Nduuti chí nds'tiī saⁿ'ā ca'a nī lugar chí 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā circuncidar nds'tiī tuu'mi ní nguée cuuvi cuta'á nī yeⁿ'ē vaadī n'dai chí Cristo neⁿ'é yā téé yā nds'tiī. ³ Ngaⁿ'á ntuūⁿ chí nducyaaca saⁿ'ā chí canée sá circuncidado canée chí diiⁿ sa cumplir nducuéⁿ'ē chí ngaⁿ'a ley miiⁿ. ⁴ Nduuti chí nada cadí nuuⁿ nī chí nds'tiī nanguáⁿ'ai nī yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e nī cucáávā ley miiⁿ tuu'mi ní 'āā diviī nī Cristo 'áámá lado. Ní Cristo miiⁿ nguée téé yā nds'tiī dendú'ū chí n'dai ca yeⁿ'e yā cucáávā chí dineⁿ'e cá yā s'uuúⁿ. ⁵ Ti s'uuúⁿ chí i'teenu yú Jesucristo canée yú ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chí nginneé s'uuúⁿ. Ní canee ngiinu yú chí nguée véé nuuⁿndi yeⁿ'e yú nanááⁿ Ndyuūs. ⁶ S'uuúⁿ chí saⁿ'ā s'uuúⁿ nguée dichí'vē nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā circuncidar s'uuúⁿ o nguée. Chuū dichí'vē chí i'teenu yú Jesucristo. Ní cáávā chuū neⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ.

⁷ Nguuvi chí ch'ó'oo nds'tiī n'daacā i'téenu nī Jesucristo naati maaⁿ ní nguεε 'tíicā. ¿Du'ú di'vaachi yeⁿ'e nī chí nguεε n'giindiveéⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo? ⁸ Ndyuūs nguée dí'vaachi yā nds'tiī ti Ndyuūs miiⁿ yaa'ví yā nds'tiī chí cuuvi yeⁿ'é yā nds'tiī. ⁹ 'Iiⁿ'yāⁿ chí di'vaachí yā nds'tiī ní tan'duucā ta 'líiⁿ chúúndí levadura chí nadicuéⁿ tanducuéⁿ'ē yaächī, 'tíica yā. ¹⁰ Véé confianza yeⁿ'é ndúúcū Señor Jesucristo ní 'úú ní deenú chí nds'tiī nguée n'giindiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí di'vaachi yā nds'tiī. Ndyuūs diiⁿ yā castigar 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí di'vaachi nds'tiī.

¹¹ Nds'tiī hermanos yeⁿ'é, nduuti chí ndíí maaⁿ 'úú ngaⁿ'á chí saⁿ'ā

gentiles canee chí canée circuncidado tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí judío s'eeⁿ nguée can'dáa yā 'úú chí ya'āi 'úú. Nguée 'tíicā. 'Iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ can'dáa yā 'úú ti 'úú ngaⁿ'á chí Jesucristo nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ ti ch'iī yā na cruz cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. ¹² N'daacā chí 'iiⁿ'yāⁿ chí di'vaachi yā nds'tiī diviī yā yeⁿ'ē nguaaⁿ nds'tiī.

¹³ Nds'tiī hermanos yeⁿ'é, Ndyuūs yaa'ví yā s'uuúⁿ ní nguée canée yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley ti libre yú. Maaⁿ ní chí libre yú nguée diiⁿ yú dendú'ū chí neⁿ'e yú yeⁿ'e cosas chí véé iⁿ'yeeⁿdī, naati dineⁿ'e yú 'aama yú ndúúcū taama yú. Ní cunnee yú vi'ī cucáávā chí neⁿ'e yú vi'ī. ¹⁴ S'uuúⁿ cuuvi diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chí ngaⁿ'a ley ndúúti chí diiⁿ yú tan'dúúcā chí ngaⁿ'a 'tíicā: Dinéⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ tan'duucā chí dinéⁿ'e yú maāⁿ yú. ¹⁵ Ndúúti chí nguée neⁿ'e yú 'aama yú taama yú tuu'mi ní diiⁿ yú tan'dúúcā chí che'e yú 'aama yú taama yú; cuin'diichi yú ti cuuvi ituuvi yú 'aama yú taama yú.

Lo que chí neⁿ'e yú diiⁿ yú ndúúcū chí neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs chí diiⁿ yú

¹⁶ 'Caandiveéⁿ nī chuū chí ngaⁿ'á: Canee yú chí 'cuεeti chiicā yú tan'dúúcā chí Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ch'iⁿ'i s'uuúⁿ. Ní nguée diiⁿ yú tan'dúúcā chí neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yú. ¹⁷ Ti chíiⁿ chí neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú chí diiⁿ yú nguée tan'dúúcā chí neⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chí diiⁿ yú. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcū chí neⁿ'e diiⁿ cuerpo yeⁿ'e yú nguée neⁿ'e 'aama taama na staava yeⁿ'ē yú. Chíiⁿ chí nguée cuuvi diiⁿ yú ní chíiⁿ chí neⁿ'e yú diiⁿ yú. ¹⁸ Nduuti chí s'uuúⁿ idiīⁿ yú tan'dúúcā chí ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní nguée canee yú maaⁿ poder yeⁿ'e ley.

19 Ti nuuⁿndi yeⁿ'e cuerpo chí 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā ní inaaⁿ yú, ní chúu: 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindivaacú yā ngaⁿ'á yā ndúú^cú n'daataá o saⁿ'ā yeⁿ'e taama yā. Saⁿ'ā da'caiyāá caⁿ'á sa ndúú^cú 'áámá n'daataá chí duuchi née sa taⁿ'ā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā dendu'ū chí nguéé n'daacā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé nadacadíinūⁿ yā taacā chí diiⁿ yā. 20 'Iiⁿ'yāⁿ i'teenú yā ídolos ndúú^cú cosas chí nguéé Ndyuūs ndúú^cú nducueⁿ'ē chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e chíngaatu. 'Iiⁿ'yāⁿ nduuvitaáⁿ yā ní n'díite yā. Ní taáⁿ yā ní in'nuúⁿ yā vaadi 'caa'va. 'Iiⁿ'yāⁿ 'ii'nuⁿ cheendí yā ní 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ yā chí véé divisiones nguaaⁿ vi'i yā. Ní diiⁿ yā chí véé vaadi 'caa'va. 21 'Iiⁿ'yāⁿ neⁿ'é yā cosas tan'dúú^cā chí véé yeⁿ'e tanáⁿ'a yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ n'giⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí cúú'ví ndúú^cú 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dee n'dáí nge'e ní idiíⁿ yā dendu'ū chí nguéé n'daacā chí tan'dúú^cā chuū. 'Úú ní ngaⁿ'á ngí ndís'tií chí diví nī yeⁿ'e dendu'ū chuū tan'dúú^cā chí 'āā ngaⁿ'á nguuvi chí 'āā cho'ōo. 'Iiⁿ'yāⁿ chí idiíⁿ yā s'tuucá nguéé de'ē véε cuuvi yeⁿ'é yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā.

22 Naati nduuti chí 'cuεeti ch-icá yú tan'dúú^cā chí ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní dineⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ. Ni yeenu taavi yú. Ní canéé vaadi 'diiiⁿ na staava yeⁿ'e yú. Ní cuchεε yú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chí n'gεenu yú ngii. Ní din'daaca yú ndúú^cú vi'í ní diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chí n'dai ndúú^cú vi'í. Ní 'áámá canee yú ndúú^cú chí i'teenú yú. 23 Ní canee yú ndiicúúⁿ. Ní diiⁿ yú cuidado chí diiⁿ yú cosas chí n'daacā. Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs nginneε s'uuúⁿ chí diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chuū chí n'daacā. Ní ley yeⁿ'e Moisés miiⁿ nguéé ngaⁿ'a chí nguéé cuuvi diiⁿ yú s'túú^cā. 24 S'uuúⁿ chí 'āā i'teenú yú Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nguéé diiⁿ yú tan'duucā chí neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú. Ní canee yú tan'dúú^cā chí

'āā ca'neeⁿngaⁿ'ā yú nducueⁿ'ē chí nguéé n'daacā chí neⁿ'e diiⁿ cuerpo yeⁿ'e yú, tíicā canee yú. 25 Nduuti chí candúú^cú chí ndúú^cú Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi ní canéé chí 'cuεeti chíicá yú tan'dúú^cā chí n'giⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs s'uuúⁿ.

26 Nguéé canéé chí din'gεεε yú chí véé vaadi 'caa'va nguaaⁿ s'uuúⁿ. Ní nguéé nguee yú 'aama yú taama yú.

6

S'uuúⁿ cunnee yú 'aama yú ndúú^cú taama yú

1 Ndis'tií hermanos yeⁿ'é chí diiⁿ nī tan'dúú^cā chí ch'iⁿ'i Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, nduuti chí 'áámá hermano yeⁿ'e yú 'āā diiⁿ yā nuuⁿndi ndís'tií canéé chí cunnee nī hermano miiⁿ. Diiⁿ n'daacā nī ndúú^cú yā. Ní ch'iⁿ'i nī hermano miiⁿ cheε nuuⁿndi chí diiⁿ yā caati cuuvi nguεcúndii yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Ndis'tií ntúūⁿ 'cuεetinée nī cáácá nī ndúú^cú cuidado ti nguéé dinuuⁿndi nī. 2 Cunnée yú 'aama yú taama yú ní ya'āi 'iinu yú hermanos caava dendu'ū vaadi ya'āi chí yeⁿ'e 'aama yú taama yú. 'Tíicā ní diiⁿ yú tan'dúú^cā chí Cristo caⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā s'uuúⁿ.

3 Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā nadacadíinuuⁿ sa chí neené ch'εεε sa ní nguεε 'tíicā, saⁿ'ā miiⁿ nginnche'éi máaⁿ sa saⁿ'ā. 4 Ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ ní canee chí tuumicadíinuuⁿ yú nducueⁿ'ē chí diiⁿ yú. Tuu'mi ní cuuvi yeenu yú ti n'daacā cosas chí diiⁿ yú. Ní nguéé nadacadíinuuⁿ yú yeⁿ'e ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'e taama 'iiⁿ'yāⁿ táácā chí diiⁿ yā. 5 Caati ca'áámá ca'aama s'uuúⁿ canee chí cuchεε yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí cho'ōo yeⁿ'e maaⁿ yú ní diiⁿ yú cuenta yeⁿ'e maaⁿ yú yeⁿ'e chí diiⁿ yú nguéé yeⁿ'e taama yā.

6 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'geēⁿ nduudu yeⁿ'é Ndyuūs canéé chí cunnee yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngi'cueeⁿ nduudu miiⁿ.

7 Ndís'tiī nguée canee chi canche'í nī maaⁿ nī. Ndyuūs n'diichí yā ndís'tiī ní nguée cuuví canche'í nī Ndyuūs. Nducuéⁿē cosa chi idiiⁿ saⁿā tan'dúúca chi cúunū sa, ní chiīⁿ ntúūⁿ cútā'ā sa cosecha yeⁿē sa. 8 Nduuti chi diiⁿ yú tan'dúúca chi neⁿe cuerpo yeⁿē yú chi dinuunⁿdi yú tuu'mi ní dindai yú ní canee yú tan'dúúca 'áamá cosecha chi ngiinū chi ngo'oó yeⁿē. Naati nduuti chi diiⁿ yú cosas chi ch'iⁿi Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs s'uuúⁿ tuu'mi ní Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs téé yā s'uuúⁿ vida cuen^e daāⁿmaⁿ. Ní dendu'ū tan'dúúca cosecha yeⁿē chi diiⁿ yú téé yā s'uuúⁿ. 9 Cáāvā chuū nguée canee chi cuuví 'daān'di yú chi diiⁿ yú nducueⁿē chi n'daācā. ti ndaá nguuvi yeⁿē chi cuuvi cuta'a yú cosecha yeⁿē chi n'daacā idiiⁿ yú nduuti chi nguée cuūnu yú. 10 Tan'dúúca chi véé yaaⁿ yú din'daāca yú ndúúcu nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ din'daāca ca yú ndúúcu hermanos yeⁿe yú chi i'téenu yā Jesucristo.

Consejo yeⁿe Pablo ndúúcu saludos yeⁿé 'iiⁿyāⁿ

11 N'diichí nī 'téé cheete 'áamá caaca dinguúⁿ yeⁿé nī ndúúcu ta'á. 12 'Iiⁿyāⁿ s'een chi ngaⁿ'a yā ndís'tii chi canée chi cuuví nī circuncidado, 'iiⁿyāⁿ s'een diiⁿ yā 'túúca, ti neⁿé yā can'á yā favor yeⁿe 'iiⁿyāⁿ judíos chi Israel chi yeⁿe circuncisión chi canée ndúúcu ley yeⁿe yā. Ní nguée neⁿé yā chí 'cueenu yā cuuvi cáāvā Jesucristo chí ch'iⁿ yā na cruz. 13 Saⁿ'a Israel s'een chí 'āā circuncidado yā ní mar 'áamá yā nguée cuuvi diiⁿ yā tanducuéⁿe chí canée nguūⁿ na ley yeⁿé yā. Neⁿé yā chí ndís'tiī saⁿ'ā cuuví nī circuncidado. Ní 'iiⁿyāⁿ s'een cuuvi yeenu yā ní ngaⁿ'á yā chí dich'εεε yā maaⁿ yā 'iiⁿyāⁿ tí ndís'tiī ntúūⁿ diiⁿ nī tan'duucā chí diiⁿ yā, ní candεε nī marca yeⁿe circuncisión

na cuerpo yeⁿe nī. 14 'Úú nguée neⁿé caaⁿmáⁿ chí ch'εεε yeⁿé mar 'áamá dendu'ū yeⁿé iⁿyeeⁿdí 'cūū. Neⁿé caaⁿmáⁿ chí Jesucristo ch'iⁿ yā na cruz caava nuuⁿndi yeⁿé nducyaáca 'iiⁿyāⁿ. Taachi Cristo ch'iⁿ yā na cruz, 'túúca tan'duucā chí cuerpo yeⁿé chí iⁿ ntúūⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ní caavā 'úú nducuéⁿē chí yeⁿe iⁿyeeⁿdí canee tan'duucā chí n'dí. 15 Maaⁿ ní s'uuúⁿ saⁿ'ā chí i'teenu yú Señor Jesucristo yeⁿe yú nguée dichí'vε nduuti chí véé marca yeⁿe circuncisión na cuerpo yeⁿe yú o nguée. Chuū ní dichí'vε chí 'iiⁿyāⁿ ngai s'uuúⁿ ní véé vida ngai yeⁿe yú tan'dúúca chí nuuⁿmaⁿ chí iⁿdiyāⁿ ntúūⁿ yú táamá. 16 Nducyaaca yú chí 'cuεεti chiicá yú tan'dúúca chí ch'iⁿ'i ndís'tiī tuu'mi ní Ndyuūs téé yā vaadi 'diiⁿ na staava yeⁿe yú. Ní Ndyuūs ya'ai 'iinú yā caavā ndís'tiī. Ní nducyaaca s'uuúⁿ chí i'teenu yú Jesucristo, s'uuúⁿ ní yeⁿé ndaata yeⁿe Ndyuūs chí cuaacu níⁿnyúⁿ ndaata yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel chí judíos.

17 Ndíi maaⁿ ndíi cuaaⁿ chí cuchí nguée neⁿé chí mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ diiⁿ nndú'u yā 'úú, caati 'úú ndéé yaātū na cuerpo yeⁿé naachi 'iiⁿyāⁿ ch'eⁿé yā 'úú, ti 'úú idiīⁿ ntiīnyuⁿ yeⁿé Señor Jesucristo yeⁿé yú.

18 Ndís'tiī hermanos yeⁿé, Señor Jesucristo yeⁿe yú canée yā nducú nī ní cuen^e daāⁿmaⁿ itée yā ndís'tiī nducuéⁿē chí n'daacā n'dai yeⁿé yā. 'Tiicá cuuvi.

CARTA YEⁿE 'IIⁿYĀⁿ YEⁿE YĀĀⁿ EFESO

Pablo idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi naⁿ'á yā yaācū na yāāⁿ Efeso

¹ 'Úú Pablo 'úú, ní 'úú apóstol yeⁿe Señor Jesucristo caavā chi 'tíicā neⁿe Ndyuūs chi dichó'o yā 'úú. 'Úú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿe nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi snée yā na yāāⁿ Efeso, 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿe Ndyuūs ní i'téenu yā Señor Jesucristo. ² Ndyuūs Chiida yú ndúú^{cū} Señor Jesucristo yeⁿe yú nginneé yā ndís'tiī ní tée yā cosas chi n'daacā n'dai, ní tée yā ndís'tiī vaadī 'diiⁿ yeⁿe yā.

Yeⁿe dendu'ū chi n'daacā n'dai chi Cristo ca'á yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yā

³ Nducyaaca yú canee chi dich'εεté yú Ndyuūs chi Chiidá Señor Jesucristo. Maaⁿ ní caavā chi s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ, Ndyuūs tée yā s'uuúⁿ dendú'ū yeⁿe yā chi n'dai taavi ca yeⁿe nducuéⁿe chi n'dai tan'dúú^{cā} chi s'uuúⁿ snee yú na va'ai chεεtí nguuví. ⁴ Ní 'tíicā Ndyuūs nadidεεvé yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿe yā s'uuúⁿ ní cuuvi yeⁿe Cristo s'uuúⁿ ndíi taachi 'āā 'cuéé din'dái yā iⁿyeēⁿdī. Ní nduuví n'dai yú ní i'teenu n'daāca yú Cristo ní nguéé véé nuuⁿndi yeⁿe yú nanáaⁿ yā. ⁵ Ní Ndyuūs 'āā deenú yā chiiⁿ chi neⁿe yā diiⁿ yā cáāvā chi neⁿe yā s'uuúⁿ. Cáāvā chi neⁿe yā chi cuuvi yeⁿe yā s'uuúⁿ, sta'á yā s'uuúⁿ chi cuuvi daiyā yā s'uuúⁿ cucáāvā Cristo Jesús. ⁶ Cucáāvā chuū cueⁿe daāⁿmaⁿ dich'εεté taavi yú Ndyuūs chi itée yā s'uuúⁿ dendu'ū chi ch'εεte n'dai yeⁿe yā caati maaⁿ ní s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ. Ndyuūs diiⁿ yā recibir s'uuúⁿ caati neⁿe taavi cá yā Cristo. ⁷ Ní cáāvā Ndyuūs neⁿe taavi cá yā nducyaaca yú dichó'o

yā Daiya yā chi ch'iī yā cáāvā s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe yú cáāvā yuūuⁿ yeⁿe Cristo. Ní cáāvā chi Ndyuūs 'tíicā neⁿe yā s'uuúⁿ itée yā dendu'ū chi n'daacā yeⁿe yā. ⁸ Níicú Ndyuūs ch'iⁿí yā s'uuúⁿ chi neⁿe taavi cá yā s'uuúⁿ. Ní diiⁿ yā chi deenu yú taanduvéé vaadī n'dai yeⁿe yā ní tuumicadíinuⁿ yú nducuéⁿe. ⁹ Ní Ndyuūs 'āā diiⁿ yā chiiⁿ chi neⁿe yā diiⁿ yā. Ní diiⁿ yā chí n'diīchi yú chiiⁿ chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿe yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ cucááva Cristo. ¹⁰ Ní chuū chi canuuⁿ n'de'ei yeⁿe Ndyuūs chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi diiⁿ yā chi cuuvi taachi ndaa tiempo yeⁿe, Ndyuūs caⁿ'a yā chi diiⁿ yā chi Cristo ngan'a ntiⁿnyúⁿ yā yeⁿe nducuéⁿe chi snée nanguuvi ndúú^{cū} chi snée ná yáⁿ'āa. Ní Ndyuūs caⁿ'á yā chi nduuvidaamá tanducuéⁿe dendu'ū nanáaⁿ Cristo.

¹¹ Ndyuūs diiⁿ yā chi nducuéⁿe chi chó'ōo ní chó'ōo tan'dúú^{cā} chi neⁿe yā. Ní Ndyuūs nndεεvé yā s'uuúⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ níicú chi cuuvi yeⁿe yú cosas chi caⁿ'a yā chi tée yā s'uuúⁿ, caati s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ. ¹² Ní Ndyuūs 'tíicā diiⁿ yā ti neⁿe yā chi nús'uu ní ch'iⁿí 'nū vaadī dεεve ca yeⁿe Ndyuūs nanáaⁿ 'iiⁿyāⁿ ti nús'uu ní yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel nús'uu chi vmnááⁿ vmnaaⁿ i'téenu 'nū Cristo. ¹³ Chuū dendú'ū ní yeⁿe ndís'tiī chi nguéé yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ ti taachi ch'iindiveéⁿ ní nduudu cuaacu yeⁿe evangelio chi ndúú^{dú} ngai yeⁿe Cristo chi nadanguaⁿ'aī ndís'tiī ní s'téenu ní yeⁿe. Tuu'mi ní canéé 'áámá sello yeⁿe Ndyuūs ndúúcu ní. Ní sello miiⁿ ní Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí 'áámá compromiso chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi tée yā s'uuúⁿ ndíi cuááⁿ vmnaaⁿ. ¹⁴ Ní Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní 'áámá seña chi cuta'a yú chi cuuvi yeⁿe yú chiiⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi tée yā chi cuuvi yeⁿe

yú. Ní Ndyuūs yaa'vi yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Taachi ndaa nguuví chi neⁿe Ndyuūs, Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā chi s'uuúⁿ tan'dúúca maáⁿ yā 'tíicā s'uuúⁿ. Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní 'áamá seña yeⁿ'é chuū. Ní 'íicú nducyaaca yú ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi cu'téenu yā Cristo cuuvi nadich'εεε yú Ndyuūs cucáávā chi ch'εεé n'dai yā.

Pablo ngiicá yā Ndyuūs chi ca'á yā vaadi deenu 'iiⁿ'yāⁿ chi cu'téenu yā Cristo

¹⁵ Cucaavā chuū, taachi 'úú Pablo ch'iindiveén chi ndís'tií i'téenu ní Señor Jesucristo ní dinéⁿe ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo 'iivú Ndyuūs, ¹⁶ tuu'mi ní nguée ngí 'daan'dí chi ca'á gracias Ndyuūs cucáávā ndís'tií. Ni taachi in'gaacú yeⁿ'e ndís'tií, tuu'mi ní ngaⁿ'angua'á cucáávā ndís'tií. ¹⁷ Ní ngiicá Ndyuūs yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi Ndyuūs miiⁿ chi Chiida yú chi δεεεε taavi ca, ní ngiicá Ndyuūs chi téé yā ndís'tií vaadi deenu yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, ní 'íicú cuuvi déenu cá ní ní 'iintiinaáⁿ ní chíiⁿ chí neⁿe Ndyuūs. ¹⁸ Ní ngiicá Ndyuūs chi diíⁿ yā chi cuuvi déenu ní ní cadíinuⁿ ní chεεε chi cūnee ngiinu yú chi Ndyuūs téé yā s'uuúⁿ, ti ndεεεε yā s'uuúⁿ. Ní deenú ní de'ε chúúca n'dai ca ní δεεεε ca chi cuuvi yeⁿ'é ní chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e yā. ¹⁹ Ni ngiicá Ndyuūs chi cuuvi deenú ní chi poder chi ch'εεεε taavi ca chi yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nguée mar 'áamá dendu'ū chi Ndyuūs nguεεε cuuvi diíⁿ yā. Ní Ndyuūs diíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ caavā s'uuūⁿ chi i'teenu yú 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní diíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ ndúúcu poder yeⁿ'é yā cáavā s'uuúⁿ, ní ch'in'í yā poder yeⁿ'é yā chí ch'εεεε ní ndúúcu fuerzas yeⁿ'é yā. ²⁰ 'Tíicā Ndyuūs ch'in'í yā maaⁿ poder yeⁿ'é yā taachi nadicuéeⁿ yā Cristo yeⁿ'e nguaaⁿ

tináⁿ'ā. Ní s'néeⁿ yā Cristo na va'ai chεεti nguuví ní Cristo ch'iindí yā lado tá cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chiidá yā chí lado yeⁿ'e honor. ²¹ Ní ca'á yā Cristo nducuéⁿ'ē poder tan'dúúca 'áamá 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē ndúúcu yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā ndúúcu yeⁿ'e nducuéⁿ'ē poder chí véé yeⁿ'e nducyaaca patrón chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā. Ní Cristo ní más ca ch'εεεε ca yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí véé chí cuuvi caaⁿ'maⁿ yú yeⁿ'e, nguée dámaāⁿ yeⁿ'e chí véé mááⁿ, 'tiicá ntúūⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí cuchí. ²² Ní Ndyuūs s'néeⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū maaⁿ poder yeⁿ'e Cristo. Ní Ndyuūs s'néeⁿ yā Cristo lugar más cā ch'εεεε. Ní Cristo miiⁿ tan'duucā chí tiíⁿ yā yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā ní cáⁿ'a yā yaacū yeⁿ'e Cristo, 'tíicā Cristo miiⁿ. ²³ 'Iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'duucā cuerpo yeⁿ'é Cristo, 'tíica yā. Ní cuaacu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e Cristo. Ní Cristo miiⁿ ní n'daacá taavi yā ní canée yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū ndúúcu tanducuéⁿ'ē cuaaⁿ.

2

Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ ti neⁿ'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ

¹ Nguuvi chí ch'ó'oo ndís'tií dinuuⁿndí ní ní sneé ní tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí n'díí caavā nducuéⁿ'ē dendu'ū chí diíⁿ ní chí nguεεε n'daacā. Naati maaⁿ ní Ndyuūs tee yā ndís'tií vida cuen'e daāⁿ'maⁿ daámā ndúúcu Cristo caati nadacuéeⁿ yā Cristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. ² Ní nguuvi chí ch'ó'oo ndís'tií diíⁿ ní nuuⁿndí ní dinuuⁿndí ní ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ní diíⁿ ní tan'dúúca chí neⁿ'e espíritu chí nguée n'dai. Espíritu miiⁿ ní yááⁿ'nguiniūⁿ ní espíritu chí canée na 'yúúné ní ngaⁿ'ā ntííⁿ'nyúⁿ

yeⁿe iⁿ'yeeⁿdī ní ngaⁿ'ā ntiⁿ'nyúⁿ
 yeⁿe nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ngu^é
 n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe
 Ndyuūs. ³ Ní nducyaaca s'uuúⁿ
 'tíicā diiⁿ yú nguuví chi chó'oo ní
 diiⁿ yú tan'dúúicā chi neⁿ'e yú ní diiⁿ
 yú tan'dúúicā chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e
 yú ní tan'dúúicā chi nadicadiinuⁿ
 yú. Ní cáávā chuū nducyaaca yú
 canéé chí cuta'a yú ndúúicū tanáⁿ'ā
 'iiⁿ'yāⁿ castigo chi diitu n'dái chi
 ca'a Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí
 yā. ⁴ Naati Ndyuūs ní néené ya'āi
 'iinu cá yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní
 neⁿ'e taavi cá yā s'uuúⁿ. ⁵ Ní 'áará
 chí n'diī yú cucáávā chi dinuuⁿndí
 yú Ndyuūs itée yā vida cueⁿe
 daāⁿmaⁿ yeⁿ'ē yú dáámá dáámá
 ndúúicū Jesucristo caati nadacuéⁿ
 yā Cristo yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.
 Maaⁿ ní ninnguaⁿ'ai yú caavā chi
 Ndyuūs ní n'dai taavi cá yā ní neⁿ'e
 cá yā s'uuúⁿ. ⁶ Ndyuūs diiⁿ yā
 chi nanduuchí yā s'uuúⁿ dáámá
 dáámá ndúúicū Cristo ti s'uuúⁿ ní
 yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ
 diiⁿ yā chi s'uuúⁿ tan'dúúicā chí
 snee yú ná va'ai cheeti nguuví
 ndúúicū Jesucristo 'tíicā s'uuúⁿ. ⁷ Ní
 Ndyuūs diiⁿ yā 'tuucā chi cuuvi
 'cuuⁿ'miⁿ cá yā s'uuúⁿ nguuví chi
 cuchíi tan'dúúicā chí dineⁿ'e taavi
 cá yā s'uuúⁿ ndúúicū n'dee n'dái
 dendu'ū chí n'dai taavi chí itée
 yā s'uuúⁿ, ti yeⁿ'e Cristo Jesús
 s'uuúⁿ. ⁸ Ní cucáávā chí Ndyuūs ní
 neⁿ'e taavi cá yā s'uuúⁿ, ndís'tiī ní
 ninnguaⁿ'ai ní tí i'téenu ní Cristo.
 Ndís'tiī ngu^é diiⁿ ní mar 'áámá
 chí nanguaⁿ'ai ní naati Ndyuūs
 chí datée yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ
 yeⁿ'ē ní. ⁹ Ní ngu^é nanguaⁿ'ai ní
 cucáávā ntiⁿ'nyuⁿ chí diiⁿ ní caati
 ngu^é cuuvi caaⁿ'máⁿ ní chí ch'ete
 n'dai ní maáⁿ ní cucáávā chí diiⁿ
 ní. ¹⁰ Taachi Ndyuūs nadinguáⁿ'ai
 yā s'uuúⁿ diiⁿ yā chí s'uuúⁿ ní yeⁿ'e
 Jesucristo s'uuúⁿ ní cuuvi diiⁿ yú
 ntiⁿ'nyuⁿ chí n'daacā. Ndyuūs 'āā
 ch'iindiyaáⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ chí canéé
 chí diiⁿ yú ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.

*Véé vaadi 'diiⁿ yeⁿ'ē yú cucáávā
 Cristo*

¹¹ Maaⁿ ní n'gaacú ní tan'dúúicā
 chí snee ní nguuví chí 'āā chó'oo.
 Ndís'tiī ní ngu^é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata
 Israel naati 'iiⁿ'yāⁿ gentiles ndís'tiī.
 Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel diiⁿ
 yā circuncidar ca'áámá ca'áámá
 saⁿ'ā ní 'caacá yā 'áámá seña na
 cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní canéé
 na cuerpo yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ seña 'cūū
 chí saⁿ'ā s'eeⁿ ní yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e
 Ndyuūs. Cáávā chuū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e
 ndaata Israel nguuví yā maáⁿ yā
 'iiⁿ'yāⁿ circuncidado yā, ní caⁿ'a yā
 yeⁿ'e ndís'tiī chí nguuví ní 'iiⁿ'yāⁿ
 chí ngu^é ndíi ní circuncidado, ní
 caⁿ'a yā yeⁿ'e ní chí ngu^é 'iiⁿ'yāⁿ
 yeⁿ'e Ndyuūs ndís'tiī. ¹² Ní tiempo
 miiⁿ ní ndís'tiī ngu^é déenu ní yeⁿ'e
 Cristo, ní canéé ní tan'dúúicā 'iiⁿ'yāⁿ
 chí canúúⁿ yúúni. Ní ngu^é ndís'tiī
 yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel ndís'tiī. Ndyuūs
 nndεεve yā 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi yeⁿ'e
 yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ngu^é véé 'áámá parte
 yeⁿ'e ní ndúúicū 'iiⁿ'yāⁿ chí nndεεvé
 yā ní ca'á yā compromisos ndúúicū
 promesas nduucú yā. Ndís'tiī
 ch'εetinée ní na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū
 ngu^é ndúúicū de'ε veε chí canee
 ngiinú ní chí cuuvi yeⁿ'e ní. Ní
 ngu^é ch'εetinée ní ndúúicū Ndyuūs
 ndís'tiī. ¹³ Ndís'tiī chí yaⁿ'ai canéé
 ní yeⁿ'e Ndyuūs cuááⁿ vmnaaⁿ
 naati maaⁿ ní 'āā nduuvidaamá
 ní nduucú yā caavā chí ch'iī Cristo
 cucáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú. Ní maaⁿ
 ní ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī.
¹⁴ Ní cáávā Cristo miiⁿ véé vaadi
 'diiⁿ yeⁿ'e yú. Ní Cristo diiⁿ yā chí
 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel ndúúicū
 'iiⁿ'yāⁿ chí ngu^é yeⁿ'e ndaata Israel
 nduuvidaamá yā tan'dúúicā 'áámá
 raza nūuⁿ. Ní Cristo miiⁿ diví yā
 vaadi 'caa'va chí canéé nguaaⁿ
 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ ndúúicū tanáⁿ'ā
 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ngu^é 'iiⁿ'yāⁿ Israel
 yā. Vaadi 'caa'va ch'εete míiⁿ chí
 cuⁿ'néu yā ní tan'dúúicā 'áámá cheēti
 náávtaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, 'tíicā. ¹⁵ Ní
 cucáávā chí Cristo maáⁿ yā ch'iī yā

tuu'mi ní divíi yā ley ye'n'e 'ii'nyāⁿ Israel ndúúcu mandamientos ye'n'e ndúúcu reglas ye'n'e. Cristo míiⁿ diiⁿ yā chi naachi nduu 'uuvi clase ye'n'e 'ii'nyāⁿ nadáámá yā ní véé 'áámá clase nūuⁿ 'ii'nyāⁿ, ní 'ii'nyāⁿ s'een ní ye'n'e Cristo. 'Tíicā diiⁿ Cristo chi véé vaadi 'diiⁿ.¹⁶ 'Tíicā diiⁿ Cristo taachi ch'íi yā na cruz. Ní diiⁿ yā chi 'āā nteε véé vaadi 'caa'va nguaaⁿ 'ii'nyāⁿ s'een. Ní diiⁿ yā chi véé vaadi 'diiⁿ nguaaⁿ 'ii'nyāⁿ s'een ndúúcu Ndyuūs. 'Tíicā Cristo diiⁿ yā chi véé 'áámá clase nūuⁿ 'ii'nyāⁿ.

¹⁷ Cristo ndaá yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní maaⁿ ní cuuvi deenú nī ye'n'e vaadi 'diiⁿ, ndís'tiī chi nguée 'ii'nyāⁿ ye'n'e ndaata Israel chi yaⁿ'ai ch'εtinée nī ye'n'e Cristo. 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi deenú 'ii'nyāⁿ ye'n'e ndaata Israel chi ch'εtinée nīⁿ'nuⁿ yā. ¹⁸ Ní cucáávā Cristo miiⁿ nducyaaca yú nduuti chi 'ii'nyāⁿ Israel s'uuúⁿ o nguée 'ii'nyāⁿ Israel s'uuúⁿ, nducyaaca yú, cucáávā Cristo miiⁿ cuuvi cundáa yú nanááⁿ Ndyuūs Chiida yú ndúúcu 'áámá Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs. ¹⁹ Ní ndís'tiī chi nguée ye'n'e ndaata Israel chi ndaata ye'n'e Ndyuūs, maaⁿ ní 'āā ntée 'ii'nyāⁿ chi snúúⁿ yā yúúni ndís'tiī ní snée ní na yán'āa chi nguée ye'n'é nī. Maaⁿ ní dáámá snée nī ndúúcu 'ii'nyāⁿ chi ye'n'e Ndyuūs. Ní ndís'tiī ní ye'n'e ndaata ye'n'e nducyaaca 'ii'nyāⁿ chi ye'n'é Dendyuūs. ²⁰ Ní ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá va'ai ch'εεε taavi ca chi 'ii'nyāⁿ din'dái yā 'tíicā ndís'tiī. Ní ye'n'e va'ai ch'εεε miiⁿ Cristo miiⁿ ní tan'dúúcā tuūu ch'εεε ye'n'e esquina, 'tíicā yā. Ní apóstoles chi candéé yā nduudu ye'n'é Ndyuūs ndúúcu profetas chi ngaⁿ'a yā nduudu ye'n'é Ndyuūs 'ii'nyāⁿ s'een ní tan'dúúcā tuūu ye'n'e cimientu ye'n'e va'āi miiⁿ, 'tiicā yā. Ní ndís'tiī ní tan'dúúcā tuūu vmnaaⁿ tuūu ch'εεé ye'n'é esquina, 'tiicā nī. ²¹ Ní vmnaaⁿ tuūu ch'εεε ye'n'e esquina chi Cristo miiⁿ nducuéⁿe tuūu ní

ye'n'e va'āi ch'εεε chi din'dái Cristo. Ní Cristo diiⁿ yā chi n'daacā canee nducuéⁿe na lugar ye'n'é cucáávā chi dichí'vε Ndyuūs. Ní Cristo diiⁿ yā chi va'āi ch'εεε taavi ca ní 'áámá templo ye'n'e 'iivú Ndyuūs. ²² 'Tiicá ntúūⁿ, ndís'tiī chi ye'n'e Cristo nduuvidaamá nī ndúúcu tanáⁿ'ā 'ii'nyāⁿ chi ye'n'e Cristo ní tan'dúúcā 'áámá va'ai naachi Ndyuūs canee yā cucáávā Espíritu N'dai ye'n'e yā, 'tíicā nducyaaca 'ii'nyāⁿ chi ye'n'e Cristo.

3

Ndyuūs dichó'o yā Pablo chi ngaⁿ'a yā evangelio chí nduudu ngai ye'n'e Jesucristo nanááⁿ 'ii'nyāⁿ chi nguée ye'n'e ndaata Israel

¹ Cáávā chuū 'úú Pablo canéé preso ná vácūū ti dichí'vε 'úú Jesucristo ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu ye'n'é yā cucáávā ndís'tiī chi nguεε ye'n'e 'ii'nyāⁿ ye'n'e ndaata Israel. Ní ngaⁿ'angua'á cáávā ndís'tiī. ² Cuaacu níⁿ'nyúⁿ 'āā deenú nī chi Ndyuūs chi n'dai taavi cá yā dichó'o yā 'úú chi ngaⁿ'á ngi ndís'tiī chi Ndyuūs ne'n'e taavi cá yā ndís'tiī. ³ Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'úú dendu'ū ye'n'e yā chi canúúⁿ n'de'ei ní diiⁿ yā chi deenú chi canúúⁿ n'de'ei tan'dúúcā chi 'āā dinguúⁿ ye'n'é nī ndúúcu duū'vī nduudu. ⁴ Ní taachi ndís'tiī ch'éeⁿ nī caacá 'cūū chidinguúⁿ tuu'mi ní cuuvi deenú nī chi 'úú deenú chiiⁿ chi canúúⁿ n'de'ei ye'n'é Ndyuūs, chiiⁿ chi ye'n'é Jesucristo. ⁵ Ní tiempo chi 'āā chó'oo Ndyuūs nguée ch'iⁿ'í yā mar 'áámá 'ii'nyāⁿ nduudu ye'n'é yā chi canúúⁿ n'de'ei naati tiempo miiⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chuū apóstoles chi didεεvé yā ye'n'e nuuⁿndi ye'n'é yā ndúúcu profetas chi ngaⁿ'a nduudu ye'n'é yā cucáávā Espíritu N'dai ye'n'é yā. ⁶ Ní chuū chi canúúⁿ n'de'ei cáávā nduudu cuaacu chí nduudu ngai ye'n'e Jesucristo. 'Ii'nyāⁿ chi nguée ye'n'e ndaata Israel chi ye'n'e Jesucristo, 'ii'nyāⁿ s'een ní cuuvi

yeⁿé yā dáámá dáámá ndúú^cū chi cuuvi 'iⁿyāⁿ yeⁿe Israel. Ní dáámá cané yā ndúú^cū 'iⁿyāⁿ Israel. Ní sneé yā tan'dúú^cā 'áámá cuerpo yeⁿe Cristo. Ní véé 'áámá parte yeⁿé yā yeⁿe compromiso chi Ndyuūs diⁿ yā. ⁷ Ní 'úú ngu^éé n'daaca ca 'úú naatí Ndyuūs tee yā privilegio 'úú chi caaⁿmáⁿ nduudu yeⁿe yā cucáá^vā poder yeⁿé yā. ⁸ Ní 'úú chí 'lⁱíⁿ chuundi nguaaⁿ nducyáá^cá 'iⁿyāⁿ chi yeⁿé Ndyuūs naati Ndyuūs tee yā 'úú privilegio 'cū^ū chí 'úú ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿé yā nanááⁿ 'iⁿyāⁿ chí ngu^éé yeⁿe ndaata judíos chí Israel. Ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿe n'dee^e n'dái vaadī 'cuiica taavi ca yeⁿe Cristo. Ní ngu^éé cuuvi diⁿ yú cuenta yeⁿe vaadī 'cuiica miⁿ. ⁹ Ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿé yā. Ní 'íⁱcú nducyaaca 'iⁿyāⁿ cuuvi deenu yā tan'dúú^cā Ndyuūs caⁿ'á yā diⁿ yā yeⁿe chí canúúⁿ n'deⁿei yeⁿé yā. Ní Ndyuūs chí din'dái yā nducuéⁿé chí véé ní chíⁿeeⁿ n'deⁿéi yā chuū nducuéⁿé tiempo chí 'áá chó'óo. ¹⁰ Ní 'tíⁱcā diⁿ Ndyuūs caati maaⁿ ní nducyáá^cá chí cané^e na va'ai chε^εti nguuví chí ngaⁿ'ā ntiⁿnyuⁿ o chí 'iⁿntyéⁿé cuuvi n'diichi nducuéⁿé vaadī deenu yeⁿé Ndyuūs cucáá^vā vaadī n'giinu yeⁿé Ndyuūs chí diⁿ yā ndúú^cū 'iⁿyāⁿ ná iⁿ'yeeⁿdí 'cū^ū, 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo ní caⁿ'á yā yaā^cū yeⁿé yā. ¹¹ Ní 'túú^cā diⁿ Ndyuūs tí tan'dúú^cā chí neⁿé yā diⁿ yā ndii vmnááⁿ vmaⁿ. Ní diⁿ yā chí cuaacu yeⁿe cucáá^vā Jesucristo chí 'iivi yú. ¹² Ní caavā chí s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ ní cáá^vā chí i'teenu yú Jesucristo, cuuví ndaā yú nanááⁿ Ndyuūs ndúú^cū confianza. ¹³ Cáá^vā chuū 'úú di'cuí^tūu ndís'tií chí ngu^éé cuuvi ngáaⁿ nī cucaavā chí 'úú n'geenú ngii tí chuū chí n'geenú ngii ní cosa chí n'daacā chí cuuví ndís'tií ní canee chí yeenú nī.

Cristo neⁿé yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ

¹⁴ Ní cucaavā chuū 'úú ca'á gracias Ndyuūs ní 'úú ní ngiintii'yá nanááⁿ Ndyuūs Chiidá Señor Jesucristo yeⁿe yú. ¹⁵ Ndyuūs ní Chiida nducyaaca yú ní cuaacu Chiida nducyaaca 'iⁿyāⁿ yeⁿé yā chí sneé nanguuvi, 'tiicá ntúúⁿ nducyaaca 'iⁿyāⁿ yeⁿé yā chí sneé iⁿ'yeeⁿdí 'cū^ū. ¹⁶ Caⁿ'angua'á ní ngiicá Ndyuūs Chiida yú chí yeⁿe néⁿé n'dee^e n'dái chí n'daacā yeⁿé yā ní té^e yā ndís'tií fuerza na staava yeⁿé nī chí ditiinú nī cucáá^vā Espí^ritu N'dai yeⁿé yā. ¹⁷ Ní ngiicá Ndyuūs chí Cristo cané^e yā na staava yeⁿé nī cáá^vā chí i'téenu nī Cristo. Ní 'íⁱcú ndís'tií snee diitú nī ndúú^cū vaadī neⁿe yeⁿe Cristo. Ní snee nī tan'dúú^cā chí véé dii'yú na yáⁿ'āa yeⁿe 'áámá yáⁿ'á. 'Tíⁱcā cuné^e vaadī neⁿe yeⁿé Cristo na staava yeⁿé nī. 'Tíⁱcā snee nī. ¹⁸ Tuu'mí ndís'tií ndúú^cū nducyaaca 'iⁿyāⁿ chí i'téenu yā Cristo n'daacā cuuvi cá^diinuⁿ nī yeⁿe chí vaadī neⁿe yeⁿé Cristo ní tan'dúú^cā Cristo neⁿé taavi cá yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ. ¹⁹ Ní ngiicá Ndyuūs chí ndís'tií ní cá^diinuⁿ nī chε^ε chí vaadī neⁿe yeⁿé Cristo, 'áará chí ch'ε^εte taavi ca chí ngu^éé cuuvi deenu yú nducuéⁿé yeⁿe. Ní ngiicá chí staava yeⁿe ndís'tií ní canee diitú ndúú^cū nducuéⁿé chí n'daacā n'dai taavi caavā chí ndís'tií ní yeⁿe Ndyuūs ndís'tií.

²⁰ Ní Ndyuūs yeⁿe yú cuuvi diⁿ yā tanducuéⁿé ní n'de^e ca cuuvi diⁿ yā ní ngu^éé tí chí ngiica yú o chí tuumicá^diinuⁿ yú. Tan'dúú^cā chí n'dee^e n'dái idiíⁿ yā cucáá^vā poder yeⁿé yā 'tíⁱcā idiíⁿ yā ntiⁿnyuⁿ yeⁿé yā ndúú^cū s'uuúⁿ. ²¹ Maaⁿ ní nducuéⁿé tiempo ní cueⁿe daāⁿman cané^e Ndyuūs chí ch'ε^εte taavi ca ní dεε^ve taavi cá yā nanááⁿ 'iⁿyāⁿ chí caⁿ'á yā yaā^cū yeⁿé yā. 'Tiicá ntúúⁿ nanááⁿ Cristo.

4

Nduuvidaama yú cucáá^vā Espí^ritu N'dai yeⁿé Ndyuūs

1 'Úú Pablo chi preso canee vácuū caati diín ntiínyuⁿ yeⁿ'é iivú Ndyuūs. Ní 'úú di'cuiitú ndís'tiī chi n'daacá n'dai diín nī nducuéⁿ'ē tan'dúúcā Ndyuūs neⁿ'é yā chi diín nī caati yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'e yā. 2 'Úú ngiicá chi 'cuetinée nī chi maán nī ndiicúúⁿ nī. Ní diín nī nducuéⁿ'ē ndúúⁿ 'viich'etiínūⁿ ndúúⁿ 'aama nī taama nī nī cuchéⁿ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'ē ti dinéⁿ'e nī 'áámá nī taama nī. 3 Ní cucááⁿvā Ndyuūs itée yā vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā chi diín chi nduuvidaamá nī, 'úú ngiicá chi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ diín nī nducuéⁿ'e chi cuuvi nī chi nduuvidaamá nī caati Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs nginneé yā ndís'tiī. 4 Vée 'áámá cuerpo nūⁿ ndúúⁿ 'áámá nūⁿ Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi yú yeⁿ'é yā ní ndúúⁿ 'áámá nūⁿ chi cunee ngiinu yeⁿ'e yú. 5 Ní vée 'áámá nūⁿ Señor Jesucristo chí 'áámá nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi i'teenu yú, ní vée 'áámá nūⁿ chi duuchi chí ngēdínūⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ. 6 Vée 'áámá nūⁿ Ndyuūs chí Chiidá nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ní iivú Ndyuūs miíⁿ ngaⁿ'a ntiínyúⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Ní diín yā ntiínyuⁿ cucááⁿvā nducueⁿ'ē, ní canee yā ndúúⁿ nducuéⁿ'ē.

7 Naati Ndyuūs tee yā ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ vaadī n'dai yeⁿ'é yā cááⁿvā ntiínyuⁿ yeⁿ'e yú tan'dúúⁿ chí deenú yā chí cuuvi diín yú, ní ntiínyuⁿ miíⁿ ní chííⁿ chí tee Cristo ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ. 8 Níicú canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmaⁿ'a 'tíicá: Chichéⁿ yā yeⁿ'e enemigos yeⁿ'e yā ní cuicheéⁿ yā ná va'ai chēti nguuví, ní candéⁿ yā n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chí snúⁿ yā vácuū, ní ca'á yā regalos 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'é yā.

9 ¿D'éⁿ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudú 'cūⁿ chíiⁿ chí chéⁿ yā? Nduudú 'cūⁿ neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chí vmaⁿ'a vmaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ miíⁿ caⁿ'á yā 'áámá cuaⁿ yáánūⁿ ca chí chēti yáⁿ'āa.

10 'Iiⁿ'yāⁿ chí cáⁿ'ā miíⁿ maán 'iiⁿ'yāⁿ miíⁿ cuchéⁿ yā cuaaⁿ naachí yaacu taavi ca chí va'ai chēti nguuví caati maán yā cuuvi canee yā tanducuéⁿ'ē dendúⁿ'ū cuaaⁿ.

11 Ní itée yā ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ ntiínyuⁿ chí cuuvi diín yú. Itée yā naⁿ'a yú ntiínyuⁿ yeⁿ'e apóstoles chí candéⁿ yú nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. Ní itée yā naⁿ'a yú ntiínyuⁿ chí caaⁿ'maⁿ yú nduudu chí sta'a yú yeⁿ'é Ndyuūs. Ní itée yā ntiínyuⁿ naⁿ'a yú chí ngaⁿ'a yú nduudu chí nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní itée yā ntiínyuⁿ naⁿ'a yú chí candéⁿ yú nduudu yeⁿ'é yā na yaācū. Ní itée yā naⁿ'a yú ntiínyuⁿ chí maestro yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é yā.

12 'Tíicá diíⁿ Ndyuūs chí chí'cueén yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi diín yā ntiínyuⁿ chí tunéeⁿ yā. Ní nducyaacá yā chí yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Cristo cuuvi cu'téenu cá yā Ndyuūs. 13 Ní nducyaaca s'uuúⁿ ní cuuvi nduuvidaama yú ti maaⁿ ní s'uuúⁿ ní tan'dúúⁿ chí 'aama yú ndúúⁿ chí deenu yú yeⁿ'e Cristo chí Daiya Dendyuūs. Ní nguuví nguuví cuuvi diitū ca yú ndúúⁿ chí i'teenu yú ndúúⁿ vaanicadiínūⁿ yeⁿ'e yú ndíi tiempo chí s'uuúⁿ din'daaca yú ní tan'dúúⁿ Cristo 'tíicá s'uuúⁿ.

14 'Aā ntée diíⁿ yú tan'dúúⁿ da'caiyāⁿ diíⁿ yā chí ch'iindiveén yā yeⁿ'e 'aamá yā taamá yā chí ca'cueén yā cosa chí n'dáán ní diín yā tan'dúúⁿ chí 'yúúné candéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'múúⁿ miíⁿ. Ní nguée canee chí i'téenu yú nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí nginche'íi yā s'uuúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿ'é yā candéⁿ yā s'uuúⁿ lado yeⁿ'é yā chí i'téenu yú chíiⁿ chí nguée cuaacu.

15 Nguée diíⁿ yú 'túúⁿ naati canee chí caaⁿ'maⁿ yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ti neⁿ'e yú 'iiⁿ'yāⁿ ndúúⁿ núⁿ'máⁿ staava yeⁿ'e yú. Ní cuuvi cu'teenu ca yú ní diíⁿ yú

nducuéⁿē chi n'daacā tan'dúúccā chi diiⁿ Cristo chi tiiⁿ 'áámá cuerpo yeⁿe nducyaaca yú. Ní s'uuúⁿ tan'dúúccā cuerpo yeⁿé yā, 'tíicā s'uuúⁿ.¹⁶ Ní nducyaaca yú ní canee yú maaⁿ poder yeⁿe Cristo chi tiiⁿ nducyaaca yú. Ní canee yú n'daacā na lugar chi tuneⁿ yú ti yeⁿé Cristo s'uuúⁿ. Ní nducuéⁿē coo yeⁿe cuerpo yeⁿé yā n'daacā n'dai snéⁿ ní 'áámá 'áámá coo ní inuⁿu tan'dúúccā chi canéⁿ chi diiⁿ. 'Tíicā s'uuúⁿ chi yeⁿe Cristo canee chí diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ chí tuneⁿ yú cáávā chi n'giita yú, ní ditiⁿnu yú, ní dineⁿe yú nducyaaca 'iiⁿyāⁿ.

Véé vida ngai yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿe Cristo

¹⁷ Maaⁿ ní 'úu ngaⁿá cáávā Señor Jesucristo ní ngaⁿá chi din'daacá nī. Nguéⁿ 'cuⁿεⁿtinéⁿ nī tan'duuccā tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ chi nguⁿεⁿ i'téⁿnu yā Ndyuūs. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nadacadíⁿnuuⁿ yā yeⁿe dendu'ū chi nguⁿεⁿ dichíⁿvē.¹⁸ Ní chiiⁿ chi nadicadíⁿnuuⁿ yā ní yeⁿē ná maāⁿ. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéⁿ véé vida cueⁿe daāⁿmaaⁿ yeⁿé yā chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿé yā ti 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ canéⁿ yā ndúúccū staava yeⁿé yā chí chεⁿchi. Ní cáávā chuū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ canéⁿ yā chi nguéⁿ deenú yā Ndyuūs.¹⁹ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéⁿ diiⁿ yā sentir chi cuuvi 'cuinaáⁿ yā caavā nuuⁿndi chí diiⁿ yā. Ní diiⁿ yā tan'dúúccā chí véé vicio yeⁿe yā. Ní diiⁿ yā nducuéⁿē dendu'ū chí nguⁿεⁿ n'daacā. Ní nguéⁿ nadacadíⁿnuuⁿ yā yeⁿe chí diiⁿ yā.²⁰ Naati ndís'tiī nguéⁿ 'tiicā ch'eeⁿ nī yeⁿe Cristo.²¹ Nduuti chí cuaacu chí ch'iindiveⁿ nī nduudu yeⁿe Cristo ní Cristo chí'cueⁿ yā ndís'tiī ní i'téⁿnu nī nduudu cuaacu chí yeⁿé Cristo, tuuⁿmi ní nduudu cuaacu yeⁿé yā cūnee ndúúccū nī.²² Maaⁿ ní 'āā ntéⁿ diiⁿ nī tan'dúúccā chí diiⁿ nī vmnaaⁿ chí i'téⁿnu nī. Diví nī yeⁿe nducuéⁿē chí diiⁿ nī tiempo chí ch'ó'oo caati chuū nginnche'éí ndís'tiī ndúúccū

nducuéⁿē chí neⁿe chí diiⁿ nī chí nguéⁿ n'daacā.²³ Ndís'tiī ní canee chí nadingai nī espíⁿritu yeⁿé nī ndúúccū vaanicadíⁿnuuⁿ yeⁿe maáⁿ nī.²⁴ Ní canéⁿ chí cuta'á nī vida ngai yeⁿe Cristo tan'dúúccā chí 'áámá vestido ngai ní cunúⁿ nī vestido ngai. Ní diiⁿ nī nducuéⁿē tan'dúúccā chí Ndyuūs neⁿé yā chí diiⁿ nī. Ní 'tíicā vida yeⁿe maáⁿ nī ní cuaacu níⁿnyúⁿ chí n'daacā ní dεⁿvε.

²⁵ Cáávā chuū nguéⁿ caaⁿmaⁿ nī nduudu yaadi. Ca'áámá ca'áámá s'uuúⁿ ní caaⁿmaⁿ yú nduudu cuaacu ndúúccū nducyaaca 'iiⁿyāⁿ na níⁿnuúⁿ va'āi. Caati s'uuúⁿ ní yeⁿé 'áámá cuerpo nūⁿ ti yeⁿe Cristo s'uuúⁿ.

²⁶ Ní nduuti chí nduuvi taáⁿ nī, nguéⁿ ca'a nī lugar chí vaadi taaⁿ yeⁿé nī diiⁿ chí dinuuⁿndí nī. Ní nguéⁿ 'naaⁿ tiempo nduuvi taáⁿ nī.²⁷ Nguéⁿ ca'á nī mar 'áámá lugar yááⁿn'guiinūⁿ chí cuuvi tuuⁿvi sa vida yeⁿé nī.

²⁸ Ní ndís'tiī chí diduucú nī 'āā ntéⁿ diduucú nī. Diiⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ n'daacā caati véé yeⁿe nī. Ní 'íicú cuuvi ca'á nī 'iiⁿyāⁿ chí pobre yā chí nguéⁿ véé yeⁿé yā.

²⁹ Nguéⁿ caaⁿmaⁿ nī nduudu yaadi 'yā, dámaaⁿ caaⁿmaⁿ nī nduudu chí n'daacā chí diiⁿ chí cu'téⁿnu cá yā ní diiⁿ chí cunneé nī 'iiⁿyāⁿ chí 'caandiveⁿ yā nduudu yeⁿé nī.³⁰ Ndís'tiī nguéⁿ diiⁿ nī dendu'ū chí cuuvi ndaachíⁿ Espíⁿritu N'dai yeⁿé Ndyuūs ti maaⁿ Espíⁿritu yeⁿe Ndyuūs miiⁿ chí véé yeⁿe yú ní diiⁿ chí sellado nī chí yeⁿé Ndyuūs s'uuúⁿ. Ní diiⁿ chí cuuvi cuaacu chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ.

³¹ Ní ndís'tiī 'āā ntéⁿ cunéⁿ nī ndúúccū vaadi taaⁿ, ní nguéⁿ diiⁿ nī chí nguéⁿ neⁿe nī 'iiⁿyāⁿ, ndíí nguéⁿ 'cuaí taáⁿ nī, ndíí nguéⁿ caaⁿmaⁿ nī dendu'ū chí nguⁿεⁿ n'daacā yeⁿe taama yā, ndíí nguéⁿ diiⁿ nī yeⁿe taama yā cosas chí nguⁿεⁿ n'daacā.³² Caati diiⁿ n'daacá

nī ní diya'ai 'íinu nī 'aamá nī taamá nī vi'í, ní nadich'εεcú nī nuuⁿndi yeⁿ'é nī yeⁿ'e 'áamá nī taamá nī vi'í tan'dúúcā Ndyuūs nadāch'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é nī ti yeⁿ'é Cristo ndís'tiī.

5

Táacā canee chi 'cuεetinéé 'iiⁿ'yāⁿ chi daiya Ndyuūs

¹ Cuaacu chi ndís'tiī ní daiya Dendyuūs ndís'tiī. Maaⁿ ní cáánu nī diíⁿ nī tan'dúúcā Ndyuūs diíⁿ yā. ² Ní dinéⁿ'e nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúcā Cristo dinéⁿ'e yā s'uuúⁿ ní ca'a maáⁿ yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā cáávā s'uuúⁿ. Ní diíⁿ yā tan'dúúcā chi maáⁿ yā ní 'áamá 'íiti cuūchī chi 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti chi ofrenda yeⁿ'é yā ní ca'á yā nátai nanááⁿ Ndyuūs. Ní Cristo maáⁿ yā ofrenda chi n'dεεve ngééⁿ nanááⁿ Ndyuūs. Ní yeenú Ndyuūs ndúúcū ofrenda miiⁿ chi Cristo miiⁿ.

³ Maaⁿ ní chi ndís'tiī ní yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī nguéeé canee chí caaⁿ'máⁿ nī mar 'áamá yeⁿ'e nuuⁿndi chi san'ā n'diichi sa n'daataá. Ní nguéeé canee chí caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e táámá dendu'ū chi nguεε n'daacā ní nguéeé dεεve, ndií nguεε dínngueé nī yeⁿ'e chí véé chí yeⁿ'e taamá yā. ⁴ Ndií nguéeé canee chí caaⁿ'máⁿ nī dendu'ū chí cuuvi 'cuinaáⁿ nī, ndií nguéeé caaⁿ'máⁿ nī nduudu tonto o nduudu chí nguéeé n'daacā, caati nducuéⁿ'ē chuū ní nguéeé n'daacā yeⁿ'é nī. Naati ndís'tiī ní canee chí caaⁿ'máⁿ nī Ndyuūs 'tíicā: Gracias n'dií Ndyuūs. ⁵ Ní ndís'tiī 'āā deenú nī chí san'ā chí caⁿ'a sa ndúúcū n'daataá chí nguéeé yeⁿ'e sa o n'daataá chí caⁿ'a tá ndúúcū san'ā chí nguéeé yeⁿ'e ta, o 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ dendu'ū chí nguéeé n'daacā o 'iiⁿ'yāⁿ chí dínngueé yā yeⁿ'e chí véé yeⁿ'e taama yā ti tanducuéⁿ'ē chuū ní tan'dúúcā chí i'téenu yā santos ídolos. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéeé véé parte yeⁿ'é yā naachi Cristo ndúúcū Ndyuūs ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā. ⁶ Nguéeé ca'á

nī lugar chí caaⁿ'maⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí canche'éi yā ndís'tiī ndúúcū nduudu chí tonta ti ngaⁿ'á yā chí cuuvi diíⁿ nī nducuéⁿ'ē chí nguεε n'daacā. Caati cáávā nducuéⁿ'ē chuū ní Ndyuūs diíⁿ yā diituu cá castigar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéeé n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. ⁷ Ní ndís'tiī nguéeé nduuvidaamá nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéeé diíⁿ nī mar 'áamá chí diíⁿ yā.

⁸ Nds'tiī ní tiempo chí 'āá ch'ó'ōo ch'εetinée nī ndúúcū yááⁿ'nguiinūⁿ na maāiⁿ, naati maaⁿ ní chí ndís'tiī ní yeⁿ'e Señor Jesucristo, ndís'tiī canée nī na chidεεve yeⁿ'e Señor miiⁿ. Ní maaⁿ ní cuεeti chiicá nī na chidεεve miiⁿ tan'dúúcā chí ndís'tiī ní daiyá Ndyuūs ndís'tiī. ⁹ Ní chuū 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā taachi snée yā chidεεve yeⁿ'é Ndyuūs. Tanducuéⁿ'ē chí cuaacu diíⁿ yā. Ní ch'iⁿ'í yā na vida yeⁿ'e maáⁿ yā chí n'daacá yā. Chuū ní tan'dúúcā n'gui'i yeⁿ'e yáⁿ'á ti n'gui'i yeⁿ'e chidεεve miiⁿ ní 'tíicā. ¹⁰ Ní caanú nī diíⁿ nī ca'cueéⁿ nī nducuéⁿ'ē chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diíⁿ nī. ¹¹ Ní ndís'tiī nguéeé diíⁿ nī mar 'áamá chí nguéeé dichíⁿ'vé ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí chiicá yā na maāiⁿ naati caaⁿ'máⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chí chiicá yā na maāiⁿ chéé chí nguéeé n'daacā chí diíⁿ yā nanááⁿ Dendyuūs. ¹² S'uuúⁿ cuuvi 'cuinaaⁿ yú nduuti chí caaⁿ'maⁿ yú yeⁿ'e dendu'ū nuuⁿndi ch'εete chí 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā taachi dín'dé'ei yā. ¹³ Ní taachi ngaⁿ'á nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chí nguéeé n'daacā chí diíⁿ yā tuu'mi ní canée na chidεεve. Ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ nducuéⁿ'ē tan'dúúcā chí diíⁿ yā, ti 'āā ntéé canúúⁿ n'de'ei. ¹⁴ Canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. Cáávā chuū ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā 'tíicā:

Nds'tiī 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iī; nadacuéeⁿ nī yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, ní 'íicú Cristo chí chidεεve ní téé

yā chidεεεε ndís'tiī.

15 Cáávā chuū ndís'tiī ní nada-cadínuuⁿ n'daacá nī yeⁿe chí diíⁿ nī. Nguéé diíⁿ nī tan'duucā chí ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ zonzo ndís'tiī naati diíⁿ nī tan'duucā chí ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ deenu ndís'tiī. 16 Ní diíⁿ nī aprovechar tiempo chí véé yeⁿe nī chí din'daacá nī caati tiempo 'cūū 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā dendu'u chí nguéé n'daacā. 17 Nguéé diíⁿ nī tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé tuumicadínuuⁿ yā ti zonzo yā naati diíⁿnúú yiiⁿnuⁿ nī maaⁿ níicú tuumicadínuuⁿ nī chεε chí Ndyuūs neⁿe yā chí diíⁿ nī. 18 Nguéé cuuvi cuu'ví nī ti diiⁿ chí cuuvi ndái nī, naati itée nī lugar chí Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs cuuvi cūnee nduucú nī. 19 Ní ndee nī 'áámá nī ndúúcu taama nī ndúúcu salmos, ndúúcu himnos, ndúúcu canciones chí ngaⁿ'a yeⁿe Ndyuūs. Ní ngiitá nī ní dinéⁿe nī Señor Jesucristo yeⁿe yú ndúúcu núúⁿmáⁿ staava yeⁿe nī. 20 Ní cueⁿe daaⁿmaⁿ nca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú ndúúcu chí dúúchí Señor Jesucristo yeⁿe yú caava nducueⁿe chí véé.

Yeⁿe vida yeⁿe familia s'eeⁿ chí yeⁿe Jesucristo

21 Nguéé dich'εεté nī maáⁿ nī. Dinéⁿe nī víⁿ 'áámá nī ndúúcu taama nī caati 'aā diíⁿ nī respetar Ndyuūs.

22 Ní ndís'tiī táⁿ'ā chí ch'iindivaacu canee chí 'caandiveéⁿ nī yeⁿe isaⁿ'ā yeⁿe nī tan'dúúca chí ch'iindiveéⁿ nī nduudu yeⁿe Ndyuūs ti isaⁿ'ā yeⁿe nī tan'duucā 'iiví nī, 'tíicā sa. 23 Caati isaⁿ'ā yeⁿe nī ní tan'dúúca tiiⁿ yeⁿe familia, 'tíicā sa. 'Tiicá ntúūⁿ tan'dúúca Cristo ní tiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā 'yā, Cristo ntúūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā 'yā. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'duucā cuerpo yeⁿe Cristo, 'tiicá yā. 24 Ní tan'duucā 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo canee yā maaⁿ poder yeⁿe Cristo 'tiicá ntúūⁿ táⁿ'ā canee tá

maaⁿ poder yeⁿe isaⁿ'ā yeⁿe tá ní canee chí 'caandiveeⁿ tá yeⁿe sa.

25 Ní ndís'tiī chí isaⁿ'ā chí ch'iindivaacu canee chí neⁿe nī n'daataá yeⁿe nī tan'duucā Cristo neⁿe yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yaacu yeⁿe yā. Ní Cristo nca'a maáⁿ yā vida yeⁿe maáⁿ yā ní ch'ti yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿe yā. 26 Ní 'tíicā chí Cristo caati s'uuúⁿ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yā s'uuúⁿ caavā ntiíⁿnyuⁿ chí diíⁿ yā. Ní Cristo didεεvé yā 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā nuūⁿnī ní cucáávā nduudu yeⁿe yā. 27 Ní Cristo candéε yā 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngiiⁿ'gai ní dεεve yā. Ní nguéé falta yeⁿe yā, ndíi nguéé véé mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿe yā, ndíi nguéé 'áámá dendu'u chí nguéé cuaacu na vida yeⁿe yā, ndíi nguéé véé mar 'áámá dendu'u chí 'túúca. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿe yā ní núúⁿmáⁿ yā ní yeⁿe Cristo. Ní nguéé véé mar 'áámá chí nguéé n'daacā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 28 Ní isaⁿ'ā chí ch'iindivaacu canee chí dinéⁿe sa n'daataá yeⁿe sa tan'dúúca chí neⁿe sa maaⁿ sa cuerpo yeⁿe sa, 'tíicā n'daataá yeⁿe sa. Ní saⁿ'a chí dinéⁿe sa n'daataá yéⁿe sa neⁿe maaⁿ sa saⁿ'ā. 29 Nguéé véé mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé neⁿe maáⁿ yā cuerpo yeⁿe yā, naati nga'a maáⁿ yā chíiⁿ chí n'daacā chí cuuvi yeⁿe yā. Ní maáⁿ yā diíⁿ yā cuidar cuerpo yeⁿe maáⁿ yā. 'Tiicá ntúūⁿ Cristo dinéⁿe yā ní diíⁿ yā cuidar nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā 'yā. 30 'Tíicā diíⁿ Cristo ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí yeⁿe yā ní tan'dúúca cuerpo yeⁿe yā 'tíicā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní s'uuúⁿ ní tan'dúúca 'áámá parte yeⁿe cuerpo yeⁿe Cristo 'tíicā s'uuúⁿ. 31 Ní 'tiicá ntúūⁿ saⁿ'ā i'neeⁿ sa chεεcu sa ndúúcu chiida sa ní nduuvidaama sa ndúúcu n'daataá yeⁿe sa ní nduu 'uuví yā nduuvidaama yā ní diíⁿ yā tan'dúúca chí 'áámá cuerpo nūūⁿ. 32 Chuū ní 'áámá vaadi cuaacu na libro yeⁿe Ndyuūs, ní ngaⁿ'á ngii ndís'tiī yeⁿe chuū.

Nduudu miiⁿ ngaⁿā yeⁿe Cristo ndúú^cū 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Cristo ní yeⁿé yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ³³ Maaⁿ ní neⁿé caaⁿmán ca'áamá cá'aama ndís'tiī chí saⁿā chí 'nínívaacu, canee chi neⁿe nī n'daataa yeⁿe nī tan'dúú^cā chí neⁿé nī maáⁿ nī. Ní ndís'tiī n'daataa cané^e chí dinéⁿe nī isaⁿā yeⁿé nī ní 'caandiveéⁿ nī yeⁿe sa.

6

¹ Ndí^s'tiī da'caiyá chí i'téenu nī Cristo, canee chí 'caandiveéⁿ nī yeⁿe chíidá nī caati chuū chí cosa chí n'daacá chí díⁿ nī. ² Ní man-damiento yeⁿe Ndyuūs chí vmnááⁿ vmaaaⁿ chí Ndyuūs teé yā compro-miso yeⁿe ní chuū: Cu'téenu nī chíidá nī ndúú^cū cheⁿéⁿ nī, ³ ní 'iicu nduuti chí díⁿ nī 'túicá cuuvi yeenú nī ní^cú cuneé nī na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū n'deeⁿ n'dái nduuyu.

⁴ Ní ndís'tiī saⁿā chí véé daiyá nī, nguéé díⁿ nī chí nduuvi taaⁿ daiyá nī naati di'cuitá nī daiya nī ní yaa'ví nī daiya nī taachi nguéé din'daacā ní ca'cuéⁿ nī daiyá nī yeⁿe Señor Jesucristo caati cuuvi cu'téenu yā yeⁿé yā.

⁵ Ní ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ ndúú^cū 'iiví nī, 'caan-diveéⁿ nī yeⁿe 'iiví nī chí véé na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní díⁿ nī respetar 'iiví nī ní 'va'á nī yeⁿe yā. Ní díⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yā ndúú^cū núúⁿmáⁿ staava yeⁿe nī. Ní díⁿ nī nducuéⁿe ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé yā tan'duucā chí díⁿ nī caavā Cristo. ⁶ Ní díⁿ nī n'dai ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé yā nguéé dáⁿmāāⁿ taachi 'iiví nī inaáⁿ yā ndís'tiī caati n'daacā cané^e nī ndúú^cū yā. Naati díⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé yā tan'dúú^cā chí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Cristo chí díⁿ nī ní ndúú^cū núúⁿmáⁿ staava yeⁿé nī. Chuū ní chíiⁿ chí Ndyuūs neⁿé yā chí díⁿ nī. ⁷ Ní dinéⁿe nī din'daacá nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yā tan'dúú^cā chí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Señor Jesucristo chí díⁿ nī, nguéé tan'dúú^cā chí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁸ Ní nducyáácá nī ní déenu nī

nduuti chí 'iiⁿyāⁿ chí díⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ caadi 'iivu o nduuti chí 'iiⁿyāⁿ libre yā nducyáácá yā cuta'á yā yeⁿe Señor Jesucristo chí 'iiví yú chíiⁿ chí té^e yā 'iiⁿyāⁿ caavā ntiiⁿnyuⁿ n'daacā chí díⁿ yā.

⁹ Ní ndís'tiī chí 'iiví yeⁿe 'iiⁿyāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ din'daacá nī ndúú^cū 'iiⁿyāⁿ chí dichíⁿ'vé ndís'tiī. Nguéé caaⁿmán nī chí caⁿ'á nī 'cuenéⁿ nī 'iiⁿyāⁿ chí dichíⁿ'vé ndís'tiī. N'gaacu nī chí ndís'tiī ndúú^cū 'iiⁿyāⁿ chí dichíⁿ'vé ndís'tiī ní snée nī na poder yeⁿe 'iivú Señor Jesucristo chí cané^e na va'ai cheⁿeti nguuvi. Ní 'āā daamá nūūⁿ nducyáácá 'iiⁿyāⁿ nanááⁿ Señor Jesucristo yeⁿe yú.

Armas yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs cáava 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs

¹⁰ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé díⁿ nī chí ditiinú 'cuetinée nī nanááⁿ Señor Jesucristo yeⁿe yú ndúú^cū nducuéⁿe poder chí véé yeⁿé Cristo. ¹¹ Ní cuuví díⁿ nī defender maáⁿ nī ndúú^cū nducuéⁿe armadura chí tan'dúú^cā catecai soldados chí Ndyuūs dátee yā s'uuúⁿ chí yeⁿe Cristo. Ní 'íicú cuuvi cuché^e nī yeⁿe nducuéⁿe dendu'ū chí díⁿ yááⁿ'nguiinūūⁿ taachi ngínche'ei sa ndís'tiī. ¹² Nguéé 'cuuⁿ'maⁿ yú contra 'iiⁿyāⁿ chí nguéé n'daacā naati 'cuuⁿ'maⁿ yú ní contra fuerzas yeⁿe espíritus chí nguéé n'daacā chí cané^e na 'yúúné ndúú^cū espíritus chí 'iiⁿntyéⁿe yeⁿé tanáⁿ'ā espíritus chí ca'a orden yeⁿe espíritus chí nguéé n'dai ndúú^cū nducuéⁿe yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí chí cané^e na maaⁿ chí yeⁿe yááⁿ'nguiinūūⁿ. ¹³ Cáavā chuū tan'dúú^cā 'áámá soldado cuta'a sa catecai yeⁿe soldado ní maaⁿ ní cuta'á nī nducuéⁿe armadura chí tan'dúú^cā catecai nī chí Ndyuūs dátee yā ndís'tiī. Ní 'íicú cuuvi cuché^e nī contra enemigo nguuvi taachi ndaa nanááⁿ nī nducuéⁿe dendu'ū chí ngué^e n'daacā. Ní taachi chiché^e nī yeⁿe nducuéⁿe chí nguéé

n'daacā ndíí chí 'cuiñū, tuu'mi ní cuuvi 'cuεtinéé diitú nī ndúúcū chí i'téenu nī. ¹⁴ Ní canéé diitú nī ndúúcū armadura ye'n'é Ndyuūs. Cáávā caandaá 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī cuta'á nī cinturón nī chiichi cunéé cinturón ye'n'é nī chí armadura ye'n'e Ndyuūs chí vaadi cuaacu. Ní véé fuerzas ye'n'é nī. Ní diiⁿ n'daacá nī caati canéé diitú nī. 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī cuta'á nī chaleco cūū ye'n'e Ndyuūs chí vaadi cuaacu. Ní canéé chí diiⁿ nī nducuéⁿ'ē chí n'daacā caati cuuvi diiⁿ nī proteger pecho maáⁿ nī ye'n'e nducuéⁿ'ē chí nguεε n'daacā chí dardos ye'n'e enemigo. ¹⁵ 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī snúúⁿ ca'a nī zapatos chí ye'n'é Ndyuūs chí ye'n'e vaadi 'diiⁿ. Ní 'cuεtinéé listo nī chí caaⁿ'maⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ nduudu cuaacu ye'n'e Jesucristo ní 'íicú cuuvi cunéé vaadi 'diiⁿ ye'n'é yā. ¹⁶ 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī sta'á nī escudo ye'n'é Ndyuūs chí vaadi i'teenu. Ní 'íicú díitú canéé nī ndúúcū chí i'téenu nī. Ní diiⁿ nī protejer maáⁿ nī ye'n'e dardos chí ngiichi ye'n'e yááⁿ'nguiñūⁿ. Ní yááⁿ'nguiñūⁿ nguéé cuuvi cuchéé sá ye'n'e ndís'tiī ndúúcū cosas ye'n'e sa chí nguéé n'daacá. ¹⁷ 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī sta'á nī cachucha cūū ye'n'e Ndyuūs chí vaadi nguaⁿ'ai ye'n'é nī chí diiⁿ protejer tiíⁿ nī. Ní n'gáácú nī chí Jesucristo nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī ní itée yā fuerzas ndís'tiī chí nguéé 'va'á nī ní nguéé véé 'uuví vaanicádiinuuⁿ ye'n'é nī. 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī sta'á nī espada ye'n'e Ndyuūs chí Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs. Ní Espíritu N'dai ye'n'e Ndyuūs ndúúcū Nduudu Cuaacu ye'n'é Ndyuūs inneé yā ndís'tiī chí nguéé n'giindiveéⁿ nī nduudu ye'n'e yááⁿ'nguiñūⁿ naati yááⁿ'nguiñūⁿ caⁿ'a sa caanu sa ye'n'é nī. ¹⁸ Ní cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ caaⁿ'maⁿ'ngua'á nī ye'n'e tanducuéⁿ'ē chuū. Ní cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ di'cuiitú nī Ndyuūs cucáávā Espíritu N'dai ye'n'é yā, ní ngiicá nī caati cuuvi cuta'á nī

ye'n'é poder ye'n'e Ndyuūs. Ní 'íicú cuuvi diiⁿ nī nducuéⁿ'ē chuū. Ní canee listo nī. Ní nguéé cuuvi cúunu nī. Ní caaⁿ'maⁿ'ngua'á nī caavā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs. ¹⁹ Ní caⁿ'angua'á nī caavā 'úú dendu'ú ti Ndyuūs téé yā nduudu ye'n'é yā 'úú taachi ngaⁿ'á nduudu cuaacu ye'n'é yā. Ní 'íicú 'úú cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu miⁿ ndúúcū valor caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi déenu yā nduudu chí ngaⁿ'á táácā chí cuuvi nanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ, nduudu chí canéé n'de'ei cuááⁿ vmnaaⁿ. ²⁰ Ndyuūs ye'n'e yú ní dichó'o yā 'úú tan'dúúcā chí 'úú embajador ye'n'é yā 'úú chí 'úú caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu ye'n'é yā. Ní cááva chuū ní 'úú ní preso 'úú ní maaⁿ canuúⁿ vácūū. Ní ndís'tiī ní caⁿ'angua'á nī caavā 'úú chí 'úú cuuvi caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu miⁿ ndúúcū valor tan'dúúcā chí 'úú canéé chí caaⁿ'máⁿ.

Saludos ye'n'e Pablo naachi ch'iñū carta'cuū

²¹ Hermano Tíquico, chí neⁿe nducyaaca s'uuúⁿ, ní n'daacá diiⁿ sa ntiiⁿ'nyuⁿ ye'n'e Señor Jesucristo nduucú. Ní saⁿ'ā miⁿ caaⁿ'maⁿ sa ndúúcū ndís'tiī ye'n'e 'úú ní ye'n'é chí 'úú idiíⁿ. ²² Cáávā chuū dicho'ó hermano Tíquico nanááⁿ ndís'tiī ti caaⁿ'maⁿ sa táácā snéé 'nū ní 'iicu diiⁿ sa chí diituu 'cuεtinééⁿ nī na staava ye'n'é nī.

²³ Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é chí Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo ye'n'e yú ca'á yā nducyaaca hermanos ye'n'é vaadi 'diiⁿ na staava ye'n'é yā. Ní neⁿ'é chí Ndyuūs diiⁿ yā chí ndís'tiī cu'téenu cá nī Ndyuūs, ní dineⁿ'e cá nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. ²⁴ Ní neⁿ'é chí Ndyuūs ca'á yā vaadi n'dai ye'n'é yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí cuaacu níⁿ'nyuⁿ neⁿ'é yā Señor Jesucristo ye'n'e yú. Ní 'áamá neⁿ'é yā, ní nguéé n'daáⁿ yā. 'Tiicá cuuvi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YĀĀⁿ FILIPOS

*Taachi Pablo canúuⁿ yā vácūū id-
ingúuⁿ yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Fili-
pos, 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo*

¹ 'Úú Pablo ndúúcū Timoteo ní nús'uu ní dichí'vé 'nū Jesucristo. Maaⁿ ní idinguúⁿ 'nū carta 'cūū yeⁿ'ē nducyáácá hermanos chí i'téenu yā Jesucristo ndúúcū obispos chí saⁿ'ā ndíí tīiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo ndúúcū diáconos chí nginneé yā obispos, nducyaaca yā chí snee yā na yāāⁿ Filipos. ² Neⁿ'é 'nū chí Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'e yú tée yā ndís'tīi yeⁿ'e vaadī n'dai taavi yeⁿ'é yā ní 'cuεetinée nī ndúúcū vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

*Pablo ngaⁿ'angua'á yā cáávā
'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo*

³ 'Úú nca'á gracias Ndyuūs yeⁿ'é yú ca'áámá ca'áámá vuelta taachi n'gaacú yeⁿ'e ndís'tīi. ⁴ Ní taachi caⁿ'anguā'á, nducuéⁿ'ē tiempo caⁿ'anguā'á yeⁿ'e nducyaaca ndís'tīi ndúúcū vaadī yeenú. ⁵ Caati ndís'tīi ní nducú ní dáámá diiⁿ yú ntiiⁿ'nyuⁿ ti inneé nī 'úú chí 'úú candéé nduudu yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo, ndii nguuvi chí i'téenu nī Jesucristo ndíí maaⁿ. ⁶ Ní deenú chí seguro canee chíiⁿ chí yeⁿ'e Ndyuūs ti Ndyuūs chí tuca'á yā diiⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ n'daacā n'dai na vida yeⁿ'e ndís'tīi ní idiíⁿ yā chí ndís'tīi 'cuεetinée nī diíⁿ nī ntiiⁿ'nyuⁿ chí n'daacā nguuvi nguuvi ndíí nguuvi chí ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe. ⁷ Ní 'tīicā chí n'dai chí 'úú nacádiinúúⁿ chuū yeⁿ'ē nducyaaca ndís'tīi caati neⁿ'é taavi ndís'tīi. Ní nducyaaca ndís'tīi ní véé parte yeⁿ'é nī nducú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí n'dai taavi chí Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. Ní ndís'tīi nginneé nī 'úú 'áará chí canuúⁿ

vácūū o 'áará chí caneeé nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē 'úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'ē nduudu ngai yeⁿ'é Cristo chí cuaacu chí 'tīicā. ⁸ Ní Ndyuūs yeⁿ'e yú ní deenú yā chí 'úú neⁿ'é ndís'tīi tan'dúúcā chí Cristo neⁿ'é yā s'uuúⁿ. ⁹ Ní 'úú ngiicá Ndyuūs chí ndís'tīi cuuvi dinéⁿ'e ca nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuuvi deenu cá nī yeⁿ'ē nduudu cuaacu ní cuuvi nadacadíinuuⁿ n'daacā nī yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē chí cuaacu. ¹⁰ Caati cuuvi ndεεve nī nducuéⁿ'ē tiempo chéé chí n'daacā taavi ca. Ní 'tīicā cuuvi 'cuεetinée nī n'daacā n'dai. Ní taachi ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe nguéé véé mar 'áámá nuuⁿndi yeⁿ'é nī. ¹¹ Ní neⁿ'é chí Jesucristo ndaacá yā ndís'tīi chí 'cuεetinée n'daacā nī cucáávā poder yeⁿ'e Cristo ní diíⁿ nī ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. Ní 'íicú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí ch'εεε taavi Ndyuūs. Ní diíⁿ yā honrar Ndyuūs.

Cáávā 'úú vida yeⁿ'é ní Cristo

¹² Maaⁿ ní ndís'tīi hermanos yeⁿ'é, neⁿ'é chí cadíinuuⁿ nī chí tanducuéⁿ'ē chí ch'eenú chíi ní diiíⁿ chí 'yaaⁿ ca 'iiⁿ'yāⁿ ngí n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu chí ngai yeⁿ'e Cristo. ¹³ 'Tīicā chíi chí taanduvéé soldados chí diíⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ na palacio yeⁿ'e César ndúúcū taanduvéé 'iiⁿ'yāⁿ, nducyaaca yā deenu yā chí 'úú caneeé preso na vácūū cucáávā chí diíⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Cristo. ¹⁴ Ní nééné 'yaaⁿ hermanos chí i'téenu yā Señor Jesucristo taachi cadíinuuⁿ yā chí caneeé vácūū nguéé di'va'á yā naati neⁿ'é yā caaⁿ'maⁿ cá yā nduudu ngai chí nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū confianza nanááⁿ Cristo miíⁿ.

¹⁵ Cuaacu chí náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'e Cristo cáávā chí dingueeé yā yeⁿ'é ní cáávā chí neⁿ'e yā 'caa'va yā nduucú. Ní tanáⁿ'a yā ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miíⁿ ti cuaacu chí neⁿ'é yā diíⁿ yā ní neⁿ'é yā cunnee yā 'úú. ¹⁶ Naati

'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vmnaaⁿ nguεε ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'e Cristo ndúú^{cū} nuu^mmaⁿ staava yeⁿ'é yā naati diⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā ndúú^{cū} yā. Diⁿ yā ti neⁿ'é yā chí 'úú ní nguéeé yeⁿ'é yā. Ní cadiⁿnuuⁿ yā chí diⁿ yā chí 'úú n'geenú ngii ca taachi canuúⁿ vácū^ū. ¹⁷ Ní 'iiⁿ'yāⁿ cuayi-ivi ní ngaⁿ'á yā nduudu ngai miⁿ ti neⁿ'é yā 'úú. Ní deenú yā chí Ndyuūs tee yā 'úú ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā chí ngaⁿ'á nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē táá^{cā} chí diⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio chí nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. ¹⁸ Naati ¿de^{'ē} ituneéⁿ? 'Āā 'tuucá nūuⁿ nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā nduudu ngai miⁿ ndúú^{cū} nuu^mmáⁿ staava yeⁿ'é yā o cáá^{vā} chí nguéeé neⁿ'é yā 'úú, nducyaacá yā ngaⁿ'a yā nduudu ngai yeⁿ'e Cristo. Ní cáá^{vā} chuū 'úú ní yeenú, ní yeenú taavi cá.

¹⁹ Caati deenú chí yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí chó^{'ōo} yeⁿ'é, n'daacā cuuvi yeⁿ'é caati ndís'tiī ní ngaⁿ'angua^{'á} nī cáá^{vā} 'úú. Ní Jesucristo nginneé yā 'úú cucáá^{vā} Espíritu yeⁿ'é yā. ²⁰ Ní maaⁿ chuū chí neⁿ'é chí dicuaacu chí cuuvi diⁿ. Nguéé 'cuinaáⁿ yeⁿ'ē mar 'áámá naaⁿ naati ngaⁿ'á nduudu ngai yeⁿ'e Cristo cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ndúú^{cū} nducuéⁿ'ē confianza tan^{'dúú^{cā}} chí diⁿ maaⁿ, 'tiicá ntú^ū cuuvi diⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí cá yā Cristo chí ch'εεε ca yā cucáá^{vā} 'úú, 'áará chí 'úú cunduú^{chí} o 'áará chí 'úú 'āā n'diⁿ. ²¹ Ní cucaavā 'úú, vida yeⁿ'é ní Cristo níicú nduuti chí 'cuūví 'āā diⁿ ganar caati 'úú caneé ndúú^{cū} Cristo. ²² Ní nduuti chí candií ca cuneé ca na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ndúú^{cū} cuerpo yeⁿ'é, tuu^{'mi} ní cuuvi diⁿ ca ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. Ní candéé nduudu yeⁿ'e yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ níicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā Ndyuūs. Maaⁿ ní nguéé deenú de^{'ē} chí n'daacā ca chí ndεεvé cáá^{vā} 'úú ²³ caati 'úú canuúⁿ nguaaⁿ nduu 'uuví vaanicadiⁿnuuⁿ.

Ní neⁿ'é chí 'cuūví níicú caⁿ'á cunéé ndúú^{cū} Cristo caati deenú chí neené n'daacā caavā 'úú. ²⁴ Naati cáá^{vā} ndís'tiī ní n'daacā ca chí 'úú cuneé ca na cuerpo yeⁿ'é 'tεε 'téé ndúú^{cū} ndís'tiī. ²⁵ Seguro caneé maaⁿ yeⁿ'e chuū. Ní deenú ti 'úú cuneé ca 'tεε 'téé ndúú^{cū} ndís'tiī caati ndís'tiī cuuvi 'cuεetinée nī n'daacā ca ní yeenu taavi nī caati i'téenu nī Ndyuūs. ²⁶ 'Túú^{cā} cuneé 'tεε 'téé ndúú^{cū} ndís'tiī ní taachi ndaá nanááⁿ ndís'tiī tuu^{'mi} ní ndís'tiī cuuvi yeenu cá ní nduucú ti s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ.

²⁷ Di'cuiitú ndís'tiī chí dámaāⁿ diiⁿ núú yiiⁿ'nuⁿ nī chí 'cuεetinée n'daacā nī taanduvéé chí n'daacā tan^{'dúú^{cā}} chí ngaⁿ'a nduudu n'dai yeⁿ'e Cristo. Níicú ndúú^{tí} chí ndaá n'diichí ndís'tiī o ndúú^{tí} chí caneé ya^{'ai} yeⁿ'é ndís'tiī neⁿ'é 'caandiveéⁿ yeⁿ'é ndís'tiī. Neⁿ'é chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi yaa^{'ví} yā 'úú yeⁿ'é ndís'tiī chí ndís'tiī ní n'daacā sneé nī. Ní nduuvidaamá nī ndúú^{cū} 'áámá espíritu nūuⁿ ndúú^{cū} 'áámá vaanicadiⁿnuuⁿ yeⁿ'é nī. Ní 'áámá diiⁿ nī ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á nī nduudu ngai yeⁿ'e Cristo chí evangelio caati 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā Cristo. ²⁸ Neⁿ'é 'caandiveéⁿ yeⁿ'é nī chí nguéeé di^{'va}'á nī mar 'áámá yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí contra yeⁿ'e nī. Caati chuū ní 'áámá seña yeⁿ'é yā chí nguéé i'téenu yā Cristo ní ca^{'á} yā infierno. Naati chuū ní 'áámá seña yeⁿ'é nī chí ndís'tiī ní cuuvi ninguaⁿ'ái nī yeⁿ'e infierno caati chuū ní yeⁿ'é Ndyuūs. ²⁹ Ní Ndyuūs diiⁿ yā 'áámá favor ndúú^{cū} ndís'tiī caati nguéé dámaāⁿ chí cu'téenu nī Cristo naati caneé chí 'cuenú nī cuuvi caavā chí i'téenu nī Cristo. ³⁰ Ní ndís'tiī ndúú^{cū} 'úú 'āā daamá nūuⁿ sneé yú chí n'geenu yú ngii cucáá^{vā} chí ngaⁿ'a yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo. Ndís'tiī 'āā n'diichí nī cuááⁿ vmnaaⁿ tan^{'dúú^{cā}} chí diⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ nī ch'eenú chíi. Ní maaⁿ ní n'giindivééⁿ ntúuⁿ nī tan^{'dúú^{cā}} chí diⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ ní tan^{'dúú^{cā}} chí

n'geenú ngii.

2

Cristo ní ndiicúúⁿ yā ní cuayiivi chich'εεté yā

¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, nduuti chi Cristo dííⁿ yā animar ndís'tiī ní nduuti chi Cristo tee yā 'vi-ich'εεtíínūⁿ ndís'tiī ti neⁿ'é yā ndís'tiī ní nduuti chi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canéé yā ndúúⁿcū ndís'tiī ní nduuti chi neⁿ'é nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní ya'ai 'íínú nī 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní 'túúⁿ dííⁿ nī. ² Dííⁿ nī chi cuuvi yeenú taavi cá caati snéé nī 'túúⁿcā. N'dáácā 'cúεεtínee nī ndúúⁿcū 'aama vaadi cadíínuuⁿ yeⁿ'é nī. Ní neⁿ'é nī dáámá nūⁿ 'aama nī ndúúⁿcū taama nī tan'dúúⁿcā Cristo neⁿ'é yā s'uúúⁿ. Ní 'tiicá ntúúⁿ neⁿ'é nī vi'ti 'aama nī ndúúⁿcū taama nī. Ní nduuvídaama nī ndúúⁿcū 'áámá espíritu yeⁿ'é nī ndúúⁿcū 'áámá staava yeⁿ'é nī. ³ Ní nguéé dííⁿ nī dendu'ū chi neⁿ'e maáⁿ nī o caavā chi neⁿ'é nī ch'εεte maáⁿ nī caati ndiicúúⁿ 'cúεεtínee nī. Maaⁿ ní ca'áámá ca'aama nī canéé chí nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e hermanos yeⁿ'é nī chi nééné n'dai ca hermanos yeⁿ'é nī nguéé ti maáⁿ nī. ⁴ Ní mar 'áámá nī nguéé n'nuúⁿ nī dendu'ū chi cuuvi yeⁿ'e maáⁿ nī caati n'nuúⁿ nī ntúúⁿ dendu'ū chi n'daacā chi cuuvi yeⁿ'e tanán'ā hermanos yeⁿ'é nī.

⁵ Ní nguaaⁿ ndís'tiī ní tan'dúúⁿcā chi Cristo nadacadíínuuⁿ yā yeⁿ'e maáⁿ ya 'tiicá ntúúⁿ ndís'tiī canee chi nadacadíínuuⁿ nī yeⁿ'e maaⁿ nī. ⁶ Ní n'dáá rá chí Cristo miir' ti Ndyuūs 'yā, Cristo nguéé 'āa fuerza dííⁿ yā chi cuuvi daamá yā ndúúⁿcū Ndyuūs Chiidá yā. ⁷ Naati Cristo s'neeⁿ yā chi ch'εεte yeⁿ'é yā tan-ducuéⁿ'e chí canéé na va'ai chεeti nguuvi. Ní tan'dúúⁿcā s'uúúⁿ 'ti-icá yā. Ní tan'dúúⁿcā 'áámá saⁿ'ā chí dichí'vē 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicā núúⁿ yā. Ní ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúⁿcā 'áámá saⁿ'a yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁸ Ní taachi canéé yā tan'dúúⁿcā saⁿ'a na

iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndiicúúⁿ n'dai dííⁿ yā ní ch'iindiveéⁿ yā taanduvéε chí ngaⁿ'ā Chiidá yā chí canéé na va'ai chεeti nguuvi. 'Áárá chí ch'ti yā na cruz, ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Chiidá yā ní ca'á yā lugar 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁹ Ní cáávā chí dííⁿ Jesús, Ndyuūs dííⁿ yā chí Jesús ní ch'εεte cundaá yā na va'ai chεeti nguuvi. Ní Ndyuūs ca'á yā 'áámá chí duuchí yā chí ch'εεte n'dai nguéé ti tanán'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¹⁰ Ní nducyáácá yā canéé chí caántii'ya yā taachi 'caan-diveéⁿ yā chí duuchi Jesús miíⁿ. 'Ti-icá ntúúⁿ nducyáacá yā chí snee yā na va'ai ch'εeti nguuvi. 'Tiicá ntúúⁿ nducyáaca yā chí snee yā na yáⁿ'āa. 'Tiicá ntúúⁿ nducyáaca yā chí snee yā na infierno. ¹¹ 'Tiicá ntúúⁿ canee chí caaⁿ'maⁿ cuaacú yā chí Jesucristo miíⁿ ní 'iivú Ndyuūs. Ní caaⁿ'maⁿ cuaacú yā chí nééné ch'εεte n'dai Ndyuūs chí Chiida yú.

Tiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo ní tan'duucā chí dεεve yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'tiicá yā

¹² Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chí neⁿ'e taavi, tan'dúúⁿcā chí cueⁿ'e daaⁿ'maⁿ i'téenu nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs taachi canee ndúúⁿcū ndís'tiī, maaⁿ ní i'téenu nī taachi 'āa yaⁿ'ai canee yeⁿ'é ndís'tiī. Maaⁿ ní 'va'á nī Ndyuūs. Ní ndís'tiī dííⁿ n'daacá nī ti Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā ndís'tiī ní dííⁿ n'daacá nī ndúúⁿcū cuidado yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. ¹³ Cuaacu chí Ndyuūs dííⁿ yā chí ndís'tiī neⁿ'é nī dííⁿ nī nducuéⁿ'ē chí n'daacā. Ní Ndyuūs cunnee yā ndís'tiī chí dííⁿ nī. Ní 'cuiinú nī chííⁿ chí dííⁿ nī tan'dúúⁿcā chí neⁿ'é yā chííⁿ chí n'daacā n'dai.

¹⁴ Maaⁿ ní ndís'tiī dííⁿ nī nducuéⁿ'ē ní nguéé cueéⁿ'diitú nī ndíí nguéé 'cuuⁿ'máⁿ nī. ¹⁵ Ní ndúúⁿti chí dííⁿ nī 'tuucā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é nī o nguéé n'daacá idiíⁿ nī caati deenú yā chí ndís'tiī daiyá Dendyuūs ndís'tiī. Ní nguéé véé

nuu'ndi ye'né nī nguaa'n 'ii'n'yā'n chi ngu'éé i'téenu yā Ndyuūs ní ngu'éé n'daacá idií'n yā. Ní tan'dúúca 'áámá 'íi'nyú'n ngú yá'n'āa taachi maāi'n 'tiicá nī. ¹⁶ Ní candéé nī nduudu cuaacu ye'n'e Cristo nanaá'n 'ii'n'yā'n ti nduudu mii'n dii'n chi 'ii'n'yā'n cuuvi cunduuchi yā cue'n'e daā'ma'n caati 'úú ní cuuvi yeenú taavi nguuvi chi ndaa Cristo taama vmné'n'ēe. Ní deenú chi ngu'éé tandii rá dií'n ndu'ú 'úú ndíi ngu'éé nduu tandii rá dií'n ntií'nyu'n ye'n'é Ndyuūs nguaa'n ndís'tií. ¹⁷ Ndúúti chí nca'á vida ye'n'e maá'n ní ch'ii caavā ntií'nyu'n ye'n'é Ndyuūs, tuu'mi ní cáávā chí 'āā itéenu nī Ndyuūs ní dií'n nī ntií'nyu'n ye'n'é yā, tanducué'n'ē chuū ní tan'dúúca 'áámá ofrenda nanaá'n Ndyuūs 'tiicā. Ní 'úú ní yeenú, ní cuuvi yeenú ndúúcu nī. ¹⁸ 'Tiicá ntúū'n cáávā chuū ndís'tií cuuvi yeenú nī. Ní cuuvi yeenú ntúū'n nī nduucú.

Ye'n'ē hermano Timoteo ndúúcu hermano Epafrodito

¹⁹ Nduuti chí Señor Jesucristo ne'n'é yā chí 'úú idií'n chíi'n chí nadacadiínuú'n chí dií'n, tuu'mi ní ca'n'á dicho'ó Timoteo nanaá'n ndís'tií nguuvi chí cuchíi. Maa'n níicú cuuvi yeenú taachi cadiinuú'n ní cuuvi deenú táácā snee ndís'tií. ²⁰ Ti ngu'éé véé táámá compañero ye'n'é chí dáámá nadacadiínuu'n sa nduucú tan'dúúca Timoteo mii'n. Ní n'daacā idií'n sa cuidado ye'n'é ndís'tií. ²¹ N'dee n'dái 'ii'n'yā'n i'nuú'n yā chí n'daacā ye'n'ē maá'n yā ní ngu'éé dií'n yā dendu'ú chí ntií'nyu'n ye'n'e Cristo Jesús. ²² Naati ndís'tií ní deenú nī ye'n'e Timoteo chí n'daacā canee sa ye'n'e nducue'n'ē. Ní deenú nī chí sa'n'a mii'n tan'dúúca daiyá chí dichíi'vε sa 'úú, 'tiicá sa taachi nga'n'á 'nū evangelio chí nduudu ngai ye'n'é Cristo. ²³ Sá'n'a 'cūū nadacadiínuu'n chí dicho'ó sa'n'a nanaá'n ndís'tií naati ne'n'é cadiinuú'n vmnaa'n táácā 'cuenú asuntos ye'n'é núú'n nii'nyū'n. ²⁴ Maa'n ní véé confianza ye'n'é

ndúúcu Ndyuūs chí núú'n nii'nyū'n cuuvi ndaá maá'n ní n'diichi ndís'tií. ²⁵ Ní nadacadiínuú'n ntúū'n chí dicho'ó ye'n'e ndís'tií hermano Epafrodito. Sa'n'a mii'n idií'n sa ntií'nyu'n nduucú ní dii'n sá luchar nduucú. Sa'n'a mii'n ndís'tií maá'n nī dicho'ó nī sa'n'a nanaá'n chí cuuvi cunee sa 'úú ndúúcu necesidades ye'n'é. ²⁶ Sa'n'a mii'n neené ne'n'e sa n'diichi sa nducyaaca ndís'tií ní neené nadacadiínuu'n sa ye'n'e ndís'tií caati ndís'tií n'giindiveé'n nī chí ngúitā sa. ²⁷ Cuaacu ní'nyu'n chí neené ya'ai chíitā sa ti 'āā cháa 'cuūvi sa. Naati Ndyuūs ní ya'āi 'iinú yā sa'n'a ní ngu'éé dámaā'n sa'n'a mii'n caati ndúúcu 'úú ti 'úú nguεε cunee ndaachi yiinú cá de'ε ca chí canéé ye'n'é. ²⁸ Ní cáávā chuū ne'n'e cá dicho'ó sa'n'a Epafrodito nanaá'n ndís'tií ní ndís'tií cuuvi yeenú nī taachi snaa'n nī taama vmné'n'ē sa'n'a. Ní 'tiicá ntúū'n 'úú ngu'éé nadacadiínuu'n ndaachi ye'n'é nī. ²⁹ Ní taachi ndaa sa nanaá'n ndís'tií, 'cuáa'n nī Epafrodito ndúúcu vaadí yeenú caati sa'n'a mii'n hermano ye'n'é nī ti i'téenu sa Señor Jesucristo ye'n'e yú. Ní dií'n nī honrar tanán'a yā chí dií'n yā ntií'nyu'n ye'n'é Ndyuūs tan'dúúca sa'n'a mii'n. ³⁰ Caati 'áará chí neené chíitā sa nī 'āā cháa 'cuūvi sa cucáávā chí dii'n sa ntií'nyu'n ye'n'é Cristo, ngu'éé nadacadiínuu'n sa ye'n'e vida ye'n'e maā'n sa ndúúcu peligro chí cuuvi 'cuūvi sa caati dichíi'vε sa 'úú. Ní dii'n sa ntií'nyu'n ye'n'é chí ndís'tií maá'n nī ne'n'é nī dií'n nī naati nguεε cuuvi dií'n nī.

3

Pablo yaa'vi yā contra ye'n'e 'ii'n'yā'n Israel chí necio ye'n'e ley ye'n'é yā

¹ Maa'n ní ndís'tií hermanos ye'n'é nga'n'á ngíi ndís'tií chí canéé chí cuuvi yeenú nī ti ye'n'e Señor Jesucristo ndís'tií. Ní cáávā 'úú ngu'éé de'ε vεε chí di'vaachi 'úú taachi dinguú'n ye'n'é ndís'tií táámá vmné'n'ē chí cuuvi yeenú nī,

ti canéé chí diín ní cáávā chí cho'ōo n'dai ye'né ní. ² Ndis'tiī ní diín ní cuidado ye'n'e 'ii'yān chí tan'dúúcā 'yaānā tí 'tiicá yā ti ne'né yā circuncidar cuerpo ye'n'e sa'n'a chí ngu'éé sa'n'a Israel sa. Ngu'éé n'daacā diín yā chí nadacadínuuⁿ yā chí canee chí dií yā circuncidar cuerpo ye'n'e sa'n'a s'eeⁿ. ³ Ní cuaacu níi'nyúⁿ s'uúúⁿ ní tan'dúúcā chí 'āā circuncidado s'uúúⁿ caati s'uúúⁿ dich'εεte yú Ndyuūs ndúúú espíritu ye'n'e maāⁿ yú. Ní s'uúúⁿ ní yeenu yú ti ye'n'e Señor Jesucristo s'uúúⁿ. Ní ngu'éé véé confianza ye'n'e yú ye'n'e tan'dúúcā chí 'āā circuncidado cuerpo ye'n'e yú. ⁴ Ní 'úú dendú'ū cuuví cuneé ndúúú confianza na vida ye'n'é nanááⁿ 'ii'yāⁿ tí 'úú canéé circuncidado. Ní ngu'εε véε mar 'áámá 'ii'yāⁿ chí cuuvi nadacadínuuⁿ cá yā ye'n'e nducuéⁿē chuū ndúúú confianza tan'dúúcā chí cuuvi 'úú. ⁵ Caati taachi chíi níi'níⁿ nguuvi chí ch'iidiyāáⁿ 'ii'yāⁿ diín yā circuncidar 'úú ní 'caacá yā seña na cuerpo ye'n'é tan'dúúcā chí diín yā ndúúú nducyaaca sa'n'a 'líiⁿ ye'n'e ndaata Israel chí júdíos. Ní 'úú ní ye'n'e 'ii'yāⁿ Benjamín 'úú. Ní 'úú ní sa'n'a ye'n'e 'ii'yāⁿ hebreo o Israel 'úú ndíi taachi chíi'ndiyāáⁿ caati chíidá ní sa'n'a hebreo yā. Ní 'úú ní sa'n'a fariseo 'úú ní diín ndúúú núú'máⁿ staava ye'n'é chíiⁿ chí nga'n'a ley ye'n'e 'ii'yāⁿ ye'n'e ndaata ye'n'é. ⁶ Ní 'úú ní neené necio 'úú chí diín ntii'nyuⁿ ye'n'e yaācū ye'n'e ndaata ye'n'é. Ní 'úú i'nuu'ca'ái 'ii'yāⁿ chí ngen'te yaācū ye'n'e 'ii'yāⁿ chí i'téenu yā Cristo. Ní diín nducuéⁿē chí nga'n'a ley ye'n'é yú. Ní 'ii'yāⁿ ngu'éé cuuvi caaⁿ máⁿ yā chí véé nuuⁿndi ye'n'é. ⁷ Naati nducuéⁿē chuū chí nadacadínuuⁿ chí cosas chí ch'εεte chí neené dichí'vε caavā 'úú, ní nducuéⁿē dendu'ū ye'n'é 'āā chí'neéⁿ. Ní maaⁿ ní dichí'vε 'úú chí i'teenú Jesucristo. ⁸ Ní ngu'éé nadacadínuuⁿ cá ye'n'e nducuéⁿē dendu'ū ye'n'é

chí 'úú chí'neéⁿ ti diín cuenta chí dindaí nducuéⁿē dendu'ū ye'n'é cáávā chí n'dai taavi ca chí maaⁿ ní i'teenú Jesucristo chí 'iivú. Ní diín cuenta chí nducuéⁿē dendu'ū ye'n'é ní tan'dúúcā yaācā, 'tíicā véε, cáávā chí n'daáⁿ nducuéⁿē dendu'ū ye'n'é cáávā chí i'teenú Cristo. Ní sta'á Cristo tan'dúúcā chí 'iivú 'tíicā yā. ⁹ Ní 'tíicā idiíⁿ ti maaⁿ ní 'úú ní ye'n'e Cristo 'úú. Maaⁿ ní canéé n'daacā nanááⁿ Ndyuūs. Ngu'éé cucáávā chí ne'n'é canéé n'daacā nanááⁿ Ndyuūs cucáávā ley miiⁿ naati cucáávā chí i'teenú Cristo. Ní 'úú ní n'daacā ca 'úú nanááⁿ Ndyuūs caati ne'n'é Jesucristo. ¹⁰ Níicú 'úú ní dámaāⁿ ne'n'e chí 'úú snaáⁿ Cristo ní canee cuuⁿmiⁿ chí canee ndúúú maaⁿ poder chí diiⁿ chí nduuchi Cristo ye'n'e nguaaⁿ tináⁿā. Níicú cuuvi daamá nduucú yā chí 'cuenú cuuvi tan'dúúcā chí Cristo ch'eenú yā chíi ndíi cuuvi 'cuuvi tan'dúúcā Cristo chíi yā. ¹¹ Ní 'tiicá ntúūⁿ 'úú cuuvi deenú chí 'āā cuuvi nduuchí ye'n'é nguaaⁿ tináⁿā.

Diín yú luchar cáávā premio chí Ndyuūs ca'n'a yā tée yā s'uúūⁿ

¹² 'Úú ngu'éé ne'n'é caaⁿ máⁿ ndís'tiī chí 'āā tuneéⁿ tanducuéⁿē chuū caati 'āā cuéé ndaa n'daacā 'úú. Naati 'úú candíi cá cuááⁿ vmnaaⁿ ndúúú chí i'teenú ní ngiínú ndíi taanduv'éé tuneéⁿ ye'n'e premio chí cuuvi ye'n'é. Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ Cristo miiⁿ diín yā chí 'úú ní ye'n'é yā 'úú, caati cuuvi cuta'á premio miiⁿ. ¹³ Ní ndís'tiī hermanos ye'n'é, 'úú māaⁿ ngu'éé nadacínuúⁿ chí 'āā tuneéⁿ dendú'u 'cū. Naati chuū idiíⁿ chí cuuvi naáⁿ nducuéⁿē chí 'āā diín nguuvi chí chó'ōo. Ní diín chí cuuvi tuneé nducuéⁿē chí cuuvi ye'n'é nguuvi chí cuchíi. ¹⁴ Ní 'íicú 'úú cuuvi diín nducuéⁿē caati cuuvi diín ganar vida cuen'e daāⁿmaⁿ chí premio chí cuuvi ye'n'é chí cūneé na va'ai ch'εeti nguuvi ndúúú Ndyuūs. Ndyuūs chí canéé na va'ai ch'εeti nguuvi yaa'ví yā s'uúúⁿ chí dátee

yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿe yú vida cueⁿe daāⁿmaⁿ caati s'uuúⁿ ní yeⁿé Cristo s'uuúⁿ.

¹⁵ Ní nducyaaca yú chí n'daacā snée yú ndúú^{cū} chí i'teenu yú, canee cuu^mmiⁿ chí nadacadíⁿuuⁿ yú tíicā chí nguéé tuneⁿ yú. Ní nduuti chí tanáⁿa ndís'tiī nguéé nadacadíⁿuuⁿ nī 'tíicā, tuu^mmi ní Ndyuūs ní 'cuu^mmiⁿ yā ndís'tiī chē chí cuaacu. ¹⁶ Níicú chuū ní nééné neⁿe cunéé chí dáámá nūⁿ cadíⁿuuⁿ yú n'daacā ní 'cuεtinee yú n'daacā ndúú^{cū} chí 'āā deenu yú yeⁿé Ndyuūs.

¹⁷ Ndís'tiī hermanos yeⁿé diíⁿ ní tan'dúú^{cā} chí 'úú idiíⁿ. Ní nadacadíⁿuuⁿ n'dai nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí 'cuεtinee n'daacā yā tan'dúú^{cā} chí ch'iⁿí 'nū 'iiⁿyāⁿ ní 'tiicá ntúūⁿ ch'iⁿí 'nū ndís'tiī. ¹⁸ Ní nééné n'dee cuuví caⁿ'á ndís'tiī chí véé 'yaaⁿ taavi 'iiⁿyāⁿ chí neⁿé yā diíⁿ yā tan'dúú^{cā} chí maáⁿ yā neⁿé yā. Ní nguéé neⁿe yā Cristo chí maáⁿ yā ch'iⁿí yā na cruz. Maaⁿ ní ngaⁿ'á chuū taama vmnéⁿé ní nééné ya'āi 'iinu ndíí chí ngεcú yeⁿé. ¹⁹ Ní cáávā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndaā tiempo chí ndái yā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní dámaāⁿ neⁿé yā n'nuuⁿ yā chí che'e yā ndúú^{cū} nducuéⁿé chí neⁿe yā. Ní dich'εεε maáⁿ yā 'iiⁿyāⁿ taachi canee chí 'cuinaáⁿ yā caavā chí diíⁿ yā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dámaāⁿ nadacadíⁿuuⁿ yā yeⁿe nducuéⁿé vicio chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ²⁰ Naati s'uuúⁿ chí yeⁿe Cristo ní yāāⁿ vaacu yú ní va'ai chεeti nguuvi. Ní snée ngiinu yú Señor Jesucristo yeⁿe va'ai chεeti nguuvi chí ndaa yā taama vmnéⁿé ní nadinguáⁿ'ái yā s'uuúⁿ. ²¹ Ní taachi Cristo ndaa yā, tuu^mmi ní n'dááⁿ yā cuerpo yeⁿe yú chí cuerpo ndúú^{cū} nuūⁿndí ndii cuerpo ngai yeⁿe yú chí tan'dúú^{cā} cuerpo yeⁿé yā chí dεεve n'dai, 'tíicā cuerpo s'uuúⁿ. Ní 'tíicā Cristo caⁿ'a yā chí diíⁿ yā ndúú^{cū} dáámá poder yeⁿé maáⁿ yā chí yeⁿé chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿe taanduvéé chí véé.

4

Canee chí yeenu yú nducuéⁿé tiempo ti s'uuúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uuúⁿ

¹ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿé chí neⁿé cáávā nducuéⁿé chuū neen^e neⁿé n'diichi ndís'tiī. Ndís'tiī ní diíⁿ nī chí 'úú ní yeenu ní véé premio yeⁿé tan'dúú^{cā} chí corona yeⁿé caati ndís'tiī ní i'téenu nī Jesucristo. Canee diitú nī ndúú^{cū} chí i'téenu nī yeⁿe 'iivu yú chí Cristo. 'Úú yaaⁿ ví ndís'tiī 'tíicā ti neⁿé taavi ndís'tiī.

² 'Úú di'cuítú táⁿ'ā Euodias ní di'cuítú táⁿ'ā Síntique chí diíⁿ yā chí dáámá nūⁿ cuuvi vaanicadíⁿuuⁿ yeⁿé yā tan'dúú^{cā} chí canee chí diíⁿ hermanos chí i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿé yú. ³ Ní di'cuítú n'dií, saⁿ'ā chí 'áámá canee nduucú na ntiiⁿnyuⁿ chí cúnnee nī n'daataá hermanas chí diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ nduucú. N'daataá s'eeⁿ ní dichíⁿve yā 'úú naachi 'úú ngaⁿ'á nduudu ngai yeⁿé Cristo chí nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. Ní cúnnee nī saⁿ'ā Clemente ndúú^{cū} tanáⁿ'a yā chí nginneé yā 'úú ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí duuchí yā ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ chí dúú^{cí} nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí canduuchí yā cueⁿe daāⁿmaⁿ.

⁴ Ndís'tiī canéé chí yeenu nī nducuéⁿé tiempo caati ndís'tiī ní yeⁿe Señor Jesucristo ndís'tiī. Ní 'tíicā caaⁿ'máⁿ ntuúⁿ taama vmnéⁿé chí canee chí cuuvi yeenu nī. ⁵ Ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ cuuvi snaáⁿ yā ndís'tiī chí 'iiⁿyāⁿ n'dái taavi ndís'tiī. Ní ndís'tiī deenu nī chí niíⁿnuúⁿ canee Señor Jesucristo yeⁿé yú.

⁶ Ní nguéé dεε vεε nadicadíⁿuuⁿ nī yeⁿe tanducuéⁿé. Ní taachi caaⁿ'maⁿnguaⁿ'á nī cuuvi nī Ndyuūs nducuéⁿé chí neⁿé nī. Ní taachi caacá nī Ndyuūs cucáávā chíⁿ chí neⁿé nī ní ca'a ntuúⁿ nī gracias Ndyuūs. ⁷ Tuu^mmi ní Ndyuūs téé yā vaadi 'diíⁿ yeⁿé yā chí ch'εεε ca chí nguéé cuuvi tumicadíⁿuuⁿ nī yeⁿé. Níicú vaadi 'diíⁿ miiⁿ

ní nguáin'dai nī na staava yeⁿ'é nī ndúúcū vaanīcadíínuuⁿ yeⁿ'é nī caati ndís'tiī ní yeⁿ'e Cristo ndís'tiī.

Nadacadiínuuⁿ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'é chi n'daacā

⁸ Ní ndís'tiī ní yeⁿ'e nducuéⁿ'é dendú'ū nadacadiínuuⁿ nī yeⁿ'e nducuéⁿ'é chi nduudu cuaacu, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'é chí n'dai chi diiⁿ yú respetar, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'é vaadī cuaacu, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'é chí δεεve, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'é chi neⁿ'e Ndyuūs chi nadacadiínuuⁿ nī, ní yeⁿ'e nducuéⁿ'e chi 'iiⁿ'yāⁿ deenu n'dái yā chi n'daacā. Ní nadacadiínuuⁿ nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'é chí n'daacā ca chi cuuvi ní caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e 'tíicā, de'ε chúúca n'daacā chuū.

⁹ Níicú diiⁿ nī dendu'ū chí ch'eeⁿ nī yeⁿ'é tan'dúúca chí ch'iⁿ'í ndís'tiī. Ní diiⁿ nī tan'dúúca chí ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'é chí n'geéⁿ ndís'tiī ní tan'dúúca chí n'diichí nī chí 'úú idiíⁿ. Diíⁿ nī nducuéⁿ'é chuū. Ndyuūs chí canee ndúúcū vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā ní canee yā ndúúcū ndís'tiī ndúúcū vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā.

'Iiⁿ'yaⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Filipos ca'á yā ofrendas Pablo

¹⁰ 'Uú ní yeenú taavi ti yeⁿ'é Señor Jesucristo ní caati ndís'tiī ní 'āā n'gaacu ntúuⁿ nī ní nadicadiínuuⁿ nī yeⁿ'é 'úú. Deenú chí ndís'tiī 'āā n'gaacú nī yeⁿ'e tiempo chí ch'ó'ō naati nguéé cuuvi cunneé nī 'úú, 'áará chí neⁿ'é nī. ¹¹ Ní 'úú nguéé ngaⁿ'á ndís'tiī yeⁿ'é chí nguεε véé yeⁿ'é caati maaⁿ ní 'āā deenú chí cuuvi yeenú ndúúcū de'ε chí véé yeⁿ'é. ¹² Ní 'āā deenú táacā chí diiⁿ taachi pobre 'úú, ní 'āā deenú táacā chí diiⁿ taachi véé cá yeⁿ'é. Ní 'āā deenú ntúūⁿ táacā chí cuneé ndúúcū 'āā de'ε nūuⁿ chí cūchií yeⁿ'é, nduuti chí véé cá chí che'é o nduuti chí nguéé véé chí che'é, o nduuti chí véé taavi ca yeⁿ'é o nduuti chí nguéé de'ε véε yeⁿ'é. Ní yeⁿ'e taanduvéé chuū ní deenú táacā cuuvi diiⁿ. ¹³ Ní 'úú ní cuuvi diiⁿ tanducuéⁿ'é chí cho'ō yeⁿ'é caati Cristo itée yā fuerzas 'úú.

¹⁴ Ní ndís'tiī ní n'daacā idiíⁿ nī chí chinnee ní 'úú taachi n'geenú ngii.

¹⁵ Ní ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Filipos deenu n'daacā nī taachi cho'ó na yáⁿ'āa Macedonia ní tuca'á cáⁿ'a nduudu yeⁿ'e Cristo chí nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa Macedonia miiⁿ. Deenú nī chí taachi can'daá cueⁿ'é chí dámaāⁿ ndís'tiī chí yeⁿ'é yaācū Filipos tee ní 'úú tuumi chí ofrenda yeⁿ'e yaācū yeⁿ'é nī chí nnee ní 'úú. ¹⁶ Ní taachi 'úú caneé na yāāⁿ Tesalónica, ndís'tiī ní tee ní 'áámá 'uūví cuuvi ayuda ndúúcū tuumi taachi 'āā véé necesidades yeⁿ'é. ¹⁷ Nguéé dámaāⁿ nacadiínuuⁿ yeⁿ'e chí cuta'á de'ε tuūmī chí ndís'tiī téé ní 'úú naati neⁿ'é chí snāaⁿ chí cuuvi véé cá yeⁿ'e ndís'tiī, chiiⁿ chí Ndyuūs caⁿ'á yā téé yā ndís'tiī cucáāvā chí ndís'tiī nnee ní 'úú. ¹⁸ 'Uú ní yaa'ví ndís'tiī chí 'āā sta'á nducuéⁿ'é chí tee ní 'úú ní ngo'o ca cáāvā necesidades yeⁿ'é. Ní maaⁿ ní chí sta'á yeⁿ'e hermano Epafrodito dendu'ū ofrenda chí dicho'o ndís'tiī. Ndúúcū chuū ní véé cá yeⁿ'é. Ní nducuéⁿ'é ofrenda chí dicho'o ndís'tiī 'úú, ní chuū ní 'áámá ofrenda chí n'dai taavi nanáāⁿ Dendyuūs. Ní tan'dúúca 'áámá ofrenda chí ca'á nī Ndyuūs, tíicā ofrenda yeⁿ'é nī. Ní ofrenda miiⁿ cosas chí Ndyuūs neⁿ'e taavi yā. ¹⁹ Ní maaⁿ ní Ndyuūs yeⁿ'é yú téé yā ndís'tiī nducuéⁿ'é dendu'ū chí necesidades yeⁿ'é nī yeⁿ'é vaadī 'cuiica n'dai chí véé yeⁿ'é yā chí n'dee taavi ca. Chuū ní Ndyuūs diiⁿ yā ti s'uuúⁿ ní yeⁿ'é Cristo Jesús s'uuúⁿ. ²⁰ Maaⁿ ní caaⁿ'maⁿ yú chí Ndyuūs Chiida yú, ní ch'εεte ca ní ndεεvε n'dái cá caati cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ 'tiicá yā.

'Cuiñū carta miiⁿ ndúúcū saludos

²¹ Maaⁿ ní ngaⁿ'á ndúúcū nducyaaca ndís'tiī chí i'téenu nī Jesucristo: N'dái nī, ngaⁿ'á. Hermanos yeⁿ'é yú chí canee nduucú: N'dái ndís'tiī, ngaⁿ'a yā. ²² Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā

'muuⁿ nduucú ní i'téenu yā Cristo:
N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'a yā. 'Tiicá ntúūⁿ
'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na va'ai yeⁿ'e César
chi emperador yeⁿ'e Roma: N'dai
ndís'tiī, ngaⁿ'á yā.

²³ Ní Jesucristo yeⁿ'e yú itée yā
nducyaaca ndís'tiī nducuéⁿ'ē chi
n'dai taavi ca yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YĀĀⁿ COLOSAS

Pablo idinguún yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nan'a yāacū na yāāⁿ Colosas

¹ 'Úú Pablo 'úú ní 'úú apóstol yeⁿ'e Señor Jesucristo caati 'tíicā neⁿ'é Ndyuūs. ² 'Úú ní ndúú^{cū} hermano Timoteo idinguún carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs ní i'téenu yā Jesucristo, 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yāāⁿ Colosas. Neⁿ'é chi Ndyuūs Chiida yú tée yā ndís'tiī vaadī n'dai ca yeⁿ'é yā ndúú^{cū} vaadī 'diíⁿ yeⁿ'é yā.

Pablo ngaⁿ'angua'á yā caava 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo

³ Taachi ngaⁿ'angua'á 'nū, 'úú ndúú^{cū} Timoteo cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ca'á 'nū gracias Ndyuūs Chiidá Señor Jesucristo yeⁿ'e yú caavā ndís'tiī. ⁴ 'Tíicā diíⁿ 'nū ti caati náⁿ'ā hermanos yeⁿ'e yú ndaá yā nanááⁿ nús'uu 'āā yaa'ví yā yeⁿ'é ndís'tiī tan'dúú^{cā} chi i'téenu nī Cristo Jesús ní tan'dúú^{cā} chi dineⁿ'e nī nducyáacá 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Ndyuūs. ⁵ Chuū ní cucáá^{vā} chí snée ngiinú nī chiiⁿ chi cuuvi yeⁿ'é nī chi Ndyuūs nguáin'dai yā na va'ai che^εti nguuvi cáá^{vā} ndís'tiī. Ní 'āā ch'iindiveéⁿ nī nduudu cuaacu chí yeⁿ'é Cristo. Ní nduudu cuaacu miiⁿ ní cuuvi nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ ní véé chí cuuvi yeⁿ'é nī. ⁶ Ní nduudu miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā nanááⁿ ndís'tiī, ní maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí snee núúⁿmaⁿ iⁿ'yeēⁿdī. Ní tan'dúú^{cā} 'áámá cosecha chí véé n'gui'i yeⁿ'é, 'tíicā nduudu miiⁿ caati n'giita nduudu miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ nduudu miiⁿ 'cuiita na staava yeⁿ'e ndís'tiī ndii nguuvi chí ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'é. Ní tuumicadiínuuⁿ cá nī che^ε chí cuaacu yeⁿ'e vaadī n'dai yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'é yú chí Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ ní taacā Ndyuūs dineⁿ'é

yā s'uuúⁿ. ⁷ Chuū ní ch'eéⁿ nī yeⁿ'e saⁿ'ā Epafras chí saⁿ'ā chí neené neⁿ'e yú. Ní dáámá nginnee sa s'uuúⁿ. Ní 'áámá canee sa na ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Cristo. Ní diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo nguaaⁿ ndís'tiī. ⁸ Saⁿ'ā miiⁿ ní ndaa sa nanááⁿ nús'uu ní ngaⁿ'a cuaacu sa yeⁿ'e ndís'tiī. Ní ngaⁿ'a sa chí ndís'tiī dineⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ caati Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs canee yā ndúú^{cū} ndís'tiī.

⁹ Ní cáá^{vā} chuū ntúūⁿ nús'uu ndii tiempo chí ch'iindiveéⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī nguéé s'neeⁿ naaⁿ 'nū caⁿ'angua'á 'nū caavā ndís'tiī. Ngiicá 'nū chí maaⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'í yā ndís'tiī nducueⁿ'é chí neⁿ'é yā chí diíⁿ nī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs chí Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tée yā ndís'tiī nducueⁿ'e vaadī deenu ndúú^{cū} vaanicadiínūⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs. ¹⁰ Ngaⁿ'angua'á 'nū chí ndís'tiī cuuvi 'cuεtinéé n'daacá nī nanááⁿ Jesucristo ti yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ diíⁿ nī tan'dúú^{cā} chí neⁿ'e Señor yeⁿ'e yú. Ní 'íicú véé n'gui'i yeⁿ'é nī yeⁿ'e tanducueⁿ'é chí n'daacá chí idiíⁿ nī. Ní cuuvi 'cueēⁿ ca nī yeⁿ'e vaadī deenu chí yeⁿ'e Dendyuūs. ¹¹ Ngiicá 'nū Ndyuūs chí tée yā ndís'tiī poder yeⁿ'é yā chí ch'εεε ca chí cuuvi diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī ndúú^{cū} poder chí yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'íicú ndúú^{cū} paciencia cuuvi cuheéⁿ nī yeⁿ'e tanducueⁿ'é chí 'iiⁿ'yāⁿ diíⁿ yā ndúú^{cū} nī. Ní yeenu nī. ¹² Ní ndís'tiī canee chí ca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú caati Ndyuūs diíⁿ yā ndúú^{cū} yú chí véé parte yeⁿ'e yú naachi cuuvi yeⁿ'e yú ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Cristo. Ní caⁿ'a yā chí tée yā s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿ'e yú ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí yeⁿ'é yā taachi ndaa yú na lugar chí deεεε ca naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'é. ¹³ Canee chí ca'á nī gracias Ndyuūs caati nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e maaíⁿ. Ní Ndyuūs dicho'ó yā s'uuúⁿ

naachi canéé Jesucristo chí nga^{n'}ā nti^{n'}nyúⁿ yā. Jesucristo ní Daiyá Ndyuūs chí Ndyuūs ne^{n'}e taavi yā. ¹⁴ Níicu Jesucristo cuai yā s'uuúⁿ ndúú^{n'}cū chí yuúúⁿ ye^{n'}é yā taachi ch'íi yā na cruz cucáá^{n'}vā s'uuúⁿ. Ní cáá^{n'}vā chuū Ndyuūs nadach'εεcú yā s'uuúⁿ ye^{n'}e nuú^{n'}ndí ye^{n'}e yú.

Chi nduuvidaama yú ndúú^{n'}cū Ndyuūs cucáá^{n'}vā chí Cristo ch'íi yā

¹⁵ Jesucristo ní tan'dúú^{n'}ca Ndyuūs chíida yú chí nguéé inaaⁿ yú, 'tiicá yā. Ní Cristo miiⁿ 'āā canéé yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chí din'dái yā núú^{n'}mán í^{n'}ye^{n'}edí. ¹⁶ Ní Ndyuūs ye^{n'}e yú ndúú^{n'}cū Cristo miiⁿ din'dái yā tanducué^{n'}ē dendu'ū chí véé. Din'dái yā tanducué^{n'}ē dendu'ū chí véé nanguuvi. 'Tiicá ntúūⁿ na yá^{n'}āa ye^{n'}e chí inaaⁿ yú ndúú^{n'}cū ye^{n'}e chí nguéé inaaⁿ yú. N'dáá rá chí véé ángeles chí ye^{n'}e Ndyuūs ndúú^{n'}cū ángeles chí ye^{n'}e yáá^{n'}nguiinūⁿ chí nga^{n'}ā nti^{n'}nyuⁿ na 'yúúné ndúú^{n'}cū 'ii^{n'}ntyé^{n'}ē chí nga^{n'}ā yā nti^{n'}nyuⁿ ye^{n'}e naciones na í^{n'}ye^{n'}edí 'cūū ndúú^{n'}cū 'ii^{n'}ntyé^{n'}ē ndúú^{n'}cū poder ye^{n'}e yā, tanducué^{n'}ē ní Cristo miiⁿ din'dái yā ní 'iivi ye^{n'}e tanducué^{n'}ē. ¹⁷ Cristo miiⁿ ní nga^{n'}a nti^{n'}nyúⁿ yā ye^{n'}e tanducué^{n'}ē dendu'ū. Ní Cristo miiⁿ díiⁿ yā chí tanducué^{n'}ē dendu'ū chí véé canéé lugar ye^{n'}e ndúú^{n'}cū orden. ¹⁸ Ní Cristo miiⁿ ní tíiⁿ yā ye^{n'}e cuerpo chí yaácū ye^{n'}e yā chí nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ chí i'téenu yā Cristo. Ní ca'á yā vida 'ii^{n'}yāⁿ chí ye^{n'}e cuerpo ye^{n'}é yā. Ní Cristo miiⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ 'ii^{n'}yāⁿ chí nduuchí yā ye^{n'}e nguaaⁿ tiná^{n'}ā, caati lugar chí vmnááⁿ vmnaaⁿ cuuvi ye^{n'}é yā ye^{n'}e nducué^{n'}ē dendu'ū chí véé. ¹⁹ Ní Ndyuūs Chiida yú ne^{n'}é yā chí Cristo miiⁿ canéé yā ndúú^{n'}cū nducué^{n'}ē poder chí ye^{n'}é Ndyuūs. ²⁰ Ní cucáá^{n'}vā Cristo miiⁿ Ndyuūs Chiida yú ne^{n'}é yā díiⁿ yā chí cuuvi ye^{n'}e Cristo tanducué^{n'}ē dendu'ū taama

vmné^{n'}ēe tan'dúú^{n'}cā tanducué^{n'}ē chí véé vmnááⁿ vmnaaⁿ na va'ai cheeti nguuvi. 'Tiicá ntúūⁿ cuuvi ye^{n'}é yā tanducué^{n'}ē chí véé na í^{n'}ye^{n'}edí 'cūū. Ní díiⁿ yā chí véé vaadi 'diiⁿ cáá^{n'}vā yuuúⁿ ye^{n'}e Jesucristo chí can'daā taachi ch'íi yā na cruz.

²¹ Ní tiempo chí 'āā chó'ōo ndís'tíi ní tan'dúú^{n'}cā 'ii^{n'}yāⁿ chí snúuⁿ yā yúúⁿí 'tíicā ndís'tíi. Ní nguεε deenú nī Ndyuūs caati díiⁿ nī cosas chí nguéé n'daāca. Ní ndís'tíi ní contra ye^{n'}e Ndyuūs ndís'tíi. Ní nguéé n'daacā staava ye^{n'}é nī. Naati maaⁿ ní Ndyuūs nch'εεcú yā nuu^{n'}ndí ye^{n'}e ndís'tíi. Maaⁿ ní amigos ye^{n'}é Ndyuūs ndís'tíi. ²² Ní díiⁿ yā chí nduuvidaamá nī ndúú^{n'}cū Ndyuūs cáá^{n'}vā chí cuerpo ye^{n'}e Jesucristo ch'íi na cruz. Ní Jesucristo ch'íi yā caavā s'uuúⁿ chí ndaa yā ndúú^{n'}cū s'uuúⁿ nanááⁿ Ndyuūs Chiida yú. Ní Cristo ch'i^{n'}í yā chí s'uuúⁿ ní ye^{n'}é Ndyuūs s'uuúⁿ ní deεεε vida ye^{n'}é yú. Níicu 'āā ntéé caa^{n'}maⁿ Ndyuūs chí véé nuu^{n'}ndí ye^{n'}e yú. ²³ Maaⁿ ní canee chí i'téenu n'daacá nī nduudu cuaacu ní cunee diitú nī ndúú^{n'}cū chí i'téenu nī chí ye^{n'}e Cristo. Ní cu'téenu cá nī nduudu cuaacu ye^{n'}e Jesucristo chí ch'i^{n'}í chéé chí cuuvi ye^{n'}e yú ní ye^{n'}é chí cunee ngiinu yú. Ní nguéé divíi nī ye^{n'}e nduudu cuaacu ye^{n'}e Jesucristo ti n'daacā canee nī nanááⁿ yā ní cunee ngiinu cá nī. Nduudu cuaacú 'cūū ye^{n'}e Jesucristo miiⁿ maaⁿ ní 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ che^{n'}e yā candεε yā chí cuuvi ye^{n'}é nducyáá^{n'}cá 'ii^{n'}yāⁿ chí snéé na í^{n'}ye^{n'}edí 'cūū. Ní nduudu cuaacu miiⁿ chíiⁿ chí 'úú Pablo nga^{n'}a caati 'tíicā nti^{n'}nyuⁿ ye^{n'}é.

Pablo nginneé yā 'ii^{n'}yāⁿ chí ye^{n'}e Jesucristo

²⁴ Maaⁿ ní yeenú taavi ye^{n'}é chí n'geenú ngii cucáá^{n'}vā ndís'tíi chí i'téenu nī nduudú 'cūū. Ní 'tíicā maaⁿ ní yeenú taavi chí 'cuenú cuuvi na cuerpo ye^{n'}é tan'dúú^{n'}cā

chi ch'eenú chiī Cristo na cuerpo ye'e yā cucáávā 'ii'nyāⁿ chi i'téenu yā 'ii'nyāⁿ ní ye'e cuerpo ye'e yā. Ní 'tíicā díiⁿ cumplir vaadī ya'ai ye'e Cristo cucáávā 'ii'nyāⁿ ye'e yā. ²⁵ Ndyuūs tee yā ntii'nyuⁿ 'cūū ye'é chi díiⁿ ntii'nyuⁿ ye'e yaacū ye'é yā. Ní díiⁿ ntii'nyuⁿ ye'e Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tiī chi nguéé ye'e ndaata Israel caati 'tíica cuuvi cuaacu nduudu ye'e Ndyuūs chi ngaⁿ'a ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. ²⁶ Ní nduudú 'cūū nguéé deenú 'ii'nyāⁿ caati canúúⁿ n'de'ei ndii tiempo chi 'āā 'cuéé 'ii'nyāⁿ i'nyee^{ndi} 'cūū, naati maaⁿ ní chuū ch'i'ni Cristo nanááⁿ 'ii'nyāⁿ ye'é yā. ²⁷ Níicú Ndyuūs ne'é yā chi nducyáácá 'ii'nyāⁿ chi ye'é yā, 'ii'nyāⁿ chi Israel s'eeⁿ yā ndúú^{cū} 'ii'nyāⁿ chí nguéé Israel s'eeⁿ yā, nducyaaca yā cuuvi deenú yā vaadī 'cuiica ye'e chi canúúⁿ n'de'ei. Chuū ní secreto miiⁿ. Cristo cané yā ndúú^{cū} ndís'tiī chi nguéé 'ii'nyāⁿ Israel yā. Ní ndúú^{cū} Cristo miiⁿ snee ngiinú nī chi caⁿ'á nī na va'ai ch'eti nguuvi.

²⁸ Nús'uu ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu ye'e Cristo nanááⁿ nducyaaca 'ii'nyāⁿ. Ní nducueⁿ'ē ngi'cueeⁿ 'nū 'ii'nyāⁿ ndúú^{cū} vaadī deenu caati cuuvi deenú n'daacá yā nduudu cuaacu ye'e Ndyuūs. Ní cuuvi ye'e Cristo 'ii'nyāⁿ ní n'daacá cané yā nanááⁿ Jesucristo. ²⁹ Ní cáávā chuū 'úú idiíⁿ ntii'nyúⁿ 'cūū, ní díiⁿ diituu taavi nducueⁿ'ē tiempo ndúú^{cū} nducueⁿ'ē poder chi Ndyuūs itéé yā 'úú.

2

¹ 'Úú ne'é chi ndís'tiī cadíinuⁿ nī chi díituu díiⁿ ntii'nyuⁿ caavā ndís'tiī ní cáávā 'ii'nyāⁿ chi snéé na yāāⁿ Laodicea, ní cáávā 'ii'nyāⁿ chí nguéé n'diichi tandii yā naáⁿ. ² Ne'é chi nducyáácá 'ii'nyāⁿ s'eeⁿ ndúú^{cū} ndís'tiī cuuvi diitú nī ndúú^{cū} staava ye'e nī. Ní nguéé 'va'á nī. Ní dáámá nadacadíinuⁿ

nī, ní dineⁿ'é nī 'aamá nī taama nī. Ní deenu cá nī ye'e nducueⁿ'ē vaadī cuaacu, ní diituu canéé nī ndúú^{cū} chí i'téenu nī. Ní 'íicú cuuvi deenu cá nī chiiⁿ chí Ndyuūs cunuuⁿ n'de'ei yā chí ye'e maaⁿ Jesucristo miiⁿ. Ní 'íicú cuuvi diituu cá nī ndúú^{cū} chí i'téenu nī ye'e Jesucristo. ³ Caati ndúú^{cū} Cristo miiⁿ tanducueⁿ'ē chí véé ye'e vaadī deenu ndúú^{cū} vaadī cadíinuⁿ ní ye'e yā ndúú^{cū} nducueⁿ'ē cosa chí cunúúⁿ n'de'ei ye'e nducyáácá 'ii'nyāⁿ. ⁴ Ní nducueⁿ'ē chuū ngaⁿ'á chí nguéé du'ū véε canche'ei ndís'tiī ndúú^{cū} nduudú yaadī ye'é yā. ⁵ Ní chuū ngaⁿ'á caati 'áará chí nguεε canéé ndúú^{cū} ndís'tiī cuuvi deenú nī chí nadacadíinuⁿ taavi ye'e ndís'tiī. Ní yeenú taavi 'úú taachi n'giindiveeⁿ chí n'daacá idiíⁿ nī ní diituu canéé nī ndúú^{cū} nduudu cuaacu ye'e Cristo chí i'téenu nī.

⁶ Maaⁿ ní tan'dúú^{cā} chí i'téenu nī Señor Jesucristo ye'e yú 'tíicá ntúūⁿ ndís'tiī chí ye'e Cristo canéé chí n'gεεtinéé n'daacá nī cáávā Señor Jesucristo ye'e yú nginnee yā ndís'tiī. ⁷ Ní canéé chí díiⁿ n'daacá nī ndúú^{cū} nducueⁿ'ē caati cu'téenu cá nī Jesucristo. Ní cu'téenu cá nī nguuvi nguuvi tan'dúú^{cā} chí ch'eeⁿ ndís'tiī. Ní nguéé ndaacadaamí nī ye'e chí i'teenú nī. Ní cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ ngaⁿ'á nī, gracias Ndyuūs tí ye'e yā ndís'tiī.

Ye'e vida ngai ye'e 'ii'nyāⁿ chí ye'e Cristo

⁸ Maaⁿ ní díiⁿ nī cuidado ndís'tiī ye'e maáⁿ nī chí mar 'áámá saⁿ'á nguéé castaⁿ'a sa ndís'tiī caavā vaanicadíinuⁿ ch'εεté ye'e sa ndúú^{cū} nduudu yaadī ye'e sa. Ní nguéé canche'ei sa ndís'tiī caati nduudu ye'e sa chí sta'a sa ye'e vaanicadíinuⁿ ye'e 'ii'nyāⁿ ní ye'e costumbre ye'é 'ii'nyāⁿ ye'é i'nyee^{ndi}. Ndíi nguéé sta'a sa ye'e vaanicadíinuⁿ ye'é Cristo.

⁹ Caati nducueⁿ'ē chí véé ní ye'e Ndyuūs ndúú^{cū} daiya yā

Jesucristo. Jesucristo miiⁿ ní Ndyuūs 'yā ní dáámá yā ndúúcu chiidá yā. 'Tíca yā. ¹⁰ Ní nducuéⁿē chí véé ní yeⁿe ndís'tiī caati ndís'tiī ní yeⁿe Cristo ndís'tiī. Jesucristo miiⁿ ní ndíí tiiⁿ yā yeⁿe tanducuéⁿē 'iiⁿyāⁿ ní yeⁿe tanducuéⁿē 'iiⁿntyénⁿē yeⁿe tanducuéⁿē nacióⁿ ní yeⁿe tanducuéⁿē poder yeⁿe yááⁿnguiinūⁿ chí véé na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¹¹ Ndís'tiī nguéé 'iiⁿyāⁿ circuncidado yā na cuerpo yeⁿé yā. Naati cáāvā chí ndís'tiī ní yeⁿe Jesucristo ndís'tiī, Cristo ní diíⁿ yā cuenta chí ndís'tiī tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ chí circuncidado yā ndís'tiī taachi Jesucristo nadanguáⁿai yā ndís'tiī yeⁿe poder yeⁿe nuūⁿndi chí véé na cuerpo yeⁿé nī. ¹² Ní taachi cheⁿdinuūⁿni yā ndís'tiī, tuu'mi ní canee nī tan'dúúca chí ch'εⁿchí nī na yáinyāⁿ ndúúcu Cristo ní canee nī tan'dúúca chí nadacueéⁿ nī yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā ndúúcu Cristo. 'Tíca rá váá caati i'téenu nī poder yeⁿe Ndyuūs chí diiⁿ chí nacueeⁿ Jesucristo yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā. ¹³ Ní tiempo chí chó'ōo espíritu yeⁿe ndís'tiī ní n'diī cucáāvā nuuⁿndi chí diiⁿ nī. Ní nguéé ndís'tiī 'iiⁿyāⁿ circuncidado yā ndís'tiī. Naati maaⁿ ní Ndyuūs tee yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ ndís'tiī dáámá dáámá ndúúcu Cristo tí Ndyuūs nadanch'εⁿcú yā yeⁿē tanducuéⁿē nuuⁿndi yeⁿé nī. ¹⁴ Cuááⁿ vmaⁿaaⁿ canee yú ndúúcu nducuéⁿē cuenta yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú ti nguεε diiⁿ yú tan'dúúca chí ngaⁿ'a ley yeⁿé Ndyuūs. Ní cáāvā ley miiⁿ ní cuenta yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yú diiⁿ condenar s'uuúⁿ. Naati Cristo nadíⁿve yā 'áámá vmnéⁿēe cuenta yeⁿe nuuⁿndi yú taachi ch'iī yā na cruz cáāvā s'uuúⁿ. Ní cáāvā chí ch'iī yā cáāvā s'uuúⁿ ní tan'dúúca chí nadatuūví yā ley miiⁿ ti nguéé cuuvi condenar s'uuuⁿ. ¹⁵ Ní taachi Cristo ch'iī yā na cruz cuchéⁿ yā yeⁿe nducuéⁿē 'iiⁿntyénⁿē yeⁿe espíritu chí nguéé n'daacá

ndúúcu poder yeⁿé yā. Ní diiⁿ yā chí 'cuinaaⁿ espíritu s'eeⁿ nanááⁿ nducyáácá espíritu. Ní Cristo ch'iⁿ'í yā nducyáácá 'iiⁿyāⁿ chí chéε yā yeⁿe espíritu.

In'nuúⁿ nī nducuéⁿē chí yeⁿē va'ai cheⁿti nguuvi

¹⁶ Maaⁿ ní nguéé nacadíⁿnuuⁿ nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā condenar ndís'tiī caavā denduū chí nguéé chí nge'é nī ndúúcu chí ng'iⁿ nī o ndúúcu yeⁿē chí diiⁿ nī taachi véé 'viicu s'eeⁿ ndúúcu 'viicu yeⁿe 'iyyū ngai ndúúcu 'viicu yeⁿe sábado chí nguuvi chí ntaavíⁿtuunúūⁿ 'iiⁿyāⁿ. ¹⁷ Nducuéⁿē 'viicu ndúúcu chí diiⁿ 'iiⁿyāⁿ ní ch'iⁿ'i yeⁿe Cristo chí cuchii, naati nducuéⁿē chuū cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'ā chí yeⁿe Cristo miiⁿ. ¹⁸ Nguéé nadacadíⁿnuuⁿ nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā condenar ndís'tiī caati ngaⁿ'a yā chí n'diichí yā visiones. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nadacadíⁿnuuⁿ yā chí n'geεε maáⁿ yā caavā cosas chí n'diichí yā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chí canee chí ndiicuúⁿ nī maáⁿ nī ní dich'εεté nī ángeles. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ diiⁿ yā cosas chí nguéé deenú yā yeⁿē ní n'geεε maáⁿ yā caavā chí nadacadíⁿnuuⁿ yā yeⁿe cosas chí candēε yeⁿē maaⁿ tiíⁿ yā. ¹⁹ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéé canee yā ndúúcu nduudu cuaacu yeⁿé Jesucristo. Cristo miiⁿ ní tiiiⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿé yā chí 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā 'yā. Ní Cristo miiⁿ ní diiⁿ yā chí nducuéⁿē 'iiⁿyāⁿ yeⁿé yā ní n'giita yā caati i'téenu cá yā yeⁿé yā. Ní Cristo miiⁿ diiⁿ yā chí nducyaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿé yā canee yā tan'dúúca chí nduuvi daamá yā tan'dúúca cuerpo yeⁿe yú nduuvidaama yeⁿē ndúúcu 'iini ndíi nduū. 'Tíca diiⁿ Cristo tan'dúúca chí neⁿe Ndyuūs.

²⁰ Maaⁿ ní ndís'tiī 'áā ch'iī nī taachi ch'iī Jesucristo. Ní canee nī libre yeⁿe reglas yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Maaⁿ ní, ¿d'é'ε cuuvi chí n'geεtinéé ndís'tiī tan'dúúca chí yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndís'tiī? ¿D'é'ε cuuvi chí i'téenu nī reglas yeⁿē

in'yee'ndí 'cūū chi nga'n'a 'tíicā? 21 Nguéé tuu'ví ní chuū, nguéé che'é ní cosa 'cūū, ní nguéé cuta'á ní cosa 'cūū na ta'á nī. 22 Ní reglas mii'n chíin' chi 'ii'n'yān din'dái yā ní chíin' chí ca'cuee'n yā 'ii'n'yān. Nducué'nē reglas 'cūū nguéé dichíí'vē caati Ndyuūs ca'á yā 'ii'n'yān cosas caati cuuvi che'é yā ye'nē. 23 Cuaacu chi 'ii'n'yān sta'á yā reglas mii'n tan'dúucā chi ch'i'n'í chi ye'nē vaadi deenu ye'né 'ii'n'yān. Reglas mii'n ch'i'n'í chi ye'nē religión chi nga'n'ā chi 'ii'n'yān canéé chí dich'εεtē yā ángeles. Ní reglas mii'n ch'i'n'í chí 'ii'n'yān canéé chí ndiicuú'n yā maán yā ní ch'i'n'í chí 'ii'n'yān canéé chí 'cuenú yā cuuvi na cuerpo ye'nē yā. Naati nguéé dichíí'vē mar 'áamá regla ye'nē chí dii'n ayudar 'ii'n'yān caati nguεε dinuu'ndí yā tan'dúucā chi ne'nē dii'n cuerpo ye'né yā.

3

1 Maa'n ní chi ndís'tiī ní 'āā nduuchi ní ye'nē nguaa'n tiná'n'ā dáamá ndúucū Jesucristo, ndís'tiī in'nuú'n nī dendu'ū chi ye'nē va'ai cheeti nguuví naachi Cristo véé yā lado ye'nē honor ye'nē Ndyuūs chí lado tá cuaacú yā. 2 Ní nadacadíinuu'n nī ye'nē nducué'nē chi ye'nē Ndyuūs ní nguéé ye'nē nducué'nē chí véé in'yee'ndí 'cūū. 3 'Tíicā ndís'tiī ní ch'iī nī dáamá ndúucū Cristo ní canéé nī tan'duucā chí ch'iī cuerpo ye'né nī. Maa'n ní canúú'n n'de'eí vida ye'né nī ndúucū Cristo nanáán Ndyuūs. 4 Maa'n vida ye'nē yú ní cuaacu chí Cristo. Ní taachi ndaa Cristo taama vmné'ēe tuu'mí ní s'uuú'n ndaa yú nduucú yā ní véé parte ye'nē yú nduucú yā na va'ai cheeti nguuví.

Ye'nē vida ndiicuú ye'nē yú ní ye'nē vidā ngai ye'nē yú

5 Maa'n ní dii'n yú cuenta chí ch'iī cuerpo ye'nē yú ní 'āā ntéé dii'n yú nuu'ndí. N'diichí nī, véé nuu'ndí nguaa'n nī. Ne'né nī 'áamá sa'n'ā o 'aama n'daataa chí nguéé ye'né nī. Ní ne'né nī dii'n nī cosa chí nguéé

ye'né Ndyuūs. Ní ne'né nī n'diichí nī 'áamá n'daataa o 'áamá sa'n'ā chí nguéé ye'né nī. Ní ne'né nī dendu'ū chí nguéé ye'nē nī. 'Tiicā nī. Ní canee nī tan'dúucā chí i'téenu nī ídolos chí imágenes. 6 Nducué'nē chuū ní nuu'ndí. Ní Ndyuūs dii'n yā castigar nducyáácá 'ii'n'yān chí nguéé dii'n yā tan'dúucā chí nga'n'a yā. 7 'Tíicā 'āā dinuu'ndí ndís'tiī tiempo chí 'āā chó'oo. 8 Maa'n ní 'āā ntéé dii'n nī nuu'ndí. Nguéé ditaán nī, nguéé caa'n'ma'n taán nī. Nguéé dii'n nī cosas chí nguεε n'daācā 'aamá nī ndúucū taamá nī. Nguéé caa'n'mán nī 'ii'n'yān chíin' chí nguéé n'daāca chí maán yā dii'n yā. Nguéé caa'n'mán nī mar 'áamá nduudu chí nguéé n'daācā. 9 Nguéé caa'n'mán nī nduudu yaadi 'aama nī ndúucū taama nī. Nguéé dii'n nī 'túucā caati 'āā dicuenta nī tan'dúucā chí 'āā ch'iī cuerpo ye'né nī ndúucū nducué'nē chí nguéé n'dáaca chí 'āā dii'n nī. 10 Ní maa'n ní cuerpo ye'né nī ní tan'dúucā cuerpo chí ngai chí Ndyuūs din'dái yā. Ní nguuví nguuví dii'n yā chí ndís'tiī cuuví nī tan'dúucā Ndyuūs, 'tiicā nī. Ní 'iícú Ndyuūs dii'n yā chí cuuvi deenu cá nī ye'né Ndyuūs. 11 Caati nanáán Jesucristo mii'n nguéé de'ē véε nduuti chí 'ii'n'yān nguéé ye'nē ndaata 'ii'n'yān Israel o 'ii'n'ya'n chí ye'nē ndaata 'ii'n'yān Israel. Nguéé de'ē véε nduuti chí 'ii'n'yān ní circuncidado yā o nguéé circuncidado yā. Nguéé de'ē véε nduuti chí 'ii'n'yān tan'dúucā chí snéé yúúni, o nduuti chí 'ii'n'yān tan'dúucā chí 'iiti 'cuεeti. Nguéé de'ē véε nduuti chí 'ii'n'yān chí dichíí'vē 'iivi ye'né yā, o 'ii'n'yān chí snéé libre yā. Dámaān dichíí'vē chí 'ii'n'yān s'een ní ye'nē Cristo ní Cristo canéé yā nduucú yā.

12 Nds'tiī ní ye'né Ndyuūs ndís'tiī. Ní Ndyuūs dine'né yā ndís'tiī ní nndεεve yā ndís'tiī chí cuuvi ye'né yā ndís'tiī. Maa'n ní ndís'tiī canee chí diya'ái nī 'ii'n'yān ní din'daāca cá nī. Nguéé dich'εεtē nī maán nī

naati diín nī nducuéⁿē ndúú^cū vaadī ndiicúúⁿ. ¹³ Ní nginneé nī 'aamá nī taama nī. Ní cuchéé nī yeⁿe nducuéⁿē. Ní nadach'εεcú nī 'iⁿ'yāⁿ chí diín yā 'áamá falta ndúú^cū nī. Ní tan'dúú^cā chí Cristo nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é nī, 'tiicá ntúūⁿ nadach'εεcú nī yeⁿ'e 'aama nī ndúú^cū taama nī. ¹⁴ Nguaaⁿ nducuéⁿē chí diín nī, dineⁿ'e taavi cá nī 'iⁿ'yāⁿ ti taachi diín nī 'túú^cā caneé nī tan'dúú^cā chí nduuvidaamá nī yeⁿ'ē nducuéⁿē chí véé. Ní diín nī cumplir nducuéⁿē dendu^u. ¹⁵ Ní vaadī 'diiⁿ chí Ndyuūs itée yā ndís'tiī na staava yeⁿ'é nī canee chí ch'iⁿ'ī ndís'tiī nducuéⁿē chí diín nī caati Ndyuūs yaaⁿ'ví yā nducyáácá ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é nī vaadī 'diiⁿ miiⁿ. Ní nducyáácá nī ní caneé nī tan'dúú^cā 'áamá cuerpo nūⁿ, 'tiicá nī. Maaⁿ ní ca'á nī gracias Ndyuūs caavā chuū.

¹⁶ Ní 'áamá caneé n'daacā na staava yeⁿ'é nī nducuéⁿē nduudu cuaacu chí n'daacā taavi ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ca'cueéⁿ nī ní ch'iⁿ'í nī 'áamá nī taama nī ndúú^cū nducuéⁿē vaadī deenu. Ngiitá nī salmos ndúú^cū himnos ndúú^cū canciones chí ngaⁿ'á yeⁿ'é Ndyuūs. Ní ndúú^cū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī nca'á nī gracias Ndyuūs. ¹⁷ Níicú nducuéⁿē cosa chí diín nī 'áará chí caaⁿ'máⁿ nī o diín nī ntiⁿ'nyuⁿ, diín nī nducuéⁿē caavā Señor Jesús ní nca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú cáavā Cristo.

Tan'dúú^cā chí canee chí diiⁿ yú ti yeⁿ'e Cristo s'uuúⁿ

¹⁸ Ndís'tiī n'daataá chí 'nínívaacu, cu'teenú nī yeⁿ'e isaⁿ'ā yeⁿ'é nī caati 'tíicā canee chí diín nī tī yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. ¹⁹ 'Tiicá ntúūⁿ isaⁿ'a yeⁿ'é yā, dinéⁿ'e nī n'daataá yeⁿ'é nī ní nguéé nduuvi taáⁿ nī ndúú^cū n'daataá yeⁿ'é nī. ²⁰ Ndís'tiī daiyá yā chí yeⁿ'e Cristo 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'e chiidá nī ní chεεcu nī yeⁿ'e tanducuéⁿē caati 'tíicā neⁿ'e Ndyuūs. ²¹ Ní ndís'tiī

chí véé daiyá nī, nguéé diín nī chí nduuvi táaⁿ daiyá nī caati cuayiivi ní nguéé cu'téenu yā chεε chí caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'e yā. ²² Ndís'tiī chí dichíⁿ'vé 'iⁿ'yāⁿ, 'caandiveéⁿ nī yeⁿ'ē tanducuéⁿē chí ngaⁿ'ā 'iiví nī yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Nguéé diín nī tan'dúú^cā chí neⁿ'é yā dámaaⁿ taachi nanáaⁿ yā ndís'tiī. Ní 'iiví nī cuuvi deenú yā chí n'daacā idiíⁿ nī, naati diín nī nducuéⁿē ntiⁿ'nyuⁿ ndúú^cū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī. Ní 'va'á nī Ndyuūs. ²³ Ní tanducuéⁿē chí diín nī, diín nī ndúú^cū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é nī. Ní diín nī ntiⁿ'nyuⁿ miiⁿ tan'dúú^cā chí ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs ní nguéé ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'ē 'iiví nī. ²⁴ Ní ndís'tiī deenú nī chí cuuvi cuta'á nī yeⁿ'e chí véé yeⁿ'é nī chíⁿ chí tée Cristo ndís'tiī. Cuaacu chí ndís'tiī dichíⁿ'vé nī Jesucristo ní cuaacu níⁿ'nyúⁿ Cristo ní 'iiví nī. ²⁵ Ní 'iⁿ'yāⁿ chí nguéé n'daacā idiíⁿ yā caⁿ'á yā cuta'á yā ná diíⁿ'vé yā yeⁿ'ē chí diín yā chí nguéé n'daacā. Ndyuūs 'āā daamá nūⁿ diín yā tratar ndúú^cū nducyáácá 'iⁿ'yāⁿ.

4

¹ Ndís'tiī patrones chí véé mozos yeⁿ'é nī, diín nī chí cuaacu ndúú^cū chí n'daacā ndúú^cū mozos yeⁿ'é nī. N'gaacú nī chí véé 'iiví nī chí canéé na va'ai chεεti guuvi.

² Nducuéⁿē tiempo caaⁿ'maⁿngua'á nī ní 'cuεεti nduuchí nī. Ní ca'á nī gracias Ndyuūs. ³ Caaⁿ'maⁿngua'á ntuúⁿ nī yeⁿ'ē nús'uu ti Ndyuūs tée yā lugar nús'uu chí cuuvi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní nduudu miiⁿ ní yeⁿ'e Cristo. Ní nguéé déenu 'iⁿ'yāⁿ naati maaⁿ ní ngaⁿ'a 'nū nduudu miiⁿ. Ní cucááⁿ yā nduudu miiⁿ maaⁿ 'úú canuúⁿ vácūū ndúú^cū cadena 'cūū. ⁴ Caaⁿ'maⁿngua'á nī cáavā 'úú chí cuuvi caaⁿ'máⁿ n'daacā nduudu miiⁿ tan'dúú^cā chí canéé chí caaⁿ'máⁿ.

⁵ Maaⁿ ní ndís'tiī 'cuεεtinéé n'daacā nī ndúú^cū 'iⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs. Diín

nī n'daacā nducuéⁿē tiempo.
 6 Cuéⁿé daāⁿmaⁿ caaⁿmáⁿ nī chí n'daacā ndúúⁿcū nduudu n'dai. Ní canéⁿé chí dééⁿnu nī tááⁿcā chí cuuvi nan'guεεcuta'á nī ca'áamá ca'áamá 'iiⁿyāⁿ.

'Cuiinu carta miiⁿ ndúúⁿcū saludos

7 Hermano Tíquico chí neⁿe yú, 'áamá canee sa chí diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Jesucristo ní diiⁿ sa dáamá ntiiⁿnyuⁿ nduucú. Saⁿ'ā miiⁿ cuuvi sa ndís'tiī tan'dúúⁿcā chí 'úú canéⁿé ní diiⁿ. 8 Ní caāvā chíiⁿ dicho'ó Tíquico nanááⁿ ndís'tiī caati cuuvi sa ndís'tiī tááⁿcā n'gεεtineé 'nū. Ní téⁿe sa 'viich'εεtíinūⁿ na stava yeⁿ'é nī. 9 Ní dicho'ó ntúūⁿ hermano Onésimo, saⁿ'ā chí neⁿe yú, ní 'áamá canee sa chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní yeⁿ'e 'áamá chεε ndís'tiī. Hermanos s'eeⁿ yaa'ví yā ndís'tiī tanducuéⁿē chí diiⁿ 'nū muuⁿ.

10 Saⁿ'ā Aristarco chí canúúⁿ vácūⁿ nduucú idich'ó sa: N'dai ndís'tiī. 'Tiicá ntúūⁿ dicho'o saⁿ'ā Marcos chí dácūⁿ saⁿ'ā Bernabé. Ní ndís'tiī 'āā sta'á nī orden chí 'cuaaⁿ nī hermano Marcos miiⁿ nduuti chí ndaa sa nanááⁿ ndís'tiī. 11 'Tiicá ntúūⁿ Jesús chí nguuvi Justo dicho'o sa: N'dai ndís'tiī. Dámaāⁿ saⁿ'ā s'uuⁿ chí yeⁿ'ē ndaata 'iiⁿyāⁿ Israel ní i'téenu yā Jesucristo diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ nduucú yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā. Saⁿ'ā s'uuⁿ ntée ca yā 'viich'εεtíinūⁿ 'úú. 12 Saⁿ'ā Epafras ntúūⁿ chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo ní yeⁿ'e 'áamá chεε ndís'tiī dicho'o sa: N'dai ndís'tiī. Saⁿ'ā miiⁿ neené ngaⁿ'angua'ā sa yeⁿ'e ndís'tiī chí ndís'tiī 'áamá canéⁿé nī ndúúⁿcū chí i'téenu nī níⁿcú chí dámaāⁿ neⁿ'é nī diiⁿ nī tanducuéⁿē tan'dúúⁿcā chí Ndyuūs neⁿ'e yā chí diiⁿ nī. 13 'Úú ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e Epafras miiⁿ. Neené inadacadíinuⁿ sa yeⁿ'é ndís'tiī ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí snée yā na yāāⁿ Laodicea ndúúⁿcū yāāⁿ Hierápolis.

14 Saⁿ'ā Lucas chí doctor chí neⁿ'e yú ndúúⁿcū saⁿ'ā Demas dicho'ó yā: N'dai ndís'tiī, ngaⁿ'á yā.

15 Maaⁿ ní ndís'tiī dicho'ó nī: N'dai ndís'tiī, nga'á nī hermanos chí snée na yāāⁿ Laodicea. Dicho'ó nī: N'dai ndís'tiī, n'daataá Ninfas ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo ní nduuvidaamá yā na vaacu tá chí yaāⁿcū yeⁿ'é yā. 16 Ní taachi 'cuiinū n'gééⁿ nī carta 'cūū nguaaⁿ ndís'tiī dicho'ó nī carta 'cūū 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Laodicea chí 'cueéⁿ yā na yaacū yeⁿ'é yā. Ní canee chí 'cueéⁿ nī ntúūⁿ 'áamá carta chí dicho'ó 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Laodicea. 17 Ní ndís'tiī cuuvi nī saⁿ'ā Arquipo chí 'úú caaⁿ'máⁿ 'tíicā: Díi Arquipo, diiⁿ di cuidado chí diiⁿ n'daacā di ní 'cuiinu di ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Señor chí Señor tee yā díi.

18 'Úú, Pablo, dinguún saludos 'cūū ndúúⁿcū ta'á ndúúⁿcū letras yeⁿ'é. N'gaacú nī yeⁿ'é chí canuúⁿ vácūⁿ. Neⁿ'é chí Ndyuūs itée yā vaadī n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

**CARTA VMNÁÁⁿ
VMNAAⁿ YEⁿ'E
'Iiⁿ'YÁⁿ YEⁿ'E YÁⁿ
TESALÓNICA**

Pablo ndúúccū compañeros yeⁿ'é yā idinguúⁿ yā carta 'cūú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yācū na yāāⁿ Tesalónica

¹ 'Úú, Pablo, idinguúⁿ carta 'cūú ndúúccū saⁿ'a Silvano ndúúccū saⁿ'ā Timoteo yeⁿ'e hermanos yeⁿ'e yú chí caⁿ'á yā na yaacū yeⁿ'e yāāⁿ Tesalónica, 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs Chiida yú níccū yeⁿ'é Señor Jesucristo. Neⁿ'é 'nū chí Ndyuūs Chiida yú ndúúccū Señor Jesucristo téé yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē vaadī 'ndai yeⁿ'é yā, ní vaadī 'diiⁿ' yeⁿ'é yā canee na staava yeⁿ'é nī.

'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Tesalónica din'daacá yā ní diitu i'téenu yā Jesucristo

² Ca'á 'nū gracias nanááⁿ Ndyuūs cáávā nducyaaca ndís'tiī ní taachi caaⁿ'maⁿngua'á 'nū inin'gáácú 'nū yeⁿ'e ndís'tiī. ³ Ní taachi ngaⁿ'angua'á 'nū nanááⁿ Ndyuūs Chiida yú, ngaⁿ'angua'á 'nū yeⁿ'e ntiⁿ'nyuⁿ chí diiⁿ nī caati i'téenu cá ní chí neⁿ'e cá nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní chí nginnee yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuchéé nī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē. Ní 'áámá canee nī ndúúccū chí i'téenu nī caati cūnee ngiinú nī chí Señor Jesucristo yeⁿ'é yú caⁿ'á yā téé yā chíiⁿ chí cuuvi yeⁿ'é nī. ⁴ Ndís'tiī, hermanos yeⁿ'é 'nū, Ndyuūs neⁿ'é yā ndís'tiī. Ní deenú 'nū chí Ndyuūs ndeεεε yā ndís'tiī chí ndís'tiī cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī. ⁵ Taachi ngaⁿ'a 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ ndís'tiī nguεε dámaaⁿ ngaⁿ'á 'nū nduudu miiⁿ ndúúccū nduudu yeⁿ'é 'nū tí ndúúccū poder yeⁿ'é Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní deenú 'nū chí nduudu cuaacu miiⁿ ní cuaacu. Ndís'tiī ní deenú nī du'u saⁿ'ā nús'uu taachi canee

'nū ndúúccū ndís'tiī ní táácā diiⁿ 'nū caati maáⁿ nī cuuvi 'cuεεtinéé 'ndaaca nī.

⁶ Ní ndís'tiī ní 'áá diiⁿ nī tan'dúúccā chí nús'uu diiⁿ 'nū ní tan'dúúccā chí diiⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'é yú. Ní i'téenu nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní yeenú nī ndúúccū vaadī yeenú chí Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs tee yā ndís'tiī 'áará chí ch'eenú nī chíi cucáávā chí i'téenu nī. ⁷ Ní cucáávā chí diiⁿ nī 'tuucá nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿ'máⁿ yáⁿ'āa Macedonia ndúúccū núúⁿ'máⁿ yáⁿ'āa Acaya cuuvi cuta'á ndís'tiī tan'dúúccā 'áámá ejemplo ní diiⁿ yā tan'dúúccā chí diiⁿ nī. ⁸ Ní ndís'tiī diiⁿ nī chí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi déenu yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor. Nguεε dámaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Macedonia ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Acaya naati 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'ē cuaāⁿ 'āā deenú yā chí ndís'tiī i'téenu nī Ndyuūs. Ní nguεε canee chí caaⁿ'maⁿ cá 'nū dε'ε vεε yeⁿ'e nī tí 'ndaacá i'téenu nī. ⁹ Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā nús'uu yeⁿ'e visita yeⁿ'é 'nu taachi canee 'nū nguaaⁿ ndís'tiī. Ní ngaⁿ'a yā tan'dúúccā chí ndís'tiī s'néeⁿ nī ídolos caavā chí cu'téenu nī Ndyuūs chí canduuchi, Ndyuūs chí cuáácú chí Ndyuūs. Ní tuca'á nī diiⁿ nī ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. ¹⁰ 'Tiicá ntúūⁿ ngaⁿ'a yā chí ndís'tiī cūnee ngiinú nī chí Jesucristo chí Daiya Ndyuūs ní ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe yeⁿ'é va'ai chεεti nguuvi. Ndyuūs nada'cueeⁿ yā Jesús miiⁿ yeⁿ'é nguaaⁿ tináⁿ'ā. Níccū Jesucristo miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nadanguaⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'é castigo chí neené díttū yeⁿ'e tiempo chí cuchī.

2

Ntiⁿ'nyuⁿ chí diiⁿ Pablo naachi canee yā na yāāⁿ Tesalónica

¹ Ndís'tiī, hermanos yeⁿ'e yú, deenú nī chí tiempo chí canee 'nū nguaaⁿ ndís'tiī chí nguεε tandii rá

diín 'nū ntiínyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.
 2 'Āā deenú nī chi 'āā cueⁿ'é 'nū yāāⁿ Filípos vⁿnaaⁿ chi ndaaⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ní déenu nī chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ'ya nguεε n'daacā diín yā nduucú 'nū. Ní ngaⁿ'a taáⁿ yā yeⁿ'é 'nū chi ch'eenú 'nū chii. Níicú taachi ndaaⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī, nguεε 'va'á 'nū chi caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu chí ngai yeⁿ'e Cristo 'áará chí deenú 'nū chí vεε cá 'iiⁿ'yāⁿ chí contra yeⁿ'e nús'uu, 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ n'daacā diín yā nduucú 'nū. 3 Caati deenú 'nū chí ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu miiⁿ nguéeⁿ ndúúcu vaanicadiínuuⁿ yeⁿ'é 'nū chí nguéeⁿ n'daacā ndíi nguéeⁿ ndúú nginnche'éi 'nū 'iiⁿ'yāⁿ. 4 Naati Ndyuūs n'diichí ya vida yeⁿ'é 'nū chí n'daacā n'gεεtineé 'nū. Ní tee yā ntiínyuⁿ nús'uu chí caaⁿ'máⁿ 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'e chí cuuvi nanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní nguεε diín 'nū ntiínyuⁿ miiⁿ chí cūnee yíinūu 'iiⁿ'yāⁿ naati diín 'nū chiiⁿ chí neⁿ'e Ndyuūs chí snaaⁿ yā nducuén^{'e} chí vεε na staava yeⁿ'e yú. 5 Ní ndís'tiī deenú nī chí nguéeⁿ ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu miiⁿ ndúúcu n'deeé n'dái nduudu chí n'dai taavi chí cūnee yíinú nī yeⁿ'é 'nū. Ní nguéeⁿ ngaⁿ'á 'nū cáávā chí diín 'nū ganar tuúmī. Ndyuūs ní deenú yā yeⁿ'é 'nū yeⁿ'e chí diín 'nū. 6 Mar 'áámá vⁿmnéⁿ'ēe diín 'nū ntiínyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs caavā chí 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí n'gεεt'ē 'nū. Ní nguéeⁿ nanááⁿ ndís'tiī, ndíi nguεε nduu nanááⁿ tanáⁿ'a yā. Ní deenú 'nū chí cuuvi ch'iⁿ'í 'nū 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'εεtε maáⁿ 'nū caati Cristo dichó'o yā nús'uu chí diín 'nū ntiínyuⁿ yeⁿ'e apóstoles ní candéé 'nū nduudu yeⁿ'é yā. 7 Naati 'tíicā diín 'nū ndúúcu ní tan'dúúcā chí ndís'tiī da'caiyáá daiyá 'nū. Niicu tan'dúúcā chí diín 'áámá n'daataá ndúúcu daiyá yā taachi idi'cuiitá yā ní diín yā cuidado daiyá yā, 'tíicā diín 'nū ndúúcu nī. Ní n'daacā ngaⁿ'á 'nū ndúúcu nī ndúúcu vaadi

n'giinu. 8 Ní 'tíicā neⁿ'e cá 'nū ndís'tiī chí neⁿ'é 'nū tee 'nū ndís'tiī nguéeⁿ dámaaⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs, naati 'tíicā ntuūⁿ neⁿ'é 'nū 'cuuvi 'nū cáávā ndís'tiī caati 'āā neⁿ'e taavi cá 'nū ndís'tiī. 9 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú, n'gaacu nī yeⁿ'e ntiínyuⁿ chí diín cá 'nū ní ngaⁿ'á 'nū nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ ndís'tiī. Ní diín 'nū ntiínyuⁿ ndúúcu ta'á 'nū ndíi nguuvi ndíi n'gaaⁿ cáávā chí véé necesidades yeⁿ'é 'nū. Ní nguéeⁿ di'vaachí 'nū ndís'tiī yeⁿ'e d'ε̄ vεε. 10 Ní ndís'tiī ní testigos yeⁿ'é 'nū. 'Tíicā ntúūⁿ Ndyuūs ní testigo yeⁿ'é 'nū tan'dúúcā chí 'cuεεtinee n'daacá 'nū ní diín 'nū dendu'ú chí cuaacu taachi canéé 'nū nguaaⁿ ndís'tiī chí i'téenu nī Señor Jesucristo. Ní nguéeⁿ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'maⁿ yā chí nguéeⁿ n'daacā diín 'nū. 11 Ní 'tíicā ntúūⁿ ndís'tiī deenú ní tan'dúúcā chí diín 'nū ndúúcu ca'áámá ca'áámá ndís'tiī. Ní diín 'nū tan'dúúcā chí nús'uu ní chiidá ní ní ndís'tiī ní daiyá 'nū ní tee 'nū consejo ndís'tiī ndúúcu 'viich'εεtíinūⁿ. 12 Ní ch'iⁿ'í 'nū ndís'tiī tan'dúúcā chí cuuvi n'gεεtinee n'daacá nī nanááⁿ Ndyuūs caati ndís'tiī ní yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní Ndyuūs ní yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi ndaa nī naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiínyuⁿ yā. Ní véé nducuén^{'e} cosas chí n'dai yeⁿ'é nī. 13 Níicú cáávā nducuén^{'e} chuū cueⁿ'e daāⁿman ní ca'á 'nū gracias Ndyuūs caati taachi ndís'tiī ní ch'iinniveéⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chí ngaⁿ'á 'nū nanááⁿ ndís'tiī, chí'téenu nī nduudu miiⁿ chí nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní nguéeⁿ nduudu chí yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuaacu chí nduudu miiⁿ ní yeⁿ'é Ndyuūs caati diín ntiínyuⁿ na vida yeⁿ'é ndís'tiī chí i'téenu nī. 14 Ndís'tiī, hermanos yeⁿ'é 'nū. Dáámá cho'o yeⁿ'e ndís'tiī taachi n'geenú nī ngii cucáávā chí diín 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí paisanos yeⁿ'e nī ndúúcu nī. Chó'oo ntúūⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí naⁿ'á yā yaacū naachi

'iɪn'yān i'téenu yā Jesucristo na yáan'āa Judea caati 'tíicā diin 'iɪn'yān Israel chi paisanos ye'n'é yā ndúucu yā. ¹⁵ Maa'n 'iɪn'yān paisanos chi 'iɪn'yān Israel ch'iɪn'nu'n yā Señor Jesucristo ye'n'é yú tan'dúucā chi diin yā ndúucū profetas chi nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní 'iɪn'yān s'ee'n can'dáa yā s'uuú'n ní diin chi n'geenu yú ngii. Ní nguéé diin yā chii'n chi Ndyuūs ne'n'é yā chi diin yā ní contra yā nducyaaca 'iɪn'yān. ¹⁶ Ní taachi ne'n'é 'nū nga'n'á 'nū nduudu cuaacu nanáan 'iɪn'yān chi nguéé ye'n'e ndaata ye'n'é yā caati cuuvi nngua'n'ai yā, 'iɪn'yān s'ee'n chi paisanos ye'n'é ní nguéé n'guún yā chi nga'n'á 'nū. 'Tíicā ní véé cá nuu'ndi ye'n'é yā. 'Tíicā diin yā maa'n naati cuayivi Ndyuūs ca'n'á yā chi ca'a yā 'iɪn'yān s'ee'n 'áámá castigo chi neené diitūu ca.

Pablo ne'n'é yā ca'n'á yā taama vmné'ēe ní n'diichí yā 'iɪn'yān ye'n'e yāān Tesalónica

¹⁷ Ndís'tiī hermanos ye'n'e yú 'áará chí maa'n ní ya'n'ai snée 'nū ye'n'e ndís'tiī ní nguéé cuuvi naán 'nū ndís'tiī nadacadiinúún 'nū ye'n'e ndís'tiī. Nééné ne'n'é 'nū cunée 'nū ndúucū ndís'tiī ní n'diichí 'nū ndís'tiī. ¹⁸ Ní diin 'nū nducue'n'é chí cuuvi 'nū ti cuuvi ndaá 'nū nanáan ndís'tiī. Ní 'úú Pablo 'naa'n tiempo canee listo chí na'n'á naati yáán'n'guiinūu'n diin sa chí nguεε cuuvi ndaá. ¹⁹ ¿De'ē cáávā chí snée ngiinu 'nū ní yeenú 'nū? Snée ngiinu 'nū ní yeenú 'nū ti cuuvi candéé 'nū ndís'tiī nanáan Jesucristo taachi ndaa yā taama vmné'ēe. ²⁰ Cuaacu ní'n'nyún chí ndís'tiī chí i'téenu ní ní diin chí nééné yeenú 'nū cáávā chí diin 'nū ntiin'nyu'n ye'n'é Ndyuūs nguaan ndís'tiī.

3

¹ Ní taachi 'āā ntéé cucheé 'nū chí nguéé ndaa 'nū nanáan ndís'tiī, tuu'mi ní nadicadiinuu'n 'nū chí

n'daacā chí maán 'nū n'geεtineé 'nū na yāān Atenas. ² Ní dicho'ó 'nū Timoteo chí hermano ye'n'é yú chí cuuvi n'diichi sa ndís'tiī taacā snée ní. Sa'n'ā mii'n 'āā diin sa ntiin'nyu'n ye'n'é Ndyuūs daama nduucú 'nū ní nga'n'a sa nduudu cuaacu ye'n'é Cristo chí diin chí nadinguán'ai 'iɪn'yān. Sa'n'ā mii'n ní cuuvi cūnee sa ndís'tiī ní téé sa 'viich'εεtíinūu'n ndís'tiī. Ní cuuvi cūnee diitu cá ní ndúucū chí i'téenu ní. Cáávā chuū dichó'o 'nū Timoteo. ³ Nguεε ne'n'é 'nū chí ndís'tiī ndaacadaamí ní ye'n'e Jesucristo chí nguεε i'téenu ní Jesucristo cucáávā chí n'geenú ní ngii. 'Āā deenú ní chí canee chí 'cuenú ní cuuvi caati i'téenu ní Jesucristo. ⁴ Ní cuaacú taachí ch'εεtineé 'nū ndúucū ndís'tiī chí 'nū ndís'tiī chí ndaa tiempo chí canéé chí 'cuenú yú cuuvi tan'dúucā chí chó'ōo ye'n'é ní. Chuū ní ndís'tiī déenu ní. ⁵ Ní cáávā chuū taachi 'āā ntéé cheé chí nguéé n'giindiveé'n ye'n'é ndís'tiī chó'ó hermano Timoteo chí 'úú cuuvi deenú táacā snée ní ndúucū chí i'téenu ní. Caati 'úú 'va'á chí yáán'n'guiinūu'n diin chí nguéé i'téenu ní ní maa'n ní nguéé dichí'vε ntiin'nyu'n chí 'āā diin 'nū nguaan ndís'tiī.

⁶ Naati maa'n ní Timoteo chí chíica sá ye'n'e ndís'tiī chí snée na yāān Tesalónica ndaā sa nanaán 'nū. Ní yaa'vi sa nús'uu'n chí n'daacā n'dai snée ní ti i'téenu ní Ndyuūs. Ní nga'n'a ntúún sá chí ne'n'e ní nducyaaca 'iɪn'yān. Ní yaa'vi sa nús'uu chí cue'n'e daā'ma'n n'gaacu ní ye'n'é 'nū ní ne'n'é ní nús'uu. Ní nééné ne'n'é ní n'diichí ní nús'uu. Ní nús'uu ne'n'e ntúún 'nū n'diichí 'nū ndís'tiī. ⁷ Ní ndís'tiī hermanos ye'n'é 'nū cucáávā chí n'giindiveé'n 'nū ye'n'é ndís'tiī chí diitū canee ní ndúucū chí i'téenu ní ye'n'e Señor Jesucristo ye'n'e yú maa'n ní véé 'viich'εεtíinuu'n ye'n'é 'nū ye'n'é tanducue'n'é chí ch'eenú 'nū chí. ⁸ Ní snée 'nū tan'dúucā chí véé vida ngai ye'n'é 'nū ti n'giindiveé'n 'nū chí n'daacā n'dai canéé ní

maaⁿ chi ndís'tiī ní yeⁿ'e Señor Jesucristo ndís'tiī. ⁹ Maaⁿ ní gracias cuuvi nca'á 'nū Ndyuūs Chiida yú cucáávā ndís'tiī ní cucáávā chi ndís'tiī diiⁿ nī chi yeenu taaví 'nū taachi ngaⁿ'angua'á 'nū caavā ndís'tiī ndúúcu Ndyuūs Chiida yú. ¹⁰ Ní ngaⁿ'angua'á 'nū ndíi nguuví ndii n'gaaⁿ chi Ndyuūs diiⁿ yā chi ndaá 'nū naachi snée nī. Níicú cūnnee 'nū ndís'tiī níicú cuuvi cu'téenu cá nī yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

¹¹ Neⁿ'é 'nū chi Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cūnnee yā nús'uu caati cuuvi ndaa 'nū nanááⁿ ndís'tiī. ¹² Ní Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cūnnee yā ndís'tiī caati cuuvi neⁿ'e cá nī nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní dineⁿ'e taavi cá nī tan'dúúca nús'uu neⁿ'e taavi cá 'nū ndís'tiī. ¹³ Ní Ndyuūs cuuvi cūnnee yā ndís'tiī chi 'áámá canéé vaadi neⁿ'e yeⁿ'é yā na staava yeⁿ'é nī. Ní nguée véé nuuⁿndi yeⁿ'é nī. Ní canéé deεεε staava yeⁿ'é nī nanááⁿ Ndyuūs Chiida yú taachi ndaa Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ndúúcu nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā yā.

4

Yeⁿ'e tan'dúúca chi Ndyuūs neⁿ'é yā chi 'cuεεtinee yú

¹ Maaⁿ ní di'cuíitu ca 'nū ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú ní ngiicá 'nū ndís'tiī nanááⁿ Jesucristo chi diiⁿ nī chuū. Tan'dúúca chi ca'cueéⁿ 'nū ndís'tiī táácā chi cuuvi n'gεεtineeⁿ nī tan'dúúca Ndyuūs neⁿ'é yā, 'tíicā 'āā diiⁿ nī. Ní 'tiicá ntúⁿ diiⁿ cá nī cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ní ngi'o cá diiⁿ nī.

² Ndís'tiī ní deenú nī tan'dúúca chí ch'icueeⁿ 'nū nanááⁿ ndís'tiī caati Ndyuūs dicho'ó yā nús'uu.

³ Ní Ndyuūs neⁿ'é yā chi ndís'tiī n'gεεtineeⁿ n'daacá nī. Ní nducuéⁿ'e chi diiⁿ nī, diiⁿ nī ti yeⁿ'é Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguée caⁿ'á nī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée isan'a o n'daataá yeⁿ'é nī. ⁴ Ní ca'áámá ca'aama

ndís'tiī chí san'ā canee chi déenu nī tan'dúúca chí cuuvi cuta'á nī n'daataá yeⁿ'é nī ní 'caandavaacú nī. Ní canee n'daacá nī ndúúcu n'daataá yeⁿ'é nī. Ní dinéⁿ'e nī n'daataá yeⁿ'é nī. ⁵ Nguée diiⁿ nī cosa chí nguée n'daacā ndúúcu cuerpo yeⁿ'é tá tan'dúúca chí diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguée yeⁿ'é ndaata 'iiⁿ'yāⁿ Israel, 'iiⁿ'yāⁿ chí nguée déenu yā Ndyuūs. ⁶ Ní mar 'áámá yú chí sán'ā nguée caⁿ'a sa ndúúcu n'daataá chí nguée yeⁿ'e sa o n'daataá nguée caⁿ'a tá ndúúcu 'áámá isán'ā chí nguée yeⁿ'e tá caati Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'áámá castigo chí ch'εεε caavā nuuⁿndi chí 'tíicā yeⁿ'é yā. Ní yeⁿ'é chuū 'āā n'diichi yú na vida yeⁿ'e hermanos yeⁿ'e yú chí diiⁿ yā 'túúca chí nginche'ei yá hermano yeⁿ'é yā. Ní nguée n'daacā chuū.

⁷ 'Tíicā Ndyuūs yaa'ví yā s'uuúⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cáávā chí diiⁿ yú nducuéⁿ'e chí n'daacā nguée caavā chí diiⁿ yú cosas chí nguée n'daacā. ⁸ 'Tíicā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguée diiⁿ yā tan'dúúca chí ngi'cueéⁿ 'nū. Ndís'tiī nguée idi'vaachí yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Dámaāⁿ di'vaachí yā Ndyuūs caati Ndyuūs téé yā Espiritu N'dai yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. ⁹ 'Úú nguée canee chí dinguúⁿ yeⁿ'é ndís'tiī tan'dúúca chí canee chí neⁿ'é nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e Cristo chí hermanos yeⁿ'e yú. Deenú chí Ndyuūs maáⁿ yā ngi'cueéⁿ yā ndís'tiī tan'duucā chí canee chí dineⁿ'é nī 'áámá nī ndúúcu taama nī. ¹⁰ Cuáácú chí neⁿ'é nī nducyaaca hermanos yeⁿ'e yú chí snée na yáⁿ'ā Macedonia naati maaⁿ ní di'cuíitu caⁿ'a 'nū chí dinéⁿ'e ca nī hermanos yeⁿ'e nī. ¹¹ Ngiiicá 'nū chí ch'εεtineeⁿ n'daacá nī nguaaⁿ nducyaaca nī ndúúcu vaadi diiⁿ. Ní diiⁿ nī n'tiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e maáⁿ nī ndúúcu ta'á nī tan'dúúca chí ngi'i 'nū ndís'tiī. ¹² Ní diiⁿ nī 'tuucā caati 'iiⁿ'yāⁿ chí nguεε i'téenu yā Jesucristo yeⁿ'e yú cuuvi diiⁿ yā

respetar ndís'tiī ní vée necesidades yeⁿ'é nī.

Yeⁿ'ē chi ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe

¹³ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é 'nū, nguée neⁿ'é 'nū chi nguée cadíinuⁿ nī yeⁿ'e chi cuchī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díi caati nguée cuuvi ndaachii nuuⁿ nī tan'dúúca tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée cunee ngiinú yā chí ndaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe. ¹⁴ Ní tíicā tan'duucā chí i'teenu yú chí Jesucristo ch'ti yā ní nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, 'tíicā ntúūⁿ i'teenu yú chí taachi Ndyuūs dichó'ó yā Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe, Cristo miiⁿ ní ndεε yā ndúúcu yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā n'díi ní 'āā i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú. ¹⁵ Ní cáāvā chuū yaa'ví 'nū ndís'tiī chuū tan'dúúca chí Señor chí'cueéⁿ yā nús'uu. S'uuúⁿ chí canduuchi yú ní canee yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndíi ndaa Señor yeⁿ'ē yú nguée can'dáánaaⁿ yú yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā n'díi. ¹⁶ Caati maaⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nch'éeⁿ yā yeⁿ'e va'ai chεεti nguuvi taachi Ndyuūs ca'á ní orden. Ní ángel chí ch'εεte ca ní caaⁿ'máⁿ yā ní di'cuεεcú yā trompeta yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'āā n'díi chí chí'téenu yā Jesucristo taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní snuuⁿ yā maaⁿ yáⁿ'āa, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vmnááⁿ vmaaaⁿ nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. ¹⁷ Tuu'mi ní s'uuúⁿ chí sндуuchi yú chí snee yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, Cristo míⁿ cuta'á yá s'uuúⁿ na 'yúúné. Ní ndaa yā na meēⁿ ndúúcu tanáⁿ'a yā chí 'āā n'díi, ní nducyaaca yú ní dáámá ndaa yú nanááⁿ Jesucristo na 'yúúné. 'Tíicā ní 'áámá cūnee yú ndúúcu Señor yeⁿ'ē yú. ¹⁸ Níicú cáāvā chíiⁿ chí nca'a nī 'viich'εεtíinuⁿ 'áámá nī taama nī ndúúcu nduudu 'cūū.

5

¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é 'nū,

nguée canee chí dinguúⁿ 'nū yeⁿ'e ndís'tiī yeⁿ'e chεε fecha o de'ε tiempo nduuti chí tiempo 'iichε o 'íⁿ'nūⁿ taachi ndaa Señor Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe. ² 'Āā deenu n'daacá nī chí nguuvi chí ndaa Señor Jesucristo ní nguuvi chí nguée du'ū vεε deenu. Hora miiⁿ tan'dúúca hora yeⁿ'e n'gaaⁿ chí ndaa 'áámá duucu chí 'iiⁿ'yāⁿ nguée déenu yā. ³ Níicú taachi 'tíicā ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ: Maaⁿ ní vée vaadi 'diiⁿ ndúúcu yú ní seguro chí n'daacá canee yú tuu'mi dácanaaⁿ ní ndaa nanááⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tiempo chí dí'cuuinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní tiempo miiⁿ ndaa tan'dúúca chí ndaa vaadi ya'āi ngii yeⁿ'e 'áámá n'daataá taachi 'cuundiyaáⁿ daiya tá. Ní yeⁿ'e tiempo miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguée cuuvi nánguaⁿ'ai yā yeⁿ'ē. ⁴ Naati ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguée canee nī tan'duucā chí nguée deenú nī yeⁿ'e chuū, ní ndaa tiempo miiⁿ tan'dúúca tiempo chí ndaa 'áámá chí duucu. ⁵ Ní nducyaaca s'uuúⁿ ní yeⁿ'e deεvε s'uuúⁿ ní s'uuúⁿ yeⁿ'e nguuvi s'uuúⁿ. Nguée yeⁿ'e n'gaaⁿ s'uuúⁿ ndíi nguée yeⁿ'e na maāiⁿ s'uuúⁿ. ⁶ Ní cáāvā chuū nguée ch'εεtinee yú tan'dúúca chí 'cuεεti yaadu yú tan'dúúca tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguεε cūnee ngiinú yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú naati 'cuεεti nduuchi yú, níicú cadíinuⁿ yú. ⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ chí cyaadu ní cyaadú yā n'gaaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ngii cúú'ví, ní cuuvi cúú'ví yā n'gaaⁿ. ⁸ Naati s'uuúⁿ chí yeⁿ'ē nguuvi s'uuúⁿ ní 'cuεεtinéé yaaⁿ yú nguuvi chí ndaa Señor yeⁿ'e yú. Ní diiⁿ yú cuidado s'uuúⁿ chí 'aama canee yú lado yeⁿ'é Ndyuūs cucáāvā chí i'teenu yú. Ní canee chí neⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diiⁿ yú tan'dúúca 'áámá soldado diiⁿ yā defender maáⁿ yā ndúúcu armadura yeⁿ'é yā. Ní canee yú cūnee ngiinu yú nguuvi chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ yeⁿ'e cas-

tigo. Ní chuū ní tan'dúúcā 'aama soldado sta'á yā cachucha ye^{n'e} cūū ye^{n'é} yā ní diíⁿ yā defender tíⁿ yā nduúcū. ⁹ Ní Ndyuūs nguéé yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi ye^{n'é} yā s'uuúⁿ caati téé yā s'uuúⁿ castigo chi díítūu naati caati nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ ye^{n'é} castigo cucáávā Señor Jesucristo ye^{n'é} yú. ¹⁰ Níícú Jesucristo ch'íi yā na cruz cucááva s'uuúⁿ caati maaⁿ ní cuuvi caⁿ'a yú 'cuεεtinée yú nduucú yā taachi ndaa yā 'áará chí n'geεtinée yú na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o 'áará chí 'áá ch'íi yú. ¹¹ Ní cáávā chuū ndís'tíi ní nca'á nī 'viich'εεtínūuⁿ ndís'tíi ní di'cuiítu nī 'aamá nī ndúúcu taamá nī tan'dúúcā chi maaⁿ 'aá idiíⁿ nī 'aamá nī ndúúcu taamá nī.

Pablo nca'á yā consejo hermanos chi ye^{n'e} yáāⁿ Tesalónica

¹² Ní di'cuiítu nū ndís'tíi chí 'caandiveéⁿ nī ye^{n'e} 'iiⁿ'yāⁿ chí diíⁿ ntiíⁿ'nyuⁿ ye^{n'é} Ndyuūs nguaaⁿ ndís'tíi caati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ngaⁿ'a ntiíⁿ'nyúⁿ yā ní itée yā consejo ndís'tíi. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs dichó'o yā nanááⁿ ndís'tíi. ¹³ Ní canee chí n'giindiveéⁿ nī ní dine^{n'e} cá nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cucáávā chí diíⁿ yā ntiíⁿ'nyuⁿ ye^{n'é} Ndyuūs. Maaⁿ ní 'cuεεtinée n'daacá nī 'aamá nī ndúúcu taama nī ndúúcu vaadí 'diíⁿ.

¹⁴ Ní di'cuiítu cá 'nū ndís'tíi hermanos ye^{n'e} yú chí diíⁿ nī chuū tan'dúúcā chí idinguúⁿ 'nū. Caaⁿ'máⁿ nī cuuví nī 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ne^{n'e} diíⁿ ntiíⁿ'nyuⁿ ní cunnee nī 'iiⁿ'yāⁿ chí 'va'a. Ní cá á nī 'vi-ich'εεtínūuⁿ ye^{n'e} 'iiⁿ'yāⁿ chí duúvá yā. Ní canée chí véé paciencia ye^{n'é} nī ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

¹⁵ Ní n'diichí nī chí din'daacá nī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé din'daacá yā nduucú nī. Naati 'tíicā diíⁿ núⁿ'ú yiiⁿ'nuⁿ nī chí din'daacá nī 'áámá nī ndúúcu taamá nī ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

¹⁶ Nducué^{n'e} tiempo ní yeenú nī. ¹⁷ Cue^{n'e} daāⁿ'maⁿ ngaⁿ'angua'á nī. ¹⁸ Níícú cá'á nī gracias Ndyuūs

caava nducué^{n'é} chí cho'ò nuúⁿ nī caati 'tíicā ne^{n'é} Ndyuūs ye^{n'é} yú chí diíⁿ nī ti maaⁿ ní i'téenu nī Cristo Jesús.

¹⁹ Nguεε diíⁿ nī chí nguéé n'giindiveéⁿ nī nduudu ye^{n'e} Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs. ²⁰ Ní nguéé diíⁿ nī despreciar nduudu ye^{n'é} Ndyuūs chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ, nduudu chí Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ. ²¹ N'diichínee nī nducué^{n'é} dendu'ú nduuti chí n'daacá o nguéé. Níícú cuta'á nī ye^{n'e} nducué^{n'é} chí n'daacá ní din'daacá nī. ²² Ní diví nī ye^{n'e} nducué^{n'é} chí n'diichi nī chí nguéé n'daacá.

²³ Ní maaⁿ ní Ndyuūs ye^{n'e} yú tee yā vaadi 'diíⁿ s'uuúⁿ ní didεεvé n'daacá yā ndís'tíi. Ní candεε yā cuidado ndís'tíi ndúúcu espíritu ye^{n'é} nī ndúúcu alma ye^{n'é} nī ndúúcu cuerpo ye^{n'é} nī ndúúcu nducué^{n'é} vida ye^{n'é} nī. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí nguεε véé mar 'áámá nuuⁿndi ye^{n'é} nī taachi ndaa Señor Jesucristo ye^{n'e} yú taama vmné^{n'é}ee na iⁿ'yééⁿdi 'cūū. ²⁴ Níícú Ndyuūs chí yaa'ví yā ndís'tíi chí cuuvi ye^{n'é} yā ndís'tíi diíⁿ yā chí véé confianza ye^{n'e} yú ndúúcu yā. Ní Cristo miíⁿ ntúūⁿ diíⁿ yā cumplir nducué^{n'é} chí ngaⁿ'a yā chí cuuvi diíⁿ yā.

Pablo ca'a yā saludos 'iiⁿ'yāⁿ ní ne^{n'é} yā chí Ndyuūs ca'a yā cosas n'dai ye^{n'é} yā

²⁵ Ndís'tíi hermanos ye^{n'e} yú ngaⁿ'angua'a ndís'tíi cáávā nús'uu.

²⁶ Caaⁿ'máⁿ nī nducyaaca hermanos ye^{n'e} yú: N'dai ndís'tíi. Ní ituu'ví nī cheendi yā taachi diíⁿ nī saludar hermanos ye^{n'e} yú tan'dúúcā costumbre ye^{n'e} yú ti ye^{n'e} yú Ndyuūs.

²⁷ 'Úú ndúúcu poder ye^{n'e} Señor ngaⁿ'á ngí chí 'cueéⁿ nī carta 'cūū nanááⁿ nducyaaca hermanos ye^{n'e} yú.

28 Ne'é chi Señor Jesucristo ye'n'ē
yú tée yā ndís'tiī nducue'n'e cosas
chí n'daacā taavi ca ye'n'é yā. 'Tíicā
cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ YEⁿ'E YĀĀⁿ TESALÓNICA

Pablo ndúúcu compañeros yeⁿ'é yā idinguúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Tesalónica, 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs

¹ Úú Pablo idinguúⁿ carta 'cūū ndúúcu hermano Silvano ndúúcu hermano Timoteo. Ní idinguúⁿ yeⁿ'e hermanos chi caⁿ'á yā na yaācū yeⁿ'e yāāⁿ Tesalónica. Ní hermanos ní yeⁿ'e Ndyuūs Chiida yú ní yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. ² Neⁿ'é chi Ndyuūs Chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo cuuvi téé yā ndís'tiī cosas chí n'daacā n'dai yeⁿ'é yā ndúúcu vaadī 'diīⁿ yeⁿ'e yā.

Ndyuūs caⁿ'á yā diīⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā taachi ndaa Cristo taama vmnéⁿ'ēe

³ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'e yú, cueⁿ'e daāⁿmaⁿ canéé chí ca'á 'nū gracias Ndyuūs cucáāvā ndís'tiī caati n'daacā chí diīⁿ 'nū tíicā. Caati deenú 'nū chí nguuvi nguuvi ca'áámá ca'áámá ndís'tiī ní i'téenu ca ní ní neⁿ'e cá ní nducyaaca ní 'aamá ní ndúúcu taama ní. ⁴ Níicú taachi ngaⁿ'á 'nū ngii 'nū hermanos yeⁿ'e yú yeⁿ'e ndís'tiī, tuu'mi ngaⁿ'á 'nū chí yeenú 'nū caati ch'ētínéé n'daacá ní nducyaaca ní chí caⁿ'á ní na yaācū yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e yú, ní cáāvā chí ndís'tiī ní ch'iⁿ'í ní ndúúcu nducuéⁿ'ē chí n'geenú ní ngii ní ndúúcu cosas chí díitūu chí ch'ó'ōo yeⁿ'é ní chí véé paciencia yeⁿ'é ní. Ní n'daacā i'teenú ní. ⁵ Ní chuū ní cuaacu ch'iⁿ'i chí Ndyuūs ní diīⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu vaadī cuaacu caati Ndyuūs diīⁿ yā chí ndís'tiī ch'iⁿ'í ní chí n'dai taaví ní chí cuuvi ndaa ní naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Ní cáāvā chuū chíⁿ'i chí ndís'tiī ní n'geenú ní ngii.

⁶ Caati n'daacā nducú Ndyuūs chí Ndyuūs nadíⁿ'vē 'iiⁿ'yāⁿ chí idiīⁿ

chí ndís'tiī n'geenú ní ngii ndúúcu chí 'cueenú yā cuuvi. ⁷ Tiempo taachi Señor Jesucristo miiⁿ ngiicá yā yeⁿ'ē va'ai ch'ēeti nguuvi ndúúcu ángeles yeⁿ'é yā ndúúcu poder yeⁿ'e yā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaa yā ná nguuchi yaⁿ'ā. Ní tiempo miiⁿ Ndyuūs teé yā ndís'tiī chí 'āā ntéé 'cueenú ní cuuvi. 'Tiicá ntúūⁿ ní teé ya nús'uu chí 'āā ntéé 'cueenú 'nū cuuvi. ⁸ Ní ndaa yā chí ca'á yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'diichí yā Ndyuūs ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e evangelio yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chí nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁹ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuví yā castigados ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ Ndyuūs dí'cuiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní Ndyuūs s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yaⁿ'ai yeⁿ'é yā. Ní nguéé cuuvi n'diichí yā naaⁿ Ndyuūs. Ndíi nguéé ndúú cuuvi n'diichí yā deeve taaví ca yeⁿ'é yā ndúúcu poder yeⁿ'é yā. ¹⁰ Ní tiempo chí ndaa Jesucristo miiⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā i'téenu yā Jesucristo ní caⁿ'a yā dich'ēté yā Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ntúūⁿ caⁿ'a yā dich'ēté yā Ndyuūs caati i'téenu ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí ngaⁿ'a 'nū nanááⁿ ní. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngeⁿ'e yiiⁿnuⁿ yā.

¹¹ Ní cáāvā chuū cueⁿ'e daāⁿmaⁿ ngaⁿ'anguaⁿ'á 'nū caavā ndís'tiī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs yeⁿ'e yú chí diīⁿ cuenta yā chí ndís'tiī ní n'daacā ti yaaⁿ'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs chí diīⁿ yā ndúúcu ndís'tiī ndúúcu poder yeⁿ'é yā chí ndís'tiī ní cuuvi diīⁿ ní nducuéⁿ'ē chí n'daacā. Ní cuuvi diīⁿ ní cumplir ntiiⁿnyuⁿ n'dai chí diīⁿ ní cáāvā chí i'téenu ní Jesucristo. ¹² Ní 'iicu 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi dich'ēté yā Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cáāvā chíⁿ'i chí diīⁿ ndís'tiī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dich'ēté yā ndís'tiī caati Ndyuūs yeⁿ'ē yú ndúúcu Señor Jesucristo nginneé yā ndís'tiī.

2

Ye'n'é 'áámá 'ii'yān chi dinuun'di yā

1 Maaⁿ ní hermanos ye'n'é di'cuiitú 'nū ndís'tiī chi cūnee ngiñú nī ye'n'e tiempo chí nindaa Señor Jesucristo ní ye'n'e taachi nduuvídaama yú ndúúcu yā. 2 Di'cuiitú 'nū chí nguéé na'daaⁿ nī chíiⁿ chí nadacádíínuuⁿ nī. Nguéé diiⁿ 'va'á nī ye'n'e chí 'ii'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí Cristo 'āā ndaaⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe ti ngaⁿ'á yā tan'dúúca chí cáávā Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs, naati nguéé 'tíicā. Ndíí nguéé ndúú 'va'a nī ye'n'e táámá nduudu chí n'giindiveéⁿ nī ye'n'e chuū. Ndíí nguéé ndúú caavā carta chí sta'á nī chí tan'dúúca chí dinguúⁿ 'nū ye'n'e nī naati nguéé 'tíicā. Ní ye'n'e nducuéⁿ'ē chuū ní chíiⁿ chí ngaⁿ'á chí 'āā ndaa Señor Jesucristo ye'n'é yú, nguéé 'va'á nī. 3 Nguéé ca'á nī lugar 'ii'yāⁿ chí cuuvi cannche'éí yā ndís'tiī mar 'áámá vmnéⁿ'ēe. Vmnaaⁿ chí ndaa tiempo chí cuuvi nindaa Jesucristo taama vmnéⁿ'ēe, 'ii'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canéé chí ndaacadaamí yā ye'n'e Señor ní canee yā contra ye'n'e Señor. Tuu'mi ní ndaa 'áámá Saⁿ'ā Nuun'di, saⁿ'ā chí Ndyuūs ngaⁿ'á yā chí 'āā condenado sa ní caⁿ'a sa infierno. 4 Saⁿ'ā miiⁿ ní caaca taaⁿ sa ní contra nducuéⁿ'ē chí ye'n'é Ndyuūs ndúúcu nducuéⁿ'ē chí 'ii'yāⁿ i'téenu yā. Saⁿ'ā miiⁿ ní dich'εete sa maaⁿ sa nguéé tan'dúúca tanán'ā 'ii'yāⁿ. Ní ndaa sa cuaaⁿ chεeti yaacū templo ye'n'é Ndyuūs ní cuūndí sa. Ní máaⁿ sa sta'á sa lugar ye'n'é Ndyuūs. Ní diiⁿ sa máaⁿ sa chí cu'téenu 'ii'yāⁿ saⁿ'ā. Ní diiⁿ sa tan'dúúca Ndyuūs saⁿ'ā.

5 ¿'Áá nguéé n'gaacú nī ndís'tiī ye'n'e tiempo chí canee nduucú nī ní caⁿ'á chíi ndís'tiī nduudú 'cūū? 6 Maaⁿ ní 'āā deenú nī de'ε idiíiⁿ chí 'āā 'cuéé ndaa saⁿ'ā miiⁿ caati cuuvi ndaa saⁿ'ā miiⁿ taachi ndaa tiempo ye'n'é sa chí ndaa sa.

7 Niicu maaⁿ poder ye'n'e nuuⁿndi chí idiíiⁿ chí 'ii'yāⁿ dinuun'di yā ní 'āā ngii. Chíiⁿ chí diíiⁿ chí Saⁿ'ā Nuun'di nguéé cuuvi 'cuuⁿ'miⁿ sa maaⁿ sa chí Saⁿ'ā Nuun'di. 'Tíica rá vaa ndii tiempo chí 'ii'yāⁿ chí diiⁿ chí nguéé cuuvi 'cuuⁿ'miⁿ Saⁿ'ā Nuun'di, 'ii'yāⁿ miiⁿ caⁿ'á yā táámá lado. 8 Tuu'mi ní ndaa Saⁿ'ā Nuun'di ní 'ii'yāⁿ cuuvi n'diichí yā saⁿ'ā níicú Señor Jesucristo caⁿ'á yā 'caaⁿ'núⁿ yā Saⁿ'ā Nuun'di ndúúcu 'yúúné chí candaā ye'n'e cheendí yā ní di'cuiinú yā Saⁿ'ā Nuun'di miiⁿ ndúúcu deεvé ye'n'é yā taachi ndaa yā. 9 Ní Saⁿ'ā Nuun'di miiⁿ ndaa sa ndúúcu n'dee n'dái poder ye'n'e Satanás chí yááⁿ'nguiñuⁿ. Ní diiⁿ sa vaadi n'giinu ndúúcu milagros chí nguéé vaadi cuaacu. 10 Ní ndúúcu nducuéⁿ'ē chí nguéé n'daacā idiíiⁿ sa ntiíⁿ'nyuⁿ ye'n'é sa ní nginnche'ei sa 'ii'yāⁿ caati cuuvi diiⁿ sa ganar 'ii'yāⁿ lado ye'n'é yā, 'ii'yāⁿ chí caⁿ'á yā infierno. Ní chó'ōo nducuéⁿ'ē chuū caati 'ii'yāⁿ nguéé neⁿ'é yā 'caandiveéⁿ yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs, nduudu chí diiⁿ chí ninguáⁿ'ai yā. 11 Níicú cucáávā chí diíⁿ yā 'túúca, Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā ndúúcu 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chí cu'téenu yā nduudu yaadi ye'n'e Saⁿ'ā Nuun'di. 12 Ní nducyáácá 'ii'yāⁿ chí nguéé neⁿ'é yā cu'téenu yā nduudu cuaacu caati neⁿ'e ca yā cosas chí nguéé n'daacā ní cuuvi yā condenado.

Ndyuūs ndεεvé yā nducyaaca 'ii'yāⁿ chí nadanguáⁿ'ai yā 'ii'yāⁿ

13 Níicú ndís'tiī hermanos ye'n'e yú, Señor neⁿ'é yā ndís'tiī. Ní nús'uu ní cuéⁿ'é daáⁿ'maⁿ ca'á 'nū gracias Ndyuūs cucáávā ndís'tiī caati Ndyuūs ndεεvé yā ndís'tiī vmnááⁿ vmnaaⁿ chí cuuvi nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī cucáávā Espíritu N'dai ye'n'é yā. Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs miiⁿ ní cuuvi didεεve ndís'tiī caati ndís'tiī cuuvi cu'téenu nī nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. 14 Ní Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi ye'n'é

yā ndís'tiī cucáāvā nduudu cuaacu ye'n'é yā chi n'giindiveéⁿ nī ní diiⁿ chi cuuvi nanguáⁿai nī. Ní nduudu cuaacu miⁿ nús'uu nga'n'á 'nū nanááⁿ ndís'tiī. Ní Ndyuūs ne'n'é yā chi ndís'tiī tunéⁿ nī chi cuuvi canee nī tan'dúúcā Señor Jesucristo ye'n'e yú.

¹⁵ 'Tíicā maaⁿ ní 'cuεεtinéé n'daacá nī ndúúcū chi i'téénu nī. N'gaacú nī ye'n'e chi ngi'cueéⁿ 'nū ndís'tiī taachi sneé 'nū nduucú nī ní ye'n'é chi idinguúⁿ 'nū ye'n'é nī. ¹⁶ Maaⁿ Señor Jesucristo ye'n'é yú ndúúcū Ndyuūs Chiida yú dinéⁿe yā s'uuúⁿ caati Ndyuūs ní n'dai taavi. Ní cueⁿe daāⁿmaⁿ itée yā s'uuúⁿ 'viich'εεtíinūⁿ ní cānee ngiinu yú vaadī n'dai taavi ye'n'é Ndyuūs chi Ndyuūs ca'n'a yā chi tée yā s'uuúⁿ. ¹⁷ Ne'n'é chi Ndyuūs ní tée yā 'viich'εεtíinūⁿ ndís'tiī na staava ye'n'é nī ní tée yā fuerzas n'dís'tiī caati ndís'tiī ní cuuvi diiⁿ nī nducuéⁿe chi n'daacā ní caaⁿ máⁿ nī dámaāⁿ nduudu chi n'daacā.

3

Caaⁿmaⁿnguaⁿá nī caavā nús'uu

¹ Maaⁿ ní ye'n'e nducuéⁿe, ndís'tiī hermanos ye'n'é 'nū caaⁿmaⁿnguaⁿá nī cucáāvā nús'uu chi niⁿnúⁿ nūⁿ cuuvi candεé 'nū nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs na núúⁿmáⁿ cuaaⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ cuuvi cu'téénu yā nduudu cuaacu miⁿ ní cuuvi din'daacá yā ní diiⁿ yā chiⁿ chi Ndyuūs ne'n'é yā tan'dúúcā chi ndís'tiī diiⁿ nī. ² Caaⁿmaⁿnguaⁿá nī ntúūⁿ chi cuuvi nadanguáⁿai 'nū ye'n'e 'iiⁿyāⁿ chi nguéé n'daacā idiⁿ yā chi perverso yā caati nguéé nducyaaca 'iiⁿyāⁿ i'téénu yā Señor Jesucristo. ³ Naati Señor Jesucristo ní dámaāⁿ n'daacā diiⁿ yā ní nducuéⁿe tiempo nginneé yā ndís'tiī chi 'áámá canee nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní candεε yā cuidado ndís'tiī ye'n'e dendu'ū chi nguεε n'daacā. ⁴ Ni véé 'viich'εεtíinūⁿ ye'n'é 'nū ndúúcū Señor ndúúcū ndís'tiī caati ndís'tiī ní idiⁿ nī nducuéⁿe chi caⁿ'a 'nū nduucú

nī chi canee chi diiⁿ nī ní 'tíicā caⁿ'á nī diiⁿ nī. ⁵ Ne'n'é 'nū chi Señor Jesucristo cunnee yā ndís'tiī chi cuuvi deenú nī na staava ye'n'é nī de'ε chi vaadī ne'n'e ye'n'é Ndyuūs. Ní cuuvi ye'n'e nī maāⁿ 'viich'εεtíinūⁿ chi ye'n'e Cristo. Ní cuuvi cuchéé nī ye'n'e tanducuéⁿe chi cuchii.

Canee chi diiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ

⁶ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos ye'n'e yú, itée 'nū orden ndís'tiī ndúúcū chi dúúchī Señor Jesucristo chi diviⁿ nī ye'n'e hermanos ye'n'e yú chi nguéé ne'n'é yā diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ní nguéé diiⁿ yā tan'dúúcā chi nús'uu chi'cueéⁿ 'nū 'iiⁿyāⁿ. ⁷ Ndís'tiī ní deenú nī tan'dúúcā chi cánéé chi ch'εεtineé nī. Ní diiⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ tan'dúúcā chi diiⁿ 'nū taachi sneé 'nū ndúúcū nī ní diiⁿ 'nū ntiiⁿnyuⁿ. ⁸ Ní nguéé staⁿ'á 'nū pan ye'n'e mar 'áámá ndís'tiī chi nguéé cáí 'nū. Naati 'tíicā diiⁿ 'nū. Diiⁿ 'nū ntiiⁿnyú ndii nguuvi ndíí n'gaaⁿ chi nguéé di'vaachí 'nū mar 'áámá ndís'tiī. ⁹ Ní 'áará chí cuuvi ngiicá ndís'tiī chi tée nī necesidades ye'n'é 'nū nguεε diiⁿ 'nū 'tíicā. Idiⁿ 'nū ntiiⁿnyúⁿ chi ne'n'é 'nū cu'neéⁿ 'nū cáāvā 'áámá ejemplo nanááⁿ ndís'tiī caati cuuvi diiⁿ nī tan'dúúcā chi diiⁿ 'nū. ¹⁰ Ní taachi ch'εεtineé 'nū ndúúcū ndís'tiī caⁿ'a 'nū nduucú nī nduudú 'cū. 'Iiⁿyāⁿ chi nguéé ne'n'é yā diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ nguéé che'é yā. ¹¹ Ch'iindiveéⁿ 'nū chi duu'vi 'iiⁿyāⁿ chiicá yā nguaaⁿ ndís'tiī nguéé chiicá n'daacā yā ti nguéé idiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ní neené n'deeé n'dái diiⁿ yā cosas chi nguéé dichíⁿvε. ¹² 'Iiⁿyāⁿ chi diiⁿ 'tíicā, caⁿ'á 'nū orden ní di'cuítu 'nū 'iiⁿyāⁿ ndúúcū chi duuchi Señor Jesucristo ye'n'e yú chi diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ndúúcū vaadī yeenú. Níicú diiⁿ yā ganar cáāvā gastos ye'n'é yā.

¹³ Ndís'tiī hermanos ye'n'é 'nū nguéé cánéé chi cuuvi 'daandí nī chi diiⁿ nī dendu'ū chi n'daacā. ¹⁴ Ndúútí chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé

cu'neeⁿveéⁿ yā nduudu chí idinguúⁿ 'nū na carta 'cūū, n'diichí nī du'u chí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nguééⁿ diiⁿ nī de'ē vεε ndúúcu yā. 'Tíicā ní cuuvi 'cuináaⁿ yā. ¹⁵ Ní nguééⁿ diiⁿ nī ndúúcu yā tan'dúúcā chí contra yeⁿ'é nī naati ca'á nī consejo 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúcā chí 'diiⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ.

Yeⁿ'e vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs

¹⁶ Neⁿ'é chí maaⁿ Señor Jesucristo chí vεε vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ itée yā ndís'tiī vaadī 'diiⁿ nducuéⁿ'ē tiempo ní nducuéⁿ'ē cuaaⁿ. Señor miiⁿ ní cunéeⁿ yā ndúúcū nducyaaca ndís'tiī.

¹⁷ 'Úú Pablo idinguúⁿ nduudu 'cūū yeⁿ'e carta 'cūū ndúúcū ta'á ní canéeⁿ letra yeⁿ'é. 'Tíicā dinguúⁿ ní 'tíicā diiⁿ firmar nducuéⁿ'ē cartas yeⁿ'é. ¹⁸ Neⁿ'é chí Señor Jesucristo yeⁿ'e yú téé yā nducyáácá ndís'tiī nducuéⁿ'ē vaadī n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E SAⁿ'Ā TIMOTEO

¹ 'Úú Pablo 'úú. Ní 'úú apóstol yeⁿ'e Señor Jesucristo caati Ndyuūs ndúúcu Señor Jesucristo dichó'o yā 'úú. Ní snéé ngiinu yú 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ.
² 'Úú ngiicá compañero yeⁿ'é chi idingúuⁿ yā carta 'cūú yeⁿ'e dii Timoteo chi saⁿ'ā chi cuaacu níⁿ'nyúⁿ i'téenu sa Señor Jesucristo yeⁿ'é yú. Ní alumno yeⁿ'é. Ní tan'dúúca chi daíyā 'tíicā di. Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo yeⁿ'é yú téé yā dii vaadī n'dai yeⁿ'é yā ndúúcu vaadī ya'ai 'iinú yeⁿ'é yā. Ní téé yā dii vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā.

Ngaⁿ'á yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéeⁿ n'daācā ngi'cueeⁿ yā

³ Dii, Timoteo, 'úú neⁿ'é chi cūnee di yāā Efesio tan'dúúca chi 'āa yaa'ví dii taachi cueⁿ'é yāⁿ'āa Macedonia ti véé 'iiⁿ'yāⁿ chi chi'cueeⁿ doctrina chi n'dááⁿ. Yaa'ví di 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéeⁿ ngi'cueeⁿ doctrina chi n'dááⁿ.
⁴ Ní yaa'ví di 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ chi nguéeⁿ 'caandiveeⁿ yā yeⁿ'e cuentos yeⁿ'é yā chi falsos. Ndií nguéeⁿ ndúú 'caandiveeⁿ yā nduudu chi chi'cueeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicū. Nduudu miiⁿ ní nguéeⁿ dichí'vē. Dámaāⁿ diiiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ ch'εecu cheendí yā ní nguéeⁿ nginnee 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúca chi Ndyuūs neⁿ'é yā. Caati Ndyuūs dichó'o yā orden chi 'iiⁿ'yāⁿ ngi'cueeⁿ yā cáāvā chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cu'téenu cá yā Ndyuūs.

⁵ Ní ngaⁿ'a yú tan'dúúca Ndyuūs neⁿ'é yā taachi ngi'cueeⁿ yú ndúúcu vaadī neⁿ'e chí ngiicá ná staava yeⁿ'é yú chi Ndyuūs 'āā didεεvÉ yā. Tanducueⁿ'é ní diiⁿ yú ndúúcu vaanicadíinuⁿ yeⁿ'e yú chi ndεεve. Ní i'teenu yú Ndyuūs ndúúcu

núúⁿmán staava yeⁿ'é yú. ⁶ Naⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ ndaacadaamí yā yeⁿ'é nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní n'giindiveeⁿ yā nduudu chi nguéeⁿ dichí'vē. Ní n'gεecu cheendí yā. Ní cuuvi ndái yā. ⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neⁿ'é yā ca'cueeⁿ yā ley yeⁿ'é Ndyuūs naati nguéeⁿ tuumicadíinuⁿ yā nduudu chi ngaⁿ'a yā, ndíí nguéeⁿ ndúú nduudu chi ca'cueeⁿ yā 'áará chí diiⁿ yā tan'dúúca chí déenu yā tanducueⁿ'é.

⁸ S'uuúⁿ ní deenu yú chi ley yeⁿ'e Moisés ní n'dai ndúúti chí cu'téenu n'daāca yú yeⁿ'é. ⁹ Deenu yú chi ley miiⁿ nguéeⁿ dámaāⁿ caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí din'daacá yā naati caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ diiⁿ yā tan'dúúca chí ngaⁿ'ā ley, caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ n'giindiveeⁿ yā chíiⁿ chí ngaⁿ'ā ley, níicú caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ n'daacá, caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí idinuⁿndi, caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ diiⁿ yā respetar Ndyuūs ndíí nguéeⁿ diiⁿ yā respetar religión, ní caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giiⁿ'núⁿ yā chεεcú yā o chiidá yā, ní cáāvā 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.
¹⁰ Ley miiⁿ ní caavā saⁿ'ā chí caⁿ'a sa ndúúcu n'daataá o n'daataá chí caⁿ'a tá ndúúcu saⁿ'ā ní nguéeⁿ yeⁿ'e yā víⁿ ní cáāvā saⁿ'ā chí caⁿ'a sa ndúúcu saⁿ'a chí duuchineeⁿ sa ndúúcu sa chí víⁿ, ní cáāvā 'iiⁿ'yāⁿ chí duucú yā 'iiⁿ'yāⁿ caati cuuvi dichí'vē yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ ní cáāvā 'iiⁿ'yāⁿ chí indee ndúúdu yaadi, ní caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí cuaacu chíiⁿ chí ngaⁿ'a yā ní ngai yā: “Por Dios”, chí 'tíicā, ní nguéeⁿ 'tíicā. Ní ley miiⁿ ní caavā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngi'cueeⁿ yā nducueⁿ'é chí nguéeⁿ n'daācá ní nguéeⁿ tan'dúúca Ndyuūs chí'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.
¹¹ Naati chuú chí ngi'cueeⁿ chí nduudu n'dai yeⁿ'e evangelio ní n'dεεve n'dai chí nanguaⁿ'āi 'iiⁿ'yāⁿ, ní yeⁿ'é Ndyuūs chí n'dai taavi. Ní Ndyuūs dichó'o yā 'úú chí caaⁿ'mán nduudu miiⁿ.

Caaⁿ'maⁿ yú, gracias Ndyuūs ti ya'ai 'iinú yā s'uuúⁿ

12 'Úú ní ca'á gracias Señor Jesucristo ye'n'ē yú chi itée yā fuerzas 'úú chi diín ntiin'nyu'n ye'n'ē yā. Ní s'neén yā 'úú tan'dúúcā 'áámá 'iin'yā'n chí véé valor ye'n'ē yā. Ní s'neén yā 'úú na ntii'nyu'n ye'n'ē yā. 13 Ní vmnáán vmnaa'n chí Jesucristo yaa'ví yā 'úú chi cuuvi ye'n'ē yā, 'úú ní neenē caa'n'ma'n taán ye'n'e Jesucristo ní cachiicá can'daá 'iin'yā'n chí i'téenu yā Jesucristo ti ne'n'ē i'nuu'n cá'ai 'iin'yā'n. Ní canee taa'n contra Jesucristo. Naati Ndyuūs ya'ai 'iinú yā 'úú 'áará chí diín 'túúcā taachi 'āā cuéé cu'teenu 'iin'yā'n, ní nguéé deenú dē'ē cáávā chí diín 'tíicā. 14 Ní Señor diin n'dai cá yā nduucú, ní 'úú i'teenú Jesucristo, ní ne'n'ē Jesucristo caati maa'n ní 'úú ní ye'n'ē Jesucristo 'úú.

15 Ní nduudu 'cūú ní nduudu cuaacu chí Cristo Jesús ndaá yā in'yéé'ndi 'cūú chí nadanguá'n'ai yā nducyaaca 'iin'yā'n caati idinuu'ndí yā, ní n'dái taavi chí nducyaaca 'iin'yā'n cu'téenu yā nduudú 'cūú. Ní deenú chí 'úú ní ch'εεε cá nuu'ndi ye'n'ē nguéé ti taná'n yā. 16 Naati cucáávā chí véé nuu'ndi ye'n'e 'úú Ndyuūs ya'ai 'iinú yā 'úú caati Señor Jesucristo ch'in'í yā 'úú tanducué'n'ē vaadi n'dái taavi ye'n'ē yā, 'úú chí ch'εεε cá nuu'ndi ye'n'ē. 'Tíicā ní Ndyuūs véé paciencia ye'n'ē yā nduucú vmnáán vmnaa'n ní s'neén yā 'úú chí 'úú tan'dúúcā 'áámá ejemplo ye'n'e taná'n'ā 'iin'yā'n chí cuayiivi ca'n'á yā cu'téenu yā Cristo ní véé vida cuen'e daā'ma'n ye'n'e yā. 17 Cáávā nducué'n'ē chuū cuen'e daā'ma'n ca'a yú Ndyuūs honra ní dich'εεε ca yú Ndyuūs chí rey chí 'áámá canee cuen'e daā'ma'n ní nguéé n'gii yā. Ní maa'n ní nguéé cuuvi snaa'n yú Ndyuūs chí 'áámá n'dyá'n'ā Dendyuūs ye'n'e yú. 'Tíicā rā vaa.

18 Maa'n ní, dii Timoteo chí tan'dúúcā daiyá, i'neén encargo 'cūú ndúúcu dii. Ní encargo 'cūú chíifn chí tiempo chí 'āā chó'ōo 'iin'yā'n profetas ca'n'a yā ye'n'ē di

ye'n'ē chí ca'n'á di diin di. Maa'n ní cuchéé di ye'n'ē tanducué'n'ē ní diin di tan'dúúcā chí diin 'áámá soldado chí ngu'n'u n'daacā sa. 'Tíicā diin di tan'dúúcā chí profetas ca'n'a yā ye'n'ē di tiempo chí 'āā chó'ōo. 19 Dii ní cu'téenu n'daacā di ní diin n'daacā di ndúúcu vaanicadiinūu'n ye'n'ē di chí n'dai. Ná'n'ā 'iin'yā'n ní nguéé diin n'daacā yā caati vaanicadiinūu'n ye'n'ē yā ní nguéé n'dai. Ní cáávā chuū nguéé i'téenu yā Señor Jesucristo maa'n ní canee yā tan'dúúcā chí ya'n'ai ye'n'e Ndyuūs. 20 'Túúcā chó'ōo ye'n'e sa'n'ā Himeneo ndúúcu sa'n'ā Alejandro ní 'úú deenú chí canee yā a cuenta ye'n'e yáán'nguiniūu'n maa'n. Ní 'íicú cuuvi deenú yā chí 'āā ntéé cuuvi caa'n'mán' yā ní nguéé diin yā ofender Ndyuūs ye'n'e yú.

2

Ye'n'e chí cuuvi caa'n'ma'ngua'a yú

1 Vmnáán vmnaa'n ngiicá dii Timoteo chí caa'n'ma'ngua'a di cáávā nducyáácá 'iin'yā'n ní ca'a di gracias Ndyuūs cáávā nducyáácá 'iin'yā'n. 2 Ní canee cuu'mi'n chí caa'n'ma'ngua'a di cáávā sa'n'ā reyes níicú cáávā nducyáácá 'iin'yā'n 'iin'ntyé'n'ē caati cuuvi 'cuεεtinee yú n'daacā ní nguéé ndúúcu vaadi 'caa'va ti 'cuεεtinee yú ndúúcu vaadi 'diiin. Ní diin yú tanducué'n'ē tan'dúúcā chí Ndyuūs ne'n'ē yā chí diin yú. Ní 'cuεεtinee yú n'daacā ye'n'e nducué'n'ē ndúúcu 'iin'yā'n. 3 Ti chuū ní n'daacā nanáán Ndyuūs ní inéé yiinūu taavi yā taachi diin yú 'tíicā. Ndyuūs ye'n'ē yú nadanguá'n'ai yā s'uuu'n. 4 Ní ne'n'ē yā chí nducyaaca 'iin'yā'n ningua'n'ai yā ní tuumicádíinuu'n yā chéé chí nduudu cuaacu ye'n'ē Ndyuūs. 5 Deenu yú chí véé 'áámá Ndyuūs. Ní véé 'áámá 'iin'yā'n chí caa'n'mán yā na lugar ye'n'ē yú nanáán Ndyuūs. Ní 'iin'yā'n mii'n ní Sa'n'ā chí Daiyá yā chí Señor Jesucristo

ye^{n'}ē yú. ⁶ Ní Jesucristo ca'á yā vida ye^{n'}e maán yā chi ch'i yā cáávā chi nadí^lve yā nuuⁿndi ye^{n'}ē nducyáácá 'ii^{n'}yāⁿ ní 'iicu cuuvi nadinguáⁿ'ai yā nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ. Chuū ní Cristo díⁿ yā tiempo chi n'daacā 'íicú 'cuuⁿ'miⁿ yā chi Ndyuūs ne^{n'}é yā chi nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ cuuvi ninguaⁿ'āi. ⁷ Ní cáávā chuū Ndyuūs dichó'o yā 'úú chi 'úú cuuvi apóstol ye^{n'}é yā. Ní 'úú ca'cueeⁿ 'ii^{n'}yāⁿ nduudu cuaacu ye^{n'}é Ndyuūs nanááⁿ 'ii^{n'}yāⁿ gentiles chi nguéeⁿ ye^{n'}ē ndaata 'ii^{n'}yāⁿ Israel. 'Úú nga^{n'}á nduudu cuaacu ye^{n'}é Ndyuūs ní 'íicú 'ii^{n'}yāⁿ cuuvi cu'téenu yā. Nguéeⁿ nga^{n'}á nduudu yaadi.

⁸ Ne^{n'}é chi ndii nducue^{n'}ē cuaaⁿ nducyáácá 'ii^{n'}yāⁿ cááⁿ'máⁿngua'a yā ndúú^cū nuuⁿmaⁿ staava ye^{n'}é yā chí dεεve. Ní nguéeⁿ nduuvi taáⁿ yā, ndíí nguéeⁿ ndúú 'cuuⁿ'maⁿ yā. ⁹ Ní 'tiicá ntúūⁿ n'daataá canéé chí cunúu yā catecai yā chí n'daacā chí nguéeⁿ ya^{n'}āi ca chíí^lve ní nguéeⁿ neenē n'dεεveé. Ní nguéeⁿ canéé chí dich'εete yā maán yā. Ní nguéeⁿ díⁿ yā 'aama peínada tíⁿ yā chí nguéeⁿ n'daacā. Ní nguéeⁿ snuuⁿ yā vmnaaⁿ cuerpo ye^{n'}é yā n'dee n'dáí 'díⁿnguāⁿ ndíí nguéeⁿ ndúú perlas. Ní nguéeⁿ cunúuⁿ yā tíⁿūuⁿ chí ya^{n'}'ai chíí^lve. ¹⁰ Naati n'daata s'eeⁿ canee chí din'daaca yā nanááⁿ 'ii^{n'}yāⁿ tan'dúú^cā chí Ndyuūs ne^{n'}e yā ní tan'dúú^cā chí canee chí díⁿ nducyaaca n'daataá chí cuaacu chí i'téenu yā 'iivú Ndyuūs. ¹¹ Ní n'daataá s'eeⁿ canee chí n'geeⁿ yā chííⁿ chí n'giindiveeⁿ yā ní cunee yā chí ndíicúuⁿ yā. ¹² Nguéeⁿ ne^{n'}é chí n'daataá ca'cueeⁿ yā sa^{n'}ā chεeti yaacū ní nguéeⁿ cunee yā lado ye^{n'}e 'ii^{n'}ntyé^{n'}ē chí caaⁿ'maⁿ ntiⁿ'nyuⁿ yā ye^{n'}e sa^{n'}ā. Ní nguéeⁿ canéé chí caaⁿ'maⁿ n'daataá s'eeⁿ chεeti yaacū. ¹³ Caati Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ din'dái yā sa^{n'}ā Adán ní cuayiivi miⁿ ní din'dái yā n'daataá Eva. ¹⁴ Ní yááⁿ'n'giinūuⁿ nguéeⁿ

chinnche'eⁱ sa Adán miⁿ naati chinnche'eⁱ sa n'daataá Eva miⁿ ní dinuuⁿndi tá. ¹⁵ De'ε chúú^cā n'dai 'áámá n'daataá chí véé daiyá tá. Cuuvi nguáⁿ'ai tá nduuti chí 'áámá cunee tá ndúú^cū chí i'teenu tá, ní nduuti chí diné^{n'}e tá nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ. Ní chíⁿ'i tá chí ye^{n'}e Ndyuūs, ní díⁿ ta cosas chí seria.

3

Ye^{n'}e tan'dúú^cā chí canee chí díⁿ sa^{n'}ā chí obispo

¹ Chuū chí nga^{n'}á maaⁿ ní cuaacu. 'Āā du'ú nūuⁿ sa^{n'}ā chí ne^{n'}e sa cuuvi sa obispo ní cundεε sa cuidado ye^{n'}e 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'}e yaacū canee sa chí díⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ chí n'daacā. ² Ní cáávā chuū sa^{n'}ā chí díⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ ye^{n'}e obispo canee chí 'cuεεtinee sa n'daacā caati 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ nguéeⁿ cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí véé nuuⁿndi ye^{n'}é yā. Ní sa^{n'}ā miⁿ, sán[']ā chí 'áámá nūuⁿ n'daataá ye^{n'}ē sa. Ní sa^{n'}ā miⁿ canéé cuuⁿ'miⁿ chí serio sa ní díⁿ sa cue^{n'}e daáⁿ'maⁿ ntiⁿ'nyuⁿ chí n'daacā ndúú^cū orden. Sa^{n'}ā miⁿ canee chí 'cuaaⁿ sa na vaacu sa 'ii^{n'}yāⁿ chí canúúⁿ yúúⁿi. Ní canee chí ca'cueeⁿ sa n'dai. ³ Sa^{n'}ā miⁿ nguéeⁿ cuuvi 'cúú^lví sá ní nguéeⁿ in'nuuⁿ sa vaadi 'caaⁿ'va chí 'caaⁿ'va sa. Ndíí nguéeⁿ ndúú ne^{n'}e sa díⁿ sa ganar tuūmī manera chí nguéeⁿ n'daacā cáávā vicio ye^{n'}e sa. Sáⁿ'ā obispo miⁿ canee chí díⁿ sa 'tíicā. Canee chí manso sa ní nguéeⁿ ne^{n'}e sa 'cuuⁿ'maⁿ sa ndúú^cū 'ii^{n'}yāⁿ, ndíí nguéeⁿ ndεε sa 'aama vicio ye^{n'}e tuūmī. ⁴ Sa^{n'}ā miⁿ canee chí nga^{n'}ā ntiⁿ'nyuⁿ sa chí n'daacā na vaacu sa ní díⁿ sa chí daiya sa 'caandiveeⁿ yā ye^{n'}ē sa ní daiya sa díⁿ yā respetar chíidá yā. ⁵ Ní ndúú^ti chí 'áámá sa^{n'}ā nguéeⁿ déenu sa caaⁿ'maⁿ ntiⁿ'nyuⁿ sa na vaacu sa tuuⁿ'mi ní t'áácā cuuvi díⁿ sa cuidado ye^{n'}e dendu'ū chí ye^{n'}e yáacū ye^{n'}é Ndyuūs? ⁶ Sa^{n'}ā obispo miⁿ nguéeⁿ canee sa tan'dúú^cā 'áámá sa^{n'}ā chí caama i'téenu sa Jesucristo caati cuuvi nacádíⁿnuuⁿ

sa chi ch'εετε maaⁿ sa ti nguéeⁿ dinuuⁿdi sa tan'dúúⁿcā chi diiⁿ yááⁿn'guiinúuⁿ. ⁷ Ní saⁿā obispo miiⁿ canee ntúūⁿ chi din'daacā sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguεε i'téenu yā Señor Jesucristo yeⁿe yú caati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diiⁿ yā honrar saⁿā miiⁿ. Ní 'íicú saⁿā obispo miiⁿ nguéeⁿ cúúví cunee sa ndúúⁿcū vaadi 'cuiinuú chi ca'a sa lugar chi nginche'ei yááⁿn'guiinúuⁿ saⁿā miiⁿ.

Yeⁿe chi canéé chi diiⁿ saⁿā chi diáconos

⁸ Maaⁿ ní ngaⁿá yeⁿe saⁿā diáconos chi cūnee sa ndúúⁿcū ntiinⁿnyuⁿ yeⁿe yáacū. 'Tiicá ntúūⁿ saⁿa sa diáconos canee chí diiⁿ sa ntiinⁿnyuⁿ chi n'daacā ndúúⁿcū orden. Ní canéé cuuⁿmiiⁿ chi saⁿa serio sa. Ní canéé chí diiⁿ sa cumplir chiiⁿ chi ngaⁿá sa. Saⁿā miiⁿ ní nguéeⁿ cuuvi 'cúú'ví sá. Ndií nguéeⁿ ndúú neⁿe sa diiⁿ sa ganar tuūmī manera chi nguéeⁿ n'daacā cáávā vicio yeⁿe sa. ⁹ Saⁿā diácono canéé chí deenu sa n'daacā n'dai nducuéⁿe enseñanza yeⁿe chí i'teenu sa yeⁿe chi Ndyuūs chi'cueén yā s'uuúⁿ. Ní canee sa ndúúⁿcū vaanicadiinúuⁿ yeⁿe sa chi deεve. ¹⁰ Saⁿā diácono ní saⁿā chí 'iiⁿ'yāⁿ 'áā n'diichí yā chí n'daacā chí diiⁿ sa. Ní nduuti chí nguéeⁿ véé falta yeⁿe sa tuu'mi ní cuuvi diiⁿ sa ntiinⁿnyuⁿ yeⁿe saⁿā diáconos. ¹¹ Níicú 'tiicá ntúūⁿ n'daataá yeⁿe saⁿā diácono canee chí táⁿā seria ta ní din'daacā tá. Nguéeⁿ canee chí caaⁿmaⁿ tá yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ. Ní canee chí din'dáacaā tá yeⁿe tanducuéⁿe chí diiⁿ tá. ¹² Níicú saⁿā diácono miiⁿ ní saⁿā chí 'áámá nūuⁿ n'daataá yeⁿe sa. Ní canee chí ngaⁿá ntiinⁿnyuⁿ sá chí n'daacā na vaacu sa ní diiⁿ sa chí daiya sa n'giindiveén yā yeⁿe sa. ¹³ Caati saⁿā miiⁿ chí diiⁿ n'daacā ntiinⁿnyuⁿ yeⁿe diácono, saⁿā miiⁿ diiⁿ sa ganar lugar yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí honrado yā. Ní véé cá confianza yeⁿe sa chí cuuvi caaⁿmaⁿ sa

yeⁿe Señor Jesucristo tan'dúúⁿcā chí i'téenu sa yeⁿe nduudu yeⁿe yā.

Yeⁿe chí 'iiⁿ'yāⁿ nguéeⁿ deenu yā chí yeⁿe Ndyuūs

¹⁴ Cunee ngiinú chí ndaa nuúⁿ n'diichí dii naati maaⁿ ní chuū idinguúⁿ yeⁿe di. ¹⁵ Ní nduuti chí nguéeⁿ ndaa nuúⁿ tuu'mi cuuvi tuumicadiinuuⁿ di táácā chí cuuvi 'cuεetinée 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi i'téenu yā ní yeⁿe Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Caati nducyaaca s'uuúⁿ chí i'teenu yú Señor Jesucristo ní yeⁿe Ndyuūs s'uuúⁿ. Ní s'uuúⁿ ní yáacū yeⁿe Ndyuūs chí canduuchi, 'tíicā s'uuúⁿ. Ní s'uuúⁿ tan'dúúⁿcā cimientu ndúúⁿcū pilar yeⁿe yáacū, 'tíicā s'uuúⁿ ti ngaⁿa yú nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs nanááⁿ nducyaáacá 'iiⁿ'yāⁿ. ¹⁶ Níicú mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéeⁿ cuuvi caaⁿmaⁿ yā yeⁿe enseñanzas yeⁿe Ndyuūs yeⁿe chí nguéeⁿ ch'εεte taavi ca, enseñanzas chí Ndyuūs chí'cueén yā s'uuúⁿ:

Ndyuūs yeⁿe yú ndaá yā na iⁿ'yeeⁿdi 'cūū ndúúⁿcū cuerpo tan'dúúⁿcā s'uuúⁿ. Ní chíⁿi Espiritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chí Cristo ní cuaacu yā. Ní ángeles yeⁿe va'ai chεeti nguuvi n'diichí yā Cristo. Ní 'iiⁿ'yāⁿ candεé yā nduudu cuaacu yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe tanducuéⁿe país yeⁿe iⁿ'yeeⁿdi 'cūū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe tanducuéⁿe cuaaⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdi 'cūū ní chí'téenu yā Cristo. Ní Cristo cunaⁿa ntuúⁿ yā na va'ai chεeti nguuvi.

4

Yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ 'áámá cunee yā ndúúⁿcū chí i'téenu yā

¹ Espiritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ngaⁿa cuaacu yeⁿe nguuvi chí cuchii taachi ngaⁿa chí nan'a 'iiⁿ'yāⁿ caⁿa yā ndaacadaamí yā yeⁿe nduudu cuaacu ní cu'neeⁿveén yā nduudu yeⁿe

espíritus chi nginnche'ei 'ii'nyān, espíritus chi ngi'cuee'n cosas chi ngu'éé cuaacu. Ní yáá'nnguiinūu'n dichó'o sa espíritus. ² Ní 'ii'nyān s'ee'n 'caandiveén' yā nduudu ye'n'e 'ii'nyān chi nga'n'á yā chi i'téenu yā Ndyuūs ye'n'e yú, ní ngu'éé cuaacu. Ní ca'n'á yā n'giindiveén' yā nduudu ye'n'e 'ii'nyān chi nga'n'a nduudu yaadi. Níicú 'ii'nyān chi ngu'e n'daacā idiin' yā canee yā ndúucū vaanicadínūu'n ye'n'é yā chi ngu'éé n'daacā. Ní ngu'éé ya'ái yā ye'n'e chi diin' yā taachi diin' yā cosas chi ngu'éé n'daacā. ³ 'Ii'nyān s'ee'n ngu'éé n'guu'n yā chi ch'iindivaacu 'ii'nyān. Ní ngu'éé n'guu'n yā chi nge'e 'ii'nyān tanducué'n'e chi nge'e yú. Deenu yú chi Ndyuūs din'dái yā tanducué'n'e chi nge'e yú. Cáávā chi nducyáácá 'ii'nyān chi i'téenu yā Ndyuūs ndúucū 'ii'nyān chi deenú yā nduudu cuaacu ye'n'é yā cuuvi che'é yā tanducué'n'e. Ní nducyaaca 'ii'nyān chi che'é yā canee chi caa'n'mán' yā gracias Ndyuūs cáávā chí che'e yā. ⁴ Deenu yú chi nducué'n'e chi din'dái Ndyuūs chi che'e yú ní n'daacā. Ní 'ii'nyān ngu'éé canee chi cu'nee'n yā 'áámá lado mar 'áámá caati canéé chi cuta'á yā ní caa'n'mán' yā gracias Ndyuūs. ⁵ Caati tanducué'n'e dendu'ú 'cūū ní n'daacā ní 'ii'nyān cuuvi che'é yā chuū ti Dendyuūs nga'n'á yā 'tíicā ye'n'e na libro ye'n'é yā. Maa'n ní ngiica yú Ndyuūs chi Ndyuūs diin' yā bendecir chuū chi che'e yú.

'Ii'nyān idiin' ntiin'nyu'n yā chí n'dai ye'n'e Jesucristo

⁶ Nduuti chi dii, Timoteo, ca'cuee'n dí dendu'ú 'cūū nanáán' 'ii'nyān chi i'téenu Señor Jesucristo tuu'mi ní dichí'vē ca di Señor Jesucristo. Ní taachi ca'cuee'n di nduudu n'dái 'cūū ye'n'e Jesucristo ní 'cuēetinee di tan'dúucā chi nga'n'a nduudú 'cūū tuu'mi ní idiin' di chi dii maa'n di chi n'giindivee'n di nduudu ye'n'e di ní cu'téenu ca di ye'n'é Ndyuūs. ⁷ Ngu'éé cu'nee'vee'n

di ye'n'e cuentos zonzos chi ye'n'e in'yeen'di, cuentos chi ngu'éé ngíicá ye'n'é Ndyuūs caati ngu'éé dichí'vē chi caa'n'ma' yú chuū nanáán' 'ii'nyān. Ní tanducué'n'e chi diin' di, cue'n'e daán'ma' diin' di tan'dúucā Ndyuūs ne'n'é yā chi diin' di. ⁸ Deenu yú chi taachi diin' yú ejercicios cáávā cuerpo ye'n'e yú taa'n 'lín' chuundi dichí'vē s'uúu'n. Níicú taachi diin' yú chí'ín' chí ne'n'e Ndyuūs tanducué'n'e dichí'vē yú caati diin' yú chi n'daacā cáávā s'uúu'n nguuvi s'ee'n chi canee yú in'yeen'di 'cūū níicú cucáávā nguuvi chi cuchíi. ⁹ Nduudú 'cūū ní cuaacu chí cuaacu, níicú nducyáácá 'ii'nyān canéé chi cu'téenu yā nduudú 'cūū. ¹⁰ Ní cáávā nduudú 'cūū ní diin' yú ntiin'nyu'n. Ní n'geenu yú ngii ti 'ii'nyān nga'n'a taán' yā ye'n'e yú. 'Tíicā chó'oo ye'n'e yú caati i'teenu yú Jesucristo ní canéé ngiinu yú Ndyuūs chi canduuchi chí cuuvi nadanguá'n'ai yā nducyaaca 'ii'nyān ní nadanguá'n'ai yā nducyaaca 'ii'nyān chi i'téenu yā 'yā.

¹¹ Níicú diin', Timoteo, 'úu nga'n'á chi canee chi ca'cuee'n di nduudú 'cūū. ¹² Ngu'éé 'cuaa'n di lugar chi 'ii'nyān ngu'éé ne'n'e yā dii cucáávā chi duú'vi nguuví ye'n'e di. Din'daacā di ndúucū tanducué'n'e chí diin' di, ye'e chí nga'n'a di, ye'n'e chí diin' di. Ní dine'e di nducyáácá 'ii'nyān. Ní diitu canee di ndúucū chi i'téenu di. Ní diin' di chí vida ye'n'e di ní n'daacā nanáán' nducyáácá 'ii'nyān. Ní vida ye'n'e di canee tan'dúucā 'áámá ejemplo. ¹³ Níicú 'naa'n tiempo chí 'āa cuéé ndaá nanáán' di 'cuee'n di libro ye'n'é Ndyuūs nanáán' 'ii'nyān. Ní yaa'vi di 'ii'nyān chí 'caandiveén' yā nduudu ye'n'é Ndyuūs. Ní ca'cuee'n di 'ii'nyān tanducué'n'e chí ye'n'é Ndyuūs ne'n'e chí ndaá. ¹⁴ Ní diin' di tanducué'n'e chí cuuvi di ye'n'e ntiin'nyu'n chí Ndyuūs tee yā dii taachi sa'n'á chí 'cuee'n nduudu ye'n'e Ndyuūs nga'n'á yā ye'n'e chí diin' di. Ní sa'n'á chí nga'n'a ntiin'nyu'n ye'n'e yáacū s'núu'n

yā ta'a yā ná tiiⁿ di cáávā chi cho'ó yā dii chi diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs.

¹⁵ Canéé chí diiⁿ di nducuéⁿ'é chi ngan'á dii ní diiⁿ di tan'dúúccā chi 'āā 'cueeⁿ di. Ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi deenú yā chi cu'téenu ca di nguuvi nguuvi. ¹⁶ Ní díí, Timoteo, cundéε di cuidado yeⁿ'é maaⁿ di, ní yeⁿ'é tanducuéⁿ'é chi diiⁿ di, ní yeⁿ'é chi ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ. Caati nduuti chi diiⁿ di 'túúccā nadinguáⁿ'ai maāⁿ di dii ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é di.

5

Yeⁿ'é tan'dúúccā chi cuuvi diiⁿ di ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs

¹ Nguéé diiⁿ di reponder mar 'áámá saⁿ'ā ndiicúū naati ca'a di consejo saⁿ'ā miiⁿ tan'dúúccā chi chiida di. Ní diiⁿ di tratar ndúúccū saⁿ'ā da'caiyāá tan'dúúccā chi saⁿ'ā s'eeⁿ ní 'dúúccū di. Ní canéé chí diiⁿ di nducuéⁿ'é chi n'daacā. ² Ní diiⁿ di tratar ndúúccū n'daataá ndiicúū tan'dúúccā chi chεεcu di. Ní diiⁿ di tratar ndúúccū tan'ā dá'caiyāa tan'dúúccā chí ví'i di. Ní canéé chí diiⁿ di tanducuéⁿ'é n'daacā ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ.

³ Ní innee di n'daataá nguá'āa chi cuaacu níⁿnyuⁿ véeⁿ necesidades yeⁿ'é yā. ⁴ Naati nduuti chi n'daataá nguá'āa véeⁿ daiya tá o daiya yiinu tá da'caiyāa s'ééⁿ canéé chí din'daacā yā ní canéé chí diiⁿ cumplir obligaciones yeⁿ'é yā ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é familia yeⁿ'é yā. Ní da'caiyāa s'ééⁿ ní canéé chí diiⁿ yā cosas chi n'daacā cáávā chεεcu yā ndúúccū chiida yā ní cáávā chí neⁿ'é ca yā chiida yā ndúúccū chεεcú yā caati chuū ní cosa chí n'daacā, ní cosa chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí da'caiyāa s'ééⁿ diiⁿ yā. ⁵ Ní nduuti chí cuaacu níⁿnyuⁿ chí n'daataá nguá'āa ní dámaāⁿ ta, canéé chí i'téenu tá Ndyuūs ndúúccū confianza ní caaⁿ'maⁿ'ngua'a tá nanááⁿ Ndyuūs ndii nguuvi ndii n'gaaⁿ. ⁶ Ní

nduuti chí n'daataá nguá'āa diiⁿ tá tan'dúúccā chí maāⁿ tá neⁿ'é tá, 'áará chí canduūchi tá canéé tá tan'dúúccā chí n'dii tá nanááⁿ Ndyuūs. ⁷ Tiicá ntúūⁿ ca'cueeⁿ di nducuéⁿ'é chuū nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yaācū ní tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā chí véeⁿ nuuⁿndi yeⁿ'é yā. ⁸ Nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé candεε yā cuidado yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é familia yeⁿ'é yā ndúúccū chεεcú yā ndúúccū chiida yā tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaacadaamí yā yeⁿ'é chí i'téenu yā ní ndii cunncaá cá nguéé ti 'iiⁿ'yāⁿ chí nguεε i'téenu yā.

⁹ Cuuvi dingúūⁿ di na lista yeⁿ'é n'daataá nguá'āa ca'áámá n'daataá nguá'āa chí 'āā ngii tá 'iinu ngeεecu 'áámá nduūyū ní 'áámá nūuⁿ isaⁿ'ā nduūccū ta. ¹⁰ Ní n'daataá nguá'āa miiⁿ canéé chí 'āā chεεtinee n'daacā tá ní taavi n'daacā tá daiya tá. Ní canéé chí n'guuⁿ tá na vaacu tá 'iiⁿ'yāⁿ chí snúuⁿ yā yúúni, ní 'āā naaⁿnu tá ca'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs tan'dúúccā costumbre yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é ndaata yeⁿ'é yā. Ní chinnee ta'ā tá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā, ní diiⁿ tá 'āā de'é nūuⁿ ntiiⁿnyuⁿ chí n'daacā.

¹¹ Nguéé dingúūⁿ di na lista yeⁿ'é n'daataá nguá'āa 'áámá n'daataá nguá'āa naⁿ'a chí nguéé nduuyu yeⁿ'é tá caati cuuvi neⁿ'é ta 'caandavaacu tá ní nguéé neⁿ'é tá diiⁿ tá ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Cristo. ¹² Ní cuayiivi miiⁿ ní n'daataá nguá'āa miiⁿ véeⁿ culpa yeⁿ'é tá chí nguéé diiⁿ tá cumplir compromiso yeⁿ'é tá chí diiⁿ tá ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Cristo. ¹³ Ní más cá cuuvi diiⁿ n'daataá nguá'āa s'eeⁿ. 'Íicú cuuvi 'daān'dī ntúūⁿ ta taachi ngeⁿ'é tá 'áámá va'ai táámá va'ai. Níicú nguéé dámaāⁿ chí 'daān'dī tá ti neené neⁿ'é nandéé tá yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ ndúúccū nduudu chí nguéé canéé chí caaⁿ'maⁿ tá ní diyaadī ta. Ní caⁿ'a tá miiⁿ caⁿ'a tá 'muuⁿ ní diiⁿ tá cosas chí nguéé ituneⁿ táⁿ'ā. ¹⁴ Cáávā chuū neⁿ'é

chi n'daataa ngua'aa chi da'caiyā ta 'caandivaacu tá ní taavi tá daiya tá ní caa'ma' ntiinyu' tá na vaacu tá. 'Tíicā ní 'ii'yā' chi nguée i'téenu yā Ndyuūs nguée caa'ma' cúnnaa yā ye'e tá. ¹⁵ Caati n'duuví n'daataá nguá'aa chi da'caiya tá 'āā ndaacadaami tá ye'e Cristo ní cue'e tá lado ye'e yáá'n'guiinū'n.

¹⁶ Ní nduuti chi 'áámá n'daataá o sa'ā chi i'téenu yā Jesucristo ye'e yú ní veε n'daataá nguá'aa chi 'ii'yā' ye'e yā, canée chí ca'á yā n'daataá nguá'aa de'ε chi ne'e tá. 'Tíicā ní nguée canée chi ca'a 'ii'yā' ye'e yaācū n'daataa nguá'aa mii'. 'Tíicā ní cúvú ca'a 'ii'yā' ye'e yaācū taná'nā n'daataá nguá'aa chi cuaacu ní'nyú'n chi véε necesidades ye'e tá.

¹⁷ Maa' ní sa'ā s'ee' chi nga'a ntiinyu' n'dai ye'e yaācū ndúúcu sa'ā chi ca'cuee' nduudu ye'e Ndyuūs ndúúcu sa'ā chi candεε nduudu ye'e Ndyuūs cuuvi cuta'a sa honor chi doble ye'e 'ii'yā' s'ee' ye'e yaācū. ¹⁸ 'Tíicā canée nguū' na libro ye'e Ndyuūs ndii cuáá' vmaaa'. Nguée cu'nūu di yaānā duutu 'yúúduu o 'itiindu chí inde'ei nuú'n tī nguaa' trigo ní 'íicú cuuvi che'é ti ye'e. Ní canée nguū' táámá. Sa'ā chi níidii ntiinyu' cuuvi cuta'a sa chii'vε ye'e sa.

¹⁹ Nguée cu'téenu di 'ii'yā' chi nga'a yā ye'e sa'ā chi nga'a ntiinyu' ye'e yaācū nduuti chi nguée véε 'uuví ndúú 'iinu testigos ye'e yā. ²⁰ Naati canee chi dii' di reprender nanáá'n nducyáácá 'ii'yā' ye'e yaācū 'ii'yā' chi nadinuun'dí yā. Ní 'íicú taná'nā 'ii'yā' ní dí'va'á yā. ²¹ Maa' ní 'úú Pablo nga'á ngī dii Timoteo chuū nanáá'n Dendyuūs ní nanáá'n Señor Jesucristo ní nanáá'n ángeles chí Ndyuūs ndεεve yā. Dii' di nducué'n'é chuū ní nguée nadacadíimuu' di chí 'áámá yā chi ch'εte ca yā nguée ti táámá yā. Ní 'āā daamá

nūu' dii' di ndúúcu nducyaaca 'ii'yā'. ²² Nguée ndεεve nuu' di 'áámá sa'ā chi caa'ma' ntiinyu' sa ye'e yaācū nduuti chí nguée n'diichi di sa'ā mii' 'naa' tiempo. Ní nguée véε 'áámá parte ye'e di ndúúcu sa'ā mii' taachi dinuun'di sa. Diví di ye'e nducué'n'é chí nguée n'daacā ní nguée dinuun'dí maā' di.

²³ Maa' ní taachi ya'āi cheeti di nguée cu'u di dámaa' nuū'nī' caati cuuvi cu'u di 'téé vino. Ní taama vmné'ee chí ya'āi cuerpo ye'e di cu'u di 'téé vino.

²⁴ Ní nuun'di chí dii' nán'ā 'ii'yā', ní deenu yú ti n'diichi yú vmaaa' chí ndaā nguuvi chí Ndyuūs n'diichi yā nuun'di ye'e yú. Níicú nguée deenu yú nuun'di chí dii' taná'nā 'ii'yā' naati cuayiivi mí' taachi n'diichi Ndyuūs nuun'di ye'e yú tuu'mi ní snaa' yú nuun'di ye'e yā. ²⁵ 'Tíicā ntúū' snaa' yú nducué'n'é chí n'daacā chí dii' 'ii'yā'. Ní 'áará chí nguée inaa' yú maa' chii' chí n'daacā chí dii' yā cuayiivi ní Ndyuūs idi' yā chí cadiinuu' yú táácá ye'e 'ii'yā' s'ee'.

6

¹ Nducyaaca 'ii'yā' chí i'téenu yā Jesucristo chí dii' ntiinyu' ye'e criado o criada ní 'áámá canée yā na ntiinyu' ye'e 'iivi yā chí esclavo yā, canée yā tan'dúúca chí véε 'áámá yugo na daandú yā. Ní 'ii'yā' esclavos canee chí dii' ca yā respetar 'iivi yā. Níicú 'iivi yā nguée cuuvi cunncaá caa'ma' yā ye'e Señor Jesucristo ye'e yú ndí nguée ndúú ye'e chí ca'cuee' yú. ² Ní sa'ā esclavos chí i'téenu sa ní véε 'iivi sa chí 'tíicā ntúū' i'téenu yā, canée chí dii' ca sa respetar 'iivi sa tan'dúúca chí 'aama 'iivi sa chí nguée i'téenu yā. Naati canee chí dii' sa servir más cā 'iivi sa chí i'téenu yā caati 'iivi sa ní hermano ndúúcu sa caati ye'e Ndyuūs nduu 'uuví yā. Ní hermanos ne'e sa 'iivi

sa. Tanducuéⁿē dendu'ū dii, Timoteo, ngi'cueeⁿ di ní ngaⁿ'a di.

Tiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo ní véé vaadi yeenú yēⁿ'é yā

³ Níicú nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ngi'cueeⁿ yā táámá nduudu chí ñ'dááⁿ ní nguéé tan'dúúcā nduudu n'dai yēⁿ'ē Señor Jesucristo, ndíi nguéé ndúú tan'dúúcā nduudu yēⁿ'ē Ndyuūs chí ngi'cueeⁿ yú yēⁿ'ē chí 'cuεεtinee yú n'daacā tan'dúúcā chí Ndyuūs neⁿ'e yā chí diiⁿ yú, ⁴ tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nadacadíinuⁿ yā chí maaⁿ yā ch'εεtē yā, ní nguéé de'ē véε deenu yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ch'εεcu cheendí yā. Ní diiⁿ yā chí náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguⁿ'u yā ní ngue'éí yā ní 'caa'vá yā ní ngaⁿ'a taán yā yēⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diiⁿ yā chí náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nguéé véé 'viich'εεtíinūⁿ ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁵ Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ diiⁿ yā chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dámaāⁿ n'gεεcu cheendí yā, ní nguéé n'daacā nadacadíinuⁿ yā. Ní nguéé deenu yā nduudu yēⁿ'e Cristo. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nadacadíinuⁿ yā chí diiⁿ yā ganar tuumí caati chí'téenu yā ní ngaⁿ'a yā nduudu yēⁿ'e Cristo. Diví di yēⁿ'e tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí 'tíicā. ⁶ Deenu yú chí 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Jesucristo canee n'daacá yā ndúúcū chí véε yēⁿ'é yā ní yeenú yā. Chiiⁿ chí i'téenu yā ní tan'dúúcā vaadi 'cuiica ca yēⁿ'é yā. 'Tíica rá vaa. ⁷ Deenu yú chí nguéé de'ē véε ndēē yú taachi chí'indiyaāⁿ yú iⁿ'yēēdí 'cūū. Ní nguéé de'ē véε ntúūⁿ candεε yú yēⁿ'ē iⁿ'yēēdí 'cūū taachi 'cuūví yú. ⁸ Neⁿ'e chí snee yú iⁿ'yēēdí 'cūū nduuti chí véé chí nge'e yú ndúúcū catecai yú, ní ndúúcū chuū nūⁿ cānee chí yeenu yú. ⁹ Caati 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā 'cuiicá yā taachi yááⁿ'nguiinūⁿ n'diichi neeⁿ sa 'yā cuuvi diiⁿ yā dendú'ū chí nguεε n'daacā. Ní canee yā ndúúcū vicio zono yēⁿ'é chí nguεε n'daacā. Ní nguéé dichí'vē. Ní diiⁿ chí

dinuⁿ'ndí yā níicú diiⁿ chí caⁿ'á yā inferno. ¹⁰ Chíiⁿ chí diiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ dinuⁿ'ndí yā ní chuū. 'Iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e cá yā tuūmí. Ní in'nuuⁿ cá yā tuūmí chí 'āā ntéé véé tiempo chí cu'téenu yā. Ní maán yā diiⁿ yā chí ya'āi n'geenu taavi yā ngii.

Yēⁿ'e chí cuuvi din'daacayú maaⁿ chí i'teenu yú

¹¹ Maaⁿ ní dii, Timoteo, saⁿ'ā chí yēⁿ'é Ndyuūs dii, diví di yēⁿ'e nducuéⁿ'ē chuū chí nguεε n'daacā. Ní diiⁿ di nducuéⁿ'ē chí n'daacā. Dich'εεte di Ndyuūs ní cu'téenu ca di. Din'é ca di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní diiⁿ di nducuéⁿ'ē ndúúcū paciencia. Ní canee di ndúúcū staava yēⁿ'e di chí n'dai. ¹² Ní taachi 'cueenu di cuuvi cáávā chí i'téenu di Ndyuūs canee diitu di ndúúcū chí i'téenu di yēⁿ'é Ndyuūs yēⁿ'é yú. Ní diitu diiⁿ di caati chí cuuvi yēⁿ'é di vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí cuuvi cuta'a di yēⁿ'e Ndyuūs ti Ndyuūs yaa'ví yā dii chí cuuvi yēⁿ'é yā dii. Ní dii 'āā ngaⁿ'a di chí i'téenu di Ndyuūs nanááⁿ 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ. ¹³ Maaⁿ ní 'úú yaa'ví dii nanááⁿ Ndyuūs chí testigo yēⁿ'é yú, Ndyuūs chí itée yā vida yēⁿ'é nducuéⁿ'ē chí véé, ní nanááⁿ Jesucristo chí 'āā ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yēⁿ'é Ndyuūs chí'idá yā nanááⁿ gobernador Poncio Pilato. ¹⁴ 'Úú yaa'ví dii chí 'caandiveeⁿ di ní diiⁿ di nducuéⁿ'ē chí ca'á orden yēⁿ'é di. Ní nguéé ñ'daaⁿ orden yēⁿ'é caati nguéé neⁿ'é chí 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā contra yēⁿ'é di caavā cosa chí diiⁿ di. Diiⁿ di 'tíica ndii tiempo chí ndaa Señor Jesucristo yēⁿ'e yú táámá vmnéⁿ'ē. ¹⁵ Níicú tiempo taachi Ndyuūs neⁿ'é yā, Ndyuūs caⁿ'á yā dicho'ó yā Jesucristo chí n'dai taavi nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ taama vmnéⁿ'ē. Ní Cristo miiⁿ maán yā ní 'áámá n'dyáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nūⁿ chí ngaⁿ'a ntiinⁿ'yuⁿ yā yēⁿ'e nducueⁿ'ē chí véé, ní Rey chí ch'εεte taavi ca nguéé ti tanáⁿ'ā reyes. Ní 'iivi yú chí ch'εεte taavi ca nguéé ti tanáⁿ'ā saⁿ'ā chí 'iivi. ¹⁶ Dámaāⁿ

Ndyuūs miiⁿ ní 'áámá canduuchí yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní canduuchí yā ná chidεεvε chi nguéé cuuvi indaa mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéé n'diichi mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ Ndyuūs miiⁿ ndíi nguéé cuuvi snaaⁿ ra yā. Maaⁿ ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ canee cuuⁿmiⁿ yú dich'εεε yú Ndyuūs ti tanducuéⁿ'ē poder chí véé ní yeⁿ'é yā. 'Tííca rā vaa.

¹⁷ Maaⁿ ní dii, Timoteo, cuuvi di 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica chí nguéé nadacadíínuuⁿ yā chí ch'εεε n'dái yā. Ní nguéé cunee ngiinú yā yeⁿ'e chí véé yeⁿ'e yā caati cosa chí nguéé seguro chí 'áámá cūnee ndúúcu yā. N'dáácā ca nduuti chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cu'téenu yā Ndyuūs chí canduuchi ní Ndyuūs ca'á yā n'deee n'dái dendu'ū yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí vεε caati cuuvi cuta'a yú ní yeenu yú. ¹⁸ Níícú díí yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica chí din'daacá yā ní dííⁿ yā n'deee tááví ntiiⁿ'nyuⁿ chí n'daacā. 'Íícú canee listo yā chí cuuvi ca'a yā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé véé yeⁿ'e yā ní innee yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁹ 'Tííca cuuvi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vaadi 'cuiica yeⁿ'é yā chí vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí Ndyuūs caⁿ'á yā chí ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā.

Pablo ca'á yā últimas órdenes Timoteo ti 'cuiínū carta maaⁿ

²⁰ Dííⁿ, Timoteo, cundéε di n'daacā cuidado yeⁿ'e encargo chí 'iiⁿ'yāⁿ 'āā tee yā dii. Nguéé cu'neeⁿveeⁿ di n'deee n'dái nduudu chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e cosa yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o yeⁿ'ē nduudu chí nguéé dichíí'vε o yeⁿ'ē chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ chí nduudu deenu ní nguéé 'tííca. ²¹ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndáácadaami yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní maáⁿ yā ní nguéé i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Maaⁿ ní 'úú neⁿ'é chí Ndyuūs téé yā dii tanducuéⁿ'ē chí n'daacā. 'Tííca cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E TIMOTEO

¹ Úú Pablo 'úú ní 'úú apóstol yeⁿ'e Jesucristo caati Ndyuūs neⁿ'é yā chi 'úú cuuvi apóstol yeⁿ'é yā, ní dichó'o yā 'úú. Ní chuū chi Ndyuūs diiⁿ yā ní tan'dúúcā chi ngaⁿ'a yā chi ca'a yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e Jesucristo. ² Úú dinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e di, Timoteo, chi tan'dúúcā daiyā 'tíicā dii caati neⁿ'é taavi dii. Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo yeⁿ'e yú téé yā dii cosas chi n'dai, ní ya'āi 'iinú yā dii, ní téé yā dii vaadi 'diiⁿ na staava yeⁿ'é di.

Caaⁿ'maⁿ di nduudu yeⁿ'e Cristo nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ

³ Maaⁿ ní ca'á Ndyuūs gracias caavā chi 'úú dichiiⁿ'vé Ndyuūs ndúúcū vaanicadínūuⁿ yeⁿ'é chi n'daacā tan'dúúcā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yú tiempo chi 'āā ch'ó'oo. Ní ndii nguuví ndii n'gaaⁿ taachi ngaⁿ'anguā'a, 'úú ca'á Ndyuūs gracias, ní cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'úú ngaⁿ'anguā'a caavā dii, Timoteo. ⁴ Néené neⁿ'é snaáⁿ dii, Timoteo, taachi n'gaacu yeⁿ'é nuūⁿniⁿ nduutinááⁿ di taachi caneé 'áámá lado yeⁿ'é di. Ní taachi cuuvi n'diichí dii tuu'mi ní yeenú taavi. ⁵ Ní n'gaacú chi i'téenu di Ndyuūs ndúúcū núúⁿmáⁿ staava yeⁿ'é di. Vmnaaⁿ chi i'teenu di Jesucristo táⁿ'ā Loida chi chicuⁿ'u di ní táⁿ'ā Eunice cheⁿecu di i'téenu yā Jesucristo. Maaⁿ ní seguro caneé chi cuaacu chi dii ntúúⁿ i'téenu di.

⁶ Cáávā chi i'téenu di Ndyuūs neⁿ'é chi n'gaacu di chi cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ diiⁿ di ntiⁿ'nyuⁿ chi Ndyuūs 'āā teé yā dii ndíi tiempo chi 'úú sn'duū ta'á vmnaaⁿ tiiⁿ di. ⁷ Ndyuūs nguéé 'āā teé yā s'uuúⁿ 'áámá staava yeⁿ'é yú chi 'va'ā yú naati 'āā teé yā s'uuúⁿ 'áámá staava yeⁿ'e yú chi véé poder yeⁿ'é yú. Ní

'íicú cuuví dinéⁿ'e yú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuuvi nadacadíinuⁿ yú n'daacā. ⁸ Maaⁿ ní nguéé 'cuinááⁿ di chi caaⁿ'maⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ndií nguéé ndúú 'cuinááⁿ di yeⁿ'e 'úú caati canuúⁿ vácūū cáávā chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo. Naati n'daacā ca diiⁿ di chi cucheⁿ di yeⁿ'e nducuéⁿ'é chi 'cueenu di cuuvi ntúúⁿ cáávā chí ngaⁿ'a di nduudu yeⁿ'e Cristo chí nadanguáⁿ'āi 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e di. Diiⁿ di tanducuéⁿ'é ndúúcū fuerzas chi Ndyuūs itée yā dii. ⁹ Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ ní yaa'ví yā s'uuúⁿ chi diiⁿ yú ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e yā chí n'daacā. Nguéé nadinguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ cáávā ntiⁿ'nyuⁿ chi diiⁿ yú chí n'daacā. Naati Ndyuūs diiⁿ yā 'túúⁿcā ndúúcū s'uuúⁿ ti 'tíicā neⁿ'é yā diiⁿ yā. Níicú neené neⁿ'e yā s'uuúⁿ. Ní maaⁿ ní s'uuúⁿ 'āā nduuvi daama yú ndúúcū Cristo Jesus. Níicú Ndyuūs neⁿ'e yā s'uuúⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ chí 'āā cuéé iⁿ'yeeⁿdí. ¹⁰ Maaⁿ ní Ndyuūs ch'iⁿ'í yā chí neⁿ'e taavi yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ taachi dichó'o yā Jesucristo yeⁿ'é yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Jesucristo ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. Ní nduudu cuaacu yeⁿ'é evangelio chi yeⁿ'e vida yeⁿ'e Cristo ch'iⁿ'i s'uuúⁿ chí nguéé 'aama 'cuúvi yú. Níicú cáávā chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ cuuvi cunduuchi yú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

¹¹ Níicú Ndyuūs nidεεv'é yā 'úú chí caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é yā ní dichó'o yā 'úú lado yeⁿ'e apóstol yeⁿ'é yā chí 'úú caaⁿ'máⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé yeⁿ'e ndaata Israel. ¹² Níicú cáávā chí 'úú apóstol yeⁿ'é yā tanducuéⁿ'é n'geenú ngii chí canuúⁿ vácūū. Ní nguéé ngii 'cuinááⁿ caati deenú du'ū chí Cristo chí i'teenú. Ní deenú chí cuaacu chí Cristo miiⁿ ní véé poder yeⁿ'é yā chí diiⁿ cuenta yā yeⁿ'e nducuéⁿ'é

ntiiⁿnyuⁿ chi tee yā 'úú ndíi ngu-
uvi chi díiⁿ yā juzgar nducyaaca
'iiⁿyāⁿ.

¹³ Dii, Timoteo, diiⁿ di ndúúcu
nduudu chi serio nducuéⁿē
tan'dúúca chi 'úú chi'cueéⁿ dii.
Ní cunée di n'daacā ndúúcu chi
i'teenu di Dinéⁿe di nducyaaca
'iiⁿyāⁿ caati máán ní s'uúúⁿ ní yeⁿe
Jesucristo s'uúúⁿ. ¹⁴ Ní cundεε di
cuidado chi díiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ chi
Ndyuūs teé yā dii. Ní tee di lugar
chí Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs chi
caneé ndúúcu yú cunneé yā dii.

¹⁵ Dii ní deenu di chi nducyaaca
'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Jesucristo chi
yeⁿe yáⁿ'āa Asia, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi ca-
nee yā nduucú nguuvi chi chó'oo,
maaⁿ ní ndaacadaamí yā yeⁿe 'úú.
Ní nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ canéé saⁿ'ā
Figelo ndúúcu saⁿ'a Hermógenes.
¹⁶ Naati 'iiⁿyāⁿ yeⁿe familia yeⁿe
saⁿ'ā Onesiforo nguée 'cuināaⁿ yā
'úú yeⁿe chi canuúⁿ vácū. Saⁿ'ā
miiⁿ ndaa sa n'diichi sa 'úú chi
nnee sa 'úú. Neⁿ'é chi Señor Je-
sucristo ca'á yā vaadi ya'ai yeⁿe
yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcu 'iiⁿyāⁿ yeⁿe
familia yeⁿe sa. ¹⁷ Nguée diiⁿ saⁿ'ā
Onesiforo tan'dúúca chi diiⁿ tanáⁿ'a
yā caati taachi canéé sa na yāⁿ
Roma neenē na'nuūⁿ sa 'úú ndíi
taachi nndaacā sa 'úú. ¹⁸ Neⁿ'é
chi Ndyuūs ya'ai 'iinú yā saⁿ'ā miiⁿ
nguuví chi Señor Jesucristo yeⁿe yú
díiⁿ yā juzgar 'iiⁿyāⁿ yeⁿe in'yeeⁿdí
'cū. Ní dii ní neenē n'dai deenú
di tan'dúúca chí chinnee sa s'uúúⁿ
taachi snée yú na yāⁿ Efeso.

2

*'Áamá soldado yeⁿe Señor Jesu-
cristo chí din'dáaca sa*

¹ Díi, Timoteo, chí tan'dúúca
daiyá, cuta'a di fuerzas yeⁿe
nducuéⁿē vaadi n'dai chí cuuvi
yeⁿe yú caati maaⁿ ní yeⁿe Jesu-
cristo s'uúúⁿ. ² Ní tanducuéⁿē chí
n'giindiveeⁿ di yeⁿe 'úú chí ngaⁿ'á
nanáán n'deeé n'dái 'iiⁿyāⁿ, chuū ní
ca'cueeⁿ di saⁿ'ā s'eeⁿ chí i'téenu sa
chí 'áamá cūnee sa n'daacā ndúúcu

chí i'téenu sa, ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní cuuvi
ca'cueeⁿ sa tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ.

³ Ní taachi canee chí 'cueenu
dí cuuvi tuu'mi ní n'geenu di
ngii tan'dúúca 'áamá soldado chí
n'daacā sa. 'Tíicā diiⁿ di caati
dii ní 'áamá soldado yeⁿe Señor
Jesucristo. ⁴ Deenu di tan'dúúca
chí 'áamá soldado chí canéé na
servicio nguée diiⁿ sa tan'dúúca
tanáⁿ'ā saⁿ'ā chí nguée canee na
servicio caati canee sa diiⁿ sa
cumplir tanducuéⁿē chí ngaⁿ'a
comandante yeⁿe sa. ⁵ 'Tiicá
ntúú. 'Iiⁿyāⁿ chí caⁿ'á na cancha
nguée cuuvi cuta'a yā mar 'áamá
premio nduuti chí nguée diiⁿ yā
cumplir reglas yeⁿe. ⁶ 'Tiicá
ntúú. 'Iiⁿyāⁿ chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ
na campo yeⁿe yā cuuvi cuta'á yā
caavā maán yā cosecha yeⁿe yā chí
vmnáán vmaaaⁿ. ⁷ Dii, Timoteo,
nadacadínūⁿ di yeⁿe chí ngaⁿ'á
nícú Señor yeⁿe yú díiⁿ yā chí
cadíinuⁿ di tanducuéⁿē.

⁸ N'gáacú dí ti Jesucristo yeⁿe
yú ní yeⁿe ndaata yeⁿe David
'iiⁿyāⁿ, ní nnduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ
tináⁿ'ā. 'Túúca ngaⁿ'ā nduudu
cuaacu chí nadinguáⁿ'āi 'iiⁿyāⁿ.
⁹ Nícú cáavā chí ngaⁿ'á nduudu
cuaacu yeⁿe yā neene n'geenú
ngii ní canuúⁿ vácū ndúúcu
cadenas tan'dúúca chí 'niiⁿ'núⁿ
'iiⁿyāⁿ naati nduudu yeⁿe Ndyuūs
nguée cuuvi 'cuεε chíichí ndúúcu
cadenas. ¹⁰ Ní cáavā nducuéⁿē
chuū 'úú cucheε yeⁿe tanducuéⁿē
chí n'geenú ngii caavā 'iiⁿyāⁿ chí
Ndyuūs nndεεve yā chí cuuvi yeⁿe
yā 'iiⁿyāⁿ. Ní 'ícú 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cuuvi
cu'téenu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs
cuuvi nadanguaⁿ'ai yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe
nuuⁿndi yeⁿe yā cáavā Jesucristo.
Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cuuvi ndaaca yā
vida n'dai chí vida cueⁿe daāⁿmaⁿ.

¹¹ Nduudú 'cū ní cuaacu chí
ngaⁿ'a 'iiⁿyāⁿ:

Nduuti chí diiⁿ yú cuenta chí
'āā n'dií yú ndúúcu Cristo
tuu'mi ní diiⁿ yú cuenta chí

cunduuchi ntuūⁿ yú ndúúcu yā.

12 Tiicá ntúūⁿ. Nduuti chi n'geenū yú ngii cááva yā ndúúcu nducuéⁿē dendu'ū tuu'mi ní caaⁿ'maⁿ ntiⁿ'nyuⁿ yú ndúúcu yā. Ní nduuti chí cueeⁿdiⁿtu yú yeⁿ'e Cristo tuu'mi ní Cristo caⁿ'á yā caaⁿ'maⁿ yā chi s'uuúⁿ nguéé yeⁿ'é yā s'uuúⁿ.

13 Nduuti chi ñ'daaⁿ yú ní nguéé 'aama canee yú ndúúcu chí i'teenu yú yeⁿ'e Jesucristo tuu'mi ní Jesucristo nguéé ñ'daaⁿ yā ti 'túca yā ní 'áámá canee yā caati Cristo miⁿ nguéé cuuvi cueeⁿdiⁿtú yā yeⁿ'ē maáⁿ yā.

14 Maaⁿ ní dii, Timoteo, n'gaacú di yeⁿ'e nducuéⁿē dendu'ū. Yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ 'iivú Ndyuūs yeⁿ'ē yú chí canee chí diiⁿ yā 'túúca. Yaa'vi di 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé cuuvi 'cuuⁿ'máⁿ yā ndúúcu cheendí yā caati nduudu yeⁿ'é yā nguéé dichíⁿ'vē. Nduudu s'eeⁿ dámaāⁿ diiⁿ chí tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ nadacadíⁿnuuⁿ ca yā yeⁿ'e chí ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é yā. 15 Ní díⁿ diiⁿ di tanducuéⁿē chí n'daacā chí cuuvi di caati taachi ndaa di nanááⁿ Dendyuūs cuuvi di 'cuuⁿ'miⁿ di chí n'daacā diiⁿ di ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā. Ní n'daacā ngi'cueeⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéé cuuvi 'cuináaⁿ di nanááⁿ Ndyuūs. 16 Divíⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a n'deei n'dái nduudu chí nguéé dáámá ndúúcu nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs caati nguéé dichíⁿ'vē. 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā 'túúca diiⁿ cá yā nuuⁿndí. 17 Níicú nduudu chí nguéé n'daacā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ca'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngéenū tan'dúúca chí ca'ai gangrena ní tan'dúúca chí nge'e 'áámá n'daa. 'Tíicā diiⁿ nduudu yeⁿ'e saⁿ'ā Himeneo ndúúcu saⁿ'ā Fileto. 18 Sáⁿ'ā s'eeⁿ ní divíⁿ yā yeⁿ'e nduudu cuaacu ní ngaⁿ'a yā chí

'iiⁿ'yāⁿ nguéé nduuchi yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ 'āā ntéé i'téenu yā nducuéⁿē nduudu cuaacu. 19 Naati chíⁿ chí Ndyuūs 'āā diiⁿ yā mar 'áámá 'āā ntéé cuuvi nadin'núⁿ'u yā. Ní 'āā canee nguūⁿ na libro yeⁿ'é yā ní chiichi canee tan'dúúca 'áámá sello. 'Tíicā nduudu miⁿ: Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú deenú yā du'u 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é yā. Níicú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí yeⁿ'e Señor yeⁿ'e yú canee chí divíⁿ yā yeⁿ'e nuuⁿndí.

20 Taachi caⁿ'a yú cuaaⁿ chεeti va'ai chí ch'εete taavi ca n'diichi yú nguéé dámaāⁿ platos ndúúcu 'cuūtu yeⁿ'e 'díⁿ'nguaaⁿ o 'díⁿ'ngueε naati n'diichi yú ntúūⁿ 'cuūtu yeⁿ'ē yáⁿ'á ní yeⁿ'ē íchεetí. N'duuvi 'cuūtu 'iiⁿ'yāⁿ cuta'á yā cááva ntiⁿ'nyuⁿ especiales ní náⁿ'ā 'cuūtu ní 'iiⁿ'yāⁿ sta'á yā chí 'cuíⁿ yā cosas chí nguéé dichíⁿ'vē. 21 Ní taachi 'aama yú neⁿ'e yú diiⁿ yú ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'ē yú canee chí 'cuεetinée n'daacā yú ní divíⁿ yú yeⁿ'e tanducuéⁿē chí nguéé dichíⁿ'vē. 'Tíicā diiⁿ yú maaⁿ níicú cuuvi diiⁿ yú 'āā de'ε nūuⁿ ntiⁿ'nyuⁿ chí n'daacā.

22 Tiicá ntúūⁿ. Dii, Timoteo, divíⁿ di yeⁿ'e vicios yeⁿ'e saⁿ'ā n'gaiyáá. Cunee di n'daacā ní diiⁿ di tanducuéⁿē chí n'daacā. Cu'téenu ca di Ndyuūs, dinéⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ, ní cunee di ndúúcu vaādí 'diiⁿ ndúúcu nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs nadidεevé yā yeⁿ'ē nuuⁿndí yeⁿ'é yā. Ní maaⁿ ní ngaⁿ'angua'á yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. 23 Ní dii, Timoteo, nguéé diiⁿ di cuenta yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí n'deei n'dái neⁿ'é yā caaⁿ'máⁿ yā ndúúcu dii ndúúcu nduudu chí zonga caati nguεε déenu yā. 'Aā déenu di chí naachi 'cuinū nduudu miⁿ ní ndaacā vaadí 'caa'va. 24 Deenu di chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí dichíⁿ'vē Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nguéé cánee chí 'cuuⁿ'máⁿ yā ndúúcu

'iiⁿ'yāⁿ naati canéé chí ndúúcuⁿ yā ndúúcuⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yā. Ní canee chí ngi'cueeⁿ n'daáca yā. Ní canee chí diiⁿ yā tanducuéⁿē ndúúcuⁿ paciencia. ²⁵ Ní canee chí diiⁿ di componer 'iiⁿ'yāⁿ chí yáadi'yāa ndúúcuⁿ núúⁿ máⁿ staava yeⁿ'e di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee chí cūnee ngiinú yā chí Ndyuūs n'daáⁿ yā vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ rebelde caati cuuvi deenú yā nduudu chí cuaacu. ²⁶ 'Tíicā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canéé yā tan'dúúca chí cyaadú yā níicú cuayiivi ní canduuchí yā ní 'íicú cuuvi ngeenú yā tan'duucā chí diiⁿ yā cuáⁿ'ai yā yeⁿ'e trampa yeⁿ'e yááⁿ'nguiinúⁿ. Ní nguéé preso yā yeⁿ'e yááⁿ'nguiinúⁿ chí yááⁿ'nguiinúⁿ cuuvi diiⁿ sa chíiⁿ chí neⁿ'e sa nduucú yā. Ní maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi diiⁿ yā chíiⁿ chí neⁿ'e Ndyuūs.

3

Tan'dúúca chí 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'á yā diiⁿ yā nguuvi chí cuchiī

¹ Dii, Timoteo canee chí déenu ntúūⁿ di chuū. Nguuvi chí cuchiī véé cosas chí ngiⁿ'ti. ² 'Iiⁿ'yāⁿ ní neⁿ'é yā maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní dinéⁿ'e taavi yā tuūmī. Ní caaⁿ'máⁿ yā chí neené n'gεεε maaⁿ yā ní nacádiinuuⁿ yā chí neené n'daacā maáⁿ yā, ní nguéé n'daacā dináⁿ yā yeⁿ'e tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ngii taaⁿ yā contra yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nguéé n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e chíidá yā ndúúcuⁿ cheεcú yā. Ní nguéé ngaⁿ'a yā 'tíicā: N'dii Ndyuūs, gracias. Ní nguéé n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. ³ Ní nguéé dinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúúca chí canéé chí dineⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndii nguéé ndúú ya'āi 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéé 'tíicā. Ní nguéé diiⁿ yā chí n'daacā caati neⁿ'é yā caⁿ'á yā ndúúcuⁿ n'daataá ó saⁿ'ā chí nguéé yeⁿ'é yā. Ní neené taaⁿ yā. Ní nguéé cuuvi n'diichí yā cosa chí n'daacā.

⁴ Néené neⁿ'e yā vaadi 'caa'va ndúúcuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Nguéé 'va'a yā 'āa de'é nūⁿ chí diiⁿ yā ndúúcuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. Ní neené nadacadíinuuⁿ yā chí n'dεεεε maáⁿ yā. Néené neⁿ'e yā diiⁿ yā taanduvéé vicio chí véé iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ní nguéé nadacadíinuuⁿ yā yeⁿ'e Ndyuūs. ⁵ Néené n'giⁿ'i yā chí i'téenu yā Ndyuūs naati nguéé diiⁿ yā chíiⁿ chí ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Díi, Timoteo, divíi di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí 'tíicā.

⁶ Caati náⁿ'ā saⁿ'ā s'eeⁿ ní ngeⁿ'e yā ndúú va'ai nduu va'ai yeⁿ'e n'daataá chí nguéé diiⁿ n'daacá yā. Ní ca'cueeⁿ sa nduudu chí nguéé n'daacā. Ní n'daataa s'éeⁿ nguéé cuuvi ndaacadaami yā yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. ⁷ N'daataa s'eeⁿ ní nguuvi nguuvi n'geeⁿ yā nduudu miiⁿ naati nguéé cuuvi tuumicadíinuuⁿ yā nduudu miiⁿ. ⁸ Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí diiⁿ 'tíicā ní contra yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní tan'dúúca chí diiⁿ saⁿ'ā ngaatúū Janes ndúúcuⁿ Jambres taachi contra yeⁿ'e Moisés tiempo chí 'āa chó'ōo, 'tíicā maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé n'daacā nadicádiinuuⁿ yā. Ní nguéé cuaacu chí i'téenu yā Ndyuūs. ⁹ Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuvi 'cueeⁿ cá yā caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ deenú yā táacā idiiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí tonto yā tan'dúúca chí 'tiicā ntúūⁿ deenú nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ taacā chí diiⁿ ngaatúū Janes ndúúcuⁿ Jambres tiempo chí 'āa chó'ōo.

Cuááⁿ ná ch'iinu ní Pablo din-guúⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e Timoteo

¹⁰ Díi, Timoteo, 'āa diiⁿ di nducuéⁿ'ē tan'dúúca chí chí'cueéⁿ dii. Ní tan'dúúca chí 'úú canéé n'daacā, 'tiicā ntúūⁿ cunee di n'daacā. Ní diiⁿ di tanducuéⁿ'ē tan'dúúca chí 'úú diiⁿ nducuéⁿ'ē cáávā chí i'teenu yú Ndyuūs. 'Tíicā diiⁿ di. Ní i'téenu di tan'dúúca chí 'úú i'teenu. Ní ya'ai 'iinu di 'iiⁿ'yāⁿ ní dineⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cuchεε di yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. Tan'dúúca chí diiⁿ

'tíicá ntúúⁿ diiⁿ di. ¹¹ Ní deenu di tanducuéⁿē chí ch'eenú chíi cáávā chí diiⁿ 'iiⁿyāⁿ nduucú ní táácā chí ch'eenú na yáāⁿ Antioquía ndúúⁿcū yáāⁿ Iconio ndúúⁿcū yáāⁿ Litra. Ní chichéé tanducuéⁿē chí ch'eenú chíi naati Señor Jesucristo yeⁿe yú ní nadanguáⁿai yā 'úú yeⁿe nducuéⁿē chíi. ¹² 'Tíicā ní cuaacu. Nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí neⁿé yā 'cuεetinéé n'daacā vida yeⁿé yā cááva Jesucristo ní canⁿá yā 'cuenú yā cuuvi. ¹³ Naati 'iiⁿyā chí nguéé n'daacā ní nginnche'éi yā 'iiⁿyāⁿ. Dach'εετε dách'εετε cá diiⁿ yā. Ní nginnche'éi yā tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ ní ndíi maán yā nginnche'éi yā 'iiⁿyāⁿ.

¹⁴ Naati dii, Timoteo, canee n'daacā di yeⁿe chí ch'eeⁿ di caati cuaacu níⁿnyúⁿ chí deenu di chí cuaacu ní deenu di du'ú 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí chí'cueeⁿ di 'túúⁿcā. ¹⁵ Ndíi taachi 'líiⁿ dii chicadínuuⁿ di yeⁿe nduudu yeⁿé Ndyuūs. Ní cáávā nduudu miiⁿ chí ca'cueeⁿ di cuuvi cadínuuⁿ di táácā cuuvi ninguaⁿāi di cáávā chí i'téenu di Señor Jesucristo. ¹⁶ Ní nducuéⁿē chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs cucáávā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní dichíⁿvē chí ca'cueeⁿ yú 'iiⁿyāⁿ ní cuuvi yú 'iiⁿyāⁿ chεε chí nguéé n'daacā chí diiⁿ yā. Ní cuuvi yú 'iiⁿyāⁿ táácā chí cuuvi din'daacá yā. Ní ca'cueeⁿ yú táácā chí 'iiⁿyāⁿ cuuvi 'cuεetinéé n'daacá yā nanááⁿ Ndyuūs. ¹⁷ Caati 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿéⁿ Ndyuūs ní dichíⁿvē yā Ndyuūs ní cuuvi diiⁿ yā nducuéⁿē ntiⁿnyuⁿ chí n'daacā.

4

¹ 'Úú yaa'ví dii nanááⁿ Ndyuūs ní nanááⁿ Señor Jesucristo. 'iiⁿyāⁿ miiⁿ canⁿá yā chí ndaa yā taama vmnéⁿēe tan'dúúⁿcā rey. Ní ndaa yā ní diiⁿ yā juzgar 'iiⁿyāⁿ chí sндуuchí ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí 'āā n'dii caati ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā yeⁿe nducuéⁿē naachi ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā. ² Ní 'úú yaa'ví dii chí ngaⁿa di

nduudu cuaacu yeⁿe Cristo nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ. Ní caaⁿmaⁿ di nducuéⁿē tiempo chí cuuvi diiⁿ di ní 'aara chí tiempo chí nguéé cuuvi diiⁿ di ní diiⁿ di. Caaⁿmaⁿ yuudu di caati 'iiⁿyāⁿ cuuvi cu'téenu yā. Ní caaⁿmaⁿ dí nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chí dinuuⁿndí yā chí 'āā ntéé dinuuⁿndí yā 'tíicā. Ní ca'a di consejo 'iiⁿyāⁿ, ní ca'cueeⁿ di 'iiⁿyāⁿ. Ní diiⁿ di tanducuéⁿē ndúúⁿcū n'dai, ní ca'cueeⁿ di nduū 'cuaaⁿ. ³ 'Tíicā diiⁿ di caati ndaa tiempo chí 'iiⁿyāⁿ nguéé 'caandiveéⁿ yā nduudu chí n'dai. Naati canⁿá yā in'nuúⁿ yā n'deeé n'dái maestros chí ca'cueeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ tan'dúúⁿcā chí neⁿé yā 'caandiveéⁿ yā. Ní tan'dúúⁿcā vaanicadínuuⁿ yeⁿe maán yā 'tíicā neⁿe yā chí ca'cueeⁿ yā. ⁴ Ní ndaacadaamí yā yeⁿe nduudu cuaacu ní nguéé 'caandiveéⁿ yā yeⁿe. Ní 'caandiveéⁿ yā cuentos chí nguéé n'daacā. ⁵ Naati dii ní canee chí candéε di cuidado yeⁿé tanducuéⁿē dendu'ū tanducuéⁿē tiempo. Ní cuchéε di yeⁿe nducuéⁿē chí 'cuenú di cuuvi. Diiⁿ di ntiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs ní caaⁿmaⁿ di nduudu yeⁿé Ndyuūs chí diiⁿ chí nguaⁿāi 'iiⁿyāⁿ. Canéé chí diiⁿ di cumplir ntiⁿnyuⁿ chí Ndyuūs tee yā dii.

⁶ 'Úú deenú chí ca'á vida yeⁿé cáávā Cristo ní 'iiⁿyāⁿ canⁿá yā 'caaⁿnuⁿ yā 'úú. 'Āā canéé ntiⁿnyuⁿ nguuvi chí 'cuūví. ⁷ Naati deenú chí diiⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿé tan'dúúⁿcā 'áámá soldado chí idiiⁿ sa caandaá n'daacā. 'Tíicā diiⁿ. Ch'iiⁿú ntiⁿnyuⁿ yeⁿé ní 'áámá canéé n'daacā ndúúⁿcū chí i'teenú yeⁿe Ndyuūs. ⁸ Cáávā chuū cunee ngiinú 'aama corona chí Señor Jesucristo chí juez chí diiⁿ nducuéⁿē chí cuaacu, canⁿá yā chí téε yā 'úú ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿe yā, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí n'daacā idiíⁿ yā. 'Tíicā cuuvi nguuvi chí Cristo ndaa yā taama vmnéⁿēe. Ní nguéé téε yā corona dámaāⁿ 'úú naati ca'a yā

corona nducyáácá 'ii'yān chi neⁿ'é yā Jesucristo ní cūnee ngiinú yā Jesucristo ní neⁿ'é yā chi ndaa Jesucristo taama vmné'ée.

Pablo ca'á yā instrucciones ca'áámá cā'aama 'ii'yān

⁹ Dii, Timoteo, diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu di chi chií di n'diichi di 'úú. ¹⁰ Saⁿ'ā Demas miiⁿ ní ndaacadaami sá yeⁿ'e 'úú caati neⁿ'e ca sa cosas chi véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūú ní cheⁿ'ē sa yāⁿ Tesalónica. Saⁿ'ā Cresente cheⁿ'ē sa yāⁿ'āa Galacia ní saⁿ'ā Tito cheⁿ'ē sa yāⁿ'āa Dalmacia. ¹¹ Dámaāⁿ Lucas canee sa nduucú maaⁿ. Ní yaaⁿ'vi di Marcos chi caⁿ'a sa ndúú^{cū} dii. Ní candéε di sáⁿ'ā ndúú^{cū} di caati Marcos cuuvi cunnee ca sá 'úú na ntiⁿ'nyuⁿ chi diiⁿ. ¹² 'Úú 'āā di cho'ó saⁿ'ā Tíquico na yāⁿ Efeso. ¹³ Ní taachi cuchii di, nandéε di cotón yeⁿ'é chi s'neéⁿ na vaacu saⁿ'ā Carpo na yāⁿ Troas. Nandéε di ntúⁿ' libros yeⁿ'é ndúú^{cū} caaca chi neⁿ'e niiⁿ'nyuⁿ.

¹⁴ Saⁿ'ā Alejandro chí 'viichi cūú ní néené n'deeε cosas chi nguéé n'daacā diiⁿ sa nduucú. Ndyuūs caⁿ'á yā nadíⁿ've yā saⁿ'ā caavā tanducuéⁿ'ē chi nguεε n'daacā diiⁿ sa nduucú. ¹⁵ Cundéε di cuidado yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ caati neené taaⁿ ngaⁿ'a sa yeⁿ'e chi ngiⁿ'cueeⁿ yú ti contra yeⁿ'e chi ngiⁿ'cueeⁿ yú.

¹⁶ Vmnaáⁿ vmaaaⁿ taachi 'úú cheⁿ'é nanaaⁿ juez mar 'áámá 'ii'yāⁿ nguéé cheⁿ'e yā nduucú naati nducyaaca 'ii'yāⁿ divíi yā yeⁿ'e 'úú. 'Úú ngiicá nanááⁿ Ndyuūs chi nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iis'tiī. ¹⁷ Naati Señor nginneé yā 'úú ní teé yā fuerzas 'úú cáávā chi 'úú ngii ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā nanááⁿ 'ii'yāⁿ chi nguéé yeⁿ'ē ndaata 'ii'yāⁿ Israel, nduudu chi diiⁿ chi nnguaⁿ'āī 'ii'yāⁿ. Ní 'íicú nducuéⁿ'ē 'ii'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi 'caandiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní 'tíicā Señor yeⁿ'e yú nadanguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. Ní chuú ní tan'dúú^{cā} chi

ninguáⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e cheendi 'yái'yāⁿ cuá'āa. 'Tíicā diiⁿ yā nduucú. ¹⁸ Níicú Señor Jesucristo ní nadanguaⁿ'ai yā 'úú yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē cosas chi nguεε n'daacā chi 'ii'yāⁿ neⁿ'é yā diiⁿ yā nduucú. Ní Señor Jesucristo candéε yā cuidado yeⁿ'e vida yeⁿ'é chi cuuvi naⁿ'á na va'ai cheεti nguuvi naachi ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yā. Señor Jesucristo miiⁿ ní dich'εεte yú 'ii'yāⁿ cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā.

'Cuiñū carta ndúú^{cū} saludos ndúú^{cū} vaadi n'dai yeⁿ'e Ndyuūs

¹⁹ Lado yeⁿ'é: N'dái yā ngaⁿ'á, caaⁿ'maⁿ di taⁿ'ā Prisca ndúú^{cū} isaⁿ'ā tá chi Aquila ndúú^{cū} 'ii'yāⁿ yeⁿ'e familia yeⁿ'e saⁿ'ā Onesiforo. ²⁰ Saⁿ'ā Erasto canee sá na yāⁿ Corinto. Ní saⁿ'ā Trófimo chí ngiitā sa, 'úú s'neéⁿ saⁿ'ā na yāⁿ Mileto. ²¹ Maaⁿ ní diiⁿ núúⁿ yiiⁿnu di cuchii dí n'diichi di 'úú taachi 'āā 'cuéé ndaa tiempo chí 'iicheε. Saⁿ'ā Eubulo ndúú^{cū} saⁿ'ā Pudente ndúú^{cū} saⁿ'ā Lino n'dúú^{cū} n'daataa Claudia ndúú^{cū} nducyaaca vi'í yú: N'dái ndis'tiī ngaⁿ'á yā.

²² Neⁿ'é chí Señor Jesucristo yeⁿ'e yú canee yā ndúú^{cū} dii hermano yeⁿ'é níicú Ndyuūs téε yā dii yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí n'dai yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E SAⁿ'Ā TITO

1 Úú Pablo chi apóstol yeⁿ'é Señor Jesucristo ní diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ndyuūs dichó'o yā 'úú chi cuuvi inneé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi Ndyuūs nndεεve yā chi cuuvi yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caati cu'teenu cá yā yeⁿ'e religión yeⁿ'e yú. 2 Ní cūnee ngiinú yā ndúúcu s'uuúⁿ chi Ndyuūs téé yā vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca^{'a} yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'e yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chi 'āa cuéé cūnee iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ndyuūs miiⁿ ní nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā nduudu yaadi. 3 Ní taachi ndaa tiempo chi neⁿ'e Ndyuūs, Ndyuūs ch'iⁿ'í yā nduudu cuaacu yeⁿ'é yā cucáāvā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní Ndyuūs yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ dichó'o yā 'úú chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. 4 Maaⁿ ní dinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'é dii, Tito. Ni cuaacu níiⁿ'nyúⁿ díí ní tan'dúúca daiyá chi ngaⁿ'á nduudu cuaacu nanááⁿ dii, nduudu chi i'teenu yú. Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ itée yā dii nducuéⁿ'é chi n'dai taavi yeⁿ'é yā ní ya'ai 'iinú yā dii. Ní tan'dúúca chi ya'ai 'iinú Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ di. Ní Ndyuūs téé yā dii vaadi 'diiⁿ yeⁿ'é yā.

Ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Tito na yáⁿ'āa Creta

5 Ní cáāvā ntiiⁿnyuⁿ chi canee chi diiⁿ di 'úú ch'iⁿ'eeⁿ dii na isla Creta. Canéé chi dicuaacú di cosas chi nguεε n'daacā. Ní cu'neeⁿ dí 'iiⁿ'yāⁿ n'gεεεε chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'é nducuéⁿ'é yaācū na 'áámá 'áámá ciudad. Úú dicho'ó dii chi diiⁿ di ntiiⁿnyuⁿ 'cūū. 6 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi ndεεve dí canee chi 'cuεεtinéé n'daacā yā manera chi nguéé cuuvi caaⁿ'maⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi véé

nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní véé 'áámá nūuⁿ n'daataa yeⁿ'e yā. Ní daiyá yā canéé chí i'téenu yā Ndyuūs, ní nguéé da'caiyāa chi travieso yā chi nguéé n'daacā idiiⁿ yā, ní nguéé da'caiyāa chí yaadi'yāa. 7 'Iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs canee chí candéé yā cuidado yeⁿ'e ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cáāvā chuū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canee chí 'cuεεtinéé n'daacā yā. Nguéé cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí necio yā, ní nguéé 'iiⁿ'yāⁿ chí nduuvi taāⁿ yā, ndí nguéé ndúú 'iiⁿ'yāⁿ chí ngii cuu'ví yā va ní in'nuuⁿ yā vaadi 'caa'va. Ní nguéé cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'é yā diiⁿ yā ganar tuūmī cáāvā ntiiⁿnyuⁿ chí diiⁿ yā chí nguéé n'daacā. 8 Naati 'túicā canee chí diiⁿ yā. Canéé chí diiⁿ yā recibir na vaacú yā 'iiⁿ'yāⁿ chí canúúⁿ yúúni. Canéé chí neⁿ'e yā chí din'daacā yā ní n'daacā nadacadíinuⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'é chí caⁿ'á yā diiⁿ yā, ní diiⁿ yā chíiⁿ chí cuaacu. Ní dεεve vida yeⁿ'e yā, ní nguéé canee chí taamá yā ca'a yā consejo 'iiⁿ'yāⁿ. 9 Ní cundéé n'daacā yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí ch'eeⁿ yā ní 'túicā cuuvi ca'cueéⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ. Ní cuuvi diiⁿ yā cuchéé yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí contra yeⁿ'e nduudu cuaacu ní cuuvi ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nduudu cuaacu miiⁿ ní cuaacu.

10 Neene n'dái 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ judíos s'eeⁿ nguéé neⁿ'e yā cu'téenu yā nduudu cuaacu miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'á yā cosas chí nguéé dichí'vε ní nginnche'éi yā 'iiⁿ'yāⁿ. 11 Canee chí diiⁿ yú chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuvi candεε yā nduudu yeⁿ'é yā caati ndástaⁿ'á yā vaadi cadínūuⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Ní diiⁿ yā chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e 'áámá va'āi yeⁿ'é táámá va'āi cu'téenu yā nduudu yeⁿ'é yā. Ní ngi'cueéⁿ yā cosas chí nguéé n'daacā cucáāvā chí neⁿ'é yā diiⁿ yā ganar tuūmī manera chí nguéé n'daacā.

12 Ní 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e isla Creta

chi profeta yeⁿe yáāⁿ miiⁿ ngaⁿ'a sa 'túucā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yāāⁿ vaacú sa. Ngaⁿ'a sa chi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Creta ní nééné yaadí yā, ní nééné táāⁿ yā, ní nééné 'daan'dí yā, ní nééné n'deēe nge'e yā. ¹³ Ní saⁿ'ā miiⁿ ní ngaⁿ'a sa nduudu cuaacu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ. Níicú cáāvā chuū canee chi yaa'vi dí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúucū nduudu cheⁿchi caati cuuvi cu'téenu n'daacá yā nduudu cuaacu miiⁿ. ¹⁴ Ní nguéé diiⁿ yā cuenta yeⁿ'e nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ judíos chi nginnche'ei yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúucū nduudu chi maāⁿ yā nadacadínuuⁿ yā ní ngaⁿ'a yā. Ndíi nguéé n'giindiveéⁿ yā orden chi ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi ndaacadaamí yā yeⁿ'ē nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

¹⁵ Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs didēve yā staava yeⁿ'é yā chí deēve nacadínuuⁿ yā dámaāⁿ yeⁿ'e dendu'ū chi deēve ní sta'á yā nducuéⁿ'ē tan'dúucā chi deēve. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs nadacadínuuⁿ yā yeⁿ'e cosas chi nguéé n'daacā. Ní mar 'áámá cosa ní nguéé deēve yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ ní vaanicadínuuⁿ yeⁿ'é yā ní nguéé deēve. Ní nducuéⁿ'ē chí véé na staava yeⁿ'é yā ní nguéé deēve. Ndíi nguéé ndúú chí inadacadínuuⁿ yā chí deēve. ¹⁶ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chí n'diichí yā Ndyuūs naati dendu'ū chí diiⁿ yā ch'in'i chí nguéé cuaacu. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé neⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéé neⁿ'é yā diiⁿ yā chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ. Nguéé n'daacā yā. Ní nguéé dichí'vē chí diiⁿ yā mar 'áámá cosa chí n'daacā.

2

Canéé chí ca'cueeⁿ di dendu'ū chí cuaacu

¹ Díi, Tito, nducuéⁿ'ē chí caaⁿ'maⁿ di canee chí caaⁿ'maⁿ di ndúucū nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. ² Yaa'vi di saⁿ'ā ndiicúú chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e yaacū naachi

'iiⁿ'yāⁿ i'téenu yā Jesucristo chí canéé chí serio yā. Ní canéé chí nadacadínuuⁿ yā n'dai ní nguéé diiⁿ yā dendu'ū chí nguéé n'daacā. Canéé chí cu'téenu yā dámaāⁿ nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní dinéⁿ'e yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní canéé chí cuchéé yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē ndúucū paciencia. ³ 'Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di n'daataa s'eeⁿ chí ngeⁿ'e yā na yaacū yeⁿ'é 'iiⁿ'yā chí i'téenu yā Jesucristo chí cu'etinéé n'daacā yā tan'dúucā 'iiⁿ'yāⁿ deēve chí yeⁿ'é Ndyuūs. Nguéé caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'ē mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí nduudu yaadi ní nguéé cuu'vi yā va. Ní canee chí diiⁿ n'daacá yā caati tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā ejemplo yeⁿ'ē n'daataa s'eeⁿ. ⁴ Ní 'íicú cuuvi ca'cueeⁿ yā tanáⁿ'ā n'daataa da'cáiyā tan'dúucā chí canéé chí dinéⁿ'e yā isaⁿ'ā yeⁿ'é yā ní dinéⁿ'e ntúūⁿ yā daiya yā. ⁵ Ní n'daataa s'eeⁿ cuuvi nadacadínuuⁿ yā cheⁿ chí n'daacā ní diiⁿ yā chuū. Ní diiⁿ yā nducuéⁿ'ē chí neⁿ'e Ndyuūs. Ní din'dai cá yā na vaacú yā ní n'giindiveéⁿ yā isaⁿ'ā yeⁿ'e yā. 'Tíicā ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi cunncáā caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'ē nduudu yeⁿ'é Ndyuūs.

⁶ 'Tiicá ntúūⁿ yaa'vi di saⁿ'ā n'gaiyāá chí nadacadínuuⁿ yā n'daacā vmnaaⁿ chí diiⁿ yā de'ē veē. ⁷ Ní díi, Tito, diiⁿ di n'daacā nducuéⁿ'ē chí diiⁿ di ní 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā vida yeⁿ'ē di tan'dúucā 'áámá ejemplo. Ní taachi ca'cueeⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ, diiⁿ di ndúucū núuⁿ'máⁿ staava yeⁿ'ē di ní canee di serio di. ⁸ Ní ca'cueeⁿ di ndúucū nduudu chí n'daacā ní 'iicu mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā de'ē veē yeⁿ'e chí ngaⁿ'a di. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí contra yeⁿ'ē di cuuvi 'cuinaáⁿ yā caati nguéé cuuvi caaⁿ'máⁿ yā mar 'áámá contra yeⁿ'ē di.

⁹ Ní yaa'vi dí 'iiⁿ'yāⁿ chí 'áámá canee chí diiⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ, canéé chí n'giindiveéⁿ yā nducuéⁿ'ē yeⁿ'e

'iiví yā. Ní cunee yiinú yā ye^{n'e} nducuén^e ye^{n'e} 'iiví yā. Ní nguée^e canee chí nguεεcúta^{n'}á yā ye^{n'e} 'iiví yā. ¹⁰ Ní nguée^e canéé chí diducú yā ye^{n'e} 'iiví yā naati canee chí diiⁿ n'daacá yā ndúú^{cū} 'iiví yā ní ch'i^{n'}í yā chí dámaāⁿ diiⁿ yā cosas chí n'daacā cáávā 'iiví yā. Ní 'íicú ndúú^{cū} nducuén^e chí diiⁿ yā cuuvi ch'i^{n'}í yā 'iiví yā ní 'iiví yā cuuvi caa^{n'}maⁿ n'daacá yā ye^{n'e} nduudu cuaacu ye^{n'}é Ndyuūs chí nan-guan^{n'}āi yú.

¹¹ Ndyuūs ch'i^{n'}í yā chí díne^{n'e} yā nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ. Ní ch'i^{n'}í yā vaadī n'dai taavi ye^{n'}é yā caati cuuvi nadanguá^{n'}ai yā nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ. ¹² Níicú vaadī n'dai taavi ye^{n'}é Ndyuūs ngi'cueeⁿ s'uuúⁿ chí canee chí divíi yú ye^{n'e} nducuén^e chí nguεε n'daacā ndúú^{cū} nducuén^e vicio chí véé i^{n'}yee^{n'}dí 'cūū chí ne^{n'e} yú diiⁿ yú. Ní canee chí nadacadiinuuⁿ yú n'daacā ye^{n'e} nducuén^e vmnááⁿ chí diiⁿ yú. Ní 'cuεεtinéé n'daacā yú ní diiⁿ yú tanducuén^e chí ne^{n'e} Ndyuūs 'naaⁿ chí canee yú i^{n'}yee^{n'}dí 'cūū. ¹³ Ní vaadī n'dai taavi ye^{n'}é Ndyuūs ngi'cueeⁿ s'uuúⁿ chí 'cuεεtinéé n'gi^{n'}nu yú nguuvi ch'εete taachi Cristo diiⁿ yā cumplir nduudu chí nga^{n'}a yā. Ní taama vmné^{n'}éé ndaa ntūⁿ Jesucristo ye^{n'}é yú chí Ndyuūs chí ch'εete taavi ca chí nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ. ¹⁴ Ní ca'á yā vida ye^{n'e} maáⁿ yā chí ch'i^{n'}í yā cáávā s'uuúⁿ chí nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ ye^{n'e} nducuén^e nuu^{n'}ndi ye^{n'}é yú. Ní nadidεεvé yā s'uuúⁿ ye^{n'e} nducuén^e nuu^{n'}ndi chí diiⁿ yú chí cuuvi ye^{n'}é yā s'uuúⁿ. Ní 'íicú 'áámá cunee yú diiⁿ yú ntii^{n'}nyuⁿ chí n'daacā.

¹⁵ Nducuén^e chuū ní canee chí ca'cueeⁿ di. Ní ca'a di orden ti dii tan'dúú^{cā} 'ii^{n'}ntyé^{n'}é dii. Cunnee di 'ii^{n'}yāⁿ chí dí'vaachí yā. Ca'a di consejo 'ii^{n'}yāⁿ chí nguεε n'daacā idiⁿ yā. Din'daacá di ye^{n'}é nducuén^e caati mar 'áámá 'ii^{n'}yāⁿ cuuvi

cunncā caa^{n'}maⁿ yā ye^{n'}é di.

3

Ye^{n'e} chí canéé chí diiⁿ 'ii^{n'}yāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo ye^{n'}é yú

¹ Cúúvī dí 'ii^{n'}yāⁿ chí i'téenu yā Señor Jesucristo chí n'gaacu yā chí canéé maaⁿ poder ye^{n'e} gobernador ndúú^{cū} taná^{n'}ā 'ii^{n'}ntyé^{n'}é ní canee chí n'giindiveeⁿ yā ye^{n'e} yā. Ní 'āā vεε yaáⁿ yā chí diiⁿ yā nducuén^e ntii^{n'}nyuⁿ chí n'daacā. ² Ní nguée^e canéé chí caa^{n'}maⁿ taaⁿ yā ye^{n'e} mar 'áámá 'ii^{n'}yāⁿ. 'Tíicā canee chí 'cuεεtinéé 'diiⁿ yā ndúú^{cū} 'ii^{n'}yāⁿ ní din'dai yā ndúú^{cū} yā. Ní canéé chí ch'i^{n'}í yā taná^{n'}ā 'ii^{n'}yāⁿ ndúú^{cū} tanducuén^e chí diiⁿ yā ndúú^{cū} yā chí maaⁿ yā ndiicuuⁿ yā.

³ 'Tíicā ntūⁿ s'uuúⁿ tiempo chí chó'oo taachi tonto yú ní nguée^e n'giindiveeⁿ yú nduudu ye^{n'}é Ndyuūs ní nguée^e n'daacā idiⁿ yú. Ní canee yú tan'dúú^{cā} sa^{n'}a esclavo caati ye^{n'}é chí ne^{n'e} cuerpo ye^{n'}é yú ní diiⁿ yú ndúú^{cū} nducuén^e vicio ye^{n'}é chí véé, 'tíicā diiⁿ yú. Ní diiⁿ taáⁿ yú, ní ne^{n'e} ca yú cosas tan'dúú^{cā} chí véé ye^{n'}é taná^{n'}ā 'ii^{n'}yāⁿ. Ní nguée^e ne^{n'e} yú 'ii^{n'}yāⁿ. Ndíi nguée^e ndúú ne^{n'}é yā s'uuúⁿ. Ní nguée^e ne^{n'e} yú 'aama yú taama yú.

⁴ Naati taachi Cristo chí n'dai taaví yā ní ne^{n'}é yā nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ ndaa yā nanááⁿ yú, Cristo chí nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ, ⁵ tuu^{n'}mi ní nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ. Nguée^e nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ cáávā chí diiⁿ yú cosas chí n'daacā naati caati ya'āi 'iinú yā s'uuúⁿ ní nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ caavā chí naa^{n'}nú yā s'uuúⁿ. Ní chuū ne^{n'e} caa^{n'}maⁿ chí ch'iindiyaaⁿ yú ndúú^{cū} vida ngai cucáávā Espíritu N'dai ye^{n'}é Ndyuūs. Ní Espíritu miiⁿ tee yā s'uuúⁿ 'áámá vida chí ngāi. ⁶ Ní 'tíicā cuuvi cucáávā Señor Jesucristo ye^{n'}é yú chí nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ, Ndyuūs tee yā núú^{n'}maⁿ ch'εete Espíritu

N'dai ye^{n'e} yā s'uuúⁿ. ⁷ Ní cucáávā Ndyuūs ca'á yā nducué^{n'ē} chi n'dai ye^{n'é} yā, díⁿ yā chi s'uuúⁿ nguεε 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi yú nanáaⁿ yā ti didεεvé yā s'uuúⁿ. Ní maaⁿ ní diiⁿ yā aceptar s'uuúⁿ ní caⁿ'á yā chi téε yā s'uuúⁿ vida cue^{n'e} daāⁿmaⁿ chi cuuvi ye^{n'e} yú. Ní cunee ngiiⁿ'nuⁿ yú vida 'cūū chi cuuvi ye^{n'e} yú.

⁸ Nduudú 'cūū chi ngaⁿ'á ní nduudu cuaacu ní 'áámá cūnee. Ne^{n'é} chi diitū cunee di ndúú^{cū} nduudu 'cūū ní diitū caaⁿ'maⁿ di va. Ní 'íicú nduudú 'cūū cūnee 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs, ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'á yā diiⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ chí n'daācā. Nduudú 'cūū ní n'daacā ní dichííⁿ'vē 'iiⁿ'yāⁿ. ⁹ Nguéé cu'neeⁿveeⁿ di nduudu chi nguéé dichííⁿ'vē chi n'deeē n'dái chi n'guεεcútaⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nguéé cu'neeⁿveeⁿ ca di nduudu chi canéé nguūⁿ ye^{n'e} 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} di. Ndíí nguéé ndúú cu'neeⁿveeⁿ di ye^{n'e} 'iiⁿ'yāⁿ chi nguúⁿ yā ye^{n'ē} nduudu ye^{n'e} ley. Nduudú 'cūū nguéé de'ē vεε ní nguéé dichííⁿ'vē. Naati cu'neeⁿveeⁿ cá di nduudu cuaacu ye^{n'é} Ndyuūs.

¹⁰ Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ díⁿ yā chi véé divisiones nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} yaācū ye^{n'e} 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo, yaaⁿ'vi di 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ 'áámá cuuvi o 'uūvī cuuvi. Ní ndúúti chi nguéé n'giindiveéⁿ yā ye^{n'ē} di tuuⁿ'mī ní tun'dáa di 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ye^{n'e} yaācū. ¹¹ Deenu di chi 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nguéé n'daacā vaanicadíínūuⁿ ye^{n'e} yā ní dinuuⁿndí yā. Ní nuuⁿndi chi díⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ chi condenado yā.

Pablo ca'cueéⁿ yā Tito ye^{n'ē} chi canee chi díⁿ'yā

¹² Taachi dicho'ó hermano Artemas o hermano Tíquico nanááⁿ di, diiⁿ di chi diiⁿ'núúⁿ yiiⁿ'nu di chíi di naachi canee na yāāⁿ Nicópolis caati ne^{n'é} cūneé yāāⁿ miiⁿ tiempo chi 'iiche. ¹³ Cunnee di Zenas chi abogado ndúú^{cū} Apolos chi caⁿ'á yā na yúúní. Ní ca'a di 'iiⁿ'yāⁿ

s'uuⁿ nducué^{n'ē} necesidades ye^{n'é} yā cáávā viaje ye^{n'é} yā caati nguéé díⁿ yā falta mar 'áámá. ¹⁴ Ní yaaⁿ'vi di hermanos ye^{n'e} yú chi i'téenu yā Jesucristo chí 'cueeⁿ yā taacā chi canee chi din'daacá yā nducué^{n'ē} tiempo ní cunee yā 'iiⁿ'yāⁿ chi véé necesidades ye^{n'e} yā caati 'tíicā dichííⁿ'vē vida ye^{n'e} yā.

'Cuiñū carta ndúú^{cū} saludos ndúú^{cū} vaadi n'dai ye^{n'é} Ndyuūs

¹⁵ Nducyaaca hermanos chi snée yā nduucú: N'dai dii, ngāⁿ'a yā. Ní díi ngaⁿ'a di: N'dai yā, nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs, hermanos chi dine^{n'e} yú 'iiⁿ'yāⁿ. Ne^{n'é} chi Ndyuūs téε yā ndís'tiī nducué^{n'ē} chi n'dai taavi ye^{n'é} yā. 'Tíicā cuuvi.

CARTA YEⁿE SAⁿĀ FILEMÓN

1 'Úú Pablo, saⁿā chi canuúⁿ vácūū cáávā chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'ē Jesucristo. 'Úú ndúúⁿcū hermano Timoteo idingúⁿ 'nū carta 'cūū yeⁿ'ē dii Filemón chi nééné neⁿ'e 'nū dii compañero yeⁿ'e yú viⁱ chi dáámá idiiⁿ yú ntiiⁿnyuⁿ ndúúⁿcū ví'i. 2 Ní idingúⁿ yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿ'e yaācū chi nduuvidaamá yā ná vaacu di ní yeⁿ'ē hermana Apia ní yeⁿ'ē hermano Arquipo chi diiⁿ sa luchar nduucú 'nū na ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ 'nū. 3 Neⁿ'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúⁿcū Señor Jesucristo téé yā ndís'tiī nducuéⁿ'ē dendu'ū chi n'dai taavi yeⁿ'é yā ndúúⁿcū vaadi 'diiⁿ.

Filemón dinéⁿe yā 'iiⁿyāⁿ ni i'téenu yā Ndyuūs

4 Cuenⁿe daāⁿmaⁿ 'úú ca'á gracias Ndyuūs taachi n'gaacú yeⁿ'e di 'naaⁿ chi ngaⁿ'āngua'á. 5 Caati hermanos yeⁿ'e yú ngaⁿ'a yā yeⁿ'e di tan'dúúⁿcā chi neⁿ'e di Señor Jesucristo yeⁿ'e yú ndúúⁿcū nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿ'é Jesucristo, ní tan'dúúⁿcā chi i'téenu di Señor Jesucristo. 6 'Úú ngiicá Ndyuūs caava 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā caati candéⁿe di nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo nanáⁿ yā. Ní ngiicá chi cuuvi tuumicadiínuuⁿ yā yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi n'daacā chi Jesucristo itée yā s'uuuⁿ. 7 Ní 'úú yeenu taavi ní véé 'viich'etínūⁿ yeⁿ'é caati dinéⁿ'e di nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. Ní ca'a di consuelo 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs.

Pablo ngiicá yā 'áámá favor caavā esclavo Onésimo

8 Áará chí cuuvi dicho'ó orden yeⁿ'ē di caati 'úú apóstol 'úú chí candéⁿe nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, 9 naati neⁿ'é di'cuuítú dii cucáávā chí neⁿ'e yú Cristo. 'Úú Pablo 'āā ndiicúú maaⁿ ní canuúⁿ vácūū

cucáávā chí diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e Cristo. 10 Ní ngiicá 'áámá favor caavā Onésimo chí tan'dúúⁿcā daiyá cucáávā chí i'téenu sa nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí 'úú ngaⁿ'á taachi canuúⁿ vácūū.

11 Tiempo chí chó'ōo sán'a 'cūū 'áámá esclavo yeⁿ'ē di. Ní chéenū sa yeⁿ'ē di. Ní nguéé de'ē véé dichíí'vē sa dii naati maaⁿ ní dichíí'vē sa dii tan'dúúⁿcā chí dichíí'vē sa 'úú. 12 'Úú dicho'ó sán'a 'cūū nanááⁿ dii. Dii ní 'cuáaⁿ di sán'a 'cūū tan'dúúⁿcā chí maaⁿ 'úú. 13 'Úú neⁿ'é chí cunee sa nduucú caati cuuvi sa dichíí'vē sa 'úú lado yeⁿ'ē di neⁿ'e chí canuúⁿ vácūū cucáávā chí idiíⁿ ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. 14 Naati nguéé de'ē véé neⁿ'é chí a fuerza canee chí diiⁿ di nduuti chí nguéé neⁿ'e di. Naati neⁿ'é chí dii cunee yīnū di. Neⁿ'é chí diiⁿ di 'áámá favor nduucú, nguéé 'aama cosa chí di'cuuítú dii naati cosa chí maaⁿ di neⁿ'e di diiⁿ di. 15 Nééné dīví sa yeⁿ'e di 'áámá tiempo nūⁿ caati cuuvi cuta'a di saⁿ'á 'cūū chí dichíí'vē sa dii cuenⁿe daāⁿmaⁿ. 16 Naati maaⁿ ní nguéé cuta'a di saⁿ'á 'cūū tan'dúúⁿcā esclavo chí 'áámá cānee sa dichíí'vē sa dii naati tan'dúúⁿcā chí 'aama saⁿ'ā n'daacā ca, nguéé ti 'aama esclavo caati maaⁿ ní Onésimo 'cūū 'áámá hermano yeⁿ'e yú chí neené neⁿ'é 'nū. 'Úú neⁿ'é taavi hermano Onésimo naati díi canee chí dinéⁿ'e taavi ca di saⁿ'ā. Nguéé dámaāⁿ chí saⁿ'ā esclavo naati chí hermano yeⁿ'e yú ti saⁿ'ā miíⁿ ntūūⁿ ní yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú.

17 Maaⁿ ní nduuti chí dii sta'a di 'úú chí compañero yeⁿ'e di tuu'mi ní 'cuaaⁿ di Onésimo tan'dúúⁿcā chí 'úú nūⁿ. 18 Ní nduuti chí véé chí nguéé n'daacā idiíⁿ sa ndúúⁿcū di o nduuti chí can'dícu sa yeⁿ'e di tuu'mi ní cu'neeⁿ dí cuenta yeⁿ'é 'úú. 19 'Úú maāⁿ idingúⁿ carta yeⁿ'e di ndúúⁿcū ta'á ní ndúúⁿcū letra yeⁿ'é. 'Úú nadii'vé yeⁿ'ē di. Nguéé canee chí 'cuuvi dii ti maaⁿ vida yeⁿ'ē di can'dícu di yeⁿ'é cáávā chí caⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'ē di. 20 Maaⁿ ní dii Filemón, di'cuuítu ca

dii chi diiⁿ di favor 'cūū nduucú chi 'cuaaⁿ di Onésimo caati s'uuúⁿ hermanos yeⁿe yú vi'ī cucáávā chi i'téenu yú Señor Jesucristo. Téé di 'viich'εtínūuⁿ na staava yeⁿé tan'dúúcā hermano yeⁿe yú vi'ī chi yeⁿe Cristo.

²¹ Maaⁿ ní idinguúⁿ yeⁿé di ti seguro cāneé chi n'giindiveeⁿ di nduudu yeⁿé. 'Úú ní deenú chi idiiⁿ di ní n'daacā ca idiiⁿ di nguéé ti chi ngiicá dii. ²² Ní taachi 'úú ndaá cu'neeⁿ yaaⁿ di 'aama cuarto yeⁿé. Cunee ngiinú chi Ndyuūs caⁿ'á yā diiⁿ yā chiiⁿ chi ngaⁿ'angua'á nī cáávā 'úú ní Ndyuūs neⁿe yā chi chiiⁿ ní n'diichí ndís'tiī.

'Cuiinū carta ndúúcū saludos ndúúcū vaadi n'dai yeⁿe Jesucristo

²³ Saⁿ'ā Epafra^s chi yeⁿe Jesucristo ní compañero yeⁿé ní canee sa vácūū nduucú: N'dai di, ngaⁿ'a sa. ²⁴ 'Tii^cá ntúūⁿ hermanos Marcos ndúúcū Aristarco ndúúcū Demas ndúúcū Lucas, hermanos chi diiⁿ yā dáámá ntiiⁿnyuⁿ nduucú: N'dai di, ngaⁿ'á yā.

²⁵ Neⁿ'é chi Señor Jesucristo yeⁿe yú téé yā vaadi n'dai yeⁿé yā nducyaaca ndís'tiī. 'Tíicā cuuvi.

CARTA YEⁿ'E 'IIⁿ'YĀⁿ HEBREOS

Ndyuūs dichó'o yā daiyá yā chi caaⁿ'máⁿ yā lado yeⁿ'é yā

¹ Tiempo chi 'āā chó'ōo, Ndyuūs caⁿ'a yā n'deeē cūūví tiempo ndúúćū neenē n'deeē náán taachi profetas chi candéé yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs ngaⁿ'á yā lado yeⁿ'é yā. ² Ní maaⁿ ní tiempo 'cūū Ndyuūs dichó'o yā daiyá yā Jesucristo chi ngaⁿ'á yā ndúúćū s'uuúⁿ. Ní Ndyuūs ndúúćū daiyá yā din'dái yā tanducuéⁿ'ē chi véé ní Ndyuūs caⁿ'á yā tanducuéⁿ'ē chi yeⁿ'e daiyá yā. ³ Ní daiyá Dendyuūs miiⁿ ní ngíí n'gai yā yeⁿ'ē chidεεvé n'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní tan'dúúćā Ndyuūs miiⁿ 'āā 'tíicá nūūⁿ daiyá yā. Daiyá yā ní ndúúćū nduudu chi ngaⁿ'a yā, diíⁿ yā chi tanducuéⁿ'ē dendu'ū snéé na lugar yeⁿ'ē. Ní cuayiivi chi daiyá yā diíⁿ yā chi nadach'εεćú yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā tuu'mi ní ch'iindí yā ná va'ai chεeti nguuvi na lado ta cuaacú chiidá yā chi lado yeⁿ'e honor. Ndyuūs miiⁿ ní poder chi ch'εεte ca yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē poder.

Daiya Ndyuūs ní ch'εεte ca nguéé ti ángeles

⁴ Ní daiya Dendyuūs ní neenē ch'εεte ca nguéé ti ángeles. Ní chi duuchí yā ndúúćū chi véé yeⁿ'é yā ní neenē ch'εεte ca nguéé ti ángeles. ⁵ Caati mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguéé caⁿ'a Ndyuūs ndúúćū mar 'áámá ángel tan'dúúćā chi ngaⁿ'a yā ndúúćū daiyá yā Jesucristo:

Díí ní daiyá; maaⁿ caⁿ'á vida yeⁿ'é nī. Ní nguéé caⁿ'a yā ndúúćū mar 'áámá ángel 'tíicá:

'Úú ní chiida di 'úú; niicu díí ní daiyá dii. ⁶ Ní taachi Ndyuūs dichó'o yā 'áámá n'dyaⁿ'ā daiyá yā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ngaⁿ'a yā 'tíicá:

Nducyaaca ángeles yeⁿ'é Ndyuūs canéé chi dich'εεté yā daiya Ndyuūs. ⁷ Ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'e ángeles yeⁿ'e yā 'tíicá:

'Úú diíⁿ chi ángeles yeⁿ'é ní tan'dúúćā espíritu s'eeⁿ, 'tíicá yā. Ní diíⁿ chi ángeles dichí'vé yā 'úú. Ní tan'dúúćā 'áámá nguuchi yaⁿ'ā 'tíicá ángeles yeⁿ'é. ⁸ Naati Ndyuūs ngaⁿ'á yā yeⁿ'e daiya yā Jesucristo 'tíicá:

Dii Ndyuūs, trono yeⁿ'e di ni 'áámá cūnee. Ní ngaⁿ'a ntiirnyuⁿ di yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē ndúúćū vaadī cuaacu.

⁹ Dii ní neⁿ'e di cosas chi cuaacu, ní nguéé neⁿ'e di chεε chi nguéé cuaacu. Cucáāvā chuū Ndyuūs yeⁿ'e di chi chiida di ní tee yā dii vaadī yeenu taavi nguéé ti ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é nī. ¹⁰ 'Tíicá ntúūⁿ Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē daiyá yā Jesucristo:

Díí, Señor, ndii cuáán vmnaaⁿ s'núuⁿ di cimientu yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū, ní din'dái di nanguuvi ndúúćū ta'a di.

¹¹ Iⁿ'yeeⁿ'di ndúúćū nánguuvu ní dí'cuiinu naati díí 'áámá cūnee di. Ní tanducuéⁿ'ē chuū cuuvi ndiicūū tan'dúúćā catecaí yú, 'tíicá ndiicūū.

¹² Ní diíⁿ nī n'cánnduu nī nducuéⁿ'ē tan'dúúćā 'iiⁿ'yaⁿ diíⁿ yā chí n'cannduu yā catecaí yā. Ní n'daaⁿ di nducuéⁿ'ē tan'dúúćā 'iiⁿ'yāⁿ n'daaⁿ yā catecaí yā. Naati dii Jesucristo daiyá Ndyuūs 'āā daamá nūūⁿ canee di nduuyu nduuyu. Ní 'áámá cūnee di cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ¹³ Ndyuūs nguéé caⁿ'á yā mar 'áámá ángel mar 'áámá vmnéⁿ'ēe tan'dúúćā chi ngii yā daiyá yā Jesucristo 'tíicá:

'Cuūndī di lado ta cuaacú ndíí 'úú diíⁿ chi nducyaaca yā chí taáⁿ yā yeⁿ'ē di canéé yā

maaⁿ ca'a di tan'dúúcā 'áámá banco 'líi 'tíica yá chí chéé dí yeⁿ'é yā. ¹⁴ Nducyáácá ángeles ní espíritu s'eeⁿ chí díiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs dichó'lo yā ángeles chí innee yā 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí Ndyuūs nadinguáⁿ'ai yā.

2

Canéé chí diiⁿ yú cuidado yeⁿ'e chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ

¹ Ní cucáávā chí Cristo nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ canéé chí candéé yú cuidado yeⁿ'é nduudu cuaacu chí n'giindiveeⁿ yú ti nguéé i'neeⁿ yú cucáávā nduudu chí n'daaⁿ ní maaⁿ ní nguéé ca'a yú táámá yúúni. ² Nduudu cuaacu chí 'āā ngaⁿ'a ángeles ní nduudu chí ch'iⁿ'i nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí nduudu cuaacu. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'giindiveeⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ ní véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā 'āā cūneé yā na castigo caati 'tíicā cuuvi. ³ Ní maaⁿ ní t'áácā cuuvi nanguanⁿ'āi s'uuúⁿ yeⁿ'e castigo nduuti chí nguéé diiⁿ yú cuidado yeⁿ'e chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ? Vmnaáⁿ vmnaaⁿ Señor Jesucristo ngaⁿ'á yā chí nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Cuayiivi miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iindiveeⁿ yā nduudu miiⁿ díiⁿ yā ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ ndúúcu pruebas chí nduudu miiⁿ ní nduudu cuaacu. ⁴ Tíicā ntúūⁿ tiempo maaⁿ Ndyuūs ch'iⁿ'í yā s'uuúⁿ chí cuaacu chí nduudu miiⁿ ní cuaacu caati díiⁿ yā señas ndúúcu vaadi n'giinu chí ch'εεε. Ní ch'iⁿ'í yā poder yeⁿ'é yā ní díiⁿ yā milagros. Ní ca'a yā n'deeé n'dái ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é Espíritu N'dai yeⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e yā caati 'tíicā neⁿ'é yā diiⁿ yā.

Jesucristo ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí

⁵ Ndyuūs nguéé cuuvi s'neéⁿ yā chí ángeles miiⁿ ngaⁿ'á yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí chí cuayiivi caⁿ'á yā

din'dái yā. Ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí miiⁿ chíiⁿ chí ngaⁿ'a yú. ⁶ Nguéé díiⁿ yā 'tíicā. Ná libro yeⁿ'e Ndyuūs chí canéé nguūⁿ ní 'áámá yā ngaⁿ'a yā 'tíicā:

N'dii, Ndyuūs, ¿dé'ē chí saⁿ'ā s'eeⁿ chí snéé na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí nan'gaacu nī yeⁿ'é sa? ¿Dé'ē chí saⁿ'ā s'eeⁿ chí snéé na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí díiⁿ nī cuidado yeⁿ'e saⁿ'ā s'eeⁿ?

⁷ Ta 'líiⁿ tiempo nūuⁿ n'dii, Ndyuūs, s'neéⁿ nī saⁿ'ā Daiyáⁿ ní chí nguéé ch'εεε cá yā tan'dúúca ángeles. Ní teé nī saⁿ'ā daiyá nī chí ch'εεé yā ndúúcu honra yeⁿ'é yā tan'dúúcā chí saⁿ'ā rey 'tíica yā. Ní chí'neéⁿ nī saⁿ'a miiⁿ chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e tanducueⁿ'ē chí nadin'dái nī. ⁸ Ní s'neéⁿ nī tanducueⁿ'ē dendu'ū maaⁿ ta'á yā.

Ní 'tíica rā va ti Ndyuūs s'neéⁿ yā tanducueⁿ'ē dendu'ū chí saⁿ'ā miiⁿ caaⁿ'māⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é. Maaⁿ ní nguéé inaaⁿ yú chí saⁿ'ā miiⁿ ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e tanducueⁿ'ē. ⁹ Naati maaⁿ ní snaaⁿ yú chí Ndyuūs díiⁿ yā chí Jesucristo nguéé ch'εεé yā tan'dúúcā ángeles dúú'ví tiempo nūuⁿ. Ní Ndyuūs neene ya'ai 'iiⁿ'yā yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí neⁿ'é yā chí Jesucristo ch'iⁿ'i yā lugar yeⁿ'e nducyaaca yú. Maaⁿ ní véé deévé yeⁿ'e Jesucristo ní véé honra yeⁿ'é yā cucáávā chí ch'iⁿ'i yā na cruz.

¹⁰ Ní Ndyuūs din'dái yā tanducueⁿ'ē dendu'ū ní díiⁿ yā cuidado yeⁿ'é. Ní n'daacā diiⁿ Ndyuūs taachi diiⁿ chí Jesucristo miiⁿ ní saⁿ'ā perfecto yā chí chichéé yā yeⁿ'e nducueⁿ'ē chí n'geenu yā ngii. Ní Ndyuūs n'diichí yā chí n'daacā idiíⁿ yā. 'Tíicā diiⁿ Ndyuūs caati cuuvi yeⁿ'é yā n'deeé n'dái daiyá yā. Ní cuuvi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ parte chí cuuvi yeⁿ'é yā ndúúcu vaadi deévé n'dai yeⁿ'é yā. Jesucristo ní saⁿ'ā chí nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¹¹ Ní Jesucristo

ní didεεvέ yā 'ii'yān ye'n'e nuu'ndi ye'n'é yā ní 'ii'yān chí ndúúví dεεvέ yā ní tan'dúúćá Jesucristo miiⁿ. Vέέ 'áámá nūuⁿ chíida nducyaaca 'ii'yā. Cáávā chuū Jesucristo nguέé 'cuinaán yā chí caaⁿ máⁿ yā chí 'ii'yān s'eeⁿ ní ví'i yā. ¹² Ní 'tíicā Jesucristo ngaⁿ'á yā ngii yā 'ii'yān s'eeⁿ ní canéé nguūⁿ:

N'diī Ndyuūs, 'úú caaⁿ máⁿ ye'n'é n'diī nanáán hermanos ye'n'é ní caátā himnos chí cantos chí ngaⁿ'ā chí ch'εεtε ní nanáán 'ii'yān ye'n'é ní taachi nduuvidaamá yā. ¹³ Taama vmnéⁿ'ēe Jesucristo caⁿ'a yā 'tiicā:

'Úú ní canéé confianza ye'n'é ndúúćū Ndyuūs.

Ní táámá caⁿ'a yā:

'Muuⁿ canéé ndúúćū daiyá chí Ndyuūs tee yā 'úú.

¹⁴ 'Tíicā, 'ii'yān ye'n'e 'áámá familia ní 'áámá yuūtε ye'n'é yā ní 'áámá yuūuⁿ ntúūⁿ va. Ní 'tiicā ntúūⁿ Jesucristo miiⁿ ch'iindiyáaⁿ yā ndúúćū cuerpo ndúúćū yuūúⁿ tan'dúúćā s'uuúⁿ. Ní 'tiicā ntúūⁿ Jesucristo ch'íi yā caati cuuvi di'cuiinú yā yáán'nguiinūuⁿ caavā chí diiⁿ sa chí nducyaaca yú ní n'gii yú. ¹⁵ 'Tiicā ntúūⁿ Jesucristo diiⁿ yā chí nguέé 'va'a yú ye'n'e tiempo chí 'cuūvi yú. ¹⁶ Cuaacu chí Jesucristo nguέé ndaá yā nanáán ángeles chí chinnee yā ángeles naati nanáán 'ii'yān ye'n'e ndaata ye'n'e Abraham cáávā chí nadanguán'ai yā 'ii'yān. ¹⁷ Cáávā chuū Jesucristo canéé chí ch'iindiyáaⁿ yā tan'dúúćā nducyaaca hermanos ye'n'é yā ní 'íicú maán yā cuuvi cūneé yā chiiduú ch'εεtε ca chí 'áámá cānee ye'n'e ntiīⁿnyuⁿ ye'n'e Ndyuūs. Ní ya'ai 'iinú yā 'ii'yān. Ní 'íicú cuuvi nadach'εεćú yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'yān ti nadí'vε yā nducuéⁿ nuu'ndi ye'n'e 'ii'yān. ¹⁸ Ní Jesucristo maán yā ch'eenú yā chí ní chichεε yā taachi ndaá yáán'nguiinūuⁿ chí n'diichineeⁿ

sa 'yā. Ní cáávā chuū maaⁿ ní Jesucristo cuuvi cūnee yā 'ii'yān s'eeⁿ taachi n'geenú yā ngii ní nadanguán'ai yā 'ii'yān s'eeⁿ ye'n'e yáán'nguiinūuⁿ taachi ndaa sa n'diichineeⁿ sa 'ii'yān s'eeⁿ.

3

Jesucristo ní ch'εεtε taavi cá yā nguέé ti Moisés

¹ Ndís'tiī, hermanos ye'n'é yú chí Cristo didεεvέ yā ní ndís'tiī ntúūⁿ Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi ye'n'é yā. Maaⁿ ní nadicádíinuuⁿ n'dai ní ye'n'e Jesucristo chí apóstol chí dichó'o Ndyuūs ti Jesucristo miiⁿ ní chiiduú ch'εεtε cá ye'n'é 'ii'yān chí i'téenu yā Jesucristo tan'dúúćā s'uuúⁿ. ² Jesucristo miiⁿ 'áámá canéé yā ndúúćū Ndyuūs ní diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū. Ní diiⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí Ndyuūs dineⁿ'é yā. Ní tan'dúúćā Moisés din'daacá yā ntiīⁿnyuⁿ chí Ndyuūs ca'a yā, 'tiicā ntúūⁿ Jesucristo din'daacá yā tanducuéⁿ'ē ntiīⁿnyuⁿ ye'n'é va'ai ye'n'é Ndyuūs chí Ndyuūs ca'a yā. ³ Ní 'áámá 'ii'yān chí din'dái yā 'aama va'āi ní ch'εεtε cá yā nguέé ti va'āi miiⁿ. 'Tíicā Jesucristo ní ch'εεtε taavi cá yā nguέé ti Moisés. ⁴ Deenu yú chí vέé 'ii'yān chí din'dái yā ca'áámá cā'aama va'āi naati Ndyuūs din'dái yā nducuéⁿ'ē dendu'ū chí vέé. ⁵ Moisés miiⁿ dichí'vε yā Ndyuūs ní n'dááca taavi idiīⁿ sa ntiīⁿnyuⁿ ye'n'é vaacu Ndyuūs. Ní Moisés diiⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu ye'n'é Ndyuūs chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí caaⁿ máⁿ yā cuayiivi. ⁶ Naati Cristo chí daiyá Dendyuūs ní 'áámá diiⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ ti 'ii'yān ndii tíiⁿ yā ye'n'e vaacu Dendyuūs. Ní s'uuúⁿ tan'dúúćā vaacu Ndyuūs 'tíicā s'uuúⁿ nduuti chí canéé diitu yú ndúúćū chí i'teenu yú. Ní yeenu yú ndúúćū chí cuuvi ye'n'e yú ndíi tiempo chí 'cuūvi yú.

Véé tiempo chi ntaavi'tuunúūⁿ
'ii'yāⁿ chi ye^{n'é} Ndyuūs

7 Ní chuū Espíritu N'dai ye^{n'é}
Ndyuūs nga^{n'a} yā 'túúcā naachi
canéé nguūⁿ na libro ye^{n'é} Ndyuūs:
Maaⁿnguuví miiⁿ nduuti chi ndís'tiī
'caandiveéⁿ nī nduudu ye^{n'é}
Ndyuūs:

8 Nguéé dichεεchí nī staava ye^{n'é}
nī chí ditaáⁿ nī tan'dúúccā
chí diīⁿ 'ii'yāⁿ tiempo chí
'āā chó'ōo taachi 'ii'yāⁿ
s'eeⁿ diīⁿ yā n'diichineéⁿ yā
Ndyuūs ndúúccū nuuⁿndi chí
diīⁿ yā na yáⁿ'āa cuu^mmáⁿ
naachi nguéé ch'εεtinéé
'ii'yāⁿ. 9 Ní Ndyuūs nga^{n'a}
yā ngī yā 'ii'yāⁿ:

Tiempo chí chó'ōo na yáⁿ'āa
cuu^mmáⁿ naachi nguéé
ch'εεtinéé 'ii'yāⁿ, 'ii'yāⁿ
s'eeⁿ ye^{n'é} ndaata ye^{n'é} nī
n'diichinééⁿ ntúuⁿ yā 'úú
'áará chí n'diichí yā ndu-
cuéⁿ'ē chí 'úú diīⁿ ndúúcu
yā 'naaⁿ chí 'uūvī ngeεcu
nduuyū.

10 Ní cáávā chuū 'úú, Ndyuūs,
ditaáⁿ ndúúccū 'ii'yāⁿ s'eeⁿ.
Ní 'túúcā nga^{n'a} ngī 'ii'yāⁿ
s'eeⁿ: Ndis'tiī, nducuéⁿ'ē
tiempo nguéé n'daacā nada-
cadíínuuⁿ nī na staava ye^{n'é}
nī. Ní nguéé n'diichí nī yúúní
ye^{n'é}.

11 Ní cáávā chí diīⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ 'úú
ní nguéé canee yiinú ye^{n'e}
yā ní ca^{n'a} 'túúcā: Cuáácú
chí 'ii'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuví
ndaa yā naachi canéé chí
ntaavi'tuunúūⁿ 'ii'yāⁿ ye^{n'e}
ndaata ye^{n'é} nī.

12 Maaⁿ ní ndís'tiī, hermanos
ye^{n'é}, cundεε nī cuidado chí nguéé
'áámá ndís'tiī chí nguéé n'daacā
staava ye^{n'é} nī chí nguéé i'téenu nī
ní nguéé divíi nī ye^{n'é} Ndyuūs chí
canduuchi. 13 Ní ndís'tiī ní yaa'ví
nī v'íⁿ nī 'áámá ní taama nī nguuví
nguuví taachi maaⁿnguuví ní 'íicú
mar 'áámá ndís'tiī nguéé dichεεchí

nī staava ye^{n'é} nī cáávā nuuⁿndi
chí nginnche'eī ndís'tiī. 14 Ní véé
'áámá cuaaⁿ ye^{n'é} yú ndúúccū Cristo
nduuti chí s'uuúⁿ ní 'áámá canee
yú ndúúccū chí i'téenu yú vmnááⁿ
vmnaaⁿ ye^{n'e} Cristo ndíi tiempo chí
'cuūvi yú.

15 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro
ye^{n'é} Ndyuūs:

Nguéé dichεεchí nī staava ye^{n'é} nī
chí ditaáⁿ nī tan'dúúccā chí
diīⁿ 'ii'yāⁿ na yáⁿ'āa cuu^mmáⁿ
naachi nguéé ch'εεtinéé
'ii'yāⁿ tiempo chí chó'ōo
taachi n'diichineéⁿ yā 'úú
chí Ndyuūs. 16 ¿Du'ú 'ii'yāⁿ
chí ch'iindiveéⁿ yā nduudu
ye^{n'é} Ndyuūs ní cuayiivi
nduuvitaáⁿ yā? 'Túúcā diīⁿ
nducyaaca 'ii'yāⁿ chí cue^{n'é}
yā ndúúccū Moisés ye^{n'e}
yáⁿ'āa Egipto. Nducyaacá
yā nduuvitaáⁿ yā. 17 ¿Du'ú
'ii'yāⁿ chí Ndyuūs nguéé
yiinú yā nduucú yā 'uūvī
ngeεcu nduuyū? 'Túúcā
nguεε yiinú yā ndúúccū
'ii'yāⁿ chí dinuuⁿndí yā ní
ch'iī yā na yáⁿ'āa cuu^mmáⁿ
naachi nguéé ch'εεtinéé
'ii'yāⁿ. 18 ¿Du'ú 'ii'yāⁿ chí
Ndyuūs nga^{n'a} yā caavā
maaⁿ chí duuchí yā chí
'ii'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuví
cundaa yā lugar naachi
ntaavi'tuunúūⁿ 'ii'yāⁿ ye^{n'e}
yā? 'Túúcā nga^{n'a} yā ye^{n'e}
'ii'yāⁿ chí nguéé n'giindiveéⁿ
yā nduudu ye^{n'e} yā. 19 Maaⁿ
ní deenu yú ti 'ii'yāⁿ s'eeⁿ
nguéé cuuvi cundaa yā lugar
ye^{n'e} Ndyuūs ti nguéé i'téenu
yā Ndyuūs.

4

1 Maaⁿ ní Ndyuūs tee yā promesa
s'uuúⁿ chí cuuvi cundaa yú lugar
ye^{n'é} yā ní cuuvi ntaavi'tuunúūⁿ yú
ndúúcu Ndyuūs. Canéé chí candεε
yú cuidado caati 'aatī 'aama chéé
ndis'tiī nguéé cucheé nī tanducuéⁿ'e

dendu'ū ní nguée cuuvi cundaa nī lugar miiⁿ. ² Caati 'ii'yāⁿ yeⁿ'é Jesucristo ndeé yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo nanááⁿ s'uúⁿ, 'tíicā ntúūⁿ nanááⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chi ch'iī yā na yáⁿ'āa cuuⁿ'máⁿ naachi nguée ch'εetinéeⁿ 'ii'yāⁿ. Ní nguée dichííⁿvē nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs nguaaⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ti taachi ch'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ nguée s'téenu yā yeⁿ'é. ³ Naati s'uúⁿ chi i'teenu yú nduudu miiⁿ, s'uúⁿ ní cuuvi ndaa yú naachi caⁿ'a Ndyuūs chi ntaaviⁿ'tuunúūⁿ yú ndúúcu yā. 'Tíicā ngaⁿ'a Ndyuūs na libro yeⁿ'é yā naachi canée nguūⁿ:

Cáávā chi diiⁿ 'ii'yāⁿ s'eeⁿ 'úú nguée yiinú yeⁿ'e yā. Ní cuaacú ngaⁿ'á nduudu ndúúcu maááⁿ chi duuchí. Nguée cuuvi ndaa yā nduucú na lugar yeⁿ'é naachi ntaaviⁿ'tuunúūⁿ.

Ní Ndyuūs di'cuiinú yā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā taachi din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁴ Ní 'áámá cuaaⁿ yeⁿ'é libro yeⁿ'é Ndyuūs naachi canée nguūⁿ ní ngaⁿ'a yeⁿ'é ndíí chí ndeεchē nguuvi chi ntaaviⁿ'tuunúūⁿ 'ii'yāⁿ:

Ndyuūs ní ndíí chí ndeεchē nguuvi ntaaviⁿ'tuunúūⁿ yā yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā. ⁵ Ní canee táámá vmneⁿ'ēe na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíicā:

'Ii'yāⁿ s'eeⁿ nguée cuuvi cūndaa yā ní ntaaviⁿ'tuunúūⁿ yā nduucú. ⁶ Maaⁿ ní véé n'duuvi 'ii'yāⁿ chí canée chí cundaa yā na lugar naachi ntaaviⁿ'tuunúūⁿ 'ii'yāⁿ. Naati 'ii'yāⁿ chí vmnááⁿ vmnáaⁿ n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ nguée s'ndaa yā ti nguée s'téenu yā Ndyuūs. ⁷ Taama vmnéⁿ'ēe Ndyuūs s'neéⁿ yā 'áámá nguuvi ní ngaⁿ'a yā chí nguuvi ní maaⁿ'nguuvi. Ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'é nduudu miiⁿ cuayiivi taachí 'āā ch'ó'ōo chuū. 'Āā 'naaⁿ tiempo

nguuvi chí David ngaⁿ'a sa yeⁿ'é. Ní 'tíicā canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'é nguuvi miiⁿ:

Maaⁿ'nguuvi nduuti chí ndís'tiī 'caandiveéⁿ nī nduudu chí Ndyuūs ngaⁿ'á yā: Nguée dichεechí nī staava yeⁿ'é nī. ⁸ Ní nduuti chí saⁿ'ā Josué chí saⁿ'ā ndíí tiiⁿ yeⁿ'e 'ii'yāⁿ Israel s'eeⁿ cuuvi sa caⁿ'a sa 'ii'yāⁿ Israel s'eeⁿ chí ntaaviⁿ'tuunúūⁿ yā tuuⁿ'mi ní Ndyuūs nguée canee chí caaⁿ'máⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe yeⁿ'é táámá nguuvi. ⁹ Maaⁿ ní cáávā chuū véé chí ntaaviⁿ'tuunúūⁿ 'ii'yāⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs. ¹⁰ Ní 'ii'yāⁿ chí sndaá yā naachi Ndyuūs ntaaviⁿ'tuunúūⁿ yā 'āā ntéé idiíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ tan'dúúca chí Ndyuūs 'āā ntéé idiíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ. ¹¹ Maaⁿ ní canée chí di'cuítu yú chí cuuvi cūndaa yú lugar naachi ntaaviⁿ'tuunúūⁿ yú ní 'aatī tanáⁿ'ā yú diiⁿ yú chí nguée i'téenu yú tan'dúúca 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chí nguée chí'téenu yā.

¹² Ní nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní canduuchi ní neené ditiiⁿ. Ní véε ca 'caāiⁿ yeⁿ'é nguée ti 'áámá machete chí 'caāiⁿ nduu 'uuví lados. 'Tíicā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ndaā na coo yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú naachi canee alma yeⁿ'e yú ndúúcu espíritu yeⁿ'e yú ndíí túútē yeⁿ'e yú. Ní déenu chεε chí tumicadínuuⁿ yú ndúúcu chεε chí neⁿ'e yú diiⁿ yú chí ngiicā yeⁿ'e staava yeⁿ'e yú. ¹³ Nguée dεē véε chí véé chí cuuvi cunúūⁿ n'de'ei yeⁿ'é Ndyuūs. Ndyuūs din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí véé ní inaáⁿ yā nducuéⁿ'ē tan'dúúca chí canee nanáaⁿ yā. Ní canée chí caⁿ'a yú cuenta yeⁿ'e vida yeⁿ'e yú taachi ndaa yú nanáaⁿ yā.

Jesús ni chiidúú ch'εεte taavi ca yeⁿ'e yú

14 Jesús chi daiyá Dendyuūs ní chiiduú ch'εετε taavi ca yeⁿe yú. Ní cunaⁿa yā va'ai cheeti nguuví ní ndaá yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní cáávā chuū canee chi 'áámá canee yú ndúú^{cū} chi i'teenu yú Ndyuūs. 15 Ní chiiduú ch'εετε taavi ca yeⁿe yú ya'ai 'iinú yā s'uuúⁿ taachi n'geenu yú ngii caati Jesús miiⁿ ní ch'eenú yā chii tanducuéⁿē tan'dúú^{cā} s'uuúⁿ naati nguéé dinuuⁿndí yā mar 'áámá vmnéⁿēe. 16 Ní cáávā chuū cuuvi ndaa yú nanááⁿ trono yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿ'e yú ndúú^{cū} confianza ti dineⁿ'é yā s'uuúⁿ. Ní 'íicú Ndyuūs cuuvi ya'ai 'iinú yā yeⁿ'e s'uuúⁿ ní cunnee yā s'uuúⁿ taachi, véé necesidades yeⁿ'e yú. Ní itée yā s'uuúⁿ denduⁿ'ū chi n'daacá n'dai yeⁿ'é yā.

5

1 Tiempo chi chó'oo 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndεεvé yā ca'áámá cā'aama chiiduú ch'εετε chi canéé chí diiⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs cucáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'á yā ofrendas ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti chi candεε 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti ofrenda caavā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 2 Ní chiiduú ch'εετε ca ní dinuuⁿndí yā tan'dúú^{cā} nducyaáacá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cáávā chuū véé paciencia yeⁿ'é yā ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chi tonto ní ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. 3 Ní chiiduú ch'εετε ca cáávā chi dinuuⁿndi yā canéé chí 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti chi ofrenda yeⁿ'e maáⁿ yā cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e maáⁿ yā tan'dúú^{cā} chí diiⁿ tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

4 Ní mar 'áámá saⁿ'ā cuuví diiⁿ sa nombrar maaⁿ sa lado yeⁿ'ē chi-iduú ch'εετε ca cáávā chí maāⁿ sa neⁿ'e sa ti Ndyuūs yaaⁿ'ví yā saⁿ'ā chí cuuvi chiiduú ch'εετε ca chí diiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é yā tan'dúú^{cā} chí yaaⁿ'ví yā saⁿ'ā Aarón chí cuuvi chiiduú ch'εεte ca tiempo chí 'āa chó'oo. 5 'Tiicá ntúūⁿ chó'oo yeⁿ'e Cristo. Cristo miiⁿ nguéé diiⁿ yā

nombrar maáⁿ yā chí cuuvi chi-iduú ch'εεte ca. Ndyuūs yaaⁿ'ví yā Cristo chí cuuvi chiiduú ch'εεte ca. Ní 'tiicá canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs:

Dii ní daiyá, 'úú ní chiida di ní cuaacu chí dii ní daiyá. 6 Ngaⁿ'a ntúūⁿ táámá ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tiicá:

Díi ní daiyá ní cuéⁿ'é daāⁿman canee di chiiduú ch'εεte ca. Tan'dúú^{cā} chí tiempo chí 'āā chó'oo chiiduú ch'εεte ca chí nguuvi Melquisedec 'tiicá ní ti yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'é yā. 7 Ní taachi Jesús canee yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū caⁿ'angua'á yā nanááⁿ Ndyuūs chiidá yā ní ngaⁿ'a yā: N'dii Ndyuūs diiⁿ ní chiiⁿ chí neⁿ'é ní. Ní 'caí diitú yā neⁿ'e chí chεεcú yā: N'dii, Ndyuūs, cuuvi nadanguáⁿ'ai ní 'úú chí nguéé 'cuuvi nduuti chí neⁿ'é ní diiⁿ ní 'tiicá. Ní Ndyuūs ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e Jesús taachi ngaⁿ'angua'á yā ti dich'εεté yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs ca'á yā fuerzas Jesús. 8 Ní 'áará chí Jesús miiⁿ ní daiyá Dendyuūs ch'eeⁿ yā cáávā dendú'ū chí canéé chí ch'eenú yā chí ní ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'e nducuéⁿ'ē. 9 Ní taachi Ndyuūs n'diichineéⁿ yā Jesús, Jesús miiⁿ ní diiⁿ yā nducuéⁿ'ē chí neⁿ'e Ndyuūs. Ní 'íicú Jesús miiⁿ cuuví yā nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca s'uuúⁿ chí n'giindiveeⁿ yú yeⁿ'e yā. 10 Ní Ndyuūs diiⁿ yā chí Jesús cuuví chiiduú ch'εεte ca tan'dúú^{cā} tiempo chí chó'oo chiiduú ch'εεte ca chí nguuvi Melquisedec, 'tiicá yā.

Véé peligro yeⁿ'e yú chí ngaⁿ'a yú chí 'āā ntéé i'teenu yú Jesucristo

11 Maaⁿ ní véé cá chi nen^{'é} 'nū caaⁿ máⁿ 'nū ye^{n'e} Melquisedec chí chiiduú ch'εεε ca naati ngii n'dái caaⁿ máⁿ 'nū ye^{n'e} ti ndís'tiī ní nguée ituumicadiinuⁿ nī. 12 'Āā chó'ōo tiempo chí ndís'tiī 'āā s'téenu nī ní maaⁿ ní ndís'tiī canée chí ca'cueéⁿ nī 'iiⁿ yāⁿ naati ndíi maaⁿ 'āā ne^{n'é} nī taama vmné^{n'ēe} chí 'áámá 'iiⁿ yāⁿ ca'cueéⁿ yā ndís'tiī dendu'ū chí vmnáⁿ vmnaaⁿ ye^{n'é} Ndyuūs. Ní ndís'tiī ní 'āā débil nī. Ní tan'dúúca dacuá'āa chí ne^{n'e} leche ní nguée ne^{n'e} comida chí ditiīnū, 'tiicá nī. 13 Ní 'iiⁿ yāⁿ chí dámaāⁿ ngi'i leche ní tan'dúúca dacuá'āa 'tiicá yā. Ní nguée deenú yā dε'ε chí n'daacā o dε'ε chí nguée n'daacā. 14 Ní comida chí ditiīnu ní che'ε 'iiⁿ yāⁿ n'gεεté chí 'āā deenú yā in'nuú yā chée chí n'daacā o chée chí nguée n'daacā caati 'tíicā costumbre ye^{n'é} yā chí diīⁿ yā.

6

1 Maaⁿ ní i'téenu ca yú ní 'caandiveeⁿ ca yú cosas chí chεεchi chí 'iiⁿ yāⁿ ca'cueéⁿ yā s'uuúⁿ. Ní nguée ne^{n'e} yú 'caandiveeⁿ yú taama vmné^{n'ēe} tan'dúúca chí ngi'cueéⁿ yā s'uuúⁿ ndii vmnáⁿ vmnaaⁿ taachi cáámá i'teenu yú nduudu cuaacu ye^{n'é} Cristo. Ní nguée nga^{n'a} yú táámá vmné^{n'ēe} chí s'neeⁿ yú ntiīnyuⁿ ye^{n'e} yú chí nguée n'daacā chí diīⁿ chí 'cuúvi yú ti maaⁿ ní i'teenu yú Jesucristo. 2 Ní nguée ca'cueeⁿ ca yú ye^{n'ē} chí ngeεdínuūⁿ ní, ní nguée ye^{n'ē} chí s'nuuⁿ yú ta'a yú nanááⁿ tíiⁿ 'iiⁿ yāⁿ, ní nguée ye^{n'ē} chí nnduuchí 'iiⁿ yāⁿ chí ye^{n'e} Cristo ye^{n'ē} nguaaⁿ tiná^{n'a}, ní nguée ye^{n'ē} nguuvi chí Cristo diīⁿ yā juzgar nducyaaca 'iiⁿ yāⁿ. 3 Ca'cueeⁿ ca yú más cā ye^{n'e} chí i'téenu yú ye^{n'e} Cristo. Ní chuū ní diīⁿ yú nduuti chí Ndyuūs ne^{n'e} yā.

4 Ní ζdε'ε ye^{n'e} 'iiⁿ yāⁿ chí 'āā sta'á yā dεεve chí Cristo, ní sta'á yā cosas chí n'dai taavi chí Cristo ca'a yā, ní 'āā sta'á yā Espiritu N'dai

ye^{n'e} Cristo, 5 ní deēnú yā nduudu cuaacu chí n'dai chí ye^{n'ē} Ndyuūs ndúúcu poder chí ye^{n'e} táámá iⁿ yeeⁿ di chí cuchii? 6 Ní nduuti chí 'iiⁿ yāⁿ s'eeⁿ ndaacadaamí yā ye^{n'e} Cristo ní dinuuⁿ ndí yā, nguée cuuvi diīⁿ yā ndaa yā nanááⁿ Cristo chí nadach'εεcú yā nuuⁿ ndi ye^{n'ē} yā, tí 'iiⁿ yāⁿ s'eeⁿ diīⁿ yā tan'dúúca chí s'neéⁿ nga'á yā daiyá Ndyuūs miiⁿ taama vmné^{n'ēe}. Ní diīⁿ yā chí Cristo miiⁿ 'cuináⁿ yā nguaaⁿ 'yááⁿ n'dái 'iiⁿ yāⁿ. 7 Ndyuūs diīⁿ yā ndúúcu 'iiⁿ yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúca chí diīⁿ yā ndúúcu yáⁿ āa taachi n'dee cuuvi ngeeⁿ cuúvi vmnáⁿ yáⁿ āa ní yáⁿ āa sta'a nuūⁿ ní miiⁿ 'áámá 'áámá vmné^{n'ēe} chí ngeeⁿ cúúvi. Ndyuūs ca'á yā yáⁿ āa miiⁿ cosecha chí n'dai 'iiⁿ yāⁿ chí ngiīnú yā ndaataá. 8 Naati nduuti chí yáⁿ āa miiⁿ ní ngii yááⁿ ye^{n'ē} ndúúcu yaata chí nguée dichí'vε tuu'mi ní nguée dichí'vε. Ní Ndyuūs nguée ca'á yā cosecha n'dai ye^{n'ē} níicú cuayiivi 'iiⁿ yāⁿ ní neeⁿ yáⁿ a yā yáⁿ āa miiⁿ.

Vée chí cuuvi ye^{n'e} yú chí nnee s'uuúⁿ chí 'áámá cunee yú

9 Maaⁿ ní 'áará chí nga^{n'a} 'nū 'tíicā ye^{n'e} ndís'tiī, hermanos, deenu 'nū chí véé cosas chí n'dai taavi ca ye^{n'ē} nī ti ye^{n'ē} Cristo ndís'tiī ní Ndyuūs nadanguáⁿ ai yā ndís'tiī. 10 Ndyuūs dámaāⁿ diīⁿ yā dendu'ū chí cuaacu. Nn'gaacú yā ye^{n'ē} ntiīnyuⁿ chí diīⁿ nī ní táácā nneeⁿ nī hermanos ye^{n'ē} yú caati dine^{n'ē} nī hermanos chí i'téenu yā Jesucristo. Ní 'tíicā ní diīⁿ nī nguuvi nguuvi. 11 Maaⁿ ní ne^{n'ē} 'nū chí ca'áámá ca'áámá ndís'tiī daamá nūⁿ idiīⁿ ní ndúúcu núúⁿ máⁿ staava ye^{n'ē} nī tan'dúúca chí diīⁿ nī taachi cáámá i'téenu nī. Ní diīⁿ nī ndíi tiempo chí ch'iī nī. Ní 'tíicā cuuvi cuaacu chí véé chí cuuvi ye^{n'ē} nī. 12 Nguée ne^{n'ē} 'nū chí nduuví 'daan'di nī naati ne^{n'ē} 'nū chí din'daacá nī tan'dúúca taná^{n'a} cā 'iiⁿ yāⁿ chí i'téenu yā. Ní cunee ngi-inú yā ye^{n'e} vaadí n'dai chí Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ yāⁿ s'eeⁿ chí Ndyuūs

ngaⁿá yā chi cuuvi yeⁿé yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

13 'Āā 'nááⁿ tiempo chi chó'ōo Ndyuūs diíⁿ yā 'áámá compromiso ndúúcu Abraham ní Ndyuūs ngaⁿá yā cáávā chi duuchi maáⁿ yā chi 'tíicā caⁿá yā diíⁿ yā caati nguée cá táámá 'iiⁿyāⁿ chi ch'εεε cá yā ti Ndyuūs. 14 Ní caⁿa yā: Díí, Abraham, cuaacu níⁿnyúⁿ diⁿviicú dii ní diíⁿ chi cuuvi n'dee n'dái daiyá 'iiⁿyāⁿ yeⁿé di cuaaⁿ naachi cuchíi. 15 Abraham cūnee ngiinú yā compromiso yeⁿé Ndyuūs ndúúcu vaadi ngiinū ní tunée yā compromiso chi Ndyuūs caⁿa yā chi ca'á yā Abraham miiⁿ. 16 Maaⁿ ní taachi 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿyeedíⁿ cūu ngaⁿá yā chi cuaacu níⁿnyúⁿ caⁿá yā diiⁿ yā, ngaⁿá yā “Por Dios” cucáávā 'áámá yā chi ch'εεε cá yā nguée ti 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Níicú taachi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngaⁿá yā chi 'tíicā caⁿá yā diíⁿ yā cáávā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí ch'εεε ca tuuⁿmi ní nguée véé más cā chi cuuvi caaⁿmán yā yeⁿé. 17 Ní 'tíicā Ndyuūs neⁿé yā ch'iⁿí yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿe Abraham chi cuaacu níⁿnyúⁿ diíⁿ yā cumplir compromiso yeⁿé yā. Ní nguée n'daaⁿ mar 'áámá nduudu yeⁿé yā. Ní cáávā chuū ngaⁿá yā cucáávā chi duuchi maáⁿ yā. 18 Ní cáávā chuū véé 'úúví dendu'ū chi nguée cuuvi n'daaⁿ. Ndyuūs ní nguée cuuvi cuⁿneéⁿ yā táámá cosa lugar yeⁿé 'uuví compromiso yeⁿé Ndyuūs ndúúcu chí ngaⁿá yā chi caⁿá yā diíⁿ yā cáávā chi duuchi maáⁿ yā. Ndyuūs nguée cuuvi caaⁿmán yā nduudu yaadi. Ní ndúúcu compromiso yeⁿé yā, Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ 'viich'εεtínūⁿ ch'εεε yeⁿe yú caati s'uuúⁿ n'nuuⁿ yú Ndyuūs ní i'téenu yú 'yā ní yeⁿé chi Ndyuūs téé yā chi cuuvi yeⁿé yú. 19 Chíⁿ chí i'téenu yú cáávā alma yeⁿe yú ní tan'dúúca 'áámá ancla yeⁿe barco ti i'nēeⁿ diíⁿ barco chi 'āā ntééⁿ ínuⁿu. 'Tíicā s'uuúⁿ ndúúcu chí i'téenu yú cuuvi ndáá níⁿnuⁿ yú nanááⁿ

Ndyuūs. 20 Jesucristo 'āā ndaá yā nanááⁿ Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿé s'uuúⁿ. Ní maaⁿ ní cááva yā cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní maaⁿ ní Jesucristo miiⁿ ní chiiduú ch'εεε ca yeⁿe yú chi 'áámá cūnee ná ntiiⁿnyuⁿ miiⁿ. Ní tan'dúúca chiiduú ch'εεε ca Melquisedec chí 'áámá cūnee na ntiiⁿnyuⁿ 'āā tiicá nūuⁿ Jesucristo.

7

Yeⁿe Jesús chi chiiduú ch'εεε ca tan'dúúca Melquisedec chi chiiduú ch'εεε ca

1 'Iiⁿyāⁿ Melquisedec ni rey yeⁿé yāāⁿ Salem ní chiiduú ch'εεε ca yeⁿe Ndyuūs chí ch'εεε n'dai. Tiempo chí 'āā 'nááⁿ chó'ōo, saⁿā Abraham ní taachi cuchí sa chí cheⁿe sa ná caandaá naachi ch'iⁿnuⁿ sa reyes, saⁿā Abraham miiⁿ ndaaca sa nanááⁿ chiiduú ch'εεε ca Melquisedec ní Melquisedec diⁿviicú yā Abraham. 2 Ní Abraham miiⁿ ní ca'ā sa Melquisedec 'áámá ndiichi parte yeⁿé nducuéⁿe chí diví yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe reyes cucáávā caāndā. Ní chí duuchi chí Melquisedec vmnááⁿ vmnaaⁿ neⁿé caaⁿmán rey chí yeⁿe vaadi cuaacu. Ní cuayiivi ní neⁿe caaⁿmán rey yeⁿe yāāⁿ Salem, ní chí duuchí yā neⁿe caāⁿmaⁿ rey yeⁿé vaadi 'diiⁿ. 3 Nguée canee nguūⁿ chεε chí chεεcú Melquisedec, chεε chí chiidá yā ndí nguée ndúú yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿé yā yeⁿe chí chiicá yā. Nguée canee nguūⁿ yeⁿe tiempo chí ch'iindiyáⁿ yā ndí nguée ndúú yeⁿe tiempo chí ch'iⁿ yā. Ní cucáávā chuū Melquisedec miiⁿ tan'dúúca daiyá Ndyuūs 'tiicá yā ti 'áámá chiiduú ch'εεε ca chí 'áámá cūneeⁿ na ntiiⁿnyuⁿ cueⁿe daāⁿmaⁿ.

4 Maaⁿ ní nadacádínuuⁿ ní chí ch'εεε n'dai saⁿā Abraham 'cū. Abraham ca'ā yā 'áámá ndiichi parte yeⁿé nducuéⁿe chí diví yā yeⁿe reyes taachi cuⁿu yā na caāndaá. 5 'Tíicā ngaⁿā ley

ye^{n'e} Ndyuūs chi Moisés dingúuⁿ yā: Nducyaa ca chiidúú chi ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ Leví canéé chi cuta'á yā ndíichí parte ye^{n'e} nducué^{n'e} chi véé ye^{n'e} nducyáá cá 'ii^{n'}yāⁿ chí ye^{n'e} Abraham ní ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} yā, ti 'ii^{n'}yāⁿ Leví miiⁿ ní ye^{n'e} ndaata Abraham. ⁶ Naati chiidúú ch'εεε ca Melquisedec miiⁿ ní nguéé ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ Leví naati sta'á yā ndíichí parte ye^{n'e} Abraham. Ní Abraham miiⁿ ní sa^{n'a} chi Ndyuūs díiⁿ yā compromiso ndúú cū sa chi véé chi cuuvi ye^{n'e} sa. Ní chiidúú ch'εεε ca Melquisedec diⁿviicú yā Abraham. ⁷ Maaⁿ ní Melquisedec chí diⁿviicú yā Abraham ní ch'εεε cá yā nguéé ti Abraham chí diⁿviicú yā 'yā. ⁸ Maaⁿ ní 'ii^{n'}yāⁿ Leví chi ita'á yā chi ndiichí parte ye^{n'e} nducué^{n'e} chi véε ye^{n'e} yú, ní 'ii^{n'}yāⁿ chi ca^{n'a} yā 'cuuvi yā. Naati canéé nguūⁿ na libro ye^{n'e} Dendyuūs 'túicā chi chiidúú ch'εεε ca Melquisedec chí sta'á yā ndiichi parte ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ ní nguéé nga^{n'a} chi n'díi yā. ⁹ Ní chuū ní ne^{n'e} caaⁿmāⁿ chi taachi Abraham ca'á yā ndiichi parte ye^{n'e} yā chiidúú ch'εεε ca Melquisedec, maaⁿ tiempo nūⁿ 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} Leví chi ye^{n'e} ndaata Abraham ní 'ii^{n'}yāⁿ chi sta'á yā ntúūⁿ chi ndiichi parte ye^{n'e} yā. 'Tiicā ntúūⁿ ca'a yā chi ndiichi parte ye^{n'e} yā chiidúú ch'εεε ca Melquisedec. ¹⁰ Ní 'áará chí sa^{n'a} Leví miiⁿ 'āa cuéé 'cuundiyaāⁿ sa, Abraham miiⁿ díiⁿ yā chuū cáávā 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} yā chí 'āa cuéé 'cuundiyaāⁿ yā taachi ndaācā sa chiidúú ch'εεε ca Melquisedec cuaaⁿ na yúúni, ní ca'á yā chi ndiichi parte miiⁿ.

¹¹ Maaⁿ ní 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ ye^{n'e} ndaata Israel sta'á yā ley ye^{n'e} yā ye^{n'e} chiidúú s'eeⁿ chí ye^{n'e} ndaata Leví. Ní 'ii^{n'}yāⁿ Leví s'eeⁿ ní ye^{n'e} ndaata Aarón. Ní nduuti chí 'ii^{n'}yāⁿ Leví s'eeⁿ cuuvi díiⁿ

yā chi nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ cuuvi 'cuεεtinéé n'daacá yā ní nguéé nuuⁿndi ye^{n'e} yā, ¿de'ē cáávā chi ne^{n'e} yā táámá chiidúú ch'εεε ca chí 'āa vi'í cá ní nguéé ye^{n'e} ndaata chiidúú Aaron? Naati tan'dúú cā chiidúú ch'εεε ca Melquisedec, 'tiicā yā. ¹² Caati naachi n'daaⁿ yā chiidúú ch'εεε ca ye^{n'e} táámá ndaata ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ Israel 'tiicā ntúūⁿ canee chí n'daa yā ley. ¹³ Ná libro ye^{n'e} Ndyuūs 'túicā canéé nguūⁿ ye^{n'e} Señor ye^{n'e} yú. Señor ní ye^{n'e} táámá 'ii^{n'}yāⁿ chí nguéé díiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ ye^{n'e} chiidúú chí díiⁿ ntiⁿnyuⁿ ye^{n'e} nátai naachi 'caaⁿnúⁿ yā 'iiti cáávā ye^{n'e} ofrenda ye^{n'e} Ndyuūs. ¹⁴ Nducyaa ca 'ii^{n'}yāⁿ ní déenu yā chí Señor Jesucristo ye^{n'e} yú chí iindiyáaⁿ yā ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} Judá. Ní Moisés nguéé nga^{n'a} yā de'ē véε ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} Judá taachi cā^{n'a} yā ye^{n'e} chiidúú ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} yā.

¹⁵ Ní neenē cuaacu ca canee taachi ndaā táámá chiidúú chí tan'dúú cā chiidúú ch'εεε ca Melquisedec, 'túicā yā. ¹⁶ Ní táámá chiidúú miiⁿ nguéé díiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ ye^{n'e} chiidúú cáávā ley chí nga^{n'a} chí chiidúú miiⁿ canee chí cuuvi ye^{n'e} 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} ndaata ye^{n'e} chiidúú. Naati táámá chiidúú miiⁿ díiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ ye^{n'e} chiidúú cáávā chí véé vida cue^{n'e} daāⁿmaⁿ ye^{n'e} yā ní véé poder ye^{n'e} yā. ¹⁷ 'Túicā canee nguūⁿ na libro ye^{n'e} Ndyuūs naachi Ndyuūs nga^{n'a} yā ye^{n'e} yā 'túicā:

Díi ní 'áámá chiidúú chí cué^{n'e} daāⁿmaⁿ 'áámá cūnee na ntiⁿnyuⁿ. Tan'dúú cā chiidúú ch'εεε ca Melquisedec 'tiicā nī. ¹⁸ Maaⁿ ní ley ye^{n'e} Moisés ní nguéé ley ye^{n'e} maaⁿ caati nguéé dichíⁿvē. ¹⁹ Ley ye^{n'e} Moisés nguéé cuuvi díiⁿ chí 'ii^{n'}yāⁿ 'cuεεtinéé n'daacá yā chí nguéé nuuⁿndi ye^{n'e} yā. Naati maaⁿ ná lugar ye^{n'e} ley miiⁿ véé 'viich'εεtínūⁿ chí

n'daacā ca chi cuuvi ye^{n'}ē yú chi Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ. Ní cáávā chuū ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs.

²⁰ Ní Ndyuūs, cáávā chi duuchi maáⁿ yā, ca^{n'}a yā chi dííⁿ yā chi Jesucristo chiiduú ch'εεε ca. Taná^{n'}ā ca chiiduú dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ tan'dúúca chi nga^{n'}a reglas ye^{n'}e 'ii^{n'}yāⁿ nguée cáávā mar 'áámá nombre ye^{n'}é Ndyuūs. Naati ye^{n'}ē táámá chiiduú ch'εεε ca chi Jesucristo, Ndyuūs nga^{n'}á yā ye^{n'}e Jesucristo ndúúcu chi duuchi maáⁿ yā chi canée yā 'áámá chiiduú ch'εεε ca. ²¹ 'Tíicā canée nguūⁿ na libro ye^{n'}é Ndyuūs naachi Ndyuūs nga^{n'}a yā ye^{n'}ē taama yā:

Señor Ndyuūs nga^{n'}á yā ndúúcu chi duuchi maáⁿ yā ní nguée n'dáaⁿ yā chi nga^{n'}a yā. Díí ní cué^{n'}é daāⁿmaⁿ canée dí chi díí ní 'áámá chiiduú díí tan'dúúca chiiduú ch'εεε ca Melquisedec 'tíicā dí. ²² Maaⁿ ní cucáávā chi Ndyuūs dííⁿ yā chuū, Jesús ní dííⁿ yā chi seguro canee compromiso ye^{n'}é Ndyuūs. Ní n'daacā ca nguée tí chi vnaáⁿ vnaaⁿ chi ye^{n'}é 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ. ²³ 'Tíicā dendú'ū neené 'yaaⁿ chiiduú vε naati nguée ch'εεtinée yā ndúúcu ntiiⁿnyuⁿ caati ch'íi yā. ²⁴ Naati Jesucristo miiⁿ nguée ch'íi yā tí 'áámá canee yā. Ní nguée ca'á yā táámá 'ii^{n'}yāⁿ ntiiⁿnyuⁿ chi ye^{n'}é yā. ²⁵ Maaⁿ ní Jesucristo cuuvi nadanguá^{n'}ai yā cue^{n'}e daāⁿmaⁿ nducyáácá 'ii^{n'}yāⁿ chi ndaa yā nanááⁿ Ndyuūs cáávā Jesucristo miiⁿ. Níicú Jesucristo miiⁿ canduuchí yā cue^{n'}e daāⁿmaⁿ ní nga^{n'}angua'á yā cáávā 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chi ye^{n'}é yā.

²⁶ 'Tíicā Jesús miiⁿ ní chiiduú ch'εεε ca chi itée yā necesidades

ye^{n'}e yú. Ní δεεεε yā. Ní nguée dííⁿ yā cosas chi nguée n'daacā. Ní nguée dííⁿ yā mar 'áámá nuuⁿndi. Jesucristo miiⁿ 'āā vi'í ca yā ye^{n'}e 'ii^{n'}yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. Ní cue^{n'}é yā yaācu cá nguée tí nanguuvi. ²⁷ Ní Jesucristo chi chiiduú ch'εεε ca nguée canée chí dííⁿ yā tan'dúúca taná^{n'}ā chiiduú n'gεεε ca chí 'caa^{n'}núⁿ yā 'iiti nguuvi nguuvi cáávā nuuⁿndi ye^{n'}e maáⁿ yā ní cuayiivi cáávā nuuⁿndi ye^{n'}e taná^{n'}ā ca 'ii^{n'}yāⁿ. Jesús miiⁿ 'áámá vnaé^{n'}ē dííⁿ yā chuū taachi nca'a vida ye^{n'}e maáⁿ yā taachi ch'íi yā cáávā nuuⁿndi ye^{n'}e yú. ²⁸ Cáávā ley ye^{n'}e Moisés 'ii^{n'}yāⁿ i'néeⁿ yā chiiduú n'gεεε ca chí 'ii^{n'}yāⁿ chí véé nuuⁿndi ye^{n'}é yā. Chó'ōo 'naaⁿ tiempo ní cuayiivi ní Ndyuūs nga^{n'}á yā cáávā chí duuchi maáⁿ yā chí daiyá yā ní chiiduú ch'εεε ca chí dííⁿ yā chíiⁿ chí Ndyuūs ne^{n'}é yā chí dííⁿ yā. Ní 'áámá cūnee yā cue^{n'}e daāⁿmaⁿ.

8

Jesucristo ní abogado ye^{n'}é táámá compromiso

¹ Chuū chí ca^{n'}a 'nū ní ch'εεε ca ye^{n'}e tanducué^{n'}é chí nga^{n'}á 'nū chí 'tíicā. Chiiduú ch'εεε ca ye^{n'}e yú chí Jesucristo ní véé yā ná va'ai chεεti nguuvi na lado ye^{n'}é honor ye^{n'}e trono ye^{n'}é Ndyuūs chí canée na va'ai chεεti nguuvi. ² Ní Jesucristo dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'}é chiiduú ch'εεε ca na yaācu na va'ai ch'εεε nguuvi chí cuaacu níiⁿnyúⁿ chí ye^{n'}é Ndyuūs. Ní 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ nguée din'dái yā yaācu miiⁿ tí Señor Jesucristo maáⁿ yā din'dái yā. ³ 'ii^{n'}yāⁿ s'neéⁿ yā ca'áámá cā'aama chiiduú ch'εεε ca chí canée chí ca'á yā ofrenda ní 'caa^{n'}núⁿ yā 'iiti cáávā nuuⁿndi ye^{n'}é 'ii^{n'}yāⁿ. Cáávā chuū Jesucristo canée chí véé ye^{n'}é yā chí cuuvi ca'a yā chí vida ye^{n'}e maáⁿ yā. ⁴ Ní ndúúti chí Cristo miiⁿ cunée yā iⁿ'yee^{n'}dí 'cūū nguée cuuvi chiiduú yā caati véé chiiduú

s'eeⁿ chi nga'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs tan'dúúccā chi nga'a ley ye^{n'e} Moisés. ⁵ Ní chiiduú s'eeⁿ ní díiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'é} yā ní díiⁿ yā tan'dúúccā ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'e} yaācū chi canéé na va'ai ch'εeti nguuví. Deenú 'nū chi díiⁿ yā copiar ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'é} Ndyuūs ti taachi Moisés ne^{n'é} yā din'dái yā yaācū chi va'ai tínnūⁿ, Ndyuūs ca^{n'a} yā chíi yā Moisés ní nga^{n'a} ya:

Dii, Moisés, candéε nī cuidado ye^{n'e} tanducué^{n'e} chi díiⁿ di. Ní díiⁿ di tan'dúúccā chi ch'iⁿí díi taachi canee di na cuéé^{tí}. ⁶ Naati Cristo chi chiiduú ch'εete ca ye^{n'e} yú díiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ chí ch'εete taavi ca nguéé ti ye^{n'e} chiiduú n'gεete ca ye^{n'e} iⁿ'yeeⁿdí 'cūū caati Ndyuūs díiⁿ yā compromiso chí Cristo canéé yā naavta^{n'a} ye^{n'e} 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúccū Ndyuūs. Maaⁿ ní s'uuúⁿ cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs cáávā Cristo miiⁿ. Ní compromiso miiⁿ ní ch'εete ca tí ye^{n'e} tanducué^{n'e} chi n'daacā taavi ca.

⁷ Ní nduuti chí compromiso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ chi ye^{n'é} Ndyuūs ní n'daacā taavi ca tuuⁿ'mi ní nguéé canee chí díiⁿ yā ndiichí ndii 'úúví compromiso. ⁸ Naati Ndyuūs n'diichi yā chí nguéé n'daacā díiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ tiempo chí 'āā ch'ó'oo. Ní nga^{n'a} yā ngī yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúccā chí canéé nguūⁿ na libro ye^{n'é} yā 'tíicā:

'Tíicā nga^{n'a} Señor: Tiempo chí cuchii 'úú ní díiⁿ 'áámá compromiso ngaí ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} ndaata Israel ní ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} ndaata Judá.

⁹ Nguεε idiíⁿ tan'dúúccā chí díiⁿ ndúúccū chiidá yā taachi divíi 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} yáⁿ'āa Egipto. 'Iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ nguéé díiⁿ yā tan'dúúccā chí 'úú yaaⁿ'ví 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ. Ní cáávā

chuū nguéé díiⁿ cuenta ye^{n'é} yā.

¹⁰ Cuayiiⁿvi chí ch'ó'oo nguuví s'eeⁿ ní maaⁿ ní chuū chí compromiso ngaí chí ca^{n'a} díiⁿ ndúúccū 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} nación Israel. Nga^{n'a} Señor: Cuⁿ'neéⁿ leyes ye^{n'é} na vaanicaⁿdínnūⁿ ye^{n'é} yā ní dinguúⁿ leyes ye^{n'é} na staava ye^{n'é} yā. Ní 'úú cuuvi Ndyuūs ye^{n'é} yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'é}.

¹¹ Ní mar 'áámá yā canee chí caⁿ'cueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ye^{n'e} nación ye^{n'é} yā 'tíicā. Ndísⁿ'tíi n'diichí nī Señor miiⁿ, caati nducyáácā yā ní n'diichí yā 'úú ndíi 'iiⁿ'yāⁿ chí nga^{n'a} ntiiⁿ'nyúⁿ yā ndii tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ.

¹² Ní 'úú ní nadach'εεⁿcú nuuⁿ'ndi chí díiⁿ yā ní 'āā ntéé nn'gaacú nuuⁿ'ndi ye^{n'é} yā. ¹³ Ní Ndyuūs nga^{n'a} yā ye^{n'e} compromiso chí ngai ti caati compromiso chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ní 'āā ndiicúū tuuⁿ'mi ní deenu yú chí dendúⁿ'ū chí 'āā ndiicúū ní 'āā nuúⁿ 'cuiinu.

9

Ye^{n'e} yáacū na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ye^{n'e} yáacū na va'ai ch'εeti nguuví

¹ Cuáácú chí véé reglas ye^{n'e} compromiso chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ndúúccū yaācū chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ din'dái yā naachi dich'εete yā Ndyuūs. ² Din'dái yā yaācū ye^{n'e} tínnūⁿ ndúúccū 'uuví cuartos, Cuarto chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ní nguuví Lugar Deεε. Ní ch'εeti cuarto miiⁿ véé 'áámá candelero ndúúccū 'áámá mesa, ní vmnaaⁿ mesa véé pan chí ofrenda ye^{n'é} Ndyuūs. ³ Ná cuarto chí yaānūⁿ táámá lado ye^{n'e} cortina ye^{n'e} tínnūⁿ nguuví Lugar Deεε N'dai Ca Ye^{n'é} Ndyuūs. ⁴ Na cuarto miiⁿ véé 'áámá nátaí ye^{n'e} 'diiⁿ'nguāⁿ naachi chiiduú ch'εete ca ngiⁿ'í yā

cú'úyaa. Ní míiⁿ canéé 'áámá caja chi yeⁿ'é compromiso. Nducuéⁿ'ē lados yeⁿ'e caja miiⁿ ní candúūu 'diiⁿnguāaⁿ vmnááⁿ yeⁿ'ē. Chεεti caja miiⁿ véé chííté yeⁿ'ē 'diiⁿnguāaⁿ ní miiⁿ snúūⁿ pan chi nguuvi maná. Ní chεεti caja ntúūⁿ canéé nduucu chi nanguaaⁿnu chi yeⁿ'e Aarón ndúúcu 'úúví tablas yeⁿ'é tuūu naachi canéé nguūⁿ ley chi diiⁿ Ndyuūs. ⁵ Vmnaaⁿ caja miiⁿ canéé 'uūví querubines tan'dúúccā ángeles ndúúcu ngeεchí yā. Ní miiⁿ Ndyuūs canéé yā. Ní canéé 'cutí yeⁿ'e ngeεchí yā yeⁿ'ē vmnaaⁿ cuaaⁿ naachi Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'ē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní yeⁿ'é chuū nguée cuuvi caaⁿ'máⁿ yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē maaⁿ.

⁶ 'Tíicā chiiduú s'eeⁿ idiíⁿ yā nducuéⁿ'ē. Nguuvi nguuvi chiiduú s'eeⁿ ngéⁿ'e yā na cuarto vmnááⁿ vmnaaⁿ ní diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yaācū yeⁿ'é Ndyuūs. ⁷ Ní na cuarto chi yaānūⁿ miiⁿ chi ndii 'úúví dámaāⁿ chiiduú ch'εεte ca indaá yā 'áámá vmnéⁿ'éé nūuⁿ ca'áámá ca'áámá nduuyū. Ní canéé chí candéé yā yuūⁿ yeⁿ'e 'iiti chi ca'a yā ofrenda Ndyuūs cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní cáávā nuuⁿndi yeⁿ'é tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁸ Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ch'íⁿ'í yā s'uuúⁿ chi nguée cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs néⁿ'é chi canéé yaācū yeⁿ'e tীনūⁿ caati yaacu tীনūⁿ miiⁿ ní yeⁿ'e compromiso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. ⁹ Ní nducuéⁿ'ē chuū chi diiⁿ chiiduú s'eeⁿ ní canee tan'dúúccā 'áámá ejemplo yeⁿ'ē tiempo yeⁿ'e yú. Chiiduú s'eeⁿ ní ca'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs ndúúcu 'iiti chi n'giiⁿ'núⁿ yā cáávā ofrendas yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Chuū ní nen^{'ē} caaⁿ'maⁿ chi ofrendas ndúúcu 'iiti chi n'giiⁿ'núⁿ yā ní ca'a yā Ndyuūs nguée cuuvi diiⁿ chi staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní deεve nen^{'e} chi 'tíicā chí nga'a yā ofrendas nanááⁿ Ndyuūs. ¹⁰ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dich'εεté yā Ndyuūs dámaāⁿ ndúúcu cosas chi che^{'é} yā ndúúcu cosas chi

cu'u yā ndúúcu chiiⁿ chi diiⁿ yā chi cuuvi deεvé yā staava yeⁿ'é yā. Nducuéⁿ'ē chuū ní reglas chi diiⁿ yā ní canee chi diiⁿ yā 'tíicā ndii tiempo chi Ndyuūs n'daaⁿ yā dendu'ú yeⁿ'ē.

¹¹ Cristo ní 'āā ndāa yā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ní maaⁿ ní Cristo miiⁿ ní chiiduú ch'εεte ca yeⁿ'e dendu'ú chi n'dai taavi ca. Ní yaācū naachi Cristo diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ní ch'εεte taavi ca ní n'daacā ca nguée ti yaācū yeⁿ'e tীনūⁿ chi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguée n'dái yā yaācū chí ch'εεte ca. ¹² Ní Cristo ndāa yā chεeti yāacū ndii cuarto yaānūⁿ chí nguuvi Lugar Deεve N'dai Ca Yeⁿ'é Ndyuūs. Nguée sndéé yā ndúúcu yuuúⁿ yeⁿ'e 'iiti chi chivo o daiyā vaca chi n'giiⁿ'nuⁿ yā naati ndúúcu yuuúⁿ yeⁿ'e maáⁿ yā. Ní 'tíicā sndāa yā dámaāⁿ 'aama vmnéⁿ'ēe na Lugar Deεve N'dai Ca Yeⁿ'é Ndyuūs cáávā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní maaⁿ ní nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ. ¹³ Cuáácú chí yuūⁿ yeⁿ'e itiindu ndúúcu yuūⁿ yeⁿ'e chivo ndúúcu yaiyāá yeⁿ'e daiya vaca chí 'āā ngiichi vmnaaⁿ nátaī ní chiiduú s'eeⁿ ch'eeⁿ ndái yā vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā ti yuūⁿ cuuvi nadiveεve 'iiⁿ'yāⁿ cáávā ley yeⁿ'é yā. ¹⁴ Ní chuū ní cuaacu. Maaⁿ ní néené n'daacā ca chi cuuvi diiⁿ yuūⁿ yeⁿ'e Cristo nguée ti yuūⁿ yeⁿ'é 'iiti. Cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chí canduuchi cueⁿ'é daāⁿ'maⁿ, Cristo diiⁿ yā ofrecer cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā cáávā ofrenda yeⁿ'é Ndyuūs, ofrenda chí n'daacā yeⁿ'ē. Ní yuūⁿ yeⁿ'e Cristo ní cuuvi didεεve staava yeⁿ'ē yú yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí nadacadíinuⁿ yú chí nguée n'daacā. Ní 'íicú cuuvi s'uuúⁿ ní dichíⁿ'vē yú Ndyuūs chí canduuchi.

¹⁵ Cáávā chí Jesucristo diiⁿ yā 'áámá compromiso chí ngai, Jesucristo canéé yā naavtáⁿ'ā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ndúúcu

Ndyuūs. Ní maaⁿ ní cuuvi ndaa yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní cáávā chi ch'ií Cristo, Cristo ní cuuvi nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi cuneé yā mááⁿ compromiso chi vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cuta'a yā chi cuuvi yeⁿ'é yā chi 'áámá cūnee chi Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā Cristo. ¹⁶ Taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'neeⁿ yā escrito yeⁿ'e herencia yeⁿ'é yā chi ca'a yā ca'a yā taamá yā, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canee chi 'cuūvi yā vmnááⁿ vmnaaⁿ chi dichíí'vē chiiⁿ chi canéé nguūⁿ. Chuū ní tan'dúúca 'áámá compromiso chi diíⁿ yā. ¹⁷ 'Iiⁿ'yāⁿ chi s'neeⁿ escrito yeⁿ'e herencia yeⁿ'é yā chi ca'á yā ca'a yā taama yā, nguéé dichíí'vē escrito yeⁿ'é yā neⁿ'e tiempo chi canduuchí yā. Naati taachi 'áá n'dií yā tuu'mi ní dichíí'vē chuū. Ní tan'dúúca 'áámá compromiso chi diíⁿ yā 'tíicā escrito miiⁿ. ¹⁸ Ní 'tíicā chííⁿ chi dichíí'vē compromiso chi diíⁿ Ndyuūs vmnááⁿ vmnaaⁿ nduuti chi véé yuūúⁿ ti ch'iíⁿnúⁿ yā 'iiti. ¹⁹ Moisés ca'a sa chii sá nducyaaca mandamiento yeⁿ'e ley. Cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'núⁿ yā 'iiti ní Moisés sta'a sa yuūúⁿ yeⁿ'e daiya vaca ndúúcu yuūúⁿ yeⁿ'e chivo ní ndástaⁿ'a sa nuūⁿnīⁿ ndúúcu yuūúⁿ. Cuayiivi ní sta'á sa yuūúⁿ ndúúcu duūdū 'iiti cuūchī ndúúcu 'áámá yaatā chi duuchi hisopo. Ní s'neéⁿ yā yuūúⁿ vmnaaⁿ libro yeⁿ'e ley ní vmnaaⁿ yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dendú'ū. ²⁰ Ní ngaⁿ'á Moisés 'tíicā: Chuū ní yuūúⁿ chi 'áámá sello yeⁿ'e chí cuuvi cuaacu compromiso chi Ndyuūs ca'a yā orden chi ndís'tií canee chi diíⁿ nī 'tíicā. ²¹ 'Tíicā ntúūⁿ Moisés s'neeⁿ sa yuūúⁿ miiⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e yaacū yeⁿ'e tíínūⁿ ní vmnaaⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē dendu'ū chí ituneⁿ na ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs. ²² Cuaacu chí tan'dúúca chí ngaⁿ'ā ley 'téé 'téé nguéé nducuéⁿ'ē ní yuūúⁿ

diiⁿ chi canéé δεενε nducuéⁿ'ē. Ní Ndyuūs nguéé nadich'εεcú yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'é yā nduuti chí nguéé ndúúcu yuūúⁿ yeⁿ'é 'iiti chí 'caaⁿ'núⁿ chíiduú s'eeⁿ.

Jesucristo ca'á yā maaⁿ cuerpo yeⁿ'é yā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā lado yeⁿ'e ofrenda

²³ 'Tíicā nducuéⁿ'ē dendú'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canéé chí ndúúví δεενε ndúúcu yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiti. 'Téé 'téé nduuvi δεενε tan'dúúca δεενε na va'ai chεeti nguuvi. 'Tíicā ntúūⁿ cuuvi ndaa yú na va'ai chεeti nguuvi nduuti chí δεενε yú ndúúcu yuūúⁿ yeⁿ'e táamá yā chí Cristo chí ch'εεte taavi ca nguéé ti ndúúcu yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiti. ²⁴ Cristo nguéé cueⁿ'é yā sndaá yā na 'áámá yaacū chí δεενε taavi ca chí nin'dái saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Yaacū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'tεε 'téé tan'dúúca yaacū chí δεενε taavi ca chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí yaacū yeⁿ'é Ndyuūs. Cristo cueⁿ'é yā sndaá yā na va'ai chεeti nguuvi ní miiⁿ canee yā nanááⁿ Ndyuūs lado yeⁿ'e s'uuúⁿ. ²⁵ Saⁿ'ā chíiduú ch'εεte ca yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí yeⁿ'e ndaata júdios chí Israel nduuyu nduuyu ndaá yā na Lugar δεενε N'dai Ca ndíí ná yaānūⁿ yeⁿ'e yaacū yeⁿ'e Ndyuūs ní ca'á yā Ndyuūs ofrenda chí yuūúⁿ yeⁿ'e 'iiti, ní nguéé yuūúⁿ yeⁿ'é yā chí ca'a yā. Naati Cristo ca'á yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā caavā ofrenda 'áámá vmneⁿ'éé nūⁿ. ²⁶ Nduuti chí Cristo canee chí diíⁿ yā tan'dúúca chí idiíⁿ chíiduú ch'εεte ca tuu'mi ní canéé chí 'cuūvi yā n'deeé n'dái cuuvi ndíí tiempo chí Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndíí chí 'cuíinū iⁿ'yeeⁿdí. Naati nguéé diíⁿ Cristo 'tíicā. Caati tiempo chí Ndyuūs s'neéⁿ yā ní Jesucristo 'áámá vmneⁿ'éé nūⁿ ch'ií yā ní ndāa yā nanááⁿ Ndyuūs chí nadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā chí ca'a maáⁿ yā cuerpo yeⁿ'é yā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'núⁿ

yā 'yā cáávā ofrenda. ²⁷ Tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū canee chí 'cuūvi yā 'áámá vmnéⁿ'ēe. Níicú cuayiivi ní Cristo caⁿ'á yā n'diichí yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ²⁸ Ní 'tíicā Cristo 'áámá vmnéⁿ'ēe ca'á yā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā cáávā ofrenda chí nadich'εεcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní taachí caⁿ'á yā ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe nguéé ndaa yā cucáávā chí caⁿ'á yā nadíⁿ've yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Naati caⁿ'á yā nadanguáⁿ'ai yā nducyaaca s'uuúⁿ chí canéé ngiinu yú chí ndaa yā ndiichi ndii 'úúví cuuvi. Ndaa yā chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ.

10

¹ Ní ley yeⁿ'e Moisés ní tan'dúúⁿcā 'daāⁿ'nú nūⁿ'n 'tíicā ti nguéé 'áámá cūnee. Ní nguéé dáámá dáámá ndúúⁿcū nducuéⁿ'ē vaadi cuaacu chí n'daacā chí cuchíi. Ti cáávā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nduuyu nduuyu 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā ofrenda cucáávā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. Ní cáávā chuū, ¿táácā cuuvi ley miiⁿ diiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canéé n'daaca yā nanááⁿ Ndyuūs? ² Ti nduuti chí ley miiⁿ diiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ canee n'daaca yā nanááⁿ Ndyuūs ní nguéé nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs, tuuⁿ'mi ní 'āā ntéé 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. Ní nguéé nadacadíⁿnuuⁿ yā yeⁿ'e chí chidεεvé yā yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. ³ Ní 'tíicā diiⁿ ley miiⁿ. Taachí n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti nduuyu nduuyu tuuⁿ'mi ní nan'gáácú yā yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. ⁴ Ti ndúúⁿcū yuúúⁿ yeⁿ'e 'itííndú ndúúⁿcū yuúúⁿ yeⁿ'e chivo 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuvi didεεvé yā yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā.

⁵ Ní cucáávā chuū taachí ndaa Cristo na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ngaⁿ'á yā ngíi yā yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chí canéé nguūⁿ 'tíicā:

Díi, Ndyuūs, nguéé neⁿ'e di chí 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiti lado yeⁿ'e ofrenda ndíi nguéé

ndúú chí ca'á yā 'iiti cáávā ofrenda yeⁿ'e di naati din'dái di 'áámá cuerpo yeⁿ'é chí ch'iindiyááⁿ.

⁶ Ní nguéé neⁿ'e di ofrendas yeⁿ'e chí nguuchi yā cuerpo yeⁿ'e 'iiti nátaī, ní nguéé yeⁿ'e chí 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā chí Ndyuūs nadach'εεcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā.

⁷ Dii Ndyuūs, 'úú ndaa iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū chí cuuvi diiⁿ chεε chí neⁿ'e di chí diiⁿ caati 'tíicā canéé nguūⁿ yeⁿ'e 'úú na libro yeⁿ'e Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ ley. ⁸ Vmnááⁿ vmaaaⁿ ngaⁿ'a Cristo: Dii Ndyuūs nguéé neⁿ'e di ní nguéé yeenú di ndúúⁿcū ofrendas yeⁿ'e chí n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti, ní nguéé yeⁿ'e 'iiti chí tee yā dii. Ndíi nguéé ndúú yeⁿ'e chí n'giiⁿ'núⁿ yā 'iiti ní ngiichí yā yuūtē yeⁿ'e 'iiti cáávā chí nadach'εεcu di nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā. 'Tíicā ngaⁿ'a Cristo 'áará chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diiⁿ yā tan'dúúⁿcā chí ngaⁿ'a ley miiⁿ yeⁿ'e ofrenda chí canéé chí ca'á yā Ndyuūs.

⁹ Ní cuayiivi ngaⁿ'á Cristo: Dii, Ndyuūs, 'úú ndaa na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū chí cuuvi diiⁿ chεε chí neⁿ'e di chí diiⁿ. Maaⁿ ní nducuéⁿ'ē chuū neⁿ'e caaⁿ'maⁿ 'tíicā. Ndyuūs divíi yā 'áámá lado ofrenda yeⁿ'e 'iiti chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā. Ní na lugar yeⁿ'e ofrenda miiⁿ Ndyuūs ca'á yā Cristo chí ch'íi yā.

¹⁰ Maaⁿ ní Ndyuūs didεεvé yā s'uuúⁿ cáávā Jesucristo diiⁿ yā nducuéⁿ'ē chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ yā. Ní 'áámá vmnéⁿ'ēe nūⁿ Jesucristo ca'á yā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā cáávā ofrenda chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'núⁿ yā 'yā cáávā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ.

11 Ca'áamá cā'aama chiidūú judío chi Israel nguuvi nguuvi diíⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ ní cheendii yā ní nga'á yā ofrenda dáámá daama nūuⁿ nééné n'deēe cuúví 'áará chi ofrenda miiⁿ chi n'giiⁿnúⁿ yā 'iiti nguéé cuuvi diví nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ mar 'áámá vmnéⁿ'ēe. 12 Naati Jesucristo 'áámá vmnéⁿ'ee nūuⁿ ca'á yā maaⁿ cuerpo yeⁿe yā chi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿnúⁿ yā yā caavá ofrenda yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe nducyáácú 'iiⁿyāⁿ. Ní cuayiivi cueⁿ'é yā na va'ai cheeti nguuvi ní ch'iindí yā na lado yeⁿe honor yeⁿ'é Ndyuūs chi lado tá cuaacu. 13 Maaⁿ ní Jesucristo canee ngiinú yā chi ndaa tiempo chi Ndyuūs idiíⁿ yā chi nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi contra yeⁿ'é yā canéé yā maaⁿ ca'á Jesucristo tan'dúúccā chi 'áámá banco lííⁿ 'tiicá yā chi Jesucristo cuchéé yā yeⁿe yā. 14 Ní cáávā chi Cristo ca'á yā cuerpo yeⁿe maáⁿ yā chi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿnúⁿ yā yā 'áámá vmnéⁿ'ee nūuⁿ cáávā ofrenda tuu'mi ní Cristo diíⁿ yā chi dáámá cuuvi deévé 'iiⁿyāⁿ ti nadach'écú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿe Ndyuūs cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 15 Ní Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngaⁿ'a ndúúcu yú chi nducuéⁿ'ē chuū ní cuaacu. Vmnááⁿ vmaaaⁿ ngaⁿ'a Ndyuūs chuū:

16 Chuū chi diíⁿ prometer chi diíⁿ caavá yā cuayiivi chi chó'ōo nguuvi s'eeⁿ, ngaⁿ'a Ndyuūs. Cu'neéⁿ ley yeⁿ'é na staava yeⁿ'é yā. Ní dinguúⁿ ley yeⁿ'é na vaanicadíinūuⁿ yeⁿ'é yā. 17 Ní cuayiivi ngaⁿ'á yā:

'Āā ntéé nan'gaacú nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní nguéé nducuéⁿ'ē chi diíⁿ yā chi nguéé n'daacā. 18 Níicú taachi Ndyuūs nadich'écú yā nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ tuu'mi ní 'āā ntéé canéé chi ca'á yā ofrendas chi 'caaⁿnúⁿ yā 'iiti cáávā nuuⁿndi yeⁿe yā.

Canéé chi nan'gaacu yú yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'e yú

19 'Tíicā ní hermanos yeⁿ'é maaⁿ ní cuuvi nandaa yú nanááⁿ Ndyuūs na cuarto chi Deéve N'dai Ca na yaacū yeⁿ'é Ndyuūs ti véé 'viich'εtíinūuⁿ yeⁿ'é yú nanááⁿ Ndyuūs cáávā yuūúⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo. 20 Ní Jesucristo nn'guaaⁿ yā 'áámá yúúⁿí chí n'dai ní canduuchi taachi chíí nteeⁿ yā tíinūuⁿ yeⁿ'e yaacū. Tíinūuⁿ miiⁿ ní neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chi tan'dúúccā cuerpo yeⁿ'e maáⁿ Cristo taachi ch'íi yā, 'tíicā va. Maaⁿ ní cuuvi ndaa yú na cuarto chi yaānūuⁿ nanááⁿ Ndyuūs caavá yā. 21 Ní Jesucristo ní chiidúú ch'εεε ca yeⁿ'e yú ní diíⁿ yā ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaacū yeⁿ'e Ndyuūs. 22 Maaⁿ ní canéé chí indaa yú nanááⁿ Ndyuūs ndúúccū nūúⁿmáⁿ staava yeⁿ'e yú ní 'áámá canee yú ndúúccū chí i'téenu yú. Cristo miiⁿ 'āā didεεvé yā staava yeⁿ'e yú yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yú caati nguéé nadacadíinūuⁿ ca yú yeⁿ'e castigo yeⁿ'e nuuⁿndi chi diíⁿ yú. Ní nadidεεve yā cuerpo yeⁿ'é yú ndúúccū nuūⁿnīⁿ deéve. 23 Maaⁿ ní diíⁿ yú chí 'áámá canee yú ndúúccū chí ngaⁿ'a yú chí i'téenu yú caati deenu yú chí Ndyuūs caⁿ'á yā diíⁿ yā cumplir compromiso yeⁿ'e chí caⁿ'a yā chí téé yā s'uúúⁿ. 24 Ní s'uúúⁿ canéé chí inadiciádíinūuⁿ yú táácā cuuvi cunnee yú 'aama yú taama yú ní dineⁿ'e yú 'aama yú taama yú ní diíⁿ yú dendu'ū chí n'daacā. 25 Ní nguéé diíⁿ yú chí nguéé nduuvidaama yú cheeti yaacū tan'dúúccā chí diíⁿ náⁿ'a yā. Naati ca'a yú consejo 'aama yú taama yú caati deenu yú chí nguuvi chí ndaa Cristo taama vmnéⁿ'ēe 'āā snee niiⁿ'nuuⁿ. 26 Ní nduuti chí idiíⁿ yú nuuⁿndi caati maaⁿ yú neⁿ'e yú cuayiivi chí 'āā deenu yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi ní 'āā ntee véé taama ofrenda chí cuuvi ca'a yú Ndyuūs cáávā nuuⁿndi yeⁿ'e yú chí

Ndyuūs divíi yā nuuⁿndi yeⁿe yú.
 27 Dámaāⁿ 'va'a yú neⁿe chi cunee
 ngiinu yú yeⁿe chi cuchiī. Cristo
 caⁿ'á yā n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿe yú
 ní ndúú^cū yaⁿ'ā ingiichi chí cuucu
 tanducueⁿ'ē 'iīⁿ'yāⁿ chi contra yeⁿ'é
 Ndyuūs. 28 Deenu yú yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ
 chí nguéé diīⁿ yā cuenta yeⁿ'e ley
 yeⁿ'e Moisés. Nduuti chí véé 'uuvī
 o 'iīnū 'iīⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'ā nduudu
 cuaacu yeⁿ'e falta yeⁿ'é yā tuuⁿ'mi
 ní ch'iī 'iīⁿ'yāⁿ miiⁿ. Ní nguéé ya'ai
 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi ch'iī yā.

29 Maaⁿ ní nadacadíinuⁿ yú
 yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí nguéé diīⁿ yā
 cuenta yeⁿ'e yuūⁿ yeⁿ'e Cristo chí
 cuuví δεε^{vε} 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. 'Iīⁿ'yāⁿ
 s'eeⁿ ngaⁿ'a taāⁿ yā yeⁿ'e Espíritu
 N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. ¿De'ē chúú^cā
 n'dee ca castigo véé yeⁿ'é 'iīⁿ'yāⁿ
 s'eeⁿ? 30 Deenu yú chí Señor ní
 ngaⁿ'a yā 'tíicā: 'Úú canéé chí
 ca'á castigo 'iīⁿ'yāⁿ. 'Úú idīⁿ chí
 'iīⁿ'yāⁿ nadííⁿ've yā chíiⁿ chí diīⁿ yā
 chí nguéé n'daacā. Chuū dendúⁿ'ū
 ngaⁿ'a Señor miiⁿ: Señor miiⁿ caⁿ'á
 yā n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ
 yeⁿ'é yā. 31 De'ē chúú^cā ya'āi yeⁿ'e
 yú. Nééné 'va'a yú chí ndaa yú
 nanááⁿ Ndyuūs chí cānduuchi chí
 diīⁿ yā castigar s'uuúⁿ nduuti chí
 nguéé n'daacā idīⁿ yú.

32 Maaⁿ ní n'gaacú nī yeⁿ'ē ngu-
 uvi s'eeⁿ chí 'āā chó'ōo chí caama
 n'diichí nī ní s'téenu nī Jesucristo,
 ní cuayiivi chí chéé nī ch'eenu
 ní chíi yeⁿ'e tanducueⁿ'ē dendu'ū
 cucáá^v chí diīⁿ nī luchar yeⁿ'e chí
 i'téenu nī. 33 Náⁿ'a nī ch'eenú nī
 chíi ní 'cuináⁿ nī taachi 'iīⁿ'yāⁿ
 sta'á yā ndís'tiī ní ngaⁿ'a taāⁿ yā
 yeⁿ'e ndís'tiī ní ch'eⁿ'é yā ndís'tiī
 nanááⁿ n'dee n'dái 'iīⁿ'yāⁿ. Ní
 taachi 'tíicā diīⁿ yā ndúú^cū naⁿ'ā
 hermanos yeⁿ'e yú neⁿ'é nī 'cueenú
 nī cuuvi nduucú yā. 34 Ní taachi
 náⁿ'ā hermanos ch'eenú yā chíi chí
 canéé yā vácū, ndís'tiī ní ya'ái nī
 hermanos s'eeⁿ. Ní taachi 'iīⁿ'yāⁿ
 sta'á yā nducueⁿ'ē chí véé yeⁿ'e

nī ndís'tiī ní chichεε nī yeⁿ'e ndu-
 cuéⁿ'ē. Ní yeenu nī caati deenú
 nī chí véé chí cuuvi yeⁿ'é ní chí
 n'dai taavi ca ná va'ai chεεti ngu-
 uvi chí cueⁿ'e daāⁿmaⁿ 'áámá cūnee
 yeⁿ'e nī. 35 Maaⁿ ní nguéé di'vaachi
 nī ti nguéé véé confianza yeⁿ'é nī
 ndúú^cū Ndyuūs caati ndúú^cū chí
 i'téenu nī cuuvi diīⁿ nī ganar cosas
 chí n'daacā taavi ca. 36 Ní ndís'tiī ní
 canéé chí cucheé nī yeⁿ'e nducueⁿ'ē
 ní diīⁿ nī nducueⁿ'ē chí Ndyuūs
 neⁿ'é yā chí diīⁿ nī. Ní 'íicú cu-
 uvi cuta'á nī yeⁿ'e chí véé yeⁿ'é
 nī chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí téé yā
 ndís'tiī. 37 Canéé nguūⁿ na libro
 yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā:

'Āā ntεε 'nááⁿ tiempo ní Señor chí
 canéé chí ndaa ní nndaa yā.
 Ní 'āā ntéé cuuví 'nááⁿ yā.
 38 Ní ngaⁿ'a yā 'tíicā:

'Iīⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é ní δεε^{vε} yā tí
 i'téenu yā 'úú ní canduuchi
 yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní nduuti
 chí 'aama yā ndaacadaamí
 yā yeⁿ'é tuuⁿ'mi ní 'úú nguéé
 yeenu yeⁿ'e yā. 39 Maaⁿ ní
 s'uuúⁿ ní nguéé tan'dúú^cā
 'iīⁿ'yāⁿ chí ndaacadaamí yā
 yeⁿ'e Cristo ní chindai yā.
 Nguéé 'tíicā s'uuúⁿ. S'uuúⁿ
 ní i'téenu yú Cristo ní Cristo
 nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ.

11

Yeⁿ'e chí i'teenu yú Jesucristo

1 Cáá^v chí i'teenu yú Ndyuūs
 deenu yú chí seguro chí cuta'a
 yú yeⁿ'ē chí canee ngiinu yú. Ní
 deenu yú chí cuuvi cuaacu yeⁿ'e
 dendu'ū chí nguéé inaaⁿ yú. 2 Ní
 tiempo chí 'āā chó'ōo 'iīⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á
 yā chí 'iīⁿ'yāⁿ chí diīⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ
 yeⁿ'e Ndyuūs ní n'dáaca yā nanááⁿ
 Ndyuūs ti i'téenu yā Ndyuūs.

3 Ní deenu yú cucáá^v chí i'teenu
 yú Ndyuūs, chí chíiⁿ chí inaaⁿ yú
 ní cáá^v chí Ndyuūs din'dái yā
 iⁿ'yeⁿdi ní nguéé δε'ε vεε.

4 Ní cáávā chi sa'nā Abel ní i'téenu sa Ndyuūs, ca'a sa 'áámá ofrenda chí n'daacā ca nguée ti sa'n'a Caín miiⁿ. Ní Ndyuūs n'diichí yā chi ofrenda yeⁿe Abel miiⁿ ní n'daacā ca ní sta'á yā ofrenda miiⁿ. Ní Ndyuūs n'diichí yā chi Abel ní n'daacā sa. Ní cáávā chi Abel i'téenu sa Ndyuūs 'áará chí ch'i'i sa'nā miiⁿ ndíi maaⁿ ní ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe vaadi i'téenu yeⁿe sa.

5 Cáávā chi sa'nā Enoc i'téenu sa Ndyuūs, nguée ch'i'i sa ti Ndyuūs candéε yā sa'nā miiⁿ na va'ai chεeti nguuvi. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yā 'āā ntée ndaacā yā sa'nā miiⁿ ti Ndyuūs candéε yā sa'nā miiⁿ nduucú yā. Canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā: Taachi 'āā cuée candée Ndyuūs sa'nā miiⁿ, Ndyuūs canee yiinú yā chí idiin sa. 6 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nduuti chi nguée i'téenu yā Ndyuūs, Ndyuūs nguée cunee yiinú yā 'iiⁿ'yāⁿ. Nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ neⁿe yā ndaa yā nanáá Ndyuūs canee chi cu'téenu yā chí véé Ndyuūs. Ní Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā chí véé chí cuuvi yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí n'nuúⁿ yā Ndyuūs.

7 Ní cáávā sa'nā Noé i'téenu sa Ndyuūs ní n'giindiveeⁿ sa nduudu yeⁿe Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví yā cosas chí caⁿ'á yā diiⁿ yā. 'Áará chí nguée inaaⁿ sa cosas miiⁿ n'giindiveeⁿ sa nduudu yeⁿe Ndyuūs ní din'dái sa 'áámá arca chí barco ch'εete ní 'íicú cuuvi nanguáⁿ'āi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe sa na vaacú sa. 'Túucā Noé diiⁿ sa condenar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeendí 'cūū caati i'téenu sa Ndyuūs. Ní Ndyuūs didεεvé yā Noé chí cuuvi yeⁿe yā caati i'téenu sa Ndyuūs.

8 Ní cáávā sa'nā Abraham i'téenu sa Ndyuūs, ch'iindiveeⁿ sa nduudu yeⁿe Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví yā Abraham. Ní yaa'ví yā sa'nā chí canée chí caⁿ'a sa táámá yáⁿ'āa chí caⁿ'a Ndyuūs chí cuuvi yeⁿe sa. Ní s'neeⁿ sa yāāⁿ vaacú sa ní cuéⁿe sa. Ní nguée déenu sá tíi ndíi caⁿ'a

sa. 9 Ní cáávā chí Abraham i'téenu sa Ndyuūs, canee sa na yáⁿ'āa chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā. Ní miiⁿ canee sa tan'dúucā 'iiⁿ'yā chí canúúⁿ yúúni. Ní canúúⁿ sá va'āi tíinūⁿ ndúucū daiya sa chí Isaac ndúucū Jacob. Ní 'āā daamá nūuⁿ cuuvi yeⁿe yā yeⁿe chí cuuvi yeⁿe Abraham miiⁿ. 10 Abraham miiⁿ ní cūnee ngíinu sa yāāⁿ chí Ndyuūs 'āā din'dái yā tan'dúucā chí Ndyuūs nadacadíinuⁿ yā. Yāāⁿ miiⁿ chí 'áámá cūnee cimientu yeⁿe ní va'ai chεeti nguuvi.

11 Ní cáávā chí Sara i'téenu tá Ndyuūs, ní ditíinú ca tá chí taavi tá daiya tá. Sta'a tá poder yeⁿe Ndyuūs ní ch'iindí daiya tá taachi 'āā ndiicū ta ti i'téenu tá chí Ndyuūs diiⁿ yā cumplir nduudu chí ngaⁿ'a yā. 12 Ní 'tíicā Abraham miiⁿ 'āā ndiicū ca yā chí cuuvi chiidá yeⁿe daiyá yā. Ní n'daataá yeⁿe yā chí Sara miiⁿ 'āā ndiicū ca ntúuⁿ tá. Naati ná 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yā ichii n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ tan'dúucā 'íiⁿ'nyúⁿ yeⁿe nanguuvi ní tan'dúucā yáⁿ'āa ndúuti chí véé cuaaⁿ 'diituú yíicú chí s'uúuⁿ nguée ngii iduuche yú.

13 Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'i'i yā naati i'téenu yā Ndyuūs. Nguée sta'á yā cosas chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā naati i'téenu yā ní n'diichi chí yaⁿ'ái yā cosas chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí ca'a yā. Ní yeenu yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā chí yā nducyáacá 'iiⁿ'yāⁿ chí tan'dúucā 'iiⁿ'yāⁿ chí snúúⁿ yúúni, 'tíicā yā 'naaⁿ tiempo chí snée yā iⁿ'yeendí 'cūū. 14 Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā 'tíicā ch'iⁿ'i yā chí in'nuúⁿ yā táámá nación chí n'dái chí cuuvi yeⁿe yā. 15 Ní nduuti chí nn'gaacú yā yeⁿe yáⁿ'āa naachi chiicá yā tuuⁿ'mi ní cuuvi nguεεcunée yā ní ndaa yā na yāāⁿ miiⁿ. 16 Naati 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ neⁿe yā táámá nación chí n'daacā ca chí yeⁿe va'ai chεeti nguuvi. Ní cáávā chuū Ndyuūs nguée 'cuināⁿ yā taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā

'tíicā: N'diī Ndyuūs ní Ndyuūs yeⁿ'ē yú. Ndyuūs 'āā vée yaáⁿ yā 'áámá yāāⁿ chí cuuvi yeⁿ'e 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

17 Ní cáávā chí Abraham miiⁿ i'téenu yā Ndyuūs, n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e Ndyuūs taachi Ndyuūs n'diichinéⁿ yā Abraham. Ní Abraham ní caⁿ'á yā ca'á yā daiyá yā Isaac cáávā lado yeⁿ'e ofrenda chí 'caan'núⁿ yā daiyá yā. Ní canee listo yā chí ca'á yā 'áámá n'dyaⁿ'ā daiyá yā lado yeⁿ'e ofrenda miiⁿ 'áará chí Ndyuūs ca'á yā 'áámá compromiso chí 'tíicā: 18 Díí, Abraham, cáávā daiya dí Isaac 'úú ní teé dii n'dee n'dái taavi cuuvi ndaata yeⁿ'e dí. 19 Ní Abraham miiⁿ tuumicádínuuⁿ yā chí Ndyuūs cuuví nadacuéⁿ yā 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní Abraham déenu sa chí Ndyuūs cuuvi nadacuéⁿ yā daiya sa yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā, naati nguéeⁿ chí sa. Abraham miiⁿ candée sa daiya sa na vaacú sa.

20 Ní cáávā chí Isaac i'téenu sa Ndyuūs, ngaⁿ'a sa chí caⁿ'a sa di'viicú sa daiya sa Jacob ndúucú saⁿ'ā Esáu. Ní ngaⁿ'ā sa yeⁿ'e cosas n'dai chí cuchí. 21 Ní cáávā chí Jacob i'téenu sa Ndyuūs, taachi 'āā cháā 'cuuvi sa di'viicu sa ca'áámá ca'áámá daiya yeⁿ'ē daiya José. Ní cuayiivi ní dich'εεεε sá Ndyuūs neⁿ'e chí sta'ā sa in'daacú yeⁿ'ē sa. Ní yiīⁿdiicúneeⁿ sa na in'daacú yeⁿ'ē sa. 22 Ní cáávā chí José i'téenu sa Ndyuūs taachi 'āā cháā 'cuuvi sa ngaⁿ'a sa yeⁿ'e tiempo chí 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel nan'dáa yā ná yāⁿ'āa Egipto. Ní yaa'vi sa 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chí canéé chí diīⁿ yā ndúucú 'iīⁿ yeⁿ'e sa taachi tináⁿ'ā sa.

23 Ní cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs chiida sa ní cheεcu sa Moisés, taachi chí iīndiyāā Moisés miiⁿ chinuun'dé'ei yā saⁿ'ā 'līⁿ miiⁿ na 'iīnu 'iīyū. N'diichi yā daiyá yā chí Moisés miiⁿ saⁿ'ā 'līⁿ sa neenē n'dεεvéε sa. Nguéeⁿ di'vá'a yā yeⁿ'e orden yeⁿ'e rey chí canéé chí 'caan'núⁿ yā saⁿ'ā 'līⁿ miiⁿ. 24 Cáávā

chí Moisés i'téenu sa Ndyuūs, ní tááchí chí εεεε sa nguéeⁿ 'cuūⁿ sa chí 'iīⁿ'yāⁿ ngaⁿ'á yā chí Moisés ní daiya n'daataa daiyá rey yeⁿ'e yāⁿ'āa Egipto. 25 Naati Moisés miiⁿ neⁿ'e sa 'cueenu ca sá cuuvi ndúucú 'iīⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e Ndyuūs. Ní nguéeⁿ 'cuūⁿ sa chí yeenú sa 'áámá tiempo ndúucú vaadi yeenú chí dinuuⁿndi sa. 26 Ní Moisés miiⁿ nadacádínuuⁿ sa chí n'daacá ca chí 'cueenu sa cuuvi tan'dúucá chí ch'eenú Cristo chí na yāⁿ'āa 'cúú ní nguéeⁿ ti chí cuuví yeⁿ'e sa tanducuéⁿ'ē vaadi 'cuiica chí vée na yāⁿ'āa Egipto. Ní 'tíicā nacádínuuⁿ sa caati deenu sa chí Ndyuūs caⁿ'á yā ca'a yā chí vée chí cuuvi yeⁿ'e sa. 27 Ní cáávā chí Moisés i'téenu sa Ndyuūs, nan'dáa sa yeⁿ'e yāⁿ'āa Egipto ní nguéeⁿ 'va'a sa chí nduuví taan' rey. Ní dítu canee sa chí i'téenu sa Ndyuūs tan'dúucá chí n'diichi sa Ndyuūs 'áará chí nguéeⁿ inaaⁿ sa Ndyuūs.

28 Ní cáávā chí Moisés i'téenu sa Ndyuūs s'neeⁿ sa orden yeⁿ'e 'viicu pascua chí 'iīⁿ'yāⁿ canéé chí s'neéⁿ yā yuūúⁿ yeⁿ'e 'iīti cuūchí na cheendi va'ai yeⁿ'é yā caati taachi ndaa ángel chí n'giiⁿ'nuⁿ yā nducyaaca da'caiyā saⁿ'ā chí vmnááⁿ vmnaaⁿ, nguéeⁿ cuuvi 'caan'núⁿ yā da'caiyā chí yeⁿ'é ndaata yeⁿ'é Israel. 29 Ní cáávā 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel i'téenu yā Ndyuūs, chicho'ó yā naavtaⁿ'ā yeⁿ'e mar chí nguuvi Rojo ní ngiicá yā ndii yāⁿ'āa cuūⁿ máⁿ. Ní cuayiivi ní taachi cho'o 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yāⁿ'āa Egipto tuu'mi ní chí 'i nuūⁿniⁿ 'iīⁿ'yāⁿ ní nducyaaca yā chí yā yā ti nduuvidaāⁿ máⁿ nuūⁿniⁿ.

30 Ní cáávā 'iīⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel i'téenu yā Ndyuūs, cheⁿ'e yā nuuⁿmaⁿ ndiivi cheεti yeⁿ'e yāāⁿ Jericó ndεεchē nguuvi. Tuu'mi ní chí iīnu miiⁿ ní chí ndεεεεεε cheεti yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ. 31 Ní cáávā chí Rahab i'téenu tá Ndyuūs, ní 'áará chí cueⁿ'e tá ndúucú saⁿ'ā s'eeⁿ, nguéeⁿ chí iī tá ndúucú 'iīⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yāāⁿ yeⁿ'e

tá chi nguéé i'téenu yā Ndyuūs; ti n'daata miiⁿ ní sta'a tá sa'nā s'eeⁿ ye'n'e Israel. Ní n'daacā idiinⁿ tá ndúúcu sa'nā s'eeⁿ chi 'díín' 'díín' ndaá yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e tá chi cuuvi deenú yā táacā canee 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e tá.

³² Maaⁿ ní ζδε'ε cá cuuvi caaⁿ'máⁿ ndís'tií? Nguéé véé tiempo chi cuuvi ndís'tií ye'n'e sa'nā Gedeón ní ye'n'e sa'nā Barac, ní ye'n'e sa'nā Sansón, ní ye'n'e sa'nā Jefe, ní ye'n'e sa'nā David, ní ye'n'e sa'nā Samuel, ní ye'n'e sa'nā profetas chi candee nduudu ye'n'é Ndyuūs. ³³ Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs idiinⁿ caandá yā ní cuhéé yā ye'n'e ná'ā países. Ní n'daacā ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā ye'n'e taná'ā yāⁿ. Ní tuneén yā chí Ndyuūs ngaⁿ'a yā chíⁿ chí ca'a yā. Ní díín yā chi nduūdi cheendi 'yáí'yāaⁿ cuá'áá. ³⁴ Ní ya'nā chi diitu n'dái ngiichi nguéé cuuvi 'tuuvi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs. Ní n'géenu yā ye'n'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ne'n'é yā 'caaⁿ'núⁿ yā yā ndúúcu machete chi 'caāinⁿ ndúú 'uuvi lados. Ní 'áará chí duúvā yā ditiinú yā. Ní taachi diinⁿ caandá yā ní ditiinú yā chí 'caaⁿ'núⁿ yā. Ní chee yā ye'n'e n'dee n'dái soldados ye'n'é enemigos ye'n'é yā. ³⁵ Ní cáávā chi n'daataa s'eeⁿ i'téenu yā Ndyuūs, nta'á yā tiná'ā chí n'dii ye'n'e familia ye'n'é yā taachi 'āā nduuchi yā ye'n'é nguaaⁿ tiná'ā. Ní ná'ā 'iiⁿ'yāⁿ ch'éenu yā chíⁿ ní ch'i yā. Ní nguéé 'cūuⁿ yā chí nnguaⁿ'ai yā ti ne'n'é yā n'diichí yā táámā vida chí n'daacā ca. ³⁶ Ná'n'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ duuchi yā ye'n'e yā ní ch'e'n'é yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ná'n'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'εε chíichí yā ndúúcu cadenas ní che'n'é yā vácuū. ³⁷ Ní ná'n'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ca'a tuúú yā 'iiⁿ'yāⁿ ní ch'i yā. Ní ná'n'a yā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'deé yā nduu 'uuvi taaⁿ yā ndúúcu cierra. Ní ná'n'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu machete chí 'úúvī lados 'caāinⁿ. Ná'n'a yā ní ch'εε chíicá yā ndíí 'muuⁿ ndíí

miiⁿ ndúúcu catecai yā ye'n'é 'iiti cuūchí ní ye'n'é diiⁿ'maⁿ chivo. Ní pobre yā ní ch'eenú yā chí. Ní nguéé din'daacá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcu yā. ³⁸ Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'eenú yā chí cáávā chí i'téenu yā Ndyuūs, 'iiⁿ'yāⁿ ye'n'e í'nyeeⁿndí nguéé n'daacā ca chí cuuvi cūneé yā ndúúcu yā. 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā nge'n'é yā 'muuⁿ nge'n'é yā miiⁿ ní tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé vaacú yā, 'tiicá yā. Chíicá yā yá'nā cuuⁿ'maⁿ naachi nguéé ch'εetinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní chíicá yā na cuééti ní ná yívi yáávā ye'n'e 'iiti o yívi yá'nā naachi 'cuεetinéé yā. ³⁹ Cáávā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs, n'dai yā ndúúcu nducuén'é chí Ndyuūs 'cūuⁿ yā chí n'geenu yā ngiiⁿ ndíí tiempo chí ch'i yā. 'Áā cuéé cuta'a yā chí cuuvi ye'n'e yā chí Ndyuūs ca'n'a yā chí ca'a yā, ⁴⁰ caati Ndyuūs nadacádíinuⁿ yā chí ca'ná yā diinⁿ yā chí n'daacā ca cááva yā ní cáávā s'uuúⁿ. 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé cuuvi cuta'á yā chí cuuvi ye'n'é yā ndíí tiempo chí s'uuúⁿ cuuvi cuta'a yú chí cuuvi ye'n'e yú.

12

Cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ snaaⁿ yú ye'n'e Jesús

¹ Maaⁿ ní deenu yú cáávā vida ye'n'é n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'i yā ti ch'í'í yā s'uuúⁿ táacā cuuvi cu'teenu ca yú Ndyuūs. Ní cáávā chuū canee chí cū'neeⁿ yú tanducuén'é dendu'ū chí di'vaachi s'uuúⁿ ndúúcu nuuⁿndi chí diinⁿ yú caati nuuⁿndi miiⁿ diinⁿ chí cuuvi ndai yú. Ní caānu yú ndúúcu ngiīnū carrera ye'n'e vida ye'n'é yú chí Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ. ² Ní cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ snaaⁿ yú Jesús ti diinⁿ yā chí cuuvi i'téenu yú yā. Ní diinⁿ yā chí n'daacā ca cuuvi cu'teenu yú. Jesucristo ní ch'eenú yā chí taachi ch'i yā na cruz. Ní nguéé diinⁿ yā cuenta chí 'cuinaáⁿ yā cucáávā chí ch'i yā tan'dúúca chí n'giiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ

caati deenú yā chi yeenú yā cuayi-
ivi ti cuuvi nadanguá'n'ai yā 'ii'yāⁿ.
Maaⁿ ní vée yā na lado yeⁿe honor
yeⁿe trono yeⁿe Ndyuūs.

³ Ndís'tiī, nadacadíinuⁿ nī
tan'dúúcā Jesucristo chi ejemplo
yeⁿe yú. Ch'eenú yā chiī cucááⁿvā
'ii'yāⁿ s'eeⁿ chi dinuuⁿndí yā. Ní
'íicú ndís'tiī nguéeⁿ cuuvi 'daan'dí nī
ní nguéeⁿ s'neéⁿ nī chiiⁿ chi i'téenu nī.

⁴ Ndís'tiī ní 'āā chichēē nī ndúúcū
nuūⁿndí ní nguéeⁿ ch'eenú nī chii
ndíi chi 'āā n'dīi nī. ⁵ ¿'Āā nguéeⁿ
n'gaacú ndís'tiī consejo chi Ndyuūs
ca'á yā ndís'tiī chi daiyá yā? Canéeⁿ
nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā:

Díi, daiyá, nguéeⁿ nadacadíinuⁿ
nī chi nguéeⁿ de'e vee taachi
Ndyuūs díiⁿ yā castigar
ndís'tiī caati cuuvi deenú nī
chi nguéeⁿ n'daacā idiíⁿ nī. Ní
nguéeⁿ ndaacadáámí nī yeⁿe
yā taachi díiⁿ yā castigar
ndís'tiī.

⁶ Señor yeⁿe yú yaa'vineén yā
nducyáacá 'ii'yāⁿ chi neⁿe
yā ní díiⁿ yā castigar
nducyaaca 'ii'yāⁿ chi sta'á
yā chi cuuvi daiyá yā. ⁷ Maaⁿ
ní cuchée nī castigo chi
Ndyuūs itée yā ndís'tiī ti
Ndyuūs ní chiidá nī. Taachi
n'geenú nī ngii tuu'mi ní
deenú nī chi díiⁿ yā ndúúcū
ndís'tiī tan'dúúcā chi ndís'tiī
ní daiyá yā. 'Tíicā díiⁿ yā.
¿Dú'ū daiyá yā vee chi chiidá
yā nguéeⁿ idiíⁿ yā castigar?
⁸ Nduuti chi Ndyuūs nguéeⁿ
díiⁿ yā castigar ndís'tiī
tan'dúúcā chi díiⁿ yā castigar
nducuéⁿe daiyá yā, tuu'mi
ní ndís'tiī nguéeⁿ maaⁿ daiyá
yā ti ndís'tiī ní daiyá yeⁿe
táámá yā. Ní nguéeⁿ daiya
Dendyuūs ndís'tiī. ⁹ Ní 'tiicá
ntúūⁿ chiida yú chi yeⁿe
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū díiⁿ yā castigar
s'uuúⁿ tan'dúúcā chi neⁿe
yā. Ní s'uuúⁿ ní dinéⁿe
yú chiida yú. N'daacā ca

chi díiⁿ yú chiiⁿ chi neⁿe
Ndyuūs chi canée na va'ai
cheeti nguuchi ní sндуuchi
yú. ¹⁰ Chiida yú chi yeⁿe
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū díiⁿ yā castigar
s'uuúⁿ dúu'vī nduuyū nūūⁿ
tan'dúúcā chi tumicadíinuⁿ
yā chi n'daacā caavā s'uuúⁿ.
Ndyuūs yeⁿe yú ní díiⁿ yā
castigar s'uuúⁿ ti cuáacú
chí n'dai caavā s'uuúⁿ ti
s'uuúⁿ ní cuuvi din'dai ca
yú tan'dúúcā chi Ndyuūs
ní n'dai cá yā. ¹¹ Cuaacu
chi nguéeⁿ yeenu yú taachi
tée yā castigo s'uuúⁿ naati
yá'ai yú. Cuayiivi ní 'ii'yāⁿ
chi tuumicadíinuⁿ yā yeⁿe
castigo yeⁿe yā ní véeⁿ chi
n'daacā yeⁿe castigo. 'Ii'yāⁿ
s'eeⁿ din'daacā cá yā ní
canéeⁿ 'diiⁿ vida yeⁿe yā.

*Vée peligro yeⁿe yú nduuti chi
nguéeⁿ n'giindiveeⁿ yú nduudu yeⁿe
Ndyuūs*

¹² Maaⁿ ní Ndyuūs 'āā tee yā
castigo ndís'tiī ní maaⁿ ní cuta'á nī
fuerzas ndúúcū ta'á nī ní dicuaacú
nī duūⁿntii'yá nī chi ndicuūⁿ.
¹³ Cachiicá nī ná yúúni cuaacu
maaⁿ ní 'íicú cuuvi nanduūvā yeⁿe
nī ca'a nī chi ndíi dúúvā yeⁿe nī.

¹⁴ Maaⁿ ndís'tiī ní díiⁿ nī chi 'diiⁿ
'cuetinée nī ndúúcū nducyaaca
'ii'yāⁿ. Ní díiⁿ nī nducuéⁿe chi
n'daacā ca caati deeve canée vida
yeⁿe nī. 'Ii'yāⁿ chi nguéeⁿ deeve vida
yeⁿe yā nguéeⁿ cuuvi n'diichi yā
Señor Ndyuūs. ¹⁵ Cundée nī cuidado
chi mar 'áámá ndís'tiī nguéeⁿ divíi
nī yeⁿe Ndyuūs ti nguéeⁿ cuuvi in-
neé yā ndís'tiī. Ní nguéeⁿ cúúvī
cunee 'aamá nī nguaaⁿ ndís'tiī chi
tan'dúúcā 'áámá díi'yu yaātā yaā
chi díiⁿ daño yeⁿe nducuéⁿe díi'yu
yaātā. 'Tíicā cuuvi díiⁿ daño 'áámá
nī tan'dúúcā chi veneno nguaaⁿ
ndís'tiī. ¹⁶ Candée nī cuidado chi
mar 'áámá ndís'tiī nguéeⁿ caⁿ'á nī
ndúúcū n'daataá o saⁿ'ā chi nguéeⁿ
yeⁿe nī. Ní nguéeⁿ díiⁿ nī cuenta

yeⁿe nducueⁿē chi yeⁿé Ndyuūs. 'Tíicā diiⁿ saⁿā Esaú ti cáávā 'áámá comida nuuⁿ n'diicuí sá chi cuuvi yeⁿe sa ti saⁿā vmaanaⁿ. ¹⁷ Ní ndís'tiī deenú nī yeⁿe saⁿā Esaú taachi neⁿe sa cuta'a sa yeⁿe chiidá sa chi cuuvi yeⁿē sa ti saⁿā daiya vmaanaⁿ, naati nguée 'cuūⁿ chiida sa. Ní Esaú cheēcū taavi sá ní n'nuuⁿ sa manera chi nduuví n'daacā chi 'āā diiⁿ sa naati nguée ndaacā n'daaca sa.

¹⁸ Maaⁿ ní ndís'tiī nguée ndāa nī na yiīcū chi ngiichi chi diiⁿ nī sentir ngiichi miiⁿ, tan'dúucū chi diiⁿ 'iiⁿyāⁿ Israel tiempo chi 'āā ch'ó'ōo. Ndíi nguée diiⁿ nī sentir maāiⁿ, ndíi nguée ndúú meēeⁿ, ndíi nguée ndúú 'áámá cheeⁿ cúuvi díitū. ¹⁹ Ní nguée n'giindiveeⁿ nī chi ch'ēcū trompeta miiⁿ ní nguée nduudu yeⁿé Ndyuūs chi caⁿa yā ndúucū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Taachí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveeⁿ yā nduudu yeⁿe Ndyuūs chiica yā Ndyuūs chi 'āā ntée caaⁿmaⁿ cá yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ²⁰ 'Tíicā ngaⁿa yā ti nguée cuuvi chee yā chi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā ti 'tíicā: Ndúuti chi 'áámá 'iiti nindaá ti na yiīcu 'cūū canee chi cuiituú yā 'iiti ní caaⁿnúⁿ yā 'iiti. ²¹ Ní maaⁿ Moisés miiⁿ ní taachi n'diichí yā yiīcu 'cūū ní ch'iindiveeⁿ yā nducueⁿē, 'tíicā ngaⁿa yā: Néené 'va'á ní yiin'duuví 'úú.

²² Maaⁿ ní nguée 'tíicā ti ndís'tiī ndaa nī 'áámá yiīcū chi nguuvi Sión chi yāāⁿ yeⁿe Ndyuūs chi cánduuchi chí yāāⁿ Jerusalén chí va'ai cheeti nguuvi naachi n'dee n'dái miles ángeles snée yā. ²³ Ní nduuvidaamá yā chi dich'eté yā Ndyuūs. Ní miiⁿ canee nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chi daiyá Ndyuūs. Ní chi duuchí yā canée nguūⁿ na libro yeⁿē va'ai cheeti nguuvi. Nducyaaca nī ndaa nī nanááⁿ Ndyuūs chi diiⁿ yā juzgar nducyáácá 'iiⁿyāⁿ. Ní ndís'tiī chi yeⁿē iⁿyeeⁿdí 'cūū ní ndaa nī nanááⁿ espíritu s'eeⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí dēve ca chí Ndyuūs diiⁿ yā chí nguée nuuⁿndi yeⁿé yā. ²⁴ Ní

ndaá nī nanááⁿ Jesucristo chí abogado chí canúⁿ yā naavtaⁿā compromiso chí ngai chí yeⁿé Ndyuūs ndúucū 'iiⁿyāⁿ. Ní ndaa nī nanááⁿ Cristo chí chingée yā yuúúⁿ yeⁿé yā cucáávā s'uúúⁿ. Yuúúⁿ yeⁿe Cristo ní n'daacā ca nguée ti yuúúⁿ yeⁿe Abel. Ndúucū yuúúⁿ yeⁿe Cristo, Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. Naati cáávā 'díinu Abel ch'iiⁿnúⁿ Abel tuuⁿmi ní Ndyuūs ca'a yā castigo 'díinu Abel.

²⁵ Ní cáávā nducueⁿē chuū candee nī cuidado chí n'giindiveeⁿ nī nduudu yeⁿe Ndyuūs chí ngaⁿá yā ngī yā ndís'tiī. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguée ch'iindiveeⁿ yā nduudu yeⁿe Cristo taachí snée yā iⁿyeeⁿdí 'cūū nguée nguaⁿái yā yeⁿē nuuⁿndi yeⁿé yā. Ní 'tεε cá s'uúúⁿ chí cuuvi nguaⁿái yú nduuti chí ndaacadaami yú yeⁿé Cristo chí canee na va'ai cheeti nguuvi ní ngaⁿá yā ndúucū s'uúúⁿ yeⁿe chí cuchii. ²⁶ Tiempo chí ch'ó'ōo taachi Ndyuūs ngaⁿá yā yeⁿe yiīcū nuⁿu yáⁿā. Maaⁿ ní Ndyuūs ngaⁿá yā 'tíicā: Taama vmnéⁿēe inuⁿú yáⁿā ndúucū nanguuvi. ²⁷ Maaⁿ ní taachi ngaⁿa Ndyuūs taama vmnéⁿēe nūⁿ deenu yú chí nducueⁿē chí din'dái Ndyuūs ní caⁿá yā din'núⁿu yā ní diví yā. Ní nducueⁿē chí nguée din'núⁿu yā ní cūnee. ²⁸ Canée chí ca'a yú gracias Ndyuūs caati véé yáāⁿ yeⁿe yú, lugar naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā. Ní nguée cuuvi nuⁿu lugar miiⁿ. Canee chí dich'εεte yú Ndyuūs ní 'teenu yú Ndyuūs. Ní 'va'a yú yeⁿé yā ní diiⁿ yú tan'dúucā chí neⁿe yā. ²⁹ Ndyuūs yeⁿe yú tan'dúucā 'áámá nguuchi yáⁿā chí dituúvi nducueⁿē chí nguée n'daacā. Tiicá yā.

13

Yeⁿé chí diiⁿ yú chí cunee yiinuú Ndyuūs

¹ Canéé chi dineⁿe yú 'aama yú taama yú caati hermanos s'uúúⁿ ní yeⁿe Cristo s'uúúⁿ. ² Nan'gaacu yú chi canee chi ca'a yú va'ái yeⁿe yú 'iiⁿ'yāⁿ chi canúúⁿ yúúú. N'duuvi yā ní dííⁿ yā 'túúca ní sta'á yā va'ai yā ángeles ní nguéé déénu yā chi ángeles.

³ Nan'gaacu yú yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chi snúúⁿ yā vácūū. Diiⁿ yú cuenta chi s'uúúⁿ snuúⁿ yú vácūū nduucú yā. Nan'gaacu yú yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chi n'geenu yā ngii na cuerpo yeⁿe yā ní dííⁿ yú cuenta chi s'uúúⁿ ní n'geenu yú ngii na cuerpo yeⁿe yú nduucú yā.

⁴ Diiⁿ yú respetar 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā ti nguéé dinuúⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā canee chi ca'á yā dámaāⁿ ndúúúⁿ isaⁿ'ā o n'daataá yeⁿe yā. Ndyuūs ní n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿe yā ndúúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindivaacú yā ní ca'á yā ndúúúⁿ táámá n'daataá o saⁿ'ā.

⁵ Nguéé dineⁿe yú tuúmi naati yeenu yú ndúúúⁿ chi véé chi yeⁿe yú ti Ndyuūs ngaⁿ'á yā 'túúca: 'Úú nguéé cu'neéⁿ ndís'tií ní nguéé dííⁿ abandonar ndís'tií. ⁶ Ní 'túúca cuuvi caaⁿ'maⁿ cuaacu yú ndúúúⁿ confianza:

Señor ní nginne yā 'úú. 'Úú nguéé 'va'á yeⁿe chi 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi dííⁿ yā nduucú.

⁷ Nan'gaacu ní yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ n'gεεε yeⁿe yaácū chi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā nanááⁿ ndís'tií ní ngaⁿ'á yā ngii yā ndís'tií nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs. Nadacadíinuⁿ ní táaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ dííⁿ yā ní n'gεεεtineé yā ní ch'ií yā. Maaⁿ ní candéε ní cuidado chi dííⁿ ní tan'dúúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'gεεε chi i'téenu yā Ndyuūs dííⁿ yā ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ejemplo yeⁿe ní.

⁸ Jesucristo miiⁿ ní 'āá 'tiicá núuⁿ tan'duucá yā 'iicu, 'tiicá ntúuⁿ yā maaⁿnguuvi. 'Áá 'tiica nuúⁿ yā cueⁿe daāⁿ'maⁿ. ⁹ Cuin'diichí ní ndís'tií. Nguéé 'caandiveéⁿ ní

ndúúúⁿ 'naⁿ'a chi n'dááⁿ ndúúúⁿ yeⁿe chi che'e yú. N'daacá ca chi staava yeⁿe ní canéé n'daacá chi cuuvi cuta'á ní fuerzas yeⁿe nducueⁿ'ē chi n'dai taavi chi Ndyuūs itée yā ndís'tií. Staava yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ nguéé dííⁿ aprovechar nduuti chi chiindiveéⁿ yā nduudu n'dááⁿ ndúúúⁿ yeⁿe chi che'e yú.

¹⁰ Deenu yú chi chiiduú s'eeⁿ chi dííⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿe yaácū yeⁿe yā nguéé cuuvi che'e yā yuútē yeⁿe nátaí yeⁿe 'iiti chi ch'iiⁿ'núⁿ yā cáávā ofrenda yeⁿe yú ti ofrenda yeⁿe yú ní 'āá ví'í caā ti i'teenu yú Jesucristo. Ní Jesucristo miiⁿ ní ch'ií yā chi lado yeⁿe ofrenda yeⁿe yú. ¹¹ Chiiduú ch'εεε ca yeⁿe judíos chi Israel s'eeⁿ taachi ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiti cáávā ofrenda yeⁿe nuuⁿndi candéε yā yuúúⁿ yeⁿe 'iiti chεεεti cuarto chi nguuvi Dεεεve naati cuerpo yeⁿe 'iiti miiⁿ ní ngiichí yā 'áámá lado yeⁿe yāáⁿ yeⁿe yā. ¹² Ní 'tiicá ntúúⁿ Jesucristo ch'ií yā cuaaⁿ dáámí cheendi va'ái yeⁿe yāáⁿ Jerusalén ní 'íicú cuuvi dεεεvé yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā ndúúúⁿ yuúúⁿ yeⁿe maáⁿ yā. ¹³ Maaⁿ ní ca'a yú tan'dúúúⁿ chi cueⁿe Jesús 'áámá lado yeⁿe yāáⁿ ní 'cueenu yú cuuvi tan'dúúúⁿ chi ch'eenú yā chi ní cuuvi 'cuinaaⁿ yú tan'dúúúⁿ chi 'cuinaáⁿ yā. ¹⁴ Caati nguéé véé 'áámá yāáⁿ chi 'áámá cūnee cáávā s'uúúⁿ naati in'nuuⁿ yú 'áámá yāáⁿ ch'εεεε chi 'áámá cūnee chi véé tiempo chi cuchí. ¹⁵ Ní cáávā chuū canee yú chi dich'εεεε yú Ndyuūs cucáávā Jesucristo. Ní taachi dich'εεεε yú Ndyuūs chuū ní ofrenda chi canee chi ca'a yú Ndyuūs. Ní canéé chi ca'a yú gracias Ndyuūs cáávā Jesucristo ndúúúⁿ nduudu yeⁿe yú. ¹⁶ Nguéé cuuvi 'náaⁿ ní chi din'daacá ní ní nnee ní 'aamá ní taamá ní caati chuū ní ofrenda yeⁿe ní chi 'túúca Ndyuūs neⁿe yā.

¹⁷ Cu'neeⁿveéⁿ ní nduudu yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿe ní.

Cu'téenu nī ye'n'é yā chi nga'n'a yā caati 'ii'n'yān s'ee'n diín yā cuidado ye'n'e staava ye'n'é nī. 'Ii'n'yān s'ee'n canéé chi nca'á yā cuenta nanáán Ndyuūs ye'n'e ntii'nyu'n chi diín yā. Dii'n núún yii'nu nī chi nga'n'a yā caati yeenú yā diín yā ntii'nyu'n ye'n'é yā. Ti nduuti chi ngu'éé diín nī 'túúcā ngu'éé yeenú yā ní ngu'éé diín nī aprovechar ye'n'e ntii'nyu'n chi diín yā cáávā ndís'tiī.

18 Maa'n ní caa'n'ma'ngua'á nī cáávā nús'uu ti nadacadiinúú'n 'nū n'daacā na staava ye'n'é 'nū ní ne'n'é 'nū 'cuεεtinéé n'daacá 'nū ye'n'e nducué'n'e dendu'ū. 19 'Úú ngiicá ndís'tiī chi taachi nga'n'angua'á nī, ngiicá nī Ndyuūs chi téé yā lugar 'nū chi nii'nuú'n nūu'n cuuvi nandaá ní cuneé ndúúcū ndís'tiī.

Di'viicú yā ndís'tiī ní dicho'ó yā, n'dai ndís'tiī

20 Maa'n ní Ndyuūs ní ye'n'e vaadī 'dii'n, maa'n Ndyuūs miī'n nadin'duuchí yā Jesucristo ye'n'e yú ye'n'e nguaa'n tiná'n'ā chi Jesucristo miī'n Pastor chi ch'εεε n'dai chi diín yā cuidado s'uuú'n chi tan'dúúcā 'iiti cuúchī ye'n'é yā. Ní Jesucristo ye'n'e yú ndúúcū yuúú'n ye'n'é yā diín yā chi 'áamá cūnee compromiso chi Ndyuūs diín yā ndúúcū 'ii'n'yān. 21 Ne'n'é chi Ndyuūs ye'n'e vaadī 'dii'n téé yā ndís'tiī nducué'n'e chi n'dai ye'n'é yā chi ngu'éé ye'n'é nī. Ní cuuvi n'dai nī ti ndís'tiī cuuvi diín nī chii'n chi ne'n'é Ndyuūs chi diín nī. Ní ne'n'é chi Ndyuūs diín yā cáávā nducyaaca yú nducué'n'e chi ne'n'é yā diín yā cáávā Jesucristo. Ca'n'a yú chi ch'εεε ca canéé Cristo ní n'dεεvé ngii yā cué'n'é daā'n'ma'n cue'n'e daā'n'ma'n. 'Tíicā. 22 Ndís'tiī hermanos ye'n'é ngiicá ndís'tiī chí cuchéé nī ndúúcū nduudu chi ngi'cueé'n ti ngu'éé 'yaa'n idinguú'n na carta miī'n ye'n'é ndís'tiī. 23 Yaa'ví ndís'tiī chi cadiinúú'n nī chi Timoteo hermano ye'n'e yú 'āā ntéé canee sa vácūū. Ní ndúúti chi nii'nu'n nii'nu'n ndaa sa nanáa'n 'úú tuu'mi

'úú ní candeeé sa'n'ā taachi ndaa nanáán ndís'tiī ní n'diichí ndís'tiī.

24 Maa'n ní caa'n'má'n nī 'ii'n'yān chi nga'n'a ntii'nyu'n ye'n'é nī ndúúcū nducyaaca 'ii'n'yān chi i'téenu yā Jesucristo: N'dai ndís'tiī, caa'n'má'n nī. 'Ii'n'yān ye'n'e país Italia: N'dai ndís'tiī, nga'n'a yā.

25 Ne'n'é chi Ndyuūs téé yā nducyaaca ndís'tiī nducué'n'e vaadī n'dai ye'n'é yā. 'Tíicā cuuvi.

CARTA YE'N'E SANTIAGO

*Santiago idingúuⁿ yā ye'n'e 'iiⁿ yāⁿ
chi s'nééⁿ 'muuⁿ s'nééⁿ miⁿ*

¹ 'Úú Santiago 'úú ní 'úú idiⁿ
ntiiⁿnyuⁿ ye'n'e Ndyuūs ní ye'n'e
Señor Jesucristo. Idingúuⁿ carta
'cūū ní dicho'ó: Ndaí ndís'tiī
ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ye'n'e ndu'ū ndi-
ichúúví tribus chí familias chí ye'n'e
ndaata Israel chí s'nééⁿ 'muuⁿ chí
s'nééⁿ miⁿ ndii núúⁿ máⁿ íⁿyeēⁿdī.

*Ndyuūs ca'á yā vaadī deenu
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí i'téenu yā yā*

² Ndís'tiī hermanos ye'n'é, canéé
chí yeenú nī taachi ndaā n'dee
n'dáí chí idi'vaachí ye'n'e nī. ³ Caati
déenu nī chuū chí taachi ndaā
n'dee n'dáí chí idi'vaachí ye'n'e
nī ní n'daacā idiⁿ nī, chíⁿí nī
chí i'téenu nī Jesucristo ní chíⁿi
ntúuⁿ nī chí cuuvi cuchéé nī ye'n'e
tanducuéⁿe ndúúcu paciencia.
⁴ Ní canéé chí candéε nī cuidado
chí cuchéé nī ye'n'e nducuéⁿe
chí di'vaachi ndís'tiī ní cuuvi
'cuεtinéé n'daacá ní ní diⁿ cá chí
n'daacā nī. Ní 'āā véé nducuéⁿe
necesidades ye'n'é nī. Ní Ndyuūs téé
yā ndís'tiī cosas chí n'dai ye'n'é yā.

⁵ Ndúúti chí 'áamá ndís'tiī deenu
nī chí nguéé deenu nī tuu'mi ní
canéé chí caacá nī Ndyuūs chí
itée yā vaadī deenu. Ndyuūs ca'a
yā n'dee n'dáí vaadī deenu ye'n'é
yā nducyáacá 'iiⁿyāⁿ. Ní nguéé
n'gaa'vá yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ye'n'e chí
n'dee vueltas caaca yā Ndyuūs.
⁶ Canéé chí caacá nī Ndyuūs ní
cu'téenu nī Ndyuūs chí ca'á yā téé
yā ndís'tiī. Taachi nguéé cu'téenu nī
chí Ndyuūs nguéé ca'á yā ca'a yā
chiiⁿ chí ngiica nī tuu'mi ní ndís'tiī
tan'dúúca nuūⁿní'yáⁿā taachi
olas ye'n'e indéε yaācú chí candéé
'yúúné cuaaⁿ lácúu cuaaⁿ lácāā,
'túicā ndís'tiī. ⁷ 'Áamá 'iiⁿyāⁿ chí
ngiica yā Ndyuūs ní nguéé cu'téenu

yā chí Ndyuūs ca'á yā téé yā de'ε
vεε, tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ miⁿ nguéé
cūnee ngínú yā chí Ndyuūs ca'á yā
téé yā 'iiⁿyāⁿ de'ε vεε. ⁸ 'Iiⁿyāⁿ miⁿ
véé 'uūví vaanicadínúuⁿ ye'n'é yā.
Maaⁿ ní ne'n'é yā diⁿ yā 'áamá cosa,
cuayivi ní taama cosa. 'Iiⁿyāⁿ
miⁿ nguéé canéé yā ndúúcu 'áamá
vaanicadínúuⁿ ye'n'e yā.

⁹ Ní hermano ye'n'e yú chí nguéé
ch'εεε ca ní canéé chí yeenú yā
taachi Ndyuūs nginneé yā 'iiⁿyāⁿ.
¹⁰ 'Iiⁿyāⁿ chí 'cuiicá yā canéé chí
yeenú yā taachi Ndyuūs diⁿ yā chí
nguéé 'cuiicá yā. 'Iiⁿyāⁿ chí 'cuiica
miⁿ ní tan'dúúca naāndā ye'n'e
yaātā chí 'cuiinu, 'tiicá yā. ¹¹ Taachi
can'dāā 'yáⁿā ní 'áamá 'ínúuⁿ
tuu'mi ní tí'í yaatā ní naāndā ye'n'e
chingééⁿ ní 'āā nteε véé naandā
ti chí'iuu. 'Tiicá ntúuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí
'cuiica ní 'cuiinú yā ndúúcu vaadī
'cuiica ye'n'é yā.

*Canéé chí cuhéε yú ye'n'e ndu-
cuéⁿe*

¹² De'ε chúúca yeenu 'iiⁿyāⁿ
chí ichéé yā tanducuéⁿe taachi
n'geenu yā ngii. Taachi chéé yā
ye'n'e tanducuéⁿe tuu'mi ní Ndyuūs
téé yā 'iiⁿyāⁿ chí canduuchí yā
cueⁿe daāⁿmaⁿ. 'Túicā Ndyuūs
ngaⁿá yā chí ca'á yā ca'a yā 'iiⁿyāⁿ
vida cueⁿe daāⁿmaⁿ tan'dúúca
chí 'aama corona ye'n'e 'iiⁿyāⁿ
chí dinéⁿe yā Ndyuūs. ¹³ Taachi
ndaā nanááⁿ ndís'tiī cosa chí diⁿ
chí di'vaachi ndís'tiī chí ne'n'é nī
diⁿ nī chí nguεε n'daacā, nguéé
canéé chí nadacadínúuⁿ nī chí
Ndyuūs diⁿ yā chuū caati mar
'áamá 'iiⁿyāⁿ cuuvi di'vaachí yā
ye'n'e Ndyuūs chí Ndyuūs diⁿ yā
cosa chí nguεε n'daacā. Ndí nguéé
ndúú cuuvi dinuuⁿndí Ndyuūs.
Ndí nguéé ndúú Ndyuūs di'vaachí
yā ye'n'e 'iiⁿyāⁿ chí diⁿ yā cosa chí
nguéé n'daacā. ¹⁴ Taachi 'iiⁿyāⁿ
inadicadínúuⁿ yā chí maán yā ne'n'é
yā diⁿ yā cosa chí nguεε n'daacā
tuu'mi ní véé nuuⁿndí ye'n'e yā ní
diⁿ yā chí nguεε n'daacā. ¹⁵ Ní

taachi diín yā chiiⁿ chi neⁿ'é yā diín yā chi nguéé n'daacā tuu'mi ní dinuuⁿndí yā. Ní taachi ch'εεte ca nuuⁿndí miiⁿ tuu'mi ní 'cuiinū ní diiⁿ chi 'cuūvi yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

16 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'e taaví. Nguéé ca'a nī lugar 'iiⁿ'yāⁿ chi canche'etí yā ndís'tiī chi dinuuⁿndí nī. 17 Nducuéⁿ'e chi n'daacā ní δεεεε chi Ndyuūs itée yā s'uuúⁿ chiiⁿ ní ngiíc cuaaⁿ 'niⁿnuⁿ. Chiiⁿ ní yeⁿ'e Ndyuūs. Ndyuūs din'dái yā tanducuéⁿ'e δεεεε yeⁿ'e nanguuvi. Ndyuūs nguéé n'daaⁿ yā tan'dúúca 'áamá 'daaⁿ'nūⁿ chí n'daaⁿ. 18 Ní Ndyuūs tee yā vida s'uuúⁿ cáávā chi i'teenu yú nduudu cuaacu yeⁿ'é yā. Ní diín yā tan'dúúca chi maáⁿ yā neⁿ'e yā diín yā. Ní 'íic s'uuúⁿ chi i'teenu yú, tan'dúúca 'áamá cosecha chi vmnááⁿ vmnāaⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'e chi din'dái yā 'tíic s'uuúⁿ.

Yeⁿ'e vaadī cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs

19 Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos chi neⁿ'e taaví 'aama 'aamá nī canee chi 'cuεεtinéé yaáⁿ ní chi 'caandiveéⁿ nī naati nguéé maaⁿ n'chεεte caaⁿ'máⁿ nī. Ní nguéé maaⁿ n'chεεte nūⁿ nduuvi taáⁿ nī. 20 'Iiⁿ'yāⁿ chí induuvi taáⁿ yā nguéé n'daacā diín yā yeⁿ'e chi vaadī cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. 21 Ní cáávā nducuéⁿ'e chuū canee chí diví nī yeⁿ'é tanducuéⁿ'e chi nguεε n'daacā chi nadacádínuuⁿ nī. Ní nguéé diín nī cosa chi nguεε ndaacā. Ní 'caandiveéⁿ nī nduudu cuaacu chí i'téenu nī ní canee na staava yeⁿ'é nī. Ní ndiicuuⁿ nī. Ní véé poder yeⁿ'e nduudu cuaacú 'cūū chi cuuvi dinguáⁿ'ai alma yeⁿ'é nī.

22 Naati canéé chí diín nī chiiⁿ chi ngaⁿ'ā nduudu cuaacu miiⁿ. Nguéé dámaāⁿ chi 'caandiveéⁿ nī ní nguεε diín nī. Ní nguéé canche'etí maáⁿ ní ndís'tiī. 23 Nduuti chi 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ n'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu miiⁿ ní nguéé diín yā chiiⁿ chi ngaⁿ'ā tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúca 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ chi inaáⁿ yā maáⁿ yā na 'aama espejo, 'tiicá yā.

24 Inaáⁿ yā maáⁿ yā tan'duucá yā 'tíicá. Ní cuayiivi nguéé nn'gaacu yā tan'duucá yā 'áará chi n'diichí yā maáⁿ yā na 'áamá espejo. 25 Naati 'iiⁿ'yāⁿ chi nn'gaacú yā chiiⁿ chi n'giindiveéⁿ yā ní nadacádínuuⁿ n'daacá yā yeⁿ'e ley chi nduudu cuaacu miiⁿ yeⁿ'é Ndyuūs, tuu'mi ní nduudu cuaacu miiⁿ cuuvi nadinguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canéé chi 'caandiveeⁿ cá yā nguuvi nguuvi. Ní nguéé dámaāⁿ n'giindiveéⁿ yā naati diín yā chiiⁿ chi ngaⁿ'ā, tuu'mi ní cuuvi yeenu yā ndúúcu chi diín yā.

26 Ní nduuti chi 'aama ndís'tiī ngaⁿ'á ní chi i'téenu nī Ndyuūs ní nguéé candéé nī cuidado yeⁿ'e chi ngaⁿ'á ní tuu'mi ní nginnche'ei maáⁿ nī ndís'tiī. Ní nguéé dichí'vē chi ngaⁿ'á ní chi i'téenu nī Ndyuūs. 27 'Iiⁿ'yāⁿ chi neené i'téenu yā ní didεεεε staava yeⁿ'é yā ní nguéé véé nuuⁿndí yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs chiida yú ní 'tíic diín yā. Nginneé yā da'cáiyāa nguá'āa ndúúcu n'daataá nguá'āa taachi n'geenu yā ngii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nguéé diín yā cosas yeⁿ'e iⁿ'yeēndí 'cūū chi nguéé n'daacā.

2

'Cuaáⁿ nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí daama daamá nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ

1 Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi maaⁿ ní i'téenu nī Señor Jesucristo yeⁿ'e yú chi δεεvé ngii yeⁿ'é yā, ndís'tiī canéé chí diín nī chi 'āa dáámá daamá nūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nanáaⁿ nī. 2 N'diichí nī. Taachi ndaá 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī taachi nduuvidaamá nī ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canúúⁿ nduu tá'a yā 'áamá chí ntá'āa yeⁿ'e 'díiⁿnguāaⁿ ní n'daacā catecai yā, ní 'tiicá ntúūⁿ ndaá táámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaachí yā ní ndiicúū catecai yā, 3 ní neⁿ'e cá nī 'iiⁿ'yāⁿ chí n'daacā catecaí yā, ní ngaⁿ'á ní ngii nī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ: N'diī cun'dií ní lugar chí n'daacā ca; ní ngaⁿ'á ní ngii nī saⁿ'ā chí

ndaachí: N'dií cuééndiinú nī cuaaⁿ la'tií o 'cundií nī na yiive, ⁴ tuu'mi ní nguéé diíⁿ nī chi dáamá daamá nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī. Ní n'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cheε chi n'daacā, ní nguéé n'daacā chiiⁿ chi nadacadíinuⁿ nī.

⁵ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é chi neⁿ'é taavi, 'caandiveéⁿ nī chiiⁿ chi ngaⁿ'á. Ndyuūs ndεεvé yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūú chi pobre yā chi cuuvi 'cuiicá yā ndúúcu chi i'téenu yā. Ní véé chi cuuvi yeⁿ'é yā naachi Ndyuūs caaⁿ'máⁿ ntiⁿ'nyúⁿ yā ti chuū Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi ca'á yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'é yā Ndyuūs. ⁶ Maaⁿ ní ndís'tiī maáⁿ nī s'neeⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachí yā chi nguéé véé yeⁿ'e yā ná lugar chi nguéé n'daacā. ¿'Áá nguéé 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica chí idi'vaachí yā ndís'tiī ní icandéε yā ndís'tiī nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'é? ⁷ ¿'Áá nguéé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi cunncaá ngaⁿ'a yā yeⁿ'é chi duuchi yeⁿ'e Cristo chí n'daacā? Ní Cristo yeⁿ'e yú yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī.

⁸ Nduuti chi ndís'tiī cuaacu níⁿ'nyúⁿ diíⁿ nī nducueⁿ'é chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs chi 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é yā: Dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ niiⁿ'nuuⁿ vaacu di tan'dúúca chi neⁿ'e di maaⁿ di, tuu'mi ní n'daacā idiⁿ di. ⁹ Ní ndúúti chi ndís'tiī nguéé dáamá daamá nūuⁿ dinéⁿ'e nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ tuu'mi ní dinuuⁿndi nī. Ní nguéé diíⁿ nī tan'dúúca chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs. Ley miiⁿ n'giⁿ'i chi ndís'tiī ní véé nuuⁿndi yeⁿ'é nī. ¹⁰ Ní ndúúti chí 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé diíⁿ yā chi ngaⁿ'a 'áamá líiⁿ chuundi yeⁿ'e ley yeⁿ'é Ndyuūs tuu'mi ní canéé yā tan'dúúca chi nguéé diíⁿ yā mar 'áamá chi ngaⁿ'a ley miiⁿ. ¹¹ Ndyuūs chi ngaⁿ'a yā 'tíicā: Nguéé caⁿ'á di ndúúcu n'daataá o sáⁿ'á chi nguéé yeⁿ'e di, Ndyuūs miiⁿ 'tíicá ntúūⁿ ngaⁿ'a yā: Nguéé 'caaⁿ'nuⁿ di 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní nduuti chí 'aama 'iiⁿ'yāⁿ nguéé

caⁿ'á yā ndúúcu n'daataá o saⁿ'á chi nguéé yeⁿ'e yā naati ch'iiⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ 'áá nguéé diíⁿ yā chi ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs. ¹² Ní ndís'tiī ní canee chí caaⁿ'máⁿ nī n'daacá ní din'daacá nī tan'dúúca chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'é Ndyuūs ti ley miiⁿ n'diichi s'uuúⁿ. Ní ley miiⁿ diíⁿ chí cuuvi nanguáⁿ'āi s'uuúⁿ. ¹³ 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé neⁿ'e ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ 'tíicá ntúūⁿ Ndyuūs nguéé neⁿ'e ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ ichéε yā taachi Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'é nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs diíⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'é Ndyuūs

¹⁴ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é, ¿de'ε dichí'vε 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí i'téenu yā Jesucristo ní nguéé diíⁿ yā cosas chí n'daacā? ¿'Áá cuuvi nanguaⁿ'ai yā nduuti chí ngaⁿ'a yā chí i'téenu yā 'tíicā? ¹⁵ Maaⁿ ní nadacadíinuⁿ yú yeⁿ'e 'áamá hermano o hermana yeⁿ'e yú chí nguéé véé catecai yā ní nguéé véé chí che'e yā. ¹⁶ Nduuti chí n'diichi yú hermano o hermana miiⁿ ní ngaⁿ'a yú ngii yú 'yā: Dií cueⁿ'e di ndúúcu vaadi 'diíⁿ. Nan'guεcundii di ní che'e di. Ní nguéé ca'a yú hermano o hermana miiⁿ yeⁿ'e yú chí che'é yā o catecai caavá chí diíⁿ yā tapar, tuu'mi ní, ¿de'ε chí'vε chí ngaⁿ'a yú ngii yú hermano o hermana yeⁿ'e yú 'tíicā? ¹⁷ Ní 'tíicá ntúūⁿ yeⁿ'e chiiⁿ chí i'teenu yú Ndyuūs. Nduuti chí 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé din'daacá yā cáavá chí i'téenu yā Cristo tuu'mi ní chíⁿ chí i'téenu yā tan'duucá chí cosa chí n'díi.

¹⁸ Nduuti chí 'áamá yā ngaⁿ'a yā ngii yā s'uuúⁿ 'tíicā: Díi ngaⁿ'a di chí i'téenu di Ndyuūs naati 'úú idiíⁿ nducueⁿ'é chí n'daacā. 'Úu ngaⁿ'á ngii 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ: Dií ch'íⁿ'i di 'úú tan'dúúca chí cuuvi cu'téenu yú Ndyuūs ní nguéé n'daacā cuuvi diíⁿ yú. 'Úú ch'íⁿ'i dii chí i'teenu Ndyuūs

caavā chi n'daacā idiin. ¹⁹ Āā i'téenu di chi véé 'áamá n'dyáⁿā Ndyuūs. N'daacā chi i'téenu di 'tíicā. 'Tiicá ntúūⁿ 'yááⁿn'guiniūⁿ i'téenu sa ní n'duuvi sa ti 'va^a sa. ²⁰ Díi 'iiⁿ'yāⁿ chi chεεchi tiiⁿ chi nguéé neⁿe di cu'téenu di. Nduuti chi 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ i'téenu yā Ndyuūs ní nguéé din'daacá yā tuu'mi ní diin yā tan'dúucā chi nguéé i'téenu yā. Ní vaadi i'teenu yeⁿ'é yā cūnee tan'dúucā chi n'díi 'tíicā cunéé. ²¹ Maaⁿ ní nadacadiinuuⁿ nī yeⁿ'e tiempo chi 'āā chó'ōo yeⁿ'e chi-ida yú chi nguuvi Abraham chi yeⁿ'e ndaata yeⁿ'e yú. Ndyuūs inadach'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi diin yā taachi ca'á yā daiyá yā Isaac lado yeⁿ'e ofrenda nanááⁿ na nátaí cáávā chi 'caaⁿ'núⁿ yā daiyá yā naati nguéé ch'iⁱ sa. ²² ¿'Áá nguéé deenú nī chi Abraham i'téenu yā Ndyuūs ní ch'iⁿ'í yā 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā caavā chiiⁿ chi diin yā? Ní Abraham néené i'téenu yā Ndyuūs caavā chi diin yā. ²³ Ní chiī cuaacu chi canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā: Abraham s'téenu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ní diin yā cuenta chi Abraham ní n'daacā yā. Ní Ndyuūs sta'á yā Abraham chi cuuvi yeⁿ'é yā cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'een ngaⁿ'á yā chi Abraham miiⁿ ní amigo yeⁿ'é Ndyuūs.

²⁴ Maaⁿ ní cuuvi n'diichí nī chi Ndyuūs cuta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā nguéé dámaāⁿ caava chi i'téenu yā 'yā naati 'tíicā ntúūⁿ caavā chi din'daacā yā. ²⁵ 'Tiicá ntúūⁿ táⁿ'ā Rahab chi ndúucu tá 'yaaⁿ saⁿ'ā, Ndyuūs ní diin yā cuenta yeⁿ'e tá chi n'daacā tá. Ní Ndyuūs sta'á yā táⁿ'ā chi cuuvi yeⁿ'é yā caava chi n'daacā diiⁿ tá. N'daata miiⁿ 'cuuⁿ tá saⁿ'ā s'een chi ndaā n'de'ei n'de'ei saⁿ'ā chi Ndyuūs dichó'o yā. Ní táⁿ'ā miiⁿ dicho'o tá saⁿ'ā s'een táámá yúúni taachi véé peligro yeⁿ'é sa. ²⁶ Ní tan'dúucā cuerpo yeⁿ'e yú taachi nguéé canée espíritu yeⁿ'e yú

ndúucū ní n'díi, 'tíicā ntúūⁿ taachi i'téenu yú Ndyuūs ní nguéé n'daacā idiin yú, chiiⁿ chi i'téenu yú cunéé tan'dúucā chi n'díi.

3

Yeⁿ'e chiiya yú

¹ Ndís'tiī hermanos yeⁿ'é nguéé canée chi cuuvi 'yaaⁿ maestros yeⁿ'e yaacū nguaaⁿ ndís'tiī. Deenú nī chi Ndyuūs diitu n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿ'e maestros miiⁿ nguéé ti ndís'tiī. ² Nducyaacu yú idiin yú n'deeé n'dái faltas. Ní nduuti chi 'áamá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé caaⁿ'máⁿ yā mar 'áámá falta tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní neené n'daacā. Ní cuuvi ngaⁿ'á ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿ'e nuuⁿmaⁿ cuerpo yeⁿ'e maáⁿ yā. ³ Cuin'diichí nī. Cu'nuūⁿ yú frenos naaⁿ 'yúúduū ní cu'téenu tī yeⁿ'e yú. Ní nuuⁿmaⁿ cuerpo yeⁿ'e tī cuuvi diiⁿ tan'dúucā chi neⁿ'e yú. ⁴ Maaⁿ ní nadacadiinuuⁿ yú yeⁿ'e barco. 'Áará chí ch'εεte ní 'yúúné taaⁿ ngéenu ní 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi diiⁿ yā manejar barco miiⁿ cáávā 'áámá yáⁿ'á 'líiⁿ yeⁿ'e barco miiⁿ chi canúúⁿ chεeti nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní barco miiⁿ ngiicā naachi neⁿ'é yā. ⁵ 'Tiicá ntúūⁿ chiiya yú. 'Áará chí 'áámá chí 'líiⁿ chí yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yú naati ngaⁿ'a yú yeⁿ'e n'deeé n'dái cosas chí n'gεεte ndúucū chiiya yú. Ní cuin'diichí nī ta 'líiⁿ chuundi yaⁿ'ā cuuvi caacyáⁿ'ā 'áámá icyáⁿ'ā ch'εεte. ⁶ Ní chiiya yú tan'dúucā 'áámá nguuchi yaⁿ'ā 'tíicā chiiya yú. Ní tanducuéⁿ'e tan'dúucā 'áámá iⁿ'yeeⁿdi chí ndiituú ndúucū nducuéⁿ'e chí nguεε n'daacā, 'tíicā cuerpo yeⁿ'e yú cáávā chiiya yú. Ní diiⁿ chí núúⁿmáⁿ cuerpo yeⁿ'e yú véé nuuⁿndi yeⁿ'e. Ní tan'dúucā infierno chí ngiichi yaⁿ'ā 'tíicā diiⁿ chiiya yú. Ní yaⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ tan'dúucā chí ngiichi nducuéⁿ'e vida yeⁿ'e yú 'naaⁿ chí canee yú iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁷ Ca'áámá ca'áámá naaⁿ 'iiti chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū yeⁿ'e 'iiti 'yúúduū, yeⁿ'e 'yaada, yeⁿ'e cúú,

'iiti chi snúūn cheeti nuūnī'yán'ā ní nducyaaca tī sa'nā cuuvi diin sa amansar ní 'āā diin sa amansar 'iiti s'eeñ. ⁸ Naati mar 'áámá 'iin'yān nguée cuuvi diin yā chi amansar chiiya maán yā. Nga'n'a yú cosas chi nguée n'daacā 'aara chi nguée ne'n'e yú. Ní ndúúcu chiiya yú nga'n'a yú n'deeē n'dái chi nguée n'daacā ye'n'e 'iin'yān. Ní diin yú chi cuuvi 'cuūvi yā. ⁹ Ní ndúúcu maañ chiiya yú dich'εεε yú Ndyuūs chiida yú ní nga'n'a taañ yú ye'n'e 'iin'yān chi Ndyuūs din'dái yā chi tan'dúúca maán Ndyuūs 'tiicá din'dái yā 'iin'yān. ¹⁰ Ye'n'e maañ cheendi ntúūn yú nga'n'a yú chi Ndyuūs n'daacá yā ní nga'n'a taañ yú ndúúcu 'iin'yān. Ndís'tiī hermanos ye'n'é, nguée canée chi cuuvi 'tiicá. ¹¹ ¿'Áá ye'n'e 'áámá nduutinaañ nuūnīñ can'dáā nuūnīñ yaāa ndúúcu nuūnīñ yaādī? Nguée cuuvi. ¹² Ndís'tiī hermanos ye'n'é, ¿'áá cúuvi 'áámá yán'á ye'n'e n'guiidī yáañ nguuvi cuuvi aceitunas ye'n'e? Nguée cuuvi. O 'aama yán'á lín ye'n'e uvas ¿áá cuuvi n'guiidī yáañ nguuvi cuuvi ye'n'e? Nguée cuuvi. 'Tiicá ntúūn ye'n'e 'aama ndúútinaañ nuūnīñ nguée cuuvi can'dáā nuūnīñ diini ndúúcu nuūnīñ yaadi.

Ye'n'e vaadi deenu chi cuaacu níin'nyúñ chi vaadi deenu

¹³ Nduuti chi véé sa'nā chi cadiinuuñ sa ní chi deenu nguaañ ndís'tiī canée chí cuu'n'miñ sa 'iin'yān chi cuaacu chi deenu sa ní ndiicuuñ sa cáávā nduudu n'dai ye'n'e sa ndúúcu ntii'nyuñ n'daacā chi diin sa. ¹⁴ Naati nduuti chi véé vaadi ngueēe chi ch'εεε ndúúcu vaadi 'caa'va na staava ye'n'é ní ní ndís'tiī ní nadacádínuuñ ní na staava ye'n'é ní chí ca'n'á ní diin ní nducué'n'e caavā maán ní diin ní aprovechar, tuu'mi ní nguée cuuvi nadacádínuuñ ní chí n'gεεε ní. Ndíi nguée cuuvi caa'n'máñ ní nduudu yaadi chí contra ye'n'e nduudu cuaacu. ¹⁵ Ní vaadi deenú 'cūu

ye'n'é ní nguée vaadi deenu chi ye'n'é Ndyuūs naati vaadi deenú 'cūu ní ye'n'e i'n'yee'dí 'cūu ní ye'n'e chí nadacádínuuñ yā ní ye'n'e yáañ'n'guiinuuñ. ¹⁶ Naachi 'iin'yān chí dínnguée yā ní diin yā nducué'n'e caava maán yā ne'n'é yā diin yā aprovechar, tuu'mi ní miiñ canée 'iin'yān chí nguée véé orden ye'n'é yā. Ní diin yā tanducué'n'e dendu'ū chí nguée n'daacā. ¹⁷ Naati 'iin'yān chí véé vaadi deenu ye'n'é yā chí ye'n'e Ndyuūs, tuu'mi ní vmaán vmaañ canée chí ch'εεtinée n'daacā yā ndúúcu vida ye'n'é yā chí deεve. Cuayiivi ní diin yā chí véé vaadi 'diin. Ní ndiicúuñ yā, ní amigo yā. Ní ya'ai 'iinú yā ndúúcu 'iin'yān ní dámaañ diin yā tanducué'n'e chí n'daacā. 'Áā daamá nūūñ 'cuaañ yā nducyaaca 'iin'yān. Ní nguée nadacádínuuñ yā ye'n'e chí nguée ndaacā, ní nguée diin yā dendu'ū chí nguée n'daacā. ¹⁸ Ní 'iin'yān chí diin yā chí véé vaadi 'diin ní diin yā tan'dúúca chí cuu'nú yā ndaata ye'n'e nducué'n'e chí cuaacu. 'Tiicá diin yā. Ní n'guii' ye'n'e nducue'n'e chí cuaacu ní vaadi cuaacu.

4

Ye'n'e ndís'tiī amigos ye'n'e 'iin'yān chí nguée i'téenu yā Jesucristo

¹ ¿Tií ngiica cosas chí caandaá chí 'tiica ngu'nú ní nguaañ maán ní? Ngiiicá ye'n'e ná vaanicadínūūñ ye'n'e maán ní ti ne'n'e ní diin ní cosas chí nguée n'daacā. ² Ndís'tiī ne'n'é ní cosas ní nguée véé ye'n'e ní. Ní cáávā chuū ne'n'é ní 'caan'núñ ní 'iin'yān. Ne'n'é ní dendu'ū chí inaán ní ní nguée cuuvi cuta'á ní. Ní cáávā chuū ngu'nú ní ní diin ní caandaá. Ní nguée ndaacā ní chíi chí ne'n'é ní ti nguée ngiicá ní Ndyuūs de'ē chí ne'n'e ní. ³ Ní taachi ndís'tiī ngiicá ní Ndyuūs de'ē chí ne'n'e ní, Ndyuūs nguée téé yā chíi chí ne'n'e ní ti ngiicá ní dámaañ caavā maán ní caati cuuvi yeenu ní. Ní nguée n'daacā chí

ngiica nī 'tíicā. ⁴ Nds'tiī 'ii'nyān chi nguéé 'áámá cunee nī ndúúcu chi i'téenu nī, ¿'áá nguéé deenu ndís'tiī chi taachi ca'á nī ndúúcu 'ii'nyān chi nguéé i'téenu yā Jesucristo ní diín nī dendu'ū chi ye'n'e in'yeendí 'cūū tuu'mi ní canee nī enemigos ye'n'é Ndyuūs? 'Tiicá nī. ⁵ ¿'Áá nadacádíinuū ndís'tiī chi diín nī chi nguéé dichí'vē nduudu ye'n'e libro ye'n'é Ndyuūs naachi canee nguūn 'tíicā?: Ndyuūs s'neen yā Espíritu N'dai ye'n'é yā chεeti staava ye'n'e yú. Ní Espíritu mii' ní ne'n'e ca chi s'uuú' canee yú dámaān ye'n'e Ndyuūs s'uuú'. ⁶ Naati Ndyuūs nginnée yā s'uuú' ní itée yā s'uuú' vaadi n'dai ye'n'é yā s'uuú'. Canee nguūn na libro ye'n'é Ndyuūs 'tíicā: Ndyuūs nguéé ca'á yā lado ye'n'e 'ii'nyān chi idin'gεete maān yā naati ca'a yā vaadi n'dai ye'n'é yā 'ii'nyān ndiicúú'. ⁷ 'Tíicā canee chi s'neēn nī vida ye'n'e maān nī na ta'á Ndyuūs. Nguéé ca'á ní lugar yáán'guiinūn chi nga'a ntiinyu' sa ye'n'e ndís'tiī ní yáán'guiinūn ní cuεevii sá ye'n'e nanáán ndís'tiī. ⁸ Ndaá nī nanáán Ndyuūs ní Ndyuūs ní chí nndaa ntúūn yā nanáán ndís'tiī. Nds'tiī 'ii'nyān nuu'ndíí nadidεεvé nī vida ye'n'é nī. Nds'tiī chi vεé 'uūvī vaanicadínūn ye'n'é nī, nadidεεvé nī staava ye'n'é nī. ⁹ Nds'tiī 'ii'nyān nuu'ndíí di'vaachi maān nī ní cuεecú nī ní ya'ái 'iinú nī ye'n'é chi diín nī. Nguéé canee chi n'gíinyu' nī naati canee chi cuεecú nī. Nguéé canee chi yeenu nī naati canee chi di'vaachi maān nī. ¹⁰ Ní 'cuεetinée ndiicuu' nī nanáán Señor ye'n'e yú ní Señor ye'n'e yú ní diín yā chi n'gεete nī.

Ye'n'e chi n'diichi yú nuu'ndí ye'n'e hermanos ye'n'e yú

¹¹ Nds'tiī hermanos ye'n'é, nguéé caa'ma' cúnnaa nī ye'n'é 'aama nī taama nī hermanos ye'n'e yú. 'Áā du'ú ndís'tiī chí nga'a contra 'áámá hermano ye'n'e yú o n'diichi

nī nuu'ndí ye'n'e hermano ye'n'e yú, ndís'tiī nga'a ntúūn cúnnaa nī contra ley ye'n'é Ndyuūs ní n'diichi nī ye'n'e ley mii'. Ní naachi n'diichi nī ye'n'e ley mii' tuu'mi ní diín nī ntiinyu' ye'n'e juez ní nguéé diín nī chí nga'a ley mii'. ¹² Dámaān vεε 'áámá n'dyá'nā chi Ndyuūs chí ca'á yā ley mii' ní 'tiicá ntúūn Ndyuūs ní juez. Maān yā cuuvi nadinguá'n ai yā 'ii'nyān o cuuvi di'cuinú yā 'ii'nyān. Maa' ní ndís'tiī, ¿du'u ndís'tiī chí n'diichi nī de'ē idii' táámá 'ii'nyān?

Nguéé deenu yú de'ε chí cuuvi ndúúcu yú ndii cavyaa'

¹³ Maa' ní 'caandiveén nī nduudu chí nga'á ngī ndís'tiī chí nga'a nī 'tíicā. Maa'nguuví o cavyaa' ca'á táámá yáān nī canee mii' 'áámá nduūyū, ní diín negocio ní diín ganar. ¹⁴ Nds'tiī ní nguéé de'ē vεε déenu nī chí de'ē cuuvi cavyaa'. ¿De'ē vida ye'n'e ndís'tiī? Vida ye'n'é nī ní tan'dúúca 'áámá meēn chí ngo'óo 'áámá nch'εéte ní n'gīnu. ¹⁵ Nds'tiī nī canee chí caa'mán nī 'tíicā. Nduuti chí Ndyuūs ne'n'é yā chí cunduuchi tuu'mi ní diín chuū o diín cháá. ¹⁶ Naati nguéé diín nī 'tíicā. Nds'tiī nga'á nī ye'n'e cosas n'gεete chí diín nī. Ní yeenu nī ye'n'e nducué'n'e 'cūū chí nga'a nī chí n'gεete. Ní nguéé n'daacā chí diín nī 'tíicā. ¹⁷ 'Ii'nyān chí déenu yā ye'n'e chí cuuvi diín yā chí n'daacā ní nguéé idii' yā chuū tuu'mi ní dinuu'ndí yā.

5

Yaa'ví 'ii'nyān chí 'cuiica chí candεé yā cuidado

¹ 'Caandiveén ndís'tiī 'ii'nyān chí 'cuiica. Cuεecú nī ní 'cuaí nī caati 'cuenú nī cuuvi dendu'ū chí dítūu chí cuchíí nanáán ye'n'e ndís'tiī.

² Vaadi 'cuiica ye'n'é nī ní nchōó ní catecai n'daí nī n'dáá ní che'é tī.

³ Ní 'dii'nguān ndúúcu 'dii'ngueε ye'n'é nī ní che'e yá'nāa. Ní chíi' chí nche'e yá'nāa mii' ní canee tan'dúúca 'áámá lado ye'n'e testigo

chi caaⁿmaⁿ contra yeⁿ'é nī. Ní chiiⁿ chi diiⁿ tan'dúú^cā chi cacyáⁿ'ā cuerpo yeⁿ'é nī nduucúⁿ yaⁿ'ā. Ní vaadiⁿ 'cuiica yeⁿ'é nī ní nguáim'dai nī ní maaⁿ ní tiempo chí cuuviⁿ 'cuiinu íⁿ'yeēⁿdi. ⁴ N'diichí nī. 'Āā cuééⁿ nadííⁿ've nī 'iiⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ ní sta'á yā cosecha yeⁿ'é nī. Ní chííⁿ'vē miiⁿ canééⁿ tan'dúú^cā 'áámá testigo contra yeⁿ'e ndís'tií. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'caí yā contra yeⁿ'e ndís'tií ní Señor chi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'ē nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā n'giindiveéⁿ yā chiiⁿ chí 'caí yā. ⁵ Nds'tií 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica, maáⁿ nī ch'εtineéⁿ nī ndúú^cū tanducueⁿ'ē chi neⁿ'é nī ní yeenuⁿ nī. Ní dichεtē nī cáávā nguuvi chí 'cuuvi nī tan'dúú^cā chí diíⁿ nī ndúú^cū 'áámá cuuchí chí cuuvi 'viichéⁿ tī níúúⁿ ndaa 'áámá nguuvi chí 'caaⁿ'núⁿ nī 'iiti miiⁿ. ⁶ Ní ndís'tií 'āā diíⁿ nī condenar saⁿ'ā chí n'dai ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giíⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā. Ní nguééⁿ diíⁿ sa mar 'áámá chí nadanguáⁿ'ai sa maaⁿ sa.

Yeⁿ'e 'viich'εtíínūⁿ yeⁿ'e yú ní yeⁿ'e chí ngaⁿ'angua'a yú

⁷ Ní cáávā nducueⁿ'ē ngaⁿ'á ndís'tií hermanos yeⁿ'é canééⁿ chí diíⁿ nī nducueⁿ'ē ndúú^cū vaadiⁿ 'diiⁿ nanáaⁿ nī ní nanáaⁿ Señor yeⁿ'ē yú ndii tiempo chí ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe. Cuin'diichí nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chí diíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e campo canee chí cūnee ngiínúⁿ yā chí ndaācá n'daacā cosecha yeⁿ'e yā. Ní cūnee ngiínúⁿ n'dai yā chí cueeⁿ cuuvi vmnááⁿ vmaaaⁿ. Ní taachi cho'ōo chí cueeⁿ cúúⁿvi cayiivi tuu'mi ní cuta'á yā cosecha yeⁿ'e yā. ⁸ 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tií véé paciencia yeⁿ'é nī ní canee diitúⁿ nī ndúú^cū chí i'téenu nī na staava yeⁿ'é nī caati tiempo chí ndaa Señor yeⁿ'e yú 'āā snee niiⁿ'nuúⁿ. ⁹ Ní ndís'tií hermanos yeⁿ'é nguééⁿ caaca nuuⁿ'ndi nī 'aama nī contra taama nī ní nguééⁿ cuuvi n'diichi Ndyuūs nuuⁿ'ndi 'cūū chí yeⁿ'e nī. Ndyuūs chí juez ní niiⁿ'nuúⁿ nūⁿ ndaa yā. ¹⁰ Maaⁿ

ní hermanos yeⁿ'é nadacádíínuuⁿ nī yeⁿ'e tiempo chí 'āā chó'ōo tan'dúú^cā chí diiⁿ profetas chí candεε yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní n'dee n'dái ch'eenúⁿ yā chí. Ní véé paciencia yeⁿ'é yā. Tan'dúú^cā chí diíⁿ yā 'tiicá ntúūⁿ canee chí diíⁿ nī. ¹¹ Deenu yú chí yeenuⁿ profetas s'eeⁿ taachi ch'eenúⁿ yā chí. Nds'tií ní ch'iindiveéⁿ nī yeⁿ'e saⁿ'ā Job ní tan'dúú^cā chí véé ca paciencia yeⁿ'ē sa taachi ch'eenúⁿ sa chí. 'Āā n'diichí nī ntúūⁿ tan'dúú^cā Señor yeⁿ'e yú diíⁿ yā cáávā saⁿ'ā Job miiⁿ taachi ch'iinu ch'eenúⁿ sa chí. Maaⁿ ní Señor yeⁿ'e yú ní néenéⁿ neⁿ'é yā s'uuúⁿ ní néenéⁿ ya'ai yā s'uuúⁿ.

¹² Ní yeⁿ'e tanducueⁿ'ē hermanos yeⁿ'é, nguééⁿ caaⁿ'maⁿ nī de'ē chí neⁿ'e diíⁿ nī ndúú^cū nduudu “por Dios” chí caⁿ'á nī diíⁿ nī 'tíicā o nguééⁿ caⁿ'á nī diíⁿ nī 'tíicā. Ní nguééⁿ caaⁿ'máⁿ nī “caavā nanguuvi”, ndíí nguééⁿ ndúú cáávā “iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū”, ndíí nguééⁿ ndúú caavā táámá naaⁿ. Dámaāⁿ caaⁿ'máⁿ nī, “tíicā idiíⁿ” o “nguééⁿ 'tíicā idiíⁿ” caati Ndyuūs nguééⁿ cuuvi diíⁿ yā condenar ndís'tií.

¹³ Ndúútí chí 'áámá chεε ndís'tií chí n'geenuⁿ nī ngii, canééⁿ chí caaⁿ'maⁿ'ngua'á nī Ndyuūs. Nduuti chí canee 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí diyeenuⁿ, cánééⁿ chí caatá yā chí Ndyuūs ní ch'εtē yā. ¹⁴ Nduuti chí 'áámá chεε ndís'tií ní ngííta nī canééⁿ chí yaa'ví nī 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē yeⁿ'e yaācū chí cuchí yā ní 'cuεndáa yā aceite na cuerpo yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí ngííta yā ní caaⁿ'maⁿ'ngua'á yā nanáaⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí ngííta yā. ¹⁵ Ní taachi ngaⁿ'angua'á nī, i'téenu nī chí Jesucristo cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ngíitā, ní Señor Jesucristo miiⁿ ní nadicueéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngíitā ní nduūvā yeⁿ'é yā. Ní nduuti chí véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'é yā Señor Jesucristo nadach'εcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yā. ¹⁶ Cáávā chuū ní caaⁿ'máⁿ nī nuuⁿ'ndi chí diíⁿ nī

contra hermanos yeⁿ'é nī ní cuuvi
 nī hermanos. Ní caaⁿ'maⁿgua'á nī
 'áámá nī táámá nī ní cuuvi nduūvā
 yeⁿ'é nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'dai taavi
 taachi caaⁿ'maⁿgua'á yā véé poder
 yeⁿ'e Ndyuūs na staava yeⁿ'é yā
 taachi caaⁿ'maⁿgua'á yā. ¹⁷ Deenu
 yú chi saⁿ'ā Elías chi profeta ní
 'áámá saⁿ'ā tan'dúúca s'uuúⁿ 'tíicā
 sa. Taachi caⁿ'āgua'a sa chi chiica
 sa Ndyuūs chi díiⁿ yā chi nguéé
 cueeⁿ cuūvī tuu'mi ní nguéé cheeⁿ
 cuūvī vmnaaⁿ yáⁿ'āa 'iinu nduūyū
 canéé maⁿ'ā. ¹⁸ Ní cuayiivi miiⁿ ní
 caⁿ'āgua'a ntúuⁿ sa táámá vmnéⁿ'ēe
 chi cueeⁿ cuūvī ní cheeⁿ cuūvī
 vmnaaⁿ yáⁿ'āa ní chíi taavi cosecha
 yeⁿ'ē.

¹⁹ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos
 yeⁿ'é, nduuti chí 'áámá ndís'tiī
 ngíi divíi nī yeⁿ'ē nduudu cuaacu
 ní táámá yā idiíⁿ yā chí 'iiⁿ'yāⁿ
 miiⁿ nanguεεcunée yā ní i'téenu
 yā nduudu cuaacu, ²⁰ tuumi
 ní canéé chí cadíinuⁿ nī chuū.
 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā chí
 táámá 'iiⁿ'yāⁿ chí dinuuⁿndí yā
 nacuεεcúndii yā ní cuvíi yā yeⁿ'ē
 nuuⁿndi yeⁿ'é yā, tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
 vmnaaⁿ nadanguáⁿ'ai yā alma chí
 n'diī yeⁿ'ē taamá yā. Ní diiⁿ chí
 Ndyuūs nadach'εεcú yā n'dee
 n'dái nuuⁿndi yeⁿ'é yā. 'Tíicā cuuvi.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E SAN PEDRO

Pedro idingúuⁿ yā carta 'cūu yeⁿ'ē hermanos chi i'téenu yā Jesucristo hermanos chi s'nééⁿ 'muuⁿ chi s'nééⁿ miⁿ

¹ 'Úú Pedro 'úú ni 'úú 'áámá apóstol yeⁿ'e Jesucristo. Ní Cristo dichó'o yā 'úú chi 'úú candéé nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. 'Úú idinguúⁿ carta 'cūu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo ní nguéé chiⁿ ch'εεtinée yā na yááⁿ yeⁿ'e yā tí cheⁿ'e 'nééⁿ 'múúⁿ cheⁿ'e 'nééⁿ miⁿ yā ndii yáⁿ'āa yeⁿ'e Ponto, yeⁿ'e Galacia, yeⁿ'e Capadocia, yeⁿ'e Asia, ndúúcu Bitinia. ² Ní idinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chi Ndyuūs ndεεve yā tan'dúúca chi Ndyuūs deenú yā chi caⁿ'a yā diiⁿ yā ndíi vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní Espiritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs ní nadidεεvé yā ndís'tiī cáávā chi n'giindiveéⁿ nī yeⁿ'e yā ní cáávā yuuúⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo chi nadidεεvé yā ndís'tiī. Neⁿ'é chi Ndyuūs téé yā ndís'tiī n'deeé n'dái vaadi n'dai yeⁿ'é yā ní vaadi 'diiⁿ cuuvi ch'εεte nguaaⁿ ndís'tiī.

³ Dich'εεte ca yú Ndyuūs chi chi-ida Señor Jesucristo caati néené ya'ai 'iinú yā s'uuúⁿ chi diiⁿ yā chi ch'iindiyááⁿ ngai yú. Chuū diiⁿ yā caati nadacuéeⁿ yā Jesucristo yeⁿ'e nguaaⁿ tinán'ā. Maaⁿ ní cucáávā Ndyuūs tee yā s'uuúⁿ 'áámá vida ngai yeⁿ'e yú ní véé esperanza yeⁿ'e yú. ⁴ Ní cūnee ngiinu yú yeⁿ'e tanducuén'ē vaadi n'dai yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs ngaⁿ'á yā chi téé yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú. Ní Ndyuūs nanguáin'dai yā cáávā s'uuúⁿ chiiⁿ chi cuuvi yeⁿ'e yú na va'ai chεeti nguuví naachi nguéé cuuvi chōō. Ní nguéé cuuvi 'cuεε, ndíi nguéé cúúví chó'ōo yeⁿ'e.

⁵ Ní chuū chi Ndyuūs nguáin'dai yā ní cáávā ndís'tiī ti ndís'tiī i'téenu nī Jesucristo. Ní Ndyuūs diiⁿ yā cuidado ndís'tiī ndúúcu poder yeⁿ'é yā 'naaⁿ chi cūnee ngiinu nī chi nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī chi cuuvi déenu nī yeⁿ'e chuū tiempo chi cuchī.

⁶ Ní canee chi yeenú nī yeⁿ'e chuū 'aara chi dindaachí nī duu'vi tiempo nūuⁿ 'naaⁿ chi n'geenu nī ngii n'deeé n'dái cosas chí ngii. ⁷ Cáávā chi i'téenu nī Jesucristo vaadi i'téenu yeⁿ'é nī ní tan'dúúca 'diiⁿ'nguāaⁿ, 'túicā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ canée chi n'diichineeⁿ 'diiⁿ'nguāaⁿ ndúúcu yaⁿ'ā caati cuuvi deenú yā chí dámaāⁿ 'diiⁿ'nguāaⁿ. Ní 'tiicá ntúūⁿ vaadi i'téenu yeⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ canée chí n'diichineeⁿ yā. Ní vaadi i'téenu yeⁿ'é nī nduuti chí ichéé yeⁿ'e tanducuén'ē taachi 'iiⁿ'yāⁿ n'diichineeⁿ yā yeⁿ'ē, tuu'mi ní cuaacu chí i'téenu nī ní 'áámá cūnee vaadi i'téenu yeⁿ'é ní nguéé ti 'diiⁿ'nguāaⁿ chí n'giinu. Cuayiivi taachi ndaá Jesucristo tuu'mi ní dich'εεté yā ndís'tiī ní diiⁿ yā honrar ndís'tiī ní diiⁿ yā chí n'dεεvé ngii ndís'tiī cáávā chí n'daacā ca i'téenu nī Jesucristo.

⁸ 'Áará chí nguéé n'diichí yā Jesucristo dineⁿ'é nī 'iiⁿ'yāⁿ. Ní i'téenu nī 'iiⁿ'yāⁿ 'áará chí nguéé inaáⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ. Maaⁿ ní neené yeenú nī ndúúcu vaadi yeenu chí ch'εεte taavi ca. Ní nguéé véé nduudu yeⁿ'é nī chí cuuvi caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'ē. ⁹ Ní neⁿ'é nī tunéeⁿ nī nguuví chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā almas yeⁿ'e nī. Ní cáávā chuū chí i'téenu ca nī Ndyuūs.

¹⁰ Tiempo chí 'aā chó'ōo 'iiⁿ'yāⁿ profetas chí candéé yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs neené n'dai n'nuuⁿ yā yeⁿ'e chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní itíinguuneeⁿ yā yeⁿ'e chuū. Profetas ní 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā yeⁿ'e chí Ndyuūs caⁿ'á yā chí téé yā ndís'tiī yeⁿ'e chí n'dai taavi ca yeⁿ'é yā. ¹¹ Ní profetas ní neⁿ'é

yā deenu yā yeⁿ'e tiempo 'cūū ni táácā cuuvi chó'ōo yeⁿ'e tiempo 'cūū taachi Cristo 'cuenyā yā cuuvi ní cuchεε yā. Ní cuayivi cuchii chí dεεvé ngii yeⁿ'é Cristo caati Espíritu yeⁿ'e Cristo chí canee ndúúccū profetas 'āā ch'iⁿ'í yā profetas yeⁿ'e chuū. ¹² Naati Ndyuūs ch'iⁿ'í yā profetas chí tiempo yeⁿ'e Cristo yeⁿ'e chí ngaⁿ'a yā nguée cuuvi n'diichí profetas naati ndís'tiī ní 'āā n'diichí nī. Profetas ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'e chí cuchii naati ndís'tiī 'āā n'giindiveéⁿ nī chí 'āā chó'ōo chííⁿ chí caⁿ'a yā. Ní cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā ngii yā ndís'tiī nduudu cuaacu chí Jesús nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúccū poder yeⁿ'é Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs dichó'o yā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā yeⁿ'é va'ai chεεti nguuvi nanááⁿ s'uuúⁿ. Ní nducuéⁿ'é chuū ní ángeles maáⁿ yā neⁿ'e yā snaaⁿ yā dendu'ū.

Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā ní n'daacā ca cuuvi yā

¹³ Maaⁿ ní cáávā nducuéⁿ'é chuū nadacadínuuⁿ nī n'daacā yeⁿ'e chí caⁿ'á nī diiⁿ nī ní 'cuεεtinéé n'daacá nī. Ní cunee ngiinú nī dámaāⁿ yeⁿ'e nducuéⁿ'é chí n'dai taavi chí Señor Jesucristo caⁿ'á yā téé yā ndís'tiī taachi ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe. ¹⁴ Ndís'tiī ní 'caandiveéⁿ nī nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ti daiya Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguée diiⁿ nī tan'dúúccā chí diiⁿ nī nducuéⁿ'é chí neⁿ'e maáⁿ nī taachi 'āā cuée n'diichí nī Ndyuūs. ¹⁵ Maaⁿ ní 'cuεεtinéé n'daacā nī chí nguée véé nuuⁿ'ndi yeⁿ'é nī caati Ndyuūs chí yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī ní dεεve yā. ¹⁶ Canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā: Canée chí diiⁿ n'daacá nī chí dεεve nī caati 'úú, Ndyuūs, ní dεεve 'úú.

¹⁷ Nduuti chí ndís'tiī ní ngaⁿ'á nī chí Ndyuūs ní chiidá nī ní caacá nī Ndyuūs chí cunee yā ndís'tiī, canée chí 'cuεεtinéé n'daacá nī ní 'va'á nī Ndyuūs neⁿ'e chí cunee

nī iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Ndyuūs yeⁿ'e yú 'āā daamá nuuⁿ n'guúⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ. Ní n'diichí yā ca'áamá cá'aama yā tan'dúúccā chí ch'εεtineé yā ndúúccū ntiⁿ'nyuⁿ chí diiⁿ yā. ¹⁸ Deenú nī chí Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī yeⁿ'e vida chí nguée n'daacā chí sta'á nī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata yeⁿ'é nī. Ní n'dáácā ca deenú nī chí nadíí'vε yeⁿ'e chí nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī. Nguée cuái yā ndúúccū dendu'ū chí nchōo tan'duuccā 'dííⁿ'nguāāⁿ o 'dííⁿ'nguεε. ¹⁹ Naati Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā ndís'tiī ndúúccū yuúúⁿ chí yaⁿ'ai chíí'vε ti yuúúⁿ yeⁿ'e Cristo. Cristo ní ca'a yā maáⁿ yā cuerpo caavā ofrenda chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿ'núⁿ ya yā. Ní Cristo miⁿ tan'dúúccā 'áámá 'iiti cuúchí chí nguée n'gai tī ní nguée dε'ε veε ndíí yeⁿ'e tī, 'tíica yā. ²⁰ Ní Ndyuūs ndεεvé yā Cristo chí maáⁿ yā cuerpo yeⁿ'é yā cuuvi ofrenda ndíí vmnááⁿ vmnaaⁿ taachi 'āā cuée din'dái yā iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Naati maaⁿ ní nguuvi s'eeⁿ Ndyuūs chí iⁿ'i yā Cristo nanááⁿ ndís'tiī ní caavā ndís'tiī. ²¹ Ní cucáávā Cristo miⁿ ní ndís'tiī i'téenu nī Ndyuūs chí nadacuéⁿ yā Cristo yeⁿ'é nguāāⁿ tináⁿ'ā. Ní Ndyuūs dich'εεté yā Cristo ndúúccū honor. Ní ndís'tiī 'āā i'téenu nī Ndyuūs ní cūnee ngiinú nī yeⁿ'é chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí téé yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é nī.

²² Maaⁿ ní chí 'āā i'téenu nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Cristo cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs 'āā didεεvé nī staava yeⁿ'é nī chí dineⁿ'é nī hermanos yeⁿ'e yú. Canée chí dineⁿ'é taavi cá nī 'aama nī taama nī hermanos ndúúccū staava yeⁿ'é nī chí dεεve. ²³ Ndís'tiī ní 'āā ch'iindiyāāⁿ nī taama vmnéⁿ'ēe nguée yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū chí 'cuúvi yā naati yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, nduudu chí canduuchi ní 'áámá cūnee cuen^e daāⁿmaⁿ. ²⁴ Caati canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā: Tanducuéⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí

'cūū ní tan'dúúccā yaātā ní tanducuéⁿē chí n'gεεε ca yeⁿé 'iiⁿ'yāⁿ ní tan'dúúccā naāndā yeⁿe yaātā, 'tíicā yā. Yaātā miiⁿ ní tiⁱ ní naanda miiⁿ ní n'geeⁿ,

25 naati nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs ní 'áámá cūnee cueⁿe daāⁿmaⁿ.

Ní nduudu cuaacú 'cūū yeⁿe evangelio chíiⁿ chí candéé 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ ndís'iī.

2

1 Maaⁿ ní cáávā chuū divíi ní 'áámá lado nducuéⁿē chí diiⁿ ní chí nguéé 'n'daācā ní nguéé cannche'ei ní. Ndíi nguéé caaⁿ'máⁿ ní dendu'ū chí nguεε cuaacu. Ndíi nguéé ndúú diiⁿ nguéé ní yeⁿē taama 'iiⁿ'yāⁿ. Ndíi nguéé ndúú ngaⁿ'a ní nduudu yaadī yeⁿé 'iiⁿ'yāⁿ. 2 Ní ndís'tiī tan'dúúccā chí dacua'aá chí caama 'niindiyāāⁿ ní neⁿe leche, 'tíicā ndís'tiī. Díiⁿ ní ní neⁿé ní leche chí nduudu n'dai yeⁿē nduudu cuaacu. Ní cuuvi cu'téenu cá ní ndúúccū nduudú 'cūū tan'dúúccā dacua'aá cuuvi 'cuiitā yā ndúúccū leche n'dai. 3 'Tíicā cuuvi díiⁿ ní nduuti chí cuaacu níⁿ'nyúⁿ n'diichíneeⁿ ní Señor Jesucristo chí n'dai yā.

Jesucristo ní tan'dúúccā tuūu ch'εεε chí canduuchi

4 Ndís'tiī canéé chí ndaa niiⁿnuúⁿ ní nanááⁿ Señor Jesucristo ti tan'dúúccā 'áámá tuūu ch'εεε chí canduuchi 'tíicā ní. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé 'cuúⁿ yā tuuú miiⁿ ní nadacadínuuⁿ yā chí nguéé dichí'vē naati Ndyuūs ndεεvé yā tuūu miiⁿ chí yaⁿ'ai chí'vē chí Cristo. 5 Ní ndís'tiī ntúūⁿ tan'dúúccā tuūu cánduuchi 'tíicā ní ti Ndyuūs 'āā teé yā ndís'tiī vida ngai. Ca'a ní lugar Ndyuūs chí cuta'á yā vida yeⁿe ndís'tiī ní din'dái yā yeⁿe cuerpo yeⁿe ndís'tiī 'áámá yaācū yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. Ní ndís'tiī canéé chí diiⁿ ní ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿe chiiduú yeⁿe yaacú 'cūū ní ca'á ní ofrendas nanááⁿ Ndyuūs

ndúúccū chí duuchi Jesucristo, ofrendas chí Ndyuūs cuuvi 'cuáaⁿ yā. 6 Ní 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs cáávā chuū:

Cuin'diichí ní. 'Úú Ndyuūs cu'neén yāāⁿ Sión 'áámá tuūu ch'εεε yeⁿe cimientó yeⁿe esquina yeⁿe yaācū. Tuūu miiⁿ n'dεεvé ní yaⁿ'ai chí'vē. 'Iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Señor yeⁿe yú chí tuūu ch'εεε miiⁿ nguéé cuuvi 'cuinaáⁿ yā yeⁿe Señor yeⁿe yú.

7 Ní tuūu miiⁿ ní neené véé chí'vē cucáávā ndís'tiī chí i'téenu ní Cristo naati nguéé 'tíicā tuūu miiⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā. 'Tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs: Tuūu miiⁿ nūuⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ chí din'dái yā yaācū nguéé 'cūūⁿ yā ti nadacadínuuⁿ yā chí nguéé dichí'vē. Tuuú 'cūū nūuⁿ ní tuūu chεεε yeⁿē cimientó yeⁿe esquina.

8 Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs táámá chí 'tíicā:

Tuuú 'cūū ní diiⁿ chí cuundí ca'a 'iiⁿ'yāⁿ ní tuūu miiⁿ chíiⁿ chí cundεεvé 'iiⁿ'yāⁿ.

Cuaacu chí indéé ca'a yā ti nguéé n'giindiveén yā nduudu cuaacu ní Ndyuūs diiⁿ yā chí 'tíicā canee chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

Yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿe Ndyuūs

9 Ndís'tiī ní yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs ndεεvé yā. Ndís'tiī ní chiiduú yeⁿe Ndyuūs chí Rey. Ndís'tiī ní yeⁿe ndaata dεεvé. Ndís'tiī ní yeⁿe Ndyuūs ndís'tiī. 'Tíicā diiⁿ Ndyuūs caati ndís'tiī cuuvi caaⁿ'máⁿ ní chí ch'εεε n'dai chí diiⁿ Ndyuūs. Ndyuūs n'gai yā ndís'tiī yeⁿe na maaⁿ ní ndaá ní nanááⁿ yā ná déévé chí n'dεεvé n'dai yeⁿe maáⁿ yā. 10 Ndís'tiī ní tiempo chí chó'ōo ní nguéé yeⁿe Ndyuūs ndís'tiī naati maaⁿ ní 'tíicā ní. Tiempo chí chó'ōo Ndyuūs nguéé ya'ai 'iinú yā ndís'tiī naati maaⁿ ní 'tíicā déénu ní chí Ndyuūs

ya'ai 'iinu yā ndís'tiī ti ye'n'é Ndyuūs ndís'tiī.

'Ii'nyān chi 'áamá diín yā ntiinyu' ye'n'e Ndyuūs

11 Ndís'tiī hermanos ye'n'é chi ne'n'é taavi, 'úú idi'cuiitú ndís'tiī chi tan'dúúcā 'ii'nyān chi snúún yúúni 'tiicá nī ne'n'e chi snéé nī in'ye'ndí 'cūū ndís'tiī. Nguéé diín nī nuu'ndi tan'dúúcā chi ne'n'e cuerpo ye'n'é nī chi diín nī caati chii'n chi ne'n'e cuerpo ye'n'é nī ní cuen'e daā'maan' contra ye'n'é chi ne'n'e staava ye'n'é nī. 12 'Cuεetinéé n'daaca nī nguaa'n 'ii'nyān chi nguéé i'téenu yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. Ní 'áará chi ngan'á 'ii'nyān s'een' contra ye'n'e ndís'tiī tan'dúúcā chi ndís'tiī ní 'ii'nyān chi nguéé n'daacā, 'ii'nyān s'een' ní cuuvi snaa'n yā ntiinyu' chi n'daacā ca chi idiín nī. Ní cuuvi 'caan'mán yā chi ch'εεte ca Ndyuūs nguuvi chi Ndyuūs ndaa yā taama vmné'ēe ní nnguai yā cuenta ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yú.

13 Canéé chi diín nī tan'dúúcā chi ngan'ā 'ii'ntyé'n'é 'āā du'ú nūūn chi véé nduuti chi san'ā rey o chí 'ii'ntyé'n'é ch'εεte. Ní n'daacā canee nī nanáā'n yā caavā chi ndís'tiī ní ye'n'é Señor Ndyuūs ye'n'e yú ndís'tiī. 14 Ní diín nī chi ngan'a 'ii'nyān 'ii'ntyé'n'é chi Ndyuūs s'neén yā mii'n caati 'ii'ntyé'n'é cuuvi ca'a yā castigo 'ii'nyān chi nguéé n'daacā idiín yā ní cuuvi caan'mán yā chi ch'εεté 'ii'nyān chi n'daacā idiín yā. 15 Ti chuū ní chii'n chi Ndyuūs ne'n'é yā chi diín nī. Ní cáāvā chi ndís'tiī din'daacā nī, 'ii'nyān chi zonzo yā ní nguéé deenu yā nguéé cuuvi caan'mán yā de'ē véε contra ye'n'e ndís'tiī.

16 Ní 'cuεetinéé nī tan'dúúcā 'ii'nyān chi canéé libre yā. Nguéé diín nī chii'n chi nguεε n'daacā cucáāvā chi canéé libre nī, ní ngan'á nī chi cuuvi diín nī 'túúcā. N'daacā ca chi 'cuεetinéé n'daacā nī ti ndís'tiī 'ii'nyān chí 'áamá canee chi dichí'vē Ndyuūs. 17 Ní diín

nī honrar nducyaaca 'ii'nyān. Ní diné'e nī nducyaaca hermanos ye'n'e yú. 'Va'á nī Ndyuūs ní diín nī honrar emperador chí 'ii'ntyé'n'é.

Ye'n'e chi Cristo n'geenu yā ngüi chi ejemplo ye'n'e yú

18 Ndís'tiī 'ii'nyān criados chí'vē, diín nī respetar patrón ye'n'é nī ní diín nī tan'dúúcā chí ngan'a patrón ye'n'e nī, nguéé dámaā'n patrón ye'n'é nī chí din'daacā ní n'dai yā naati patrón ye'n'é nī chí nguéé din'daacā yā ní taa'n yā. 19 Caati n'daacā ca chí cuχεε nī taachi n'geenu nī ngüi cáāvā cosas chí nguéé n'daacā chí diín 'ii'nyān chí contra ye'n'é nī. Ní cuχεε nī ti deenu nī chí n'daacā idiín nī. 'Tíicā Ndyuūs ne'n'e yā chí diín nī. 20 ¿De'ē ch'εεte chuū nduuti chí n'geenu nī ngüi ti véé nuu'ndi ye'n'é nī ní 'túícā castigo ye'n'é nī, ní ichéε ní? Nguéé ch'εεte chuū. Naati nduuti chí n'geenu nī ngüi ti n'daacā idiín nī ní ngiinū ngiinū cuχεε nī tuu'mi ní Ndyuūs nadi'viicú yā ndís'tiī. 21 Ní yaa'vi yā ndís'tiī caavā chí diín nī 'túicā. Cristo 'āā ch'eenú yā chí cáāvā s'uúún ní s'neén yā 'áamá ejemplo ye'n'e yú. Ní s'uúún canéé chí 'túicā nūūn diín yú tan'dúúcā chí diín yā. 22 Cristo mii'n nguéé diín yā mar 'áamá chuundi 'lii'n nuu'ndi ní nguéé chinnche'ei yā mar 'áamá. 23 Ní taachi 'ii'nyān s'een' ngan'a taán yā ye'n'e Cristo, Cristo mii'n nguéé ngan'a taán yā ye'n'e yā. Ní taachi 'ii'nyān s'een' diín yā chí Cristo ya'ai ch'eenú yā chí nguéé ca'nā cúnnaa yā ye'n'e yā. Naati cūnee ngiinú yā nanáā'n Ndyuūs chí cuaacu chí Ndyuūs ca'nā yā n'diichi yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'nyān s'een'. Ní Ndyuūs diín yā cosa chí cuaacu. 24 Cristo maán yā candεε yā nuu'ndi ye'n'e yú na cuerpo ye'n'e maán yā taachi ch'iī yā na cruz. Ní 'íicú s'uúún ní cuuvi diín yú tan'dúúcā chí n'dii yú ye'n'e nuu'ndi ye'n'e yú. Ní maa'n ní 'cuεetinee yú

yeⁿe nducueⁿē chi n'daacā. Ní 'āā nnduuvá yeⁿe yú yeⁿe castigo yeⁿe nuūⁿndí yeⁿe yú cáávā chi Cristo naca'ái yā cáávā nuuⁿndi yeⁿe yú. ²⁵ Tiempo chi chó'ōo s'uúúⁿ ní tan'dúúcā 'iiti cuūchí chi nindai tí 'tíicā s'uúúⁿ naati maaⁿ ní ndaa yú nanááⁿ Cristo chi candéε yā cuidado s'uúúⁿ tan'duucā 'áámá pastor. Cristo ní candéε yā cuidado alma yeⁿe yú.

3

Yeⁿe 'iiⁿyān chí 'níndívaacu chí canéé chí 'caandiveéⁿ yā yeⁿe víí

¹ 'Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī n'daataá chí 'níndívaacu tá, canéé chí diiⁿ ní chí ngaⁿ'ā isaⁿ'ā yeⁿe ní. Ní nduuti chí isaⁿ'ā yeⁿe ní nguéé i'téénu sa Cristo, cuuvi cu'téénu sa Cristo cáávā n'daataá yeⁿe sa tí n'daacā n'geεtinée tá. 'Áará chí nguéé ngaⁿ'ā ta mar 'áámá nduudu yeⁿe Cristo tuuⁿmi ní cuuvi cu'téénu sa Cristo. ² Caati n'diichi sa chí n'daataá yéⁿe sa yeⁿe nducueⁿē chí idiīⁿ tá ní n'daacā ní diiⁿ tá respetar isaⁿ'ā tá. ³ Ní n'daataá chí n'dai tá chí véé isaⁿ'ā yeⁿe tá nguéé canéé chí sta'a tá cosas ní s'nuuⁿ tá cosas miⁿ na cuerpo yeⁿe tá chí diiⁿ chí n'dεεvεε maaⁿ tá. Ní nguéé neenē n'dεεvéé diiⁿ tá tiīⁿ tá o sta'a tá cosas yeⁿe 'diiⁿnguāāⁿ o cate-cai chí ya'ai chí'vē chí snee tá chí cuuvi dich'εεté maaⁿ tá tán'ā. ⁴ Naati n'dεεvéé chí yeⁿe tá canee chí cūnee yeⁿe maaⁿ tá ní canéé chí n'dεεvεε tá ndúúⁿcū espíritu yeⁿe tá chí ndiicúúⁿ. Ní canee 'diiiⁿ tá. Chuū ní dichí'vē nanááⁿ Ndyuūs. ⁵ Caati tiempo chí chó'ōo 'tíicā idiīⁿ n'daataa s'eeⁿ chí yeⁿe Ndyuūs, n'daataa chí i'téénu ca Ndyuūs ní s'teenú tá chí ngaⁿ'ā isaⁿ'ā yeⁿe tá. ⁶ Ní tán'ā Sara 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ tá. S'teenú tá isaⁿ'ā yeⁿe tá chí nguuvi Abraham. Ní ngaⁿ'ā tá isaⁿ'ā yeⁿe tá: N'dii ní señor yeⁿe. Maaⁿ ní ndís'tiī cuuvi diiⁿ ní tan'dúúⁿcā chí ndís'tiī daiya Sara ndís'tiī nduuti

chí n'daacā idiīⁿ ní ní nguéé 'va'á ní yeⁿe mar 'áámá.

⁷ Ní 'tiicá ntúūⁿ ndís'tiī saⁿ'ā chí véé n'daataá yeⁿe ní. 'Cuεtinée ní ndúúⁿcū tá ní diiⁿ ní respetar n'daataá yeⁿe ní. Ní diiⁿ ní honrar n'daataá yeⁿe ní tan'dúúⁿcā chí deenu ní chí n'daacā tí n'daataa miⁿ nguéé véé fuerzas yeⁿe tá tan'dúúⁿcā 'áámá saⁿ'ā. Ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs yeⁿe vaadi n'dai yeⁿe yā ca'a yā vida yeⁿe tá daama daama tan'dúúⁿcā chí tee yā ndís'tiī saⁿ'ā. Ní ndís'tiī saⁿ'ā diiⁿ ní 'túúⁿcā ní nguéé du'ū vεε chí di'vaachí ndís'tiī yeⁿe chí diiⁿ ní taachi ngaⁿ'angua'á ní.

Yeⁿe chí n'geenu yú ngii caavā chí n'daacā idiīⁿ yú.

⁸ Ní yeⁿe nducueⁿē canéé chí dáámá nūuⁿ nadacadiīnuuⁿ ní nducyaaca ndís'tiī ní dáámá nūuⁿ nadacadiīnuuⁿ ní na staava yeⁿe ní. Dinéⁿe ní 'aama ní taama ní tan'dúúⁿcā chí cuáácú chí víí ní. Ní ya'ai 'iinú ní 'aamā ní taama ní. Ní diiⁿ chí ndiicúúⁿ ní 'aamā ní ndúúⁿcū taama ní. ⁹ Taachi 'iiⁿyāⁿ nguéé n'daacā idiīⁿ yā ndúúⁿcū ní nguéé idiīⁿ ní chí nguéé ndaacā ndúúⁿcū yā. Ní taachi 'iiⁿyāⁿ nguéé n'daacā caaⁿ'máⁿ yā yeⁿe ní nguéé cuncáā caaⁿ'máⁿ ní yeⁿe yā. Ndaacā ca diiⁿ ní ní caaⁿ'máⁿ ní ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ s'tiī ní di'viicú ní 'iiⁿyāⁿ s'tiī. 'Tíicā Ndyuūs cuuvi di'viicú yā ndís'tiī. Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿe yā tí diiⁿ yā 'tíicā nduucú ní. ¹⁰ Canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā:

'Iiⁿyāⁿ chí neⁿe chí yeenú yā ndúúⁿcū vida yeⁿe yā ní neⁿe yā chí véé nduuyu yeⁿe yā, 'āā ntéé canéé chí caaⁿ'máⁿ yā dendu'ū chí nguéé n'daacā. Ní nguéé caaⁿ'máⁿ yā nduudu yaadi. ¹¹ Canéé chí divíi yā yeⁿe nducueⁿē chí nguéé n'daacā ní dámaāⁿ diiⁿ yā chí n'daacā. Canéé chí neⁿe yā vaadi

'diiín ní diín yā nducuéⁿē chi véé vaadi 'diiín yeⁿe yā. 12 Señor Ndyuūs yeⁿe yú maáⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chi dinⁿdaacā yā. Ní cueⁿe daāⁿmaⁿ n'giindiveéⁿ yā chi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'anguaⁿá yā. Ní Señor yeⁿe yú ní contra yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi nguéé nⁿ'daacā idiíⁿ yā.

13 ¿Duⁿú 'iiⁿyāⁿ chiⁿnuucáⁿai yā ndísⁿtií nduuti chi ndísⁿtií nducuéⁿē tiempo diíⁿ nī chi nⁿ'daacā? Nguéé diíⁿ yā 'tíicā. 14 Ní nduuti chi ndísⁿtií n'geenu nī ngii cáávā chi nⁿ'daacā idiíⁿ nī tuuⁿmi ní yeenu nī. Nguéé diíⁿ 'vaⁿa nī yeⁿe mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ ní nguéé diⁿyáá nī cuuvi. 15 Canéé chí dichⁿ'εεté nī Cristo na staava yeⁿe ní ní 'cuaáⁿ nī lugar Cristo chi 'iiví nī. Ní canéé listo nī chi cuuvi nanⁿ'guεεcutaⁿá nī 'āā duⁿú nūⁿ 'iiⁿyāⁿ chi intiinguuneeⁿ ndísⁿtií 'tíicā; Ndísⁿtií deⁿ'ε cáávā chi cūnee ngíinú nī yeⁿe Ndyuūs yeⁿe nī. Ní taachi nanⁿ'guεεcutaⁿá nī yeⁿe yā diíⁿ nī chi ndiicúúⁿ nⁿ'dai nī. Ní diíⁿ nī respetar 'iiⁿyāⁿ. 16 'Cuεεtinéé nⁿ'daaca nī chi nguéé véé chí nadacadíinuuⁿ nī yeⁿe chí nguéé nⁿ'daacā chi diíⁿ nī. Ní 'iiⁿyāⁿ chí cunncāā ngaⁿ'a yā yeⁿe chí nⁿ'daacā chí diíⁿ nī caavā chí i'téenu nī Cristo, cuuvi 'cuináⁿ yā cáávā chí ngaⁿ'á yā. 17 Nⁿ'dáacā ca chí 'cuenú yú cuuvi cáávā cosas chí nⁿ'daacā idiíⁿ yú nduuti chí Ndyuūs neⁿ'é yā 'tíicā, nguéé ti cáávā cosas chí nguéé nⁿ'daacā idiíⁿ yú.

18 Cristo miiⁿ maáⁿ yā ch'eenú yā chíi chí ch'ií yā cáávā nuuⁿndi yeⁿe yú ní 'áámá vmnéⁿ'ēe chíi Cristo cáávā nuuⁿndi yeⁿe nducyaaca 'iiⁿyāⁿ, ní nguéé nuuⁿndi yeⁿe yā. Ní chíi yā caati cuuvi candée ya s'uúúⁿ nanááⁿ Ndyuūs. Cuáácú chíi chíi cuerpo yeⁿe yā naati espíritu yeⁿe yā nduuchi. 19 Ní espíritu yeⁿe Cristo cuayiivi chí chíi yā cheⁿe yā ní caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿe Ndyuūs nanááⁿ espíritu s'eeⁿ yeⁿe

'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nⁿ'dií. Ní espíritu s'eeⁿ ní preso yā na lugar yeⁿe espíritu s'eeⁿ. 20 Espíritu s'eeⁿ ní yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí nguéé chíiindiveéⁿ yā Ndyuūs 'áámá tiempo chí 'āā chó'ōo. Ní Ndyuūs canee ngíinu yā ní 'diiín canée yā chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndaacadaamí yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā 'naaⁿ tiempo chí sanⁿ'ā Noé dinⁿ'dái sa 'áámá arco chí barco chíεεte. Ní chíεεti barco miiⁿ nⁿ'duuvi 'iiⁿyāⁿ, dámaāⁿ niini yā, ní nguⁿ'ai yā yeⁿe nuūⁿnī. 21 Ní nuūⁿnī miiⁿ ní tanⁿ'dúúⁿcā nuūⁿnī chí ngeεdínuuⁿnī yú chí nanguaⁿ'āi s'uúúⁿ. 'Tíicā nuuⁿnī miiⁿ. Taachi ngeεdínuuⁿnī yú nguéé caavā chí naaⁿnu cuerpo yeⁿe yú naati cáávā chí 'áámá compromiso yeⁿe yú nanááⁿ Ndyuūs. Ní nⁿ'daacā diíⁿ yú chíi ndúúⁿcū núúⁿmaⁿ staava yeⁿe yú. Ní Ndyuūs nadanguáⁿ'ai yā s'uúúⁿ chí i'teenu yú Cristo cáávā Cristo nducueeⁿ yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿ'ā. 22 Ní Cristo miiⁿ cunaⁿ'á yā na vaⁿ'ai chíεεti nguuvi ní maaⁿ canee yā lado yeⁿe honor yeⁿe Ndyuūs chí lado tá cuaacu. Ní Cristo ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā yeⁿe ángeles ndúúⁿcū 'iiⁿntyéⁿ'ē ní yeⁿe poderes chí véé.

4

Canee chí dichíⁿ've yú Ndyuūs tanⁿ'dúúⁿcā chí Ndyuūs tee yā fuerzas s'uúúⁿ

1 Tanⁿ'dúúⁿcā Cristo ch'eenú yā chíi ní diíⁿ yā sentir na cuerpo yeⁿe yā 'tíicā ntúúⁿ ndísⁿtií canéé chí cutaⁿ'á nī fuerzas yeⁿe nī cáávā tiempo chí caⁿ'á nī 'cuenú nī cuuvi. Maaⁿ ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí ch'eenú yā chíi ní diíⁿ yā sentir na cuerpo yeⁿe yā 'āā ntéé neⁿ'é yā dinuuⁿndi yā. 2 Ní ndíi maaⁿ ndísⁿtií canee chí diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē chí neⁿe Ndyuūs chí diíⁿ nī tanducuéⁿ'ē nguuvi yeⁿe nī. Ní nguéé diíⁿ nī tanⁿ'dúúⁿcā chí maaⁿ chíi cuerpo yeⁿe ní neⁿ'e chí diíⁿ nī. 3 Tiempo chí 'āā chó'ōo ní diíⁿ

yú tan'dúúcā 'ii'nyān chi nguéé ye'n'e ndaata Israel chi nguéé i'téenu yā Ndyuūs. Tiempo miñ ní diñ yú cosas chi nguéé n'daaca. Ní diñ yú nuu'ndi tan'dúúcā chi ne'n'e cuerpo ye'n'e yú chi diñ yú. Ní 'cu'vi yú ní cho'o nee che'e yú taachi véé fiesta ye'n'e chi che'e yú. Ní cu'u ca yú vino. Ní s'teenu yú santo s'een chi ídolo s'een. ⁴ 'Ii'nyān s'een chi nguéé i'téenu yā Cristo, ¿De'ē cáávā chi nadacadínuu yā chi ndís'tiī nguéé nduuvidaamá nī ndúucu yā, ní nguéé idiñ nī ndúucu yā cosas chi nguéé n'daaca? Ní chíñ chi 'ii'nyān s'een ní cunncaā nga'n'a yā ye'n'é nī. ⁵ 'Ii'nyān s'een canéé chi nga'a yā cuenta ye'n'e vida ye'n'e maán yā nanáán Cristo chi diñ yā juzgar nducyaaca 'ii'nyān, 'ii'nyān chi canduuchi ndúucū 'ii'nyān chi n'díí. ⁶ Ní cáávā chuū Cristo nga'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'e maán yā nanáán espíritus ye'n'e 'ii'nyān chi n'díí caati espíritus ye'n'é yā cuuvi canduuchi tan'dúúcā chi Ndyuūs canduuchi yā. Ní Ndyuūs n'diichí yā nuu'ndi ye'n'é 'ii'nyān s'een taachi ch'εtineé yā in'yee'ndí 'cūū tan'dúúcā chi n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e nducyáácá 'ii'nyān chi snee yā in'yee'ndi 'cūū.

⁷ 'Āā cháā snee nii'nuu'nguuvi chi 'cuiñu tanducué'n'e dendu'ū. Ní cáávā chuū 'cuεtinee n'daaca nī ní 'āā de'é ora nūu' ní cuuvi caa'ma'ngua'á nī. ⁸ Ní ye'n'e tanducué'n'e dine'n'e cá nī 'aama nī taama nī caati taachi dine'n'e cá nī tuu'mi ní inadich'εcú nī nuu'ndi ye'n'é 'áamá nī taama nī. ⁹ 'Cuaán nī 'áamá nī taama nī na vaacu nī ní nguéé 'cuεecu cheendí nī. ¹⁰ Ní ca'áamá ca'aama nī ní diñ nī servir taamá nī ndúucū ntiñnyu' chi Ndyuūs itée yā chi diñ nī. Ní canéé chi diñ n'daaca nī ntiñnyu' ye'n'é nī chi Ndyuūs itée yā ca'aama ca'aamá nī ti Ndyuūs itée yā ndís'tiī nducué'n'e chi n'dai taavi ye'n'e yā. ¹¹ Nduuti chi 'áamá nī candεε nī nduudu cuaacu canéé

chí nga'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. Nduuti chi 'aamá nī diñ nī ntiñnyu' ye'n'e yaácū canéé chi diñ yā ndúucū nducué'n'e fuerzas ye'n'é yā chi Ndyuūs ca'a yā 'ii'nyān miñ. Ní ye'n'e tanducué'n'e chi ndís'tiī diñ nī canéé chi diñ nī chi cuuvi dich'εεtē nī Ndyuūs cucáávā Jesucristo. Ní ye'n'é Ndyuūs chí ngí dεεve ye'n'e yā ní veε poder ye'n'é yā tanducué'n'e tiempo. 'Tíca yā.

Canéé chi n'geenu yú ngii ti ye'n'e Cristo s'uúú'

¹² Ndís'tiī hermanos chi ne'n'é taavi nguéé nadacadínuu nī chí cosa chí diñtuu nguéé canéé chí chó'oo ye'n'é nī taachi 'ii'nyān n'diichinee cá yā ndís'tiī chi ya'ai n'geenú nī ngii ti canéé chí chó'oo ye'n'é nī 'tíicā. ¹³ Naati canéé chí cuuvi yeenú nī taachi n'geenú nī ngii tan'dúúcā Cristo ch'eenú yā chíi. Ní cuayiivi cuuvi yeenú cá nī taachi Cristo ndaa yā taama vmné'n'ee ní 'cuu'mín yā chí ch'εεtε n'dai ngiichí yā tan'dúúcā dεεve ngiichí ch'εεtε. ¹⁴ Nduuti chí 'ii'nyān n'gaa'vá yā ndúucu nī cucáávā chí i'téenu nī Cristo tuu'mi ní yeenú nī. Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs chí dεεvé ngii canéé ndúucū ndís'tiī. 'Áará chí 'ii'nyān s'een cunncaā nga'n'a yā ye'n'e Cristo, ndís'tiī ní diñ nī honrar Cristo. ¹⁵ Ní nduuti chí 'áamá chéé ndís'tiī n'geenu nī ngii 'úú nguéé ne'n'é chí 'cuenú nī cuuvi caati ch'ii'n'núñ nī 'ii'nyān o ididuucú nī o nguéé diñ nī tan'dúúcā chí nga'n'a ley ye'n'é Ndyuūs chí ch'εεtε ca. ¹⁶ Ní nduuti chí 'áamá chεε ndís'tiī n'geenu nī ngii cáávā chí i'téenu nī Cristo nguéé cuuvi 'cuinaán nī naati canee chí dich'εεtē nī Ndyuūs caati 'ii'nyān nga'n'a yā chí díí ní ye'n'e Cristo dií.

¹⁷ 'Āā ndaa tiempo chí Cristo ca'n'a yā n'diichi yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'nyān ní vmnáán vmnaa' ca'n'a yā n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'nyān chí i'téenu yā 'ii'nyān. Ní nduuti chí vmnáán vmnaa' n'diichí yā

nuuⁿndi yeⁿe yú, ¿táacā cuuvi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé i'téenu yā ndu-udu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs cuayi-ivi taachi n'diichí Cristo nuuⁿndi yeⁿ'e yā? ¹⁸ Ní nduuti chi ngí'íi chi 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai cuuvi nanguaⁿ'ai yā, ¿dé'ē cuuví ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'daacā diiⁿ yā ní ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí dinuuⁿndí yā ní nguéé i'téenu yā? ¹⁹ Ní 'tíicā canee chi diiⁿ yú. Taachi n'geenu yú ngii caavā chi Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ yú 'tíicā, canéé chí diiⁿ yú nducuéⁿ'ē chí n'daacā. Ní canéé chí nga'a yú vida yeⁿ'e yú na ta'a Ndyuūs caati Ndyuūs dín'dái yā s'uuúⁿ ní 'indeε yā cuidado s'uuúⁿ. Ndyuūs ní diiⁿ yā chiiⁿ chí nga'a yā chí caⁿ'a yā diiⁿ yā.

5

Yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs

¹ 'Úú Pedro ca'á consejo 'iiⁿ'ntyen^{'ē} yeⁿ'e yaācū chí snéε nguaaⁿ ndís'tiī. 'Úú 'tíicā ntúūⁿ 'iiⁿ'ntyen^{'ē} 'úú. 'Úú ngaⁿ'á yeⁿ'e Cristo tan'dúúcā chí ch'eenú yā chíi tí n'diichí nduucú nduutinaáⁿ maáⁿ. Ní 'tíicā ntúūⁿ véε parte yeⁿ'é vaadí dεεve ngii chí Ndyuūs 'cuuⁿ'míⁿ yā s'uuúⁿ cuayiivi. ² Ndís'tiī 'iiⁿ'ntyen^{'ē} yeⁿ'e yaācū, idiíⁿ nī ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'é nī tan'dúúcā 'áámá pastor chí indeε yā cuidado yeⁿ'e 'iiti cuūchī. 'Tíicā diiⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs chí caⁿ'á yā yaācū naachi ndís'tiī ní 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē. Nguéé diiⁿ nī ntiíⁿnyuⁿ yeⁿ'e nī chí canéé chí diiⁿ nī naati diiⁿ nī ní maáⁿ nī neⁿ'e nī diiⁿ nī caati 'tíicā neⁿ'e Ndyuūs. Nguéé diiⁿ nī caavā chí cuta'á nī tuūmī naati diiⁿ nī ndúúcū nuuⁿ'maⁿ staaⁿ yā yeⁿ'é nī chí n'dai. ³ Nguéé diiⁿ nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí maaⁿ cuidado yeⁿ'é nī tan'dúúcā chí ndís'tiī ní 'iiví yeⁿ'é yā naati 'cuεetinéé n'daacá nī níicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi n'diichí yā ndís'tiī ní diiⁿ yā tan'dúúcā chí ndís'tiī diiⁿ nī. ⁴ Ní 'íicú taachi ndaa Jesucristo

chí 'iiⁿ'yāⁿ chí ndií tiīⁿ chí ícandεε yā cuidado yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā tan'dúúcā 'áámá pastor chí ndií tiīⁿ chí ícandεε yā cuidado 'iiti yeⁿ'é yā, tuuⁿ'mí ní ndís'tiī cuuvi cuta'á nī 'áámá corona chí nguéé 'cuīinu dεεvé yeⁿ'ē. Nguéé corona yeⁿ'e yaātā chí ítuuvií.

⁵ 'Tíicā ntúūⁿ ndís'tiī san^{'ā} da'caiyāā canéé chí diiⁿ nī tan'dúúcā chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'ntyen^{'ē} yeⁿ'e yaācū. Nducyaaca nī canéé chí ndiicuuⁿ nī ní cunnee nī 'aama nī taama nī caati canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā: Ndyuūs nguéé neⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ chí nacadiínuuⁿ yā chí maáⁿ yā ch'εete yā naati ca'á yā nducuéⁿ'ē chí n'dai yeⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ndiicúúⁿ.

⁶ Maaⁿ ní nducyaaca ndís'tiī ndiicúúⁿ n'dai 'cuεetinéε nī maaⁿ poder yeⁿ'é Ndyuūs tí Ndyuūs cuuvi dich'εeté yā ndís'tiī tiempo chí neⁿ'é yā. ⁷ Ca'á nī nducuéⁿ'ē cuidado chí díitūu yeⁿ'e nī na ta'a Cristo caati Cristo candéé yā cuidado yeⁿ'e ndís'tiī.

⁸ Canéé listo nī ní nguéé 'cuεetiyaadú nī. Cundéε nī cuidado chí n'daacā 'cuεetinéε nī tí yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ chí contra yeⁿ'e nī chíicá sá ní n'diichi sa ndii 'muuⁿ ní ndii miiⁿ. Ní tan'dúúcā 'áámá 'yáíⁿ'yāⁿ cuá'áá n'gai tí ní cachicá tí ní i'nuúⁿ tí du'u chí cuuvi che'é tí 'tíicā diiⁿ yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ. ⁹ Nguéé ca'a nī lugar yááⁿ'nguiinuúⁿ 'cūú naati 'áámá cūnee nī ndúúcū chí i'téenu nī. Ní déenu nī chí 'āā daamá nūuⁿ n'geenu yú ngii tan'dúúcā nducyaaca hermanos chí s'néε yā na núuⁿ'máⁿ íⁿ'yeeⁿdí tí i'téenu yā Cristo. ¹⁰ Ní cuayiivi chí ch'eenú nī chíi duuⁿ'vi tiempo nūuⁿ tuuⁿ'mí ní Ndyuūs diiⁿ yā chí ndεεve canéé vida yeⁿ'e nī. Ní diituú canéé nī ndúúcū chí i'téenu nī Ndyuūs. Ní Ndyuūs ca'á yā fuerzas yeⁿ'e nī ní diiⁿ yā chí seguro canéé nī ndúúcū chí i'téenu nī. Maaⁿ Ndyuūs miiⁿ ní téé yā nducuéⁿ'ē chí n'dai. Ní

maáⁿ yā yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi
 yeⁿ'é yā s'uuúⁿ cáávā chi véé parte
 yeⁿ'e yú ndúúⁿcū deεεve ngii ch'εεε
 yeⁿ'é yā caati s'uuúⁿ ní yeⁿ'e Cristo
 s'uuúⁿ. ¹¹ Caaⁿ'maⁿ yú chi Ndyuūs
 ní ch'εεε n'dai yā ní yeⁿ'é yā véé
 nducuén^{'ē} poder chi véé ní cueⁿ'e
 daāⁿ'maⁿ cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ 'tíicā.

*'Cuiinu carta miiⁿ ní yaa'vi yā
 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai ndís'tiī*

¹² 'Téé nūⁿ idinguúⁿ carta 'cūū
 yeⁿ'ē ndís'tiī ní hermano Silvano
 nginnee sa 'úú. Nadicádiinúúⁿ chi
 Silvano miiⁿ ní hermano chi n'dai
 taavi. 'Úú teé consejo ndís'tiī chi
 seguro canee ndís'tiī chi nducuén^{'ē}
 chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī yeⁿ'e
 vaadī n'dai yeⁿ'é yā ní yeⁿ'é nī ti
 neⁿ'é yā ndís'tiī. Maaⁿ ní 'cuεεtinéé
 n'daaca nī ní diituu canee nī ní
 cuchéε nī yeⁿ'e tanducuén^{'ē} chuū.

¹³ 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū chi canéé na
 yāā Babilonia chi Ndyuūs didεεvé
 yā tan'dúúⁿcā s'uuúⁿ: N'dai ndís'tiī,
 ngaⁿ'a yā. 'Tiicā ntúūⁿ Marcos
 chi tan'dúúⁿcā daiyá: N'dai ndís'tiī,
 ngaⁿ'a sa. ¹⁴ Ndís'tiī hermanos:
 N'dai nī, ngaⁿ'a nī 'aama nī taama
 nī ti neⁿ'é nī 'aama nī taama nī ti
 yeⁿ'é Cristo ndís'tiī. Ní Ndyuūs téé
 yā vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā nducyaacá
 ndís'tiī chi yeⁿ'e Cristo. 'Tíicā cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E SAN PEDRO

*Pedro idinguúⁿ yā carta 'cūū
yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Cristo*

¹ 'Úú Simón Pedro 'úú ní 'úú ní apóstol yeⁿ'e Jesucristo. Ní candéé nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ti Ndyuūs dichó'o yā 'úú. Ní 'úú dichíí'vē Jesucristo. Dinguúⁿ carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā i'téenu n'dai yā Jesucristo tan'dúúccā nú'suu. 'Tíicā diiⁿ Ndyuūs ndúúccū Salvador chi Jesucristo ti cuaacu yā. ² 'Úú neⁿ'é chi ndís'tiī cuta'á nī nducueⁿ'ē vaadī n'dai ndúúccū vaadī 'diiⁿ chi Ndyuūs téé yā ndís'tiī, ní cáāvā chi deenū n'daacá nī yeⁿ'é Ndyuūs chi-ida yú ndúúccū Jesucristo yeⁿ'e yú.

*Yeⁿ'ē vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu
yā Jesucristo*

³ Ndyuūs cáāvā poder yeⁿ'é yā 'āā tee yā s'uuúⁿ tanducueⁿ'ē caati cuuvi 'cuεetinéé n'daāca yú ní cuuvi dich'εete yú Ndyuūs. Ní 'tíicā cuuvi diiⁿ yú ti deenu yú Jesucristo chi ch'εete maáⁿ yā ní diiⁿ yā vaadī n'giinu. Ní Jesucristo yaa'ví yā s'uuúⁿ chi cuuvi yeⁿ'é yā s'uuúⁿ. ⁴ Ní Cristo 'āā tee yā s'uuúⁿ promesas chí n'dεεveé n'dai ní ng'εete ca. Ní cucáāvā promesas miiⁿ ndís'tiī ní cuuvi cuta'á nī yeⁿ'e vida ngai chí yeⁿ'e Ndyuūs. Ní cuuvi nnguaⁿ'ai nī yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū, nuuⁿndi chí maaⁿ cuerpo yeⁿ'e yú neⁿ'e chí diiⁿ yú. ⁵ Maaⁿ chí i'téenu nī Jesucristo candéé nī cuidado chí n'daacā ca 'cuεetinéé nī. Ní taachi n'daacā ca 'cuεetinéé nī tuu'mi ní ca'cueéⁿ nī caati cuuvi deenu cá nī. ⁶ Ní taachi déénú cá nī tuu'mi ní ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ nī yeⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī. Ní taachi diiⁿ nī chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ nī yeⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī tuu'mi ní cuchεε nī yeⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'e nī. Ní taachi cuchεε nī yeⁿ'e maaⁿ cuerpo yeⁿ'é nī tuu'mi ní diiⁿ nī tan'dúúccā

chi Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ nī. ⁷ Ní taachi 'āā diiⁿ nī tan'dúúccā chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diiⁿ nī tuu'mi ní dineⁿ'é nī 'áámá nī taama nī. Ní taachi dineⁿ'é nī 'áámá nī taama nī tuu'mi ní 'áámá dinéⁿ'e nī 'iiⁿ'yāⁿ.

⁸ Ní yeⁿ'ē tanducueⁿ'ē chuū, nduuti chí ndís'tiī diiⁿ nī ní n'dai n'dai diiⁿ nī tuu'mi ní cuuvi diiⁿ nī ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. Ní dichíí'vε nī Señor yeⁿ'e yú. Ní chuū diiⁿ chí dichíí'vε chí deenu n'daāca cá nī Señor Jesucristo yeⁿ'e yú. ⁹ Ní nduuti chí 'áámá nī nguéé diiⁿ nī tanducueⁿ'ē chuū tuu'mi ní ndís'tiī ní tan'dúúccā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ngueenááⁿ 'tiicá nī ti nguéé cuuvi snaaⁿ nī chí yaⁿ'ai. Ní nguéé n'gaacu nī chí nduuvi dεεve nī yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e nī chí diiⁿ nī cuááⁿ vmnaaⁿ taachi caama i'téenu nī Jesucristo. ¹⁰ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos yeⁿ'é cáāvā nducueⁿ'ē chuū candεε cá nī cuidado chí 'aama canéé n'daaca nī ndúúccū chí i'téenu nī. Ní canee nī seguro chí Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chí cuuvi yeⁿ'é yā ndís'tiī. Ní ndεεvé yā ndís'tiī. Ní nduuti chí diiⁿ nī dendu'u chí 'túúccā tuu'mi ní 'āā ntéé dε'ε cáāvā chí diiⁿ nī nuuⁿndi. ¹¹ Ní taachi diiⁿ nī 'túúccā Jesucristo téé yā lugar ndís'tiī chí cuuvi ndaa nī naachi canee Señor Jesucristo chí nadanguaⁿ'ai yā s'uuúⁿ ní naachi cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yā yeⁿ'ē.

¹² Ní cáāvā chuū 'úú cueⁿ'e daāⁿmaⁿ idiⁿ chí ndís'tiī n'gaacu nī yeⁿ'ē tanducueⁿ'ē chuū 'áará chí deenú n'dai nī yeⁿ'ē. Ní n'gεetinéé n'daaca nī ní n'giindivééⁿ n'daaca nī nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

¹³ 'Úú nadacáadiinúⁿ chí n'daāca ca neⁿ'e chí canduuchi cá chí 'tíicā diiⁿ chí ndís'tiī cuuvi nan'gaacu nī yeⁿ'e tanducueⁿ'ē chuū. ¹⁴ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú 'āā ch'iⁿ'í yā 'úú, Pedro, 'tíicā. 'Āā ntéé 'nááⁿ canduuchi ní 'cuūví. ¹⁵ 'Tiicá ntúūⁿ idiⁿ chí ndís'tiī n'gaacu nī cueⁿ'é daāⁿmaⁿ yeⁿ'e dendu'u 'cūū taachi 'āā n'dií.

Iin'yān n'diichí yā dεεεε ngii ye'n'e Cristo

¹⁶ Chíín chi nús'uu ca'cueén 'nū ndís'tiī ye'n'e Señor Jesucristo ye'n'e yú chi ndaa ntuún yā ndúúcu poder ye'n'é yā nguéé ye'n'e vaanicadínnūn ye'n'e 'iin'yān ye'n'e i'n'yee'dí 'cūū. 'Tíicā nús'uu 'āā n'diichí 'nū ndúúcu nduutinaán maán 'nū Señor Jesucristo ye'n'e yú chi neenē ch'εεεε. ¹⁷ Ní n'diichí 'nū chi Cristo ní neenē ch'εεεε yā taachi Ndyuūs chiida yú dich'εεé yā Jesucristo ní ca'a yā Cristo chi dεεvé taavi ngii yā. Caati Ndyuūs chi dεεεε ngii ca nga'n'á yā ye'n'e Cristo ní n'giindiveén 'nū nduudú 'cūū. Chuū ca'n'a Ndyuūs; Sá'n'a 'cūū chi daiyá chi ne'n'e taaví ní 'úú neenē yeenú ye'n'e daiyá. ¹⁸ Ní nús'ūū maán 'nū ch'iindiveén 'nū nduudu 'cūū chi chiica ye'n'e va'ai cheeti nguuví taachi cue'n'é 'nū ndúúcu Jesucristo na yīcū chi duuchi N'dεεvé N'dai.

¹⁹ Maa'n ní cu'téenu cá 'nū chi nduudu cuaacu chi 'iin'yān profetas candéε yā tiempo chi 'āā ch'ó'ōo ní cuaacu. N'daacā ca chi ndís'tiī i'nee'veén nī nduudú 'cūū. Nduudú 'cūū tan'dúúca 'áamá chidεεεε chi ngii ya'n'ā na 'áamá cuaa'n chí maā'n. 'Tíicā ye'n'e, ní chidεεεε ní ngii ndii tiempo chi ndaá nguuví ní can'daā 'íin'nyún chi nguuví 'yuudi chí nduudu cuaacu ní canee na staava ye'n'é nī. ²⁰ Ne'n'é chi ndís'tiī vmn'áán vmnaa'n nadacadínnūn nī ye'n'e chuū. Mar 'áamá nduudu ye'n'e libro ye'n'é Ndyuūs chi nga'n'ā ye'n'e 'áamá dendu'ū chi cuchíi ndís'tiī nguéé dámaān maán nī cuuvi deenú nī ye'n'e. ²¹ Ní nduudu cuaacu chi nga'n'a profetas tiempo chi ch'ó'ōo nguéé nga'n'a yā ye'n'e chi nadacadínnūn yā maán yā naati Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs yaa'ví yā profetas nduudu cuaacu chí ca'n'a yā. Ní nduudu ye'n'é yā ngiica ye'n'é Ndyuūs ti 'áamá diín yā ntiin'nyu'n ye'n'é Ndyuūs.

2

Ye'n'é 'iin'yān chi nguéé ca'cueén yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs

¹ Tiempo chi ch'ó'ōo nguaa'n 'iin'yān Israel véé 'iin'yān profetas chi nguéé nga'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúūn tiempo maa'n ca'n'a n'dai maestros ye'n'e yaácū nguaa'n ndís'tiī chi nguéé caa'n'mán yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs. Ní candéε n'de'ei yā nduudu chi nguéé cuaacu chi diín chi nguéé i'téenu nī Cristo. Ní 'iin'yān s'ee'n caa'n'mán yā contra ye'n'e Jesucristo chi nadanguá'n'ai yā 'iin'yān. Ní chíín chi diín yā diín chí 'iin'yān s'ee'n nīn'nuu'n nīn'nuu'n nūn' cuuinú maán yā. ² 'Áará chi nguéé 'tíicā chíin chí nga'n'a 'iin'yān s'ee'n 'yaa'n 'iin'yān ní 'caandiveén yā ye'n'e 'iin'yān s'ee'n. Ní diín yā chí nguεε n'daacā tan'dúúca chí diín 'iin'yān s'ee'n. Ní nguéé n'daacā nga'n'a 'iin'yān s'ee'n ye'n'e yúúní cuaacu chí evangelio chí nduudu ngai ye'n'e Jesucristo. ³ Ní 'iin'yān s'ee'n ca'cueén yā nduudu chí ngiica ye'n'e chí maán yā nadacadínnūn yā tí ne'n'é yā tuumí chí ndís'tiī ca'á nī 'iin'yān s'ee'n. 'Áā 'naa'n tiempo chí Ndyuūs 'āā n'diichí yā nuu'ndi ye'n'é yā ní 'āā nga'n'á yā chí 'iin'yān s'ee'n 'āā condenado yā.

⁴ Deenu yú chí Ndyuūs nguéé nadich'εεcú yā ye'n'e ángeles chí dinuu'ndí yā naati s'neén yā cuaa'n ch'uvai na infierno ní s'neén yā naachi maā'n. Ní dichíichí yā ángeles ndúúcu cadenas. Ní ángeles cūnee yā mii'n ndii nguuví chí Cristo ca'n'á yā n'diichí yā nuu'ndi. ⁵ Ní deenu yú chí Ndyuūs 'āā idi'cuuinú yā i'n'yee'dí 'cūū ndúúcu 'iin'yān ye'n'e taachi diín yā chí chee cúúvī vmn'áán i'n'yee'dí ndúúcu 'iin'yān chí nguéé n'daacā idiín yā. Ndyuūs dámaān nadingua'n'ai yā sa'n'a Noé chí candéε sa nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ndúúcu táám ndεεchē 'iin'yān. Tana'n'a cá yā ní ch'íi yā. ⁶ 'Tiicá ntúūn Ndyuūs

diiⁿ yā condenar 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Sodoma ndúúcu yāāⁿ Gomorra. Ní diⁿ'cuinú yā yāāⁿ s'eeⁿ chi nduuví yāiyāā cáāvā chi dichó'ó yā nguuchi yāⁿ'ā vmnaaⁿ yāāⁿ s'eeⁿ. Ní 'íicú Ndyuūs s'neeⁿ yā ejemplo 'cūū chi 'iiⁿ'yāⁿ chi cuchii cuayiivi, ní nguéé n'daācā idiíⁿ yā, cuuvi deenú yā táacā cuuvi chó'oo yeⁿ'e yā. 7 Naati Ndyuūs nadanguaⁿ'ai yā yeⁿ'e yāāⁿ s'eeⁿ saⁿ'a Lot chi saⁿ'ā n'dai, saⁿ'ā chi ch'eenu sa chii caavā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā. 8 Ní Lot miiⁿ chi n'dai sa canéé sá nguuaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní nguuvi nguuvi n'diichi sa ní n'giindiveeⁿ sa nducueⁿ'ē chi diiⁿ yā chi nguéé n'daacā. Ní n'geenu sa ngii na staava yeⁿ'ē sa. 9 Ní nduuti chi Ndyuūs diiⁿ yā 'túúca tiempo chi 'āā chó'oo 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs deenú yā táacā chi nadanguáⁿ'ai yā 'iiⁿ'yāⁿ chi itéenu yā Ndyuūs yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā idiíⁿ yā chí n'diichineeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yā. 'Tiicá ntúūⁿ Ndyuūs deenú yā táacā ca'á yā testigo 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé n'daacā ndíi taachi ndaa nguuvi chi n'diichi yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

10 'Tiicá Ndyuūs ca'a yā castigo 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā nuuⁿndi tan'dúúca chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yā. Ní nguéé n'giindiveeⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'e 'iivⁿ'yāⁿ Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé 'va'á yā chi caaⁿ'maⁿ yā cosas chi nguéé ndaacā yeⁿ'e 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē. Ní nguéé 'va'á yā yeⁿ'ē mar 'áámá. Ní diiⁿ yā nducueⁿ'ē nuuⁿndi chi neⁿ'e yā. 11 Ní ángeles nguéé 'túica yā. 'Áará chi ditiinu cá yā nguéé ti 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē s'eeⁿ ti taachi ndaá yā nanááⁿ Señor Jesucristo yeⁿ'e yú nguéé cunncāā ngaⁿ'a ángeles contra yeⁿ'e 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē s'eeⁿ. 12 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diiⁿ yā tan'dúúca 'yúudu taáⁿ diiⁿ tī ní nguéé nadacadíinuⁿ tī. 'Túicá diiⁿ yā. Ní tan'dúúca 'iiti taaⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ n'nuuⁿ yā ní n'giiⁿ'núⁿ yā

'iiti, 'túicā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní cunncāā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e dendu'ū chi nguéé ituumicadíinuⁿ yā. Ní 'cuuví yā tan'dúúca 'áámá 'iiti taaⁿ. 13 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'eenú yā chii caati 'āā diiⁿ yā chi tanáⁿ'a yā ch'eenú yā chii. Maaⁿ ní yeenu yā chi dinuuⁿndí yā tan'dúúca chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'é yā. Ní nduuti chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'á yā ndúúcu nī ní che'é yā ndúúcu nī taachi véé 'viicu yeⁿ'e nī tuuⁿ'mi ní nadacadíinuⁿ yā chi nginnche'éi yā ndis'tiī. Ní chuū ní cosa chi cuuvi 'cuinaáⁿ yā yeⁿ'ē.

14 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ taachi n'diichi yā 'áámá n'daataá neⁿ'é yā caⁿ'á yā ndúúcu n'daataá miiⁿ. Dámaāⁿ neⁿ'é yā dinuuⁿndi yā ní nginnche'éi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi debil staava yeⁿ'é yā chi dinuuⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ deenu n'dai yā na staava yeⁿ'é yā chi neⁿ'é yā dendu'ū chi nguéé n'daacā. Ní Ndyuūs ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā 'túicá: De'ε chúu cá ya'ai yeⁿ'é yā ti condenado yā. 15 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diví yā yeⁿ'e yúúni cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs ní chiicá yā yúúni chí neⁿ'e maáⁿ yā. Diíⁿ yā tan'dúúca chi diiⁿ profeta Balaam chi daiya saⁿ'ā Beor. Tiempo chi chó'oo Balaam miiⁿ neⁿ'e sa diiⁿ sa ganar tuumí yeⁿ'e chi nguéé n'daacā chi diiⁿ sa. 16 Ní taachi cueⁿ'e sa ndúúcu burro yeⁿ'e sa, burro yeⁿ'e sa ngaⁿ'á tī ndúúcu nduudu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní diiⁿ tī reprender saⁿ'ā Balaam miiⁿ yeⁿ'ē nuuⁿndi chi diiⁿ sa. Ní 'āā ntéé diiⁿ sa nuuⁿndi miiⁿ tiempo miiⁿ.

17 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'dúúca vaacu nuuⁿ'nī díyaai 'tiicá yā. Tan'dúúca meeⁿ chi candéé 'yúúné taaⁿ 'tiicá yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní condenado yā ní caⁿ'á yā cho'ó yā naachi diituu n'dái maaíⁿ. Ní miiⁿ canee yā cueⁿ'e daáⁿmaⁿ. 18 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿ'a yā nduudu n'geete chi nguéé dichí'vē. Ní ndúúcu vicio yeⁿ'e yā, ndúúcu nducueⁿ'ē nuuⁿndi chi neⁿ'e cuerpo yeⁿ'e yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neⁿ'e yā diiⁿ yā chi tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi 'āā nduuvideεεvé

yā ní 'āā ntéé ca'n'á yā ndúúcu 'ii'yāⁿ chi dinuuⁿndi yā ní taná'n'a yā ne'n'é yā nanguεcúndii ntuúⁿ yā ní dinuuⁿndi yā taama vmnéⁿ'ēe. ¹⁹ 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ chi nginnche'éí yā 'ii'yāⁿ nga'n'á yā chi ca'á yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chi libre yā. 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ maáⁿ yā ní canéé yā prisioneros ye'n'e nuuⁿndi chi díiⁿ yā. Ní ca'áámá ca'aama 'ii'yāⁿ chi nguéé libre yā ní canéé yā maaⁿ poder nuuⁿndi ní nguéé cuuvi cuchεε yā ye'n'ē. ²⁰ Ní 'ii'yāⁿ chi i'téenu yā Señor Jesucristo ye'n'e yú ní ye'n'é yā, ní Cristo 'āā nadanguá'n'ai yā 'ii'yāⁿ ye'n'e nducuéⁿ'ē chi nguéé n'daacā ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní cuayiiivi miiⁿ nduuti chi 'ii'yāⁿ nanguεcunéé yā taama vmnéⁿ'ēe ní díiⁿ yā dendú'ū nuuⁿndi chi ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tuu'mi ní cunncaā ca canee yā nguéé ti tiempo chi 'āā cuéé i'téenu yā Jesucristo. ²¹ N'dáácā ca chi 'ii'yāⁿ s'eeⁿ nguéé n'diichí yā yúúni cuaacu ye'n'é Ndyuūs ti taachi 'āā n'diichí yā yúúni cuaacu tuu'mi ní ndaācādaamí yā ye'n'e ley ye'n'é Ndyuūs chi Ndyuūs ca'a yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. ²² Ní cho'oo ye'n'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúca chi nga'n'a 'áámá nduudu cuaacu 'tíicā: 'Yaānā nguεcunéé ti che'e ti chí ndaāchi ti ní cuuchí chi 'ii'yāⁿ naaⁿnú yā chi dεεvε ti ní nguεcunéé ti ngeⁿ'e ti nguεcundāa ti nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ nche'ētí.

3

Jesucristo ndaá yā taama vmnéⁿ'ēe

¹ Ndis'tiī hermanos ye'n'é chi ne'n'e taaví, carta 'cūū ní ndii chíi ndii 'úúví chi idinguúⁿ ye'n'e nī. Ní na 'uuví carta chi idinguúⁿ ye'n'e ndis'tiī, ne'n'é díiⁿ chi nada-cadiínuuⁿ nī ye'n'e nducuéⁿ'ē chi dεεv'é n'dai. Ní teé consejo ndis'tiī chi n'gaacú nī ye'n'e nducuéⁿ'ē chi idinguúⁿ. ² Ne'n'é chi n'gaacu nī ye'n'e tiempo chi chó'oo ye'n'e profetas chi dεεvε ní nga'n'a yā

nduudu cuaacu. Ní n'gaacú nī ye'n'e tiempo maaⁿ ye'n'e mandamiento ye'n'e Señor chi nadanguá'n'ai yā s'uuúⁿ. Mandamiento ye'n'é yā ní apóstoles chi'cueⁿ yā ndis'tiī.

³ Ní vmnááⁿ vmnaaⁿ nada-cadiínuuⁿ nī ye'n'e chuū chí nguuvi s'eeⁿ chi 'cuiinū iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Véé 'ii'yāⁿ chi duuchinéeⁿ yā ye'n'e nducuéⁿ'ē chi ye'n'é Ndyuūs. Ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ díiⁿ yā nuuⁿndi tan'duucā chi maáⁿ yā ne'n'e yā. ⁴ Ní nga'n'á yā: ¿Tíi cánéé promesa chi nga'n'a chi Cristo canéé chi ndaa yā táámá vmnéⁿ'ēe? Ndi tiempo chi 'āā chó'oo taachi ch'iī 'ii'yāⁿ ye'n'e ndaata ye'n'e yú. 'Āā daamá nūⁿ canéé tanducuéⁿ'ē ndii taachi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí. ⁵ 'Ii'yāⁿ chi nga'n'á yā 'tíicā nguéé ne'n'e yā díiⁿ yā cuenta ye'n'e tiempo chi 'naaⁿ tiempo chi chó'oo. Tiempo miiⁿ Ndyuūs nga'n'á yā ní ndúúcu nduudu ye'n'é yā din'dái yā nánguuvu ndúúcu iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní iⁿ'yeeⁿdí 'cūū can'daā ná nuūⁿnīⁿ. Ní iⁿ'yeeⁿdí 'cūū canee na lugar ye'n'ē cáávā nduudu ye'n'é Ndyuūs. ⁶ Ní iⁿ'yeeⁿdí ye'n'e tiempo chi chó'oo ní chiituú nuūⁿnīⁿ ní ndai naāaⁿ ye'n'ē cáávā chí cheeⁿ taaⁿ cúúvī. ⁷ Ní nanguuvi ndúúcu yá'n'āa chí véé maaⁿ Ndyuūs ca'á yā orden ye'n'ē chí canéé chí candéé yā cuidado ye'n'ē ndii tiempo chí cuucu ndúúcu yá'n'ā. Ní taachi ngiichi yá'n'āa miiⁿ tuu'mi ní Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi ye'n'é 'ii'yāⁿ. Ní Ndyuūs díiⁿ yā chí 'cuiinū 'ii'yāⁿ chí nguéé n'daacā.

⁸ Maaⁿ ní ndis'tiī hermanos ye'n'é chí ne'n'é taavi, nguéé cuuvi naáⁿ nī chí nanááⁿ Ndyuūs 'áámá nguuvi ní tan'dúúca chí 'áámá mil nduūyū ní 'áámá mil nduūyū ní tan'dúúca chí 'áámá nguuvi. 'Tíicā canéé nanááⁿ Ndyuūs. ⁹ Ní Señor Jesucristo ye'n'e yú nguéé cuuvi 'naa yā ye'n'e chí nga'n'a yā chí díiⁿ yā tan'dúúca chí nadicadiínuuⁿ taná'n'ā san'ā. Naati Ndyuūs ní véé paciencia ye'n'e yā

ndúúçū s'uuúⁿ caati nguéeⁿ neⁿé yā chi 'aama yú cuuvi ndai yú ti neⁿé yā chi nducyaaca s'uuúⁿ ni ndaa-cadaami yú yeⁿé nuuⁿndi yeⁿe yú.

¹⁰ Ní nguuvi chi ndaa Señor Jesucristo taama vmnéⁿēe, nguuvi miiⁿ ndaā tan'dúúçā chi 'áama duucu chi indáá n'gaaⁿ. Ní nguéeⁿ canéeⁿ ngiinu yú yeⁿé nguuvi 'cūū taachi Ndyuūs nadi'tuūví yā nanguuvi yuudu n'dái 'cuεεcú. Ní tanducuéⁿē chi véé nanguuvi ní cuūcū ní 'cuiñū ndúúçū ngiichi yaⁿā chi 'iiⁿ'nuⁿ taaⁿ. Ní yáⁿāa ntūñⁿ va ndúúçū tanducuéⁿē dendu'ū ní cuūcū.

¹¹ Deenu yú chi tanducuéⁿē dendu'ū chí 'túúçā 'cuiinu tuií. Ní žtáácā cuuvi 'cuεεtinée nī? Ndis'tiī canee chi ca'á nī núú'máⁿ staaava yeⁿé nī na ta'a Ndyuūs ní dich'εεté nī Ndyuūs. Ní 'cuεεtineé nī dámaāⁿ tan'dúúçā chi Ndyuūs neⁿé yā. ¹² 'Tíicā 'cuεεtineé nī 'naaⁿ chi canee ngiinu yú ndii nguuvi chi ndaā Señor Jesucristo taama vmnéⁿēe. Ní diíⁿ yú nducuéⁿē ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe Señor caati niiⁿnuúⁿ niiⁿnuuⁿ cuuvi ndaa yā. Nguuvi chi ndaa yā nánguuvi ní cuūcū ní 'cuiinu ndúúçū tanducuéⁿē chi véé yeⁿé. Ní 'cuiinu ntuií cáávā nguuchi yaⁿā. ¹³ Naati s'uuúⁿ ní canéeⁿ ngiinu yú chi snaaⁿ yú 'áamá nanguuvi chí ngāi ndúúçū 'áamá iⁿ'yeēⁿdī chí ngāi naachi véé dámaāⁿ nducuéⁿē chí cuaacu ní nducuéⁿē ní n'daacā n'dai. 'Tíicā Ndyuūs ngan'á yā chí tée yā s'uuúⁿ.

¹⁴ Ní cáávā chuū ndís'tiī hermanos chí neⁿé taavi, 'naaⁿ tiempo chí cunee ngiínú nī dendu'ú 'cūū candεε cá nī cuidado chí 'diiíⁿ 'diiiⁿ 'cuεεtineé nī ní nguéeⁿ dinuuⁿndí nī. Ní 'tíicā nguéeⁿ véé culpa yeⁿe nī nanááⁿ Ndyuūs taachi Cristo ndaa yā. ¹⁵ Diíⁿ nī cuenta chí Señor Jesucristo yeⁿe yú ndúúçū ngiñū n'dái diíⁿ yā ndúúçū yú caati neⁿé yā chí nanguaⁿ'ai yú. 'Tíicā ntūñⁿ Pablo, hermano yeⁿe yú chí neené neⁿe yú, 'āā dinguúⁿ yā yeⁿé ndís'tiī

'áamá carta ndúúçū vaadi deenu chí Ndyuūs nca'á yā Pablo miiⁿ. ¹⁶ Ní Pablo miiⁿ ngan'á yā yeⁿe nducuéⁿe 'cūū ndúúçū vaadi deenu yeⁿé Ndyuūs na nducyáácá carta chí dingúuⁿ yā. Ní naⁿ'a carta yeⁿé yā duūⁿ'vi dendu'ū ní n'gíⁿ'i n'dái chí cuuvi déenu yú. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ deenu yā ndúúçū 'iiⁿ'yāⁿ chí duuⁿ'vī i'téenu yā nguéeⁿ ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿe dendu'ū chí ngii ní yeⁿé 'tεε chí canéeⁿ nguūⁿ. Ní caavā chí ngaⁿ'á yā chí nguéeⁿ cuaacu ní diíⁿ yā chí canéeⁿ chí ntuuví maáⁿ yā.

¹⁷ Naati ndís'tiī hermanos yeⁿé chí neⁿé taavi, 'āā deenú nī dendu'ú 'cūū. Cundεε nī cuidado chí nguéeⁿ 'caandiveéⁿ nī nduudu yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ diíⁿ yā chí ngaⁿ'a ley yeⁿé Ndyuūs iiⁿ'yāⁿ chí candée yā ndís'tiī lado yeⁿé yā ti ndís'tiī nguéeⁿ 'cuεεtinée n'daacā ndúúçū chí i'téenu nī. ¹⁸ Maaⁿ ní ndís'tiī cu'téenu cá nī Señor Jesucristo yeⁿe yú chí nadanguáⁿ'ai yā s'uuúⁿ. Ní itée yā s'uuúⁿ nducuéⁿē chí n'dai taavi yeⁿé yā ndúúçū vaadi deenu yeⁿé yā. Ngan'a yú chí Jesucristo miiⁿ ní ch'εεtε cá yā maaⁿ ndúúçū nguuvi chí cúchī ní cueⁿe daāⁿmaⁿ. 'Tíicā cuuvi.

CARTA VMNÁÁⁿ VMNAAⁿ YEⁿ'E SAN JUAN

Nduudu cuaacu yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ

¹ Chiiⁿ chí ndii vmnaaⁿ, chiiⁿ chí ch'iindiveéⁿ 'nū, chiiⁿ chí n'diichí 'nū ndúú^{cū} nduutináaⁿ 'nū, chiiⁿ chí n'gíínú 'nū, níicú chiiⁿ chí tuu'vi 'nū ndúú^{cū} ta'á 'nū chiiⁿ ní Nduudu yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. ² Ch'iⁿ'i yā ní naáⁿ 'nū chiiⁿ chí vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Níicú n'diichí 'nū ní caaⁿ'maⁿ cuaacu 'nū, ní yaa'ví 'nū yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí canéé ndúú^{cū} chiidá yā. Ní chiidá yā ch'iⁿ'i yā nús'uu vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ miiⁿ. ³ Chiiⁿ chí n'diichí 'nū ní ch'iindiveéⁿ 'nū, chíiⁿ chí ngaⁿ'á 'nū yeⁿ'e vida caati ndis'tíi ní canee cúú^m'míⁿ ní chí nduuvidaama ní ndúú^{cū} nús'uu. Níicú cuaacu níiⁿ'nyúⁿ nduuvidaama yú ndúú^{cū} chiida yú ní ndúú^{cū} daiya yā Jesucristo. ⁴ Cosa chuu ní dingúuⁿ 'nū yeⁿ'é ndis'tíi caati vaadi yeenu yeⁿ'é ní cuuvi cuaacu cá.

Dendyuūs ní deεve ngii

⁵ Chuū ní nduudu chí ch'iindiveéⁿ 'nū yeⁿ'é yā. Chíiⁿ chí ngaⁿ'a 'nū chí Dendyuūs ní chidεεve. Níicú mar 'áamá maāiⁿ nguéeé ndúú^{cū} yā. ⁶ Ndúú^{tí} chí s'uuúⁿ ngaⁿ'ā yú chí ndiidaama yú ndúú^{cū} yā níicú na maāiⁿ cachiica yú tuu'mí nduudu yaadi ngaⁿ'ā yú, níicú nguéeé idiiⁿ yú chí ngaⁿ'a nduudu cuaacu. ⁷ Nduuti chí cachiica yú na chidεεve tan'dúú^{cā} chí Jesucristo canéé yā na chidεεve tuu'mí ní nduuvidaama yú 'aama yú ndúú^{cū} taama yú. Yuuúⁿ yeⁿ'e Jesucristo daiya Dendyuūs inaaⁿnu yā s'uuúⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yú. ⁸ Nduuti chí ngaⁿ'ā yú chí nguéeé nuuⁿ'ndi yú maāⁿ yú nginnche'ei yú s'uuúⁿ ní nguéeé canee nduudu cuaacu ndúú^{cū}

yú. ⁹ Nduuti chí natúmiⁿnu yú nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yú tuu'mí Jesucristo miiⁿ ní n'dai yā ní diiⁿ yā dácaā chí caaⁿ'máⁿ yā ní nguéeé n'daāⁿ yā caati nadach'εεcú yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yú. Níicú naaⁿ'nú yā s'uuúⁿ yeⁿ'é tanducuéⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yú. ¹⁰ Nduuti chí ngaⁿ'ā yú chí nguéeé nuuⁿ'ndi yú tuu'mí ní idiiⁿ yú chí Jesucristo ngaⁿ'a yā nduudu yaadi, níicú nduudu yeⁿ'é yā nguéeé canéé ndúú^{cū} yú.

2

Cristo ní caaⁿ'máⁿ yā lado yeⁿ'e yú

¹ Ndís'tíi daiya n'gaiyáá, chuū dingúúⁿ yeⁿ'e ndís'tíi caati nguéeé idiiⁿ ní nuuⁿ'ndi. Níicú nduuti chí 'áamá yā diiⁿ yā nuuⁿ'ndi véé táámá yā chí Jesucristo chí neené n'dai chí caaⁿ'maⁿ yā yeⁿ'e yú ndúú^{cū} Ndyuūs chiida yú. ² Níicú Jesucristo ca'á maāⁿ yā vida yeⁿ'e maaⁿ yā ní ch'iⁿ'i yā cucáávā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e yú. 'íicu nguéeé dámaaⁿ yeⁿ'e s'uuúⁿ naati cucáávā nuuⁿ'ndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núú^m'máⁿ iⁿ'yeēⁿdí.

³ Chuū chí deenu nús'uuⁿ chí n'diichí 'nū 'yā ndúú^{tí} chí diiⁿ 'nū tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'é yā. ⁴ Du'ū chí ngaⁿ'a chí n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ ní nguéeé diiⁿ yā tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'é yā tuu'mí ní nduudu yaadi chí ngaⁿ'a yā. Níicú nguéeé cánéé nduudu cuaacu ndúú^{cū} yā. ⁵ Du'ū chí n'giindiveeⁿ nduudu yeⁿ'e yā cuaacu níiⁿ'nyúⁿ cánéé n'dai vaadi neⁿ'e yeⁿ'e Dendyuūs ndúú^{cū} yā. Chiiⁿ chí deenu yú chí canee yú nduucú yā. ⁶ Du'ū chí ngaⁿ'ā chí canee nduucú yā, cánéé chí cuchiicá tan'dúú^{cā} chí cáchiicá yā.

Ley chí ngai

⁷ Ndís'tíi ví'í, nguéeé dingúúⁿ mar 'áamá ley chí ngai, tíi ley ndiicúⁿ chí 'āá canee ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ, ley ndiicúⁿ ní ndúú^{dú} chí ch'iindiveéⁿ ní ndíi cuaaⁿ vmnaaⁿ.

⁸ Dinguún táamá vmné'n'ēe ley ngai ye'n'e ndís'tiī chi cuaacu chí nduucú yā ní nduucú nī. Caati maāi'n mí'n 'āa cho'ōo ní'cú chidεεve mí'n ní cuaacu ní ngiichi.

⁹ Du'ū chí nga'n'a chí cachiica na chidεεve ní nguéé ngí' n'diichi vi'i, tuu'mi ní 'ii'yā'n mii'n cáchiica nú'ūn yā na maāi'n ndíi maa'n. ¹⁰ Du'ū chí ne'n'e vi'i cánéé ná chidεεve ní nguéé idiin yā chí cundεε ca'a yā ye'n'e taamá yā. ¹¹ Naati du'ū chí nguéé ngii n'diichi yā vi'i cánéé ná maāi'n ní'cú cachiica ná maāi'n, ní nguéé deenú yā tíi cuaa'n cachiicá yā caati chí maāi'n mii'n ní nguéé dii'n chí inaa'n yā.

¹² Dinguún ye'n'e ndís'tiī daiya n'gaiyáa, caati nuu'ndi ye'n'e ní ních'εecu cáávā chí dúúchī Jesucristo. ¹³ Dinguún ye'n'e ndís'tiī chida s'éé'n caati 'āā n'diichi nī 'ii'yā'n ndii cuáá'n vmnaa'n. Dinguún ye'n'e ndís'tiī sa'n'ā ngaiyáa caati cuhéé nī ndúú'cú chí nguéé n'daacā. Dinguún ye'n'e ndís'tiī daiya n'gaiyáa caati 'āā n'diichi nī chiida yú. ¹⁴ 'Úú dinguún ye'n'e ndís'tiī chiida s'éé'n caati 'āā n'diichi nī 'ii'yā'n chí canee ndíi cuaa'n vmnaa'n. Dinguún ye'n'e ndís'tiī sa'n'ā ngaiyáa caati ditiinú nī. Ní'cú nduudu ye'n'e Dendyuūs chí cánéé nduucú nī ní'cú cuhéé nī ndúú'cú chí nguéé n'daacā.

¹⁵ Nguéé diné'n'e nī i'n'yé'ndī ndíi nguéé dendu'ū chí véé na i'n'yé'ndī. Du'u chí dine'n'e i'n'yé'ndī vaadi ne'n'e ye'n'e Dendyuūs nguéé canéé nduucú yā. ¹⁶ Caati tánducué'n'ē chí véé na i'n'yé'ndī chí ne'n'e cuerpo ye'n'e yú ndúú'cú chí ne'n'e nduutináa'n yú, ní'cú vaadi ingueéé ye'n'e vida ye'n'e i'n'yé'ndī ní nguéé ye'n'e chiida yú, tíi ní ye'n'e i'n'yé'ndī. ¹⁷ I'n'yé'ndī nínch'ó'ōo ndúú'cú taanduvéé ye'n'e ndúú'cú vaadi ne'n'e chí nguéé n'daacā. Naati du'u 'ii'yā'n chí dii'n yā chí ne'n'e Dendyuūs, 'ii'yā'n mii'n cunee yā cue'n'e daā'ma'n.

Ye'n'e nduudu cuaacu ní ye'n'e nduudu yaadi

¹⁸ Ndís'tiī daiya n'gaiyáa, 'āā chéé 'cuiinu hora tan'dúú'cā chí ndís'tiī chí i'ndiveé'n nī ye'n'e chí anticristo mii'n ní ndaa yā. 'Tiicá ntúū'n chí caama véé chí n'deeé n'dái 'ii'yā'n ní nga'n'á yā chí anticristo yā. Tii ní cucáávā chí s'uuu'n deenu yú chí 'āā chéé 'cuiinu hora. ¹⁹ 'Ii'yā'n s'ee'n can'dáa yā ye'n'e yú naati nguéé ye'n'e yú 'yā. Nduuti chí ye'n'e yú 'áamá canéé yā nduucú yú naati can'dáa yā ní cue'n'é yā. Ní chí'n ní cuu'mi'n chí ii'yā'n s'ee'n ní nguéé ye'n'e yú 'yā.

²⁰ Naati ndís'tiī ní véé ye'n'é nī chí ca'a Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs. Ní ndís'tiī nin'diichi nī tanducué'n'e dendu'ū. ²¹ Nguéé idinguún ye'n'e ndís'tiī tan'dúú'ca chí nguéé deenú nī nduudu cuaacu, tíi idinguún tan'dúú'cā chí 'āā deenú nī tíi nguéé véé ndii 'áamá nduudu yaadi chí ye'n'e nduudu cuaacu.

²² ¿Du'ū chí yaadi mí'n? 'Ii'yā'n chí nga'n'á yā chí nguéé Jesús chí Cristo ní yaadi yā. 'Ii'yā'n s'ee'n chí anticristo chí caa'n'mán yā chí nguéé i'téenu yā Dendyuūs chiida yú ndúú'cú daiyá yā. ²³ Du'ū chí nguéé i'téenu yā daiyá yā ní nguéé canéé yā ndúú'cú chiidá yā. Du'ū chí i'téenu yā daiyá yā canéé yā ndúú'cú chiidá yā.

²⁴ Tuu'mi ní chí'n chí ch'i'ndiveé'n nī ndíi vmnaa'n 'tíicā canee cúu'mín chí canéé ndúú'cú ndís'tiī. 'Tiicá ntúū'n ndís'tiī ní ye'n'é daiyá yā ní ye'n'e chiida yú cue'n'e daā'ma'n. ²⁵ Chuū compromiso chí dii'n yā ndúú'cú nús'uu chí cunee yú ndúú'cú vida cue'n'e daā'ma'n.

²⁶ Dinguún chuū ye'n'e ndís'tiī chí ye'n'é 'ii'yā'n chí nginnche'ei yā ndís'tiī. ²⁷ Naati chí'n chí ye'n'é Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs chí ndís'tiī sta'á nī ye'n'é yā, chuū canéé ndúú'cú ndís'tiī. Nguéé canee cúu'mín chí du'ū véé ii'yā'n ca'cuee'n yā ndís'tiī, naati Espíritu N'dai

ye'n'é Ndyuūs maá'n yā ngi'cué'n yā ndís'tiī nducué'n'ē dendú'ū. 'Tíicā chuū ní nduudu cuaacu, nguéé nduudu yaadi. Tan'dúúca chí ch'i'cué'n yā ndís'tiī, 'túúca canéé diitú ní ndúúcu nduudu mii'n.

²⁸ Maa'n ndís'tiī daiya n'gaiyáa, cunée ní chi ye'n'é ní caati taachi Cristo ndaa yā véé nduudu ye'n'ē yú nduucú yā. Ní nguéé 'cuináa'n yú nanáa'n yā taachi ndaa yā. ²⁹ Ndúúti chí ndís'tiī déenu ní chi Cristo mii'n ní n'dai yā, 'tíicā ntúū'n deenu ndís'tiī chí du'ū chí dii'n chí n'daacā ch'iindiyáa'n táamá ye'n'é yā.

3

Ti'n'yā'n s'ee'n chi daiyá Dendyuūs

¹ Cun'díichí ndís'tiī vaadi né'n'e chí tee chiida yú s'uuú'n chí yaa'vi yā s'uuú'n chí daiyá Dendyuūs s'uuú'n. Cáávā chuū chí i'n'yé'ndi nguéé in'diichi s'uuú'n caati nguéé in'diichi Cristo. ² Ndís'tiī chí ne'n'e taaví, maa'n ní daiya Dendyuūs s'uuú'n. Ní nguéé ngii yā s'uuú'n táacā chí cūnee yú. Caati deenu yú taachi ndaa yā 'ii'n'yā'n mii'n ní tan'dúúca yā 'tíicā ntúū'n s'uuú'n, caati n'diichi yú 'ii'n'yā'n taaca yā. ³ Du'ū chí canee ngíínú yā chuū ní nadεεv'é yā tan'dúúca chí Ndyuūs mii'n ní dεεv'é yā.

⁴ Du'ū chí idii'n nuu'ndi nguéé dii'n yā tanducué'n'ē chí nga'n'a ley. Níicú nuu'ndi ní chii'n chí nguéé dii'n yā chí nga'n'a ley. ⁵ Ndís'tiī déenu ní chí Dendyuūs ní ndaa yā chí diví yā nuu'ndi ye'n'ē yú. Níicú nguéé véé nuu'ndi ye'n'é yā. ⁶ Du'ū chí ye'n'é yā nguéé idii'n nuu'ndi. Du'ū chí idii'n nuu'ndi nguéé n'diichi yā 'ii'n'yā'n. ⁷ Ndís'tiī daiya n'gaiyáa nguéé canche'éi ní mar 'áamá 'ii'n'yā'n. Du'ū chí idii'n dendu'ū chí n'daacā tuu'mi ní n'dai tan'dúúca 'ii'n'yā'n mii'n ní n'dai yā. ⁸ Du'ū chí idii'n nuu'ndi ní ye'n'e yáá'n'guinūu'n caati yáá'n'guinūu'n dii'n nuu'ndi sa ndii vmnaa'n. Cáávā chuū ndaa daiya Dendyuūs

cucáávā chí nadituuví yā chí dii'n yáá'n'guinūu'n.

⁹ Du'ū chí ch'iindiyáa'n yā taama vmné'n'ēe ní ye'n'e Dendyuūs ní nguéé idií'n yā nuu'ndi caati ndaata ye'n'é Ndyuūs canéé ndúúcu yā. Ní nguéé ngii dii'n yā nuu'ndi caati ch'iindiyáa'n yā taama vmné'n'ēe ní ye'n'é Dendyuūs. ¹⁰ Níicú chuū chí n'gi'n'i chεε chí daiya Dendyuūs. Níicú n'gi'n'i chεε chí daiya yáá'n'guinūu'n. Du'ū chí nguéé idií'n n'daacā ní nguéé ne'n'e vi'í, ní nguéé ye'n'e Dendyuūs.

Dine'e yú 'aama yú taama yú

¹¹ Chuū ní nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs chí ndís'tiī ch'iindiveé'n ní ndii vmnaa'n, chí dine'n'e yú 'aama yú ndúúcu taama yú. ¹² Nguéé tan'dúúca sa'n'ā Caín chí ye'n'ē yáá'n'guinūu'n. Sa'n'ā ch'ii'n'nu'n sá 'diinū sa. ¿'Íicú dε'ē cáávā chí ch'ii'n'nu'n sá 'diinū sa? 'Tíicā dii'n sa caati chíi'n chí maa'n sa dii'n sa ní nguéé n'daacā. Níicú chíi'n chí dii'n 'diinū sa ní n'daacā.

¹³ Ndís'tiī vi'í, 'áá nguéé n'diichi ní chí 'ii'n'yā'n ye'n'e i'n'yee'ndi nguéé ne'n'é yā ndís'tiī. ¹⁴ 'Áá cho'ō yú vaadi n'gii ní 'áá n'gεεtiné'e'n yú ndúúcu vida cue'n'e daā'ma'n. S'uuú'n déenu yú ti ne'n'e yú vi'í yú. Du'ū chí nguéé ne'n'e vi'í, 'ii'n'yā'n mii'n cánéé vaadi n'gii ndúúcu yā. ¹⁵ Du'ū chí nguéé n'diichi vi'í 'caa'n'nú'n yā 'ii'n'yā'n. Níicú deenu yú chí 'ii'n'yā'n chí n'gi'n'nu'n 'ii'n'yā'n nguéé canéé vida cue'n'e daā'ma'n ndúúcu yā. ¹⁶ Ní ndúúcu chuū n'diichi yú vaadi né'n'e, caati ch'ii Jesús cáávā s'uuú'n. 'Tíicā ntúū'n s'uuú'n canee chí 'cuūvi yú lado ye'n'ē vi'í yú. ¹⁷ Naati du'ū chí véé ye'n'ē tanducué'n'ē chí vεε ye'n'e i'n'yee'dí 'cūú níicú naá'n yā vi'í yā chí nguéé ye'n'é yā, ní nguéé ne'n'e yā ca'á yā 'ii'n'yā'n, ¿táacā cūnee vaadi ne'n'e ye'n'e Dendyuūs nduucú yā? ¹⁸ Ndís'tiī daiya n'gaiyáa, nguéé dine'n'e yú ndúúcu nduudu ye'n'e yú ndúúcu chí caa'n'ma'n yú

naati ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ chi diiⁿ yú ndúúcū vaadī cuaacu.

Véé confianza yeⁿe yú nanááⁿ Ndyuūs

¹⁹ Ndúúcū chuū ní deenu yú chí vaadī cuaacu ní ndúúcu yú. Níícú staava yeⁿe yú seguro canéé nanááⁿ yā. ²⁰ Ndúúti chí staava yeⁿe yú caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿe yú, ch'εεε cá Dendyuūs nguéé ti staava yeⁿe yú. Níícú déenu yā nducuéⁿ'ē dendu'ū. ²¹ Ndís'tiī chí neⁿ'é, ndúúti chí staava yeⁿe yú nguéé caaⁿ'maⁿ nuuⁿndi yeⁿe yú tuuⁿ'mi ní véé confianza yeⁿe yú ndúúcū Dendyuūs. ²² Nducuéⁿ'ē chí caaca yú Ndyuūs, itée yā yeⁿe yú caati diiⁿ yú chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'é yā níícú idiiⁿ yú cosa chí n'daacā nanááⁿ yā. ²³ Chuū chí ley yeⁿ'é yā, chí i'teenu yú chí duuchi daiyá yā Jesucristo, ní dineⁿ'ē yú 'aama yú ndúúcū taama yú, tan'dúúcā chí ngaⁿ'á yā nduucū yú. ²⁴ Du'ū chí diiⁿ chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'é yā canéé ndúúcū Ndyuūs, níícú Dendyuūs canee yā ndúúcū. Ní chuū chí deenu yú chí 'áámá cūneé yā ndúúcu yú cáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é yā chí tee yā s'uuúⁿ.

4

Yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ní yeⁿ'e espíritu chí contra yeⁿ'e Cristo

¹ Ndís'tiī chí neⁿ'é, nguéé cu'téenu ní tanducuéⁿ'ē espíritu naati n'díichineeⁿ ní tanducuéⁿ'ē espíritu chéé chí yeⁿ'e Dendyuūs caati nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'e Dendyuūs. ² Caati 'tíicā ní cuuvi deenú ní Espíritu chí yeⁿ'e Dendyuūs 'yā. Tanducuéⁿ'ē espíritu chí ntúmiⁿ'nuⁿ chí Jesucristo ní ndaá yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní yeⁿ'e Dendyuūs. ³ Niicu tanducuéⁿ'ē espíritu chí nguéé ntúmiⁿ'nuⁿ chí Jesucristo ní ndaá yā iⁿ'yeeⁿdí tan'dúúcā s'uuúⁿ nguéé yeⁿ'e Dendyuūs 'yā. Chíⁿ chí espíritu yeⁿ'ē anticristo. 'Āā

ch'iindiveéⁿ ní yeⁿ'ē espíritu yeⁿ'e anticristo chí cánéé chí ndaa ní maaⁿ 'āā canéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

⁴ Ndís'tiī ní daiyá yeⁿ'e Dendyuūs ndís'tiī. Níícú 'āā chichéé ní yeⁿ'e espíritu chí canéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí espíritu yeⁿ'e anticristo caati 'iiⁿ'yāⁿ chí canéé ndúúcu ní ch'εεε cá yā nguéé ti espíritu chí canéé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁵ Ní espíritus ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, caavā chíⁿ chí ngaⁿ'á yā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'ē. ⁶ S'uuúⁿ ní yeⁿ'é Dendyuūs s'uuúⁿ. Du'u chí n'diichi Dendyuūs n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e yú. Du'u chí nguéé yeⁿ'e Dendyuūs, nguéé n'giindiveéⁿ yā yeⁿ'e yú. Caati ndúúcū chuū ní n'diichi yú Espíritu yeⁿ'e nduudu cuaacu ní espíritu chí nguéé yeⁿ'e nduudu cuaacu.

Ndyuūs ní vaadī neⁿ'e

⁷ Ndís'tiī chí neⁿ'e taaví, dineⁿ'ē yú 'aama yú taama yú caati vaadī neⁿ'e ní yeⁿ'e Dendyuūs. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí ya'āi 'íinú yā 'iiⁿ'yāⁿ ní yeⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ní n'diichi yā Dendyuūs. ⁸ Du'u chí nguéé idinéⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ nguéé in'diichi yā Dendyuūs, ti Dendyuūs ní vaadī neⁿ'e. ⁹ Níícú chuū chí ch'iⁿ'í yā nanááⁿ yú ní vaadī neⁿ'e yeⁿ'e Dendyuūs. Níícú chuū chí Dendyuūs dichó'ō yā 'áámá n'dyáⁿ'ā daiya yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū caati cuuvi 'cuεeti nduuchi yú cáávā 'iiⁿ'yāⁿ míⁿ. ¹⁰ Níícú chuū ní chíⁿ chí canéé vaadī neⁿ'e. Nguéé chí s'uuúⁿ chí dinéⁿ'e yú Dendyuūs miiⁿ, ti Dendyuūs míⁿ chí idinéⁿ'e yā s'uuúⁿ, níícú dichó'ō yā daiyá yā chí ch'ti yā lado yeⁿ'e yú cucáávā nuūⁿndi yeⁿ'e yú.

¹¹ Ndís'tiī chí neⁿ'é, ndúúti chí 'tíicā neⁿ'e Dendyuūs s'uuúⁿ 'tiicá ntúⁿ s'uuúⁿ canéé chí dinéⁿ'e yú 'aama yú taama yú. ¹² Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé n'diichi yā Dendyuūs. Ndúúti chí idinéⁿ'e yú 'aama yú taama yú, Dendyuūs

ní canée yā ndúucu yú. Níicú vaadi ne^{n'e} n'daacā n'dai cané ndúucu yú. ¹³ Nduúucū chuū ní deenu yú chi canee yú nduucú yā ní 'ii'yāⁿ miiⁿ nduucú yā s'uuúⁿ cáávā chi tee yā Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs s'uuúⁿ. ¹⁴ S'uuúⁿ in'diichī yú ní nga^{n'a} yú nduudu cuaacu chí chiida yú dichó'o yā daiya yā. Ní daiya yā nadangá^{n'ai} yā 'ii'yāⁿ ye^{n'e} tanducué^{n'ē} nuuⁿndi chí vée^ē ye^{n'e} yā ye^{n'ē} i^{n'}yeē^{n'dī} 'cūū. ¹⁵ Du'ū chí intú^{miiⁿnuⁿ} chí Jesús ní daiyá Dendyuūs 'yā, Dendyuūs canée yā nduucú yā, ní 'ii'yāⁿ miiⁿ canée yā ndúucū Dendyuūs.

¹⁶ Níicú s'uuúⁿ nin'diichi yú ní i'teenu yú chée^ē chí vaadi ne^{n'e} chí Dendyuūs dine^{n'é} yā s'uuúⁿ. Vaadi ne^{n'ē} míⁿ ní Dendyuūs. Níicú 'ii'yāⁿ chí ne^{n'é} yā nducyaaca 'ii'yāⁿ ní ye^{n'e} Dendyuūs 'ii'yāⁿ. Níicú Dendyuūs canée yā nduucú yā. ¹⁷ Ní chuū ní vaadi ne^{n'e} chí n'dai taavi chí vée^ē ye^{n'e} yú. Níicú vée^ē nduudu ye^{n'e} yú nduucú yā nguuvi chí ndaa juicio. Tan'dúucā 'ii'yāⁿ miiⁿ tíicá ntúūⁿ s'uuúⁿ canée yú i^{n'}yeē^{n'dī}. ¹⁸ Vaadi ne^{n'é} ní nguée^ē vaadi 'va'ā. Naati chíⁿ chí n'daacā taavi ye^{n'e} vaadi ne^{n'e} i'neé^{n'} 'áámá lado vaadi 'va'ā ti vaadi 'va'a ngii chí 'cuináⁿ yú. Du'ū chí 'va'a nguée^ē canée vaadi ne^{n'ē} n'daacā ndúucū.

¹⁹ S'uuúⁿ ní idiné^{n'e} yú 'yā ti 'ii'yāⁿ miiⁿ diné^{n'e} yā s'uuúⁿ vmnaaⁿ. ²⁰ Du'ū chí nga^{n'a}: 'Úú idine^{n'é} Dendyuūs, níicú nguée^ē in'diichī yā vi'í yā, ní yaadi yā. Caati dú'u chí nguée^ē idiné^{n'e} yā vi'í chí n'diichī yā, ¿táácá cuuvi diné^{n'e} yā Dendyuūs chí nguée^ē in'diichī yā? ²¹ Niicu s'uuúⁿ ní canee yú ndúucū ley ye^{n'é} yā. Du'u chí idiné^{n'e} Dendyuūs, 'tiicá ntúūⁿ idiné^{n'e} yā vi'í yā.

5

S'uuúⁿ cuuvi cuchεε yú ye^{n'e} i^{n'}yeē^{n'dī}

¹ Nducyáácá yā chí i'téenu yā chí Jesús chí Cristo miiⁿ tuu'mi ní ch'iindiyáaⁿ yā táámá ye^{n'é} Dendyuūs. Nducyáácá yā chí diné^{n'e} yā chíida yú, idiné^{n'e} ntúūⁿ yā 'ii'yāⁿ chí daiyá yā. ² Nduúucū chuū ní deenu yú chí idiné^{n'e} yú 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chí daiya Dendyuūs miiⁿ taachi idiné^{n'e} yú Dendyuūs ní diiⁿ yú chí nga^{n'a} ley ye^{n'e} yā. ³ Caati chuū chí vaadi ne^{n'e} ye^{n'e} Dendyuūs chí s'uuúⁿ ní diiⁿ yú chí nga^{n'a} ley ye^{n'e} yā. Ní ley ye^{n'e} yā nguée^ē cosa chí 'cuinaaⁿ yú ye^{n'ē}. ⁴ Nducyáácá yā chí ch'iindiyáaⁿ táámá ní ye^{n'é} Dendyuūs ní cuuvi cuchεε yā ye^{n'e} i^{n'}yeē^{n'dī}. Ní chuū chí diiⁿ chí cuchεε yú ye^{n'e} i^{n'}yeē^{n'dī}, ní chuū chí i'teenu yú Dendyuūs. ⁵ ¿Du'ū chí cuuvi cuchεε ye^{n'e} i^{n'}yeē^{n'dī}? 'Ii'yāⁿ chí i'téenu yā chí Jesús ní daiyá Dendyuūs 'yā ní cuchεε yā.

Nduudu cuaacu ye^{n'e} Daiyá Ndyuūs

⁶ Ní chuū ní Jesucristo chí ndaā ndúucū nuūⁿnīⁿ ndúucū yuuúⁿ. Nguée^ē dámaāⁿ ndúucū nuūⁿnīⁿ caati ndúucū nuūⁿnīⁿ ndúucū yuuúⁿ. Ní Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs nga^{n'ā} nduudu cuaacu ye^{n'e} yā caati Espíritu miiⁿ ní vaadi cuaacu. ⁷ Caati 'iinu yā nga^{n'a} yā nduudu cuaacu na va'ai cheεti nguuvi, Dendyuūs chíida yú ndúucū Nduudu ndúucū Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs. Níicú naachi ndii 'iinú yā vee 'áámá núúⁿ yā. ⁸ Vée^ē 'iinu yā chí nga^{n'a} yā nduudu cuaacu ná i^{n'}yeē^{n'dī} 'cūū ní Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs ndúucū nuūⁿnīⁿ ndúucū yuuúⁿ. Ní naachi ndúú 'iinu yā ní vée^ē 'áámá núúⁿ yā. ⁹ Ndúúti chí cu'teenu yú nduudu cuaacu ye^{n'é} 'ii'yāⁿ ye^{n'e} i^{n'}yeē^{n'dī} 'cūū ch'εεtε ca nduudu cuaacu ye^{n'é} Dendyuūs nguée^ē ti 'ii'yāⁿ miiⁿ. Caati chúū chíⁿ chí nduudu cuaacu ye^{n'é} Dendyuūs, Ndyuūs nga^{n'ā} yā nduudu cuaacu ye^{n'e} daiyá yā.

¹⁰ Du'ū chí i'teenu daiyá Dendyuūs véé nduudu cuaacu ndúúcu maāⁿ. Du'ū chí nguéé i'teenu Dendyuūs, diⁿ yā chí Dendyuūs ní yaadi yā caati nguéé i'téenu yā nduudu cuaacu chí Dendyuūs chiida yú ngaⁿá yā yeⁿe Daiyá yā. ¹¹ Níicú chuū chí nduudu cuaacu ní chuū chí Dendyuūs téé yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ s'uuúⁿ. Níicú vida cueⁿe daāⁿmaⁿ 'cūū ní yeⁿe daiya yā. ¹² Du'ū chí i'teenu daiya yā véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā. Du'ū chí nguéé yeⁿe daiya yā nguéé véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā.

Ch'iinū carta ndúúcu consejos

¹³ Chuū ní dinguúⁿ yeⁿe ndís'tiī chí i'téenu nī chí Cristo ní daiyá Dendyuūs caati maaⁿ ní cuuvi cádíinuⁿ nī chí véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe nī. Níicú cu'téenu nī chí Cristo ní daiyá Dendyuūs miiⁿ.

¹⁴ Ní chuū ní confianza chí véé yeⁿe yú ndúúcu yā. Nduuti chí s'uuúⁿ caaca yú 'yā tan'dúúcā chí neⁿé yā chí caaca yú 'yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ n'giindiveéⁿ yā yeⁿe yú. ¹⁵ Nduuti chí deenu yú chí n'giindiveéⁿ yā yeⁿe yú yeⁿe tanducuéⁿe chí caaca yú 'yā, tuu'mi ní 'āā deenu yú chí itée yā s'uuúⁿ chiiⁿ chí 'āā chíica yú 'yā.

¹⁶ Du'ū chí n'diichi chí dinuuⁿndí vi'i nuuⁿndí chí nguéé yeⁿe vaadi n'gii, canéé chí caacá yā Dendyuūs chí Dendyuūs ca'á yā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā. Ngaⁿá yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé dinuuⁿndí yā yeⁿe vaadi n'gii. Véé nuuⁿndí chí yeⁿe vaadi n'gii. Ní yeⁿe chuū nguéé caacá chí caacá nī yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ nuuⁿndí yeⁿe vaadi n'gii. ¹⁷ Tanducuéⁿe chí nguéé yeⁿe nduudu cuaacu ní nuuⁿndí, naati véé nuuⁿndí míⁿ chí nguéé yeⁿe vaadi n'gii.

¹⁸ 'Āā deenu yú du'u 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iindiyáaⁿ yā táámá ní yeⁿe Dendyuūs ní nguéé idinuuⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ candéé yā cuidado yeⁿe

maáⁿ yā. Ní yáaⁿ'nguínūⁿ nguéé cuuvi tuneⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

¹⁹ Déenu yú ti yeⁿe Dendyuūs s'uuúⁿ, ní tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe iⁿ'yeēⁿdí canéé yā lado yeⁿe yáaⁿ'nguínūⁿ.

²⁰ Déenu yú ti daiya Dendyuūs miiⁿ ní ndaá yā. Ní tee yā chí cadiinuⁿ yú, ní 'íicú n'diichi yú 'iiⁿ'yāⁿ chí cuaacu yā. Ní s'uuúⁿ ní yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí cuaacu yā ní yeⁿe daiya Dendyuūs chí Jesucristo. Dendyuūs miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ chí cuaacu, 'iiⁿ'yāⁿ chí véé vida cueⁿe daāⁿmaⁿ yeⁿe yā. ²¹ Ndís'tiī daiyá cundéé nī cuidado ti nguéé cu'téenu nī santos ídolos. "Tíicā cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YEⁿ'E SAN JUAN

Yeⁿ'e nduudu cuaacu ní yeⁿ'ē vaadī neⁿ'ē

¹ 'Úú Juan chi saⁿ'ā chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū idinguúⁿ yeⁿ'ē n'daataá chí Ndyuūs ndεεvε yā ndúúcu daiya yā chi cuaacu níⁿ'nyúⁿ neⁿ'é. Ní nguéé 'úú dámaáⁿ neⁿ'é ti 'tiicá ntúūⁿ nducyáácá yā chi n'diichí yā nduudu cuaacu.

² Ní cáāvā chí véé vaadī cuaacu yeⁿ'e yú ní caavā nduudu cuaacu chí canéé ndúúcu yú, 'áamá cūnee tandíí ndúúcu yú. ³ Neⁿ'é chí canéé ndúúcu ndís'tiī vaadī n'dai yeⁿ'é Ndyuūs ndúúcu vaadī ya'ai 'iinu yeⁿ'e yā ndúúcu 'diiⁿ yeⁿ'e Dendyuūs chiida yú ndúúcu Señor Jesucristo chí daiya Dendyuūs chí chiida yú. Tanducuéⁿ'ē chuū canéé ndúúcu nī ndúúcu nduudu cuaacu ndúúcu vaadī neⁿ'ē.

⁴ 'Aā 'áamá yeenú caati chí nindaacá daiya di chí diiⁿ yā chiiⁿ chí cuaacu tan'dúúcā s'uuúⁿ chí sta'a yú ley yeⁿ'ē chiida yú. ⁵ Maaⁿ ní idi'cuítú n'diī n'daatāa chí dinéⁿ'e yú 'áamá yú táámá yú. Chuū nguéé tan'dúúcā chí idinguúⁿ 'áamá ley ngai caati ley yeⁿ'ē yú chííⁿ chí canee ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ. ⁶ Níicú chuū chí vaadī neⁿ'e ní chiiⁿ chí cachiica yú tan'dúúcā chí caaⁿ'maⁿ ley yeⁿ'e yā. Ley yeⁿ'e yā ní chuū chí cachiicá nī ndúúcu vaadī neⁿ'e tan'dúúcā chí n'giindiveéⁿ nī ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ chí nginnche'éiyā 'iiⁿ'yāⁿ

⁷ N'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ 'āa nginnche'éiyā 'iiⁿ'yāⁿ na iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū. Nguéé natumiiⁿ'núⁿ yā chí Jesucristo ní ndaá yā tan'dúúcā s'uuúⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ chí 'tíicā nginnche'éiyā, 'tiicá ntúūⁿ anticristo yā. ⁸ Cundéε nī cuidado yeⁿ'ē maáⁿ nī ní nguéé dindai yú tanducuéⁿ'ē ntiiⁿnyuⁿ chí diiⁿ yú ti s'uuúⁿ ní cuuvi cuta'a yú tanducuéⁿ'ē chí yeⁿ'e yú.

⁹ Du'ū chí diiⁿ nuuⁿ'ndi ní nguéé 'áamá canéé yā ndúúcu nduudu cuaacu yeⁿ'e Cristo, nguéé yeⁿ'e Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ. Du'ū chí 'aama canéé ndúúcu nduudu cuaacu yeⁿ'ē Cristo, tuuⁿ'mí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní yeⁿ'e chiida yú Dendyuūs ndúúcu daiyá yā. ¹⁰ Du'ū chí ndaa vaacú nī chí nguéé ngaⁿ'a nduudu cuaacú 'cūū nguéé 'cuaáⁿ nī chí cunée yā na vaacú nī. Ní nguéé caaⁿ'maⁿ nī, n'daacā chí ndaá yā va'ai yeⁿ'e nī. ¹¹ Du'ú 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí n'daacā chí ndaá yā va'ai yeⁿ'e yā tuuⁿ'mí ní induuvidáámá yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí idiiⁿ chí nguéé n'daacā.

Ch'iinu carta maaⁿ

¹² 'Áamá véé cá yeⁿ'é chí neⁿ'é dinguúⁿ yeⁿ'e ndís'tiī ní nguéé neⁿ'é dinguúⁿ na caaca 'cūū ndúúcu tinta, caati neⁿ'é chí n'diichí ndís'tiī ní caaⁿ'máⁿ ndúúcu nī ní ndís'tiī nduucú. Níicú vaadī yeenú yeⁿ'e yú ní cúúví cuaacu.

¹³ Véé daiya tá yeⁿ'ē n'daataá chí Ndyuūs indεεvé yā táⁿ'ā. Daiya tá idicho'ó yā: N'dai n'diī, ngaⁿ'a yā. 'Tíicā cuuvi.

CARTA NDÍÍ 'IINŪ YE^{n'E} SAN JUAN

Ye^{n'e} sa^{n'ā} Gayo chi n'dai

1 'Úú Juan, sa^{n'ā} chi nga^{n'a} ntiⁿnyuⁿ ye^{n'e} yáacū idinguúⁿ carta 'cūū ye^{n'e} sa^{n'ā} Gayo chi cuaacu níⁿnyuⁿ ne^{n'e} taaví sa^{n'ā}.

2 Díí sa^{n'ā} Gayo chi ne^{n'é}, 'úú ne^{n'é} chi cáávā maaⁿ di tanducué^{n'e} chi véé ye^{n'e} di ní n'dai taavi. Níícú véé vaadi 'viicheé ye^{n'e} di tan'dúúcā chi alma ye^{n'e} di véé vaadi 'vi-icheé ye^{n'e}. 3 Nduudu cuaacu chi neene yeenú taachi ndaā vi'í yú chi ca^{n'a} yā nduudu cuaacu ye^{n'e} di chi n'daācā diiⁿ di, tan'dúúcā chi 'áámá idiiⁿ di chiiⁿ chi cuaacu. 4 Nguéé ch'εεε ca vaadi yeenu ye^{n'é} chi ch'iindiveéⁿ chí daiyá diiⁿ yā chiiⁿ chi cuaacu.

5 Dii chi ne^{n'é}, tanducué^{n'e} chi diiⁿ di, n'daācā n'dai diiⁿ di ndúúcū vi'í yú ndúúcū 'iiⁿyāⁿ chi ngiica ná yúúní. 6 'Iiⁿyāⁿ miiⁿ nga^{n'ā} yā nduudu cuaacú ye^{n'e} vaadi ne^{n'e} ye^{n'e} di nanáán 'iiⁿyāⁿ chi snúūⁿ yaācū. Nduuti chi cunnéé dí 'iiⁿyāⁿ tan'dúúcā chi canéé chi diiⁿ di ní tan'dúúcā chi ne^{n'e} Dendyuūs chi diiⁿ di, tuuⁿmi ní n'daācā idiiⁿ di. 7 Caati 'iiⁿyāⁿ cue^{n'é} yā 'muuⁿ cue^{n'é} yā miiⁿ cucáávā chi ne^{n'é} yā caaⁿ máⁿ yā ye^{n'e} Cristo. Nguéé dε'ε véε sta'á yā ye^{n'e} 'iiⁿyāⁿ chi nguéé ye^{n'e} ndaata ye^{n'é} yā. 8 S'uuúⁿ ní canee chi 'cuaaⁿ yú 'iiⁿyāⁿ s'tíí. Níícú cuuvi cunée yā ndúúcu yú 'iiⁿyāⁿ chí idiiⁿ yā ntiⁿnyuⁿ ye^{n'e} vaadi cuaacu.

Sa^{n'a} Diótrefes nguéé n'daācā diiⁿ sa

9 'Úú nidinguúⁿ ye^{n'e} 'iiⁿyāⁿ ye^{n'e} yaācū caati Diótrefes nguéé 'cuaaⁿ sa nús'uu ti né^{n'é} sa caaⁿ maⁿ ntiⁿnyuⁿ sá ye^{n'é} yā. 10 Cáávā chuū taachi 'úú chi ndaá tuuⁿmi ní nin'gaacú tanducué^{n'e} chí diiⁿ sá^{n'ā} miiⁿ. Taatií ca^{n'ā} sa ye^{n'e} s'uuúⁿ

ndúúcū nduudu taaⁿ chi nguéé n'daācā taatií 'caā'vā sa contra ye^{n'e} s'uuúⁿ. Ní nguéé yeenú sá ndúúcū dendu'ū. Nguéé n'guuⁿ sa vi'í yú. Ní nguéé ne^{n'e} sa chi taná^{n'a} yā chi 'cuaaⁿ yā vi'í yā. Níícú tun'dáa sa 'yā chεεti yaācū.

11 Díí chi ne^{n'é}, nguéé diiⁿ di chiiⁿ chi n'diichi di chi nguéé n'daācā. Diiⁿ di chi n'daācā. Du'ū chi din'daācā ní ye^{n'e} Dendyuūs. Du'ū chi nguéé n'daācā nidiiⁿ ní nguéé n'díichí Dendyuūs.

Sa^{n'a} Demetrio, n'daācā idiiⁿ sa

12 Nducyáácá yā nga^{n'ā} yā nduudu cuaacu ye^{n'e} sa^{n'ā} Demetrio. 'Āā 'tiicá nūuⁿ nduudu cuaacu n'giⁿi vida ye^{n'é} yā. 'Tiicá ntūūⁿ s'uuúⁿ nga^{n'a} yú ndúúúú cuaacu ye^{n'e} yā. Ní ndís'tií deenú ní chí nga^{n'ā} yú nduudu cuaacu ye^{n'é} yā.

Ch'iinū carta maaⁿ

13 Nééné véé ye^{n'é} chi ne^{n'é} dinguúⁿ ye^{n'e} ndís'tií naati nguéé ne^{n'é} dinguúⁿ ndúúcū tinta ndúúcū pluma.

14 Caati ne^{n'é} n'diichí ndís'tií núúⁿ níⁿnyuⁿ ní caaⁿ máⁿ ndúúcu di ní ndís'tií nduucú.

15 'Diiⁿ canéé ndúúcū di. Amigos ye^{n'e} s'uuúⁿ dichó'o yā: N'daí n'dīí, nga^{n'a} yā. Dii dichó'o di: N'daí ndís'tií, ye^{n'e} amigos ye^{n'e} s'uuúⁿ taachi yaa'vi di 'iiⁿyāⁿ ca'áámá ca'áámá yā caavā chi duuchí Cristo. 'Tíicā cuuvi.

CARTA YEⁿE JUDAS

Judas idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi yeⁿé yā

¹ 'Úú saⁿā Judas ní saⁿā chi dichúⁿvē Jesucristo. 'Úú 'diinú Jacobo ní 'úú idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi Ndyuūs chi-ida yú dinéⁿe yā ní didεενέ yā. Ní Cristo yaa'ví yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi cuuvi yeⁿé yā. Ní Cristo candεé yā cuidado 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cáávā chi yeⁿé yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ² Nen'é chi Ndyuūs tée yā ndís'tiī n'deeé cá yeⁿé yā yeⁿe vaadī ya'ai ní yeⁿé vaadī 'diinú ní yeⁿé vaadī nen'e caati cuuvi 'yaaⁿ nducueⁿ'ē chuū nguaaⁿ ndís'tiī.

Yeⁿé 'iiⁿyāⁿ chi nguéeⁿ ngaⁿā nduudu cuaacu

³ Ndís'tiī hermanos yeⁿé chi nen'e taaví, neené nen'é idinguúⁿ yeⁿe ndís'tiī yeⁿé chi Ndyuūs nadanguá'ai yā s'uuúⁿ. Maaⁿ ní cadiinuúⁿ chi canee chi idinguúⁿ carta 'cūū yeⁿe ní caati cuuví yaa'ví ch'εεchi ndís'tiī chi canéé chi diín nī luchar n'dai cáávā chiīⁿ chi i'téenu nī Ndyuūs. Ndyuūs 'áámá vmnéⁿ'ēe ca'á yā vaadī i'téenu yeⁿé yā 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿé yā. ⁴ Náⁿā 'iiⁿyāⁿ chi nguéeⁿ yeⁿé Ndyuūs ní nduuvidaamá yā ndúúcu nī. Ndíí nguéeⁿ deenú nī chuū. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nguéeⁿ n'daacā. Ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ yeⁿé yā 'tíicā: Condenado yā ní 'cuuvi yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dámaāⁿ sta'á yā nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs chi tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ nguéeⁿ cuuvi tuumicádínuuⁿ yā yeⁿe chi maáⁿ yā diin yā chi nguéeⁿ n'daacā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngaⁿá yā contra yeⁿe Ndyuūs yeⁿe yú chi 'áámá n'dyáⁿ'ā Ndyuūs chi 'iivu yú, ní contra yeⁿe Señor Jesucristo yeⁿe yú dendú'ū.

⁵ 'Áará chi 'āā deenú nī yeⁿé Señor 'iivú Ndyuūs taachi nadanguá'ai yā 'iiⁿyāⁿ Israel ní diví yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Egipto, nen'é chi ndís'tiī n'gaacú ní chuū. Cuayiivi mún Ndyuūs di'cuiinú yā 'iiⁿyāⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ, 'iiⁿyāⁿ chi nguεε s'téenu yā 'yā. ⁶ Ní n'gaacú nī yeⁿe ángeles chi nguéeⁿ diín yā tan'dúúca chi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā ángeles miiⁿ. Ní Ndyuūs canéé chí diví yā yeⁿe lugar yeⁿé yā. Maaⁿ ní Ndyuūs s'néeⁿ yā ángeles chi presos yeⁿé yā na maaiⁿ chi yáanūⁿ. Miiⁿ canee yā ndíí chiichi yā ndúúcu cadenas chi 'áámá canee ndii tiempo chi Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe ángeles miiⁿ. ⁷ Ní n'gaacú nī yeⁿe yáⁿ Sodoma ndúúcu yáⁿ Gomorra ndúúcu yáⁿ chi snéé cuaaⁿ 'diituú. 'Tiicá ntúūⁿ nguéeⁿ n'daacā idiiⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿ s'eeⁿ tan'dúúca chi diin ángeles. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'é yā ndúúcu n'daataá o isaⁿā chi nguéeⁿ yeⁿé yā. Ní n'daatāa nguaaⁿ n'daataá yā induuchineeⁿ tá n'daataa ndúúcu vi'i. Ní saⁿā nguaaⁿ saⁿ'ā yā induuchineeⁿ sa saⁿ'ā ndúúcu vi'i. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cáávā castigo yeⁿe yā 'áámá cunée yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ na nguuchi yaⁿ'ā. Ní chuū ní ch'iⁿ s'uuúⁿ chi cuuvi chó'ōo yeⁿe yú nduuti chi diin yú chi nguéeⁿ n'daacā.

⁸ 'Tiicá ntúūⁿ nguuvi nguuvi saⁿ'ā s'eeⁿ n'gíinu sa tan'dúúca chi taachi cyaadu sa yeⁿe dendú'ū chi cuuvi diin sa chi dinuuⁿndi sa ndúúcu maaⁿ cuerpo yeⁿe sa. Ní nguéeⁿ nen'e sa chi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿe sa. Ní cunncaā ngaⁿ'a yā yeⁿe 'iīⁿntyéⁿ'ē chi diin ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs. ⁹ Ní nguéeⁿ 'tíicā diin ángel Miguel chí ndíí tiiⁿ taachi diin caandaá ndúúcu yáⁿ'n'guiinūⁿ ní ngaⁿ'a yā yeⁿe cuerpo yeⁿe Moisés. Angel Miguel miiⁿ nguéeⁿ diín yā condenar yáⁿ'n'guiinūⁿ miiⁿ ní nguéeⁿ cuuvi ngaⁿ'a taáⁿ yā chi yáⁿ'n'guiinūⁿ chi cuuvi

condenado yā. Dámaān nga'n'a yā 'túúcā. Señor ní dii'n yā reprender dii ye'n'e nuu'ndi chi dii'n di. ¹⁰ Sa'n'ā s'ee'n ní ngu'éē n'daacā nga'n'a sa ye'n'e dendú'ū chi ngu'éē deenu sa. Ní taachi sa'n'ā s'ee'n ye'n'e chi maa'n sa deenu sa nga'n'a sa tuu'mí ní canee sa tan'dúúcā chi 'iiti s'ee'n chi maa'n tī deenu tī. 'Tíicā sa'n'ā s'ee'n. Dendú'ū mii'n ní dii'n chi dituuví maā'n sa'n'ā s'ee'n.

¹¹ Dε'ε chúuca ya'ai ye'n'e sa'n'ā s'ee'n caati dámaān chi ne'n'ē sa dii'n sa tan'dúúcā chi dii'n sa'n'ā Cain. Ní sa'n'ā s'ee'n cáávā chi ne'n'e sa tuūmī, dinuu'ndi sa tan'dúúcā chi dii'n sa'n'ā Balaam. Ní ch'i'ī sa caati ngu'éē dii'n sa chi nga'n'a Ndyuūs, tan'dúúcā sa'n'ā Coré chi ngu'éē dii'n sa chi nga'n'a Ndyuūs taachi ngu'éē ch'iindivee'n sa chi nga'n'a Moisés. ¹² Maa'n ní 'ii'n'yān chi 'tíicā, taachi nduuvidaamá yā ní che'é yā ní cu'ú yā ndúúcū ndís'tiī taachi véé 'viicu ná va'ai ye'n'é nī ye'n'e chi dine'n'é nī 'áámá nī taama nī, tuu'mi ní chuū ní cosa chi cuuvi 'cuináa'n nī. 'Ii'n'yān s'ee'n ngu'éē 'va'á yā ye'n'e mar 'áámá. Dámaān candεε yā cuidado ye'n'e maā'n yā. 'Ii'n'yān s'ee'n tan'dúúcā meē'e'n chi ngu'éē nuū'nī'n ye'n'ē chi cuee'n cuuvi ní tan'dúúcā 'yúúné candéε 'muu'n ní candéε mii'n 'tíica yā. 'Ii'n'yān s'ee'n tan'dúúcā yá'n'á chi ngu'éē véé n'gui'i ye'n'ē 'tíica yā. Ní yá'n'á mii'n ní ngu'éē dichí'vε caati ngu'éē n'gui'i ye'n'ē ní n'diī tan'dúúcā tiempo ye'n'ē 'iichεε. Ní 'ii'n'yān tiicú yā yá'n'á mii'n ndii dí'yú. 'Tíicā 'ii'n'yān s'ee'n. ¹³ 'Ii'n'yān s'ee'n ní tan'dúúcā nuū'nī'n'yá'n'á chi ngii yú yaacu ndúúcū ngii yá'n' inaa'n cucáávā 'yúúné taa'n. Ní nducué'n'ē chi ngu'éē n'daacā chi dii'n yā ye'n'e chi cuuvi 'cuináa'n yā ní tan'dúúcā ngii yá'n' inaa'n ye'n'e nuū'nī'n mii'n chi inaa'n yú 'táácā idiī'n yā. 'Ii'n'yān s'ee'n ní tan'dúúcā 'íi'nyú'n chi ngíicá, 'tíica yā. Ndyuūs nguáin'dai yā 'áámá lugar ye'n'e 'ii'n'yān s'ee'n chi díttuu taavi ca maāi'n ndii yaānū'n naachi canéé

yā cue'n'e daā'nma'n.

¹⁴ 'Tiicá ntúū'n, sa'n'a Enoc chí ndíi ná ndεēchē ngiini familia ye'n'e sa'n'a Adán, ní Enoc mii'n cáávā Espíritu N'dai ye'n'ē Ndyuūs ca'n'a sa chíi sa 'ii'n'yān ye'n'ē dendu'ū chi cuchí ye'n'é yā. Ní ca'n'a sa 'tíicā: Cuin'diichí nī Señor Jesucristo mii'n ní cuchii yā ndúúcū n'dee n'dái mil 'ii'n'yān chi i'téenu yā 'yā. ¹⁵ Señor Jesucristo ndaa yā chi n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e nducyaaca 'ii'n'yān. Ní caa'n'ma'n yā chi condenado yā nducyaaca 'ii'n'yān nuu'ndi chi ngu'éē i'téenu yā 'yā caavā nducué'n'ē nuu'ndi chi dii'n yā ndúúcū nduudu chi nga'n'a yā chi ngu'éē n'daacā chi contra Ndyuūs. ¹⁶ 'Ii'n'yān s'ee'n ní néené n'gεεcu cheendi yā tan'dúúcā chi 'téé nūu'n taán yā ní nga'n'á yā ye'n'e chi ngu'éē ne'n'é yā ye'n'ē chí táámá yā idiī'n yā. Ní dii'n yā chi nguεε n'daacā caati maā'n yā ne'n'e yā. Ní ndúúcū nduudu chí n'gεεtε nga'n'á yā ye'n'e taamá yā chí ch'εεtε yā taachi 'ii'n'yān s'ee'n ne'n'é yā dii'n yā aprovechar dendu'ū cáávā maā'n yā.

Judas nga'n'a yā ye'n'e chí 'ii'n'yān chí ye'n'e Cristo canéé chí dii'n yā

¹⁷ Ndís'tiī, hermanos chí neene ne'n'é, maa'n ní ne'n'é chí ndís'tiī ní n'gaacú ní ye'n'e nduudu chí apóstoles ye'n'e Señor Jesucristo ye'n'e yú taacā chí ca'n'a yā. ¹⁸ 'Tíicā ca'n'a yā chíi yā ndís'tiī: Taachí 'āā canéé nii'nuu'n nguuví chí ndaa Señor Jesucristo taama vmné'n'ēe tuu'mi ní 'ii'n'yān s'ee'n ní diduuchinee'n yā ye'n'e nī ndúúcū tanducué'n'ē chí ye'n'e Ndyuūs. Ní nducué'n'ē chí 'ii'n'yān s'ee'n ne'n'é yā dii'n yā chí nguεε n'daacā, chuū ní dii'n yā. ¹⁹ 'Ii'n'yān s'ee'n ní divíi yā ye'n'ē nguaa'n ndís'tiī. 'Ii'n'yān s'ee'n ní dinuu'ndi yā tan'dúúcā chí ne'n'e yā ní ngu'éé canéé Espíritu N'dai ye'n'ē Ndyuūs ndúúcū yā.

²⁰ Maaⁿ ní ndís'tiī hermanos ye^{n'}é chi neene ne^{n'}é, cu'téénu cá nī nguuvi nguuvi ye^{n'}é vaadī i'teenu chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī. Taachi caaⁿmaⁿngua'á nī diíⁿ nī ndúúcu poder ye^{n'}é Espíritu N'dai ye^{n'}é Ndyuūs. ²¹ 'Cuεεtineé nī ni diíⁿ nī nducué^{n'}é ndúúcu vaadī ne^{n'}e chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī 'naaⁿ chi cūnee ngiinú nī nguuvi chi Señor Jesucristo ye^{n'}e yú chí n'dai taavi ca^{n'}á yā tée yā vida cue^{n'}e daāⁿmaⁿ ndís'tiī.

²² Ndís'tiī n'deee cá nga^{n'}a nī ndúúcu 'ii^{n'}yāⁿ chi nguée^{n'} n'daacā i'téénu yā. ²³ Ní 'tíicā nadanguá^{n'}ai nī 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ ye^{n'}e chi nguée^{n'} i'téénu yā tan'dúúca chi tun'dáa nī 'ii^{n'}yāⁿ nguááⁿ nguuchi ya^{n'}ā, 'tíicā diíⁿ nī. Ya'ai 'iinú nī ye^{n'}e taná^{n'}ā 'ii^{n'}yāⁿ naati diíⁿ nī ndúúcu cuidado, ndíi nguée^{n'} cuuvi ca^{n'}a nī ndúúcu yā chi dinuuⁿndí nī.

Judas nga^{n'}angua'á yā ní dich'εεté yā Ndyuūs

²⁴ Maaⁿ ní 'úú chi'neéⁿ ndís'tiī na ta'a Ndyuūs chi cuuvi candεε yā cuidado ye^{n'}e ndís'tiī chi nguée^{n'} dinuuⁿndí nī. Ní Jesucristo cuuvi 'cuu^{n'}míⁿ yā nanááⁿ Ndyuūs chi δεεve ngii n'dai ndís'tiī chi nguée^{n'} nuuⁿndí ye^{n'}é nī. Ní neené yeenu nī. ²⁵ Dich'εεte yú Ndyuūs chi 'áámá n'dyá^{n'}ā Ndyuūs chi deenu nducué^{n'}é ní nadanguá^{n'}ai yā s'uuúⁿ cáávā Señor Jesucristo chi 'iivi yú. Caati ye^{n'}é yā ní véé δεεvé ngii n'dai ndúúcu n'gεεte n'dai ndúúcu poder ch'εεte n'dai ndúúcu poder ye^{n'}e 'ii^{n'}ntyé^{n'}é ye^{n'}é yā nguuvi chi chó'ōo ndúúcu nguuvi maaⁿ ní cué^{n'}é daāⁿmaⁿ. 'Tíicā cuuvi.

APOCALIPSIS, NDUUDU CHÍ CH'IⁿI NDYUŪS YEⁿ'E JESUCRISTO

Yeⁿ'e chi Jesucristo ch'íⁿi yā

¹ Na libro 'cūū canéé nguūⁿ chuū chi ch'íⁿi Jesucristo. Ní Ndyuūs ch'íⁿi yā Jesucristo chuū caati 'cuuⁿmíⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ chi dichíⁿ'vē Ndyuūs dendúⁿū chi 'āā ntéé 'nááⁿ chí ndaa yeⁿ'ē. Ní Jesucristo ch'íⁿi yā chuū Juan chi dichíⁿ'vē Ndyuūs cáávā 'áámá ángel chi dichó'o yā nanáaⁿ yā. ² Juan miiⁿ caⁿ'a cuaacú yā nduudu cuaacu yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē chi n'diichí yā. Chuū ní nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Ní chuū ní nduudu cuaacu chí Jesucristo ch'íⁿi yā Juan miiⁿ.

³ De'ε chúúⁿcā yeenú 'iⁿ'yāⁿ chi n'geeⁿ yā libro 'cūū chi yeⁿ'é Ndyuūs. Ní de'ε chúúⁿcā yeenú 'iⁿ'yāⁿ s'uuuⁿ chi n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e libro 'cūū ní i'téénu yā yeⁿ'e chí ngaⁿ'ā, ti ngaⁿ'ā yeⁿ'e denduⁿ'ū chí cuchii ti tiempo miiⁿ chí canee chi chó'ōo 'āā snee niiⁿnuúⁿ.

Juan idingúⁿyā yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndu'u ndéechē yaācū.

⁴ 'Úú Juan idinguúⁿ cartas yeⁿ'e 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndéechē yaācū chí snéé na yāⁿ'āa Asia. Neⁿ'é chí Ndyuūs téé yā ndís'tiī dendúⁿ'ū chí n'dai yeⁿ'é yā ndúúⁿcū vaadī 'diiⁿ yeⁿ'é yā. Ní Ndyuūs ní 'áámá canee yā tiempo chí chó'ōo, ní maaⁿ ní 'tíica yā, ní caⁿ'á yā ndaa yā. Maaⁿ ní neⁿ'é chí yeⁿ'e ndu'u ndéechē espíritus chí snéé yā nanáaⁿ trono yeⁿ'é Ndyuūs, espíritus téé yā ndís'tiī vaadī n'dai yeⁿ'e Ndyuūs. ⁵ Ní 'tiicá ntúūⁿ neⁿ'é chí Cristo téé yā ndís'tiī vaadī n'dai yeⁿ'é yā, Jesucristo chí cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ ngaⁿ'a cuaacú yā. Ní Cristo miiⁿ ní

daiyá Ndyuūs ní 'iⁿ'yāⁿ chí vmnááⁿ vmnaaⁿ nacueeⁿ yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e nducyáácá reyes chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní Cristo dinéⁿ'e yā s'uuúⁿ ní nadeēvé yā s'uuúⁿ yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yú ndúúⁿcū yuuúⁿ yeⁿ'e maáⁿ yā. ⁶ Ní Cristo diíⁿ yā chí s'uuúⁿ reyes s'uuúⁿ ní chiiduú s'uuúⁿ chí dichiiⁿ'vē yú Ndyuūs chí chiidá yā. Maaⁿ ní vaadī dēēve ngii ní yeⁿ'é yā ndúúⁿcū nducueⁿ'ē poder chí yeⁿ'é yā cuuvi yeⁿ'é yā cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. 'Tíicā.

⁷ Cuiⁿ'diihí nī. Cristo miiⁿ cuchii yā nguááⁿ meēeⁿ ní nducyáácá 'iⁿ'yāⁿ cuuvi snaaⁿ yā ndúúⁿcū 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí dichó'ōo tíicūā Cristo ndúúⁿcū machete chí 'uūvī lados 'caāⁿ. Ní nducyaaca 'iⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nducyaaca yāāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuēcú yā taachi n'diichí yā Cristo. 'Tíica rā va. Cuaacu níⁿ'nyúⁿ chí 'tíicā.

⁸ Señor Ndyuūs chí véé tandu- cuéⁿ'ē poder denduⁿ'ū yeⁿ'é yā chí 'áámá canee yā tiempo chí chó'ōo, ní maaⁿ ní 'tíica yā, ní caⁿ'á yā ndaa yā, Señor miiⁿ ngaⁿ'a yā: 'Úú chí 'iⁿ'yāⁿ vmnááⁿ vmnaaⁿ 'úú, ní 'úú ndíⁿ cuááⁿ naachi 'cuiinu 'úú. Tan'dúúcā letras A ndii Z yeⁿ'e alfa- beto 'tíicā 'úú.

Yeⁿ'e chí Juan n'diichí yā Cristo chí dēēve n'dai taavi yā ndii túúⁿnúⁿ ngī 'yáⁿ'a yā

⁹ 'Úú apóstol Juan 'úú ní hermano yeⁿ'e ndís'tiī. Ní caati 'úú ní yeⁿ'e Jesús 'úú, 'úú dáámá ch'eenú chí ndúúⁿcū ndís'tiī ní dáámá nduucú nī yeⁿ'ē naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, ní dáámá nduucú nī yeⁿ'e vaadī 'diiⁿ chí Jesucristo itée yā s'uuúⁿ. 'Úú canéé preso 'úú na isla Patmos cáávā chí candéé nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní ngaⁿ'á nduudu cuaacu yeⁿ'é Jesucristo. ¹⁰ Ní taachi 'úú canee miiⁿ 'áámá domingo chó'ōo chí 'úú ní canee maaⁿ poder yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. Ní

ch'iindiveen 'áámá nduudu ch'εεεεε
 cuaaⁿ daamí tan'dúúcā chi n'gεεεε
 'áámá trompeta. ¹¹ Ní 'tíicā ngaⁿā
 ngii 'úú: 'Úú 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ
 vmnaaⁿ 'úú, 'úú ndíi cuááⁿ naachí
 'cuiinu 'úú. Tan'dúúcā letras A
 ndii Z yeⁿe alfabeto 'tíicā 'úú.
 Dii, Juan, idingúuⁿ di na 'áámá
 libro cosa chi inaaⁿ di ní dichó'o
 di libro miíⁿ nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe
 ndu'u ndεεεεε yaácū chi snee na
 yáⁿāa Asia. Yáacū s'eeⁿ ní yeⁿe
 yáāⁿ Efeso, ní yeⁿe yáāⁿ Esmirna,
 ní yeⁿe yáāⁿ Pérgamo, ní yeⁿe yáāⁿ
 Tiatira, ní yeⁿe yáāⁿ Sardis, ní yeⁿe
 yáāⁿ Filadelfia, ndúúcū yeⁿe yáāⁿ
 Laodicea.

¹² Tuu'mi ní 'úú nan'guaacúndii
 ní n'diichí du'ū chi yaāⁿ'vi 'úú.
 Taachi n'diichí cuaaⁿ daamí
 n'diichí ndεεεεε candeleros yeⁿe
 'díiⁿnguāⁿ. ¹³ Ní náávtāⁿ'a yeⁿe
 ndu'u candeleros miiⁿ 'áámá yā
 cheendii yā tan'dúúcā 'aama saⁿā
 daiyá 'iiⁿ'yāⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Canúuⁿ
 yā 'áámá catecai chi ngeε yā chi
 ndaa ndii ná daandu ca'a yā.
 Ní ndéé chiichí 'áámá cinta yeⁿe
 'díiⁿnguāⁿ cuaaⁿ 'niiⁿ'núⁿ yā. ¹⁴ Ní
 tíiⁿ yā ndúúcū yundutiíⁿ yā ní
 cuéε tan'dúúcā duudū 'iiti cuūchí
 cuéé, ní 'tíicā ntūūⁿ cuéε tan'dúúcā
 yaāⁿ. Ní nduutináaⁿ yā tan'dúúcā
 'áámá nguuchi yaⁿ'ā. ¹⁵ Ní ca'a yā
 tan'dúúcā cūū cuááⁿ chí ndís'tíi
 'āā ngiichí nī cheeti 'áámá horno
 ní deεvé diiⁿ nī. Ní nduudu yeⁿe
 yā ní tan'dúúcā chí n'gεεεε 'yaa
 n'dáí yíicú. ¹⁶ Ní ndεε yā na ta'a
 cuaacú yā ndεεεεε 'íiⁿ'nyúⁿ. Ní
 na cheendí yā miiⁿ canéé 'áámá
 machete chí 'caāiⁿ nduu 'uuví
 lados. Ní núúⁿmáⁿ naaⁿ yā ngii
 n'gāi tan'dúúcā chí n'gāi 'yáⁿā
 taachi nééé ínguuaⁿ nááⁿ.

¹⁷ Ní taachi 'úú snaáⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
 sndeεvé na ca'a yā tan'dúúcā chí
 chíi. Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ s'neéⁿ yā
 ta'ā cuaacú yā vmnaaⁿ yeⁿe 'úú ní
 caⁿ'a yā chíi yā 'úú: Nguéé 'va'a di.
 'Úú chí vmnááⁿ vmnaaⁿ, 'úú ndíi

cuaaⁿ naachí 'cuiinu 'úú. ¹⁸ 'Úú
 'áámá canduuchí. Cuáacú chíi
 naati cuin'diichí nī maaⁿ ní 'úú can-
 duuchí cueⁿe daāⁿmaⁿ 'tíicā. 'Úú
 ní ndéé llaves yeⁿe vaadi n'gii chí
 yeⁿe lugar naachi snéé 'iiⁿ'yāⁿ chí
 n'díi ní nguéé chí'téenu yā Nduyuū.
¹⁹ Maaⁿ ní dii dingúuⁿ di dendu'ū
 chí 'túúcā chí n'diichí di ndúúcū
 dendu'ū chí 'tíicā ndúúcū dendu'ū
 chí ndaa cuayiivi. ²⁰ Maaⁿ ní
 'úú n'giⁿ'í dii de'ε neⁿe caaⁿ'maⁿ
 ndεεεεε 'iiⁿ'nyúⁿ miiⁿ chí n'diichí di
 na ta'ā cuaacú ní yeⁿe chí ndεεεεε
 candeleros yeⁿe 'diiⁿnguāⁿ miiⁿ.
 Ndu'u ndεεεεε 'iiⁿ'nyúⁿ miiⁿ chíiⁿ
 chí du'ū ndεεεεε 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíi
 tíiⁿ yeⁿe ndu'ū ndεεεεε yaácū miiⁿ.
 Ní ndu'ū ndεεεεε candeleros chí
 n'diichí di chíiⁿ chí ndεεεεε yaácū
 miiⁿ.

2

*Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿe
 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yāāⁿ Efeso*

¹ Díi, Juan idingúuⁿ di chuū yeⁿe
 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíi tíiⁿ yeⁿe yáacū yeⁿe
 yáāⁿ Efeso. 'Iiⁿ'yāⁿ chí ndéé yā ndu'u
 ndεεεεε 'íiⁿ'nyúⁿ na tá'ā cuaacú
 yā ní chiicá yā nguuaⁿ ndεεεεε
 candeleros yeⁿe 'díiⁿnguāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ
 miiⁿ ngaⁿ'á yā dendu'ū chí 'túúcā:
² 'Úú ní deenú ntiíⁿ'nyuⁿ chí diiⁿ
 di. Deenú chí díftūⁿ n'dáí diiⁿ dí
 ntiíⁿ'nyuⁿ ní véé paciencia nanááⁿ
 di. Ní deenú chí ichεε di yeⁿe
 'iiⁿ'yāⁿ chí nguεε n'daācā idiíⁿ yā.
 Ní deenú ntūūⁿ chí ndεε di cuidado
 yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a chí apóstoles
 ní nguéé 'tíicá yā. Ní dii deenu
 di chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé apóstoles
 'iiⁿ'yāⁿ. Ní deenu di chí yaadi
 yā. ³ Ní dii véé paciencia nanááⁿ
 di ní n'geenu di ngii. Ní diiⁿ di
 n'dee n'dáí ntiíⁿ'nyuⁿ cáāvā 'úú. Ní
 nguéé chicúuⁿnuⁿ di yeⁿe dendu'ū.
⁴ Naati véé 'téé contra yeⁿe di. Nguéé
 dineⁿe di 'úú tan'dúúcā chí vmnááⁿ
 vmnaaⁿ dineⁿe ca di. ⁵ Ní cáāvā
 chuū nn'gáacú dí yeⁿe chí diiⁿ
 di chí nguéé dineⁿe ca di 'úú ní
 ndaacadaami di yeⁿe. Ní dineⁿe ca

di 'úú tan'dúúcā chí diiⁿ di vmnááⁿ vmmaaⁿ. Ní nduuti chí nguéé 'túúcā diiⁿ di, 'úú ní ndāa niiⁿnuúⁿ ní divíí candelero yeⁿe di yeⁿe naachi snéé. ⁶ Ní chuū chí véé favor yeⁿe di. Nguéé inee yiinu di ntiⁿnyuⁿ chí diiⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe grupo yeⁿe Nicolaítas. Ní 'úú ntúūⁿ nguéé neⁿé chí diiⁿ yā. ⁷ 'Iiⁿyāⁿ chí véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs ngii 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáacū s'eeⁿ. 'Úú ngaⁿ'á chí 'iiⁿyāⁿ chí cuchéé yā yeⁿe dendu'ū, 'úú ca'á 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí che'é yā n'gui'i yeⁿe yáⁿ'á yeⁿe vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chí cánéé naavtaⁿ'ā yeⁿe paraíso chí jardín yeⁿe Ndyuūs.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Esmirna

⁸ Díí, Juan, idingúuⁿ di yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí ndíí tiiⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáacū yeⁿe yāāⁿ Esmirna. Dendu'u chí 'túúcā ngaⁿ'á 'iiⁿyāⁿ chí vmnááⁿ vmmaaⁿ ndii chí 'cuiinu, 'iiⁿyāⁿ chí 'āā n'díi yā ní maaⁿ ní 'āā canduuchi ntúūⁿ yā. ⁹ 'Úú deenú ntiⁿnyuⁿ chí diiⁿ di. Deenú chí n'geenu di ngii ndúúcū dendu'ū chí chéé chí n'dai yeⁿe di. Deenú chí nguéé de'ē veé yeⁿe di naati cuaacu níⁿnyúⁿ chí 'cuiica di. 'Úú deenú yeⁿe chí 'iiⁿyāⁿ chí ngaⁿ'á yā chí judíos yā chí Israel ya ní nguéé diiⁿ yā tan'dúúcā chí 'iiⁿyāⁿ judíos yā. Ní deenú chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéé n'daacā ngaⁿ'á yā yeⁿe di. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿe yááⁿ'n'guiinūⁿ. ¹⁰ Nguéé 'va'a di yeⁿe dendu'ū chí canee chí 'cueenu di cuuvi. 'Caandiveeⁿ di yeⁿé. Yááⁿ'n'guiinūⁿ cutá'a sa náⁿ'ā ndís'tií ní cuⁿnuuⁿ sa 'iiⁿyāⁿ vácūū caati n'diichineeⁿ sa nducyaaca ndís'tií. Ní canee chí 'cueenú nī cuuvi ndiichí nguuvi. Naati 'áámá canee nī ndúúcū chí i'téenu nī ndii chí 'cuuvi nī ní 'úú teé ndís'tií 'áámá corona chí vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. ¹¹ 'Iiⁿyāⁿ chí véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs ngii 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáacū

s'eeⁿ. 'Iiⁿyāⁿ chí cuchéé yā yeⁿe tanducuéⁿe dendu'ū nguéé cuuvi 'cueenú yā cuuvi yeⁿe ndii 'úúví vaadi n'gii chí infierno.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Pérgamo

¹² Díí, Juan, idingúuⁿ di ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ ndíí tiiⁿ chí yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáacū yeⁿe yāāⁿ Pérgamo: Chuū ngaⁿ'á 'iiⁿyāⁿ chí véé machete chí 'uūví lados 'caāiⁿ. ¹³ Chuū ngaⁿ'a yā. 'Úú ní deenú tanducuéⁿe chí diiⁿ di. Deenú chí canee di naachi yááⁿ'n'guiinūⁿ ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ sa. Ní 'áará chí 'túúcā 'áámá canee di lado yeⁿé nguéé ndaacádaami di yeⁿe chí i'téenu di 'úú. Ní 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ di nguuvi chí ch'ó'ōo taachi nguuaⁿ ndís'tií 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā Antipas chí 'áámá caⁿ'ā sa nduudu cuaacu yeⁿé na yāāⁿ naachi canee yááⁿ'n'guiinūⁿ. ¹⁴ Naati véé n'duuvi dendu'ū yeⁿe chí contra yeⁿe di. Na yāāⁿ Pérgamo chí yāāⁿ yeⁿe di véé nguuaⁿ ndís'tií nán'ā 'iiⁿyāⁿ chí nguéé neⁿé yā s'neéⁿ yā yeⁿe chí i'téenu yā chí 'cueeⁿ Balaam. Ní Balaam miiⁿ 'iiⁿyāⁿ chí chí 'cueéⁿ yā saⁿ'ā Balac táácā cuuvi diiⁿ sa chí 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel dinuuⁿndí yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿe Israel dinuuⁿndí yā taachi che'é yā dendu'ū yeⁿe chí 'iiⁿyāⁿ cáávⁿ ofrenda ca'a yā nátai yeⁿe santos chí ídolos, ní taachi caⁿ'á yā ndúúcū 'aama n'daataá o 'aama isáⁿ'ā chí nguéé yeⁿé yā. ¹⁵ Ní 'tiicá ntúūⁿ véé nguuaⁿ ndís'tií 'iiⁿyāⁿ chí nguéé neⁿé yā s'neeⁿ yā yeⁿe chí i'téenu yā chí ca'cueéⁿ yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe grupo yeⁿe nicolaítas. Ní 'úú nguéé inee yiinú yeⁿe chuū. ¹⁶ Ndaacadáámí dí yeⁿe nducuéⁿe chuū. Nduuti chí nguéé diiⁿ di 'túúcā ndaa nuúⁿ naachi canee di ní 'cuuⁿ'máⁿ ndúúcū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndúúcū machete chí 'uūví lados 'caāiⁿ chí canéé cheendí. ¹⁷ 'Iiⁿyāⁿ chí véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs ngii 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáacū

s'een. 'Iiⁿyāⁿ chi cuchεε yā yeⁿe tanducuéⁿē 'úú ní ca'á 'iiⁿyāⁿ s'een pan chi duuchi maná chí canúúⁿ n'de'ei. Ní ca'á 'iiⁿyāⁿ s'een 'áámá tuūu cuéē naachi canéé nguūⁿ 'áámá chi duuchi chi ngai. Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé deenú yā chi duuchi miiⁿ, dámaāⁿ 'iiⁿyāⁿ chi cuta'á yā tuūu cuéē miiⁿ deenú yā chi duuchi miiⁿ.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Tiatira

18 Díí, Juan, idingúuⁿ di yeⁿe 'iiⁿyāⁿ ndíí tīiⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāacū yeⁿe yāāⁿ Tiatira: Daiyá Ndyuūs chi véé nduutináaⁿ yā tan'dúúca nguuchi yaⁿá ní ca'a yā tan'dúúca cūū cuaaaⁿ chi deεvé n'dai ngaⁿ'á yā 'tīicā. 19 'Úú deenú nducuéⁿē chí díiⁿ di. Deenú chi dineⁿe di 'úú, chí i'téenu di 'úú, ní dichiiⁿvε di 'úú. Ní véé paciencia nanáaⁿ di. Deenú chí maaⁿ díiⁿ ní ntiiⁿnyuⁿ chí n'dee n'dái nguéé tí ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe ní chí vmnaaⁿ. 20 Naati véé duūⁿvī dēndúⁿ contra yeⁿe di. Ndís'tīi ní 'cuaāⁿ ní tán'ā Jezabel chí ngaⁿ'á tá chí chíiⁿ chí ngaⁿ'á tá ní nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs. Nginnche'ei tá 'iiⁿyāⁿ chí dichíⁿvε 'úú ndúúcu chí ngi'cueeⁿ tá. Ní ngaⁿ'á tá chí 'iiⁿyāⁿ cuuvi caⁿ'á yā ndúúcu n'daataá o isaⁿ'ā chí nguéé yeⁿé yā ní cuuvi chéⁿe yā dēndúⁿ chí 'iiⁿyāⁿ s'een cáávā ofrenda ca'a yā nátai yeⁿe santos chí ídolos. 21 'Úú ní ca'á lugar tán'ā miiⁿ chí ndaacadaami tá yeⁿe chí díiⁿ tá chí nguéé n'daacá naati nguéé 'cuūⁿ ta ndaacadaami tá yeⁿe nducuéⁿē chí díiⁿ tá chí nguéé n'daacā. Ní neⁿe tá chí tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ dinuuⁿndí yā ndúúcu tá. 22 Maaⁿ ní 'úú díiⁿ chí neéné ngiitā tá miiⁿ ní nducyáácá isaⁿ'ā chí díiⁿ yā tan'dúúca chí ngi'cueeⁿ tá neené 'cueenu yā cuuvi. 'Tīicā maaⁿ ní díiⁿ ndúúcu nducyáácá yā nduuti chí nguéé ndaacadaámi yā yeⁿe chí ngi'cueeⁿ n'daataá míiⁿ. 23 'Tīicá ntúūⁿ 'úú ní 'caāⁿ'núⁿ nducyaaca

'iiⁿyāⁿ chí díiⁿ yā tan'dúúca chí chí'cueeⁿ tá. Ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nducyáácá yaācū caⁿ'á yā cadíínuuⁿ yā chí 'úú chí n'diichí de'ē vεε chí 'iiⁿyāⁿ nadicadíínuuⁿ yā ndii na staaⁿ yeⁿé yā. Ní 'úú nadiiⁿvé ndís'tīi tuunu tuunu ca dēndúⁿ chí díiⁿ ní. 24 Chuū ngaⁿ'á ngii ndís'tīi ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs ní chí snée yā na yāāⁿ Tiatira chí nguéé díiⁿ yā tan'dúúca chí ngi'cueeⁿ tán'ā miiⁿ. Ní nguéé déenu ní de'ē chí nuuⁿndi s'een chí ch'εεε chí yeⁿe yāāⁿnguiínuuⁿ. Tan'dúúca chí ngaⁿ'á náⁿ'ā 'iiⁿyāⁿ 'úú ngaⁿ'á chí nguéé cuⁿneéⁿ táámá dēndúⁿ chí díiⁿtuu nanááⁿ ndís'tīi. 25 Naati chíiⁿ chí 'āā véé yeⁿé ní cundéé ní cuidado yeⁿe ndii 'úú nindaá nanáaⁿ ní. 26 'Iiⁿyāⁿ chí cuchéε yā yeⁿe tanducuéⁿē dēndúⁿ ní nguuvi nguuvi díiⁿ yā tan'dúúca 'úú neⁿé ndíi cuaaⁿ ná n'giinu, 'úú ní ca'á ntiiⁿnyuⁿ 'iiⁿyāⁿ s'een chí 'iiⁿntyéⁿē yeⁿe nducuéⁿē naciones. 27 Ní caⁿ'á ntiiⁿnyuⁿ yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'een tan'dúúca chíidá tee yā poder 'úú chí 'úú ngaⁿ'á ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe nducuéⁿē naciones ndúúcu 'áámá nduucu cūū yeⁿé. Ní ndúúcu nduucu cūū miiⁿ 'cuen'é naciones chí chicheiyei tan'dúúca chí naciones ní 'aama vaso yeⁿe yáⁿ'āa chí 'cueeⁿē. 28 Ní 'iiⁿyāⁿ chí cuchεε yā yeⁿe tanducuéⁿē 'úú ní ca'á 'iiⁿyāⁿ miiⁿ 'íiⁿnyúⁿ yeⁿe nguεεtiyaaⁿ. 29 'Iiⁿyāⁿ chí véé veé yā 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'á Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs ngii 'iiⁿyāⁿ s'een yeⁿe yaācū s'een.

3

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Sardis

1 Díí Juan, idingúuⁿ di yeⁿe 'iiⁿyāⁿ ndíí tīiⁿ yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāacū yeⁿe yāāⁿ Sardis: Chuū ngaⁿ'á Cristo chí véé ndεēchē espíritus yeⁿe Ndyuūs ndúúcu ndεēchē 'íiⁿnyúⁿ s'een. 'Úú deenú chíiⁿ chí díiⁿ di. Ní deenú chí 'áará chí 'iiⁿyāⁿ s'een

deenú yā dii cáávā cosas chi diin di ti cánduuchi di naati nanáán 'úú dii canéé dí tan'dúúcā chi n'díi di cucáávā nuu^mndi yeⁿe di. ² Nandúúchí dí. Cunéé diitū di ní cu'téenu ca di yeⁿe cosas chi véé caati vmnáánⁿ vmaⁿ nguéé diin di cuidado yeⁿe nduceⁿ'ē. Cu'téenu ca di ní nguéé cuuvi cho'ōo yeⁿ'ē chi véé chi yeⁿ'e di. Ní 'úú n'diichí ntiiⁿnyuⁿ chi diin di. Ní nguéé n'daacā ca nanáánⁿ Ndyuūs. ³ N'gaacú di yeⁿ'e chi n'giindiveeⁿ di chi 'iiⁿ'yāⁿ chi'cueeⁿ yā dii. Maaⁿ ní diin di tan'dúúcā chi 'cueeⁿ di ní ndaacadaami di yeⁿ'e chi diin di chi nguéé n'daacā. Ní nduuti chi nguéé diin di cuidado tuuⁿmi ní 'úú ndaá tan'dúúcā 'áámá chi duucu ní nguéé cadíínuuⁿ di hora chí ndaá nanáánⁿ dii. ⁴ Véé duuⁿ'vi 'iiⁿ'yāⁿ nguaaⁿ ndís'tiī chi snéé yā na yāāⁿ Sardis, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé dinuuⁿndí yā tan'dúúcā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi dinuuⁿndí yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'á yā nduucú ndúúcū catecai cuéε yā ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'dai taavi yā chí cuuvi 'tíicā ndúúcu yā. ⁵ 'Iiⁿ'yāⁿ chi cuchéé yā yeⁿ'e tanduceⁿ'ē ndaāca yā catecai cuéε yā. Ní 'úú nguéé nadatuūví chi duuchi yā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Ní 'úú ní caaⁿ'máⁿ chi duuchí yā nanáánⁿ chiidá ní nanáánⁿ ángeles dendú'ū. ⁶ 'Iiⁿ'yāⁿ chi véé veén yā 'caandiveeⁿ yā chíiⁿ chí ngaⁿ'á Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Filadelfia

⁷ Díi, Juan, idingúuⁿ ntúūⁿ di yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndii tíiⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e yāāⁿ Filadelfia. Dendu'ū chi 'túúcā ngaⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ chi dεεve taavi ca yā ní cuaacu yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí ndéε yā llave yeⁿ'e David, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ taachi nn'guaaⁿ yā puerta mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi nn'gaadí yā. Ní taachi nn'gaadí yā 'tíicā ntúūⁿ mar

'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi nn'guaaⁿ yā. ⁸ 'Úú n'diichí tanduceⁿ'ē chi diin di. 'Úú n'neéⁿ cucáávā di 'áámá cheendi va'āi chí maaⁿ ní cánda'āi ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi nn'gaadí yā cheendi va'āi miiⁿ. 'Áará chí véé duuⁿ'vi fuerzas yeⁿ'e di ch'iindiveeⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'é ní nguéé ndaacadaami di yeⁿ'é. ⁹ 'Caandiveeⁿ di yeⁿ'é. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūuⁿ ti ngaⁿ'á yā nduudu yaadi. Ngaⁿ'á yā chí 'iiⁿ'yāⁿ judíos yā chí Israel yā ní nguéé 'túúcā díiⁿ yā tan'dúúcā 'iiⁿ'yāⁿ judíos yā. Cuiⁿ'diichi di. 'Úú idiíⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaá yā nanaaⁿ di ní caantii'yá yā nanáánⁿ ca'a di ní cu'téenu yā dii. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi cadíínuuⁿ yā chí 'úú ní neⁿ'é dii. ¹⁰ Dii ní ndεε di cuidado yeⁿ'e nuuⁿndí chí ngaⁿ'á yeⁿ'e chí cuchéε di, ní cuchéε di. Ní cáávā chuū 'úú ndéé cuidado yeⁿ'e dii yeⁿ'e tiempo chí cuchíi chí caaⁿmaⁿ ndaá cosas chí n'diichineeⁿ yā dii. Ní cosas miiⁿ ndaa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí snéé yā núúⁿmáⁿ iⁿ'yeéⁿdí. Ní n'diichineeⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí s'neéⁿ yā na iⁿ'yeéⁿdí 'cūū. ¹¹ Cuiⁿ'diichi di. Niiⁿ'nuⁿ ndaá nanáánⁿ dii. Cundéε ca di cuidado yeⁿ'é chí véé yeⁿ'e di ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi cuta'á yā corona chí cuuvi yeⁿ'e di. ¹² 'Iiⁿ'yāⁿ chí cuchéé yā yeⁿ'e tanduceⁿ'ē, 'úú idiíⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá canéé yā na yaācū yeⁿ'é tan'dúúcā 'áámá pilar yeⁿ'e yaācū yeⁿ'e Ndyuūs, 'tíica yā. Ní 'āā ntéé can'daa yā yeⁿ'e yaācū miiⁿ. Ní 'úú idingúuⁿ ncheeté yā chí dúúchí Ndyuūs yeⁿ'é ndúúcū chí duuchi yeⁿ'e yāāⁿ yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'é. Ní yāāⁿ miiⁿ nguuvi Jerusalén chí ngai chí ndaā yeⁿ'e va'ai cheeti nguuvi ní yeⁿ'e Ndyuūs yeⁿ'é. ¹³ 'Iiⁿ'yāⁿ chí véé veén yā 'caandiveeⁿ yā chí ngaⁿ'á Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs ngii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yaācū s'eeⁿ.

Juan idingúuⁿ yā carta 'cūū yeⁿ'e

'ii'yāⁿ yeⁿe yāāⁿ Laodicea

14 Díí, Juan, idingúⁿ di yeⁿe 'ii'yāⁿ ndii tiíⁿ yeⁿe 'ii'yāⁿ yeⁿe yaācū yeⁿe yāāⁿ Laodicea: Nduudú 'cūū ní yeⁿe 'ii'yāⁿ chi nguuví yā Amén chi neⁿe caaⁿmaⁿ chí cuaacu yā. 'Ii'yāⁿ miiⁿ chí testigo yā ní ngaⁿ'a cuaacu yā cueⁿe daāⁿmaⁿ. 'Ii'yāⁿ miiⁿ ní yeⁿe yā tanducuéⁿe chí Ndyuūs din'dái yā. 15 'Úú deenú tanducuéⁿe chí diiⁿ di. Ní díí canee di tan'dúúca chí nguéé ndúú 'ii'nūⁿ di ndíí nguéé ndúú 'iiche di. De'ε chūúca n'daacā cáávā dii ndúútí chí 'ii'nūⁿ di o 'iiche di. 16 Cáávā chí dii ní cuūtū di, ní nguéé 'ii'nūⁿ di, ndíí nguéé ndúú 'iichē di, 'úú ní dííⁿ ndúúcu di tan'dúúca chí caachí dii yeⁿe na cheendi ti dii tan'dúúca chí nuūⁿnīⁿ daaíⁿ dii, ní 'tíicā diíⁿ. 17 Díí ní 'túúca ngaⁿ'a di chí 'cuiica di ní nguéé de'ε véε neⁿe di ti neenē n'deēe dendú'ū yeⁿe di véé. Naati díí nguéé deenu di chí nguéé de'ε véε yeⁿe di. Ní ndaachí canée di caati canée di tan'dúúca chí díí ní pobre di ní nguéé catecai di, ní ngueenáⁿ di. 'Tíicā canée di. 18 'Úú ní teé consejo dii. Cuaí di yeⁿe 'úú 'díínguāⁿ chí 'ii'yāⁿ din'dái yā cáávā nguuchi yaⁿ'ā ní 'íicú cuuvi cuaacu chí 'cuiica di. Ní cuaí di catecai cuéé chí cu'nuuⁿ di cuerpo yeⁿe maaⁿ di ní nguéé cuuvi 'cuiináⁿ di caavā chí nguéé catecai di. Ní cuaí di yīcū ní cu'neeⁿ di na nduutináⁿ di ní 'íicú cuuvi snaaⁿ di. 19 'Úú yaa'vineé nducyaaca 'ii'yāⁿ chí idineⁿe ní dííⁿ castigar 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. Maaⁿ ní canée chí nndáácadáámí dí yeⁿe chí diiⁿ di chí nguéé n'daacā. Ní serio canee di ndii staava yeⁿe di. 20 Cuin'diichi di. 'Úú ní canee cheendi va'āí ní 'cuaí 'ii'yāⁿ. Nduuti chí 'áámá 'ii'yāⁿ 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿe ní nn'guaaⁿ yā cheendi va'āí caavā 'úú, tuu'mi ní 'úú cho'ó cuaaⁿ cheeti va'āí ní n'diichí 'ii'yāⁿ miiⁿ. Ní che'é ndúúcu yā ní 'ii'yāⁿ miiⁿ che'é yā nduucú. 21 'Ii'yāⁿ chí cuchee yā yeⁿe tanducuéⁿe

dendu'ū 'úú ní ca'á lugar yeⁿe yā chí 'cuúndi yā ndúúcu 'úú na trono yeⁿe tan'dúúca chí 'úú chicheé yeⁿe tanducuéⁿe dendu'ū ní ch'iindí ndúúcu chiidá na trono yeⁿe yā. 22 'Ii'yāⁿ chí véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'ā Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ngii nducyaaca 'ii'yāⁿ yeⁿe yaācū s'eeⁿ.

4

Nducyáácá yā chí snée yā na va'ai cheeti nguuvi dich'etē yā Ndyuūs

1 Chó'ōo dendu'ū chí 'túúca ní cuayiivi ní 'úú n'diichí cuaaⁿ 'nii'núⁿ ní miiⁿ canée 'áámá cheendi va'āí yeⁿe va'ai cheeti nguuvi chí canée candá'āí. Ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chí tan'dúúca chí n'geecu trompeta. Ní nduudu miiⁿ dáámá ndúúcu nduudu chí ch'iindiveéⁿ vmnááⁿ vmaaaⁿ. Ní nduudu miiⁿ ní caⁿ'a nduucú 'tíicā: Dii cūchee dí 'muúⁿ ní 'úú ní 'cuuⁿ'míⁿ dii dendu'ū chí cuchíi cuayiivi.

2 Hora miiⁿ nūⁿ 'úú canee maaⁿ poder Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní n'diichí 'áámá trono na va'ai cheeti nguuvi. Ní Ndyuūs véé yā na trono miiⁿ. 3 'Ii'yāⁿ chí véé yā na trono miiⁿ ní núú'mánⁿ cuerpo yeⁿe yā naáⁿ yā tan'dúúca 'áámá tuū chí 'áámá ngii n'gai tan'dúúca tuū jaspe ndúúcu tuū sardio. 'Tíicā cuerpo yeⁿe yā. Ní nuuⁿmaⁿ ndiivíi cuaaⁿ 'diituú trono miiⁿ canee 'áámá cun'gúúⁿ'dí tan'dúúca color yeⁿe tuū esmeralda. 4 Ní nuuⁿmaⁿ ndiivíi cuááⁿ 'diituú trono miiⁿ n'diichí ndiicu cuūⁿ tronos yeⁿe 'ii'ntyéⁿe s'eeⁿ naachi véé yā. Ní nducyáácá yā véé catecai yā chí cuéé. Ní nducyáácá yā snúúⁿ tiíⁿ yā 'áámá corona yeⁿe 'díínguāⁿ. 5 Ní yeⁿe trono chí naavtaⁿ'ā can'dáā 'cuaí ndúúcu deεve ndúúcu nduudu. Ní nanááⁿ trono miiⁿ canee ndúúcu ndeēchē yaⁿ'ā ngiichi chí ndeēchē espíritus yeⁿe Ndyuūs. 6 Ní canee ntúūⁿ nanááⁿ trono miiⁿ 'áámá cosa tan'dúúca nuūⁿ'nīⁿ yāⁿ'ā

tan'dúúcā 'áámá vidrio chi ngii deεεε n'dai. Ní naavtaⁿā yeⁿe trono miiⁿ ní nuuⁿmaⁿ ndiivii cuaaⁿ 'diituú yeⁿe trono miiⁿ snéé cuúuⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe va'ai cheeti nguuvi chi snéé 'yaaⁿ n'dái nduutináaⁿ yā ndii cuááⁿ vmaaⁿ yā ndii cuááⁿ daamí yā. Ní ndiituú nduutináaⁿ yā núúⁿmáⁿ ch'εεε cuerpo yeⁿe yā. ⁷'Iiⁿyāⁿ yeⁿe va'ai cheeti nguuvi chi vmaáⁿ vmaaⁿ tan'dúúcā 'áámá 'yáiⁿyāⁿ cuáⁿáá 'tiicá yā. Ndií chííⁿ ndii 'uuví yā tan'dúúcā 'áámá itiindu 'lííⁿ 'tiicá yā. Ní 'iiⁿyāⁿ ndii chííⁿ ndii 'iinū miiⁿ véε naáⁿ yā tan'dúúcā naáⁿ 'iiⁿyāⁿ 'túca yā. Ní ndii chííⁿ ndii cuúúⁿ 'iiⁿyāⁿ ní tan'dúúcā 'iyāa chi nge'e tī na 'yúúné 'tiicá yā. ⁸Ní nduu cuúuⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní véé niyaaⁿ ngeεchi yā 'áámá 'aamá yā ní núúⁿmáⁿ cuááⁿ 'diituú yā ní cuaaⁿ nááⁿ ngeεchi yā ní ndiitúú nduuti náaⁿ yā. Nguéé intaavi'tuunuúⁿ yā ndíí nguéé ndúú nguuvi ndíí nguéé ndúú n'gaaⁿ chi caⁿa yā:

De'ē chúúcā deεεε yā, de'ē chúúcā deεεε yā, de'ē chúúcā deεεε yā, Señor Ndyuūs, chi véé tanducuéⁿē poder yeⁿe yā. 'Iiⁿyāⁿ chi canéé ndii vmaáⁿ vmaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chi maaⁿ canéé yā, ní 'iiⁿyāⁿ chi canéé chí ndaa yā.

⁹Ní ca'áámá ca'áámá vmaéⁿēe chi 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ dich'εεté yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chi véε yā na trono miiⁿ ní dííⁿ yā honrar 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní ca'á yā gracias 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chi candúúchí yā cueⁿe daāⁿmaⁿ 'túca diiⁿ yā. ¹⁰Ndu'u ndiicú cuúuⁿ 'iinntyéⁿē candiitín'díí yā nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí véε yā na trono miiⁿ ní dich'εεté yā 'iiⁿyāⁿ chí 'áámá canéé yā cueⁿe daāⁿmaⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ s'neeⁿ yā coronas yeⁿe yā nanááⁿ trono miiⁿ ní caⁿa yā 'túúca:

¹¹Díí Señor chi Ndyuūs yeⁿe yú, díí ní n'dai taavi di chí dich'εεté yā dii, ní dííⁿ yā honrar dii, ní ngaⁿá yā chí tandu-

cuéⁿē poder ní yeⁿe di caati dii ní din'dái di tanducuéⁿē dendu'u chí véé. Ní cááva chí maaⁿ di neⁿe di din'dái di tanducuéⁿē dendu'u, 'túca diiⁿ di.

5

Libro ndúúcū 'iiti cuūchī

¹Ní n'diichí na ta'a cuaacú yā 'iiⁿyāⁿ chí véé yā na trono miiⁿ 'áámá libro chí tan'dúúcā 'áámá rollo caaca naachi canéé nguūⁿ cuááⁿ cheeti ndii cuaaⁿ dáámí. Ní libro miiⁿ nduudi ndúúcū ndéechē sellos. ²Ní n'diichí 'áámá ángel chí véé poder yeⁿe yā. Ní yuudu n'dái 'cai yā ní caⁿa yā 'túúca. ¿Dú'ū chí n'dai taavi ca chí cuuvi nn'guaaⁿ libro 'cūú ní ndiví sellos chí nduudí?

³Naati mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe va'ai cheeti nguuvi ndíí nguéé mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe iⁿyeedí 'cūú ndíí nguéé ndúú mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí canúúⁿ maaⁿ yāⁿaa cuuvi nan'guaaⁿ yā libro miiⁿ ndíí nguéé ndúú cuuvi n'diichí yā libro miiⁿ. ⁴Ní 'úú Juan neené cheεcu taaví ti nguéé ndaaca yā mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí n'dai taavi cá yā chí cuuvi nan'guaaⁿ yā libro miiⁿ ní 'cueeⁿ yā yeⁿe. Ndií nguéé ndúú cuuvi snaaⁿ yā libro miiⁿ. ⁵Tuu'mi ní 'áámá 'iinntyéⁿē caⁿa yā chíí yā 'úú: Díí nguéé cuεecu di. Cuin'diichí dí. Jesucristo chí duuchi 'yáiⁿyāⁿ cuáⁿáá, chí yeⁿe ndaata yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Judá chí yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndaata David, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chichéé yā yeⁿe tanducuéⁿē ní cuuvi nan'guaaⁿ yā libro miiⁿ ní cuuvi cáánteⁿ yā ndu'u ndéechē sellos.

⁶Tuu'mi ní n'diichí chí naavtaⁿā yeⁿe trono miiⁿ ní naavtaⁿā yeⁿe ndu'u cuúuⁿ 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní naavtaⁿā yeⁿe 'iinntyéⁿē s'eeⁿ n'diichí 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī chí chééndii yā. Ní n'diichí chí véé seña na cuerpo yeⁿe yā chí 'iiⁿyāⁿ ch'iin'núⁿ yā yā. Ní 'iiⁿyāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī miiⁿ véé ndéechē duuⁿnúⁿniⁿ yā ní

ndεēchē nduutináaⁿ yā chi ndεēchē
 espíritus yeⁿ'é Ndyuūs chi Ndyuūs
 díchó'ó yā núú^máⁿ íⁿ'yeēⁿdī.
 7 Íiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní cueⁿ'é yā ní ndaá
 yā ní sta'á yā libro miiⁿ yeⁿ'e ta'a
 cuaācú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi véε yā na
 trono miiⁿ. 8 Ní taachi sta'á yā libro
 miiⁿ ní ndúú cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ
 ndúú^cū ndiicú cuūuⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē
 chintii'yá yā nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi
 nguuví 'iiti cuūchī miiⁿ. Ní ca'áámá
 ca'áámá 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē s'eeⁿ candεε yā
 arpas yeⁿ'e yā. Ní ndεé yā chiitε
 yeⁿ'e 'díiⁿ'nguāⁿ ndiituú ndúú^cū
 cúⁿ'úyaa. Ní 'yaaⁿ'míⁿ yeⁿ'e cúⁿ'úyaa
 miiⁿ chííⁿ chí ngaⁿ'anguá'āa 'iiⁿ'yāⁿ
 na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'e
 Ndyuūs. 9 Ní chiitá yā 'áámá canto
 chí ngai chí 'tíicā:

Díí ní n'dai taavi di chí cūta'a
 di libro miiⁿ ní cáánteeⁿ
 di sellos yeⁿ'ē caati 'iiⁿ'yāⁿ
 ch'iiⁿ'núⁿ yā dii. Ní dii cáávā
 yuūúⁿ yeⁿ'e di cáí di nús'ūū
 chí cuuví 'nū yeⁿ'e Ndyuūs
 nús'uu. Ní nús'uu ní yeⁿ'e
 nducyáácá raza yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ,
 ní yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē idioma
 ní yeⁿ'ē tanducuéⁿ'ē yāāⁿ,
 ní yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nación.
 'Tíicā nús'uu.

10 Ní dii ní dín'dái di nús'uu ní diiⁿ
 di chí reyes nús'uu, ní diiⁿ di
 chí chiiduú nús'uu cucáávā
 Ndyuūs yeⁿ'e yā. Ní 'iicú
 cuuvi caaⁿ'maⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ 'nū
 nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí
 'cūū.

11 Ní cuaaⁿ 'niiⁿ'núⁿ n'diichí ní
 ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'ē 'yaaⁿ
 n'dái ángeles chí snée yā cuaaⁿ
 'diituú yeⁿ'e trono miiⁿ ní yeⁿ'e
 nduu cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ní yeⁿ'e
 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē s'eeⁿ. Ní ángeles ní n'dee
 n'dái yā chí ngii yā ndiichi millares
 ndii chííⁿ cuuvi millares ndúú^cū
 millares ndúú^cū millares. 12 Ní
 yuudu n'dai caⁿ'a nducyaaca s'eeⁿ:
 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguuví 'iiti cuūchī chí
 'iiⁿ'yāⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā ní n'dai
 taavi cá yā chí nducyaaca
 'iiⁿ'yāⁿ dich'εεté yā. 'Iiⁿ'yāⁿ

miiⁿ sta'á yā tanducuéⁿ'ē
 dendu'ū poder ndúú^cū
 tanducuéⁿ'ē vaadi 'cuiicū
 ndúú^cū tanducuéⁿ'ē vaadi
 deenu ndúú^cū tanducuéⁿ'ē
 fuerzas ndúú^cū tanducuéⁿ'ē
 honra ndúú^cū tanducuéⁿ'ē
 vaadi dεεε ngii ndúú^cū chí
 nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ dich'εεté
 yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

13 Ní ch'iindiveéⁿ ntuúⁿ nduudu
 yeⁿ'e nducyaaca chí snée na va'ai
 chεεti nguuví ndúú^cū nducyaaca
 chí snée vmnaaⁿ yáⁿ'āa 'cūū
 ndúú^cū nducyaaca chí snée maaⁿ
 yáⁿ'āa ndúú^cū nducyaaca chí snée
 ná nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā, nducyaaca chí véé
 yeⁿ'e nducueⁿ'ē chí véé ní ngiita yā
 'tíicā:

Cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ
 dich'εεté 'nū dii ní díiⁿ 'nū
 honrar dii. Ní caⁿ'a 'nū
 chí vaadi dεεε ngii ndúú^cū
 poder ní yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chí véé
 yā na trono miiⁿ ní yeⁿ'é
 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuví 'iiti cuūchī.

14 Ní ndu'u cuūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
 caⁿ'a yā: Tíicā cuuvi. Ní ndu'u ndi-
 ichi cuūuⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿ'ē chintii'yá yā ní
 s'téénu yā 'iiⁿ'yāⁿ chí 'áámá canée yā
 cueⁿ'e daāⁿ'maⁿ.

6

Yeⁿ'e ndεēchē sellos

1 Cuayiivi ní n'diichí taachi
 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuví 'iiti cuūchī
 nan'guáaⁿ yā 'áámá chée sello yeⁿ'e
 chí naachi ndεēchē sello yeⁿ'e libro
 miiⁿ. Ní ch'iindiveéⁿ nduudu yeⁿ'e
 'áámá chée 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e chí cuuúⁿ
 yā chí canduuchi. Ní neenē diitūu
 n'gai yā tan'dúú^cā daavi ní caⁿ'a yā:
 Cuchí di ní n'diichi di.

2 'Úú ní n'diichí ní miiⁿ cánée
 'yúudūu cuéé ndúú^cū 'áámá saⁿ'ā
 candúu sa 'iiti miiⁿ. Ní ndεε sa
 'áámá arco na ta'a sa. Ní ca'a yā
 'áámá corona saⁿ'ā miiⁿ ní can'daā
 sa chí 'cuuⁿ'míⁿ sa. Ní diiⁿ sa chí
 cuchεε sa yeⁿ'e enemigo yeⁿ'e sa.

3 Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuví
 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ndii chííⁿ
 ndii 'úúví sello yeⁿ'e libro miiⁿ

ch'iindiveén nduudu ye'n'e ndii chíín ndii 'uuvi 'ii'yān chí naachi cuuú yā, ní ca'n'a yā: Cuchí di ní n'diichi di.

⁴ Tuu'mi ní n'diichí. Can'daā táámá 'yuúdūu chí cuá'a tī ndúúcū 'áámá sa'n'ā candúu sa 'iiti miiⁿ. Ní sa'n'ā miiⁿ sta'a sa 'áámá machete chí ch'εεε chí 'uūvi lados 'caāiⁿ chí táámá yā ca'a sa. Ní sa'n'ā miiⁿ ndεε sa poder chí diitiinú miiⁿ chí diví sa vaadí 'diiⁿ ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní 'íicú 'ii'yān ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ca'n'á yā 'caan'núⁿ yā 'áámá yā taama yā.

⁵ Ní taachi 'ii'yān chí nguuvi 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ndii chíín ndii 'íinú sello ch'iindiveén nduudu ye'n'e ndii chíín ndii 'íinú 'ii'yān miiⁿ chí ca'n'a yā 'túúcā: Cuchí di ní n'diichi di. Ní n'diichí 'áámá 'yuúdūu cuáin. Ní sa'n'ā chí candúu sa 'yuúdūu miiⁿ ndεε sa 'áámá cūū caadi na ta'a sa. ⁶ Ní ch'iindiveén nduudu naavtá'n'ā ye'n'e na cuūu 'ii'yān s'eeⁿ chí ca'n'a 'túúcā: 'Áámá kilo ye'n'e trigo ní nditiiⁿ'yuⁿ caadi, ní 'ii'nú kilos ye'n'e cebada ní nditiiⁿ'yuⁿ caadi. Nguéé diiⁿ di daño ye'n'e aceite, ndí nguéé ndúú ye'n'e vino ti nduu 'uuvi naaⁿ ní nduuví n'deeé n'dái.

⁷ Ní taachi 'ii'yān chí nguuvi 'iiti cuūchī miiⁿ nan'guaaⁿ yā ndii chíín ndí cūū sello miiⁿ ch'iindiveén nduudu ye'n'e 'ii'yān chí ndii chíín ndí cūū 'iiti miiⁿ chí ca'n'a 'túúcā: Cuchí di ní n'diichi di.

⁸ N'diichí ní snaán 'áámá 'yuúdūu cuaaaⁿ dεεvέ ndúúcū sa'n'ā chí cundúu sa 'yuúdūu miiⁿ. Sa'n'ā miiⁿ ní nguuvi sa vaadí n'gii. Ní cuaaⁿ daami sa cuchí taama sa'n'ā chí mensajero ye'n'e vaadí n'gíi chí tá'aa ní nguain'dai almas ye'n'e 'ii'yān chí n'dí. Tuu'mi ní 'ii'yān ca'á yā poder sa'n'ā s'eeⁿ ye'n'e 'áámá cuarto parte ye'n'e yā'n'aa ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí sa'n'ā s'eeⁿ diiⁿ sa caandaá s'eeⁿ. Ní 'íicú ch'ii'núⁿ sa 'ii'yān ndúúcū machete chí 'uūvi lados 'caāiⁿ ní ndúúcū 'áámá vaadí cuiicu ní ndúúcū ca'ai ní ndúúcū 'iiti taaⁿ. Ní 'túúcā sa'n'ā s'eeⁿ ch'ii'núⁿ sa 'ii'yān.

⁹ Ní taachi 'ii'yān chí nguuvi 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ndii chíín ndii nyuⁿ'u sello miiⁿ, n'diichí máán nátaí ní n'diichí almas ye'n'e 'ii'yān chí n'dí. Ní 'ii'yān ch'ii'núⁿ yā 'ii'yān s'eeⁿ cáávā chí nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ní cáávā chí nga'n'a cuaacú yā ye'n'e Ndyuūs. ¹⁰ Ní almas ye'n'e 'ii'yān s'eeⁿ yuudu n'dái 'caí yā ní ca'n'a yā: N'dii Señor chí véé tanducuéⁿe poder ye'n'e ní, n'dii chí dεεve ní ní cuaacú ní, ¿ndí dε'ε tiempo ca'n'á ní n'diichí ní nuuⁿndi ye'n'e 'ii'yān chí snée yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní diiⁿ ní castigar 'ii'yān s'eeⁿ cáávā chí ch'ii'núⁿ yā nú'suu?

¹¹ Ní 'ii'yān miiⁿ ca'á yā 'áámá 'áámá yā catecai cuéε yā. Ní 'ii'yān miiⁿ nga'n'á yā 'túúcā: Ndis'tií ní ntaavi'tuunúⁿ ní 'tεε 'téε cá ndí taachi 'ii'yān ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'caan'núⁿ yā taná'n'ā ca 'ii'yān chí diiⁿ ntiinyúⁿ ye'n'e Cristo, 'ii'yān chí hermanos ye'n'é ní. Ní canéé chí 'cuūvi yā tan'dúúcā ndis'tií chí ní.

¹² Ní n'diichí 'ii'yān chí nguuvi 'iiti cuūchī taachi nan'guaaⁿ yā ndii chíín ndii niyaaⁿ sello miiⁿ. Ní n'diichí chí diitūu n'dái nuⁿ'u yā'n'aa ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. N'diichí 'yā'n'ā miiⁿ chí tan'dúúcā chí cuáin catecai yā chí cuáin ye'n'e luto. Ní 'ii'yū miiⁿ ní nduuví cua'aa tan'dúúcā yuūuⁿ. ¹³ Ní 'íinyúⁿ s'eeⁿ ye'n'e nanguuvi ní sn'daā ndii na yā'n'aa. Ní tan'dúúcā chí ingéé tá'ā n'gui'i yā'n'á ye'n'e n'guídí taachi ndaā 'áámá 'yúúné táán 'túúcā sn'daā 'íinyúⁿ s'eeⁿ.

¹⁴ Ní nanguuvi ní ch'iinu ye'n'e ní nduuví 'íin' tan'dúúcā chí n'gεεcu yú 'áámá caaca. Ní 'áámá 'áámá yíicū ndúúcū 'áámá 'áámá isla ní nuⁿ'u ye'n'e na lugar ye'n'é. ¹⁵ Ní 'ii'yān ye'n'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, reyes ndúúcū 'ii'yān chí ch'εεε ndúúcū 'ii'yān 'cuiica ndúúcū 'ii'yān comandantes ndúúcū 'ii'yān chí véé poder ye'n'é yā ndúúcū 'ii'yān

chi 'áamá díin yā ntiinyuⁿ yeⁿe 'iiví yā ndúúcū 'ii'yāⁿ chí libre yā, nducyáácá yā chεeti núúⁿ n'de'ei yā na yiivi yáává ní nguáánⁿ na tuūu yeⁿe yiicū. ¹⁶ Ní 'ii'yāⁿ s'een caⁿa yā chíi yā icyánⁿā ndúúcū tuūu: Ndís'tiī icyánⁿā ndúúcū tuūu, cun'dáá nduú nī vmnaaⁿ yeⁿe nús'uu ní cunūūⁿ n'dé'ei nī nús'uu yeⁿe nanáánⁿ Ndyuūs chí véε yā na trono miiⁿ ní yeⁿe castigo chí neenē diitūu n'dai chí Jesucristo chí nguuvi 'iiti cuūchī téε yā nús'uu.

¹⁷ Caati 'āā ndaaⁿ nguuvi ch'εεε miiⁿ taachi Ndyuūs ca'a yā castigo 'ii'yāⁿ s'een ní ¿Du'ū cuuvi cuchéé castigo 'cūū?

7

Yeⁿe 'ii'yāⁿ chí señalado yā yeⁿe tribus yeⁿe 'ii'yāⁿ Israel

¹ N'diichí dendú'ū chí 'túúcā, ní cuayiiivi 'úú n'diichí cuūuⁿ ángeles chí chééndii yā ndu'u cuuúⁿ esquinas yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní ángeles s'een índεεnee yā ndii chíin ndii cuuúⁿ 'yúúné yeⁿe yáⁿā 'cūū. Ní 'iicú 'yúúné s'een nguéé chéenū diituú na yáⁿā ndíi nguéé ndúú vmnaaⁿ mar 'áámá nuūⁿnī'yánⁿā, ndíi nguéé ndúú vmnaaⁿ mar 'áámá yánⁿā. ² Ní n'diichí ntuúⁿ táámá ángel chí cuchii yā naachi can'daa 'yánⁿā. Ní ndεε yā na ta'a yā 'áámá sello yeⁿe Ndyuūs chí canduuchi. Ní ángel miiⁿ yúúúú n'dái ngaⁿa yā ndu'u cuūuⁿ ángeles chí sta'á yā poder chí ditiinú yā chí díin yā daño na yáⁿā 'cūū ndúúcū ná nuuⁿnī'yánⁿā.

³ Ní ángel miiⁿ ngaⁿá yā 'túúcā: Ndís'tiī ángeles, nguéé díin nī daño yeⁿe yánⁿā 'cūū, ndíi nguéé ndúú yeⁿe nuūⁿnī'yánⁿā, ndíi nguéé ndúú yeⁿe yánⁿā ndíi taachi s'nuúⁿ 'nū 'áámá sello yeⁿe Ndyuūs na nchéetē 'ii'yāⁿ chí dichíⁿvē Ndyuūs yeⁿe yú.

⁴ Ní ch'iindiveéⁿ chí duuchi 'ii'yāⁿ chí chíi sellado yā ní ngii yā

'áámá ciento 'uūvī ngεεcú cuūuⁿ mil 'ii'yāⁿ chí 'ii'yāⁿ yeⁿe nducuéⁿē tribus yeⁿe ndaata yeⁿe 'ii'yāⁿ Israel. ⁵ 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Judá ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Rubén ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Gad ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. ⁶ 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Aser ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Neftalí ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Manasés ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. ⁷ 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Simeón ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Leví ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Isacar ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. ⁸ 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Zabulón ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā José ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii'yāⁿ yeⁿe tribu yeⁿe ndaata saⁿā Benjamín ní ndíi yā sellado yā ndiichúúví mil.

Nducyáácá 'ii'yāⁿ chí véε catecai cuéε yā

⁹ Cuayiiivi ní n'diichí n'dee n'dái 'ii'yāⁿ yeⁿe tanducuéⁿē nación, yeⁿe tanducuéⁿē raza, yeⁿe 'ii'yāⁿ yeⁿe tanducuéⁿē daveedi ndúúcū tanducuéⁿē davaacu chí n'dáán, yeⁿe tanducuéⁿē yáán yeⁿe tanducuéⁿē 'ii'yāⁿ chí véé na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní nducyaaca 'ii'yāⁿ s'een chééndii yā nanáánⁿ trono miiⁿ ní nanáánⁿ 'ii'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī. Ní mar 'áámá 'ii'yāⁿ nguéé cuuvi didúúché yā. Nducyáácá yā véé catecai yā cuéε ní ndεε yā yiinyúⁿ na ta'á yā. ¹⁰ Ní nducyáácá yā 'cai yā yiicú yā ní caⁿa yā 'túúcā:

Ndyuūs chi véε yā na trono miiⁿ ndúú^{cū} Cristo chi nguuvi 'iiti cuūchī nadanguáⁿai yā s'uuúⁿ. ¹¹ Ní nducyaaca ángeles s'eeⁿ ní ch'εεε yā núú^{má}ⁿ 'diituu yēⁿe trono miiⁿ ndúú^{cū} ndu'ū ndiicú cuūuⁿ 'iiⁿntyéⁿē ndúú^{cū} ndu'u cuūuⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní nducyaaca yā candiitín'dii yā nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chi véε yā na trono miiⁿ ní dich'εεté yā Ndyuūs. ¹² Ní 'tíicā caⁿ'a yā:

'Tíicā va. Di'chεεε yú Ndyuūs chi dεεve ngii yā chí deenu yā tanducuéⁿē dendu'ū chi véé. Caⁿ'a yú gracias Ndyuūs. Ní diiⁿ yú honrar 'iiⁿyāⁿ. Ní nducuéⁿē poder ndúú^{cū} nducuéⁿē fuerzas ní yēⁿe yā. Ní 'tíicā canéé Ndyuūs yēⁿe yú cuēⁿe daāⁿmaⁿ cuēⁿe daāⁿmaⁿ. 'Tíicā.

¹³ Cuayivi ní 'áámá 'iiⁿntyéⁿē nan'guεεcútaⁿa yā ní itiinguuneén yā 'úú: ¿Dú'u rá 'iiⁿyāⁿ chí véé catecai cuéε yā ní tíi chiicá yā?

¹⁴ Ní 'úú ní ngaⁿ'á: N'dii, Señor, deenú nī yēⁿe yā. Tuu'mi ní 'iiⁿntyéⁿē miiⁿ caⁿ'a yā: 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní chiica yā yēⁿe chí ch'eenu taavi yā chií ní 'āā dεεvé yā catecai yā ndúú^{cū} yuuúⁿ yēⁿe Cristo chí nguuvi 'iiti cuūchī. ¹⁵ Ní cáávā chuū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ snée yā nanááⁿ Ndyuūs chí véε yā na trono yēⁿe yā. Ní dichí'vé yā Ndyuūs ndii nguuvi ndii n'gaaⁿ na yáacū yēⁿe yā. Ní 'iiⁿyāⁿ chí véε yā na trono miiⁿ ní canéé yā miiⁿ ní candéé yā cuidado nducyaaca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ¹⁶ Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'āā ntéé cuuvi cuiicú yā, ní 'āā ntéé cuuvi yaácá yā. Ní 'āā ntéé cundāā yaⁿ'ā vmaaaⁿ yēⁿe yā ndíi nguéé ndúú cuuvi cucu 'iiⁿyāⁿ ndúú^{cū} yaⁿ'ā. ¹⁷ Caati 'iiⁿyāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī chí véε yā na trono miiⁿ ní diíⁿ yā cuidado 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ tan'dúú^{cā} chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'iiti cuūchī yēⁿe yā. 'Tíicā diíⁿ yā. Ní can'dáá naaⁿ yā

ní 'cuuⁿmíⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ naachí candaā nuūⁿnīⁿ yēⁿe vida cuēⁿe daāⁿmaⁿ. Ní Ndyuūs nadidεεvé yā tanducuéⁿē nuūⁿnīⁿ nduutināaⁿ yā.

8

Sello chí ndii chíⁿ ndíi ndεεchē ndúú^{cū} incensario yēⁿe 'díiⁿnguāⁿ

¹ Ní taachi 'iiⁿyāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī nan'guaaⁿ yā ní divíi yā ndii chíⁿ ndíi ndεεchē sellos miiⁿ yēⁿe libro miiⁿ tuu'mi ní chó'ōo tan'dúú^{cā} maⁿ'a hora chí chíi 'diiⁿ canéé na va'ai chεεti nguuvi. ² Tuu'mi ní n'diichí chí ndu'u ndεεchē ángeles chí chééndii yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní ángeles sta'á yā 'áámá trompeta 'áámá 'aamá yā yēⁿe 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí ca'á yā trompetas. ³ Ní cuayivi táámá ángel chí ndεε yā 'áámá incensario yēⁿe 'díiⁿnguāⁿ ní ndaa yā nanááⁿ nátai yēⁿe 'díiⁿnguāⁿ ní chééndii yā miiⁿ. Ní ángel miiⁿ ní sta'á yā n'dee n'dái cúⁿ'úyaa. Ní ca'á yā cáávā ofrenda dáámá ndúú^{cū} chí ngaⁿ'angua'á yā 'iiⁿyāⁿ chí yēⁿe Ndyuūs. Ní s'néeⁿ yā incienso nanááⁿ nátai yēⁿe 'díiⁿnguāⁿ chí canéé nanááⁿ trono miiⁿ. ⁴ Ní 'yááⁿmíⁿ yēⁿe cúⁿ'úyaa chí canéé na ta'á ángel miiⁿ ndúú^{cū} yēⁿe chí ngaⁿ'angua'á 'iiⁿyāⁿ yēⁿe iⁿ'yēⁿdí 'cūū chí yēⁿe Ndyuūs ní dáámá cuhεε nanááⁿ Ndyuūs. ⁵ Tuu'mi ní ángel miiⁿ sta'á yā incensario yēⁿe 'díiⁿnguāⁿ chiitú yā ndúú^{cū} nducyaⁿ'ā yēⁿe nátai miiⁿ. Ní chingéε yā vmaaaⁿ yáⁿ'āa yēⁿe iⁿ'yēⁿdí 'cūū. Ní ndaa daavi chí diituu n'gεεcúū ndúú^{cū} dεεve yēⁿe 'cuai ndúú^{cū} chí 'nuⁿ'u yáⁿ'āa.

Yēⁿe trompetas

⁶ Ní ndu'u ndεεchē ángeles chí ndéε yā trompetas ch'εεtinéé yaáⁿ yā chí di'cuεεcú yā trompetas yēⁿe yā.

⁷ Ní ángel chí vmnááⁿ vmaaaⁿ di'cuεεcú yā trompeta yēⁿe yā ní chingéε vmaaaⁿ yáⁿ'āa yuūuⁿ

ndúúcu nguuchi ya'nā ndístán'ā ndúúcu yuúú. Ní chiichi 'iinū parte ye'n'e yá'nāa ye'n'e in'yee'dí 'cūū ndúúcu 'iinū parte ye'n'e yá'ná chi véé. Dáámá chiichi ndúúcu 'iinū parte ye'n'e yá'ná ndúúcu nducué'n'ē yaātā cueēe yé'n'ē.

⁸ Tuu'mi ní ndii chíín ndii 'úúví ángel di'cuεεcú yā trompeta ye'n'e yā ní n'diichí 'áámá cosa tan'dúúca 'áámá yīicū ch'εεtē chí ngiichi chí 'áámá 'iin'yān chεεcú yā ye'n'e va'ai chεeti nguúvi. Ní sndaā vmnaa'n ye'n'e nuū'nī'n'yá'nā. Ní ye'n'ē in'yee'dí 'cūū ná 'iinū parte ye'n'e nuū'nī'n'yá'nā nduuví yuuú. ⁹ Ní ch'ii 'áámá 'iinū parte ye'n'e 'iiti chí véé chεeti nuū'nī'n'yá'nā mii'n ndúúcu 'iinū parte ye'n'e nducué'n'ē barcos chí chiica vmnaa'n nuū'nī'n'yá'nā ní ntuúví.

¹⁰ Tuu'mi ní ángel ndii chíín ndii 'iinū mii'n di'cuεεcú yā trompeta ye'n'e yā ní sn'daā 'áámá 'í'nyú'n ch'εεte ca ye'n'ē nanguuvi tan'dúúca 'áámá táán yáácá chí ngiichi. Ní sn'daā vmnaa'n ye'n'e 'iinū parte ye'n'ē yīicú s'ee'n ndúúcu nuū'nī'n chí can'daā chí véé na in'yee'dí 'cūū. ¹¹ Ní 'í'nyú'n ch'εεte ca mii'n ní chí duuchi Ajenjo chí ne'n'e caa'n'ma'n chí yaaá. Ní 'iinū parte ye'n'e nuū'nī'n ye'n'e yīicū ndúúcu nuū'nī'n chí can'daā ní nduúví Ajenjo chí yaaá. Ní neené 'yaa'n 'iin'yā'n ch'íi yā chí chí'i yā nuū'nī'n mii'n tí neené yaaá nuū'nī'n mii'n.

¹² Tuu'mi ní ángel ndii chíín ndii cuūu'n di'cuεεcú yā trompeta ye'n'e yā ní 'iinū parte ye'n'e 'yá'nā nca'ái ndúúcu 'iinū parte ye'n'ē 'iyyū ndúúcu 'iinū parte ye'n'e 'í'nyú'n. Ní 'íicú 'iinū parte ye'n'e dendu'ū chí 'túúca ní chíi maái'n. Ní nguéé canuu'n dεεve ye'n'ē na 'iinū parte ye'n'e nguuvi. 'Tiicá ntúū'n'gaa'n.

¹³ Tuu'mi ní n'diichí 'áámá ángel tan'dúúca 'í'yāa ní n'giindive'án chí n'gai yā naachi cue'n'e yā naavtan'ā nanguuvi. Ní n'gan'a yuudú yā 'tíicá: De'ē chúúca ya'ái, de'ē chúúca

ya'ái, de'ē chúúca ya'ái ye'n'ē 'ii'n'yān chí snée yā na yá'nāa ye'n'e chí cuuvi taachi tá'iinū ángeles can'a yā di'cuεεcú yā trompetas ye'n'ē yā.

9

¹ Cuayiiivi ní n'diichí ndíi nyu'n'u ángel mii'n di'cuεεcú yā trompeta ye'n'e yā ní n'diichí 'áámá 'í'nyú'n chí chíicā nanguuvi ní chíiya na yá'nāa. Ní 'áámá 'iin'yān ndéε yā llave ye'n'e abismo chí 'áámá yīive yá'nāa ch'εεtē chí nan'guāā'n yāa'nūu'n n'dái. Ní 'áámá ángel chí nguéé n'daacā ca'a yā llave mii'n na ta'a 'í'nyú'n mii'n. ² Ní ángel mii'n n'guaa'n yā yīive yá'nāa ní can'dáá 'yaa'n'mi'n ye'n'ē tan'dúúca 'yaa'n'mi'n chí can'daā ye'n'ē 'áámá horno ch'εεte. Ní 'yaa'n'mi'n mii'n chí can'daā ye'n'ē yīivé mii'n ní dii'n chí nduuví maái'n na 'yá'nā ndúúcu 'yúúné. ³ Ní ye'n'e 'yaa'n'mi'n mii'n can'daā langostas na yá'nāa. Ní 'iiti s'ee'n ní taán tí, ní chingaá tí. Ní tan'dúúca 'iiti dán'ái dii'n tí, 'tíicā cuuvi dii'n tí. ⁴ Ní 'iin'yān dichó'ó yā langostas chí nguéé dii'n tí daño ye'n'e yaātā chí véé na yá'nāa ndúúcu mar 'áámá naa'n chí yaātā cueé ndíi mar 'áámá yá'ná, naati dámaā'n cuuvi dii'n tí daño 'iin'yān chí nguéé ndεε yā sello ye'n'e Ndyuūs ná nchεεtē yā. ⁵ Naati can'a yā chíi yā langostas chí nguéé cuuvi 'caa'n'nú'n tí 'iin'yān s'ee'n naati cuuvi dii'n tí chí 'cueenu yā cuuvi chí ya'ai cá yā chεeti nyú'n'ú 'í'nyú. Ní dii'n tí chí ya'ai cá yā tan'dúúca chí ya'ai ca 'iin'yān taachi cá'a 'iiti da'n'ái 'iin'yān. ⁶ Ní nguuvi s'ee'n ní 'iin'yān ye'n'e in'yee'dí 'cūū in'nuú'n yā taacā chí cuuvi 'cuúví yā tí ne'n'e yā chí 'cuúví yā, naati nguéé cuuvi 'cuúví yā.

⁷ Ní langostas mii'n ní tan'dúúca 'aama 'yúúduu chí canee listo tí chí 'cuu'n'má'n tí 'tíicā langostas mii'n. Na tí'n tí cánduūu cosa tan'dúúca corona ye'n'e 'dii'nguāā'n. Ní naá'n tí ní tan'dúúca náá'n 'iin'yān. ⁸ Ní yuúduu tí'n tí tan'dúúca yuúduu tí'n

n'daataá. Ní 'dii'yuⁿ tī tan'dúúcā 'dii'yuⁿ 'yáí'yāaⁿ cuá'áa. ⁹ Ní snúuⁿ cuerpo yeⁿ'é tī catecaí tan'dúúcā catecaí cūū chí armadura cūū yeⁿ'e soldado. Ní n'g'éécú ngεεchi tī tan'dúúcā chí n'gεεcu 'yaaⁿ n'dái carros ndúúcu 'yaaⁿ n'dái 'yuúdūu chí ngéénu tī ndεε tī carro yeⁿ'e tī tan'dúúcā chí ngéénu tī cueⁿ'e tī neⁿ'e chí 'cuuⁿ máⁿ yā. ¹⁰ Ní véé nduucudaⁿ'ai tī tan'dúúcā nduucudaⁿ'ai 'iiti daⁿ'āí ní véε 'iini ch'εεε na nduucudaⁿ'ai tī. Ní ndúúcu 'iini ch'εεε yeⁿ'é nduucudaⁿ'ai tī chí dííⁿ tī daño chí ch'eenu yā chí ch'εεti nyúⁿ'ú 'íyú. ¹¹ Ní canéé 'áámá ángel ndíí tīiⁿ yeⁿ'e 'iiti s'eeⁿ, chííⁿ chí ángel yeⁿ'e yiivε yáⁿ'āa miiⁿ. Ní ángel miiⁿ chí duuchi Abadón na nduudu hebreo, ní Apolión ná nduudu griego chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ 'iini'yāⁿ chí nada'tuūví tanducuéⁿ'ē.

¹² Maaⁿ ní chó'ōo 'áámá vaadi ya'āi chí canéé chí chó'ōo naati véé na 'uūví vaadi ya'āi chí canéé chí cho'óo.

¹³ Tuuⁿmi ní ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ ángel miiⁿ idi'cuεεcú yā trompeta yeⁿ'é yā ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chí cuchíí naavtaⁿ'ā yeⁿ'e chí cuūuⁿ níⁿ'niⁿ tī chí adorno yeⁿ'ē nátaí yeⁿ'e 'diiⁿnguāⁿ chí canéé nanááⁿ Ndyuūs naachi dich'εεté yā Ndyuūs. ¹⁴ Ní nduudu miiⁿ caⁿ'a chíí ndii niyaaⁿ ángel miiⁿ chí ndéé yā trompeta yeⁿ'é yā: Dii, ángel, n'daatíí dí ndu'u cuūuⁿ ángeles chí snéé i'yúú yā niiⁿnuúⁿ na yíícú ch'εεε chí nguuví Eufrates.

¹⁵ Ní nín'daatíí yā ndú'ú cuūuⁿ ángeles s'eeⁿ caati cuuvi 'caāⁿ'nuⁿ yā 'iinū parte yeⁿ'e 'iini'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Ní canéé listo yā hora yeⁿ'ē. ¹⁶ Ní ch'iindiveéⁿ chí ch'εε dúúché yā soldados chí sndúu sa 'yuúdūu chí ngii sa tan'dúúcā 'uuví ciento millones.

¹⁷ Ní 'tíicā n'diichí 'yuúdūu s'eeⁿ taachi 'úú, Juan, cueⁿ'é ndúúcu espíritu yeⁿ'é. Ní 'iini'yāⁿ chí sndúu yā 'yuúdūu s'éeⁿ véé catecaí yā chí armadura yeⁿ'e pecho yeⁿ'é yā ní

color cuá'ā tan'dúúcā chí nguuchi yaⁿ'ā ndúúcu color cueéé nanguuvi ndúúcu color cuaaáⁿ. Ní 'yuúdūu s'eeⁿ ní tííⁿ tī tan'dúúcā tííⁿ 'yáí'yāaⁿ cuá'áa. Ní na cheendí tī ican'daa nguuchi yaⁿ'ā ndúúcu 'yaaⁿ'miⁿ ndúúcu azufre. ¹⁸ Ní yeⁿ'e 'iinū naaⁿ dendu'ū s'túúcā chí can'daa yeⁿ'e cheendí tī ní 'áámá 'iinū parte yeⁿ'e 'iini'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ch'íi yā ndúúcu nguuchi yáⁿ'ā miiⁿ ndúúcu 'yaaⁿ'miⁿ miiⁿ ndúúcu azufre miiⁿ. ¹⁹ Ní chí ditiinū yeⁿ'e 'yuúdūu s'éeⁿ canúúⁿ cheendí tī ndúúcu nduucudaⁿ'ai tī tī nduucudaⁿ'ai tī miiⁿ ní yaaaⁿ ní tan'dúúcā tííⁿ cúú, 'tíicā nduucudaⁿ'ai tī. Ní ndúúcu cheendí tī ndúúcu nduucudaⁿ'ai tī dííⁿ tī daño 'iini'yāⁿ s'eeⁿ.

²⁰ Tanáⁿ'ā 'iini'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chí nguéé ch'íi yā yeⁿ'e daños nguéé ndaācādaamí yā yeⁿ'e dendu'ū chí dííⁿ yā chí nguéé n'daacā. Ní i'téenu yā espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ndúúcu santos ídolos yeⁿ'e 'diiⁿnguāⁿ ndúúcu santos ídolos yeⁿ'e 'diiⁿnguεε ndúúcu santos ídolos yeⁿ'e 'cúú cuaaáⁿ ndúúcu santos ídolos yeⁿ'e túū ndúúcu santos ídolos yeⁿ'e yáⁿ'á. Dendú'ū santos ídolos nguéé cuuvi inaaⁿ, ní nguéé cuuvi n'giindiveéⁿ, ndíí nguéé cuuvi ngiicá. ²¹ Ní 'iini'yāⁿ s'eeⁿ 'tíicā ntúúⁿ nguéé ndaācādaamí yā yeⁿ'e chí n'giiⁿ'núⁿ yā 'iini'yāⁿ, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e ngaatu chí dííⁿ yā, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e chí caⁿ'á yā ndúúcu isaⁿ'ā o n'daataá chí nguéé yeⁿ'é yā, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e chí duucu yā.

10

Yeⁿ'e ángel ndúúcu libro 'lín

¹ Cuayiivi ní n'diichí 'áámá ángel chí véé n'dee n'dái poder yeⁿ'e yā. Ní chíicá yā yeⁿ'e va'ai ch'εεti nguuvi ní chíiyá yā. Ní véé catecaí yā yeⁿ'e meeⁿ. Ní vmaaaⁿ tííⁿ yā canéé cuuⁿ'ngúúⁿndí yeⁿ'e nanguuvi. Ní naáⁿ yā tan'dúúcā

δεεβε yeⁿe 'yáⁿā, 'tíicā ngii naáⁿ yā. Ní ca'á yā ní tan'dúúicā columnas chi nguuchi yaⁿā. ² Ní na ta'á yā ndeε yā 'áámá libro 'líiⁿ chi canda'āi. Ní ángel miiⁿ s'neeⁿ yā ca'á yā lado ta cuaacú yā vmnaaⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿā. Ní s'neeⁿ yā ca'á yā lado tá 'cuae yā vmnaaⁿ na yáⁿāa. ³ Tuu'mi ní yuudu n'dái 'caí yā tan'dúúicā chi n'gaí 'áámá 'yáíⁿyāⁿ cuáⁿáa. Ní ch'íinú 'cai yā ní ndeεchē daavi ní caⁿ'ā ndúúicū nduudu yeⁿē. ⁴ Taachi ch'íinú ngaⁿ'ā ndu'ū ndeεchē daavi míiⁿ 'úú ní canéé listo chi dinguúⁿ chiiⁿ chi n'diichí taachi ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu yeⁿe ná va'ai cheeti nguuvi chí caⁿ'a chii 'úú: Nguéé dinguuⁿ di nduudu chi ngaⁿ'ā ndu'u ndeεche daavi miiⁿ naati canúúⁿ n'de'ei di na staaⁿ yeⁿe di nduudu miiⁿ.

⁵ Ní ángel miiⁿ chi n'diichí chi chééndii vmnaaⁿ na nuūⁿnīⁿ'yáⁿā ndúúicū vmnaaⁿ na yáⁿāa ch'éé yā ta'a yā lado ta cuaacú yā ndíi nanguuvi. ⁶ Ní diíⁿ yā 'áámá compromiso ní ngaⁿ'a yā: "Por Dios", Ndyuūs chi canduuchi cueⁿe daāⁿmaⁿ, Ndyuūs chí din'dái yā nánguuví ndúúicū tanducuéⁿē dendu'ū chí vεε yeⁿē, ndúúicū yáⁿāa ndúúicū tanducuéⁿē dendu'ū chí vεε yeⁿē, ndúúicū nuuⁿnīⁿ'yáⁿā ndúúicū tanducuéⁿē dendu'ū chí vεε yeⁿē. Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā: 'Āā ntéé tiempo chí cuuvi 'naaⁿ. ⁷ Ti nguuví taachi ndii chíiⁿ ndii ndeεchē ángeles ní tucá'a yā 'cuεcú yā trompetas yeⁿe yā tuu'mi ní chiiⁿ chí Ndyuūs cunee n'de'ei yā ní 'cuiinu. Ní Ndyuūs tucá'a yā diíⁿ yā tanducuéⁿē chí ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ profetas chí dichíⁿvε yā Ndyuūs.

⁸ Tuu'mi ní nduudu chí ch'iindiveéⁿ ndii nanguuvi caⁿ'a ntúⁿ yā ndúúicū 'úú táámá vmneⁿēe ní caⁿ'a 'tíicā: Dii, Juan, cueⁿe di ní cuta'a di libro 'líiⁿ chí ngaadi chí ángel miiⁿ ndéε yā na ta'á yā, ángel chí chééndii yā vmnaaⁿ na

nuūⁿnīⁿ'yáⁿā ndúúicū vmnaaⁿ na yáⁿāa.

⁹ Ní cheⁿ'é nanááⁿ ángel miiⁿ ní caⁿ'á chíi ángel: Díi, ángel, tee di libro 'líiⁿ 'úú. Ní teé yā libro 'líiⁿ 'úú. Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā chíiyā 'úú: Cuta'a di ní ché'é dí libro 'líiⁿ. Ní cuuvi yaadi na cheendi di tan'dúúicā ndi'i naati nduūvī yaáá ná cheēti di.

¹⁰ Tuu'mi ní sta'á libro 'líiⁿ míiⁿ chí canéé na ta'a ángel miiⁿ ní che'é. Ní chíi yaadi cheendi tan'dúúicā ndi'i. Taachi 'āā ch'íinú che'é ní nduūvī yaáá yeⁿe cheēti. ¹¹ Ángel miiⁿ ní níiⁿnúúⁿ nūuⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú: Díi, Juan, taama vmnéⁿēe canéé chí caaⁿ'maⁿ di nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs yeⁿē n'deeε n'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndúúicū 'yaaⁿ n'dái naciones ndúúicū 'yaaⁿ taavi 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a davaacu s'eeⁿ chí n'dááⁿ ní ndúúicū yeas.

11

'Uuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu

¹ Tuu'mi ní ángel miiⁿ tee yā 'aama taaⁿ nduu 'úú ti tan'dúúicā 'áámá nduucu chí dicaadi yā, 'tíicā. Ní ángel miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'úú: Cuééndii di ní dicaadi dí yáacū yeⁿe Ndyuūs ndúúicū nátaī. Ní diduuche di cheeti yaacū 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā Ndyuūs. ² Naati chuva'āi yeⁿe yáacū na patio miiⁿ nguéé dícaadi dí miiⁿ ti chíiⁿ ní caⁿ'á 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'caanca'a yā nducuéⁿē yáā miiⁿ chí yeⁿ'é Ndyuūs 'uūvī ngεεcú 'uūvī 'iiyū. ³ Ní ngaⁿ'á yā 'tíicā. 'Úú ní dich'o'ó 'uūvī 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'é, chí caaⁿ'máⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é 'áámá mil canee 'uūvī ciento ndúúicū 'iiⁿu ngεεcu nguuvi. Ní catecai yā ní 'iiⁿ'yāⁿ chí luto yā.

⁴ Ná 'uūvī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ngaⁿ'a cuaacu yeⁿ'é, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní tan'dúúicā 'uūvī yáⁿ'á yeⁿe olivas ndúúicū 'uūvī candeleros chí snéε nanááⁿ Señor chí 'iivi yeⁿe yáⁿāa. ⁵ Ní nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿe

yā diín yā dañō 'uuvi 'ii'yān chi ngan'a cuaacu ye'né tuu'mi ní can'dáa nguuchi ya'nā na cheendi 'uūvi 'ii'yān ní ch'íinū 'ii'yān chi contra ye'nē yā. Ní 'tíicā cuuvi 'ii'yān chi ne'né yā diín yā dañō 'uuvi 'ii'yān s'eeñ, canéé chi 'cuūvi yā ndúúcu nguuchi ya'nā. ⁶ 'Uuvi 'ii'yān chi caa'ma'n cuaacu ye'né ní véé poder ye'nē yā chí cuuvi nn'gaadí yā nanguuvi ní 'íicú nguéé cueen cúúvi 'naa'n tiempo chi ngan'á yā nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs. Ní cuuvi yā diín ntúu'n yā chí nuu'nn'ā nduuvu yuúu'n. Ní diín yā chí ndáá n'deeē n'dái ca'ai ye'nē 'ii'yān ye'nē i'nyee'dí 'cūū, ní diín yā chuū 'āā de'é nūu'n tiempo taachi ne'nē yā. ⁷ Ní cuayiiwi taachi 'cuiinu caa'má'n yā nduudu cuaacu ye'né Ndyuūs tuu'mí 'iiti taa'n chí nguuvi monstroo ní can'dáa tī ye'nē yíi've yá'nāa ní diín caandaá tī ndúúcu 'uuvi 'ii'yān s'eeñ. Ní chueē tī ye'nē yā ní 'caa'n'nú'n tī 'uuvi 'ii'yān s'eeñ. ⁸ Ní cuerpo ye'nē 'uūvi tiná'nā s'eeñ cunéé na yúúni ye'nē yáān ch'ēēte mii'n chí dáámá yáān mii'n naachi 'ii'yān ca'néé'nga'á yā Señor Jesucristo ye'nē yú na cruz. Ní ndúúcu táámá nduudu yáān ch'ēēte mii'n tan'dúúca yáān Sodoma o yá'nāa Egipto tī 'ii'yān chí nguéé n'daacā ch'ēētinéē yā mii'n. ⁹ Ní 'ii'yān ye'nē yáān s'eeñ ndúúcu 'ii'yān ndaataa s'eeñ ndúúcu 'ii'yān ye'nē n'deeē n'dái davaacu chí n'dáá'n ndúúcu 'ii'yān ye'nē 'naa'n naciones ca'ná yā n'diichi yā 'uūvi cuerpo chí tiná'nā ye'nē 'ii'yān chí n'dií ch'ēēti na 'íinú nguuvi canéé ma'nā. Ní 'ii'yān s'eeñ nguéé 'cuaán yā chí 'ii'yān 'cuēēchi yā cuerpos ye'nē tiná'nā ye'nē 'ii'yān chí n'dí mii'n. ¹⁰ Ní 'ii'yān chí ch'ēētinéē yā na yá'nāa ní neenē cuuvi yeenú yā chí n'dí nduu 'uūvi profetas. Ní diín yā 'viicu. Ní dicho'ó yā regalos ye'nē 'aamá yā taama yā caati 'uuvi profetas chí ngan'a nduudu cuaacu

ye'né Ndyuūs diín yā chí 'ii'yān s'eeñ neéné ch'eeñu yā chí. ¹¹ Naati cuayiiwi chí chó'ōo 'iinu nguuvi canéé ma'nā Ndyuūs nadacuéēñ yā nduu 'uuvi 'ii'yān s'eeñ ye'nē nguaa'n tiná'nā. Ní nducyaaca 'ii'yān di'va'a yā ye'nē chí n'diichi yā. ¹² Ní cuayiiwi mii'n 'uuvi 'ii'yān s'eeñ ch'iindiveéñ yā 'áámá nduudu yuudu n'dái ye'nē ná va'ai ch'ēēti nguuvi chí ca'nā: Ndís'tií, chueē ní 'muu'n. Ní 'ii'yān s'eeñ ní chueē yā na va'ai ch'ēēti nguuvi na 'áámá meēēñ. Ní 'ii'yān s'eeñ chí taa'n yā ye'nē yā n'diichi yā chuū. ¹³ Ní hora mii'n nūu'n 'nu'u taa'n yá'nāa ní 'áámá ndiichi parte ye'nē yáān mii'n chí n'daā ní ndēēchē mil 'ii'yān ch'ti yā taachi n'nu'u yá'nāa mii'n. Taná'nā yā ní di'vá'a yā ní dich'ēēte yā Ndyuūs chí canéé na va'ai ch'ēēti nguuvi.

¹⁴ Chó'ōo ndii 'uuvi vaadi yá'āi naati ní ndii chí'n ndii 'iinu mii'n ndaa núú'n.

Ye'nē ángel chí di'cuēēcú yā ndí ndēēchē trompeta

¹⁵ Ní ndii chí'n ndii ndēēchē ángel mii'n di'cuēēcú yā trompetas ye'nē yā ní ch'iindiveéñ 'naa'n nduudu yuudu na va'ai ch'ēēti nguuvi chí ngan'ā:

Maa'n ní Señor Ndyuūs ye'nē yú ndúúcu Cristo ní véē poder ye'né yā tiempo maa'n chí caa'n'ma'n ntiin'nyu'n yā cue'nē daā'ma'n ye'nē nducué'nē 'iintyén'ē ye'nē í'nyee'dí ndúúcu naachi ngan'a ntiin'nyu'n yā ti nducué'nē ní ye'nē Cristo maa'n. ¹⁶ Tuu'mi ní ndu'u ndiicú cuūu'n 'iintyén'ē chí véē yā na trono ye'nē yā nanáán Ndyuūs ch'ēēti ndiitin'dí yā ndúúcu naa'n yā na yá'nāa nanáán Ndyuūs ní dich'ēēte yā Ndyuūs. ¹⁷ Ní ngan'a yā:

N'dií Señor Ndyuūs chí véé tanducué'nē dendu'ū poder ye'nē

nī, n'diī chi canée nī tiempo maaⁿ ní canée nī tiempo ndíí vmnaaⁿ ní canée nī ndíí tiempo chi cuchii. Teé 'nū gracia n'diī, Ndyuūs, ti n'diī ní sta'á nī poder chi yeⁿ'é nī chí ch'εετε n'dai. Ní n'diī ngaⁿ'a ntiīⁿnyúⁿ nī maaⁿ.

18 Ní maaⁿ ní ndaa tiempo chi dituūví nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi idituuví yā íⁿ'yeeⁿdī. 'Iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones chi nguéé i'téenu yā ní nduuvi taáⁿ yā ti ndaā nguuvi chi ca'á nī castigo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní hora chi cuuvi n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿ'e tináⁿ'ā s'ee. Ní ca'á nī premio 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi dichííⁿvē n'diī ní ngaⁿ'á yā nduudu cuaacu yeⁿ'é nī. Ní ca'á nī nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā n'diī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi dich'εεté yā n'diī, 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiīⁿnyúⁿ yā ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs.

19 Tuuⁿ'mi ní 'áámá yā n'guaaⁿ yā cheendi va'āi yeⁿ'e yáacū yeⁿ'e Ndyuūs, yáacū chi canée na va'ai cheeti nguuvi. Ní mííⁿ canée arca chi caja naachi canée compromiso yeⁿ'e Ndyuūs. Ní canée cheeti yáacū miiⁿ. Ní n'diichí 'cuāi ndúúcu n'dee n'dái ruido ndúúcu daavi n'nuⁿ'u na yáⁿ'āa ndúúcu 'aama cúúví yuūūⁿ.

12

N'daataá ndúúcu 'iiti dragón

1 Tuuⁿ'mi ní véeⁿ 'áámá seña chi nééné ch'εετε chi ch'iⁿ'i na va'ai cheeti nguuvi. N'diichí 'áámá n'daataá chi canuⁿ tá catecai tan'dúúcā 'yāⁿ'ā. Ní 'iiⁿ'nyuⁿ miiⁿ ní canée maaⁿ ca'a tá. Ní canúūⁿ tiiⁿ tá 'áámá corona ndúúcu ndichuuví 'iiⁿ'nyuⁿ. 2 Ní hora mííⁿ nūūⁿ ní cuuvi 'cuundiyáāⁿ daiya tá ní 'cāi yiicu tá ndúúcu vaadi ya'ai chí cuuvi 'cuundiyáāⁿ daiya tá. Neené ch'eenu tá chíí ní 'āa 'cuéé

'cuundiyáāⁿ daiya tá. 3 Ní nííⁿ'nuúⁿ nūūⁿ véeⁿ táámá seña chi nééné ch'εετε chi ch'iⁿ'i nanguuvi. N'diichí 'áámá 'iiti cuá'āa chí ch'εετε ca chí nguuvi dragón. Ní véeⁿ ndεεchē tiiⁿ tī ní ndiichí duuⁿ'niiⁿ'niiⁿ tī. Ní canduu tiiⁿ tī ndεεchē coronas 'áámá 'áámá ca'áámá cā'aama tiiⁿ tī. 4 Ní dragón mijⁿ ndúúcu ndúúcudaⁿ'ai tī diiⁿ tī chíⁿ'daā na 'iinu parte yeⁿ'e 'iiⁿ'nyúⁿ yeⁿ'e nanguuvi ní chíiya ndii na yáⁿ'āa. 'Iiti dragón miiⁿ chééndii tī nanááⁿ n'daataá chí 'cuundiyáāⁿ daiya tá ní 'íicú cuuvi che'é tī daiya tá miiⁿ taachi 'cuundiyáāⁿ. 5 Tuuⁿ'mi ní n'daataá miiⁿ ní ch'iiⁿ'ndiyáāⁿ 'áámá saⁿ'ā lííⁿ. Saⁿ'ā lííⁿ miiⁿ canée chí diituu caaⁿ'maⁿ ntiīⁿ'nyuⁿ sa yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē naciones yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdī ndúúcu 'áámá nduucu cūū. Ní nííⁿ'nuúⁿ nūūⁿ 'áámá yā sta'a yā saⁿ'ā lííⁿ mííⁿ ní cunaⁿ'á yā ndúúcu dacuá'āa miiⁿ na va'ai cheeti nguuvi naachi canée Ndyuūs chí véeⁿ yā na trono yeⁿ'e yā. 6 N'daata miiⁿ ní chéénū ta na yáⁿ'āa cuūⁿ'maⁿ naachi nguéé ch'εεtinée 'iiⁿ'yāⁿ ní miiⁿ nūūⁿ Ndyuūs din'dái yā 'áámá lugar cááva táⁿ'ā miiⁿ. Ní miiⁿ Ndyuūs ca'á yā chí che'e tá 'áámá míl canee 'uūví ciento nduuyu canée 'iinū ngeεcu nguuvi.

7 Cuayiivi ní véeⁿ 'aama caandaá ch'εεte na va'ai cheeti nguuvi. Angel Miguel chí ngaⁿ'a ntiīⁿ'nyuⁿ ndúúcu ángeles yeⁿ'é yā 'cuⁿ'u yā contra yeⁿ'e 'iiti dragón. Ní 'iiti dragón miiⁿ ndúúcu ángeles yeⁿ'é tī 'cuⁿ'u tī ndúúcu ángel Miguel miiⁿ. 8 Naati 'iiti dragón miiⁿ nguéé diiⁿ tī ganar caandaá ch'εεte miiⁿ. Ní 'āa ntéé véeⁿ lugar cááva tī na va'ai cheeti nguuvi. 9 'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ ch'εεcú yā 'iiti dragón miiⁿ ndúúcu nducyaaca ángeles yeⁿ'é tī ndíí iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. 'Iiti dragón miiⁿ chí ch'εεte ní 'iiti cúú miiⁿ ndíí vmnááⁿ vmnaaⁿ chí yááⁿ'nguínūⁿ chí Satanás. 'Iiti cúú miiⁿ ní chinnche'éeí tī núúⁿ'máⁿ iⁿ'yeeⁿdī.

10 Tuuⁿ'mi ní ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu chí diitūū n'dai yeⁿ'e na

va'ai cheeti nguuvu chi nga'a 'tíicā: Maa' ní ndaa tiempo chi Ndyuūs ye'e yú nadanguá'ai yā 'ii'yāⁿ ye'é yā. Ní ch'i'í yā poder ye'é yā chi rey yā. Ní nga'a ntii'nyúⁿ yā ye'e tanducuéⁿē dendu'ū ye'e yā. Ní Cristo ch'i'í yā chi 'ii'ntyéⁿe yā caati sa'ā miiⁿ chi Satanás chí ca'a sa nuuⁿndi ye'e hermanos ye'e yú ndíí nguúví ndíí n'gááⁿ nanááⁿ Ndyuūs, 'ii'yāⁿ ch'εεcú yā sa'ā miiⁿ ndii va'ai cheeti nguuvu ndii na yá'āa. ¹¹ Ní hermanos ye'e yú chichéé yā ye'e yáá'n'guiinūⁿ cáávā yuūⁿ ye'e Cristo chi nguuvu 'iiti cuūchí, ní cáávā chi nga'á yā nduudu cuaacu ye'e Ndyuūs, ní cáávā chi nguéé 'va'á yā ye'e vida ye'e maá'yā chi ch'íi ya cáávā Señor Jesucristo ye'e yú. ¹² Ndís'tií chí canéé na va'ai cheeti nguuvu yeenú nī, naati de'ē chúúcā ya'āi ye'é nducyaaca chí snéé na yá'āa 'cúū ndúúcū nducyaaca chí snéé na nuū'nī'yá'ā caati yáá'n'guiinūⁿ ndaa sa nanáaⁿ yā. Ní neené taaⁿ sa ti deenu sa chí 'āā ntéé cuuvi 'naaⁿ sa na iⁿ'yeēⁿdi.

¹³ Taachi 'iiti dragón miiⁿ ní chicadínūⁿ tī chí 'āā candiití tī ndíi na yá'āa, cheⁿe tī can'dáa tī n'daataá chí ch'ii'ndiyááⁿ daiya tá chí 'cueenu tá cuuvi. ¹⁴ Naati 'áámá yā ca'a yā n'daata miiⁿ 'uūví ngeεchi tá tan'dúúcā ngeεchi 'í'yāa chí ch'εεte ca. Ní 'iicú cuuvi caavā tá nanguuvi ní caⁿ'a tá lugar ye'e tá naachi nguéé 'ii'yāⁿ. Ní yaⁿ'ai canee tá ye'e 'iiti cúu chí yáá'n'guiinūⁿ. Ní 'ii'yāⁿ ca'á yā chí che'e tá 'iīnū ndúuyū canéé ma'a. ¹⁵ Ní cúu miiⁿ tun'dáa tī na cheendi tī n'deeé n'dáí nuū'nīⁿ tan'dúúcā nuū'nīⁿ ye'e 'áámá yíicú. Ní nuū'nīⁿ miiⁿ ní nduuvi yíicú chí cuuvi candεε tá'nā miiⁿ tī 'tíicā ne'e cúu miiⁿ. ¹⁶ Naati yá'āa miiⁿ chinnee n'daataá miiⁿ tī n'da'ai tan'dúúcā 'ii'yāⁿ n'da'ái yā cheendi yā ní yá'āa miiⁿ chí'i nuū'nīⁿ miiⁿ ní cheēnū nuū'nīⁿ

miiⁿ cheeti yá'āa, nuū'nīⁿ chí 'iiti dragón miiⁿ tun'dáa tī ndúúcū cheendi tī. ¹⁷ Ní ndúúcū chuū 'iiti dragón miiⁿ neené taaⁿ n'dáí tī ndúúcū n'daataa miiⁿ ní chéⁿe tī cu'ú tī ndúúcū taná'ā 'ii'yāⁿ ndaata ye'e n'daataa miiⁿ, 'ii'yāⁿ chí díiⁿ yā chí nga'a mandamiento ye'é Ndyuūs. Ní 'áámá canéé yā ndúúcū nduudu cuaacu ye'e Jesucristo.

13

Ye'e 'uūví 'iiti taaⁿ chí nguuvi monstruo

¹ Tuu'mi ní taachi chééndíí vmnaaⁿ yá'āa ndúútíi ye'e nuū'nī'yá'ā miiⁿ n'diichí chí can'daa 'áámá 'iiti chí ch'εεte taavi ca ye'e nuu'nī'yá'ā. 'Iiti miiⁿ ní nguuvi monstruo ní véé ndεεchē tíiⁿ tī ndúúcū ndiichi duu'nii'nīⁿ tī. Ní vmnaaⁿ 'áámá 'aama duu'nii'nīⁿ tī sndúūⁿ 'áámá corona. Ní canéé nguūⁿ ca'áámá cā'aama tíiⁿ tī chí duuchi chí nguéé inee yíinū Ndyuūs.

² 'Iiti chí monstruo chí ch'εεte miiⁿ chí n'diichí ní tan'dúúcā 'iiti chí leopardo, 'tíicā tī. Ca'a tī ní tan'dúúcā ca'a oso, 'tíicā ca'a tī. Cheendi tī ní tan'dúúcā cheendi 'yá'yāaⁿ cuá'aá, 'tíicā cheendi tī. 'Iiti dragón miiⁿ ca'á tī poder ye'é tī ndúúcū trono ye'é tī na ta'a 'iiti monstruo chí ch'εεte miiⁿ chí nga'a ntii'nyúⁿ tī. ³ Ní n'diichí chí 'áámá chéé tíiⁿ 'iiti monstruo chí ch'εεte taavi ca ní tan'dúúcā chí nca'āi 'áámá 'iiti chí n'díi ní nduūvā ye'é tī, 'tíicā 'áámá tíiⁿ tī. Ní nducyáácá 'ii'yāⁿ ye'e iⁿ'yeēⁿdi 'cūū néené che'e yiinú yā ye'e chuū. Ní cuen^eé yā ndúúcū 'iiti monstruo miiⁿ. ⁴ Ní nducyaacá yā s'téenu yā 'iiti dragón miiⁿ cáávā chí ca'á tī poder ye'e tī táámá 'iiti chí monstruo chí ch'εεte taavi ca. Ní 'ii'yāⁿ 'tíicā ntúūⁿ chí'téenu yā 'iiti monstruo miiⁿ. Tuu'mi ní caⁿ'a yā: ¿Du'u véé poder ye'e tan'dúúcā 'iiti monstruo 'cūū? ¿Du'u cúuví 'cuu'maⁿ ndúúcū 'iiti monstruo 'cūū ní cucheε ndúúcū 'iiti 'cūū?

5 Ní 'iiti dragón ca'á tī poder 'iiti monstruo miiⁿ chi caaⁿ máⁿ tī dendu'ū chi ch'εεεε. Ní cuncnáā ngaⁿ'a tī contra yeⁿ'e Ndyuūs. Ní diⁿ tiinuú tī chi ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ tī 'túúcā ch'ééti 'uūvī ngεεcu 'uūvī 'iivyū. 6 Ní 'túícā idiⁿ 'iiti monstruo. Ní cuncnáā ngaⁿ'a tī contra yeⁿ'e Ndyuūs ní ngaⁿ'a tī cuncnáā contra yeⁿ'e chi duuchi Ndyuūs ní contra yeⁿ'e va'ai chεeti nguvi naachi Ndyuūs ch'εetinée yā ní contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcū Ndyuūs. 7 Ní 'tiicá ntúūⁿ 'iiti dragón ca'á tī poder 'iiti monstruo miiⁿ chi diⁿ tī vaadi 'caaⁿ va ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs ndíi chi chεε tī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní ca'á tī poder 'iiti monstruo chi ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ tī yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē raza yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē yāⁿ ndúúcū yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē davaacu ndúúcū yeⁿ'e tanducuéⁿ'ē nación. 8 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā na yáⁿ'āa cu'téenu yā 'iiti monstruo miiⁿ. 'Tiicá néⁿ'e Ndyuūs. Ní nguéé canéé nguūⁿ chi duuchi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi duuchi 'iiti cuūchī. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iiⁿ'núⁿ yā Cristo ndii tiempo chi Ndyuūs din'dái yā iⁿ'yeéⁿdi.

9 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ véé veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā nduudu 'cūū. 10 'Iiⁿ'yāⁿ chi can'daa yā 'iiⁿ'yāⁿ chi cuuvi preso yā, 'tiicá ntúūⁿ maáⁿ yā canéé chí cuuvi preso yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'giiⁿ'nuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāiⁿ canéé chí 'cuuvi ntúūⁿ yā 'túícā. Ní cáāvā chuū 'iiⁿ'yāⁿ chi yeⁿ'é Ndyuūs canéé chí véé 'viicheε'tínūⁿ ndúúcu yā ní canéé chí i'téenu yā Ndyuūs.

11 Cuayiivi ní n'diichí táámá 'iiti monstruo chi ch'εεεε ca chi can'daa tī nguaaⁿ yáⁿ'āa miiⁿ. Véé 'uūvī duuⁿniⁿniⁿ tī tan'dúúcā 'áámá duuⁿniⁿniⁿ 'iiti cuūchī 'tiicá tī. Ní 'iiti monstruo ndii 'uūvī indeé tī tan'dúúcā 'áámá 'iiti dragón. 12 Ní véé tanducuéⁿ'ē poder yeⁿ'e 'iiti monstruo chi ndii 'uuvi chi ch'εεεε

taavi ca tan'dúúcā poder yeⁿ'ē 'iiti monstruo ch'εεεε ca chí vmnaaⁿ. Ní diⁿ tī chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē iⁿ'yeéⁿdi 'cūū ní cu'téenu yā 'iiti vmnááⁿ vmnaaⁿ chí 'iiti monstruo chí naca'ái tī ní nduūvā yeⁿ'é tī. 13 Ní 'iiti chí monstruo chí ndii 'uūvī diⁿ tī vaadi n'giinu ch'εεεε n'dai. Diⁿ tī chí can'daa yaⁿ'ā yeⁿ'ē nanguuvi ndíi vmnaaⁿ yáⁿ'āa 'cūū ní n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā chuū. 14 Ní caavā vaadi n'giinu chí diⁿ tī taachi cheendií tī nanááⁿ 'iiti monstruo chí vmnááⁿ vmnaaⁿ chí teé tī lugar chí diⁿ tī 'túúcā, tuu'mi ní chinnche'éí tī 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'εetinée yā iⁿ'yeéⁿdi 'cūū. Ní ca'a tī orden 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí din'dái yā 'áámá santo ídolo tan'dúúcā 'iiti monstruo chí nca'ái tī ndúúcū machete 'uūvī lados 'caaiⁿ ní cunduuchi tī chí cuuvi santo yeⁿ'e yā. 15 Ní 'iiti monstruo chí vmnááⁿ vmnaaⁿ ní ca'á tī poder 'iiti monstruo chiiⁿ ndíi 'uuvi tī chí ca'á tī vida santo 'iiti ídolo miiⁿ. Ní 'iicú 'iiti santo tī cuuvi 'caaⁿ máⁿ tī ní diⁿ tī chí 'cuūvi nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā 'iiti santo miiⁿ. 16 Ní cuayiivi ní 'iiti monstruo chí ndii 'uūvī ní diⁿ tī ntúūⁿ chí nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ yā ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cuica ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ pobre yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí libre yā ní ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí 'áámá dichíⁿ've yā 'iivi yā, 'iiti monstruo miiⁿ diⁿ tī chí nducyaaca yā canéé chí ndεε yā 'áámá sello na ta'a cuaacú yā o nchεεtē yā. 17 Ní diⁿ ntúūⁿ tī 'túícā. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi cuái yā o n'diicui yā nduuti chí nguéé ndεε yā sello yeⁿ'e 'iiti monstruo ndii 'uūvī o chí duuchí tī o número yeⁿ'e chí duuchí tī. 18 Ní chuū ní 'iiⁿ'yāⁿ chí déenu yā cuuvi diⁿ yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí déenu yā caⁿ'á yā ngaⁿ'a duuchi yā chí dúúchí 'iiti monstruo ndíi 'uūvī miiⁿ tī número miiⁿ ní lado yeⁿ'e chí duuchi 'áámá saⁿ'ā. Ní número miiⁿ ní ngii jaáⁿ ciento canduū 'iinu ngεεcu jaaⁿ.

14

Ngiitá 'ii'yān chi 'áámá ciento canéé 'uūvī ngεεcu cuūn mil yēn'ē chi nanguan'ai yā

¹ Cuayivi ní n'diichí 'ii'yān chi nguuvī 'iiti cuūchī chi chééndii yā ná yīlcū chi nguuvī Sión. Ní nduucú yā canéé 'áámá ciento 'uūvī ngεεcu cuūn mil 'ii'yān chi ndεε yā chi duuchí yā ndúúcu chi duuchi chiidá yā chi canee nguūn nchεεté yā. ² Ní ch'iindiveén 'áámá nduudu chí nge'n'ē na va'ai chεεti nguuvi. Ní nduudu miiⁿ tan'dúúca chi yuūdūu n'gεεte chi chíi yā n'dai nuūⁿnīⁿ o tan'dúúca chi n'gεεcu 'áámá daavi ch'εεte; ní nduudu miiⁿ ní tan'dúúca chi n'gεεcu n'dee n'dái arpas chi idi'cuεēcú 'ii'yān. "Tíicā nduudu miiⁿ. ³ Ní 'ii'yān chi n'dee n'dái miiⁿ chi snée yā nanáán trono miiⁿ ní nanáán ndu'u cuūúⁿ 'ii'yān miiⁿ ní nanáán 'iīⁿntyé'n'ē miiⁿ ní ngiitá yā 'áámá canto chi ngai. Ní mar 'áámá 'ii'yān nguéé ngii n'geen yā canto miiⁿ, dámaāⁿ ndu'u chi 'áámá ciento 'uūvī ngεεcu cuūn mil 'ii'yān chí Ndyuūs nadanguán'ai yā nguaan 'ii'yān yēn'e iⁿ'yēndí 'cūū. ⁴ Ní 'ii'yān s'een chi saⁿ'ā chi nguéé ngaⁿ'á yā ndúúcu mar 'áámá n'daataa ní nguéé n'giindivaacú yā. Ní caⁿ'a yā ndúúcu 'ii'yān chi nguuvī 'iiti cuūchī 'āā tíi nūuⁿ cuaan naachi caⁿ'á yā. Ní 'ii'yān s'een Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi yēn'e yā yēn'e nducyaaca 'ii'yān. Ní 'ii'yān s'een 'ii'yān chi vmnáán vmnaaⁿ chi ch'ii yā cáávā chi diiⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ yēn'é Ndyuūs ní yēn'e 'ii'yān chi duuchi 'iiti cuūchī. ⁵ 'Ii'yān s'een nguéé ngaⁿ'á yā mar 'áámá nduudu yaadi ní nguéé véé nuuⁿndi yēn'e yā nanáán trono yēn'e Ndyuūs.

Yēn'e chi ngan'ā 'iīnū ángeles

⁶ Tuu'mi ní n'diichí táama ángel ngaá yā naavtaⁿ'ā nanguuvi. Ní ángel miiⁿ ní ndéε yā nduudu chí canéé cuen'e daāⁿmaⁿ chi nduudu ngai chí nanguan'ai 'ii'yān. Ní

ngaⁿ'á yā nduudu ngai miiⁿ nanáán nducyaaca 'ii'yān yēn'e iⁿ'yēndí 'cūū, nanáán nducuéⁿ'ē naciones ndúúcu nducuéⁿ'ē tribus yēn'e 'ii'yān ndúúcu nducyaaca davaacu yēn'e tanducuéⁿ'ē 'ii'yān ndúúcu nducyaaca 'ii'yān chí snée yā na yáⁿ'āa 'cūū. ⁷ Ní ángel miiⁿ caⁿ'á yā ndúúcu 'áámá nduudu díitūu: Ndís'tiī 'va'á ní Ndyuūs, dich'εεté ní 'ii'yān ti 'āā ndaa hora chí diiⁿ yā juzgar nducyaaca 'ii'yān. Dich'εεté ní 'ii'yān chí diⁿ'dái yā nanguuvi ndúúcu yáⁿ'āa ndúúcu nuūⁿnīⁿyáⁿ'ā ndúúcu naachi icān'daa nuūⁿnīⁿ.

⁸ Ní n'diichí taama ángel can'dáa yā ángel miiⁿ ní ngaⁿ'á yā: Yáán Babilonia 'āā ntuūvīi. Yáán Babilonia chí yáán ch'εεte miiⁿ 'āā ntuūvīi ti 'ii'yān yēn'e yáán miiⁿ ní diiⁿ yā chí tanáⁿ'ā 'ii'yān yēn'e nducuéⁿ'ē nación dinuuⁿndi cá yā ní caⁿ'á yā ndúúcu n'daataá o isaⁿ'ā chí nguéé yēn'é yā ti diiⁿ yā nuuⁿndi tan'dúúca chí diiⁿ 'ii'yān s'een.

⁹ Ní cuayivi ní n'diichí ndii 'iīnū ángel miiⁿ can'dáa yā ángel s'een ní caⁿ'a yuudu yā: Nduuti chí 'áámá 'ii'yān cu'téenu yā 'iiti monstruo miiⁿ ndúúcu 'iiti santo chí dáámá ndúúcu 'iiti miiⁿ ní 'ii'yān ndéε yā sello yēn'é tí nchεεté yā o na ta'á yā, ¹⁰ canéé chí cuta'á yā neené taaⁿ castigo chí Ndyuūs caⁿ'á yā ca'a yā 'ii'yān miiⁿ. Ní castigo miiⁿ tan'dúúca 'áámá copa diituu ndúúcu vaadi taaⁿ yēn'e Ndyuūs. "Tíicā va. Ní castigo miiⁿ ní chiiⁿ chí 'ii'yān s'een cuuvi yá'ái yēn'é yā ndúúcu nguuchi yáⁿ'ā ní ndúúcu tuūu chí nguuvi azufre chí nguuchi yaⁿ'ā ní cuuvi chó'ōo chuū nanáán ángeles yēn'é Ndyuūs ní nanáán 'ii'yān chí duuchi 'iiti cuūchī. ¹¹ Ní 'yáán'mín yēn'ē nguuchi yáⁿ'ā miiⁿ chí castigo miiⁿ ngεε cuen'e daāⁿmaⁿ yēn'e lugar chí n'geenu yā ngii. Ní 'ii'yān s'een chí n'geenu yā ngii ní i'téenu yā 'iiti monstruo miiⁿ chí ch'εεte taavi ca ndúúcu 'iiti chí

santo ye'n'é tī. Ní ndéé yā seña ye'n'é chi duuchi tī na cuerpo ye'n'é yā. 'Ii'n'yān s'ee' nguéé ntaavi'tuunúún yā ye'n'e chi ya'ái yā ndíi nguéé nguuví ndíi nguéé n'gaaⁿ. ¹² Ní cáávā chuū 'ii'n'yān chi ye'n'e Ndyuūs ní n'giindiveéⁿ yā mandamiento ye'n'é yā ní 'áámá canéé yā chi i'téenu yā Cristo ní canéé chi véε paciencia ye'n'e yā.

¹³ Cuayiivi ní 'úú ch'iindiveéⁿ 'áámá nduudu ye'n'e va'ai chεeti nguuví chi nga'a ngii 'úú 'tíicā: Díi, Juan, dingúuⁿ di chuū. De'ē chúucā yeenu 'ii'n'yān chi ca'n'á yā 'cuūvi yā tiempo 'cūū ndíi tiempo chi cuchii, 'ii'n'yān chi i'téenu yā Señor. Ní 'tíicā cuuvi nga'a Espiritu N'dai ye'n'é Ndyuūs. Ní 'ii'n'yān s'eeⁿ ntaavi'tuunúún yā ye'n'e ntiin'nyuⁿ ye'n'é yā ní candéé yā ndúucu yā ye'n'e chi díiⁿ yā.

Cosecha ye'n'e yá'n'āa 'cūū

¹⁴ Cuayiivi miiⁿ ní n'diichí 'áámá meēeⁿ cuéē. Ní 'áámá 'ii'n'yān véε yā vmnaaⁿ meēeⁿ miiⁿ ní tandúucā Jesucristo chi duuchi Sá'n'ā chi Daiya 'Ii'n'yān ye'n'e i'n'yeeⁿdí 'cūū. Canduu tíiⁿ yā 'áámá corona ye'n'e 'díi'nguāaⁿ ní na ca'á yā ní ndéε yā 'áámá hoz chi 'caāiⁿ. ¹⁵ Ní n'diichí táámá ángel can'dāa yā ye'n'e yaācū miiⁿ ye'n'e Ndyuūs ní yuudu ca'n'a yā ndúucū 'ii'n'yān chi véε yā na meééⁿ miiⁿ. 'Cáácá dí cosecha ndúucū hoz ye'n'e di ti maaⁿ ní 'āa tiempo ye'n'e chi diiⁿ di cosechar ti cosecha ye'n'é yá'n'āa miiⁿ 'āa n'daacā.

¹⁶ Níi'nuún nūuⁿ 'ii'n'yān chi véε yā na meēeⁿ miiⁿ ch'iicá yā cosecha ye'n'e yā chi canéé na yá'n'āa ní nta'á yā.

¹⁷ Tuu'mi ní táámá ángel can'dāa yā ye'n'e yaācū miiⁿ chiiⁿ canéé na va'ai chεeti nguuví. Ní 'tiicá ntūūⁿ ángel miiⁿ ndéε yā 'áámá hoz chi 'caāiⁿ. ¹⁸ Ní táámá ángel chi candéé yā cuidado ye'n'e nguuchi ya'n'ā vmnaaⁿ nátaī ye'n'e yaācū miiⁿ can'dāa yā ye'n'e nátaī ní ca'n'a yuudu yā

ángel chi ndéε yā hoz chí 'caāiⁿ. Dii 'caaca di ndúucū hoz 'caāiⁿ ye'n'e di duunⁿé 'líiⁿ ye'n'e yá'n'á 'líiⁿ miiⁿ ndúucū n'gui'i chi uvas chí canéé na yá'n'āa ní cuta'a di uvas miiⁿ ti n'gui'í ye'n'é 'āa n'daacā maaⁿ.

¹⁹ Tuu'mi ní ángel miiⁿ ndúucū hoz 'caāiⁿ ye'n'é yā ch'iica yā duunⁿne 'líiⁿ ye'n'e yá'n'á chí snéé ndúucū n'gui'i uvas ye'n'e chí canee vmnaaⁿ yá'n'á. Ní nta'á yā n'gui'i uvas ní s'néeⁿ yā n'gui'i uvas miiⁿ na trapiche naachi cuta'á yā nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ chí vino. Ní trujal miiⁿ ní tan'dúucā castigo chí ch'εεε n'dai chí Ndyuūs ca'n'a yā chí ca'a yā 'ii'n'yān. ²⁰ Ní trapiche naachi cuta'á yā nuūⁿnīⁿ ye'n'e uvas miiⁿ canéé 'áámá lado ye'n'é yāāⁿ miiⁿ. Ní ye'n'e trapiche can'dāa n'deeé n'dái yuūuⁿ chí yaacu. Ní yuūuⁿ miiⁿ tan'dúucā 'áámá yíicú ch'εεε yuūuⁿ chí ngii caadi 'iīnū ciento kilómetros ye'n'é. Ní yaacu n'dái indáá ndii na freno ye'n'e 'yúudūu.

15

Ángeles ndúucū tá ndéεchē yá'āi

¹ Cuayiivi ní n'diichí táámá seña na va'ai chεeti nguuví chí ch'εεε n'dai ní che'n'e yīnū ye'n'é. Ní véé ndéεchē ángeles ndúucū ndéεchē chí cuuvi 'nuūcá'ai chí 'cuiinu. Ní ndúucū ndéεchē chí cuuvi 'nuūcá'ai chí 'cuiinu, ndúucū chuú nūuⁿ 'cuiinū tiempo chí Ndyuūs nduuvi taán yā.

² Tuu'mi n'diichí 'áámá nuūⁿnīⁿyā'n'ā chí tan'dúucā vidrio ndístaⁿa ndúucū nguuchí yá'n'ā. Ní 'ii'n'yān s'eeⁿ chí chéé yā cuⁿ'u yā ndúucū 'iiti monstroo miiⁿ ndúucū 'iiti chí santo ye'n'é tī ndúucū 'ii'n'yān chí canéé chí duuchí tī ní número ye'n'é tī na cuerpo ye'n'e yā, 'ii'n'yān chí ichéε yā ye'n'e 'ii'n'yān s'eeⁿ chééndii yā nīi'nuún ná nuūⁿnīⁿyā'n'ā chí vidrio miiⁿ, ní ndéε yā arpas chí Ndyuūs ca'á yā 'ii'n'yān s'eeⁿ. ³ Ní chiitá yā canto ye'n'e Moisés, chí sa'n'ā chí dichí'vé

sa Ndyuūs. Ní chiitá yā canto yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi nguuvi 'iiti cuūchī. Ní 'túicā nduudu chi chiitá yā:

Dii Señor Ndyuūs chi véé tanducuéⁿe dendu'ū poder ndúúcu di. N'gεεε taavi ca dii ní ngeⁿe yiinu yú yeⁿe tanducuéⁿe dendu'ū chi diiⁿ di. Dii rey yeⁿe tanducuéⁿe nación ní yúúni yeⁿe di ní cuaacu.

⁴ Díí, Señor, ¿du'ū nguée 'va'a dii? ¿Du'ū nguée caaⁿmaⁿ chi dii ní neené ch'εεε dii ti dámaaⁿ dii chi dεεve di? Ní ndaa 'iiⁿyāⁿ yeⁿe tanducuéⁿe naciones nanááⁿ dii chi dich'εεé yā dii caati nducyáácá 'iiⁿyāⁿ n'diichi yā chi diiⁿ di tanducuéⁿe dendu'ū chi cuaacu ní n'daacā n'dai.

⁵ Ní cuayivi ní n'diichi chi nanguaaⁿ cheendi va'ai yeⁿe yáacū chi canéé na va'ai chεεti nguuvi, ní chεεti yaācū miiⁿ, miiⁿ canéé cuarto chí yaānūu naachi canéé tuūu ch'εεé chi canéé nguūⁿ ley yeⁿe Moisés. ⁶ Ní yeⁿe yaācū miiⁿ can'dáá ndεēchē ángeles. Ní ndεε yā ndu'u ndεēchē chí n'nuu cá'ai yā. Ní véé catecai yā yeⁿe tiinūuⁿ chi nguuvi lino chí cuéé ní dεεve. Ní n'dεē chiichiⁿ niiⁿnuⁿ yā ndúúcu cinta yeⁿe 'díínguāaⁿ. ⁷ Núúⁿmáⁿ chεεti nūuⁿ 'áámá 'iiⁿyāⁿ naachi na cuuúⁿ yā ní ca'a yā ndu'u ndεēchē ángeles ndεēchē 'cuutii yeⁿe 'díínguāaⁿ ca'áámá ca'áámá yā 'áámá 'cuutii chí ndiituú yeⁿe castigo chí neene taaⁿ chí yeⁿe Ndyuūs chí canduuchi cueⁿe daāⁿmaⁿ. ⁸ Ní yaācū miiⁿ ndiituú 'yaaⁿmiⁿ chí can'daā yeⁿe vaadi ch'εεε taavi ca yeⁿe Ndyuūs ní yeⁿe poder yeⁿe yā. Ní mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ cuuvi cundaa yā na yaācū miiⁿ ndíí taachi chó'ōo ndεēchē vaadi ya'ai chí ndéε ndu'u ndεēchē ángeles.

Ndεēchē 'cuutii yeⁿe vaadi ya'ai

¹ Tuuⁿmi ní ch'iindiveén 'áámá nduudu neene díítūu chí can'daā yeⁿe yaacu miiⁿ ní ngaⁿ'a ngii ndu'u ndεēchē ángeles miiⁿ: Ndís'tií ángeles, cueⁿé ní ní n'daaviyai ní vmnaaⁿ yáⁿáa yeⁿe chí snúūⁿ chεεti 'cuutii yeⁿe ní chí castigo chí neené díítūu chí Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿyāⁿ.

² Ní ángel vmnááⁿ vmnaaⁿ cheⁿe yā n'daaviyai yā chí snúūⁿ 'cuutii yeⁿe yā vmnaaⁿ yáⁿáa ní vmnaaⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí ndéε yā sello yeⁿe 'iiti monstroo na cuerpo yeⁿe yā, 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā 'iiti santo yeⁿe tí. Ní can'dáá n'dúúⁿví n'gεεε chí neené ya'ai na cuerpo 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

³ Tuuⁿmi ní ndii chííⁿ ndii 'uūvi ángel miiⁿ n'daaviyai yā 'cuutii yeⁿe yā vmnaaⁿ nuūⁿníⁿyáⁿá n'nduuví yuuúⁿ tan'dúúca yuuúⁿ yeⁿe 'aama tináⁿá. Ní tanducuéⁿe 'iiti chí sduuchí chεεti nuūⁿníⁿyáⁿá miiⁿ ch'i ti.

⁴ Ní ndii chííⁿ ndii 'íínú ángel miiⁿ n'daaviyai yā 'cuutii yeⁿe yā vmnaaⁿ yeⁿe yíícú ní vmnaaⁿ yeⁿe naachi can'daā nuūⁿníⁿ miiⁿ. Ní nducuéⁿe nuūⁿníⁿ miiⁿ nduuví yuuúⁿ. ⁵ Ní niiⁿnuúⁿ nūuⁿ ch'iindiveén ángel yeⁿe nuūⁿníⁿ miiⁿ chí ngaⁿ'a yā: Dii Señor, 'áá canéé dí cuááⁿ vmnaaⁿ, ní canee dí maaⁿ. Dii ní cuaacu di ti n'diichi di nuūⁿndí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁶ Ní 'túicā diiⁿ di caati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ch'iiⁿnúⁿ yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe di ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí 'áámá diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe di ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí caⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿe di. Ní maaⁿ ní dii nca'a di yuuúⁿ yeⁿe nuūⁿníⁿ miiⁿ chí cu'ú yā caati 'túicā chí n'daacā chí cu'ú yā yuūuⁿ miiⁿ cucáávā chí diiⁿ yā chí nguée n'daacā.

⁷ Ní ch'iindiveén nduudu yeⁿe 'áámá yeⁿe nátai chí ngaⁿ'a ngii Ndyuūs, ní ngaⁿ'a: Dii, Ndyuūs, chí véé tanducuéⁿe dendu'ū poder ndúúcu di, cuaacu níⁿnyúⁿ n'diichi di nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. Ní diiⁿ di chí cuaacu ní n'dai taavi.

8 Ní n'diichí ndíi cuūuⁿ ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií ye^{n'e} yā vmnaaⁿ ye^{n'e} 'yá^{n'}ā. Ní ca'á yā poder 'yá^{n'}ā miiⁿ chí 'neen' 'yá^{n'}ā 'ii^{n'}yāⁿ ndúúcu 'yá^{n'}ā ye^{n'e}. 9 Ní nducyaaca 'ii^{n'}yāⁿ ní chiichi yā ndúúcu 'ii^{n'}nūⁿ taáⁿ ye^{n'e} 'yá^{n'}ā miiⁿ. Ní neené taaⁿ ya'ai ye^{n'e} yā. Ní cunncáa ca^{n'a} yā ye^{n'e} chí duuchi Ndyuūs chí vée poder ye^{n'e} yā ye^{n'e} ndeēchē cá'ai 'cūū. Naati 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ nguée ndaacadaamí yā ye^{n'e} nuuⁿndi ye^{n'e} yā ní nguée dich'ete yā Ndyuūs.

10 Ní n'diichí ndii nyuⁿu ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií ye^{n'e} yā vmnaaⁿ ye^{n'e} trono ye^{n'e} 'iiti monstroo miiⁿ ní vmnaaⁿ ye^{n'e} tanducué^{n'e} chí nga^{n'}á tī nti^{n'}nyuⁿ ye^{n'e} ní canée ná 'áamá maāⁿ. Ní 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ ní che^{n'}enéé yā chiiya yā cáávā chí ya'ai yā. 11 Ní 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ cunncáa ca^{n'a} yā ye^{n'e} Ndyuūs chí canée yā na va'ai cheeti nguuví cucáávā chí ya'ai ye^{n'e} yā ndúúcu n'duuⁿvi ye^{n'e} yā. Ní nguée nandaacadaamí yā ye^{n'e} nuuⁿndi ye^{n'e} yā.

12 Tuuⁿmi ní ndii chí^{n'} ndii niyaaⁿ ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií ye^{n'e} yā vmnaaⁿ yíicú ch'ete chí nguuví Eufrates ní nuū^{n'}nīⁿ ye^{n'e} yíicú ch'ete miiⁿ nti^{n'}. Ní n'guaāⁿ 'aama yúúní ní 'iicu 'ii^{n'}yāⁿ reyes cuuvi cuchii yā cuaaⁿ naachi can'daā 'yá^{n'}ā na yúúní miiⁿ.

13 Tuuⁿmi ní n'diichí chí can'daā 'iinū espíritus ye^{n'e} yáá^{n'}nguiinūⁿ chí tan'dúúca sapo, 'tíicā espíritus. Ní can'daā ye^{n'e} cheendi 'iiti dragón miiⁿ ní ye^{n'e} cheendi 'iiti monstroo chí ch'ete taavi cá tī ní ye^{n'e} cheendi profeta chí nga^{n'}a yā chí ye^{n'e} Ndyuūs 'yā, ní nguée nga^{n'}a yā nduudu cuaacu ye^{n'e} maáⁿ yā. 14 Espíritus ndúúcu espíritus ye^{n'e} yáá^{n'}nguiinūⁿ ní díⁿ yā señas ye^{n'e} vaadī n'giinu. Ní cue^{n'e} yā nanááⁿ nducyáácá reyes ye^{n'e} núúⁿmáⁿ i^{n'}yeedí 'cūū chí nadaama yā 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi 'cuuⁿmaⁿ yā nguuví chí

ch'ete chí ye^{n'e} Ndyuūs chí vée nducué^{n'e} dendu'u poder ye^{n'e} yā. 15 Ní Cristo nga^{n'}á yā. Cuin'diichí nī. 'Úú ní cuchii tan'dúúca 'áamá chíduucu. De'ē chúúca n'dai 'ii^{n'}yāⁿ chí sндуuchí yā ní snūⁿ yā catecai yā ní nguée 'cuetinée yā chí chiica yā chí yuucú yā chí 'ii^{n'}yāⁿ s'eeⁿ inaáⁿ yā ní 'íicú cuuvi 'cuináⁿ yā. 16 Ní espíritus nduuvidaami yā reyes ye^{n'e} yá^{n'}ā na 'áamá lugar chí nguuví Armagedón na davaacu hebreo.

17 Tuuⁿmi ní ndii chí^{n'} ndii ndeēchē ángel miiⁿ n'daaviyaí yā 'cuutií ye^{n'e} yā na 'yúúné. Ní ye^{n'e} yáacū miiⁿ chí canée na va'ai cheeti nguuví miiⁿ can'daā 'áamá nduudu neene díitūu lado ye^{n'e} trono miiⁿ chí nga^{n'}á 'túúca: Áa tunéeⁿ nducué^{n'e}.

18 Tuuⁿmi ní vée 'cuaī ndúúcu nduudu s'eeⁿ ndúúcu daavi ndúúcu chí díituu n'dai n'nuⁿu yá^{n'}ā. Ní ch'ete ca nguée tī tan'dúúca chí cunee ndii tiempo chí 'ii^{n'}yāⁿ canée yā i^{n'}yeedí 'cūū.

19 Ní yááⁿ ch'ete chí yááⁿ Babilonia miiⁿ chí 'iinū taaⁿ ní nducue^{n'e} yááⁿ ye^{n'e} i^{n'}yeedí 'cūū ní sndev. Ní Ndyuūs nn'gáacú yā ye^{n'e} yááⁿ ch'ete chí yááⁿ Babilonia miiⁿ. Ní ca'á yā 'ii^{n'}yāⁿ chí canée na yááⁿ s'eeⁿ chí cu'ú yā vino ye^{n'e} yā chí vino ye^{n'e} vaadī taaⁿ ye^{n'e} Ndyuūs. Ní vino miiⁿ chí ca'á yā ní castigo chí neené díitūu. 20 Ní tanducué^{n'e} yá^{n'}ā islas ndúúcu tanducué^{n'e} yíicú n'geete ní ndáá inaaⁿ. 21 Ní ye^{n'e} nanguuvi ní ndevē n'dee n'dái yuūⁿ chí neené díitūu vmnaaⁿ 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} i^{n'}yeedí. 'Áamá áamá yuūⁿ miiⁿ n'gii tan'dúúca 'uūvi ngeecu kilos. Ní 'ii^{n'}yāⁿ ye^{n'e} i^{n'}yeedí caaⁿmaⁿ taáⁿ yā ye^{n'e} Ndyuūs cáávā ye^{n'e} vaadī ya'ai miiⁿ ye^{n'e} yuūⁿ tī castigo ye^{n'e} vaadī ya'ai miiⁿ ní neené díitūu.

Nuu'ndi taavi ye'ne 'áámá n'daataá chi néené ca'na tá ndúúcú sa'n'á s'ee'n

¹ Tuu'mi ní 'áámá ángel naachi ndeēche yā chi ndeē yā ndu'u ndeēchē 'cuutií ndáa yā nanáán 'úú, ní ca'na yā chii yā 'úú: Dii, Juan cuchí di nduucú ní 'úú ní 'cuu'míⁿ dii castigo chí ch'εεε ca chí cuchí vmnaaⁿ 'áámá ndaataá chí véé cá sa'n'á ye'n'ē ta. N'daataá miiⁿ ní véé yā vmnaaⁿ nuu'níⁿ yá'n'á s'ee'n. ² Sa'n'á reyes ye'ne i'n'yeedí 'cūū cue'n'é yā ndúúcú n'daataá miiⁿ ní n'gεεtinée yā ndúúcú n'daataá miiⁿ. Ní nducyaaca 'ii'yāⁿ chí snée yā na yá'n'áa cue'n'é yā ndúúcú n'daataá ó isa'n'á chí nguée ye'ne yā tan'dúúcā chí cuu'ví yā ndúúcú vino ye'ne tá ye'n'ē chí dinuu'ndi cá yā 'tíicā.

³ Ní 'úú canée maáⁿ poder Espíritu N'dai ye'ne Ndyuūs ní ángel miiⁿ candéε yā 'úú na yāāⁿ cuu'máⁿ naachi nguée ch'εεtinée 'ii'yāⁿ. Ní miiⁿ n'diichi 'áámá n'daataá candúú tá 'áámá monstruo cuá'a tī chí ch'εεε ca. Ní néené n'deēe chí duuchi chí contra ye'ne Ndyuūs s'nééⁿ nguūⁿ na cuerpo ye'ne 'iiti miiⁿ. Ní véé ndeēche tiiⁿ tī ní véé ndiichi duu'niiⁿ tī. ⁴ Ní n'daataá chí candúú ta monstruo cuá'a tī ní canuuⁿ tá vestido chí morado ndúúcú cuá'ā. Ní véé adorno ye'n'ē tá chí 'díínguāⁿ ndúúcú tuūū chí néené ya'n'ai chíí'vē ndúúcú perlas. Ní ndeε tá ná ta'a tá 'aama taza ye'ne 'díínguāⁿ chí diituú ndúúcú dendu'ū chí nguεε n'daacā chí nuū'ndi vaatii ndúúcú chí dendú'ū ye'ne chí cue'n'e tá ndúúcú sa'n'á s'ee'n chí nguée ye'ne tá. ⁵ Ní canée nguūⁿ 'áámá chí duuchi ná nchεεtē tá chí canúúⁿ n'de'ei chí ne'n'e caa'n'maⁿ chí 'túúcā. Yāāⁿ Babilonia ch'εεε chí chεεcuú nducyaaca n'daataá chí ca'n'á yā ndúúcú sa'n'á chí nguée ye'ne yā ndúúcú nducué'n'ē cosas chí nguée n'daacā na i'n'yeedí 'cūū chí diiⁿ 'ii'yāⁿ s'ee'n. ⁶ Ní 'úú chicadiinúúⁿ chí n'daata miiⁿ ní cuu'vi tá caati cu'u ta yuūūⁿ ye'ne 'ii'yāⁿ chí n'díi

yā tī ye'ne Ndyuūs ní ye'ne 'ii'yāⁿ chí nga'á yā nduudu cuaacu ye'ne Cristo. Ní taachi n'diichi chuū cue'n'e yiinú ye'n'ē. ⁷ Tuu'mi ní ángel chí ndeε yā 'úú nga'na yā ngī yā 'úú: ¿De'ē cúúví chí nge'n'e yiiu dī ye'ne chuū? 'Úú ní cuuví dii chí canúúⁿ n'de'ei ye'n'ē n'daataá miiⁿ ndúúcú ye'ne monstruo ch'εεε chí ndeé tī ndaataá miiⁿ, monstruo miiⁿ chí véé ndeēchē tiiⁿ tī ní ndiichi duu'niiⁿ tī. ⁸ 'Iiti monstruo chí n'diichi di ní 'áámá tī chí ndii tiempo vmnaaⁿ canduuchi tī naati maaⁿ ní 'āā ntéé tī, naati 'iiti miiⁿ cáámá canée chí can'daá tī na yivéε ye'ne yá'n'áa vmnáán vmnaaⁿ chí ca'na tī di'cuinú tī. Ní 'ii'yāⁿ chí snée yā na yá'n'áa ní nguée snée chí duuchi yā na libro ye'ne vida cue'n'e daā'maⁿ ndí taachi Ndyuūs din'dái yā i'n'yeedí. 'Ii'yāⁿ s'ee'n ní nge'n'e yiinú yā taachi n'diichi yā 'iiti miiⁿ chí vmnaaⁿ canduuchi tī naati maaⁿ ní 'āā ntéé tī. 'Aā chí'í tī naati nnguaacunée tī ndaá tī.

⁹ Ní ye'n'ē chúū véé cá chí cuuvi déénu 'ii'yāⁿ. Ndu'u ndeēchē tiiⁿ tī ní chííⁿ tan'dúúcā chí ndeēchē yicū ch'εεε naachi n'daataá miiⁿ ní véé yā vmnaaⁿ ye'n'ē. ¹⁰ Ní véé ndeēchē reyes. Nyu'u reyes ní chí'í yā. Maaⁿ ní 'áámá rey miiⁿ ní nga'na ntii'nyuⁿ yā ye'ne 'ii'yāⁿ chí véé maaⁿ. Ní táámá rey ní canée chí ndaá yā. Ní taachi ndaá rey miiⁿ chí ndu'u chí ndeēchē nguée 'naaⁿ tiempo canee yā i'n'yeedí. ¹¹ Ní táámá 'iiti monstruo chí vmnaaⁿ canduuchi tī ní maaⁿ ní 'āā ntéé tī tī chí'í tī ní 'iiti miiⁿ chí rey miiⁿ ní nduuvíáámá tī ndúúcú ta ndeēché tī. Ní cuayiiⁿ ní rey miiⁿ ca'n'á yā cuuvi ndai yā chí vaadí n'gii ye'ne ndii 'uūví cuuvi chí infierno.

¹² Ní ndu'u ndiichi duu'niiⁿ tī chí n'diichi di chííⁿ chí ndu'ū ndiichi reyes chí 'āā cuée cuta'á yā poder ye'n'é yā naachi nga'na ntii'nyuⁿ yā. Taachi cuta'á yā poder ní chí cuuvi reyes ndúúcú 'iiti monstruo miiⁿ 'áámá hora nūūⁿ. ¹³ Ní reyes s'ee'n ní dáámá

nūuⁿ vaanicadínūuⁿ yeⁿ'é yā. Ní ca'a yā poder yeⁿ'é yā ndúúcu fuerzas yeⁿ'e yā na ta'a 'iiti monstroo miiⁿ. ¹⁴ Ní reyes ní 'cuuⁿ'maⁿ yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī naati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī cuchéε yā yeⁿ'e reyes. Ní Señor ch'εεε ca ní 'iivi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ señores ní rey ch'εεε ca yeⁿ'ē nducyaaca reyes. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí canée yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní Ndyuūs yaa'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí cuuvi yeⁿ'é yā. Ní Ndyuūs ndεεvé yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí yeⁿ'é yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'aama canee yā ndúúcu chí 'iténu yā Ndyuūs.

¹⁵ Ní ángel miiⁿ caⁿ'a yā chíi yā 'úú: Nuūⁿnī'yáⁿ'ā s'eeⁿ chí n'diichī di naachi véε n'daataá chí caⁿ'a tá ndúúcu saⁿ'a s'eeⁿ, nuūⁿnī'yáⁿ'ā s'eeⁿ ní chíín chí yāā s'eeⁿ ndúúcu n'deeε n'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a n'deeε n'dái davaacu chí n'dáán ndúúcu naciones. ¹⁶ Ní ndu'u ndiichi duuⁿniiⁿ'nīⁿ tī chí véé yeⁿ'e monstroo miiⁿ, nguéé neⁿ'e n'daataa mííⁿ. Ní cuta'a tī nducuéⁿ'ē yeⁿ'e n'daataa miiⁿ. Ní diví tī catecai n'daataa miiⁿ ní s'neēⁿ tán'ā chí yuucúū tá. Ní che'é tī yuūtē yeⁿ'e tá. Ní 'neeⁿ yaⁿ'ā n'daataa miiⁿ ndúúcu nguuchi yaⁿ'ā. ¹⁷ Caati Ndyuūs s'neēⁿ yā na staava yeⁿ'e reyes chí diíⁿ yā 'túúcā tan'dúúca chí Ndyuūs neⁿ'é yā chí diíⁿ yā. Ní ndiichi duuⁿniiⁿ'nīⁿ tī nduuvidaamí tī ní ca'á tī poder yeⁿ'é tī na ta'a 'iiti monstroo miiⁿ chí caaⁿ'maⁿ ntiíⁿ'nyuⁿ tī. Ní 'túúcā diíⁿ tī chí cuuvi cuaacu nduudu chí ngaⁿ'a Ndyuūs. ¹⁸ Ní n'daataá chí n'diichī di chíín chí yāā ch'εεε chí caaⁿ'maⁿ ntiíⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e nducyaaca reyes chí snée yā ná iⁿ'yeēⁿdí.

18

Yāā Babilonia ntuūvī

¹ Ní cuayiivi miiⁿ ní n'diichí táámá ángel chí ngiicá yā yeⁿ'e na va'ai chεεti nguuvi ní véé poder ch'εεε yeⁿ'é yā. Ní yāⁿ'āa miiⁿ

canée dεεve ndúúcu dεεve yeⁿ'e ángel miiⁿ. ² Ní 'cai yiicú yā ní caⁿ'a yā: Yāā chí ch'εεε nituūvī, yāā Babilonia chí ch'εεε ní ntuūvī. Ní maaⁿ ní ch'εεtinee espíritus yeⁿ'e yāāⁿ'giinūuⁿ ndúúcu espíritus chí nguéé n'daacā. Ní n'deeε n'dái 'yaada chí vaatí snée tī yāā miiⁿ, 'yaada chí ní nguéé 'iinée yiinú yā 'iiti. ³ Caati n'daataa miiⁿ chí yāā Babilonia miiⁿ ní ca'a tá vino chí vaadī taaⁿ yeⁿ'e tá nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ní cu'ú yā vino miiⁿ chíín chí yeⁿ'e chí dinuuⁿndí tá. Ní reyes yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdí 'cūū cueⁿ'é yā na yāā miiⁿ ní dinuuⁿndí yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeēⁿdí 'cūū diíⁿ yā negocios chí 'cuiica yā cucáāvā poder yeⁿ'e vaadī 'cuiica yeⁿ'e tá.

⁴ Tuuⁿ'mi ní ch'iindiveéⁿ táámá nduudu yeⁿ'e va'ai chεεti nguuvi chí ngaⁿ'a 'túúcā: Ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é, nan'daa nī yeⁿ'e yāā miiⁿ caati nguéé diíⁿ nī nuuⁿndí ndúúcu tá. Ní nguéé cuta'á nī yeⁿ'e vaadī yá'āi yeⁿ'e tá. ⁵ Tí núúⁿndí yeⁿ'e tá n'deeε n'dái chí ndaā ndii na va'ai chεεti nguuvi. Ní Ndyuūs nin'gaacu yā yeⁿ'e chí diíⁿ tá chí nguéé n'daacā. ⁶ Ní ndís'tiī diíⁿ nī ndúúcu tá tan'dúúca chí diíⁿ tá nduucú nī. Ní ca'á nī tán'ā miiⁿ 'uūvī vueltas yeⁿ'e chí tee tá ndís'tiī. Ní didiitú nī ndúúcu vino yeⁿ'e taza yeⁿ'e tá ndúúcu vino chí 'uūvī veces ditiinúú yeⁿ'e chí tee tá ndís'tiī. ⁷ Ní diíⁿ nī chí 'cuenen taavi tá cuuvi ní cuuvi yá'ai yeⁿ'e tá n'deeε cá tan'dúúca chí maaⁿ tá dich'εεε maaⁿ ta tán'ā ndúúcu chí véé cá chí sta'a tá cáāvā maaⁿ tá. Ní 'túúcā nacadiinuuⁿ tá maaⁿ tá na staava yeⁿ'e tá. 'Muuⁿ canee ní 'úú véé tan'dúúca 'aama reina véé yā. Nguéé n'daata nguá'ā 'úú. Ní nguεε 'cuenú cuuvi. ⁸ Ní yāā Babilonia, cáāvā chí diíⁿ tá 'túúcā, n'deeε n'dái vaadī yá'āi ní ndaā vmnaaⁿ yeⁿ'e tá na 'áámá nguuvi nūuⁿ, chíín chí cuuvi yá'ai yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní 'cuūvi yā ní chεεcu yā chí ya'ai yā. Ní cuiicu yā ní

cuūcu 'iīn'yān s'eeⁿ ndúúcu nguuchi yán'a ti Señor Ndyuūs miiⁿ ní véé poder yeⁿ'é yā chi ch'εεεε taavi ca ní ngaⁿ'á yā chi condenado yā.

⁹ Ní reyes yeⁿ'e yán'aa' cūú chi cueⁿ'é yā ndúúcu tá ní dinuuⁿndí yā ndúúcu tá, ní n'deeⁿ n'dái véé yeⁿ'é yā ti diīⁿ yā tan'dúúca chi diīⁿ tá. Reyes miiⁿ cuéécú yā ní yuudu n'dái cuεεcú yā taachi snaaⁿ yā tán'a miiⁿ chi cuūcu tá ní snaaⁿ yā 'yaaⁿmiⁿ yeⁿ'ē tá. ¹⁰ Ní 'va'á yā yeⁿ'ē tá cáávā castigo yeⁿ'e tá ní cuééndii yā yaⁿ'ai yeⁿ'e tá ní caaⁿ'mán yā: De'ε chúúca ya'ái dií, de'ε chúúca ya'ái díi n'daataa chi yáāⁿ Babilonia chi ch'εεεε chi véé poder ch'εεεε yeⁿ'ē, ti ch'εεti 'áámá miní'nyúⁿ nūuⁿ ndaa castigo yeⁿ'e di.

¹¹ Ní 'iīn'yān chi diīⁿ yā negocio na iⁿ'yeēdí' cūú cuεεcú yā ní yuudu n'dái cuεεcú yā cáávā yáāⁿ Babilonia miiⁿ. Ní ya'ái yā cáávā yáāⁿ miiⁿ ti nguéé véé mar 'áámá 'iīn'yān chi cuuvi cuái yā yeⁿ'e mercancia chi ndεε yā. ¹² Mar 'áámá 'iīn'yān nguéé cuái yā yeⁿ'e chi ndεε yā chi 'diīⁿnguāaⁿ ndúúcu 'diīⁿnguēε, ndúúcu tuūu chi yaⁿ'ai chí'vē, ndúúcu perlas ndúúcu tíinūuⁿ n'dai ca chi nguuvi lino, ndúúcu tíinūuⁿ seda, ndúúcu tíinūuⁿ n'dai ca chi cuá'ā ndúúcu tíinūuⁿ n'dai ca chi morado, ndúúcu tanducuéⁿ'ē clase yeⁿ'e yán'á chi yuūdū ngééⁿ, ndúúcu cosas yeⁿ'e marfil, ndúúcu nducuéⁿ'ē cosas yeⁿ'e yán'á chi yaⁿ'ai chí'vē ndúúcu cūú cuáán, ndúúcu cūú, ndúúcu tuūu mármol, ¹³ ndúúcu canela, ndúúcu especias chi yuudu ngééⁿ, ndúúcu cú'úyaa, ndúúcu ungüento chi nguuvi mirra ndúúcu perfumes chi dεεvε ngééⁿ, ndúúcu vino, ndúúcu aceite, ndúúcu harina fino, ndúúcu trigo. Ní ndéé yā ntúūⁿ 'iiti s'eeⁿ yeⁿ'e carga ndúúcu 'iiti cuūchī s'eeⁿ, ndúúcu 'yuūdū s'eeⁿ, ndúúcu carros, ndúúcu 'iīn'yān chi esclavos. ¹⁴ Ní 'iīn'yān s'eeⁿ chi diīⁿ yā negocios miiⁿ ngaⁿ'á yā

yeⁿ'e yáāⁿ ch'εεεε miiⁿ: Tanducuéⁿ'ē cosas yeⁿ'e chi nguéé n'daacā n'dai chi neⁿ'e 'iīn'yān yeⁿ'e yáāⁿ 'āā ntéé véé. Ní nducuéⁿ'ē chi vaadi' cuiica ndúúcu cosas chi n'dai taavi yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ 'āā ntéé véé. Ní 'āā ntéé cuuvi ndaacā yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū yeⁿ'ē.

¹⁵ Ní 'iīn'yān chi diīⁿ yā negocios ndúúcu 'iīn'yān yeⁿ'e yáāⁿ ch'εεεε miiⁿ, chíiⁿ chi diīⁿ chí' cuiicá yā. 'Iīn'yān s'eeⁿ cuεεtindí yaⁿ'ái yā ti 'va'á yā yeⁿ'e castigo yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Ní cuεεcú yā ní yuudu n'dai 'cuai yā. ¹⁶ Ní ngaⁿ'a yā: De'ε chúúca ya'ái yeⁿ'e yáāⁿ Babilonia ch'εεεε ti tan'dúúca 'áámá n'daataa chi véé vestido yeⁿ'e tíinūuⁿ lino chi yaⁿ'ai chí'vē ndúúcu tíinūuⁿ chi cuá'ā ndúúcu morado. Ní véé adorno yeⁿ'e tá chi 'diīⁿnguāaⁿ ndúúcu tuūu chi yaⁿ'ai chí'vē ndúúcu perlas. ¹⁷ Ní ch'εεti 'áámá hora nūuⁿ tanducuéⁿ'ē vaadi' cuiica yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní ch'iinu. Ní nducyaaca 'iīn'yān capitanes chi ngaⁿ'a ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'e barcos ti diīⁿ yā negocios cucáávā barcos yeⁿ'e yā ní ndúúcu nducyaaca 'iīn'yān chi caⁿ'á yā na barcos, ndúúcu nducyaaca 'iīn'yān chi diīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ yeⁿ'e barcos, nducyaaca 'iīn'yān miiⁿ ní ch'εεtindii yaⁿ'ái yā. ¹⁸ Ní taachi ndiichi yā 'yaaⁿmiⁿ yeⁿ'e nguuchi yaⁿ'á yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ 'cai yiicú yā: ¿Ch'εε táámá yáāⁿ tan'dúúca yáāⁿ' cūú?

¹⁹ Ní 'iīn'yān s'eeⁿ ní s'neéⁿ yā iyaácá vmnaaⁿ tíiⁿ yā ní ch'εεcú yā. Ní yuudu n'dai ch'εεcú yā. Ní 'caí yā: De'ē chúúca ya'ái, de'ē chúúca ya'ái yeⁿ'e yáāⁿ ch'εεεε miiⁿ. Ní nducyaaca 'iīn'yān chí' véé barco yeⁿ'e yā vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yāⁿ'ā ní 'cuíca yā cáávā vaadi' cuiica yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ, ch'εεti 'áámá hora nūuⁿ ch'iinu yáāⁿ ch'εεεε miiⁿ ndúúcu chí' véé yeⁿ'ē.

²⁰ Naati ndís'tiī chi canéé na va'ai ch'εεti nguuvi ndúúcu ndís'tiī chí' apóstoles, ndúúcu ndís'tiī chi ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní ndúúcu

nducyaaca 'ii'nyān chi ye'n'é Ndyuūs, nducyáácá nī yeenú nī ye'n'e yāān mii'n ti Ndyuūs ca'n'a yā chi conde-nado yāān mii'n. Ní Ndyuūs dii'n yā justicia ye'n'e ndís'ti.

21 Tuu'mi ní ángel chi neené ditiinú yā sta'á yā 'áámá tuūu ch'εετε chi tan'dúúccā 'áámá tuūu ch'εετε ye'n'e molino. Ní canuún yā tuūu mii'n na nuū'nī'n'yā'nā ní nga'n'á yā. 'Tíicā: Ní diitu dituuví yā yāān Babilonia chi yāān ch'εετε mii'n ní 'āā ntéé cuuvi n'diichí yā yāān mii'n. 22 Ní 'āā ntéé n'giindivee'n yā na yúúni ye'n'e yāān mii'n música ye'n'e 'ii'nyān chi di'cuεεcú yā arpas, ndúúccū música ye'n'e 'ii'nyān músicos, ndúúccū música ye'n'e 'ii'nyān chi i'tiiví yā flautas, ndúúccū 'ii'nyān chi di'cuεεcú yā trompetas. Ní nguéé véé 'ii'nyān chi idiin n'tiinyu'n na yāān mii'n. Ní nguéé n'giindivee'n yā chi 'cuεεcu tuūu ye'n'e molino na yāān mii'n. 23 'Āā ntéé n'diichí yā chidεεve ye'n'e lámparas ye'n'e yāān mii'n. 'Āā ntéé n'giindivee'n yā ruido ye'n'e 'viicú chi dii'n 'ii'nyān chi n'giindivaacú yā. 'Áará chi 'ii'nyān ye'n'e yāān mii'n ní dii'n yā negocios ní ch'εετε n'dai ca poder ye'n'é yā nguéé ti taná'n'a yā ye'n'e i'nyee'dí 'cūū, ní 'ii'nyān ye'n'e yāān mii'n ní chinnche'éi yā 'ii'nyān ye'n'e taná'n'a naciones ndúúccū dendu'ū ye'n'e vaadī ngaatu chi dii'n yā.

24 Ní na yāān ch'εετε mii'n 'ii'nyān nndaāca yā yuūu'n ye'n'é 'ii'nyān chi nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ndúúccū yuūu'n ye'n'é 'ii'nyān chí ye'n'é Ndyuūs ndúúccū yuūu'n ye'n'e nducyáácá 'ii'nyān ye'n'e i'nyee'dí 'cūū chi ch'i'i yā.

19

1 Cuayiivi mii'n ní ch'iindivee'n 'áámá nduudu chi ch'εετε n'dai ye'n'e na va'ai chεeti nguuvi chi ye'n'e néené 'yaa'n n'dai 'ii'nyān. Ní nga'n'a yā:

Alেলাya. Dich'εετε yú Ndyuūs ti nadanguá'n'ai yā s'uuu'n. Ní vaadi dεεve n'gii ndúúccū tanducue'n'é poder ní ye'n'e Ndyuūs ye'n'e yú.

2 Caati Ndyuūs n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'nyān ndúúccū nduudu cuaacu chí n'dai. Nga'n'á yā chi n'daataá chi cue'n'e tá ndúúccū sa'n'ā s'ee'n ní condenado tá ti n'daataa mii'n ní dii'n tá chi 'ii'nyān ye'n'e yā'n'āa 'cūū ní dinuu'ndi yā cáávā chi néené dinuu'ndi tá. Ndyuūs ca'a yā castigo tá'n'ā mii'n caati ngée tá yuūu'n ye'n'e 'ii'nyān chi dichí've yā Cristo taachi ch'ii'nu'n tá 'ii'nyān s'ee'n.

3 Ní n'dee n'dái 'ii'nyān nga'n'a ntúu'n yā: Alেলাya. Dich'εετε yú Ndyuūs. 'Yaa'n'mi'n ye'n'e n'daataá mii'n chi cuucu ya'n'ā tá'n'ā 'áámá chεε 'yaa'n'mi'n ye'n'e tá chi castigo ye'n'e tá cue'n'e daā'ma'n.

4 Ní ndu'u ndiicú cuūu'n 'ii'nyān ndúúccū ndu'u cuūu'n 'ii'nyān ch'eēndiitín'dii yā nanáān Ndyuūs chí véε yā na trono ye'n'é yā ní nducyaaca yā ndúúccū naān yā na yā'n'āa chí'téenu yā Ndyuūs ní ca'n'a yā 'tíicā: Alেলাya. Dich'εετε yú Ndyuūs.

5 Ní ch'iindivee'n 'áámá nduudu ye'n'e trono mii'n chí nga'n'a 'tíicā: Nducyáácá nī canéé chí dich'εεté nī Ndyuūs ye'n'e yú. Ndís'ti'i chí nga'n'a n'tiinyu'n nī ndúúccū taná'n'a nī, nducyaaca nī chí dichí've nī Ndyuūs ní 'va'á nī ye'n'e yā.

'Viicu ye'n'ē chí ch'iindivaacú 'ii'nyān chí nguuvi 'iiti cuūchī

6 Ní táámá vmné'n'ēe ch'iindivee'n 'áámá nduudu ye'n'ē n'dee n'dái 'ii'nyān tan'dúúccā chí n'gεεcú naachí 'yaa'n n'dái nuū'nī'n ní tan'dúúccā chí n'gεεcu diituu n'dái daavi. Ní nga'n'a yā:

Alেলাya. Dich'εετε yú Ndyuūs ti Señor ye'n'e yú, Ndyuūs

ye^{n'e} yú chi véé tanducué^{n'ē} dendu'ú poder nduucú yā 'āā nga^{n'a} ntiin^{nyú} yā ye^{n'e} tanducué^{n'ē} dendu'ú.

⁷ Maaⁿ ní yeenu taavi yú ní véé vaadī yeenu nanāⁿ yú ní ca^{n'a} yú chi ch'εεεε taavi ca Ndyuūs ti ndaā tiempo chi 'ii^{n'yā} chi nguuvī 'iiti cuūchī ní 'caandavaacú yā. Ní n'daataá ye^{n'e} yā 'āā véé yaaⁿ tá. N'daataá miiⁿ ní nducyaaca 'ii^{n'yā} chi i'téenu yā Cristo.

⁸ Ní ca'á yā n'daataa ye^{n'e} yā 'áámá vestido chi ye^{n'e} lino chi ya^{n'ai} chíí^{vē} chi δεεεε ní cuéē.

Ní tiinūⁿ lino miiⁿ ní chííⁿ chi vida chi n'dai taavi ye^{n'ē} 'ii^{n'yā} chi ye^{n'ē} Ndyuūs.

⁹ Tuu'mi ní ángel chi candée yā 'úú ca^{n'a} yā chii yā 'úú. Díí, Juan, dingúⁿ di 'tíicā: De'ε chúúca n'dai cáávā 'ii^{n'yā} s'eeⁿ chi 'áámá 'caí yā 'ii^{n'yā} s'eeⁿ chi cuchii yā naachi 'ii^{n'yā} chi nguuvī 'iiti cuūchī 'caandavaacú yā ní 'ii^{n'yā} s'eeⁿ che'e nguuiⁿ yā ye^{n'e} 'viicu miiⁿ. Ní ángel miiⁿ ca^{n'a} yā chii yā 'úú: Nduudú 'cūū ní ye^{n'ē} Ndyuūs ní cuaacu.

¹⁰ Ní 'úú chiintii'yá na ca'a ángel miiⁿ chi dich'εεé ángel miiⁿ. Ní ca^{n'a} yā: Nguéé 'tíicā diiⁿ di. 'Úú ntūⁿ dichii^{vē} Ndyuūs tan'dúúca díí ndúúcu hermanos ye^{n'ē} di dichii^{vē} ní Ndyuūs ní nga^{n'a} ní nduudu cuaacu ye^{n'e} Jesucristo. Dii, cu'téenu di Ndyuūs. Ní 'ii^{n'yā} chi nga^{n'a} yā nduudu cuaacu ye^{n'ē} Cristo ní nga^{n'a} yā cáávā chi Ndyuūs ch'i^{n'yá} yā 'ii^{n'yā} s'eeⁿ chiiⁿ chi nga^{n'a} yā.

Ye^{n'e} 'áámá 'ii^{n'yā} chi candúú yā 'yuūdūu cuéē

¹¹ Tuu'mi ní n'diichí chi canda'āi va'ai chεeti nguuvī ní can'dāā 'áámá 'yuūdūu cuéē. Ní Cristo chi candúú yā 'yuūdūu miiⁿ chi duuchí yā ní 'Áámá N'daacā N'dai yā ní

Cuaacú yā. Ní 'ii^{n'yā} miiⁿ ní diiⁿ yā tanducué^{n'ē} chi cuaacu taachi diiⁿ yā caandaá ní n'diichí yā nuuⁿndi ye^{n'e} 'ii^{n'yā} s'eeⁿ. ¹² Ní nduuti-naáⁿ yā miiⁿ ní tan'dúúca nguuchi ya^{n'a}, 'tíicā nduutinaáⁿ yā. Ní canéé n'deeé n'dái coronas na tíiⁿ yā. Ní canéé nguūⁿ 'áámá chi duuchi yā chi mar 'áámá 'ii^{n'yā} nguéé n'diichí yā. Dámaāⁿ 'ii^{n'yā} miiⁿ deenú yā δε'ε chi duuchí yā. ¹³ Ní catecaí yā chi canuuⁿ yā ndiituú yúuⁿ. Ní chi duuchí yā ní Nduudu ye^{n'ē} Ndyuūs. ¹⁴ Ní cuaaⁿ daamí yā ní n'dāa n'deeé n'dái soldados ye^{n'e} va'ai chεeti nguuvī ndúúcu catecaí yā chi lino chi ya^{n'ai} chíí^{vē} chi cuéē ní δεεεε. Ní soldado candúu ntúuⁿ yā 'yuūdūu cuéē ye^{n'e} yā. ¹⁵ Ní na cheendí Cristo can'dāā 'áámá machete nduu 'uūvī lados 'caāiⁿ. Ní ndúúcu chuū n'nuu ca'ái yā 'ii^{n'yā} ye^{n'e} naciones. Tuu'mi ní caaⁿmaⁿ ntiin^{nyú} yā diituú ye^{n'e} naciones ndúúcu 'áámá nduucu cūū. Ní ngii ca'a yā lugar chi 'ii^{n'yā} s'eeⁿ sta'á yā vino chi nuūⁿniⁿ ye^{n'e} n'gui'i uvas chi 'ii^{n'yā} dinde'ái yā ndúúcu ca'á yā. Ní Cristo ca'a yā 'ii^{n'yā} s'eeⁿ chi cu'u yā vino miiⁿ chi castigo ye^{n'e} vaadī taaⁿ ye^{n'ē} Ndyuūs chi véé tanducué^{n'ē} poder chi véé ní ye^{n'e} yā. ¹⁶ Ní canéé nguūⁿ na vestido ye^{n'e} yā ní na 'diiⁿ má yā chi duuchí 'cūū: Rey ch'εεε ye^{n'ē} nducué^{n'ē} reyes chi véé, Señor 'iiví yā ch'εεε ye^{n'e} nducyaaca señores 'iiví chi véé.

¹⁷ Ní cuayiiví nūⁿ n'diichí 'aama ángel cheendii yā vmnaaⁿ 'yáⁿā. Ní ángel miiⁿ yuudu n'dái n'gai yā ní ca^{n'a} yā chii yā nducyaaca 'iiti chi ngaá tī nánguuvī: Ndís'tiī 'iiti s'eeⁿ cuchii ní ní nduuvidaamá ní chi che^{n'e} nguuiⁿ ní chi ye^{n'ē} 'viicu ye^{n'ē} Ndyuūs chi ch'εεε. ¹⁸ Cuchii ní ní che'ē ní yuute ye^{n'e} reyes ndúúcu yuute ye^{n'ē} capitanes ndúúcu yuute ye^{n'e} sa^{n'a} chi véé ca fuerzas ye^{n'e} yā ndúúcu yuute ye^{n'e} 'yuūdūu ní ye^{n'e} nducyaaca 'ii^{n'yā}

chi sндуú yā 'yuūdūu ndúúcu yuutē yeⁿe nducyáacá 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chi libre yā ní 'iiⁿ'yāⁿ chi esclavo yā, 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiinyuⁿ ndúúcu tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ.

¹⁹ Tuuⁿ'mi ní n'diichí 'iiti monstroo chi ch'εετε ca ndúúcu reyes yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcu soldados yeⁿ'é yā chi nduuvidaamá yā ndúúcu 'iiti miiⁿ chi diⁿ yā caandaá ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chi canduú yā 'yuūdūu cuéē miiⁿ ndúúcu soldados yeⁿ'é yā. ²⁰ Ní 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi canduú yā 'yuūdūu cuéē miiⁿ sta'á yā monstroo miiⁿ chi 'iiti preso tí. 'Tiicá ntūūⁿ sta'á yā chi preso sa 'áámá saⁿ'ā chi ngaⁿ'a sa chi profeta sa, ní nguéé profeta sa. Naati saⁿ'ā miiⁿ diiⁿ sa señas ndúúcu vaadí n'gínūu ní chinnche'éi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi canéé ndúúcu sello yeⁿ'é tí na cuerpo yeⁿ'é yā. Ní i'téenu yā 'iiti santo yeⁿ'é tí. Níicú nduu 'uuví sa chi preso sa, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ sta'á yā nduu 'uuví sa neⁿ'e chi canduuchi sa ní chin'dáá nuúⁿ yā nduu 'uuví sa na nuūⁿ'nīⁿ'yáⁿ'ā yeⁿ'e ngiichi yaⁿ'ā chi ngiichi ndúúcu tuūu chi azufre. ²¹ Áámá yā ndúúcu machete 'uuvi lados 'caāiⁿ chi canéé na cheendí yā chi canduú yā na 'yuūdūu cuéē ch'iiⁿ'núⁿ yā tanáⁿ'ā soldados yeⁿ'e 'iiti monstroo. Ní nducyaaca 'yáádá che'é tí nducuéⁿ'ē yuūtē yeⁿ'e soldados ní chiitu 'yáádá s'éeⁿ yeⁿ'e yúútē yeⁿ'e yā.

20

Yeⁿ'e mil nduūyū

¹ Cuayiivi ní n'diichí 'áámá ángel chi cuch'éeⁿ yā yeⁿ'e va'ai chεεti nguuvi ní ndéé yā na ta'a yā llave yeⁿ'e yiive yáⁿ'āa ndúúcu 'áámá cadena ch'εετε ca. ² Ní ángel miiⁿ sta'á yā 'iiti dragón chi cuú miiⁿ chi canéé tí ndii tiempo chi chó'ōo chi nguuvi diablo o yááⁿ'nguiinūuⁿ chi Satanás. Ní ángel miiⁿ dichiichi yā 'iiti dragón miiⁿ ndúúcu cadena

ch'εετε ca. Ní canéé tí 'tíicā chεεti 'áámá mil nduūyū. ³ Ní ángel miiⁿ chin'dáá nuúⁿ yā 'iiti dragón miiⁿ na yiive yáⁿ'āa naachi canee chichi tí. Ní nan'gaadí yā cheendi va'ai yeⁿ'ē. Ní s'neéⁿ yā 'áámá sello vmaāⁿ cheendi va'ai miiⁿ. Ní 'iiti dragón miiⁿ 'āā ntéé cuuvi canche'éi tí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e naciones ndíi 'cuiinu 'áámá mil nduūyū. Ní cuayiivi ní canéé chi n'daatíi yā 'iiti dragón miiⁿ 'áámá tiempo 'líiⁿ nūuⁿ.

⁴ Ní cuayiivi ní n'diichí tronos ní 'iiⁿ'yāⁿ véε yā na tronos. Ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ca'á yā poder 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi diⁿ yā juzgar 'iiⁿ'yāⁿ. Ní n'diichí almas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndiitaá daandu yā tí caⁿ'a cuaacú yā yeⁿ'e Jesucristo. Ní caⁿ'a ntūuⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Nduyūs. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguéé ch'i'téenu yā 'iiti monstroo miiⁿ, ní nguéé ch'i'téenu yā 'iiti santo yeⁿ'é tí. Ndíi nguéé ndúú ca'a yā lugar 'iiti monstroo miiⁿ chi s'neéⁿ tí sello yeⁿ'é tí ncheeté yā o ta'á yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'εεtinduuchi ntuuⁿ yā ní ngaⁿ'a ntiinyúⁿ yā dáámá ndúúcu Cristo chεεti 'áámá mil nduūyū.

⁵ Chuū miiⁿ ní vmnááⁿ vmaāⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nanduuchi ntuuⁿ yā naati tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ chi n'díi yā nguéé nduuchi ntūuⁿ yā ndíi chi chó'ōo 'áámá mil nduūyū miiⁿ.

⁶ De'ε chúúcā yeenú 'iiⁿ'yāⁿ chí yeⁿ'é Nduyūs, 'iiⁿ'yāⁿ chi vmnááⁿ vmaāⁿ caⁿ'á yā ch'εεtinduuchi ntuuⁿ yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā. Maaⁿ ní ndii chíiⁿ ndii 'úúví cuuvi 'cuūvi 'iiⁿ'yāⁿ nguéé véé poder yeⁿ'e chi tuneen 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi 'cuūvi yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi chiiduú s'eeⁿ yeⁿ'e Nduyūs ní yeⁿ'e Cristo ní caaⁿ'maⁿ ntiinyúⁿ yā dáámá ndúúcu Cristo chεεti 'áámá mil nduūyū.

⁷ Ní taachi ch'iinu 'áámá mil nduūyū miiⁿ n'daatíi yā yááⁿ'nguiinūuⁿ chí ndíchiichi sa ní cuchεε sá yeⁿ'e yiivēē chi vácūu naachi canéé sa. ⁸ Ní caⁿ'a sa chiica sa chí canche'ei sa 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e

naciones ye'n'e núú'mán' í'n'ye'e'ndí chi 'ii'yā'n' s'ee'n ca'n'á yā lado ye'n'e sa. Ní canche'ei sa rey Gog ndúú'cū yāā'n Magog chi yāā'n ye'n'e yā. Ní nadidáámá sá nducyaaca 'ii'yā'n' chi dii'n sa caandaá. Ní 'ii'yā'n' s'ee'n ndúú'cū sa ní n'dee'e n'dáí yā tan'dúú'cā ya'n'ā ndúú'tí ye'n'e yí'cú. ⁹ Ní 'ii'yā'n' s'ee'n cue'n'é yā nuu'ma'n' í'n'ye'e'ndí ní cuaa'n diituu ní nuu'ma'n' ndiivi ye'n'e campamento ye'n'e 'ii'yā'n' chi ye'n'é Ndyuūs ní ye'n'e yāā'n Jerusalén chi Ndyuūs neené ne'n'e. Ní Ndyuūs dicho'ó yā chi chingé'e nguuchi ya'n'ā ye'n'é na va'ai che'eti nguuvi. Ní 'ii'yā'n' s'ee'n ngiichi ndúú'cū nguuchi ya'n'ā mii'n ní di'cui'nú yā. ¹⁰ Ní yāā'n'guinū'u'n' mii'n chi diablo chi chinnche'ei sá 'ii'yā'n', 'áámá yā chin'dáánu'u'n' yā sa'n'ā mii'n ndii nuū'nī'n'yá'n'ā chi ngiichi ndúú'cū tuū azufre naachi 'āā chin'dáánu'u'n' yā 'iiti monstroo mii'n ndúú'cū profeta chi ngu'éé ca'n'a yā nduudu cuaacu. Ní 'cueenú yā cuuvi na lugar mii'n ndii nguuvi ndí n'gaa'n. Ní cue'n'e daā'n'ma'n' ní 'cueenú yā cuuvi.

Cristo n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e 'ii'yā'n' taachi ch'indí yā na trono cue'e ye'n'e yā

¹¹ Cuayiivi ní n'diichí 'áámá trono chi ch'εεε ní cue'e ní 'áámá 'ii'yā'n' véé yā na trono mii'n. Ní na ya'n'āa ndúú'cū nanguuvi cue'n'e ye'n'é nanáa'n yā. 'Āā ntéé mar táámá lugar naachi cuuvi cue'etineé na yā'n'āa ndúú'cū nanguuvi. ¹² Ní n'diichí 'ii'yā'n' s'ee'n chí n'díi yā, tiná'n'ā chi n'gεεε yā chi nga'n'a ntii'nyu'n' yā ndúú'cū taná'n'ā tiná'n'ā. Nducyaaca yā ní che'etindii yā nanáa'n Ndyuūs. Ní Ndyuūs nan'guaá'n' yā libros ye'n'e yā. Ní nan'guaá'n' yā táámá libro chí libro ye'n'e vida cue'n'e daā'n'ma'n'. Ní Ndyuūs n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e tiná'n'ā s'ee'n ye'n'é dendu'ū chi canéé nguū'n' na libro s'ee'n tan'dúú'cā chi

dii'n yā. ¹³ Ní 'ii'yā'n' chi ch'íi yā nguaa'n' nuū'nī'n'yá'n'ā ní nan'dáa yā. Ní taná'n'ā chi snu'ú yā na lugar ye'n'e 'ii'yā'n' chi n'díi ní nan'dáa yā. Ní Cristo n'diichí yā nuu'ndi ye'n'e ca'áámá ca'aamá yā tan'dúú'cā chi dii'n yā. ¹⁴ Tuu'mi ní vaadí n'gii ndúú'cū lugar ye'n'é ndúú'cū 'ii'yā'n' chi n'díi ye'n'e 'áámá yā cannuú'n' yā ná nuū'nī'n'yá'n'ā chí ngiichi. Ní nuū'nī'n'yá'n'ā chi ngiichi mii'n, chíi'n' chí ndíi 'úúví vaadí n'gii ní ye'n'é 'ii'yā'n' chi n'díi yā. ¹⁵ 'Áámá 'ii'yā'n' chin'dáá nuu'n' yā na nuū'nī'n'yá'n'ā chí ngiichi mii'n nducyaá'cā 'ii'yā'n' chi ngu'éé canee n'guū'n' chí duuchi ye'n'e yā na libro ye'n'e vida cue'n'e daā'n'ma'n'.

21

Ye'n'e va'ai che'eti nguuvi ngai ndúú'cū í'n'ye'e'ndí ngai

¹ Maa'n' ní n'diichí táámá va'ai che'eti nguuvi chí ngai ndúú'cū 'áámá yā'n'āa chí ngai ti va'ai che'eti nguuvi chí vmnáa'n' vmnaa'n' mii'n ndúú'cū yā'n'āa chí vmnáa'n' vmnaa'n' mii'n ní chó'ōo ye'n'é. Ní 'tiicá ntúū'n' 'āā ntéé véé nuū'nī'n'yá'n'ā. ² Ní 'úú, Juan, n'diichí yāā'n' chí de'eve chí yāā'n' Jerusalén chí ngai chí chiicá ye'n'e na va'ai che'eti nguuvi naachi canéé Ndyuūs. Ní yāā'n' mii'n' ní ye'eve taaví tan'dúú'cā 'aama n'daataá chí caama 'caandavaacu tá ní de'eve idii'n' tá ndúú'cū tá caá'vā novio ye'n'e tá. ³ Ní ch'iindivee'n' 'áámá nduudu ch'εεε ye'n'e na va'ai che'eti nguuvi chí ca'n'a 'túú'cā: Cui'n'diichí ní maa'n'. Va'ai ye'n'e Ndyuūs ní canee ndúú'cū 'ii'yā'n' s'ee'n ní Ndyuūs canéé yā nguaa'n' 'ii'yā'n' s'ee'n. Ní Ndyuūs canéé yā ndúú'cū 'ii'yā'n' s'ee'n. Ní 'ii'yā'n' s'ee'n ní cuuvi 'ii'yā'n' ye'n'é yā. Ní maā'n' Ndyuūs mii'n' ní cuuvi Ndyuūs ye'n'é yā. ⁴ Ndyuūs didéevé yā nuū'nī'n' nduutinaa'n' yā ye'n'e nduutināa'n' 'ii'yā'n' s'ee'n. 'Āā ntéé cuuvi 'cuúvi yā. 'Āā ntéé cuuvi ya'ai ca yā ní 'āā ntéé cue'ecu yā. 'Āā ntéé cuuvi 'cueenú yā cuuvi

ti dendum yē'e cuáan vmaān 'āā ch'óo.

⁵ Tuu'mi ní 'ii'yān chi véε yā na trono miiⁿ ní caⁿa yā: Ndis'tiī n'diichí nī. 'Úú ní diiⁿ tanducuéⁿē dendum chi nduuví ngai. Ní 'ii'yāⁿ miiⁿ caⁿa yā chii yā 'úú: Dii, Juan, dingúuⁿ di nduudu s'eeⁿ ti nduudu s'eeⁿ ní nduudu cuaacu. Ní nducyaaca 'ii'yāⁿ cuuvi cu'téenu yā nduudu s'eeⁿ.

⁶ Cuayivi caⁿa yā chii yā 'úú 'tíicā: 'Úú dīn'daī nducuéⁿē. 'Úú ní yeⁿe cuaaⁿ naachi ingaⁿā ní ndiī cuaaⁿ ná 'cuiinu tan'dúucā letras A ndiī Z yeⁿe alfabeto. 'Ii'yāⁿ chi yaaca yā 'úú ní caⁿá nuūⁿnīⁿ chi cu'u yā tanducuéⁿē chi neⁿé yā ní nguéé nadíⁿve yā cáāvā nuūⁿnīⁿ miiⁿ chi vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. ⁷ 'Ii'yāⁿ chi cuchéε yā yeⁿe tanducuéⁿē 'úú ní caⁿá tanducuéⁿē chuū chi cuuvi yeⁿe yā. Ní 'úú cuuvi Ndyuūs yeⁿe yā ní 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní cuuvi daiyā. ⁸ Naati 'ii'yāⁿ chí 'va'a yā ndúucū 'ii'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā o 'ii'yāⁿ chí nguéé neⁿe yā 'ii'yāⁿ, ndúucū 'ii'yāⁿ chí n'giūⁿnūⁿ yā 'ii'yāⁿ, ndúucū 'ii'yāⁿ chí caⁿá yā ndúucū n'daataá o isaⁿā chí nguéé yeⁿe yā, ndúucū 'ii'yāⁿ chí nadiiⁿ dendum yeⁿe ngaatu, ndúucū 'ii'yāⁿ chí i'téenu yā santos chí ídolos, ndúucū 'ii'yāⁿ chí yaadí yā, nducyaaca 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ní canéé chí caⁿá yā nuūⁿnīⁿyāⁿ chí ngiichi ndúucū yaⁿā ní ndúucū tuū azufre. Chuū ní chiiⁿ chii ndii 'uūⁿvī cúúvī 'cuūvī yā.

Yeⁿe yāāⁿ Jerusalén chí ngai

⁹ Tuu'mi ní ndaā nanáāⁿ 'úú 'áámá chεε ángel naachi ndεēche yā chí véé 'cuūtií yeⁿé yā, 'cuūtií s'eeⁿ ndúucū ndεēchē vaadí ya'ai yeⁿe cuaaⁿ na 'cuiinu. Ní caⁿa yā chii yā 'úú: Díi, Juan, cuchí di 'muuⁿ ní 'úú 'cuuⁿmíⁿ dii du'u chí novia chí n'daataá yeⁿe 'ii'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī.

¹⁰ Ní chuū ní yeⁿe chí n'diichí taachi canéé maaⁿ poder yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs. Angel candéε yā 'úú naachi véé 'áámá yīcū ch'εete ní yaacu. Ní ch'iⁿí yā 'úú yāāⁿ ch'εete ní dεεve chí nguuvi Jerusalén chí cuch'éeⁿ yeⁿe na va'ai chεeti nguuvi yeⁿe nanáāⁿ Ndyuūs. ¹¹ Yāāⁿ miiⁿ ní dεεvé ngii ndúucū yeⁿé Ndyuūs chí dεεvé ngii. Ní dεεvé ngii yeⁿe yāāⁿ miiⁿ ní tan'dúucā 'áámá tuū chí yaⁿai chíⁿvē chí tan'dúucā tuū jaspe chí dεεvé tan'dúucā cristal. ¹² Ní véé 'áámá nchēēti nuuⁿmaⁿ ndiivi na yāāⁿ miiⁿ ndúucū ndichúúvī cheendi va'āi ch'εete yeⁿe. Ní véé ndichúúvī ángeles 'áámá 'áámá yā ní nguaindaí yā 'áámá 'áámá cheendi va'āi ch'εete miiⁿ. Ní chí duuchi chí canéé nguūⁿ vmaān ca'áámá ca'áámá cheendi va'ai ch'εete miiⁿ ní 'áámá yeⁿe chí duuchi yeⁿe chí ndu'u ndichúúvī tribus yeⁿe 'ii'yāⁿ chí Israel chí judíos. ¹³ Ní véé 'iinū cheendi va'āi n'gεete 'áámá 'áámá lado yeⁿe yāāⁿ miiⁿ. Cuaaⁿ nachí can'daā 'yāⁿā véε 'iinū cheendi va'āi. Ní cuaaⁿ na 'niiⁿnuⁿ véé 'iinū cheendi va'āi, ní cuaaⁿ ndiiyā véé 'iinū cheendi va'āi, ní cuáāⁿ na ngiyya 'yāⁿā véé 'iinū cheendi va'āi. ¹⁴ Ní cimientu yeⁿe yāāⁿ miiⁿ véé ndichúúvī tuū chí cimientu yeⁿe. Ní chí duuchi yeⁿe ndu'ū ndichuuví apóstoles yeⁿe 'ii'yāⁿ chí duuchi 'iiti cuūchī, 'áámá 'áámá chí duuchi yā canéé nguūⁿ vmaān 'áámá 'áámá tuū miiⁿ.

¹⁵ Ní ángel miiⁿ chí ngāⁿa yā ndúucū 'úú ndéε yā 'áámá táāⁿ ndúú yeⁿe 'díⁿnguāⁿ chí dicaadí yā yāāⁿ miiⁿ ndúucū cheendi va'āi ch'εete miiⁿ yeⁿe ndúucū nchēēti miiⁿ yeⁿe. ¹⁶ Ní yāāⁿ miiⁿ ní cuadrada ní chí ch'eeⁿnuu dáámá nūⁿ ndúucū chí ch'ēēnū. Ní ángel miiⁿ ní dicaadí yā yāāⁿ miiⁿ ndúucū nduu yeⁿe 'díⁿnguāⁿ. Ní caadi yeⁿe yāāⁿ miiⁿ ní 'uūvī mil canéé 'uūvī cientos kilómetros yeⁿe. Ní chí ch'eeⁿnuu miiⁿ ní chí ch'ēēnū ní

chi yaacu yeⁿe yáāⁿ miiⁿ 'āā daamá nūuⁿ. ¹⁷ Ní ángel miiⁿ dicaadí yā nanchēētī miiⁿ. Ní ngí 'iinū ngeecu cuūuⁿ metros chí ángel miiⁿ dicaadí yā. Ní caadí miiⁿ ní dáámá ndúúcū caadí yeⁿe chí caadí 'iiⁿ'yāⁿ chí snee iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

¹⁸ Ní nchēētī miiⁿ ní chin'dai ndúúcū tuūu jaspe. Ní yáāⁿ miiⁿ ní chin'dai yeⁿe dámaāⁿ 'díínguāⁿ puro. Ní tan'dúúcā chí 'nááⁿ vidrio deεεve, 'tíicā yāāⁿ miiⁿ. ¹⁹ Cimientu yeⁿe nchēētī miiⁿ ndíí adornado ndúúcū tanducuéⁿ'ē tuūu chí yaⁿ'ai chíí'vē. Cimientu chí vmnááⁿ vmnāⁿ miiⁿ ní yeⁿe tuūu jaspe, ndii chííⁿ ndii 'uūví miiⁿ ní yeⁿe tuūu zafiro, ndii chííⁿ ndii 'íinú miiⁿ ní yeⁿe tuūu ágata ní ndii chííⁿ ndii cuūuⁿ miiⁿ ní yeⁿe tuūu esmeralda. ²⁰ Ndie chííⁿ ndii nyuⁿ'u miiⁿ ní yeⁿ'ē tuūu ónice, ní ndii chííⁿ ndii niyaaⁿ miiⁿ ní yeⁿ'ē tuūu corralina, ní ndii chííⁿ ndii ndēēchē ní yeⁿe tuūu crisólito, ní ndii chííⁿ ndii niinⁿ ní yeⁿe tuūu berilo, ní ndii chííⁿ ndii nuuⁿ ní yeⁿe tuūu topacio, ní ndii chííⁿ ndii ndiichi ní yeⁿe tuūu crisoprasa, ní ndii chííⁿ ndicháámá ní yeⁿe tuūu jacinto, ní ndii chííⁿ ndichúúví ní yeⁿe tuūu amatista. ²¹ Ní nduⁿ'u ndichúúví cheendi va'āi n'geete miiⁿ ní ndichúúví perlas. Ní ca'áámá ca'áámá cheendi va'āi ch'εεte miiⁿ ní 'áámá perla nūuⁿ. Ní yúúní ch'εεte yeⁿe yáāⁿ miiⁿ dámaāⁿ 'díínguāⁿ puro ní dinááⁿ tan'dúúcā vidrio deεεve.

²² Ní 'úú nguéeⁿ n'diichí mar 'áámá yaācū na yāāⁿ miiⁿ ti Señor chí Ndyuūs chí véé tanducuéⁿ'ē dendu'ū poder yeⁿe yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'uuuⁿ chí Ndyuūs chí yaācū yeⁿe yāāⁿ miiⁿ. ²³ Ní yāāⁿ miiⁿ nguéeⁿ neⁿe 'yáⁿ'ā ndíí nguéeⁿ ndúú 'iiyū chí deεεve yeⁿ'ē ti Ndyuūs chí deεεve ngii ní deεεve yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ, ní 'iiⁿ'yāⁿ chí duuchi 'iiti cuūchī ní deεεve yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ. ²⁴ Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nadanguaⁿ'ai yā yeⁿ'e naciones

chiicá yā ná deεεve yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ. Ní reyes yeⁿ'e yáⁿ'āa 'cūū ndēε yā ch'εεte yeⁿ'e maāⁿ yā ndúúcū honra yeⁿ'e maāⁿ yā nduucú yā ndii yāāⁿ miiⁿ. ²⁵ Ní cheendi va'ai n'geete yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ nguéeⁿ nduudi nūúⁿmaⁿ nguuvi. Ní 'āā ntéé véé n'gaaⁿ miiⁿ. ²⁶ Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e naciones yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní ndēε yā yeⁿ'ē chí ch'εεte ndúúcū honor yeⁿ'e naciones yeⁿ'e yā. ²⁷ Nguéeⁿ cuuvi cundaā na yāāⁿ miiⁿ dendu'ū chí nguéeⁿ deεεve, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā chí nguéeⁿ n'daacā, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu yaadi. Dámaāⁿ cundaā 'iiⁿ'yāⁿ chí canéé nguūⁿ chí duuchi yā na libro yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí ndēε 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī.

22

¹ Tuuⁿ'mi ní ángel miiⁿ ch'iⁿ'i yā 'úú 'áámá yíicú deεεve naachi canéé nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ. Nuūⁿnīⁿ miiⁿ ní deεεvé tan'dúúcā cristal ní ícan'daā yeⁿ'e trono yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū trono yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī.

² Ní náávtaⁿ'a yeⁿ'e yúúní ch'εεte yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní nduu 'úúví lado yeⁿ'e yíicú míⁿ cáta'ai yáⁿ'á yeⁿ'e vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ chí ngii ndu'ū ndichúúví naaⁿ n'gui'i. Ni ca'aama 'íyú ní ngii 'áámá 'áámá naaⁿ n'gui'i yeⁿ'ē. Ní tá'a yáⁿ'á miiⁿ chííⁿ chí diiⁿ chí nduūvá yeⁿ'e vaadi ya'ai yeⁿ'e naciones. ³ 'Āā ntéé véé mar 'áámá dendu'ū miiⁿ chí Ndyuūs caⁿ'a yā chí condenado chí canéé na yāāⁿ miiⁿ. Trono yeⁿ'e Ndyuūs ndúúcū trono yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí nguuvi 'iiti cuūchī canéé na yāāⁿ miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chí dichí'vē Ndyuūs canéé yā miiⁿ. ⁴ Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní snaāⁿ yā naāⁿ Ndyuūs ní canéé nguūⁿ chí duuchi Ndyuūs nchēētē yā. ⁵ Ní nguéeⁿ cuuvi n'gaaⁿ yāāⁿ miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí n'geetinée yā miiⁿ nguéeⁿ neⁿ'é yā mar 'áámá deεεve yeⁿ'e lámpara ní nguéeⁿ deεεve yeⁿ'e 'yáⁿ'ā caati 'iivú Ndyuūs ngí

δεεβε yā. Ní 'ii'nyān s'ee' caa'n'ma'n n'tii'nyu'n yā cue'e daā'n'ma'n cue'n'e daā'n'ma'n tan'dúúca yees.

Tiempo taachi cuchii Jesucristo ní 'āā canéé nii'nuú'

⁶ Cuayiivi mii'n ní ángel ca'n'á yā chii yā 'úú: Nduudú 'cūū ní nduudu cuaacu. Ní 'ii'nyān cuuvi cu'téenu yā nduudu mii'n. Señor chi maa'n Ndyuūs ye'n'e espíritus ye'n'e 'ii'nyān profetas chi Ndyuūs ndεεvé yā, maā'n yā dicho'ó yā ángel ye'n'e yā chí ángel 'cuu'mí'n yā 'ii'nyān chí dichí'vε Ndyuūs dendu'ū chí 'āā canéé chí chó'oo ní 'āā snee nii'nuú'n.

⁷ Jesús nga'n'á yā ngii yā ndís'tiī. 'Caandiveé'n nī. 'Úú ní ndaá nuu'. Dεε chúúca yeenu 'ii'nyān chí 'caandiveé'n yā nduudu cuaacu ye'n'e Ndyuūs, nduudu chí canéé nguū'n na libro 'cūū.

⁸ 'Úú, chí Juan, ch'iindiveé'n ní n'diichí dendu'ū chí 'túúca. Ní cuayiivi chí n'diichí ní ch'iindiveé'n chuū, candiitin'dií ná ca'a ángel chí ch'i'n'j yā 'úú dendu'ū chí 'túúca chí ne'n'é i'teenú ángel mii'n. ⁹ Naati ángel mii'n ca'n'a yā chii yā 'úú: Nguéé dii'n di 'túúca. 'Úú ntúū'n dichii'vε Ndyuūs tan'dúúca dii ndúúcu hermanos ye'n'e di chí nga'n'á yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ndúúcu nducyááca yā chí 'caandiveé'n yā nduudu cuaacu chí canéé nguū'n na libro 'cūū. Díí, cu'téenu di Ndyuūs.

¹⁰ Ní ángel mii'n ní ca'n'a ntúū'n yā chii yā 'úú: Nguéé cunuū'n n'dé'ei di nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs chí canéé nguū'n na libro 'cūū caati tiempo ye'n'e dendu'ū chí 'túúca 'āā snee nii'nuú'n. ¹¹ Maa'n ní cu'néé'n nī 'ii'nyān chí nguεε n'daacā idií'n yā chí 'túúca dií'n yā. 'Tiicá ntúū'n 'ii'nyān chí nadacadiinúú'n yā ye'n'e dendu'ū chí nguεε n'daacā, cu'néé'n nī chí 'túúca dií'n yā. 'Ii'nyān chí din'daacá yā, cu'néé'n nī chí dií'n yā 'túúca. 'Ii'nyān chí 'áámá dií'n yā n'tii'nyu'n ye'n'e Ndyuūs cu'néé'n nī chí 'aama dií'n yā 'túúca.

¹² 'Caandiveé'n nī chii'n chí ca'n'a Jesús. 'Úú ní núú'n nūū'n ndaá. Ní ndéé premios chí ca'n'á ca'á 'áámá 'áámá 'ii'nyān premios chí tuneé yā ye'n'é n'tii'nyu'n chí ye'n'e yā. ¹³ 'Úú ní 'ii'nyān vmnáá'n vmnaa'n ndíí naachi 'cuiinu. 'Úú ní canéé naachi chinga'a ndíí cuayiivi chí 'cuiinū tan'dúúca letras ye'n'e alfabeto A ndíí Z, 'túúca 'úú, nga'n'a Jesús.

¹⁴ Dε'ε chúúca yeenu 'ii'nyān s'ee'n chí nandεεvé yā catecai yā caati cuuvi cuta'á yā n'gui'i ye'n'é yán'á ye'n'e vida, ní cuuví cundaa yā cheendi va'ai ye'n'e yáā'n mii'n ní chó'ó yā cuaa'n chεεti va'ai chεeti nguuvi. ¹⁵ Naati cuaa'n daami yáā'n mii'n ch'εεtinée 'ii'nyān chí nguéé chí'téenu yā Ndyuūs ndúúcu 'ii'nyān chí ngaatu, ndúúcu 'ii'nyān chí ca'n'á yā ndúúcu ndaataá o isa'n'á chí nguéé ye'n'é yā, ndúúcu 'ii'nyān chí n'gii'n'nú'n yā 'ii'nyān, ndúúcu 'ii'nyān chí i'téenu yā santos o ídolos ndúúcu nducyááca 'ii'nyān chí ne'n'é yā nginche'ei yā 'ii'nyān ní nga'n'a yā nduudu yaadi.

¹⁶ 'Úú Jesús idicho'ó ángel ye'n'é chí caa'n'ma'n cuaacu yā ye'n'e nducué'n'e cosas chí 'túúca nanáā'n ndís'tiī chí 'ii'nyān ye'n'e yaacú s'ee'. 'Úú ní 'ii'nyān vmnáá'n vmnaa'n ye'n'e ndaata ye'n'e David 'úú. 'Úú ní 'ii'nyu'n chí ngii' δεεβε nguεεtiyaa'n.

¹⁷ Espíritu N'dai ye'n'é Ndyuūs ndúúcu 'ii'nyān s'ee'n chí ye'n'é Ndyuūs nga'n'a yā 'túúca: Ndís'tiī cuchí nī. Ní 'āā du'ú nūū'n 'ii'nyān chí n'giindiveé'n yā nduudu ye'n'é ní canéé chí caa'n'má'n yā: Cuchí nī. Ní n'dií chí yaaca nī cuchí nī. Cuchí nī ndúúcu 'āā du'ú nūū'n 'ii'nyān chí ne'n'é yā. Cuchí nī ní cu'u nī ye'n'e nuū'n'nī ye'n'e vida cue'n'e daā'n'ma'n. Ní nguéé de'ε vεε cūndi'i ye'n'é nī nuū'n'nī ye'n'e vida cue'n'e daā'n'ma'n.

¹⁸ 'Úú nga'n'á ngii nduudu cuaacu ca'áámá ca'áámá 'ii'nyān chí n'giindiveé'n yā nduudu ye'n'e dendu'ū chí canéé chí cuchí chí

canéé nguūⁿ na libro 'cūū. Nduuti chi 'áámá yā cu'neeⁿ ca n'deēe nduudú nguéé ti chi canéé nguūⁿ na libro 'cūū Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ castigo yeⁿe yā yeⁿe nducuéⁿē vaadī ya'ai chi canéé nguūⁿ na libro 'cūū. ¹⁹ Ní nduuti chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ divíi yā naⁿ'a nduudu yeⁿé Ndyuūs yeⁿe dendú'ū chi cuchii chi canéé nguūⁿ na libro 'cūū, 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs nadivíi yā parte chi cuuvi yeⁿe yā yeⁿe libro yeⁿē vida

cueⁿe daāⁿmaⁿ ndúúcū parte chí cuuvi yeⁿé yā yeⁿe yāāⁿ chi deεεε yeⁿe chi canéé nguūⁿ na libro 'cūū.

²⁰ 'Iiⁿyāⁿ chí ngaⁿ'a cuaacú yā dendu'ū chi 'túúcā, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ngaⁿ'a yā: Cuaacu níⁿnyuⁿ chí 'āā cuchii nuúⁿ. 'Tíicā cuuvi. Cuchíi ní Señor Jesucristo.

²¹ Ní maaⁿ ní Señor Jesucristo yeⁿe yú téé yā ndís'tiī nducuéⁿē chi n'daacā yeⁿé yā, ní canéé yā ndúúcū ndís'tiī. 'Tíicā cuuvi.